Noul Cod de procedură civilă

Comentariu pe articole

Vol. II. Art. 527-1133

Gabriel Boroi

Octavia Spineanu-Matei
Andreia Constanda
Carmen Negrilă
Veronica Dănăilă
Delia Narcisa Theohari
Gabriela Răducan
Dumitru Marcel Gavriș
Flavius George Păncescu
Marius Eftimie

Editura Hamangiu
2013

Noul Cod de procedură civilă

Comentariu pe articole

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Copyright © 2013
Editura Hamangiu SRL
Editură acreditată **CNCS** - Consiliul Național al Cercetării Științifice

Toate drepturile rezervate **Editurii Hamangiu**

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată
fără acordul scris al **Editurii Hamangiu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Noul Cod de procedură civilă : comentariu pe articole /
Gabriel Boroi, Octavia Spineanu-Matei, Andreia Liana
Constanda, ... - **Bucureşti** : Editura **Hamangiu**, 2013
2 vol.
ISBN general 978-606-522-854-2
Vol. 1 - Index. - ISBN 978-606-678-576-1
Vol. 2 - Index. - ISBN 978-606-678-577-8

I. Boroi, **Gabriel**
II. Spineanu-Matei, Octavia
III. Constanda, **Andreia**

347(498)(094)

Editura Hamangiu:
București, Str. Col. Popeia
nr. 36, sector 5
O.P. 5, C.P. 91

Vânzări:
021.336.01.25
031.425.42.24
0788.673.209

Tel./Fax:
021.336.04.43
031.805.80.20
031.805.80.21

E-mail:
redactie@hamangiu.ro
distributie@hamangiu.ro

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Noul Cod de procedură civilă

Comentariu pe articole

Vol. II. Art. 527-1133

Coordonator
Prof. univ. dr. **Gabriel Boroi**

Editura Hamangiu
2013

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COLECTIVUL DE AUTORI

Dr. Octavia Spineanu-Matei – judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția I civilă, director al Institutului Național al Magistraturii

Andreia Constanda – judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția I civilă

Carmen Negrilă – judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția I civilă

Veronica Dănăilă – judecător la Curtea de Apel București, Secția a VI-a civilă, formator al Institutului Național al Magistraturii

Delia Narcisa Theohari – judecător la Tribunalul București, Secția a IV-a civilă

Conf. univ. dr. Gabriela Răducan – Facultatea de Drept a Universității „Titu Maiorescu" din București, avocat în Baroul București și formator al Institutului Național al Magistraturii

Dumitru Marcel Gavriș – judecător la Curtea de Apel București, Secția a IV-a civilă

Dr. Flavius George Păncescu – consilier juridic la Ministerul Justiției, Direcția Drept Internațional și Cooperare Judiciară

Marius Eftimie – avocat în Baroul București

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Cuvânt introductiv

Impactul Codului de procedură civilă asupra activității întregului sistem judiciar este, fără îndoială, unul major, astfel că înțelegerea aprofundată a noii reglementări de către profesioniștii în domeniul dreptului, primii chemați să pună în operă această amplă reformă legislativă, este esențială.

Lucrarea de față este concepută sub forma unui comentariu pe articole, structură menită să asigure interpretului accesul rapid la informația dorită și, totodată, posibilitatea identificării facile a corelațiilor dintre textele legale.

Autorii acestui studiu sunt ei înșiși practicieni, cu experiență proprie în procedura civilă, dobândită în cadrul sau în fața instanțelor de toate gradele, de aceea și raportarea fiecăruia la textele pe care le-a comentat s-a făcut în aceeași manieră practică și aplicată, la fel ca analiza unui judecător, avocat sau executor judecătoresc care aplică dispozițiile codului în spețe concrete.

Pe parcursul demersului nostru, am optat pentru o abordare complexă, îmbinând aspectele teoretice cu cele jurisprudențiale. Mai mult decât atât, dispozițiile noului cod au fost analizate dintr-o perspectivă comparativă cu cele cuprinse în reglementarea anterioară, fiind accentuate elementele de noutate legislativă. Soluția este firească, având în vedere că cele două reglementări vor fi aplicate în paralel în practică, ca efect al opțiunii legiuitorului pentru principiul potrivit căruia dispozițiile legii noi de procedură sunt aplicabile numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea în vigoare a acesteia, în detrimentul principiului aplicării imediate a legii noi de procedură civilă.

De multe ori, analiza pe articole a dispozițiilor noului cod, prin raportare la celelalte dispoziții ale acestuia și la legislația procesual-civilă afectată de intrarea lui în vigoare, a scos în evidență și unele necorelări, ce conduc la dificultăți de interpretare, în cuprinsul lucrării fiind expuse soluțiile apreciate de noi ca fiind legale. Cu siguranță, însă, că pe parcursul aplicării efective a dispozițiilor Codului de procedură civilă se vor ivi noi întrebări și divergențe de interpretare.

De aceea, lucrarea noastră nu își propune o abordare exhaustivă a problematicii analizate, ci doar expunerea unor prime observații pe marginea acestei reglementări fundamentale, urmând ca practica judiciară și doctrina să contribuie treptat la interpretarea noii legi de procedură civilă.

București, martie 2013

Prof. univ. dr. Gabriel Boroi

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

CUPRINS

	Art.
CARTEA A III-A. PROCEDURA NECONTENCIOASĂ JUDICIARĂ	**527-540**
Titlul I. Dispoziții generale	527-537
Titlul II. Dispoziții speciale	538-540
CARTEA A IV-A. DESPRE ARBITRAJ	**541-621**
Titlul I. Dispoziții generale	541-547
Titlul II. Convenția arbitrală	548-554
Titlul III. Tribunalul arbitral	555-570
Titlul IV. Procedura arbitrală	571-607
Capitolul I. Sesizarea tribunalului arbitral	571-574
Capitolul II. Judecata	575-594
Capitolul III. Cheltuielile arbitrale	595-600
Capitolul IV. Hotărârea arbitrală	601-607
Titlul V. Desființarea hotărârii arbitrale	608-613
Titlul VI. Executarea hotărârii arbitrale	614-615
Titlul VII. Arbitrajul instituționalizat	616-621
CARTEA A V-A. DESPRE EXECUTAREA SILITĂ	**622-913**
Titlul I. Dispoziții generale	622-725
Capitolul I. Scopul și obiectul executării silite	622-631
Capitolul II. Titlul executoriu	632-642
Capitolul III. Participanții la executarea silită	643-661
Capitolul IV. Efectuarea executării silite	662-704
Secțiunea 1. Sesizarea organului de executare	662-671
Secțiunea a 2-a. Efectuarea actelor de executare silită	672-685
Secțiunea a 3-a. Executarea împotriva moștenitorilor	686-688
Secțiunea a 4-a. Intervenția altor creditori	689-695
Secțiunea a 5-a. Perimarea executării silite	696-698
Secțiunea a 6-a. Amânarea, suspendarea și restrângerea executării	699-701
Secțiunea a 7-a. Încetarea executării silite	702-704
Capitolul V. Prescripția dreptului de a obține executarea silită	705-710
Capitolul VI. Contestația la executare	711-719

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Capitolul VII. Depunerea cu afectațiune specială 720-721
Capitolul VIII. Întoarcerea executării 722-725
Titlul II. Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului 726-886
Capitolul I. Urmărirea mobiliară 726-811
Secțiunea 1. Bunurile mobile care nu se pot urmări 726-729
Secțiunea a 2-a. Procedura urmăririi mobiliare 730-779
§1. Sechestrarea bunurilor mobile 730-751
§2. Valorificarea bunurilor sechestrate 752-756
§3. Vânzarea la licitație publică 757-777
§4. Dispoziții speciale 778-779
Secțiunea a 3-a. Poprirea 780-793
Secțiunea a 4-a. Urmărirea fructelor și a veniturilor imobilelor 794-811
§1. Urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini 794-798
§2. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor 799-811
Capitolul II. Urmărirea imobiliară 812-862
Secțiunea 1. Bunurile imobile care pot fi urmărite 812-817
Secțiunea a 2-a. Încuviințarea urmăririi imobiliare 818-825
Secțiunea a 3-a. Efectele urmăririi 826-827
Secțiunea a 4-a. Vânzarea la licitație publică 828-855
§1. Formalitățile premergătoare vânzării 828-833
§2. Scoaterea în vânzare a imobilului 834-840
§3. Licitația și adjudecarea imobilului 841-855
Secțiunea a 5-a. Efectele adjudecării 856-858
Secțiunea a 6-a. Dispoziții speciale 859-862
Capitolul III. Eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită 863-886
Secțiunea 1. Dispoziții generale 863-867
Secțiunea a 2-a Distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite 868-877
Secțiunea a 3-a. Plata sumei rezultate din urmărirea silită 878-886
Titlul III. Executarea silită directă 887-913
Capitolul I Dispoziții generale 887-891
Capitolul II. Predarea silită a bunurilor mobile 892-894
Capitolul III Predarea silită a bunurilor imobile 895-901
Capitolul IV. Executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face 902-913
Secțiunea 1. Dispoziții comune 902-908
Secțiunea a 2-a. Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori 909-913

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

CARTEA A VI-A. PROCEDURI SPECIALE 914-1.063
Titlul I. Procedura divorțului 914-934
Capitolul I. Dispoziții comune 914-927
Capitolul II. Divorțul remediu 928-932
Secțiunea 1. Divorțul prin acordul soților 928-931
Secțiunea a 2-a. Divorțul din motive de sănătate 932
Capitolul III. Divorțul din culpa soților 933-934
Titlul II. Procedura punerii sub interdicție judecătorească 935-942
Titlul III. Procedura de declarare a morții 943-950
Titlul IV. Măsuri asigurătorii și provizorii 951-978
Capitolul I. Sechestrul asigurător 951-968
Secțiunea 1. Dispoziții generale 951-958
Secțiunea a 2-a. Dispoziții speciale privind sechestrul asigurător al navelor civile 959-968
Capitolul II. Poprirea asigurătorie 969-970
Capitolul III. Sechestrul judiciar 971-976
Capitolul IV. Măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală 977-978
Titlul V. Procedura partajului judiciar 979-995
Titlul VI. Procedura ordonanței președințiale 996-1.001
Titlul VII. Cererile posesorii 1.002-1.004
Titlul VIII. Procedura ofertei de plată și consemnațiunii 1.005-1.012
Titlul IX. Procedura ordonanței de plată 1.013-1.024
Titlul X. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă 1.025-1.032
Titlul XI. Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept 1.033-1.048
Capitolul I. Dispoziții generale 1.033-1.038
Capitolul II. Procedura de evacuare 1.039-1.044
Capitolul III. Dispoziții speciale 1.045-1.048
Titlul XII. Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii 1.049-1.052
Titlul XIII. Procedura refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute 1.053-1.055
Titlul XIV. Cauțiunea judiciară 1.056-1.063

CARTEA A VII-A. PROCESUL CIVIL INTERNAȚIONAL **1.064-1.132**
Titlul I. Competența internațională a instanțelor române 1.065-1.081
Capitolul I. Dispoziții generale 1.065-1.077
Capitolul II. Dispoziții speciale de competență internațională a instanțelor române 1.078-1.081

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul II. Legea aplicabilă în procesul civil internațional 1.082-1.092
Capitolul I. Capacitatea și drepturile părților în proces 1.082-1.086
Capitolul II. Legea aplicabilă în materie procedurală 1.087-1.092
Titlul III. Eficacitatea hotărârilor străine 1.093-1.109
Capitolul I. Recunoașterea hotărârilor străine 1.094-1.101
Capitolul II. Executarea hotărârilor străine 1.102-1.109
Titlul IV. Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrate străine 1.110-1.132
Capitolul I. Procesul arbitral internațional 1.110-1.122
Capitolul II. Efectele hotărârilor arbitrale străine 1.123-1.132
DISPOZIȚII FINALE **1.133**

Index general pag. 769

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ABREVIERI

alin.	–	alineatul
art.	–	articolul
B.C.	–	Buletinul Casației
B.J.	–	Buletinul jurisprudenței
B.J. Baza de date	–	Baza de date, Ed. All Beck
C. civ. 1864	–	Codul civil din 1864
C. com.	–	Codul comercial din 1887
C. fam.	–	Codul familiei (Legea nr. 4/1953)
C. fisc.	–	Codul fiscal (Legea nr. 571/2003)
C. muncii	–	Codul muncii (Legea nr. 53/2003)
C. pen.	–	Codul penal (Legea nr. 15/1968)
C. proc. fisc.	–	Codul de procedură fiscală (O.G. nr. 92/2003)
C. proc. pen.	–	Codul de procedură penală (Legea nr. 29/1968)
C.A.	–	Curtea de apel
C.C.	–	Curtea Constituțională
C.D.	–	Culegere de decizii
C.E.D.O.	–	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
C.J.	–	Curierul Judiciar
C.J.C.E./C.J.U.E.	–	Curtea de Justiție e Comunităților/Uniunii Europene
C.P.J.	–	Culegere de practică judiciară
C.P.J.C.	–	Culegere de practică judiciară în materie civilă
C.P.J.C.A.F.	–	Culegere de practică judiciară în materia contenciosului administrativ și fiscal
C.P.J.Com.	–	Culegere de practică judiciară în materie comercială
C.S.J.	–	Curtea Supremă de Justiție
Cas.	–	Curtea de Casație și Justiție a României
col. civ.	–	colegiul civil
CPC 1865	–	Codul de procedură civilă din 1865
dec.	–	decizia
Dreptul	–	revista Dreptul
ed.	–	ediția
Ed.	–	Editura
H.G.	–	hotărârea Guvernului
I.C.C.J.	–	Înalta Curte de Casație și Justiție
infra	–	mai jos, mai departe; este însoțit de numărul paginii sau al secțiunii

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

J.N.	–	Justiția Nouă
J.S.C.	–	Jurisprudența Secției civile și de proprietate intelectuală
Jud.	–	Judecătoria
L.P.	–	Legalitatea Populară
lit.	–	litera
M. Of.	–	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	–	nota autorului
n.n.	–	nota noastră
NCC	–	noul Cod civil (Legea nr. 287/2009)
NCPC	–	(Legea nr. 134/2010)
nr.	–	numărul
O.G.	–	ordonanța Guvernului
O.U.G.	–	ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	–	opera citată
p.	–	pagina
P.J.C.	–	Practică judiciară civilă
P.R.	–	Pandectele Române
P.S.	–	Pandectele Săptămânale
parag.	–	paragraful
pct.	–	punctul
R.D.C.	–	Revista de drept comercial
R.R.D.	–	Revista română de drept
R.R.D.P.	–	Revista română de drept privat
R.R.E.S.	–	Revista română de executare silită
Repertoriu I	–	*I. Mihuță, Al. Lesviodax*, Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1952-1969, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1970
Repertoriu II	–	*I.G. Mihuță*, Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969-1975, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976
Repertoriu III	–	*I.G. Mihuță*, Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1975-1980, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982
Repertoriu IV	–	*I.G. Mihuță*, Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1980-1985, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986
s.	–	secția

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

s. civ.	–	secția civilă
s. civ. și de propr. int.	–	secția civilă și de proprietate intelectuală
s. com.	–	secția comercială
s. min. și fam.	–	secția pentru cauze cu minori și de familie
s. mun. și asig. soc.	–	secția privind litigii de muncă și asigurări sociale
S.C.J.	–	Studii și cercetări juridice
s.n.	–	sublinierea noastră
S.U.	–	Secțiile Unite
sent.	–	sentința
supra	–	deasupra, mai sus; este însoțit de numărul paginii sau al secțiunii
TFUE	–	Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Trib. jud.	–	Tribunalul județean
Trib. Mun. București	–	Tribunalul Municipiului București
Trib. pop.	–	Tribunalul popular
Trib. reg.	–	Tribunalul regional
Trib. Suprem	–	Tribunalul Suprem
vol.	–	volumul

Nota redacției

În cuprinsul lucrării, sintagma „*NCPC*" desemnează noul Cod de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 134/2010, republicat în M. Of. nr. 545 din 3 august 2010 și intrat în vigoare la 15 februarie 2013, iar sintagma „*CPC 1865*" a fost folosită pentru a indica articolele din Codul de procedură civilă din 1865, republicat în M. Of. nr. 42 din 24 februarie 1948 și abrogat odată cu intrarea în vigoare a noului cod.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

CARTEA A III-A. PROCEDURA NECONTENCIOASĂ JUDICIARĂ

Titlul I. Dispoziţii generale

Art. 527. Domeniu de aplicare. Cererile pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivnic față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătoreşti sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor prezentei cărți.

COMENTARIU

1. Determinarea domeniului de aplicare. Condiții. Reglementarea procedurii necontencioase conține chiar în titulatură o precizare relativă la *caracterul judiciar* al acesteia. Procedând astfel, legiuitorul realizează o distincție necesară față de procedurile necontencioase care nu sunt de competența instanțelor – cum ar fi procedura notarială sau procedura de carte funciară – și, totodată, circumscrie mai exact domeniul de aplicare al Cărții a III-a, care în vechiul Cod de procedură civilă era intitulată „Dispoziții generale privitoare la procedurile necontencioase".

Pentru a se încadra în domeniul de aplicare al procedurii necontencioase judiciare, *o cerere trebuie să îndeplinească două condiții*, una pozitivă, alta negativă, și anume:

a) *să presupună intervenția instanței;*

b) *să nu urmărească stabilirea unui drept potrivnic față de o altă persoană* (condiție negativă).

Condiția pozitivă este îndeplinită doar atunci când necesitatea intervenției instanței pentru soluționarea cererii are o bază legală (*lato sensu*).

Condiția negativă este îndeplinită atunci când *nu există un diferend*[1] de natură juridică cu o altă persoană, în legătură cu măsurile ce se cer a fi luate în procedura necontencioasă. Cu această limitare, cererea rămâne necontencioasă, chiar dacă prin admiterea ei se stabilește un drept în favoarea petentului.

Stabilirea caracterului necontencios ori contencios al unei cereri se face prin raportare la cerințele menționate, și nu prin raportare la unele aspecte procedurale, cum ar fi citarea ori necitarea părților.

În sensul art. 527 NCPC, prin *intervenția instanței* se înțelege intervenția judecătorului, iar prin *stabilirea unui drept potrivnic* se înțelege afirmarea unei pretenții juridice față de o altă persoană.

2. Categorii de cereri necontencioase. Cazurile de cereri judiciare necontencioase, *enumerate exemplificativ* în articolul analizat, sunt identice cu cele din vechiul Cod de procedură civilă (art. 331 CPC 1865). Clasificarea diverselor cereri necontencioase ca fiind autorizații sau măsuri, iar, în cazul acestora din urmă, de supraveghere, de ocrotire

---

[1] A se vedea, în acest sens, *I. Deleanu*, Tratat de procedură civilă, vol. II, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 364.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sau de asigurare nu este întotdeauna ușor de făcut, dar o astfel de taxonomie nu este necesară, importantă fiind stabilirea caracterului necontencios sau contencios al cererii.

2.1. Dintre ***cererile privitoare la darea autorizațiilor judecătorești*** exemplificăm:

– autorizarea instanței de tutelă pentru gratificarea descendenților celui pus sub interdicție (art. 175 NCC);

– încuviințarea prealabilă dată de către instanța competentă lichidatorului pentru vânzarea bunului la licitație publică în caz de excedent și de interdicție a atribuirii acestuia către asociați [art. 1946 alin. (5) NCC];

– încuviințarea sau autorizarea de către instanță a vânzării bunurilor mobile ipotecate, în condițiile art. 2445 NCC, de către creditor, fără intervenția executorului judecătoresc [art. 622 alin. (5) NCPC];

– autorizarea de către instanța competentă a intrării executorului în încăperile ce reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, în cazul executării altor titluri decât hotărârile judecătorești [art. 679 alin. (2) NCPC];

– autorizarea prealabilă a instanței de executare cu privire la identificarea bunurilor urmăribile și efectuarea actelor de executare la domiciliul sau sediul altei persoane, în lipsa acordului acesteia (art. 680 NCPC);

– încuviințarea dată de către instanță debitorului cauțiunii pentru aducerea unui garant în condițiile art. 1059 NCPC;

– autorizarea convocării adunării generale de către instanța de la sediul societății, atunci când consiliul de administrație, respectiv directoratul nu o convoacă (art. 119 din Legea nr. 31/1990 a societăților, republicată);

– prelungirea de către instanță a termenului în care se face lichidarea ca urmare a dizolvării (art. 260 din Legea nr. 31/1990, republicată) etc.

2.2. Dintre cererile privitoare la ***luarea unor măsuri legale de supraveghere, de ocrotire ori de asigurare*** exemplificăm:

– numirea de către instanța de tutelă a unui curator special pentru îngrijirea și reprezentarea celui a cărui interdicție a fost cerută și pentru administrarea bunurilor până la soluționarea cererii de punere sub interdicție judecătorească (art. 167 NCC);

– încuviințarea adopției de către instanța de tutelă (art. 454 NCC și Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată);

– încuviințarea instanței de tutelă cu privire la exercitarea autorității părintești sau cu privire la luarea unei măsuri de protecție a copilului, în cazul în care părinții se înțeleg în acest sens, dacă este respectat interesul superior al copilului (art. 506 NCC);

– încuviințarea dată de către instanță executorului testamentar pentru vânzarea bunurilor, în lipsă de sume suficiente pentru executarea legatelor[art. 1080 alin. (1) lit. c) NCC];

– numirea curatorului special de către instanța care soluționează un proces, dacă persoana fizică lipsită de capacitatea de exercițiu a drepturilor civile nu are reprezentant legal (art. 58 NCPC);

– desemnarea de către instanță, în caz de neînțelegere între părți, a persoanei administratorului-sechestru [art. 975 alin. (1) NCPC] etc.

Precizăm că, potrivit art. 92 alin. (1) NCPC, procurorul poate introduce o cerere necontencioasă dacă se pune problema luării unor *măsuri de ocrotire* în cazul minorilor, al persoanelor puse sub interdicție și al dispăruților sau în alte cazuri expres prevăzute de lege.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2.3. Intră în categoria procedurilor necontencioase:
– încuviințarea executării silite de către instanța de executare (art. 665 NCPC);
– procedura restituirii cauțiunii conform art. 1063 NCPC;
– înregistrarea partidelor politice[1];
– înscrierea asociațiilor și fundațiilor în registrul asociațiilor și fundațiilor aflat la grefa judecătoriei[2];
– dobândirea de către sindicat a personalității juridice, prin înscrierea în registrul special al sindicatelor ținut la judecătorie[3];
– îndeplinirea de către judecătorul-sindic a atribuțiilor prevăzute la art. 11 lit. c)-f) și j) din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței etc.

2.4. Întrucât presupun stabilirea unui drept potrivnic, ***nu au caracter necontencios*** cereri precum: suspendarea hotărârii AGA în condițiile art. 133 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, republicată; suspendarea executării provizorii a hotărârii pronunțate în primă instanță și supuse apelului (art. 450 NCPC); suspendarea executării hotărârii atacate cu recurs [art. 484 alin. (2)-(7) NCPC]; suspendarea executării hotărârii definitive atacate cu contestație în anulare sau revizuire (art. 507 și art. 512 NCPC) etc.

Art. 528. Competența. (1) Cererile necontencioase care sunt în legătură cu o cauză în curs de soluționare sau soluționată deja de o instanță ori care au ca obiect eliberarea unor înscrisuri, titluri sau valori aflate în depozitul unei instanțe se vor îndrepta la acea instanță.

(2) În celelalte cazuri, competența instanței şi soluționarea incidentelor privind competența sunt supuse regulilor prevăzute pentru cererile contencioase.

(3) In cazul în care competența teritorială nu poate fi stabilită potrivit dispozițiilor alin. (2), cererile necontencioase se vor îndrepta la instanța în a cărei circumscripție petentul îşi are, după caz, domiciliul, reşedința, sediul ori reprezentanța, iar dacă niciuna dintre acestea nu se află pe teritoriul României, cererile se vor îndrepta, urmând regulile de competență materială, la Judecătoria Sectorului 1 al municipiului Bucureşti sau, după caz, la Tribunalul Bucureşti.

COMENTARIU

1. Competența specială în materie necontencioasă. Alineatul (1) al art. 528 NCPC are un conținut identic cu cel al art. 332 CPC 1865.

Competentă să soluționeze cererea necontencioasă este *instanța care soluționează sau a soluționat cauza în legătură cu care se formulează cererea*. Dacă se solicită *eliberarea unor înscrisuri, titluri sau valori aflate în depozitul unei instanțe, aceasta din urmă este competentă* să soluționeze cererea.

2. Stabilirea competenței potrivit dreptului comun. Sintagma „în celelalte cazuri" cu care debutează alin. (2) al art. 528 trebuie înțeleasă în sensul că, atunci când nu sunt aplicabile dispozițiile alin. (1), *regula este aceea a stabilirii competenței după normele de procedură contencioasă*. Așadar, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (1), competența instanței care soluționează cererea necontencioasă se va stabili după regulile prevăzute la cererile contencioase.

---

[1] Reglementată prin Legea partidelor politice nr. 14/2003, republicată.
[2] O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații şi fundații.
[3] Legea dialogului social nr. 62/2011.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Incidentele privind competența, și anume excepția de necompetență, conflictele pozitive de competență, litispendența, conexitatea, strămutarea proceselor și delegarea instanței, se vor trânșa [inclusiv în cazul prevăzut la alin. (1), dacă apar astfel de incidente] după regulile prevăzute în materie contencioasă.

Întrucât, spre deosebire de procedura contencioasă, cele mai multe cereri necontencioase nu presupun chemarea unor persoane înaintea instanței, legiuitorul a prevăzut în alin. (3) al art. 528 că, în cazul acestora din urmă, *competența teritorială* se va stabili după domiciliul, reședința, sediul ori reprezentanța petentului. Dacă niciuna dintre acestea nu se află pe teritoriul României, cererile se vor îndrepta la Judecătoria Sectorului 1 al municipiului București sau, după caz, la Tribunalul București. În această situație, competența materială între judecătorie și tribunal se stabilește conform art. 94 NCPC.

Regula arătată mai sus *nu este aplicabilă* când legiuitorul stabilește expres competența teritorială a soluționării unei anumite cereri cu caracter necontencios judiciar. De exemplu, alin. (1) al art. 114 NCPC stabilește că cererile privind ocrotirea persoanei fizice date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie se soluționează de instanța în a cărei circumscripție teritorială își are domiciliul sau reședința persoana ocrotită. Alineatul (2) al aceluiași articol stabilește că, în cazul cererilor privind autorizarea de către instanța de tutelă și de familie a încheierii unor acte juridice, când actul juridic a cărui autorizare se solicită privește un imobil, este, de asemenea, competentă și instanța în a cărei circumscripție teritorială este situat imobilul. În acest caz, instanța de tutelă și de familie care a pronunțat hotărârea va comunica de îndată o copie a acesteia instanței de tutelă și de familie în a cărei circumscripție teritorială își are domiciliul sau reședința cel ocrotit.

Art. 529. Verificarea competenței. (1) Instanța îşi verifică din oficiu competența, chiar dacă este de ordine privată, putând cere părții lămuririle necesare.

(2) Dacă instanța se declară necompetentă, va trimite dosarul instanței competente.

COMENTARIU

Verificarea competenței generale, materiale și teritoriale a instanței sesizate se face *din oficiu*, la fel ca în cazul procedurii contencioase[1].

Lipsa unei părți potrivnice în cazul cererii necontencioase a determinat legiuitorul să prevadă, prin excepție de la dispozițiile art. 130 alin. (3) NCPC, că *instanța va trebui să invoce din oficiu necompetența, chiar și atunci când aceasta este de ordine privată*[2].

În scopul verificării competenței, instanța va putea cerere lămuririle necesare părții care a formulat cererea. Lămuririle la care se referă textul privesc obiectul, respectiv motivarea cererii și vor fi cerute de la petent chiar și în situația în care s-a solicitat chemarea unor persoane în fața instanței.

Cele arătate anterior relativ la verificarea competenței din oficiu și la posibilitatea solicitării unor lămuriri părții care a formulat cererea demonstrează că dispozițiile art. 130 alin. (4) NCPC nu sunt aplicabile procedurilor necontencioase judiciare sau, altfel

---

[1] A se vedea comentariul de la art. 131 NCPC.

[2] Necompetența este de ordine privată dacă nu intervine ca urmare a încălcării normelor care reglementează: a) competența generală a instanțelor judecătorești; b) competența materială procesuală (nu și cea funcțională); c) competența teritorială exclusivă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

spus, *titularul cererii va putea invoca necompetența instanței pe care el a sesizat-o, chiar dacă necompetența este de ordine privată.*

Dacă instanța sesizată se declară necompetentă, dosarul va fi trimis la instanța competentă.

Trimiterea dosarului în sensul alin. (2) al art. 529 se va putea face doar la instanța competentă, *nu și la alt organ*, indiferent dacă acesta are sau nu atribuții jurisdicționale.

Din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art. 529 alin. (2) și aplicarea dispozițiilor art. 536 alin. (1) raportat la art. 132 alin. (4) NCPC rezultă că, *dacă instanța va constata că cererea este de competența altui organ cu activitate jurisdicțională ori a unui organ fără atribuții jurisdicționale sau că nu este de competența instanțelor române, cererea va fi respinsă ca inadmisibilă*.

Soluția trimiterii dosarului are un regim juridic diferit față de soluția declinării competenței, chiar dacă practic efectul declinării este acela al trimiterii dosarului. Încheierile de trimitere, chiar reciproce fiind, *nu sunt susceptibile să dea naștere unui conflict negativ de competență*. Cu toate acestea, *în cazul procedurilor necontencioase judiciare sunt posibile conflictele pozitive de competență*. Aceasta, deoarece art. 133 alin. (1) pct. 1 NCPC nu presupune existența unor declinări reciproce de competență, cum este cazul pct. 2 al aceluiași alineat.

Prin urmare, dacă două instanțe se consideră deopotrivă competente să soluționeze o cerere necontencioasă judiciară, instanța în fața căreia s-a ivit incidentul va suspenda din oficiu judecata cererii și va înainta dosarul instanței competente să soluționeze conflictul pozitiv de competență, după regulile stabilite prin art. 135-137 NCPC.

Art. 530. Cuprinsul cererii. (1) Cererea va cuprinde numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul celui care o face şi, după împrejurări, ale persoanelor pe care acesta cere să fie chemate înaintea instanței, obiectul, motivarea acesteia şi semnătura.

(2) Ea va fi însoțită de înscrisurile pe care se sprijină.

COMENTARIU

1. Cuprinsul cererii. Spre deosebire de cererea de chemare în judecată, cuprinsul cererii necontencioase judiciare este *mai restrâns*. Astfel, potrivit alin. (1) al art. 530, în cerere trebuie indicate datele de identificare ale celui care o face, datele de identificare ale persoanelor chemate înaintea instanței (dacă este cazul), obiectul cererii, motivarea ei și semnătura.

Dispozițiile art. 530 alin. (1) nu se completează cu dispozițiile art. 194 NCPC, ci cu dispozițiile art. 148-152 NCPC, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii. Dacă cererea necontencioasă ar trebui să conțină în completare mențiunile cererii de chemare în judecată, s-ar transforma *ab initio* caracterul necontencios în unul contencios.

Cele arătate mai sus permit următoarele precizări relative la cererea necontencioasă judiciară:

a) trebuie formulată în scris, în limba română;

b) înscrisul în formă electronică este valabil, dacă îndeplinește condițiile prevăzute de lege;

c) poate fi formulată personal sau prin reprezentant;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

d) dacă este cazul, obiectul cererii va fi evaluat;

e) dacă este cazul, se vor indica adresa electronică, numărul de telefon, numărul fax etc.;

f) cererea se va face într-un singur exemplar, cu excepția cazului în care sunt chemate în fața instanței și alte persoane, cărora trebuie să li se comunice;

g) cererii i se va aplica timbrul judiciar și i se va atașa taxa judiciară de timbru, dacă nu este scutită de la obligația timbrării. Legea nr. 146/1997 stabilește reguli de taxare diferite pentru fiecare categorie de cerere necontencioasă în parte, fără a conține o prevedere relativă la timbrajul cererilor necontencioase în general; incidentele privitoare la timbraj (cereri de reexaminare, cereri de ajutor public judiciar, cereri de scutire, de reducere sau de eșalonare), atunci când este cazul, sunt aplicabile și cererilor în materie necontencioasă.

Dispozițiile art. 200 NCPC relative la verificarea cererii și regularizarea acesteia nu sunt incompatibile cu procedura necontencioasă. Oricum, regulile de procedură specifice etapei verificării și regularizării [alin. (1), (2) și (3) ale art. 200] sunt similare regulilor de procedură din materie necontencioasă. Reținerea aplicabilității dispozițiilor art. 200 NCPC în materiile necontencioase este importantă din perspectiva posibilității formulării cererii de reexaminare, reglementată în alin. (4)-(7) ale acestui articol.

Cererea necontencioasă care nu cuprinde numele, prenumele sau, după caz, denumirea celui care o face, obiectul, motivarea în fapt sau semnătura petentului *va fi declarată nulă* în condițiile art. 530 alin. (1) raportat la art. 536 alin. (1) NCPC, cu aplicarea art. 196 alin. (1) din același cod.

Cererea necontencioasă care nu a fost timbrată potrivit dispozițiilor judecătorului *va fi anulată*.

Dispozițiile art. 201 NCPC nu sunt aplicabile în materie necontencioasă, deoarece lipsește pârâtul, astfel că *nu se poate vorbi nici de întâmpinare*.

2. Înscrisurile pe care se sprijină cererea. Alineatul (2) al art. 530 prevede că cererea va fi însoțită de înscrisurile pe care se sprijină. Așadar, în cadrul procedurii necontencioase judiciare, reglementată prin dispozițiile art. 527-536 NCPC, *este admisibilă proba cu înscrisuri*. Admisibilitatea probei cu înscrisuri face ca incidentele procedurale relative la acestea să își găsească aplicarea în materie necontencioasă.

Textul nu trebuie interpretat în sensul limitării probatoriului în materiile necontencioase, deoarece nu este așezat în cadrul dispozițiilor relative la procedura de soluționare a cererii. De altfel, art. 530 alin. (2) reprezintă o aplicare în materie necontencioasă a dispozițiilor generale ale art. 150 NCPC.

Art. 531. Caracterul contencios. Dacă cererea, prin însuşi cuprinsul ei ori prin obiecțiile ridicate de persoanele citate sau care intervin, prezintă caracter contencios, instanța o va respinge.

COMENTARIU

1. Determinarea caracterului cererii. Dacă din cuprinsul cererii ori din obiecțiile ridicate de persoanele chemate în fața instanței sau de cele care intervin ori din alte împrejurări rezultă caracterul contencios al acesteia, instanța o va respinge.

Cererea prin care se pretinde un drept împotriva unei alte persoane are caracter contencios prin însuși cuprinsul ei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Din conținutul art. 531 rezultă în primul rând că judecătorul nu va califica, în temeiul art. 22 alin. (4) NCPC, cererea din necontencioasă în contencioasă, pentru ca, ulterior, să își decline competența, ci *va respinge cererea pe motiv că prezintă caracter contencios*. Cererea necontencioasă nu va fi calificată de judecător ca fiind contencioasă nici în situația în care, raportat la instanță și la obiectul litigiului, ar fi competent să soluționeze cererea calificată.

Dispozițiile art. 152 NCPC relative la *denumirea greșită a cererii* sunt aplicabile în materiile necontencioase judiciare, deoarece nu influențează conținutul necontencios al acestora. Așadar, o cerere va fi soluționată după procedura necontencioasă, chiar dacă denumirea dată de petent evocă, în mod greșit, caracterul contencios.

Articolul 531 nu se opune calificării de către judecător a cererii contencioase ca fiind necontencioasă, pentru ca ulterior să fie soluționată potrivit dispozițiilor Cărții a III-a din Codul de procedură civilă.

În unele cazuri, *caracterul contencios sau necontencios al pretenției afirmate nu depinde de conținutul acesteia, ci de calea procedurală aleasă pentru valorificarea ei*. De exemplu, potrivit Legii nr. 62/2011, republicată, îndeplinirea condițiilor de reprezentativitate poate fi contestată de organizațiile patronale ori sindicale corespondente la nivel național, de sector de activitate, grup de unități sau de unități, atât prin intervenirea în cadrul procedurii necontencioase a verificării menținerii condițiilor de reprezentativitate, care se face din 4 în 4 ani, conform art. 221, cât și prin formularea unei cereri de chemare în judecată contencioasă, la instanța judecătorească ce a acordat reprezentativitatea, conform art. 222.

2. Semnificația noțiunii de intervenție în materie necontencioasă

2.1. Sediul materiei îl regăsim în art. 531 și art. 532 alin. (2) NCPC, care se referă la *persoanele citate* ori *care intervin* și la *persoanele care pot aduce lămuriri* ori *cele ale căror interese ar putea fi afectate*, respectiv în art. 534 alin. (4), care se referă la posibilitatea declarării apelului de către orice persoană interesată. Pentru corecta înțelegere a specificului intervenției în materia analizată, trebuie avute în vedere și dispozițiile art. 78 alin. (1) NCPC, conform cărora, în procedura necontencioasă, judecătorul va dispune din oficiu introducerea în cauză a altor persoane, chiar dacă părțile se împotrivesc. Folosirea în articol a pluralului „părți" este consecința aplicabilității acestuia inclusiv în materiile contencioase, în caz de prevedere legală expresă.

Participarea altor persoane la soluționarea cererilor necontencioase este reglementată de lege ca mijloc de lămurire a cauzei sau ca modalitate de evitare a afectării intereselor acestora. Așadar, atunci când sunt chemate alte persoane la soluționarea cererii, instanța nu va stabili drepturi potrivnice acestora.

2.2. Felurile intervenției. Reguli aplicabile. Din textele de lege arătate anterior rezultă că participarea altor persoane la soluționarea cererii necontencioase poate fi rezultatul propriei inițiative a intervenienților (*intervenție voluntară*), dacă aceștia consideră că cererea necontencioasă formulată sau încheierea de încuviințare a cererii le-ar putea afecta interesele. Tot despre o intervenție voluntară a terților în procedura necontencioasă este vorba și în ipoteza declarării apelului împotriva încheierii de încuviințare a cererii necontencioase de către persoane care nu au participat la soluționarea în primă instanță a cererii. Intervenția voluntară este cel mai frecvent întâlnită în materia înregistrării partidelor politice (Legea nr. 14/2003 a partidelor politice, republicată), în materia acordării reprezentativității organizațiilor sindicale sau patronale (Legea nr. 62/2011 a

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dialogului social, republicată) și în materia înregistrărilor la registrul comerțului (Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată și O.U.G. nr. 116/2009 pentru instituirea unor măsuri privind activitatea de înregistrare în registrul comerțului).

Sunt *intervenții forțate* situațiile în care participarea altor persoane la soluționarea cererii necontencioase este rezultatul a) inițiativei petentului (acesta indică persoanele care urmează să fie chemate în fața instanței) sau b) dispoziției instanței în acest sens [art. 532 alin. (2) și art. 78 alin. (1) NCPC].

Când intervin alte persoane în procedura necontencioasă, judecătorul va avea în vedere și *obiecțiile ridicate de persoanele care intervin.*

Indiferent dacă intervenția în procedura necontencioasă este rezultatul aplicării dispozițiilor art. 531, art. 532 alin. (2) sau art. 78 NCPC, *instanța nu se va pronunța asupra admisibilității în principiu a intervenției.*

Participarea altor persoane la soluționarea cererii necontencioase *nu atrage aplicabilitatea regulilor din procedura contencioasă relative la contradictorialitate.* Din această perspectivă, sub rezerva existenței unor dispoziții legale contrare[1], considerăm că citarea intervenientului sau comunicarea cererii de intervenție către petent sunt măsuri lăsate la libera apreciere a instanței, care va dispune citarea sau comunicarea doar dacă le consideră utile pentru soluționarea cererii [art. 532 alin. (2) NCPC]. Evident că citarea se va realiza în cazul intervenției forțate, dacă instanța a chemat din oficiu o persoană în condițiile art. 78 NCPC. Instanța va aprecia inclusiv asupra utilității citării persoanelor pe care petentul a cerut să fie chemate, putând să nu dea curs unei astfel de solicitări.

2.3. Interesul practic al clasificării. Distincțiile de mai sus sunt justificate de necesitatea practică a existenței unei delimitări[2] între cazurile și modalitățile de participare a terților la judecata cererilor contencioase și situațiile în care terții participă la soluționarea cererilor necontencioase.

Dacă intervenției în materie necontencioasă i s-ar aplica regulile procedurii contencioase cuprinse în art. 61-77 NCPC (intervenția voluntară, intervenția forțată, chemarea în garanție și arătarea titularului dreptului), s-ar da curs unei interpretări pe care nu o putem numi decât birocratică, în baza căreia cvasitotalitatea cererilor necontencioase ar fi respinse de către instanțe în temeiul art. 531 NCPC, ca urmare a formulării cererii de intervenție (mai puțin intervenția accesorie). Instanțele vor respinge cererile de intervenție principale, întemeiate pe dispozițiile art. 62 NCPC, ca inadmisibile și vor soluționa cererea necontencioasă, dacă aceasta nu capătă caracter contencios. Dacă petentul a solicitat concursul instanței fără a invoca un drept potrivnic față de o altă persoană și fără a afecta interesele altor persoane, nu se poate accepta soluția de respingere a cererii pe motiv că un terț intervine și invocă un drept față de petent în cadrul procedurii inițiate de către acesta din urmă. Bineînțeles că terțul va putea introduce pe cale principală o cerere contencioasă pentru a-și realiza dreptul. Astfel, dacă debitorul formulează o cerere de intervenție principală în cadrul procedurii încuviințării executării silite, instanța de executare nu va respinge cererea de încuviințare în temeiul dispozițiilor art. 531 NCPC, ci va respinge cererea de intervenție ca inadmisibilă[3].

---

[1] O dispoziție legală contrară, care impune comunicarea cererii de intervenție, este ceea din procedura necontencioasă specială reglementată în art. 20 alin. (2) teză ultimă din Legea nr. 14/2003 a partidelor politice, republicată.

[2] Deși terminologiei juridice folosite i s-ar putea reproșa producerea unor confuzii cu noțiunile specifice instituției intervenției contencioase, față de care am încercat să stabilim diferența, am considerat că este mai indicat să ne asumăm acest risc, decât să inventăm noțiuni *sui generis* al căror conținut nu ar fi exact sau să folosim termeni aproximativ echivalenți care ar putea fi înțeleși greșit.

[3] Inadmisibilitatea rezultă din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art. 61 alin. (2) raportat la art. 527 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În lipsa unor prevederi legale exprese contrare, cererea de intervenție principală, întemeiată pe dispozițiile art. 62 NCPC, este inadmisibilă în materie necontencioasă, dar poate constitui temei pentru incidența dispozițiilor art. 531 NCPC dacă instanța, raportându-se la toate împrejurările de fapt și de drept ale cauzei, inclusiv la dreptul propriu invocat prin intervenție, apreciază că prin cererea necontencioasă se urmărea stabilirea unui drept potrivnic.

Un *exemplu de folosire improprie a noțiunii de intervenție*, care ar putea susține admisibilitatea intervenției principale în respectiva materie necontencioasă, găsim în Legea nr. 14/2003 a partidelor politice, republicată, care la art. 20 prevede că „(1) Tribunalul București examinează cererea de înregistrare a partidului politic în ședință publică, cu participarea reprezentantului Ministerului Public. (2) Persoanele fizice sau juridice interesate pot interveni în proces, *dacă depun o cerere de intervenție în interes propriu, potrivit Codului de procedură civilă*. Cererea de intervenție se comunică din oficiu persoanelor care au semnat cererea de înregistrare" (s.n.).

Deși unele dispoziții ale Legii nr. 14/2003 au fost modificate prin Legea nr. 76/2012, legiuitorul nu a pus în acord sintagma „cerere de intervenție în interes propriu" cu noua reglementare a intervenției principale în materia contencioasă sau a intervențiilor în materie necontencioasă.

Dată fiind natura necontencioasă a cererii de înregistrare a partidului politic, considerăm că *interesul* persoanelor fizice și juridice care intervin trebuie analizat din această perspectivă, care este una mai largă, de ordin general și constă în invocarea unor motive legitime de respingere a înregistrării partidului. Motive legitime și pertinente sunt doar cele prin care se susține nerespectarea uneia sau mai multora dintre prevederile art. 1-19 din lege.

Articolul 20 alin. (2) din legea menționată nu s-ar putea aplica dacă interesul ar fi stabilit prin raportare la dispozițiile art. 61 alin. (2) NCPC, care impun intervenientului să pretindă pentru sine, în tot sau în parte, dreptul dedus judecății sau un drept strâns legat de acesta (adică de partidul a cărui înregistrare se solicită).

Față de formularea univocă a alin. (2) al art. 20 din lege, cererea de intervenție trebuie totuși să respecte, din punct de vedere formal, cerințele art. 194 NCPC, și nu pe cele ale art. 148 din același cod. După cum s-a mai arătat, o astfel de cerere de intervenție trebuie comunicată.

Clasificarea intervențiilor în materie necontencioasă este utilă în cazul în care inițiativa formulării cererii de intervenție aparține terțului, deoarece apar probleme legate de forma și taxarea cererii. Astfel, persoanele care intervin conform art. 531 NCPC vor formula o cerere al cărei cuprins este cel prevăzut de art. 148 NCPC. Taxarea cererii de intervenție se face în funcție de obiectul concret al acesteia, prin raportare la regulile cererii necontencioase introductive de instanță (art. 10 din Legea nr. 146/1997).

În cazurile în care terțul este chemat în instanță de titularul cererii necontencioase [art. 530 alin. (1)] ori de judecător din oficiu [art. 532 alin. (2) NCPC], participarea are ca scop lămurirea unor aspecte de fapt și de drept ale cauzei. În astfel de situații, terțul este chemat, de cele mai multe ori, în baza unor dispoziții legale speciale. De exemplu, în cazul adopției unei persoane căsătorite care poartă un nume comun cu celălalt soț, soțul adoptat poate lua numele adoptatorului *doar cu consimțământul celuilalt soț, dat în fața instanței care încuviințează adopția* [art. 473 alin. (4) NCC].

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 532. Procedura. (1) Cererea se judecă în camera de consiliu, cu citarea petentului şi a persoanelor arătate în cerere, dacă legea o impune. În caz contrar, judecata se face cu sau fără citare, la aprecierea instanței.

(2) Instanța poate dispune, chiar din oficiu, orice măsuri utile cauzei. Ea are dreptul să asculte orice persoană care poate aduce lămuriri în cauză, precum şi pe acelea ale căror interese ar putea fi afectate de hotărâre.

COMENTARIU

1. Reguli procedurale. Specificul cererilor necontencioase judiciare face ca *procedura de judecată a acestora să nu fie guvernată de principiile contradictorialității şi publicității*, decât atunci când legea prevede expres acest lucru.

În doctrină[1] s-a subliniat corect că judecătorul are „puteri mai largi" în materie necontencioasă decât în cea contencioasă, rolul său, în cadrul celei dintâi, „fiind similar celui al unui agent administrativ făcând acte de autoritate şi posedând o mare libertate de decizie".

Regula este aceea că cererea necontencioasă se judecă *în camera de consiliu*[2], *fără citarea petentului sau a persoanelor arătate în cerere*. Aceştia vor fi citați doar dacă legea o impune sau dacă judecătorul apreciază necesar acest lucru.

Participarea procurorului la judecarea cererii necontencioase este posibilă în condițiile art. 92 NCPC sau în condițiile prevederilor din legile speciale care reglementează materii necontencioase.

Dacă, din orice motive, cererea necontencioasă este judecată în ședință publică, *sancțiunea* care intervine nu este nulitatea necondiționată reglementată de art. 176 pct. 5 NCPC (care sancționează nerespectarea publicității ședinței de judecată), ci nulitatea condiționată de dovedirea unei vătămări care nu poate fi înlăturată altfel, în condițiile art. 175 alin. (1) NCPC.

Sancțiunea nulității prevăzută de art. 175 alin. (1) NCPC intervine şi atunci când judecata s-a făcut cu lipsă de procedură, deşi, potrivit legii sau dispoziției judecătorului, petentul trebuia citat.

În doctrină s-a arătat că, „în toate cazurile când legea nu prevede altfel, pronunțarea nu se face în ședință publică, neexistând niciunul dintre motivele care, îndeobşte, justifică publicitatea pronunțării"[3].

2. Rolul activ al judecătorului. Rolul activ al judecătorului în soluționarea cererii necontencioase judiciare *compensează lipsa contradictorialității şi a publicității ședinței de judecată.*

Alineatul (2) al art. 532 stabileşte că instanța poate dispune, din oficiu, orice măsuri utile cauzei, cum ar fi atașarea unor dosare sau solicitarea unor relații de la diverse instituții ale statului. De asemenea, instanța are dreptul să asculte orice persoană care poate

---

[1] *I. Deleanu*, op. cit., vol. II, p. 363.

[2] Regula soluționării cererilor necontencioase în camera de consiliu nu este modificată prin dispozițiile art. XII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, deoarece ne aflăm într-un caz în care legea prevede altfel (teza ultimă a alineatului menționat). Dispozițiile relative la cercetarea procesului sunt aplicabile în materia analizată,doar dacă nu contravin caracterului necontencios al cererii. Dispozițiile relative la dezbaterea fondului nu sunt aplicabile, de regulă, în materie necontencioasă, deoarece această etapă este forma specifică de realizare a contradictorialității. Reamintim că în materii necontencioase reglementate prin legi speciale este posibil să se prevadă că procedura de judecată este supusă principiului contradictorialității.

[3] *I. Deleanu*, op. cit., vol. II, p. 369. Soluția este valabilă şi în lumina noului Cod de procedură civilă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

aduce lămuriri în cauză. În fine, instanța poate să asculte persoanele ale căror interese ar putea fi afectate prin hotărâre.

În cadrul procedurii necontencioase poate fi administrat orice mijloc de probă considerat util de către instanță.

Măsurile dispuse din oficiu de către instanță *nu trebuie puse în prealabil în discuția petentului*, dar, dacă acesta este prezent, va putea să își exprime punctul de vedere cu privire la ele. Evident că, dacă este cazul, instanța va dispune și cu privire la măsurile solicitate de petent, încuviințându-le sau respingându-le.

Oricât de largi ar fi puterile judecătorului în această materie, *toate măsurile dispuse trebuie să fie motivate*. Procedura necontencioasă nu conține prevederi care să îl dispenseze pe judecător de obligația motivării.

Din punct de vedere procedural, chemarea în instanță a altor persoane (pentru lămuriri sau pentru că hotărârea s-ar putea să le afecteze drepturile) se realizează prin *citație*. Titulatura sub care este citată persoana chemată la soluționarea cererii nu este prevăzută în cod, dar apreciem că poate fi aceea de participant, intervenient sau martor, dacă persoana este chemată pentru a da lămuriri cu privire la împrejurări de fapt.

Art. 533. Soluționarea cererii. Instanța se pronunță prin încheiere, în raport cu toate împrejurările de fapt şi de drept ale cauzei, chiar dacă nu au fost invocate în cerere sau pe parcursul procedurii.

COMENTARIU

Hotărârea prin care instanța soluționează cererea necontencioasă judiciară este întotdeauna *încheiere*. Din perspectiva felului hotărârii, nu are importanță dacă cererea necontencioasă a fost admisă, respinsă, anulată sau trimisă la altă instanță.

Soluția va fi dată în raport de toate împrejurările de fapt și de drept ale cauzei, ceea ce înseamnă că judecătorul își va putea întemeia soluția pe orice considerente care au legătură cu respectiva cauză. Ultima teză a art. 533 confirmă faptul că procedura necontencioasă nu este guvernată de principiul contradictorialității. Faptul că vor putea fi avute în vedere inclusiv împrejurări care nu au fost invocate în cerere sau pe parcursul procedurii, respectiv care nu au fost puse în discuție de către instanță ține de specificul materiilor necontencioase. Obiectul cererilor necontencioase face *posibilă reducerea unor garanții procesuale*, altminteri intangibile, precum dreptul la apărare și dreptul la o procedură contradictorie.

În doctrină[1] s-a arătat că, de regulă, hotărârile pronunțate în materie necontencioasă au efect constitutiv, spre deosebire de cele pronunțate în materie contencioasă, care au efect declarativ.

Completul care soluționează cererea necontencioasă în primă instanță va fi compus dintr-un singur judecător. Completul care soluționează cererea necontencioasă în apel va fi compus din doi judecători[2].

Când cererea necontencioasă este incidentă unui litigiu sau are legătură cu acesta se va ține seama de stadiul procesual de referință[3]. Astfel, dacă cererea necontencioasă

---

[1] *I. Stoenescu, S. Zilberstein*, Tratat de drept procesual civil, voi. II, Universitatea din București, 1981, p. 107.

[2] Art. 54 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată.

[3] Aceasta înseamnă că cererea de restituire a unei cauțiuni plătite cu ocazia judecării apelului va fi soluționată de un complet compus din doi judecători.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

este incidentă sau are legătură cu judecata în primă instanță a unei cauze, completul va fi format dintr-un singur judecător. Dacă cererea necontencioasă este incidentă sau are legătură cu judecata în apel a unei cauze, completul va fi format din doi judecători. În fine, dacă cererea necontencioasă este incidentă sau are legătură cu judecata în recurs a unei cauze, completul va fi format din trei judecători.

Art. 534. Calea de atac. (1) Încheierea prin care se încuviințează cererea este executorie.

(2) Încheierea prevăzută la alin. (1) este supusă numai apelului, cu excepția celei pronunțate de un complet al Înaltei Curți de Casație şi Justiție, care este definitivă.

(3) Termenul de apel va curge de la pronunțare, pentru cei care au fost prezenți la ultima şedință de judecată, şi de la comunicare, pentru cei care au lipsit.

(4) Apelul poate fi făcut de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la soluționarea cererii, termenul de apel curgând de la data la care a luat cunoştință de încheiere, dar nu mai târziu de un an de la data pronunțării.

(5) Apelul se judecă în camera de consiliu.

COMENTARIU

1. Caracterul executoriu. Încheierea prin care se încuviințează cererea este executorie, în sensul că *termenul de apel şi apelul declarat în termen nu suspendă executarea hotărârii*, cum se întâmplă, de regulă, în procedura contencioasă. Practic, autorizarea dată de instanță sau măsura de ocrotire dispusă prin încheiere produce efecte, chiar dacă hotărârea este atacată cu apel. Alineatul (1) al art. 534 *nu trebuie interpretat în sensul că cele dispuse prin încheierea de încuviințare a cererii ar fi susceptibile de executare silită*, deoarece astfel s-ar contraveni caracterului necontencios al cererii. Măsura luată prin încheierea de încuviințare a cererii necontencioase nu este dispusă împotriva unei persoane care are calitatea de debitor. Totuși, este posibil ca, în materii necontencioase reglementate prin legi speciale, eventuale obligații stabilite prin încheierea de încuviințare să fie susceptibile de a fi puse în executare silită.

În cazul încheierilor de respingere, de anulare ori de trimitere, nu se pune problema caracterului executoriu.

2. Calea de atac. Calea de atac împotriva încheierii de încuviințare a cererii este apelul. Întrucât legiuitorul nu distinge, *apelul poate privi atât considerentele, cât şi dispozitivul încheierii*. Încheierea de admitere a cererii necontencioase pronunțată de un complet al Înaltei Curți de Casație şi Justiție este *definitivă*.

Interpretând *per a contrario* dispozițiile art. 534 alin. (2) NCPC, se poate ajunge la concluzia că încheierile prin care se respinge, se anulează ori se trimite către o altă instanță cererea necontencioasă nu sunt supuse apelului. Cu toate acestea, considerăm că apelul poate fi declarat, inclusiv împotriva încheierilor respective, în baza art. 536 raportat la art. 466 NCPC.

Apelul va fi soluționat de instanța superioară celei care a pronunțat încheierea, conform dispozițiilor art. 95 pct. 2 și art. 96 pct. 2 NCPC. Față de competența funcțională stabilită prin art. 97 NCPC, Înalta Curte de Casație și Justiție nu soluționează apeluri împotriva încheierilor pronunțate în materie necontencioasă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Termenul de apel. În lipsa unor prevederi exprese, termenul de apel este cel de drept comun, și anume *30 de zile* (art. 468 NCPC). Acesta curge:

a) *de la pronunțare*, pentru cei care au fost prezenți la ultima ședință de judecată [chiar dacă pronunțarea a fost amânată conform art. 396 alin. (1) sau (2) NCPC];

b) *de la comunicare*, pentru cei care au lipsit la ultima ședință de judecată;

c) *de la data la care au luat cunoștință de încheiere, dar nu mai târziu de un an de la data pronunțării*, în cazul persoanelor interesate, care nu au fost citate la soluționarea cererii.

Alineatul (3) al art. 534 se referă la *persoanele care au fost citate* în cadrul procedurii, dar stabilește că termenul curge de la pronunțare, respectiv de la comunicare, *după cum persoanele au fost prezente sau nu la ultimul termen de judecată*. Acesta din urmă este singurul relevant, chiar dacă pentru judecarea cererii au fost acordate mai multe termene.

Alineatul (4) al articolului analizat se referă la *persoanele interesate care nu au fost citate* pentru soluționarea cererii și care pot ataca cu apel încheierea de încuviințare, în termen de 30 de zile de la data la care au luat cunoștință de aceasta. Luarea la cunoștință este un fapt juridic. Data luării la cunoștință poate fi dovedită cu orice mijloace de probă admise de lege. Aplicând dispozițiile art. 249 NCPC în materie necontencioasă și ținând seama de instituirea prin lege a limitei maxime de un an de la care începe să curgă termenul de apel, considerăm că sarcina probei datei luării la cunoștință revine persoanei interesate în declararea apelului, și nu persoanei care, eventual, ar invoca tardivitatea, mai ales că, de regulă, această excepție este invocată de către instanță. Prin persoane interesate se înțelege acele persoane ale căror drepturi și interese sunt afectate prin încheierea de încuviințare.

După 1 an și 30 de zile de la data pronunțării, încheierea de încuviințare a cererii necontencioase nu mai poate fi atacată de persoanele interesate, chiar dacă au luat cunoștință de aceasta ulterior. Termenul de 1 an este unul obiectiv și marchează momentul limită de la care, cel mai târziu, începe să curgă termenul de apel. Termenul de 1 an nu este stabilit pentru declararea căii de atac, astfel că nu este susceptibil de întrerupere, suspendare sau repunere în termen.

4. Soluționarea apelului. În procesele pornite începând cu 15 februarie 2013 și până la 31 decembrie 2015, cererii de apel îi sunt aplicabile dispozițiile relative la regularizare, prevăzute în art. XV alin. (1) și (2) din Legea nr. 2/2013. Dacă în apel există intimat, întâmpinarea este obligatorie, iar dispozițiile art. XV alin. (3)-(9) din Legea nr. 2/2013 sunt aplicabile corespunzător specificului necontencios al cererii. Apelul se judecă în camera de consiliu [precizările relative la sancționarea publicității ședinței de judecată, făcute la comentariul art. 532 alin. (1), își păstrează valabilitatea].

În apel *se vor cita apelantul și persoanele citate în fața primei instanțe*, deoarece art. 534 nu cuprinde dispoziții derogatorii de la obligativitatea citării, de genul celor de la art. 532 alin. (1) teza a II-a. Dacă în apel există părți cu interese contradictorii, *principiul contradictorialității este aplicabil*.

Soluțiile instanței de apel pot fi cele de la art. 480 NCPC, mai puțin cele de anulare pentru neevocarea fondului și pentru unele cazuri de necompetență, care fie nu sunt compatibile cu procedura necontencioasă, fie au o reglementare specială în cadrul acesteia.

Instanța de apel va pronunța o *decizie*, conform dispozițiilor art. 424 alin. (3) NCPC. Decizia este *definitivă* și se va comunica părților.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

5. Căile extraordinare de atac. Contestația privind tergiversarea procesului. Dispozițiile care alcătuiesc dreptul comun al procedurii necontencioase nu prevăd situații în care încheierea să fie atacată cu recurs. Cu toate acestea, în cazul *renunțării petentului la judecata cererii necontencioase*, calea de atac este cea prevăzută de art. 410 NCPC pentru incidentul procedural respectiv (*recursul*). Nimic nu se opune însă ca legile speciale, care reglementează materii necontencioase, să prevadă că încheierea poate fi atacată și cu recurs sau numai cu recurs.

Contestația în anulare de drept comun [art. 503 alin. (1) NCPC] este admisibilă în materie necontencioasă. De asemenea, este admisibilă *contestația în anulare specială* pentru motivele prevăzute la pct. 1, 2, 4 de la alin. (2) al art. 503 NCPC.

Întrucât, atunci când se referă la hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul, art. 509 alin. (1) NCPC vizează litigiul sau cauza, și nu dreptul, apreciem că nu trebuie exclusă posibilitatea atacării cu *revizuire* a hotărârii pronunțate în materie necontencioasă pe fondul cererii. Chiar dacă nu este pronunțată asupra fondului sau nu îl evocă, hotărârea pronunțată în materie necontencioasă poate fi atacată cu revizuire în condițiile art. 509 alin. (2) NCPC.

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nu este posibilă în cadrul procedurii necontencioase, deoarece art. 520 NCPC se referă la dezbateri contradictorii, limitând sfera de aplicare a respectivei instituții la procedura contencioasă. Sesizarea Înaltei Curți conform procedurii menționate ar putea fi admisibilă în cazul apelului declarat de o persoană interesată, când intimat este petentul din cererea introductivă, iar dezbaterile din apel sunt contradictorii.

Contestația privind tergiversarea procesului, în măsura în care actuala reglementare a instituției va avea aplicabilitate practică, este compatibilă cu procedura necontencioasă.

Art. 535. Efectele hotărârii. Încheierile pronunțate în procedura necontencioasă nu au autoritatea lucrului judecat.

COMENTARIU

La fel ca în vechea reglementare, încheierile pronunțate în materie necontencioasă nu au autoritate de lucru judecat. Diferența de formulare între art. 535 NCPC – care se referă la autoritatea lucrului judecat – și art. 337 CPC 1865 – care se referea la puterea lucrului judecat – nu este producătoare de efecte, fiind rezultatul schimbării terminologiei folosite de legiuitor. Noul cod reglementează la art. 430-432 autoritatea de lucru judecat și excepția autorității de lucru judecat, pe când vechiul cod reglementa în art. 166 excepția puterii lucrului judecat.

Legiuitorul nu conferă autoritate de lucru judecat nici încheierilor de încuviințare a cererii necontencioase, nici încheierilor de respingere a cererii necontencioase. Autoritatea de lucru judecat nu poate fi opusă, ca excepție, *nici măcar în cazul unor cereri identice din toate punctele de vedere*. Prin urmare, cererile necontencioase pot fi, în principiu, reiterate de către petentul nemulțumit. Totuși, dacă noua cerere nu este bazată pe împrejurări de fapt sau de drept noi ori nu este susținută de alte înscrisuri, instanța, pe lângă faptul că nu își va schimba soluția, va putea considera că este caz de *exercitare abuzivă a dreptului procesual*, făcând aplicarea dispozițiilor art. 12 alin. (2) teza ultimă NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În doctrină s-a arătat succint că „numai în materie contencioasă hotărârea capătă puterea lucrului judecat. În materie necontencioasă, în care propriu-zis nu se judecă nimic, nu se poate vorbi de lucru judecat. Partea vătămată prin măsura luată și care nu a fost prezentă în instanță poate folosi calea acțiunii în anulare contra actului juridic autorizat. Hotărârile necontencioase leagă instanța numai în măsura în care situația de fapt a rămas neschimbată, dar, dacă ea se schimbă ulterior, se poate reveni asupra măsurii luate, cu rezerva însă a drepturilor câștigate de terții de bună-credință”[1].

Art. 536. Reguli aplicabile. (1) Dispozițiile art. 527-535 referitoare la procedura necontencioasă se completează cu dispozițiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii.

(2) Materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse acelor dispoziții, care se vor completa cu cele ale prezentei cărți.

COMENTARIU

1. Completarea cu normele procedurii contencioase. Dispozițiile art. 527-535 NCPC reprezintă dreptul comun cu privire la procedura de urmat în materiile necontencioase. Dacă acestea nu sunt suficiente, se aplică, în completare, dispozițiile de la procedura contencioasă, în măsura în care sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii.

De exemplu, lipsa pârâtului în procedura necontencioasă face ca dispozițiile din procedura contencioasă relative la întâmpinare și cererea reconvențională să nu fie compatibile cu natura necontencioasă a cererii. De asemenea, sunt incompatibile cu natura necontencioasă a unei cereri instituții precum renunțarea la dreptul pretins, tranzacția, hotărârea de expedient etc.

În schimb, instituții precum renunțarea la judecată, perimarea ori suspendarea judecății nu pot fi considerate *de plano* ca incompatibile cu natura necontencioasă a unei cereri. Dacă cererea de apel se perimă, inclusiv în materie necontencioasă, nu există motive pentru ca pentru cererea introductivă din aceeași materie să nu fie aplicabile dispozițiile de la perimare.

2. Reglementări speciale. Procedura prevăzută în legile speciale care reglementează materii necontencioase se aplică prioritar respectivelor materii (de exemplu, procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii, dacă nu s-au făcut opoziții la cererea de uzucapiune – art. 1049-1052 NCPC; plângerea privind cartea funciară întemeiată pe dispozițiile art. 31 din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată[2]).

Unele legi, precum Legea nr. 62/2011 a dialogului social, republicată, reglementează mai multe proceduri necontencioase, și anume: procedura dobândirii personalității juridice de către sindicat, care este dată de lege în competența judecătoriei în a cărei rază teritorială își are sediul acesta (art. 14-20); procedura dobândirii personalității juridice de către federațiile și confederațiile sindicale, respectiv de către uniunile sindicale, dată de lege în competența tribunalului în a cărui rază teritorială își are sediul forma asocia-

[1] *I. Stoenescu, S. Zilberstein*, op. cit., vol. II, p. 106.

[2] Caracterul necontencios al acestei proceduri a fost stabilit prin Dec. nr. 72/2007, pronunțată în interesul legii de către I.C.C.J., S.U. (M. Of. nr. 685/2008).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tivă care se constituie (art. 42-50); procedura dobândirii personalității juridice de către organizația patronală, dată de lege în competența judecătoriei în a cărei rază teritorială își are sediul aceasta (58-59); procedura acordării reprezentativității organizațiilor patronale, dată de lege în competența Tribunalului Municipiului București (art. 72-74); verificarea menținerii condițiilor de reprezentativitate a organizațiilor patronale și sindicale, care se face din 4 în 4 ani (art. 221).

În completarea dispozițiilor din legile speciale se aplică dispozițiile de drept comun privitoare la cererile necontencioase judiciare, iar în completarea acestora din urmă, dacă este cazul și dacă nu contravin naturii necontencioase a cererii, se aplică dispozițiile de la procedura contencioasă.

Așadar, *materiilor necontencioase reglementate prin legi speciale nu li se pot aplica, în completare, direct dispozițiile de la procedura contencioasă*.

Din topografia articolelor Cărții a III-a rezultă că dispozițiile art. 537-540 NCPC, care urmează articolului analizat, nu constituie drept comun pentru alte reglementări necontencioase, ele având caracterul unor proceduri (respectiv a unor dispoziții) speciale în materii necontencioase.

Art. 537. Măsuri luate de preşedintele instanței. (1) Procedura necontencioasă se aplică şi în cazurile în care legea dă în competența preşedintelui instanței luarea unor măsuri cu caracter necontencios.

(2) În aceste cazuri, preşedintele trebuie să pronunțe încheierea în termen de cel mult 5 zile de la primirea cererii.

(3) Apelul împotriva încheierii date de preşedintele judecătoriei se judecă de tribunal, iar apelul împotriva încheierii date de preşedintele tribunalului sau curții de apel se judecă de un complet al instanței respective.

(4) Încheierile date de preşedinții secțiilor Înaltei Curți de Casație şi Justiție sunt definitive.

COMENTARIU

1. Domeniu de aplicare. Pentru aplicarea procedurii necontencioase, în virtutea dispozițiilor art. 537, este necesar ca legea să dea în competența președintelui instanței luarea unor măsuri cu caracter necontencios. Termenul de „lege" trebuie înțeles *lato sensu*, ca semnificând act normativ. Prin „măsuri de competența președintelui instanței" se înțelege acele sarcini și atribuții care, *prevăzute fiind de lege, exced procedurii contencioase și nu au caracter de administrare judiciară* (de exemplu, ține de administrarea judiciară activitatea de înaintare a dosarelor spre repartizarea aleatorie în sistem informatizat).

Dacă președintele unei instanțe soluționează o cerere necontencioasă ca judecător, conform planificării ședințelor de judecată, nu sunt aplicabile dispozițiile art. 537.

Posibilitatea delegării atribuției de luare a măsurii prevăzute de lege către vicepreședinte sau către alt judecător, care înlocuiesc președintele când acesta lipsește, nu împiedică aplicarea dispozițiilor art. 537. Totuși, dispozițiile art. 537 nu sunt aplicabile atunci când însăși legea stabilește competența luării măsurii în sarcina președintelui sau a unui judecător desemnat, cum este cazul dispozițiilor art. 471 alin. (3)-(7) NCPC privitoare la regularizarea cererii de apel.

Dispozițiile art. 537 sunt aplicabile, de exemplu: în cazul procedurii punerii sub interdicție judecătorească, când președintele instanței dispune, conform art. 937 alin. (3)

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

NCPC, numirea unui curator în condițiile prevăzute de Codul civil; în materia vânzării, când există dezacord asupra calității bunului vândut, iar președintele judecătoriei de la locul prevăzut pentru executarea obligației de predare va desemna de îndată un expert în vederea constatării (art. 1691 NCC); în procedura de declarare a morții, când președintele instanței competente conform art. 943 NCPC va sesiza instanța de tutelă spre a numi, dacă este cazul, un curator [art. 944 alin. (3) NCPC]; în aceeași procedură, dacă în patrimoniul persoanei a cărei moarte se cere a fi declarată există bunuri imobile, președintele va cere, din oficiu, notarea cererii în cartea funciară, precum și înregistrarea acesteia în registrul comerțului, dacă este profesionist [art. 944 alin. (4) NCPC].

Dacă este cazul, în completarea dispozițiilor art. 537 se aplică dispozițiile art. 527-536 NCPC.

2. Încheierea. Căi de atac. Președintele dispune cu privire la măsura necontencioasă stabilită prin lege în sarcina sa prin *încheiere*.

Președintele trebuie să pronunțe încheierea în termen de cel mult 5 zile. Termenul de 5 zile, în cadrul căruia trebuie luată măsura necontencioasă, este un termen procedural, stabilit prin lege, care se calculează conform art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC. Nerespectarea termenului nu are sancțiuni în plan procesual, deoarece președintele nu poate fi decăzut din dreptul de a lua măsura stabilită de lege în sarcina sa.

Încheierea președintelui de dispunere a măsurii este *executorie*. Împotriva încheierii se poate declara *apel* de către persoanele arătate la art. 534 NCPC, în aceleași condiții. Apelul se judecă în camera de consiliu, de către tribunal, dacă încheierea a fost pronunțată de președintele judecătoriei, și de către un complet al instanței respective, dacă încheierea a fost pronunțată de președintele tribunalului sau de președintele curții de apel.

Din redactarea alin. (4) al art. 537 rezultă, în primul rând, că încheierile date de președinții secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt definitive și, în al doilea rând, că președintele instanței supreme nu are în competență luarea unor măsuri de genul celor prevăzute la art. 537.

După cum s-a arătat în doctrina[1] aferentă vechiului Cod de procedură civilă, calea de atac „exercitată împotriva încheierii date de președintele tribunalului sau al curții de apel este o cale de atac de retractare, de vreme ce este de competența aceleiași instanțe. Pe de altă parte, textul este de strictă interpretare. Drept urmare, încheierii date de un președinte de secție îi sunt aplicabile dispozițiile de drept comun în materie de competență". Distincțiile în privința competenței soluționării apelului împotriva încheierilor președinților de secție sunt valabile formal, inclusiv raportat la conținutul art. 537 alin. (3) NCPC, cu precizarea că împrejurarea soluționării căii de atac împotriva încheierii președintelui tribunalului sau curții de către un complet din cadrul aceleiași instanțe nu este suficientă pentru a transforma apelul într-o cale de atac de retractare.

Cu toate acestea, opinăm că *principiul specializării* judecătorilor, secțiilor și instanțelor, regăsit în legile de organizare judiciară, *impune o interpretare extensivă* a dispozițiilor art. 537 NCPC, pentru a se ajunge la *o soluție utilă* din punct de vedere practic, și anume aceea ca *prin sintagma președintele instanței să se înțeleagă, atunci când este cazul, președintele de secție*. Doar astfel s-ar putea respecta principiul specializării, în cazul în care, de exemplu, președintele tribunalului, provenind de la o secție penală, ar trebui

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, Codul de procedură civilă, comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 1041.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

să ia măsuri de ocrotire care, chiar necontencioase fiind, presupun o anumită pregătire teoretică și practică în domeniul dreptului familiei. Mai mult, interpretarea restrictivă a articolului lasă loc unor situații anormale din punctul de vedere al ierarhiei jurisdicționale. Astfel, în cazul încheierii necontencioase pronunțate de președintele unei secții din cadrul tribunalului, apelul va fi soluționat de instanța superioară – curtea de apel –, pe când, în cazul încheierii necontencioase pronunțate de președintele tribunalului, apelul va fi soluționat de un complet din cadrul tribunalului, în alcătuirea căruia nu va putea intra președintele care a pronunțat încheierea, dar va putea intra președintele de secție. În fine, interpretarea propusă răspunde nevoilor organizatorice ale tribunalelor și curților de apel, al căror volum de activitate este pe măsura numărului mare de secții care le compun.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul II. Dispoziţii speciale

Art. 538. Eliberarea de copii de pe hotărâri şi de pe alte înscrisuri. (1) La cerere, grefa instanței va elibera copii de pe încheierea de şedință, de pe hotărâre sau dispozitiv sau de pe celelalte înscrisuri aflate la dosar.

(2) Copiile de pe încheierile de şedință, de pe hotărâre sau de pe dispozitiv se vor putea elibera numai după ce acestea au fost semnate de toți judecătorii, sub sancțiunea aplicabilă grefierilor pentru infracțiunea de fals.

(3) În cazul în care dezbaterile nu s-au desfăşurat în şedință publică, alte persoane decât părțile nu pot dobândi copii de pe încheieri, expertize, înscrisuri sau declarații de martori decât cu încuviințarea preşedintelui. Dispozițiile art. 537 alin. (2)-(4) se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Deși dispozițiile art. 538 au o formulare generală, ele sunt aplicabile doar procedurilor necontencioase. Doar în materie necontencioasă grefa instanței este ținută de obligația de a da curs cererilor oricăror persoane de a li se elibera copii de pe încheierea de ședință, de pe hotărâre sau dispozitiv.

Alineatul (1) al articolului analizat nu condiționează eliberarea copiilor de aspecte precum dovedirea calității de parte sau dovedirea interesului (care ar putea fi personal sau public), ci doar de caracterul public al dezbaterilor.

În cazul în care dezbaterile nu s-au desfășurat în ședință publică, doar părțile pot obține, de la grefă, copii de pe actele și lucrările dosarului. În această situație, terțele persoane pot obține copii de pe încheieri, expertize, înscrisuri sau declarații de martori doar cu încuviințarea președintelui, care va proceda conform dispozițiilor art. 537 alin. (2)-(4), aplicabile corespunzător. Încheierea președintelui de încuviințare a eliberării copiilor este executorie, apelul declarat împotriva acesteia nefiind suspensiv de executare. În aceste condiții, dacă se dă curs celor dispuse prin încheiere, se pune problema utilității declarării căii de atac și, eventual, a efectului admiterii acesteia. Eliberarea efectivă a copiilor în baza încheierii președintelui se face tot de către grefa instanței.

Prevederile primei teze a alin. (2), conform cărora copiile de pe încheieri, hotărâri și dispozitiv se vor elibera doar dacă sunt semnate de toți judecătorii, sunt logice, cu precizarea că încheierile pronunțate în condițiile art. 220 NCPC (amânarea cauzei când nu este în stare de judecată, de către un singur judecător, chiar dacă completul de judecată este alcătuit din mai mulți) vor fi semnate doar de judecătorul care a dispus amânarea.

Teza a II-a a aceluiași alineat are o formulare anacronică și este inutilă, deoarece infracțiunile de fals sunt de mai multe feluri, iar pentru eventuala pedepsire a grefierului trebuie întrunite toate elementele constitutive ale infracțiunii, inclusiv latura subiectivă. Cert este că grefierul trebuie să verifice existența semnăturilor tuturor judecătorilor pe încheierile, hotărârile sau dispozitivele de pe care eliberează copii. Trebuie precizat că *eliberarea de copii se referă la minută* – în sensul art. 401 NCPC –, și nu la dispozitiv, deoarece, în cazul existenței acestuia din urmă, hotărârea este deja redactată, astfel că poate fi eliberată copia întregii hotărâri.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 539. Încheieri pentru eliberarea unor bunuri. (1) Cererea de eliberare privind sumele de bani sau alte valori ori titluri, consemnate, precum şi orice alte bunuri, păstrate la instanță ori aflate în depozitul altuia, după caz, în legătură cu un proces, se introduce, de persoana îndreptățită, la instanța care a dispus acea măsură.

(2) Cererea se va soluționa prin încheiere executorie, dată în camera de consiliu. Părțile vor fi citate dacă instanța consideră necesar.

(3) În încheierea de eliberare se va arăta deținătorul obligat la eliberarea bunurilor, precum şi persoana îndreptățită să le primească.

(4) Încheierea prevăzută la alin. (3) este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea pe baza căreia s-a cerut eliberarea bunului.

COMENTARIU

Sub titulatura „încheieri pentru eliberarea unor bunuri", art. 539 reglementează situația sumelor de bani, valorilor, titlurilor sau altor bunuri consemnate ori păstrate la instanță sau aflate în depozitul altuia. *Domeniul de aplicare* al acestui articol este *restrâns la bunurile mobile*.

Bunurile se eliberează *la cererea persoanei îndreptățite, prin încheiere executorie, dată în camera de consiliu*. Părțile se citează doar dacă instanța consideră necesar.

Instanța competentă să soluționeze cererea este instanța care a dispus măsura consemnării, păstrării sau a depozitării, dacă respectiva măsură este în legătură cu un proces. Codul nu distinge după cum procesul este în curs ori s-a finalizat.

În încheierea de soluționare a cererii trebuie să se precizeze persoana căreia i se vor elibera bunurile și persona care este ținută să le predea.

Explicându-se rațiunea pentru care în materie necontencioasă calea de atac se poate declara de orice persoană interesată, în doctrină s-a arătat că „această dispoziție specială are drept scop evitarea posibilității de surprindere a instanței de către petiționar în lipsa părții adverse, de exemplu, prin afirmația, în cadrul unei cereri de eliberare a unei sume de bani, că nu mai sunt alți creditori"[1].

Împotriva încheierii de eliberare se poate declara aceeași cale de atac ca și împotriva hotărârii pe baza căreia s-a cerut eliberarea bunului. Trebuie precizat că hotărârea pe baza căreia s-a cerut eliberarea bunului este hotărârea care a dispus cu privire la consemnare, păstrare ori depozitare, și nu hotărârea de finalizare a procesului în cadrul căruia s-a dispus măsura. Aceasta, deoarece nu întotdeauna hotărârea pe baza căreia s-a cerut eliberarea bunului este supusă aceloraşi căi de atac cu hotărârea de finalizare a procesului în cadrul căruia s-a dispus măsura.

Art. 540. Inventarierea bunurilor minorului. (1) În vederea inventarierii bunurilor minorului pus sub tutelă, instanța de tutelă desemnează de îndată un delegat şi dispune citarea tutorelui şi a membrilor consiliului de familie, precum şi a minorului care a împlinit vârsta de 14 ani.

(2) Inventarul va cuprinde datele de identificare a bunurilor mobile sau imobile, descrierea lor sumară, inclusiv mențiuni privind starea bunurilor şi valoarea estimată a acestora, precum şi indicarea înscrisurilor existente cu privire la

[1] *A. Hilsenrad, I. Stoenescu*, Procesul civil în RPR, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1957, p. 397.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

bunuri. De asemenea, inventarul va cuprinde mențiuni privind creanțele, datoriile sau alte pretenții declarate de tutore sau de membrii consiliului de familie.

COMENTARIU

Titulatura articolului este cvasi-identică cu cea a art. 140 NCC. Trecând peste faptul că reflectarea normei de drept substanțial în norma de drept procesual nu trebuie să se facă prin preluarea conținutului celei dintâi, observăm că dispoziția specială analizată instituie o măsură de ocrotire a patrimoniului minorului în raport cu actele pe care le va face tutorele pe perioada exercitării tutelei. Inventarul reflectă starea patrimoniului minorului la momentul instituirii tutelei și permite analizare modului în care au fost administrate bunurile minorului de către tutore.

Din punct de vedere procedural, trebuie reținut că instanța de tutelă desemnează de îndată (după numirea tutorelui) un *delegat* care va verifica la fața locului bunurile minorului. *Inventarul* va cuprinde datele de identificare a bunurilor mobile sau imobile, descrierea lor sumară, inclusiv mențiuni privind starea bunurilor și valoarea estimată a acestora, precum și indicarea înscrisurilor existente cu privire la bunuri. Inventarul se va face de către delegatul instanței în termen de cel mult 10 zile de la numirea tutorelui de către instanța de tutelă [art. 140 alin. (1) teza ultimă NCC]. Deși textul nu prevede, apreciem că delegatul va întocmi un *proces-verbal de inventar*.

Instanța de tutelă va dispune *citarea tutorelui, a membrilor consiliului de familie precum și a minorului care a împlinit vârsta de 14 ani*, deoarece inventarul va cuprinde mențiuni privind creanțele, datoriile sau alte pretenții declarate de tutore sau de membrii consiliului de familie.

Deși art. 540 NCPC nu prevede, din aplicarea în completare a dispozițiilor art. 534 rezultă că instanța de tutelă va lua act de efectuarea inventarului printr-o încheiere executorie, susceptibilă de a fi atacată numai cu apel. După pronunțarea încheierii menționate, tutorele va putea exercita tutela cu privire la bunurile minorului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

CARTEA A IV-A. DESPRE ARBITRAJ

Titlul I. Dispoziţii generale

Art. 541. Noțiune. (1) Arbitrajul este o jurisdicție alternativă având caracter privat.

(2) În administrarea acestei jurisdicții, părțile litigante şi tribunalul arbitral competent pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun, cu condiția ca regulile respective să nu fie contrare ordinii publice şi dispozițiilor imperative ale legii.

COMENTARIU

Prima dispoziție din cartea rezervată arbitrajului ne oferă în premieră o *definiție legală* a instituției. Reglementarea anterioară cuprindea, la rândul ei, o dispoziție[1] – ce se regăsește în linii mari și în prezent – care a permis doctrinei să extragă elementele definitorii ale arbitrajului.

Cuprinsul primului alineat al art. 541 confirmă *natura jurisdicțională* a procedurii, similară celei a justiției statale. Așadar, arbitrajul este un mijloc de soluționare a litigiilor, prin decizii pronunțate de un terț, care sunt obligatorii pentru părți. Confluența dintre cele două jurisdicții face însă ca ele să se respingă reciproc, excluzând posibilitatea exercitării simultane. Legiuitorul a resimțit nevoia să sublinieze aspectul, incluzând în definiție caracterul său *„alternativ"*.

În același timp, se confirmă apartenența – acceptată de majoritatea doctrinei – a arbitrajului la familia din ce în ce mai largă a *mijloacelor alternative de soluționare a conflictelor*, încetățenite sub denumirea de *„alternative dispute resolution"* (A.D.R.). Alături de arbitraj, regăsim aici medierea, concilierea, negocierea directă, expertiza amiabilă[2] etc. Însă și față de ele arbitrajul se delimitează cu precădere prin funcția jurisdicțională, de care acestea sunt lipsite. Consecința este posibilitatea utilizării lor în scopul soluționării aceluiași litigiu – simultan sau consecutiv. De aceea, în privința acestor mijloace nejurisdicționale, doctrina recentă, urmată de legiuitor, nu mai vorbește de un caracter „alternativ", ci de unul „facultativ"[3], „complementar" etc. Astfel, medierea și concilierea preced de regulă arbitrajul, însă în practică se recurge și la hibridul cunoscut sub denumirea de „med-arb"[4].

Ultimul element al definiției vine să reîntregească cele de mai sus, adăugându-i unul dintre caracterele fundamentale, bogat în semnificații: arbitrajul este o *jurisdicție pri-*

---

[1] Este vorba de art. 340 CPC 1865, preluat în prezent în art. 542 alin. (1) NCPC.

[2] *F.G. Păncescu*, Expertiza – mijloc de soluționare a conflictelor?, în C.J. nr. 10/2009, p. 558 și urm.

[3] În acest sens era definiția inițială a medierii, cuprinsă în art. 1 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea activității de mediator. În prezent s-a renunțat la evidențierea acestui caracter.

[4] *F.G. Păncescu*, Procedurile *mediation-arbitration* și *mini-trial* în România, în C.J. nr. 6/2009, p. 319 și urm.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

vată. Distingem, așadar, arbitrajul privat de jurisdicția de drept comun, dar și de arbitrajul de stat, jurisdicție specială existentă în trecut[1].

Noțiunea de arbitraj privat se opune și celei de arbitraj de drept public, prezent cu precădere în plan internațional, în soluționarea diferendelor dintre state.

Caracterul privat al arbitrajului se manifestă de la prezența simplilor particulari chemați de părți să tranșeze litigiul, până la aspectele ce țin de organizarea, administrarea și desfășurarea sa.

Această latură a arbitrajului nu exclude participarea persoanelor juridice de drept public, respectiv a statului și a autorităților publice (art. 542 NCPC).

Cel de-al doilea alineat relevă *natura convențională* a arbitrajului, în sensul că modul de organizare și administrare este lăsat la alegerea părților litigante sau a tribunalului arbitral. Acest lucru este valabil indiferent de forma arbitrajului privat – *ad-hoc* sau instituționalizat. Justiția statală, în contrast, în garantarea principiului egalității, a reglementat în mod uniform și în general imperativ organizarea și desfășurarea procesului civil. Grație libertății de voință a părților, procesele arbitrale pot să difere de la unul la altul, chiar dacă nu asupra aspectelor fundamentale.

Fiind vorba de administrarea justiției, arbitrajul nu poate devia, prin autonomia pe care i-o conferă natura sa convențională, de la această funcție. Caracterul alternativ nu trebuie înțeles ca o posibilitate de evitare a instanțelor judecătorești. Totodată, părțile înțelegând să renunțe la garanțiile oferite în procesul civil obișnuit prin recurgerea la arbitraj, trebuie ferite de orice abuz din partea arbitrilor, care sunt obligați să asigure desfășurarea procesului arbitral cu respectarea principiilor fundamentale ale oricărui proces civil, în special egalitatea și contradictorialitatea. Pavăză acestor idei stau ordinea publică[2] și dispozițiile imperative ale legii, de la care părțile și tribunalul arbitral nu pot deroga prin convențiile asupra arbitrajului[3].

Datorită faptului că *ordinea publică* vizează organizarea societății, este firesc ca arbitrajul să nu aducă atingere legilor care reglementează această organizare[4], cum ar fi starea și capacitatea persoanelor[5]. Privit la o scară mai largă, arbitrajul constituie în sine un aspect care se integrează în ordinea publică. Mai adăugăm faptul că în arbitrajul internațional interesează și ordinea publică de drept internațional privat.

În privința *normelor imperative*, nu sunt vizate doar cele din cuprinsul Cărții a IV-a – prezente într-un număr neglijabil –, ci toate cele care au incidență directă asupra litigiului supus arbitrajului.

Normele imperative din cuprinsul cărții rezervate arbitrajului sunt menite să asigure acestei proceduri o structură uniformă. Exemple de norme imperative sunt cele referitoare la domeniul de aplicare al arbitrajului, participanții la procesul arbitral sau principiile procesuale. De asemenea, normele de competență materială a instanțelor judecătorești chemate să verifice activitatea arbitrală, precum și unele norme referitoare la desființarea hotărârilor arbitrale prezintă caracter imperativ.

---

[1] A se vedea Legea nr. 5/1954 pentru organizarea și funcționarea Arbitrajului de Stat, republicată, abrogată prin Decretul nr. 81/1985 cu privire la unele măsuri referitoare la îmbunătățirea activității de soluționare a litigiilor dintre unitățile socialiste.

[2] A se vedea și art. 11 și art. 1169 NCC.

[3] Respectarea acestei condiții este supusă controlului judiciar, prin acțiunea în anulare introdusă la instanțele judecătorești.

[4] *D. Alexandresco*, Dreptul civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine, tomul I, ed. a 2-a, Ed. Curierul Judiciar, București, 1906, p. 224-225.

[5] Art. 542 scoate în mod expres starea și capacitatea persoanelor din domeniul arbitrajului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Din cuprinsul celui de-al doilea alineat al articolului de față se mai desprinde și faptul că *normele cuprinse în Cartea a IV-a a noului Cod de procedură civilă reprezintă dreptul comun în materia arbitrajului intern*[1].

Art. 542. Obiectul arbitrajului. (1) Persoanele care au capacitate deplină de exercițiu pot conveni să soluționeze pe calea arbitrajului litigiile dintre ele, în afară de acelea care privesc starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală, relațiile de familie, precum şi drepturile asupra cărora părțile nu pot să dispună.

(2) Statul şi autoritățile publice au facultatea de a încheia convenții arbitrale numai dacă sunt autorizate prin lege sau prin convenții internaționale la care România este parte.

(3) Persoanele juridice de drept public care au în obiectul lor de activitate şi activități economice au facultatea de a încheia convenții arbitrale, în afară de cazul în care legea ori actul lor de înființare sau de organizare prevede altfel.

COMENTARIU

1. Arbitrabilitatea litigiului. Primul alineat al art. 542 evidențiază faptul că pe calea arbitrajului pot fi soluționate litigiile ivite între diferite persoane. O primă concluzie ce se poate trage de aici este aceea că arbitrajul nu are și o funcție de prevenire a litigiilor, fapt care însă nu împiedică încheierea de convenții arbitrale cu privire la litigii încă nenăscute.

Însă ceea ce reglementează în principal articolul de față este latura obiectivă a arbitrajului, respectiv noțiunea de arbitrabilitate a litigiului – sub cele două aspecte, subiectiv și obiectiv.

În analiza acestei noțiuni, vom urmări textul de lege care prezintă cele două fațete înmănuncheat, luându-se ca punct de reper fiecare subiect de drept în parte.

2. Persoanele fizice. Persoanelor fizice le este deschisă calea arbitrajului dacă au *capacitate deplină de exercițiu*. S-ar părea că, în cazul persoanelor având capacitate de exercițiu restrânsă, nu este posibilă încheierea de convenții arbitrale, cu încuviințarea părinților sau, după caz, a tutorelui, iar în cazurile prevăzute de lege, și cu autorizarea instanței de tutelă [art. 41 alin. (2) NCC]. Minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă nu se poate prevala de dispozițiile art. 41 alin. (3) NCC, care îi permit încheierea unor acte de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la data încheierii lor[2].

Față de reglementarea anterioară, legiuitorul nu a mai reținut condiția naturii patrimoniale a litigiului cu privire la drepturi asupra cărora părțile pot încheia o tranzacție. Într-o nouă formulare, art. 542 alin. (1) indică faptul că este vorba de *litigii* – patrimoniale sau nepatrimoniale – *cu privire la drepturi de care părțile pot dispune*[3]. Cu toate acestea, sunt excluse în mod expres litigiile privind starea civilă, capacitatea persoanelor,

---

[1] Potrivit art. 1122 NCPC, normele de față se aplică în mod subsidiar în arbitrajul internațional, completând aspectele nereglementate.

[2] În același sens, *R.A. Schütze, D. Tscherning, W. Wais*, Handbuch des Schiedsverfahrens. Praxis der deutschen und internationalen Schiedsgerichtsbarkeit, ed. a 2-a, de Gruyter, Berlin, 1990, p. 22.

[3] Semnalăm aici o formă de „arbitraj" al conflictelor privind drepturile pacientului. Potrivit art. 17 din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, în cazul în care furnizorii de servicii medicale consideră că intervenția este în interesul pacientului, iar reprezentantul legal refuză să își dea consimțământul, decizia este declinată unei comisii de arbitraj de specialitate. Comisia de arbitraj este constituită din 3 medici pentru pacienții internați în spitale și din 2 medici pentru pacienții din ambulator.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dezbaterea succesorală, relațiile de familie[1], indiferent dacă acestea privesc și drepturi asupra cărora părțile pot dispune sau nu.

3. Persoanele juridice de drept privat. Recurgerea la arbitraj de către persoanele juridice de drept privat nu ridică probleme deosebite, sfera litigiilor arbitrabile fiind largă și diversă. În anumite materii, legiuitorul a indicat în mod expres arbitrajul ca mijloc de soluționare a litigiilor.

În materie contractuală, de pildă, sunt arbitrabile litigiile cu privire la calitatea tutunului dintre producător și prim-procesator[2]. La fel sunt și litigiile apărute în legătură cu modul de negociere a unei oferte, precum și în legătură cu un contract de bursă[3].

În privința consumatorilor, art. 20 din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, republicată prevede posibilitatea pentru furnizorii de servicii și destinatarii serviciilor de a supune arbitrajului litigiile născute între ei. Tot aici se cuvine amintit că se consideră abuzivă clauza care exclude dreptul consumatorului de a întreprinde o acțiune legală sau de a exercita un alt remediu legal, solicitându-i în același timp rezolvarea disputelor în special prin arbitraj[4].

În cadrul piețelor de capital, operatorul de piață poate stabili un sistem de arbitraj pentru rezolvarea disputelor între intermediari și/sau emitenții ale căror instrumente financiare sunt admise la tranzacționare pe piețele administrate de către operatorul respectiv[5].

4. Statul, autoritățile publice și alte persoane juridice de drept public. Alături de persoanele juridice de drept privat, mai pot recurge la arbitraj privat și statul, autoritățile publice și alte persoane juridice de drept public.

Așa cum decurge din alineatul secund, *statul și autoritățile publice* au capacitatea de a încheia o convenție arbitrală numai cu autorizarea expresă printr-o lege sau o convenție internațională la care România este parte. Exemplificând, pot fi soluționate pe calea arbitrajului litigii privind licențele, respectiv permisele legate de activitatea minieră[6], litigiile dintre furnizorii de servicii medicale sau farmaceutice și casele de asigurări produse farmaceutice[7] ori litigiile referitoare la investițiile dintre stat și un investitor străin[8].

Facultatea de a încheia convenții arbitrale este dată, conform alin. (3), și *altor persoane juridice de drept public*, care au în obiectul lor de activitate și activități economice. Spre deosebire de precedenta situație, aici este o aptitudine generală, restrânsă în cazurile expres prevăzute de lege. Astfel, pot fi soluționate atât litigiile patrimoniale între două astfel de persoane juridice, cât și acelea cu persoane de drept privat. Regiile autonome și societățile comerciale cu capital de stat pot apela și la arbitraj pentru solu-

---

[1] Interesant de semnalat este faptul că, de curând, în Marea Britanie pot fi soluționate litigiile patrimoniale izvorâte din raporturile de familie (a se vedea *Family Law Arbitration Scheme* al *Institute of Family Law Arbitrators Limited*). Pentru o privire detaliată asupra arbitrajului în materie de divorț în dreptul german, *S.U. Gilfrich*, Schiedsverfahren im Scheidungsrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2007, p. 32 și urm.

[2] Art. 32 din Legea nr. 236/2003 privind organizarea pieței tutunului brut în România.

[3] Art. 26 din Legea nr. 357/2005 privind bursele de mărfuri.

[4] Anexa la Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori, republicată.

[5] Art. 134 alin. (6) din Legea nr. 297/2004 privind piața de capital.

[6] Art. 61 din Legea minelor nr. 85/2003.

[7] Art. 298-300 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății.

[8] România a încheiat numeroase convenții bilaterale referitoare la protecția reciprocă a investițiilor. În acest context, menționăm faptul că, prin Decretul nr. 62/1975, România a ratificat Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, încheiată la Washington la 18 martie 1965.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ționarea litigiilor dintre ele, potrivit art. 51 alin. (2) din Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale.

Ultimele două alineate ale art. 542 – inedite – reprezintă o confirmare a opiniilor exprimate în trecut cu privire la aspectele reglementate[1].

Art. 543. Tribunalul arbitral. Arbitrajul poate fi încredințat, prin convenția arbitrală, uneia sau mai multor persoane, învestite de părți sau în conformitate cu acea convenție să judece litigiul şi să pronunțe o hotărâre definitivă şi obligatorie pentru ele. Arbitrul unic sau, după caz, arbitrii învestiți constituie, în sensul dispozițiilor prezentei cărți, tribunalul arbitral.

COMENTARIU

Alături de părți, tribunalul arbitral reprezintă celălalt participant al cărui rol este esențial pentru desfășurarea procesului arbitral.

Neavând o existență anterioară, *tribunalul arbitral se constituie prin convenția părților*, durând în principiu până la finalizarea procesului arbitral. În această privință, misiunea arbitrilor se apropie de cea a unui mandatar convențional.

Numărul arbitrilor care constituie tribunalul arbitral este cel puțin unu[2], nefiind limitat numărul maxim. De regulă, părțile se opresc la trei arbitri, ele convenind în funcție de complexitatea cauzei, de interesele fiecăreia dintre ele și, nu în ultimul rând, de cheltuielile implicate. Din acest punct de vedere, arbitrajul diferă de mediere, unde regula este mediatorul unic. În cazul justiției statale, compunerea instanței este stabilită de lege, în funcție de natura procesului și de gradul de jurisdicție, părțile neputând deroga prin convenție.

Este adevărat că, în condițiile art. 126 NCPC, părțile pot încheia convenții de alegere a instanței, altele decât acelea care, potrivit legii, ar fi competente teritorial să le judece. Însă aici cele două tipuri de jurisdicții se deosebesc, fiindcă în cazul arbitrajului nu se poate vorbi de competență materială, teritorială etc. *Tribunalul arbitral este unic*, neexistând un altul la care să se raporteze.

Așa cum rezultă din art. 543, *misiunea arbitrilor* – în acord cu funcția jurisdicțională a arbitrajului – este de a judeca litigiul și de a pronunța o hotărâre definitivă și obligatorie. În doctrina germană s-a afirmat că această atribuție poate fi denumită competență[3].

Mai rămâne de stabilit dacă arbitrul poate avea și funcția de mediator, adică aceea de a facilita ajungerea părților la un acord prin care să se soluționeze litigiul[4]. Așa cum rezultă din întreaga reglementare a arbitrajului, această funcție nu este conferită arbitrilor în mod automat. Însă nimic nu împiedică părțile să îi încredințeze și această misiune, bineînțeles cu condiția ca arbitrii să fie mediatori autorizați.

---

[1] A se vedea: *V. Babiuc, O. Căpățână*, Capacitatea de a încheia o convenție arbitrală în dreptul român, în R.D.C. nr. 6/1996, p. 5; *I. Băcanu*, Litigii arbitrabile, în Dreptul nr. 2/2000, p. 21; *M. Radu*, Arbitrabiiitatea litigiilor comerciale, în R.D.C. nr. 7-8/2000, p. 191; *I. Băcanu, V. Babiuc*, Capacitatea autorităților și instituțiilor publice de a încheia o convenție arbitrală în dreptul român, în R.D.C. nr. 12/2005, p. 34.

[2] Asupra acestui subiect, a se vedea *O. Căpățână*, Constituirea unui tribunal arbitrai unipersonal, în Dreptul nr. 1/1997, p. 3 și urm.

[3] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 180.

[4] Potrivit art. 11 alin. (3) din Regulile de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional, aprobate prin Rezoluția nr. 17/2012 a Camerei de Comerț şl Industrie a României, „Tribunalul arbitrai va depune diligențe spre a facilita asemenea înțelegeri, astfel încât litigiul supus arbitrajului să fie soluționat într-un termen rezonabil, permițând reluarea raporturilor normale între părți".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 544. Organizarea arbitrajului de către părți. (1) Arbitrajul se organizează şi se desfăşoară potrivit convenției arbitrale, încheiată conform dispozițiilor titlului II din prezenta carte.

(2) Sub rezerva respectării ordinii publice şi a bunelor moravuri, precum şi a dispozițiilor imperative ale legii, părțile pot stabili prin convenția arbitrală sau prin act scris încheiat ulterior, cel mai târziu odată cu constituirea tribunalului arbitral, fie direct, fie prin referire la o anumită reglementare având ca obiect arbitrajul, normele privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor, termenul şi locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului, inclusiv eventuale proceduri prealabile de soluționare a litigiului, repartizarea între părți a cheltuielilor arbitrale şi, în general, orice alte norme privind buna desfăşurare a arbitrajului.

(3) În lipsa regulilor prevăzute la alin. (2), tribunalul arbitral va putea stabili procedura de urmat aşa cum va socoti mai potrivit.

(4) Dacă nici tribunalul arbitral nu a stabilit aceste norme, se vor aplica dispozițiile ce urmează.

COMENTARIU

Arbitrajul prezintă o maleabilitate sporită în raport cu justiția statală, grație laturii convenționale puternice a sa, dublată de preponderența normelor supletive din cuprinsul Cărții a IV-a din noul Cod de procedură civilă, așa încât, potrivit art. 544, înseși *organizarea și desfășurarea arbitrajului sunt lăsate la alegerea părților*.

În consecință, alineatul secund prevede că părțile pot conveni asupra normelor privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor, termenul și locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului, inclusiv eventuale proceduri prealabile de soluționare a litigiului, repartizarea între părți a cheltuielilor arbitrale și, în general, orice alte norme privind buna desfășurare a arbitrajului. Desigur, părțile pot conveni doar asupra unora dintre aceste aspecte, urmând ca restul să se completeze cu dispozițiile din prezenta carte.

Părțile sunt libere să determine direct conținutul acestor norme ori se pot referi la o anumită reglementare arbitrală, împrumutând din conținutul acesteia.

Firește, părțile pot fixa cadrul normativ de mai sus fie prin convenția arbitrală, fie, cel mai târziu, odată cu constituirea tribunalului arbitral – cel puțin cu privire la tribunalul arbitral și la aspectele legate de arbitri, precum și la eventualele proceduri prealabile de soluționare a litigiului.

Presupunând că părțile s-au înțeles doar asupra aspectelor legate de tribunalul arbitral și de arbitri, iar tribunalul arbitral a fost constituit, ele pot să îi încredințeze celelalte aspecte nereglementate, adică regulile procedurale[1].

Potrivit ultimului alineat al articolului analizat, în cazul în care nici tribunalul arbitral nu a stabilit aceste norme, organizarea și desfășurarea arbitrajului vor avea loc potrivit Cărții a IV-a din noul Cod de procedură civilă. Altfel spus, părțile au libertatea și întâietatea organizării arbitrajului, dar, la rândul lor, pot să o lase în sarcina arbitrilor. Concomitent, legiuitorul român a pus la dispoziția părților un cadru normativ al arbitrajului suficient de dezvoltat, descărcând-le pe ele și pe arbitri de această sarcină.

---

[1] A se vedea și art. 576 alin. (2) NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Nu în ultimul rând, fiind vorba de o convenție a părților, aceasta *trebuie să țină cont de ordinea publică, de bunele moravuri și de dispozițiile imperative ale legii*[1]. Trimiterea este la normele imperative de drept material și procedural – inclusiv cele din cuprinsul Cărții a IV-a –, de la care părțile nu pot deroga în dorința de a organiza arbitrajul.

Art. 545. Organizarea arbitrajului de un terț. Părțile pot conveni ca arbitrajul să fie organizat de o instituție permanentă de arbitraj, potrivit titlului VII din prezenta carte, sau de o altă entitate ori de o persoană fizică. În aceste cazuri, soluționarea litigiului este încredințată unor arbitri, numiți ori acceptați de părți potrivit convenției arbitrale sau regulilor instituției permanente de arbitraj.

COMENTARIU

Întrucât părțile care doresc să recurgă la arbitraj nu sunt de regulă specialiști în acest tip de jurisdicție, ele pot să încredințeze organizarea arbitrajului unui terț. Acesta este fie o instituție permanentă de arbitraj, o altă entitate ori o persoană fizică. Entitățile amintite pot fi, de pildă, comisiile de arbitraj din cadrul unor instituții, care nu au caracter permanent.

O altă rațiune este și faptul că instituțiile permanente de arbitraj beneficiază de o organizare proprie (arbitri, spații, arhivă etc.), facilitând desfășurarea procesului. De aceea, în asemenea cazuri, soluționarea litigiului este încredințată unor arbitri numiți ori acceptați de părți potrivit convenției arbitrale sau regulilor instituției permanente de arbitraj.

Subliniem faptul că *este vorba despre organizarea arbitrajului de către un terț, nu de administrarea sa*, cu toate că, uneori, terțul are în atribuții ambele sarcini[2].

Art. 546. Reprezentarea părților. (1) În litigiile arbitrale, părțile pot formula cereri şi îşi pot exercita drepturile procesuale personal sau prin reprezentant. Aceştia pot fi asistați de alți specialişti.

(2) În procedura arbitrală, împuternicirea dată avocaților, potrivit legii, valorează alegerea domiciliului sau, după caz, a sediului procesual la avocat, dacă în cuprinsul acesteia nu se prevede altfel, şi cuprinde dreptul avocatului de a exercita opțiunile cu privire la caducitatea arbitrajului potrivit art. 568, precum şi de a solicita ori de a accepta prelungirea termenului arbitrajului, prevăzut la art. 567.

(3) Dispozițiile alin. (1) şi (2) se aplică în mod corespunzător şi în cazul reprezentării părții prin consilier juridic.

COMENTARIU

Întrucât procedura arbitrală derogă de la procedura de drept comun, era firesc ca reguli specifice privind reprezentarea convențională[3] să fie incluse în noua reglementare arbitrală. În privința aspectelor nereglementate, sunt aplicabile dispozițiile art. 83-89 NCPC.

---

[1] Părțile nu pot, cel puțin în arbitrajul intern, să convină asupra cazurilor de incompatibilitate, nici asupra procedurii recuzării arbitrilor.

[2] *I. Băcanu*, Arbitrajul ad-hoc şi arbitrajul instituțional în legislația română actuală, în Dreptul nr. 8/1995, p. 4; *I. Deleanu, S. Deleanu*, Arbitrajul intern și internațional, Ed. Rosetti, București, 2005, p. 125-126.

[3] Articolul de față nu are în vedere reprezentarea legală sau judiciară. De asemenea, trebuie distins de situația absenței părții la dezbateri, care nu este prezentă nici prin reprezentantul convențional ales (art. 582).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Participarea părților în procesul arbitral poate avea loc direct sau prin reprezentant convențional, potrivit art. 546 alin. (1). Complexitatea litigiului, depărtarea față de sediul tribunalului arbitral pot constitui motive pentru care o parte să încredințeze participarea sa unui reprezentant.

Cu toate acestea, reprezentanții, nefiind în mod necesar familiarizați cu substanța litigiului, pot fi sprijiniți de alte persoane, specializate în anumite domenii. Noțiunea de *specialist* este exprimată în sens larg, nefiind restrânsă la categoria experților tehnici. Așadar, nu este vorba nici de expertul chemat să lămurească tribunalul arbitral asupra unor aspecte, potrivit art. 589.

În egală măsură, părțile pot apela direct la susținerea și prezența unui specialist. Raporturile juridice dintre parte, reprezentant și specialist sunt stabilite potrivit regulilor mandatului, respectiv ale prestării de servicii.

Dispoziții speciale sunt rezervate în alineatul secund pentru cazul în care *reprezentarea este asigurată de un avocat*. În doctrină s-a exprimat regretul pentru lipsa obligativității asistării părții de un avocat, necesitate care se manifestă mai cu pregnanță într-o procedură arbitrală, unde organizarea nu este întotdeauna bine conturată[1]. Astfel, mandatul general acordat unui avocat se presupune a include și stabilirea la acesta a domiciliului, respectiv a sediului procesual. De asemenea, în lipsa unui prevederi contrare, împuternicirea cuprinde și dreptul de dispoziție în sensul de a exercita opțiunile cu privire la caducitatea arbitrajului, precum și de a solicita ori de a accepta prelungirea termenului arbitrajului.

Însă pentru alte acte de dispoziție, cum ar fi renunțarea la judecată, achiesarea la pretențiile adversarului sau încheierea unei tranzacții, este necesar un mandat special, atât pentru mandatarul avocat, cât și neavocat.

Așa cum am văzut, în procedura arbitrală pot fi implicate ca părți și persoane juridice de drept privat sau de drept public[2], așa încât este firesc să fie acordate *consilierului juridic* puteri similare celor ale avocatului [art. 546 alin. (3)].

În principiu, orice persoană poate avea calitatea de reprezentant al unei părți într-un proces arbitral. Printre excepții evocăm situația *avocatului străin*, care nu poate pune concluzii orale sau scrise decât în fața organelor de arbitraj internațional[3]. De asemenea, suntem de părere că un mediator care a încercat în prealabil soluționarea litigiului pe cale amiabilă nu poate reprezenta ulterior una dintre părți în procedura arbitrală. În general, calitatea de reprezentant nu o poate avea persoana care se află într-o situație din care rezultă un *conflict de interese*, în condițiile legii[4].

Art. 547. Intervenția instanței. (1) Pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea şi desfăşurarea arbitrajului, precum şi pentru îndeplinirea altor atribuții ce revin instanței judecătoreşti în arbitraj, partea interesată poate sesiza tribunalul în circumscripția căruia are loc arbitrajul. Tribunalul va soluționa cauza în completul prevăzut de lege pentru judecata în primă instanță.

(2) Instanța va soluționa aceste cereri de urgență şi cu precădere, prin procedura ordonanței preşedințiale, hotărârea nefiind supusă niciunei căi de atac.

---

[1] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 175.

[2] Reamintim faptul că persoanele juridice pot fi asistate şi de avocați.

[3] Art. 13 alin. (4) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea şl exercitarea profesiei de avocat, republicată.

[4] A se vedea art. 46 alin. (1) din Legea nr. 51/1995, respectiv art. 16 din Legea nr. 514/2003 privind organizarea şi exercitarea profesiei de consilier juridic.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Articolele precedente au configurat natura convențională a arbitrajului. Părțile pot conveni asupra organizării și desfășurării arbitrajului sau pot încredința această sarcină unui terț.

Cu toate acestea, se pot ivi *piedici în bunul mers al procedurii arbitrale*, datorate fie uneia dintre părți, fie tribunalului arbitral sau chiar unui terț. Punând la dispoziția părților posibilitatea soluționării litigiilor pe calea arbitrajului, statul oferă anumite mijloace, de natură a garanta respectarea convențiilor de arbitraj, respectiv desfășurarea și organizarea arbitrajului.

Astfel, partea interesată poate sesiza instanța judecătorească, semnalând orice piedici ce s-ar ivi în organizarea și desfășurarea arbitrajului. Cu alte cuvinte, cererile pot privi chestiuni prealabile, prejudiciale, precum și chestiuni ivite după sesizarea tribunalului arbitral, până la încheierea procesului.

Față de vechea reglementare, se aduce un plus de claritate, atribuindu-se *competența materială* în cererile legate de arbitraj *tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul*.

Competența tribunalului nu se restrânge la cererile de mai sus, această instanță judecând și orice alte cereri cu care este sesizată, în îndeplinirea atribuțiilor cuprinse în prezenta carte. Așadar, *tribunalul va judeca cererile privind*: numirea arbitrilor de către instanță (art. 561); recuzarea arbitrilor (art. 563); luarea măsurilor asigurătorii (art. 585); recurgerea la mijloace de constrângere și aplicarea de sancțiuni martorilor sau experților (art. 589); luarea măsurilor prevăzute la art. 298 alin. (1), în cazul refuzului autorităților publice de a transmite informațiile solicitate în legătură cu actele și acțiunile acestora (art. 590); verificarea cheltuielilor arbitrale (art. 598).

La aceste competențe se adaugă și obligația în plan administrativ a tribunalului de a păstra dosarul arbitral înaintat acestuia de tribunalul arbitral (art. 607).

Tribunalul va soluționa cauza în completul prevăzut de lege pentru judecata în primă instanță. Potrivit art. 54 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cauzele date în competența de primă instanță a tribunalului se judecă în *complet format dintr-un judecător*.

Fiind vorba de lămurirea unor aspecte care prin trecerea timpului ar putea crea prejudicii părților, judecarea cererilor are loc *pe calea procedurii ordonanței președințiale*, de urgență și cu precădere[1]. Pentru aceleași rațiuni, precum și pentru faptul că intruziunea jurisdicției statale în procesul arbitrai trebuie redusă la minim, *hotărârea pronunțată nu este supusă niciunei căi de atac*.

Nu doar tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul îi revin atribuții jurisdicționale în materia arbitrajului. *Curtea de apel* în circumscripția căreia a avut loc arbitrajul va judeca acțiunea în anulare (art. 610).

De asemenea, *conflictul de competență dintre tribunalul arbitral și o instanță judecătorească* este soluționat de instanța judecătorească ierarhic superioară celei aflate în conflict [art. 554 alin. (3)].

---

[1] Având în vedere că ordonanța președințială se judecă de urgență și cu precădere, credem că aici legiuitorul a vrut să instituie o prioritate a acestor ordonanțe președințiale față de celelalte cu care un tribunal este sesizat.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul II. Convenţia arbitrală

Art. 548. Forma scrisă. (1) Convenţia arbitrală se încheie în scris, sub sancţiunea nulităţii. Condiţia formei scrise se consideră îndeplinită atunci când recurgerea la arbitraj a fost convenită prin schimb de corespondenţă, indiferent de forma acesteia, sau schimb de acte procedurale.

(2) În cazul în care convenţia arbitrală se referă la un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate şi/sau constituirea altui drept real asupra unui bun imobil, convenţia trebuie încheiată în formă autentică notarială, sub sancţiunea nulităţii absolute.

COMENTARIU

1. Definiţia convenţiei arbitrale. Înainte de analiza condiţiilor de formă şi de fond ale convenţiei arbitrale, considerăm utilă încercarea unei definiţii a acesteia.

Prin convenţia arbitrală părţile convin în scris ca litigiile viitoare sau născute, izvorâte din raporturile juridice dintre ele să fie soluţionate pe calea arbitrajului.

2. Condiţii de formă. Convenţia arbitrală trebuie încheiată *în scris*, cerinţă necesară pentru însăşi validitatea sa, nu doar sub aspect probator. Neîncheierea în scris a convenţiei arbitrale atrage *nulitatea absolută*[1]. Fiind un act de dispoziţie, prin care părţile, printre altele, renunţă la competenţa instanţelor judecătoreşti, apare firesc accentul pus pe forma scrisă.

Condiţia formei scrise se consideră îndeplinită atunci când recurgerea la arbitraj a fost convenită prin schimb de corespondenţă, indiferent de forma acesteia (electronică, prin poştă etc.), sau în debutul procedurii arbitrale, prin schimb de acte procedurale (comunicarea cererii, urmată de întâmpinare, prin care se acceptă propunerea de recurgere la arbitraj).

Convenţia arbitrală care se referă la un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate şi/sau constituirea altui drept real asupra unui bun imobil trebuie încheiată *în formă autentică notarială*, sub sancţiunea nulităţii absolute. Suntem de părere că, în acest caz, forma autentică este excesivă, ţinând cont de faptul că prin convenţia arbitrală nu se strămută sau se constituie drepturi reale care urmează a fi înscrise în cartea funciară, potrivit prevederii art. 1244 NCC. De asemenea, nu credem că este incidentă regula simetriei actelor juridice, atât timp cât hotărârea arbitrală emană de la arbitri, nefiind o legătură directă între cele două.

3. Condiţii de fond. Conţinutul convenţiei arbitrale se lasă dezvăluit din numeroase dispoziţii. Unele dintre menţiuni sunt obligatorii, restul fiind lăsate la voinţa părţilor. Înainte de a le trece în revistă însă, precizăm că, de regulă, convenţiile arbitrale sunt succinte, urmând ca, ulterior, părţile să revină în mod detaliat.

Convenţia arbitrală *poate conţine următoarele clauze*: cu privire la obiectul litigiului (art. 551); parcurgerea unor proceduri prealabile de soluţionare a litigiului pe cale amiabilă (art. 544); participarea terţilor (art. 581); compunerea tribunalului arbitral

[1] A se vedea art. 1242 alin. (1) NCC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

și numirea arbitrilor (art. 556 și art. 558)[1]; termenul și locul arbitrajului (art. 567 și art. 569); limba arbitrajului (art. 570); regulile de procedură [art. 576 alin. (1)]; modalitatea de soluționare a litigiului; suportarea cheltuielilor [art. 595 alin. (1)]; retrimiterea cauzei tribunalului arbitral, după anularea hotărârii arbitrale [art. 613 alin. (3) lit. b)].

În doctrină s-a arătat că părțile mai pot conveni și asupra extinderii convenției arbitrale și la alte litigii, respectiv constituirea unei instanțe arbitrale de control[2].

Anumite clauze, cum ar fi favorizarea unei părți la numirea arbitrilor (art. 557) sau renunțarea la acțiunea în anulare (art. 609), *nu pot fi incluse în convenția arbitrală*, fiind lovite de nulitate.

Art. 549. Felurile convenției arbitrale. (1) Convenția arbitrală se poate încheia fie sub forma unei clauze compromisorii, înscrisă în contractul principal ori stabilită într-o convenție separată, la care contractul principal face trimitere, fie sub forma compromisului.

(2) Existența convenției arbitrale poate rezulta și din înțelegerea scrisă a părților făcută în fața tribunalului arbitral.

COMENTARIU

Cu titlu general, urmând a fi dezvoltate în dispozițiile subsecvente, articolul de față prezintă cele două feluri principale ale convenției arbitrale, respectiv clauza compromisorie și compromisul.

Ca o varietate a compromisului, alineatul secund menționează înțelegerea părților făcută în fața tribunalului arbitral, consemnată în scris. Așa cum se deduce din articolul anterior, compromisul poate rezulta și din schimbul de acte procedurale dintre părți.

Art. 550. Clauza compromisorie. (1) Prin clauza compromisorie părțile convin ca litigiile ce se vor naște din contractul în care este stipulată sau în legătură cu acesta să fie soluționate pe calea arbitrajului, arătându-se, sub sancțiunea nulității, modalitatea de numire a arbitrilor. În cazul arbitrajului instituționalizat este suficientă referirea la instituția sau regulile de procedură ale instituției care organizează arbitrajul.

(2) Validitatea clauzei compromisorii este independentă de valabilitatea contractului în care a fost înscrisă.

(3) În caz de îndoială, clauza compromisorie se interpretează în sensul că se aplică tuturor neînțelegerilor care derivă din contractul sau din raportul juridic la care ea se referă.

COMENTARIU

În materie contractuală, părțile pot stabili ca litigiile dintre ele să fie soluționate pe calea arbitrajului. Aceasta poate avea loc prin inserarea unei clauze compromisorii în contractul principal ori stabilită într-o convenție separată, la care contractul principal face trimitere.

---

[1] În legătură cu acest aspect, părțile pot detalia raportul dintre acestea și arbitri.

[2] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 72-74.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Clauza compromisorie privește litigii viitoare, nenăscute la momentul încheierii sale. Așa fiind, cuprinsul acesteia este redus la elementele esențiale, respectiv referirea la arbitraj. În cazul în care părțile doresc să recurgă la arbitrajul *ad-hoc*, se va adăuga, sub sancțiunea nulității, modalitatea de numire a arbitrilor[1]. Ne întrebăm în ce condiții intervine sancțiunea, ținând cont că numirea arbitrilor, respectiv indicarea modalității de numire poate fi convenită și ulterior încheierii convenției arbitrale[2].

Mențiunea nu este necesară în cazul arbitrajului instituționalizat, regulile de procedură ale instituției conținând dispoziții cu privire la acest aspect. Este suficientă referirea la instituția sau regulile de procedură ale instituției care organizează arbitrajul.

Pentru a asigura supraviețuirea clauzei compromisorii în cazul în care este contestat însuși contractul de care este legată, alineatul secund al prezentului articol prevede că *validitatea clauzei compromisorii este independentă de valabilitatea contractului în care a fost înscrisă*.

O regulă specială de *interpretare a clauzei compromisorii îndoielnice* este introdusă prin ultimul alineat[3]. Aceasta se completează cu regula prevăzută în art. 1268 alin. (5) NCC, potrivit căreia exemplificarea unor tipuri de neînțelegeri sau orice altă clauză menită să înlăture orice îndoială asupra aplicării clauzei compromisorii la un caz particular nu îi restrânge aplicarea în alte cazuri care nu au fost expres prevăzute.

Art. 551. Compromisul. (1) Prin compromis părțile convin ca un litigiu intervenit între ele să fie soluționat pe calea arbitrajului, arătându-se, sub sancțiunea nulității, obiectul litigiului și numele arbitrilor sau modalitatea de desemnare a acestora în cazul arbitrajului ad-hoc. În cazul arbitrajului instituționalizat, dacă părțile nu au ales arbitrii și nici nu au stabilit modalitatea de desemnare a acestora, aceasta se va face potrivit regulilor de procedură ale respectivei instituții arbitrale.

(2) Compromisul se poate încheia chiar dacă litigiul intervenit între părți este deja pe rolul unei alte instanțe.

COMENTARIU

În cazul în care *litigiul este actual*, părțile pot recurge la arbitraj printr-o convenție de sine-stătătoare, denumită compromis.

În legătură cu arbitrii, respectiv tribunalul arbitral, mențiunile din compromis sunt similare celei din clauza compromisorie. La aceasta se adaugă *obligativitatea inserării obiectului litigiului*. Aceasta, întrucât prin compromis se urmărește soluționarea unui litigiu determinat.

Spre deosebire de clauza compromisorie, suntem de părere că prin compromis părțile pot recurge la arbitraj și pentru litigii izvorând din obligații necontractuale[4].

Posibilitatea încheierii compromisului nu este limitată de existența litigiului pe rolul unei instanțe judecătorești sau a altui organ cu atribuții jurisdicționale. Părțile pot renunța la această judecată, îndreptându-se spre arbitraj.

---

[1] A se vedea *infra*, comentariile la art. 558 alin. (2).

[2] Art. 544 alin. (2), coroborat cu art. 558 alin. (2) NCPC.

[3] Această regulă o regăsim și în art. 808-quater C. proc. civ. italian, referitor la convențiile arbitrale, indiferent de formă.

[4] O dispoziție expresă în acest sens întâlnim în art. 808-bis C. proc. civ. italian.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 552. Eficacitatea clauzei compromisorii. Încheierea procedurii arbitrale cu sau fără pronunțarea unei hotărâri asupra fondului cauzei nu aduce atingere eficacității convenției arbitrale, sub forma clauzei compromisorii. Aceasta va rămâne valabilă și va servi drept temei pentru orice nouă procedură arbitrală care ar fi declanșată în temeiul acesteia pentru soluționarea oricărui litigiu apărut între părți derivând din contractul principal.

COMENTARIU

Încetarea convenției arbitrale poate avea loc prin modurile generale prevăzute de art. 1321 NCC[1].

În legătură cu executarea convenției, respectiv deschiderea procedurii arbitrale, art. 552 consacră *supraviețuirea convenției arbitrale*, sub forma clauzei compromisorii, atunci când procedura arbitrală s-a încheiat cu sau fără pronunțarea unei hotărâri asupra fondului cauzei.

Acordul de voință al părților, inclusiv prin încheierea unei tranzacții, produce efecte în sensul încetării convenției arbitrale, până la încuviințarea executării silite a hotărârii arbitrale. După acest moment, un astfel de acord nu va mai produce efecte[2]. La fel este și în cazul desființării convenției arbitrale pentru vicii de consimțământ (eroare, dol, violență). Eroarea asupra persoanei arbitrului poate fi însă înlăturată pe calea recuzării.

Denunțarea unilaterală are loc când o parte nu mai poate participa în procesul arbitral. Se cuvine amintit aici că rezoluțiunea nu poate fi cerută de reclamant pentru refuzul plății anticipate a cheltuielilor, el fiind obligat să le achite în locul pârâtului, potrivit art. 596 alin. (3).

Depășirea termenului fixat pentru depunerea cererii de arbitrare sau a cuantumului maximal acceptat al valorii litigiului poate duce la încetarea convenției.

Decesul, incapacitatea și deschiderea procedurii insolvenței uneia dintre părți nu determină încetarea convenției arbitrale. Aceste incidente pot determina suspendarea procedurii arbitrale, în condițiile art. 412 NCPC, care se aplică în mod corespunzător.

Art. 553. Excluderea competenței instanței. Încheierea convenției arbitrale exclude, pentru litigiul care face obiectul ei, competența instanțelor judecătorești.

COMENTARIU

Arbitrajul este o procedură alternativă celei de drept comun[3]. Consecința – indicată de prezentul articol – este faptul că încheierea convenției arbitrale exclude, pentru litigiul care face obiectul ei, competența instanțelor judecătorești.

Cu alte cuvinte, *nu este posibilă o judecată paralelă în fața celor două tipuri de jurisdicții cu privire la același litigiu*. Așa cum prevede articolul următor, aceasta nu exclude însă posibilitatea sesizării instanței judecătorești care, în anumite circumstanțe, poate reține cauza spre judecare, ceea ce determină, la rândul ei, excluderea competenței tribunalului arbitral.

---

[1] Executare, acordul de voință al părților, denunțare unilaterală, expirarea termenului, îndeplinirea sau, după caz, neîndeplinirea condiției, imposibilitate fortuită de executare, precum și din orice alte cauze prevăzute de lege.

[2] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 78 și urm.

[3] A se vedea *supra*, comentariile la art. 541 alin. (1).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 554. Verificarea competenței instanței. (1) Instanța judecătorească, sesizată cu o cauză cu privire la care s-a încheiat o convenție arbitrală, își va verifica propria competență și se va declara necompetentă numai dacă părțile sau una dintre ele solicită aceasta, invocând convenția arbitrală. În acest caz, instanța își va declina competența în favoarea organizației sau instituției pe lângă care funcționează arbitrajul instituționalizat, care, în temeiul hotărârii de declinare, va lua măsurile necesare în vederea constituirii tribunalului arbitral. În cazul arbitrajului ad-hoc, instanța va respinge cererea ca nefiind de competența instanței judecătorești.

(2) Instanța va reține spre soluționare procesul dacă:

a) pârâtul și-a formulat apărările în fond, fără nicio rezervă întemeiată pe convenția arbitrală;

b) convenția arbitrală este lovită de nulitate ori este inoperantă;

c) tribunalul arbitral nu poate fi constituit din cauze vădit imputabile pârâtului în arbitraj.

(3) Conflictul de competență dintre tribunalul arbitral și o instanță judecătorească este soluționat de instanța judecătorească ierarhic superioară celei aflate în conflict.

COMENTARIU

Chiar dacă între părți există o convenție arbitrală, acestea se pot adresa în continuare unei instanțe judecătorești cu o cerere privind același litigiu.

Instanța judecătorească își verifică din oficiu propria competență, raportându-se la alte instanțe – naționale sau străine –, respectiv organe cu atribuții jurisdicționale. Instanța judecătorească nu are obligația de a verifica din oficiu existența unei convenții între părți care îi exclude propria competență. De aceea, verificarea competenței în raport cu încheierea unei convenții arbitrale are loc *numai dacă părțile sau una dintre ele solicită aceasta*.

Invocarea excepției întemeiate pe existența unei convenții arbitrale este posibilă indiferent dacă tribunalul arbitral a fost constituit sau nu.

Existența convenției arbitrale nu exclude *de plano* competența instanței judecătorești. În cazul în care pârâtul din proces, care este de regulă reclamantul în arbitraj, și-a formulat apărările în fond, fără nicio rezervă întemeiată pe convenția arbitrală, *instanța va reține spre soluționare procesul*. Se instituie prezumția unei renunțări la arbitraj din partea sa.

La fel va proceda instanța și dacă convenția arbitrală este nulă sau inoperantă. Invocându-se convenția arbitrală, instanța va proceda la verificarea acesteia. Nu orice cauză de nulitate conduce însă la acest efect[1].

Nu în ultimul rând, procesul continuă dacă se constată că tribunalul arbitral nu poate fi constituit din cauze vădit imputabile pârâtului în arbitraj[2].

---

[1] Bunăoară, eroarea asupra persoanei arbitrului. Într-o asemenea situație are prioritate instrumentul recuzării (*R.A. Schütze*, op. cit., p. 79).

[2] Potrivit art. 561, în cazul în care pârâtul din arbitraj refuză să numească arbitrul, reclamantul poate cere tribunalului prevăzut la art. 547 să îl numească în locul său. În cazul de față, este vorba de alte cauze care împiedică constituirea tribunalului arbitral, cum ar fi împiedicarea persoanei propuse de arbitru să accepte misiunea.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În cazul în care nu este incidentă vreuna dintre situațiile de mai sus, *instanța va proceda după cum este vorba de un arbitraj instituționalizat sau ad-hoc*. În primul caz, se declină competența în favoarea organizației sau instituției pe lângă care funcționează arbitrajul instituționalizat, care, în temeiul hotărârii de declinare, va lua măsurile necesare în vederea constituirii tribunalului arbitral. Credem că aceste măsuri vor fi luate doar în cazul în care instituția arbitraiă a fost deja sesizată. În cel de-al doilea caz, instanța va respinge cererea ca nefiind de competența instanței judecătorești.

Interesantă este situația în care, concomitent cu sesizarea instanței judecătorești, există un proces și pe rolul tribunalului arbitral. Care este raportul dintre hotărârea tribunalului și cea a instanței cu privire la competență?

Dacă se constată un *conflict de competență*, în sensul art. 133 NCPC, ultimul alineat al articolului de față atribuie soluționarea incidentului instanței judecătorești ierarhic superioare celei aflate în conflict. În acest caz, dispozițiile art. 134-136 se aplică în mod corespunzător.

În cazul în care instanța judecătorească reține cauza spre judecare, tribunalul arbitral este obligat să își decline competența. Dispoziția de față nu lasă loc unei alte interpretări.

Hotărârea instanței judecătorești prin care se respinge cererea ca nefiind de competența instanței judecătorești declară implicit și validitatea convenției arbitrale. Tribunalul arbitral nu o poate trece cu vederea atunci când verifică validitatea convenției arbitrale.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul III. Tribunalul arbitral

Art. 555. Arbitrii. Poate fi arbitru orice persoană fizică dacă are capacitate deplină de exercițiu.

COMENTARIU

Sarcina de arbitru poate fi încredințată *numai persoanelor fizice*. De aceea, în cazul în care părțile desemnează o persoană juridică drept arbitru, convenția este inoperantă. Ea poate valora cel mult intenția părților de a încredința acesteia organizarea arbitrajului[1].

Față de reglementarea anterioară, s-a renunțat la cerința cetățeniei române a arbitrului. Libertatea de alegere a arbitrilor nu putea fi îngrădită în continuare pentru acest motiv, cu precădere în contextul actual al liberei circulații a persoanelor în statele membre ale Uniunii Europene. Eliminând această cerință, a fost necesară reglementarea regimului lingvistic al arbitrajului, prin introducerea art. 570.

În mod firesc, s-a menținut *cerința capacității depline de exercițiu a arbitrului*, activitatea sa reclamând un grad de maturitate și de experiență. Așadar, nu pot fi arbitri minorii[2] și interzișii.

Așa cum se observă, *nu se impune ca arbitrul să aibă studii juridice sau de altă natură ori o calificare anume*. Prin comparație, calitatea de mediator poate fi acordată numai persoanelor cu studii superioare, iar cea de judecător doar persoanelor licențiate în drept[3]. O explicație ar putea fi faptul că arbitrul nu exercită această atribuție cu titlu de profesie, fiind ocazională, în cazul arbitrajului *ad-hoc*.

În cadrul instituționalizat, calitatea de arbitru nu o poate avea decât persoana care se bucură de o reputație neștirbită și are o înalta calificare și experiență profesională[4]. În sistemul Codului de procedură civilă, pot fi arbitri falițiii[5] sau persoanele care nu pot ocupa o funcție publică. Pe această cale, legea lasă la aprecierea părților persoanele care să soluționeze litigiul pe calea arbitrajului, responsabilizându-le asupra consecințelor.

---

[1] Aceeași este situația în care o instanță judecătorească sau o autoritate publică este numită în această calitate. Alți autori nu exclud posibilitatea numirii unei persoane juridice în calitate de arbitru, arătând că aceasta va fi exercitată în cele din urmă de persoanele fizice desemnate (*R.A. Schütze*, op. cit., p. 97).

[2] Cel puțin teoretic, minorul căsătorit sau emancipat poate să accepte funcția de arbitru, însă în aceste situații se ridică problema experienței dobândite, a cunoștințelor legate de această procedură.

[3] Art. 7 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 192/2006 privind organizarea și exercitarea profesiei de mediator, respectiv art. 14 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 304/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată.

[4] Art. 4 alin. (2) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, aprobat prin Decizia nr. 2/2012.

[5] Potrivit art. 47 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, dreptul de administrare al debitorului – constând în dreptul de a-și conduce activitatea, de a-și administra bunurile din avere și de a dispune de acestea – încetează de drept la data la care se dispune începerea falimentului. Pe de altă parte, debitorului îi este permisă desfășurarea activităților curente și cu atât mai mult, adăugăm noi, o activitate independentă de cea comercială, care să îi asigure traiul. Activitatea de arbitru este una remunerată, ea nefiind *eo ipso* susceptibilă de a aduce o scădere a patrimoniului, decât în situația atragerii răspunderii arbitrului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În principiu, orice persoană poate fi arbitru. Le *este interzisă desfășurarea de activități de arbitraj* judecătorilor și procurorilor[1], grefierilor[2], membrilor Curții de Conturi[3] și în general persoanelor care, datorită funcției deținute sau activității desfășurate, nu pot fi arbitri.

Art. 556. Numărul arbitrilor. (1) Părțile stabilesc dacă litigiul se judecă de un arbitru unic sau de mai mulți arbitri, care trebuie să fie întotdeauna în număr impar.

(2) Dacă părțile nu au stabilit numărul arbitrilor, litigiul se judecă de 3 arbitri, câte unul numit de fiecare dintre părți, iar al treilea – supraarbitrul – desemnat de cei 2 arbitri.

(3) Dacă există mai mulți reclamanți sau mai mulți pârâți, părțile care au interese comune vor numi un singur arbitru.

COMENTARIU

În privința compunerii tribunalului arbitral, legiuitorul s-a îndepărtat de la soluția anterioară, care permitea ca tribunalul arbitral să fie compus și dintr-un număr par de arbitri. În prezent, părțile pot alege ca litigiul să se judece de un tribunal arbitral compus dintr-un arbitru unic sau de mai mulți arbitri, dar care *trebuie să fie întotdeauna în număr impar*[4]. Fiecare parte propune un număr egal de arbitri, la care se adaugă în mod obligatoriu un *supraarbitru*, numit de arbitri[5].

În lipsa unei convenții a părților asupra numărului arbitrilor, litigiul se judecă de 3 arbitri, câte unul numit de fiecare dintre părți, iar al treilea – supraarbitrul – desemnat de cei 2 arbitri.

Pentru menținerea unui echilibru între cele două părți aflate în litigiu, în situația coparticipării procesuale active, pasive sau mixte, *părțile care au interese comune vor numi un singur arbitru*.

Se cuvine a arăta aici faptul că situația coparticipării obiective, a reunirii mai multor cereri datorită strânsei legături dintre ele, nu poate interveni în arbitraj.

Art. 557. Nulitatea parțială. Este nulă clauza din convenția arbitrală care conferă uneia dintre părți un privilegiu cu privire la desemnarea arbitrilor ori care prevede dreptul uneia dintre părți de a numi arbitrul în locul celeilalte părți sau de a avea mai mulți arbitri decât cealaltă parte.

---

[1] Art. 8 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată.

[2] Art. 77 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice.

[3] Art. 49 alin. (3) din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată.

[4] Soluția se regăsește și în alte legislații, cum ar fi cea italiană sau cea franceză.

[5] În reglementarea anterioară, supraarbitrul era numit și în cazul în care arbitrii, prezenți într-un număr cu soț, nu se înțelegeau asupra soluției (art. 360³ CPC 1865). Credem că această soluție prezenta dezavantajul amânării pronunțării hotărârii arbitrale datorită obligației de reluare a ascultării părților și a celorlalți arbitri de către supraarbitru, la care se adăugau eventualele neînțelegeri ale arbitrului cu privire la numirea supraarbitrului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Completând dispoziția precedentă, articolul de față sancționează cu nulitatea clauza din convenția arbitrală care conferă uneia dintre părți un privilegiu cu privire la desemnarea arbitrilor ori care prevede dreptul uneia dintre părți de a numi arbitru în locul celeilalte părți sau de a avea mai mulți arbitri decât cealaltă parte. Se urmărește pe această cale garantarea desfășurării unui proces arbitral în condiții de *egalitate între părți*.

În privința caracterului absolut sau relativ al nulității, ne exprimăm părerea în sensul că, cel puțin în viitor, *este mai potrivită incidența nulității relative* în această situație, urmând a fi constatată de instanța judecătorească, în caz de vătămare, la cererea părții interesate[1].

Art. 558. Numirea arbitrilor. (1) Arbitrii sunt numiți, revocați sau înlocuiți conform convenției arbitrale.

(2) Când arbitrul unic sau, după caz, arbitrii nu au fost numiți prin convenția arbitrală și nici nu s-a prevăzut modalitatea de numire, partea care vrea să recurgă la arbitraj va comunica celeilalte părți, în scris, să procedeze la numirea lor potrivit art. 556 alin. (2) și (3).

(3) În comunicare se arată numele, domiciliul și, pe cât posibil, datele personale și profesionale ale arbitrului unic propus sau ale arbitrului desemnat de partea care vrea să recurgă la arbitraj, precum și enunțarea succintă a pretențiilor și a temeiului lor.

(4) Partea căreia i s-a făcut comunicarea trebuie să transmită, la rândul său, în termen de 10 zile de la primirea acesteia, răspunsul la propunerea de numire a arbitrului unic sau, după caz, numele, prenumele, domiciliul și, pe cât posibil, datele personale și profesionale ale arbitrului desemnat de aceasta.

(5) Când propun arbitrii, fie prin convenția arbitrală, fie în condițiile alin. (2)-(4), părțile vor propune și câte un supleant, pentru cazul în care arbitrul principal ar fi sau ar ajunge în situația să nu își poată îndeplini însărcinarea.

COMENTARIU

Articolul de față, împreună cu următoarele trei dispoziții, detaliază numirea arbitrilor, precum și orice alte aspecte legate de această procedură.

Ca regulă, arbitrii sunt numiți, revocați sau înlocuiți de părți, conform convenției arbitrale sau celei încheiate ulterior, potrivit art. 544 alin. (2).

În lipsa unei asemenea convenții, *partea care vrea să recurgă la arbitraj va comunica celeilalte părți, în scris, intenția de numire a arbitrilor*, cu respectarea regulilor privind numărul arbitrilor, enunțate mai sus.

Comunicarea va cuprinde numele, domiciliul și, pe cât posibil, datele personale și profesionale ale arbitrului unic propus sau ale arbitrului desemnat de partea care vrea să recurgă la arbitraj, precum și enunțarea succintă a pretențiilor și a temeiului lor[2]. Indi-

[1] Făcând o paralelă, numirea arbitrului unic de către o parte și acceptat de cealaltă parte constituie o situație în care o parte are un avantaj asupra celeilalte. În aceeași privință, art. 1034 alin. (2) C. proc. civ. german (*Zivilprozessordnung – ZPO*) permite instanței judecătorești sesizate de partea nemulțumită să intervină în mod activ, în sensul schimbării sau îndepărtării arbitrilor, așa cum se oferă posibilitatea în alte situații prevăzute de art. 561 NCPC.

[2] Sub acest aspect, nu trebuie să ia forma cererii de chemare în judecată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

carea datelor personale şi profesionale ale persoanei propuse este necesară pentru ca adversarul să îşi poată forma o părere despre acesta, respectiv să verifice incidenţa unor eventuale motive de recuzare. În acelaşi timp, cunoscând şi pretenţiile şi temeiul acestora, va putea avea suficiente elemente pentru a alege arbitrii potriviţi.

În doctrină[1] s-a sugerat ca fiind utilă indicarea în comunicare a obligativităţii formulării unui răspuns în termenul de 10 zile.

Nu este necesar ca persoana propusă ca arbitru să fi fost deja informată asupra acestei perspective.

Partea căreia i s-a făcut comunicarea trebuie să transmită, la rândul său, în termen de 10 zile de la primire, *răspunsul la propunerea de numire* a arbitrului unic sau, după caz, numele, prenumele, domiciliul şi, pe cât posibil, datele personale şi profesionale ale arbitrului desemnat de aceasta. Termenul de 10 zile se calculează potrivit art. 181 şi urm. NCPC.

Răspunsul nu trebuie să se refere la pretenţiile cuprinse în comunicare sau să cuprindă eventuale contra-pretenţii împotriva părţii care vrea să recurgă la arbitraj. Cu toate acestea, în cazul în care pretenţiile sunt vădit nefondate, se pot aduce unele clarificări, astfel încât partea care doreşte să recurgă la arbitraj să se îndrepte spre persoana împotriva căreia şi le poate realiza[2].

Nou-introdus, ultimul alineat al prezentului articol adaugă faptul că părţile, odată cu propunerile de arbitri, *vor propune şi câte un supleant*, pentru cazul în care arbitrul principal ar fi sau ar ajunge în situaţia de a nu-şi putea îndeplini însărcinarea. Aşadar, arbitrul supleant este numit înainte de ivirea unei cauze care ar determina activarea funcţiei sale.

Art. 559. Acceptarea sarcinii de arbitru. Acceptarea însărcinării de arbitru trebuie să fie făcută în scris şi va fi comunicată părţilor, în termen de 5 zile de la data primirii propunerii de numire, prin poştă, telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia.

COMENTARIU

Convenţia de arbitru se încheie odată cu ajungerea acceptării funcţiei de arbitru la ofertanţi[3]. Propunerea de numire provine de la ambele părţi sau de la una dintre acestea, având împuternicirea celeilalte. Părţile în această convenţie sunt cele două părţi din convenţia de arbitraj, de o parte, şi arbitrul, de cealaltă parte.

În privinţa formei, *oferta poate fi făcută numai în scris*, având în vedere faptul că acceptarea îmbracă aceeaşi formă, iar potrivit art. 1187 NCC, oferta şi acceptarea trebuie emise în forma cerută de lege pentru încheierea valabilă a contractului.

Acceptarea trebuie să fie făcută în scris şi va fi comunicată părţilor în termen de 5 zile de la data primirii propunerii de numire, prin poştă, telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia. *Tăcerea sau inacţiunea destinatarului nu valorează acceptare*.

---

[1] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 108-109.

[2] De remarcat că în acest stadiu al procedurii nu se fac referiri la partea reclamantă şi pârâtă.

[3] A se vedea art. 1186 NCC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Convenția de arbitru este independentă față de convenția arbitrală, în cuprinsul ei fiind reglementate chestiuni specifice precum: activitatea normativă[1] și jurisdicțională[2], răspunderea arbitrilor și, nu în ultimul rând, chestiunile legate de onorariu și alte cheltuieli. De aceea, convenția de arbitru are o natură juridică proprie, împrumutând din elementele mandatului, respectiv ale prestării de servicii, după caz. Arbitrii sunt independenți între ei, însă, cu toate acestea, ei sunt obligați să coopereze pentru misiunea comună ce le-a fost încredințată.

Dispoziția de față este aplicabilă și în privința arbitrului supleant.

Art. 560. Numirea supraarbitrului. Cei 2 arbitri vor proceda la numirea supraarbitrului şi a unui supleant al acestuia, în termen de 10 zile de la ultima acceptare. Supraarbitrul se va conforma prevederilor art. 559.

COMENTARIU

Fiecare parte propune unul sau mai mulți arbitri pe care îi consideră potriviți să tranșeze litigiul. Fiind în număr par, va trebui întrunită condiția numărului impar al tribunalului arbitral (art. 556). Cum niciuneia dintre părți nu îi este permis să numească mai mulți arbitri decât cealaltă parte, *sarcina numirii* acestui din urmă arbitru, denumit supraarbitru, *le revine arbitrilor*[3].

Arbitrii numiți vor proceda la numirea supraarbitrului și a unui supleant al acestuia în termen de 10 zile de la ultima acceptare.

Obligația de a numi un supraarbitru izvorăște din lege, iar nu din mandatul părților. Convenția dintre arbitri și supraarbitru – *convenția de supraarbitru* – va urma același mecanism de formare prevăzut mai sus pentru numirea arbitrilor. Raportul juridic dintre arbitri și supraarbitru este asemănător cu cel din convenția de arbitru. Cu toate acestea, convenția de supraarbitru se răsfrânge și asupra părților, de pildă, în privința cheltuielilor. Răspunderea asupra persoanei alese în calitate de supraarbitru revine arbitrilor.

Deși dispozițiile referitoare la atribuțiile sale sunt sărace[4], se poate aprecia că *supraarbitrul reprezintă corespondentul în arbitraj al președintelui de complet de judecată*.

Art. 561. Numirea arbitrilor de către instanță. (1) În caz de neînțelegere între părți cu privire la numirea arbitrului unic sau dacă o parte nu numeşte arbitrul ori dacă cei 2 arbitri nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului, partea care vrea să recurgă la arbitraj poate cere tribunalului prevăzut la art. 547 alin. (1) să procedeze la numirea arbitrului ori, după caz, a supraarbitrului.

(2) Tribunalul se pronunță în termen de 10 zile de la sesizare, cu citarea părților, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac.

---

[1] Stabilirea normelor de procedură arbitrală, persoana supraarbitrului, durata, locul și limba arbitrajului, deliberarea.

[2] De exemplu, împuternicirea de a judeca litigiul în echitate. Însă, totodată, părțile le pot încredința arbitrilor și misiunea de mediator.

[3] Suntem de părere că, cel puțin teoretic, părțile pot numi și supraarbitrul, în aceleași condiții în care se numește arbitrul unic.

[4] A se vedea art. 588 alin. (1) și art. 1120 alin. (2).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Numirea arbitrilor potrivit regulilor de mai sus nu este întotdeauna încununată de succes. Pentru a înlătura acest impas și a oferi eficiență convenției arbitrale, legea acordă părții care vrea să recurgă la arbitraj posibilitatea de a se adresa cu o cerere în acest sens instanței judecătorești.

Cazurile în care poate fi solicitat sprijinul instanței sunt *limitativ enumerate*. Astfel, instanța va soluționa neînțelegerile dintre părți ivite în cursul negocierilor cu privire la persoana arbitrului unic, respectiv dintre arbitrii numiți cu privire la numirea supraarbitrului sau va numi un arbitru în cazul refuzului uneia dintre părți de a-l numi.

În toate aceste cazuri, instanța va numi arbitrii în locul celor chemați să o facă. Cu alte cuvinte, odată sesizată instanța, dreptul de numire se pierde. Numirea nu poate avea loc înainte de verificarea motivului neînțelegerilor, respectiv al refuzului. Se poate descoperi astfel că persoana propusă nu îndeplinește în mod vădit cerințele sau calificarea pentru a deveni arbitru. Mai mult, se poate ajunge la concluzia că cererea a fost formulată doar în scopul amânării formării tribunalului arbitral.

Din redactarea articolului se desprinde concluzia că se acordă *calitate procesuală activă* numai persoanei care dorește să recurgă la arbitraj, chiar și în cazul neînțelegerilor dintre arbitri cu privire la persoana supraarbitrului, însă textul trebuie interpretat în sensul că această calitate este acordată fiecăreia dintre părți.

Referitor la refuzul părții de a numi arbitrul, se observă că este vorba despre partea căreia i s-a făcut comunicarea potrivit art. 558. De asemenea, se va considera refuz și acceptarea necorespunzătoare sau tardivă[1].

O problemă se ridică în privința *instanței competente*, respectiv a tribunalului în cir-cumscripția căruia are loc arbitrajul (art. 547). Așa cum vom vedea, locul arbitrajului este stabilit de părți, iar în lipsa convenției, de către tribunalul arbitral. Pentru această ultimă situație, având în vedere faptul că tribunalul arbitral nu este încă constituit, se pot ivi dificultăți în legătură cu competența tribunalului sesizat. Partea care dorește să recurgă la arbitraj trebuie să prezinte instanței elementele din care decurge competența teritorială.

Ajungând la acest punct, mai trebuie adăugat faptul că, alături de condițiile generale prevăzute de art. 148 NCPC, *cererea va cuprinde* o expunere succintă a pretențiilor supuse arbitrajului, a motivelor care au stat la baza cererii de numire a arbitrului pe cale judiciară. Acesteia i se va alătura o copie a convenției arbitrale și a altor înscrisuri relevante, cum ar fi comunicarea făcută potrivit art. 558, precum și eventualul refuz de numire.

Tribunalul se pronunță în termen de 10 zile de la sesizare, *pe calea ordonanței președințiale*. Procedura are loc *cu citarea părților*, instanța pronunțându-se prin *încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac*. Numirea are loc dintre persoanele propuse spre numire de parte ori de ambele părți, respectiv de arbitri.

În cazul în care persoana numită nu acceptă propunerea, se poate relua procedura, în temeiul unei cereri noi.

Art. 562. Incompatibilitatea arbitrilor. (1) În afară de cazurile de incompatibilitate prevăzute pentru judecători, arbitrul poate fi recuzat şi pentru următoarele motive, care pun la îndoială independența şi imparțialitatea sa:

---

[1] A se vedea și art. 1197-1198 NCC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a) neîndeplinirea condițiilor de calificare sau a altor condiții privitoare la arbitri, prevăzute în convenția arbitrală;

b) când o persoană juridică al cărei asociat este sau în ale cărei organe de conducere se află arbitrul are un interes în cauză;

c) dacă arbitrul are raporturi de muncă ori de serviciu, după caz, sau legături comerciale directe cu una dintre părți, cu o societate controlată de una dintre părți sau aflată sub un control comun cu aceasta;

d) dacă arbitrul a prestat consultanță uneia dintre părți, a asistat sau a reprezentat una dintre părți ori a depus mărturie în una dintre fazele precedente ale litigiului.

(2) O parte nu poate recuza arbitrul numit de ea decât pentru cauze survenite sau de care a luat cunoştință după numire.

(3) Persoana care ştie că în privința sa există o cauză de recuzare este obligată să înştiințeze părțile şi pe ceilalți arbitri mai înainte de a fi acceptat însărcinarea de arbitru, iar dacă asemenea cauze survin după acceptare, de îndată ce le-a cunoscut.

(4) Această persoană nu poate participa la judecarea litigiului decât dacă părțile, înştiințate potrivit alin. (3), comunică în scris că înțeleg să nu ceară recuzarea. Chiar în acest caz, ea are dreptul să se abțină de la judecarea litigiului, fără ca abținerea să însemne recunoaşterea cauzei de recuzare.

(5) Abținerea produce efecte pe data formulării ei, fără nicio altă formalitate.

COMENTARIU

1. Cazuri de incompatibilitate. Arbitrii numiți potrivit procedurii descrise în articolele anterioare sunt învestiți de părți să judece litigiul, cu pronunțarea unei hotărâri. Devine limpede poziția arbitrilor, similară cu cea a judecătorilor, care, în raport cu părțile sau alte persoane, *trebuie să manifeste independență și imparțialitate*.

S-a resimțit astfel nevoia reglementării în cadrul arbitrajului a incidentelor legate de constituirea tribunalului arbitral.

Subliniind cele de mai sus, art. 562 declară *incompatibilitatea arbitrilor de a judeca un litigiu pentru aceleași situații ca și judecătorii*, dispozițiile referitoare la aceştia aplicându-se în mod corespunzător[1].

La aceste cazuri de incompatibilitate sunt adăugate și *alte motive, specifice arbitrajului*. În afara acestora – prezente în număr generos –, părțile nu pot stabili prin convenție[2] sau invoca în fața tribunalului arbitral alte cazuri de incompatibilitate.

a) Primul motiv de recuzare specific îl constituie *neîndeplinirea condițiilor de calificare sau a altor condiții privitoare la arbitri, prevăzute în convenția arbitrală*. Așa cum arătam și mai sus[3], arbitrii nu trebuie să aibă o anumită calificare sau studii. Însă părțile, în funcție de natura litigiului, pot stabili în convenția arbitrală sau cea încheiată ulterior ca sarcina de arbitru să revină unor persoane având o calificare care să le permită o bună apreciere a circumstanțelor litigiului. Acest motiv nu este atât de mult legat de

---

[1] A se vedea *supra*, comentariile la art. 41-42. De notat faptul că art. 42 alin. (1) pct. 7 se aplică doar pentru situația în care arbitrul este curatorul uneia dintre părți.

[2] În cadrul arbitrajului internațional este prevăzută o astfel de posibilitate, la art. 1113 alin. (2) lit. b).

[3] A se vedea *supra*, comentariile la art. 555.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

independența și imparțialitatea arbitrului, cât mai degrabă de inaptitudinea sa de a judeca litigiul.

b) Independența arbitrului este afectată atunci când *o persoană juridică al cărei asociat este sau în ale cărei organe de conducere se află arbitrul are un interes în cauză*. Persoana juridică nu este parte în proces, însă este direct interesată, din rațiuni comerciale, de soluția care urmează să fie dată în litigiu și în favoarea căreia dintre părți.

c) Independența și imparțialitatea arbitrului sunt puse la îndoială dacă *între el și una dintre părți, o societate controlată de una dintre părți sau aflată sub un control comun cu aceasta există raporturi de muncă ori de serviciu, după caz, sau legături comerciale directe*. Față de situația anterioară, aici interesul pentru soarta procesului aparține atât arbitrului, cât și unui terț. Existența acestui motiv de recuzare nu se extinde la soțul sau rudele arbitrului sau ale părților.

d) Ultimul motiv de recuzare specific se referă la situația în care *arbitrul a prestat consultanță uneia dintre părți, a asistat sau a reprezentat una dintre părți ori a depus mărturie în una dintre fazele precedente ale litigiului*. Imparțialitatea arbitrului este determinată de faptul că acesta fie și-a format o opinie asupra litigiului, prin susținerea uneia dintre părți, fie a contribuit la soluționarea litigiului în calitate de martor sau expert – adăugăm noi – într-o etapă precedentă arbitrajului (conciliere, mediere etc.).

2. Recuzarea și abținerea. Având cunoștință despre una dintre situațiile de mai sus, *partea poate cere recuzarea arbitrului implicat*. Acest drept se află la dispoziția fiecăreia dintre părți, cu o singură *excepție*: partea nu poate recuza arbitrul numit de ea decât pentru cauze survenite sau de care a luat cunoștință după numire. Cunoscând anumite detalii care ar afecta independența și imparțialitatea arbitrului, partea și-a asumat răspunderea cu privire la conduita sa în îndeplinirea atribuțiilor. O revenire asupra persoanei arbitrului ar duce la un șir nesfârșit de recuzări, îngreunând desfășurarea procesului arbitral.

Calitatea de arbitru îndeamnă către o atitudine corectă. De aceea, în cazul în care arbitrul are cunoștință în privința propriei persoane de incidența unui motiv de recuzare, are *îndatorirea de a înștiința părțile și pe ceilalți arbitri*, mai înainte de a accepta misiunea de arbitru, iar dacă asemenea cauze survin după acceptare, de îndată ce le-a cunoscut.

Menținerea sa în continuare rămâne la aprecierea părților implicate, care, în caz afirmativ, comunică în scris că înțeleg să nu ceară recuzarea. Este necesar acordul ambelor părți, nu doar al celei care ar putea fi defavorizată de acest arbitru[1].

Cu toate acestea, ultimul cuvânt îi aparține persoanei propuse sau numite în calitate de arbitru, care are *dreptul să refuze propunerea* sau, odată numit, *să se abțină de la judecarea litigiului*. Abținerea nu valorează recunoașterea cauzei de recuzare.

Abținerea produce efecte fără a fi necesar acordul părților ori altă formalitate. Nimic nu împiedică însă ca aceeași persoană să fie numită arbitru între aceleași părți, în alte litigii.

Art. 563. Cererea de recuzare. (1) Recuzarea trebuie să fie cerută, sub sancțiunea decăderii, în termen de 10 zile de la data când partea a luat cunoştință de numirea arbitrului sau, după caz, de la survenirea cauzei de recuzare.

[1] În privința judecătorilor, această posibilitate nu este pusă la dispoziția părților.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Cererea de recuzare se soluționează de tribunalul prevăzut la art. 547 alin. (1) prin încheiere, pronunțată cu citarea părților şi a arbitrului recuzat, în termen de 10 zile de la sesizare. Încheierea nu este supusă niciunei căi de atac.

(3) Dispozițiile prezentului cod privind recuzarea judecătorilor se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Recuzarea arbitrului are loc pe cale judiciară în toate cazurile, chiar și după constituirea tribunalului arbitral.

Sub sancțiunea *decăderii*, cererea de recuzare este formulată în termen de *10 zile* de la data când partea a luat cunoștință de numirea arbitrului sau, după caz, de la survenirea cauzei de recuzare. Se observă că recuzarea poate avea loc și înaintea acceptării de către persoana propusă a însărcinării de arbitru. De asemenea, partea care a numit un arbitru nu îl poate recuza decât pentru cauze survenite sau de care a luat cunoștință după numire.

Cererea de recuzare se face *în scris pentru fiecare arbitru în parte*, arătându-se cazul de incompatibilitate și probele de care partea înțelege să se folosească [art. 47 alin. (1) NCPC].

Competența aparține tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul, în condițiile art. 547. De această dată, alături de părți este citat și arbitrul recuzat, iar termenul de soluționare este de 10 zile de la sesizare.

Art. 564. Înlocuirea arbitrilor. În caz de recuzare, revocare, abținere, renunțare, deces, precum şi în orice alt caz în care arbitrul este împiedicat să îşi îndeplinească sarcina şi dacă supleantul, la rândul său, este împiedicat să îşi exercite însărcinarea, se va proceda la înlocuirea arbitrului potrivit dispozițiilor stabilite pentru numirea lui.

COMENTARIU

Nu întotdeauna arbitrul numit își poate duce misiunea până la capăt, fiind necesară înlocuirea sa. Situațiilor indicate în art. 562, legate de incompatibilitate, li se adaugă altele, prevăzute în prezentul articol, care toate determină înlocuirea arbitrilor.

Referitor la *revocare*, deosebirea dintre aceasta și recuzare constă în faptul că ea aparține ambelor părți. De asemenea, este independentă de motivele de recuzare.

Renunțarea reprezintă manifestarea de voință a arbitrului, prin care acesta nu mai dorește să exercite atribuțiile care i-au fost încredințate. Ea nu poate interveni decât după acceptarea funcției de arbitru.

Ca urmare a *decesului* arbitrului numit în considerarea persoanei sale, efectele sunt mai energice, convenția arbitrală devenind inoperantă[1].

Misiunea arbitrului încetează și atunci când acesta nu participă la judecarea litigiului sau nu pronunță hotărârea în termenul stabilit.

---

[1] În asemenea situații, se presupune că nu a fost numit un supleant. A se vedea și *I. Deleanu, S. Deleanu*, op. cit., p. 120.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Arbitrului îi va lua locul persoana propusă pentru a fi supleant. Dacă nu a avut loc o astfel de numire sau dacă, la rândul său, supleantul este împiedicat să își exercite însărcinarea, va opera înlocuirea arbitrului potrivit dispozițiilor stabilite pentru numirea lui.

Art. 565. Răspunderea arbitrilor. Arbitrii răspund, în condițiile legii, pentru prejudiciul cauzat, dacă:

a) după acceptare, renunță în mod nejustificat la însărcinarea lor;

b) fără motiv justificat, nu participă la judecarea litigiului ori nu pronunță hotărârea în termenul stabilit de convenția arbitrală sau de lege;

c) nu respectă caracterul confidențial al arbitrajului, publicând sau divulgând date de care iau cunoştință în calitate de arbitri, fără a avea autorizarea părților;

d) încalcă cu rea-credință sau gravă neglijență alte îndatoriri ce le revin.

COMENTARIU

Odată cu acceptarea funcției de arbitru, între părți și arbitru se creează o legătură contractuală. Pe cale de consecință, neîndeplinirea obligațiilor ce decurg din această convenție poate atrage, în anumite condiții, răspunderea contractuală a arbitrului.

Primul caz îl reprezintă *renunțarea în mod nejustificat la însărcinarea primită, intervenită după acceptare*. Anterior acceptării, răspunderea persoanei căreia i s-a propus funcția nu poate fi atrasă decât în condițiile prevăzute pentru neexecutarea promisiunii de a contracta, prevăzută de art. 1279 NCC.

Neîndeplinirea fără motiv justificat a atribuțiilor principale – de a participa la judecarea litigiului – sau *nerespectarea termenului* stabilit prin convenția arbitrală pentru pronunțarea hotărârii constituie un alt motiv care determină răspunderea arbitrului.

Al treilea caz de răspundere a arbitrului relevă un caracter fundamental al arbitrajului – *confidențialitatea*. Față de judecata ce are loc în fața instanțelor judecătorești, care este supusă principiului publicității (art. 17 NCPC), arbitrajul este organizat în condiții care să asigure confidențialitatea. Arbitrul este obligat să se abțină de la publicarea sau divulgarea datelor de care ia cunoștință în această calitate, fără autorizarea părților în acest sens.

Din acest punct de vedere, arbitrajul se apropie de mediere, fiind unul dintre motivele care atrag părțile să recurgă la cele două proceduri. Întinderea obligației de confidențialitate este stabilită prin convenția care stabilește raporturile dintre părți și arbitru, respectiv atribuțiile acestuia.

În afară de neîndeplinirea atribuțiilor de a participa la judecată ori de a pronunța hotărârea în termen, răspunderea arbitrilor intervine și pentru *încălcarea altor îndatoriri ce le revin*. Nefiind de importanța primelor, răspunderea intervine doar în cazul în care arbitrul acționează *cu rea-credință sau gravă neglijență*.

Nimic nu împiedică faptul ca repararea prejudiciului să aibă loc tot pe cale arbitrală.

În final, menționăm că, potrivit art. 293 noul C. pen.[1], dispozițiile referitoare la *luarea și darea de mită* se aplică în mod corespunzător și persoanelor care, pe baza unei convenții de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi.

---

[1] Adoptat prin Legea nr. 286/2009.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 566. Constituirea tribunalului arbitral. (1) Tribunalul arbitral se consideră constituit la data acceptării însărcinării de arbitru unic sau, după caz, a ultimei acceptări a însărcinării de arbitru ori de supraarbitru.

(2) Data acceptării este cea a expedierii comunicării prevăzute la art. 559.

COMENTARIU

Misiunea arbitrului unic sau a arbitrilor debutează odată cu constituirea tribunalului arbitral. Momentul este marcat de *data acceptării însărcinării* de arbitru unic sau, după caz, a ultimei acceptări a însărcinării de arbitru ori de supraarbitru.

Se consideră ca dată a acceptării momentul expedierii comunicării efectuate de persoana propusă potrivit art. 559, iar nu al primirii acesteia de către părți[1].

Constituirea tribunalului arbitral se distinge de sesizarea acestuia de către reclamant cu cererea de arbitrare, potrivit art. 571.

Ulterior constituirii se pot ivi situații în care, datorită încetării funcției arbitrului unic sau a unui arbitru, tribunalul arbitral nu mai poate fi considerat ca fiind constituit. În lipsa unui arbitru supleant, soarta tribunalului arbitral urmează a fi decisă de părți.

După ce membrii tribunalului arbitral au luat la cunoștință unul de celălalt, vor trece la luarea tuturor măsurilor necesare organizării și desfășurării arbitrajului (locul de desfășurare, normele de procedură etc.).

În activitatea lor, arbitrii pot fi sprijiniți de *asistenți arbitrali*.

Art. 567. Termenul arbitrajului. (1) Dacă părțile nu au prevăzut altfel, tribunalul arbitral trebuie să pronunțe hotărârea în termen de cel mult 6 luni de la data constituirii sale, sub sancțiunea caducității arbitrajului.

(2) Termenul se suspendă pe timpul judecării unei cereri de recuzare sau a oricărei alte cereri incidente adresate tribunalului prevăzut la art. 547.

(3) În cadrul termenului prevăzut la alin. (1), părțile pot consimți în scris la prelungirea termenului arbitrajului.

(4) Tribunalul arbitral poate dispune, pentru motive temeinice, prelungirea termenului, o singură dată, cu cel mult 3 luni.

(5) Termenul se prelungeşte de drept cu 3 luni în cazul decesului uneia dintre părți.

COMENTARIU

Desfășurarea procedurii arbitrale are loc în anumite limite temporale și spațiale. Durata arbitrajului este lăsată la aprecierea părților, care trebuie să aibă în vedere complexitatea dosarului, locul situării unor probe, părți etc. În lipsa unei convenții, tribunalul arbitral trebuie să pronunțe hotărârea în termen de cel mult 6 luni de la data constituirii sale, sub sancțiunea caducității arbitrajului. Termenul relativ scurt reliefează unul dintre avantajele arbitrajului asupra judecății, anume *operativitatea*.

Cursul procedurii arbitrale poate fi uneori întrerupt de anumite incidente. În scopul evitării depășirii termenului, operează suspendarea sa de drept pe timpul judecării unei cereri de recuzare sau a oricărei alte cereri incidente de competența tribunalului prevăzut la art. 547.

---

[1] Potrivit art. 1200 NCC, acceptarea produce efecte numai din momentul în care ajunge la destinatar, chiar dacă acesta nu ia cunoștință de ea din motive care nu îi sunt imputabile.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Sub același efect al legii, în cazul *decesului uneia dintre părți*, termenul se prelungește cu 3 luni, pentru a permite introducerea în cauză a moștenitorilor. Decesul unuia dintre arbitri determină înlocuirea acestuia, neavând însă loc o prelungire de drept a termenului.

Complexitatea litigiului sau orice alte incidente, în afara celor de natură să determine suspendarea de drept a termenului, pot conduce la prelungirea judecății. Pentru acest motiv, în cadrul termenului de 6 luni, *părțile pot consimți în scris la prelungirea termenului arbitrajului*.

La rândul său, *tribunalul arbitral are facultatea de a dispune*, pentru motive temeinice, *prelungirea termenului*, o singură dată, cu cel mult 3 luni. Se evită astfel atragerea răspunderii pentru încălcarea îndatoririi de a pronunța hotărârea în termenul prevăzut inițial.

Art. 568. Caducitatea arbitrajului. (1) La primul termen de judecată la care au fost legal citate, părțile sunt obligate să declare în scris, sub sancțiunea decăderii, dacă înțeleg să invoce caducitatea arbitrajului.

(2) Când cel puțin una dintre părți a formulat declarația prevăzută la alin. (1), tribunalul arbitral, la expirarea termenului prevăzut la art. 567, va pronunța o hotărâre prin care va constata că arbitrajul a devenit caduc, cu excepția situației în care părțile declară în mod expres că renunță la caducitate, caz în care va continua judecata.

(3) Probele administrate în cadrul procedurii devenite caducă vor putea fi utilizate, dacă este cazul, într-un nou arbitraj, în măsura în care se socoteşte că nu este necesară refacerea lor.

COMENTARIU

În afara situației prevăzute mai sus (expirarea termenului arbitrajului), caducitatea arbitrajului poate interveni și în alte situații. În esență, este vorba despre acele cauze independente de voința părților, ulterioare încheierii convenției de arbitraj și care determină ineficacitatea acesteia.

Caducitatea arbitrajului poate interveni pentru motive precum: încheierea unui acord de mediere cu privire la litigiu; renunțarea unui arbitru numit în mod nominal; reținerea spre soluționare, de către instanța sesizată, a cauzei cu privire la care s-a încheiat o convenție arbitrală ș.a.m.d.

Invocarea caducității are loc *în scris*, sub sancțiunea decăderii, *la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate*.

Susceptibil de a crea confuzie, ultimul alineat al articolului analizat prevede că probele administrate în cadrul procedurii devenite caducă – așadar, după termenul în care trebuie invocată caducitatea – vor putea fi utilizate, dacă este cazul, într-un nou arbitraj, în măsura în care se socotește că nu este necesară refacerea lor.

Art. 569. Locul arbitrajului. Părțile stabilesc locul arbitrajului. În lipsa unei asemenea prevederi, locul arbitrajului se stabileşte de tribunalul arbitral.

COMENTARIU

Pe lângă durata arbitrajului, părțile stabilesc și locul unde se desfășoară. În lipsa unei asemenea prevederi, locul arbitrajului se stabilește de tribunalul arbitral – *de regulă,*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

la locuința sau biroul supraarbitrului – în așa fel încât să fie convenabil din punctul de vedere al depărtării pentru toate părțile[1].

Locul ales trebuie să asigure desfășurarea arbitrajului cu respectarea principiilor nemijlocirii, contradictorialității, oralității și al confidențialității. Chiar dacă nu trebuie organizată și o arhivă proprie[2], secretariatul tribunalului reprezintă o necesitate.

Alături de sediul tribunalului arbitral, procedura se poate desfășura și în alte locuri. În aceste condiții, arbitrajul poate fi desfășurat și prin utilizarea tehnologiei, *pe calea videoconferinței*.

Art. 570. Limba arbitrajului. (1) Dezbaterea litigiului în fața tribunalului arbitral se face în limba stabilită prin convenția arbitrală sau, dacă nu s-a prevăzut nimic în această privință ori nu a intervenit o înțelegere ulterioară, în limba contractului din care s-a născut litigiul ori, dacă părțile nu se înțeleg, într-o limbă de circulație internațională stabilită de tribunalul arbitral.

(2) Dacă o parte nu cunoaşte limba în care se desfăşoară dezbaterea, la cererea şi pe cheltuiala ei, tribunalul arbitral îi asigură serviciile unui traducător.

(3) Părțile pot să participe la dezbateri cu traducătorul lor.

COMENTARIU

Un alt aspect care diferențiază arbitrajul de procedura judiciară este regimul lingvistic. În dreptul comun, limba procesuală este româna (art. 18 NCPC). În schimb, art. 570 permite derogări: dezbaterea litigiului în fața tribunalului arbitral se face *în limba stabilită prin convenția arbitrală* sau, dacă nu s-a prevăzut nimic în această privință ori nu a intervenit o înțelegere ulterioară, *în limba contractului* din care s-a născut litigiul ori, ca urmare a neînțelegerii dintre părți, *într-o limbă de circulație internațională* stabilită de tribunalul arbitral.

Regimul lingvistic special se datorează și faptului că părțile pot numi un arbitru străin.

Dacă o parte nu cunoaște limba în care se desfășoară dezbaterea, la cererea și pe cheltuiala ei, tribunalul arbitrai îi asigură serviciile unui *traducător*. Partea poate face apel la tribunalul arbitrai când, spre exemplu, domiciliază în alt stat și nu poate fi însoțită de traducătorul propriu.

În mod egal, părțile pot să participe la dezbateri cu traducătorul lor. Tot așa, oficiul de traducător poate fi îndeplinit de unul dintre arbitri.

Regimul de mai sus se aplică și înscrisurilor, care, atunci când sunt redactate într-o altă limbă decât cea stabilită, sunt însoțite de o *traducere certificată de un traducător autorizat*.

---

[1] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 201-202.

[2] A se vedea art. 607 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul IV. Procedura arbitrală

Capitolul I. Sesizarea tribunalului arbitral

Art. 571. Cererea de arbitrare. (1) Tribunalul arbitral este sesizat de reclamant printr-o cerere scrisă, care va cuprinde:

a) numele şi prenumele, domiciliul sau reşedința părților ori, pentru persoanele juridice, denumirea şi sediul lor. De asemenea, cererea va cuprinde şi codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare sau codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului ori de înscriere în registrul persoanelor juridice şi contul bancar ale reclamantului, precum şi ale pârâtului, dacă sunt cunoscute de reclamant. Dacă reclamantul locuieşte în străinătate, va arăta şi domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;

b) numele, prenumele şi calitatea celui care reprezintă partea în litigiu, când este cazul anexându-se dovada calității;

c) menționarea convenției arbitrale, anexându-se copie de pe contractul în care este inserată, iar dacă a fost consemnată într-un înscris separat ori s-a încheiat un compromis, copie de pe acesta;

d) obiectul şi valoarea cererii, precum şi calculul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori;

e) motivele de fapt şi de drept, precum şi probele pe care se întemeiază cererea;

f) numele, prenumele şi domiciliul membrilor tribunalului arbitral;

g) semnătura părții.

(2) Cererea se poate face printr-un proces-verbal încheiat în fața tribunalului arbitral şi semnat de părți sau numai de reclamant, precum şi de arbitri.

COMENTARIU

Tribunalul arbitral este constituit odată cu numirea arbitrilor. Distinct de acest moment este cel al sesizării sale, care are loc prin cererea de arbitrare, formulată de reclamant.

Cuprinsul cererii este reglementat de art. 571 alin. (1) și este *similar cererii de chemare în judecată* (art. 194 NCPC). Ceea ce o distinge sunt *mențiunile specifice arbitrajului*, respectiv convenția arbitrală și detaliile legate de arbitri (nume, prenume, domiciliu).

Față de reglementarea anterioară, *reclamantul își va stabili un domiciliu procesual în România,* obligație fără caracter imperativ.

Cererea de arbitrare se formulează de reclamant *în scris*. În aceeași măsură, cererea poate fi formulată și *direct în fața tribunalului arbitral*, fiind consemnată într-un proces-verbal care va cuprinde toate mențiunile unei cereri de arbitrare. Particularitatea constă în faptul că este semnat de părți sau doar de reclamant, alături de arbitri.

Reclamantul își *poate modifica cererea*, în condițiile art. 204 NCPC, care se aplică în mod corespunzător.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În cazul *cererii incomplete*, suntem de părere că nulitatea nu poate interveni în mod automat pentru lipsa numelui și a prenumelui sau, după caz, a denumirii, precum și pentru obiectul cererii[1], în condițiile în care părțile și arbitrii au luat la cunoștință despre aceste elemente prin comunicările anterioare efectuate.

Nu în ultimul rând, potrivit art. 2537 pct. 2 NCC, introducerea cererii de arbitrare *întrerupe prescripția extinctivă*.

Art. 572. Comunicarea cererii arbitrale. Reclamantul va comunica pârâtului, precum şi fiecărui arbitru copie de pe cererea de arbitrare şi de pe înscrisurile anexate.

COMENTARIU

Spre deosebire de dreptul comun, comunicarea cererii arbitrale *nu are loc din oficiu*, prin grija tribunalului arbitral[2]. Așa fiind, sarcina comunicării unei copii de pe cererea de arbitrare către pârât și către fiecare dintre arbitri revine reclamantului.

În fapt, cererea se va face *în atâtea exemplare câte sunt necesare pentru comunicare*, ținând cont de situația în care pârâții au un reprezentant comun sau pârâtul figurează în mai multe calități juridice, când se va face într-un singur exemplar [art. 149 alin. (1) NCPC].

Art. 573. Întâmpinarea. (1) În termen de 30 de zile de la primirea copiei de pe cererea de arbitrare, pârâtul va face întâmpinare cuprinzând excepțiile privind cererea reclamantului, răspunsul în fapt şi în drept la această cerere, probele propuse în apărare, precum şi, în mod corespunzător, celelalte mențiuni prevăzute la art. 571 pentru cererea de arbitrare.

(2) Excepțiile şi alte mijloace de apărare, care nu au fost arătate prin întâmpinare, trebuie invocate, sub sancțiunea decăderii, cel mai târziu la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată.

(3) Dacă tribunalul arbitral apreciază că nedepunerea întâmpinării justifică amânarea soluționării litigiului, pârâtul va putea fi obligat la plata cheltuielilor de arbitrare cauzate prin amânare.

(4) Dispozițiile art. 572 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Odată ce a luat la cunoștință pretențiile reclamantului, pârâtul are la dispoziție un termen de 30 de zile pentru a face întâmpinare, în forma prevăzută de art. 573 alin. (1).

Întâmpinarea *nu este obligatorie*, însă, în cazul în care pârâtul nu invocă excepțiile și alte mijloace de apărare până cel mai târziu la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată, intervine *decăderea* [art. 573 alin. (2)]. Sancțiunea se întinde și asupra probelor care nu au fost propuse prin întâmpinare. Date fiind consecințele, credem că ar fi util ca în cererea arbitrală să se indice termenul de mai sus.

În ciuda caracterului facultativ al întâmpinării, nedepunerea acesteia poate pricinui amânarea soluționării litigiului. Lipsa unor elemente din partea pârâtului necesare

---

[1] A se vedea și art. 196 NCPC.

[2] Pe larg, a se vedea *infra*, comentariile la art. 577.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

lămuririi cauzei poate determina tribunalul arbitral la verificări suplimentare, dispunerea unor noi probe etc. În cazul în care tribunalul arbitral constată *reaua-credință a pârâtului*, acesta va putea fi obligat la plata cheltuielilor de arbitrare cauzate prin amânare.

În situația *coparticipării pasive*, pârâții pot răspunde împreună, toți sau numai unii dintre ei, printr-o singură întâmpinare (art. 207 NCPC).

Păstrând simetria, *pârâtul va comunica reclamantului, precum și fiecărui arbitru copie de pe întâmpinare* și de pe înscrisurile anexate.

Art. 574. Cererea reconvențională. (1) Dacă pârâtul are pretenţii împotriva reclamantului, derivând din acelaşi raport juridic, el poate face cerere reconvențională.

(2) Cererea reconvențională va fi introdusă în cadrul termenului pentru depunerea întâmpinării sau cel mai târziu până la primul termen de judecată la care pârâtul a fost legal citat şi trebuie să îndeplinească aceleaşi condiții ca şi cererea principală.

COMENTARIU

Pretențiile pe care pârâtul le are, la rândul său, împotriva reclamantului, derivând din același raport juridic, sunt supuse regimului temporal al întâmpinării (30 de zile de la primirea copiei de pe cererea de arbitrare).

Nedepunerea în termenul fixat a cererii reconvenționale este sancționată cu *decăderea*.

Când *reclamantul și-a modificat cererea de chemare în judecată*, în condițiile prevăzute de art. 204 NCPC, care se aplică în mod corespunzător, cererea reconvențională se va depune cel mai târziu până la termenul ce se va încuviința pârâtului în acest scop [art. 209 alin. (6) NCPC].

În final, trebuie adăugat faptul că *părțile pot deroga prin convenție de la termenele instituite* pentru depunerea actelor procedurale de mai sus, prevăzute în capitolul de față[1].

Capitolul II. Judecata

Art. 575. Dispoziții generale. (1) Judecata arbitrală se desfăşoară potrivit regulilor procedurale stabilite la art. 576.

(2) Cu toate acestea, principiile fundamentale ale procesului civil prevăzute la art. 5 alin. (2), art. 8-10, art. 12-16, art. 19-21, art. 22 alin. (1), (2), (4), (5) şi (6) şi la art. 23 sunt aplicabile în mod corespunzător şi în procedura arbitrală.

COMENTARIU

Manifestare a apropierii dintre cele două proceduri, arbitrală și judiciară, *desfășurarea judecății arbitrale are loc după reguli care urmăresc să parcurgă etapele obișnuite ale unui proces*: procedura scrisă, urmată de dezbateri, încheiată de deliberare și pronunțarea hotărârii.

[1] Art. 1046 ZPO lasă în sarcina părților fixarea termenelor aferente depunerii cererii și întâmpinării. În lipsa unei convenții, părțile sunt libere să depună sau să modifice oricând cererea, întâmpinarea sau cererea reconvențională, după caz. Totuși, tribunalul arbitral poate cenzura această libertate, dacă nu este suficient justificată întârzierea.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Așa cum am văzut în comentariile art. 544 alin. (2), *părțile au libertatea de a stabili propriile reguli de desfășurare a procesului arbitral sau pot încredința aceasta tribunalului arbitral*. Prin comparație, în cadrul procedurii judiciare, posibilitatea de a deroga de la regulile de procedură este permisă în proporții nesemnificative.

Cu toate acestea, pentru atingerea scopului său, desfășurarea procesului arbitral trebuie să conțină anumite *repere obligatorii*, de la care părțile, respectiv tribunalul arbitral nu pot deroga.

Astfel, într-o formă mai detaliată decât în reglementarea anterioară (art. 358 CPC 1865), art. 575 cuprinde *principiile fundamentale* ale procesului civil judiciar care sunt aplicabile în mod corespunzător și în procedura arbitrală. Tribunalul arbitral este obligat să asigure egalitatea între părți (art. 8) și să garanteze dreptul la apărare (art. 13). De asemenea, arbitrului numit îi este interzisă denegarea de dreptate [art. 5 alin. (2)]. El trebuie să asigure continuitatea (art. 19), să respecte principiile procesului civil aplicabile și celui arbitral (art. 20), să caute soluții amiabile de soluționare a litigiului (art. 21) și să stăruie în aflarea adevărului [art. 22 alin. (1), (2), (4), (5) și (6)].

Soluționarea litigiului are loc în condițiile art. 5, potrivit art. 601 alin. (1).

Desfășurarea procesului trebuie să se facă în condiții de contradictorialitate, oralitate și nemijlocire (art. 14-16). Cei prezenți la judecată trebuie să acorde respectul cuvenit tribunalului arbitral și să nu tulbure buna desfășurare a ședinței acestuia (art. 23).

La rândul lor, părțile se bucură de dreptul de dispoziție asupra desfășurării procesului (art. 9), revenindu-le în mod corelativ anumite obligații (art. 10). Atât drepturile, cât și obligațiile procesuale trebuie exercitate, respectiv îndeplinite cu bună-credință (art. 12).

Încălcarea acestor dispoziții poate duce la desființarea hotărârii arbitrale, potrivit art. 608 alin. (1) lit. h).

Art. 576. Reguli de procedură aplicabile. (1) Părțile pot stabili, în convenția arbitrală, regulile de procedură aplicabile arbitrajului sau îi pot împuternici pe arbitri să stabilească aceste reguli. Aceste reguli se completează, dacă este cazul, cu prevederile prezentei cărți.

(2) Când părțile recurg la arbitrajul instituționalizat, se aplică dispozițiile art. 619 alin. (3).

(3) În toate celelalte cazuri, procedura arbitrală este cea stabilită de prezenta carte.

COMENTARIU

În ciuda naturii convenționale a arbitrajului, Cartea a IV-a a noului Cod de procedură civilă reglementează de o manieră detaliată procedura aplicabilă arbitrajului. Pe această cale, s-a dorit ca părțile care recurg la arbitraj să aibă la dispoziție un instrument eficient.

Acest lucru nu le împiedică să deroge de la aceste reguli, în tot sau în parte, sub rezerva respectării ordinii publice și a bunelor moravuri, precum și a principiilor enunțate în articolul anterior. De cele mai multe ori, părțile din arbitraj nu cunosc mecanismul acestei jurisdicții, de aceea, pot apela la serviciile unui specialist pentru fixarea regulilor. În aceleași condiții, ei pot încredința această misiune tribunalului arbitral.

În lipsa unei astfel de convenții, tribunalul arbitral poate stabili procedura de urmat așa cum va socoti mai potrivit [art. 544 alin. (3)]. Dacă însă nici tribunalul arbitral nu a

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

procedat la aceasta, devin aplicabile dispozițiile din prezentul capitol[1]. Asupra situațiilor ce nu își găsesc reglementare, decizia revine tribunalului arbitral, cu ascultarea părților[2].

Fiind o atribuție normativă, tribunalul arbitral va putea adopta regulile procedurale pe cale de hotărâre, care nu trebuie confundată cu cea prevăzută în art. 603.

În cazul arbitrajului instituționalizat, situația este asemănătoare, părțile bucurându-se de aceeași libertate de a stabili regulile procedurale. În lipsa unei astfel de convenții, devin aplicabile regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat [art. 619 alin. (3)].

Art. 577. Comunicarea actelor de procedură. (1) Comunicarea între părți sau către părți a înscrisurilor litigiului, a citațiilor, hotărârilor arbitrale şi încheierilor de şedință se face prin scrisoare recomandată cu conținut declarat şi confirmare de primire. Înştiințarea părților cu privire la alte măsuri luate de tribunalul arbitral poate fi făcută şi prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia.

(2) Înscrisurile pot fi înmânate şi personal părții, sub semnătură.

(3) Dovezile de comunicare se depun la dosar.

COMENTARIU

Așa cum anticipam[3], în cadrul procedurii arbitrale, *comunicarea actelor nu are loc din oficiu*, tribunalul arbitral nedispunând în toate cazurile de un aparat auxiliar. Fiecare parte de la care emană un act procedural, respectiv tribunalul arbitral trebuie să asigure comunicarea lui către ceilalți participanți.

Modalitatea principală de comunicare rămâne prin *scrisoare recomandată cu conținut declarat și confirmare de primire*.

Pentru celeritate, tribunalul arbitral poate aduce la cunoștința părților alte măsuri, în afara citațiilor, hotărârilor arbitrale și încheierilor de ședință, și prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia. Este vorba, de pildă, de măsurile administrative și de organizare luate prin rezoluții, dlspoziții etc.

În privința înscrisurilor, altele decât cele emanând de la tribunalul arbitral, acestea pot fi înmânate între părți și personal, sub semnătură.

Dovezile de comunicare se depun la dosar, pentru evidență.

Suntem de părere că citarea prin publicitate nu este potrivită în procedura arbitrală, întrucât s-ar aduce, printre altele, o încălcare a principiului confidențialității.

Art. 578. Verificarea dosarului. (1) Îndată după expirarea termenului pentru depunerea întâmpinării, tribunalul arbitral verifică stadiul pregătirii litigiului pentru dezbatere şi, dacă va socoti necesar, va dispune măsurile corespunzătoare pentru completarea dosarului.

(2) După această verificare şi, dacă este cazul, după completarea dosarului, tribunalul arbitral fixează termen de dezbatere a litigiului şi dispune citarea părților.

---

[1] A se vedea şi *supra*, comentariul la art. 544.

[2] Pentru o soluție asemănătoare, art. 1042 ZPO.

[3] A se vedea *supra*, art. 572.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Etapa scrisă a judecății arbitrale ia sfârșit odată cu depunerea întâmpinării de către pârât sau cu împlinirea termenului avut la dispoziție în acest scop.

În cazul în care tribunalul arbitral constată că este necesară completarea dosarului, va acorda părților un termen în acest sens. Bunăoară, se va dispune completarea mențiunilor lipsă din cuprinsul cererii sau al întâmpinării ori depunerea tuturor actelor ce le însoțesc. De asemenea, va putea verifica plata anticipată a cheltuielilor solicitate potrivit art. 597. Nu în ultimul rând, vor fi luate ultimele măsuri pentru organizarea dezbaterilor.

Prin aceste verificări se previn situațiile care ar duce la amânarea dezbaterilor și la prelungirea arbitrajului.

După ce a ajuns la concluzia că dosarul se află în stare de judecată, tribunalul arbitral fixează termen de dezbatere a litigiului și dispune citarea părților, în condițiile art. 580.

Art. 579. Verificarea competenței. (1) La primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită, tribunalul arbitral îşi verifică propria sa competență de a soluționa litigiul.

(2) Dacă tribunalul arbitral hotărăşte că este competent, consemnează acest lucru într-o încheiere, care se poate desființa numai prin acțiunea în anulare introdusă împotriva hotărârii arbitrale, conform art. 608.

(3) Dacă tribunalul arbitral hotărăşte că nu este competent să soluționeze litigiul cu care a fost sesizat, îşi declină competența printr-o hotărâre, împotriva căreia nu se poate formula acțiunea în anulare, prevăzută la art. 608.

COMENTARIU

Un aspect important pentru soarta procesului arbitral este lămurirea problemei competenței tribunalului arbitral. Se evită astfel pierderea de timp prețios pentru părți în lămurirea problemei litigioase.

De aceea, prin dispoziția art. 579 – nou-introdusă – s-a instituit regula potrivit căreia, *la primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită*, tribunalul arbitral este dator să procedeze din oficiu la verificarea competenței. Până la acest moment, părțile au posibilitatea de a ridica, la rândul lor, excepția necompetenței tribunalului arbitral, potrivit art. 592[1], determinând tribunalul arbitral la aceeași verificare[2]. Concomitent, competența tribunalului arbitral poate fi supusă controlului judiciar, în condițiile art. 554[3].

Strâns legat de această problemă este și cea a *verificării validității convenției arbitrale*. Potrivit doctrinei germane, conceptul de „competență-competență" permite părților încheierea unei convenții distincte de cea arbitrală, prin care să acorde tribunalului arbitral competența să se pronunțe asupra eficacității convenției arbitrale[4].

---

[1] Pentru detalii, a se vedea *infra*, comentariile la acest articol.

[2] În cadrul arbitrajului reglementat de Codul de procedură civilă german, odată cu verificarea propriei competențe, tribunalul arbitral verifică existența și validitatea convenției arbitrale. De asemenea, ambele părți pot invoca excepția necompetenței, chiar dacă au numit arbitri sau au participat la constituirea tribunalului arbitral. În cazul în care tribunalul arbitral se consideră competent, părțile pot introduce acțiune împotriva hotărârii la instanța judecătorească, în termen de o lună de la comunicare (art. 1040 ZPO).

[3] A se vedea *supra*, comentariile la acest articol.

[4] Pentru o tratare monografică și comparativă a problemei competenței arbitrale, *A. Ahrendt*, Der Zuständigkeitsstreit im Schiedsverfahren, Mohr Siebeck, Tübingen, 1996, p. 18.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În cazul în care tribunalul arbitral constată că este competent, consemnează această concluzie într-o încheiere și continuă judecata. Această încheiere interlocutorie nu poate fi atacată decât pe calea acțiunii în anulare, potrivit art. 608, astfel încât procesul arbitral nu riscă să fie întrerupt de exercitarea unor căi de atac la instanțele judecătorești. În cazul în care acțiunea în anulare este admisă și se constată faptul că tribunalul arbitral nu era competent, litigiul va fi soluționat de instanța judecătorească competentă, fără a lăsa părților opțiunea de a recurge din nou la arbitraj (art. 613).

Dacă tribunalul arbitral decide în sens contrar, stabilind că nu este competent să soluționeze litigiul, își declină competența printr-o hotărâre împotriva căreia nu se poate formula acțiune în anulare. Pe această cale, convenția nu mai produce efecte, părțile având însă posibilitatea să încheie o nouă convenție arbitrală.

Art. 580. Termenul de citare. Între data primirii citației şi termenul de dezbatere trebuie să existe un interval de timp de cel puțin 15 zile.

COMENTARIU

În vederea asigurării dreptului la apărare, s-a instituit un termen de cel puțin 15 zile între data primirii citației și termenul de dezbatere.

În funcție de circumstanțele cauzei, termenul poate suferi modificări.

Art. 581. Participarea terților. (1) Terții pot participa la procedura arbitrală în condițiile art. 61-77, dar numai cu acordul lor şi al tuturor părților. Cu toate acestea, intervenția accesorie este admisibilă şi fără îndeplinirea acestei condiții.

(2) Dispozițiile art. 580 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Lipsind din reglementarea anterioară, dispoziția de față reglementează posibilitatea participării terților în procedura arbitrală. Formele intervenției voluntare și forțate, cuprinse în art. 61-77[1], sunt permise și în procesul arbitral. Diferența esențială o face faptul că, *în toate cazurile, este nevoie de acordul terților și al tuturor părților*[2], ceea ce se explică prin accesul voluntar la arbitraj. Terțul, odată intrat într-o procedură arbitrală, renunță la competența instanțelor judecătorești, devenindu-i opozabilă hotărârea arbitrală.

O consecință a cerinței acordului tuturor părților și al terțului este faptul că *nu mai are loc o procedură contradictorie de admitere în principiu a cererii de intervenție*.

Excepție de la cerința de mai sus există în cazul intervenientului accesoriu, situație în care nu este necesar decât acordul părții în sprijinul căreia are loc intervenția.

Art. 582. Absența unei părți. Neprezentarea părții legal citate nu împiedică dezbaterea litigiului, afară numai dacă partea lipsă nu va cere, cel mai târziu cu 3 zile înainte de data pentru care a fost stabilită dezbaterea, amânarea acesteia pentru motive temeinice, încunoştințând în acelaşi termen şi cealaltă parte, precum şi arbitrii. Aprecierea temeiniciei motivelor absenței uneia dintre părți, precum şi

[1] Pentru detalii, trimitem la comentariile acestor articole.

[2] Art. 816-quinquies C. proc. civ. italian cere și acordul arbitrilor.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a motivelor pentru care absența justifică amânarea dezbaterii este de competența exclusivă a tribunalului arbitral, hotărârea acestuia nefiind supusă niciunei căi de atac.

COMENTARIU

Desfășurarea procedurii arbitrale nu implică în mod obligatoriu prezența părților la dezbateri, singura cerință fiind ca acestea să fie legal citate.

Există situații în care, din diverse motive, una dintre părți nu se poate prezenta la dezbateri. Insistând să fie prezentă la dezbateri, ea poate solicita amânarea cauzei, în condițiile prezentului articol. Cererea nu produce de la sine amânarea cauzei, urmând ca *tribunalul arbitral să aprecieze temeinicia acesteia*, în funcție de influența prezenței părții asupra economiei procesului.

Spre deosebire de art. 358[5] CPC 1865, în prezent *sunt posibile mai multe amânări ale dezbaterilor* pentru absența unei părți. S-au adăugat și competența exclusivă a tribunalului arbitral asupra acestor cereri[1], precum și faptul că *hotărârea nu este supusă niciunei căi de atac*. În ciuda denumirii, suntem de părere că este vorba despre o încheiere interlocutorie.

Art. 583. Solicitarea judecării în lipsă. Oricare dintre părți poate cere în scris ca soluționarea litigiului să se facă în lipsa sa, pe baza probelor aflate la dosar. Dispozițiile art. 580 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Completând problematica referitoare la prezența părților, articolul de față prevede că oricare dintre părți poate solicita tribunalului arbitral judecarea în lipsă, pentru a evita orice posibile amânări determinate de lămurirea absenței sale. Cu toate acestea, *procedura de citare trebuie îndeplinită* și față de această parte.

Cererea este făcută *în scris*, odată cu cererea arbitrală sau ulterior.

Art. 584. Absența ambelor părți. (1) Dacă ambele părți, deşi legal citate, nu se prezintă la termen, tribunalul arbitral va soluționa litigiul, în afară de cazul în care s-a cerut amânarea pentru motive temeinice. Aprecierea temeiniciei motivelor amânării este de competența exclusivă a tribunalului arbitral, hotărârea acestuia nefiind supusă niciunei căi de atac.

(2) Chiar dacă părțile nu solicită amânarea soluționării litigiului, tribunalul arbitral poate să amâne judecarea acestuia, citând părțile, dacă apreciază că prezența lor la dezbatere este necesară, sau acordând un termen pentru ca părțile să își poată formula concluziile în scris.

COMENTARIU

Lipsa ambelor părți legal citate *nu atrage suspendarea procesului*[2]. Tribunalul arbitral poate soluționa dosarul pe baza actelor existente la dosar.

---

[1] Art. 1048 alin. (4) teza a II-a ZPO lasă părților posibilitatea de a conveni asupra efectelor absenței.

[2] Aici, suspendarea nu se poate justifica la fel ca în dreptul comun, întrucât procesul arbitral nu se află în concurs cu alte procese aflate pe rolul tribunalului arbitral, fiind necesară buna administrare a instanței.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Absența părților poate fi o dovadă a încrederii acordate tribunalului arbitral, dar poate fi determinată şi de lipsa timpului necesar pentru a participa la judecată. Dacă este însă vorba de o situație izolată, părțile pot solicita amânarea cauzei, cerere asupra căreia tribunalul se pronunță în condițiile de la art. 583.

După caz, tribunalul arbitral poate ajunge la concluzia că prezența părților este necesară pentru clarificarea unor aspecte, administrarea unor probe etc. Pentru aceasta, *tribunalul arbitral va amâna cauza* chiar și în lipsa cererii părților și emite o nouă citație sau, cu titlu de noutate, *poate să acorde un termen pentru formularea de concluzii scrise*.

Art. 585. Măsuri asigurătorii. (1) Înaintea sau în cursul arbitrajului, oricare dintre părți poate cere tribunalului prevăzut la art. 547 să încuviințeze măsuri asigurătorii şi măsuri provizorii cu privire la obiectul litigiului sau să constate anumite împrejurări de fapt.

(2) La această cerere se vor anexa, în copie, cererea de arbitrare sau, în lipsă, dovada comunicării prevăzute la art. 558 alin. (2), precum şi convenția arbitrală.

(3) Încuviințarea acestor măsuri va fi adusă la cunoştința tribunalului arbitral de către partea care le-a cerut.

(4) În cursul arbitrajului, măsurile asigurătorii şi măsurile provizorii, precum şi constatarea anumitor împrejurări de fapt pot fi încuviințate şi de tribunalul arbitral. În caz de împotrivire, executarea acestor măsuri se dispune de către instanța judecătorească, potrivit prevederilor alin. (1).

COMENTARIU

Prin reunirea vechilor art. 358[8]-358[9] CPC 1865, art. 585 NCPC reglementează măsurile procesuale ce pot fi încuviințate în cursul procesului arbitral. Acestea sunt menite să asigure soluționarea litigiului, precum și executarea hotărârii arbitrale.

Măsurile la care se referă art. 585 sunt *măsurile asigurătorii* prevăzute în Titlul IV al Cărții a VI-a, *alte măsuri provizorii* ce pot fi luate pe calea ordonanței președințiale, la care se adaugă *constatarea anumitor împrejurări de fapt* (art. 364 NCPC).

Acestea pot fi cerute de partea interesată chiar și înaintea arbitrajului, competența fiind atribuită exclusiv tribunalului prevăzut la art. 547. Pentru justificarea cererii, aceasta va fi însoțită de cererea de arbitraj sau de dovada efectuării comunicării numirii arbitrilor, precum și de convenția arbitrală. Vor trebui aduse însă și argumente care să justifice competența tribunalului din punct de vedere teritorial. Suntem de părere că în această fază era mai potrivită competența de drept comun a instanțelor judecătorești, întrucât părțile nu vor apela în mod necesar la arbitraj.

Urmând regimul general al comunicărilor actelor în procedura arbitrală, în cazul în care luarea măsurilor a fost încuviințată, va fi adusă la cunoștința tribunalului arbitral prin grija părții care le-a cerut.

În cursul arbitrajului, *partea interesată poate apela în paralel și la tribunalul arbitral*. Întrucât acesta nu este înzestrat cu *imperium*, în caz de împotrivire la executare, nu dispune de mijloace de constrângere pentru executarea propriilor măsuri. De aceea, în asemenea situații, se recurge la sprijinul tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul, care dispune executarea măsurii. Din redactarea ultimului alineat, care trimite la primul, presupunem că este vorba de o nouă judecată, în condițiile art. 547, însă verificările instanței vor fi sumare, pentru a nu duce la descurajarea părților de a solicita

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tribunalului arbitral încuviințarea măsurilor. Credem că ar fi fost mai potrivit doar ca tribunalul să încuviințeze executarea silită, în condițiile art. 665[1].

Tot în cursul arbitrajului se pot ivi incidente, atunci când *există cereri simultane privind luarea unor măsuri*.

Trebuie adăugat faptul că împotriva încheierilor tribunalului arbitral prin care au fost dispuse măsuri asigurătorii sau provizorii *poate fi exercitată separat acțiunea în anulare*[2].

Orice cerere de luare a măsurilor prevăzute în prezentul articol, *introdusă cu rea-credință*, deschide calea unei acțiuni în despăgubiri[3].

Art. 586. Sarcina probei. (1) Fiecare dintre părți are sarcina să dovedească faptele pe care îşi întemeiază în litigiu pretenția sau apărarea.

(2) În vederea soluționării litigiului, tribunalul arbitral poate cere părților explicații scrise cu privire la obiectul cererii şi faptele litigiului şi poate dispune administrarea oricăror probe prevăzute de lege.

COMENTARIU

În privința sarcinii probei, arbitrajul urmează regula *„actori incumbit probatio, reus in excipiendo fit actor"*, fiecărei părți revenindu-i sarcina de a dovedi faptele pe care își întemeiază în litigiu pretenția sau apărarea.

Așa cum am văzut la art. 575 alin. (2), *arbitrii exercită un rol activ* aproape în aceeași măsură ca și judecătorii, dispozițiile art. 22 alin. (1), (2), (3), (4) și (6) fiindu-le aplicabile în mod corespunzător.

Articolul 586 alin. (2) reia, de o manieră adaptată, dispozițiile art. 22 alin. (2)[4]. Aceeași dispoziție reprezintă, totodată, o confirmare a *legalității probelor în procesul arbitral*.

Art. 587. Propunerea probelor. (1) Probele care nu au fost cerute prin cererea de arbitrare sau prin întâmpinare nu vor mai putea fi invocate în cursul arbitrajului, în afară de cazurile prevăzute la art. 254 alin. (2).

(2) Tribunalul arbitral are competența exclusivă de a decide asupra utilității, pertinenței şi concludenței probelor propuse de părți. Cu consultarea părților, tribunalul arbitral poate fixa termene-limită pentru administrarea probelor încuviințate. După expirarea acestor termene, administrarea probei nu mai poate avea loc decât dacă tribunalul arbitral apreciază că aceasta este esențială pentru soluționarea corectă a litigiului.

COMENTARIU

Anterior inclusă în art. 358^{12} alin. (3) CPC 1865, chestiunea referitoare la propunerea probelor a primit un articol de sine-stătător.

Sub sancțiunea *decăderii*, probele se propun de către reclamant prin cererea de arbitrare, iar de pârât prin întâmpinare, respectiv prin cererea reconvențională.

---

[1] În acest sens este şi art. 1041 alin. (2) ZPO.

[2] A se vedea *infra*, art. 594 alin. (1) lit. b).

[3] A se vedea şi art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. d) NCPC.

[4] Pentru detalii, a se vedea *supra*, comentariile la acest articol.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Cu titlu de *excepție*, părțile pot invoca noi probe în cursul arbitrajului în cazurile expres prevăzute de art. 254 alin. (2) NCPC, care se aplică în mod corespunzător:

a) necesitatea probei rezultă din modificarea cererii;

b) nevoia administrării probei reiese din dezbaterile arbitrale și partea nu o putea prevedea;

c) partea învederează tribunalului arbitral că, din motive temeinic justificate, nu a putut propune în termen probele cerute;

d) administrarea probei nu duce la amânarea judecății;

e) există acordul expres al tuturor părților.

În legătură cu *admisibilitatea probeior*, nou-introdusul alin. (2) conferă competență exclusivă tribunalului arbitral în privința aprecierii utilității, pertinenței și concludenței probelor propuse de părți, ceea ce exclude posibilitatea de a aduce în discuție în fața instanțelor judecătorești acest aspect.

Administrarea probelor poate fi fixată într-un cadru temporal, sens în care se acordă tribunalului arbitral posibilitatea de a stabili *termene-limită* pentru administrarea probelor încuviințate, sub sancțiunea decăderii. Înainte de a decide astfel, tribunalul arbitral va consulta și părțile, pentru a evita cazurile în care acestea ajung în imposibilitate de a administra probele în termenul fixat.

Totuși, probele vor putea fi administrate și după expirarea termenelor-limită fixate, dacă tribunalul arbitral apreciază că acest lucru este esențial pentru soluționarea corectă a litigiului.

Art. 588. Administrarea probelor. (1) Administrarea probelor se efectuează în şedința tribunalului arbitral. Acesta poate dispune ca administrarea probelor să fie efectuată în fața supraarbitrului sau, cu acordul părților, în fața unui arbitru din compunerea tribunalului arbitral.

(2) Dacă una dintre părți deține un mijloc de probă, tribunalul arbitral poate ordona înfățişarea lui.

COMENTARIU

Ecou al principiului nemijlocirii îl reprezintă faptul că probele se administrează de către tribunalul arbitral, în ședință. Pentru operativitate, acesta poate dispune ca administrarea probelor să fie efectuată în fața supraarbitrului, chiar și în afara ședințelor, misiune ce poate fi încredințată cu acordul părților şi unui arbitru.

În cazul în care din dezbateri sau din înscrisurile depuse de părți rezultă faptul că una dintre părți deține un mijloc de probă, tribunalul arbitral poate ordona înfățișarea lui. Dispozițiile art. 293 și urm. NCPC se aplică în mod corespunzător.

Art. 589. Audierea martorilor şi a experților. (1) Martorii şi experții sunt audiați fără prestare de jurământ.

(2) Audierea martorilor şi a experților poate fi făcută, la cererea sau cu consimțământul acestora, şi la locuința ori la locul unde îşi desfăşoară activitatea. De asemenea, tribunalul arbitral le cere să răspundă în scris întrebărilor puse, acordând un termen în acest scop.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Tribunalul arbitral nu poate să recurgă la mijloace de constrângere şi nici să aplice sancțiuni martorilor sau experților. Pentru luarea acestor măsuri părțile se pot adresa tribunalului prevăzut la art. 547.

COMENTARIU

Anumite *reguli derogatorii de la dreptul comun* întâlnim în cazul administrării probei cu martori și al expertizei.

Potrivit art. 589 alin. (1), audierea martorilor și a experților are loc *fără prestare de jurământ*. Aceasta se explică prin faptul că arbitrajul fiind o procedură privată, aceste persoane nu pot să participe la procedură decât în mod voluntar[1]. Nu înseamnă însă că un proces arbitral poate fi ignorat de persoanele sau autoritățile chemate să își dea concursul în soluționarea litigiului. De aceea, tribunalul arbitral poate solicita sprijinul tribunalului prevăzut la art. 547, pentru a recurge la mijloace de constrângere sau să aplice sancțiuni martorilor sau experților[2].

Cu titlu de noutate[3], *audierea martorilor și a experților poate fi făcută*, la cererea sau cu consimțământul acestora, *și la locuința ori la locul unde își desfășoară activitatea*. Dispoziția nu este aplicabilă doar în caz de boală sau altă împiedicare gravă, așa cum restrânge art. 314 NCPC.

Urmând regula prevăzută la art. 588 alin. (1), tribunalul arbitral poate împuternici supraarbitrul cu această sarcină sau, cu acordul părților, să desemneze pe unul dintre arbitri. Trebuie precizat că *tribunalul arbitral nu are posibilitatea de a recurge la comisia rogatorie*.

Nu în ultimul rând, tribunalul arbitral poate cere martorilor sau experților *să răspundă în scris întrebărilor puse*, acordând un termen în acest scop, dispoziție care este mai utilă în cazul experților. În orice caz, această modalitate de luare a declarației se recomandă a fi utilizată numai cu acordul părților, pentru lămurirea unor chestiuni simple[4].

Art. 590. Informații deținute de autoritățile publice. (1) Tribunalul arbitral poate solicita informații scrise autorităților publice în legătură cu actele şi acțiunile acestora, care sunt necesare pentru soluționarea cauzei.

(2) Dacă autoritatea publică refuză transmiterea informațiilor, deşi nu sunt îndeplinite condițiile art. 298 alin. (2), părțile sau arbitrii pot sesiza tribunalul prevăzut la art. 547, care va lua măsurile prevăzute de art. 298 alin. (1).

COMENTARIU

În cadrul noutăților aduse arbitrajului se înscrie și dispoziția de față, care permite tribunalului arbitral să solicite orice informații scrise deținute de autoritățile publice, dacă sunt necesare pentru lămurirea stării de fapt.

La fel ca și în cazul martorilor și experților, tribunalul arbitral nu deține mijloace de constrângere a autorităților solicitate, în situația refuzului de a-și da concursul. Tot la

---

[1] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 228.

[2] În procedura arbitrală germană, tribunalul arbitral sau una dintre părți, cu acordul tribunalului arbitral, poate solicita sprijinul instanței judecătorești pentru administrarea unei probe (art. 1050 ZPO). A se vedea și art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. a) și d), respectiv art. 313 NCPC.

[3] Dispoziția se regăsește și în art. 816-ter alin. (2) C. proc. civ. italian.

[4] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 229.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

fel însă, partea sau arbitrii pot sesiza tribunalul prevăzut la art. 547, pentru a dispune măsuri de constrângere[1].

Art. 591. Aprecierea probelor. Aprecierea probelor se face de către arbitri potrivit intimei lor convingeri.

COMENTARIU

Cu toate că arbitrii sunt numiți de părți, creându-se legături convenționale, ei trebuie să își exercite misiunea dând dovadă de *echidistanță față de părți*, dar și de *independență unul față de celălalt*, inclusiv în legătură cu probele administrate.

Pe de altă parte, părțile nu vor putea impune arbitrilor o ierarhie a probelor, astfel că aprecierea probelor se va face potrivit intimei lor convingeri.

Art. 592. Cereri şi excepții. (1) Orice excepție privind existența şi validitatea convenției arbitrale, constituirea tribunalului arbitral, limitele însărcinării arbitrilor şi desfăşurarea procedurii până la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată trebuie ridicată, sub sancțiunea decăderii, cel mai târziu la acest termen, dacă nu s-a stabilit un termen mai scurt.

(2) Orice cereri şi orice înscrisuri vor fi depuse cel mai târziu până la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate. Dispozițiile art. 587 se aplică în mod corespunzător.

(3) Neregularitatea actelor de procedură se acoperă dacă nu a fost invocată de cel interesat la termenul la care s-a produs ori, dacă a lipsit la acel termen, la primul termen de judecată la care a fost prezent ori legal citat după producerea neregularității şi înainte de a se pune concluzii în fond.

COMENTARIU

Articolul de față fixează regimul cererilor și excepțiilor formulate în cursul arbitrajului, care intră în competența tribunalului arbitral.

În fața tribunalului arbitral pot fi ridicate atât *excepții procedurale*, cât și *apărări de fond*, referitoare la convenția arbitrală, limitele însărcinărilor arbitrilor, stabilirea regulilor procedurale, compensație[2] etc.

Pentru evitarea temporizării procedurii arbitrale, excepțiile și apărările trebuie invocate, sub sancțiunea *decăderii*, până la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată sau la termenul mai scurt stabilit de părți.

În mod similar, orice cereri și orice înscrisuri vor fi depuse cel mai târziu până la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate. Însă această posibilitate acordată trebuie să fie exercitată ținând cont de dispozițiile art. 587 referitoare la termenul de propunere a probelor.

Urmând regimul dreptului comun, neregularitatea actelor de procedură nu va mai fi luată în considerare dacă nu este invocată în condițiile alin. (3) al prezentului articol. Partea interesată va invoca neregularitatea în scris[3] sau oral, în ședință.

---

[1] A se vedea și art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. g) NCPC.

[2] A se vedea și art. 817-bis C. proc. civ. italian.

[3] De exemplu, dacă este vorba de neregularități survenite până la primul termen fixat pentru dezbateri.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 593. Încheierea de şedinţă. (1) Dezbaterile arbitrale vor fi consemnate în încheierea de şedinţă.

(2) Orice dispoziţie a tribunalului arbitral va fi consemnată în încheiere şi va fi motivată.

(3) Încheierea de şedinţă va cuprinde, pe lângă menţiunile prevăzute la art. 603 alin. (1) lit. a) şi b), şi următoarele menţiuni:

a) o scurtă descriere a desfăşurării şedinţei;

b) cererile şi susţinerile părţilor;

c) motivele pe care se sprijină măsurile dispuse;

d) dispozitivul;

e) semnăturile arbitrilor, cu observarea prevederilor art. 602 alin. (3).

(4) Dispoziţiile art. 603 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(5) Părţile au dreptul să ia cunoştinţă de conţinutul încheierilor şi de actele dosarului. La cererea părţilor sau din oficiu, tribunalul arbitral poate îndrepta sau completa încheierea de şedinţă printr-o altă încheiere. Părţilor li se comunică, la cerere, copie de pe încheierea de şedinţă.

COMENTARIU

Dezbaterile arbitrale se pot desfăşura în una sau mai multe şedinţe. Ca o măsură de prevedere, acestea vor fi consemnate de tribunalul arbitral, împreună cu orice dispoziţie luată[1], sub forma încheierii de şedinţă.

Cuprinsul acesteia, similar unei încheieri judecătoreşti, este prevăzut în alin. (3). *Opiniile separate sau concurente* vor fi redactate şi semnate de arbitrul în cauză. Acestea vor fi *întotdeauna motivate*[2].

Părţile pot lua cunoştinţă de întreg dosarul arbitral fără a fi nevoite să justifice un motiv (pierderea unor acte, nevoia confruntării originalelor etc.).

Tribunalul arbitral comunică copie de pe încheierile de şedinţă sau orice alte acte (declaraţii de martori, rapoarte de expertiză etc.) *numai la cerere*, nu şi din oficiu[3].

La fel ca echivalentul lor din judecata obişnuită, încheierile arbitrale pot fi împărţite, la rândul lor, în *preparatorii* şi *interlocutorii*.

Art. 594. Atacarea separată a încheierilor de şedinţă. (1) Pot fi atacate separat cu acţiunea în anulare prevăzută la art. 608 încheierile tribunalului arbitral prin care s-au luat următoarele măsuri:

a) a fost suspendat cursul arbitrajului, potrivit art. 412 şi 413;

b) au fost luate măsuri asigurătorii sau provizorii, potrivit art. 585;

c) a fost respinsă, ca inadmisibilă, cererea de sesizare a Curţii Constituţionale privind constituţionalitatea unei dispoziţii legale.

(2) Dispoziţiile art. 608-613 se aplică în mod corespunzător, în măsura în care prezentul articol nu prevede altfel.

---

[1] Bunăoară, cele de la prima şedinţă a tribunalului ori cu privire la probe etc.

[2] În doctrina germană s-a afirmat că, din punct de vedere probator, încheierile constituie un act sub semnătură privată (*R.A. Schütze*, op. cit., p. 181).

[3] Pentru încurajarea unei asemenea practici, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) În afara motivelor prevăzute la art. 608, în acțiunea în anulare se poate invoca şi lipsa condițiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurilor dispuse prin încheiere.

(4) Acțiunea în anulare poate fi introdusă în termen de 5 zile de la comunicare, cu excepția cazului prevăzut la alin. (1) lit. a), când poate fi formulată cât timp durează suspendarea.

(5) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b) şi c), acțiunea în anulare nu suspendă cursul arbitrajului.

(6) Soluționând acțiunea în anulare, curtea de apel poate, după caz, să mențină, să modifice sau să desființeze măsurile dispuse de tribunalul arbitral prin încheiere. Hotărârea curții de apel este definitivă.

COMENTARIU

Introdus prin Legea nr. 76/2012, articolul de față reglementează regimul unor încheieri interlocutorii, prin care au fost luate măsurile enumerate în primul alineat. Celelalte încheieri vor fi atacate doar odată cu hotărârea arbitrală.

În premieră, dispoziția de față consacră în mod expres anumite *incidente ce pot interveni în cursul arbitrajului*, respectiv suspendarea de drept și cea facultativă, precum și invocarea excepției de neconstituționalitate.

Suntem de părere că împotriva hotărârilor curții de apel, care sunt definitive, nu mai pot fi exercitate alte căi de atac.

Capitolul III. Cheltuielile arbitrale

Art. 595. Cheltuielile arbitrale. (1) Cheltuielile pentru organizarea şi desfăşurarea arbitrajului, precum şi onorariile arbitrilor, cheltuielile de administrare a probelor, cheltuielile de deplasare a părților, arbitrilor, experților, martorilor se suportă potrivit înțelegerii dintre părți.

(2) În lipsa unei asemenea înțelegeri, cheltuielile arbitrale se suportă de partea care a pierdut litigiul, integral, dacă cererea de arbitrare este admisă în totalitate, sau proporțional cu ceea ce s-a acordat, dacă cererea este admisă în parte.

COMENTARIU

Arbitrajul este o activitate care, prin persoanele implicate, resursele alocate, precum și durata sa, antrenează anumite costuri. Unul dintre motivele pentru care se apelează la arbitraj sunt cheltuielile care, de regulă, sunt mult mai scăzute decât cele ale judecății obișnuite.

Articolul 595 alin. (1) stabilește regula potrivit căreia, în privința suportării cheltuielilor arbitrale, la fel ca și asupra celorlalte aspecte financiare ale arbitrajului, *părțile vor încheia o înțelegere*. Acestea se referă de regulă la organizarea și desfășurarea arbitrajului, precum și la onorariile arbitrilor, cheltuielile de administrare a probelor, cheltuielile de deplasare a părților, arbitrilor, experților, martorilor, la care se pot adăuga și alte aspecte.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În lipsa înțelegerii, sarcina suportării cheltuielile revine, la fel ca și la judecata obișnuită, *părții care a pierdut procesul*. Cuantumul este stabilit de tribunalul arbitral după cum cererea a fost admisă în totalitate sau în parte.

Nimic nu împiedlcă însă părțile să împuternicească tribunalul arbitral să împartă cheltuielile între cele două părți, în funcție de circumstanțele litigiului și de soluția la care s-a ajuns[1].

Art. 596. Onorariul arbitrilor. (1) Tribunalul arbitral poate evalua, în mod provizoriu, cuantumul onorariilor arbitrilor şi poate obliga părțile să consemneze, potrivit dispozițiilor sale, suma respectivă prin contribuție egală.

(2) Părțile pot fi obligate solidar la plată.

(3) Dacă pârâtul nu îşi îndeplineşte obligația care îi revine potrivit alin. (1), în termenul stabilit de tribunalul arbitral, reclamantul va consemna întreaga sumă, urmând ca prin hotărârea arbitrală să se stabilească cuantumul final al onorariilor cuvenite arbitrilor, precum şi modul de suportare de către părți.

COMENTARIU

Activitatea arbitrilor nu este una gratuită. Pentru activitatea depusă, ei au dreptul la un onorariu.

Odată ce a fost constituit, tribunalul arbitral poate evalua, în mod provizoriu, cuantumul onorariilor. Această opțiune este utilă mai ales pentru evitarea unui conflict cu părțile pe seama onorariului. Părțile vor suporta onorariul provizoriu *în cote egale*, putând fi obligate și în mod solidar pentru întreaga sumă.

Întrucât interesul în soluționarea litigiului aparține mai ales reclamantului, se întâmplă ca pârâtul să nu dea curs dispoziției tribunalului arbitral. Această atitudine poate să nască o lipsă de încredere din partea arbitrilor. Neavând mijloace de constrângere la dispoziție, tribunalului arbitral nu îi rămâne altă opțiune decât *să pună în sarcina reclamantului consemnarea întregii sume*, urmând ca prin hotărârea arbitrală să se regularizeze plățile, în funcție de partea în favoarea căreia s-a pronunțat soluția, respectiv convenția arbitrală etc.

În cazul în care pârâtul refuză să achite această sumă după pronunțarea hotărârii, reclamantul are deschisă calea unei *acțiuni în pretenții*.

Pentru situația în care și reclamantul refuză să plătească onorariul, credem că tribunalul arbitral nu are dreptul să demisioneze, ci doar să se abțină de a da curs arbitrajului, potrivit art. 588 alin. (2).

Art. 597. Plata anticipată a cheltuielilor. (1) Tribunalul arbitral poate obliga părțile sau pe fiecare dintre ele la avansarea oricăror cheltuieli necesare pentru organizarea şi desfăşurarea arbitrajului.

(2) Tribunalul arbitral poate să nu dea curs arbitrajului până la consemnarea, avansarea sau plata sumelor prevăzute în prezentul capitol.

---

[1] În acest sens, art. 1057 ZPO.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Tribunalul arbitral nu deține resurse financiare proprii și nici membrii săi nu pot fi obligați să avanseze sume legate de organizarea și desfășurarea arbitrajului.

De aceea, în afara plății onorariilor provizorii ale arbitrilor, părțile sau fiecare dintre ele mai pot fi obligate și la plata altor cheltuieli previzibile, cum ar fi cele legate de chiria spațiului unde se desfășoară arbitrajul, asigurarea secretariatului, efectuarea comunicări citațiilor etc.

Tribunalul are dreptul să se abțină de la îndeplinirea atribuțiilor sale până la avansarea sumelor stabilite. Dispoziția alin. (2) are un caracter general, tribunalul arbitral putând face apel la aceasta ori de câte ori părțile sunt obligate să consemneze, să avanseze sau să plătească sumele stabilite de acesta[1].

Art. 598. Verificarea cheltuielilor. La cererea oricăreia dintre părți, tribunalul prevăzut la art. 547 va examina temeinicia măsurilor dispuse de tribunalul arbitral şi va stabili, prin încheiere executorie şi care nu este supusă niciunei căi de atac, cuantumul onorariilor arbitrilor şi al celorlalte cheltuieli arbitrale, precum şi modalitățile de consemnare, de avansare sau de plată.

COMENTARIU

Dispozițiile tribunalului arbitral referitoare la cheltuieli pot fi cenzurate de tribunalul în circumscripția căruia are loc arbitrajul, care, *la cererea părții nemulțumite*, întreprinde o verificare a temeiniciei acestora.

Hotărârea instanței este executorie, fiind *obligatorie pentru tribunalul arbitrai*. Efectele hotărârii nu se întind și asupra dispozițiilor viitoare ale tribunalului arbitral cu privire la cheltuielile arbitrale.

Art. 599. Plata onorariilor. (1) Plata onorariilor arbitrilor se va face după comunicarea către părți a hotărârii arbitrale.

(2) Dacă arbitrajul se întrerupe fără a se pronunța o hotărâre, onorariile arbitrilor pentru activitatea depusă se reduc în mod corespunzător.

COMENTARIU

Plata onorariilor arbitrilor – în întregime sau a restului după plata celor provizorii – se face *după îndeplinirea însărcinării primite*, respectiv pronunțarea hotărârii și comunicarea acesteia.

Pentru stabilirea onorariilor arbitrilor se poate recurge la cele mai diverse *criterii*:

a) în funcție de durata arbitrajului, respectiv dificultatea procedurii;

b) printr-o cotă procentuală din valoarea litigiului, inclusiv prin raportare la taxele judiciare de timbru etc.

Cuantumul onorariilor poate fi convenit de părți chiar prin convenția arbitrală, însă acesta *trebuie acceptat și de arbitri*.

În cazul în care, din diverse motive, arbitrajul nu este dus la bun sfârșit, onorariile arbitrilor pentru activitatea depusă *se reduc în mod proporțional*. Trebuie ținut cont și de eventuala culpă a arbitrilor pentru încheierea prematură a arbitrajului.

---

[1] O dispoziție asemănătoare întâlnim și în art. 816-septies C. proc. civ. italian.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 600. Regularizarea cheltuielilor. Orice diferență în plus sau în minus de cheltuieli arbitrale se regularizează cel mai târziu prin hotărârea arbitrală şi se plăteşte până la comunicarea hotărârii către părți. Hotărârea nu se va comunica, dacă este cazul, până la plata diferenței.

COMENTARIU

În situația în care există diferențe între plățile efectuate de părți cu privire la cheltuielile arbitrale, o regularizare este posibilă până la pronunțarea hotărârii arbitrale. Sumele rezultate vor fi achitate până la comunicarea hotărârii. În caz contrar, tribunalul arbitral va refuza comunicarea hotărârii arbitrale către partea sau părțile datornice.

Tribunalul arbitral trebuie să se pronunțe asupra cheltuielilor arbitrale cel mai târziu prin hotărârea arbitrală. În caz contrar, procesul arbitral se consideră neîncheiat[1].

Cu toate acestea, credem că o regularizare poate avea loc și după închiderea procedurii arbitrale, însă pe cale judiciară, iar nu arbitrală.

Capitolul IV. Hotărârea arbitrală

Art. 601. Soluționarea litigiului. (1) Tribunalul arbitral soluționează litigiul în temeiul contractului principal şi al normelor de drept aplicabile, potrivit dispozițiilor art. 5.

(2) Pe baza acordului expres al părților, tribunalul arbitral poate soluționa litigiul în echitate.

COMENTARIU

Dispoziția de față reglementează aspectul legat de modalitățile de soluționare a litigiului, respectiv în baza normelor de drept sau în echitate.

Dreptul aplicabil litigiului este determinat de părți. În lipsa unei asemenea convenții, alin. (1) acordă tribunalului arbitral unele linii după care să se ghideze în soluționarea litigiului. În prezent, ca urmare a modificărilor intervenite prin Legea nr. 76/2012, *arbitrii vor soluționa litigiul întocmai ca și judecătorii*. Astfel, tribunalul arbitral va determina normele de drept aplicabile litigiului, naționale sau străine. Cu alte cuvinte, tribunalul arbitral se va comporta în acest caz ca o instanță judecătorească. Întotdeauna va ține însă cont și de contractul principal din care derivă litigiul arbitral. Întrucât la arbitraj pot recurge diverse categorii profesionale, cel mai adesea comercianți, se va ține cont și de uzanțele sau regulile profesionale.

Alineatul secund evidențiază o latură distinctivă a arbitrajului – *judecata în echitate*. Tribunalul arbitral poate recurge la această modalitate de soluționare doar în urma acordului expres al părților. Potrivit art. 592 alin. (2), acordul poate fi depus în fața tribunalului arbitral cel mai târziu până la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate[2].

---

[1] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 288.

[2] Potrivit art. 1051 alin. (3) teza a II-a ZPO, împuternicirea poate fi depusă până la pronunțarea hotărârii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 602. Deliberarea şi pronunțarea. (1) În toate cazurile, pronunțarea trebuie să fie precedată de deliberarea în secret a arbitrilor, în modalitatea stabilită de convenția arbitrală sau, în lipsă, de tribunalul arbitral.

(2) Pronunțarea poate fi amânată cu cel mult 21 de zile, sub condiția încadrării în termenul arbitrajului, stabilit potrivit art. 567.

(3) Hotărârea se ia cu majoritatea de voturi.

(4) După deliberare, se va întocmi o minută, care va cuprinde pe scurt conținutul dispozitivului hotărârii şi în care se va arăta, când este cazul, opinia minoritară.

COMENTARIU

După închiderea dezbaterilor, tribunalul se retrage pentru deliberare. Modalitatea de deliberare este stabilită de părți prin convenția arbitrală sau cea încheiată ulterior, la fel cum poate fi lăsată în seama tribunalului arbitral[1].

Nimic nu îi împiedică pe arbitri să atragă un terț în procedura deliberării, având *rol consultativ*[2].

În toate cazurile, deliberarea va avea loc *în secret*, cu directă trimitere la obligația de confidențialitate a arbitrilor, care nu pot fi judecători (art. 41 NCPC) sau martori [art. 317 alin. (1) pct. 1 NCPC] într-o procedură judiciară ulterioară.

La fel ca și în vechea reglementare, pronunțarea poate fi amânată, dacă arbitrii au nevoie de un timp mai îndelungat pentru deliberare. Termenul nu poate să depășească 21 de zile și trebuie să se încadreze în termenul arbitrajului, stabilit potrivit art. 567. Întârzierile nejustificate pot conduce la caducitatea arbitrajului și atragerea răspunderii arbitrilor.

La deliberări *participă toți arbitrii*, constituind una dintre datoriile lor principale. Prezența tuturor arbitrilor la deliberări nu mai este expres prevăzută, însă ea decurge din prevederile art. 603 alin. (1) lit. g). Rămâne nelămurită situația în care unul dintre arbitri nu participă la deliberare[3].

Luarea hotărârii are loc în raport cu noua compunere a tribunalului arbitral, stabilită de art. 556 alin. (1). Astfel, hotărârea se ia *cu majoritate de voturi*, iar dacă din deliberare rezultă mai mult de două opinii, arbitrii ale căror păreri se apropie mai mult sunt datori să se unească într-o singură opinie.

În premieră, se prevede *obligativitatea redactării minutei după luarea hotărârii*. Conținutul acesteia este similar minutei care precedă hotărârea judecătorească, respectiv ea va cuprinde conținutul dispozitivului și, după caz, opinia minoritară. Chiar în lipsa unei prevederi exprese, așa cum este în cazul judecății obișnuite[4], credem că minuta ar trebui semnată de arbitri.

Art. 603. Hotărârea arbitrală. (1) Hotărârea arbitrală se redactează în scris şi trebuie să cuprindă:

a) componența nominală a tribunalului arbitral, locul şi data pronunțării hotărârii;

---

[1] Deliberarea poate avea loc şi în scris, deşi nu este recomandabil (*R.A. Schütze*, op. cit., p. 253).

[2] *Idem*, p. 254.

[3] În asemenea cazuri, art. 1052 alin. (2) ZPO prevede că hotărârea va fi luată de restul arbitrilor, cu înştiințarea prealabilă a părților.

[4] Art. 401 alin. (2) NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) numele şi prenumele părților, domiciliul ori reşedința lor sau, după caz, denumirea şi sediul, numele şi prenumele reprezentanților părților, precum şi ale celorlalte persoane care au participat la dezbaterea litigiului;

c) menționarea convenției arbitrale în temeiul căreia s-a procedat la arbitraj;

d) obiectul litigiului şi susținerile pe scurt ale părților;

e) motivele de fapt şi de drept ale hotărârii, iar în cazul arbitrajului în echitate, motivele care, sub acest aspect, întemeiază soluția;

f) dispozitivul;

g) semnăturile tuturor arbitrilor, sub rezerva art. 602 alin. (3), şi, dacă este cazul, semnătura asistentului arbitral.

(2) Arbitrul care a avut o altă părere va redacta şi va semna opinia separată, cu arătarea considerentelor pe care aceasta se sprijină. Această regulă se aplică în mod corespunzător şi în cazul în care există opinie concurentă.

(3)[1] În cazul în care hotărârea arbitrală se referă la un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate şi/sau de constituirea altui drept real asupra unui bun imobil, hotărârea arbitrală se va prezenta instanței judecătoreşti ori notarului public pentru a obține o hotărâre judecătorească sau, după caz, un act autentic notarial. După verificarea de către instanța judecătorească ori de către notarul public a respectării condițiilor şi după îndeplinirea procedurilor impuse de lege şi achitarea de către părți a impozitului privind transferul dreptului de proprietate, se va proceda la înregistrarea în cartea funciară şi se va realiza transferul de proprietate şi/sau constituirea altui drept real asupra bunului imobil în cauză.

COMENTARIU

Punct culminant al procesului, hotărârea arbitrală reprezintă actul prin care tribunalul arbitral tranşează litigiul dintre părți. Fără a insista, ne alăturăm opiniei potrivit căreia hotărârea arbitrală *are o natură jurisdicțională*. Faptul că arbitrajul izvorăşte din convenția părților nu determină perpetuarea influenței părților asupra arbitrilor în hotărârea pe care aceştia o iau. Altfel, nu s-ar mai vedea rostul numirii unor arbitri independenți, dacă părțile puteau decide ele singure asupra litigiului.

Tribunalul va admite sau respinge cererea principală, în tot sau în parte, procedând în mod corespunzător şi cu privire la cererea reconvențională.

Din redactarea art. 603 alin. (1) rezultă că hotărârea arbitrală are o *structură identică cu cea a hotărârii judecătoreşti*, respectiv o parte introductivă, considerentele şi dispozitivul.

Hotărârea arbitrală *poate să îmbrace numai forma scrisă*[2], cerință de la care nu se poate deroga. Redactarea ei poate fi încredințată unuia dintre arbitri sau unui terț, specialist în domeniul arbitrajului.

Din cuprinsul hotărârii evidențiem faptul că ea trebuie să menționeze convenția arbitrală. De asemenea, hotărârea se va motiva şi în cazul în care soluționarea arbitrajului a avut loc în echitate. Nu mai puțin, părțile pot conveni ca hotărârea să nu fie motivată.

---

[1] Alin. (3) al art. 603 a fost introdus prin art. III din Legea nr. 206/2012. Potrivit art. IV din Legea nr. 206/2012, dispozițiile art. III intră în vigoare la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

[2] Arbitrajul englez cunoaşte şi forma orală a hotărârii arbitrale.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Hotărârea va cuprinde semnăturile tuturor arbitrilor și a asistentului arbitral, cu excepția celor care au avut o opinie separată sau concurentă, care trebuie să o redacteze și să o semneze, arătând, totodată, considerentele pe care se sprijină. În ciuda lipsei unei dispoziții exprese[1], credem că lipsa semnăturii unor arbitri poate fi suplinită de supra-arbitru, pentru motive întemeiate.

Ultimul alineat privește situația în care hotărârea arbitrală se referă la un *litigiu legat de transferul dreptului de proprietate și/sau de constituirea altui drept real asupra unui bun imobil*. În vederea înregistrării în cartea funciară, respectiv realizarea transferului de proprietate și/sau constituirea altui drept real asupra bunului imobil în acest caz, hotărârea arbitrală este supusă unei formalități, respectiv prezentarea acestela în fața instanței judecătorești ori notarului public pentru a obține o hotărâre judecătorească sau, după caz, un act autentic notarial[2]. Aceasta ne conduce la concluzia că, sub aspect probator, hotărârea arbitrală nu mai este un act autentic, devenind un simplu înscris sub semnătură privată.

Trebuie adăugat faptul că și în procesul arbitral poate interveni tranzacția părților, caz în care părțile pot solicita tribunalului arbitral să se dea o hotărâre care să o consfințească.

Având în vedere faptul că actele de dispoziție ale părților (renunțarea, recunoașterea pretențiilor) sunt aplicabile în mod corespunzător și în procedura arbitrală, în doctrină s-a afirmat că, dată fiind natura arbitrajului, tribunalul arbitral este obligat să pronunțe o hotărâre contradictorie. De aceea, în cazul unor asemenea acte de dispoziție, hotărârea va interveni doar în urma unor cercetări întreprinse de tribunalul arbitral, iar nu în mod automat[3].

Nu mai puțin, procesul arbitral poate înceta și înaintea pronunțării hotărârii pe fond, ca urmare a admiterii unor cereri sau excepții, prin învoiala părților, datorită nereluării procedurii suspendate etc.

Art. 604. Lămurirea, completarea şi îndreptarea hotărârii. (1) În cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea dispozitivului hotărârii ori acesta cuprinde dispoziții potrivnice, oricare dintre părți poate cere tribunalului arbitral să lămurească dispozitivul sau să înlăture dispozițiile potrivnice.

(2) Dacă prin hotărârea pronunțată tribunalul arbitral a omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere, asupra unei cereri conexe sau incidentale, oricare dintre părți poate solicita completarea ei.

(3) Cererea de lămurire sau de completare se formulează, potrivit alin. (1), respectiv alin. (2), în termen de 10 zile de la data primirii hotărârii şi se soluționează de tribunalul arbitral, prin hotărâre separată, cu citarea părților.

(4) Greşelile materiale din textul hotărârii arbitrale sau alte greşeli evidente care nu schimbă fondul soluției, precum şi greşelile de calcul pot fi îndreptate, prin încheiere, la cererea oricăreia dintre părți, formulată în termenul prevăzut de alin. (3), sau din oficiu. Părțile vor fi citate dacă tribunalul arbitral apreciază că este necesar.

---

[1] Art. 1054 alin. (1) teza a II-a ZPO.

[2] A se vedea și art. 888 NCC.

[3] *R.A. Schütze*, op. cit., p. 253.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(5) Hotărârea de lămurire sau de completare ori încheierea de îndreptare se pronunță de îndată şi face parte integrantă din hotărârea arbitrală.

(6) Părțile nu pot fi obligate la plata cheltuielilor legate de lămurirea, completarea sau îndreptarea hotărârii.

COMENTARIU

Regimul referitor la lămurirea, completarea și îndreptarea hotărârii arbitrale a suferit unele modificări și adăugiri față de reglementarea anterioară (art. 362 CPC 1865).

Primul alineat, nou-introdus, consacră competența tribunalului arbitral în privința *lămuririi dispozitivului* hotărârii arbitrale și *înlăturării dispozițiilor contradictorii*, soluție admisă și în trecut[1].

O altă situație reglementată este *completarea hotărârii arbitrale*, în cazul în care tribunalul arbitral a omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere (*minus petita*), asupra unei cereri conexe sau incidentale. Acest motiv poate fi invocat numai pe această cale, nemaifiind deschisă acțiunea în anulare. În schimb, cazurile în care tribunalul arbitral s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu au fost cerute (*extra petita*) sau a acordat mai mult decât s-a cerut (*ultra petita*) constituie motive de desființare a hotărârii. Acțiunea este deschisă și altor participanți (martori, experți, traducători etc.) cu privire la drepturile lor, precum și terților intervenienți.

În ambele tipuri de cereri, tribunalul arbitral va proceda la lămurirea sau completarea hotărârii arbitrale *la cererea oricărei părți interesate*, iar *nu din oficiu*. Cererea se formulează în termen de 10 zile de la data primirii hotărârii și se soluționează de tribunalul arbitral prin *hotărâre separată*, cu citarea părților. În privința termenului acordat, constatăm că acesta este mai scurt în comparație cu alte legislații, exprimându-ne îndoiala asupra suficienței sale.

Tribunalul arbitral este obligat să se pronunțe *de îndată*, cu alte cuvinte, într-un interval de câteva zile.

În privința *îndreptării hotărârilor*, aceasta poate avea loc *la cererea părții interesate sau din oficiu*. Termenul pentru formularea cererii este același de mai sus. Față de reglementarea anterioară, s-a prevăzut că tribunalul arbitral va cita părțile doar dacă consideră necesar. O altă deosebire față de procedurile de mai sus este aceea că *tribunalul se pronunță printr-o încheiere*.

În mod firesc, hotărârea de lămurire sau de completare ori încheierea de îndreptare face parte integrantă din hotărârea arbitrală. Acestea vor fi atacate odată cu fondul, pe calea acțiunii în anulare.

Nedatorându-se culpei părților, aceste reveniri asupra hotărârii arbitrale sunt *scutite de la plata oricăror cheltuieli*.

O ultimă observație: aceste proceduri nu pot fi încredințate unei instanțe judecătorești, după expirarea termenului de exercitare, la fel cum nu se poate recurge la reconstituirea tribunalului arbitral în acest scop.

Art. 605. Comunicarea hotărârii. (1) Hotărârea arbitrală va fi comunicată părților în termen de cel mult o lună de la data pronunțării ei.

---

[1] *I. Deleanu, S. Deleanu*, op. cit., p. 271-272; *V.M. Ciobanu*, Impactul modificării Codului de procedură civilă și a altor reglementări legale recente asupra arbitrajului, în R.D.C. nr. 12/2002, p. 13-15.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) La cererea oricăreia dintre părți, tribunalul arbitral îi va elibera o dovadă privind comunicarea hotărârii, în condițiile alin. (1).

COMENTARIU

Odată pronunțată hotărârea, arbitrii au la dispoziție un termen de o lună pentru redactarea acesteia și comunicarea către părți. Hotărârea poate fi redactată în unul sau mai multe exemplare originale, părților fiindu-le comunicat un original sau o copie conformă cu originalul. De asemenea, hotărârea poate fi comunicată și reprezentantului părții.

Comunicarea hotărârii arbitrale are loc *din oficiu* și se efectuează potrivit art. 577 alin. (1) teza I, prin scrisoare recomandată cu conținut declarat și confirmare de primire, de către persoana desemnată cu această operațiune.

Tribunalul arbitral va elibera, la cererea părții interesate, o dovadă privind comunicarea hotărârii, respectiv o copie a confirmării de primire.

Art. 606. Efectele hotărârii arbitrale. Hotărârea arbitrală comunicată părților este definitivă şi obligatorie.

COMENTARIU

Îndepărtându-se de la redactarea anterioară [art. 363 alin. (3) CPC 1865], art. 606 nu mai asimilează *expressis verbis* hotărârea arbitrală cu una judecătorească, sub aspectul efectelor. Într-o formulare asemănătoare cu cea din art. 34 pct. 2 din Regulile de arbitraj UNCITRAL, art. 606 enunță că, odată comunicată, hotărârea arbitrală devine definitivă și obligatorie.

Suntem de părere că era preferabilă menținerea vechii redactări sau una similară aceleia din art. 1484 C. proc. civ. francez[1], fiind mai lămuritoare.

De la data pronunțării hotărârii se produce *dezînvestirea tribunalului arbitral*[2]. Aceasta poate avea loc și la momente ulterioare, după lămurirea, completarea sau îndreptarea hotărârii[3].

Fiind definitivă, hotărârea arbitrală dobândește *autoritate de lucru judecat*, cu suita de consecințe ce se desprind din art. 430 NCPC.

Cu toate că este exclusă reluarea unei noi judecăți între aceleași părți în aceeași calitate, în temeiul aceleiași cauze și pentru același obiect, trebuie precizat că, potrivit art. 552, clauza arbitrală rămâne valabilă și, în urma pronunțării unei hotărâri arbitrale, va putea servi drept temei pentru orice nouă procedură arbitrală care ar fi declanșată în temeiul acesteia, pentru soluționarea oricărui litigiu apărut între părți derivând din contractul principal.

Caracterul obligatoriu determină consecința că *hotărârea arbitrală poate fi adusă la îndeplinire pe calea executării silite*.

---

[1] *„La sentence arbitrale a, dès qu'elle est rendue, l'autorité de la chose jugée relativement à la contestation qu'elle tranche"*. Formularea din art. 363 alin. (3) CPC 1865 o întâlnim și în art. 1055 ZPO.

[2] Au fost luate drept reper dispozițiile art. 429 NCPC.

[3] O dispoziție expresă întâlnim în art. 1056 alin. (3) ZPO.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 607. Păstrarea dosarului. În termen de 30 de zile de la data comunicării hotărârii sau de la data lămuririi, completării ori îndreptării ei, potrivit art. 604, tribunalul arbitral va depune dosarul litigiului la tribunalul prevăzut la art. 547, ataşând şi dovezile de comunicare a hotărârii arbitrale.

COMENTARIU

Așa cum am văzut, arbitrajul *ad-hoc* nu beneficiază de o organizare proprie decât pe o durată limitată de timp, la fel și sarcina arbitrilor. Neavând la dispoziție un spațiu destinat arhivei, dosarul litigiului va fi păstrat la tribunalul în circumscripția căruia are loc arbitrajul[1].

Prin grija tribunalului arbitral, dosarul litigiului – iar nu doar hotărârea arbitrală – va fi depus la această instanță, împreună cu dovezile de comunicare a hotărârii arbitrale, în termen de 30 de zile de la data comunicării hotărârii sau de la data lămuririi, completării ori îndreptării ei.

[1] În cazul în care dosarul este depus la o altă instanță, aceasta va trimite dosarul tribunalului competent.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul V. Desfiinţarea hotărârii arbitrale

Art. 608. Acțiunea în anulare. (1) Hotărârea arbitrală poate fi desființată numai prin acțiune în anulare pentru unul dintre următoarele motive:

a) litigiul nu era susceptibil de soluționare pe calea arbitrajului;

b) tribunalul arbitral a soluționat litigiul fără să existe o convenție arbitrală sau în temeiul unei convenții nule ori inoperante;

c) tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenția arbitrală;

d) partea a lipsit la termenul la care au avut loc dezbaterile şi procedura de citare nu a fost legal îndeplinită;

e) hotărârea a fost pronunțată după expirarea termenului arbitrajului prevăzut la art. 567, deşi cel puțin una dintre părți a declarat că înțelege să invoce caducitatea, iar părțile nu au fost de acord cu continuarea judecății, potrivit art. 568 alin. (1) şi (2);

f) tribunalul arbitral s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut ori a dat mai mult decât s-a cerut;

g) hotărârea arbitrală nu cuprinde dispozitivul şi motivele, nu arată data şi locul pronunțării ori nu este semnată de arbitri;

h) hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii;

i) dacă, după pronunțarea hotărârii arbitrale, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională legea, ordonanța ori o dispoziție dintr-o lege sau dintr-o ordonanță care a făcut obiectul acelei excepții ori alte dispoziții din actul atacat, care, în mod necesar şi evident, nu pot fi disociate de prevederile menționate în sesizare.

(2) Nu mai pot fi invocate ca motive pentru anularea hotărârii arbitrale neregularitățile care nu au fost ridicate potrivit art. 592 alin. (1) şi (3) sau care pot fi remediate pe calea prevăzută la art. 604.

(3) Pentru dovedirea motivelor de anulare nu pot fi aduse ca probe noi decât înscrisuri.

COMENTARIU

Arbitrajul nu este alcătuit dintr-un sistem în sensul celui clasic, format dintr-o judecată pe fond, urmată de una sau mai multe căi de atac. Acesta reprezintă unul dintre motivele pentru care arbitrajul este preferat judecății, și anume lipsa sistemului căilor de atac, care pot întârzia mult soluționarea litigiului dintre părți.

Pe de altă parte, activitatea arbitrilor, finalizată prin hotărârea arbitrală, nu este ferită de strecurarea unor erori, omisiuni etc. Unele dintre acestea pot aduce atingere ordinii publice, bunelor moravuri sau dispozițiilor imperative ale legii.

De aceea, *un control al hotărârii arbitrale nu poate fi exclus în totalitate*. Această atribuție revine instanțelor judecătorești, care verifică interferența dintre hotărârea arbitrală și cadrul socio-juridic în care aceasta urmează să își producă efectele. În definitiv, hotărârea arbitrală, cu toate că se naște într-un cadru paralel cu cel al justiției statale, trebuie să se înscrie mai devreme sau mai târziu în făgașul acestuia din urmă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Așa cum rezultă din art. 608 alin. (1), împotriva hotărârii arbitrale poate fi exercitată numai acțiunea în anulare, nefiind permise și alte acțiuni, respectiv căi de atac[1]. Aceasta nu înseamnă că nu mai pot fi exercitate alte acțiuni în legătură cu arbitrajul, cum ar fi acțiunea pentru atragerea răspunderii arbitrilor, în despăgubiri etc.

Natura juridică a acțiunii în anulare reprezintă un subiect asupra căruia nu există un punct de vedere unitar în doctrină. În privința noastră, considerăm că, raportându-ne la sistemul căilor de atac prevăzute în dreptul comun, acțiunea în anulare prezintă cele mai multe similitudini cu recursul[2]. Cu toate acestea, considerăm că acțiunea în anulare este un mijloc procedural de sine-stătător. Nu este o cale de atac de retractare în sensul deplin, întrucât nu are loc o trimitere a cauzei spre rejudecare tribunalului arbitral[3].

Motivele care pot determina desființarea hotărârii arbitrale sunt strict prevăzute de lege. Față de reglementarea anterioară, se constată unele modificări, precum și o noutate – dispozițiile de la lit. i). Unele precizări se impun în legătură cu acestea.

Constituirea tribunalului arbitral fără respectarea convenției arbitrale – prevăzută la lit. c) – determină anularea și atunci când această operațiune este contrară dispozițiilor legale[4]. Tot aici se încadrează și neinformarea părții în legătură cu numirea arbitrilor.

În legătură cu neconformitatea procedurii citării – motivul prevăzut la lit. d) –, aceasta acoperă toate situațiile, de la omisiunea citării până la neîndeplinirea ei în termenul prevăzut de art. 580.

Constituie motiv de desființare pronunțarea hotărârii arbitrale după expirarea termenului, în condițiile în care arbitrajul a devenit caduc potrivit art. 568 [art. 608 alin. (1) lit. e)]. Trebuie remarcat că acest caz se poate încadra și la lit. b).

De asemenea, părțile nu mai pot solicita anularea hotărârii arbitrale pentru motivul că tribunalul arbitral nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut, respectiv pentru că dispozitivul hotărârii arbitrale cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire [art. 608 alin. (1) lit. f), h)]. În prezent, aceste vicii pot fi remediate doar de tribunalul arbitral, prin intermediul procedurii lămuririi sau completării hotărârii.

Se observă că instanța judecătorească nu este obligată să verifice din oficiu incidența unora dintre aceste motive, deși s-ar impune, cel puțin în legătură cu litigiile nonarbitrabile și încălcarea ordinii publice, prevăzute la lit. a) și h).

Așa cum se poate observa, unele dintre aceste motive de anulare pot fi invocate în cursul arbitrajului, în condițiile art. 592 alin. (1). Neglijența părților nu poate fi trecută cu vederea, astfel că, potrivit alineatului secund, aceste neregularități invocate în premieră nu vor determina anularea hotărârii.

Odată cu cererea în anulare, care va îndeplini condițiile generale ale cererilor adresate instanțelor judecătorești prevăzute de art. 148-152 NCPC, se vor propune și probele în susținerea acesteia, a căror sferă este restrânsă la *înscrisurile noi*, potrivit ultimului alineat al prezentului articol.

Art. 609. Renunțarea la acțiunea în anulare. (1) Părțile nu pot renunța prin convenția arbitrală la dreptul de a introduce acțiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale.

---

[1] *G. Boroi, D. Rădescu*, Codul de procedură civilă, comentat și adnotat, Ed. All, București, 1994, p. 615.

[2] Motivele de anulare a hotărârii sunt strict prevăzute, restrângerea probelor admisibile la înscrisurile noi, posibilitatea suspendării executării hotărârii arbitrale, compunerea instanței.

[3] Posibilitate întâlnită în art. 1059 alin. (4) ZPO.

[4] În acest sens, art. 1059 alin. (2) pct. 1 lit. d) ZPO.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Renunțarea la acest drept se poate face numai după pronunțarea hotărârii arbitrale.

COMENTARIU

Părțile au facultatea de a renunța la dreptul de a introduce acțiunea în anulare. Însă, pentru a asigura echilibrul între cele două părți din convenția arbitrală, care adesea nu se află pe picior de egalitate, renunțarea la acest drept nu se poate face prin convenția arbitrală și nici în cursul arbitrajului.

Pe de altă parte, renunțarea poate fi exercitată abia după ce dreptul de a introduce acțiunea în anulare s-a născut, adică după pronunțarea hotărârii.

Art. 610. Instanța competentă. Competența de a judeca acțiunea în anulare revine curții de apel în circumscripția căreia a avut loc arbitrajul.

COMENTARIU

Menținând regula anterioară (art. 365 CPC 1865), competența de a judeca acțiunea în anulare a fost atribuită în continuare instanței superioare celei competente în probleme de arbitraj, respectiv curtea de apel[1].

Este o *competență specială*, atribuită în conformitate cu prevederile art. 96 pct. 4 NCPC.

Art. 611. Termen de exercitare. (1) Acțiunea în anulare va fi introdusă la curtea de apel în termen de o lună de la data comunicării hotărârii arbitrale. Dacă s-a formulat o cerere potrivit art. 604, termenul curge de la data comunicării hotărârii sau, după caz, a încheierii prin care a fost soluționată cererea.

(2) Pentru motivul prevăzut la art. 608 alin. (1) lit. i), termenul este de 3 luni de la publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

COMENTARIU

În privința termenului de exercitare a acțiunii în anulare, acesta a rămas neschimbat în actuala reglementare. În schimb, au fost aduse clarificări în legătură cu *momentul de la care el începe să curgă*. Dacă punctul de pornire îl reprezintă de regulă comunicarea hotărârii, în cazul în care s-a cerut lămurirea, completarea[2] sau îndreptarea hotărârii, termenul începe să curgă de la comunicarea acestei hotărâri sau încheieri.

La fel ca și în cazul revizuirii [art. 511 alin. (3)], termenul este de 3 luni atunci când anularea este cerută în baza excepției de neconstituționalitate admise.

Art. 612. Suspendarea executării. Curtea de apel va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale împotriva căreia a fost introdusă acțiunea în anulare. Dispozițiile art. 484 alin. (2)-(5) şi (7) se aplică în mod corespunzător.

---

[1] Soluția este întâlnită și în legislația italiană (art. 828 C. proc. civ. italian).

[2] În procedura civilă austriacă [art. 611 alin. (4) teza a III-a], cererea de îndreptare sau de lămurire nu schimbă momentul de la care curge termenul de exercitare a acțiunii în anulare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În cazul în care procedura executării silite a fost demarată, curtea de apel va putea suspenda, *la cererea părții interesate*, executarea hotărârii arbitrale.

Pentru evitarea producerii unor prejudicii până la soluționarea acțiunii în anulare, partea care solicită suspendarea va depune o cauțiune, potrivit art. 718 NCPC.

În privința procedurii suspendării *devin aplicabile dispozițiile corespunzătoare de la recurs* (art. 484 NCPC). Notăm însă unele *deosebiri*, respectiv faptul că suspendarea nu poate opera și de drept, la fel cum nu se instituie obligativitatea reprezentării părților de avocat, respectiv de consilier juridic.

Art. 613. Judecarea acțiunii în anulare. (1) Curtea de apel va judeca acțiunea în anulare în completul prevăzut de lege pentru judecata în primă instanță.

(2) Întâmpinarea este obligatorie. Dispozițiile art. 205-208 sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) Admițând acțiunea, curtea de apel va anula hotărârea arbitrală şi:

a) în cazurile prevăzute la art. 608 alin. (1) lit. a), b) şi e), va trimite cauza spre judecată instanței competente să o soluționeze, potrivit legii;

b) în celelalte cazuri prevăzute la art. 608 alin. (1), va trimite cauza spre rejudecare tribunalului arbitral, dacă cel puțin una dintre părți solicită expres acest lucru. În caz contrar, dacă litigiul este în stare de judecată, curtea de apel se va pronunța în fond, în limitele convenției arbitrale. Dacă însă, pentru a hotărî în fond, este nevoie de noi probe, curtea se va pronunța în fond după administrarea lor. În acest din urmă caz, curtea va pronunța mai întâi hotărârea de anulare şi, după administrarea probelor, hotărârea asupra fondului, iar, dacă părțile au convenit expres ca litigiul să fie soluționat de către tribunalul arbitral în echitate, curtea de apel va soluționa cauza în echitate.

(4) Hotărârile curții de apel, pronunțate potrivit alin. (3), sunt supuse recursului.

COMENTARIU

După ce inițial primul alineat al prezentului articol prevedea o regulă diferită de cea existentă în fostul art. 365 alin. (1) CPC 1865, stabilind că judecarea acțiunii în anulare urma să aibă loc în completul prevăzut de lege pentru recurs, prin Legea nr. 76/2012 s-a revenit, astfel că în prezent, la fel ca și în trecut, curtea de apel va judeca *în completul prevăzut pentru judecarea în primă instanță*. Potrivit art. 54 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, completul va fi format dintr-*un singur judecător*.

Așa cum se prevede în alineatul secund, nou-introdus, *întâmpinarea este obligatorie*. Aceasta se justifică mai ales prin faptul că în procedura arbitrală regimul întâmpinării nu are acest caracter, dându-se astfel posibilitatea ca intimatul să facă cunoscute anumite elemente pe care tribunalul arbitral nu le-a avut la dispoziție.

Soluțiile la care se poate opri curtea de apel sunt fie de admitere, fie de respingere a acțiunii în anulare.

În caz de *admitere a acțiunii*, instanța va anula hotărârea arbitrală indiferent de motivul de anulare. După aceasta însă, soluțiile variază în funcție de motivul de anulare. Astfel, lipsa caracterului arbitrabil al litigiului, a unei convenții arbitrale, precum și

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

pronunțarea hotărârii peste termenul fixat determină trimiterea cauzei spre judecată instanței competente să o soluționeze, indiferent de voința părților.

Pentru celelalte motive, ultima modificare adusă prin Legea nr. 76/2012 este novatoare: pe lângă reținerea spre judecare, cauza poate fi trimisă tribunalului arbitral, dacă cel puțin una dintre părți dorește acest lucru. Soluția, existentă și în alte legislații[1], răspunde cu adevărat voinței părților de a soluționa litigiul pe o altă cale decât cea a dreptului comun. Mai mult, în cazul în care cauza rămâne spre judecare curții de apel, aceasta se poate manifesta ca un tribunal arbitral, rejudecând în echitate.

În mod corespunzător, ultimul alineat a urmat același parcurs ca și primul. Inițial s-a prevăzut că hotărârile de admitere a acțiunii în anulare sunt definitive. În prezent, calea de atac este *recursul*, cu posibilitatea exercitării contestației în anulare și a revizuirii. Astfel, nu s-a mai reținut limitarea la recurs, prin eliminarea adverbului „numai" existent în art. 366 alin. (2) CPC 1865.

[1] A se vedea art. 1059 alin. (4) ZPO.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul VI. Executarea hotărârii arbitrale

Art. 614. Executarea de bunăvoie. Hotărârea arbitrală se aduce la îndeplinire de bunăvoie de către partea împotriva căreia s-a pronunțat, de îndată sau în termenul arătat în cuprinsul acesteia.

COMENTARIU

Potrivit art. 606, hotărârea arbitrală comunicată este *definitivă și obligatorie*. Consecința celui din urmă caracter este că partea împotriva căreia s-a pronunțat hotărârea arbitrală este obligată să se supună dispozițiilor acesteia.

Executarea are loc *în mod voluntar*, de îndată ce hotărârea arbitrală a fost comunicată sau în termenul fixat de tribunalul arbitral în acest scop.

Art. 615. Executarea silită. Hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu şi se execută silit întocmai ca şi o hotărâre judecătorească.

COMENTARIU

Dispoziția de față, referitoare la executarea silită a hotărârii arbitrale, a suferit prin Legea nr. 76/2012 unele modificări.

Astfel, în cazul în care debitorul nu execută voluntar obligația stabilită prin hotărârea arbitrală, aceasta *constituie titlu executoriu și se execută silit întocmai ca și o hotărâre judecătorească*, în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare [art. 622 alin. (3) NCPC].

Potrivit art. 635 NCPC, hotărârile arbitrale pot fi puse în executare, *chiar dacă sunt atacate cu acțiunea în anulare*, sub rezerva suspendării executării (art. 612 NCPC).

În acest scop, hotărârile arbitrale sunt supuse încuviințării executării silite de către judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea, care, odată cu admiterea cererii, va adăuga și formula executorie [art. 650 alin. (1) coroborat cu art. 665 NCPC].

Se observă, așadar, că nu se mai menține în această etapă competența tribunalului în circumscripția căruia a avut loc arbitrajul.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul VII. Arbitrajul instituţionalizat

COMENTARIU

Prezentul titlu a fost introdus prin noul Cod de procedură civilă, neexistând în vechea reglementare. Dispoziții referitoare la arbitrajul instituționalizat au existat însă și anterior, fiind dispuse în mod disparat pe întreg cuprinsul cărții rezervate arbitrajului[1].

Art. 616. Noțiune. (1) Arbitrajul instituționalizat este acea formă de jurisdicție arbitrală care se constituie şi funcționează în mod permanent pe lângă o organizație sau instituție internă ori internațională sau ca organizație neguvernamentală de interes public de sine stătătoare, în condițiile legii, pe baza unui regulament propriu aplicabil în cazul tuturor litigiilor supuse ei spre soluționare potrivit unei convenții arbitrale. Activitatea arbitrajului instituționalizat nu are caracter economic şi nu urmăreşte obținerea de profit.

(2) În reglementarea şi desfăşurarea activității jurisdicționale, arbitrajul instituționalizat este autonom în raport cu instituția care l-a înființat. Aceasta va stabili măsurile necesare pentru garantarea autonomiei.

COMENTARIU

Definiția de mai sus ne oferă elementele distinctive ale arbitrajului instituționalizat, ca formă a jurisdicției arbitrale, alături de arbitrajul *ad-hoc*. Spre deosebire de acesta din urmă, *arbitrajul instituționalizat se constituie și funcționează pe lângă o organizație sau o instituție internă ori internațională sau ca organizație neguvernamentală de interes public de sine stătătoare*, în condițiile legii. Această preconstituire a arbitrajului este împrumutată din sistemul organizării judiciare.

Pe de altă parte, încheierea unei convenții arbitrale, posibilitatea alegerii – chiar și limitată uneori – a arbitrilor apropie arbitrajul instituționalizat de arbitrajul *ad-hoc*.

De regulă, tribunalele arbitrale astfel constituite *deservesc anumite organizații cu caracter asociativ*, respectiv organizații profesionale (camere de comerț, organizații cooperatiste etc.), contribuind la soluționarea litigiilor în care membrii acestora sunt implicați, rămânând deschisă și altor persoane.

Cu toate acestea, pentru îndeplinirea misiunii sale, *arbitrajul instituționalizat este independent de organizația sau instituția de care aparține*. Este posibil însă ca ambele categorii de activități, de administrare și de exercitare a arbitrajului, să revină arbitrajului instituționalizat[2]. De asemenea, activitatea arbitrajul instituționalizat nu are caracter economic şi nu urmăreşte obținerea de profit. Acest lucru nu înseamnă că este o activitate gratuită, persoanele care recurg la această procedură urmând a suporta *anumite taxe și onorarii*.

---

[1] Cu privire la noua reglementare a arbitrajului instituționalizat, a se vedea *A. Severin*, Considerații asupra reglementării arbitrajului în noul Cod de procedură civilă – cu specială privire la arbitrajul instituționalizat, în Dreptul nr. 1/2011, p. 40 și urm.

[2] *I. Deleanu, S. Deleanu*, op. cit., p. 127 și urm.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În îndeplinirea activității sale, arbitrajul instituționalizat are o conducere proprie, care adoptă regulamentul de organizare și funcționare.

O altă notă distinctivă este *caracterul permanent*, ceea ce se traduce printr-o activitate arbitrală curentă. Pe de altă parte, dat fiind faptul că arbitrajul instituționalizat nu are un caracter izolat, acesta *se desfășoară după reguli de organizare și de procedură proprii prestabilite, aplicabile tuturor litigiilor*, ceea ce constituie unul dintre avantajele sale.

Art. 617. Alegerea arbitrajului instituționalizat. (1) Părțile, prin convenția arbitrală, pot supune soluționarea litigiilor dintre ele unei anumite instanțe arbitrale aparținând arbitrajului instituționalizat.

(2) În caz de contrarietate între convenția arbitrală şi regulamentul arbitrajului instituționalizat la care aceasta trimite, va prevala convenția arbitrală.

COMENTARIU

La fel ca și în cazul arbitrajului *ad-hoc*, recurgerea la arbitrajul instituționalizat are loc în urma încheierii unei convenții arbitrale, în formele stabilite de art. 549[1].

În cadrul anumitor arbitraje instituționalizate *pot coexista mai multe instanțe arbitrale*, specializate pe anumite domenii sau având aceeași competență materială, distincte însă din punct de vedere teritorial. În asemenea situații, precum și în altele în care între convenția arbitrală și regulamentul arbitrajului instituționalizat la care aceasta trimite există discordanțe, se instituie *prevalența convenției arbitrale*[2].

Art. 618. Arbitrii. (1) Arbitrajul instituționalizat poate întocmi liste facultative cu persoane care pot fi arbitri sau supraarbitri. Aceste liste nu au caracter obligatoriu.

(2) În cazul în care părțile nu se înțeleg asupra arbitrului unic ori când o parte nu numeşte arbitrul sau când cei 2 arbitri nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului, autoritatea de desemnare este preşedintele arbitrajului instituționalizat, afară numai dacă regulile de procedură ale acestuia sau părțile însele nu dispun altfel.

(3) Organizațiile cu caracter asociativ sau cele constituite pentru apărarea intereselor unei categorii profesionale nu pot să numească arbitri dintre membrii lor, în cazurile în care acestea sunt în litigiu cu terții.

COMENTARIU

Venind în sprijinul celor care doresc să recurgă la arbitrajul instituționalizat, instituția pune la dispoziție liste cu arbitri și supraarbitri. Astfel, părțile pot alege arbitrii care acti-

---

[1] Potrivit art. 13 din Regulile de arbitraj ale Curții de Arbitraj Comercial, convenția arbitrală poate rezulta și din introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare/acțiuni arbitrale la Curtea de Arbitraj, urmată de acceptarea pârâtului, care trebuie să fie expresă și consemnată în scris.

[2] Potrivit art. 1 alin. (3) din Regulile de arbitraj, în cazul în care instituția permanentă de arbitraj nu este nominalizată și părțile au prevăzut în convenția arbitrală soluționarea litigiilor pe calea arbitrajului, în lipsa altor indicii, competența va fi determinată de locul unde s-a înregistrat cererea de arbitrare/acțiunea arbitrală de către reclamant.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

vează în cadrul arbitrajului instituționalizat, având experiență în practica arbitrală, precum și o cunoaștere a regulilor procedurale ale tribunalului arbitral ales.

Modalitatea de numire și de înlocuire a arbitrilor este în mod obișnuit stabilită de regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat. În privința incompatibilității arbitrilor, suntem de părere că o derogare prin aceste regulamente proprii de la art. 562-563 apare ca fiind posibilă[1].

Neînțelegerile cu privire la numirea arbitrilor revin spre soluționare președintelui arbitrajului instituționalizat, iar numai în mod subsidiar tribunalului potrivit art. 561, dacă se prevede astfel în regulile de procedură ale acestuia sau prin convenția părților.

Așa cum am văzut mai sus la comentariile la art. 616, arbitrajul instituționalizat se organizează și pe lângă organizații cu caracter asociativ sau profesional. Pentru garantarea independenței și imparțialității, alin. (3) al articolului aici analizat instituie o *interdicție de numire a arbitrilor din rândul membrilor organizațiilor*, atunci când acestea sunt în litigiu cu terții. Așadar, în litigiile dintre membrii organizației sau dintre organizație și membrii ei, arbitrii pot fi numiți și din rândul acestora.

În multe cazuri, arbitrii sunt numiți de către arbitrajul instituționalizat în urma sesizării reclamantului. De asemenea, lista cu arbitri este obligatorie, părțile neputând desemna o persoană din afara acesteia, cu excepția arbitrajului *ad-hoc* organizat de arbitrajul instituționalizat. Anumite arbitraje instituționalizate impun ca numele arbitrilor desemnați să nu fie cunoscute de către părți, nici măcar din cuprinsul hotărârii arbitrale[2].

Față de dispozițiile actuale, care consacră caracterul facultativ al listelor arbitrilor – care deschid implicit dreptul părților de a alege un arbitru –, se ridică un semn de întrebare în privința legalității dispozițiilor contrare existente în anumite reguli de procedură.

Art. 619. Regulile arbitrale. (1) Regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat se adoptă de către conducerea acestuia potrivit normelor sale de funcționare stabilite prin actul de înființare.

(2) Prin desemnarea unui anumit arbitraj instituționalizat ca fiind competent în soluționarea unui anumit litigiu sau tip de litigii, părțile optează automat pentru aplicarea regulilor sale de procedură. Orice derogare de la această prevedere este nulă, afară numai dacă, ținând seama de condițiile speței şi de conținutul regulilor de procedură indicate de părți ca fiind aplicabile, conducerea arbitrajului instituționalizat competent decide că pot fi aplicate şi regulile alese de părți, stabilind dacă aplicarea acestora din urmă este efectivă sau prin analogie.

(3) Dacă părțile nu au convenit altfel, se vor aplica regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat în vigoare la momentul sesizării acestuia.

(4) Dreptul la apărare al părților în litigiu şi contradictorialitatea dezbaterilor sunt garantate.

(5) În cazul arbitrajului organizat de o instituție permanentă, dosarul se păstrează la acea instituție.

---

[1] Această soluție o conține art. 832 alin. (5) C. proc. civ. italian.

[2] *R.A. Schütze,* op. cit., p. 15.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Prin derogare de la art. 576, potrivit căruia regulile de procedură aplicabile arbitrajului *ad-hoc* sunt stabilite de părți prin convenție sau de către arbitri, ca urmare a împuternicirii date de către părți, *în cazul arbitrajului instituționalizat se aplică regulile de procedură proprii*. Acestea sunt adoptate de conducerea arbitrajului instituționalizat, potrivit normelor sale de funcționare stabilite prin actul de înființare. Aceste norme de procedură se completează cu cele prevăzute de prezenta carte.

În alineatul secund al prezentului articol se instituie prezumția potrivit căreia desemnarea unui anumit arbitraj instituționalizat ca fiind competent în soluționarea unui anumit litigiu sau tip de litigii echivalează cu opțiunea părților pentru aplicarea regulilor sale de procedură. *Părțile nu pot deroga prin convenție de la aceste reguli de procedură*, sub sancțiunea nulității.

Regulile de procedură alese de părți pot fi aplicate doar în mod excepțional și în anumite circumstanțe, în urma hotărârii conducerii arbitrajului instituționalizat, având în vedere circumstanțele speței și conținutul regulilor de procedură indicate de părți.

Reglementând în continuare raportul dintre convenția arbitrală și regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat, alin. (3) prevede că, în lipsa unei convenții contrare, se vor aplica *regulile de procedură în vigoare la momentul sesizării tribunalului arbitral*. În acest mod, părțile sunt puse la adăpost, atât una față de cealaltă, cât și față de arbitrajul instituționalizat, de orice modificare intervenită în regulile de arbitraj pe care nu le-au cunoscut și, pe cale de consecință, nici acceptat la momentul recurgerii la arbitrajul instituționalizat.

La fel de bine, părțile pot conveni asupra regulii *tempus regit actum*, astfel încât orice modificare să fie aplicabilă și în litigiul lor, aflat pendinte.

Desfășurarea arbitrajului instituționalizat trebuie să aibă loc, potrivit alin. (4), cu *garantarea dreptului la apărare* al părților în litigiu și în condiții de *contradictorialitate a dezbaterilor*. Dispoziția de față se completează cu cea a art. 575 alin. (2) privind principiile fundamentale ale procesului civil ce trebuie respectate în orice procedură arbitrală. Arbitrajul instituționalizat va asigura și *confidențialitatea* procedurii și a actelor din dosar.

Întrucât arbitrajului organizat de o instituție permanentă are un sediu propriu, dosarul arbitral se păstrează la acea instituție, neimpunându-se trimiterea la tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul, potrivit art. 607. În acest scop, se vor asigura condițiile necesare arhivării dosarelor.

Art. 620. Cheltuielile arbitrale. În cazul arbitrajului organizat de o instituție permanentă, taxele pentru organizarea arbitrajului, onorariile arbitrilor, precum şi celelalte cheltuieli arbitrale se stabilesc şi se plătesc conform regulamentului acelei instituții.

COMENTARIU

La fel ca și în cazul arbitrajului *ad-hoc*, soluționarea litigiilor în cadrul arbitrajul instituționalizat nu este o activitate gratuită.

Fiecare instituție de arbitraj, prin organele sale de conducere, își stabilește propriile cheltuieli necesare organizării și desfășurării arbitrajului.

Natura, numărul și cuantumul cheltuielilor arbitrale, precum și modalitatea de plată se stabilesc potrivit regulamentului fiecărei instituții.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 621. Refuzul soluționării litigiului. Dacă organizația sau instituția prevăzută la art. 616 refuză să organizeze arbitrajul, convenția arbitrală rămâne valabilă, iar litigiul dintre părți va fi soluționat potrivit prevederilor prezentei cărți.

COMENTARIU

În funcție de conținutul cererii de arbitrare, organizația sau instituția pe lângă care funcționează arbitrajul instituționalizat poate refuza organizarea arbitrajului. Un refuz, cel puțin temporar, se poate ivi și în cazul în care reclamantul nu plătește taxele aferente debutului procedurii.

Trebuie reținut că nu este vorba de cazul în care arbitrii desemnați nu acceptă misiunea.

În asemenea situații, convenția arbitrală supraviețuiește, indiferent de forma pe care o îmbracă. Părțile vor putea în continuare să recurgă la arbitrajul *ad-hoc*, fie la un alt arbitraj instituționalizat – dacă nu conține nominalizarea arbitrajului instituționalizat care a refuzat.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

CARTEA A V-A. DESPRE EXECUTAREA SILITĂ

Titlul I. Dispoziţii generale

Capitolul I. Scopul și obiectul executării silite

Art. 622. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute în titlul executoriu. (1) Obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie.

(2) În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită, care începe odată cu sesizarea organului de executare, potrivit dispozițiilor prezentei cărți, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

(3) Executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum şi a cheltuielilor de executare.

(4) Executarea unor obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris şi altele asemenea, se poate obține la simpla cerere a persoanei îndreptățite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. În caz de neconformare a debitorului, creditorul poate recurge la executarea silită în condițiile prezentului cod.

(5) Vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotecate în condițiile art. 2.445 din Codul civil se face cu încuviințarea instanței, fără intervenția executorului judecătoresc.

COMENTARIU

1. Executarea silită. Noțiune. Lipsa unei definiții legale a făcut ca doctrina să nu fie unanimă în stabilirea genului proxim şi a diferenței specifice în cazul executării silite. De-a lungul timpului s-au propus mai multe definiții.

Executarea silită a fost definită ca „procedura prin mijlocirea căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu, constrânge, cu concursul organelor de stat competente, pe debitorul său, care nu își execută de bunăvoie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a și le aduce la îndeplinire, în mod silit”[1].

Despre executarea silită s-a spus că „este ultima fază a procesului civil. Ea constă în constrângerea, cu concursul organelor de stat competente, a debitorului, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile decurgând din hotărârea judecătorească executorie sau

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, Tratat de executare silită, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 23. A se vedea și *I. Gârbuleț, A. Stoica*, Ghid practic de executare silită, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 3.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dintr-un alt titlu executoriu, de a și le îndeplini în mod silit. O particularitate a executării silite civile este aceea că ea nu poartă asupra persoanei debitorului, ci numai asupra bunurilor din patrimoniul acestuia"[1].

S-a considerat că executarea silită este acea „fază a procesului civil în cadrul căreia creditorul își poate realiza în mod efectiv drepturile statornicite într-un titlu executoriu, prin constrângerea patrimonială a debitorului"[2]. S-a arătat că „procedura de executare silită este continuarea, în cadrul procesului civil, a procedurii de judecată, în vederea obținerii, prin constrângere, a executării hotărârii judecătorești și contribuie astfel la realizarea efectivă a drepturilor reclamate, fiind în același timp și un mijloc temeinic pentru asigurarea respectului cuvenit legii și justiției"[3].

Atât vechiul, cât și noul Cod de procedură civilă permit aserțiunea că *executarea silită nu este o fază a procesului civil atunci când se execută un alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească*. Într-o astfel de ipoteză[4], executarea silită poate da naștere unui proces civil, fără a fi precedată de acesta. Așadar, nu este riguros exact să definim executarea silită drept a doua fază a procesului civil. Mai mult, art. 3 alin. (1) teza ultimă din Legea nr. 76/2012, art. 6 alin. (2), art. 24 și art. 25 NCPC fac distincție între procese și executări silite, astfel că relația dintre cele două noțiuni nu este de tipul întreg-parte, chiar dacă dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil, este un principiu fundamental deopotrivă aplicabil proceselor judiciare și executărilor silite.

Semnificația noțiunii de executare silită nu este epuizată prin însumarea procedurilor legale desfășurate între anumiți subiecți de drept în vederea atingerii unui scop. Astfel, executarea silită trebuie tratată inclusiv ca instituția de drept al cărei regim juridic este stabilit prin normele Cărții a V-a, intitulată „Despre executarea silită", din noul Cod de procedură civilă. Aceste norme stabilesc regulile de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul înfăptuirii justiției în materie civilă, și constituie, după cum rezultă din alin. (2) teza ultimă al articolului, *dreptul comun în materie*.

Noul Cod de procedură civilă explică executarea silită prin raportare la scopul și obiectul ei. Din această perspectivă, prin executarea silită se înțelege *ansamblul dispozițiilor legale care reglementează modalitățile de aducere la îndeplinire a obligațiilor prevăzute în titlul executoriu*.

Definițiile prezentate nu necesită referințe de ordin istoric pentru a justifica aserțiunea conform căreia genul proxim al executării silite se regăsește în instituția răspunderii civile, iar diferența specifică este dată de intervenția specializată și coercitivă a statului.

2. Aplicarea în timp a normelor care reglementează executarea silită. În lumina principiului legalității și a principiului bunei-credințe, legiuitorul afirmă, cu putere de regulă, că subiecții de drept trebuie să aibă o conduită conformă cu cele stabilite printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu și să execute de bunăvoie obligațiile care le revin. Dacă debitorul nu execută de bunăvoie obligația, creditorul acesteia poate porni executarea silită. Debitorul care nu s-a conformat celor dispuse prin titlul executoriu va suporta cheltuielile cauzate de executarea silită.

Executarea silită începe odată cu sesizarea organului de executare.

---

[1] *I. Stoenescu, S. Zilberstein*, Tratat de drept procesual civil, vol. II, București, 1981, p. 207-208.

[2] *I. Leș*, Tratat de drept procesual civil, ed. a 3-a, partea a V-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 825.

[3] *A. Hilsenrad, I. Stoenescu*, Procesul civil în RPR, Ed. Științifică, București, 1957, p. 456.

[4] Potrivit art. 1 NCPC, executarea silită a altor titluri decât hotărârile judecătorești este o modalitate de înfăptuire a justiției în materie civilă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Potrivit dispozițiilor art. 24 teza ultimă NCPC, *legea nouă se aplică numai executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare*. Executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi. Articolul 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică numai executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare.

Pentru rezolvarea conflictului de legi în cazul schimbării reglementărilor în materia executării silite, legiuitorul nu are în vedere data la care titlul a cărui executare se urmărește a devenit sau putea deveni executoriu, ci *data la care creditorul a sesizat organul de executare*. Cererea depusă de creditor, personal sau prin reprezentant, la biroul executorului judecătoresc dobândește dată certă la momentul înregistrării, potrivit art. 664 alin. (1) NCPC.

Pentru a fi aplicabile normele noului Cod de procedură civilă în situația transmiterii cererii de executare silită prin poștă, curier, telefax sau poștă electronică, este necesar ca *data transmiterii cererii să se situeze după intrarea în vigoare* a acestuia, și nu data recepționării ori înregistrării cererii de către executor. Transmiterea are loc la data la care cererea a fost depusă la oficiul poștal, la serviciul de curierat sau la un serviciu specializat de comunicare [art. 183 alin. (1) NCPC].

3. Executarea unor obligații de a face. Creditorul poate recurge la executarea silită și în cazul obligațiilor prevăzute la alin. (4) al art. 622 (obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris și altele asemenea) dacă, în urma cererii creditorului de obținere a executării, debitorul nu se conformează.

Problema legii aplicabile în astfel de situații se rezolvă potrivit regulii generale (în funcție de data sesizării organului de executare), întrucât cererea formulată de persoana îndreptățită în vederea obținerii executării, urmată de conformarea debitorului, înlătură necesitatea recurgerii la executarea silită.

Formularea alin. (4), care enumeră obligațiile de a face susceptibile de executare fără intervenția executorului judecătoresc, nu este la adăpost de critici. Astfel, este unanim acceptat că executarea oricărei obligații [nu doar a obligațiilor enumerate exemplificativ la alin. (4)], stabilită printr-un titlu executoriu, poate fi obținută la simpla cerere a persoanei îndreptățite, acesta fiind și sensul dispozițiilor alin. (1) al art. 622. Or, se observă că alineatul analizat acreditează ideea greșită că executările obligațiilor nu ar fi posibile (sau, mai grav, nu ar fi valabile) la simpla cerere a persoanei îndreptățite, atunci când legea prevede necesitatea intervenției executorului judecătoresc pentru executarea silită a acestora. Chiar dacă o distincție implicită între executarea voluntară și executarea silită se regăsește în teza ultimă a alin. (4), apreciem că acesta, în ansamblu, este atât echivoc, cât și inutil.

Instituirea unui tratament juridic diferit aplicabil „unor obligații de a face" a fost criticată în doctrină[1]. S-a arătat că diferența de tratament lasă loc interpretării potrivit căreia cererea depusă la debitor, fără intervenția executorului [în cazul obligațiilor prevăzute la alin. (4)], are efecte în privința întreruperii termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită. S-a observat, totodată, că, într-o altă interpretare, demersul efectuat de creditor nu are semnificația unui act de executare silită care să ducă la întreruperea cursului prescripției.

---

[1] *A.M. Ungureanu*, Considerații asupra unor modificări legislative prevăzute de noul Cod de procedură civilă în materia executării silite, în R.R.E.S. nr. 1/2011.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Corectitudinea uneia sau alteia dintre interpretările menționate trebuie stabilită, în opinia noastră, prin raportare la dispozițiile art. 708 pct. 2 NCPC, potrivit cărora întreruperea prescripției are loc pe data depunerii cererii de executare, însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent. Or, din moment ce debitorii obligațiilor la care se referă alin. (4) nu pot fi asimilați unui organ de executare necompetent, este evident că *actele de executate efectuate fără intervenția executorului nu întrerup prescripția*.

4. Vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotecate. Potrivit art. 2445 NCC, „(1) Creditorul ipotecar poate cere instanței de executare încuviințarea executării ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului mobil ipotecat. La cererea de încuviințare se vor depune documente care atestă existența creanței ipotecare și a ipotecii mobiliare, împreună cu dovada perfectării ipotecii. Instanța va analiza existența creanței și a ipotecii legal perfectate și va încuviința vânzarea, cu citarea părților interesate. (2) Creditorul ipotecar poate vinde bunurile mobile ipotecate în starea în care se găsesc sau după luarea unor măsuri comercial rezonabile pentru valorificarea acestora. (3) Creditorul poate vinde bunurile mobile ipotecate prin licitație publică ori prin negociere directă, prin unul sau mai multe contracte, în bloc ori separat, în orice moment sau loc, în condiții comerciale rezonabile. (4) Părțile pot conveni, prin contractul de ipotecă, modul de valorificare a bunurilor grevate. (5) În toate cazurile, vânzarea trebuie realizată într-o manieră comercial rezonabilă în ceea ce privește metoda, momentul, locul, condițiile și toate celelalte aspecte ale acesteia".

În privința alin. (5) al art. 622, trebuie observat că:

a) se referă doar la vânzarea bunurilor mobile;

b) se aplică și vânzării bunului mobil gajat, date fiind dispozițiilor art. 2494 NCC, și

c) după încuviințarea instanței, nimic nu îl împiedică pe creditor să vândă bunul prin intermediul executorului judecătoresc.

Art. 623. Organul de executare. Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene şi bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

COMENTARIU

1. Precizări prealabile. Legea nr. 287/2011 privind unele măsuri referitoare la organizarea activității de punere în executare a creanțelor aparținând instituțiilor de credit şi instituțiilor financiare nebancare a unificat diversele categorii de executori care aveau calitatea de organe de executare.

Astfel, executorilor aparținând corpurilor proprii de executori organizate de instituțiile de credit și alte entități care aparțin grupului acestora și care desfășoară activități financiare, de instituțiile financiare nebancare sau de instituțiile de credit cooperatiste, care desfășoară activitate de executor în cadrul acestora, li s-a dat posibilitatea de a se dobândi calitatea de executori judecătorești după procedura și în condițiile legii[1].

[1] Art. 3 din Legea nr. 287/2011 prevede că, „De la data intrării în vigoare a prezentei legi, activitatea de punere în executare a titlurilor executorii aparținând instituțiilor de credit, altor entități care aparțin grupului acestora și care desfășoară activități financiare, instituțiilor financiare nebancare sau cooperativelor de credit se desfășoară numai de către executorii judecătorești competenți potrivit legii, cu excepția cazurilor prevăzute

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prevederile art. 623 NCPC reiterează faptul că *principalul organ de executare este executorul judecătoresc*. Stipulând regula potrivit căreia executarea silită se realizează de către executorul judecătoresc, *chiar și atunci când în legile speciale există prevederi contrare*, articolul realizează o abrogare expresă indirectă a prevederilor contrare din alte legi. Potrivit art. 4 din Legea nr. 76/2012, „Dispozițiile art. 614 din Codul de procedură civilă (devenit art. 623 în urma republicării – n.a.) se aplică numai executărilor silite începute după intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă".

Folosind un criteriu bazat pe obiectului titlului executoriu ce se execută silit, legiuitorul instituie două *excepții* în cazul cărora organul de executare nu este executorul judecătoresc. Este vorba, pe de o parte, despre executarea silită a titlurilor executorii ce conțin creanțe fiscale, iar, pe de altă parte, de titlurile executorii având ca obiect realizarea veniturilor la bugetul Uniunii Europene și la bugetul Comunității Europene a Energiei Atomice.

2. Executorii judecătorești. Principala categorie de organ de executare este reprezentată de executorii judecătorești și este reglementată de dispozițiile Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, republicată.

Legea nr. 188/2000, republicată și modificată pin Legea nr. 76/2012, prevede în alin. (1) al art. 1 că „Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat, bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel".

Executorii judecătorești sunt învestiți să îndeplinească un serviciu de interes public [art. 2 alin. (1) din Legea nr. 188/2000].

3. Organele de executare silită a creanțelor fiscale. Titlu executoriu care are ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat se execută de organele fiscale. Conform art. 110 C. proc. fisc., aprobat prin O.G. nr. 92/2003, republicată, colectarea creanțelor fiscale se face în temeiul unui titlu de creanță sau al unui titlu executoriu, după caz. *Titlul de creanță* este actul prin care se stabilește și se individualizează creanța fiscală, întocmit de organele competente sau de persoanele îndreptățite, potrivit legii. Asemenea titluri pot fi: decizia de impunere; declarația fiscală; decizia referitoare la obligații de plată accesorii; declarația vamală; decizia prin care se stabilesc și se individualizează datoria vamală, impozitele, taxele și alte sume care se datorează în vamă, potrivit legii, inclusiv accesoriile; procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției, întocmit de organul prevăzut de lege, pentru obligațiile privind plata amenzilor contravenționale; decizia de atragere a răspunderii solidare emisă potrivit legii; ordonanța procurorului, încheierea sau dispozitivul hotărârii instanței judecătorești ori un extras certificat

---

la art. 5 alin. (1) și (2)". Art. 5 din legea menționată dispune că „(1) Executările silite privind titluri executorii aparținând instituțiilor de credit, altor entități care aparțin grupului acestora și care desfășoară activități financiare, instituțiilor financiare nebancare sau cooperativelor de credit, aflate în curs la data intrării în vigoare a dispozițiilor prezentei legi, pot fi continuate de executorul care a început urmărirea silită. Cu toate acestea, creditorul, instituție bancară sau instituție financiară nebancară, poate solicita continuarea executării acestor titluri executorii de către executorul judecătoresc competent potrivit legii. (2) De la data intrării în vigoare a prezentei legi până la data numirii în funcția de executor judecătoresc, executorii prevăzuți la art. 1, la cererea creditorului, instituție de credit sau instituție financiară nebancară, pot începe noi executări silite în temeiul titlurilor executorii aparținând acestor instituții. (3) În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), dosarele de executare aflate în curs de soluționare se predau de către instituțiile de credit și de instituțiile financiare nebancare executorilor judecătorești competenți, potrivit legii, să continue executarea silită. (4) Actele de executare îndeplinite de către executorii prevăzuți la art. 1 până la data numirii acestora în funcția de executor judecătoresc, cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare la data efectuării lor, rămân valabile".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

întocmit în baza acestor acte, în cazul creanțelor fiscale stabilite, potrivit legii, de procuror sau de instanța judecătorească.

Potrivit art. 136 alin. (1)-(4) C. proc. fisc., „(1) În cazul în care debitorul nu își plătește de bunăvoie obligațiile fiscale datorate, organele fiscale competente, pentru stingerea acestora, procedează la acțiuni de executare silită, potrivit prezentului cod, cu excepția cazului în care există o cerere de restituire/rambursare în curs de soluționare, iar cuantumul sumei solicitate este egal cu sau mai mare decât creanța fiscală datorată de debitor. (2) Organele fiscale care administrează creanțe fiscale sunt abilitate să aducă la îndeplinire măsurile asigurătorii și să efectueze procedura de executare silită. (3) Creanțele bugetare care se încasează, se administrează, se contabilizează și se utilizează de instituții publice, provenite din venituri proprii și cele rezultate din raporturi juridice contractuale, precum și creanțele care se încasează, se administrează, se contabilizează și se utilizează de Banca de Export-Import a României EXIMBANK – SA, provenite din fondurile alocate de la bugetul de stat, se execută prin organe proprii, acestea fiind abilitate să ducă la îndeplinire măsurile asigurătorii și să efectueze procedura de executare silită, potrivit prevederilor prezentului cod. (4) Organele prevăzute la alin. (2) și (3) sunt denumite în continuare *organe de executare silită*".

Articolul 138 alin. (1) din același cod stabilește că executarea silită se face de organul de executare competent prin intermediul *executorilor fiscali*.

Organele de executare a creanțelor fiscale realizează executarea silită conform procedurilor stabilite în Codul de procedură fiscală. Dacă nu există reglementări în Codul de procedură fiscală, organele de executare vor aplica dispozițiile dreptului comun în materie, și anume cele din Codul de procedură civilă.

4. Titluri executorii având ca obiect venituri la bugetul UE și CEEA. Sunt avute în vedere titlurile executorii emise sau pronunțate pe teritoriul României, al căror obiect este reprezentat de creanțe care se fac venituri la bugetul Uniunii Europene și la bugetul Comunității Europene a Energiei Atomice. Codul de procedură civilă nu se referă la dispozițiile Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene și ale Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, care reglementează procedurile pentru asigurarea realizării veniturilor necesare funcționării Uniunii[1].

Titlurile executorii emise în cadrul activităților de accesare, gestionare și utilizare a fondurilor europene au un regim juridic distinct și nu se execută de către executorii judecătorești. În art. 38 alin. (1) lit. e) din O.U.G. nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, aprobată prin Legea nr. 142/2012, se arată că „stingerea creanțelor bugetare rezultate din nereguli se realizează prin: (...) e) executare silită, conform Ordonanței Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare". Articolul 40 din același act normativ prevede că, „în cazul în care creanțele bugetare rezultate din nereguli nu pot fi recuperate prin încasare, deducere din plăți/rambursări următoare și/sau executarea garanțiilor bancare, prevăzute la art. 38 lit. a)-c), autoritățile cu competențe în gestionarea fondurilor europene transmit titlurile executorii prevăzute la art. 43, împreună cu dovada comunicării acestora, orga-

[1] Art. 322 alin. (2) din Titlul II al Părții a șasea din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiunea consolidată după Tratatul de la Lisabona) prevede următoarele: „Consiliul, hotărând la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European și a Curții de Conturi, stabilește metodele și procedura prin care veniturile bugetare prevăzute de regimul resurselor proprii ale Uniunii se pun la dispoziția Comisiei și definește măsurile care trebuie aplicate pentru a răspunde, dacă este cazul, necesităților trezoreriei".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

nelor fiscale competente, care: a) duc la îndeplinire măsurile asigurătorii prevăzute la cap. VI din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dacă autoritățile cu competențe în gestionarea fondurilor europene dispun aceste măsuri; și b) efectuează procedura de executare silită, precum și procedura de compensare pentru recuperarea sumelor plătite necuvenit din fondurile europene și/sau fondurile publice naționale aferente acestora, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare".

Chiar dacă nu au relevanță din punctul de vedere al executării silite, trebuie observate dispozițiile art. 56 din ordonanța de urgență menționată, potrivit cărora „Sumele necesare finanțării debitelor stabilite de reprezentanții Uniunii Europene/donatorul public internațional ca urmare a aplicării corecțiilor financiare se transferă în contul programului sau, după închiderea programului, direct în conturile Uniunii Europene/donatorului public internațional, *în prima instanță de la bugetul de stat* (s.n.), conform prevederilor legale în vigoare". Practic, debitele la bugetele UE și CEEA sunt acoperite de către stat, în primă instanță, astfel că executarea silită urmărește acoperirea debitului către stat.

5. Sancțiunea. Trebuie reținut că executările silite începute după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă de către alte organe de executare decât cele prevăzute la art. 623 sunt lovite de *nulitate absolută necondiționată*, în condițiile art. 174 alin. (2), respectiv art. 176 pct. 6. NCPC.

Art. 624. Modalități de executare. Executarea silită se efectuează prin:

1. urmărirea bunurilor mobile şi imobile ale debitorului sau aparținând terților ținuți să răspundă, în condițiile legii, pentru obligațiile debitorului, în scopul îndestulării creditorilor;

2. predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deținute fără drept de debitor;

3. alte măsuri prevăzute de lege.

COMENTARIU

Sub titulatura „modalități de executare", art. 624 enumeră urmărirea bunurilor debitorului sau a terților care răspund conform legii pentru neexecutarea obligațiilor acestora, predarea bunurilor prevăzute în titlul executoriu şi alte măsuri prevăzute de lege.

Sintagma *„în condițiile legii"* de la pct. 1 trebuie înțeleasă *lato sensu*, ceea ce înseamnă că include și convențiile legal încheiate, mai ales că acestea din urmă constituie, de cele mai multe ori, temeiul răspunderii terțului cu propriile bunuri pentru datoriile debitorului.

Executarea obligației de predare a bunurilor prevăzute în titlul executoriu (individual determinate) se face conform titlului, fără a mai fi necesar să se dovedească în faza executării că „sunt deținute fără drept de către debitor", cum greșit lasă să se înțeleagă ultima teză a pct. 2 al articolului.

Modalitățile de executare directă a dispozițiilor din titlurile executorii sunt multiple, astfel că, pentru a evita omiterea unora dintre acestea, pct. 3 al articolului le determină generic. Exemple de *alte modalități de executare* regăsim chiar în noul Cod de procedură civilă, și anume: executarea silită a obligațiilor de a nu face (art. 904-905), executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori (art. 909-913) etc.

Cert este că modalitatea de executare sau măsura prevăzută de lege, aplicabile în fiecare executare silită, depinde de cele dispuse prin titlul executoriu care a stabilit obligația.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 625. Legalitatea executării silite. (1) Executarea silită se face cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților şi ale altor persoane interesate.

(2) Este interzisă efectuarea de acte de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623.

COMENTARIU

Principiul legalității executării silite este o aplicare particulară a principiului fundamental al legalității care guvernează procesul civil, consacrat art. 7 NCPC. Legalitatea[1] este o stare de drept care constă în respectarea legii fundamentale și a celorlalte acte normative în vigoare de către toate persoanele fizice sau juridice, de drept public sau de drept privat. Reiterarea acestui principiu în materia executării silite este utilă tocmai dacă se acceptă că executarea silită nu este o fază a procesului civil[2].

Prima componentă a ceea ce se cheamă „legalitatea executării silite" este reprezentată de *respectarea dispozițiilor legii*. A doua componentă este reprezentată de *respectarea drepturilor părților* – creditorul și debitorul[3]. A treia componentă este reprezentată de *respectarea drepturilor persoanelor interesate*, în categoria cărora intră ceilalți participanți la executarea silită, enumerați în art. 643 NCPC.

Condiția extrinsecă de valabilitate a actelor de executare, de a fi efectuate doar de către persoanele sau organele prevăzute la art. 623, este reluată în alin. (2) al art. 625. După cum s-a arătat, *sancțiunea* care intervine în cazul nerespectării acestei dispoziții este *nulitatea necondiționată de cauzarea unei vătămări*.

Art. 626. Rolul statului în executarea silită. Statul este obligat să asigure, prin agenții săi, executarea în mod prompt şi efectiv a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii, iar, în caz de refuz, cei vătămați au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit.

COMENTARIU

1. Obligația statului. Rolul statului în executarea silită trebuie înțeles într-un sens mai larg decât acela de asigurare a cadrului normativ necesar desfășurării acestei activități. Codul de procedură civilă nu prevede că statul are un rol activ în executarea silită, dar stabilește în sarcina acestuia *obligația pozitivă* de a asigura, prin agenții săi, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a titlurilor executorii.

---

[1] Pentru definiții ale principiului legalității, a se vedea: *M.N. Costin, I. Leș, M.Șt. Minea, C.M. Costin, S. Spinei*, Dicționar de procedură civilă, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 666; *Gh. Penculescu*, Principii de Drept, Ed. Științifică, București, 1959, p. 15.

[2] De exemplu, atunci când titlul executoriu este reprezentat de un act notarial care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă.

[3] În practică, nu s-a încuviințat cererea de executare silită formulată de creditorul redevenit proprietar al imobilului, prin dispoziția primarului general, emisă în baza Legii nr. 10/2001, împotriva debitorului, fost chiriaș al statului. S-a considerat că dispozițiile art. 25 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 dau putere executorie dispoziției, însă efectele ei sunt relative, potrivit principiului relativității efectelor actului juridic. Dispoziția, care este titlu executoriu cu privire la imobil, în raporturile dintre emitent și beneficiar, nu poate fi opusă terților – chiriași, în condițiile în care *situația juridică a acestora este reglementată prin dispoziții speciale în aceeași lege* (Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 822/R/2011, în *A.G. Țambulea*, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 86-87).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În sensul articolului, prin *agenții statului* se înțelege autoritățile, instituțiile și persoanele care reprezintă statul și au calitatea de participanți la executarea silită, cum ar fi agenții forței publice, Ministerul Public etc.

Articolul nu tratează „statul" ca „parte" în executarea silită, când acesta are drepturile și obligațiile respectivei părți. În schimb, respectarea de către „stat" a rolului impus de lege trebuie analizată cu mai mare exigență dacă acesta este și parte în executarea silită.

Curtea de la Strasbourg[1] a considerat că autoritățile administrative formează un element al statului supus ordinii de drept, iar interesele acestor autorități coincid cu nevoia unei administrări corecte a justiției. Dacă autoritățile administrative nu pot sau nu vor să se conformeze unei hotărâri ori numai întârzie executarea ei, garanțiile cuprinse în art. 6 din Convenția europeană în faza judecății sunt golite de scop.

Chiar dacă este admisibil ca o instituție să aibă nevoie de o anumită perioadă de timp pentru a efectua o plată, totuși, dacă este vorba despre plata unor despăgubiri pentru durata excesivă a unor proceduri, Curtea de la Strasbourg[2] a apreciat că această perioadă nu poate depăși 6 luni începând de la momentul la care hotărârea de despăgubire a devenit executorie. Pe de altă parte, în contextul arătat anterior, Curtea a opinat în sensul că o autoritate a statului nu poate motiva prin lipsa de fonduri neexecutarea unei obligații izvorâte dintr-o hotărâre judecătorească.

Preluând jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, noul Cod de procedură civilă stabilește în alin. (2) al art. 6 că dispozițiile alin. (1) al aceluiași articol privitoare la *„dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil"* se aplică în mod corespunzător și în faza executării silite. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia executării silite este constantă în sensul că executarea unei hotărâri judecătorești trebuie privită ca parte integrantă a noțiunii de proces, prevăzută în art. 6 din Convenție. Dreptul de acces la o instanță ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică a unui stat ar permite ca o decizie judiciară definitivă și obligatorie să rămână neoperantă în detrimentul uneia dintre părți[3].

Rolul statului este același indiferent că se execută o hotărâre judecătorească sau un alt titlu executoriu, cum ar fi un act autentificat de notar care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă.

Obligația statului de a asigura executarea în mod prompt și efectiv este una *de diligență*. Statul nu garantează solvabilitatea debitorilor din cadrul executărilor silite.

2. Răspunderea statului. Nerespectarea de către stat a obligației prevăzute în art. 626 dă dreptul persoanelor vătămate la *repararea integrală a prejudiciului suferit, în cadrul unei acțiuni directe împotriva statului*.

Admisibilitatea unei astfel de acțiuni este condiționată de existența unui refuz al statului (al agenților săi) de a îndeplini obligațiile stabilite prin lege în sarcina sa. De exemplu, refuzul autorității competente de a asigura concursul forței publice la solicitarea executorului judecătoresc, întemeiată pe dispozițiile art. 658 NCPC[4].

---

[1] A se vedea *R. Stanciu*, Executarea silită și dreptul la un proces echitabil în jurisprudența CEDO, Ed. Hamangiu, București, 2011.

[2] C.E.D.O., cauza *Gaglione și alții c. Italiei*, Hotărârea din 21 decembrie 2010, definitivă la 20 iunie 2011, în *R. Stanciu*, op. cit., p. 147-162.

[3] C.E.D.O., cauza *Hornsby c. Greciei*, Hotărârea din 19 martie 1997, în *R. Stanciu*, op. cit., p. 1-17.

[4] Articolul prevede și alte sancțiuni în caz de refuz al autorității competente.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Răspunderea statului este *delictuală*, fiindu-i aplicabile dispozițiile art. 1349 și art. 1384 alin. (2) NCC.

Sarcina probei existenței prejudiciului și a întinderii acestuia revine persoanei vătămate, conform dispozițiilor 249 NCPC. Prejudiciul cauzat prin refuzul agenților statului nu este egal cu valoarea creanței executate decât în situația de excepție în care „refuzul" este singura cauză și unicul impediment pentru realizarea creanței înscrise în titlul executoriu. Aceasta, deoarece statul nu este un obligat subsidiar care, în anumite condiții, poate lua locul debitorului în executarea silită. Se poate anticipa că instanțele vor fi confruntate cu acțiuni întemeiate pe dispozițiile art. 626 ca urmare a refuzului agenților statului, din cauza cărora s-a întârziat executarea.

Fiind vorba de o normă care instituie un principiu al executării silite, trebuie spus că *acțiunea pe care o reglementează este la îndemâna tuturor persoanelor vătămate*, inclusiv a debitorului și terților participanți, dacă aceștia dovedesc că prin refuzul agenților statului de a asigura executarea în mod prompt și efectiv a hotărârii judecătorești sau a titlului executoriu au suferit un prejudiciu.

Acțiunea în repararea prejudiciului întemeiată pe dispozițiile art. 626 este evaluabilă în bani, astfel că, dacă este introdusă pe cale principală, îi sunt aplicabile dispozițiile dreptului comun privitoare la *competența materială și teritorială*. Dacă acțiunea îmbracă forma unui capăt de cerere accesoriu, în cadrul unei contestații la executare, îi sunt aplicabile dispozițiile art. 123 raportat la art. 713 NCPC.

În oricare dintre situații, *dreptul la acțiune se prescrie în termen de 3 ani*, conform art. 2517 NCC. Termenul de prescripție începe să curgă de la data la care persoana vătămată a cunoscut sau trebuia să cunoască poziția de refuz a autorităților statului.

Art. 627. Rolul activ al executorului judecătoresc. (1) În tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală şi cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților şi ale altor persoane interesate.

(2) Dacă socoteşte că este în interesul executării, executorul judecătoresc îi va cere debitorului, în condițiile legii, lămuriri în scris în legătură cu veniturile şi bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmăşie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum şi pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silite. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare.

(3) Refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da lămuririle necesare, precum şi darea cu rea-credință de informații incomplete atrag răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum şi aplicarea sancțiunii prevăzute la art. 188 alin. (2).

COMENTARIU

Stabilirea principiului rolului activ al executorului judecătoresc este consecința faptului că *acesta exercită un serviciu public* a cărui normală desfășurare trebuie garantată chiar de către stat, în virtutea obligației generale pozitive reglementate în art. 626 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Conduita prescrisă executorului pentru ca acesta să își exercite rolul activ constă în folosirea tuturor mijloacelor admise de lege pentru atingerea scopului urmărit, și anume realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu.

Limitele în care trebuie exercitat rolul activ sunt: legea, obligația prevăzută în titlul executoriu și drepturile părților, respectiv ale altor persoane interesate.

Executorul urmărește interesul executării, adică interesul creditorului, astfel cum acesta este materializat în hotărârea judecătorească sau în titlul executoriu. Executorul trebuie să încerce să îl determine pe debitor să își execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în caz contrar. Prima consecință este aceea că debitorul va suporta inclusiv cheltuielile de executare, despre al căror cuantum estimativ va fi informat de către executor. A doua consecință este aceea că valorificarea bunurilor debitorului se va face în condițiile executării silite, care, de regulă, sunt mai defavorabile proprietarului urmărit decât valorificarea acestora pe piața liberă.

Executorul este îndrituit să ceară debitorului lămuriri scrise cu privire la veniturile și bunurile asupra cărora se poate face executarea.

Din modul de reglementare a rolului activ rezultă *două aspecte care țin de o bună practică a profesiei de executor judecătoresc*. Primul este acela că, după ce a fost sesizat de către creditor, executorul trebuie să ia legătura cu debitorul, fie invitându-l la sediu, fie comunicând cu acesta la distanță, dar efectiv, pentru a-l determina să aibă o conduită conformă cu titlul executoriu. Arătarea consecințelor continuării executării și informarea cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare ar trebui să acționeze asupra debitorului ca un imbold pentru limitarea pierderilor care vor fi suferite. Al doilea este acela de a solicita debitorului să dea lămuriri scrise cu privire la bunurile și veniturile urmăribile.

Debitorul care refuză nejustificat să se prezinte sau să dea curs convocării executorului ori să dea lămuririle scrise solicitate de executor și debitorul care, cu rea-credință, dă informații incomplete sunt răspunzători față de creditor pentru toate prejudiciile cauzate și pot fi sancționați de către președintele instanței de executare (la solicitarea executorului) cu o *amendă judiciară* de la 100 la 1000 lei, în condițiile art. 188 alin. (2) NCPC. Caracterul nejustificat al refuzului debitorului sau reaua-credință a acestuia sunt aspecte care vor fi stabilite în funcție de datele concrete ale fiecărei spețe.

Art. 628. Obligațiile susceptibile de executare silită. (1) Pot fi executate silit obligațiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinței acestuia, desființarea unei construcții, a unei plantații ori a altei lucrări, încredințarea minorului, stabilirea locuinței şi vizitarea acestuia sau în luarea unei alte măsuri stabilite prin titlul executoriu.

(2) În cazul în care prin titlul executoriu au fost acordate dobânzi, penalități sau alte sume, fără să fi fost stabilit cuantumul acestora, ele vor fi calculate de executorul judecătoresc, potrivit legii.

(3) Dacă prin titlul executoriu nu au fost acordate dobânzi, penalități sau alte asemenea sume care să poată fi stabilite potrivit alin. (2), executorul judecătoresc, la cererea creditorului, poate actualiza valoarea obligației principale stabilite în bani, indiferent de izvorul ei. În cazul în care titlul executoriu nu conține niciun asemenea criteriu, executorul judecătoresc va proceda, la cererea creditorului, la actualizare în funcție de rata inflației, calculată de la data când hotărârea judecă-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

torească a devenit executorie sau, în cazul celorlalte titluri executorii, de la data când creanța a devenit exigibilă şi până la data plății efective a obligației cuprinse în oricare dintre aceste titluri.

(4) Pentru sumele stabilite potrivit prezentului articol, încheierea executorului judecătoresc este titlu executoriu.

COMENTARIU

Enumerarea obligațiilor al căror obiect este susceptibil de executare silită are *caracter exemplificativ*. Spre deosebire de vechea reglementare[1], textul se referă inclusiv la obligații precum încredințarea minorului, stabilirea locuinței și vizitarea acestuia[2].

Articolul conține *doar obligațiile al căror obiect este susceptibil de executare silită directă* (sau executare silită în natură) conform celor dispuse în hotărârea judecătorească sau în titlul executoriu. Cu toate acestea, respectarea unei obligații de a nu face poate fi asigurată în mod silit, de exemplu, solicitându-se desființarea lucrărilor efectuate contra celor stabilite prin titlul executoriu.

Alineatul (2) al art. 628 are în vedere *cuantumul nedeterminat al accesoriilor, de genul dobânzilor sau penalităților, care au fost acordate prin titlul executoriu* și stabilește că acesta poate fi calculat de către executor.

Alineatul (3) prevede că, la cererea creditorului, *executorul poate actualiza valoarea obligației principale stabilite în bani*, conform criteriului de actualizare menționat sau folosit în titlul executoriu ori, în lipsa unui astfel de criteriu, în funcție de rata inflației. Actualizarea se va face de la data la care putea fi executată silit respectiva obligație și până la data plății efective. Executorul nu poate actualiza creanța în lipsa cererii creditorului sau în cazul în care prin titlu au fost acordate dobânzi ori penalități de întârziere.

Alineatele (2) și (3) se exclud reciproc de la aplicare atunci când este vorba de una și aceeași obligație.

În doctrină[3] s-a opinat că, „în conformitate cu alineatul doi, executorul poate calcula și întocmi un proces-verbal care reprezintă titlu executoriu pentru orice fel de sumă indicată generic în dispozitiv, dar fără să fi fost stabilit cuantumul său (de exemplu, cheltuieli de judecată), în timp ce în baza alineatului trei executorul poate actualiza numai accesoriile unei creanțe principale (dobânzi, penalități sau alte asemenea sume)".

Lăsând la o parte faptul că pentru sumele arătate în art. 628 executorul întocmește încheiere, și nu proces-verbal, trebuie spus că opinia menționată este contrară înțelesului clar al textului, care prevede expres că „executorul judecătoresc, la cererea creditorului, poate actualiza *valoarea obligației principale stabilite în bani* (s.n.)". Alineatul (3) nu conține elemente care să ducă la concluzia că se referă la actualizarea accesoriilor unei creanțe principale, cum este cazul alin. (2).

Pentru indicarea modului de calcul al dobânzilor sau penalităților ori pentru arătarea criteriului și modului de actualizare a obligației principale stabilite în bani *este obligatoriu ca executorul să întocmească o încheiere* care, potrivit ultimului alineat al art. 628,

---

[1] Art. 371[1] alin. (1) CPC 1865 stipula că „Pot fi executate silit obligațiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinței acestuia, desființarea unei construcții, plantații ori altei lucrări sau în luarea unei alte măsuri admise de lege".

[2] Executarea silită directă a acestora este reglementată în Titlul III, Capitolul IV, Secțiunea a 2-a din Cartea a V-a a noului Cod de procedură civilă.

[3] *A.M. Ungureanu*, op. cit., 2011.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

este titlu executoriu. Încheierea se dă fără citarea părților, se comunică acestora, este executorie de drept și poate fi atacată doar pe calea contestației la executare.

Art. 629. Veniturile şi bunurile supuse executării. (1) Veniturile şi bunurile debitorului pot fi supuse executării silite dacă, potrivit legii, sunt urmăribile şi numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorilor.

(2) Bunurile supuse unui regim special de circulație pot fi urmărite numai cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

COMENTARIU

Deși executarea silită poate avea loc simultan și în oricare dintre forme, veniturile și bunurile debitorului pot fi supuse executării silite *numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorilor și numai dacă sunt urmăribile*.

Textul vine să apere drepturile debitorului care ar putea fi pus în situația de a-i fi urmărite simultan bunuri și venituri care, cumulate, depășesc cu mult valoarea creanței. Legea lasă executorului o marjă de apreciere cu privire la stabilirea bunurilor și veniturilor a căror urmărire este necesară și suficientă pentru realizarea creanței. Oricum, debitorul nemulțumit de urmărirea simultană a unor bunuri și venituri cu o valoare net superioară creanței executate poate formula contestație la executare.

Articolul 726 NCPC indică bunurile mobile care nu pot fi urmărite silit, iar art. 727 stabilește bunurile care pot fi urmărite doar pentru executarea anumitor obligații, respectiv doar în lipsa altor bunuri urmăribile și în anumite condiții. Bunurile imobile care pot fi urmărite și limitele în care poate fi realizată urmărirea sunt stabilite în art. 812-817 NCPC. Limitele urmăririi veniturilor bănești sunt punctual tratate în art. 728 din cod.

Bunurile care au un regim special de circulație pot fi urmărite silit doar cu respectarea regimului special prescris prin lege.

Instituind explicit limitele executării silite, art. 629 afirmă implicit că și dreptul de a cere executarea silită este susceptibil de a fi exercitat abuziv în sensul art. 12 NCPC.

Art. 630. Înțelegeri privind efectuarea executării. În tot cursul executării silite, sub supravegherea executorului judecătoresc, creditorul şi debitorul pot conveni ca aceasta să se efectueze, în total sau în parte, numai asupra veniturilor băneşti sau altor bunuri ale debitorului, ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială sau ca plata obligației să se facă în alt mod admis de lege.

COMENTARIU

Sub titlul „înțelegeri privind efectuarea executării", legiuitorul[1] consacră posibilitatea ca între creditor și debitor, pe parcursul executării, să se încheie o *convenție* care poate viza fie alegerea veniturilor și bunurilor urmăribile, fie acceptul părților ca vânzarea bunurilor să se facă prin bună învoială, fie acordul acestora de executare a obligației în alt mod admis de lege. Ultima dintre variantele înțelegerilor privind efectuarea executării ar trebui să își găsească o mai largă aplicare în cazul executării silite a dispozițiilor referitoare la minori din hotărârile judecătorești, știut fiind faptul că în astfel de situații primează interesul superior al copilului, care se poate schimba chiar pe parcursul executării.

[1] Art. 371⁴ CPC 1865 avea un conținut similar, astfel cum fusese modificat prin Legea nr. 459/2006.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Textul nu prevede condiții de formă pentru astfel de convenții și nu obligă executorul să întocmească o încheiere care să le constate. Deși ar părea că principiul libertății formei convențiilor reglementat prin art. 1178 NCC și-ar găsi pe deplin aplicabilitatea, opinăm că *înțelegerile dintre creditor și debitor trebuie să îmbrace formă scrisă* sau *cel puțin să fie consemnate în actele întocmite de executorul judecătoresc*. Argumentele în sprijinul acestei opinii sunt următoarele: convenția se încheie sub supravegherea[1] executorului judecătoresc, care, în îndeplinirea atribuțiilor și îndatoririlor sale, întocmește acte scrise, cum sunt încheierile, procesele-verbale și alte acte de procedură; înțelegerea părților poate face obiectul contestației la executare, astfel că forma scrisă este necesară cel puțin din punct de vedere probatoriu; convenția părților poate modifica însăși cererea de executare silită, astfel că principiul simetriei actelor juridice impune forma scrisă a actului modificator (cererea de executare silită trebuie să aibă formă scrisă).

În conciziunea lui, articolul nu spune ce se întâmplă dacă executorul, din diverse motive, nu confirmă sau nu dă curs convenției părților. Apreciem că părțile au la îndemână procedura prevăzută de art. 711 alin. (1) teza ultimă, pe motiv că executorul refuză să îndeplinească un act de executare silită în condițiile legii.

Aplicând dispoziții ale vechiului Cod de procedură civilă, preluate și în noul cod, instanța supremă[2] a decis că „creditorul are latitudinea de a-și alege bunurile asupra cărora face executarea, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, printre care: între părți a intervenit o convenție de executare a veniturilor (art. 371^4 CPC 1865); înaintea imobilelor se urmăresc bunurile mobile, dacă debitorul este minor sau pus sub interdicție (art. 491 CPC 1865); veniturile debitorului sunt suficiente pentru plata integrală a datoriei în maxim 6 luni (art. 499 CPC 1865)".

Art. 631. Domeniu de aplicare. (1) Executarea silită poate fi pornită împotriva oricărei persoane fizice sau persoane juridice, de drept public sau de drept privat, cu excepția acelora care beneficiază, în condițiile legii, de imunitate de executare.

(2) Dispozițiile prezentei cărți constituie dreptul comun în materie de executare silită, indiferent de izvorul sau de natura obligațiilor cuprinse în titlul executoriu ori de calitatea juridică a părților.

COMENTARIU

1. Domeniul personal de aplicare. Regula este aceea că executarea silită poate fi pornită împotriva oricărei persoane fizice sau juridice, de drept public sau de drept privat. Excepția de la regulă este de strictă interpretare și se referă la persoanele care beneficiază de imunitate de executare.

Potrivit alin. (1) al articolului analizat, oricine poate fi debitor, dar aceasta nu înseamnă că toate persoanele au calitatea de debitor raportat la un anumit titlu executoriu. Chiar și în cazul încălcării obligațiilor legale generale de a nu face, procesul și executarea silită se desfășoară doar în contradictoriu cu persoana sau persoanele care au încălcat obligația negativă. Executarea silită se efectuează *împotriva debitorului concret* dintr-un anumit titlu executoriu.

---

[1] Sintagma „sub supravegherea" face ca dispozițiile art. 678 NCPC care instituie forma scrisă pentru constatarea actelor de executare efectuate de către executor să poată fi avute în vedere doar prin analogie.

[2] C.S.J., s. civ., dec. nr. 2967/2004, www.scj.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Imunitatea de executare este o parte a imunității de jurisdicție și trebuie să fie expres prevăzută de prin lege[1]. De exemplu, nu se pot executa silit bunurile aparținând unui stat străin.

Tot în legătură cu domeniul de aplicare, trebuie reținut *principiul teritorialității legii de procedură* (art. 28 NCPC), care, aplicat în materia analizată, semnifică faptul că normele de executare silită din Codul de procedură civilă se aplică doar executărilor silite efectuate pe teritoriul României (inclusiv în situația în care se execută o hotărâre străină pe teritoriul României).

2. Raportul cu alte norme de executare silită. Cartea a V-a a noului Cod de procedură civilă constituie dreptul comun în materie de executare silită. Legile speciale, care conțin norme de drept execuțional civil, prevăd, de cele mai multe ori[2], într-o formă sau alta, că *în completare* se aplică normele Codului de procedură civilă relative la executarea silită. Articolul stabilește caracterul de drept comun al dispozițiilor din Codul de procedură civilă, fără a lăsa loc excepțiilor bazate pe izvorul sau natura obligațiilor cuprinse în titlul executoriu sau pe calitatea juridică a părților. De altfel, art. 2 NCPC, al cărui titlu marginal este „aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă", prevede că „(1) Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă. (2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare".

Prin urmare, dispozițiile Cărții a V-a se vor aplica: în completarea altor proceduri execuționale prevăzute în Codul de procedură civilă (de exemplu, 1102-1109); în completarea procedurilor execuționale prevăzute în legi speciale (de exemplu, Codul de procedură fiscală), inclusiv când prin acestea sunt transpuse în dreptul intern acte normative internaționale (de exemplu, legile de transpunere a unor directive); în completarea dispozițiilor din regulamentele Uniunii Europene relative la executarea silită [de exemplu, Regulamentul (CE) nr. 44/2001]; în completarea altor acte normative internaționale al căror regim juridic se caracterizează prin aceea că au aplicabilitate directă pe teritoriul României, fără a fi necesară adoptarea unor legi interne pentru transpunere.

Capitolul II. Titlul executoriu

Art. 632. Temeiul executării silite. (1) Executarea silită se poate efectua numai în temeiul unui titlu executoriu.

(2) Constituie titluri executorii hotărârile executorii, hotărârile definitive, precum şi orice alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare.

---

[1] În acest sens se pot vedea: Convenția cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961 (ratificată prin Decretul nr. 566/1968); Convenția cu privire la privilegiile și imunitățile instituțiilor specializate, adoptată la New York la 21 noiembrie 1947 (la care România a aderat prin Decretul nr. 343/1970); Acordul general asupra privilegiilor și imunităților Consiliului Europei, încheiat la Paris la 2 septembrie 1994, Protocolul nr. 1, încheiat la Strasbourg la 6 noiembrie 1952, Protocolul nr. 2, încheiat la Paris la 15 decembrie 1956, Protocolul nr. 4, încheiat la Paris la 16 decembrie 1961, Protocolul nr. 5, încheiat la Strasbourg la 18 iunie 1990 (la care România a aderat prin Legea nr. 43/1994) și Protocolul nr. 6, încheiat la Strasbourg la 5 martie 1996 (la care România a aderat prin Legea nr. 6/1999); Acordul dintre Guvernul României și Comisia Comunităților Europene privind stabilirea, privilegiile și imunitățile delegației Comisiei Comunităților Europene în România (H.G. nr. 70/1993) etc.

[2] A se vedea art. 2 alin. (3) C. proc. fisc., art. 446 C. proc. pen. etc.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Titlul executoriu este atât temeiul, cât și scopul parcurgerii procedurilor de executare silită.

Legea nr. 76/2012 prevede în art. 5 că „Dispozițiile Codului de procedură civilă privitoare la titlurile executorii se aplică și hotărârilor judecătorești sau altor înscrisuri pronunțate ori, după caz, întocmite înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă, care pot fi puse în executare chiar dacă nu au fost învestite cu formula executorie".

Obligațiile stabilite prin hotărârile executorii, hotărârile definitive și prin orice alte hotărâri sau înscrisuri *care, potrivit legii, pot fi puse în executare* sunt aduse la îndeplinire pe cale silită în condițiile Cărții a V-a a noului Cod de procedură civilă.

Executarea silită poate fi pornită doar pentru aducerea la îndeplinire a celor stabilite printr-un titlu executoriu.

Vechea reglementare prevedea în art. 374 că hotărârea judecătorească sau alt titlu se execută numai dacă este învestit cu formulă executorie, cu anumite excepții. Actuala reglementare a suprimat necesitatea învestirii distincte cu formulă executorie, incluzând această procedură în procedura încuviințării executării silite, astfel cum se va arăta la art. 665 NCPC.

Raportat la categoriile de titluri executorii, enumerarea din alin. (2) al art. 632 este *limitativă*. Prin urmare, un raport de expertiză judiciară, un proces-verbal de cercetare la fața locului încheiat de către instanța de judecată sau o mărturisire judiciară nu pot constitui titluri executorii.

Instanța de executare va respinge cererea de încuviințare a executării silite dacă hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu [art. 665 alin. (5) pct. 2 NCPC].

Art. 633. Hotărârile executorii. Sunt hotărâri executorii:

1. hotărârile date în apel, dacă prin lege nu se prevede altfel;

2. hotărârile date în primă instanță, fără drept de apel, ori cele în legătură cu care părțile au convenit să exercite direct recursul, potrivit art. 459 alin. (2).

COMENTARIU

Hotărârile date în apel sunt executorii indiferent dacă sunt atacabile cu recurs sau nu. Caracterul executoriu al hotărârilor pronunțate în apel poate fi înlăturat doar printr-o prevedere legală expresă. Precizăm că hotărârea pronunțată în apel, care nu poate fi atacată cu recurs, este definitivă și constituie titlu executoriu în temeiul art. 634 alin. (1) pct. 4 teza I.

Articolul 484 NCPC stabilește că recursul suspendă executarea hotărârii în cauzele privitoare la strămutarea de hotare[3], desființarea de construcții, plantații sau a oricăror lucrări având o așezare fixă, precum și în cazurile anume prevăzute de lege. Hotărârea executorie pronunțată în apel nu poate fi executată silit dacă instanța de recurs suspendă executarea conform art. 484.

---

[3] Articolul nu este corelat cu art. 483 alin. (2), în care se arată că nu pot fi atacate cu recurs, printre altele, cererile privitoare la strămutarea de hotare. Or, dacă în această materie hotărârile pronunțate în apel nu pot fi atacate cu recurs, nu se mai pune problema caracterului suspensiv de executare al recursului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Hotărârile primei instanțe sunt executorii dacă sunt definitive în baza unei prevederi legale exprese, dacă nu pot fi atacate decât cu recurs[1] sau dacă părțile au convenit să exercite direct recursul conform art. 459 alin. (2) NCPC.

Art. 634. Hotărârile definitive. (1) Sunt hotărâri definitive:
1. hotărârile care nu sunt supuse apelului şi nici recursului;
2. hotărârile date în primă instanță, fără drept de apel, neatacate cu recurs;
3. hotărârile date în primă instanță, care nu au fost atacate cu apel;
4. hotărârile date în apel, fără drept de recurs, precum şi cele neatacate cu recurs;
5. hotărârile date în recurs, chiar dacă prin acestea s-a soluționat fondul pricinii;
6. orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs.
(2) Hotărârile prevăzute la alin. (1) devin definitive la data expirării termenului de exercitare a apelului ori recursului sau, după caz, la data pronunțării.

COMENTARIU

Hotărârile definitive sunt titluri executorii *indiferent de instanța care le-a pronunțat*. Hotărârile definitive enumerate în art. 634 sunt, într-o exprimare succintă, acele hotărâri care nu mai pot fi atacate nici cu apel, nici cu recurs, fie pentru că a expirat termenul pentru declararea căii de atac, fie pentru că legea nu prevede posibilitatea atacării lor.

Hotărârile care nu mai pot fi atacate cu apel și recurs sunt definitive *la data pronunțării* lor. Hotărârile care pot fi atacate cu apel, fără ca părțile să exercite calea de atac, devin definitive *la data expirării termenului* de exercitare a apelului. Hotărârile care pot fi atacate cu recurs devin definitive la data expirării termenului de exercitare a recursului.

Art. 635. Hotărârile arbitrale şi alte hotărâri ale organelor cu atribuții jurisdicționale. Pot fi puse în executare hotărârile arbitrale, chiar dacă sunt atacate cu acțiunea în anulare, precum şi alte hotărâri ale organelor cu atribuții jurisdicționale rămase definitive, ca urmare a neatacării lor în fața instanței judecătoreşti competente.

COMENTARIU

1. Hotărârile arbitrale. Articolul 615 NCPC stabilește expres că hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu și se execută silit întocmai ca și o hotărâre judecătorească. Fiind titluri executorii, hotărârile arbitrale pot fi puse în executare, chiar dacă sunt atacate cu acțiune în anulare.

Întrucât, potrivit art. 606 NCPC, hotărârea arbitrală este definitivă și obligatorie doar *la momentul comunicării către părți*, acesta este și momentul la care devine titlu executoriu[2]. Codul stabilește că hotărârea arbitrală trebuie comunicată părților în termen de o lună de la data pronunțării și că, la cererea oricărei părți, tribunalul arbitral va elibera o dovadă privind comunicarea hotărârii. În lipsa unor reguli de procedură stabilite de către

[1] De exemplu, hotărârile de primă instanță prin care se încuviințează învoiala părților conform art. 440 NCPC.
[2] Vechea reglementare prevedea la art. 368 CPC 1865 că doar hotărârea arbitrală învestită cu formulă executorie constituie titlu executoriu.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

părți prin convenția arbitrală sau, după caz, de către arbitrajul instituționalizat relative la comunicarea hotărârii, dispozițiile art. 165-172 NCPC privitoare la comunicarea actelor de procedură sunt pe deplin aplicabile pentru stabilirea momentului la care comunicarea a fost legal îndeplinită și, implicit, a momentului la care hotărârea arbitrală este definitivă, obligatorie și constituie titlu executoriu.

Potrivit art. 614 NCPC, hotărârea arbitrală se aduce la îndeplinire de bunăvoie de către partea împotriva căreia s-a pronunțat, de îndată sau în termenul arătat în cuprinsul acesteia. Pentru corelarea cu celelalte articole, termenul „de îndată" ar fi trebuit să se raporteze la momentul comunicării către parte a hotărârii arbitrale, și nu la momentul pronunțării. Sintagma „de îndată ce i-a fost comunicată" se înscrie în logica art. 606 NCPC.

Dacă partea obligată nu execută de bunăvoie hotărârea arbitrală, aceasta poate fi pusă în executare silită.

Chiar dacă atacarea hotărârii arbitrale, în termen, cu acțiune în anulare nu are efecte cu privire la caracterul de titlu executoriu, totuși, curtea de apel competentă să soluționeze acțiunea în anulare *poate să suspende executarea hotărârii arbitrale* în condițiile art. 612 NCPC.

Hotărârea arbitrală străină este executorie și obligatorie de la comunicarea sa părților (art. 1120 NCPC). Prealabil solicitării încuviințării executării silite, hotărârea arbitrală străină trebuie recunoscută[1] pe teritoriul României (art. 1125-1126 NCPC).

2. Hotărâri ale organelor cu atribuții jurisdicționale. Pentru a se putea vorbi de un organ cu atribuții jurisdicționale, este necesar ca procedura desfășurată în fața acestuia să respecte principiile legalității, contradictorialității, egalității și principiul dreptului la apărare. Este cazul hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și al hotărârilor date în jurisdicțiile disciplinare. Articolul *nu are în vedere jurisdicțiile speciale administrative*, la care trimite art. 21 alin. (4) din Constituția României, sau *procedurile administrative prealabile obligatorii*, de genul celei prevăzute în Legea nr. 10/2001.

Spre deosebire de hotărârile arbitrale, hotărârile organelor cu atribuții jurisdicționale constituie titlu executoriu *doar dacă nu au fost atacate în fața instanțelor judecătorești competente*. Prin urmare, data la care devin titluri executorii aceste din urmă hotărâri este cea la care a expirat termenul în cadrul căruia se putea declara calea de atac.

Atacarea, în termen, a hotărârilor organelor cu atribuții jurisdicționale face imposibilă punerea lor în executare, deoarece nu au caracterul de titlu executoriu. Când prin hotărâre definitivă se respinge calea de atac, hotărârea organului cu atribuții jurisdicționale este titlu executoriu din acel moment.

Art. 636. Titlurile executorii europene. Titlurile executorii europene cu privire la care dreptul Uniunii Europene nu cere recunoaşterea prealabilă în statul membru în care se va face executarea sunt executorii de drept, fără nicio altă formalitate prealabilă.

COMENTARIU

1. Sediul materiei se regăsește în Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu Euro-

[1] Recunoaşterea unei hotărâri arbitrale străine poate fi cerută şi pe cale incidentală.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

pean pentru creanțele necontestate. Regulamentul se aplică hotărârilor judecătorești, tranzacțiilor judiciare și actelor autentice privind creanțe necontestate. De asemenea, se aplică hotărârilor pronunțate ca urmare a acțiunilor introduse împotriva hotărârilor judecătorești, tranzacțiilor judiciare sau actelor autentice certificate ca fiind titluri executorii europene.

În sensul regulamentului, *o creanță se consideră necontestată*:

a) în cazul în care debitorul a recunoscut-o în mod expres, acceptând-o sau recurgând la o tranzacție care a fost aprobată de o instanță judecătorească sau încheiată în fața unei instanțe judecătorești în cursul unei proceduri judiciare; sau

b) în cazul în care debitorul nu i s-a opus niciodată, în conformitate cu normele de procedură ale statului membru de origine, în cursul procedurii judiciare; sau

c) în cazul în care debitorul nu s-a prezentat sau nu a fost reprezentat în cadrul unei ședințe de judecată privind această creanță după ce a contestat-o inițial în cursul procedurii judiciare, cu condiția ca atitudinea sa să fie asimilabilă unei recunoașteri tacite a creanței sau a faptelor invocate de creditor în temeiul legislației statului membru de origine; sau

d) în cazul în care debitorul a recunoscut-o în mod expres într-un act autentic.

Regimul juridic al titlului executoriu european este uniform, dar în regulament există un capitol (V) destinat reglementării chestiunilor specifice tranzacțiilor judiciare și actelor autentice.

Fără a intra în detaliile reglementări privind *titlul executoriu european*, considerăm că specificul acesteia, în cazul hotărârilor judecătorești, constă în următoarele:

a) certificarea hotărârii ca titlu executoriu european se face exclusiv de către statul de origine;

b) este eliminată procedura de recunoaștere a hotărârii (*exequatur*) în celelalte state membre;

c) hotărârea certificată[1] este recunoscută de drept în celelalte state membre și poate fi executată silit;

d) *executarea silită se realizează fără a fi necesară încuviințarea executării și fără a fi posibilă contestarea recunoașterii sale, ceea ce înseamnă că pe cale contestației la executare se pot critica doar actele de executare, și nu forma sau fondul titlului executoriu*;

e) *procedurile de executare sunt cele reglementate de legislația statului membru de executare*;

f) condițiile în care, la cererea debitorului, instanța competentă din statul de executare poate refuza ori suspenda sau limita executarea sunt strict reglementate în art. 21, respectiv art. 23 din regulament.

În cazul *titlului executoriu european având la bază o tranzacție judiciară sau un act autentic* există două diferențe principale, și anume: formularul de certificare de către statul de origine este cel tip prevăzut în anexa 2 sau, după caz, 3; în privința titlului executoriu pot fi formulate apărări de fond (nu relative la formă). Ultima diferență rezultă din faptul folosirii în regulament a unor expresii a căror semnificație evident diferită nu poate avea alt sens, în opinia noastră, decât cel arătat. Astfel, în cazul hotărârilor judecătorești certificate se prevede că nu este necesară încuviințarea executării și „nu este posibilă contestarea recunoașterii lor", iar în cazul tranzacției judiciare sau actului auten-

[1] Certificatul de titlu executoriu european se eliberează utilizând formularul tip prevăzut în anexa 1 la Regulament.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tic certificate se prevede că nu este necesară încuviințarea executării și „nu este posibilă opoziția la forța sa executorie".

Articolul 636 NCPC este corelat cu Regulamentul nr. 805/2004 în ceea ce privește reținerea caracterului executoriu de drept al titlului executoriu european. Corelarea ar fi fost totală dacă în cod s-ar fi folosit sintagma „fără nicio altă formalitate", renunțându-se la termenul „prealabilă". Susținem aceasta, deoarece, în actuala reglementare, procedura încuviințării executării silite (neaplicabilă titlurilor executorii europene) nu este prealabilă executării silite, ci cel mult concomitentă[1]. Or, atâta timp cât art. 665 NCPC nu prevede expres excepții de la procedura încuviințării executării silite de către instanță, s-ar putea înțelege eronat că, *potrivit normelor interne*, încuviințarea ar fi necesară în cazul titlurilor executorii europene[2].

Trebuie reținut că *regulamentul este obligatoriu și are aplicabilitate directă*, astfel că, față de dispozițiile art. 148 alin. (2) din Constituția României, revizuită, dispozițiile art. 636 și art. 665 NCPC nu pot fi interpretate și înțelese decât în sensul că formalitatea reprezentată de încuviințarea executării silite nu este necesară în cazul titlurilor executorii europene. Considerăm că se impune precizarea expresă în cod a inaplicabilității procedurii încuviințării în cazul titlurilor executorii europene.

O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană (inclusiv a Regulamentului CE nr. 805/2004), aprobată cu completări prin Legea nr. 191/2007, cu completările ulterioare, a fost modificată și completată prin dispozițiile art. 63 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă, dar nu în privința inadvertenței sesizate, ci în privința regulilor aplicabile căilor de atac, care au fost corelate cu cele din Codul de procedură civilă.

Nu sunt titluri executorii europene [în sensul art. 636 NCPC și al Regulamentului nr. 805/2004] hotărârile care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială sau al Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, în cazul cărora este necesară parcurgerea procedurii de recunoaștere[3] (formalitate prealabilă) și de încuviințare a executării silite pe teritoriul României[4].

2. Aspecte practice specifice. Titularul unor drepturi constatate printr-un titlu executoriu european se va adresa executorului judecătoresc competent, potrivit dispozițiilor art. 651 NCPC, cu cerere de executare silită, la care va atașa hotărârea certificată. Creditorul nu va achita taxa de timbru specifică cererii de încuviințare a executării silite. Executorul va înștiința debitorul, conform art. 666 și urm. NCPC, și va efectua actele

---

[1] La momentul aplicării Regulamentului în România – 1 ianuarie 2007 –, legislația internă nu prevedea procedura încuviințării executării de către instanță, ci doar procedura prealabilă a învestirii cu formulă executorie, ceea ce a făcut ca traducerea Regulamentului să fie făcută în contextul respectiv, cu accent pe caracterul executoriu și executarea directă.

[2] Inadvertența ar fi înlăturată și dacă în art. 636 sau în art. 665 NCPC s-ar prevedea că procedura încuviințării executării silite nu se aplică titlurilor executorii europene.

[3] Recunoașterea nu este necesară în cazul hotărârilor cărora le sunt aplicabile dispozițiile art. 54, art. 58 și anexa nr. V din Regulamentul nr. 44/2001. În cazul acestora, pentru a fi executate pe teritoriul României, este necesară doar procedura încuviințării executării silite de către tribunal.

[4] Pentru detalii în legătură cu specificul încuviințării executării silite în cazul Regulamentelor nr. 44/2001 și nr. 2201/2003, a se vedea infra, comentariul art. 665.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de executare silită. Contestația la executare se va introduce la judecătoria în a cărei circumscripție se află biroul executorului care face executarea sau, după caz, la judecătoria în a cărei rază teritorială se află imobilul urmărit[1]. Pe calea contestației se vor putea invoca doar critici referitoare la actele de executare efectuate.

Art. 637. Executarea hotărârilor supuse controlului instanțelor judecătorești. (1) Punerea în executare a unei hotărâri judecătorești care constituie titlu executoriu se poate face numai pe riscul creditorului dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau recurs; dacă titlul este ulterior modificat ori desființat, creditorul va fi ținut, în condițiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale, în tot sau în parte, după caz.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător în cazul punerii în executare a unei hotărâri arbitrale.

COMENTARIU

1. Hotărârile judecătorești. Articolul are în vedere *hotărârile care sunt executorii, dar nu sunt definitive*, astfel cum acestea sunt prevăzute în art. 633 NCPC. Riscul pe care și-l asumă creditorul este acela de a fi obligat la întoarcerea totală sau parțială a executării, în cazul modificării ori desființării hotărârii judecătorești în calea de atac a apelului sau a recursului. Evident că repunerea debitorului în drepturile sale, în tot sau în parte, se poate face și benevol, fără a se apela la întoarcerea silită a executării.

Terminologia folosită în articol nu este corelată cu terminologia folosită în art. 480, care vorbește, în caz de admitere a apelului, despre anulare sau schimbare, în tot sau în parte, și 496 NCPC, care vorbește, în caz de admitere a recursului, despre casare, în tot sau în parte. Având în vedere posibilitatea[2] anulării, schimbării sau casării titlului executoriu în căile de atac a apelului, respectiv a recursului, ar fi fost de dorit ca articolul să folosească termenii aferenți soluțiilor respective, care sunt actuali, și nu termenii folosiți în vechea reglementare a apelului și recursului.

Articolul nu tratează posibilitatea anulării ori schimbării totale sau parțiale a titlului executoriu reprezentat de o hotărâre definitivă în cadrul contestației în anulare sau al revizuirii.

2. Hotărârile arbitrale. Aplicarea prevederilor alin. (1) inclusiv hotărârilor arbitrale este consecința firească a faptului că hotărârea arbitrală, comunicată părților, poate fi pusă în executare silită, chiar dacă a fost atacată cu acțiune în anulare. Or, din moment ce acțiunea în anulare poate fi admisă de către instanță, cu consecința anulării titlului executoriu, se pune problema suportării riscului executării de către creditor și a repunerii debitorului în drepturile sale.

Apreciem că alin. (2) ar fi fost mai exact dacă ar fi precizat că se referă la punerea în executare a hotărârilor arbitrale comunicate părților și atacate, în termen, cu acțiune în anulare. Aceasta, deoarece problema suportării riscului executării nu se pune în cazul hotărârilor arbitrale neatacate în termen cu acțiune în anulare sau al celor în privința cărora a fost respinsă acțiunea în anulare.

---

[1] Dacă urmărirea se realizează potrivit art. 819 NCPC.

[2] Pentru detalii cu privire la soluțiile care se pot pronunța în apel, a se vedea *D.M. Gavriș*, Considerații cu privire la calea de atac a apelului în noul Cod de procedură civilă, în P.S. nr. 19/2012.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Diferența față de reglementarea anterioară. Trebuie observat că vechea reglementare nu conținea un articol similar celui analizat. Aspectele reglementate de art. 637 NCPC erau tratate implicit sau explicit în materia întoarcerii executării.

Considerăm că legiuitorul a procedat corect adoptând soluția conform căreia, în condițiile date, punerea în executare se face pe riscul creditorului, deoarece a tranșat problemele legate de riscul contractului (de exemplu, în cazul vânzării silite a bunurilor sau chiar în cazul vânzării libere a bunurilor, de către debitor cu acordul creditorului, dar pe parcursul executării silite) și de pieirea fortuită a bunului executat[1].

Art. 638. Alte titluri executorii. (1) Sunt, de asemenea, titluri executorii şi pot fi puse în executare silită:

1. încheierile şi procesele-verbale întocmite de executorii judecătoreşti care, potrivit legii, constituie titluri executorii;

2. înscrisurile autentice;

3. titlurile de credit sau alte înscrisuri cărora legea le recunoaşte putere executorie.

(2) Suspendarea executării titlurilor prevăzute la alin. (1) pct. 2 şi 3 poate fi cerută şi în cadrul acțiunii de fond având ca obiect desființarea lor. Dispozițiile art. 718 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Articolul enumeră titlurile executorii care nu sunt hotărâri judecătorești, hotărâri arbitrale sau titluri europene. Toate aceste „alte titluri executorii" sunt materializate în *înscrisuri* în sensul art. 265 NCPC.

1. Încheierile și procesele-verbale întocmite de executorii judecătorești. Prima categorie de astfel de titluri executorii este reprezentată de încheierile și procesele-verbale întocmite de executorii judecătorești. Fiind vorba de acte ale executorului judecătoresc, acestea sunt în același timp și înscrisuri autentice conform art. 269 NCPC.

Nu orice încheiere sau proces-verbal încheiate de executor sunt titluri executorii, ci doar cele care au această calitate potrivit legii. Prin urmare, caracterul de titlu executoriu al unei încheieri sau al unui proces-verbal *trebuie să fie expres prevăzut în lege*.

Astfel, sunt titluri executorii: încheierea de actualizare a sumelor din titlul executoriu, emisă de executor la cererea creditorului potrivit art. 628 NCPC; încheierea executorului judecătoresc pentru sumele stabilite potrivit art. 669 NCPC (cheltuielile de executare); procesul-verbal de licitație prin care executorul stabilește suma datorată de fostul adjudecatar care nu a depus prețul în termen, potrivit art. 849 NCPC, etc.

2. Înscrisurile autentice. A doua categorie de „alte titluri executorii" este reprezentată, în formularea codului, de înscrisurile autentice.

Înscrisul autentic este definit în art. 269 NCPC ca fiind înscrisul întocmit sau, după caz, primit și autentificat de o autoritate publică, de notarul public sau de către o altă persoană[2] investită de stat cu autoritate publică, în forma și în condițiile stabilite de lege. Autenticitatea înscrisului se referă la stabilirea identității părților, exprimarea con-

---

[1] Pentru detalii, a se vedea *D.M. Gavriș*, Transferul proprietății și riscul în contractul de vânzare-cumpărare, potrivit noului Cod civil, în P.S. nr. 20/2011.

[2] Actele executorilor judecătorești, în limita competențelor legale, sunt acte de autoritate publică, conform art. 2 alin. (2) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, republicată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

simțământului acestora cu privire la conținut, semnătura lor și data înscrisului. Este, de asemenea, autentic orice alt înscris emis de către o autoritate publică și căruia legea îi conferă acest caracter.

Observând conținutul art. 639, constatăm că reprezintă o dezvoltare a pct. 2 din art. 638; de altfel, titlul marginal al art. 639 este „înscrisurile autentice notariale".

Precizarea anterioară a fost necesară, pentru că se pune întrebarea dacă pct. 2 al art. 638 are în vedere înscrisurile autentice, astfel cum acestea sunt definite prin art. 269, sau are în vedere înscrisurile autentice notariale dezvoltate în art. 639? Răspunsul nu poate fi decât acela că pct. 2 al art. 638 se referă la înscrisurile autentice notariale. A accepta prima variantă – că art. 638 pct. 2 are în vedere înscrisurile autentice definite la art. 269 NCPC – ar însemna că toate actele întocmite de funcționarii autorităților publice sunt titluri executorii, ceea ce, din motive care țin de conținutul respectivelor acte, din motive ce țin de siguranța circuitului juridic civil și din motive ce țin de interpretarea sistematică a normelor de procedură, nu poate fi acceptat. Din aspectul de necontestat că toate hotărârile judecătorești sunt înscrisuri autentice în sensul art. 269 și din aspectul, de asemenea de necontestat, că nu toate hotărârile judecătorești sunt titluri executorii (ci doar hotărârile executorii și cele definitive) se ajunge la concluzia că pct. 2 al articolului este greșit formulat și nu poate avea în vedere înscrisurile autentice definite de art. 269 NCPC, ci doar înscrisurile autentice notariale, astfel cum sfera acestora este delimitată în art. 639.

Eroarea de la pct. 2 din articol este una de conținut și poate avea efecte practice negative, astfel că se impune a fi înlăturată, fie prin abrogarea pct. 2, fie prin completarea acestui punct cu sintagma „notariale care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă".

3. Titlurile de credit sau alte înscrisuri cărora legea le recunoaște putere executorie. A treia categorie de „alte titluri executorii" este una mai largă și cuprinde, pe de o parte, titlurile de credit, care sunt dezvoltate în art. 640, iar, pe de altă parte, alte înscrisuri cărora legea le recunoaște putere executorie.

În cazul acestora din urmă, textul nu distinge nici după emitenții sau beneficiarii înscrisurilor, nici după cum sunt înscrisuri autentice sau sub semnătură privată și nici după cum sunt înscrisuri pe suport informatic, pe suport electronic sau pe suport de hârtie. Prin urmare, aplicând principiul *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, reținem doar că, în privința acestor din urmă înscrisuri, pentru a fi titluri executorii, *este necesar și suficient ca legea să le recunoască putere executorie* sau, mai exact, *să prevadă că pot fi puse în executare silită*.

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, a mărit semnificativ numărul titlurilor executorii. De exemplu, sunt titluri executorii: contractele de locațiune încheiate prin înscris sub semnătură privată care au fost înregistrate la organele fiscale, precum și cele încheiate în formă autentică – doar pentru plata chiriei la termenele și în modalitățile stabilite în contract sau, în lipsa acestora, prin lege (art. 1798 NCC); contractele de arendare încheiate în formă autentică, precum și cele înregistrate la consiliul local – doar pentru plata arendei la termenele și în modalitățile stabilite în contract (art. 1845 NCC); contractul de comodat încheiat în formă autentică sau printr-un înscris sub semnătură privată cu dată certă – doar în privința obligației de restituire și doar în cazul încetării contractului prin decesul comodatarului sau prin expirarea termenului (art. 2157 NCC); împrumutul de consumație, în condițiile împrumutului de folosință (art. 2165 NCC).

Cazurile, condițiile și scopurile în vederea cărora legea recunoaște caracterul de titlu executoriu unor înscrisuri sunt de strictă interpretare. Astfel, contractul de locațiune

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

încheiat în formă autentică, pe durată nedeterminată, nu este titlu executoriu pentru restituirea bunului dat în locațiune [art. 1809 alin. (2) NCC], iar contractul de comodat încheiat prin act autentic nu devine titlu executoriu în cazul decesului comodantului.

Trebuie precizat că *părțile, instituțiile sau autoritățile statului ori alte subiecte de drept nu pot să confere putere executorie înscrisurilor*.

4. Suspendarea executării titlurilor executorii. Particularitatea titlurilor executorii reglementate în art. 638 de a nu fi rezultatul unui proces desfășurat în fața instanței judecătorești sau a tribunalului arbitral a determinat legiuitorul ca, în cazul celor de la pct. 2 și 3, să prevadă posibilitatea suspendării executării lor în cadrul acțiunii de fond prin care se urmărește desființarea titlului executoriu. În sensul articolului, acțiunea de fond poate fi o acțiune în anulare, o acțiune în constatarea nulității, o acțiune în rezoluțiune sau în reziliere, precum și orice altă acțiune prin care se urmărește lipsirea de efecte juridice (altfel spus, desființarea) a titlului executoriu.

În cadrul acțiunii de fond se poate solicita, de către partea interesată, suspendarea executării titlului executoriu (doar dacă anterior a fost pus în executare), după regulile prevăzute în art. 718 NCPC (pentru motive temeinice, de regulă cu darea prealabilă a unei cauțiuni etc.), care se aplică în mod corespunzător.

Simpla introducere a acțiunii de fond prin care se urmărește desființarea titlului executoriu nu are ca efect suspendarea executării silite. Dacă în cadrul acțiunii de fond nu se solicită suspendarea executării sau dacă nu se introduce o acțiune de fond, debitorul poate solicita suspendarea în cadrul contestației la executare în baza aceluiași art. 718 NCPC.

Art. 639. Înscrisurile autentice notariale. (1) Actul autentificat de notarul public care constată o creanță certă, lichidă şi exigibilă constituie titlu executoriu. În lipsa originalului, titlul executoriu îl poate constitui duplicatul sau copia legalizată de pe exemplarul din arhiva notarului public.

(2) În cazul anulării de către instanța de judecată a înscrisului autentificat de notarul public, răspunderea civilă a notarului public poate fi angajată numai pentru încălcarea de către acesta cu vinovăție a obligațiilor sale profesionale, urmate de cauzarea unui prejudiciu, stabilite prin hotărâre judecătorească definitivă.

COMENTARIU

1. Înscrisurile autentice notariale. Înscrisurile autentice notariale sunt înscrisuri autentificate de notarii publici conform procedurii de autentificare a actelor, reglementată în art. 90-101 din Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată. Articolul 90 alin. (1) din lege prevede că înscrisul autentic notarial este cel întocmit sau, după caz, primit și autentificat *de către notarul public ori de către personalul misiunilor diplomatice și al oficiilor consulare,* în forma și în condițiile stabilite prin lege.

Potrivit art. 101 din legea menționată, „înscrisul autentificat de notarul public care constată o creanță certă și lichidă are putere de titlu executoriu la data exigibilității acesteia. În lipsa înscrisului original, poate constitui titlu executoriu duplicatul sau copia legalizată de pe exemplarul din arhiva notarului public".

Înscrisurile autentificate de notarii publici sunt multiple, dar nu în cazul tuturor se pune problema caracterului de titlu executoriu. Înscrisurile autentice notariale sunt titluri executorii doar dacă constată o creanță certă, lichidă și exigibilă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Creanța este *certă* când existența ei neîndoielnică rezultă din însuși titlul executoriu [art. 662 alin. (2) NCPC].

Creanța este *lichidă* atunci când obiectul ei este determinat sau când titlul executoriu conține elementele care permit stabilirea lui [art. 662 alin. (3) NCPC].

Creanța este *exigibilă* dacă obligația debitorului este ajunsă la scadență sau acesta este decăzut din beneficiul termenului de plată [art. 662 alin. (4) NCPC].

Nu sunt titluri executorii înscrisurile autentice care constată, nasc, modifică, transmit sau sting drepturi reale. De exemplu, un contract de schimb, fără sultă, nu este titlu executoriu pentru predarea bunurilor la care se referă, chiar dacă este autentificat la notariat. În schimb, dacă, pentru egalizarea valorică a bunurilor, același contract de schimb prevede obligația unei părți de plată a sultei și stabilește necondiționat data până la care trebuie plătită, va fi titlu executoriu în privința sultei de la data exigibilității acesteia.

Înscrisurile autentice întocmite de personalul misiunilor diplomatice și al oficiilor consulare nu au putere de titlu executoriu la data exigibilității, chiar dacă constată o creanță certă și lichidă.

2. Răspunderea civilă a notarului public pentru anularea de către instanță a actului autentificat. Potrivit art. 73 din Legea nr. 36/1995, republicată, „răspunderea civilă a notarului public poate fi angajată în condițiile legii civile, pentru încălcarea obligațiilor sale profesionale, atunci când acesta a cauzat cu vinovăție *sub forma relei-credințe* un prejudiciu, stabilite prin hotărâre judecătorească definitivă" (s.n.).

Articolul 1258 NCC, al cărui titlu marginal este „repararea prejudiciului în cazul nulității contractului încheiat în formă autentică", prevede următoarele: „în cazul anulării sau constatării nulității contractului încheiat în formă autentică pentru o cauză de nulitate a cărei existență rezultă din însuși textul contractului, partea prejudiciată poate cere obligarea notarului public la repararea prejudiciilor suferite, în condițiile răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie".

Conform dispozițiilor alin. (2) al art. 639 NCPC, pentru a se angaja răspunderea civilă a notarului public, este necesar ca prin hotărâre judecătorească definitivă să se stabilească *îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții*:

a) înscrisul autentificat de notarul public a fost anulat de către instanța de judecată civilă sau penală;

b) la momentul autentificării înscrisului, notarul nu a respectat obligațiile profesionale;

c) nerespectarea obligațiilor profesionale s-a făcut cu vinovăție, în oricare dintre formele reglementate de art. 16 NCC;

d) fapta notarului (comisivă sau omisivă) a cauzat un prejudiciu.

Deși ar părea că textele regăsite în Legea nr. 36/1995, republicată, în Codul civil și în Codul de procedură civilă reglementează aceleași aspecte, în realitate domeniul de aplicare al acestora este diferit. Astfel, art. 73 din Legea nr. 36/1995, republicată, instituie principiul răspunderii civile a notarului public pentru prejudiciile cauzate prin încălcarea obligațiilor profesionale în orice domeniu de activitate notarială. Codul civil face o aplicare a principiului enunțat în materia contractelor încheiate în formă autentică, indiferent de obiectul contractului. Codul de procedură civilă face, la rândul său, o aplicare a aceluiași principiu în materia înscrisurilor autentificate de notarul public, care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă și care au fost puse în executare silită.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prin urmare, *vinovăția* cerută pentru răspunderea notarului în condițiile alin. (2) al art. 639 nu este aceeași cu vinovăția cerută pentru răspunderea notarului în condițiile art. 73 din Legea nr. 36/1995, republicată (în primul caz legiuitorul vorbește de vinovăție, fără distincții, pe când în al doilea caz legiuitorul vorbește de vinovăție sub forma relei-credințe). În privința răspunderii notarului public, Codul de procedură civilă este lege specială față de Legea nr. 36/1995. Din acest motiv, nu se poate susține că Legea nr. 77/2012, care a modificat expres Legea nr. 36/1995 și, totodată, este ulterioară Legii nr. 76/2012 de punere în aplicare și de modificare a Codului de procedură civilă, ar fi modificat implicit alin. (2) al art. 639 NCPC. Dacă legiuitorul va dori ca răspunderea notarului în condițiile art. 639 alin. (2) NCPC să fie antrenată doar pentru vinovăția sub forma intenției (din păcate, termenul de vinovăție sub forma relei-credințe, introdus prin Legea nr. 77/2012, este corelat doar cu vechiul Cod civil), va trebui să modifice Codul de procedură civilă.

Domeniul de aplicare al dispozițiilor art. 639 alin. (2) este *limitat la cazurile de anulare a înscrisurilor autentice notariale care constituie titluri executorii și în legătură cu care s-a început executarea silită ori chiar s-a finalizat*. Dacă anularea înscrisului autentic s-a dispus de către instanța judecătorească anterior începerii executării silite, nu sunt incidente dispozițiile art. 639, iar eventuala răspundere a notarului va putea fi antrenată doar în condițiile art. 73 din Legea nr. 36/1995, republicată, sau art. 1258 NCC.

Răspunderea civilă a notarului nu intervine când motivele de anulare sau de nulitate nu au legătură cu respectarea sau nerespectarea îndatoririlor profesionale ale notarului public. Nu poate fi antrenată răspunderea civilă a notarului atunci când motivul de nulitate a fost cauzat, exclusiv, de către o parte sau un terț.

În fine, răspunderea civilă a notarului nu poate fi angajată dacă înscrisul autentificat, care constituia titlu executoriu, a fost lipsit de efecte juridice în alt mod decât în urma unei acțiuni în anulare.

Art. 640. Titlurile de credit. Cambia, biletul la ordin şi cecul, precum şi alte titluri de credit constituie titluri executorii, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute în legea specială.

COMENTARIU

Sediul materiei în cazul cambiei, biletului la ordin și cecului este reprezentat de Legea nr. 58/1934 și Legea nr. 59/1934. Actele normative menționate prevăd că titlurile de credit pe care le reglementează au valoare de „titlu executor pentru capital și accesorii".

Prin Legea nr. 76/2012 au fost aduse modificări (atât expres, cât și implicit) Legilor nr. 58/1934 și nr. 59/1934. Un caz de modificare implicită este cel referitor la *înlăturarea cerinței învestirii cu formulă executorie a cambiei, biletului la ordin și cecului*. Articolul 5 din Legea nr. 76/2012 prevede că „Dispozițiile Codului de procedură civilă privitoare la titlurile executorii se aplică și hotărârilor judecătorești sau altor înscrisuri pronunțate ori, după caz, întocmite înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă, care pot fi puse în executare chiar dacă nu au fost învestite cu formula executorie". Articolul 10 din același act normativ prevede că, „Ori de câte ori printr-un act normativ se prevede învestirea cu formulă executorie a unei hotărâri judecătorești sau a altui înscris, acestea vor fi puse în executare, de la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, fără a fi necesară învestirea cu formulă executorie".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlurile de credit menționate se execută potrivit dispozițiilor legilor speciale amintite mai sus, care prevăd *intervenția executorului judecătoresc doar în cazul dresării protestului*.

Art. 641. Refuzul eliberării titlului executoriu. Dacă se refuză eliberarea titlului executoriu de către alte organe competente potrivit legii şi dacă legea specială nu prevede altfel, creditorul poate face plângere la judecătoria în circumscripția căreia se află organul care trebuia să emită titlul executoriu, în termen de 15 zile de la data când a luat cunoştință de refuz.

COMENTARIU

Instituirea acestei proceduri este utilă, dar trebuie precizat de la început că *nerespectarea termenului de 15 zile nu poate avea ca efect decăderea creditorului din dreptul de a i se elibera titlu executoriu*.

Momentul la care s-a luat cunoștință de refuz este cert atunci când refuzul eliberării titlului este rezultatul invocării unor impedimente legale de către organul emitent, impedimente care sunt comunicate în scris creditorului.

Dacă, așa cum se întâmplă în practică, organul emitent nu răspunde prompt sau în termenul legal solicitării creditorului, apreciem că nu avem de-a face cu un refuz de eliberare care să atragă incidența dispozițiilor art. 641, ci cu o lipsă de celeritate (specifică aparatelor birocratice) a cărei sancționare se realizează în regim de contencios administrativ. Cu alte cuvinte, în logica art. 641, *lipsa răspunsului nu este asimilată cu refuzul eliberării titlului executoriu*.

Procedura plângerii reglementate prin art. 641 are caracter subsidiar și se aplică doar atunci când legea specială nu prevede altfel.

Competența soluționării plângerii este stabilită în favoarea judecătoriei în a cărei rază teritorială se află organul care trebuia să emită titlul executoriu. Soluția aleasă de legiuitor este justificată de faptul că, în lipsa titlului executoriu, nu se poate vorbi de executare silită și, implicit, de instanța de executare.

Cu titlu de exemplu, arătăm că eliberarea titlului executoriu se face de către alte organe în cazurile prevăzute de art. 25 alin. (4)-(7) din Legea nr. 10/2001.

Art. 642. Desființarea titlului executoriu. Dacă s-a desființat titlul executoriu, toate actele de executare efectuate în baza acestuia sunt desființate de drept, dacă prin lege nu se prevede altfel. În acest caz, sunt aplicabile dispozițiile privitoare la întoarcerea executării.

COMENTARIU

Desființarea actelor de executare ca efect al desființării titlului executoriu este *o aplicare a principiului quod nullum est, nullum producit effectum*[1].

Reglementarea anterioară nu prevedea nicio excepție de la regula desființării actelor de executare efectuate. Actuala reglementare, stabilind principiul desființării de drept a actelor de executare, precizează că acesta se aplică *„dacă prin lege nu se prevede altfel"*.

---

[1] În noul Cod civil, principiul este consacrat prin dispozițiile art. 1254, care la alin. (2) prevede că „desființarea contractului atrage, în condițiile legii, și desființarea actelor subsecvente încheiate în baza lui".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De exemplu, alin. (2) al art. 722 NCPC prevede că sunt exceptate de la desființare actele juridice efectuate în cursul executării silite care au dus la dobândirea unor drepturi definitive, cu privire la bunuri, de către terții de bună-credință.

Excepțiile de la desființarea actelor de executare, în cazul desființării titlului executoriu, trebuie să fie expres prevăzute de lege și sunt de strictă interpretare.

Articolul 642 *se referă, exclusiv, la desființarea titlului executoriu*, ceea ce înseamnă că regula enunțată nu se aplică actelor subsecvente atunci când se anulează un act de executare oarecare. În astfel de situații sunt aplicabile dispozițiile dreptului comun în materia nulității actelor de procedură.

Capitolul III. Participanții la executarea silită

Art. 643. Enumerare. (1) Participanții la executarea silită sunt:
1. părțile;
2. terții garanți;
3. creditorii intervenienți;
4. instanța de executare;
5. executorul judecătoresc;
6. Ministerul Public;
7. agenții forței publice;
8. martorii asistenți, experții, interpreții şi alți participanți, în condițiile anume prevăzute de lege.

(2) Dispozițiile art. 41 şi următoarele se aplică în mod corespunzător şi participanților la executarea silită prevăzuți la alin. (1) pct. 4-8.

COMENTARIU

Capitolul III al Titlului I tratează participanții la executarea silită, stabilind drepturile și obligațiile acestora și tranșând problemele legate de competență acolo unde este cazul.

Enumerarea participanților la executarea silită *nu este una exhaustivă*, teza ultimă a pct. 8 de la alin. (1) prevăzând posibilitatea existenței și a altor participanți, în condițiile anume prevăzute de lege. Astfel de alți participanți pot fi: terțul deținător al bunului mobil sau administratorul sechestru [art. 743 alin. (3)]; adjudecatarii bunurilor mobile sau imobile vândute la licitație publică (art. 773-774, respectiv art. 852-853); terțul poprit (art. 786 NCPC) etc.

Întrucât contestația la executare face parte integrantă din executarea silită, este posibil ca, pe parcursul judecării acesteia, *terțe persoane să intervină voluntar sau forțat în proces*, lărgind astfel sfera participanților. De asemenea, instanța sesizată cu o contestație la executare va putea pune în discuție din oficiu, conform art. 78 alin. (2) NCPC, *introducerea în cauză a altor persoane*.

Dispozițiile art. 41-54 NCPC[1] privitoare la incompatibilitate, abținere, recuzare și la modul de soluționare a acestor incidente procedurale se aplică *în mod corespunzător* (nu *mutatis mutandis*), dacă este cazul, și membrilor care constituie instanța de executare,

[1] Codul de procedură civilă nu trebuie să aibă formulări de genul „art. 41 și următoarele", deoarece dispozițiile la care se referă norma de trimitere nu pot fi stabilite exact, contravenindu-se astfel regulilor de elaborare a actelor normative.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

executorului judecătoresc, reprezentantului Ministerului Public, agenților forței publice, martorilor asistenți, experților, interpreților și celorlalți participanți.

Art. 644. Părțile. (1) Sunt părți în procedura de executare silită creditorul şi debitorul.

(2) Calitatea de creditor sau de debitor se poate transmite oricând în cursul executării silite, potrivit legii. În acest caz, actele de executare îndeplinite până la data transmiterii calității procesuale produc efecte, în condițiile legii, față de succesorii în drepturi ai creditorului sau ai debitorului, după caz.

COMENTARIU

1. Noțiunea de părți. *Creditorul* este subiectul activ al executării silite, în calitate de titular al unui drept[1] susceptibil de a fi valorificat prin executare silită și constatat printr-un titlu executoriu, în condițiile legii.

Debitorul este subiectul pasiv al executării silite. Acesta este ținut în baza titlului să execute obligația de a da, de a face sau de a nu face, corelativă dreptului creditorului și stabilită prin titlul executoriu.

În același titlu executoriu pot sta în calitate de creditor și/sau debitor *mai multe persoane.*

Dispozițiile Codului civil relative la capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu sunt pe deplin aplicabile creditorului și debitorului.

Pot avea calitatea de părți în executarea silită *atât persoanele fizice, cât și persoanele juridice*, acestea din urmă fie că sunt de drept public, fie că sunt de drept privat. Singura condiție este ca persoana fizică sau juridică să fie parte și în titlul executoriu, ca titular de drepturi sau obligații susceptibile de executare silită.

2. Transmiterea calității de parte. Calitatea de creditor sau de debitor se poate transmite oricând în cursul executării silite, prin lege, prin convenție, prin succesiune, prin fuziune, prin divizare sau prin orice alt mijloc permis de lege.

Actele de executare îndeplinite până la data transmiterii calității produc efecte, în condițiile legii, față de succesorii în drepturi ai creditorului sau ai debitorului, după caz. Momentul la care are loc transmiterea depinde de fiecare mod de transmitere în parte.

Pentru a fi opozabilă terților (ceilalți participanți la executarea silită) și pentru a-și produce efecte față de aceștia, *este necesar ca transmiterea sau înstrăinarea calității să le fie adusă la cunoștință.*

Transmiterea calității de creditor în executarea silită nu afectează obiectul obligației sau garanțiile constituite pentru asigurarea realizării acesteia.

Vânzarea drepturilor executate silit *nu este o vânzare de drepturi litigioase* în sensul art. 1653 NCC, deoarece în faza executării existența dreptului este deja stabilită pin titlul executoriu, iar întinderea este fie determinată, fie determinabilă. Totuși, dacă există o contestație la executare, în cadrul căreia se pot aduce critici pe fondul titlului executoriu, vânzarea are ca obiect drepturi litigioase. Părților din contestația la executare le sunt aplicabile dispozițiile art. 38 și art. 39 NCPC relative la transmiterea calității procesuale și la situația procesuală a înstrăinătorului și a succesorilor săi.

---

[1] Dreptul poate fi atât patrimonial, cât și nepatrimonial, după cum poate fi un drept de creanță sau un drept real.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 645. Drepturile părților. (1) Creditorul şi debitorul au dreptul să asiste, personal sau prin reprezentanții lor, la efectuarea tuturor actelor de executare, să ia cunoştință de actele dosarului de executare şi să obțină adeverințe şi copii de pe aceste acte, certificate de executorul judecătoresc, pe cheltuiala părții interesate, iar atunci când se consideră vătămați în drepturile ori interesele lor legitime, pot contesta actele de executare sau executarea silită însăşi, în termenele şi condițiile prevăzute de lege. Acest drept îl au şi alte persoane care justifică un interes ocrotit de lege.

(2) La cererea debitorului, executorul judecătoresc va aplica, în condițiile legii, compensația legală dintre creanța prevăzută în titlul a cărui executare s-a cerut împotriva sa şi creanța pe care el o opune pe baza unui alt titlu executoriu.

COMENTARIU

1. Drepturile părților. Creditorul şi debitorul au dreptul:

a) de a fi asistați şi/sau reprezentați, în condițiile legii, pe parcursul executării silite; pe parcursul executării silite partea poate fi reprezentată de către un mandatar neavocat şi fără studii juridice, dar în cazul contestațiilor la executare sunt pe deplin aplicabile restricțiile prevăzute de art. 83 alin. (1) teza a II-a NCPC;

b) de a formula cereri şi excepții în legătură cu executarea silită care se desfăşoară;

c) de a participa nemijlocit, personal sau/şi prin reprezentant, la efectuarea tuturor actelor de executare;

d) să ia cunoştință de actele dosarului de executare; persoanele care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română au dreptul să ia cunoştință de cuprinsul actelor prin intermediul unui interpret sau traducător;

e) să obțină adeverințe şi copii, certificate de executorul judecătoresc, pe cheltuiala părții interesate, de pe actele aflate la dosarul de executare; la cererea părții de a i se elibera un duplicat al actului original, biroul executorului judecătoresc care a întocmit acel act va elibera duplicatul în cel mult 5 zile (art. 58 din Legea nr. 188/2000, republicată);

f) de a contesta actele de executare silită ori executarea silită însăşi, în termenele şi în condițiile prevăzute de lege;

g) de a face acte de dispoziție în formele şi în condițiile prevăzute de lege [art. 9 alin. (3) NCPC].

Părțile trebuie să îşi exercite drepturile *cu bună-credință*, în scopul în care acestea sunt recunoscute şi ocrotite prin lege.

2. Compensația. În faza executării silite, compensația legală poate fi aplicată de către executorul judecătoresc (a) la cererea debitorului şi (b) dacă creanței executate silit i se opune o creanță rezultată dintr-un alt titlu executoriu. În titlul executoriu care constată creanța opusă trebuie să figureze aceleaşi părți, cu calități inverse.

O creanță certă, lichidă şi exigibilă, constatată printr-un contract sub semnătură privată, nu poate face obiectul compensării aplicate de executor, deoarece respectivul contract nu este un titlu executoriu. Bineînțeles că părțile pot conveni ca cele două creanțe să fie compensate, potrivit dreptului comun, în virtutea dreptului de a face acte de dispoziție.

Executarea silită a unor obligații al căror obiect nu este un drept de creanță exclude posibilitatea aplicării compensației de către executor. Compensația nu poate fi aplicată de către executor în situația în care se execută, respectiv se opun obligații de predare

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a unei anumite cantități de bunuri fungibile, deși, potrivit Codului civil, compensația ar opera (art. 1617 NCC).

Dacă, urmare a aplicării compensației, *datoria executată silit se stinge în totalitate* (inclusiv dobânzile, penalitățile, cheltuielile de executare), executarea silită va înceta. Dacă *datoria executată silit este stinsă în parte*, executare va continua pentru partea neexecutată.

Alineatul (2) al art. 645 nu prevede expres care este actul întocmit de executorul judecătoresc atunci când aplică, la cererea debitorului, compensarea legală. Față de dispozițiile art. 656 alin. (1) NCPC, este clar că executorul va întocmi o *încheiere* pentru situațiile în care executarea silită încetează ca urmare a stingerii întregii datorii executate. Din rațiuni de simetrie, considerăm că tot încheiere se întocmește de către executor și în situația în care, urmare a aplicării compensării, se stinge doar o parte din datorie. Într-o astfel de situație se poate susține că executarea silită a unei părți din debit a încetat. Util ar fi fost ca legiuitorul să prevadă expres că executorul, aplicând compensarea sau respingând cererea de compensare formulată de debitor, va întocmi o încheiere.

Art. 646. Obligațiile părților. (1) Creditorul este obligat să acorde executorului judecătoresc, la cererea acestuia, sprijin efectiv pentru aducerea la îndeplinire, în bune condiții, a executării silite, punându-i la dispoziție şi mijloacele necesare în acest scop. El este obligat să avanseze cheltuielile necesare îndeplinirii actelor de executare, potrivit dispozițiilor luate de executor.

(2) Debitorul este obligat, sub sancțiunile prevăzute la art. 188 alin. (2), să declare, la cererea executorului, toate bunurile sale, mobile şi imobile, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmăşie, cu arătarea locului în care acestea se află, precum şi toate veniturile sale, curente sau periodice.

(3) Debitorul ale cărui bunuri au fost deja sechestrate este ținut să aducă la cunoştința executorului care sechestrează aceleaşi bunuri existența sechestrului anterior şi identitatea organului de executare care l-a aplicat, predând executorului o copie a procesului-verbal de sechestru.

COMENTARIU

1. Obligațiile creditorului. Creditorul are următoarele obligații:

a) să acorde sprijin efectiv executorului judecătoresc, la cererea acestuia, pentru aducerea la îndeplinire, în bune condiții, a executării silite;

b) să avanseze cheltuielile necesare efectuării actelor de executare, potrivit dispozițiilor luate de către executor.

Codul nu prevede sancțiuni exprese pentru neexecutarea obligațiilor de către creditor, deoarece acesta are interesul să finalizeze executarea, iar atitudinea sa pasivă nu îl afectează decât pe el. După cum se va vedea, instituția perimării se prezintă în primul rând ca o sancțiune a creditorului care nu stăruie în efectuarea executării începute.

2. Obligațiile debitorului. Sancțiuni. Debitorul are următoarele obligații:

a) să declare, la cererea executorului, toate bunurile sale, mobile sau imobile, inclusiv cele aflate în proprietate comună, pe cote-părți sau în devălmășie, cu arătarea locului în care acestea se află, precum și toate veniturile sale, curente și periodice;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) să înștiințeze executorul despre existența unor bunuri sechestrate anterior, să indice organul de executare care a aplicat sechestrul și să predea executorului o copie a procesului-verbal de sechestru.

Sancțiunea care se poate aplica în cazul neexecutării obligației debitorului de a declara, la cererea executorului, bunurile urmăribile indicate la art. 646 alin. (2) este cea prevăzută la art. 188 alin. (2) NCPC, și anume *amendă judiciară* de la 100 lei la 1.000 lei. Amenda se aplică de către președintele instanței de executare, la cererea executorului judecătoresc.

Apreciem că aceeași sancțiune se poate aplica și pentru fapta debitorului de a nu aduce la cunoștința executorului existența unor sechestre anterioare. Chiar dacă în alin. (3) al art. 646 nu există o trimitere expresă la art. 188, de genul celei din alin. (2), se poate considera că, printr-un comportament contrar celui prescris de lege, debitorul împiedică executarea normală a executării silite.

Pentru consecvență metodologică, ar fi fost de dorit ori ca trimiterea la art. 188 alin. (2) să se regăsească atât în alin. (2), cât și în alin. (3) al art. 646, ori să nu se regăsească în niciunul dintre ele.

Art. 647. Terții garanți. (1) Creditorul, în condițiile legii, poate urmări, în limita creanței şi a accesoriilor acesteia, concomitent sau, după caz, separat, şi bunurile terților care au garantat plata datoriilor debitorului. În acest caz, dispozițiile privitoare la drepturile şi obligațiile debitorului se aplică în mod corespunzător şi terților garanți, în afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

(2) Când se urmăreşte numai terțul fidejusor ori garant ipotecar, toate actele de executare vor fi comunicate în acelaşi timp şi debitorului principal, care va fi introdus din oficiu în procedura de urmărire silită.

COMENTARIU

1. Noțiune. Terții garanți sunt persoanele care s-au angajat să garanteze plata datoriilor asumate de debitor. Creditorul poate urmări concomitent sau, după caz, separat și bunurile terților garanți, în limita garanțiilor asumate de către aceștia.

Alineatul (2) al art. 647 are în vedere terțul fideiusor și terțul garant ipotecar care au constituit o garanție personală, respectiv reală în favoarea creditorului și pentru garantarea executării obligațiilor debitorului.

2. Terțul fideiusor. Potrivit art. 2280 NCC, fideiusiunea este contractul prin care o parte, fideiusorul, se obligă față de cealaltă parte, care are într-un alt raport obligațional calitatea de creditor, să execute, cu titlu gratuit sau în schimbul unei remunerații, obligația debitorului dacă acesta din urmă nu o execută. Fideiusorul nu este ținut să îndeplinească obligația debitorului decât dacă acesta nu o execută.

Important din perspectiva executării silite este faptul că fideiusorul, convențional sau legal, are facultatea de a cere creditorului să urmărească mai întâi bunurile debitorului principal, dacă nu a renunțat la *beneficiul de discuțiune* în mod expres. Fideiusorul judiciar nu se poate apăra de executarea silită invocând beneficiul de discuțiune.

3. Terțul garant ipotecar. Ipoteca este un drept real asupra bunurilor mobile sau imobile afectate executării unei obligații. Creditorul ipotecar poate urmări bunul ipotecat în orice mână ar trece, fără a se ține seama de drepturile reale constituite sau înscrise după înscrierea ipotecii sale.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Executarea ipotecii mobiliare se realizează în condițiile Codului civil (art. 2429-2477). Executarea silită a ipotecii imobiliare se realizează potrivit art. 816 NCPC.

Important din perspectiva executării silite este faptul că terțul care a garantat cu un drept de ipotecă imobiliară executarea obligației de către debitor nu va putea opune creditorului urmăritor *beneficiul de discuțiune*.

4. Drepturi și obligații. Terții garanți au aceleași drepturi și obligații ca și debitorul urmărit.

Când se urmărește numai terțul fideiusor ori garant ipotecar, toate actele de executare trebuie comunicate și debitorului principal, care va fi introdus din oficiu în executarea silită.

Introducerea din oficiu în executarea silită a debitorului principal trebuie făcută de către executorul judecătoresc la momentul solicitării de încuviințare a executării silite. Apreciem că, dacă debitorul principal nu este introdus de către executor în cererea de încuviințare a executării silite, instanța, în temeiul art. 665 alin. (5) pct. 7 NCPC, va respinge cererea de încuviințare a executării silite.

Art. 648. Creditorii intervenienți. Orice creditor al debitorului poate, în condițiile art. 689 şi următoarele, să intervină în procedura de executare silită aflată în curs până la data fixării de către executorul judecătoresc a termenului pentru valorificarea bunurilor urmăribile, iar după depunerea sau consemnarea sumelor realizate din urmărire, poate să participe la distribuirea acestor sume, potrivit dispozițiilor art. 863 şi următoarele.

COMENTARIU

În funcție de felul creanței și de modul în care și-au conservat drepturile, creditorii intervenienți pot interveni în cadrul executării silite pornite de un alt creditor împotriva debitorului lor. *Momentele până la care se poate interveni* sunt arătate atât în art. 648, cât şi în art. 689 și urm., respectiv art. 863 și urm. NCPC.

Astfel, dacă creditorii nu au intervenit până la momentul fixării termenului de valorificare a bunurilor urmăribile, pot să participe la distribuirea prețului, în anumite condiții. Dacă cererea de intervenție este încuviințată, creditorii intervenienți au aceleași drepturi ca și creditorul inițial.

Prin formularea cererii de intervenție creditorii urmăresc, pe de o parte, să evite o posibilă insolvență viitoare a debitorului, iar, pe de altă parte, să reducă cheltuielile de executare. De regulă, *creditorul intervenient are și posibilitatea de a porni o executare silită separată*, în baza propriului titlu executoriu. Cu toate acestea, există situații[1] în care un creditor poate interveni în cursul unei executări începute, fără a avea o creanță care la momentul intervenției să îi fi permis începerea unei executări silite distincte.

Art. 649. Terții. Orice terță persoană vătămată printr-un act de executare silită poate solicita desființarea acestuia sau, după caz, încetarea executării silite înseşi, numai pe calea contestației la executare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

[1] A se vedea *infra*, comentariul de la art. 689.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În doctrină s-a arătat că „uneori participă la executare și terții. Modul în care aceștia intervin depinde de împrejurările concrete ale cauzei. Astfel, terțul căruia i se urmăresc bunurile pentru datoria altuia poate face contestație la executare. Tot astfel, terțul creditor care socotește că urmărirea a fost pornită de un creditor fictiv se poate opune la distribuirea prețului realizat din vânzarea bunurilor debitorului sau la validarea popririi"[1].

Terții care participă la executarea silită *nu vin să își valorifice propriile drepturi, ci să și le apere*. Interesul terților de a interveni este, totodată, condiție pentru a putea să o facă și constă în suferirea de către aceștia a unei vătămări ca urmare a executării silite sau a unui act de executare.

Terții pot interveni *oricând pe parcursul executării silite*, formulând contestație la executare împotriva acesteia sau împotriva unui anumit act de executare. Terții vătămați printr-un act de executare participă la executarea silită *numai formulând contestație la executare*, cu excepția situațiilor în care legea dispune expres că pot participa și în alt mod. De exemplu, terții deținătorii de bunuri care aparțin debitorului au obligația de a comunica în scris acest lucru la solicitarea executorului. Sechestrul se va putea aplica și asupra bunurilor aflate în mâinile terților, după procedura prevăzută la art. 732 NCPC.

Stabilind că, de regulă, persoanele vătămate printr-un act de executare pot formula doar contestație la executare, legiuitorul a instituit pentru astfel de cazuri reguli speciale care să le permită terților să își apere drepturile.

Dacă executarea silită s-a încheiat, în orice mod, terții își vor putea apăra drepturile potrivit dreptului comun.

Art. 650. Instanța de executare. (1) Instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel.

(2) Instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, contestațiile la executare, precum şi orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe.

(3) Hotărârile pronunțate de instanța de executare sunt executorii şi pot fi atacate numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

COMENTARIU

1. Regimul juridic de drept comun. Articolul 650 reglementează regimul juridic de drept comun al instituției instanței de executare, ca *participant la executarea silită*. În acest sens, alin. (1) stabilește care este, de regulă, instanța de executare competentă din punct de vedere material și teritorial să participe la executarea silită, alin. (2) stabilește competența de atribuțiune a instanței de executare în cadrul executării silite, iar alin. (3) tratează hotărârile pronunțate de instanța de executare.

2. Instanța de executare. a) Potrivit noului Cod de procedură civilă, instanța de executare este *judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea*, în afara cazurilor în care legea dispune altfel.

---

[1] *I. Stoenescu, S. Zilberstein*, op. cit., vol. II, p. 212.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Soluția aleasă de legiuitor conține un element de noutate pentru sistemul juridic românesc care, în materie de competență, opera cu criterii intrinseci raportului juridic litigios, cum ar fi obiectul sau părțile acestuia[1]. Or, noua reglementare stabilește competența teritorială a instanței de executare în funcție de locul situării biroului executorului judecătoresc, care este un *element extrinsec raportului juridic de executare silită* existent între creditor și debitor[2].

Textul nu prevede care este instanța de executare atunci când executările silite sunt făcute de către alte organe de executare decât executorii judecătorești. În astfel de situații, prevederile din legile speciale se vor aplica prioritar.

b) *Tribunalul este instanță de executare*[3] în condițiile art. 1102-1109 NCPC[4] relative la executarea hotărârilor străine, pronunțate sau emise într-un stat nemembru al Uniunii Europene. Reglementarea din art. 1102-1109 se completează cu dispozițiile de drept comun în materia executării silite.

De asemenea, *tribunalul este instanță de executare* atunci când încuviințează executarea silită a hotărârilor care intră sub incidența Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială și a Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești.

Dispozițiile Cărții a V-a relative la instanța de executare, inclusiv dispozițiile art. 650 alin. (2) și (3), sunt pe deplin aplicabile tribunalului când este instanță de executare.

c) În fine, sunt instanțe de executare *judecătoria sau, după caz, tribunalul*[5] în a căror rază teritorială se află imobilul în cazul încuviințării urmăririi silite în condițiile art. 819 NCPC.

3. Incidente cu privire la instanța de executare

3.1. Pluralitatea de instanțe de executare. De regulă, nu există două instanțe de executare în cadrul aceleiași executări silite. Chiar articolul utilizează forma de singular când se referă la instanța de executare. Cu toate acestea, prin ultima teză a alin. (1) – „în afara cazurilor în care legea dispune altfel" –, legiuitorul permite inclusiv existența concomitentă a două sau mai multor instanțe de executare pentru o singură executarea silită. O situație de pluralitate de instanțe de executare poate exista în cazul aplicării dispozițiilor art. 819 NCPC relative la *încuviințarea urmăririi imobiliare.* Astfel, dacă pe parcursul executării silite mobiliare, încuviințată de către o instanță de executare, se descoperă că

---

[1] Devenise loc comun al limbajului juridic să reglementezi competența materială raportându-te la obiectul litigiului (după cum acesta este neevaluabil în bani sau evaluabil, caz în care interesează valoarea) și competența teritorială raportându-te la domiciliile părților, la locul situării bunului, locul producerii prejudiciului, locul săvârșirii faptei ori locul executării obligației.

[2] Sperăm că acest criteriu formal (sediul executorului judecătoresc) sau altele similare (sediul notarului, sediul avocatului etc.) nu vor fi preluate în alte acte normative, pentru a nu se ajunge la situația în care instanța competentă teritorial să soluționeze acțiunea în anularea unui act autentificat la notariat să fie cea în circumscripția căreia se află sediul biroului notarului public implicat sau la situația în care instanța în circumscripția căreia se află sediul biroului de avocatură, în cadrul căruia își desfășoară activitatea avocatul reclamantului, să fie una dintre instanțele competente din punct de vedere teritorial, atunci când această competență este alternativă.

[3] Hotărârile străine pot fi puse în executare pe teritoriul României, pe baza încuviințării date, la cererea persoanei interesate, de către tribunalul în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea.

[4] Pentru procedura și condițiile încuviințării executării hotărârilor străine, trimitem la comentariile articolelor respective.

[5] Când se execută hotărâri străine.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

debitorul deține un imobil în circumscripția altei curți de apel, executorul inițial, sesizat de creditor inclusiv cu o cerere de urmărire imobiliară, va solicita de îndată instanței de executare în circumscripția căreia se află imobilul încuviințarea urmăririi lui silite, dispozițiile art. 644 și art. 665 aplicându-se corespunzător. Aceasta, deoarece dispoziția legală din materia încuviințării urmăririi imobiliare și dispoziția din alin. (2) al art. 651 NCPC *permit prorogarea competenței teritoriale a executorului, fără a permite prorogarea competenței instanței de executare inițiale*. Nu vor exista concomitent două instanțe de executare dacă imobilul descoperit este situat în circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se situează instanța care a încuviințat inițial executarea silită. De asemenea, nu vor exista două instanțe de executare dacă imobilul urmărit se întinde în circumscripția teritorială a mai multor curți de apel, printre care figurează și cea în a cărei rază teritorială se află instanța de executare inițială.

3.2. Relația dintre competența executorului și competența instanței de executare. Ca regulă, judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc este *instanța de executare competentă*, dacă executorul judecătoresc sesizat de către creditor era competent potrivit art. 651 NCPC. Dacă executorul era competent ca urmare a incidenței unui caz de prorogare, iar legea trimite la o altă instanță de executare decât cea de drept comun, este posibil ca instanța de executare sesizată să fie necompetentă, chiar dacă este judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc. De asemenea, judecătoria prevăzută de art. 650 alin. (1) teza I nu este instanța de executare competentă nici în cazul hotărârilor judecătorești străine, a căror încuviințare a executării silite se dispune de către tribunal.

Dacă *executorul sesizează o instanță de executare necompetentă*, aceasta va trimite cererea de încuviințare instanței competente, deoarece procedura încuviințării executării silite este necontencioasă.

Considerăm că *înlocuirea executorului pe parcursul executării silite* nu are ca efect schimbarea instanței de executare după sediul biroului noului executor, deoarece nu există nicio dispoziție legală în acest sens.

Soluționarea unor incidente de către alte instanțe, în sensul tezei ultime a alin. (2) al art. 650, nu înseamnă că respectivele instanțe sunt de executare.

Dacă *instanța de executare sesizată constată că executorul nu era necompetent*, va respinge cererea de încuviințare a executării silite – în procedura prevăzută de art. 665 NCPC –, respectiv va anula executarea silită – în procedura contestației la executare reglementată de art. 711 alin. (1).

Conform Codului de procedură civilă, *curțile de apel sau Înalta Curte de Casație și Justiție nu pot fi instanțe de executare*. Chiar dacă, în anumite forme și în anumite cazuri, categoriile de instanțe arătate vor avea pe rol litigii având ca obiect contestații la executare (în căile de atac, prima, sau în procedura hotărârii prealabile ori în recursul în interesul legii, ultima), acestea nu devin instanțe de executare.

4. Atribuțiile instanței de executare. a) Potrivit alin. (2) al art. 650, instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, contestațiile la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe.

Pe lângă faza administrativă, gestionată de organul de executare, executările silite au, în toate cazurile, o fază judiciară necontencioasă (încuviințarea executării de către instanță) și, în multe cazuri, o fază judiciară contencioasă. Această fază judiciară conten-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cioasă (contestația la executare) este un proces în toată regula, atât ca grad de complexitate, cât și ca durată, cel puțin atunci când titlul executoriu nu este o hotărâre judecătorească.

Prima atribuție a instanței de executare este aceea de *a încuviința executarea silită*, procedura încuviințării fiind reglementată de dispozițiile art. 665 NCPC. Executorul judecătoresc nu poate proceda la executarea silită în lipsa încuviințării executării de către instanță, cu excepția cazurilor prevăzute de lege în care parcurgerea acestei proceduri nu este necesară.

A doua atribuție este aceea de *a soluționa contestațiile la executare* cu care este sesizată, potrivit art. 713 NCPC.

A treia atribuție este stabilită generic, *instanța de executare având plenitudine de jurisdicție în privința oricăror incidente privitoare la executare*, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe[1] sau organe.

b) Legea stabilește anumite *atribuții în sarcina președintelui instanței de executare*. Astfel, potrivit art. 189 NCPC, președintele instanței de executare *va putea obliga*, la cererea părții interesate, pe cel care a pricinuit amânarea executării silite, prin una dintre faptele prevăzute la art. 187 sau art. 188, *la plata unei despăgubiri pentru prejudiciul material sau moral* cauzat prin amânare. Potrivit art. 190 NCPC, președintele instanței de executare *stabilește abaterea săvârșită, amenda și despăgubirea*, prin încheiere executorie, care se comunică celui obligat, dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia.

5. Hotărârile pronunțate de instanța de executare. Potrivit art. 650 alin. (3), hotărârile instanței de executare:

a) *Sunt executorii*, dacă sunt admise cereri și dacă dispun asupra unor aspecte susceptibile de executare silită.

Pentru punerea lor în executare este necesară o nouă încuviințare a executării silite conform art. 665 NCPC. Sub acest aspect, apreciem că ar fi necesară o prevedere legală în baza căreia titlurile executorii reprezentate de hotărâri judecătorești pronunțate de instanța de executare să fie exceptate de la încuviințarea executării. Aceasta, cu atât mai mult cu cât titlurile executorii emise pe parcursul executării de către executor sunt exceptate de la încuviințare, fiind executate în baza încheierii inițiale de încuviințare.

Inconvenientul rezultat din necesitatea parcurgerii etapei încuviințării executării silite pentru fiecare hotărâre a instanței de executare poate fi înlăturat de legiuitor prin extinderea incidenței dispozițiilor art. 665 alin. (4) teza ultimă asupra hotărârilor executorii sau definitive pronunțate de instanța de executare.

b) *Pot fi atacate numai cu apel*, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Hotărârile pronunțate în apel nu pot fi atacate cu recurs, acest lucru rezultând din dispozițiile art. 483 alin. (2) teza ultimă, potrivit cărora „nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanțele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanță sunt supuse numai apelului".

Pentru ca în cazul hotărârilor instanței de executare să poată fi declarate atât calea de atac a apelului, cât și calea de atac a recursului, pentru ca hotărârea instanței de executare să poată fi atacată doar cu recurs sau pentru ca hotărârea instanței de executare

[1] De exemplu, instanța de la locul unde se află minorul, competentă potrivit art. 912 alin. (2) NCPC să dispună, în funcție de vârsta copilului, un program de consiliere psihologică.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

să fie definitivă (adică să nu poată fi atacată cu nicio cale de atac), este necesară o prevedere legală expresă.

Cu titlu de exemplu, precizăm că hotărârea pronunțată de instanța de executare în contestația la executare introdusă de terțul care pretinde un drept de proprietate sau un alt drept real poate fi atacată potrivit dreptului comun [art. 717 alin. (1) teza finală NCPC], adică inclusiv cu recurs, dacă valoarea litigiului este mai mare de 1.000.000 lei, respectiv 500.000 lei după data de 1 ianuarie 2016. Tot în exemplul arătat, dacă respectiva hotărâre va consfinți învoiala părților, va putea fi atacată doar cu recurs, indiferent de valoarea obiectului (art. 440 NCPC). Încheierea instanței de executare prin care se admite cererea de încuviințare a executării silite nu este supusă niciunei căi de atac [art. 665 alin. (6) teza I NCPC].

c) Față de dispozițiile art. 83 lit. k) din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, potrivit cărora „La data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă se abrogă: (...) k) orice alte dispoziții contrare, chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale", considerăm că de la data intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă prevederile contrare din legile speciale anterioare referitoare la căile de atac și caracterul hotărârilor instanței de executare sunt abrogate expres și indirect.

Prin urmare, sintagma „dacă prin lege nu se dispune altfel" din ultimul alineat al art. 650 are în vedere căile de atac sau termenele diferite *stabilite expres tot prin Codul de procedură civilă, precum și prin legile care se vor adopta după intrarea sa în vigoare*.

Art. 651. Executorul judecătoresc. (1) Dacă prin lege nu se dispune altfel, hotărârile judecătoreşti şi celelalte titluri executorii se execută de către executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel, după cum urmează:

a) în cazul urmăririi silite a bunurilor imobile, al urmăririi silite a fructelor prinse de rădăcini şi al executării silite directe imobiliare, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află imobilul;

b) în cazul urmăririi silite a bunurilor mobile şi al executării silite directe mobiliare, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află domiciliul sau, după caz, sediul debitorului;

c) în cazul executării silite a obligațiilor de a face şi a obligațiilor de a nu face, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde urmează să se facă executarea.

(2) Dacă bunurile urmăribile, mobile sau imobile, se află în circumscripțiile mai multor curți de apel, oricare dintre executorii judecătoreşti care funcționează pe lângă una dintre acestea este competent să realizeze executarea, inclusiv cu privire la bunurile urmăribile aflate în raza celorlalte curți de apel.

(3) Dacă bunul mobil care face obiectul urmăririi silite ori al executării silite directe a fost mutat în timpul procedurii de executare, competent teritorial este executorul judecătoresc care a început procedura de executare.

(4) Nerespectarea dispozițiilor prezentului articol atrage nulitatea necondiționată a actelor de procedură efectuate.

COMENTARIU

1. Competența teritorială a executorilor judecătoreşti. Articolul 651 reiterează caracterul de organ de executare cu plenitudine de competență al executorilor judecătoreşti

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

și stabilește competența acestora de a pune în executare hotărârile și titlurile executorii, prin raportare la raza teritorială a curții de apel în cadrul căreia urmează să se desfășoare executarea, arătând punctual care este respectiva curte de apel, în funcție de felul urmăririi sau al executării. Pentru a nu exista contradicții între Legea privind exercitarea profesiei de executor judecătoresc și reglementarea Codului de procedură civilă, prin Legea nr. 76/2012 a fost modificat art. 9 din Legea nr. 188/2012, stabilindu-se că, în cazul prevăzut de art. 7 lit. a) (referitor la punerea în executare a dispozițiilor cu caracter civil din titlurile executorii – n.a.), este competent executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială urmează să se facă executarea, în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă.

1.1. Executarea silită imobiliară. Executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află imobilul este competent să efectueze executarea dacă:

a) se urmăresc silit bunuri imobile, conform procedurii prevăzute de art. 812-862 NCPC;

b) se urmăresc silit fructele neculese sau recoltele prinse de rădăcini, potrivit procedurii prevăzute de art. 794-798 NCPC;

c) se realizează o executare silită directă imobiliară, potrivit dispozițiilor art. 895-901 NCPC.

În primele două cazuri sunt relevante elementele din patrimoniul debitorului susceptibile de a fi valorificate silit, în legătură cu care trebuie precizat că nu sunt întotdeauna cunoscute de către creditor la momentul sesizării executorului judecătoresc.

În cel de-al treilea caz este relevant obiectul titlului executoriu ce se pune în executare, care trebuie să privească un imobil, cum ar fi hotărârile judecătorești pronunțate în cadrul unei acțiuni în revendicare imobiliară, al unei acțiuni contractuale în predarea unui imobil, al unei acțiuni în evacuare dintr-un imobil, al unei acțiuni posesorii imobiliare etc.

1.2. Executarea silită mobiliară. Executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află domiciliul sau, după caz, sediul debitorului este competent să efectueze executarea dacă:

a) se urmăresc silit bunuri mobile, conform procedurii prevăzute de art. 726-811 NCPC; poprirea și urmărirea silită a fructelor și a veniturilor imobilului sunt incluse în această categorie, în cazul celei dintâi existând și prevederi speciale privitoare la competență;

b) se realizează o executare silită directă mobiliară, conform procedurii prevăzute de art. 892-894 NCPC.

1.3. Executarea silită a obligațiilor de a face/de a nu face. Executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde urmează să se facă executarea este competent în cazul executării silite a obligațiilor de a face și de a nu face, conform procedurilor prevăzute de art. 902-913 NCPC.

Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori se face de către executorul judecătoresc din raza curții de apel unde urmează să se facă executarea.

1.4. Importanță. Sesizarea executorului judecătoresc competent este importantă, deoarece judecătoria în a cărei rază teritorială își are acesta biroul sau altă instanță de executare competentă potrivit legii verifică, la momentul soluționării cererii de încuviințare a executării silite, inclusiv competența organului de executare, iar eventuala con-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

statare a necompetenței acestuia este sancționată cu respingerea cererii de încuviințare a executării.

2. Prorogarea competenței. Alineatele (2) și (3) ale art. 651 instituie două cazuri de prorogare legală a competenței teritoriale a executorului, și anume (a) pentru situația în care bunurile urmăribile, mobile sau imobile, se află în circumscripția mai multor curți de apel, respectiv (b) pentru situația în care bunul mobil care face obiectul urmăririi silite sau al executării a fost mutat în timpul procedurii de executare.

2.1. Primul caz de prorogare a competenței. Legiuitorul a păstrat pentru primul caz soluția vechiului cod[1], prevăzând că este competent să efectueze executarea oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă una dintre aceste curți, *inclusiv cu privire la bunurile urmăribile aflate în raza celorlalte curți*.

Prorogarea legală a competenței teritoriale a executorului în cazul reglementat de alin. (2) al art. 651:

a) operează doar în cazul urmăririi bunurilor mobile sau imobile. Din formularea textului deducem că bunurile urmăribile pot aparține debitorului sau garanților, cu singura condiție ca executarea silită să fi fost încuviințată în privința acestora;

b) operează doar dacă executorul era competent la momentul sesizării după regulile alin. (1) al art. 651 sau, altfel spus, dacă debitorul avea bunuri urmăribile inclusiv în circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială funcționează executorul.

O aplicare a cazului de prorogare a competenței prevăzut în art. 651 alin. (2) o regăsim în art. 819 NCPC pentru ipoteza în care cererea de încuviințare a urmăririi imobiliare se formulează de executorul judecătoresc care obținuse anterior încuviințarea executării silite mobiliare prin raportare la circumscripția teritorială a altei curți de apel.

Ipoteza reglementată pentru prorogarea competenței este de strictă interpretare și aplicare, astfel că *dispozițiile art. 651 alin. (2) nu sunt aplicabile*:

a) în cazul popririi;

b) în cazul executării silite a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face;

c) în cazul executării hotărârilor judecătorești referitoare la minori.

Cu privire la situația bunurilor urmăribile aflate în circumscripțiile mai multor curți de apel, în doctrină s-a opinat corect, pe de o parte, că executorul „este obligat să pornească executarea silită asupra bunurilor urmăribile care se găsesc în circumscripția sa și numai dacă aceste bunuri nu sunt suficiente pentru recuperarea integrală a creanței poate fi declanșată executarea silită și asupra altor bunuri ale debitorului care se găsesc în alte circumscripții”[2], iar, pe de altă parte, că „nu este necesar ca, în prealabil, să fie valorificate bunurile care se găsesc în circumscripția executorului învestit cu executarea silită, deoarece niciun text de lege nu prevede o asemenea cerință, iar, în al doilea rând, s-ar tergiversa foarte mult executarea silită, scopul instituirii acestor dispoziții legale fiind tocmai acela al rezolvării cât mai grabnice a acesteia. Singura condiție pe care legea o prevede este aceea ca debitorul să dețină bunuri urmăribile în circumscripția mai multor judecătorii (actualmente curți de apel – n.n.). Dacă s-ar proceda altfel,

---

[1] Art. 373 alin. (1) teza ultimă CPC 1865 prevedea că, „dacă bunurile urmăribile, mobile sau imobile, se află în circumscripțiile mai multor curți de apel, este competent oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă una dintre acestea”.

[2] *I. Gârbuleț, A. Stoica*, op. cit., p. 95.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

debitorul cu rea-credință ar avea la dispoziție suficient timp pentru a-și înstrăina bunurile deținute în alte circumscripții și în acest mod ar evita executarea silită"[1].

Opiniile redate mai sus au fost exprimate în perioada[2] în care erau în vigoare modificările aduse vechiului Cod de procedură civilă prin Legea nr. 459/2006, iar procedura încuviințării executării silite de către instanță nu exista. Valabilitatea lor se păstrează dacă se schimbă ceea ce și în lege s-a schimbat.

În reglementarea actualului cod, efectuarea actelor de executare silită, inclusiv urmărirea bunurilor mobile și/sau imobile, se efectuează doar după încuviințarea executării silite de către instanță, moment la care este analizată și competența organului de executare. Or, după ce s-a încuviințat executarea și s-a stabilit competența executorului, conform alin. (1) al art. 651, acesta poate cunoaște exact situația patrimonială a debitorului. Sub acest aspect, noul Cod de procedură civilă pune la îndemâna executorului mijloace de informare multiple și eficiente (executorul poate chestiona direct debitorul; terții sunt obligați ca, în condițiile legii, să furnizeze informațiile solicitate de executor etc.).

2.2. Al doilea caz de prorogare a competenței. Prorogarea legală a competenței teritoriale a executorului în cazul reglementat de alin. (3) al art. 651:

a) operează doar în cazul bunului mobil (imobilele nu pot fi mutate) care face obiectul urmăriri silite ori al executării silite directe;

b) pentru a opera, este necesar ca bunul mobil, care aparține persoanei executate silit, să fi fost mutat de către aceasta sau de către o terță persoană. Prin mutare se înțelege schimbarea fizică a locului situării bunului; textul nu are în vedere ieșirea bunului din patrimoniul debitorului;

c) presupune că executorul care a început executarea era competent în funcție de locul situării bunului înainte de a fi mutat.

3. Sancțiunea încălcării normelor privitoare la competența teritorială a executorului judecătoresc. Nerespectarea dispozițiilor art. 651 este sancționată cu *nulitatea necondiționată* a actelor de procedură executate.

Sancțiunea nulității necondiționate, la care trimite ultimul alineat al articolului, își are sediul materiei în dispozițiile art. 176 pct. 6 NCPC. Potrivit acestuia, „nulitatea nu este condiționată de existența unei vătămări, în cazul încălcării dispozițiilor legale referitoare la: (...) 6. alte cerințe legale extrinseci actului de procedură, dacă legea nu dispune altfel".

Competența teritorială a executorului judecătoresc este reglementată de cod ca o *condiție extrinsecă* pentru valabila efectuare a actelor de executare.

Întrucât art. 651 se referă la executorii judecătorești, *sancțiunea* din ultimul alineat al articolului *nu poate fi aplicată prin analogie actelor de executare efectuate de către alte organe de executare necompetente*. De altfel, considerăm că aplicarea prin analogie nu este necesară, deoarece dispozițiile art. 176 pct. 6 NCPC se aplică direct, fără nicio problemă, actelor efectuate de alte organe de executare, dacă legea care le reglementează nu prevede altfel.

Persoana care invocă nulitatea nu trebuie să dovedească faptul că prin actul de executare efectuat de către executorul necompetent i s-a produs o vătămare.

Mijloacele și condițiile de invocare a nulității actelor de executare sunt cele specifice contestației la executare reglementate de art. 711 NCPC.

---

[1] *I. Gârbuleț*, Considerații în legătură cu apiicarea art. 373 din Codui de procedură civiiă privind competența teritorială a executorului judecătoresc, în R.R.E.S. nr. 1-2/2008, p. 47-54.

[2] Pentru un istoric al reglementărilor, a se vedea *infra*, comentariul de la art. 665.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Chiar și terții vătămați printr-un act de executare efectuat de un executor necompetent pot formula doar contestație la executare, dacă legea nu dispune altfel (art. 649 NCPC)[1] .

Art. 652. Recuzarea şi înlocuirea executorului judecătoresc. (1) Executorii judecătoreşti pot fi recuzați numai în cazurile şi în condițiile prevăzute la art. 42 şi următoarele.

(2) Cererea de recuzare nu suspendă de drept executarea. Cu toate acestea, instanța de executare poate dispune, motivat, suspendarea executării până la soluționarea cererii de recuzare, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac. Pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauțiune în cuantum de 1.000 lei. În cazul în care valoarea creanței prevăzute în titlul executoriu nu depăşeşte 1.000 lei, cauțiunea va fi de 10% din valoarea creanței.

(3) În caz de admitere a cererii de recuzare, încheierea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de executorul judecătoresc urmează să fie păstrate.

(4) La cererea creditorului, instanța care a încuviințat executarea silită poate dispune, pentru motive temeinice, înlocuirea executorului judecătoresc cu alt executor judecătoresc indicat de către creditor şi continuarea executării silite de către noul executor judecătoresc. Dispozițiile art. 653 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Recuzarea executorului. Cazuri. Articolul 652 face trimitere la cazurile reglementare în art. 42 NCPC, sub titulatura „alte cazuri de incompatibilitate".

Norma la care se face trimitere tratează incompatibilitatea judecătorului, astfel că aplicarea acesteia executorului judecătoresc trebuie făcută *în mod corespunzător*, nu *mutatis mutandis*.

Întrucât din chiar ipotezele reglementate rezultă că unele cazuri de incompatibilitate a judecătorului nu pot fi aplicate executorului, acestea[2] sunt înlăturate fără alte precizări suplimentare.

Alte cazuri necesită precizări, deoarece, interpretate teleologic, adică în funcție de scopul urmărit de legiuitor prin instituirea incompatibilității, ar putea fi aplicate inclusiv executorului, dar interpretate literal, adică prin raportare la expresiile folosite (de exemplu, „în legătură cu pricina care se judecă", „desemnat să judece pricina"), nu pot fi aplicate. În aceste din urmă cazuri vom puncta aspectul sau aspectele discutabile, la momentul comentării lor.

Prealabil examinării cazurilor de incompatibilitate, precizăm că dispozițiile privitoare la soț se aplică și concubinilor [art. 42 alin. (2) NCPC].

---

[1] Sub imperiul vechii reglementări s-a decis în același sens, respectiv că dispozițiile legale privind contestația la executare au caracterul unor dispoziții speciale (art. 399 și urm. CPC 1865, ce derogă de la normele de drept comun – art. 105 CPC 1865). Ca urmare, în cazul în care actele de executare sunt întocmite de un executor judecătoresc fără competență, partea vătămată poate face contestație la executare, cu consecințele ce decurg din art. 404 CPC 1865, iar nu acțiune fondată pe art. 105 alin. (2) din același cod (I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 493/2005, www.scj.ro).

[2] Este vorba de cazurile reglementate prin art. 42 pct. 1, 10, 11 NCPC, care tratează ipoteze precum antepronunțarea, judecarea în căile de atac sau compunerea completului de judecată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Executorul judecătoresc *poate fi recuzat*:

a) când există împrejurări care fac justificată temerea că el, soțul său, ascendenții ori descendenții lor sau afinii lor, după caz, au un interes în legătură cu pricina care se judecă. Deși se referă la „pricina care se judecă", apreciem că textul, fiind de ordin general, se aplică și executorului, *interesul,* într-o astfel de situație, putând privi bunurile executate silit sau alte elemente ale patrimoniului creditorului sau debitorului;

b) când este soț, rudă sau afin până la gradul al patrulea inclusiv cu avocatul ori reprezentantul unei părți sau dacă este căsătorit cu fratele ori cu sora soțului uneia dintre aceste persoane;

c) când soțul sau fostul său soț este rudă ori afin până la gradul al patrulea inclusiv cu vreuna dintre părți;

d) dacă el, soțul sau rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv ori afinii lor, după caz, sunt părți într-un proces care se judecă la instanța la care una dintre părți este judecător. Executorul trebuie *să fie parte personal*, iar nu participant la procesul care se judecă la instanța la care una dintre părțile executării silite este judecător;

e) dacă între el, soțul său ori rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv sau afinii lor, după caz, și una dintre părți a existat un proces penal cu cel mult 5 ani înainte de a fi sesizat cu executarea silită. În cazul plângerilor penale formulate de părți în cursul executării silite, executorul devine incompatibil *numai în situația punerii în mișcare a acțiunii penale împotriva sa*;

f) dacă este tutore sau curator al uneia dintre părți;

g) dacă el, soțul său, ascendenții ori descendenții lor au primit daruri sau promisiuni de daruri ori alte avantaje de la una dintre părți;

h) dacă el, soțul său ori una dintre rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv sau afinii lor, după caz, se află în relații de dușmănie cu una dintre părți, soțul ori rudele acesteia până la gradul al patrulea inclusiv;

i) dacă soțul, o rudă ori un afin al său până la gradul al patrulea inclusiv a reprezentat sau asistat partea în aceeași pricină înaintea altei instanțe. Pentru ipoteza executorului, *textul vizează toate fazele procesului*, finalizat cu titlul executoriu ce se execută silit;

j) atunci când există alte elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea sa.

Sub aspectul conținutului cazurilor de recuzare, precizăm că sunt pe deplin valabile comentariile art. 42 NCPC, cu excepțiile punctate, care sunt specifice situației executorului judecătoresc.

Observăm că la alin. (1) al art. 652 legiuitorul folosește un procedeu greșit din punctul de vedere al tehnicilor de elaborare a actelor normative, și anume face trimitere la „art. 42 și următoarele" din cod[1]. Acest mod de reglementare nu permite interpretului să stabilească dacă trimiterea vizează exclusiv recuzarea judecătorului sau și abținerea

---

[1] Art. 50 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, al cărui titlu marginal este „Trimiterea la alte acte normative", prevede următoarele: „(1) În cazul în care o normă este complementară altei norme, pentru evitarea repetării în text a acelei norme se va face trimitere la articolul, respectiv la actul normativ care o conține. Nu poate fi făcută, de regulă, o trimitere la o altă normă de trimitere. (2) Dacă norma la care se face trimitere este cuprinsă în alt act normativ, este obligatorie indicarea titlului acestuia, a numărului și a celorlalte elemente de identificare. (3) Trimiterea la normele unui alt act normativ se poate face la întregul său conținut ori numai la o subdiviziune, precizată ca atare. Când actul ce face obiect de trimitere a fost modificat, completat ori republicat, se face mențiune și despre aceasta. (4) La modificarea, completarea și abrogarea dispoziției la care s-a făcut trimitere, în actul de modificare, completare sau abrogare trebuie avută în vedere situația juridică a normei de trimitere".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

acestuia. Dat fiind titlul marginal al articolului, considerăm că intenția legiuitorului a fost aceea de a trimite exclusiv la cazurile de recuzare.

În schimb, instituția *abținerii* este aplicabilă executorilor judecătorești în baza dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 188/2000, modificat prin Legea nr. 76/2012. Potrivit articolului menționat: „(1) Executorii judecătorești pot fi recuzați în cazurile și în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă. (2) Executorul judecătoresc pentru care este cerută recuzarea poate declara că se abține. (3) Partea interesată poate cere instanței de executare recuzarea executorului judecătoresc imediat ce a aflat despre una dintre situațiile prevăzute la alin. (1), dar numai până la încetarea executării silite. Încheierea instanței prin care s-a încuviințat ori s-a respins abținerea, precum și cea prin care s-a încuviințat recuzarea nu sunt supuse niciunei căi de atac. (4) Încheierea prin care s-a respins recuzarea poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la comunicare. (5) Încheierea prin care s-a hotărât recuzarea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de executorul judecătoresc recuzat vor fi păstrate".

Spre deosebire de instituția abținerii judecătorului, care permite declarația de abținere chiar în lipsa unei cereri de recuzare (art. 43 NCPC), *instituția abținerii executorului judecătoresc este reglementată doar pentru cazul în care s-a cerut recuzarea acestuia*. Altfel spus, executorul judecătoresc nu se va putea abține dacă nu a fost recuzat. Într-o astfel de situație, executorul va informa părțile despre starea de incompatibilitate în care se află, acestea putând formula cerere de recuzare.

Considerăm că cererea de recuzare a executorului trebuie formulată în scris și depusă la instanța de executare. Depunerea cererii de recuzare la executor nu este conformă cu dispozițiile alin. (3) al art. 10 din Legea nr. 188/2000, republicată. Cu toate acestea, executorul va putea trimite cererea de recuzare formulată împotriva sa la instanța de executare pentru soluționare. În cererea de recuzare a executorului trebuie să se arate cazul sau cazurile de incompatibilitate și probele de care partea înțelege să se folosească. Cererea de recuzare a executorului se va timbra după regulile aplicabile cererii de recuzare a judecătorului.

Cererea de recuzare se soluționează în camera de consiliu, fără prezența părților. Instanța care soluționează cererea de recuzare și, dacă este cazul, cererea de abținere va putea asculta, dacă va aprecia necesar, executorul recuzat sau părțile executării silite.

Dacă cererea de executare este admisă, instanța va arăta în ce măsură actele efectuate se mențin.

2. Suspendarea executării. Formularea unei cereri de recuzare a executorului nu are caracter suspensiv în privința executării silite. Cu toate acestea, instanța de executare *poate* dispune, motivat, suspendarea executării până la soluționarea cererii de recuzare, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac.

Pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o *cauțiune* în cuantum de 1.000 lei. În cazul în care valoarea creanței prevăzute în titlul executoriu nu depășește 1.000 lei, cauțiunea va fi de 10% din valoarea creanței. Dacă valoarea creanței din titlul executoriu depășește suma de 1.000 lei sau dacă nu se execută o creanță, ci, de exemplu, o obligație de a face, cauțiunea va fi întotdeauna fixă, în sumă de 1.000 lei.

Suspendarea executării în condițiile alin. (2) teza a II-a al art. 652 presupune că, între momentul sesizării instanței de executare cu cererea de recuzare și momentul soluționării acesteia, se interpune o anumită perioadă de timp. Or, dacă lecturăm dispozițiile art. 51 NCPC, al cărui titlu marginal este „procedura de soluționare a abținerii sau a recu-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

zării", constatăm că instanța hotărăște asupra cererii de recuzare de îndată (în cazul recuzării executorului nu sunt incidente dispozițiile art. 52 relative la procedura de soluționare de către instanța superioară). În realitate, trebuie să se țină seama de faptul că cererea de recuzare se repartizează aleatoriu unui complet din cadrul instanței de executare, că judecata în camera de consiliu presupune tot o ședință de judecată (nepublică) și că respectiva ședință presupune un termen (acordat de complet) care să permită evidențierea în sistemul informatizat ECRIS. În aceste condiții, *completul desemnat soluționează cererea de recuzare în cel mai scurt termen posibil*, acesta nefiind întotdeauna în ziua primirii cererii. Oricum, cererea de recuzare nu va putea fi soluționată de îndată, dacă instanța consideră necesară ascultarea executorului sau a părților.

Partea care solicită suspendarea executării silite până la soluționarea recuzării va trebui să atașeze cererii dovada de plată a cauțiunii. *Nu se poate solicita termen pentru a se depune cauțiunea*. Dispozițiile art. 1061 alin. (1) NCPC nu sunt aplicabile, deoarece cuantumul cauțiunii este stabilit prin lege, iar achitarea cauțiunii trebuie făcută în prealabil. Cuantumul cauțiunii, când valoarea creanței nu depășește 1.000 lei, trebuie raportat la titlul executoriu pus în executare silită, fără a include cheltuielile de executare stabilite de executor.

3. Înlocuirea executorului. Înlocuirea executorului poate fi dispusă:

a) la cererea creditorului;

b) de către instanța care a încuviințat executarea silită;

c) doar pentru motive temeinice;

d) doar cu executorul indicat de creditor pentru continuarea executării silite și

e) dispunându-se, totodată, asupra cheltuielilor de executare efectuate până la momentul înlocuirii.

Procedura înlocuirii executorului de către instanță *nu are legătură cu recuzarea executorului*, iar motivele temeinice sunt altele decât motivele pentru care s-ar putea cere recuzarea.

Suspendarea din funcție a executorului ca urmare a săvârșirii unei abateri disciplinare[1], imposibilitatea exercitării temporare a profesiei de către executor din cauze medicale sau de altă natură pot constitui *motive temeinice* pentru înlocuirea executorului judecătoresc. Nemulțumirile creditorului relative la modul în care executorul efectuează actele de executare nu constituie motive temeinice în sensul art. 652 alin. ultim.

Cheltuielile de executare efectuate până la momentul executării vor fi restituite de către executor *doar dacă înlocuirea a fost justificată de faptele culpabile ale acestuia* (*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*). Instanța de executare trebuie să se pronunțe expres și motivat cu privire la eventuala restituire a cheltuielilor de executare efectuate până la data înlocuirii.

Art. 653. Competența. Conexarea executărilor. (1) Când, privitor la aceleaşi bunuri, se efectuează mai multe executări silite de către executori judecătoreşti diferiți, instanța de executare în circumscripția căreia a început prima executare, la cererea persoanei interesate sau a oricăruia dintre executori, le va conexa, dispunând să se facă o singură executare de către executorul judecătoresc care a

[1] Pentru problematica abaterilor disciplinare, a se vedea *I. Gârbuleț*, Răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc, în R.R.E.S. nr. 1/2011.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, iar dacă executările sunt în acelaşi stadiu, de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea.

(2) În cazul în care dispune conexarea executărilor, instanța, prin încheiere, se va pronunța şi asupra cheltuielilor de executare efectuate până în momentul conexării. Totodată, instanța va dispune trimiterea dosarelor conexate la executorul desemnat potrivit alin. (1).

(3) După conexare, procedura de executare va continua de la actul de urmărire cel mai înaintat.

(4) Desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat.

(5) În cazul executărilor silite aflate pe rolul aceluiaşi executor, conexarea se va dispune de executor, prin încheiere dată cu citarea părților, dispozițiile alin. (2) aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

Titlul marginal „Competența. Conexarea executărilor" nu are în vedere competența executorilor judecătorești, deși în anumite ipoteze articolul reglementează cazuri de prorogare a competenței teritoriale a executorului.

Existența mai multor executări silite, pornite de executori judecătorești diferiți, cu privire la aceleași bunuri, impune conexarea executărilor şi realizarea lor de către un singur executor.

Textul nu distinge după cum este vorba de executarea silită directă a bunurilor ori urmărirea silită a acestora. De asemenea, nu distinge după cum bunurile sunt mobile sau imobile ori după cum proprietarul acestora este urmărit ca debitor, ca terț garant ori în ambele calități.

Conexarea *poate fi solicitată de către orice persoană interesată* (oricare dintre participanții la executările silite) și *de către oricare dintre executori*. Cererea de conexare se depune la instanța de executare care a pronunțat prima încheiere de încuviințare a executării silite sau, în formularea legiuitorului, la instanța de executare în circumscripția căreia a început prima executare.

Instanța de executare va putea fie să respingă cererea de conexare, fie să o admită și să dispună efectuarea unei singure executări de către executorul care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, iar dacă executările sunt în același stadiu, de către executorul care a început cel dintâi executarea. În acest din urmă caz, instanța se va pronunța inclusiv asupra cheltuielilor de executare efectuate până la conexare și va dispune trimiterea dosarelor conexate la executorul judecătoresc desemnat potrivit alin. (1) al art. 653.

Alineatul (3) al art. 653 stipulează că după conexare urmărirea va continua de la actul de executare cel mai înaintat, iar potrivit alin. (4), desistarea după conexare a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat.

Din interpretarea sistematică a întregului articol rezultă că *instanța nu va putea dispune efectuarea executării de către alt executor decât cei arătați în ultima teză a alin. (1)* – cel care a efectuat actul de executare cel mai înaintat sau, dacă executările sunt în același stadiu, cel care a solicitat primul încuviințarea executării silite –, nici dacă toți creditorii urmăritori ar solicita acest lucru.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dacă *același executor efectuează mai multe executări silite cu privire la aceleași bunuri*, va putea dispune conexarea executărilor fie din oficiu, fie la solicitarea persoanei interesate în sensul alin. (1).

Dacă sunt îndeplinite cerințele alin. (1) sau (5) ale art. 653, *participanții nu se pot opune la conexare*. Evident că oricare dintre creditorii urmăritori poate renunța la executare dacă este nemulțumit, indiferent de motiv.

Încheierea pronunțată de instanța de executare în temeiul art. 653 alin. (2) sau (5) va putea fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare. Declararea apelului nu suspendă executarea încheierii și nici continuarea executării silite.

Art. 654. Concursul dintre executarea silită şi executarea pornită de un creditor. Dispozițiile art. 653 rămân aplicabile şi atunci când, privitor la aceleaşi bunuri, se efectuează mai multe executări, unele pornite de executorul judecătoresc, la cererea unui creditor, iar altele direct de către alți creditori, în cazurile anume prevăzute de lege. În astfel de cazuri, toate actele de executare vor fi efectuate de către executorul judecătoresc competent în favoarea căruia s-a dispus conexarea, potrivit regulilor prevăzute de prezentul cod, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

COMENTARIU

Vechea reglementare stabilea în cadrul art. 373[4] că, în lipsa unei prevederi contrare, vor putea fi reunite executările chiar dacă ele au fost pornite de organe de executare diferite. După cum s-a arătat, actualmente, dispozițiile art. 653 pot fi aplicate doar situației în care toate executările silite sunt efectuate de către executorii judecătorești.

Dacă executările silite privitoare la aceleași bunuri se efectuează atât de către executorii judecătorești, cât și de către creditori în mod direct (atunci când legea permite acest lucru, creditorul având propriile organe de executare), toate executările vor fi efectuate de către executorul judecătoresc competent, în favoarea căruia s-a dispus executarea, conform regulilor stabilite în art. 653 alin. (1)-(4).

La aplicare art. 654 nu sunt relevante criteriile de conexare de genul „actul de executare cel mai înaintat" sau „prima executare începută". Totuși, articolul 654 se aplică doar dacă legea specială nu conține o reglementare diferită.

Art. 655. Actele executorului judecătoresc. (1) În îndeplinirea atribuțiilor şi îndatoririlor sale legate de punerea în executare a titlurilor executorii, executorul judecătoresc va întocmi încheieri, procese-verbale şi alte acte de procedură cu formele şi în termenele prevăzute de lege.

(2) Erorile materiale săvârşite cu prilejul întocmirii actelor arătate la alin. (1) se pot îndrepta, din oficiu sau la cerere, cu respectarea dispozițiilor legale prevăzute pentru întocmirea lor.

COMENTARIU

Pentru punerea în executare a titlurilor executorii, executorul judecătoresc întocmește următoarele acte: încheieri, procese-verbale și alte acte de procedură. Valabilitatea acestor acte este condiționată de respectarea formelor și termenelor prevăzute de lege.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Erorile materiale din cuprinsul actelor prevăzute la alin. (1) pot fi îndreptate tot de către executor, cu respectarea dispozițiilor legale prevăzute pentru întocmirea lor.

Potrivit alin. (2), care este o aplicație a *principiului simetriei actului juridic*, dacă la întocmirea actului părțile trebuiau citate, obligația de a fi citate subzistă și pentru operațiunea de îndreptare a erorii materiale. Dacă actul putea fi încheiat fără citarea părților, acestea nu vor trebui citate nici la îndreptarea eventualelor erori materiale strecurate în el. Același principiu se aplică și în privința comunicării sau a altor cerințe legale.

Principiul simetriei nu justifică situații practice în care un act de executare care se întocmește fără citarea părților și fără a le fi comunicat este îndreptat după aceeași procedură, deoarece, procedându-se în acest fel, garanțiile prevăzute de art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, care se aplică și în faza executării silite, sunt încălcate.

Dispozițiile relative la *nulitatea actelor de procedură* stabilite în art. 174-179 NCPC constituie dreptul comun inclusiv în privința actelor întocmite de executorul judecătoresc. La fel și dispozițiile relative la *termenele procedurale* regăsite în art. 180-186 NCPC.

Art. 656. Încheierile executorului judecătoresc. (1) Amânarea, suspendarea şi încetarea executării silite, eliberarea sau distribuirea sumelor obținute din executare, precum şi alte măsuri anume prevăzute de lege se dispun de executorul judecătoresc prin încheiere, care trebuie să cuprindă:

a) denumirea şi sediul organului de executare;

b) data şi locul întocmirii încheierii şi numărul dosarului de executare;

c) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează procedura de executare;

d) numele şi domiciliul ori, după caz, denumirea şi sediul creditorului şi ale debitorului;

e) procedura de executare care face obiectul încheierii;

f) chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea;

g) motivele în fapt şi în drept care au determinat darea încheierii;

h) dispoziția luată de executor;

i) calea şi termenul de atac al încheierii;

j) semnătura şi ştampila executorului judecătoresc.

(2) Mențiunile de la alin. (1) lit. a)-h) şi j) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

(3) Dacă prin lege nu se dispune altfel, încheierile se dau fără citarea părților, se comunică acestora, sunt executorii de drept şi pot fi atacate numai cu contestație la executare.

COMENTARIU

1. Cazurile în care se întocmesc încheieri. Executorul judecătoresc întocmește încheieri doar în cazurile prevăzute de lege. În lipsa unei prevederi exprese relative la întocmirea unei încheieri, actul întocmit de executor va avea alt regim juridic. Astfel, constatarea actelor de executare, în lipsa unei prevederi legale contrare, se va face, potrivit art. 678 NCPC, prin încheierea unui proces-verbal.

Articolul 656 enumeră patru cazuri în care executorul întocmește încheieri și prevede că executorul va dispune prin încheiere și în cazul luării altor măsuri expres prevăzute de lege.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Executorul dispune prin încheiere când amână, suspendă ori încetează executarea silită, când eliberează sau distribuie sumele obținute prin executare, precum și când legea prevede expres necesitatea întocmirii unei încheieri (de exemplu, în cazul conexării executărilor silite aflate pe rolul aceluiași executor, în cazul înregistrării cererii de executare silită ori al refuzului deschiderii procedurii de executare, în cazul perimării executării etc.).

2. Conținutul încheierii. Orice încheiere întocmită de executor trebuie să cuprindă următoarele:

a) denumirea și sediul organului de executare;
b) data și locul întocmirii încheierii și numărul dosarului de executare;
c) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează procedura de executare;
d) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul creditorului și ale debitorului;
e) procedura de executare care face obiectul încheierii;
f) chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea;
g) motivele în fapt și în drept care au determinat darea încheierii;
h) dispoziția luată de executor;
i) calea și termenul de atac al încheierii;
j) semnătura și ștampila executorului judecătoresc.

Cu excepția mențiunii privitoare la indicarea căii de atac și a termenului în care poate fi declarată, celelalte mențiuni sunt prevăzute de cod sub sancțiunea expresă a nulității [alin. (2) art. 656]. Este vorba despre o *nulitate condiționată*, expres prevăzută de lege, ceea ce înseamnă că vătămarea produsă este prezumată, dar partea interesată poate face dovada contrară [art. 175 alin. (2) NCPC].

Lipsa din încheiere a mențiunii de la lit. i) este sancționată de lege tot cu nulitatea condiționată, dar aceasta intervine doar dacă, prin nerespectarea cerinței legale, s-a adus părții o vătămare (care trebuie dovedită de către parte) care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea încheierii [art. 175 alin. (1) NCPC].

În cazul nulității condiționate, instanța de executare va putea îndrepta neregularitatea încheierii, dacă vătămarea poate fi înlăturată fără anularea încheierii și dacă nu a intervenit decăderea ori o altă sancțiune procesuală sau dacă nu se produce ori subzistă o vătămare [art. 177 alin. (2) NCPC].

3. Caracteristicile încheierilor. Încheierile, ca acte ale executorului judecătoresc, se dau fără citarea părților, dacă legea nu dispune altfel. Un caz în care încheierea se dă cu citarea părților este cel expres prevăzut în art. 653 alin. (5) (conexarea executărilor silite aflate pe rolul aceluiași executor).

Încheierile se comunică întotdeauna părților, sunt executorii de drept și pot fi atacate numai pe calea contestației la executare.

Art. 657. Ministerul Public. Ministerul Public sprijină, în condiţiile legii, executarea hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii. În cazurile anume prevăzute de lege, Ministerul Public poate să ceară punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii.

COMENTARIU

1. Sprijinirea executării. Potrivit art. 131 din Constituție, Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete, în condițiile legii. În activitatea judiciară,

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

Spre deosebire de reglementarea anterioară, în care rolul Ministerului Public, ca reprezentant al statului în cadrul executării silite, era cvasiinexistent, actualmente există mai multe prevederi prin care locul și rolul Ministerului Public sunt clar delimitate.

Potrivit art. 657, Ministerul Public sprijină, în condițiile legii, executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii.

Modalități concrete de materializare a sprijinului acordat de Ministerul Public pe parcursul executării silite regăsim în:

a) art. 659 alin. (3): „(...) Ministerul Public va întreprinde, la cererea executorului judecătoresc, diligențele necesare pentru aflarea informațiilor cerute, în special pentru identificarea entităților publice sau private la care debitorul are deschise conturi sau depozite bancare, plasamente de valori mobiliare, este acționar ori asociat sau, după caz, deține titluri de stat, bonuri de tezaur și alte titluri de valoare susceptibile de urmărire silită";

b) art. 681 alin. (2): „Dacă opunerea la executare întrunește elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, executorul judecătoresc încheie un proces-verbal, pe care îl va trimite de îndată parchetului de pe lângă instanța de executare";

c) art. 911 alin. (2): „În cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația în termenul prevăzut la alin. (1), precum și atunci când debitorul este de rea-credință și ascunde minorul, executorul judecătoresc va consemna acest fapt şi va sesiza de îndată parchetul de pe lângă instanța de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârii judecătorești" etc.

Considerăm că refuzul Ministerului Public de a sprijini, în condițiile legii, executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii poate antrena *răspunderea statului* în condițiile art. 626 teza ultimă NCPC.

2. Solicitarea executării. În cazurile anume prevăzute de lege, Ministerul Public poate să ceară punerea în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii.

Astfel, în temeiul art. 92 NCPC, procurorul poate să ceară punerea în executare a oricăror titluri executorii emise în favoarea minorilor, a persoanelor puse sub interdicție și a dispăruților, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege.

Dacă Ministerul Public a formulat cererea de executare silită în cazurile menționate anterior, titularul dreptului va fi introdus în executarea silită și se va putea prevala de dispozițiile art. 406, art. 408, art. 409 și art. 438-440, iar dacă procurorul își va retrage cererea, va putea cere continuarea executării silite.

Interpretând *a fortiori* dispozițiile art. 92 alin. (1) și alin. (4) teza I NCPC, se ajunge la concluzia că procurorul poate exercita căile de atac legale împotriva actelor executorului judecătoresc în situația în care a cerut punerea în executare a titlului executoriu. Altfel, apreciem că actele executorului nu pot fi atacate decât de persoana interesată.

În cazul contestației la executare, modalitățile de participare a procurorului sunt aceleași ca în cazul oricărui proces civil, astfel că sunt pe deplin valabile comentariile de la art. 92 și art. 93 NCPC.

Art. 658. Agenții forței publice. (1) În cazurile prevăzute de lege, precum şi când executorul judecătoresc consideră necesar, organele de poliție, jandarmerie sau alți agenți ai forței publice, după caz, sunt obligați să sprijine îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită, fără a condiționa înde-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

plinirea acestei obligații de plata unor sume de bani sau de efectuarea unei alte contraprestații.

(2) În acest scop, executorul se va adresa autorității competente pentru a asigura concursul forței publice, care va trebui să ia măsuri de urgență pentru a se evita tergiversarea sau împiedicarea executării.

(3) Agenții forței publice nu pot refuza să sprijine activitatea de executare silită sub motiv că există impedimente, de orice natură, la executare, singurul răspunzător pentru nesocotirea acestora fiind executorul judecătoresc, în condițiile legii.

(4) În caz de refuz, dispozițiile art. 188 alin. (2) şi ale art. 189-191 sunt aplicabile în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Rolul agenților forței publice. Agenții forței publice participă la executarea silită fie atunci când executorul consideră necesar, fie atunci când legea prevede expres necesitatea participării lor [de exemplu, pentru accesul la bunurile debitorului în ipoteza art. 679 alin. (1) teza ultimă NCPC], în ambele cazuri *doar la solicitarea executorului*.

Rolul agenților forței publice constă în sprijinirea îndeplinirii prompte și efective a tuturor actelor de executare silită.

Pentru a obține concursul agenților forței publice, executorul trebuie întotdeauna să se adreseze autorității competente, care va lua măsuri de urgență pentru a se evita tergiversarea sau împiedicarea executării.

Alineatul (3) al art. 658 necesită o interpretare nuanțată, pentru a nu se ajunge la concluzia greșită că, atunci când sprijină activitatea de executare, agenții forței publice sunt subordonați executorului judecătoresc din punctul de vedere al comenzii. *Măsurile concrete și procedurile urmate de agenții forței publice*, în scopul prevăzut la alin. (1) al art. 658, *sunt stabilite de către respectivii agenți*, nu de către executor.

Agenții forței publice *nu pot refuza să sprijine activitatea de executare invocând aspecte care țin de legalitatea executării sau a actului de executare lato sensu*. Altfel spus, agenții forței publice nu au a face aprecieri cu privire la scopul pentru realizarea căruia li s-a solicitat concursul de către executor și nici a răspunde obiecțiilor părților prin care se invocă impedimente la executare. Singurul răspunzător pentru nesocotirea acestora este executorul judecătoresc, în condițiile legii.

2. Sancțiuni în caz de refuz. În cazul refuzului autorității competente sau al agenților forței publice din cadrul acesteia de a sprijinii activitatea executorului în scopul solicitat, președintele instanței de executare va putea aplica, la cererea executorului, o *amendă judiciară* în condițiile art. 188 alin. (2) NCPC.

De asemenea, la cererea părții interesate, în condițiile art. 189 NCPC, președintele instanței de executare va putea obliga persoana vinovată la *plata unei despăgubiri pentru prejudiciul material sau moral* cauzat prin amânarea executării silite. Potrivit ultimului alineat al articolului, dispozițiile art. 190-191 NCPC sunt aplicabile în mod corespunzător, astfel că și comentariile acestora sunt pe deplin valabile.

Dacă prejudiciul cauzat prin refuzul sprijinirii activității executorului nu a fost integral acoperit în procedura art. 189 sau dacă prin refuz au fost prejudiciate și alte persoane decât părțile, se poate formula acțiune în condițiile art. 626 teza ultimă NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 659. Îndatorirea terților de a da informații. (1) La cererea executorului judecătoresc, cei care datorează sume de bani debitorului urmărit ori dețin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, potrivit legii, au datoria să comunice în scris toate informațiile necesare pentru efectuarea executării. Ei sunt ținuți să declare întinderea obligațiilor lor față de debitorul urmărit, eventuale modalități care le-ar putea afecta, sechestre anterioare, cesiuni de creanță, subrogații, preluări de datorie, novații, precum şi orice alte acte sau fapte de natură să modifice conținutul ori părțile raportului obligațional sau regimul juridic al bunului deținut. La cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, instanța de executare poate lua măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) şi la art. 189.

(2) De asemenea, la cererea executorului judecătoresc, instituțiile publice, instituțiile de credit şi orice alte persoane fizice sau juridice sunt obligate să îi comunice, de îndată, în scris, datele şi informațiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel. Tot astfel, organele fiscale sunt obligate să comunice, în aceleaşi condiții, datele şi informațiile pe care le administrează potrivit legii. La cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, instanța de executare poate lua măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) şi la art. 189.

(3) Dacă cei sesizați nu dispun de informațiile solicitate sau, după caz, refuză să le dea, Ministerul Public va întreprinde, la cererea executorului judecătoresc, diligențele necesare pentru aflarea informațiilor cerute, în special pentru identificarea entităților publice sau private la care debitorul are deschise conturi sau depozite bancare, plasamente de valori mobiliare, este acționar ori asociat sau, după caz, deține titluri de stat, bonuri de tezaur şi alte titluri de valoare susceptibile de urmărire silită.

(4) Executorul judecătoresc este obligat să asigure secretul informațiilor primite, dacă legea nu prevede altfel. Aceste informații nu pot fi utilizate decât în scopul pentru care au fost cerute, fiind interzisă cu desăvârşire, sub sancțiunile prevăzute de lege, divulgarea lor către terțe persoane sau utilizarea lor pentru crearea unei baze de date personale.

(5) În vederea obținerii informațiilor necesare executării, executorul judecătoresc are acces liber la cartea funciară, la registrul comerțului şi la alte registre publice care conțin date despre bunurile debitorului susceptibile de urmărire silită. Totodată, executorul judecătoresc poate solicita instanței de executare datele şi informațiile la care se referă art. 154 alin. (8).

COMENTARIU

1. Obligațiile terților de a comunica informații. Modul în care este reglementată obligația terților de a da informații la cererea executorului denotă intenția legiuitorului de a crea toate condițiile pentru a asigura aducerea la îndeplinire a celor prevăzute în titlul executoriu.

Mijloacele de informare puse la dispoziția executorului judecătoresc descurajează eventualele încercări ale debitorilor de a ascunde sau sustrage de la executare elemente de patrimoniu care ar putea fi urmărite silit. Cu toate acestea, creditorii trebuie să știe că, dacă debitorii nu sunt solvabili, nici măcar executarea silită nu poate asigura aducerea la îndeplinire a celor stabilite în titlul executoriu.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Accesarea informațiilor prin mijloacele reglementate de prezentul articol presupune costuri care, în final, vor fi cuprinse în cheltuielile de executare și suportate de către debitor, astfel că, pentru acesta din urmă, ar fi mai avantajos din punct de vedere economic să colaboreze cu executorul și să ofere informațiile în condițiile art. 646 alin. (2) NCPC.

Obligația terților de a da informațiile solicitate se naște *doar la momentul la care le-a fost comunicată o cerere în acest sens de către executorul judecătoresc*. Articolul *nu prevede un termen în cadrul căruia terții sunt ținuți să răspundă*, dar executorul va putea indica în cerere un termen, rezonabil după împrejurări, în cadrul căruia să fie comunicat în scris răspunsul.

Dacă terții nu se conformează solicitării executorului, acesta va putea sesiza instanța de executare pentru a lua măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) și la art. 189 NCPC (*amendă judiciară* și *despăgubiri pentru amânarea executării*). Instanța de executare va putea fi sesizată în aceleași condiții și de partea interesată. Teza ultimă a alin. (1) al art. 659 ar fi trebuit corelată cu dispozițiile art. 189, care prevăd că măsura obligării la despăgubiri va fi dispusă de președintele instanței de executare.

Articolul 659 prevede că au datoria să comunice în scris toate informațiile necesare *doar cei care datorează sume de bani debitorului urmărit ori dețin bunuri ale acestuia supuse urmăririi. Per a contrario*, terții care nu dețin bunuri urmăribile ale debitorului și nu îi datorează acestuia bani nu sunt ținuți să comunice un răspuns scris. Neavând obligații conform art. 659, terților care nu au raporturi juridice cu debitorul nu li se vor putea aplica de către instanța de executare măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) și la art. 189 NCPC.

2. Obligațiile instituțiilor publice/instituțiilor de credit/altor persoane fizice sau juridice. Alineatul (2) al art. 659 instituie în sarcina instituțiilor publice, a instituțiilor de credit și a oricăror alte persoane fizice sau juridice obligația de a comunica, de îndată, în scris, datele și informațiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite. Întrucât obligația menționată există *„chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel"*, constatăm că dispozițiile contrare din legile speciale sunt abrogate expres și indirect, în privința executorilor judecătorești, în baza art. 83 lit. k) din Legea nr. 76/2012.

Obligația reglementată la alin. (2) ia naștere *din momentul comunicării* către destinatar a cererii executorului judecătoresc. În cererea formulată de executor trebuie ca, pe lângă datele legate de identificarea debitorului, să se precizeze ce fel de date și informații sunt necesare executării silite.

În aceleași condiții (cererea executorului, identificarea debitorului, arătarea felului datelor și informațiilor necesare executării, răspuns scris, de îndată) este reglementată obligația organelor fiscale de a comunica datele și informațiile pe care le administrează.

Spre deosebire de reglementarea din alin. (1), persoanele și instituțiile avute în vedere la alin. (2) sunt obligate să răspundă *de îndată* executorului, chiar dacă răspunsul este în sensul că nu dețin date și informații. În lipsa unui răspuns, executorul sau partea interesată va putea sesiza instanța de executare pentru a lua măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) și la art. 189 NCPC (*amendă judiciară* și *despăgubiri pentru amânarea executării*).

3. Concursul Ministerului Public. Dacă cei sesizați nu dispun de informațiile solicitate sau refuză să le dea, executorul judecătoresc va putea cere Ministerului Public să întreprindă demersurile necesare pentru aflarea informațiilor solicitate.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Ministerul Public va fi solicitat în special pentru identificarea entităților publice sau private la care debitorul:

a) are deschise conturi sau depozite bancare;

b) are plasamente de valori mobiliare;

c) este acționar ori asociat;

d) deține titluri de stat, bonuri de tezaur și alte titluri de valoare susceptibile de urmărire silită.

Ministerul Public va putea fi solicitat *doar după ce executorul a utilizat fără succes pârghiile puse la dispoziție în primele două alineate*. Prin folosirea sintagmei „în special", legiuitorul a urmărit să evite situațiile în care executorii apelează la Ministerul Public pentru informații a căror obținere directă ar fi fost posibilă.

Dacă Ministerul Public refuză să sprijine executarea prin întreprinderea demersurilor necesare la solicitarea executorului, atunci când este cazul, persoana vătămată poate intenta o *acțiune directă împotriva statului* în temeiul art. 626 NCPC.

4. Obligațiile executorului. În legătură cu datele și informațiile primite, executorul judecătoresc are mai multe obligații:

a) să asigure secretul informațiilor, dacă legea nu prevede altfel;

b) să nu utilizeze informațiile decât în scopul pentru care au fost cerute;

c) să nu divulge informațiile către terțe persoane;

d) să nu utilizeze informațiile pentru crearea unei baze de date personale.

În legătură cu ultimele două obligații, codul prevede expres (și inutil, apreciem noi) că încălcarea lor este cu desăvârșire interzisă, sub sancțiunile prevăzute de lege.

5. Accesul la registrele publice/bazele de date. Alineatul ultim al art. 659 prevede că, pentru obținerea informațiilor necesare, executorul are *acces liber* la cartea funciară, la registrul comerțului și la alte registre care conțin date despre bunurile debitorului susceptibile de executare silită.

Art. 18 NCC prevede: „(1) Drepturile, actele și faptele privitoare la starea și capacitatea persoanelor, cele în legătură cu bunurile care aparțin acestora, precum și orice alte raporturi juridice sunt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege. (2) Publicitatea se realizează prin cartea funciară, Arhiva Electronică de Garanții Reale Imobiliare, denumită în cuprinsul prezentului cod și *arhivă*, prin registrul comerțului, precum și prin alte forme de publicitate prevăzute de lege".

În finalul art. 659 se prevede că executorul judecătoresc poate solicita instanței de executare datele și informațiile la care se referă art. 154 alin. (8) NCPC, mai exact cele necesare realizării procedurii de comunicare a citațiilor, a altor acte de procedură, precum și îndeplinirii oricărei atribuții proprii activității de judecată.

Întrucât pentru obținerea acestor date instanțele au drept de acces direct la bazele de date electronice sau la alte sisteme de informare deținute de autorități și instituții publice, apreciem că *ar fi fost mai eficient pentru executor să se adreseze direct autorităților sau instituțiilor deținătoare a acestor baze de date*, și nu unui intermediar, cum este instanța de executare. Aceasta, cu atât mai mult cu cât prin Codul civil și prin Codul de procedură civilă s-au stabilit în sarcina judecătoriilor un număr de atribuții care depășește, în mod evident, capacitățile acestor instanțe de a le aduce la îndeplinire.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 660. Martorii asistenți. (1) În cazurile şi în condițiile anume prevăzute de lege, prezența martorilor asistenți este obligatorie la pătrunderea într-o locuință, în localuri, depozite sau alte încăperi, în vederea sechestrării şi ridicării bunurilor debitorului.

(2) La aprecierea executorului judecătoresc sau la cererea părților, martorii asistenți pot fi invitați şi în alte cazuri.

(3) Pot fi martori asistenți persoanele cu capacitate de exercițiu deplină care nu sunt interesate de săvârşirea actelor de executare şi care nu se află cu participanții la procedura de executare în legătură de rudenie până la gradul al patrulea inclusiv sau de afinitate până la gradul al doilea ori de subordonare.

(4) Dacă prin lege nu se dispune altfel, numărul martorilor asistenți trebuie să fie de cel puțin 2.

COMENTARIU

1. Rolul martorilor asistenți. Reglementarea instituției martorilor asistenți denotă intenția legiuitorului de a asigura deplina respectare a principiului legalității pe parcursul executării silite, în condițiile în care mijloacele procedurale puse la dispoziția executorului pentru atingerea scopului urmărit sunt pe cât de directe, pe atât de incisive, astfel că trebuie utilizate doar în limitele și în scopul în care au fost recunoscute.

Prezența martorilor asistenți este obligatorie la pătrunderea într-o locuință, în localuri, depozite sau alte încăperi, în vederea sechestrării sau ridicării bunurilor, dacă debitorul sau un membru major al familiei acestuia ori un agent al forței publice nu se află în acel loc.

Părțile pot solicita ca martorii asistenți să fie invitați și în alte cazuri. Considerăm că executorul nu se opune unei astfel de solicitări decât atunci când invitarea martorilor asistenți ar cauza amânarea executării.

Executorul poate invita martori asistenți la efectuarea oricărui act de executare, dacă apreciază că este în interesul executării.

Asumarea calității de martor asistent ține de opțiunea persoanei în cauză.

2. Condiții pentru a fi martor asistent. Condițiile pentru ca o persoană să fie martor asistent sunt următoarele:

a) să aibă capacitate de exercițiu deplină. *Nu pot fi martori asistenți* minorii și interzișii judecătorești; minorul căsătorit sau minorul în vârstă de peste 16 ani, căruia instanța de tutelă i-a recunoscut capacitate de exercițiu anticipată, poate avea calitatea de martor asistent;

b) să nu fie interesată de săvârșirea actelor de executare; îndeplinirea sau neîndeplinirea acestei condiții este o chestiune de fapt, dar *interesul poate fi și indirect* (raportat la alte persoane decât martorul);

c) să nu se afle în legătură de rudenie până la gradul al patrulea inclusiv sau de afinitate până la gradul al doilea cu participanții la procedura de executare; extinderea legăturii de rudenie sau de afinitate la toți participanții la executarea silită o apreciem ca fiind exagerată, deoarece, în zonele rurale, acest lucru poate cauza dificultăți în găsirea unor martori asistenți;

d) să nu se afle în relații de subordonare cu niciunul dintre participanții la executarea silită; potrivit textului, *poate fi martor asistent* un coleg al debitorului care nu este subordonat acestuia, dacă îndeplinește și celelalte condiții; *nu poate fi martor asistent*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

un alt angajat din cadrul autorității competente care a asigurat, la cererea executorului, concursul forței publice.

3. Numărul martorilor asistenți. Numărul martorilor asistenți trebuie să fie de cel puțin 2, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Prevederea legală contrară ar presupune că actul de executare poate fi efectuat în prezența unui singur martor asistent. Considerăm că, pentru situațiile în care participarea martorilor asistenți nu este obligatorie conform legii, părțile pot stabili că invitarea unui singur martor asistent este suficientă.

Art. 661. Drepturile şi îndatoririle martorilor asistenți. (1) Martorul asistent, prin semnarea procesului-verbal, atestă faptele la care a asistat.

(2) El este îndreptățit să ceară informații despre actele de executare la care este invitat şi să facă observații în legătură cu îndeplinirea lor. Observațiile martorului asistent, când este cazul, vor fi consemnate de către executorul judecătoresc în proces-verbal.

(3) Înainte de a începe efectuarea actelor de executare la care urmează să participe, executorul judecătoresc va explica martorilor asistenți drepturile şi îndatoririle lor.

(4) Pentru serviciul prestat, martorul asistent are dreptul la sumele prevăzute la art. 326, care se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Martorul asistent atestă faptele la care a asistat. Prin semnarea procesului-verbal, el certifică realitatea faptelor consemnate în acesta.

Pentru ca rolul martorului asistent să nu fie unul decorativ, legiuitorul a reglementat distinct drepturile și îndatoririle acestuia. Îndatoririle martorilor asistenți sunt tratate doar ca și corelative ale drepturilor.

Martorul asistent are dreptul:

a) de a i se explica de către executor ce presupune calitatea de martor asistent;

b) de a cere informații despre actele de executare la care este invitat să participe;

c) să facă propriile observații (care, dacă este cazul, se vor consemna în procesul-verbal) în legătură cu îndeplinirea actelor de executare;

d) când și dacă este cazul, la rambursarea cheltuielilor de transport, cazare și masă, dacă este din altă localitate, precum și dreptul la despăgubiri pentru acoperirea veniturilor pe care le-ar fi obținut dacă și-ar fi exercitat profesia pe durata lipsei de la locul de muncă, prilejuită de chemarea sa în vederea ascultării ca martor, stabilite în raport cu starea sau profesia pe care o exercită, precum și cu timpul efectiv pierdut.

Martorul asistent poate refuza semnarea procesului-verbal dacă faptele consemnate în acesta nu corespund cu cele la care a asistat și executorul refuză să consemneze obiecțiunile sale în procesul-verbal.

Codul de procedură civilă nu prevede o sancțiune expresă pentru situația nerespectării dispozițiilor relative la martorii asistenți.

Considerăm că, atunci când *participarea martorilor asistenți la efectuarea unui act de executare este obligatorie*, potrivit legii, suntem în prezența unei cerințe legale extrinseci actului de procedură, iar sancțiunea care intervine este *nulitatea necondiționată* conform art. 176 pct. 6 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dacă *participarea martorilor asistenți nu este obligatorie*, sunt aplicabile regulile privitoare la *nulitatea condiționată de o vătămare care nu poate fi înlăturată altfel* (art. 175 NCPC). Nulitatea condiționată intervine atunci când participarea martorilor este urmarea aprecierii executorului sau la cererea părților.

Diferența de tratament sancționator este justificată de diferența de reglementare. Alineatul (2) al art. 660 nu poate fi interpretat ca instituind o cerință legală extrinsecă actului de executare, din moment ce participarea sau neparticiparea martorilor asistenți este lăsată la aprecierea executorului sau la cererea părților.

Capitolul IV. Efectuarea executării silite

Secțiunea 1. Sesizarea organului de executare

Art. 662. Creanța certă, lichidă şi exigibilă. (1) Executarea silită nu se poate face decât dacă creanța este certă, lichidă şi exigibilă.

(2) Creanța este certă când existența ei neîndoielnică rezultă din însuşi titlul executoriu.

(3) Creanța este lichidă atunci când obiectul ei este determinat sau când titlul executoriu conține elementele care permit stabilirea lui.

(4) Creanța este exigibilă dacă obligația debitorului este ajunsă la scadență sau acesta este decăzut din beneficiul termenului de plată.

(5) Creanțele cu termen şi cele condiționale nu pot fi puse în executare, însă ele pot participa, în condițiile legii, la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparținând debitorului.

COMENTARIU

1. Caracterul cert și lichid al creanței. „Caracterul de constrângere al măsurilor de executare și împrejurarea că ele pot uneori crea îndatoriri pentru terți impun ca această fază a procesului civil să nu înceapă decât după ce s-a constatat, în mod neîndoielnic, dreptul la urmărire silită și s-a stabilit și momentul de când ea poate fi pornită. Pentru pornirea executării silite este necesar ca creanța pusă în executare să fie certă, lichidă și exigibilă, iar dreptul de a executa să fie constatat printr-un înscris, anume întocmit potrivit legii, înscris denumit titlu executoriu"[1].

Reglementarea anterioară prevedea aceleași condiții pentru efectuarea executării silite, dar criteriile care permiteau stabilirea caracterului cert și lichid al creanței erau mai largi. Astfel, potrivit art. 379 alin. (3) CPC 1865, „creanța certă este aceea a cărei existență rezultă din însuși actul de creanță sau și din alte acte, chiar neautentice, emanate de la debitor sau recunoscute de dânsul". Potrivit alin. (4) al aceluiași articol, „creanța este lichidă atunci când câtimea ei este determinată prin însuși actul de creanță sau când este determinabilă cu ajutorul actului de creanță sau și a altor acte neautentice, fie emanând de la debitor, fie recunoscute de dânsul, fie opozabile lui în baza unei dispoziții legale sau a stipulațiilor conținute în actul de creanță, chiar dacă pentru această determinare ar fi nevoie de o deosebită socoteală".

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 142.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Actualmente, *caracterul cert al creanței trebuie să rezulte din însuși titlul executoriu*, iar *caracterul lichid al acesteia trebuie să poată fi determinat prin raportare la elementele conținute în titlul executoriu*.

Articolul 662 nu permite efectuarea executării unei creanțe constatate printr-un titlu executoriu dacă dovedirea caracterului cert sau lichid al creanței se face prin alte înscrisuri, chiar dacă acestea sunt autentice sau chiar dacă, sub semnătură privată fiind, sunt recunoscute de debitor.

2. Caracterul exigibil. Potrivit alin. (4) al art. 662, creanța este exigibilă dacă *obligația debitorului este ajunsă la scadență*. Codul asimilează cu o creanță exigibilă situația debitorului care, deși beneficiază de un termen de plată, este decăzut din acesta. Potrivit art. 1417 NCC, *debitorul decade din beneficiul termenului* dacă se află în stare de insolvabilitate sau, după caz, de insolvență declarată în condițiile legii, precum și atunci când, cu intenție sau dintr-o culpă gravă, diminuează prin fapta sa garanțiile constituite în favoarea creditorului sau nu constituie garanțiile promise. Decăderea din beneficiul termenului poate fi cerută și atunci când, din culpa sa, debitorul ajunge în situația de a nu mai satisface o condiție considerată esențială de creditor la data încheierii contractului.

Decăderea din beneficiul termenului trebuie constatată sau, după caz, dispusă de către instanță, iar hotărârea care dovedește exigibilitatea anticipată trebuie depusă la executor împreună cu titlul executoriu.

Potrivit ultimului alineat al art. 662, *creanțele cu termen sau cele condiționale* nu pot fi puse în executare decât după împlinirea termenului (cu excepția debitorului decăzut din beneficiul termenului) sau realizarea condiției. Trebuie precizat că textul are în vedere creanțele (sau obligațiile) afectate de o condiție suspensivă.

Titularii unor creanțe afectate de termen sau condiție suspensivă vor putea participa la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparținând debitorului, conform dispozițiilor art. 873 alin. (3), art. 880 și art. 881 NCPC. Cu titlu de excepție, art. 780 alin. (4) NCPC prevede că se va putea popri și creanța cu termen ori sub condiție. În acest caz, poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen ori de la data îndeplinirii condiției.

Art. 663. Cererea de executare silită. (1) Executarea silită poate porni numai la cererea creditorului, dacă prin lege nu se prevede altfel.

(2) Cererea de executare silită se depune, personal sau prin reprezentant legal ori convențional, la biroul executorului judecătoresc competent ori se transmite acestuia prin poştă, curier, telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului şi confirmarea primirii cererii de executare cu toate documentele justificative.

(3) Cererea de executare silită, în afara mențiunilor prevăzute la art. 148, va cuprinde:

a) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul creditorului şi debitorului;

b) bunul sau, după caz, felul prestației datorate;

c) modalitățile de executare solicitate de creditor.

(4) La cerere se vor ataşa titlul executoriu în original sau în copie legalizată, după caz, şi dovada achitării taxelor de timbru, inclusiv timbrul judiciar, precum şi, dacă este cazul, înscrisurile anume prevăzute de lege.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Formularea cererii. *Titularul cererii* de executare silită este creditorul obligației stabilite prin titlul executoriu. Cererea de executare silită se poate depune, *personal sau prin reprezentant* (în această din urmă situație sunt aplicabile, în mod corespunzător, dispozițiile art. 80-89 NCPC), la biroul executorului judecătoresc competent ori se transmite acestuia prin poștă, curier, telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului și confirmarea primirii[1].

Legea prevede situații în care cererea de executare silită *poate fi formulată de alte persoane în numele creditorului*. Astfel, conform art. 92 alin. (1) și (5) NCPC, procurorul poate să ceară punerea în executare a oricăror titluri executorii emise în favoarea minorilor, a peroanelor puse sub interdicție și a dispăruților. De asemenea, cererea de executare silită poate fi formulată de către un creditor al beneficiarului titlului executoriu, dacă respectivul creditor îndeplinește condițiile art. 1560 NCC.

2. Conținut. Cererea de executare silită trebuie să cuprindă următoarele: indicarea biroului executorului judecătoresc căruia îi este adresată, numele, prenumele, domiciliul sau reședința creditorului și debitorului ori, după caz, denumirea și sediul lor, numele și prenumele, domiciliul sau reședința reprezentanților lor, dacă este cazul, obiectul, valoarea pretenției, dacă este cazul, motivele cererii, bunul sau, după caz, felul prestației datorate, modalitățile de executare solicitate de către creditor, precum și semnătura. Obiectul și valoarea prestației, în cazul cererii de executare silită, sunt mențiuni care au în vedere titlul executoriu ale cărui dispoziții trebuie aduse la îndeplinire.

De asemenea, cererea va cuprinde, dacă este cazul, și adresa electronică sau coordonatele care au fost indicate în acest scop de părți, precum numărul de telefon, numărul de fax ori altele asemenea.

Obligația *atașării la cererea de executare a titlului executoriu în original sau în copie legalizată* presupune depunerea acestora direct la biroul executorului judecătoresc sau prin poștă, curier ori alte asemenea mijloace care permit transmiterea efectivă și materială a titlului executoriu. Potrivit art. 426 alin. (6) NCPC, hotărârea judecătorească se întocmește în 2 exemplare originale, unul la dosar și unul la mapă. Potrivit art. 427, părților li se comunică o copie. Așadar, dacă titlul executoriu este o hotărâre judecătorească, se va depune o copie legalizată.

Taxele de timbru[2] trebuie plătite anticipat și în cazul cererii de executare silită.

Articolul 39 alin. (3) din Legea nr. 188/2000, republicată, stabilește că *executorii judecătorești nu pot condiționa punerea în executare a hotărârilor judecătorești de plata anticipată a onorariului.*

Art. 664. Înregistrarea cererii de executare. (1) De îndată ce primeşte cererea de executare, executorul judecătoresc, prin încheiere, va dispune înregistrarea acesteia şi deschiderea dosarului de executare sau, după caz, va refuza motivat deschiderea procedurii de executare.

(2) Încheierea prevăzută la alin. (1) se comunică de îndată creditorului. În cazul în care executorul judecătoresc refuză deschiderea procedurii de executare,

---

[1] Pentru cererea formulată prin înscris în formă electronică, a se vedea supra, comentariul art. 148.

[2] Cuantumul taxei judiciare de timbru în cazul cererii de încuviințare a executării silite este indicat în art. 3 lit. o) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

creditorul poate face plângere, în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii prevăzute la alin. (1), la instanța de executare.

COMENTARIU

Înregistrarea cererii de executare silită este prima operațiune întreprinsă de executorul judecătoresc la momentul primirii acesteia. Actul de procedură în baza căruia și prin care se dispune înregistrarea este *încheierea*.

Înregistrând cererea, executorul va dispune deschiderea dosarului de executare sau va refuza motivat deschiderea procedurii de executare.

Alineatul (1) al art. 664 nu prevede cazurile în care se poate refuza deschiderea procedurii de către executor, dar stabilește că o astfel de soluție trebuie motivată.

Apreciem că *executorul va refuza deschiderea procedurii atunci când cererea de executare silită nu îndeplinește condițiile de formă intrinseci și extrinseci* prevăzute în art. 663. Instituind acest prim filtru la nivelul biroului executorului judecătoresc, legiuitorul previne posibilitatea sesizării instanțelor cu cereri informe sau incomplete de încuviințare a executării silite. De exemplu, executorul va înregistra cererea, dar nu va deschide procedura dacă dovada achitării taxei de timbru nu este atașată cererii creditorului.

Încheierea de înregistrare a cererii *se comunică de îndată creditorului* atât când s-a dispus deschiderea procedurii, cât și când s-a refuzat deschiderea procedurii.

Împotriva încheierii de refuz al deschiderii procedurii de executare creditorul poate formula *plângere* în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii, la instanța de executare. Până la momentul încuviințării executării silite, prin instanță de executare nu se poate înțelege decât instanța în a cărei rază teritorială își are sediul biroul executorului judecătoresc. Creditorul *va timbra plângerea* conform dispozițiilor art. 13 din Legea nr. 146/1997, și nu conform art. 8^2 lit. b) din Legea nr. 146/1997, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 76/2012. *Plângerea împotriva încheierii prin care se refuză motivat deschiderea procedurii de executare nu poate fi asimilată plângerii împotriva refuzului executorului judecătoresc de a-și îndeplini atribuțiile prevăzute de lege*, în sensul art. 8^2 lit. b). Încheierea de refuz reglementată prin art. 664 este pronunțată de executor tocmai în exercitarea atribuțiilor legale. Din acest motiv, nu trebuie pus semnul egalității între obiectul plângerii și obiectul contestației la executare întemeiate pe dispozițiile art. 711 alin. (1) teza a II-a, care implică, de asemenea, refuzul efectuării unei executări sau îndeplinirii unui act de executare silită în condițiile legii. Dispozițiile art. 711 alin. (1) teza a II-a, împreună cu dispozițiile art. 719 alin. (7) NCPC (refuzul de a primi ori înregistra cererea de executare silită) presupun *un refuz nejustificat*. Acesta este rațiunea pentru care, în alin. (8) al art. 719 NCPC, se prevede că instanța va solicita încheierea prevăzută de art. 664 alin. (1) sau, după caz, actul care constată refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua măsura prevăzută de lege.

Instanța va putea fie să respingă plângerea împotriva încheierii, dacă soluția dispusă de executor a fost legală, fie să o admită și să oblige executorul să deschidă procedura de executare.

Hotărârea instanței de executare prin care se respinge plângerea va putea fi atacată de către creditor (debitorul nu este parte în această plângere) numai cu apel în termen de 10 zile de la comunicare. Deși nu există o prevedere legală în acest sens, apreciem că ar fi util ca hotărârile pronunțate în această procedură să fie comunicate din oficiu de către instanță și executorului judecătoresc.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Admiterea plângerii împotriva încheierii de refuz pronunțate de către executorul judecătoresc nu are semnificația încuviințării executării silite, această procedură trebuind urmată și în acest caz.

Întrucât etapa înregistrării cererii și a deschiderii procedurii de către executor nu presupune, prin ea însăși, stabilirea unui drept potrivnic față de o altă persoană, opinăm că *instanța va aplica, în completarea dispozițiilor de la executarea silită, dispozițiile de la procedura necontencioasă judiciară* reglementată de dispozițiile art. 527-540 NCPC. Aceasta înseamnă că instanța va soluționa plângerea prin încheiere, în camera de consiliu, putând dispune ca judecata să se facă și fără citarea creditorului. Încheierea de admitere a plângerii este executorie. După cum s-a mai arătat, încheierea pronunțată de către instanță poate fi atacată cu apel.

Un argument în sensul caracterului necontencios al procedurii poate fi dedus din lipsa autorității de lucru judecat a încheierilor pronunțate în materie necontencioasă, ceea ce permite ca, dacă este cazul, instanța să respingă cererea de încuviințare a executării silite și atunci când deschiderea procedurii de către executor s-a făcut în urma admiterii plângerii de către instanță.

Dat fiind caracterul necontencios al procedurii plângerii, deși executorul nu este parte în aceasta (la fel cum notarul nu este parte în plângerile împotriva unor acte notariale pe care le-a întocmit), instanța îi va putea cere lămuriri în condițiile art. 532 alin. (2) NCPC.

Art. 665. Încuviințarea executării silite. (1) În termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii, executorul judecătoresc va solicita să se dispună încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie certificată de executorul judecătoresc pentru conformitate cu originalul, cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea prevăzută la art. 664 alin. (1) şi dovada taxei de timbru.

(2) Cererea de încuviințare a executării silite se soluționează de instanță în termen de maximum 7 zile de la înregistrarea acesteia la judecătorie, prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților. Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 48 de ore, iar motivarea încheierii se face în cel mult 7 zile de la pronunțare.

(3) Încheierea va cuprinde, în afara mențiunilor prevăzute la art. 233 alin. (1), arătarea titlului executoriu pe baza căruia se va face executarea, suma, cu toate accesoriile pentru care s-a încuviințat urmărirea, când s-a încuviințat urmărirea silită a bunurilor debitorului, modalitatea concretă de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta, şi autorizarea creditorului să treacă la executarea silită a obligației cuprinse în titlul executoriu.

(4) Încuviințarea executării silite permite creditorului să ceară executorului judecătoresc care a solicitat încuviințarea să recurgă, simultan ori succesiv, la toate modalitățile de executare prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale, inclusiv a cheltuielilor de executare. Încuviințarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul țării. De asemenea, încuviințarea executării silite se extinde şi asupra titlurilor executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate.

(5) Instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite numai dacă:

1. cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu;

3. înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întruneşte toate condiţiile de formă cerute de lege;

4. creanța nu este certă, lichidă şi exigibilă;

5. debitorul se bucură de imunitate de executare;

6. titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită;

7. există alte impedimente prevăzute de lege.

(6) Încheierea prin care instanța admite cererea de încuviințare a executării silite nu este supusă niciunei căi de atac. Încheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite poate fi atacată exclusiv cu apel numai de creditor, în termen de 5 zile de la comunicare.

(7) În partea finală a încheierii de încuviințare a executării silite va fi adăugată formula executorie, cu următorul cuprins:

„Noi, Preşedintele României,

Dăm împuternicire şi ordonăm executorilor judecătoreşti să pună în executare titlul (Aici urmează elementele de identificare a titlului executoriu.) pentru care s-a pronunțat prezenta încheiere de încuviințare a executării silite. Ordonăm agenților forței publice să sprijine îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită, iar procurorilor să stăruie pentru ducerea la îndeplinire a titlului executoriu, în condițiile legii. (Urmează semnătura preşedintelui instanței şi a grefierului.)"

COMENTARIU

1. Reglementarea anterioară. Procedura încuviințării executării silite de către instanță a fost introdusă în Codul de procedură de la 1865 prin O.U.G. nr. 138/2000[1]. Începând cu data intrării în vigoare a ordonanței de urgență menționate – 2 ianuarie 2001 –, Codul de procedură civilă reglementa *o procedură de încuviințare a executării silite și o procedură de învestire cu formulă executorie*, ambele presupunând intervenția instanței judecătorești și verificarea unor aspecte care, în mare măsură, erau identice.

Pentru a evita paralelismul reglementării, suprapunerea de competențe și tergiversarea executării, Codul de procedură civilă a fost modificat prin Legea nr. 459/2006 în sensul *înlăturării procedurii încuviințării executării silite de către instanță*. Astfel, după data intrării în vigoare a legii menționate – 12 ianuarie 2007 –, executorul judecătoresc sesizat de creditor proceda la executarea silită cu singura condiție[2] ca titlul să fie învestit cu formulă executorie. Executorul nu mai solicita instanței să încuviințeze executarea silită.

---

[1] În formularea dată prin ordonanța de urgență, art. 373[1] CPC 1865 avea următorul cuprins: „Cererea de executare silită se depune la executorul judecătoresc, dacă legea nu dispune altfel. Executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie, cererea creditorului urmăritor şi titlul executoriu. Instanța încuviințează executarea silită prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților. După încuviințarea cererii instanța va alcătui un dosar privind executarea, la care executorul judecătoresc este obligat să depună câte un exemplar al fiecărui act de executare, în termen de 48 de ore de la efectuarea acestuia".

[2] Art. 373[1] alin. (1) și (2) CPC 1865, în forma modificată prin Legea nr. 459/2006, prevedea că „Cererea de executare silită se depune la executorul judecătoresc, dacă legea nu prevede altfel. Executorul judecătoresc este dator să stăruie, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu și pentru respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate". Art. 374 CPC 1865, în forma modificată prin Legea nr. 459/2006, prevedea că „Hotărârea judecătorească sau alt titlu se execută numai dacă este învestit cu formula executorie prevăzută de art. 269

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 458/2009 s-a constată că dispozițiile art. 373[1] CPC 1865, astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 13 din Legea nr. 459/2006, sunt neconstituționale, deoarece modificarea respectivă a determinat desființarea unei importante garanții a dreptului la un proces echitabil al tuturor părților implicate în procedura executării silite, prin înlăturarea controlului instanțelor judecătorești asupra începerii acestei proceduri, fiind încălcate astfel dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (4), art. 21 alin. (3) și ale art. 126 alin. (1), cu raportare la art. 6 parag. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Urmare a deciziei Curții Constituționale, prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, art. 371[1] CPC 1865 a fost modificat[1] în sensul *reintroducerii procedurii încuviințării executării silite de către instanță.*

2. Actuala reglementare. Articolul 665 NCPC reglementează *procedura încuviințării executării silite de către instanță, incluzând și aspectele relative la formula executorie*, care în vechiul cod erau reglementate distinct[2]. Procedând în acest fel, legiuitorul a realizat o economie de reglementare, fără a mai lăsa loc obiecțiilor de neconformitate cu Constituția. Din punctul de vedere al părților, actuala reglementare este superioară, deoarece presupune economie de timp și de cheltuieli.

---

alin. (1), afară de încheierile executorii, de hotărârile executorii provizoriu și de alte hotărâri sau înscrisuri prevăzute de lege, care se execută fără formula executorie".

[1] Potrivit art. 371[1] CPC 1865 în forma modificată prin Legea nr. 202/2010: „(1) Cererea de executare silită, însoțită de titlul executoriu, se depune la executorul judecătoresc, dacă legea nu prevede altfel. Acesta, în termen de cel mult 5 zile de la înregistrarea cererii, va solicita instanței de executare încuviințarea executării silite, înaintându-i în copie cererea de executare şl titlul respectiv. (2) Instanța de executare încuviințează executarea silită a obligației stabilite prin titlul executoriu, printr-o singură încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților, în termen de cel mult 7 zile de la înregistrarea cererii de încuviințare a executării silite. (3) În temeiul încheierii prin care se admite cererea de încuviințare a executării silite, executorul judecătoresc poate proceda la executarea silită a obligației stabilite prin titlul executoriu în oricare dintre formele prevăzute de lege, dispozițiile art. 371[1] alin. (3) aplicându-se în mod corespunzător. Încuviințarea executării silite este de drept valabilă și pentru titlurile executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate. (4) Instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite numai dacă: 1. cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat; 2. titlul nu a fost învestit cu formulă executorie, dacă, potrivit legii, această cerință este necesară pentru pornirea executării silite; 3. creanța nu este certă, lichidă și exigibilă; 4. titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită; 5. există alte impedimente prevăzute de lege. (5) Încheierea prin care instanța admite cererea de încuviințare a executării silite nu este supusă niciunei căi de atac. Încheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite poate fi atacată cu recurs numai de către creditor, în termen de 5 zile de la comunicare. (6) În tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate. (7) Dacă socotește că este în interesul executării, executorul judecătoresc îl va putea invita pe debitor pentru a-i cere, în scris, în condițiile legii, lămuriri în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silite. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare. (8) Refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da lămuririle necesare, precum și darea de informații incomplete ori eronate atrag răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum și aplicarea sancțiunii prevăzute de art. 108[2] alin. (2), dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală. (9) În situația prevăzută la art. 371[7] alin. (1), executorul judecătoresc este dator să pună în vedere părții să își îndeplinească de îndată obligația de avansare a cheltuielilor de executare".

[2] Art. 269, art. 373[3] și art. 374-376 CPC 1865.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Modalitatea concretă de încuviințare a executării silite este caracterizată prin instituirea de către legiuitor a unor *termene scurte* în cadrul cărora participanții la această procedură trebuie să își exercite drepturile sau să își execute obligațiile.

3. Cererea de încuviințare a executării. Executorul judecătoresc trebuie să solicite instanței încuviințarea executării silite în *maximum 3 zile* de la data înregistrării cererii de executare silită și a dispunerii prin încheiere a deschiderii dosarului de executare.

Deși alin. (1) al art. 665 nu prevede, termenul de 3 zile avut la dispoziție de către executor pentru a solicita încuviințarea executării silite poate să curgă și de la momentul admiterii plângerii împotriva refuzului executorului de a deschide procedura de executare în condițiile art. 664. Aceasta, deoarece încheierea de admitere a plângerii este executorie.

Instituirea unor termene scurte și folosirea un expresii rezolute („în cel mult", „în termen de maximum") denotă intenția legiuitorului de a pune accentul pe celeritatea procedurii, în condițiile în care termenele respective nu privesc exercitarea drepturilor procesuale ale părților, pentru ca, în cazul nerespectării lor, să poată fi aplicate sancțiunile prevăzute în art. 185 NCPC.

4. Soluționarea cererii. Instanța de executare trebuie să soluționeze cererea în *maximum 7 zile*, putând amâna pronunțarea cu cel mult 48 ore și trebuind să motiveze încheierea în cel mult 7 zile de la pronunțare.

Soluționarea cererii de încuviințare a executării silite se face: (a) de către instanța de executare, (b) în camera de consiliu, (c) fără citarea părților, (d) prin încheiere.

Apreciem că prevederea potrivit căreia cererea de încuviințare a executării silite se soluționează în camera de consiliu nu a fost afectată de dispozițiile tranzitorii cuprinse în art. XII din Legea nr. 2/2013, deoarece norma conținută în art. 665 alin. (2) NCPC reprezintă un caz în care, „legea prevede altfel".

Încheierea pronunțată de către instanță este definitivă, dacă s-a admis cererea de încuviințare a executării silite, sau este atacabilă exclusiv cu apel numai de către creditor în termen de 5 zile de la comunicare, dacă s-a respins cererea de încuviințare a executării.

Apelul declarat de creditor se soluționează prin decizie definitivă de către tribunalul în a cărui circumscripție teritorială figurează judecătoria care a pronunțat încheierea.

Întrucât debitorul nu participă la judecarea cererii de încuviințare a executării silite – nu este citat, nu i se comunică și nu poate ataca încheierea –, opinăm că *procedura încuviințării este o procedură necontencioasă judiciară*. O consecință a acestei calificării este aceea că apelul împotriva încheierii de respingere se soluționează în camera de consiliu conform art. 534 alin. (5) NCPC, cu citarea exclusiv a apelantului creditor. O altă consecință este aceea că instanța sesizată cu o cerere de încuviințare a executării silite nu va declina competența, ci va trimite dosarul instanței competente.

Trebuie precizat că încheierea de admitere este definitivă doar din perspectiva creditorului și doar în această procedură a încuviințării executării silite. Debitorul sau alte peroane vătămate vor putea ataca încheierea de încuviințare a executării pe calea contestației la executare în condițiile art. 711 alin. (3) și art. 714 alin. (1) pct. 3 și alin. (4).

Încheierea de încuviințare a executării silite trebuie să arate titlul executoriu, respectiv să prevadă *suma și toate accesoriile* pentru care s-a încuviințat urmărirea, când s-a încuviințat urmărirea silită a bunurilor. Chiar dacă titlul executoriu pus în executare cuprinde și alte sume, nu vor putea fi urmărite bunuri pentru alte debite decât cele prevăzute în încheierea de încuviințare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Instanța va indica *modalitatea concretă de executare silită* atunci când s-a solicitat expres aceasta. Modalitățile concrete de executare sunt cele indicate la art. 624 NCPC. Competența organului de executare se stabilește inclusiv în funcție de modalitatea de executare.

Mențiunea privind autorizarea creditorului să treacă la executarea silită a obligației cuprinse în titlul executoriu reafirmă faptul că titularul executării silite este creditorul, și nu organul de executare. Lipsa acestei mențiuni din încheiere se sancționează cu nulitatea condiționată de vătămare, în condițiile art. 175 alin. (1) NCPC.

5. Efectele încuviințării executării silite:

a) creditorul va putea cere executorului să recurgă simultan sau succesiv la toate modalitățile de executare prevăzute de lege; apreciem că, dacă instanța a încuviințat o anumită modalitate de executare, executorul nu va putea recurge la altă modalitate de executare;

b) executorul care a solicitat și obținut încuviințarea executării (la cererea creditorului) este competent să efectueze toate modalitățile de executare, chiar dacă, în cazul unora dintre acestea, luate separat, nu ar fi fost competent conform art. 651 NCPC;

c) încuviințarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul țării[1]; *per a contrario*, încheierea nu dă dreptul la urmărirea silită a unor bunuri aflate pe teritoriul altor state, chiar dacă acestea sunt proprietatea debitorului;

d) încheierea de încuviințare a executării include cheltuielile de executare efectuate sau care se vor efectua pe parcursul executării;

e) încuviințarea executării se extinde și asupra titlurilor executorii care se vor emite de către executorii judecătorești în cadrul procedurii de executare silită; pentru executarea acestor titluri nu este necesară o nouă procedură de încuviințare.

6. Respingerea cererii. Cazuri. Instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite numai dacă:

a) cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat. Textul are în vedere atât nerespectarea dispozițiilor art. 623, potrivit căruia pe lângă executorii judecătorești pot exista și alte organe de executare dacă sunt prevăzute în legi speciale, cât și nerespectarea dispozițiilor 651 NCPC, care reglementează competența teritorială a executorilor judecătorești;

b) hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu; textul are în vedere nerespectarea dispozițiilor art. 632-640 NCPC; cererea de încuviințare va fi respinsă pentru acest motiv dacă solicitarea este formulată de reclamantul căruia prin hotărâre judecătorească definitivă i s-a respins sau anulat cererea;

c) înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege; textul are în vedere nerespectarea condițiilor de formă prevăzute în legile speciale în cazul titlurilor executorii precum: titlurile de credit, contractul de locațiune (art. 1798 NCC), contractul de leasing (art. 7-8[1] din O.G. nr. 51/1997, republicată) etc.;

d) creanța nu este certă, lichidă și exigibilă în sensul art. 662 NCPC. Articolul 665 stabilește că încheierea de încuviințare produce efecte pe întreg teritoriul țării și permite recurgerea la oricare dintre formele de executare până la realizarea integrală a sumei și accesoriilor acesteia, pentru care s-a încuviințat urmărirea, dar nu stabilește că, în cazul titlurilor executorii care conțin obligații cu executare succesivă și periodică, este sufi-

[1] A se vedea și *infra*, comentariul de la art. 819-820.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cientă o singură încheiere de încuviințare, inclusiv pentru *prestațiile viitoare* (acestea, prin ipoteză, nu sunt exigibile în sensul punctului analizat); întrucât prestațiile viitoare sunt creanțe cu termen, ele nu pot fi puse în executare, însă pot participa, în condițiile legii, la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparținând debitorului; o excepție de la dispozițiile analizate regăsim în art. 780 alin. (4) NCPC, care prevede posibilitatea popririi creanței cu termen ori sub condiție, executarea popririi urmând a se face după ajungerea la termen ori la data îndeplinirii condiției;

e) debitorul se bucură de imunitate de executare în sensul art. 631 alin. (1) teza II-a NCPC;

f) titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită; motivul de respingere este aplicabil obligațiilor care nu se încadrează în dispozițiile art. 628 NCPC;

g) există alte impedimente prevăzute de lege; acest ultim caz nu este de ordin general și nu vizează neregularități care nu au putut fi încadrate în cazurile menționate anterior, ci se referă la *impedimente strict și expres prevăzute de lege*; considerăm că se încadrează în „alte impedimente prevăzute de lege" aspectele relative la timbraj, dispozițiile legale speciale care suspendă temporar dreptul de a cere sau continua executarea silită a anumitor titluri executorii etc.

Formularea alin. (5) este univocă, în sensul că instanța poate respinge cererea de încuviințare numai în cazurile expres prevăzute. Prin urmare, nu se va putea respinge cererea de încuviințare pe motiv că dreptul de a obține executarea silită s-a prescris [oricum, potrivit art. 706 alin. (1) NCPC, prescripția nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate].

Încheierea prin care s-a respins o cerere de încuviințare a executării silite nu poate fi opusă cu autoritate de lucru judecat într-o cerere ulterioară de încuviințare ale cărei lipsuri inițiale au fost complinite.

7. Formula executorie. Dacă se admite cererea de încuviințare a executării silite, în partea finală a încheierii va fi adăugată formula executorie prevăzută la alin. (7) al art. 665.

Actuala formulă executorie *se referă exclusiv la executorii judecătorești*, pe când formula din art. 269 CPC 1865 se referea la organele de executare. Diferența de conținut denotă intenția legiuitorului de a exclude de la procedura încuviințării titlurile executorii care constată creanțe fiscale și presupun alte organe de executare.

8. Cazuri speciale de încuviințare a executării silite. a) Încuviințarea executării silite pe teritoriul României a *hotărârilor străine care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 44/2001* privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială *sau al Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 2201/2003* privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești.

În cazul hotărârilor menționate, cererea de încuviințare a executării silite se introduce la tribunalul de domiciliu al părții împotriva căreia se solicită executarea sau la tribunalul în a cărui circumscripție teritorială se află locul de executare (art. 39 și anexa nr. II din Regulamentul nr. 44/2001), respectiv la tribunalul în a cărui circumscripție își are reședința obișnuită persoana împotriva căreia se solicită executarea sau la tribu-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

nalul unde are reședința oricare dintre copiii vizați de cerere (art. 29 din Regulamentul nr. 2201/2003).

Hotărârile tribunalului vor putea fi atacate numai cu apel, conform art. 650 alin. (3) NCPC[1].

Termenul de apel nu va fi însă cel prevăzut de art. 650 alin. (3), ci cel prevăzut la art. 43 alin. (5) din Regulamentul nr. 44/2001, respectiv art. 33 alin. (5) din Regulamentul nr. 2201/2003, deoarece dispozițiile regulamentelor nu trebuie transpuse, ci se aplică direct situațiilor pentru care au fost edictate. Astfel, calea de atac se introduce în termen de o lună de la data comunicării hotărârii. Dacă partea împotriva căreia se solicită executarea are domiciliul pe teritoriul unui stat membru, altul decât cel în care s-a pronunțat hotărârea de încuviințare a executării, termenul pentru depunerea căii de atac este de două luni și începe să curgă de la data comunicării care a fost efectuată fie persoanei respective, fie la domiciliul acesteia. Acest termen nu poate fi prelungit pe motiv de distanță.

Întrucât dispozițiile din regulamentele[2] menționate sunt direct aplicabile, apreciem că, în cadrul comentariului la art. 665, nu se impun dezvoltări suplimentare.

b) *Încuviințarea executării hotărârilor judecătorești străine, din state nemembre UE*, se face de către tribunalul în circumscripția căruia urmează să se facă executarea[3].

9. Cazuri în care nu este necesară încuviințarea executării silite. a) Nu este necesară încuviințarea executării silite în cazul *punerii în executare a titlurilor executorii europene*. Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate prevede, în art. 5 intitulat „Eliminarea procedurii de exequatur", că o hotărâre judecătorească care a fost certificată ca titlu executoriu european în statul membru de origine este recunoscută și executată în celelalte state membre fără a fi necesară încuviințarea executării și fără a fi posibilă contestarea recunoașterii sale.

b) Nu este necesară încuviințarea executării silite conform art. 665 când *executarea se efectuează de alte organe de executare decât executorii judecătorești*. De exemplu, titlurile executorii care constată creanțe fiscale se execută în condițiile Codului de procedură fiscală, fără a fi necesară încuviințarea executării silite.

Art. 666. Înştiinţarea debitorului. (1) Dacă cererea de executare a fost încuviinţată, executorul judecătoresc va comunica debitorului o copie de pe încheierea dată în condiţiile art. 665, împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu şi, dacă legea nu prevede altfel, o somaţie.

(2) Comunicarea titlului executoriu şi a somaţiei, cu excepţia cazurilor în care legea prevede că executarea se face fără somaţie ori fără comunicarea titlului executoriu către debitor, este prevăzută sub sancţiunea nulităţii executării.

---

[1] Prin art. 63 din Legea nr. 76/2012 au fost abrogate art. I² art. 1 alin. (2) și art. I³ art. 1 alin. (2) din O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană. Articolele abrogate stabileau calea de atac a recursului împotriva hotărârii tribunalului [în privința regulamentelor care ne interesează]. Urmare a abrogării dispozițiilor din legea specială relative la calea de atac, devin aplicabile dispozițiile dreptului comun în materia hotărârilor instanțelor de executare. Interpretarea este justificată de faptul că regulamentul lasă la latitudinea statelor denumirea și felul căii de atac, impunând doar recunoașterea acesteia și termenele în cadrul cărora poate fi exercitată.

[2] De exemplu, regulamentele cuprind cazuri de suspendare a executării silite.

[3] Pentru detalii, a se vedea *infra*, comentariile de la art. 1102-1109.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În etapa încuviințării executării silite instanța nu efectuează niciun act de procedură care să presupună citarea debitorului. Obligația de a-l înștiința pe debitor despre încuviințarea executării revine executorului judecătoresc. În acest scop, executorul va comunica debitorului o copie de pe încheierea de încuviințare împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu și, dacă legea nu prevede altfel, o somație.

Obligația executorului de a-i comunica debitorului titlul executoriu și somația este prevăzută de lege sub *sancțiunea nulității executării*, cu excepția cazului în care legea prevede că executare se face fără somație ori fără comunicarea titlului executoriu.

Din redactarea textului rezultă indubitabil că încheierea de încuviințare a executării este comunicată de către executor debitorului întotdeauna. Se observă că sancțiunea care intervine în cazul neîndeplinirii obligației de comunicare a încheierii este nulitatea condiționată virtuală, reglementată în art. 175 alin. (1), și nu nulitatea expresă, reglementată în art. 175 alin. (2) NCPC (incidentă doar în cazul obligației de comunicare a titlului executoriu și a somației).

Întrebarea care se pune este aceea de a ști când se comunică încheierea de încuviințare a executării, dacă legea prevede că executarea se face fără comunicarea somației? Într-o astfel de situație, dacă s-ar comunica doar încheierea de încuviințare a executării, s-ar lipsi de efecte instituția executării fără somație, care este justificată de existența posibilității sustragerii debitorului de la executare.

Pentru a interpreta prevederile legale în sensul în care sunt producătoare de efecte juridice, apreciem că, *atunci când executarea se face fără somație, nu este necesar să se comunice debitorului încheierea de încuviințare a executării, în prealabil*, așa cum rezultă din interpretarea gramaticală a tezei I a articolului analizat.

De altfel, atunci când stabilește că poprirea se înființează fără somație, în baza încheierii de încuviințare a executării, prin adresă în care se precizează titlul executoriu și care se comunică terțului poprit, legiuitorul precizează că „despre măsura luată va fi înștiințat și debitorul, căruia i se va comunica, în copie, adresa de înființare a popririi, la care se vor atașa și copii certificate de pe încheierea de încuviințare a executării sau de pe certificatul privind soluția pronunțată în dosar, și titlul executoriu, în cazul în care acestea din urmă nu i-au fost anterior comunicate".

Pe lângă cazurile în care legea prevede că executarea se face fără comunicarea titlului executoriu sau a somației, trebuie reținută și ipoteza în care executarea fără somație se dispune, la cererea creditorului, în condițiile art. 888 NCPC, de către instanță, care, încuviințând executarea silită, face mențiune despre acest aspect în încheiere.

Momentul comunicării către debitor a încheierii de încuviințare a executării este important pentru calcularea termenului în care acesta poate formula contestație la executare împotriva încheierii.

Art. 667. Somația. Debitorul va fi somat să își îndeplinească obligația, de îndată sau în termenul acordat de lege, cu arătarea că, în caz contrar, se va proceda la continuarea executării silite.

COMENTARIU

Somația este actul prin care executorul îi pune în vedere debitorului să își îndeplinească de bunăvoie, de îndată sau în termenul acordat de lege, obligația prevăzută în

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

titlul executoriu. În somație se va arăta că, în caz de neconformare, va fi continuată executarea silită.

Spre deosebire de art. 387 CPC 1865, care detalia conținutul somației, art. 667 se rezumă la a prevedea scopul emiterii acesteia. În consecință, la întocmirea somației trebuie avute în vedere, în mod corespunzător, dispozițiile art. 678 NCPC.

Comunicarea somației se va realiza conform dispozițiilor art. 671 NCPC.

Art. 668. Excepții de la comunicare. Nu este necesară comunicarea titlului executoriu şi a somației:

1. în cazurile prevăzute la art. 674;

2. în cazul ordonanțelor şi încheierilor pronunțate de instanță şi declarate de lege executorii.

COMENTARIU

Întrucât prin acest articol se instituie anumite excepții, ele sunt de strictă interpretare, potrivit reguli consacrate în adagiul latin exceptio est strictissimae interpretationis. După cum s-a arătat în comentariul de la art. 666, excepțiile de la comunicare vizează doar titlul executoriu și somația. Excepțiile de la comunicare nu sunt excepții de la încuviințarea executării silite.

Articolul 668 debutează cu sintagma „nu este necesară comunicarea", care conține o nuanță suplimentară față de sintagma „nu se va notifica" folosită în art. 390 CPC 1865. Dacă vechea formulare interzicea comunicarea în anumite cazuri – fără a stabili o sancțiune pentru nerespectării interdicției –, *actuala formulare lasă posibilitatea efectuării comunicării*, chiar pentru situațiile exceptate, atunci când creditorul solicită sau atunci când executorul consideră utilă această procedură. Totuși, în lipsa solicitării creditorului, executorul va fi rezervat în a considera utilă comunicarea somației și a titlului executoriu, eventuala utilitate trebuind să fie motivată de interesul executării.

În cazurile reglementate la art. 674 NCPC, debitorul este decăzut din termenul de plată, iar starea patrimonială a acestuia impune realizarea urgentă a actelor de executare.

Cazul *ordonanțelor și încheierilor pronunțate de instanță și declarate de lege executorii* nu figura printre excepțiile de la comunicare în vechea reglementare. Pentru stabilirea domeniului de aplicare al dispozițiilor cuprinse în pct. 2 al art. 668, trebuie observate următoarele aspecte:

a) textul are în vedere doar ordonanțele și încheierile care nu sunt definitive și sunt puse în executare în baza faptului că legea le declară executorii;

b) în cazul ordonanțelor sau încheierilor executorii, dar puse în executare silită după momentul rămânerii lor definitive, sunt aplicabile dispozițiile de drept comun privitoare la înștiințarea debitorului;

c) ordonanțele și încheierile cu privire la care instanța a încuviințat executarea provizorie în condițiile art. 449 NCPC nu intră sub incidența excepțiilor de la comunicare, deoarece nu sunt declarate executorii de lege, ci de către instanță;

d) textul nu se aplică sentințelor și deciziilor, chiar dacă acestea sunt declarate de lege executorii și sunt puse în executare înainte de a fi definitive.

Se circumscriu domeniului de aplicare al dispozițiilor art. 668 pct. 2: încheierea pronunțată de instanța în fața căreia s-a săvârșit fapta sau de președintele instanței de executare, prin care se stabilește despăgubirea pe care trebuie să o plătească cel care a pri-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cinuit amânarea judecății sau a executării silite (art. 189, art. 190); încheierea prin care instanța stabilește drepturile bănești cuvenite martorului (art. 326); ordonanța președințială (art. 996); ordonanța de plată (art. 1024 NCPC) etc.

Art. 669. Cheltuieli de executare. (1) Partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități care interesează executarea silită este obligată să avanseze cheltuielile necesare în acest scop. Pentru actele sau activitățile dispuse din oficiu, cheltuielile se avansează de către creditor.

(2) Cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite sunt în sarcina debitorului urmărit, în afară de cazul când creditorul a renunțat la executare, situație în care vor fi suportate de acesta, sau dacă prin lege se prevede altfel. De asemenea, debitorul va fi ținut să suporte cheltuielile de executare stabilite sau, după caz, efectuate după înregistrarea cererii de executare şi până la data realizării obligației stabilite în titlul executoriu, chiar dacă el a făcut plata în mod voluntar. Cu toate acestea, în cazul în care debitorul, somat potrivit art. 667, a executat obligația de îndată sau în termenul acordat de lege, el nu va fi ținut să suporte decât cheltuielile pentru actele de executare efectiv îndeplinite, precum şi onorariul executorului judecătoresc şi, dacă este cazul, al avocatului creditorului, proporțional cu activitatea depusă de aceştia.

(3) Sunt cheltuieli de executare:

1. taxele de timbru necesare declanşării executării silite;
2. onorariul executorului judecătoresc, stabilit potrivit legii;
3. onorariul avocatului în faza de executare silită;
4. onorariul expertului, al traducătorului şi al interpretului;
5. cheltuielile efectuate cu ocazia publicității procedurii de executare silită şi cu efectuarea altor acte de executare silită;
6. cheltuielile de transport;
7. alte cheltuieli prevăzute de lege ori necesare desfăşurării executării silite.

(4) Sumele datorate ce urmează să fie plătite se stabilesc de către executorul judecătoresc, prin încheiere, pe baza dovezilor prezentate de partea interesată, în condițiile legii. Aceste sume pot fi cenzurate de instanța de executare, pe calea contestației la executare formulate de partea interesată şi ținând seama de probele administrate de aceasta. Dispozițiile art. 451 alin. (2) şi (3) se aplică în mod corespunzător, iar suspendarea executării în privința acestor cheltuieli de executare nu este condiționată de plata unei cauțiuni.

(5) În cazul în care sumele stabilite potrivit alin. (4) nu pot fi recuperate de la debitor, din lipsa bunurilor urmăribile sau din alte cauze, ele vor fi plătite de creditor, care le va putea recupera de la debitor când starea patrimonială a acestuia o va permite, înăuntrul termenului de prescripție.

(6) Pentru sumele stabilite potrivit prezentului articol, încheierea constituie titlu executoriu atât pentru creditor, cât şi pentru executorul judecătoresc.

COMENTARIU

1. Avansarea şi suportarea cheltuielilor de executare. Reglementarea cheltuielilor de executare este grefată pe principiile regăsite în reglementarea cheltuielilor de judecată. Articolul 669 stabilește *două reguli*, şi anume:

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a) partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități de executare este obligată *să avanseze* cheltuielile necesare în acest scop;

b) debitorul *suportă* cheltuielile de executare.

Soluția avansării cheltuielilor de executare de către partea interesată în efectuarea actului ori realizarea activității este pragmatică, deoarece, în cazul neîndeplinirii obligației de avansare a sumelor necesare, actul de executare ori activitatea nu sunt efectuate, acest lucru putând afecta însăși executarea silită, dacă partea interesată este creditorul.

Dat fiind caracterul „silit" al executării, legiuitorul *prezumă culpa debitorului* și stabilește regula că acesta suportă cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite.

Regula suportării cheltuielilor de către debitor comportă două *excepții*, și anume:

a) suportarea cheltuielilor de executare de către creditorul care a renunțat la executare și

b) suportarea cheltuielilor de executare conform unor prevederi legale exprese.

În cea de-a doua excepție se înscriu: prevederea art. 658 alin. (1), din care rezultă că debitorul[1] nu va putea fi ținut să suporte cheltuielile efectuate de agenții forței publice pentru sprijinirea îndeplinirii prompte și efective a actelor de executare, la cererea executorului judecătoresc (aceste cheltuieli, prilejuite de executare, sunt suportate de către stat); prevederea art. 722, conform căreia cheltuielile de executare rămân în sarcina creditorului în toate cazurile în care se desființează titlul executoriu sau executarea silită însăși; prevederea art. 770 alin. (3), conform căreia primul adjudecatar al bunului sau bunurilor mobile, care nu consemnează prețul, va suporta atât cheltuielile vânzării, cât și eventuala scădere a prețului obținut la a doua vânzare; prevederea art. 849 NCPC, conform căreia adjudecatarul care nu depune prețul va suporta cheltuielile prilejuite de urmărirea imobilului.

Deși nu există o prevedere expresă, cheltuielile de executare aferente actelor de executare desființate ca urmare a perimării vor fi suportate de către creditor, deoarece dispozițiile art. 696 NCPC trimit la culpa creditorului.

Debitorul suportă cheltuielile de executare stabilite sau, după caz, efectuate după înregistrarea cererii de executare și până la data realizării obligației stabilite în titlul executoriu. Întrucât orice obligație dintr-un titlu executoriu trebuie adusă la îndeplinire de bunăvoie la momentul scadenței, legiuitorul îl prezumă pe debitor în întârziere și stabilește că acesta va suporta cheltuielile stabilite sau efectuate după înregistrarea cererii de executare, chiar dacă debitorul nu este înștiințat despre începerea executării silite până la încuviințarea acesteia de către instanță. Debitorul nu va fi obligat să plătească cheltuielile de executare efectuate după înregistrarea cererii de executare, dacă instanța nu încuviințează executarea silită.

În cazul în care debitorul, somat potrivit art. 667, a executat obligația de îndată sau în termenul acordat de lege, el nu va fi ținut să suporte decât cheltuielile pentru actele de executare efectiv îndeplinite, precum și onorariul executorului judecătoresc și, dacă este cazul, al avocatului creditorului, proporțional cu activitatea depusă de aceștia.

Executarea de îndată a obligației prevăzute în titlul executoriu și raportul între cheltuielile datorate și activitatea efectiv prestată de către executor sau avocat sunt chestiuni de fapt lăsate de legiuitor la aprecierea executorului.

---

[1] Acesta va putea fi obligat potrivit dreptului comun la acoperirea prejudiciilor cauzate agenților forței publice sau terților prin manifestarea opoziției la executare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. Stabilirea cheltuielilor de executare. Asupra cheltuielilor de executare executorul dispune prin *încheiere*, ținând seama de costurile efectuării executării silite, în care sunt incluse onorariile executorului și, dacă este cazul, ale avocatului, în baza dovezilor prezentate de partea interesată.

Din enumerarea exemplificativă a cheltuielilor de judecată, regăsită în alin. (3) al articolului analizat, se desprinde concluzia că, pentru intra sub incidența textului analizat, *o cheltuială trebuie să fie prevăzută de lege ori să fie necesară desfășurării executării*. Prin urmare, executorul va putea aprecia dacă cheltuielile efectuate cu avocatul în faza de executare sunt sau nu necesare executării.

Încheierea prin care executorul stabilește cheltuielile de executare *poate fi atacată cu contestație la executare* de către partea interesată, în termen de 5 zile de la comunicare. Dacă pe parcursul executării sunt stabilite cheltuieli de executare prin mai multe încheieri, termenele în cadrul cărora pot fi atacate cu contestație la executare sunt distincte.

Aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor art. 451 alin. (2) și (3) NCPC în cazul încheierilor executorului care stabilesc cheltuieli de executare nu înseamnă că instanța ar putea reduce anumite cheltuieli de executare din oficiu, fără ca partea să fi atacat în termen încheierea prin care au fost stabilite.

Prin excepție de la dispozițiile art. 718 NCPC, *debitorul nu este ținut să plătească vreo cauțiune* dacă prin contestația la executare formulată împotriva încheierii de stabilire a cheltuielilor de executare solicită și suspendarea executării acestora.

Dacă, din orice motive, cheltuielile de executare nu pot fi recuperate de la debitor, acestea vor fi plătite de către creditor, iar acesta le va putea recupera ulterior de la debitor în cadrul termenului de prescripție.

Încheierea executorului judecătoresc prin care sunt stabilite cheltuielile de executare este *titlu executoriu* atât pentru executor împotriva debitorului sau, după caz, a creditorului, cât și pentru creditor împotriva debitorului. Încuviințarea inițială a executării silite își extinde efectele și asupra încheierilor executorului de stabilire a cheltuielilor de executare.

Art. 670. Depunerea şi consemnarea de cauțiuni sau alte sume. (1) Depunerea sau consemnarea oricărei sume în scopul participării la desfăşurarea, potrivit legii, a executării silite ori al obținerii suspendării executării silite, depunerea sumelor cu afectațiune specială, precum şi depunerea sau consemnarea sumelor reprezentând veniturile bunurilor urmărite ori prețul rezultat din vânzarea acestor bunuri se fac la CEC Bank – S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituție de credit care are în obiectul de activitate operațiuni de consemnare la dispoziția instanței de executare sau a executorului judecătoresc.

(2) Dovada depunerii sau consemnării acestor sume se poate face cu recipisa de consemnare sau cu orice alt înscris admis de lege.

(3) Eliberarea acestor sume se face persoanelor îndreptățite sau reprezentanților acestora numai pe baza dispoziției executorului judecătoresc ori a instanței de executare, după caz.

(4) Dispozițiile art. 1.056 şi următoarele privitoare la cauțiunea judiciară se aplică în mod corespunzător.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Instituția de consemnare. Noul Cod de procedură civilă stabilește că depunerea sau consemnarea unor sume pe parcursul executării silite, de către participanții la executare, se poate face la orice instituție de credit care are în obiectul său de activitate operațiuni de consemnare la dispoziția instanței de executare sau a executorului judecătoresc.

Atât articolul analizat, cât și art. 1056 NCPC conțin două exemple de instituții, și anume CEC Bank – S.A., respectiv Trezoreria Statului. Menționarea expresă a Trezoreriei Statului este justificată prin caracterul de instituție publică al acesteia. Nu găsim justificări pentru menționarea în Codul de procedură a unei bănci comerciale – e drept, actualmente, cu capital de stat – căreia, în calitate de persoană juridică de drept privat, i se creează astfel un avantaj față de celelalte bănci comerciale care au în obiectul de activitate operațiuni de consemnare la dispoziția instanței de executare sau a executorului judecătoresc.

Oricum, trebuie observat că articolul nu conține precizări în legătură cu locul situării respectivelor instituții, ceea ce înseamnă că aspecte precum domiciliul debitorului, sediul instanței de executare etc., relevante în cazul taxelor judiciare, sunt irelevante în privința cauțiunilor, deoarece unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să o facă.

2. Dovada depunerii. Dovada depunerii sau consemnării se poate face *exclusiv prin înscrisuri admise de lege*, cel mai uzual dintre acestea – recipisa de consemnare – fiind menționat expres în articol. Important este ca din înscris să rezulte că depunerea sau consemnarea a fost făcută la dispoziția executorului sau a instanței de executare. Proba cu martori nu este admisă pentru dovedirea depunerii sau consemnării sumelor.

Persoana care a depus sau consemnat suma nu mai poate dispune de ea. Eliberarea sumei se face persoanei îndreptățite numai pe baza dispoziției executorului judecătoresc ori a instanței de executare, după caz.

Dispozițiile Codului de procedură civilă relative la cauțiunea judiciară în general (art. 1056-1063) se aplică în mod corespunzător și în cazul cauțiunilor sau sumelor depuse ori consemnate pe parcursul executării silite. Acesta înseamnă că, acolo unde legea nu prevede cine stabilește cauțiunea ori sumele asimilate acesteia sau nu precizează cuantumul lor, va dispune instanța de executare, nu executorul judecătoresc.

Art. 671. Comunicarea actelor de procedură. Comunicarea actelor de procedură în cadrul executării silite se poate face de către executorul judecătoresc fie personal, fie prin intermediul agentului său procedural. Dovada comunicării prin agent procedural are aceeaşi forță probantă cu dovada comunicării efectuate de către executor însuşi.

COMENTARIU

Actele de procedură efectuate în cursul executării silite se comunică, dacă este cazul, de către executor personal ori prin intermediul agentului său procedural.

Când este necesară comunicarea unui act de procedură, acesta se face de către executor *din oficiu*, la fel cum prevede art. 154 NCPC pentru citații sau alte acte de procedură comunicate de către instanță.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Deși prevede că dovada comunicării prin agent procedural are aceeași forță probantă cu dovada comunicării efectuate de către executor, articolul nu arată care este *forța probantă a comunicării efectuate de către executor*. În legătură cu acest din urmă aspect, date fiind dispozițiile art. 270 alin. (1) NCPC, considerăm că mențiunile din procesul-verbal care atestă comunicarea nemijlocită a actului de procedură de către executor nu pot fi combătute decât prin procedura înscrierii în fals.

Din interpretarea *per a contrario* a ultimei teze a art. 671 rezultă că legiuitorul nu permite comunicarea actelor de procedură, în cadrul executării silite, de către părți și că efectuarea comunicării de către un alt angajat al biroului executorului (decât acesta sau agentul procedural) este sancționată cu nulitatea condiționată de producerea unei vătămări.

După aceeași regulă de interpretare, executorul judecătoresc nu poate comunica actele de procedură prin poștă, curier, telefax, poștă electronică etc. Este greu de stabilit dacă concluziile desprinse din interpretarea *per a contrario* coincid cu ceea ce a dorit legiuitorul. Dacă legiuitorul nu a dorit să limiteze mijloacele și formele de comunicare a actelor de procedură în cadrul executării silite, va fi necesar ca, din considerente pragmatice, până la amendarea articolului, să se procedeze la o interpretare sistematică a dispozițiilor legale în materia comunicării actelor de procedură și să se considere că art. 671 se completează cu art. 154 NCPC chiar și în privința aspectelor reglementate într-un anumit fel de primul articol. Oricum, interpretare sistematică nu poate trece peste faptul că, atunci când reglementează posibilitatea comunicării actelor de procedură prin intermediul executorului judecătoresc, alin. (5) al art. 154 precizează că aceasta se face *nemijlocit*.

Secțiunea a 2-a. Efectuarea actelor de executare silită

Art. 672. Trecerea la executarea silită. În afară de cazul în care legea prevede altfel, actele de executare silită nu pot fi efectuate decât după expirarea termenului arătat în somație sau, în lipsa acesteia, în cel prevăzut în încheierea prin care s-a încuviințat executarea.

COMENTARIU

Articolul are în vedere doar actele de executare silită a patrimoniului debitorului, din moment ce executarea silită începe la cererea creditorului, iar solicitarea executorului de încuviințare a executării de către instanță și somația sunt, la rândul lor, acte de executare.

Executorul judecătoresc nu va putea trece la executarea silită a patrimoniului debitorului înaintea expirării termenului prevăzut în somație sau stabilit în încheierea de încuviințare a executării. Dacă debitorul a fost somat să își îndeplinească obligația de îndată, executorul va putea efectua actele de executare după comunicarea somației.

Actele de executare efectuate înaintea expirării termenului prevăzut în somație sau, după caz, în încheierea de încuviințare a executării silite pot fi anulate în condițiile art. 185 alin. (2) NCPC, la cererea debitorului sau a altor persoane interesate (de exemplu, alți creditori ai debitorului), dacă se dovedește vătămarea.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 673. Existența unui termen de plată. Când prin titlul executoriu s-a stabilit un termen de plată, executarea nu se poate face mai înainte de împlinirea acelui termen.

COMENTARIU

Față de reglementările regăsite în art. 662 alin. (4) și art. 665 alin. (5) pct. 4 NCPC, conținutul art. 673 apare ca fiind *inutil*. Aceasta, deoarece actuala reglementare nu permite instanței să încuviințeze executarea silită a unui titlu executoriu decât atunci când constată o creanță certă, lichidă și exigibilă. Dacă art. 34 recunoaște, pentru anumite situații, posibilitatea formulării unor acțiuni preventive, art. 665 nu recunoaște posibilitatea încuviințării preventive a executării silite a unor creanțe care nu sunt scadente.

Articolul 685 NCPC, făcând aplicarea dispozițiilor art. 185 alin. (2) din același cod, stabilește că încălcarea dispozițiilor art. 673 atrage *anularea executării* (doar la cererea persoanei interesate – n.n.).

Considerăm că regula de la art. 673 a fost reafirmată pentru a constitui introducere la instituția decăderii, tratată în articolele următoare.

Art. 674. Decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată. (1) Debitorul care beneficiază de un termen de plată va fi decăzut, la cererea creditorului, din beneficiul acestui termen, dacă:

1. debitorul se sustrage de la îndeplinirea obligațiilor care îi revin potrivit legii în scopul realizării executării silite;

2. debitorul risipeşte averea sa;

3. debitorul este în stare de insolvabilitate îndeobşte cunoscută sau, dacă prin fapta sa, săvârşită cu intenție sau dintr-o culpă gravă, a micşorat garanțiile date creditorului său ori nu le-a dat pe cele promise sau, după caz, încuviințate;

4. alți creditori fac executări asupra averii lui.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), instanța de executare va hotărî de urgență, în camera de consiliu, cu citarea părților, în termen scurt. În situația în care debitorul nu mai are domiciliul sau sediul cunoscut, va fi citat la ultimul său domiciliu ori sediu.

(3) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică atunci când debitor este statul sau o unitate administrativ-teritorială.

COMENTARIU

1. Cazuri de decădere din beneficiul termenului. Articolul 674 reunește conținutul art. 382 și art. 383 CPC 1865, sub titulatura „decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată".

Nu se poate discuta despre decăderea din beneficiul termenului de plată în cazul prestațiilor care, prin natura lor, sunt periodice. În acest caz, părțile vor putea conveni schimbarea obiectului obligației conținute în titlul executoriu, transformând prestațiile periodice într-o prestație unică sau acceptând alt mod de plată a obligației.

Trebuie observat că sancțiunea decăderii reglementată de articolul analizat nu intervine ca urmare a nerespectării unor termene procedurale în sensul art. 185 alin. (1) NCPC sau a unor termene de decădere de drept substanțial reglementate prin art. 2545-2550 NCC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Articolul are în vedere *cazurile obligațiilor afectate de modalitatea termenului* (art. 1411-1420 NCPC). Regimul juridic de drept material aplicabil instituției decăderii debitorului din beneficiul termenului de plată este stabilit prin normele Codului civil, care, în art. 1417, prevede următoarele: „(1) Debitorul decade din beneficiul termenului dacă se află în stare de insolvabilitate sau, după caz, de insolvență declarată în condițiile legii, precum și atunci când, cu intenție sau dintr-o culpă gravă, diminuează prin fapta sa garanțiile constituite în favoarea creditorului sau nu constituie garanțiile promise. (2) În sensul prevederilor alin. (1), starea de insolvabilitate rezultă din inferioritatea activului patrimonial ce poate fi supus, potrivit legii, executării silite, față de valoarea totală a datoriilor exigibile. Dacă prin lege nu se prevede altfel, această stare se constată de instanță, care, în acest scop, poate ține seama de anumite împrejurări, precum dispariția intempestivă a debitorului, neplata unor datorii devenite scadente, declanșarea împotriva sa a unei proceduri de executare silită și altele asemenea. (3) Decăderea din beneficiul termenului poate fi cerută și atunci când, din culpa sa, debitorul ajunge în situația de a nu mai satisface o condiție considerată esențială de creditor la data încheierii contractului. În acest caz, este necesar să se fi stipulat expres caracterul esențial al condiției și posibilitatea sancțiunii decăderii, precum și să fi existat un interes legitim pentru creditor să considere condiția respectivă drept esențială". Logic ar fi fost ca în Codul de procedură să fie reglementate doar mijloacele procesuale prin intermediul cărora se poate solicita instanței să dispună decăderea.

Comparând cazurile de decădere din beneficiul termenului de plată reglementate atât în Codul civil, cât și în Codul de procedură civilă, constatăm că, în cea mai mare parte, sunt identice. Este adevărat că în Codul civil nu se regăsește ipoteza prevăzută în art. 674 alin. (1) pct. 1 NCPC – debitorul se sustrage de la îndeplinirea obligațiilor care îi revin potrivit legii în scopul realizării executării silite –, dar această ipoteză are o aplicabilitate practică redusă[1], întrucât presupune ca, înainte de îndeplinirea obligației stabilite în titlul executoriu, dar în scopul realizării acesteia, să fie necesar ca debitorul să îndeplinească alte obligații prevăzute în lege.

Risipirea averii, insolvabilitatea, micșorarea garanțiilor și existența altor executări silite asupra averii debitorului sunt cazuri justificate pentru ca debitorul să fie decăzut din beneficiul termenului, dar trebuie precizat din nou că *această sancțiune trebuie stabilită de către instanță anterior sau concomitent cu încuviințarea executării*. Creditorului care va solicita încuviințarea executării silite a unui titlu executoriu ce cuprinde o obligație afectată de un termen îi va fi respinsă cererea de către instanță în temeiul dispozițiilor art. 665 alin. (5) pct. 4 teza ultimă (creanța nu este exigibilă), neputându-se primi o apărare, bazată pe argumente de topografie a textelor, în sensul că ulterior încuviințării se va solicita decăderea debitorului din beneficiul termenului.

2. Procedura decăderii debitorului din beneficiul termenului se realizează în fața instanței de executare, care judecă de urgență, în camera de consiliu[2] și cu citarea părților. Intenția legiuitorului de a accentua celeritatea procedurii a dat naștere unei formulări tautologice, din moment ce sintagmele „de urgență" sau „în termen scurt", regăsite în alin. (2) teza I al art. 674, au aceeași semnificație.

---

[1] Contractele încheiate de persoanele juridice de drept public dau cel mai adesea naștere unor obligații pentru a căror executare este necesar ca, în prealabil, debitorul (persoană juridică de drept privat sau persoană fizică) să îndeplinească alte obligații stabilite prin lege.

[2] Dispozițiile tranzitorii cuprinse în Legea nr. 2/2013 nu afectează această prevedere, dat fiind caracterul special al normei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Întrucât cazurile de decădere presupun situații în care realizarea procedurii de citare cu debitorul poate fi dificilă, legiuitorul a prevăzut că, prin excepție de la dispozițiile art. 155 pct. 14 și art. 167 NCPC, debitorul care nu mai are domiciliul sau sediul cunoscut va fi citat la ultimul său domiciliu sau sediu. Prin urmare, debitorii cu domiciliul sau, după caz, sediul necunoscut nu vor trebui citați – în această procedură – prin mica publicitate, *fiind suficientă citarea prin afișare la ultimul domiciliu, respectiv sediu*. Excepția de la regulile de citare este prevăzută în favoarea creditorului, astfel că, dacă debitorul va fi citat potrivit dreptului comun, nu va putea invoca nulitatea procedurii de citare.

Hotărârea pe care o va pronunța instanța de executare va fi supusă numai apelului în termen de 10 zile de la comunicare și va fi executorie.

Decăderea debitorului din beneficiul termenului *se dispune în urma unei proceduri contencioase*, chiar dacă se realizează concomitent cu procedura încuviințării executării silite.

Art. 675. Cazul obligațiilor alternative. (1) Când titlul executoriu cuprinde o obligație alternativă, fără să se arate termenul de alegere, executorul judecătoresc va notifica debitorului să își exercite acest drept în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, sub sancțiunea decăderii.

(2) Alegerea prestației va fi făcută prin act scris care va fi notificat executorului judecătoresc, iar acesta îl va înștiința de îndată pe creditor despre alegerea făcută.

(3) După expirarea termenului prevăzut la alin. (1), dreptul de alegere trece asupra creditorului. În acest caz, executorul judecătoresc îl va soma pe debitor, punându-i în vedere să execute prestația aleasă de creditor.

COMENTARIU

Obligația este alternativă atunci când are ca obiect două prestații principale, iar executarea uneia dintre acestea îl liberează pe debitor de întreaga obligație. Articolul analizat se referă la ipoteza în care *alegerea prestației aparține debitorului* și *nu există termen de alegere*.

Exercitarea opțiunii de către debitor trebuie făcută în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, *sub sancțiunea decăderii din dreptul de a alege prestația.* Expirarea termenului de 10 zile îl pune pe debitor în întârziere, astfel că eventuala imposibilitate de executare a uneia dintre prestații îi este imputabilă.

Actul prin care debitorul alege prestația trebuie să fie încheiat *în formă scrisă, ad validitatem*, și trebuie comunicat executorului care, la rândul său, îl va înștiința pe creditor despre alegerea făcută.

Dacă debitorul nu alege în termen prestația, *dreptul de alegere trece asupra creditorului*, iar executorul îl va soma pe debitor să execute prestația aleasă.

Dispozițiile art. 675 se aplică în mod corespunzător și *obligațiilor cu pluralitate de prestații* (mai mult de două).

Art. 676. Executarea prestațiilor reciproce. Când executarea depinde de o contraprestație, ce rezultă din același titlu executoriu şi urmează să fie făcută de creditor în același timp cu prestația debitorului, executarea va putea fi făcută numai după ce creditorul a oferit debitorului propria prestație sau după ce a făcut dovada cu înscris că debitorul a primit-o ori este în întârziere cu primirea ei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Întrucât o parte poate invoca neexecutarea obligației celeilalte părți, legiuitorul a reglementat modalitatea în care se realizează executarea prestațiilor reciproce dacă acestea izvorăsc din același titlu executoriu.

Regula stabilită este aceea că executarea silită se poate efectua doar după ce creditorul oferă debitorului propria prestație sau face dovada, prin înscris, că debitorul a primit prestația ori este în întârziere cu primirea ei. Sintagma „a oferit propria prestație" are în vedere atât *o executare prealabilă voluntară a propriei obligații*, cât și *oferta de plată și consemnațiune* reglementată de dispozițiile art. 1005-1012 NCPC.

Dispozițiile art. 676 se aplică doar cazurilor în care *contraprestația este prevăzută în același titlu executoriu și nu operează compensația*.

Trebuie precizat că executarea silită cerută de creditor va fi încuviințată, chiar dacă titlul executoriu cuprinde o contraprestație din partea acestuia. Eventuala neexecutare a propriei prestații a creditorului va putea fi invocată de către debitor pe calea contestației la executare.

Art. 677. Existența unei cauțiuni. Hotărârile ce se execută provizoriu cu dare de cauțiune nu se vor executa mai înainte de a se depune cauțiunea.

COMENTARIU

În condițiile în care regimul juridic al cauțiunii judiciare este stabilit prin art. 1056-1063 NCPC, titlul marginal al articolului apare ca fiind prea general și nu se reflectă în conținutul acestuia.

Hotărârile care se execută provizoriu sunt prevăzute în dispozițiile art. 448-449 NCPC. Executarea provizorie poate fi de drept sau judecătorească.

Instanța îl poate obliga pe creditor la plata unei cauțiuni, în condițiile art. 718 alin. (2) și (3) NCPC, *doar atunci când executarea provizorie este judecătorească*.

Întrucât încuviințarea executării provizorii, în sensul art. 449 NCPC, este diferită de încuviințarea executării silite, în sensul art. 665 din același cod, și codul nu prevede excepții de la obligativitatea încuviințării executării silite, trebuie stabilit dacă depunerea cauțiunii trebuie făcută anterior încuviințării executării silite de către instanță.

Considerăm că, în cazul hotărârilor care se execută provizoriu cu dare de cauțiune, *cerința depunerii prealabile a cauțiunii trebuie îndeplinită anterior încuviințării executării silite*. În acest sens, trebuie observat că, potrivit art. 632 alin. (2) NCPC, constituie titluri executorii hotărârile judecătorești care, potrivit legii, pot fi puse în executare silită. Or, potrivit art. 677, hotărârile judecătorești nedefinitive, cu executare provizorie, pot fi puse în executare doar dacă înainte se depune cauțiunea.

Prin urmare instanța sesizată de către executor cu o cerere de încuviințare a executării silite a unei hotărâri judecătorești, care se execută provizoriu cu dare de cauțiune, va verifica inclusiv aspectul legat de plata prealabilă a cauțiunii, putând respinge cererea în temeiul art. 665 alin. (5) pct. 7, dacă nu s-a făcut dovada plății cauțiunii.

Oricum, este de reținut că, în cazul hotărârilor cu executare provizorie, *cauțiunea se stabilește de către instanța care pronunță hotărârea*, și nu de către instanța de executare, chiar dacă art. 449 alin. (1) teza ultimă face trimitere la art. 718 alin. (2) și (3) NCPC.

Articolul 685 stabilește că încălcarea dispozițiilor art. 677 atrage *anularea executării*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 678. Constatarea actelor de executare. (1) Dacă din lege nu rezultă contrariul, pentru toate actele de executare efectuate în cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să încheie procese-verbale care vor cuprinde următoarele mențiuni:

a) denumirea şi sediul organului de executare;

b) numele şi calitatea celui care încheie procesul-verbal;

c) data întocmirii procesului-verbal şi numărul dosarului de executare;

d) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează actul de executare;

e) numele şi domiciliul ori, după caz, denumirea şi sediul debitorului şi creditorului;

f) locul, data şi ora efectuării actului de executare;

g) măsurile luate de executor sau constatările acestuia;

h) consemnarea explicațiilor, opozițiilor şi obiecțiunilor participanților la executare;

i) alte mențiuni cerute de lege sau considerate de executor ca fiind necesare;

j) menționarea, când este cazul, a lipsei creditorului sau debitorului ori a refuzului sau a împiedicării de a semna procesul-verbal;

k) menționarea numărului de exemplare în care s-a întocmit procesul-verbal, precum şi a persoanelor cărora li s-a înmânat acesta;

l) semnătura executorului, precum şi, când este cazul, a altor persoane interesate în executare sau care asistă la efectuarea actului de executare;

m) ştampila executorului judecătoresc.

(2) Mențiunile de la alin. (1) lit. a)-g), l) şi m) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

COMENTARIU

Efectuarea actelor de executare se constată de către executorul judecătoresc prin întocmirea unui proces-verbal care cuprinde mențiunile prevăzute în art. 678 lit. a)-m). Dacă legea nu prevede felul actului încheiat de către executorul judecătoresc, acesta va întocmi un proces-verbal.

Pentru constatarea efectuării actelor de executare printr-un alt act este necesară o prevedere legală expresă, cum este cazul art. 656 alin. (1), care prevede situații în care executorul dispune prin încheiere.

Lipsa din procesul-verbal încheiat de către executor a uneia sau mai multora dintre mențiunile prevăzute la lit. a)-g) și l) din alin. (1) este sancționată de lege cu *nulitatea condiționată*. Fiind vorba despre o nulitate *expresă*, vătămarea se prezumă, dar partea interesată poate face dovada contrară acestei prezumții [art. 175 alin. (2) NCPC].

Lipsa din procesul-verbal a uneia sau mai multora dintre mențiunile prevăzute în alin. (1) lit. h)-k) este sancționată de lege tot cu *nulitatea condiționată*, dar regimul juridic al acestei nulități este cel prevăzut în art. 175 alin. (1) NCPC. În cazul unor astfel de neregularități formale ale procesului-verbal, partea care contestă actul executorului trebuie să probeze că prin nerespectarea cerinței legale i s-a produs o vătămare. Instanța va desființa procesul-verbal doar dacă vătămarea nu poate fi înlăturată altfel.

Mijlocul procedural de invocare a nulității procesului-verbal este formularea unei contestații la executare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Întrucât noua reglementare a conținutului procesului-verbal nu diferă de reglementarea art. 388 CPC 1865, soluțiile de practică judiciară pronunțate sub imperiul codului anterior își mențin valabilitatea.

Întrucât noul cod introduce și încheierea printre actele întocmite de către executor în cursul executării silite, este util să se stabilească ce se întâmplă când *executorul întocmește un proces-verbal pentru situații care necesitau întocmirea unei încheieri și invers*.

Considerăm că, dacă este doar o problemă de denumire a actului, mențiunile din cuprinsul acestuia fiind cele cerute de lege pentru actul care trebuia întocmit, se pune doar problema unei *erori materiale*, care se îndreaptă conform art. 655 alin. (2) NCPC.

Dacă executorul întocmește proces-verbal, deși legea prevede că trebuia întocmită o încheiere sau invers, considerăm că sancțiunea care intervine este cea a *nulității necondiționate*, conform art. 176 pct. 6 NCPC. Într-o astfel de situație se încalcă o dispoziție legală extrinsecă actului de procedură și nu se aplică dispozițiile art. 175 alin. (1), mai ales că este posibil ca procesul-verbal sau încheierea să respecte cerințele de formă prevăzute în art. 678 alin. (1), respectiv art. 656 alin. (1) NCPC.

Art. 679. Accesul la bunurile debitorului. (1) În vederea executării unei hotărâri judecătoreşti, executorul judecătoresc poate intra în încăperile ce reprezintă domiciliul, reşedinţa sau sediul unei persoane, precum şi în orice alte locuri, cu consimțământul acesteia, iar în caz de refuz, cu concursul forței publice.

(2) În cazul altor titluri executorii decât hotărârile judecătoreşti, la cererea creditorului sau a executorului judecătoresc, depusă odată cu cererea de încuviințare a executării silite ori pe cale separată, instanța competentă va autoriza intrarea în locurile menționate la alin. (1). Instanța se pronunță, de urgență, în camera de consiliu, cu citarea terțului care deține bunul, prin încheiere executorie care nu este supusă niciunei căi de atac.

COMENTARIU

1. Dreptul de acces al executorului. După cum rezultă din expresiile folosite de către legiuitor, sintagma „în încăperile ce reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, precum și în orice alte locuri" trebuie interpretată extensiv și *acoperă toate situațiile în care accesul într-un spațiu, împrejmuit sau neîmprejmuit, necesită acordul deținătorului acestuia*.

Indiferent de felul titlului executoriu, nu este necesar să se ceară concursul forței publice sau autorizarea instanței dacă terțul permite accesul executorului în spațiu. Într-o astfel de situație, este indicat ca la pătrunderea în spațiu executorul să apeleze la martori asistenți, conform art. 660 alin. (2) NCPC.

Executorul judecătoresc poate intra în *spațiile aflate în detenția sau posesia unor terțe persoane*, chiar în lipsa consimțământului acestora, doar dacă astfel are acces la bunuri ale debitorului urmărit. Accesul în respectivele spații se realizează diferit după cum executarea silită privește o hotărâre judecătorească sau un alt titlu executoriu. În primul caz, executorul apelează direct la concursul forței publice, iar în cel de-al doilea, solicită în prealabil autorizarea instanței.

Instituirea a două regimuri juridice diferite pentru dreptul de acces al executorului este justificată de necesitatea respectării dispozițiilor art. 27 din Constituția României, revizuită, potrivit cărora pătrunderea sau rămânerea în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia poate fi făcută, printre altele, doar pentru executarea

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

unei hotărâri judecătorești. Or, dacă s-ar permite accesul executorului fără autorizarea instanței și în cazul altor titluri executorii decât hotărârile judecătorești, s-ar ajunge la nesocotirea *inviolabilității domiciliului*, în absența unei hotărâri judecătorești.

Trebuie precizat că încheierea de încuviințare a executării silite este pronunțată într-o procedură necontencioasă (care nu presupune nici măcar citarea debitorului și cu atât mai mult a unor terțe peroane) și, din acest motiv, nu este o hotărâre care justifică incidența situației de excepție de la regula inviolabilității domiciliului terțului.

2. Autorizarea instanței. Dacă alin. (1) al art. 679 păstrează conținutul alin. (1) al art. 384[1] CPC 1865, observăm că alin. (2) a fost amendat în privința a trei chestiuni.

În primul rând, *legiuitorul a recunoscut și creditorului posibilitatea de a solicita instanței să autorizeze accesul executorului* în locurile menționate la alin. (1) al art. 679. Vechea reglementare recunoștea doar executorului judecătoresc dreptul de a formula o cerere de autorizare a accesului. Cererea[1] se poate depune odată cu cererea de încuviințare a executării silite sau, ulterior, pe cale separată. Cererea de autorizare este o cerere distinctă, astfel că trebuie să cuprindă, pe lângă mențiunile prevăzute de art. 148 NCPC, indicarea terțului care deține spațiul în care se solicită autorizarea accesului și indicarea bunurilor debitorului aflate în respectivul spațiu.

În al doilea rând, *legiuitorul face referire la instanța competentă*, în condițiile în care vechiul cod se referea la instanța de executare. Față de dispozițiile art. 650 alin. (2) NCPC, care lasă în competența instanței de executare „orice alte incidente apărute în cursul executării silite", apreciem că instanța competentă este chiar instanța de executare, astfel că noua exprimare nu are efecte în privința conținutului. La aceeași concluzie se ajunge și dacă se are în vedere că cererea de autorizare poate fi depusă, inclusiv, odată cu cererea de încuviințare a executării silite.

În al treilea rând, trebuie observat că *noua procedură prevede expres necesitatea citării terțului care deține bunul*, pe când vechea procedură prevedea că instanța judecă fără citarea părților.

Instanța se pronunță asupra cererii de autorizare, de urgență, în camera de consiliu[2], prin *încheiere* care nu este supusă niciunei căi atac. Precizarea legiuitorului că respectiva încheiere este executorie nu este riguros exactă, din moment ce este posibilă o soluție de respingere. Dacă ne referim strict la ipoteza încheierii de admitere a cererii, caracterul executoriu al acesteia rezulta oricum din faptul că încheierea nu este supusă niciunei căi de atac.

Comparând cele două forme ale alin. (2) și constatând că soluția legislativă de necitare a părților a fost modificată, în sensul că se citează terțul, ajungem la concluzia că *voința legiuitorului a fost aceea ca debitorul și creditorul să nu fie citați în această procedură*. La aceeași concluzie se ajunge dacă se observă caracterul de procedură judiciară necontencioasă al cererii având ca obiect darea autorizației judecătorești.

Art. 680. Identificarea bunurilor urmăribile. (1) Executorul judecătoresc are dreptul să identifice bunurile urmăribile ale debitorului şi, la locul unde ele se găsesc, să îndeplinească asupra lor acte de executare, în prezența debitorului

[1] Legea nr. 146/1997 nu conține dispoziții privitoare la taxa de timbru datorată pentru cererile de autorizare a accesului executorului, astfel că se aplică dispozițiile art. 13, potrivit cărora „toate celelalte acțiuni și cereri neevaluabile în bani, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se timbrează cu 8 lei".
[2] Dispozițiile tranzitorii cuprinse în Legea nr. 2/2013 nu afectează această prevedere, dat fiind caracterul special al normei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sau a unuia dintre membrii majori ai familiei sale ori a unei alte persoane majore care se află în acel loc, iar în lipsa acestora, în prezența unui agent al forței publice sau, în cazurile şi condițiile prevăzute de lege, a 2 martori asistenți.

(2) Identificarea bunurilor urmăribile şi efectuarea actelor de executare la domiciliul sau la sediul altei persoane decât cel al debitorului se pot face, în lipsa acordului persoanei respective, numai cu autorizarea prealabilă a instanței de executare, dată potrivit art. 679 alin. (2).

COMENTARIU

1. Identificarea bunurilor. Identificarea bunurilor urmăribile ale debitorului și îndeplinirea actelor de executare relative la acestea se fac de către executor în prezența debitorului, a unui membru major al familiei acestuia, a unei alte persoane majore sau, dacă acest lucru nu este posibil, în prezența unui agent al forței publice sau, în cazurile și în condițiile prevăzute de lege, a doi martori asistenți.

Legalitatea actului de executare este asigurată prin participarea uneia dintre persoanele enumerate în alineatul reprodus anterior. Executorul nu are obligația de a asigura cu prioritate și în această ordine prezența debitorului, urmată de prezența unui membru major al familiei acestuia ș.a.m.d. Apreciem că actul este legal întocmit în prezența unui agent al forței publice sau, după caz, a martorilor asistenți, dacă, indiferent de motiv, persoanele enumerate anterior nu sunt de față la momentul respectiv.

Prezența a doi martori asistenți este necesară atunci când se identifică bunuri ale debitorului situate într-o locuință, într-un local, într-un depozit sau într-o altă încăpere și se procedează la sechestrarea, respectiv ridicarea acelor bunuri.

2. Autorizarea prealabilă a instanței de executare. Alineatul (2) al art. 680 precizează că, în lipsa acordului terțului, autorizarea prealabilă a instanței este necesară, indiferent de felul titlului executoriu, dacă se pune problema identificării și efectuării unor acte de executare asupra unor bunuri aflate la domiciliul ori sediul altor persoane decât debitorul.

Din modul de redactare a art. 679 alin. (2) și art. 680 alin. (2) pare a rezulta că procedura autorizării de către instanță a accesului la bunurile debitorului este distinctă de procedura autorizării de către instanță a identificării bunurilor urmăribile și că executorul sau creditorul ar trebui să le parcurgă succesiv pe ambele.

Raportându-ne la considerente de ordin pragmatic, putem afirma, în pofida redactării defectuoase, că, *autorizând accesul, instanța autorizează inclusiv identificarea bunurilor și invers*. Ar fi de dorit ca textele menționate să fie reunite într-unul singur, pentru a nu lăsa loc abuzurilor de drept din partea debitorului.

Art. 681. Măsuri în cazul opunerii la executare. (1) În cazul în care executorul judecătoresc întâmpină opunere la efectuarea unui act de executare, la cererea acestuia, făcută în condițiile art. 658 alin. (2), organele de poliție, jandarmerie şi alți agenți ai forței publice sunt obligați să asigure îndeplinirea efectivă a activității de executare silită, inclusiv prin îndepărtarea de la locul executării a debitorului sau a oricărei alte persoane.

(2) Dacă opunerea la executare întruneşte elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, executorul judecătoresc încheie un proces-verbal, pe care îl va trimite de îndată parchetului de pe lângă instanța de executare. Sesizarea parchetului nu împiedică continuarea executării silite.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Opunerea la executare. Măsurile reglementate de art. 681 sunt *materializări ale rolului statului în cadrul executării silite*, astfel cum acesta este stabilit în art. 626 NCPC.

Opunerea la executare se poate realiza prin orice acțiuni sau inacțiuni al căror rezultat este împiedicarea executorului judecătoresc în efectuarea unui act de executare silită.

Din perspectiva articolului analizat, *nu este relevantă persoana care se opune la executare*, aceasta putând fi debitorul, membri ai familiei acestuia sau orice altă persoană. Intră sub incidența art. 681 inclusiv faptele de opunere la executare care sunt consecința neprimirii de către executor a unor obiecțiuni de natură juridică formulate cu privire la actul de executare ce urmează să se efectueze. Aceasta, deoarece nimănui nu îi este permis să își facă singur dreptate, iar nelegalitatea actelor de executare sau existența unor impedimente la efectuarea acestora sunt aspecte care pot fi invocate pe calea contestației la executare atât de către părți, cât și de către orice persoană interesată.

Dacă opunerea la executare nu poate fi înlăturată pe cale amiabilă, executorul nu este îndrituit să folosească forța pentru înlăturarea ei, ci va trebui să se adreseze autorității competente pentru a asigura *concursul forței publice*. Formalismul procedurii presupune că executarea silită va continua la un moment ulterior, după ce se va asigura concursul forței publice. Persoana care s-a opus executării va putea fi obligată și la despăgubiri în condițiile dreptului comun.

Organele de poliție, jandarmerie sau alți agenți ai forței publice au obligația de a asigura îndeplinirea efectivă a activității de executare silită de către executor, prin luarea măsurilor necesare pentru a înlătura opunerea la executare.

2. Sesizarea infracțiunii. Dacă apreciază că faptele de opunere la executare întrunesc elementele constitutive ale unei infracțiuni, executorul va încheia de îndată un proces-verbal, pe care îl va trimite parchetului de pe lângă instanța de executare. Executorului nu i se lasă posibilitatea sesizării parchetului competent, ci *doar a parchetului de pe lângă instanța de executare*, pe considerentul că acest parchet poate efectua în mod prompt actele de urmărire penală.

Sesizarea parchetului în condițiile alin. (2) nu împiedică continuarea executării silite, executorul putând solicita, dacă este cazul, concursul forței publice.

Art. 682. Locul executării. Executarea silită se efectuează, după caz, la locul unde debitorul realizează venituri sau la locul unde se găsesc alte venituri ori bunuri ale sale supuse urmăririi, dacă legea nu dispune altfel.

COMENTARIU

Articolul 682 stabilește care este locul executării în funcție de:

a) locul în care debitorul realizează venituri;

b) locul în care se găsesc alte venituri ale debitorului sau

c) locul în care se găsesc bunuri supuse urmăririi.

Cazuri în care legea dispune altfel regăsim în materia popririi și în materia executării hotărârilor judecătorești referitoare la minori.

Prin instituirea acestui articol, legiuitorul a urmărit să lase posibilitatea executorului legal sesizat și competent, potrivit art. 651 NCPC, să efectueze acte de executare *în afara*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

circumscripției curții de apel pe lângă care funcționează[1], acolo unde specificul executării o impune.

În acest sens, observăm că, potrivit art. 651 alin. (1) lit. b), competent să efectueze executarea silită directă mobiliară este executorul din circumscripția curții de apel unde se află sediul sau, după caz, domiciliul debitorului, iar potrivit art. 682, executarea silită directă mobiliară se efectuează la locul situării bunului mobil. Or, este evident că executorul competent va putea efectua actele de executare necesare, chiar dacă domiciliul debitorului și locul situării bunului mobil nu sunt situate în circumscripția aceleiași curți de apel.

Art. 683. Timpul în care se efectuează executarea. (1) Niciun act de executare nu se va putea face înainte de ora 6,00 şi nici după ora 20,00.

(2) Executarea silită nu se va putea face la alte ore decât cele menționate şi nici în zilele nelucrătoare, stabilite potrivit legii, în afară de cazul în care se dispune altfel prin chiar hotărârea judecătorească pusă în executare sau de cazurile urgente în care executarea poate fi încuviințată de instanța de executare, prin încheiere dată în condițiile art. 679 alin. (2).

(3) Cu titlu de excepție, executarea începută va putea continua în aceeaşi zi, dar nu mai târziu de ora 22,00, iar în zilele următoare, în condițiile prevăzute la alin. (1).

COMENTARIU

1. Intervalul orar. Necesitatea protejării deopotrivă atât a drepturilor creditorilor, cât și a drepturilor debitorilor sau a altor persoane a impus stabilirea unui interval de timp în cadrul căruia se poate desfășura executarea silită.

Legiuitorul a stabilit că nicio executare silită nu va putea începe înainte de ora 6,00 și că niciun act de executare nu va fi efectuat după ora 20,00. Executarea începută va putea continua, cu titlu de excepție, în aceeași zi chiar și după ora 20,00, dar nu mai târziu de ora 22,00.

Din redactarea ultimului alineat al articolului rezultă că, pe parcursul unei executări silite, *este permisă cel mult o singură dată depășirea orei 20,00.* Executarea nu poate fi începută după ora 20,00, chiar dacă s-ar termina înaintea orei 22,00. Pentru depășirea orei 20,00 în condițiile menționate, *nu este necesară încuviințarea instanței.*

2. Zilele lucrătoare. Executarea silită se efectuează doar în zilele lucrătoare. În zilele nelucrătoare[2] nu pot fi începute executări silite sau efectuate acte de executare. Întrucât stabilirea zilelor nelucrătoare se poate face prin mai multe tipuri de acte normative, considerăm că sintagma „potrivit legii" din alin. (2) trebuie interpretată extensiv.

Articolul permite ca executarea silită să fie efectuată în zilele nelucrătoare dacă:

a) s-a dispus astfel prin titlul executoriu care este reprezentat exclusiv de o hotărâre judecătorească sau

b) instanța de executare a încuviințat expres acest lucru.

---

[1] Potrivit art. 8 din Legea nr. 188/2000, republicată, executorii judecătorești își îndeplinesc atribuțiile în circumscripția curții de apel în raza căreia se află judecătoria pe lângă care funcționează, dacă prin lege nu se dispune altfel.

[2] Cu privire la zilele nelucrătoare, a se vedea dispozițiile art. 137 și art. 139 C. muncii, republicat.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Instanța de executare va putea încuviința efectuarea executării silite, inclusiv în zilele nelucrătoare, doar în cazuri urgente, la cererea creditorului sau a executorului, prin încheiere pronunțată în camera de consiliu, executorie, nesupusă niciunei căi de atac. Deși norma la care se face trimitere – art. 679 alin. (2) – stabilește că instanța va cita terțul care deține bunul, apreciem că, în cazul analizat, se va cita debitorul sau persoana care ar fi afectată prin efectuarea executării în zilele nelucrătoare. Instanța nu va putea autoriza efectuarea executării silite în alt interval de timp decât cel prevăzut la alin. (1), indiferent dacă este vorba de zile lucrătoare sau zile nelucrătoare.

3. Sancțiune. Încălcarea dispozițiilor art. 683 atrage *anularea executării*, potrivit prevederilor art. 685 NCPC.

Art. 684. Executarea în lipsa părților. Actele de executare îndeplinite în lipsa părților, când prezența lor nu este expres cerută de lege, sunt valabile, dacă sunt făcute cu respectarea dispozițiilor legale.

COMENTARIU

Executorul poate efectua acte de executare, chiar dacă părțile lipsesc, cu excepția situației în care legea prevede necesitatea prezenței lor. O astfel de prevedere regăsim în dispozițiile art. 909 alin. (2) NCPC referitoare la punerea în executare a hotărârilor judecătorești referitoare la minori.

Articolul nu se referă la înștiințarea părților despre efectuarea unui act de executare silită, ci doar la prezența acestora la efectuarea lui.

Art. 685. Sancțiune. Încălcarea dispozițiilor art. 673, 677 şi 683 atrage anularea executării.

COMENTARIU

Executarea unor creanțe afectate de termen, efectuarea actelor de executare fără a fi plătită cauțiunea, atunci când este cazul, precum şi efectuarea executării în afara orelor și zilelor permise de lege reprezintă aspecte în cazul cărora legiuitorul a considerat necesar să prevadă o *nulitate expresă* în sensul art. 175 alin. (2) NCPC – nulitatea este *condiționată de vătămare*, dar vătămarea se prezumă.

În opinia noastră, nu era necesară instituirea unei nulități exprese în condițiile art. 175 alin. (2), deoarece termenul care afectează creanța, cauțiunea care trebuie plătită în prealabil şi orele, respectiv zilele în care se face executarea *sunt cerințe legale extrinseci actelor de executare silită*, a căror nerespectare ar fi atras sancțiunea nulității necondiționate de existența unei vătămări, în condițiile art. 176 pct. 6 NCPC.

Dacă în privința nulității exprese poate fi acceptată reglementarea legiuitorului, nu aceeaşi este situația în cazul instituirii sancțiunii anulării executării. Sub acest aspect, trebuie observat că anularea executării silite înseși, cum spune articolul, poate fi necesară și utilă în cazul executării unei creanțe afectate de termen sau în cazul în care cauțiunea vizează executarea provizorie a hotărârii. Din contră, sancțiunea anulării întregii execuțări nu poate fi acceptată atunci când doar un act de executare se face în afara programului de lucru sau atunci când cauțiunea privea doar efectuarea unui anumit act de executare, și nu efectuarea executării înseși.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Secțiunea a 3-a. Executarea împotriva moștenitorilor

Art. 686. Interzicerea executării silite. (1) Dacă debitorul moare înainte de sesizarea executorului judecătoresc, nicio executare silită nu poate fi pornită, iar dacă moare după ce aceasta a fost pornită, ea nu poate fi continuată cât timp moştenirea nu a fost acceptată de către cei chemați la moştenire sau, în lipsă, cât timp nu a fost numit, în condițiile legii, un curator al succesiunii ori, după caz, un curator special pentru executare, în condițiile art. 58.

(2) În cazul în care creditorul sau executorul judecătoresc ia cunoştință, în orice mod, de faptul că debitorul a decedat, acesta este obligat să solicite de îndată camerei notarilor publici în a cărei circumscripție a avut ultimul domiciliu defunctul să facă mențiune în registrul special prevăzut de lege despre începerea executării silite şi să îi elibereze un certificat din care să rezulte dacă moştenirea debitorului a fost sau nu dezbătută, iar în caz afirmativ, care sunt persoanele care au calitatea de moştenitori, precum şi faptul dacă până la acceptarea moştenirii de către cel puțin unul dintre succesibili a fost sau nu numit un curator al succesiunii.

(3) În cazul în care se constată că moştenirea nu a fost dezbătută sau, după caz, acceptată, creditorul sau executorul judecătoresc poate cere camerei notarilor publici în a cărei circumscripție a avut ultimul domiciliu defunctul sau, după caz, notarului public deja sesizat întocmirea inventarului succesiunii sau desemnarea unei persoane în acest scop.

Art. 687. Începerea executării contra moştenitorilor. (1) Dacă debitorul moare înainte de începerea executării silite şi se constată că nu există niciun moştenitor acceptant şi nici nu este numit un curator al succesiunii, la cererea creditorului ori a executorului judecătoresc, instanța de executare va numi de îndată un curator special, până când va fi numit, în condițiile legii, curatorul succesiunii, dispozițiile art. 58 aplicându-se în mod corespunzător.

(2) În cazul în care moştenirea a fost acceptată şi există numai moştenitori majori, executarea silită va fi pornită împotriva tuturor, în afară de cazul în care numai unii dintre aceştia sunt chemați, de lege ori potrivit voinței defunctului, să răspundă pentru anumite datorii ale defunctului. Dacă executarea silită este pornită contra tuturor moştenitorilor, aceştia vor fi citați, printr-o înştiințare colectivă, făcută la locul deschiderii moştenirii, pe numele acesteia, cu excepția cazului în care au ales, cu ocazia dezbaterii succesorale ori chiar ulterior, un alt domiciliu în vederea citării sau un reprezentant al acestora, după caz.

(3) Dacă între moştenitori sunt şi minori sau persoane puse sub interdicție judecătorească, executarea silită nu va putea fi pornită decât după numirea reprezentanților sau a ocrotitorilor legali. Dacă însă după o lună de la moartea debitorului sau de la punerea sub interdicție judecătorească nu a fost numit reprezentantul sau ocrotitorul legal, creditorul sau executorul judecătoresc va putea cere instanței de executare numirea unui curator special, până la numirea lui, dispozițiile art. 58 aplicându-se în mod corespunzător.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 688. Continuarea executării contra moştenitorilor. Dacă la moartea debitorului executarea era începută, ea se suspendă şi nu va fi reluată împotriva succesibililor acceptanți decât după 10 zile de la data când aceştia au fost încunoştințați despre continuarea executării silite, dispozițiile art. 687 aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Scopul reglementării. Principiul legalității executării silite impune, printre altele, respectarea drepturilor părților, ceea ce face necesară reglementarea distinctă și detaliată a situațiilor în care, înainte de începerea executării silite ori pe parcursul acestei, a decedat debitorul, mai ales că unele proceduri execuționale au caracter necontencios și nu presupun obligativitatea încunoştințării ori participării debitorului.

Secțiunea a 3-a, intitulată „Executarea împotriva moștenitorilor", stabilește procedurile care trebuie urmate de către creditor sau executor în ipoteza decesului debitorului. Evenimentul decesului constituie, în funcție de momentul la care intervine, impediment la începerea executării silite ori, după caz, la continuarea acesteia. Impedimentul reprezentat de decesul debitorului are, în ambele cazuri, *efect dilatoriu asupra executării, dar poate dobândi efect dirimant* în cazul conduitei nediligente a creditorului.

Denumirea secțiunii analizate și conținutul normelor pe care le cuprinde circumscriu domeniul de aplicare al dispozițiilor art. 686-688 la executările silite în care debitorul este persoană fizică, deoarece doar într-o astfel de ipoteză se poate vorbi despre „deces" și „moștenitori". Calitatea creditorului de persoană fizică sau juridică ori felul titlului executoriu sunt irelevante din perspectiva instituției analizate.

2. Decesul debitorului anterior începerii executării. Dacă decesul debitorului a intervenit după momentul la care titlul constatator al obligației a dobândit caracter executoriu, dar înainte de sesizarea executorului judecătoresc, pornirea executării silite este prohibită.

Creditorul *va putea începe executarea silită în următoarele situații*:

a) *succesiunea a fost acceptată* de către cei chemați la moștenire; întrucât art. 686 alin. (1) nu distinge după felul acceptării, aceasta poate fi expresă sau tacită, cu condiția rezultată din alin. (2) de a fi constatată prin emiterea unui certificat de calitate de către notarul public;

b) a fost numit un *curator al succesiunii*. Potrivit art. 1136 NCC, cât timp moștenirea nu a fost acceptă sau dacă succesibilul nu este cunoscut, notarul public competent poate să numească un curator special al moștenirii, pentru apărarea drepturilor moștenitorului eventual; executarea silită va fi îndreptată de către creditor împotriva curatorului special;

c) a fost numit un *curator special pentru executare*. Aceasta are loc:

– când moștenitorul sau unul dintre moștenitori este o persoană fizică lipsită de capacitatea de exercițiu al drepturilor civile și nu are reprezentant ori ocrotitor legal sau

– când nu există nici moștenitor acceptant, nici curator special.

Curatorul special pentru executare se numește de către instanța de executare la cererea creditorului sau a executorului judecătoresc. Determinarea instanței de executare este dificilă, întrucât debitorul a decedat înainte de începerea executării, ceea ce înseamnă că executorul nu a fost sesizat. Curatorul special numit de către instanță va reprezenta moștenitorul lipsit de capacitate de exercițiu până la numirea reprezentan-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tului legal, potrivit legii, sau, după caz, va reprezenta moștenirea până când va fi numit curatorul succesiunii.

Dacă moștenirea nu a fost dezbătută sau acceptată, creditorul sau executorul poate cere camerei notarilor publici în a cărei circumscripție a avut ultimul domiciliu defunctul sau, după caz, notarului public deja sesizat *întocmirea inventarului succesiunii* sau desemnarea unei persoane în acest scop. Întocmirea inventarului succesiunii nu presupune intervenția instanței. Alineatul (3) al art. 686 nu prevede care sunt efectele realizării inventarului din punctul de vedere al creditorului urmăritor. Articolul 104 din Legea nr. 36/1995, republicată, prevede că „(1) La cererea persoanelor interesate, se va proceda la inventarierea bunurilor succesorale, în condițiile prevăzute de lege. Dacă nu există cerere anterioară pentru deschiderea procedurii succesorale, cererea de inventariere ține loc și de cerere de deschidere a acestei proceduri. (2) Inventarul poate fi făcut și de către o altă persoană desemnată de notarul public în baza unei împuterniciri date în acest sens. (3) În situația în care bunurile moștenirii se află în circumscripții judecătorești diferite, notarul public sesizat va solicita efectuarea inventarului prin comisie rogatorie. (4) Cererea de inventariere poate fi făcută de orice succesibil, de executorul testamentar, de creditorii defunctului sau ai moștenitorilor ori de altă persoană care justifică un interes. (5) La întocmirea inventarului pot participa succesibilii sau, după caz, executorul testamentar, creditorii și 2 martori. În cazul în care succesibilii, executorul testamentar sau creditorii refuză să semneze procesul-verbal, semnătura martorilor este suficientă pentru îndeplinirea procedurii. (6) La primirea cererii de efectuare a inventarului, notarul va anunța succesibilii despre efectuarea inventarului. (7) În cazul în care unul dintre succesibili sau altă persoană care are în posesie bunuri din patrimoniul defunctului se opune la efectuarea inventarului, notarul va întocmi un proces-verbal în care va face mențiune despre opunere și va indica persoanelor care insistă la inventariere să solicite instanței competente să dispună efectuarea inventarului. (8) În cazul în care instanța a dispus efectuarea inventarului, notarul îl va efectua, fără să mai țină seama de vreo opoziție, iar în procesul-verbal de inventariere va menționa că inventarierea se face în baza hotărârii judecătorești".

În lipsa unor dispoziții legale sau testamentare contrare, moștenitorii răspund solidar pentru datoriile defunctului. Dacă nu au indicat un domiciliu pentru citare sau dacă nu au desemnat un reprezentant, *moștenitorii vor fi citați printr-o înștiințare colectivă, făcută la locul deschiderii moștenirii, pe numele acesteia*. Interpretând *per a contrario* dispozițiile art. 687 alin. (2) teza ultimă, se ajunge la concluzia că moștenitorul unic va trebui citat la propriul domiciliu sau la domiciliul pe care l-a indicat, sub sancțiunea nulității, conform art. 175 alin. (1) NCPC.

În cazul *minorilor sau interzișilor judecătorești* legea stabilește un termen limită de o lună, care curge de la data decesului debitorului, respectiv de la data punerii sub interdicție, în cadrul căruia trebuie numiți reprezentanții sau ocrotitorii legali. După expirarea acestui termen, creditorul sau executorul judecătoresc va putea cere instanței de executare numirea unui *curator special,* conform art. 58 NCPC, care își va îndeplini atribuțiile până la numirea reprezentantului sau ocrotitorului legal.

3. Decesul debitorului ulterior începerii executării. Dacă decesul debitorului a survenit după începerea executării silite, intervine *suspendarea executării silite,* care *operează de drept*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Continuarea executării contra moștenitorilor poate avea loc doar după trecerea a 10 zile de la data când aceștia au fost încunoștințați despre continuarea executării silite conform procedurii arătate în art. 687 alin. (2).

Executarea silită va privi doar bunurile debitorului decedat – care formează patrimoniul succesoral –, nu și celelalte bunuri aflate în patrimoniul moștenitorilor acceptanți.

Întrucât ultima teză a art. 688 prevede aplicarea corespunzătoare a întregului art. 687, continuarea executării se va putea face, în lipsă de moștenitori acceptanți, împotriva curatorului succesiuni, iar, în lipsa acestuia, împotriva curatorului special pentru executare. Considerăm că în cazul curatorilor termenul de 10 zile curge de la data încunoștințării lor.

Eventuala *vacantare viitoare a succesiunii* nu împiedică aplicarea dispozițiilor arătate anterior (chiar dacă art. 1137 NCC instituie un termen de 1 an și 6 luni de la data deschiderii succesiunii), deoarece numirea curatorului succesiunii de către notarul public competent (eventual la solicitarea camerei notarilor publici sesizate, în prealabil, de către creditor) sau numirea curatorului special pentru executare de către instanța de executare sunt proceduri pe deplin realizabile într-o astfel de ipoteză.

4. Sancțiune. Actele de executare efectuate cu încălcarea dispozițiilor art. 686-688 sunt lovite de *nulitate necondiționată* de existența unei vătămări, deoarece interdicția de a porni executarea, respectiv suspendarea executării începute, în cazul decesului debitorului, sunt *cerințe legale extrinseci actelor de executare*.

Nulitatea afectează însăși executarea silită, dacă aceasta a fost pornită împotriva debitorului decedat.

Secțiunea a 4-a. Intervenția altor creditori

Art. 689. Dreptul de intervenție. (1) Orice creditor poate interveni în cursul executării silite pornite de un alt creditor, însă numai în condițiile şi limitele prevăzute la alin. (2).

(2) Pot interveni în executarea silită:

1. creditorii care au deja un titlu executoriu contra debitorului;

2. creditorii care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor acestuia;

3. creditorii care au un drept real de garanție sau, după caz, un drept de preferință asupra bunului urmărit, conservat în condițiile prevăzute de lege;

4. creditorii chirografari titulari ai unor creanțe băneşti rezultate din înscrisuri cu dată certă ori din registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

COMENTARIU

1. Dreptul de intervenție. Articolul 643 NCPC îi enumeră printre participanții la executarea silită pe creditorii intervenienți. În art. 648 se arată că orice creditor al debitorului poate, în condițiile art. 689 și urm., să intervină în procedura de executare silită aflată în curs, până la data fixării de către executorul judecătoresc a termenului pentru valorificarea bunurilor urmăribile, iar după depunerea sau consemnarea sumelor realizate din urmărire, poate să participe la distribuirea acestor sume, potrivit dispozițiilor art. 863 și urm.

Dreptul de intervenție al creditorului intervenient *presupune existența unei executări silite pornite de un alt creditor*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Din întreaga reglementare a instituției intervenției rezultă că aceasta își găsește aplicarea *doar în executările silite în care sunt urmărite bunurile debitorului*. În executarea silită a unor obligații de a face, de exemplu, nu este admisibilă formularea unei cereri de intervenție de către alți creditori ai aceluiași debitor.

Condițiile și limitele în care poate fi exercitat dreptul de intervenție sunt stabilite în alineatul (2) al art. 689.

2. Categorii de creditori intervenienți. a) Prima categorie de creditori care pot interveni în cursul unei executări silite sunt *cei care au un titlu executoriu contra debitorului.*

Cerința caracterului executoriu al titlului trebuie să fie îndeplinită *la momentul formulării cererii de intervenție*, nu la momentul începerii executării silite în cursul căreia se dorește intervenția. Această categorie de creditori are la îndemână posibilitatea formulării unei cereri proprii de executare silită.

b) A doua categorie de creditori sunt *cei care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului* executat silit.

Sunt avuți în vedere doar creditorii care au instituit efectiv măsurile asigurătorii, și nu creditorii care au formulat cereri de înființare a unor astfel de măsuri. Măsurile asigurătorii pot fi sechestrul asigurător (art. 951-968 NCPC) și sechestrul judiciar (art. 971-976 NCPC).

Cerința ca măsurile asigurătorii să privească bunurile debitorului exclude creditorii care au înființat poprirea asigurătorie.

c) A treia categorie de creditori sunt *cei care au un drept real de garanție sau, după caz, un drept de preferință asupra bunului urmărit, conservat în condițiile prevăzute de lege*.

Drepturile reale de garanție sunt dreptul de ipotecă, dreptul de gaj sau dreptul de retenție, iar drepturile de preferință sunt privilegiile speciale. Privilegiul general al creditorilor chirografari poartă asupra întregului patrimoniu, și nu asupra unui bun anume, astfel că nu se încadrează în dispozițiile art. 689 alin. (2) pct. 3.

Cerința ca drepturile arătate să poarte asupra bunului urmărit (mobil sau imobil) impune condiția ca executarea silită în care se intervine să fie una mobiliară sau imobiliară, directă ori indirectă. Regulile de conservare a dreptului real sau a dreptului de preferință sunt prevăzute în Codul civil.

d) În fine, a patra categorie de creditori sunt *creditorii chirografari* care au o creanță bănească, constatată printr-un înscris sub semnătură privată, cu dată certă în sensul art. 278 NCPC sau rezultată din registrele profesioniștilor legal ținute (art. 280 NCPC).

Nașterea dreptului de creanță și îndeplinirea condițiilor menționate anterior trebuie realizate până cel mai târziu la depunerea cererii de intervenție.

Creanța creditorului chirografar trebuie să fie certă, lichidă și exigibilă. Articolul 662 alin. (5) NCPC stabilește două excepții de la cerința exigibilității creanței și prevede că, deși nu pot fi puse în executare, creanțele cu termen și cele condiționale pot participa, în condițiile legii, la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparținând debitorului.

Art. 690. Termenul de intervenție. (1) Dacă prin lege nu se dispune altfel, intervenția poate fi făcută, sub sancțiunea prevăzută la art. 695, până la termenul stabilit de către executor pentru valorificarea, în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege ori convenite de părți, a bunurilor mobile sau imobile urmărite.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Cu toate acestea, creditorii care au un drept real de garanție asupra bunurilor urmărite şi care este conservat în condițiile prevăzute de lege, creditorii care au creanțe având ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene, precum şi alți creditori privilegiați care intervin în cursul urmăririi silite au dreptul să participe la distribuire după rangul conferit de dreptul lor de preferință, chiar dacă cererea de intervenție a fost făcută după expirarea termenului stabilit potrivit alin. (1), dacă şi-au depus titlurile de creanță în termenul prevăzut la art. 868 alin. (2), în vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumei rezultate din urmărire. Dispozițiile art. 865 rămân aplicabile.

COMENTARIU

1. Termenul în care se poate formula intervenția. Articolul de față prevede regula conform căreia *creditorii chirografari* pot formula cerere de intervenție până la termenul stabilit de către executor pentru valorificarea bunurilor urmărite.

Sancțiunea nerespectării termenului este aceea a constatării tardivității intervenției. Trebuie precizat că, potrivit art. 695 NCPC, cererea de intervenție tardivă produce anumite efecte dacă a fost formulată înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță. Într-o astfel de situație, creditorul chirografar intervenient are dreptul să participe la distribuirea părții din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori, a creditorilor garantați sau privilegiați și a celor care au intervenit în timp util.

2. Creditorii privilegiați. Alineatul (2) al articolului prevede *trei cazuri în care cererea de intervenție poate fi depusă până la termenul fixat de către executor pentru depunerea titlurilor de creanță*:

a) creditorii care au un drept real de garanție asupra bunurilor urmărite și care este conservat în condițiile prevăzute de lege;

b) creditorii care au creanțe având ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene;

c) alți creditori privilegiați.

Creditorii menționați au dreptul să participe la distribuire după rangul conferit de dreptul lor de preferință, dacă titlul de creanță a fost depus în termenul prevăzut de art. 868 alin. (2) NCPC, în vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumei rezultate din urmărire.

Din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art. 865 NCPC rezultă că statul și unitățile administrativ teritoriale nu beneficiază de termenele de mai sus pentru formularea cererii de intervenție în situația în care au fost notificați în termen de 15 zile de la începerea executării silite și nu au înscris la executor valoarea creanței lor, în 30 de zile de la data notificării.

Art. 691. Procedura. (1) Cererea de intervenție trebuie să fie făcută cu respectarea cerințelor prevăzute la art. 663, indicându-se în mod expres dacă creanța este certă, lichidă şi exigibilă, precum şi dacă este garantată sau negarantată, în tot ori în parte, privilegiată sau chirografară, după caz. În cazul în care creditorul a cerut sau a obținut luarea unor măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului, se va face mențiune şi despre acest lucru, indicându-se bunurile pentru care s-a cerut luarea acestor măsuri.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Cererea se depune la executorul judecătoresc, împreună cu copii certificate de pe documentele justificative, precum şi de pe procesul-verbal de constatare a aplicării măsurii asigurătorii, dacă este cazul. În situația în care se reclamă creanțe băneşti rezultate din înscrierile contabile făcute în registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege, cererea va fi însoțită, sub sancțiunea inadmisibilității, de un extras de pe înscrierile care cuprind aceste sume, legalizate de un notar public.

(3) După înregistrarea cererii, executorul judecătoresc o va înainta de îndată instanței de executare competente, împreună cu toate documentele justificative, dispozițiile art. 664 şi 665 aplicându-se în mod corespunzător. Până la soluționarea cererii de intervenție, instanța poate suspenda eliberarea sau distribuirea de sume obținute din valorificarea bunurilor debitorului. Instanța poate obliga creditorul intervenient la plata unei cauțiuni. Dispozițiile art. 718 alin. (7) şi (8) se aplică în mod corespunzător.

(4) Instanța soluționează cererea în camera de consiliu, fără citarea părților, dispozițiile art. 665 aplicându-se în mod corespunzător. Dacă creditorii care au formulat cerere de intervenție nu au titlu executoriu, instanța va convoca în camera de consiliu, de urgență şi în termen scurt, debitorul şi creditorii care nu au titlu executoriu, pentru recunoaşterea de către debitor a creanțelor, dispunând totodată comunicarea către debitor a copiilor de pe cererile de intervenție şi de pe documentele justificative.

(5) La termenul fixat de instanță, debitorul trebuie să declare dacă înțelege să recunoască, în tot sau în parte, creanțele pentru care a avut loc intervenția. Dacă debitorul nu se înfățişează, se consideră că recunoaşte toate creanțele reclamate prin cererile de intervenție.

(6) Dacă debitorul contestă, în tot sau în parte, creanțele reclamate, creditorii intervenienți ale căror creanțe au fost contestate au dreptul să solicite instanței, cu plata prealabilă a cauțiunii prevăzute la art. 718 alin. (2), să dispună executorului judecătoresc ca sumele reclamate să fie puse deoparte, dacă, în termen de 5 zile de la data când a avut loc convocarea prevăzută la alin. (4), aceştia vor face dovada că au introdus acțiune în justiție în scopul obținerii titlului executoriu. Până la expirarea acestui termen, eliberarea sau, după caz, distribuirea acestor sume, dacă este cazul, se suspendă de drept, iar după împlinirea termenului instanța va decide asupra suspendării, în condițiile alin. (3), până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă. În acest din urmă caz, aceste sume vor fi consemnate până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă, cu excepția situației în care ar fi pretinse de alți creditori în rang util.

COMENTARIU

1. Cererea de intervenție. Cererea de intervenție trebuie să cuprindă mențiunile prevăzute la art. 663 alin. (3) şi pe cele prevăzute la art. 148 NCPC, la care se adaugă precizările exprese referitoare la creanță, respectiv: dacă este certă, lichidă şi exigibilă; dacă este garantată, în tot ori în parte, sau negarantată; dacă este privilegiată sau chirografară; dacă s-a cerut sau obținut luarea unor măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului, cu indicarea bunurilor respective. Considerăm că precizarea relativă la măsurile

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

asigurătorii „cerute" este fără finalitate, din moment ce doar măsurile asigurătorii „obținute" au efecte juridice.

Cererea de intervenție se depune la executorul judecătoresc. La cerere se atașează, în copie, documentele justificative ale creanței și procesul-verbal de constatare a măsurii asigurătorii, dacă este cazul.

Creditorii chirografari prevăzuți la art. 689 pct. 4 NCPC vor atașa la cererea de intervenție un extras de pe înscrierile contabile făcute în registrele care cuprind aceste sume, legalizate de un notar public, sub sancțiunea inadmisibilității cererii de intervenție. Apreciem că precizarea expresă a sancțiunii inadmisibilității în cazul nedepunerii copiilor legalizate ale înscrierilor din registre dă dreptul executorului judecătoresc să pronunțe o încheiere de respingere ca inadmisibilă a cererii de intervenție, în condițiile art. 664 NCPC, care sunt aplicabile potrivit alin. (3) al articolului analizat. În schimb, executorul va înainta cererea de intervenție instanței de executare, neputând da încheiere de respingere pe motiv că nu sunt depuse, în copie, celelalte documente justificative sau procesul-verbal de constatare a aplicării măsurii asigurătorii.

2. Soluționarea cererii. Procedura de soluționare a cererilor de intervenție este prevăzută în alin. (3)-(6) ale art. 691, în completarea cărora se aplică, dacă este cazul, dispozițiile art. 665 relative la încuviințarea executării silite de către instanță.

Cererea de intervenție se soluționează *în camera de consiliu, fără citarea părților*, de către instanța de executare competentă pentru executarea silită în care se intervine.

La cererea creditorului, instanța poate dispune suspendarea eliberării sau distribuirii sumelor obținute din valorificarea bunurilor debitorului până la soluționarea cererii de intervenție, în limita creanței afirmate de către intervenient. Dispozițiile art. 718 alin. (7) și (8) relative la cauțiune și regimul juridic al încheierii pronunțate se aplică în mod corespunzător.

Când se formulează cerere de intervenție de către un creditor care nu are titlu executoriu, conform art. 689 alin. (2) pct. 2-4 NCPC, instanța va cita respectivii creditori și debitorul, care va declara dacă recunoaște, în tot sau în parte, creanțele pentru care a avut loc intervenția.

Creditorii ale căror creanțe sunt contestate de către debitor, în tot sau în parte, au dreptul să solicite instanței, cu plata prealabilă a cauțiunii prevăzute la art. 718 alin. (2), să dispună executorului judecătoresc ca sumele reclamate să fie puse deoparte, dacă, în termen de 5 zile de la data când a avut loc convocarea prevăzută la alin. (4), aceștia vor face dovada că au introdus acțiune în justiție în scopul obținerii titlului executoriu.

O astfel de cerere *suspendă de drept*, până la expirarea termenului, *eliberarea sau distribuirea sumelor*. După împlinirea termenului de 5 zile, instanța va putea decide asupra suspendării, în condițiile alin. (3) al articolului analizat, până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă. În acest din urmă caz, sumele vor fi consemnate până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă, cu excepția situației în care ar fi pretinse de alți creditori în rang util. Dacă sumele obținute din valorificarea bunurilor sunt, în totalitate, distribuite creditorilor care aveau creanțe cu un rang util, nu se mai pune problema suspendării de către instanță a eliberării acestora.

Considerăm că procedura stabilită pentru ipoteza creditorilor care nu au titlu executoriu și ale căror creanțe sunt contestate de către debitor poate duce la tergiversarea executării silite, în dauna creditorului urmăritor sau a altor creditori care au titluri executorii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În aceeași ordine de idei, trebuie observat că în teza ultimă a alin. (5) legiuitorul a făcut o aplicare a principiului de drept consacrat în adagiul latin *qui tacit consentire videtur* (*tăcerea valorează acceptare*). Astfel, dacă debitorul citat nu se prezintă în instanță, se consideră că recunoaște toate creanțele reclamate prin cererea de intervenție. Aplicarea prezumției legale relative de recunoaștere dă dreptul creditorilor să participe la distribuirea sumelor fără a avea titlu executoriu. Debitorul va putea răsturna prezumția în cadrul procesului pe fondul creanței, situație în care se va pune problema întoarcerii executării.

Art. 692. Înştiinţarea creditorului urmăritor şi a debitorului. (1) Odată cu sesizarea instanței de executare, potrivit art. 691 alin. (3), executorul judecătoresc va comunica o copie de pe cererea de intervenție şi de pe documentele justificative creditorului urmăritor, iar după soluționarea cererii de intervenție, şi o copie certificată de pe încheierea de încuviințare a acesteia.

(2) Dacă cererea de intervenție a fost încuviințată, executorul îl va înştiința şi pe debitor, dispozițiile art. 666 aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

Pentru celeritatea procedurii în fața instanței care soluționează cererile creditorilor intervenienți s-a instituit regula comunicării de către executorul judecătoresc atât a copiilor de pe cererea de intervenție și de pe documentele justificative, cât și a hotărârii de încuviințare a cererii de intervenție.

Din redactarea articolului rezultă că *debitorului nu i se comunică cererea de intervenție și documentele justificative, dar va fi înștiințat de încuviințarea cererii*, sub sancțiunea nulității actelor de executare derivate din intervenție. Apreciem că, în cazul creditorilor care nu au titluri executorii, instanța, în cadrul procedurii menționate la alin. (5) al art. 691, îi va comunica debitorului cel puțin documentele justificative, pentru a recunoaște sau contesta creanța în cunoştință de cauză. Ar fi fost de dorit ca și în acest caz să se prevadă expres obligativitatea comunicării în sarcina executorului.

Comunicarea cererii şi a documentelor către creditorul urmăritor se face pentru ca acesta să aibă posibilitatea să formuleze contestație la executare, în condițiile în care procedura reglementată la art. 691 nu îl implică.

Art. 693. Drepturile creditorului urmăritor. (1) În cazul creditorilor chirografari care au intervenit în cursul urmăririi silite şi ale căror creanțe au fost recunoscute de debitor, în tot sau în parte, creditorul urmăritor are dreptul de a le indica acestora, printr-o notificare, făcută în termen de 10 zile de la data comunicării de către executorul judecătoresc a copiei certificate a încheierii de încuviințare a cererii de intervenție, existența şi a altor bunuri ale debitorului, care pot fi urmărite în mod util, invitându-i să ceară extinderea urmăririi şi asupra acestor bunuri, dacă au titlu executoriu, şi să avanseze, în toate cazurile, cheltuielile necesare pentru extindere.

(2) Dacă însă creditorii intervenienți nu solicită extinderea urmăririi şi la bunurile indicate de creditorul urmăritor sau, după caz, nu avansează cheltuielile necesare extinderii, în termen de 10 zile de la data notificării prevăzute la

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

alin. (1), creditorul urmăritor are dreptul de a fi preferat acestora la distribuirea sumei rezultate din urmărire.

(3) Creditorii urmăritori nu se pot opune cererilor de intervenție făcute de alți creditori, în afară de cazul în care ei fac dovada că aceştia au acționat în frauda drepturilor lor. Ei pot însă contesta, în termenul prevăzut de lege, repartizarea creanțelor potrivit proiectului de distribuire a sumelor rezultate din urmărire întocmit de către executor.

COMENTARIU

Raportat la cererile de intervenție formulate de către alți creditori, legea îi recunoaște creditorului urmăritor un *beneficiu de discuțiune* care constă în posibilitatea îndrumării intervenienților care au titlu executoriu să ceară extinderea urmăririi asupra altor bunuri aflate în patrimoniul debitorului. Cheltuielile de executare necesare pentru extindere vor fi suportate de către creditorii intervenienți.

Dacă nu se solicită extinderea urmăririi și la bunurile indicate de creditorul urmăritor sau, după caz, nu se avansează cheltuielile necesare extinderii, în termen de 10 zile de la data notificării prevăzute la alin. (1) al art. 693, creditorul urmăritor are dreptul de a fi preferat acestora la distribuirea sumei rezultate din urmărire.

Considerăm că această normă, care consacră dreptul de preferință al creditorului urmăritor, *derogă de la rangul creanțelor cu preferință generală, fără a deroga de la rangul creanțelor garantate*, deoarece, în cazul acestora din urmă, preferința este acordată de lege în virtutea bunului urmărit, pe când, în cazul celor dintâi, preferința vizează exclusiv sumele obținute, fiind irelevant bunul valorificat.

Creditorii urmăritori se pot opune cererilor de intervenție dacă fac dovada că acestea sunt formulate în frauda drepturilor lor. Ca regulă, *conivența frauduloasă între creditorul intervenient și debitor* poate exista atunci când intervenția nu se sprijină pe un titlu executoriu și se pune problema recunoașterii creanței. Deși textul nu precizează, considerăm că frauda drepturilor creditorului urmăritor poate fi dovedită în cadrul unei contestații la executare.

Ultima teză a alin. (3) prevede dreptul creditorului urmăritor de a contesta, în termenul prevăzut de lege, repartizarea creanțelor potrivit proiectului de distribuire a sumelor rezultate din urmărire întocmit de către executor. Această prevedere este inutilă, în condițiile în care situația reglementată intră sub incidența dispozițiilor art. 874-876 NCPC.

Art. 694. Efectele intervenției. (1) Creditorii intervenienți şi cei ale căror creanțe au fost recunoscute de către debitor, în condițiile prevăzute la art. 691, pot să participe la distribuirea sumei rezultate din urmărire, în limita sumelor reclamate sau, după caz, recunoscute, şi, dacă au titluri executorii, să participe, în condițiile legii, la urmărirea bunurilor debitorului şi să solicite efectuarea unor acte de executare silită, dacă este cazul.

(2) Creditorii intervenienți ale căror creanțe au fost contestate, în tot sau în parte, de către debitor şi care au cerut instanței ca sumele reclamate să fie puse deoparte pot participa numai la distribuirea sumelor consemnate în condițiile prevăzute la art. 691 alin. (6), în afară de cazul în care ar fi pretinse de alți creditori în rang util.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Încuviințarea cererii de intervenție nu produce efecte cu privire la actele de executare anterioare.

Urmare a admiterii cererii de intervenție de către instanță, *creditorii intervenienți pot*:

a) participa la distribuirea sumei rezultate din urmărire;

b) să participe, dacă au titluri executorii, la urmărirea bunurilor debitorului; și

c) să solicite efectuarea unor acte de executare silită, inclusiv extinderea executării asupra altor bunuri ale debitorului.

Dacă instanța a consemnat anumite sume la cererea creditorilor ale căror creanțe au fost contestate, aceștia vor participa la distribuirea respectivelor sume după soluționarea definitivă a litigiului privitor la creanță, în măsura în care, până la momentul respectiv, nu au fost pretinse de creditori în rang util.

Art. 695. Intervenția tardivă. Creditorii chirografari care au intervenit după expirarea termenului prevăzut la art. 690 alin. (1), dar înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță, în vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumei rezultate din urmărire, au dreptul să participe la distribuirea părții din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori, a creditorilor garantați sau privilegiați şi a celor care au intervenit în timp util. Dispozițiile art. 691 alin. (4)-(6) rămân aplicabile.

COMENTARIU

Considerăm că denumirea marginală a articolului ar trebuie să fie *„intervenția peste termen"*, deoarece textul reglementează un caz de admisibilitate a cererii de intervenție formulate după expirarea termenului prevăzut de art. 690 alin. (1), dar înaintea termenului prevăzut de art. 868 NCPC. Or, cererile de intervenție tardive la modul propriu, respinse ca atare de către instanțe în procedura prevăzută de art. 691 alin. (4)-(6), sunt cele formulate după expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță, nu cele depuse anterior.

Dacă cererea de intervenție a fost formulată de către un creditor chirografar după termenul stabilit de executor pentru valorificarea bunurilor urmărite, dar mai înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță în vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumei rezultate din urmărire, respectivul creditor intervenient are dreptul să participe la distribuirea părții din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori, a creditorilor garantați sau privilegiați și a celor care au intervenit în timp util.

Secțiunea a 5-a. Perimarea executării silite

Art. 696. Termenul de perimare. (1) În cazul în care creditorul, din culpa sa, a lăsat să treacă 6 luni fără să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite, ce i-a fost solicitat, în scris, de către executorul judecătoresc, executarea se perimă de drept.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) În caz de suspendare a executării, termenul de perimare curge de la încetarea suspendării. Termenul de perimare nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului.

COMENTARIU

„Perimarea este, în general, o sancțiune procesuală care constă în stingerea procesului, în faza în care se găsește, considerându-se că partea, printr-o îndelungată lipsă de stăruință, a pierdut orice interes în soluționarea cererii sale, cerere care, ca urmare a perimării, este considerată că nu ar fi fost introdusă"[1].

Perimarea executării silite a fost definită ca fiind o sancțiune de drept procesual civil, care intervine în situația în care creditorul, din culpa sa, a lăsat să treacă un interval de timp de 6 luni de la data îndeplinirii ultimului act de executare silită[2].

Noul Cod de procedură civilă păstrează termenul de perimare de *6 luni*, la fel ca și cel prevăzut de vechiul cod în art. 389.

Termenul de perimare începea să curgă, sub imperiul vechii reglementări, de la ultimul act de executare efectuat. Actualmente, termenul de perimare începe să curgă *de la data la care executorul a comunicat în scris creditorului solicitarea îndeplinirii unul act sau a efectuării unui demers, necesare executării silite.*

Vechiul cod nu prevedea cerința ca actul sau demersul neîndeplinite să fi fost solicitate în scris de către executor, astfel că în practică, de cele mai multe ori, perimarea intervenea din culpa comună a executorului și creditorului, care nu erau suficient de diligenți pentru a evita incidentul procedural al perimării.

În noua reglementare, perimarea nu intervine prin simplul fapt al interpunerii unei perioade de 6 luni între două acte de executare succesive, *fiind necesar ca executorul să îl fi înștiințat în scris pe creditor despre obligația de îndeplinire a unui act sau a unui demers*.

Creditorul poate dovedi că nu a fost în culpă, chiar dacă termenul de 6 luni s-a împlinit și executorul îl înștiințase despre necesitatea efectuării în scris a actului sau demersului.

Termenul de perimare nu curge cât timp executarea este suspendată. Într-o astfel de situație, termenul de perimare va începe să curgă după încetarea suspendării, cu condiția ca anterior acesteia creditorului să i se fi solicitat în scris efectuarea unui anumit act de procedură.

Art. 697. Constatarea perimării. Efecte. (1) Perimarea se constată de către instanța de executare, la cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, prin încheiere dată cu citarea în termen scurt a părților.

(2) Perimarea executării atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu şi a accesoriilor.

COMENTARIU

Partea interesată (*nu persoana*) sau executorul judecătoresc poate solicita instanței de executare să constate intervenită perimarea.

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 240.

[2] *I. Gârbuleț, A. Stoica*, op. cit., p. 132.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Competentă să soluționeze cererea de constatare a intervenirii perimării executării silite este instanța de executare, care citează părțile în termen scurt, judecă în ședință publică și pronunță o încheiere care poate fi atacată numai cu apel în termen de 10 zile de la comunicare.

Efectul constatării perimării este *desființarea tuturor actelor de executare*, cu excepția celor care au dus la realizarea, în tot sau în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor. Spre deosebire de nulitate, perimarea sancționează lipsa de diligență a creditorului și *desființează acte de executare care au fost valabil întocmite*, creditorul neputând să solicite întoarcerea cheltuielilor, de la executor sau de la debitor.

Cea mai importantă evoluție în reglementarea perimării o regăsim în ultima teză a alin. (2) al art. 697, care *exceptează expres de la sancțiunea desființării* acele acte de executare silită care au dus, în tot au în parte, la realizarea creanțelor din titlul executoriu și a accesoriilor.

Art. 698. Reînnoirea cererii de executare. (1) În caz de perimare a executării, se va putea face, înăuntrul termenului de prescripție, o nouă cerere de executare silită, dispozițiile art. 664 şi 665 fiind aplicabile în mod corespunzător.

(2) După încuviințarea executării silite, executorul va comunica debitorului încheierea instanței, precum şi o nouă somație, la care nu se va mai alătura titlul ce se execută.

COMENTARIU

Perimarea unei executări silite nu îl împiedică pe creditor să formuleze o nouă cerere de executare în condițiile art. 664 și art. 665 NCPC, dacă termenul de prescripție a dreptului de a cere executarea silită nu s-a împlinit.

În cazul reînnoirii cererii de executare, după încuviințarea executării silite, executorul va comunica debitorului încheierea instanței, precum și o nouă somație, la care nu se va mai alătura titlul ce se execută.

Secțiunea a 6-a. Amânarea, suspendarea și restrângerea executării

Art. 699. Amânarea executării. (1) În afara altor cazuri prevăzute de lege, executorul judecătoresc nu poate amâna executarea decât dacă procedura de citare sau de întocmire a anunțurilor şi publicațiilor de vânzare nu a fost îndeplinită sau dacă, la termenul stabilit, executarea nu poate fi efectuată datorită neîndeplinirii de către creditor a obligațiilor prevăzute la art. 646 alin. (1).

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), amânarea se dispune de executorul judecătoresc prin încheiere.

COMENTARIU

Articolul instituie regula potrivit căreia *executarea silită se realizează la un singur termen*. Dacă executarea presupune efectuarea mai multor acte, fiecare dintre acestea se va realiza în condițiile arătate anterior.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Amânarea executării silite se dispune de către executorul judecătoresc prin încheiere executorie, care poate fi atacată de părți pe calea contestației la executare.

Cazurile de amânare a executării silite sunt următoarele:

a) procedura de citare a persoanelor care trebuiau încunoștințate de efectuarea executării nu a fost îndeplinită; lipsa persoanelor legal citate nu justifică amânarea executării;

b) nu s-au întocmit anunțurile și publicațiile de vânzare conform dispozițiilor legale;

c) creditorul nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute la art. 646 alin. (1) NCPC, potrivit căruia creditorul este obligat să acorde executorului judecătoresc, la cererea acestuia, sprijin efectiv pentru aducerea la îndeplinire a executării silite, punându-i la dispoziție și mijloacele necesare în acest scop; de asemenea, creditorul este obligat să avanseze cheltuielile necesare îndeplinirii actelor de executare, potrivit dispozițiilor luate de executor.

Deși alin. (1) al art. 699 enumeră *limitativ* cazurile de amânare, din reglementarea codului rezultă că *există cel puțin un alt caz* în care executarea nu poate fi realizată la termenul stabilit, ceea ce impune amânarea. De exemplu, executorul care întâmpină opunere la executare va trebui să formuleze o cerere pentru a obține concursul forței publice (art. 681 NCPC), ceea ce atrage implicit amânarea efectuării actului de executare.

Dacă executarea silită se amână, indiferent de cauză, *pentru terenul stabilit se vor cita persoanele interesate și se vor întocmi alte formalități de publicitate*.

Art. 700. Suspendarea executării. (1) Executarea silită se suspendă în cazurile în care aceasta este prevăzută de lege ori a fost dispusă de instanță.

(2) Executarea se suspendă şi la cererea creditorului urmăritor de către executorul judecătoresc.

(3) Pe perioada suspendării executării, actele de executare efectuate anterior, măsurile de executare dispuse de instanța de executare sau de executor, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor şi conturilor bancare, rămân în ființă, în afară de cazul în care prin lege sau prin hotărâre judecătorească se dispune altfel.

(4) Actele de executare efectuate în ziua soluționării cererii având ca obiect suspendarea, fie şi provizorie, a executării silite sunt desființate de drept prin efectul admiterii cererii de suspendare şi a contestației la executare.

(5) După încetarea suspendării, executorul, la cererea părții interesate, va dispune continuarea executării, în măsura în care actele de executare sau executarea silită însăşi nu au fost desființate de instanța de judecată ori acestea nu au încetat prin efectul legii.

COMENTARIU

1. Felurile suspendării. Suspendarea executării silite poate fi legală, judecătorească sau voluntară.

Un caz de *suspendare legală* este cel prevăzut de art. 688 NCPC; astfel, dacă la moartea debitorului executarea era începută, ea se suspendă și nu va fi reluată împotriva succesibililor acceptanți decât după 10 zile de la data când aceștia au fost încunoștințați despre continuarea executării silite.

Suspendarea este judecătorească atunci când instanța o dispune în condițiile art. 718 sau art. 701 alin. (2) NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Principiul disponibilității, care își găsește aplicarea și în executarea silită, a determinat legiuitorul să prevadă expres că *suspendarea executării poate fi dispusă de către executorul judecătoresc, la cererea creditorului*. Într-o astfel de situație, nu sunt relevante motivele formulării cererii de către creditor.

2. Efectele suspendării. Pe parcursul suspendării legale sau judecătorești a executării silite *nu curge termenul de perimare*. Dacă suspendarea a fost dispusă de executor la cererea creditorului, termenul de perimare nu se suspendă.

Suspendarea executării *nu produce efecte cu privire la actele de executare efectuate anterior*, acestea rămânând în ființă.

Actele de executare, indiferent de felul sau caracterul acestora, efectuate în ziua soluționării cererii având ca obiect suspendarea, fie și provizorie, a executării silite sunt *desființate de drept* prin efectul admiterii cererii de suspendare și a contestației la executare. Pentru desființarea de drept a respectivelor acte nu este necesară o mențiune în hotărârea judecătorească de suspendare a executării silite.

3. Reluarea executării. După încetarea suspendării, executorul, *la cererea părții interesate*, va continua executarea. În acest scop, date fiind dispozițiile art. 656 alin. (1) NCPC și ținând seama de necesitatea respectării principiului simetriei actelor juridice, executorul va întocmi o încheiere.

Trebuie precizat că actele de executare ale căror efecte au încetat prin efectul legii, pe parcursul suspendării, sau au fost desființate de instanța de judecată vor fi refăcute.

Art. 701. Restrângerea executării. (1) Când creditorul urmăreşte în acelaşi timp mai multe bunuri mobile sau imobile a căror valoare este vădit excesivă în raport cu creanța ce urmează a fi satisfăcută, instanța de executare, la cererea debitorului şi după citarea creditorului, poate să restrângă executarea la anumite bunuri.

(2) Dacă cererea este admisă, instanța va suspenda executarea celorlalte bunuri.

(3) Executarea suspendată nu va putea fi reluată decât după rămânerea definitivă a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea efectuată.

COMENTARIU

Sub titulatura „restrângerea executării", art. 701 reglementează *un caz de suspendare judecătorească* a executării silite. Astfel, în situația urmăririi concomitente a mai multor bunuri ale debitorului, cu o valoare totală mai mare decât valoarea creanței, acesta poate solicita instanței restrângerea executării la anumite bunuri. Instanța, citând debitorul și creditorul, poate suspenda urmărirea bunurilor excedentare.

Dispozițiile art. 701 *nu se aplică în cazul executării silite a unui singur bun*, mobil sau imobil, chiar dacă valoarea acestuia este mult mai mare decât creanța ce urmează a fi satisfăcută.

Deși textul precizează că debitorul este cel care poate solicita instanței restrângerea executării, apreciem că și alți creditori ai debitorului vor putea formula o cerere de restrângere, *pe calea acțiunii oblice*, în condițiile art. 1560 NCC.

Pentru admiterea cererii de restrângere a executării, instanța va trebui să constate *existența unei disproporții vădite* între valoarea bunurilor urmărite și valoarea creanței ce urmează a fi satisfăcută și să facă aprecieri cu privire la posibilitatea efectivă de valorificare a unora sau altora dintre bunuri.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dacă *creanța urmărită nu este integral acoperită*, executarea suspendată va fi putea fi reluată. Considerăm că reluarea executării poate fi cerută de către creditorul urmăritor, asupra ei dispunând executorul judecătoresc prin încheiere, după rămânerea definitivă a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea efectuată. Din punct de vedere procedural, nu este caz de aplicare a principiului simetriei actelor juridice, deoarece acest lucru ar însemna că cererea de reluare ar trebui făcută de către debitor, la fel ca cererea de suspendare, ceea ce ar bloca posibilitatea continuării executării.

În privința abilitării executorului de a dispune reluarea executării prin încheiere, trebuie avute în vedere, pe de o parte, dispozițiile 656 NCPC, iar, pe de altă parte, faptul că instanța a încuviințat inițial executarea respectivelor bunuri, astfel că, după înlăturarea cauzei de suspendare, este suficientă continuarea executării de către executor. Oricum, alin. (3) al art. 701 dispune că reluarea executării are loc după momentul rămânerii definitive a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea efectuată.

Considerăm că executarea suspendată va putea fi reluată la cererea creditorului și în situația în care, indiferent de motive, executarea silită nu ajunge la etapa rămânerii definitive a proiectului de distribuire a sumelor, iar creanța urmărită nu a fost în integralitate recuperată. De exemplu, dacă bunurile urmărite nu au putut fi valorificate din lipsă de cumpărători, executarea suspendată va fi reluată fără a se fi ajuns la momentul distribuirii sumelor rezultate din executarea efectuată.

Secțiunea a 7-a. Încetarea executării silite

Art. 702. Cazuri de încetare a executării. (1) Executarea silită încetează dacă:

1. s-a realizat integral obligația prevăzută în titlul executoriu, s-au achitat cheltuielile de executare, precum şi alte sume datorate potrivit legii;

2. nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a unor astfel de bunuri;

3. creditorul a renunțat la executare;

4. a fost desființat titlul executoriu;

5. a fost anulată executarea.

(2) În toate cazurile, executorul judecătoresc va întocmi o încheiere, motivată în fapt şi în drept, cu menționarea cauzei de încetare a executării. Încheierea de încetare a executării va fi comunicată de îndată creditorului şi debitorului.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) pct. 2, 3 şi 5 executorul judecătoresc îi va remite personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu.

COMENTARIU

1. Cazuri de încetare. Cazurile de încetare a executării silite sunt aceleași cu cele din reglementarea anterioară (art. 371^5 CPC 1865), existând doar diferențe de formulare și așezare în articole.

a) *Aducerea la îndeplinire a obligației prevăzute în titlul executoriu* este cazul tipic de încetare a executării silite și presupune recuperarea de la debitor inclusiv a cheltuielilor de executare sau a altor sume datorate potrivit legii.

Încetarea executării silite în condițiile alin. (1) pct. 1 al articolului analizat se dispune și pentru ipoteza achitării voluntare a debitului de către debitor pe parcursul executării.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) *Insolvabilitatea debitorului* reprezintă un alt caz de încetare a executării silite și presupune fie inexistența unor bunuri urmăribile în patrimoniul debitorului, fie imposibilitatea valorificării bunurilor existente.

Creditorii trebuie să cunoască faptul că pornirea unei executări silite împotriva unui debitor insolvabil, pe lângă faptul că nu are ca efect realizarea creanței, poate determina efectuarea unor cheltuieli suplimentare, a căror recuperare este împiedicată tocmai de lipsa bunurilor urmăribile sau valorificabile în patrimoniul debitorului.

Executorul judecătoresc va remite personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu. În cadrul termenului de prescripție a executării silite, creditorul va putea uza de dispozițiile art. 704 NCPC privitoare la reluarea executării.

c) Dând expresie principiului disponibilității care guvernează executarea silită, legiuitorul stabilește că *renunțarea creditorului* reprezintă un caz de încetare a executării silite. Creditorul poate renunța la executare în orice moment al acesteia.

Dacă există și alți creditori urmăritori sau intervenienți, executorul va continua executarea silită pentru realizarea drepturilor acestora.

Renunțarea la executare este un act juridic unilateral, cu caracter de act de dispoziție.

Creditorului care a renunțat la executare i se va remite titlul executoriu.

d) *Desființarea titlului executoriu* este deopotrivă caz de încetare a executării silite și caz de întoarcere a executării.

Dacă executarea este în curs, desființarea titlului executoriu are ca efect încetarea acesteia.

e) *Anularea executării silite* poate fi dispusă de instanța de executare ca urmare a admiterii contestației la executare.

Dacă executarea silită este anulată pe motiv că a fost desființat titlul executoriu, este incident cazul de încetare anterior menționat.

Executorul judecătoresc va remite personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu.

Dacă titlul executoriu nu a fost desființat și dreptul de a cere executarea silită nu s-a prescris, creditorul va putea începe o nouă executare silită.

2. Încheierea de încetare. Competent să dispună încetarea executării silite în oricare dintre cazuri este executorul judecătoresc, care va întocmi o încheiere.

Încheierea de încetare a executării se dă fără citarea părților și va fi comunicată de îndată creditorului și debitorului.

Împotriva încheierii se poate formula contestație la executare. Dacă executorul refuză să dispună încetarea executării silite, partea interesată va putea formula, de asemenea, contestație la executare.

Art. 703. Nulitatea executării silite. Nerespectarea dispozițiilor privitoare la executarea silită însăşi sau la efectuarea oricărui act de executare atrage nulitatea actului nelegal, precum şi a actelor de executare subsecvente, dispozițiile art. 174 şi următoarele fiind aplicabile în mod corespunzător.

COMENTARIU

Sub denumirea marginală „nulitatea executării silite", art. 703 prevede că regimul juridic al nulității în materia executării silite este *cel de drept comun*, stabilit în art. 174-179 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Nerespectarea dispozițiilor legale privitoare la executarea silită însăși și la efectuarea oricărui act de executare este sancționată cu nulitatea actului sau actelor nelegale.

Stipularea expresă a principiului nulității actelor de executare subsecvente, concomitent cu instituirea unei norme care, trimițând inclusiv la art. 179 alin. (3), era suficientă pentru a-l face aplicabil, ridică semne de întrebare cu privire la condițiile în care intervine *nulitatea actelor subsecvente care pot avea o existență de sine stătătoare*.

Considerăm că dispozițiile art. 703 nu instituie derogări de la regimul juridic al nulității de drept comun, acesta aplicându-se în mod corespunzător și executării silite.

Art. 704. Reluarea executării. (1) În cazurile prevăzute la art. 702 alin. (1) pct. 2 se poate cere reluarea executării silite, înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

(2) Reluarea executării silite poate fi cerută şi asupra aceluiaşi bun. Dacă acesta este un imobil, atât timp cât, potrivit legii, poate avea loc reluarea executării silite, nu se va putea solicita de către executorul judecătoresc radierea urmăririi înscrise potrivit dispozițiilor art. 821.

COMENTARIU

Instituția reluării executării silite este reglementată pentru situația în care creditorul nu a mai putut continua executarea silită din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilități de valorificare a unor astfel de bunuri.

La fel ca și în vechea reglementare, reluarea executării silite *este condiționată de respectarea termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită*. Dacă dreptul de a obține executarea silită a titlului executoriu s-a prescris, acest fapt constituie un impediment, inclusiv pentru reluarea executării. Sub acest aspect, trebuie observat că, potrivit art. 707 alin. (1) pct. 3 NCPC, cursul prescripției este suspendat cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau cât timp bunurile existente în patrimoniul acestuia nu au putut fi valorificate.

Din alin. (2) al art. 704 rezultă că reluarea executării *este în realitate o continuare a acesteia*, deoarece poate fi cerută inclusiv asupra aceluiași bun care nu a putut fi valorificat în prima fază.

Formele de publicitate cu privire la executarea silită imobiliară sunt menținute cât timp creditorul are posibilitatea reluării executării. *Formele de publicitate cu privire la executarea silită mobiliară* vor trebui refăcute chiar și în ipoteza în care executarea silită este reluată asupra aceluiași bun mobil.

Din punct de vedere procedural, trebuie reținut că reluarea executării *nu presupune o nouă încuviințare a executării silite* de către instanță în condițiile art. 665 NCPC și că cererea de reluare a executării trebuie formulată de către creditor și adresată executorului judecătoresc.

Articolul 704 nu stabilește dacă asupra cererii de reluare a executării se pronunță executorul sau instanța de judecată.

Întrucât, potrivit art. 656 NCPC, executorul judecătoresc dispune prin încheiere asupra încetării executării silite, inclusiv în cazul în care aceasta nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a acestora și întrucât instituția reluării executării este aplicabilă exclusiv cazului de încetare

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

reglementat în art. 702 alin. (1) pct. 2, apreciem că *executorul judecătoresc este competent să dispună prin încheiere asupra cererii de reluare a executării silite*.

Încheierea de admitere a cererii de reluare a executării și încheierea de respingere a cererii se dau fără citarea părților, se comunică acestora și pot fi atacate numai cu contestație la executare. Încheierea prin care se dispune reluarea executării este executorie de drept.

Capitolul V. Prescripția dreptului de a obține executarea silită

Art. 705. Termenul de prescripție. (1) Dreptul de a obține executarea silită se prescrie în termen de 3 ani, dacă legea nu prevede altfel. În cazul titlurilor emise în materia drepturilor reale, termenul de prescripție este de 10 ani.

(2) Termenul de prescripție începe să curgă de la data când se naşte dreptul de a obține executarea silită. În cazul hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale, termenul de prescripție începe să curgă de la data rămânerii lor definitive.

COMENTARIU

1. Dreptul de „a obține" executarea silită. Din punct de vedere terminologic, observăm că actuala reglementare este grefată pe dreptul creditorului de *„a obține"* executarea silită, spre deosebire de vechea reglementare, care era grefată pe dreptul creditorului de *„a cere"*. Diferența terminologică nu ține doar de exprimare, ci are efecte inclusiv asupra a ceea ce Convenția europeană a drepturilor omului și jurisprudența Curții de la Strasbourg înțeleg prin noțiunea autonomă de bun.

Acest aspect este mai evident dacă sunt avute în vedere dispozițiile art. 626 NCPC, care reglementează rolul statului în executarea silită și prevede că „statul este obligat să asigure (...) executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii". Totuși, pentru corecta înțelegere a semnificației expresiei „dreptul de a obține", trebuie reamintit faptul că *statul nu garantează solvabilitatea debitorilor*.

2. Termenul de prescripție. Termenul general de prescripție a dreptului de a obține executarea silită este de *3 ani*. Acest termen se aplică atâta timp cât legea nu prevede un termen special de prescripție.

Teza a II-a a alin. (1) prevede un *termen special* de prescripție pentru titlurile emise în materia drepturilor reale. Este vorba de un termen de *10 ani*, a cărui durată este justificată de caracterul perpetuu al dreptului de proprietate și de necesitatea corelării cu dispozițiile Codului civil în materia publicității imobiliare.

Termenul de 10 ani este aplicabil titlurilor executorii emise în materia drepturilor reale, indiferent dacă acestea sunt hotărâri judecătorești sau alte hotărâri ori înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare.

Întrucât alin. (1) al art. 705 nu distinge, termenul de 10 ani se aplică atât titlurilor emise în materia drepturilor reale principale, cât și titlurilor emise în materia drepturilor reale accesorii.

Reținând că termenul de prescripție de 10 ani este special față de termenul de prescripție de 3 ani și reamintind faptul că drepturile reale sunt limitate, precizăm că inter-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

pretarea dispozițiilor legale regăsite în teza a II-a a alin. (1) al art. 705 trebuie să fie restrictivă, iar aplicarea acestora trebuie să fie făcută exclusiv titlurilor arătate în text.

3. Momentul de început al termenului. Termenul de prescripție începe să curgă *de la data când se naște dreptul de a obține executarea silită*. La fel ca și în reglementarea anterioară, legiuitorul a făcut aplicarea principiului de drept conform căruia prescripția nu curge atâta timp cât nu există interesul pentru a acționa.

Cu toate acestea, relativ la hotărârile judecătorești și arbitrale, teza a II-a a alin. (2) al art. 705 prevede că termenul de prescripție începe să curgă *de la data rămânerii lor definitive*. O astfel de dispoziție nu se regăsea în art. 405 CPC 1865, care prevedea doar că termenul de prescripție începe să curgă de la data când se naște dreptul de a cere executarea silită.

Ca urmare a introducerii dispoziției menționate, termenul de prescripție nu începe să curgă în cazurile în care hotărârile judecătorești și arbitrale sunt executorii fără a fi definitive. Practic, creditorul – titular al unei hotărâri judecătorești sau arbitrale cu executare provizorie, în sensul art. 448-449 NCPC – nu este expus riscului prescrierii dreptului de a obține executarea silită dacă, din prudență sau din orice alte motive, așteaptă ca titlul executoriu să se definitiveze.

4. Modul de calcul. Din coroborarea dispozițiilor art. 710 NCPC cu cele ale art. 2544 NCC rezultă că *cursul prescripției se calculează potrivit regulilor stabilite în Titlul III din Cartea a VI-a a Codului civil* (art. 2551-2556).

Astfel, când termenul este stabilit pe săptămâni, luni sau ani, el se împlinește în ziua corespunzătoare din ultima săptămână ori lună sau din ultimul an. Dacă ultima lună nu are o zi corespunzătoare celei în care termenul a început să curgă, termenul se împlinește în ultima zi a acestei luni. Mijlocul lunii se socotește a cincisprezecea zi. Dacă termenul este stabilit pe o lună și jumătate sau pe mai multe luni și jumătate, cele 15 zile se vor socoti la sfârșitul termenului. Când termenul se stabilește pe zile, nu se iau în calcul prima și ultima zi. Termenul se va împlini la ora 24,00 a ultimei zile.

Cu toate acestea, dacă este vorba de un act ce trebuie îndeplinit într-un loc de muncă, termenul se va împlini la ora la care începetează programul normal de lucru. Dacă ultima zi a termenului este o zi nelucrătoare, termenul se consideră împlinit la sfârșitul primei zile lucrătoare care îi urmează. Când termenul se stabilește pe ore, nu se iau în calcul prima și ultima oră.

Actele de orice fel *se socotesc făcute în termen* dacă înscrisurile care le constată au fost predate oficiului poștal sau telegrafic cel mai târziu în ultima zi a termenului, până la ora când încetează în mod obișnuit activitatea la acel oficiu.

Art. 706. Efectele împlinirii termenului de prescripție. (1) Prescripția nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate.

(2) Prescripția stinge dreptul de a obține executarea silită şi orice titlu executoriu îşi pierde puterea executorie. În cazul hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale, dacă dreptul de a obține obligarea pârâtului este imprescriptibil sau, după caz, nu s-a prescris, creditorul poate obține un nou titlu executoriu, pe calea unui nou proces, fără a i se putea opune excepția autorității de lucru judecat.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Invocarea prescripției. Consecvent filozofiei introduse prin dispozițiile art. 2512 NCC, legiuitorul prevede expres că prescripția nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate.

Alineatul (1) al art. 706 statuează implicit că *normele care reglementează prescripția dreptului de a obține executarea silită sunt de ordine privată*, și nu de ordine publică. Reglementarea anterioară cuprinsă în dispozițiile art. 405 și urm. CPC 1865, respectiv în Decretul nr. 167/1958 era în sensul că normele relative la prescripție, fie de drept substanțial, fie de drept execuțional civil, sunt de ordine publică.

Caracterul de ordine privată trebuie reținut nu doar în privința aspectelor legate de împlinirea termenului de prescripție, ci și în privința celorlalte aspecte care alcătuiesc regimul juridic al prescripției dreptului de a obține executarea silită (suspendare, întrerupere, repunere în termen etc.), dacă nu există o dispoziție legală contrară.

Potrivit noii concepții, care instituie caracterul de ordine privată al normelor în materia prescripției dreptului de a obține executarea silită, instanța de executare nu va putea invoca din oficiu, în cadrul contestațiilor la executare cu care a fost învestită, excepția prescripției dreptului de a obține executarea silită.

Excepția prescripției va fi pusă în discuția părților și va fi soluționată de către instanță numai la cererea persoanei interesate. Sfera noțiunii de *persoane interesate*, în sensul tezei ultime a alin. (1) al art. 706, cuprinde debitorul, alți creditori ai debitorului și garanții acestuia. În privința creditorilor debitorului, trebuie precizat că aceștia pot avea calitatea de creditori intervenienți în executarea silită respectivă. De asemenea, creditorii debitorului care nu au intervenit în executarea silită și nu au titluri executorii sau nu au o creanță certă, lichidă și exigibilă pot invoca excepția prescripției dacă îndeplinesc condițiile pentru formularea contestației la executare pe calea acțiunii oblice.

În cazul debitorilor care nu au capacitate procesuală de exercițiu, excepția prescripției va putea fi invocată de către reprezentantul sau ocrotitorul legal.

În cazurile prevăzute de art. 92 alin. (1) NCPC, *procurorul* va putea invoca excepția prescripției dreptului de a obține executarea silită dacă aceasta este necesară pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale minorului sau ale persoanei puse sub interdicție.

2. Efectele prescripției. Potrivit alin. (2) al art. 706, împlinirea termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită *stinge respectivul drept*. Din formularea legiuitorului rezultă că *dreptul constatat prin titlu executoriu nu este afectat în substanța sa*, dar creditorul nu va mai putea obține executarea silită a acestuia cu concursul forței coercitive a statului.

Executarea benevolă a obligației de către debitor este valabilă și nu poate fi supusă restituirii, chiar dacă dreptul de a obține executarea silită se prescrisese anterior. De asemenea, *compensația* este valabilă, chiar dacă, la momentul producerii, dreptul de a obține executarea silită a uneia dintre creanțe era prescris.

3. Obținerea unui nou titlu executoriu. Ultima teză a alin. (2) al art. 706 stabilește dreptul creditorului de a obține un nou titlu executoriu, *pe calea unui nou proces, fără a i se putea opune excepția autorității de lucru judecat, în situația în care s-a împlinit termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită în cazul hotărârilor judecătorești și arbitrale, care cuprind drepturi imprescriptibile pe fond.*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Înțelegerea corectă a prevederii menționate anterior presupune observarea prealabilă a faptului că legiuitorul nu a reglementat nicio ipoteză în care dreptul de a obține executarea silită a hotărârilor judecătorești și arbitrale este imprescriptibil. Or, este unanim acceptat că, în materie de stare civilă[1], de exemplu, hotărârile judecătorești sunt opozabile *erga omnes* și produc efecte dincolo de termenul general de prescripție a dreptului de a obține executarea silită de 3 ani. Prin urmare, în cazul unei astfel de hotărâri (în măsura în care este susceptibilă de executare silită – a se vedea, sub acest aspect, dispozițiile art. 628 NCPC), legiuitorul a dat dreptul debitorului să obțină un nou titlu executoriu, fără a i se putea opune excepția autorității de lucru judecat.

Dispozițiile art. 706 alin. (2) teza ultimă nu sunt pe deplin corelate cu art. 431-432 NCPC, al căror conținut nu lasă loc unor excepții de genul celei arătate. Prevederea de la art. 433, potrivit căreia hotărârea judecătorească are putere executorie, în condițiile prevăzute de lege, nu este suficientă, în opinia noastră, pentru a corela din punct de vedere logic dispozițiile menționate anterior.

Având în vedere că dreptul de a obține obligarea pârâtului poate fi imprescriptibil sau poate să nu se fi prescris în foarte multe situații, apreciem că derogarea legiuitorului de la dispozițiile imperative relative la autoritatea de lucru judecat poate avea efecte negative asupra circuitului juridic civil și poate duce la situații în care dreptul de acces la instanță este exercitat abuziv tocmai în materia drepturilor nepatrimoniale, al căror conținut este susceptibil de a fi afectat de aprecieri de ordin sentimental, în detrimentul aprecierilor de ordin juridic.

În noul proces *nu se va putea invoca autoritatea de lucru judecat, dar se vor putea invoca toate excepțiile și apărările grefate pe aspecte de fapt sau de drept survenite ulterior pronunțării primului titlu executoriu*. De exemplu, se va putea solicita respingerea cererii din al doilea proces pe motiv că obligația din primul titlu executoriu a fost executată voluntar. De asemenea, se va putea solicita respingerea cererii din al doilea proces pe motiv că obligația din primul titlu executoriu nu mai poate fi executată pe viitor din motive care nu țin de voința debitorului.

În lipsa unor prevederi speciale, noului proces îi vor fi aplicate dispozițiile de drept comun, în funcție de obiectul acestuia.

Dispoziția de excepție din art. 706 alin. (2) teza a II-a *se aplică doar când s-a obținut anterior un titlu executoriu în legătură cu dreptul imprescriptibil extinctiv, nu și atunci când o cerere anterioară similară a fost respinsă*.

Art. 707. Suspendarea prescripției. (1) Cursul prescripției se suspendă:

1. în cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului de a obține obligarea pârâtului;

2. pe timpul cât suspendarea executării silite este prevăzută de lege ori a fost stabilită de instanță sau de alt organ jurisdicțional competent;

---

[1] Potrivit art. 2502 NCC, „(1) Dreptul la acțiune este imprescriptibil în cazurile prevăzute de lege, precum și ori de câte ori, prin natura sau obiectul dreptului subiectiv ocrotit, exercițiul său nu poate fi limitat în timp. (2) În afara cazurilor prevăzute la alin. (1), sunt imprescriptibile drepturile privitoare la: 1. acțiunea privind apărarea unui drept nepatrimonial, cu excepția cazului în care prin lege se dispune altfel; 2. acțiunea în constatarea existenței sau inexistenței unui drept; 3. acțiunea în constatarea nulității absolute a unui act juridic; 4. acțiunea în constatarea nulității absolute a certificatului de moștenitor, dacă obiectul său îl constituie fie stabilirea masei succesorale, fie partajul succesoral, sub condiția acceptării moștenirii în termenul prevăzut de lege".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau care nu au putut fi valorificate ori îşi sustrage veniturile şi bunurile de la urmărire;

4. în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) După încetarea suspendării, prescripția își reia cursul, socotindu-se şi timpul scurs înainte de suspendare.

(3) Prescripția nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului urmăritor.

COMENTARIU

1. Cazuri de suspendare. Articolul 707 prevede trei categorii de cazuri în care cursul prescripției se suspendă. Punctul 4 al alin. (1) lasă posibilitatea instituirii altor cazuri de suspendare a prescripției prin dispoziții legale speciale.

a) Cursul prescripției se suspendă în *cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului de a obține obligarea pârâtului*. Aceste cazuri se regăsesc în Codul civil, dar pot fi stabilite și prin legi speciale.

Astfel, în art. 2532 NCC se arată că prescripția nu începe să curgă, iar, dacă a început să curgă, ea se suspendă:

– între soți, cât timp durează căsătoria și nu sunt separați în fapt;

– între părinți, tutore sau curator și cei lipsiți de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă ori între curatori și cei pe care îi reprezintă, cât timp durează ocrotirea și socotelile nu au fost date și aprobate;

– între orice persoană care, în temeiul legii, al unei hotărâri judecătorești sau al unui act juridic, administrează bunurile altora și cei ale căror bunuri sunt astfel administrate, cât timp administrarea nu a încetat și socotelile nu au fost date și aprobate;

– în cazul celui lipsit de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, cât timp nu are reprezentant sau ocrotitor legal, în afară de cazurile în care există o dispoziție legală contrară;

– cât timp debitorul, în mod deliberat, ascunde creditorului existența datoriei sau exigibilitatea acesteia;

– pe întreaga durată a negocierilor purtate în scopul rezolvării pe cale amiabilă a neînțelegerilor dintre părți, însă numai dacă acestea au fost ținute în ultimele 6 luni înainte de expirarea termenului de prescripție;

– în cazul în care cel îndreptățit la acțiune trebuie sau poate, potrivit legii ori contractului, să folosească o anumită procedură prealabilă, cum sunt reclamația administrativă, încercarea de împăcare sau altele asemenea, cât timp nu a cunoscut și nici nu trebuia să cunoască rezultatul acelei proceduri, însă nu mai mult de 3 luni de la declanșarea procedurii, dacă prin lege sau contract nu s-a stabilit un alt termen;

– în cazul în care titularul dreptului sau cel care l-a încălcat face parte din forțele armate ale României, cât timp acestea se află în stare de mobilizare sau de război. Sunt avute în vedere și persoanele civile care se găsesc în forțele armate pentru rațiuni de serviciu impuse de necesitățile războiului;

– în cazul în care cel împotriva căruia curge sau ar urma să curgă prescripția este împiedicat de un caz de forță majoră să facă acte de întrerupere, cât timp nu a încetat această împiedicare; forța majoră, când este temporară, nu constituie o cauză de suspendare a prescripției decât dacă survine în ultimele 6 luni înainte de expirarea termenului de prescripție;

– în alte cazuri prevăzute de lege.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De asemenea, potrivit art. 2533 NCC, prescripția nu curge contra creditorilor defunctului în privința creanțelor pe care le au asupra moștenirii, cât timp aceasta nu a fost acceptată de către succesibili ori, în lipsa acceptării, cât timp nu a fost numit un curator care să îi reprezinte. Ea nu curge nici contra moștenitorilor defunctului cât timp aceștia nu au acceptat moștenirea ori nu a fost numit un curator care să îi reprezinte. Prescripția nu curge, de asemenea, contra moștenitorilor, în privința creanțelor pe care aceștia le au asupra moștenirii, de la data acceptării moștenirii și până la data lichidării ei.

Trebuie precizat că pct. 1 al alin. (1) al art. 707 NCPC nu stabilește că termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită este suspendat cât timp este suspendat dreptul de a obține obligarea pârâtului. O astfel de corelare nu ar avea logică, deoarece executarea silită este situată în timp ulterior momentului la care s-a obținut obligarea pârâtului printr-un titlu executoriu.

Practic, cazurile de suspendare stabilite de lege pentru dreptul de a obține obligarea pârâtului (în cadrul raportului juridic de fond) sunt în același timp cazuri de suspendare a termenului de a obține executarea silită.

b) Cursul prescripției se suspendă *pe timpul cât suspendarea executării silite este prevăzută de lege ori a fost stabilită de instanță sau de alt organ jurisdicțional competent*.

În acest caz de suspendare sunt incluse suspendările stabilite prin lege, precum și cele dispuse de instanță cu ocazia soluționării contestațiilor la executare, respectiv suspendările dispuse de instanțele arbitrale sau de alte organe jurisdicționale competente.

De exemplu, alin. (2) al art. 1 din O.U.G. nr. 71/2009, privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr. 230/2011, prevede că „în cursul termenului prevăzut la alin. (1) (de eșalonare a plăților – n.n.) orice procedură de executare silită se suspendă de drept".

c) Cursul prescripției se suspendă dacă, *după încuviințarea executării silite*, se constată că:

– debitorul nu are bunuri urmăribile;

– bunurile debitorului nu au putut fi valorificate;

– debitorul își sustrage veniturile și bunurile de la urmărire.

d) *Alte cazuri prevăzute de lege*. De exemplu, potrivit art. 40 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, *deschiderea procedurii insolvenței suspendă orice termen de prescripție* a acțiunilor prevăzute la art. 36 din aceeași lege. Acest articol stabilește că „de la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acțiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra debitorului sau bunurilor sale".

2. Reluarea cursului prescripției. Cazuri în care nu se suspendă. După încetarea suspendării prescripția își reia cursul, iar pentru stabilirea împlinirii termenului de prescripție se socotește și timpul scurs înainte de suspendare.

La fel ca alin. (2) al art. 405^1 CPC 1865, ultimul alineat al art. 707 NCPC stabilește că prescripția nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului urmăritor.

Art. 708. Întreruperea prescripției. (1) Cursul prescripției se întrerupe:

1. pe data îndeplinirii de către debitor, înainte de începerea executării silite sau în cursul acesteia, a unui act voluntar de executare a obligației prevăzute în titlul executoriu ori a recunoașterii, în orice alt mod, a datoriei;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. pe data depunerii cererii de executare, însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent;

3. pe data depunerii cererii de intervenție în cadrul urmăririi silite pornite de alți creditori;

4. pe data îndeplinirii în cursul executării silite a unui act de executare;

5. pe data depunerii cererii de reluare a executării;

6. în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) După întrerupere, începe să curgă un nou termen de prescripție.

(3) Prescripția nu este întreruptă dacă executarea silită a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la ea.

COMENTARIU

1. Cauze de întrerupere. Cursul prescripției se întrerupe fie ca urmare a manifestării univoce a creditorului de a realiza executarea silită, fie ca urmare a manifestării univoce a debitorului în sensul recunoașterii creanței.

Au efect întreruptiv al cursului prescripției următoarele acțiuni:

a) *depunerea cererii de executare, însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent*. Depunerea cererii de executare la un alt organ decât organele de executare reglementate prin lege nu întrerupe cursul prescripției. Prescripția nu este întreruptă dacă executarea silită a fost respinsă, a fost anulată ori dacă cererea de executare s-a perimat sau cel care a făcut-o a renunțat la ea;

b) *depunerea cererii de intervenție în cadrul urmăririi silite pornite de alți creditori*. Din punctul de vedere al efectelor cu privire la cursul prescripției, *cererea de intervenție este asimilată de legiuitor cu cererea de executare*, astfel că, aplicând corespunzător dispozițiile din alin. ultim al art. 708, ajungem la concluzia că prescripția nu se întrerupe dacă cererea de intervenție nu a fost încuviințată de către instanță, s-a renunțat la ea de către creditorul intervenient ori a fost anulată sau perimată de către instanță;

c) *îndeplinirea în cursul executării silite a unui act de executare*[1]. În privința acestui caz de întrerupere, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 678 NCPC relative la constatarea efectuării actelor de executare. Spre deosebire de cererea de executare și cererea de intervenție anulate de către instanță, care nu au efect întreruptiv, considerăm că actul de executare are efect întreruptiv de prescripție, chiar dacă ulterior acesta ar putea fi anulat prin intermediul contestației la executare; raționamentul este justificat de faptul că, spre deosebire de art. 700 alin. (5) și art. 703 NCPC, alin. (3) al art. 708 vorbește despre executarea silită, fără a se referi la actele de executare, respectiv de faptul că pct. 4 al alin. (1) nu distinge în privința întreruperii prescripției după soarta actului de executare îndeplinit;

d) *depunerea cererii de reluare a executării*. După cum s-a arătat și la art. 704 alin. (1), depunerea cererii de reluare a executării la executorul judecătoresc are efect întreruptiv de prescripție doar dacă a fost formulată înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită;

---

[1] În practică s-a decis că, în situația în care titlul executoriu îl constituie o hotărâre pronunțată de o instanță străină, dintr-un stat care nu este membru al Uniunii Europene, această hotărâre nu poate fi pusă în executare pe teritoriul României în absența unei hotărâri de *exequatur*. Cererea formulată pentru recunoașterea hotărârii pronunțate în alt stat constituie un act începător de executare, care are ca efect întreruperea cursului prescripției, respectiv ștergerea prescripției începute anterior, iar noul termen de prescripție începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii de *exequatur*" (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 6888/2011, www.scj.ro).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

e) are, de asemenea, efect întreruptiv *îndeplinirea de către debitor, înainte de începerea executării silite sau în cursul acesteia* (dar nu după împlinirea termenului de prescripție), *a unui act voluntar de executare a obligației prevăzute în titlul executoriu*.

Actele ori faptele efectuate de către debitor în alt scop decât acela al îndeplinirii obligației prevăzute în titlul executoriu nu au efect întreruptiv, chiar dacă, prin jocul raporturilor juridice, sunt imputate asupra obligației din titlul executoriu, fiind considerate plăți valabile ale acesteia (de exemplu, debitorul urmărit execută o obligație față de un alt debitor al creditorului urmăritor, iar plata este considerată valabilă, deși raportul juridic care a determinat-o a fost desființat).

În fine, *recunoașterea datoriei* de către debitor întrerupe cursul prescripției, indiferent de modul în care a fost făcută, cu condiția ca aspectul recunoașterii să fie probat.

f) *alte cazuri prevăzute de lege* în mod expres ca având efect întreruptiv cu privire la cursul prescripției dreptului de a obține executarea silită.

Articolul 405^2 alin. (1) lit. c) CPC 1865 prevedea că cursul prescripției se întrerupe pe data trimiterii spre executare a titlului executoriu în condițiile art. 453 alin. (2) din respectivul cod. Noul Cod nu conține o prevedere similară, deoarece actualmente, în cazul hotărârilor executorii, dar nedefinitive, nu începe să curgă termenul de prescripție [art. 705 alin. (2) teza a II-a NCPC], astfel că nu se poate pune problema întreruperii cursului prescripției.

2. Diferența între suspendare și întrerupere. Principala diferență dintre suspendare și întrerupere este aceea că, în cazul celei din urmă, începe să curgă un nou termen de prescripție, după fiecare întrerupere, pe când, în cazul celei dintâi, termenul scurs înainte de suspendare se adaugă termenului scurs ulterior.

Art. 709. Repunerea în termenul de prescripție. (1) După împlinirea termenului de prescripție, creditorul poate cere repunerea în acest termen numai dacă a fost împiedicat să ceară executarea datorită unor motive temeinice.

(2) Cererea de repunere în termen se introduce la instanța de executare competentă, în termen de 15 zile de la încetarea împiedicării. Judecata cererii se face cu citarea părților, prin hotărâre supusă numai apelului, potrivit dreptului comun.

(3) Dacă cererea de repunere în termen a fost admisă, creditorul poate formula cerere de executare silită în termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii.

COMENTARIU

1. Motive temeinice. Similar instituției repunerii în termenele procedurale reglementate în art. 186 NCPC, art. 709 reglementează instituția repunerii în termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită. Cu toate acestea, *cele două reglementări sunt distincte*, iar art. 186 nu reprezintă drept comun pentru art. 709.

Ipoteza avută în vedere de legiuitor este aceea în care beneficiarul unui titlu executoriu a fost împiedicat să ceară executarea din cauza unor motive temeinice care prin conținutul lor nu aveau efect întreruptiv sau suspensiv de prescripție.

Considerăm că sfera sintagmei „motive temeinice" la care se referă alin. (1) al art. 709 nu trebuie corelată cu sfera sintagmei „motive temeinic justificate" la care se referă alin. (1) al art. 186, deoarece termenele de prescripție sunt mult mai lungi decât termenele de decădere.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În această ordine de idei, se poate conchide că nu întotdeauna un motiv considerat temeinic justificat pentru repunerea în termenul de decădere este în același timp și motiv temeinic pentru repunerea în termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

Oricum, trebuie observat că reglementarea din art. 709 *se completează cu reglementarea corespunzătoare din Codul civil privitoare la prescripția extinctivă*, și nu cu reglementarea din Codul de procedură civilă referitoare la repunerea în termenele procedurale.

Repunerea în termenul de prescripție se dispune doar dacă *împiedicarea a existat pe tot cursul prescripției*.

2. Cererea de repunere în termen se formulează de către creditor și se introduce la instanța de executare competentă.

Creditorul trebuie să formuleze cererea de repunere în termen în cel mult 15 zile de la data încetării împiedicării. Nerespectarea termenului de 15 zile atrage respingerea ca tardivă a cererii de repunere în termen.

Alineatul (2) teza ultimă al art. 709 prevede că judecarea cererii de repunere în termen se face cu citarea părților, iar hotărârea pronunțată de instanța de executare competentă este supusă numai apelului, potrivit dreptului comun.

În ultimul alineat al art. 709 se arată că, dacă cererea de repunere în termen a fost admisă, creditorul poate formula cerere de executare silită în termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii. Nerespectarea termenului de 30 de zile pentru depunerea cererii de executare silită la executorul judecătoresc duce la respingerea cererii de executare a încuviințării silite, în condițiile art. 665 alin. (5) pct. 7 NCPC. Această din urmă soluție este justificată de caracterul de termen de decădere al termenului de 30 de zile.

Așadar, dacă în condițiile art. 665 instanța nu poate respinge cererea de încuviințare a executării pe motiv că s-a împlinit prescripția dreptului de a obține executarea silită, instanța va putea, în condițiile acestui articol, să respingă cererea de încuviințare a executării pe motiv că nu a fost respectat termenul de decădere de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii de admitere a cererii de repunere în termen și până la data formulării cererii de executare silită de către creditor.

Art. 710. Alte dispoziții aplicabile. Prevederile prezentului capitol se completează cu dispozițiile Codului civil privitoare la prescripția extinctivă.

COMENTARIU

Normele care alcătuiesc regimul juridic al prescripției dreptului de a obține executarea silită se completează, acolo unde este cazul, cu dispozițiile Codului civil privitoare la prescripția extinctivă.

În acest sens sunt și dispozițiile art. 707 alin. (1) pct. 1, care arată că sunt cazuri de suspendare a cursului prescripției dreptului de a obține executarea silită cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului de a obține obligarea pârâtului.

Una dintre consecințele art. 710 privește modul de calcul al termenelor de prescripție, căruia nu îi sunt aplicabile dispozițiile art. 180-186 NCPC, ci dispozițiile Codului civil.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Capitolul VI. Contestația la executare

Art. 711. Obiectul contestației. (1) Împotriva executării silite, a încheierilor date de executorul judecătoresc, precum şi împotriva oricărui act de executare se poate face contestație de către cei interesați sau vătămați prin executare. De asemenea, se poate face contestație la executare şi în cazul în care executorul judecătoresc refuză să efectueze o executare silită sau să îndeplinească un act de executare silită în condițiile legii.

(2) Dacă nu s-a utilizat procedura prevăzută la art. 443, se poate face contestație şi în cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu.

(3) De asemenea, după începerea executării silite, cei interesați sau vătămați pot cere, pe calea contestației la executare, şi anularea încheierii prin care s-a admis cererea de încuviințare a executării silite, dacă a fost dată fără îndeplinirea condițiilor legale.

(4) Împărțirea bunurilor proprietate comună pe cote-părți sau în devălmăşie poate fi hotărâtă, la cererea părții interesate, şi în cadrul judecării contestației la executare.

COMENTARIU

1. Rolul și obiectul contestației. Dispozițiile noului Cod de procedură civilă se aplică doar contestațiilor la executare formulate în executările silite începute după data intrării lui în vigoare. Asigurarea legalității executării silite, în sensul dispozițiilor de principiu cuprinse în art. 625 NCPC, se realizează în primul rând prin intermediul contestației la executare. Aceasta a fost considerată în doctrină[1] ca fiind mijlocul procedural specific executării silite, prin care părțile, direct interesate în raportul juridic de executare, precum și terții vătămați prin modul în care s-a realizat executarea silită pot obține anularea sau îndreptarea actelor de executare nelegale și, uneori, chiar lipsirea de efecte a titlului executoriu.

Pe calea contestației la executare *se poate ataca*:

a) executarea silită însăși;

b) încheierile date de executorul judecătoresc;

c) orice act de executare;

d) refuzul executorului judecătoresc de a efectua o executare silită;

e) refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini un act de executare în condițiile legii;

f) încheierea instanței de încuviințare a executării silite.

Titlul executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească[2] poate forma obiect al contestației la executare[3] dacă nu s-a utilizat procedura prevăzută la art. 443 NCPC și

---

[1] A se vedea *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 250-260.

[2] Contestația la titlu este destinată să expliciteze dispozitivul hotărârii ce urmează a fi valorificat, pentru a se putea proceda la executarea silită. Ea nu poate fi considerată drept un mijloc procedural destinat a anula sau modifica titlul executoriu, această finalitate putându-se realiza doar prin intermediul căilor de atac. Astfel nu se pot examina împrejurări de natură a repune în discuție o hotărâre judecătorească irevocabilă, soluție ce ar afecta grav principiul autorității de lucru judecat (I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 5392/2008, www.scj.ro).

[3] Modalitatea defectuoasă în care dispozițiile clare ale hotărârii (ce recunosc, în procedura Legii nr. 10/2001, dreptul la măsuri reparatorii în echivalent, fără să pună acordarea acestora în sarcina unității deținătoare, având în vedere modalitatea de valorificare a lor, conform normelor speciale în materie) sunt aduse la îndeplinire nu

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dacă sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea acestuia[1].

Celelalte titluri executorii pot forma obiectul contestației la executare dacă legea nu prevede o cale procesuală specifică pentru desființarea lor.

2. Împărțirea bunurilor proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie. În ultimul alineat al art. 711 se arată că partea interesată poate solicita ca, în cadrul contestației la executare, să se împartă bunurile proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie.

Situația premisă avută în vedere de text este aceea ca executarea silită să privească bunuri asupra cărora debitorul sau terțul garant au un drept de proprietate comună, pe cote-părți sau în devălmășie.

Pentru a fi incidentă dispoziția menționată, care instituie o derogare de la normele de competență teritorială de drept comun, este necesar ca *împărțirea bunurilor să fie solicitată de către partea interesată* (exprimarea corectă ar fi fost „participantul interesat", deoarece se referă atât la debitor, cât și la terțul garant). Prin urmare, coproprietarul care nu este participant la executarea silită va putea solicita partajarea doar pe calea dreptului comun. Totuși, dacă se fac acte de executare asupra unui bun deținut în coproprietate, terțul coproprietar va putea formula contestație la executare, solicitând inclusiv sistarea indiviziunii, chiar dacă debitorul s-au terțul garant nu a solicitat partajul.

Împărțeala bunurilor se face după regulile dreptului comun[2], chiar dacă se realizează pe calea incidentală a contestației la executare.

3. Subiectele contestației. Pot formula contestație la executare *cei interesați sau vătămați prin executare*, și anume: părțile executării silite (creditorul, respectiv debitorul), terții garanți, creditorii intervenienți, Ministerul Public, în condițiile art. 92 alin. (1) NCPC, terții vătămați prin efectuarea executării silite, martorii asistenți, experții, interpreții și alți participanți, în condițiile anume prevăzute de lege (adjudecatarii bunurilor valorificate silit, administratorul sechestru etc.).

---

deschide calea contestației la titlu. Cum pretinsa vătămare semnalată de contestator decurge din actul de executare îndeplinit, calea procedurală de îndreptare a acestei neregularități nu este aceea a contestației la titlu, reglementată de art. 400 alin. (2) CPC 1865, ci aceea a contestației la executare propriu-zisă, în condițiile prevăzute de art. 399 alin. (1) teza I CPC 1865 (I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 718/2008, www.scj.ro).

[1] Sub imperiul vechii reglementări s-a decis că „lămurirea dispozitivului unei hotărâri judecătorești ce constituie titlu executoriu poate fi solicitată, în egală măsură, pe două căi procesuale: cea prevăzută de art. 281[1] CPC 1865, respectiv cea descrisă de art. 399 alin. 1 teza a II-a din același cod, pretențiile, în ambele cazuri, având obiect identic, respectiv lămurirea înțelesului, a întinderii sau a aplicării dispozitivului unei hotărâri judecătorești. Nu există însă o opțiune a părții între cele două căi procesuale, exercițiul dreptului la acțiune fiind subordonat unei restricții de ordin temporal, dedusă din prevederile art. 399 CPC 1865, anume începerea executării silite. Se poate recurge la procedura lămuririi hotărârii judecătorești oricând până la momentul inițierii executării, însă, după acest moment, este posibilă doar contestația la titlu, în caz contrar dispozițiile relevante din secțiunea codului referitoare la contestația la executare neavând aplicabilitate, ceea ce nu poate fi acceptat. Este fără relevanță finalizarea executării până la soluționarea contestației, fiind suficient faptul că această contestație a fost formulată anterior finalizării. Obiectul cererii este identic în ambele cazuri, diferind cauza acțiunii, respectiv temeiul juridic al cererii și folosul practic urmărit în fiecare caz, lămurirea dispozitivului în vederea executării viitoare, respectiv lămurirea acestuia pentru înlăturarea impedimentelor născute în cadrul unei executări începute" (I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 1493/2011, www.scj.ro).

[2] Nu putem fi de acord cu opinia regăsită într-o decizie de speță a instanței supreme, conform căreia, „în cadrul procedurii împărțelii judiciare, reglementată prin art. 673[1]-673[14], modalitatea de înfăptuire a împărțelii judiciare trebuie aleasă în așa fel încât să nu îngreuneze situația creditorului care urmărește un bun comun pentru ceea ce i se datorează de unul dintre codevălmași" (I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 4517/2005, www.scj.ro).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Date fiind dispozițiile art. 786 alin. (5) NCPC, trebuie remarcat că terțul poprit nu va putea face contestație la executare împotriva popririi. El își va formula apărările în instanța de validare.

Pentru formularea contestației la executare *trebuie îndeplinite condițiile generale pentru exercițiul acțiunii civile*, astfel cum acestea sunt prevăzute în art. 32 NCPC. Interesul terților de a formula contestație la executare este condiționat de existența unei vătămări cauzate prin executarea silită sau actul de executare contestat.

Art. 712. Condiții de admisibilitate. (1) Dacă executarea silită se face în temeiul unei hotărâri judecătoreşti sau arbitrale, debitorul nu va putea invoca pe cale de contestație motive de fapt sau de drept pe care le-ar fi putut opune în cursul judecății în primă instanță sau într-o cale de atac ce i-a fost deschisă.

(2) În cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestația la executare şi motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală specifică pentru desființarea lui.

(3) Nu se poate face o nouă contestație de către aceeaşi parte pentru motive care au existat la data primei contestații. Cu toate acestea, contestatorul îşi poate modifica cererea inițială adăugând motive noi de contestație dacă, în privința acestora din urmă, este respectat termenul de exercitare a contestației la executare.

(4) Creditorii neurmăritori au dreptul de a interveni în executarea efectuată de alți creditori, pentru a lua parte la executare sau la distribuirea sumelor obținute din urmărirea silită a bunurilor debitorului.

(5) În cazul procedurii urmăririi silite mobiliare sau imobiliare ori a predării silite a bunului imobil sau mobil, contestația la executare poate fi introdusă şi de o terță persoană, însă numai dacă aceasta pretinde un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul respectiv.

COMENTARIU

1. Condiții de admisibilitate. Sub titulatura „condiții de admisibilitate", art. 712 dispune cu privire la cazuri şi motive de inadmisibilitate a contestației la executare şi, totodată, fixează limite procedurale în utilizarea acestei proceduri.

Alineatul (1) al articolului analizat reglementează, într-o formă susceptibilă de îmbunătățiri, principiul potrivit căruia pe calea contestației la executare *nu se pot invoca motive de drept și de fapt care ar fi putut fi invocate în cursul judecății în primă instanță sau într-o cale de atac*, atunci când titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească sau arbitrală.

Deşi legiuitorul se referă exclusiv la debitor, putem afirma fără teama de a greși că nici creditorul sau alt participant la executarea silită, care a fost parte în procesul finalizat prin hotărârea judecătorească ce constituie titlu executoriu, nu va putea invoca motivele pe care le-ar fi putut invoca pe parcursul procesului până la momentul rămânerii definitive a hotărârii. Pe calea contestației la executare nu se pot aduce critici titlului executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească sau arbitrală.

Instanțele care soluționează o contestație la executare – propriu zisă sau la titlu – sunt ținute a respecta, la fel ca și părțile din executarea silită, autoritatea de lucru jude-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cat de care se bucură titlul executoriu, atât în privința celor stabilite prin dispozitiv, cât și în privința celor explicate în considerente.

Din punctul de vedere al terților, hotărârea judecătorească are valoarea unui fapt juridic susceptibil de a fi combătut printr-o probă contrară. Potrivit art. 434 NCPC, hotărârea judecătorească are forța probantă a unui înscris autentic. Pentru a nu se înțelege că terții nu trebuie să respecte cele stabilite printr-o hotărâre judecătorească, aducem un argument de text, și anume art. 435 alin. (2) NCPC, în care se arată că *hotărârea este opozabilă oricărei persoane* atâta timp cât aceasta din urmă nu face, în condițiile legii, dovada contrară. Distincțiile anterioare demonstrează de ce contestația la executare este un veritabil proces, care depășește limitele unei proceduri prin care se asigură verificarea de către instanță a legalității executării silite, atunci când este formulată de un terț care pretinde un drept real asupra bunului urmărit sau atunci când, prin intermediul contestației, se împart bunurile proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie.

Folosind un raționament de tip *a fortiori*, dezvoltăm conținutul alin. (1) al art. 712, arătând că pe calea contestației la executare nu vor putea fi invocate motivele de drept și de fapt care *au fost invocate și tranșate definitiv* de către instanță în cursul procesului finalizat prin emiterea hotărârii judecătorești care constituie titlul executoriu. Considerăm că pe calea contestației la executare nu vor putea fi invocate nici măcar motivele care au fost invocate în timpul procesului, fără ca instanța să se fi pronunțat asupra lor, deoarece natura juridică a contestației nu este aceea a unei căi de atac de reformare sau de retractare a titlului executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească definitivă.

Prin intermediul contestației la executare se pot invoca motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu *doar dacă sunt îndeplinite cumulativ două condiții*:

a) titlul executoriu pus în executare silită nu este o hotărâre judecătorească sau arbitrală și

b) legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o calea specifică pentru desființarea lui.

În legătură cu a doua condiție, precizăm că respectiva „cale specifică de desființare" trebuie să fi fost accesibilă părții care formulează contestația la executare. De exemplu, calea procesuală specifică pentru desființarea unui titlu executoriu reprezentat de un proces-verbal de contravenție este plângerea contravențională. Cererea în anulare[1] formulată împotriva ordonanței de plată are caracterul unei căi procesuale specifice pentru desființare. În schimb, acțiunea în anulare avută la îndemână de părțile unui act juridic autentificat de notar și care este titlu executoriu nu are semnificația unei căi procesuale specifice de desființare. Aceasta, deoarece acțiunea în anulare, ca mijloc procesual pentru protecția dreptului subiectiv, este generală, pe când alin. (2) al art. 712 face trimitere la o cale procesuală specifică de desființare a titlului executoriu.

Semnalăm o necorelare a textelor imputabilă legiuitorului, care în alin. (1) al art. 712 stabilește regula și se referă la hotărâri judecătorești sau arbitrale, pe când în alin. (2), care instituie cazuri de excepție, se referă doar la hotărârea judecătorească.

„Contestațiile la executare propriu-zisă pot avea ca temei: anularea încheierii prin care s-a încuviințat executarea, alegerea procedurii execuționale; prescripția dreptului de a cere executarea silită sau perimarea unor acte de executare; vicii de formă ale actelor de executare, de pildă, a publicațiilor de vânzare; nerespectarea termenelor; încălca-

[1] A se vedea art. 1023 și art. 1024 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rea oricăror forme în cadrul executării silite; ordinea de urmărire a bunurilor sau urmărirea unor bunuri care, potrivit legii, nu pot fi urmărite; depășirea limitei în care vor fi urmărite bunurile; modul în care se desfășoară activitatea execuțională; neopozabilitatea titlului executoriu față de o terță persoană, cu drepturi proprii asupra obiectului urmărit; urmărirea unor bunuri aparținând altor persoane decât debitorului; invocarea compensației legale; eventuale alte motive de nulitate a executării silite"[1].

2. Inadmisibilitatea unei noi contestații. Noul Cod de procedură civilă consacră inclusiv în materia contestației la executare un principiu pe care vechea reglementare îl enunța doar în cazul contestației în anulare. Este vorba de principiul enunțat în alin. (3) al art. 712, potrivit cu care nu se poate face o nouă contestație la executare de către aceeași parte pentru motive care au existat la data primei contestații.

Interdicția pe care o are partea de a formula o nouă contestație *operează indiferent de felul titlului executoriu* și are același efect cu decăderea părții respective din dreptul de a invoca neregularitățile executării sau ale titlului executoriu – în ipoteza art. 712 alin. (2) – existente la momentul formulării primei contestații.

Este important de reținut că legea se referă la *motive existente*, și nu la motive cunoscute. Din punctul de vedere al prevederii analizate, este irelevant dacă prima contestație a fost soluționată pe excepție sau pe fond. Partea care nu poate invoca motivele avute în vedere de alin. (3) al art. 712 pe calea unei noi contestații la executare le va putea invoca pe calea dreptului comun, în măsura în care respectivele motive sunt susceptibile de a fi astfel afirmate și valorificate.

Pentru atenuarea efectelor interdicției, legiuitorul instituie în materia contestației la executare o excepție de la dispozițiile art. 204 NCPC, în care se arată, pe de o parte, că reclamantul poate să își modifice cererea și să propună noi dovezi, sub sancțiunea decăderii, numai până la primul termen la care acesta este legal citat, iar, pe de altă parte, că modificarea cererii de chemare în judecată peste termenul arătat anterior poate avea loc numai cu acordul expres al tuturor părților. Astfel, potrivit tezei a II-a a alin. (3) al art. 712, contestatorul își poate modifica cererea inițială, adăugând motive noi de contestație, dacă, în privința acestora din urmă, este respectat termenul de exercitare a contestației la executare.

Întrucât contestația la executare se judecă după procedura prevăzută pentru judecata în primă instanță, *contestatorul își poate completa motivele de contestație până la închiderea dezbaterilor în fața primei instanțe*, moment procesual reglementat prin art. 394 NCPC. În ceea ce ne privește, din considerente care țin, deopotrivă, de necesitatea soluționării cu celeritate a contestației și de necesitatea respectării drepturilor procesuale ale părților, apreciem că ar fi fost mai just ca momentul până la care cererea inițială poate fi completată cu alte motive de contestație să fie cel prevăzut de art. 390 NCPC, și anume momentul rezolvării chestiunilor prealabile dezbaterilor în fond.

Indiferent de momentul la care contestatorul își completează cererea, instanța care soluționează contestația va verifica respectarea termenului pentru exercitarea contestației cu privire la fiecare motiv completator în parte, *raportându-se la data completării*, și nu la data cererii inițiale.

Dispozițiile art. 712 alin. (3) teza a II-a nu derogă de la dispozițiile art. 478 alin. (3) NCPC, astfel că *în apel nu se pot adăuga motive noi de contestație*.

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi,* Drept procesual civil. Curs selectiv, ed. a 3-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 547-549.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Creditorii neurmăritori. Într-o formulare improprie, alin. (4) al art. 712 conține o prevedere a cărei singură interpretare posibilă, raportat la topografia textului, este aceea că, pentru a putea formula contestație la executare, *creditorii neurmăritori trebuie să își fi exercitat dreptul de a interveni în executarea silită efectuată de alți creditori*.

Precizarea scopului pentru care intervin în executare creditorii neurmăritori este tautologică atât față de dispozițiile art. 648, cât și față de art. 689-695 NCPC.

4. Terțele persoane care pretind un drept real. Terții care pretind un drept de proprietate sau un alt drept real asupra unui bun, mobil sau imobil, pot formula contestație la executare dacă respectivul bun face obiectul urmăririi silite mobiliare sau imobiliare ori al predării silite a bunului.

Particularitățile situației în care terții formulează contestație la executare sunt prevăzute în dispozițiile art. 714 alin. (4) și (5), respectiv art. 717 alin. (1) teza ultimă NCPC.

Art. 713. Instanța competentă. (1) Contestația se introduce la instanța de executare.

(2) În cazul urmăririi silite prin poprire, dacă domiciliul sau sediul debitorului se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce şi la judecătoria în a cărei circumscripție își are domiciliul sau sediul debitorul. În cazul urmăririi silite a imobilelor, al urmăririi silite a fructelor şi a veniturilor generale ale imobilelor, precum şi în cazul predării silite a bunurilor imobile, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce şi la judecătoria de la locul situării imobilului.

(3) Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se introduce la instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută. Dacă o asemenea contestație vizează un titlu executoriu ce nu emană de la un organ de jurisdicție, competența de soluționare aparține instanței de executare.

COMENTARIU

1. Competența alternativă. Competentă să soluționeze contestația la executare este instanța de executare, la fel ca și în vechea reglementare.

Alineatul (2) al art. 713 reglementează cazuri de competență alternativă, când alegerea uneia dintre instanțele deopotrivă competente aparține contestatorului, potrivit regulii înscrise în art. 116 NCPC.

Contestația la executare poate fi introdusă și la altă instanță decât instanța de executare în trei situații, și anume:

a) *în cazul urmăririi silite prin poprire*, dacă domiciliul sau sediul debitorului se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce și la judecătoria în a cărei circumscripție își are domiciliul sau sediul debitorul. Incidența acestei dispoziții nu este influențată de titularul contestației la executare sau de domiciliul creditorului ori al terțului poprit. Dacă domiciliul sau sediul debitorului se află doar în raza teritorială a altui tribunal, contestația la executare nu se poate introduce decât la instanța de executare. Nu este caz de competență alternativă atunci când debitorul are domiciliul sau sediul în afara țării;

b) *în cazul urmăririi silite a imobilelor sau al urmăririi silite a fructelor și a veniturilor generale ale imobilelor*, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce și la judecătoria de la locul situării imobilului. Dacă imobilul este situat în raza teritorială a altei judecătorii, dar în circumscripția aceleiași curți de apel, nu există competență alternativă;

c) *în cazul predării silite a bunurilor imobile* sau, altfel spus, în cazul executării silite directe imobiliare, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce și la judecătoria de la locul situării imobilului.

Competența teritorială este alternativă între instanța de executare și una dintre judecătoriile arătate expres ca fiind deopotrivă competente pentru fiecare situație. Întrucât alin. (2) vorbește expres de judecătorii, pe când alin. (1) vorbește de instanța de executare, care, după cum s-a arătat, poate fi și tribunalul, apreciem că art. 713 *reglementează un caz singular în care competența teritorială este alternativă între un tribunal și o judecătorie*[1].

2. Contestația la titlu. Instanța de executare nu este competentă să soluționeze contestațiile privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu atunci când acesta este reprezentat de o hotărâre judecătorească, o hotărâre arbitrală sau o hotărâre a altui organ de jurisdicție.

În cazul altor titluri executorii decât cele arătate anterior, instanța de executare este competentă să soluționeze inclusiv contestațiile la titlu.

Având în vedere rațiunea care a determinat stabilirea competenței de soluționare a contestațiilor la titlu în favoarea instanțelor care au pronunțat titlul, și anume că cea mai bună lămurire sau clarificare provine de la emitent, considerăm că alin. (3) al art. 713 are în vedere atât instanțele judecătorești, cât și instanțele arbitrale, atunci când se referă la instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută.

Contestația la titlu *va fi soluționată de instanța care a pronunțat hotărârea*, aceasta putând fi atât o judecătorie, cât și un tribunal, curte de apel sau Înalta Curte de Casație și Justiție. Dacă titlul executoriu este pronunțat într-o materie în care există secții sau complete specializate, contestația la titlu se va soluționa *cu respectarea specializării secției sau completului*.

În cadrul contestației la titlu se contestă titlul executoriu, dar nu din perspectiva validității, ci din perspectiva înțelesului, întinderii și aplicării sale[2]. Pe calea contestației la titlu[3] nu se poate modifica sau anula hotărârea pusă în executare, deoarece nu ne aflăm în prezența unei căi de atac de reformare sau de retractare a hotărârii care constituie titlu executoriu.

Dacă unele motive de contestație vizează lămurirea titlului executoriu, iar altele vizează actele de executare efectuate, instanța de executare va disjunge capetele de cerere subsumate contestației la titlu și va declina competența soluționării acestora în favoarea instanței care a pronunțat titlul executoriu.

---

[1] Prin dec. civ. nr. 2317/R/2012, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția a IV-a civilă, nepublicată, s-a reținut, printre altele, că recunoașterea și încuviințarea executării silite pe teritoriul României a unei hotărâri străine, prin hotărâre irevocabilă, pronunțată de tribunal, în condițiile Regulamentului nr. 44/2001, fac inutilă o cerere ulterioară de încuviințare a executării silite adresată judecătoriei sau, eventual, altui tribunal. Soluția de speță menționată a fost pronunțată sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, dar își menține valabilitatea în privința aspectelor redate.

[2] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., 2005, p. 257.

[3] *Idem*, p. 258.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 714. Termene. (1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, contestația privitoare la executarea silită propriu-zisă se poate face în termen de 15 zile de la data când:

1. contestatorul a luat cunoştință de actul de executare pe care îl contestă;

2. cel interesat a primit comunicarea ori, după caz, înştiințarea privind înființarea popririi. Dacă poprirea este înființată asupra unor venituri periodice, termenul de contestație pentru debitor începe cel mai târziu la data efectuării primei rețineri din aceste venituri de către terțul poprit;

3. debitorul care contestă executarea însăşi a primit încheierea de încuviințare a executării sau somația ori de la data când a luat cunoştință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviințare a executării şi nici somația sau executarea se face fără somație.

(2) Contestația împotriva încheierilor executorului judecătoresc, în cazurile în care acestea nu sunt, potrivit legii, definitive, se poate face în termen de 5 zile de la comunicare.

(3) Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se poate face oricând înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

(4) Dacă prin lege nu se prevede altfel, contestația prin care o terță persoană pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit poate fi introdusă în tot cursul executării silite, dar nu mai târziu de 15 zile de la efectuarea vânzării ori de la data predării silite a bunului.

(5) Neintroducerea contestației în termenul prevăzut la alin. (4) nu îl împiedică pe cel de-al treilea să îşi realizeze dreptul pe calea unei cereri separate, în condițiile legii, sub rezerva drepturilor definitiv dobândite de către terții adjudecatari în cadrul vânzării silite a bunurilor urmărite.

COMENTARIU

1. Natura juridică a termenelor. Termenul pentru formularea contestației împotriva executării silite propriu-zise este de 15 zile. Pentru contestațiile împotriva încheierilor executorului judecătoresc s-a stabilit un termen de 5 zile. Termenele reglementate de art. 714 sunt *de decădere*.

Contestația la executare formulată cu depășirea termenului va respinsă ca *tardivă*, chiar dacă, *prima facie*, ar părea că art. 185 alin. (1) teza a II-a trimite la soluția declarării nulității contestației. Raționamentul se justifică prin aceea că decăderea este prima sancțiune enunțată [art. 185 alin. (1) teza I], iar nulitatea este sancțiunea subsecventă [art. 185 alin. (1) teza a II-a] care intervine doar *dacă se ignoră o decădere deja dispusă de instanță*. Decăderea afectează exercițiul dreptului de a formula contestația la executare și trebuie dispusă cu prioritate față de nulitate, care afectează actul de procedură concret în care s-a materializat dreptul.

Calculul termenului în cadrul căruia poate fi formulată contestația la executarea propriu-zisă se face potrivit art. 181 alin. (1) pct. 2 și alin. (2), art. 182 și art. 183 NCPC.

2. Data de la care curge termenul. Luarea la cunoștință, comunicarea, înștiințarea sau primirea sunt sintagmele folosite de legiuitor pentru ca, ținând seama de titularul contestației și de obiectul acesteia, să stabilească momentul de când începe să curgă termenul de 15 zile.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Comunicarea, înștiințarea sau primirea sunt aspecte care se dovedesc în condițiile art. 666, art. 667 și art. 671 NCPC și trebuie să rezulte din actele dosarului de executare, pe când luarea la cunoștință este un aspect care, ca orice fapt juridic, poate fi dovedit prin orice mijloace de probă.

a) Astfel, în cazul *contestațiilor la executare propriu-zise*, prin care se contestă un anumit act de executare, termenul începe să curgă de la data când contestatorul a luat cunoștință de actul contestat.

b) În cazul *popririi*, termenul începe să curgă de la data la care debitorul sau terțul garant (nu terțul poprit) au fost înștiințați cu privire la înființarea popririi. Dacă se popresc venituri periodice, termenul va începe să curgă pentru debitor cel mai târziu de la data efectuării primei rețineri din aceste venituri de către terțul poprit. Precizăm că debitorul nu trebuie să fie înștiințat de data efectuării primei rețineri.

Preluând, cuvânt cu cuvânt, prevederile vechii reglementări relative la data de când începea să curgă termenul pentru formularea contestației, la pct. 2 al alin. (1) al art. 714 s-a păstrat inclusiv ipoteza în care termenul începe să curgă de când cel interesat a primit comunicarea înființării popririi. Această ipoteză se referea la terțul poprit care putea formula contestație la executare. Actualmente, după cum s-a mai arătat, terțul poprit nu poate formula contestație la executare, iar dispozițiile de la poprire nu permit identificarea altor persoane interesate, cărora li se comunică adresa de înființare a popririi, pentru a se justifica menținerea ipotezei.

c) În cazul *contestației împotriva executării silite înseși*, termenul de 15 zile începe să curgă de când debitorul a primit încheierea de încuviințare a executării sau somația. Dacă executarea se face fără somație ori dacă, indiferent de motiv, aceasta sau încheierea de încuviințare nu au fost comunicate debitorului, termenul începe să curgă de la data când acesta a luat cunoștință de primul act de executare.

d) Împotriva *încheierilor executorului judecătoresc*, dacă acesta nu sunt definitive, se poate face contestație în termen de 5 (cinci) zile de la comunicare. *Per a contrario*, nu se poate face contestație împotriva încheierilor executorului care sunt definitive. Reamintim că, potrivit art. 656 alin. ultim NCPC, încheierile se comunică părților și pot fi atacate numai cu contestație la executare. Caracterul definitiv al încheierii trebuie stabilit prin lege și nu rezultă din faptul respingerii anterioare a unei contestații la executare formulate de altă parte.

3. Contestația la titlu. În cazul contestației privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu legiuitorul nu a stabilit un termen, dar a prevăzut că aceasta poate fi formulată *oricând înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită*.

Practic, contestația la titlu va putea fi formulată *cel mai târziu în 3 ani de la data nașterii dreptului de a obține executare silită*. Dacă titlul executoriu a fost emis în materia drepturilor reale, contestația la titlu va putea fi formulată *cel mai târziu în 10 ani de la data nașterii dreptului de a obține executare silită*.

Ambele termene vor începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești în cazul unui astfel de titlu executoriu. Precizăm că termenul în cadrul căruia se poate formula contestație la titlu este *de decădere*, chiar dacă este egal ca durată cu termenul de prescripție, și că *decăderea operează chiar pentru situațiile în care dreptul de a obține obligarea pârâtului este imprescriptibil*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

4. Terțul care invocă un drept real. Terțul care invocă un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit poate formula contestație la executare în tot cursul executării silite, dar nu mai târziu de 15 zile de la data vânzării ori de la data predării silite a bunului.

La fel ca în vechea reglementare, legiuitorul prevede expres că neintroducerea contestației în termenul prevăzut la alin. (4) al art. 714 nu îl împiedică pe cel de-al treilea să își realizeze dreptul pe calea unei cereri separate, în condițiile legii.

Noua reglementare prevede, în plus, că respectiva realizare pe cale separată a dreptului se va face *sub rezerva drepturilor definitiv dobândite de către terții adjudecatari* în cadrul vânzării silite a bunurilor urmărite. Prin urmare, terțul nu își va putea realiza dreptul de proprietate sau dreptul real în situația în care bunul a fost definitiv dobândit de un terț adjudecatar. *Per a contrario*, dacă bunul a fost adjudecat, în urma vânzării silite, de către creditorul urmăritor, terțul își va putea realiza dreptul pe cale separată.

Art. 715. Condiții de formă. (1) Contestațiile se fac cu respectarea cerințelor de formă prevăzute pentru cererile de chemare în judecată.

(2) Contestatorul care nu locuieşte sau nu are sediul în localitatea de reşedință a instanței poate, prin chiar cererea sa, să îşi aleagă domiciliul sau sediul procesual în această localitate, arătând persoana căreia urmează să i se facă comunicările.

(3) Întâmpinarea este obligatorie.

COMENTARIU

Contestația la executare trebuie formulată în scris, cu respectarea dispozițiilor art. 194, art. 195, art. 197-199 NCPC[1]. Dispozițiile art. 196 referitoare la nulitate sunt aplicabile contestației la executare, deoarece vizează neregularități formale ale cererii de chemare în judecată.

Contestația la executare se depune la instanță, în una dintre modalitățile prevăzute de art. 199 NCPC, și *nu la executorul judecătoresc*.

Alegerea de domiciliu sau sediu în localitatea de reședință a instanței este facultativă, dar este valabilă doar dacă se arată persoana căreia urmează să i se facă comunicările. Contestatorul cu domiciliul în străinătate va arăta și domiciliul ales în România unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul [art. 194 lit. a) teza ultimă NCPC].

În cazul contestației la executare *întâmpinarea este obligatorie*. Nedepunerea întâmpinării în termenul prevăzut de art. 201 alin. (1) și (5) este sancționată conform dispozițiilor art. 208 NCPC, și anume *decăderea din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții*, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu prevede altfel.

Art. 716. Procedura de judecată. (1) Contestația la executare se judecă cu procedura prevăzută de prezentul cod pentru judecata în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Instanța sesizată va solicita de îndată executorului judecătoresc să îi transmită, în termenul fixat, copii certificate de acesta de pe actele dosarului de executare contestate, dispozițiile art. 286 fiind aplicabile în mod corespunzător, şi îi va pune în vedere părții interesate să achite cheltuielile ocazionate de acestea.

---

[1] Comentariile aferente articolelor menționate sunt valabile și în cazul contestației la executare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Părțile vor fi citate în termen scurt, iar judecarea contestației se face de urgență şi cu precădere.

(4) La cererea părților sau atunci când apreciază că este necesar, instanța va putea solicita relații şi explicații scrise de la executorul judecătoresc.

COMENTARIU

Contestația la executare se judecă după procedura contencioasă prevăzută de cod pentru judecata în primă instanță (art. 211-405 NCPC).

Trebuie precizat că, potrivit art. XII din Legea nr. 2/2013, în contestațiile la executare formulate în executările silite pornite începând cu 15 februarie 2013, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se vor desfășura în ședință publică. Dispozițiile noului Cod de procedură civilă privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se vor aplica doar contestațiilor la executare introduse începând cu data de 1 ianuarie 2016.

Articolul 716 prevede *regulile speciale* pentru judecarea contestației la executare:

a) *Instanța sesizată cu o contestație la executare va solicita* de îndată executorului judecătoresc să îi transmită, în cadrul termenului fixat, *copii certificate de pe actele dosarului de executare*. Din punctul de vedere al forței probatorii, copiilor certificate de executor de pe actele dosarului de executare le sunt aplicabile dispozițiile art. 286 NCPC.

Regula enunțată în alin. (2) al art. 716 presupune că judecătorul căruia i s-a repartizat aleatoriu contestația la executare va solicita, de îndată, *în cadrul măsurilor pentru pregătirea judecății* – reglementate în art. 203 NCPC –, executorului judecătoresc să îi transmită copiile certificate de pe actele dosarului de executare.

Practic, judecătorul va dispune, în cazul fiecărei contestații la executare, emiterea unei adrese către executorul judecătoresc cu solicitarea menționată. Textul prevede că se vor solicita doar copii de pe actele de executare contestate. Apreciem că judecătorul, dacă consideră necesar, *va putea solicita copii de pe întreg dosarul de executare*, chiar dacă nu se contestă însăși executarea silită.

Important de reținut este faptul că *partea interesată*, adică titularul contestației la executare, și nu executorul judecătoresc, *va suporta costurile cu efectuarea și transmiterea copiilor* de pe actele de executare contestate. Instanța îi va pune în vedere părții să achite costurile ocazionate de transmiterea copiilor. Dacă partea interesată nu își îndeplinește obligația menționată, instanța va face aplicarea dispozițiilor art. 242 alin. (1) NCPC.

b) *Termenul* stabilit de judecător pentru judecarea contestației *va fi scurt*, în condițiile art. 201 alin. (5) NCPC.

Judecarea contestației se va face *de urgență și cu precădere*. Potrivit art. 215 alin. (2) NCPC, procesele declarate urgente, cele rămase în divergență și cele care au primit termen în continuare se vor dezbate înaintea celorlalte.

c) *Instanța*, din oficiu sau la cererea părților, dacă apreciază necesar, *va putea solicita relații și explicații scrise* de la executorul judecătoresc. Astfel de relații sau explicații pot viza, spre exemplu, stadiul executării silite în ipoteza în care nu s-a dispus suspendarea până la soluționarea contestației.

Art. 717. Căi de atac. (1) Hotărârea pronunțată cu privire la contestație poate fi atacată numai cu apel, cu excepția hotărârilor pronunțate în temeiul art. 711 alin. (4) şi art. 714 alin. (4) care pot fi atacate în condițiile dreptului comun.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Hotărârea prin care s-a soluționat contestația privind înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea ce se execută. Dacă prin contestație s-a cerut lămurirea înțelesului, întinderii ori aplicării unui titlu care nu constituie hotărâre a unui organ de jurisdicție, hotărârea prin care s-a soluționat contestația va putea fi atacată numai cu apel, dispozițiile alin. (1) aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

Hotărârea prin care se soluționează contestația la executare în primă instanță se numește *sentință* și poate fi atacată numai cu apel. Termenul de apel este de 10 zile, conform art. 650 alin. (3) NCPC, și curge de la comunicare.

Dacă prin intermediul contestației la executare se cere împărțirea bunurilor proprietate comună [art. 711 alin. (4)] sau dacă contestația a fost formulată de o terță persoană care pretinde un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit [art. 714 alin. (4) NCPC], sentința pronunțată va putea fi atacată în condițiile dreptului comun (inclusiv în ceea ce privește termenul de declarare). În cazul împărțelilor judiciare, hotărârea va putea fi atacată întotdeauna doar cu apel. În ipoteza prevăzută de art. 714 alin. (4), hotărârea va putea fi atacată fie numai cu apel, fie cu apel și cu recurs, dacă acest lucru se impune în urma aplicării criteriului valoric stabilit prin art. 483 alin. (2) NCPC.

Trebuie precizat că, dacă în primă instanță contestația la executare s-a perimat ori dacă s-a renunțat la judecată sau la dreptul pretins, devin incidente prevederile speciale relative la calea de atac împotriva hotărârii pentru fiecare dintre ipotezele arătate. Hotărârile prin care se constată perimarea ori care constată renunțarea contestatorului la judecată sau la dreptul pretins se atacă doar cu recurs[1].

Hotărârea pronunțată într-o contestație la titlul este supusă aceloraşi căi de atac ca și hotărârea care constituie titlu executoriu. Dacă prin contestație s-a cerut lămurirea înțelesului, întinderii ori aplicării unui titlu care nu constituie hotărâre a unui organ de jurisdicție, hotărârea prin care s-a soluționat contestația va putea fi atacată numai cu apel, dispozițiile alin. (1) aplicându-se în mod corespunzător. Termenul de apel va fi de 10 zile, conform art. 650 alin. (3) NCPC, și va curge de la comunicare.

Art. 718. Suspendarea executării. (1) Până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea silită, la solicitarea părții interesate şi numai pentru motive temeinice, instanța competentă poate suspenda executarea. Suspendarea se poate solicita odată cu contestația la executare sau prin cerere separată.

(2) Pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauțiune, calculată la valoarea obiectului contestației, după cum urmează:

a) de 10%, dacă această valoare este până la 10.000 lei;

b) de 1.000 lei plus 5% pentru ceea ce depăşeşte 10.000 lei;

c) de 5.500 lei plus 1% pentru ceea ce depăşeşte 100.000 lei;

d) de 14.500 lei plus 0,1% pentru ceea ce depăşeşte 1.000.000 lei.

[1] A se vedea art. 421 alin. (2), art. 406 alin. (6) şi art. 410 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Dacă obiectul contestației nu este evaluabil în bani, cauțiunea va fi de 1.000 lei, în afară de cazul în care legea dispune altfel.

(4) Suspendarea executării este obligatorie şi cauțiunea nu este necesară dacă:

1. hotărârea sau înscrisul care se execută nu este, potrivit legii, executoriu;

2. înscrisul care se execută a fost declarat fals printr-o hotărâre judecătorească dată în prima instanță;

3. debitorul face dovada cu înscris autentic că a obținut de la creditor o amânare ori, după caz, beneficiază de un termen de plată.

(5) Dacă bunurile urmărite sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, se va suspenda numai distribuirea prețului obținut din valorificarea acestor bunuri.

(6) Asupra cererii de suspendare instanța, în toate cazurile, se pronunță prin încheiere, chiar şi înaintea termenului fixat pentru judecarea contestației. Părțile vor fi întotdeauna citate, iar încheierea poate fi atacată numai cu apel, în mod separat, în termen de 5 zile de la pronunțare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru cea lipsă.

(7) În cazuri urgente şi dacă s-a plătit cauțiunea prevăzută la alin. (2), instanța poate dispune, prin încheiere şi fără citarea părților, suspendarea provizorie a executării până la soluționarea cererii de suspendare. Încheierea nu este supusă niciunei căi de atac. Cauțiunea depusă potrivit prezentului alineat este deductibilă din cauțiunea finală stabilită de instanță, dacă este cazul.

(8) Încheierea prin care s-a dispus suspendarea executării silite se comunică din oficiu şi de îndată executorului judecătoresc.

COMENTARIU

1. Cererea de suspendare. Cauțiunea. Suspendarea executării silite poate fi dispusă de instanța competentă, de regulă instanța de executare, *numai la cererea părții interesate*.

Suspendarea executării se dispune până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea de către respectiva instanță, și nu până la soluționarea definitivă a contestației.

Cererea de suspendare poate fi formulată împreună cu contestația la executare sau prin cerere separată. Instanța va putea dispune suspendarea executării numai pentru motive temeinice.

Din redactarea alin. (2) și (3) al art. 718 rezultă că, pentru a putea dispune suspendarea executării silite, instanța trebuie să constate *plata prealabilă a cauțiunii*. Modul de calcul al cauțiunii este stabilit în detaliu – prin chiar textele de lege – raportat la valoarea obiectului contestației. Instanța nu va putea dispune suspendarea executării sub condiția plății ulterioare a cauțiunii.

2. Suspendarea obligatorie. Alineatul (4) al art. 718 prevede trei cazuri în care suspendarea executării este obligatorie, iar cauțiunea nu este necesară, și anume:

a) *hotărârea sau înscrisul care se execută nu este, potrivit legii, executoriu*; pentru incidența acestei dispoziții legale nu este suficientă susținerea contestatorului conform căreia executarea nu are la bază un titlu executoriu, ci este necesară constatarea proprie a instanței în sensul neîncadrării titlului care se execută silit în dispozițiile art. 632-640 NCPC relative la titlurile executorii;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) *înscrisul care se execută a fost declarat fals printr-o hotărâre judecătorească dată în prima instanță*; acest caz de suspendare obligatorie a executării silite este o aplicare a dispozițiilor art. 430 NCPC,. conform cărora hotărârea judecătorească are autoritate de lucru judecat cu privire la chestiunea tranșată, încă de la pronunțare; dacă hotărârea pronunțată în primă instanță rămâne definitivă, se desființează titlul executoriu (art. 642 NCPC); apreciem că hotărârea de primă instanță poate fi atât civilă, cât și penală, deoarece legea nu distinge;

c) *debitorul face dovada cu înscris autentic că a obținut de la creditor o amânare ori, după caz, beneficiază de un termen de plată*; amânarea convențională a termenului în care debitorul trebuia să își execute obligația prevăzută în titlul executoriu este posibilă în virtutea principiilor disponibilității și libertății contractuale, dar dovedirea acestei amânări se face exclusiv prin înscris autentic; suspendarea executării este obligatorie și atunci când debitorul beneficiază de un termen de plată; conform art. 673 NCPC, existența unui termen de plată împiedică executarea înainte de împlinirea acestuia.

3. Soluționarea cererii. Cererea de suspendare va fi soluționată de instanță prin încheiere, cu citarea părților.

Cererea de suspendare va fi soluționată *înaintea soluționării contestației la executare*, deoarece, la acest din urmă moment, cererea de suspendare reglementată de art. 718 nu mai are obiect.

Încheierea va putea fi atacată numai cu apel, în mod separat, în termen de 5 zile de la pronunțare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru cea lipsă.

Calea de atac împotriva încheierii menționate este aceeași chiar și în ipoteza prevăzută la art. 714 alin. (4) NCPC.

4. Suspendarea provizorie. Alineatul (7) al art. 718 reglementează un *caz special de suspendare provizorie a executării*, care se dispune de îndată ce s-a depus cererea de suspendare și durează până la soluționarea cererii de suspendare în condițiile alineatului anterior.

Procedura suspendării provizorii a executării silite era reglementată și în art. 403 alin. (4) CPC 1865, cu singura diferență că era stabilită în sarcina președintelui instanței.

Actuala procedură a suspendării provizorii a executării prezintă următoarele *caracteristici*:

a) contestatorul trebuie să solicite suspendarea provizorie, să justifice urgența și să plătească, în prealabil, cauțiunea prevăzută la alin. (2) al art. 718;

b) cererea se soluționează de îndată, de către completul căruia i s-a repartizat aleatoriu contestația la executare sau cererea de suspendare a executării formulată pe cale separată;

c) instanța se pronunță prin încheiere, fără citarea părților;

d) suspendarea provizorie a executării se poate dispune până la soluționarea cererii de suspendare în condițiile alin. (6) al art. 718;

e) împotriva încheierii de soluționare a cererii de suspendare provizorie a executării silite, fie că este de admitere, fie că este de respingere, nu se poate declara nicio cale de atac;

f) cauțiunea plătită pentru suspendarea provizorie este deductibilă din cauțiunea finală stabilită de instanță, dacă este cazul.

În practică vor exista probleme, întrucât se va putea susține că, soluționând cererea de suspendare provizorie a executării în condițiile art. 718 alin. (7), completul care va

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

soluționa și cererea de suspendare în condițiile art. 718 alin. (6) își va fi spus părerea cu privire la aceasta din urmă, chiar dacă urgența – specifică suspendării provizorii – nu are aceeași semnificație cu motivele temeinice specifice suspendării executării silite. Oricum, încheierile de suspendare sunt interlocutorii, fie că sunt pronunțate în condițiile alin. (6), fie că sunt pronunțate în condițiile alin. (7), astfel că, în căile de atac și după trimiterea spre rejudecare, judecătorul va trebui să țină seama de dispozițiile art. 41 alin. (1) NCPC.

Având în vedere că dispozițiile art. 42 alin. (1) pct. 1 teza I NCPC nu lasă loc excepțiilor, nici măcar în cazuri prevăzute de lege, și ținând seama de faptul că încheierea prin care se soluționează cererea de suspendare provizorie se motivează, apreciem că *ar fi fost mai indicat să se prevadă expres că cererea de suspendare provizorie se soluționează de către alt complet decât cel căruia i s-a repartizat contestația la executare sau cererea de suspendare formulată pe cale separată*. Acceptarea de către legiuitor a iminenței apariției cazului de *incompatibilitate* menționat nu face altceva decât să tergiverseze soluționarea cererilor de suspendare care ar trebui judecate cel puțin cu urgența și precăderea stipulate în cazul contestațiilor la executare.

Caracteristica măsurii suspendării provizorii a executării silite de a fi limitată în timp până la soluționarea cererii de suspendare permite aserțiunea conform căreia cererea de suspendare provizorie, în condițiile art. 718 alin. (7), nu este admisibilă dacă prin contestația la executare nu s-a solicitat și suspendarea executării silite în condițiile art. 718 alin. (6).

5. Comunicarea încheierii către executor. Încheierea prin care s-a dispus suspendarea executării silite sau suspendarea provizorie a executării silite se comunică de către instanță, din oficiu, executorului judecătoresc.

Din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art. 718 alin. ultim rezultă că *încheierea de respingere a cererii de suspendare nu trebuie comunicată executorului judecătoresc.*

Art. 719. Efectele soluționării contestației. (1) Dacă admite contestația la executare, instanța, ținând seama de obiectul acesteia, după caz, va îndrepta ori anula actul de executare contestat, va dispune anularea ori încetarea executării înseşi, va anula ori lămuri titlul executoriu.

(2) De asemenea, dacă prin contestația la executare s-a cerut de către partea interesată împărțirea bunurilor proprietate comună, instanța va hotărî şi asupra împărțelii acestora, potrivit legii.

(3) În cazul respingerii contestației, contestatorul poate fi obligat, la cerere, la despăgubiri pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării, iar când contestația a fost exercitată cu rea-credință, el va fi obligat şi la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei.

(4) Hotărârea de admitere sau de respingere a contestației, rămasă definitivă, va fi comunicată, din oficiu şi de îndată, şi executorului judecătoresc.

(5) Dacă contestația este admisă, executorul judecătoresc este obligat să se conformeze măsurilor luate sau dispuse de instanță.

(6) Atunci când contestația a fost respinsă, suma reprezentând cauțiunea depusă rămâne indisponibilizată, urmând a servi la acoperirea creanțelor arătate la alin. (3) sau a celor stabilite prin titlul executoriu, după caz, situație în care se va comunica executorului şi recipisa de consemnare a acestei sume.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(7) În cazul în care constată refuzul nejustificat al executorului de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită sau de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua orice altă măsură prevăzută de lege, instanța de executare va putea obliga executorul, prin aceeaşi hotărâre, la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum şi, la cererea părții interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată.

(8) În situația prevăzută la alin. (7), instanța va solicita încheierea prevăzută la art. 664 alin. (1) sau, după caz, actul care constată refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua altă măsură prevăzută de lege.

COMENTARIU

1. Soluțiile asupra contestației. Soluționând contestația la executare pe fond, instanța o va putea admite sau respinge. În cazul unor incidente procedurale precum perimarea, renunțarea la judecată, renunțarea la dreptul pretins și în cazul soluționării contestației prin admiterea unei excepții de procedură sau de fond, instanța va pronunța soluția care se impune raportat la specificul fiecăreia dintre situațiile menționate.

Admițând contestația la executare, *instanța va putea dispune, în funcție de obiectul cererii*:

a) îndreptarea actului de executare contestat;

b) anularea actului de executare contestat;

c) anularea executării silite;

d) încetarea executării silite[1];

e) anularea titlului executoriu;

f) lămurirea titlului executoriu;

g) împărțirea bunurilor comune în cazul reglementat de art. 711 alin. (4); sau

h) obligarea la restituirea bunului sau recunoașterea dreptului real, în cazul reglementat de art. 714 alin. (4) NCPC.

De exemplu, admițând contestația la executare: instanța va anula executarea silită însăși, dacă a fost efectuată de un organ de executare necompetent sau dacă nu a fost pornită în baza unui titlu executoriu; instanța va anula actul de executare efectuat cu privire la un bun care nu aparținea debitorului sau unui terț care era ținut a răspunde pentru acesta; instanța va îndrepta procesul-verbal de stabilire a cheltuielilor de executare, dacă acestea nu au fost corect calculate; instanța va anula titlul executoriu reprezentat de un contract autentificat la notariat, dacă găsește întemeiate criticile relative la existența unor vicii de consimțământ; instanța va anula încheierea de încuviințare a executării silite și actele de executare efectuate, dacă debitorul se bucură de imunitate de execuțare; instanța va lămuri titlul executoriu ce se execută silit, dacă întinderea obligațiilor debitorului nu este clară; instanța va partaja bunul comun care este urmărit pentru o datorie proprie; instanța va admite sau va respinge cererea terțului care invocă un drept de proprietate sau un alt drept real cu privire la bunurile urmărite etc.

---

[1] Rigoarea juridică impune observația potrivit căreia încetarea executării se dispune de către executorul judecătoresc (în toate cazurile), în condițiile art. 702 alin. (2) NCPC, ceea ce înseamnă că instanța dispune *cu privire la cazul care impune sau atrage* încetarea executării silite înseși.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. Despăgubiri și amenda judiciară. Alineatul (3) al art. 719 reglementează două instituții care concură la realizarea cu celeritate a executării silite și la asigurarea premiselor exercitării cu bună-credință a drepturilor procesuale.

Astfel, în cazul respingerii contestației, contestatorul poate fi obligat la *plata de despăgubiri pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării*. Instituția obligării contestatorului la plata de despăgubiri este fundamentată pe ideea *culpei procesuale* și este condiționată de formularea unei cereri în acest sens de către partea prejudiciată.

Dată fiind dispoziția legală expresă apreciem că cererea de acordare a despăgubirilor nu trebuie să îmbrace forma unei cereri reconvenționale, fiind suficientă formularea orală a acesteia până la momentul rezolvării chestiunilor prealabile dezbaterilor în fond. Formularea cererii de despăgubiri la finalul dezbaterilor în fond, dar înainte de închiderea acestora, nu este posibilă, din moment ce pagubele cauzate sau, altfel spus, prejudiciul suferit de parte trebuie dovedite.

O cerere în despăgubiri este admisibilă doar dacă prin formularea contestației s-a întârziat executarea. Îndeplinirea acestei cerințe presupune că a fost admisă cererea de suspendare provizorie sau cererea de suspendare a executării silite, inclusiv pentru cazul art. 652 alin. (2) teza a II-a NCPC. În caz contrar, nu se poate susține că eventualele întârzieri ale executării silite au fost determinate de contestator.

De asemenea, în același caz al respingerii contestației, dacă instanța va constata că *contestația a fost formulată cu rea-credință*, îl va obliga pe contestator la *plata unei amenzi judiciare* de la 1.000 lei la 7.000 lei. Reaua-credință a contestatorului este o chestiune de fapt ce trebuie dedusă din conduita procesuală a acestuia.

Aplicarea amenzii judiciare este obligatorie în caz de rea-credință, cuantumul acesteia, raportat la limitele stabilite prin lege, fiind lăsat la aprecierea instanței. În cazul amenzii judiciare pentru formularea cu rea-credință a contestației nu este necesară îndeplinirea cerinței relative la întârzierea executării silite și la formularea unei cereri în acest sens de către partea adversă.

3. Comunicarea hotărârii către executorul judecătoresc. La momentul rămânerii definitive, hotărârea de admitere sau de respingere a contestației se va comunica din oficiu executorului judecătoresc.

Deși logică, prevederea din alin. (4) al articolului analizat presupune întocmirea unor evidențe speciale la instanța care soluționează contestația, pentru raportarea la zi a cazurilor în care termenele pentru exercitarea căii de atac au expirat pentru toate părțile (textul prevede comunicare din oficiu și de îndată).

De asemenea, în cazul declarării căii de atac, presupune ca, după restituirea dosarului pentru arhivare la prima instanță, să se procedeze la efectuarea comunicării menționate către executor (de îndată, dar nu înainte de restituirea dosarului de la instanța de control judiciar[1]). Față de cele arătate, apreciem că *mai simplu ar fi fost ca legiuitorul să prevadă obligativitatea comunicării hotărârii pronunțate în contestație și în căile de atac, inclusiv, către executor*.

Alineatul (5) prevede că executorul este obligat să se conformeze măsurilor luate sau dispuse de instanță prin hotărârea de admitere a contestației. Din topografia alineatului în cadrul articolului rezultă că este avută în vedere hotărârea de admitere a contestației, rămasă definitivă.

---

[1] Instanța de apel nu poate comunica executorului hotărârea primei instanțe.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

4. Regimul cauțiunii. În caz de *admitere a cererii*, instanța dispune prin hotărâre și cu privire la restituirea cauțiunii către contestator. Dacă instanța omite a se pronunța cu privire la acest aspect, contestatorul va putea solicita restituirea cauțiunii ulterior, pe cale separată, în condițiile art. 1063 NCPC.

Dacă *s-a respins contestația*, cauțiunea rămâne indisponibilizată, urmând a servi la acoperirea creanțelor arătate la alin. (3) sau a celor stabilite prin titlul executoriu, după caz. În ultima dintre situații, instanța va comunica executorului, împreună cu hotărârea, recipisa de consemnare a acestei sume. Cauțiunea neutilizată până la finalul executării va fi restituită plătitorului.

5. Amendarea executorului. Prin hotărârea de soluționare a contestației la executare instanța va obliga executorul la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei dacă se constată:

a) refuzul *nejustificat* al executorului de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită sau

b) refuzul executorului de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua orice altă măsură *prevăzută de lege*.

De asemenea, la cererea părții interesate, instanța de executare va putea obliga executorul la *plata de despăgubiri* pentru paguba astfel cauzată. Paguba solicitată de către parte trebuie să fie dovedită, atât din perspectiva cuantumului, cât și din perspectiva legăturii de cauzalitate cu conduita executorului judecătoresc, în oricare dintre formele incriminate de lege.

Pentru a se reține că executorul a refuzat nejustificat să primească sau să înregistreze cererea de executare silită, instanța va solicita încheierea prevăzută de art. 664 alin. (1) NCPC. Dacă încheierea menționată a fost considerată legală de către instanța de executare, în procedura specifică a plângerii, nu se va mai putea pune problema refuzului nejustificat sau a obligării executorului la plata de despăgubiri.

Precizarea din ultimul alineat al articolului, relativă la solicitarea de către instanță a „actului care constată refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua altă măsură prevăzută de lege", nu trebuie înțeleasă ca o condiție de admisibilitate a acordării despăgubirilor, deoarece este posibil ca un act constatator să nu existe. Or, într-o astfel de situație, partea interesată poate dovedi prin alte mijloace de probă respectiva conduită a executorului. Evident că, dacă actul constatator al refuzului există, el va trebui să fie avut în vedere de către instanță.

Capitolul VII. Depunerea cu afectațiune specială

Art. 720. Condiții. (1) Până la adjudecarea bunurilor scoase la vânzare silită, debitorul sau terțul garant poate obține desființarea măsurilor asigurătorii ori de executare, consemnând la unitatea prevăzută de lege, la dispoziția executorului judecătoresc, întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile şi cheltuielile de executare, şi depunând dovada de consemnare la executorul judecătoresc.

(2) Asupra cererii debitorului sau a terțului garant, executorul judecătoresc se va pronunța de urgență, prin încheiere, dată cu citarea părților, ce va fi comunicată de îndată părților.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Dacă cererea este admisă şi debitorul sau terțul garant nu se opune, executorul judecătoresc, odată cu desființarea măsurilor, va dispune şi eliberarea sumei în mâinile creditorului.

(4) Dacă însă debitorul sau terțul garant va dovedi că a făcut contestație în termen şi se va opune la eliberare, aceasta este suspendată de drept, iar executorul judecătoresc se va pronunța asupra eliberării sumei numai după ce instanța a dat o hotărâre definitivă asupra contestației respective.

COMENTARIU

1. Scopul şi efectele depunerii cu afectațiune specială. Sub titulatura „depunerea cu afectațiune specială", legiuitorul reglementează mijlocul legal prin care debitorul sau terțul garant poate obține *desființarea măsurilor asigurătorii ori de executare*, împiedicând valorificarea bunurilor la care acestea se referă[1]. Scopul depunerii cu afectațiune specială este încetarea executării silite.

În sensul celor arătate, debitorul sau terțul garant trebuie să consemneze la unitatea prevăzută de lege, la dispoziția executorului judecătoresc, *întreaga valoare a creanței*, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare. Dovada de consemnare trebuie depusă la executorul judecătoresc până cel mai târziu la adjudecarea bunurilor scoase la vânzare silită. Prin efectuarea depunerii cu afectațiune specială, *executarea silită la care se referă încetează în condițiile art. 702 alin. (1) pct. 1 NCPC*. La fel, încetează și măsurile asigurătorii instituite.

2. Soluționarea cererii. Asupra cererii debitorului sau a terțului garant se pronunță executorul judecătoresc, de urgență, prin încheiere dată cu citarea părților și comunicată acestora. Dacă cererea este admisă, executorul va desființa măsurile arătate în alin. (1) (asigurătorii sau de executare).

Împotriva încheierii executorului se poate formula numai contestație la executare. Încheierea este executorie de drept.

În funcție de poziția debitorului sau terțului garant și de demersurile procedurale întreprinse de aceştia, *executorul va dispune de îndată eliberarea sumei în mâinile creditorului*, cu consecința încetării executării silite, sau, constatând că s-a formulat în termen contestație şi că debitorul sau terțul garant se opun la executare, va decide asupra eliberării sumei doar după ce instanța a dat o hotărâre definitivă asupra contestației la executare.

Executorul va dispune eliberarea sumei, chiar dacă s-a dovedit formularea contestației în termen, dar debitorul sau terțul garant nu se opun eliberării.

Cererea debitorului prin care se învederează depunerea cu afectațiune specială *va fi respinsă de către executor* prin încheiere, dacă suma consemnată nu acoperă întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare, sau dacă consemnarea nu s-a făcut la dispoziția executorului judecătoresc ori la una dintre unitățile prevăzute de lege.

Încheierea de respingere a cererii debitorului va putea fi atacată, de asemenea, numai pe calea contestației la executare. Încheierea este executorie de drept.

3. Dispoziții în completare. Întrucât *regimul juridic al depunerii cu afectațiune specială este acela al cauțiunii judiciare*, în completarea dispozițiilor art. 720 vor fi aplicate

[1] A se vedea dispozițiile art. 750 alin. (1) pct. 2 și art. 862 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dispozițiile art. 1056 și art. 1063 NCPC. Prin urmare, unitatea prevăzută de lege în sensul alin. (1) al art. 720 poate fi Trezoreria Statului, CEC Bank – SA sau orice altă instituție de credit care efectuează operațiuni de consemnare pe numele părții interesate și la dispoziția executorului judecătoresc.

Procedura depunerii cu afectațiune specială *poate fi urmată doar în cazul executării silite a titlurilor executorii care dau naștere unor drepturi de creanță*.

Art. 721. Efecte. Suma consemnată de debitor sau de terțul garant, potrivit art. 720, va servi exclusiv la plata creditorului pe seama căruia s-a făcut consemnarea, precum şi la acoperirea cheltuielilor de executare, cu excepția cazului în care sunt mai mulți creditori urmăritori sau intervenienți, când se va proceda la distribuire, potrivit dispozițiilor art. 863 şi următoarele.

COMENTARIU

Suma consemnată de debitor sau terțul garant are afectațiune specială, deoarece *servește exclusiv la plata creditorului urmăritor pe seama căruia a fost făcută*. Dacă sunt mai mulți creditori urmăritori sau intervenienți, suma va fi distribuită potrivit dispozițiilor art. 863 și urm. NCPC.

Dacă *suma consemnată este mai mare decât întreaga valoare a creanței*, cu accesoriile sale și cu cheltuielile de executare, executorul va elibera diferența debitorului sau terțului garant care a efectuat consemnarea.

Potrivit dispozițiilor art. 780 alin. (5) lit. a) NCPC, *sumele care au făcut obiectul depunerii cu afectațiune specială nu pot fi supuse executării silite prin poprire*, deoarece debitorul este lipsit de dreptul de dispoziție asupra lor.

Capitolul VIII. Întoarcerea executării

Art. 722. Dreptul la întoarcerea executării. (1) În toate cazurile în care se desființează titlul executoriu sau însăşi executarea silită, cel interesat are dreptul la întoarcerea executării, prin restabilirea situației anterioare acesteia. Cheltuielile de executare pentru actele efectuate rămân în sarcina creditorului.

(2) Bunurile asupra cărora s-a făcut executarea se vor restitui celui îndreptățit, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terții de bună-credință.

(3) În cazul în care executarea silită s-a făcut prin vânzarea unor bunuri mobile, întoarcerea executării se va face prin restituirea de către creditor a sumei rezultate din vânzare, actualizată în funcție de rata inflației, cu excepția situației când se aplică art. 776.

COMENTARIU

Articolul 722 stabilește *două cazuri în care debitorul are dreptul la întoarcerea executării silite*:

a) s-a desființat titlul executoriu și

b) s-a desființat însăși executarea silită.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prin *desființarea titlului executoriu* legiuitorul înțelege orice modalitate legală prin care acesta este lipsit de efecte juridice, precum anularea, casarea, schimbarea etc. *Desființarea executării sili*te poate fi dispusă pe calea contestației la executare.

Cheltuielile de executare pentru actele efectuate, inclusiv onorariul încasat de către executorul judecătoresc, rămân în sarcina creditorului. În măsura în care nu au fost avansate, cheltuielile de executare vor fi suportate tot de către creditor.

Alienatul (2) al art. 722 consacră o *excepție de la regula restitutio in integrum* și prevede că restabilirea situației anterioare executării silite nu se realizează în privința drepturilor definitiv dobândite de către terții de bună-credință. Pentru a se putea vorbi despre drepturi definitiv dobândite, trebuie avut în vedere că, în materia imobilelor, înscrierea în cartea funciară are efect constitutiv de drepturi.

Instituția întoarcerii executării nu poate fi utilizată decât dacă a fost efectuată o executare silită. *Actele de executare benevolă* a unei hotărâri judecătorești, care ulterior este casată în recurs, vor putea fi supuse repetițiunii doar în condițiile art. 500 alin. (2) NCPC sau în condițiile dreptului comun (restituirea prestațiilor – art. 1635-1649 NCC).

Art. 723. Modalitatea de restabilire. (1) În cazul în care instanța judecătorească a desființat titlul executoriu sau însăşi executarea silită, la cererea celui interesat, va dispune, prin aceeaşi hotărâre, şi asupra restabilirii situației anterioare executării. În cazul în care bunul supus executării silite este un bun imobil, instanța va dispune asupra efectuării operațiunilor de carte funciară necesare, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terții de bună-credință, potrivit regulilor de carte funciară.

(2) Dacă instanța care a desființat hotărârea executată a dispus rejudecarea în fond a procesului şi nu a luat măsura restabilirii situației anterioare executării, această măsură se va putea dispune de instanța care rejudecă fondul.

(3) Dacă nu s-a dispus restabilirea situației anterioare executării în condițiile alin. (1) şi (2), cel îndreptățit o va putea cere, pe cale separată, instanței de executare. Judecata se va face de urgență şi cu precădere, hotărârea fiind supusă numai apelului.

COMENTARIU

1. Desființarea titlului executoriu sau a executării înseși. În cazul în care instanța judecătorească a desființat titlul executoriu sau însăși executarea silită, restabilirea situației anterioare executării va fi dispusă *prin aceeași hotărâre*, dacă cel interesat a formulat o cerere în acest sens.

În recurs, instanța care casează este obligată să constate în dispozitiv desființarea actelor de executare efectuate, potrivit art. 500 alin. (2) NCPC.

În cazul în care *bunul supus executării silite este un bun imobil*, instanța va dispune asupra efectuării operațiunilor de carte funciară necesară, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terții de bună-credință, potrivit regulilor de carte funciară.

Practic, instanța va putea dispune desființarea formelor de publicitate a urmăririi imobiliare întocmite în scopul vânzării bunului la licitație publică. De asemenea, instanța va putea dispune inclusiv desființarea vânzării la licitație publică, dacă s-a cerut acest lucru de către cel interesat, iar dobânditorul, parte în proces, a fost de rea-credință. Dacă

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

terțul dobânditor nu este parte în procesul în care instanța judecătorească a desființat titlul executoriu sau executarea silită, nu este posibilă analizarea bunei-credințe a acestuia, iar restabilirea situației anterioare va trebui cerută pe cale separată.

2. Rejudecarea în fond. Dacă instanța care a desființat hotărârea executată a dispus rejudecarea în fond a procesului, fără a se pronunța cu privire la restabilirea situației anterioare executării, această măsură va putea fi dispusă, la cererea celui interesat, de instanța care rejudecă fondul.

3. Cale separată. Ultimul alineat al art. 723 prevede că, dacă nu s-a dispus restabilirea situației anterioare executării în condițiile primelor două alineate, cel îndreptățit va putea formula o astfel de cerere pe cale separată, *în fața instanței de executare*.

Se observă că, spre deosebire de reglementarea din art. 404^2 CPC 1865, care prevedea că cererea de restabilire a situației anterioare formulată pe cale separată se va adresa instanței judecătorești competente potrivit legii[1], actuala reglementare stabilește expres că instanța de executare este competentă să dispună asupra întoarcerii executării, indiferent de valoarea și obiectul cererii. Prin urmare, art. 723 alin. (3) stabilește *un caz de competență specială în favoarea judecătoriei ca instanță de executare*, în condițiile art. 94 pct. 4 raportat la art. 650 alin. (1) și alin. (2) teza a II-a NCPC.

Instanța de executare sesizată cu cererea de stabilire a situației anterioare executării va judeca de urgență și cu precădere, pronunțând o hotărâre judecătorească executorie, supusă numai apelului. Termenul de apel va fi de 10 zile de la comunicare, conform dispozițiilor alin. (3) al art. 650 NCPC.

Art. 724. Cazuri speciale. Dacă titlul executoriu emis de un alt organ decât o instanță judecătorească a fost desființat de acel organ sau de un alt organ din afara sistemului instanțelor judecătoreşti, iar modalitatea restabilirii situației anterioare executării nu este prevăzută de lege ori, deşi este prevăzută, nu s-a luat această măsură, ea se va putea obține pe calea unei cereri introduse la instanța prevăzută la art. 723 alin. (3).

COMENTARIU

Conținutul art. 724 este identic cu conținutul art. 404^3 CPC 1865.

În cazul în care titlul executoriu nu este o hotărâre judecătorească și a fost desființat de către organul emitent sau de către un alt organ din afara sistemului instanțelor judecătorești, iar modalitatea restabilirii situației anterioare nu este prevăzută de lege ori, prevăzută fiind, nu s-a dispus, persoana interesată va obține întoarcerea executării pe calea unei cereri introduse la instanța de executare, care va judeca în condițiile art. 723 alin. (3) NCPC.

Pe lângă trimiterea expresă la ultimul alineat al articolului anterior, art. 724 dorește să sublinieze, inutil în opinia noastră, faptul că *asupra modalității restabilirii situației anterioare executării nu pot dispune alte organe decât instanțele judecătorești*, cu excep-

[1] Sub imperiul reglementării anterioare, Înalta Curte de Casație și Justiție, fiind sesizată cu un recurs în interesul legii, a pronunțat Decizia nr. 5/2012, prin care a stabilit că, „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 404^2 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească competentă potrivit legii să soluționeze cererea de întoarcere a executării silite prin restabilirea situației anterioare este instanța de executare, respectiv judecătoria. Hotărârea judecătorească pronunțată este supusă căii de atac a recursului".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ția cazului în care modalitatea concretă de restabilire este prevăzută de lege pentru situația respectivă.

Art. 725. Executarea provizorie. Hotărârea de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare executării poate fi dată cu executare provizorie, dispozițiile art. 449 aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

În cazul modalităților de restabilire a situației anterioare reglementate prin art. 723-724, hotărârea de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare executării va putea fi dată cu executare provizorie. Pentru a se face aplicarea dispozițiilor art. 449 NCPC, *este necesară o cerere în acest sens din partea persoanei interesate.*

Reglementarea din art. 725 este justificată de faptul că hotărârea de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare executării nu intră în categoria hotărârilor instanței de executare [în sensul art. 650 alin. (2)] pentru a fi executorie [conform art. 650 alin. (3) NCPC].

Chiar dacă articolul este situat în cadrul dispozițiilor generale relative la executarea silită și, prin urmare, este aplicabil atât urmăririi silite asupra bunurilor (Titlul II al Cărții a V-a), cât și executării silite directe (Titlul III al Cărții a V-a), trebuie observat că dispozițiile art. 449 NCPC se referă doar la încuviințarea executării provizorii a hotărârilor privitoare la bunuri. Așadar, *executărilor silite a hotărârilor privitoare la persoane nu le sunt aplicabile dispozițiile art. 725.*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul II. Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului

Capitolul I. Urmărirea mobiliară

COMENTARIU

Obiectul executării silite are înțelesuri diferite în cadrul executării silite directe (în natură) sau al celei indirecte (prin echivalent). Executarea silită fiind mijlocul procesual prin care se aduce la îndeplinire obligația ce îi incumbă debitorului, pe cale de constrângere patrimonială, *în ipoteza executării silită directe* (în natură), obiectul executării silite coincide cu însuși obiectul obligației rezultând din titlul executoriu. Deoarece în această ipoteză executarea silită are drept scop tocmai obținerea de către creditor a obiectului obligației asumate de debitor (*exempli gratia* – predarea unui bun imobil determinat), obiectul executării silite trebuie să poarte obligatoriu *asupra chiar a obiectului obligației*.

Însă, *în ipoteza executării silite indirecte* (prin echivalent), creditorul dorește a-și realiza o creanță bănească, astfel încât executarea silită are ca obiect *oricare dintre bunurile aparținând patrimoniului debitorului*. Aceste bunuri sunt indisponibilizate, iar ulterior valorificate, în condițiile legii, această modalitate a executării silite permițând ca din sumele obținute să fie îndestulată creanța pusă în executare de creditorul obligației. Ca atare, în această ipoteză, prin obiect al executării silite înțelegem bunurile urmăribile ale debitorului care pot fi valorificate pentru satisfacerea creanței bănești a creditorului.

Cu privire la *întinderea executării silite*, aceasta nu se poate efectua decât până la realizarea integrală a dreptului recunoscut prin titlul executoriu, inclusiv achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlul respectiv pus în executare, precum și a cheltuielilor de executare.

Potrivit art. 629 NCPC, pot face obiectul executării silite *veniturile și bunurile debitorului care sunt „urmăribile"*, conform legii, dar numai în limita necesară realizării drepturilor creditorilor. De asemenea, potrivit art. 629 alin. (2), *bunurile care au un regim special de circulație* vor putea fi urmărite silit numai cu respectarea condițiilor prevăzute de lege. La aceste dispoziții procedurale se adaugă și alte dispoziții incidente din Codul civil. Ca atare, pentru satisfacerea creanțelor, *creditorii pot urmări, de principiu, întreg patrimoniul debitorilor lor*, însă garanția comună a creditorilor poate cunoaște și *restricții*, cum ar fi cele la care se referă art. 629 alin. (2) NCPC.

Pentru a ocroti interesele creditorilor, în cazul neglijenței sau relei-credințe a debitorului în gestiunea patrimoniului său, legea civilă a pus la dispoziția acestora *acțiunea indirectă (oblică)*, precum și *acțiunea revocatorie (pauliană)*. În același sens, legea procedurală a creat instituția *măsurilor asigurătorii*, prin care se indisponibilizează fie bunul litigios determinat asupra căruia va purta executarea silită, fie bunurile urmăribile ale debitorului, care vor fi executate silit în vederea satisfacerii creanței creditorului.

Sub un alt aspect, *de principiu, pot forma obiectul executării silite doar bunurile proprietatea debitorului*, nu și cele deținute de acesta în numele unui terț; de la această regulă există însă și *excepții* expres prevăzute de lege, pe care le vom analiza în mod distinct mai jos, la fiecare reglementare în parte.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Pot forma obiect al executării silite și *bunurile imobile proprietatea unui minor sau a unei persoane puse sub interdicție judecătorească,* conform art. 815 NCPC, însă *vor trebui urmărite mai întâi bunurile mobile ale acestuia*; dar, dacă imobilul este coproprietatea unui minor sau a unei persoane puse sub interdicție judecătorească și a unei persoane cu capacitate deplină de exercițiu, iar obligația statuată prin titlul executoriu este comună, art. 815 alin. (2) permite direct urmărirea silită a acestui bun, fără restricția de la primul alineat.

Subliniem că bunurile supuse executării silite trebuie să aparțină debitorului, întrucât executarea silită nu poate purta, în principiu, decât asupra bunurilor existând în patrimoniul debitorului urmărit și care aparțin acestuia[1], iar *nu și bunurile privitor la care el are o simplă detenție* (cu titlu precar), deoarece aceasta ar echivala cu urmărirea bunurilor altuia și ar atrage anularea executării silite.

În sfârșit, pentru a încheia aceste considerații generale, socotim necesar să subliniem încă o dată că, în cazul executării indirecte, *regula* o constituie *sesizabilitatea bunurilor*, iar *excepția* o constituie tocmai *insesizabilitatea* lor.

Secțiunea 1. Bunurile mobile care nu se pot urmări

Art. 726. Bunurile neurmăribile. Nu sunt supuse urmăririi silite:

a) bunurile de uz personal sau casnic indispensabile traiului debitorului şi familiei sale şi obiectele de cult, dacă nu sunt mai multe de acelaşi fel;

b) obiectele indispensabile persoanelor cu handicap şi cele destinate îngrijirii bolnavilor;

c) alimentele necesare debitorului şi familiei sale pe timp de 3 luni, iar dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, alimentele necesare până la noua recoltă, animalele destinate obținerii mijloacelor de subzistență şi furajele necesare pentru aceste animale până la noua recoltă;

d) combustibilul necesar debitorului şi familiei sale socotit pentru 3 luni de iarnă;

e) scrisorile, fotografiile şi tablourile personale sau de familie şi altele asemenea;

f) bunurile declarate neurmăribile în cazurile şi în condițiile prevăzute de lege.

COMENTARIU

1. Categorii de bunuri insesizabile prevăzute de cod. Dispozițiile art. 726 enumeră categoriile de bunuri care sunt insesizabile, deci acele *bunuri care sunt exceptate ope legis* de la executarea silită. Se observă că noua reglementare reia în mare parte dispozițiile art. 406 CPC 1865, dar adaugă acestora și alte categorii de bunuri sau stabilește noi condiții.

a) Pentru considerații de protecție socială, considerații care răspund unor interese generale, legiuitorul a dorit să asigure debitorului urmărit și familiei sale un minim de bunuri necesare existenței și confortului său socio-moral. Astfel, legiuitorul exclude din categoria bunurilor urmăribile pe cele *strict necesare traiului debitorului și al familiei*

[1] Pentru unele excepții, a se vedea *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 286-288; de asemenea, C.A. Cluj, s. com. și de cont. adm., dec. nr. 85/2000, în C.P.J. 2000, p. 417, pentru ipoteza unui imobil ipotecat care poate fi urmărit în mâinile oricui s-ar afla.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sale, bunurile de uz casnic, precum și bunurile cu caracter strict personal și obiectele de cult (însă acestea din urmă sunt considerate neurmăribile numai dacă nu sunt mai multe de același fel).

b) Cu caracter de noutate ca reglementare, între bunurile insesizabile legiuitorul enumeră expres și *obiectele indispensabile persoanelor cu handicap și cele destinate îngrijirii bolnavilor*, această dispoziție fiind firească, având caracter umanitar, practic fiind o normă de protecție în favoarea persoanelor cu dizabilități sau a celor cu boli cronice, care necesită dispozitive medicale speciale pentru îngrijire.

c) Tot astfel, sunt excluse de la urmărirea silită *alimentele necesare debitorului și familiei sale pe timp de 3 luni* (în vechea reglementare termenul era de doar 2 luni, astfel că noua lege este mai protectivă, sub acest aspect, cu debitorul), iar dacă *debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura*, nu pot fi urmărite alimentele necesare până la noua recoltă, nici animalele destinate obținerii mijloacelor de existență ori furajele necesare pentru aceste animale până la noua recoltă, deoarece, dacă acestea nu ar fi excluse, debitorul, familia și animalele ce sunt în grija acestuia nu ar mai putea supraviețui.

d) La fel ca în vechea reglementare, este insesizabil și *combustibilul necesar debitorului și familiei sale socotit pentru 3 luni de iarnă*, măsura având tot un caracter de protecție socială.

e) Tot cu caracter de noutate, în art. 726 lit. e) se prevede că sunt insesizabile și *scrisorile, fotografiile și tablourile personale sau de familie și altele asemenea*, norma protejând intimitatea și legăturile socio-familiale ale persoanei debitorului, care, deși este sortit să piardă o parte a patrimoniului său (deci va fi afectat în latura materială) în contul creanței, acesta nu trebuie lezat și în privința laturii sale psiho-emoționale.

Cu toate acestea, credem că va rămâne la aprecierea instanței caracterul insesizabil sau nu al unor bunuri atunci când debitorul deține mai multe tablouri sau alte obiecte de valoare, iar nu și alte bunuri urmăribile, iar în privința acestora este îndoielnic dacă ele constituie afecte „personale" sau „de familie" ori sunt pur și simplu achiziții patrimoniale, care ar putea fi supuse urmăririi. Practic, numai pe calea contestației la executare promovate de debitorul care solicită anularea formelor de executare pe motiv că acestea încălcă art. 726 lit. e) se va putea decide caracterul insesizabil sau nu al acestor bunuri, deci numai în baza unui probatoriu util și pertinent care va trebui administrat.

2. Bunuri declarate neurmăribile prin alte dispoziții legale. Cum legea procedurală, ca normă de drept comun în materie, nu putea enumera orice bun insesizabil, categoriile de la art. 726 lit. a)-e) fiind doar enumerative, iar nu limitative, era firesc să se prevadă că sunt insesizabile și bunurile declarate neurmăribile prin alte dispoziții legale.

De pildă, potrivit art. 150 alin. (1) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, sunt insesizabile „utilajele, schițele, machetele, manuscrisele și orice alte bunuri care servesc direct la realizarea unei opere ce dă naștere unui drept de autor", iar alineatul secund al aceluiași articol prevede că „sumele datorate autorilor, ca urmare a utilizării operelor lor, beneficiază de aceeași protecție ca și salariile și nu pot fi urmărite decât în aceleași condiții. Aceste sume sunt supuse impozitării conform legislației fiscale în materie".

Tot astfel, dispozițiile art. 861 NCC stabilesc imperativ că „*bunurile proprietate publică sunt* alienabile, imprescriptibile și *insesizabile*" (s.n.), în timp ce bunurile ce aparțin domeniului public al statului sunt descrise în art. 136 alin. (4) din Constituția României, la care se adaugă bunurile care, prin dispoziții exprese ale legii, sunt declarate „de uz sau de interes public". Spre deosebire de regimul bunurilor din domeniul public, de

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

principiu, bunurile ce aparțin domeniului privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale pot face obiectul executării silite, dacă legea nu dispune altfel.

Art. 727. Bunurile destinate exercitării ocupației sau profesiei debitorului. (1) Bunurile mobile care fac obiectul unei diviziuni a patrimoniului afectate exercițiului unei profesii autorizate nu pot fi urmărite decât de către creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu exercitarea profesiei respective. Dacă bunurile nu sunt afectate unui patrimoniu profesional individual, însă servesc la exercitarea ocupației sau profesiei debitorului persoană fizică, pot fi supuse urmăririi silite numai dacă nu există alte bunuri urmăribile şi numai pentru obligații de întreținere sau alte creanțe privilegiate asupra mobilelor.

(2) Dacă debitorul se ocupă cu agricultura, nu vor fi urmărite, în măsura necesară continuării lucrărilor în agricultură, inventarul agricol, inclusiv animalele de muncă, furajele pentru aceste animale şi semințele pentru cultura pământului, în afară de cazul în care asupra acestor bunuri există un drept real de garanție sau un privilegiu pentru garantarea creanței.

COMENTARIU

1. Categorii de bunuri urmăribile condiționat. Dacă în privința categoriilor de bunuri neurmăribile prevăzute de art. 726 NCPC insesizabilitatea era aplicabilă *erga omnes* și, de principiu, necondiționată, în ceea ce privește insesizabilitatea prevăzută de art. 727, aceasta este una *condiționată*, fie de o anumită calitate a creanței sau a creditorilor, fie de existența altor bunuri urmăribile. Norma art. 727 privește trei situații:

a) bunurile mobile care fac obiectul unei diviziuni a patrimoniului afectate exercițiului unei profesii autorizate;

b) bunurile mobile care, deşi nu fac obiectul unei diviziuni a patrimoniului afectate exercițiului unei profesii autorizate, servesc, totuși, exercitării profesiei;

c) bunurile necesare exercitării activității agricole.

2. Bunurile mobile care fac obiectul unei diviziuni a patrimoniului afectate exercițiului unei profesii autorizate. De pildă, intră în această categorie bunurile afectate exercitării:

– profesiei de medic într-un cabinet medical sau în alte forme de exercitare a profesiei prevăzute de legea specială, *altele decât societatea*, și care figurează în patrimoniul acestuia;

– profesiei de notar public într-un birou notarial sau în alte forme de exercitare a profesiei prevăzute de legea specială, altele decât societatea, și care figurează în patrimoniul acestuia;

– profesiei de avocat într-un cabinet de avocat sau în alte forme de exercitare a profesiei prevăzute de legea specială, *altele decât societatea*, și care figurează în patrimoniul acestuia;

– profesiei de executor judecătoresc sau în alte forme de exercitare a profesiei prevăzute de legea specială, *altele decât societatea*, și care figurează în patrimoniul acestuia;

– profesiei de practician în insolvență, mediator, consultant fiscal, contabil, expert tehnic în propriile birouri sau în alte forme de exercitare a profesiei prevăzute de legea specială, *altele decât societatea*, și care figurează în patrimoniul acestuia etc.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Ceea ce este important este faptul că aceste bunuri afectate exercițiului unei profesii autorizate pot fi urmărite *exclusiv de către creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu exercitarea profesiei respective*, iar nu și de alți creditori eventuali ai acelei persoanei fizice.

Spre exemplu, deși AB este avocat, deci o persoană fizică autorizată să exercite această profesie (potrivit Legii speciale nr. 51/1995), el nu poate fi urmărit silit asupra bunurilor afectate exercitării profesiei sale decât de clientul său ori de asociatul său de care se separă etc., creditori care au obținut un titlu executoriu ca urmare a câștigării unui proces împotriva lui AB, ca avocat (sau în calitatea sa de avocat). Dacă cel care declanșează urmărirea silită este un creditor oarecare, care are un titlu executoriu împotriva persoanei fizice (neautorizate) AB, atunci el nu poate urmări silit bunurile afectate exercițiului profesiei de avocat din patrimoniul cabinetului de avocatură al lui AB, chiar dacă AB, ca persoană particulară, nu ar avea alte bunuri.

În ceea ce privește *delimitarea bunurilor din patrimoniul profesional*, relevante sunt dispozițiile art. 33 NCC, potrivit cărora „(1) Constituirea masei patrimoniale afectate exercitării în mod individual a unei profesii autorizate se stabilește prin actul încheiat de titular, cu respectarea condițiilor de formă și de publicitate prevăzute de lege. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în cazul măririi sau micșorării patrimoniului profesional individual".

De asemenea, trebuie reținut că dispoziții asemănătoare se regăsesc în Codul civil. Astfel, art. 2324 alin (4) NCC constituie în realitate o normă de drept procesual execuțional, dispunând că „Bunurile care fac obiectul unei diviziuni a patrimoniului afectate exercițiului unei profesii autorizate de lege pot fi urmărite numai de creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu profesia respectivă. Acești creditori nu vor putea urmări celelalte bunuri ale debitorului", dispoziții care se corelează cu cele ale art. 727 NCPC.

3. Bunurile mobile care servesc exercitării profesiei debitorului persoană fizică. Dispozițiile art. 727 alin. (1) teza a II-a NCPC vizează tot bunurile necesare exercitării ocupației sau profesiei debitorului persoană fizică, dar care *nu figurează într-un patrimoniu profesional individual*, deci nu sunt achiziționate pe numele persoanei fizice autorizate, ci direct de către persoana fizică (de pildă, dacă avem în vedere tot exemplul anterior, avocatul AB achiziționează o serie de bunuri pe care le utilizează la exercitarea profesiei de avocat, dar acestea nu figurează în patrimoniul și contabilitatea cabinetului său de avocatură). Aceste bunuri sunt sesizabile doar în ipoteza în care nu există alte bunuri urmăribile în patrimoniul debitorului, însă numai pentru obligații de întreținere sau alte creanțe privilegiate asupra mobilelor.

Astfel, în lipsa altor bunuri urmăribile, bunurile la care se referă art. 727 alin. (1) teza a II-a pot constitui obiect de executare silită *dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele conditii*:

a) să nu existe alte bunuri urmăribile în afara celor necesare exercitării ocupației sau profesiei debitorului persoană fizică;

b) bunurile urmărite să nu fie afectate unui patrimoniu profesional individual;

c) creditorii urmăritori ai acestor categorii de bunuri să aibă exclusiv creanțe născute din obligații de întreținere sau alte creanțe privilegiate asupra mobilelor (deci, sub raportul creditorilor urmăritori, există o *insesizabilitate relativă* numai față de creditorii chirografari).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

4. Bunurile necesare exercitării activității agricole. În privința art. 727 alin. (2) NCPC relativ la insesizabilitatea bunurilor necesare exercitării activității agricole, justificarea dispoziției legale constă în considerații ce țin de protecția directă a debitorului urmărit și a familiei sale, dar și în considerații de ordin mai larg, respectiv de a asigura îndeplinirea unor munci agricole și de a nu împiedica activitățile productive desfășurate de debitor. Tocmai de aceea, trebuie să admitem și faptul că bunurile prevăzute aici nu pot forma obiectul a ceea ce se denumește „sechestrul cu ridicata", prin urmare, obiectul unei măsuri care l-ar împiedica pe debitorul urmărit să folosească bunurile urmărite până la momentul vânzării lor silite.

Oricum, norma instituie o *insesizabilitate relativă/condiționată*, stabilind că nu vor fi urmărite: inventarul agricol, inclusiv animalele de muncă, furajele pentru aceste animale și semințele pentru cultura pământului, însă nu în toate cazurile, ci doar atunci când acestea sunt necesare în măsura necesară continuării lucrărilor în agricultură. Mai mult, în același alineat secund al art. 727 se instituie și o *excepție de la insesizabilitatea acestor categorii de bunuri*. Astfel, ele pot fi urmărite totuși, chiar dacă ar fi necesare continuării lucrărilor în agricultură, ori de câte ori asupra lor există un drept real de garanție sau un privilegiu pentru garantarea creanței.

De aceea, vorbim de o *insesizabilitate dublu condiționată*; pentru a opera, trebuie îndeplinite *cumulativ* două condiții:

a) continuarea lucrărilor în agricultură să nu fie posibilă în lipsa acelor bunuri;

b) asupra acestor bunuri să nu existe instituit un drept real de garanție sau un privilegiu pentru garantarea creanței.

Dispozițiile art. 727 alin. (2) *nu se aplică în cazul executării silite directe*, în cadrul căreia obligația stabilită prin titlul executoriu în sarcina debitorului privește un bun determinat. Cu alte cuvinte, când debitorul este obligat să restituie un anumit animal, identificat, textul de lege este inoperant[1].

Art. 728. Limitele urmăririi veniturilor băneşti. (1) Salariile şi alte venituri periodice, pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum şi alte sume ce se plătesc periodic debitorului şi sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia pot fi urmărite:

a) până la jumătate din venitul lunar net, pentru sumele datorate cu titlu de obligație de întreținere sau alocație pentru copii;

b) până la o treime din venitul lunar net, pentru orice alte datorii.

(2) Dacă sunt mai multe urmăriri asupra aceleiaşi sume, urmărirea nu poate depăşi jumătate din venitul lunar net al debitorului, indiferent de natura creanțelor, în afară de cazul în care legea prevede altfel.

(3) Veniturile din muncă sau orice alte sume ce se plătesc periodic debitorului şi sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia, în cazul în care sunt mai mici decât cuantumul salariului minim net pe economie, pot fi urmărite numai asupra părții ce depăşeşte jumătate din acest cuantum.

(4) Ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă, compensația acordată salariaților în caz de desfacere a contractului individual de muncă pe baza oricăror dispoziții legale, precum şi sumele cuvenite şomerilor, potrivit legii, nu

[1] În acest sens, C.A. Cluj, dec. civ. nr. 953/1950, în J.N. nr. 5/1951, p. 557, citată de *V.M. Ciobanu, G. Boroi*, op. cit., 2005, p. 567-569.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

pot fi urmărite decât pentru sume datorate cu titlu de obligație de întreținere şi despăgubiri pentru repararea daunelor cauzate prin moarte sau prin vătămări corporale, dacă legea nu dispune altfel.

(5) Urmărirea drepturilor prevăzute la alin. (4) se va putea face în limita a jumătate din cuantumul acestora.

(6) Sumele reținute potrivit prevederilor alin. (1)-(4) se eliberează sau se distribuie potrivit art. 863 şi următoarele.

(7) Alocațiile de stat şi indemnizațiile pentru copii, ajutoarele pentru îngrijirea copilului bolnav, ajutoarele de maternitate, cele acordate în caz de deces, bursele de studii acordate de stat, diurnele, precum şi orice alte asemenea indemnizații cu destinație specială, stabilite potrivit legii, nu pot fi urmărite pentru niciun fel de datorii.

COMENTARIU

1. Scopul normei. După ce în art. 726 și art. 727 NCPC legiuitorul a indicat categoriile de bunuri insesizabile necondiționat sau condiționat, în art. 728 acesta se ocupă de limitele în care pot fi urmărite anumite categorii de venituri, potrivit specificului lor, precum și în considerarea asigurării unor norme de protecție socială a debitorului, care, deși dator, într-o societate democrată și evoluată, nu poate fi anihilat până la limita subzistenței.

2. Salariile și celelalte drepturi bănești cuvenite salariaților. Dintre veniturile debitorului supuse dispozițiilor de mai sus, trebuie menționate, în primul rând, salariile și celelalte drepturi bănești cuvenite salariaților. Se bucură deci de protecția acestor dispoziții nu numai salariile, ci și *orice alte drepturi bănești ce se cuvin salariatului* în temeiul contractului de muncă, indiferent de mărimea și de natura lor ori de felul contractului de muncă (pe durată determinată sau nedeterminată, cu normă întreagă sau fracțiune de normă etc.).

Pe de altă parte, în literatura de specialitate s-a arătat că textul, referindu-se la salarii, *acoperă toate categoriile de salariați* (muncitori, funcționari administrativi, cadre didactice, personal sanitar, personal de cercetare științifică, angajați militari etc.), indiferent de felul muncii prestate ori de funcția ocupată sau de modul de remunerare a muncii[1].

3. Alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență. Textul art. 728 alin. (1) nu își limitează aplicarea la salariile și la drepturile bănești cuvenite salariaților, ci dispozițiile sale sunt aplicabile și *veniturilor periodice* realizate din muncă, precum și *altor sume* ce se plătesc debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia.

Formularea textului acoperă și sumele cuvenite în baza dreptului de autor inventator sau inovator, precum și remunerația membrilor cooperativelor meșteșugărești[2]. De altfel, așa cum am arătat anterior, art. 150 alin. (2) din Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe prevede că aceste sume „beneficiază de aceeași protecție ca și salariile și nu pot fi urmărite decât în aceleași condiții", deci sunt aplicabile dispozițiile art. 728 NCPC.

---

[1] Potrivit art. 160 C. muncii, „Salariul cuprinde salariul de bază, indemnizațiile, sporurile, precum și alte adaosuri".

[2] *V.M. Ciobanu, G. Boroi*, op. cit., 2005, p. 570.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Trebuie observat că dispozițiile art. 55 alin. (1) C. fisc. definesc *veniturile asimilate salariilor*, în scopul impunerii acestora: „Sunt considerate venituri din salarii toate veniturile în bani și/sau în natură obținute de o persoană fizică ce desfășoară o activitate în baza unui contract individual de muncă sau a unui statut special prevăzut de lege, indiferent de perioada la care se referă, de denumirea veniturilor ori de forma sub care ele se acordă, inclusiv indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă", iar potrivit art. 55 alin. (2) din același cod, sunt considerate venituri asimilate salariilor:

„a) indemnizațiile din activități desfășurate ca urmare a unei funcții de demnitate publică, stabilite potrivit legii;

b) indemnizații din activități desfășurate ca urmare a unei funcții alese în cadrul persoanelor juridice fără scop patrimonial;

c) drepturile de soldă lunară, indemnizațiile, primele, premiile, sporurile și alte drepturi ale personalului militar, acordate potrivit legii;

d) indemnizația lunară brută, precum și suma din profitul net, cuvenite administratorilor la companii/societăți naționale, societăți comerciale[1] la care statul sau o autoritate a administrației publice locale este acționar majoritar, precum și la regiile autonome;

d^1) remunerația obținută de directori în baza unui contract de mandat conform prevederilor legii societăților comerciale;

d^2) remunerația primită de președintele asociației de proprietari sau de alte persoane, în baza contractului de mandat, potrivit legii privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari;

e) sumele primite de membrii fondatori ai societăților comerciale constituite prin subscripție publică;

f) sumele primite de reprezentanții în adunarea generală a acționarilor, în consiliul de administrație, membrii directoratului și ai consiliului de supraveghere, precum și în comisia de cenzori;

g) sumele primite de reprezentanții în organisme tripartite, potrivit legii;

h) indemnizația lunară a asociatului unic, la nivelul valorii înscrise în declarația de asigurări sociale;

i) indemnizația primită de angajați pe perioada delegării și detașării în altă localitate, în țară și în străinătate, în interesul serviciului, precum și orice alte sume de aceeași natură, pentru partea care depășește 2,5 ori nivelul legal stabilit prin hotărâre a Guvernului pentru personalul din instituțiile publice;

j) indemnizația administratorilor, precum și suma din profitul net cuvenite administratorilor societăților comerciale potrivit actului constitutiv sau stabilite de adunarea generală a acționarilor;

j^1) sume reprezentând salarii, diferențe de salarii, dobânzi acordate în legătură cu acestea, precum și actualizarea lor cu indicele de inflație, stabilite în baza unor hotărâri judecătorești rămase definitive și irevocabile;

j^2) indemnizațiile lunare plătite conform legii de angajatori pe perioada de neconcurență, stabilite conform contractului individual de muncă;

---

[1] Precizăm că, potrivit art. 77 din Legea nr. 76/2012, „Ori de câte ori prin legi și prin alte acte normative se face trimitere la Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale ori la «societatea comercială/societățile comerciale», după caz, trimiterea se consideră a fi făcută la Legea societăților nr. 31/1990 ori, după caz, la «societatea/societățile reglementată/reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare»".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

k) orice alte sume sau avantaje de natură salarială ori asimilate salariilor în vederea impunerii".

În opinia noastră, aceste venituri care, potrivit specificului unei anumite activități, sunt asimilate salariilor *intră sub incidența art. 728 NCPC dacă au o succesiune periodică sau se cuvin în urma unor prestații periodice succesive*.

4. Pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale. Referirea textului la pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale are, desigur, în vedere *pensiile de toate categoriile* care se plătesc din fondurile asigurărilor sociale, astfel cum sunt definite de art. 51 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, precum: pensia pentru limită de vârstă, pensia anticipată, pensia anticipată parțială, pensia de urmaș ori pensia pentru invaliditate. Astfel, sub raportul urmăririi silite, pensiile au același regim juridic, indiferent de felul lor, ele neputând fi asimilate cu ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă[1].

În ceea ce privește *pensiile facultative* reglementate de Legea nr. 204/2006, cât timp acestea constituie sume care se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia, apreciem că trebuie să beneficieze de regimul juridic prevăzut de art. 728 alin. (1)-(3) NCPC.

5. Insesizabilitate parțială. Salariile (și tot astfel veniturile periodice asimilate salariului) sunt supuse unei *insesizabilități absolute* (în raporturile cu oricare dintre creditori), dar *parțiale*, o cotă din salariu (ori din veniturile asimilate acestuia) fiind rezervată creditorilor urmăritori. Iar *această cotă este variabilă* în funcție de categoria din care face parte creditorul, adică felul creanței ce se valorifică, și anume:

a) până la 1/2 din venitul lunar net, pentru sumele datorate cu titlu de obligații de întreținere ori alocație pentru copii;

b) până la 1/3 din venitul lunar net pentru orice alte datorii[2].

Prin această reglementare, garanția comună a creditorilor este, practic, restrânsă, în privința creanței asupra salariului (dar și a veniturilor asimilate salariului), tocmai la această cotă urmăribilă. Mai mult, se observă că legiuitorul acordă o atenție deosebită executării obligațiilor de întreținere și a alocațiilor pentru copii, cărora le asigură cea mai mare cotă urmăribilă de 1/2 din venitul lunar net[3].

6. Concursul de urmăriri. Pentru ipoteza concursului de urmăriri asupra aceleiași sume (salariu, pensie, alt venit asimilat potrivit primului alineat al art. 728 NCPC), cota din venitul lunar net la dispoziția tuturor creditorilor *nu poate depăși 1/2 din acest venit*, indiferent de natura creanțelor, în afară de cazul în care legea prevede altfel.

Situații de concurs de creditori în care poate interveni distribuirea sumei reținute și în ce constă, după caz, această distribuire sunt:

a) *concursul între creditori de același rang*, dar numai în măsura în care prin realizarea cotelor ce li s-ar cuveni, din venitul lunar net, s-ar depăși plafonul de 1/2, ceea ce poate fi cazul chiar în ipoteza a doi creditori chirografari (1/3+1/3=2/3, ceea ce depă-

---

[1] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1616/1960, în C.D. 1960, p. 411-413.

[2] Prin reglementarea legală a cuantumului din venitul net realizat de debitor ce poate fi urmărit, s-au avut în vedere atât protecția debitorului pentru a se asigura mijloacele de existență a acestuia, cât și protecția creditorului pentru ca acesta din urmă să își poată recupera creanța. Faptul că debitorul are și alte datorii, dar care nu sunt supuse urmăririi, sau faptul că acesta suferă de anumite boli nu justifică reducerea cuantumului sumei de bani poprite, de la cota de 1/3 la cota de 1/4 (Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1390/R/2010, nepublicată).

[3] *V.M. Ciobanu, G. Boroi*, op. cit., 2005, p. 571.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

șește 1/2). În acest caz, distribuția se va face proporțional cu valoarea nominală a creanțelor, fără ca prin distribuire vreunul dintre creditori să poată depăși cota maximă prevăzută de lege. În cazul unei asemenea depășiri, suma ce i se cuvine creditorului în concurs va fi redusă de drept la limita maximă stabilită de lege;

b) *concursul între un creditor cu drept de preferință* (din întreținere sau alocație pentru copii) *și unul sau mai mulți creditori chirografari*. În acest caz, distribuirea constă în plata preferențială integrală a creditorului din întreținere și repartizarea, proporțional cu valoarea nominală a creanțelor, a diferenței până la 1/2 din salariul lunar net între creditorii chirografari, fără ca prin distribuire vreunul dintre creditori să poată depăși cota maximă prevăzută de lege[1].

Textul art. 728 NCPC trebuie corelat și cu dispozițiile art. 2326 NCC, care stabilește *egalitatea creditorilor*: „(1) Prețul bunurilor debitorului se împarte între creditori proporțional cu valoarea creanței fiecăruia, afară de cazul în care există între ei cauze de preferință ori convenții cu privire la ordinea îndestulării lor. (2) Creditorii care au același rang au deopotrivă drept la plată, proporțional cu valoarea creanței fiecăruia dintre ei", precum și cu dispozițiile art. 152 din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Codului civil, potrivit cărora: „(1) Dispozițiile art. 2.326 alin. (1) din Codul civil se aplică în cazurile în care creditorii trec la executarea silită a creanțelor lor prin valorificarea bunurilor sesizabile ale debitorului. (2) Dispozițiile art. 2.326 alin. (2) din Codul civil se aplică în cazul în care mai mulți creditori deținând ipoteci sau privilegii cu privire la același bun al debitorului trec la executarea silită a creanțelor lor prin valorificarea respectivului bun".

7. Veniturile din muncă sau orice sume periodice destinate asigurării mijloacelor de existență ale debitorului. O dispoziție specială de protecție socială este cea din art. 728 alin. (3) NCPC, care vizează veniturile din muncă sau orice alte sume ce se plătesc periodic debitorilor și sunt destinate mijloacelor de existență ale acestuia, în cazul în care sunt mai mici decât cuantumul salariului minim net pe economie.

Aceste venituri vor putea fi urmărite numai asupra părții ce depășește jumătate din acest cuantum (al salariului minim net pe economie).

8. Ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă, compensația acordată salariaților în caz de concediere, sumele cuvenite șomerilor. Potrivit art. 728 alin. (4) NCPC, ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă, compensația acordată salariaților în caz de desfacere a contractului de muncă, pe baza oricărei dispoziții legale, precum și sumele cuvenite șomerilor *pot fi urmărite exclusiv pentru sume datorate cu titlu de obligații de întreținere și despăgubiri pentru repararea daunelor cauzate prin moarte sau vătămări corporale*, dacă legea nu dispune altfel.

Legiuitorul enumeră în mod limitativ care sunt veniturile salariaților care se bucură de o *insesizabilitate relativă parțială*, aceste venituri neputând fi urmărite decât de cele două categorii de creditori pe care legea îi indică expres – creditori din întreținere și din despăgubiri pentru repararea daunelor cauzate prin vătămări corporale sau prin moarte – și numai în limita legală de „jumătate din cuantumul acestora" [art. 728 alin. (5)].

În privința celorlalți creditori decât cei menționați expres în art. 728 alin. (4), vorbim despre o *insesizabilitate absolută și totală*, aceste categorii de venituri fiind exceptate de la urmărire în mod obișnuit.

---

[1] *Idem*, p. 571-574.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

9. Venituri insesizabile absolut. Prevederile art. 728 alin. (7) NCPC stabilesc *de plano* o insesizabilitate absolută și totală, statuând expres imposibilitatea de urmărire silită a alocațiilor de stat și indemnizațiilor pentru copii, a ajutoarelor pentru îngrijirea copilului bolnav, a ajutoarelor de maternitate, a celor acordate în caz de deces, a burselor de studii acordate de stat, a diurnelor, precum și a oricăror alte asemenea indemnizații cu destinație specială, stabilite potrivit legii, *indiferent de natura creanței* („pentru niciun fel de datorii").

În doctrină s-a arătat că, în toate aceste cazuri, fiind vorba despre venituri cu o destinație specială, orice urmărire silită, fie ea și parțială, ar fi de natură să împiedice îndeplinirea scopului pentru care sumele respective au fost acordate și de aceea insesizabilitatea este absolută și totală[1].

Prin sintagma „indemnizații cu destinație specială, stabilite potrivit legii", trimitem la comentariile noastre anterioare de la art. 728 alin. (3) privind referințele la art. 55 C. fisc.; de asemenea, trebuie observate și dispozițiile art. 160 C. muncii, potrivit cărora salariul cuprinde salariul de bază, sporurile, precum și alte adaosuri.

Art. 729. Sancțiune. Renunțarea la beneficiul dispozițiilor prevăzute în articolele din prezenta secțiune, precum şi urmărirea ori cesiunea făcută cu încălcarea acestor dispoziții sunt nule de drept.

COMENTARIU

Articolul 729 reia și completează, totodată, textul art. 410 CPC 1865, instituind un caz de *nulitate expresă* a actului de procedură prin care fie se renunță la beneficiul dispozițiilor at. 726-728 NCPC, fie se realizează o cesiune sau o urmărire silită cu nerespectarea acestor dispoziții.

Cu toate acestea, dacă renunțarea sau cesiunea este efectuată ca act juridic civil, iar nu în cadrul procedurii de executare (și chiar dacă ar urma să producă efecte și în privința executării), apreciem că asemenea acte sunt lovite de *nulitate absolută* [potrivit art. 1247 alin. (1) NCC] pentru nerespectarea normelor imperative de ordine publică, respectiv a dispozițiilor art. 729 NCPC, pentru că ceea ce ocrotește o astfel de normă este fără îndoială un interes general, iar nu unul particular, cum ar părea la prima vedere.

Cât despre formularea „nule de drept", apreciem că aceasta nu trebuie interpretată în sensul că, *ope legis*, încălcarea acestei norme atrage nulitatea absolută și atât. Subliniem că nici noile prevederi ale Codul civil nu au reținut o prevedere referitoare la existența vreunor *nulități de drept*, tocmai pentru faptul că, în sistemul nostru de drept, nici nulitatea absolută nu operează de drept, fiind necesară intervenția instanței judecătorești care să verifice existența sau inexistența cauzei de nulitate, iar, în caz afirmativ, să pronunțe nulitatea actului. Așa cum s-a subliniat încă din doctrina clasică, „în toate cazurile de nulitate, judecătorul constată cauza ineficacității actului și, odată cauza constatată, el proclamă nulitatea actului"[2].

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi*, op. cit., 2005, p. 572.

[2] *C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu*, Tratat de drept civil român, vol. I, Ed. All, București, 1998, p. 123.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Secțiunea a 2-a. Procedura urmăririi mobiliare

§1. Sechestrarea bunurilor mobile

Art. 730. Indicarea bunurilor asupra cărora să se facă executarea. Pentru realizarea creanțelor sale, creditorul va putea urmări bunurile mobile ale debitorului, aflate la acesta sau la alte persoane. Creditorul poate indica bunurile mobile asupra cărora ar voi să se facă executarea. Dacă executorul judecătoresc apreciază că prin valorificarea acestor bunuri nu se asigură realizarea drepturilor creditorului, el va urmări şi alte bunuri.

COMENTARIU

Urmărirea silită mobiliară a bunurilor aparținând debitorului reprezintă una dintre formele executării silite, prin intermediul căreia creditorul, care are o creanță împotriva debitorului stabilită sau constatată prin intermediul unui titlu executoriu, încearcă să și-o valorifice prin suma rezultată ca urmare a vânzării bunurilor mobile ale debitorului său.

Având în vedere că prin intermediul executării silite se urmărește satisfacerea creanței creditorului, acesta din urmă poate urmări bunurile mobile ale debitorului său, indiferent dacă acestea se află în posesia sa sau a unui terț. Condiția *sine qua non* pentru aplicarea acestei proceduri este ca *bunurile mobile a căror urmărire se solicită să fie proprietatea debitorului*, indiferent în posesia cărei persoane se găsesc.

Având în vedere natura bunurilor urmărite, nu de puține ori ne putem găsi în ipoteza sechestrării și a altor bunuri decât cele ale debitorului, caz în care terțul ale cărui bunuri au fost sechestrate alături de cele ale debitorului sau care deține bunuri ale unei alte persoane decât debitorul va trebui să apeleze la mijloace legale pentru scoaterea de sub urmărire a bunurilor sale (fie contestația la executare, fie revendicarea mobiliară). Prin urmare, elementul determinant pentru instituirea sechestrului nu este posesia bunului, ci *proprietatea* acestora[1].

Executorul judecătoresc va aplica sechestrul asupra bunurilor mobile indicate de către creditor, ceea ce înseamnă că, într-o primă fază, *creditorul are un drept de opțiune asupra bunurilor mobile ale debitorului său pe care le-ar putea supune vânzării silite.* Totuși, în ipoteza în care creditorul nu are posibilitatea de a indica aceste bunuri, executorul va efectua verificări în vederea identificării și sechestrării lor în scopul executării silite.

În ipoteza în care executorul judecătoresc apreciază că prin valorificarea acestor bunuri nu se asigură realizarea drepturilor creditorului, el are posibilitatea de a urmări și alte bunuri proprietatea debitorului.

Pentru a contabiliza dacă bunurile asupra cărora se aplică sechestrul sunt suficiente pentru realizarea creanței creditorului și pentru a se stabili dacă mai este necesară sechestrarea și a altor bunuri, potrivit prevederilor art. 757 NCPC, cu ocazia aplicării sechestrului, executorul judecătoresc este obligat să identifice și să evalueze bunurile sechestrate la valoarea lor de circulație, raportată la prețurile medii de piață din localitatea respectivă, cu excepția situației în care aceasta nu este cu putință.

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 338-339.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 731. Aplicarea sechestrului asupra bunurilor debitorului. (1) Dacă în termen de o zi de la comunicarea somației însoțite de încheierea de încuviințare a executării debitorul nu plăteşte suma datorată, executorul judecătoresc va proceda la sechestrarea bunurilor mobile urmăribile ale debitorului, în vederea valorificării lor, chiar dacă acestea sunt deținute de un terț.

(2) În cazul în care există pericol evident de sustragere a bunurilor de la urmărire, la solicitarea creditorului făcută în cuprinsul cererii de executare, instanța, prin încheierea de încuviințare a executării, va dispune sechestrarea bunurilor urmăribile odată cu comunicarea somației către debitor. În acest caz, se va face mențiunea corespunzătoare în chiar încheierea de încuviințare a executării.

(3) Pentru bunurile sechestrate asigurător nu este necesară o nouă sechestrare, executorul judecătoresc fiind însă obligat să verifice dacă bunurile respective se găsesc la locul aplicării sechestrului şi dacă nu au fost substituite sau degradate, precum şi să sechestreze alte bunuri ale debitorului, în cazul în care cele găsite la verificare nu sunt suficiente pentru realizarea creanței.

(4) Bunurile mobile aflate în locul care constituie domiciliul sau reşedința ori, după caz, sediul social sau punctul de lucru al debitorului se prezumă, până la proba contrară, că aparțin acestuia din urmă. În cazul în care se afirmă că unele bunuri aparțin altei persoane, dar drepturile acesteia nu rezultă din înscrisuri cu dată certă, executorul va sechestra bunurile, însă va face mențiune în procesul-verbal de sechestru despre drepturile pretinse.

COMENTARIU

1. Declanșarea procedurii. Emiterea somației de către executorul judecătoresc către debitor constituie etapa premergătoare executării silite mobiliare. Odată comunicată somația împreună cu încheierea de încuviințare a executării, debitorul are la dispoziție o zi pentru a-și executa obligația în mod voluntar, termen care se calculează potrivit dispozițiilor art. 181 NCPC. În ipoteza în care debitorul nu achită în termenul defipt de lege creanța, va începe împotriva sa procedura urmăririi silite mobiliare.

De la regula referitoare la termenul de o zi pentru achitarea voluntară a creanței legiuitorul a instituit, în cuprinsul art. 731 alin. (2), și o *excepție*, incidentă în ipoteza în care există pericol evident de sustragere a bunurilor de la urmărire de către debitor, caz în care, la solicitarea creditorului făcută în cuprinsul cererii de executare, instanța, prin încheierea de încuviințare a executării, va dispune *sechestrarea bunurilor urmăribile* odată cu comunicarea somației către debitor, făcând mențiune despre aceasta în chiar încheierea de încuviințare.

Într-o atare situație, debitorul nu va mai beneficia de termenul de o zi pentru executarea voluntară a obligației, ci, odată cu comunicarea somației, se va putea institui sechestrul asupra bunurilor sale mobile. Practic, este o măsură de excepție, care se dispune numai într-o situație de excepție, în urma existenței unui material probator de natură a forma convingerea instanței că debitorul urmează a-și sustrage bunurile de la urmărire.

În toate cazurile *este necesară încheierea de încuviințare a executării* emisă de instanța de judecată competentă, întrucât o simplă cerere de sechestru din partea unui pretins creditor, cât timp nu a fost admisă de instanța sesizată, nu poate aduce atingere

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

capacității celui împotriva căruia s-a formulat cererea de a putea dispune în orice mod de bunurile sale[1].

2. Sechestrarea bunurilor. Odată demarată procedura executării silite, executorul judecătoresc, în vederea realizării creanței creditorului, va sechestra bunurile mobile urmăribile aparținând debitorului, indiferent dacă acestea se găsesc în posesia sa ori a unor terți.

Categoria bunurilor mobile asupra cărora legea instituie o *prezumție legală* că aparțin debitorului sunt acelea care se găsesc de către executorul judecătoresc la domiciliul, reședința, sediul social sau punctul de lucru al debitorului, astfel cum aceste noțiuni sunt definite de dispozițiile legale.

Această prezumție are caracter *relativ*, putând fi răsturnată prin proba contrară, caz în care este necesar a fi prezentate documente justificative de natură a demonstra persoana care are calitatea de proprietar al acestora.

Legiuitorul impune cerința prezentării unui *înscris cu dată certă* pentru a proba că bunul aparține unei alte persoane decât debitorul. Simpla afirmație a unui terț că el este proprietarul unui bun nu este suficientă pentru a răsturna prezumția legală și nici prezentarea unui înscris care nu are dată certă, acestea putând determina doar mențiunea executorului judecătoresc despre drepturile pretinse în cuprinsul procesului-verbal de sechestru, bunurile fiind sechestrate. Prin urmare, pentru excluderea de la urmărire a unui bun mobil care se află în domiciliul, reședința, sediul social sau punctul de lucru al debitorului, este necesar a se prezenta înscrisuri cu dată certă, înțelegându-se prin acestea înscrisuri autentice astfel cum sunt definite de prevederile art. 269 NCPC sau înscrisuri sub semnătură privată în sensul art. 272 coroborat cu art. 278 din același cod.

3. Sechestru asigurător anterior instituit. Dispozițiile art. 731 alin. (3) instituie o procedură specială de urmat în cazul bunurilor mobile urmăribile asupra cărora s-a dispus sechestrul asigurător în condițiile art. 951 NCPC. Ca și în vechea reglementare [art. 411 alin. (4) CPC 1865], pentru această categorie de bunuri nu mai este necesară o nouă sechestrare, executorului judecătoresc incumbându-i însă o serie de obligații, respectiv de a verifica dacă bunurile respective se găsesc la locul aplicării sechestrului și dacă nu au fost substituite sau degradate.

Cu alte cuvinte, executorul judecătoresc va trebui să se deplaseze la locurile unde se găsesc bunurile sechestrate asigurător și să verifice dacă acestea mai există, precum și starea lor materială, adică dacă și-au păstrat valoarea economică ori au fost substituite ori degradate (de exemplu, se înlocuiește un obiect de artă cu unul fără valoare[2]). Totodată, executorul are posibilitatea de a sechestra alte bunuri ale debitorului, în cazul în care cele găsite la verificare nu sunt suficiente pentru realizarea creanței.

Per a contrario, ori de câte ori nu există un sechestru asigurător anterior instituit, executorul judecătoresc va proceda la sechestrarea bunurilor mobile ale debitorului, moment de la care, potrivit dispozițiilor art. 744 NCPC, acesta nu mai poate dispune de ele pe timpul cât durează executarea, sub sancțiunea unei amenzi judiciare de la 2.000 lei la 10.000 lei, dacă fapta nu constituie infracțiune.

4. Existența unui alt sechestru anterior. În ipoteza existenței unui sechestru anterior, executorul judecătoresc va proceda conform dispozițiilor art. 742 NCPC, în sensul că,

---

[1] Cas. II, 12 februarie 1896, citată de *Em. Dan*, op. cit., p. 512, nr. 4, *apud S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 339, nota de subsol nr. 8.

[2] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 341.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

după ce va lua o copie de pe procesul-verbal de înființare anterioară a sechestrului, aflat în mâna debitorului, terțului deținător sau al administratorului-sechestru ori la domiciliul sau sediul acestuia, va încheia un proces-verbal în care va arăta numele și calitatea celui care a făcut urmărirea anterioară și va declara aceleași bunuri sechestrate și de el.

De asemenea, dispozițiile art. 731 urmează a fi corelate și cu prevederile legale referitoare la *conexarea executărilor*, iar astfel executarea sechestrului anterior instituit va fi conexată cu cea ulterioară referitoare la sechestrarea bunurilor mobile, după regulile prevăzute în cuprinsul art. 653 NCPC.

Art. 732. Sechestrarea bunurilor aflate în mâinile terților. (1) Sechestrul se va putea aplica şi asupra bunurilor aparținând debitorului, dar deținute de un terț, afară numai dacă acesta din urmă nu recunoaşte că bunurile aparțin debitorului urmărit. Dacă terțul recunoaşte că bunurile aparțin debitorului, este obligat să declare dacă le deține în temeiul vreunui titlu şi să înmâneze executorului o copie certificată a acestuia, dacă este cazul.

(2) Dacă terțul deținător nu recunoaşte că bunurile aparțin debitorului, dar creditorul pretinde şi face dovada că bunurile respective sunt ale acestuia, instanța de executare va putea, prin încheiere definitivă, dată cu citarea în termen scurt a părților, să îl autorizeze pe executor să continue aplicarea sechestrului.

(3) Terțul deținător care are un drept de folosință asupra bunului sechestrat poate să ceară instanței de executare să fie autorizat să folosească în continuare bunul, dacă pentru acesta există o asigurare facultativă contra daunelor ori urmează să fie contractată, în termenul fixat de instanță, după caz. În toate cazurile, acordul creditorului urmăritor în acest sens suplineşte autorizația instanței de executare.

COMENTARIU

1. Noutatea reglementării. Articolul 732 cuprinde dispoziții cu caracter de noutate în materia procedurii de executare a bunurilor mobile, instituind o serie de reguli referitoare la această modalitate de aplicare a sechestrului, în raport, pe de o parte, de atitudinea de recunoaştere sau negare a dreptului terțului asupra bunului, iar, pe de altă parte, de mijloacele de probă pe care debitorul sau terțul le are în susținerea pretențiilor sale sau a existenței sau inexistenței unui drept de folosință al terțului asupra bunului mobil ce urmează a fi supus sechestrului.

2. Recunoaşterea de către terț a calității debitorului de proprietar al bunurilor. O primă regulă constă în aceea că sechestrul asupra bunurilor mobile aparținând debitorului, dar deținute de un terț, se va putea aplica ori de câte ori acesta recunoaşte că bunurile aparțin debitorului urmărit, fiind obligat să declare și dacă le deține sau nu în temeiul vreunui titlu și, dacă răspunsul este afirmativ, să pună la dispoziția executorului o copie certificată de pe eventualul titlu.

3. Contestarea de către terț a calității debitorului de proprietar al bunurilor. O a doua regulă devine incidentă atunci când terțul deținător nu recunoaşte că bunurile aparțin debitorului.

În această situație, instanța de executare va putea, prin *încheiere definitivă*, dată cu citarea în termen scurt a părților, să îl autorizeze pe executor să continue aplicarea

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sechestrului, însă numai dacă creditorul reușește să facă dovada că bunurile sunt ale debitorului, și nu ale terțului.

Per a contrario, executarea asupra bunurilor despre care terțul susține că nu sunt ale debitorului nu va putea continua, atâta timp cât creditorul nu va putea face dovada că bunurile respective aparțin debitorului urmărit.

4. Existența unui drept de folosință al terțului asupra bunului. A treia regulă își găsește aplicabilitatea în situația existenței unui drept de folosință al terțului asupra bunului sechestrat.

În această situație, este necesară *autorizația instanței* pentru folosirea de către terț în continuare a bunului, autorizație care se va obține *sub condiția prezentării de către acesta a unei asigurări facultative asupra bunului*. Prin urmare, dacă terțul are încheiat un contract de asigurare contra riscurilor care pot plana asupra bunului sechestrat, pe care îl prezintă instanței, el poate obține din partea acesteia autorizația de folosire în continuare a bunului.

În ipoteza inexistenței unui asemenea contract, instanța îi va pune în vedere ca într-un anumit termen să încheie contractul de asigurare pentru bunul supus sechestrării, urmând ca, după momentul în care terțul va face dovada încheierii asigurării, instanța să se pronunțe asupra autorizării.

Apreciem că, în ipoteza în care terțul nu va încheia contractul de asigurare în termenul dispus de instanță, va pierde dreptul de folosință asupra bunului. Aceasta, întrucât prin asigurarea bunului supus sechestrului se urmărește protejarea interesului creditorului, care ar putea fi afectat în situația în care bunul folosit de terț ar pieri sau ar fi degradat. În condițiile existenței unei asigurări facultative, chiar dacă riscurile se produc, asigurătorul va fi obligat la plata contravalorii prejudiciului suferit, caz în care nu se mai poate pune în discuție prejudicierea patrimoniului creditorului.

Procedura de autorizare prin care instanța dispune ca terțul să folosească în continuare bunul mobil până la momentul valorificării acestuia conform prevederilor art. 752 NCPC se derulează după regulile *procedurii necontencioase*. Însă, în situația în care creditorul este de acord cu exercitarea dreptului de folosință de către terț, acesta din urmă nu mai are nevoie de autorizația instanței de executare pentru exercițiul dreptului său.

Art. 733. Concursul forței publice. (1) Prezența unui agent de poliție, unui jandarm sau a altor agenți ai forței publice va fi necesară, sub sancțiunea nulității, în următoarele situații:

1. dacă uşile imobilului debitorului sau al terțului deținător sunt încuiate şi acesta refuză să le deschidă;

2. dacă ei refuză să deschidă camerele sau mobilele;

3. dacă debitorul sau terțul deținător lipseşte şi în imobil nu se găseşte nicio persoană majoră sau nimeni nu dă curs solicitării executorului de deschidere a uşilor imobilului.

(2) După deschiderea uşilor sau mobilelor, prezența celor menționați la alin. (1) va putea fi suplinită prin 2 martori asistenți.

(3) În afara situațiilor prevăzute la alin. (1), executorul judecătoresc va putea, de asemenea, cere concursul forței publice, fie pentru a înlătura împotrivirea la sechestru, fie pentru păstrarea ordinii în timpul sechestrării.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Natura normei. Dispozițiile art. 733 prevăd cazurile în care executorul judecătoresc *trebuie* sau, după caz, *poate* apela la concursul forței publice pentru a realiza punerea sub sechestru a bunurilor mobile ce aparțin debitorului urmărit.

Textul prevede, pe de o parte, situațiile în care executorul *este obligat*, sub sancțiunea nulității actului de executare, de a apela la forța publică, iar, pe de altă parte, situațiile în care acesta *poate* apela la forța publică, situație în care nulitatea poate interveni doar sub condiția demonstrării unei vătămări în condițiile art. 175 NCPC.

Creditorul nu este obligat să participe la aceste operațiuni de executare silită[1].

2. Situații în care concursul forței publice este obligatoriu. Executorul judecătoresc este obligat de dispozițiile imperative ale art. 733 alin. (1) ca, în situațiile prevăzute de acest text, să solicite sprijinul forței publice. Prezența unui agent de poliție, a unui jandarm sau a altor agenți ai forței publice va fi necesară în oricare dintre următoarele ipoteze:

a) ușile imobilului debitorului sau al terțului deținător sunt încuiate și acesta refuză să le deschidă;

b) debitorul sau terțul refuză să deschidă camerele sau mobilele;

c) debitorul sau terțul deținător lipsește și în imobil nu se găsește nicio persoană majoră sau nimeni nu dă curs solicitării executorului de deschidere a ușilor imobilului.

Se poate observa că, deși în situațiile prezentate în cuprinsul art. 733 alin. (1) textul folosește noțiunea de imobil, pentru a înțelege accepțiunea termenului în acest context, este necesar a ne raporta la prevederile art. 731 alin. (4) NCPC, care dispun asupra locurilor unde legea prezumă că, dacă se găsesc bunuri mobile, acestea aparțin debitorului. Cu alte cuvinte, executorul judecătoresc va folosi forța publică pentru a pătrunde în domiciliul, reședința, sediul social sau punctul de lucru al debitorului urmărit sau al terțului.

Prezența reprezentanților organelor de stat este *necesară numai la deschiderea ușilor sau mobilelor*, pentru a nu se putea vorbi de o violare de domiciliu sau de abuz în serviciu, dar odată această operație efectuată, ei se pot retrage, putând fi înlocuiți prin doi martori asistenți[2].

Dacă executorul pătrunde în locuința debitorului în absența persoanelor prevăzute la art. 733 alin. (1), respectivul act de executare este sancționat cu *nulitatea absolută*, fiind vorba despre o nulitate *expresă*, prevăzută de o normă imperativă, astfel încât vătămarea debitorului este prezumată până la dovada contrarie[3].

3. Situații în care concursul forței publice este facultativ. Dispozițiile art. 733 alin. (3) instituie posibilitatea pentru executorul judecătoresc de a cere concursul forței publice în alte două situații, respectiv:

a) pentru a înlătura împotrivirea la sechestru;

b) pentru păstrarea ordinii în timpul sechestrării.

În aceste cazuri, rămâne la latitudinea executorului judecătoresc dacă, în raport de situația concretă, se impune pătrunderea în imobilul aparținând debitorului sau al terțului apelând la concursul reprezentanților organelor de stat sau nu.

---

[1] *D.A.P. Florescu, P. Coman, Th. Mrejeru, M. Safta, G. Bălașa*, Executarea silită. Reglementare. Doctrină. Jurisprudență, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 32.

[2] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 340.

[3] *G. Răducan*, Dreptul executării silite. Titlul executoriu european, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 135-136.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 734. Deschiderea încăperilor şi mobilelor. În toate cazurile, încăperile şi mobilele se vor deschide treptat, pe măsură ce bunurile sechestrate se vor trece în procesul-verbal de sechestru.

COMENTARIU

După intrarea în imobil, executorul va proceda la deschiderea camerelor și a mobilelor, care se va face treptat. Justificarea acestei dispoziții este aceea ca pătrunderea executorului judecătoresc în locuința debitorului să nu se facă *decât în măsura necesară îndestulării creanței creditorului*.

Astfel, dacă mobilele găsite în parte în încăperi (la domiciliul, reședința, sediul social sau punctul de lucru al debitorului) și consemnate în procesul-verbal întocmit de executor sunt suficiente pentru îndestularea creditorului, nu mai este nevoie să se treacă și în restul încăperilor.

Dimpotrivă, dacă executorul judecătoresc apreciază că prin valorificarea bunurilor găsite nu se asigură realizarea drepturilor creditorului, el va urmări și alte bunuri, conform prevederilor art. 730 NCPC.

Art. 735. Participarea specialiştilor. Executorul judecătoresc va putea recurge, dacă este cazul, şi la serviciile unor specialişti, pentru deschiderea localului, încăperilor, caselor de fier şi a oricăror alte mobile în care se află bunurile ce urmează a fi sechestrate, pentru identificarea acestora ori pentru a asigura transportul lor, după caz.

COMENTARIU

Pe lângă persoanele care aparțin organelor de stat și a căror prezență este obligatorie în cele trei ipoteze prevăzute de art. 733 alin. (1) NCPC, dacă debitorul sau terțul deținător refuză să deschidă camerele sau mobilele ori dacă aceștia lipsesc și în imobil nu se găsește nicio persoană majoră sau nimeni nu dă curs solicitării de deschidere a ușilor, executorul va recurge și la serviciile unor alți specialiști, dacă accesul în încăperi sau în mobile este greu de realizat.

Astfel, executorul poate apela la serviciile unui mecanic, lăcătuș etc. pentru a deschide cu instrumente speciale încuietorile încăperii sau ale bunului mobil. Scopul prezenței acestor specialiști este de a păstra, pe cât este cu putință, încuietorile intacte. Însă, dacă încuietorile sunt afectate, acestea fie vor fi înlocuite, fie se vor pune lacăte la sfârșitul operației, atât pentru paza lucrurilor sechestrate, cât și a celor nesechestrate.

Art. 736. Sechestrul asupra bunurilor aflate în casete închiriate. Dispozițiile art. 733-735 sunt aplicabile în mod corespunzător şi în cazul când sechestrul se înființează asupra conținutului casetelor închiriate de debitor la instituții de credit sau la alte unități specializate.

COMENTARIU

În situația în care sechestrul urmează a se înființa asupra bunurilor mobile care se găsesc în casete închiriate de debitor la instituții de credit sau alte asemenea unități, executorul judecătoresc va urma aceeași procedură ca în cazul sechestrării bunurilor mobile aflate în locuința debitorului urmărit sau a terțului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 737. Identificarea bunurilor sechestrate. (1) Executorul judecătoresc este obligat să identifice bunurile sechestrate printr-un semn distinctiv, putând şi fotografia sau filma bunurile sechestrate.

(2) Dacă debitorul cere ca bunurile să fie aşezate într-o încăpere cu intrări sigilate, acest semn nu se va aplica.

COMENTARIU

Bunurile sechestrate trebuie marcate printr-un semn distinctiv, executorul judecătoresc putându-le chiar fotografia sau filma. Dacă debitorul urmărit solicită ca bunurile să fie aşezate într-o încăpere cu intrări sigilate, nu se va mai aplica semnul distinctiv pe fiecare dintre bunurile sechestrate.

De la regula potrivit căreia bunurile sechestrate necesită a fi marcate prin semne distinctive, art. 738 NCPC instituie o *excepție*, care își găsește aplicabilitatea atunci când bunurile sechestrate sunt deja identificate prin înscrisuri eliberate sau certificate de instituțiile competente, caz în care se vor face mențiuni asupra aplicării sechestrului pe chiar înscrisurile respective.

Conform prevederilor Codului penal, *ruperea de sigilii* este considerată infracțiune și pedepsită ca atare, chiar dacă nu este urmată de sustragerea bunurilor sechestrate (art. 243 C. pen.), iar custodele care săvârșește această faptă este pedepsit chiar și în cazul în care infracțiunea se săvârșește din culpă. Articolul 244 C. pen. prevede infracțiunea de *sustragere de sub sechestru*, care are un regim juridic aparte, consecința fiind existența unui concurs de infracțiuni în ipoteza în care o persoană rupe sigiliile și sustrage bunurile sechestrate.

Art. 738. Sechestrul asupra bunurilor deja identificate. (1) Dacă animalele sau obiectele sechestrate sunt identificate, potrivit unor dispoziții legale, prin înscrisuri eliberate ori certificate de o autoritate sau instituție publică, se va face mențiune despre aplicarea sechestrului pe aceste înscrisuri.

(2) În cazul în care debitorul nu are sau refuză să înfățişeze înscrisurile respective, executorul va proceda la aplicarea unui semn distinctiv asupra acestor bunuri, dacă acest lucru este posibil, sau, la cererea creditorului, la ridicarea şi încredințarea lor unui administrator-sechestru desemnat de creditor, pe răspunderea acestuia. Toate cheltuielile efectuate cu aplicarea acestor măsuri vor fi avansate de creditor şi suportate de debitor în cadrul cheltuielilor de executare.

COMENTARIU

Prin excepție de la art. 737 NCPC, atunci când bunurile mobile sunt deja identificate prin înscrisuri eliberate sau certificate de o autoritate sau instituție publică, nu se vor aplica semnele distinctive bunurilor sechestrate, ci se va menționa pe înscrisurile respective despre faptul că bunurile se află sub sechestru.

Pentru a nu se aplica semnul distinctiv necesar identificării bunurilor, prevăzut la art. 737, se impune *îndeplinirea cumulativă a anumitor condiții*:

a) existența unor înscrisuri emise de autoritățile competente, prin care să fie identificate bunurile mobile;

b) înfățișarea înscrisurilor executorului judecătoresc de către debitor sau persoana care le deține; în caz contrar, bunurile vor fi identificate prin aplicarea semnului distinc-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tiv sau, la cererea creditorului, vor fi ridicate și încredințate unui administrator-sechestru desemnat de creditor, pe răspunderea acestuia.

Cheltuielile pe care creditorul le avansează pentru identificarea și sechestrarea bunurilor mobile vor fi recuperate de la debitor, intrând în cuantumul cheltuielilor de executare.

Art. 739. Sechestrarea autovehiculelor. (1) În cadrul procedurii de urmărire a unui autovehicul, proprietatea debitorului, executorul judecătoresc poate dispune sechestrarea acelui bun, făcând mențiunea acestei măsuri şi pe certificatul de înmatriculare, precum şi pe cartea de identitate a autovehiculului respectiv. Dacă această din urmă măsură nu poate fi aplicată din diferite motive, executorul judecătoresc va menționa acest aspect în procesul-verbal de sechestru, precum şi cauzele care au dus la crearea acestei situații.

(2) Autovehiculul va fi sechestrat prin aplicarea de sigilii sau dat în depozitul unei persoane alese cu precădere de către creditor. Un exemplar al procesului-verbal de urmărire al acelui autovehicul va fi comunicat atât organelor de poliție rutieră, cât şi organelor fiscale în raza cărora a fost înmatriculat acel bun, pentru a nota această măsură în evidențele proprii. Dacă indisponibilizarea autovehiculului şi a documentelor precizate la alin. (1) nu poate fi realizată la termenul la care executorul judecătoresc a dispus aplicarea măsurii sechestrului, procesul-verbal va fi comunicat serviciului de poliție rutieră, care va putea opri în trafic autovehiculul urmărit, indiferent de locul în care acesta se află.

(3) Organul de poliție rutieră va putea opri în trafic autovehiculul sechestrat şi va proceda la ridicarea certificatului de înmatriculare, a cărții de identitate, punând în vedere conducătorului autovehiculului că bunul este sechestrat şi să se prezinte într-un termen rezonabil la executorul judecătoresc. Totodată va anunța, de îndată, executorul judecătoresc care a aplicat măsura prevăzută la alin. (1). Această operațiune va fi consemnată de către organul de poliție într-un proces-verbal, în care se va face şi o descriere sumară a autovehiculului sechestrat, o copie a acestuia fiind remisă conducătorului autovehiculului. Atât documentele, cât şi o copie a procesului-verbal vor fi trimise executorului judecătoresc care a aplicat măsura sechestrului asupra acelui autovehicul.

(4) Executorul judecătoresc poate aplica, de asemenea, măsura sechestrului asupra unui autovehicul în baza datelor obținute de la serviciul public comunitar regim permise de conducere şi înmatriculare a vehiculelor, dacă debitorul în cauză este proprietarul înregistrat al acelui bun, poliția rutieră, în baza procesului-verbal comunicat de executorul judecătoresc, urmând a proceda potrivit alin. (2) şi (3).

(5) Autovehiculul supus sechestrului potrivit dispozițiilor prezentului articol va putea fi folosit de către debitor până la valorificare, dacă acesta depune sau remite executorului judecătoresc o poliță de asigurare negociabilă, la o sumă asigurată cel puțin egală cu valoarea de asigurare a autovehiculului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Legiuitorul a prevăzut în cuprinsul art. 739 procedura de urmat în cazul în care în patrimoniul debitorului figurează un autovehicul, stabilind reguli speciale privind procedura de urmărire a acestuia.

În primul rând, executorul judecătoresc va face mențiune asupra faptului că autoturismul este sub sechestru atât pe certificatul de înmatriculare, cât și pe cartea de identitate a autovehiculului respectiv, în măsura în care acest lucru este posibil. Dacă nu se pot face aceste înscrieri pe cele două înscrisuri (fie că nu se găsesc, fie că sunt deteriorate etc.), mențiunea referitoare la motivul care a determinat imposibilitatea de înscriere a sechestrului pe certificatul de înmatriculare și cartea de identitate a autovehiculului va fi scrisă în procesul-verbal de sechestru.

Atât în situația în care sechestrul a fost înscris în documentele mașinii, cât și în ipoteza în care acest lucru a fost imposibil de efectuat, executorul menționând cauzele ce au determinat imposibilitatea înscrierii în actele mașinii, autovehiculul va fi sechestrat prin aplicarea de sigilii sau va fi dat în depozit unei persoane alese de către creditor.

Un exemplar al procesului-verbal de urmărire a autovehiculului aparținând debitorului va fi comunicat atât organelor de poliție rutieră, cât și organelor fiscale în raza cărora a fost înmatriculat acel bun, pentru a nota această măsură în evidențele proprii. Deși dispozițiile art. 739 alin. (2) nu prevăd, apreciem că *o copie a procesului-verbal va rămâne la dosarul de executare al biroului executorului judecătoresc*.

Dacă indisponibilizarea autovehiculului, a certificatului de înmatriculare și a cărții de identitate a autovehiculului nu poate avea loc la momentul la care executorul a dispus aplicarea sechestrului, procesul-verbal va fi comunicat serviciului de poliție rutieră, care, de la momentul la care va primi procesul-verbal, va putea opri în trafic autovehiculul urmărit, indiferent de locul în care acesta se află, caz în care organul de poliție va proceda la ridicarea certificatului de înmatriculare, a cărții de identitate, înscrisuri care vor fi remise de către organul de poliție executorului judecătoresc, împreună cu procesul-verbal pe care îl va întocmi, aducând, totodată, la cunoștința conducătorului autovehiculului că bunul este sechestrat și să se prezinte într-un *termen rezonabil* la executorul judecătoresc.

Procesul-verbal întocmit de organul de poliție va cuprinde mențiuni referitoare la descrierea autovehiculului sechestrat, a faptului că au fost reținute certificatul de înmatriculare și cartea de identitate a autoturismului. O copie de pe acesta va fi predată conducătorului auto, precum și executorului judecătoresc, odată cu trimiterea procesului-verbal, fiindu-i trimise acestuia din urmă și documentele autoturismului reținute de organul de poliție.

Executorul judecătoresc poate efectua *verificări la serviciul public comunitar regim permise de conducere și înmatriculare a vehiculelor*, caz în care, dacă va descoperi alte autoturisme aparținând debitorului, va putea aplica asupra acestora măsura sechestrului, dispozițiile art. 739 alin. (2) și (3) găsindu-și aplicabilitatea și în această situație.

Dispozițiile art. 739 alin. (5) prevăd posibilitatea pentru debitorul al cărui autoturism a fost pus sub sechestru de *a continua folosirea acestuia până la momentul valorificării*, sub condiția de a prezenta, ca și în cazul prevăzut la art. 733 NCPC, o *asigurare valabilă* pentru o sumă a cărei valoare să nu se situeze sub nivelul valorii de asigurare a autovehiculului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 740. Sechestrul bunurilor afectate unor garanții reale. (1) Dacă asupra bunului ce se sechestrează există un drept real de garanție constituit în favoarea unei terțe persoane, executorul judecătoresc, luând cunoştință despre acest drept, va înştiința acea persoană despre aplicarea sechestrului şi o va cita la toate termenele fixate pentru vânzarea bunului respectiv.

(2) Despre aplicarea sechestrului se va face mențiune în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre de publicitate, după caz.

COMENTARIU

În ipoteza în care asupra bunului ce se sechestrează există un drept real de garanție constituit în favoarea unei terțe persoane, dispozițiile art. 740 instituie *obligația* executorului judecătoresc de a informa acea persoană asupra aplicării sechestrului, urmând ca aceasta să fie citată la termenele ce se vor acorda pentru vânzarea bunului.

Astfel cum anterior s-a apreciat și în doctrină[1], considerăm că rațiunea citării la vânzarea bunului a persoanei care are un drept real de garanție asupra bunului sechestrat constă în posibilitatea oferită de legiuitor acestei persoane de a depune titlul său în vederea participării la distribuirea sumei rezultate din executare.

Odată instituit sechestrul asupra bunurilor mobile aparținând debitorului și afectate de o garanție reală, acesta va fi menționat în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre de publicitate.

Art. 741. Publicitatea sechestrului. (1) Despre aplicarea sechestrului se va face mențiune, la cererea executorului judecătoresc, în registrul comerțului, în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, în registrul succesoral ținut de camera notarilor publici sau în alte registre de publicitate, după caz.

(2) De la data înscrierii, sechestrul devine opozabil tuturor acelora care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra bunului respectiv.

COMENTARIU

Pe lângă situația prevăzută la art. 740 NCPC, când este necesară înscrierea sechestrului asupra bunului afectat de o garanție reală în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, precum și în cazul celorlalte bunuri sechestrate neafectate de o garanție reală, se poate înscrie sechestrul în *alte registre speciale*.

La cererea executorului judecătoresc se va face mențiune despre aplicarea sechestrului în registrul comerțului, în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, în registrul succesoral ținut de camera notarilor publici sau în alte registre de publicitate.

Necesitatea publicității sechestrului, prin înscrierea sa în diferite registre, este explicată de dispozițiile art. 741 alin. (2), care prevăd faptul că *sechestrul devine opozabil terților de la data înscrierii*. Cu alte cuvinte, după momentul înscrierii, oricărei persoane, care va dobândi un drept asupra bunului sechestrat, îi va fi opozabil sechestrul anterior aplicat.

[1] *E. Oprina*, Executarea silită în procesul civil, ed. a 4-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 482.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 742. Sechestrul asupra bunurilor anterior sechestrate. (1) Executorul judecătoresc care, prezentându-se la domiciliul ori la sediul debitorului, terțului deținător sau al administratorului-sechestru, va găsi înființată o altă urmărire, după ce va lua o copie de pe procesul-verbal respectiv, aflat în mâna debitorului, terțului deținător sau al administratorului-sechestru ori la domiciliul sau sediul acestuia, va încheia un proces-verbal în care va arăta numele şi calitatea celui care a făcut urmărirea anterioară şi va declara aceleaşi bunuri sechestrate şi de el.

(2) Executorul va putea, în acelaşi timp, să sechestreze şi alte bunuri care nu au fost urmărite anterior.

(3) O copie certificată a procesului-verbal de sechestru va fi comunicată organului de executare care a început mai întâi urmărirea.

(4) În acest caz, urmăririle se socotesc conexate, fiind aplicabile dispozițiile art. 653, iar creditorul pentru care s-a înființat sechestrul va putea continua urmărirea chiar dacă primul creditor urmăritor s-a desistat de la urmărire.

COMENTARIU

1. Sechestrarea unor bunuri care erau deja sub un sechestru anterior. Dispozițiile art. 742 prevăd procedura de urmat în cazul în care asupra acelorași bunuri care vor fi sechestrate s-a dispus anterior instituirea unui sechestru, aceste prevederi urmând a fi coroborate cu cele ale art. 731 și ale art. 653 NCPC.

După ce executorului i se va remite de la debitor, terț, deținător sau administrator-sechestru procesul-verbal care constată existența anterioară a unui sechestru asupra acelorași bunuri care ar urma a fi sechestrate și de el, va întocmi un proces-verbal în condițiile art. 742 alin. (1).

Procesul-verbal de sechestru întocmit de executorul judecătoresc și de pe care acesta trebuie să comunice o copie certificată organului de executare care a început mai întâi urmărirea trebuie să cuprindă:

– numele și calitatea persoanei care a făcut urmărirea anterioară;

– mențiunea că aceleași bunuri sunt sechestrate și de el.

În ipoteza în care executorul găsește și alte bunuri aparținând debitorului și asupra cărora nu există un sechestru anterior, acesta are posibilitatea de a institui asupra lor sechestrul.

2. Conexarea executărilor. În situația existenței a două executări asupra acelorași bunuri mobile ale debitorului, devin incidente prevederile art. 653 NCPC, aplicându-se următoarele reguli:

a) dacă *executările se află pe rolul unor executori diferiți,* la cererea persoanei interesate sau a oricăruia dintre executori, instanța de executare în circumscripția căreia a început prima executare va dispune conexarea celor două executări, dispunând să se facă o singură executare de către executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat;

b) dacă *executările aflate pe rolul unor executări diferiți sunt în același stadiu,* executarea se va efectua de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea.

Atât în prima situație, cât și în cea de-a doua, după conexare, procedura de executare va continua de la actul de urmărire cel mai înaintat;

c) în fine, având în vedere că textul art. 742 nu distinge, este posibil ca asupra acelorași bunuri care urmează a fi sechestrate să se fi dispus anterior instituirea unui seches-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tru de același executor, la cererea altui creditor, caz în care vom aplica regula de la art. 653 alin. (5) NCPC. Astfel, în cazul *executărilor silite aflate pe rolul aceluiași executor*, conexarea se va dispune de executor, prin încheiere dată cu citarea părților.

Desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va împiedica continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat.

Art. 743. Procesul-verbal de sechestru. (1) Efectuarea sechestrului se va constata de îndată într-un proces-verbal care va prevedea, în afara datelor şi menţiunilor prevăzute la art. 678 alin. (1), următoarele:

a) somaţia de plată făcută verbal debitorului şi răspunsul lui, dacă a fost prezent;

b) enumerarea, descrierea şi evaluarea, după aprecierea executorului, dacă este posibil, a fiecărui bun mobil sechestrat;

c) indicarea bunurilor care, fiind exceptate de la urmărire, nu au fost sechestrate, în cazul în care bunurile sechestrate nu acoperă creanţa;

d) menţionarea drepturilor pretinse de alte persoane asupra bunurilor sechestrate;

e) arătarea bunurilor sechestrate asupra cărora există un drept real de garanţie constituit în favoarea unei terţe persoane;

f) arătarea bunurilor sechestrate care au fost sigilate sau ridicate;

g) arătarea persoanei căreia i se lasă în depozit bunurile sechestrate.

(2) Procesul-verbal se va semna de executor şi de persoanele care, potrivit legii, au asistat la aplicarea sechestrului. Dacă ele nu pot ori refuză să semneze, executorul judecătoresc va menţiona această împrejurare în procesul-verbal.

(3) Câte un exemplar al procesului-verbal de sechestru se va preda debitorului sau, după caz, terţului deţinător şi administratorului-sechestru, acesta din urmă semnând cu menţiunea de primire a bunurilor în păstrare. Dacă aceste persoane nu sunt prezente ori refuză să primească un exemplar al procesului-verbal, se va proceda potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor.

COMENTARIU

1. Conținutul procesului-verbal. Procesul-verbal de sechestru determină momentul începerii urmăririi silite mobiliare, stabilind, în același timp, bunurile mobile asupra cărora se va desfășura urmărirea, indisponibilizându-le.

La inventarierea bunurilor mobile, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal, care va cuprinde atât mențiunile prevăzute la art. 743, cât și pe cele din cuprinsul art. 678 alin. (1) NCPC[1].

Deși mențiunile prevăzute în cuprinsul art. 743 alin. (1) nu sunt prevăzute sub sancțiunea nulității exprese, *norma are caracter imperativ*, astfel încât partea interesată va putea invoca nulitatea procesului-verbal pentru lipsa uneia dintre mențiunile obligatorii, nulitatea fiind, după caz, fie condiționată de demonstrarea unei vătămări în condițiile art. 175 NCPC (vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin anularea procesului-verbal de sechestru), fie necondiționată, potrivit art. 176 NCPC (pentru nerespectarea cerințelor extrinseci ale actului de procedură).

[1] A se vedea și comentariul art. 678.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Procesul-verbal va fi semnat de executorul judecătoresc, precum și de toate persoanele prezente la sechestrare.

Când una dintre aceste persoane nu vrea sau nu poate semna, executorul va menționa acest fapt în procesul-verbal.

2. Comunicarea procesului-verbal. Câte un exemplar al procesului-verbal de sechestru se va preda debitorului sau, după caz, terțului deținător și administratorului-sechestru, acesta din urmă semnând cu mențiunea de primire a bunurilor în păstrare.

Dacă debitorul, terțul deținător sau administratorul-sechestru nu sunt prezenți ori refuză să primească un exemplar al procesului-verbal, executorul va proceda potrivit dispozițiilor art. 671 NCPC.

Art. 744. Indisponibilizarea bunurilor sechestrate. Din momentul sechestrării bunurilor, debitorul nu mai poate dispune de ele pe timpul cât durează executarea, sub sancțiunea unei amenzi judiciare de la 2.000 lei la 10.000 lei, dacă fapta nu constituie infracțiune. Dispozițiile art. 189-191 sunt aplicabile.

COMENTARIU

Ulterior indisponibilizării bunurilor prin aplicarea sechestrului, debitorul nu mai poate dispune de acestea, sub sancțiunea unei amenzi cuprinse între 2.000 lei și 10.000 lei, dacă fapta nu ar constitui infracțiune, când devine incidentă legea penală.

În ipoteza în care debitorul rupe sigiliile sau sustrage bunurile aflate sub sechestru, faptele acestuia realizează conținutul infracțiunilor de *rupere de sigilii* și *sustragere de sub sechestru*, prevăzute și pedepsite de art. 243 și art. 244 C. pen.

Art. 745. Păstrarea bunurilor sechestrate. (1) Bunurile sechestrate se lasă, cu acordul creditorului, în depozitul debitorului sau al terțului deținător ori pot fi luate în depozit de creditor, dacă debitorul nu se opune.

(2) Dacă există pericolul ca debitorul sau terțul deținător să înstrăineze, să substituie ori să deterioreze bunurile sechestrate, executorul judecătoresc va proceda la sigilarea sau la ridicarea lor.

(3) Dacă debitorul sau terțul deținător refuză să primească în depozit bunurile sau nu este prezent la aplicarea sechestrului, precum şi în cazul ridicării bunurilor, executorul judecătoresc dă în păstrare bunurile sechestrate unui administrator-sechestru, numit cu precădere dintre persoanele desemnate de creditor. Administratorul-sechestru trebuie să fie major şi îndeobşte cunoscut ca fiind solvabil. El poate fi obligat de instanță, la cererea creditorului sau a executorului, şi la darea unei cauțiuni. Soțul, rudele sau afinii debitorului, până la al patrulea grad inclusiv, ori persoanele aflate în serviciul lui nu vor putea fi desemnați administratori-sechestru decât cu acordul creditorului.

(4) Sumele în lei sau în valută, titlurile de valoare, obiectele din metale prețioase şi pietrele prețioase se ridică şi se predau de executor, pe bază de proces-verbal, în depozitul unor instituții de credit sau al unei alte entități autorizate în acest scop.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(5) Obiectele de artă, colecțiile de valoare, obiectele de muzeu şi altele asemenea se ridică şi se predau de executor, pe bază de proces-verbal, în depozitul muzeelor sau al unei alte entități autorizate pentru depozitarea acestora.

(6) Dacă entitățile arătate la alin. (4) şi (5) refuză să ia în depozit bunurile sechestrate, se aplică dispozițiile alin. (1)-(3).

(7) În toate cazurile, executorul judecătoresc păstrează dovada depunerii valorilor respective, iar în cazul titlurilor de valoare, cum sunt acțiunile sau obligațiunile nominative ori la purtător, va sesiza de îndată instanța de executare pentru a lua măsurile necesare pentru conservarea şi administrarea titlurilor şi numirea, dacă este cazul, a unui curator special, care să exercite drepturile aferente acestora.

(8) În cazul titlurilor de credit transmisibile prin gir, executorul va face mențiune pe titluri despre aplicarea sechestrului, cu precizarea datei când a fost făcută mențiunea. După facerea mențiunii, titlurile sechestrate nu vor mai putea fi girate, iar debitorul menționat în titlul de credit nu se va mai putea libera valabil decât consemnând suma la entitatea prevăzută de lege şi depunând recipisa la executor.

(9) Sechestrarea titlurilor nominative se va notifica societății sau instituției emitente, precum şi societății ori altei persoane căreia i-au fost date în păstrare sau administrare, spre a se face mențiune despre sechestru în registrul respectiv.

COMENTARIU

1. Custodia debitorului sau a terțului deținător. Dacă există acordul creditorului, bunurile sechestrate pot fi lăsate și în custodia debitorului sau a terțului deținător, caz în care acesta s-ar putea folosi de ele doar în măsura în care nu și-ar pierde valoarea prin întrebuințare.

Procedura obişnuită este cea a *sechestrului simplu*, reprezentând pentru debitor avantajul de a nu fi deposedat și, prin aceasta, lipsit de folosința bunurilor sechestrate.

Administrator-sechestru poate fi desemnat însuși debitorul, cu acordul creditorului. Debitorul, de regulă, nu refuză sarcina de a fi depozitarul judiciar al propriilor sale bunuri și, în mod obișnuit, astfel se și procedează atunci când nu există suspiciunea că debitorul ar putea fi de rea-credință, înstrăinând bunurile sechestrate.

2. Administratorul-sechestru. Dacă debitorul sau terțul deținător refuză să primească în depozit bunurile sau nu este prezent la aplicarea sechestrului, precum și în cazul ridicării bunurilor, executorul judecătoresc poate da în păstrare bunurile sechestrate unui administrator-sechestru, *major și cunoscut ca fiind solvabil*, numit cu precădere dintre persoanele desemnate de creditor, cu posibilitatea ca acesta să fie obligat de instanță, la cererea creditorului sau a executorului, și la darea unei *cauțiuni*.

Soțul, rudele sau afinii debitorului, până la al patrulea grad inclusiv, ori persoanele aflate în serviciul lui nu pot fi desemnați administratori-sechestru decât cu acordul creditorului.

În cazul *morții debitorului numit custode*, moștenitorii săi cu care locuia împreună succed de drept și la obligația de custodie, în mod provizoriu, până la numirea unui alt administrator-sechestru[1].

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 346-347.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Regimul special al anumitor bunuri sechestrate. Sumele în lei sau în valută, titlurile de valoare, obiectele din metale prețioase și pietrele prețioase se vor ridica și se vor preda de către executor, pe bază de proces-verbal, în custodia unor instituții de credit sau a unei alte entități autorizate în acest scop, iar obiectele de artă, colecțiile de valoare, obiectele de muzeu și altele asemenea se vor ridica și preda, în aceleași condiții, în custodia muzeelor sau a unei alte entități autorizate pentru depozitarea lor.

4. Titlurile de credit transmisibile prin gir. În cazul titlurilor de credit transmisibile prin gir, executorul este obligat să facă mențiune pe ele despre aplicarea sechestrului, cu precizarea datei când a fost făcută mențiunea. Ulterior acestei mențiuni, titlurile sechestrate nu vor mai putea fi girate, iar debitorul menționat în titlul de credit nu se va mai putea libera valabil decât consemnând suma la entitatea prevăzută de lege și depunând recipisa la executor.

Sechestrarea titlurilor nominative se va notifica societății sau instituției emitente, precum și societății ori altei persoane căreia i-au fost date în păstrare sau administrare, urmând a se face mențiune despre sechestru în registrul respectiv.

5. Numirea unui curator special. În toate cazurile, executorul judecătoresc este *obligat să păstreze dovada depunerii valorilor*, iar în cazul titlurilor de valoare, cum sunt acțiunile sau obligațiunile nominative ori la purtător, va sesiza de îndată instanța de executare pentru a lua măsurile necesare pentru conservarea și administrarea titlurilor și numirea, dacă este cazul, a unui *curator special*, care să exercite drepturile aferente acestora.

Art. 746. Strămutarea bunurilor sechestrate. Nici administratorul-sechestru, nici debitorul sau terțul deținător nu vor putea transporta bunurile sechestrate din locul unde au fost autorizați să le păstreze, decât cu încuviințarea executorului judecătoresc. În acest din urmă caz, cheltuielile de transport vor fi avansate de partea interesată.

COMENTARIU

Articolul 746 permite strămutarea bunurilor sechestrate din locul unde se află, cu încuviințarea executorului judecătoresc, pe cheltuiala părții interesate.

Totodată, administratorul-sechestru este responsabil pentru orice pagubă datorată neglijenței sale, pe tărâmul răspunderii civile delictuale; când este cazul, poate fi formulată și plângere penală fie pentru infracțiunea de *abuz de încredere*, prevăzută de art. 213 C. pen., fie pentru infracțiunea de *sustragere de sub sechestru*, prevăzută de art. 244 C. pen. Trebuie distins *după cum făptuitorul are sau nu calitatea* de *administrator-sechestru* sau este o altă persoană. Astfel:

– dacă sustragerea bunului legal sechestrat este săvârșită în scopul însușirii pe nedrept a acelui bun și dacă făptuitorul nu are calitatea de administrator-sechestru, sustragerea de sub sechestru va intra în concurs cu infracțiunea de furt[1];

– dacă făptuitorul are calitatea de administrator-sechestru, infracțiunea are forma agravată din art. 244 alin. (2) C. pen. Circumstanța agravantă se referă tocmai la calitatea de administrator-sechestru pe care trebuie să o aibă subiectul activ, în privința bunului legal sechestrat. Totodată, precizăm că, pentru existența agravantei, nu are relevanță

[1] *V. Rămureanu*, Aspecte ale încadrării juridice a sustragerii bunurilor sechestrate, în J.N. nr. 3/1965, p. 52.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dacă făptuitorul care este administrator-sechestru este sau nu proprietarul bunului[1]. Dacă făptuitorul este chiar proprietarul bunului urmărit și indisponibilizat, sustrăgând acel bun, săvârșește numai infracțiunea de sustragere de sub sechestru, dar, dacă nu este proprietarul bunului, săvârșește atât infracțiunea de sustragere de sub sechestru, cât și infracțiunea de abuz de încredere, sub forma unui *concurs formal de infracțiuni*[2].

Art. 747. Remunerația administratorului-sechestru. (1) În cazul în care administrator-sechestru este o altă persoană decât debitorul sau terțul deținător, acesta va avea dreptul la o remunerație, ce se va fixa de executor, prin încheiere, ținând seama de activitatea depusă, iar în cazul unităților specializate, de tarifele sau prețurile practicate de acestea pentru servicii similare. Remunerația şi cheltuielile administratorului-sechestru vor putea fi plătite cu anticipație de către creditorul urmăritor care le va prelua cu precădere din prețul bunurilor urmărite.

(2) Încheierea prin care este fixată remunerația administratorului-sechestru se dă cu citarea părților.

COMENTARIU

Administratorul-sechestru, în cazul în care este o altă persoană decât debitorul sau terțul deținător, are dreptul la o remunerație, fixată de executor prin încheiere, cu citarea părților, ținând seama de activitatea depusă (valoarea bunurilor, cuantumul creanței, dificultăți în îndeplinirea sarcinilor etc.), iar în cazul unităților specializate, de tarifele sau prețurile practicate de acestea pentru servicii similare.

Remunerația și cheltuielile pot fi plătite cu anticipație de către creditorul urmăritor, care le va prelua cu precădere din prețul bunurilor urmărite.

Dacă părțile s-au împăcat, s-a decis că plata cade în sarcina creditorului, acesta putând fi acționat de administratorul-sechestru. Însă, dacă urmărirea este oprită pentru că debitorul face plata în mod voluntar, este firesc ca el să suporte plata remunerației. Între administratorul-sechestru și debitor nu se naște niciun raport juridic din faptul conservării bunului sechestrat și, dacă el își primește cu preferință plata din prețul bunului vândut, aceasta nu este rezultatul raportului juridic pe care l-ar fi avut cu debitorul, ci al legăturii juridice ce s-a stabilit între el și creditorul care i-a cerut numirea și căruia i-a prestat serviciile, ceea ce îl îndreptățește a lua parte cu acesta, în concurs, la distribuirea prețului și la primirea cu preferință a plății[3].

Art. 748. Răspunderea administratorului-sechestru. Administratorul-sechestru, precum şi orice alte persoane însărcinate cu paza bunurilor sechestrate vor răspunde pentru orice pagubă adusă creditorului sau debitorului din cauza neglijenței lor şi vor fi înlocuiți, potrivit dispozițiilor referitoare la numirea administratorilor-sechestru, putând fi condamnați, dacă este cazul, şi la pedepsele prevăzute de legea penală.

---

[1] Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 236/1973, în C.D. 1973, p. 417.

[2] În sens similar, a se vedea *V. Rămureanu*, op. cit., p. 57.

[3] Trib. Iași, I, 5 aprilie 1907, Dr. nr. 38/1907, citată de *Em. Dan*, op. cit., p. 514, nr. 4, *apud S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 346, nota de subsol nr. 11.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Articolul 748 prevede răspunderea administratorului-sechestru și a celorlalte persoane însărcinate cu paza bunurilor asupra cărora s-a aplicat sechestrul, pentru orice pagubă adusă creditorului sau debitorului din cauza neglijenței lor.

Dacă, din neglijența gravă a administratorului-sechestru sau a altei persoane care are paza bunurilor, creditorul sau, după caz, debitorul suferă un prejudiciu, aceste persoane pot suporta efectele *răspunderii civile delictuale*, iar dacă fapta ilicită a fost săvârșită cu intenție, se poate angaja *răspunderea penală*, dacă se demonstrează conținutul constitutiv al infracțiunii de abuz de încredere sau de sustragere de sub sechestru ori a altei infracțiuni, după caz.

Art. 749. Liberarea terțului deținător. (1) Terțul deținător se va putea libera, în cursul sechestrului, de bunurile debitorului urmărit, dacă obligația lui de restituire este ajunsă la scadență.

(2) În acest scop, el va putea cere executorului judecătoresc încuviințarea de a depune bunurile sechestrate la el, în mâinile unei alte persoane. Executorul se va pronunța de urgență, prin încheiere, dată cu citarea terțului deținător, a debitorului şi a creditorului urmăritor, asupra persoanei căreia bunurile urmează să fie încredințate. Creditorul urmăritor şi debitorul vor putea conveni ca ele să fie încredințate chiar debitorului.

(3) Dacă creditorul urmăritor şi debitorul nu vor cădea de acord, executorul va încredința bunurile sechestrate unei persoane desemnate de creditor.

(4) Încredințarea bunurilor în mâinile persoanei acceptate sau desemnate, potrivit alin. (2) şi (3), va fi constatată printr-un proces-verbal semnat de executor şi de administrator-sechestru.

COMENTARIU

Codul de procedură civilă oferă în cuprinsul art. 749 posibilitatea terțului deținător al bunurilor mobile urmărite să se elibereze, în timpul sechestrului, de acestea, în cazul în care obligația lui de restituire este ajunsă la scadență.

Din punct de vedere procedural, cererea de încuviințare a depunerii bunurilor în mâinile altei persoane se adresează executorului judecătoresc, care se va pronunța de urgență, prin încheiere, dată cu citarea terțului deținător, a debitorului și a creditorului urmăritor, asupra persoanei căreia bunurile urmează să îi fie încredințate. Această persoană poate fi chiar debitorul, cu acordul reciproc al său și al creditorului urmăritor; în caz contrar, executorul va încredința bunurile unei terțe persoane, desemnată de creditor, consemnând aceasta într-un proces-verbal semnat de el și de administratorul-sechestru.

Art. 750. Oprirea urmăririi. (1) Debitorul va putea împiedica aplicarea sechestrului sau, după caz, va putea obține ridicarea lui numai dacă:

1. plăteşte creanța, inclusiv accesoriile şi cheltuielile de executare, în mâinile creditorului sau reprezentantului său având procură specială. Dispozițiile art. 702 sunt aplicabile;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. face depunerea cu afectațiunea specială prevăzută la art. 720 alin. (1) şi predă executorului recipisa de consemnare. În acest caz, executorul judecătoresc va elibera debitorului o dovadă de primire a recipisei, va încheia un proces-verbal în care va face această constatare şi, dacă debitorul nu a făcut şi contestație în condițiile alin. (2), va opri urmărirea sau, după caz, va dispune ridicarea sechestrului. În caz contrar, dacă debitorul a făcut contestație, executorul va depune de îndată procesul-verbal constatator odată cu recipisa, la instanța de executare, care se va pronunța de urgență, potrivit dispozițiilor art. 716. Până la soluționarea contestației, urmărirea este suspendată de drept.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1) pct. 2, dacă debitorul face contestație şi se opune eliberării sumei consemnate, el o va putea depune chiar în mâna executorului, odată cu recipisa de consemnare a sumei, sub luare de dovadă, sau o va putea introduce direct la instanța competentă, în termen de 5 zile de la data procesului-verbal întocmit de executor, caz în care o copie de pe contestație va fi înmânată şi executorului.

(3) Contestația se va face cu respectarea condițiilor de formă prevăzute la art. 715.

(4) Dacă termenul prevăzut la alin. (2) a expirat fără ca debitorul să fi depus ori introdus contestație, depunerea cu afectațiune specială se va socoti drept plată făcută creditorului, iar acesta va putea să ridice suma consemnată, în temeiul unei încheieri a executorului judecătoresc date de urgență, cu citarea părților.

COMENTARIU

Noul Cod de procedură civilă instituie în cuprinsul art. 750 situațiile în care debitorul are posibilitatea fie de a opri executarea silită prin împiedicarea aplicării sechestrului, fie de a obține ridicarea acestuia în cazul în care a fost deja instituit. Cele două cazuri de împiedicare/ridicare a sechestrului prevăzute de text sunt următoarele:

a) *debitorul plătește creanța*, inclusiv accesoriile și cheltuielile de executare, în mâinile creditorului sau ale reprezentantului său având procură specială.

Dispozițiile art. 750 alin. (1) pct. 1. se corelează și se completează cu cele ale art. 702 alin. (1) pct. 1, fiind vorba despre o aplicație particulară a cazului de încetare a executării reglementat de această din urmă normă.

Cu toate acestea, textul art. 750 alin. (1) pct. 1 stabilește o cerință specială, aceea ca plata creanței să se facă direct *„în mâinile creditorului sau reprezentantului său având procură specială"*. Pentru o astfel de ipoteză, apreciem că se vor aplica, prin asemănare, dispozițiile art. 702 alin. (2) NCPC, potrivit cărora executorul judecătoresc va întocmi o *încheiere de ridicare a sechestrului*, pe care o va comunica atât creditorului, cât și debitorului;

b) *debitorul face depunerea cu afectațiunea specială* prevăzută la art. 720 alin. (1) NCPC. Astfel, până la adjudecarea bunurilor scoase la vânzare silită, debitorul va consemna la unitatea prevăzută de lege, la dispoziția executorului judecătoresc, întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare, și va depune dovada de consemnare la executorul judecătoresc, caz în care acesta va elibera debitorului o dovadă de primire a recipisei, va încheia un proces-verbal în care va face această constatare și, dacă debitorul nu a făcut și contestație în condițiile art. 720 alin. (2) NCPC, va opri urmărirea sau, după caz, va dispune ridicarea sechestrului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În caz contrar, dacă debitorul a făcut contestație, executorul va depune de îndată procesul-verbal constatator, odată cu recipisa, la instanța de executare, care se va pronunța de urgență, cu citarea părților, potrivit dispozițiilor art. 716 NCPC. Până la soluționarea contestației, *urmărirea este suspendată de drept.*

Debitorul poate face contestație după depunerea cu afectațiune specială, opunându-se eliberării sumei consemnate, caz în care contestația va putea fi depusă chiar la executorul judecătoresc, odată cu recipisa de consemnare a sumei, sau se va putea introduce direct la instanța competentă, în termen de 5 zile de la data procesului-verbal întocmit de executor, caz în care o copie de pe contestație va fi înmânată și executorului.

Contestația formulată de debitor trebuie să îmbrace forma contestației la executare prevăzute de dispozițiile art. 715 NCPC.

Dacă termenul de 5 zile pentru formularea contestației la depunerea cu afectațiune specială a expirat fără ca debitorul să fi depus ori introdus contestație, depunerea cu afectațiune specială se va socoti drept plată făcută creditorului, iar acesta va putea să ridice suma consemnată, în temeiul unei încheieri a executorului judecătoresc, pe care acesta o va da de urgență, cu citarea părților.

Art. 751. Continuarea urmăririi. (1) În orice alte cazuri decât cele prevăzute la art. 750, debitorul sau o altă persoană interesată nu poate opri vânzarea bunurilor sechestrate, dar poate contesta executarea, potrivit dispozițiilor art. 711 şi următoarele.

(2) Terțul care contestă executarea nu va putea dovedi cu martori dreptul său de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate în locuința sau întreprinderea debitorului urmărit, în afară de cazul când, față de profesia sau comerțul contestatorului ori debitorului, o asemenea dovadă devine admisibilă.

(3) Soțul contestator care locuieşte cu soțul debitor şi care nu exercită o profesie şi nici nu exploatează o întreprindere nu va putea dovedi dreptul său de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate decât cu convenția matrimonială sau cu alte înscrisuri cu dată certă, din care să rezulte că acestea i-au aparținut şi înainte de căsătorie ori că le-a dobândit ulterior prin donație sau moştenire ori, dacă la data dobândirii avea bunuri proprii, că le-a dobândit prin cumpărare ori în alt mod. Această dispoziție nu se aplică însă în privința bunurilor care, în mod vădit sau prin destinația lor, aparțin soțului debitorului urmărit.

COMENTARIU

1. Terțul proprietar al bunurilor mobile. Cu excepția situațiilor prevăzute la art. 750 NCPC, debitorul sau alte persoane interesate nu pot opri executarea silită, însă au posibilitatea legală de a formula contestație la executare în condițiile art. 711 NCPC.

În ipoteza sechestrării bunurilor ce aparțin altor persoane decât debitorul, persoana interesată poate formula contestație la executare prin care va învedera faptul că bunurile sechestrate nu sunt ale debitorului, aducând dovezi în acest sens.

Ca *mijloace de probă*, în raport de prevederile art. 751 alin. (2), terțul care contestă executarea nu va putea proba cu martori dreptul său de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate în locuința sau întreprinderea debitorului urmărit. Prin urmare, terțul își va putea dovedi dreptul de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate doar prin intermediul înscrisurilor.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Totuși, teza a II-a a art. 751 alin. (2) consacră o excepție, în sensul că se va putea proba cu martori dreptul de proprietate al terțului ale cărui bunuri mobile au fost sechestrate, prezumându-se că sunt ale debitorului, atunci când, față de profesia sau comerțul contestatorului ori debitorului, o asemenea dovadă devine admisibilă.

2. Soțul debitorului. Dacă soțul debitorului urmărit contestă executarea și nu exercită o profesie și nici nu exploatează o întreprindere, va putea dovedi dreptul său de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate fie cu convenția matrimonială, fie cu alte înscrisuri cu dată certă.

Este însă necesar ca din înscrisurile mai sus descrise să rezulte că aceste bunuri i-au aparținut și înainte de căsătorie ori că le-a dobândit ulterior prin donație sau moștenire ori, dacă la data dobândirii avea bunuri proprii, să rezulte că le-a dobândit prin cumpărare ori în alt mod.

Prevederea de mai sus nu se aplică în privința bunurilor care, în mod vădit sau prin destinația lor, aparțin soțului debitorului urmărit.

§2. Valorificarea bunurilor sechestrate

Art. 752. Modalități de valorificare. (1) Dacă în termen de 15 zile de la aplicarea sechestrului nu au fost plătite suma datorată, toate accesoriile şi cheltuielile de executare, executorul judecătoresc va proceda la valorificarea bunurilor sechestrate prin vânzare la licitație publică, vânzare directă sau prin alte modalități admise de lege.

(2) Cu toate acestea, vânzarea se va putea face de îndată ce bunurile au fost sechestrate, dacă acestea sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii ori dacă păstrarea lor ar prilejui cheltuieli disproporționat de mari în raport cu valoarea lor.

COMENTARIU

Bunurile sechestrate pot fi valorificate de executorul judecătoresc prin vânzare la licitație publică, vânzare directă sau prin alte modalități permise de lege.

Vânzarea bunurilor sechestrate este destinată obținerii sumei de bani necesare pentru acoperirea creanței creditorului urmăritor cu accesoriile acesteia, a cheltuielilor de executare și, eventual, a creanțelor creditorilor intervenienți, dacă aceștia există.

Legea permite vânzarea bunurilor imediat după ce acestea au fost sechestrate, dacă prin natura lor sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii ori dacă păstrarea ar prilejui cheltuieli disproporționat de mari în raport cu valoarea lor.

Art. 753. Vânzarea amiabilă. (1) Executorul judecătoresc, cu acordul creditorului, poate să îi încuviințeze debitorului să procedeze el însuşi la valorificarea bunurilor sechestrate. În acest caz, debitorul este obligat să îl informeze în scris pe executor despre ofertele primite, indicând, după caz, numele sau denumirea şi adresa potențialului cumpărător, precum şi termenul în care acesta din urmă se angajează să consemneze prețul propus.

(2) Dacă până la împlinirea termenului prevăzut la alin. (1) terțul cumpărător nu consemnează prețul oferit la dispoziția executorului judecătoresc, se va fixa termen pentru vânzare la licitație publică, potrivit art. 758.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În cazul vânzării amiabile, dacă există acordul creditorului, executorul judecătoresc poate încuviința debitorului să își valorifice el însuși bunurile sechestrate; în acest caz, debitorul este obligat să îl înștiințeze în scris pe executor cu privire la fiecare ofertă, în condițiile art. 753 alin. (1) NCPC.

Obligația debitorului de a informa executorul judecătoresc vizează:

a) oferta potențialului cumpărător, prin aceasta înțelegându-se suma de bani pe care este dispus să o dea pentru achiziționarea bunului, fiind necesar acceptul executorului în acest sens, pentru a nu fi prejudiciat creditorul în situația în care vânzarea s-ar realiza la un preț sub valoarea bunului;

b) numele sau denumirea și adresa potențialului cumpărător;

c) termenul în care potențialul cumpărător se angajează să consemneze prețul propus.

Dacă nu se va consemna de către cumpărător prețul în termenul stabilit, vânzarea amiabilă se va transforma în vânzare la licitație, în sensul că executorul va putea stabili termen pentru vânzarea bunului, în condițiile art. 758 NCPC.

Art. 754. Vânzarea directă. (1) Executorul judecătoresc poate, de asemenea, proceda, cu acordul ambelor părți, la valorificarea bunurilor urmărite prin vânzare directă cumpărătorului care oferă cel puțin prețul stabilit potrivit art. 757.

(2) Termenul pentru vânzarea directă va fi stabilit prin acordul părților. Debitorul şi creditorul vor fi înştiințați despre ziua, ora şi locul vânzării, precum şi despre oferta de preț depusă de potențialul cumpărător.

(3) La data vânzării, executorul va întocmi procesul-verbal prevăzut la art. 772, dispozițiile acestui articol fiind aplicabile în mod corespunzător. Dacă vreuna dintre părți lipseşte la efectuarea vânzării, executorul îi va comunica o copie certificată de pe procesul-verbal privind vânzarea.

COMENTARIU

Vânzarea directă se caracterizează prin faptul că bunul sechestrat este vândut de executorul judecătoresc, cu acordul atât al debitorului, cât și al creditorului, cumpărătorului care acordă cel puțin *valoarea de circulație a bunului*, stabilită potrivit art. 757 NCPC.

Pentru vânzarea directă este obligatoriu acordul ambelor părți, ele fiind și cele care vor stabili termenul la care bunul urmează a fi vândut, ulterior fiind înștiințați de către executorul judecătoresc despre ziua, ora, locul vânzării, precum și despre oferta de preț depusă de potențialul cumpărător.

Prezența debitorului și a creditorului la vânzarea bunului nu este obligatorie, acestora urmând să li se comunice de către executorul judecătoresc copie după *procesul-verbal de vânzare directă*.

Procesul-verbal va cuprinde, potrivit dispozițiilor art. 772 NCPC, în afara datelor și mențiunilor prevăzute la art. 678, următoarele:

– arătarea locului, a datei și a orei când vânzarea a început și s-a terminat;

– indicarea procesului-verbal de sechestru și constatările prevăzute la art. 764 alin. (2) (numărul și starea bunurilor, respectiv lipsurile găsite);

– arătarea bunurilor vândute, prețul rezultat din vânzarea lor, precum și numele sau denumirea fiecărui adjudecatar.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Mențiunile prevăzute în cuprinsul art. 772 sunt prevăzute sub sancțiunea nulității, astfel încât lipsa uneia dintre mențiuni atrage *nulitatea procesului-verbal de vânzare directă*, vătămarea în acest caz prezumându-se, conform art. 176 alin. (2) NCPC.

Art. 755. Vânzarea silită. În lipsa acordului părților sau dacă vânzarea directă ori amiabilă nu se realizează, executorul judecătoresc va proceda la vânzarea prin licitație publică a bunurilor sechestrate.

COMENTARIU

Executorul judecătoresc va dispune vânzarea bunurilor sechestrate la licitație publică în cazul în care înstrăinarea acestora nu se poate realiza prin celelalte două forme, respectiv vânzarea directă sau vânzarea amiabilă.

Înțelegerea părților primează inclusiv în această fază a executării silite, vânzarea la licitație devenind incidentă doar în situația în care bunurile nu se pot valorifica prin celelalte forme ale vânzării.

Când bunurile urmează a fi valorificate prin licitație publică, executorul judecătoresc va fixa data, ora și locul licitației în termenul prevăzut de art. 758 NCPC. Licitația se va face la locul situării bunurilor sau, pentru motive temeinice, într-un alt loc.

Art. 756. Vânzarea titlurilor de valoare şi a unor bunuri cu regim de circulație special. (1) Titlurile de credit şi orice alte valori sau mărfuri negociabile la bursele de valori, bursele de mărfuri ori pe alte piețe se vor putea vinde prin intermediul bursei celei mai apropiate, respectiv prin sistemul alternativ de tranzacționare, cu formele şi condițiile prevăzute de legea specială.

(2) Obiectele din metale prețioase şi pietrele prețioase, mijloacele de plată străine şi alte titluri de valoare decât cele arătate la alin. (1) vor fi valorificate, în condițiile legii, prin entități autorizate, după caz, iar obiectele de artă, colecțiile de valoare şi obiectele de muzeu, prin organele şi în condițiile prevăzute de lege. Sumele obținute din vânzare se vor consemna la entitatea indicată de executorul judecătoresc.

(3) Vânzarea acțiunilor la societățile închise şi a părților sociale se face în mod amiabil, potrivit art. 753, iar în lipsă, de către executor, prin licitație publică, dacă legea nu prevede un sistem special privind circulația acestora.

(4) Dacă vânzarea bunurilor prevăzute la alin. (3) se face de către executor sau de către un agent specializat, acesta va întocmi un caiet de sarcini care, în afara altor mențiuni prevăzute de lege, va cuprinde, sub sancțiunea nulității vânzării, actul constitutiv al societății, numărul şi felul acțiunilor sau părților sociale supuse vânzării, garanțiile constituite asupra lor, clauzele speciale privind vânzarea sau cesiunea acestora şi drepturile de preferință acordate asociaților, situația financiară anuală pe ultimele două exerciții financiare, precum şi orice documente necesare pentru aprecierea consistenței şi valorii drepturilor societare aferente acțiunilor sau părților sociale scoase la vânzare.

(5) Caietul de sarcini va fi comunicat debitorului, creditorului, societății emitente şi celorlalți asociați, pentru a formula eventuale obiecțiuni, în termen de 5 zile de la comunicare, sub sancțiunea decăderii. Executorul judecătoresc va solu-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ționa obiecțiunile, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților. Dacă nu se formulează obiecțiuni sau acestea sunt respinse, iar încheierea nu este atacată de către cei interesați, urmărirea va continua, potrivit legii.

(6) Regulile speciale privind vânzarea titlurilor de valoare prevăzute în prezentul articol rămân aplicabile.

COMENTARIU

1. Regim special pentru vânzarea anumitor bunuri. Dispozițiile art. 756 stabilesc modalitățile în care se va realiza vânzarea titlurilor de valoare și a unor bunuri cu regim de circulație special, vânzări care, în raport de natura bunurilor executate, urmează reguli proprii:

a) titlurile de credit și orice alte valori sau mărfuri negociabile la bursele de valori, bursele de mărfuri ori pe alte piețe se vor executa prin vânzare potrivit legii speciale, respectiv Legea nr. 297/2004 privind piața de capital;

b) obiectele din metale prețioase și pietrele prețioase, mijloacele de plată străine și alte titluri de valoare vor fi vândute prin entitățile autorizate. Acestea pot fi simpli profesioniști care au ca obiect de activitate derulare de operațiuni în scopul vânzării respectivelor bunuri, depunând sumele de bani rezultate ca urmare a valorificării bunurilor la entitatea indicată de executorul judecătoresc;

c) obiectele de artă, colecțiile de valoare și obiectele de muzeu se vor vinde prin organele și în condițiile prevăzute de lege, sumele obținute din vânzare consemnându-se la entitatea indicată de executorul judecătoresc.

2. Vânzarea acțiunilor la societățile închise și a părților sociale. Regula în materia vânzării acțiunilor la societățile închise și a părților sociale este aceea a vânzării amiabile, conform art. 753 NCPC, caz în care, dacă există acordul creditorului, executorul judecătoresc poate încuviința debitorului să își valorifice el însuși bunurile sechestrate, debitorul fiind obligat să îl înștiințeze în scris pe executor cu privire la fiecare ofertă.

În ipoteza în care vânzarea acțiunilor la societățile închise și a părților sociale nu se poate realiza amiabil, executorul va face aplicarea prevederilor art. 758 NCPC, dispunând vânzarea lor la licitație publică, dacă legea nu prevede un sistem special privind circulația acestora.

Dacă vânzarea se face de către executor sau de către un agent specializat, acesta va întocmi un caiet de sarcini.

Caietul de sarcini va trebui să cuprindă, sub sancțiunea prevăzută de art. 176 NCPC, respectiv a *nulității vânzării, necondiționată* de existența unei vătămări, următoarele mențiuni:

– actul constitutiv al societății;

– numărul și felul acțiunilor sau părților sociale supuse vânzării;

– garanțiile constituite asupra lor;

– clauzele speciale privind vânzarea sau cesiunea acestora și drepturile de preferință acordate asociaților;

– situația financiară anuală pe ultimele două exerciții financiare;

– orice documente necesare pentru aprecierea consistenței și valorii drepturilor societare aferente acțiunilor sau părților sociale scoase la vânzare.

După momentul întocmirii caietului de sarcini referitor la societatea ale cărei acțiuni sau/și părți sociale urmează a fi vândute silit, dispozițiile art. 756 alin. (5) NCPC impun

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

urmarea unei anumite *proceduri de comunicare și soluționare a eventualelor obiecțiuni* privind mențiunile din caietul de sarcini de către executorul judecătoresc, astfel:

a) caietul de sarcini va fi comunicat debitorului, creditorului, societății emitente și celorlalți asociați;

b) în termen de 5 zile de la comunicarea caietului de sarcini, persoanele cărora li s-a comunicat au posibilitatea legală de a formula eventuale obiecțiuni, sub sancțiunea decăderii;

c) executorul judecătoresc va soluționa obiecțiunile prin încheiere executorie, dată cu citarea părților.

În ipoteza în care, în termen de 5 zile de la comunicarea caietului de sarcini, persoanele prevăzute la art. 756 alin. (5) nu formulează obiecțiuni sau acestea sunt respinse, iar încheierea nu este atacată de către cei interesați, urmărirea va continua potrivit dispozițiilor art. 758 NCPC.

§3. Vânzarea la licitație publică

Art. 757. Evaluarea bunurilor sechestrate. (1) Cu ocazia aplicării sechestrului, executorul judecătoresc este obligat să identifice şi să evalueze bunurile sechestrate, în afară de cazurile în care aceasta nu este cu putință. Bunurile vor fi evaluate la valoarea lor de circulație, raportată la prețurile medii de piață din localitatea respectivă.

(2) Separat de prețul bunurilor se va determina şi valoarea drepturilor reale de folosință, potrivit criteriilor arătate la alin. (1), iar dacă aceasta nu este cu putință, se va apela la un expert.

(3) La cererea părților interesate sau în cazul în care nu poate proceda el însuşi la evaluare, executorul judecătoresc va numi un expert care să fixeze prețul pentru vânzarea bunurilor sechestrate.

(4) Executorul va dispune ca expertul să fixeze prețul, printr-un raport scris, care va fi predat cu cel puțin 5 zile înainte de ziua fixată pentru vânzare.

(5) Cererea de expertiză va fi făcută de părți, în mod verbal, la data sechestrării bunurilor, fiind consemnată în procesul-verbal de sechestru, sau în scris, în termen de 5 zile de la data comunicării procesului-verbal de sechestru, sub sancțiunea decăderii.

(6) Executorul se va pronunța de urgență, fără citarea părților, asupra cererii de expertiză, prin încheiere executorie, care va cuprinde stabilirea onorariului provizoriu ce se cuvine expertului şi termenul în care trebuie depus raportul conform alin. (4).

(7) Onorariul provizoriu va fi depus de partea interesată, sub sancțiunea decăderii, în cel mult 5 zile de la comunicarea admiterii cererii de expertiză.

(8) Expertul va cita părțile. Acestea pot desemna experți consilieri, dispozițiile art. 330 aplicându-se în mod corespunzător.

(9) Dacă expertul nu va depune raportul în termenul fixat ori dacă din cauza nerespectării termenului a cauzat amânarea vânzării, la cererea părții interesate, instanța de executare poate lua împotriva acestuia măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. d) şi la art. 189.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Identificarea și evaluarea bunurilor sechestrate. Executorul judecătoresc, cu ocazia aplicării sechestrului, este obligat să identifice și să evalueze bunurile sechestrate, în afară de cazurile în care aceasta nu este cu putință. Bunurile vor fi evaluate la valoarea lor de circulație, raportată la prețurile medii de piață din localitatea respectivă.

Dacă bunurile urmărite fac deja obiectul unui sechestru asigurător, nu mai este necesară o nouă sechestrare, dar executorul judecătoresc va fi obligat să verifice dacă bunurile respective se mai găsesc la locul aplicării sechestrului ori dacă nu au fost substituite sau degradate.

2. Expertizarea bunurilor sechestrate. La cererea părților interesate sau în cazul în care nu poate proceda el însuși la evaluare, executorul judecătoresc va numi un expert care să fixeze prețul pentru vânzarea bunurilor sechestrate.

Atât debitorul, cât și creditorul au posibilitatea de a solicita executorului desemnarea unui expert în vederea efectuării expertizei având ca obiectiv evaluarea bunurilor mobile sechestrate.

Dispozițiile art. 757 nu impun ca cererea pentru efectuarea expertizei să fie formulată în scris, ea putând fi formulată verbal la momentul sechestrării bunurilor, caz în care executorul va reține această solicitare în cuprinsul procesului-verbal de sechestru.

În ipoteza în care una dintre părți nu este prezentă la data sechestrării bunurilor, ea poate formula cererea de efectuare a expertizei în termen de 5 zile de la data comunicării procesului-verbal de sechestru, sub sancțiunea *decăderii* din dreptul de a o formula ulterior.

Executorul judecătoresc va încuviința sau va respinge cererea prin *încheiere executorie*. Dacă va admite cererea, va desemna prin aceeași încheiere expertul care urmează să efectueze raportul, onorariul provizoriu care va fi depus de partea care a cerut expertiza în termen de 5 zile de la data comunicării admiterii cererii, precum și termenul în care expertul urmează să depună raportul de expertiză.

Părțile pot solicita ca la efectuarea expertizei să participe și experți desemnați de acestea, potrivit art. 330 alin. (5) NCPC, având calitatea de *consilieri ai părților*, caz în care aceștia pot să dea relații, să formuleze întrebări și observații și, dacă este cazul, să întocmească un raport separat cu privire la obiectivele expertizei.

Dacă expertul nu realizează raportul de expertiză în termenul impus de executor, poate fi amendat în condițiile art. 187 și urm. NCPC.

Art. 758. Fixarea termenului de licitație. (1) Dacă valorificarea bunurilor urmează să se facă prin vânzare la licitație publică, executorul judecătoresc, în termen de cel mult o zi de la expirarea termenelor prevăzute la art. 752 alin. (1) sau la art. 753, iar, în cazul bunurilor prevăzute la art. 752 alin. (2), de la data procesului-verbal de sechestru, va fixa, prin încheiere definitivă, ziua, ora şi locul licitației.

(2) Vânzarea nu se va putea face în mai puțin de două săptămâni, nici în mai mult de 4 săptămâni de la data expirării termenelor prevăzute la art. 752 alin. (1) sau art. 753, iar, în cazul bunurilor prevăzute la art. 752 alin. (2), de la data procesului-verbal de sechestru.

(3) Termenul se va putea scurta sau prelungi, dacă atât creditorul, cât şi debitorul o vor cere.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Deși, potrivit art. 758 alin. (2), vânzarea la licitație se poate face într-un interval de *minim* două săptămâni, respectiv *maxim* 4 săptămâni de la data expirarea termenelor prevăzute la art. 752 alin. (1) sau la art. 753 NCPC ori, după caz, de la data procesului-verbal de sechestru, atunci când există atât acordul creditorului, cât și al debitorului, termenul se poate prelungi sau scurta; în cazul în care bunurile sechestrate sunt perisabile sau supuse pieirii, executorul poate scurta din oficiu termenele; nerespectarea termenului prevăzut poate atrage nulitatea numai în condițiile art. 176 NCPC.

Termenul minimal de 2 (două) săptămâni a fost înscris ca o măsură de protecție pentru debitor, spre a-i da posibilitatea să își procure, într-un interval de timp rezonabil, mijloacele bănești necesare pentru achitarea datoriei și să împiedice astfel vânzarea silită. În consecință, nerespectarea termenului este de natură să aducă debitorului un prejudiciu, pe care nu îl poate evita decât prin anularea vânzării, bineînțeles pe calea *contestației la executare,* invocând dispozițiile art. 176 NCPC.

Debitorul (care *poate consimți la o micșorare a termenului*, nefiind vorba în acest caz despre o dispoziție legală imperativă) este singurul în drept să aprecieze dacă are interesul să mențină vânzarea (de exemplu, pentru că ea s-a făcut la un preț convenabil) sau, dimpotrivă, să ceară anularea vânzării, pentru a-l putea plăti pe creditor și a ajunge la încetarea urmăririi[1].

Cât privește *termenul maximal*, el este înscris atât în interesul creditorului, pentru a nu se temporiza prea mult executarea, cât și în interesul, mai redus de data aceasta, al debitorului, pentru a se pune capăt unei executări care îl poate prejudicia, cu deosebire atunci când s-au sechestrat bunuri de o valoare mai mare decât cuantumul creanței[2].

Art. 759. Locul licitației. (1) Vânzarea la licitație se va face la locul unde se află bunurile sechestrate sau, dacă există motive temeinice, în alt loc.

(2) În cazul când în localitate există târguri oficiale recunoscute şi ținute în mod obişnuit cel puțin o dată pe săptămână, vânzarea vitelor se va face obligatoriu în acele târguri, în zilele şi orele de târg, chiar dacă târgurile ar cădea în zilele nelucrătoare sau de sărbătoare legală, fără a fi necesară încuviințarea instanței de executare.

(3) De asemenea, dacă în localitate există burse de mărfuri sau cereale, toate mărfurile sau cerealele care sunt cotate la aceste burse se vor vinde, la cererea creditorului sau a debitorului, prin intermediul lor.

COMENTARIU

Vânzarea la licitație se va face la locul unde se află bunurile sechestrate. Articolul 759 alin. (1) permite efectuarea vânzării într-un alt loc, dacă existe *motive temeinice*. Executorul judecătoresc va aprecia după împrejurări existența acestor motive, în funcție de interesul de a face licitația în cele mai corespunzătoare condiții, pentru obținerea celui mai bun preț posibil.

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 348.

[2] *Idem*, p. 348-349.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 760. Înştiinţarea părţilor şi a altor persoane interesate. (1) Executorul judecătoresc îi va înştiința pe creditor, debitor, terțul deținător al bunurilor sechestrate, precum şi pe orice persoană care are un drept în legătură cu aceste bunuri despre ziua, ora şi locul vânzării la licitație, potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citațiilor, cu cel puțin 48 de ore înainte de termenul fixat pentru vânzare.

(2) Dacă se vând titluri de valoare care nu sunt negociate la bursa de valori sau într-un sistem alternativ de tranzacționare, în condițiile art. 756 alin. (3), vor fi înştiințați societatea emitentă a titlului sau terțul căruia acestea i-au fost încredințate spre păstrare ori administrare, precum şi ceilalți asociați ori moştenitorii acestora, dacă au drepturi de preferință la vânzare.

COMENTARIU

Executorul judecătoresc trebuie să aducă la cunoştința creditorului, debitorului, terțului deținător al bunurilor sechestrate, precum și oricărei persoane care are un drept în legătură cu aceste bunuri ziua, ora şi locul vânzării la licitație.

Debitorul, creditorul, terțul deținător și celelalte persoane nu iau cunoștință de vânzare prin publicațiile de vânzare și anunțurile care se fac în temeiul dispozițiilor procedurale. Acestora trebuie să li se facă o *notificare specială a termenului, orei și locului unde se va ține licitația*. Norma legală este de un real ajutor pentru debitor, care va avea, astfel, timp la dispoziție pentru a executa obligația în mod voluntar sau pentru a introduce contestația la executare ori pentru a obține suspendarea acestei vânzări.

Încunoștințarea persoanelor interesate despre ziua, ora, locul desfășurării licitației constituie o *condiție pentru validitatea acesteia*.

Art. 761. Publicitatea vânzării. (1) Executorul judecătoresc va întocmi anunțurile de vânzare, pe care le va afişa cu cel puțin 5 zile înainte de ținerea licitației la locul licitației, la sediul executorului judecătoresc, al primăriei de la locul vânzării bunurilor şi al instanței de executare, precum şi în alte locuri publice, unde conducătorii acestora au obligația creării condițiilor necesare afişării publicațiilor de vânzare, fără a impune taxe sau contraprestații. De asemenea, executorul judecătoresc va întocmi şi publicații de vânzare pe care le va aduce la cunoştința publicului prin unul dintre ziarele locale sau, în lipsă, dintre cele de circulație națională, prin ziare, reviste sau alte publicații existente ce sunt destinate comercializării unor bunuri de natura celor scoase la vânzare, precum şi pe pagini de internet deschise în acelaşi scop.

(2) Publicațiile şi anunțurile de vânzare vor cuprinde:

a) denumirea şi sediul organului de executare;

b) numărul dosarului de executare;

c) numele executorului judecătoresc;

d) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul debitorului şi creditorului;

e) ziua, ora şi locul licitației;

f) indicarea şi descrierea sumară a bunurilor ce vor fi vândute la licitație publică, cu arătarea pentru fiecare a prețului de începere a licitației, care este prețul prevăzut în procesul-verbal de sechestru sau, după caz, cel stabilit prin

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

expertiză; în cazul titlurilor de valoare nenegociabile, se va indica şi locul de la care poate fi procurat, pe cheltuiala solicitantului, caietul de sarcini prevăzut la art. 756 alin. (4);

g) mențiunea, dacă va fi cazul, că bunurile se vând grevate de drepturile reale de folosință, dobândite ulterior înscrierii vreunei ipoteci şi că, în cazul în care creanțele creditorilor urmăritori nu ar fi acoperite la prima licitație, se va proceda, în aceeaşi zi, la o nouă licitație pentru vânzarea bunurilor libere de acele drepturi. Prețul de la care vor începe aceste licitații va fi cel prevăzut la art. 768 alin. (6) şi (7);

h) somația pentru toți cei care pretind vreun drept asupra bunului să îl anunțe executorului înainte de data stabilită pentru vânzare, în termenele şi sub sancțiunile prevăzute de lege;

i) invitația către toți cei care vor să cumpere bunul să se prezinte la termenul de vânzare, la locul fixat în acest scop şi până la acel termen să prezinte oferte de cumpărare;

j) locul şi data afişării, în cazul anunțurilor de vânzare;

k) semnătura şi ştampila executorului judecătoresc, în cazul anunțurilor de vânzare.

(3) Îndeplinirea acestor formalități se va constata prin procese-verbale încheiate de executorul judecătoresc.

(4) Cheltuielile de afişare şi publicare vor fi avansate de către creditorul urmăritor, care le va prelua din prețul bunurilor urmărite.

(5) În cazul nerespectării dispozițiilor prezentului articol, la cererea părții interesate, instanța de executare poate lua împotriva executorului judecătoresc măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. h) şi la art. 189.

(6) Mențiunile de la alin. (2) lit. a) şi c)-k) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

(7) Câte un exemplar din publicația de vânzare se va comunica persoanelor prevăzute la art. 760 alin. (1).

(8) În cazul în care se urmăresc bunurile mobile ale unui minor sau ale unei persoane puse sub interdicție judecătorească, dispozițiile art. 839 alin. (2) sunt aplicabile.

COMENTARIU

Pentru a aduce la cunoștința terților vânzarea la licitație, cu cel puțin 5 zile înainte de ținerea licitației, executorul judecătoresc va întocmi și afișa anunțurile de vânzare la locul licitației, la sediul organului de executare, al primăriei de la locul vânzării bunurilor și al instanței de executare, precum și publicațiile de vânzare, pe care le va aduce la cunoștința publicului prin unul dintre ziarele locale sau, în lipsă, dintre cele de circulație națională, prin ziare, reviste sau alte publicații existente ce sunt destinate comercializării unor bunuri de natura celor scoase la vânzare, precum și pe pagini de internet deschise în același scop.

Dacă executorul nu respectă aceste dispoziții, la cererea părții interesate, instanța de executare îl poate amenda (cu o amendă judiciară cuprinsă între 50 și 700 lei) ori obliga la plata unor despăgubiri pentru paguba cauzată prin amânare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Publicațiile și anunțurile de vânzare trebuie să aibă conținutul prevăzut de art. 761 alin. (2), sub sancțiunea *nulității exprese*, prevăzută la alin. (6) al aceluiași articol.

Neefectuarea publicității este de natură a aduce prejudicii părților, astfel încât oricare dintre ele poate solicita amânarea vânzării și realizarea unei publicități corespunzătoare[1].

Art. 762. Restrângerea formalităților de publicitate. (1) Prin excepție de la dispozițiile art. 761, în cazul în care executarea se face în temeiul unui titlu executoriu privitor la o creanță a cărei valoare nu depăşeşte 5.000 lei sau atunci când bunurile sunt supuse pieirii, degradării, alterării ori deprecierii, oricare ar fi valoarea titlului executoriu, executorul judecătoresc va putea să restrângă formalitățile de publicitate numai la afişare şi să scurteze atât termenul de înştiințare a debitorului şi a terțului deținător, cât şi termenul de afişare, în măsura în care aceasta ar fi suficientă pentru înştiințarea celor interesați.

(2) Creditorul, debitorul şi terțul deținător vor putea fi încunoştințați prin telegramă, telefax sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii lui.

COMENTARIU

În situația în care creanța nu depășește suma de 5.000 lei sau atunci când, prin natura bunurilor, acestea sunt supuse pieirii, degradării, alterării ori deprecierii, indiferent de valoarea acestora, executorul judecătoresc poate să restrângă formalitățile de publicitate numai la *afișare* și să scurteze atât termenul de înștiințare a debitorului și a terțului deținător, cât și termenul de afișare.

Legea nu impune în acest caz un termen minim pentru informarea persoanelor interesate, acesta fiind lăsat la aprecierea executorului judecătoresc, singura condiție ce se cere a fi îndeplinită fiind aceea a informării asupra termenului.

Se impune însă aducerea la cunoștința terțului a datelor vânzării, pentru ca acesta să aibă posibilitatea de a plăti suma datorată creditorului, mai înainte de a se proceda la vânzarea silită a bunurilor.

Art. 763. Refacerea formalităților de publicitate. (1) Dacă din orice cauză vânzarea se amână, încunoştințarea celor interesați şi formalitățile de publicitate se vor îndeplini şi pentru noul termen, care nu va putea fi mai scurt de o săptămână şi nici mai lung de două săptămâni.

(2) Dacă vânzarea nu se poate termina în aceeaşi zi, ea va continua în ziua următoare, iar executorul judecătoresc va aduce verbal la cunoştința celor prezenți, în afară de cazul în care ambele părți sunt de acord cu amânarea licitației. În acest din urmă caz, costul formalităților de publicitate va fi suportat în mod egal de ambele părți, dispozițiile art. 761 alin. (4) fiind aplicabile în mod corespunzător.

---

[1] *I. Leș*, Tratat de drept procesual civil, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 1126.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Ori de câte ori vânzarea la licitație nu se poate realiza, desfășurându-se la o dată ulterioară, este necesar ca toate formalitățile de publicitate să fie reluate.

Dacă există o cauză obiectivă pentru care vânzarea nu se poate realiza într-o singură zi, aceasta va continua ziua următoare, executorul informând verbal despre aceasta părțile.

Dacă părțile consimt, termenul pentru continuarea vânzării poate fi mai lung, însă acesta urmează a se stabili în raport de prevederile art. 763 alin. (1), neputând fi mai scurt de o săptămână, dar nici mai lung de două săptămâni.

Art. 764. Pregătirea licitației. (1) În ziua fixată pentru vânzare, executorul judecătoresc se va duce la locul unde se află bunurile sechestrate, va ridica sigiliile sau va primi bunurile de la persoana căreia i-au fost încredințate, eliberându-i chitanță de primire.

(2) Executorul va verifica, după procesul-verbal de sechestru, numărul şi starea bunurilor şi va constata toate acestea, precum şi lipsurile găsite, în procesul-verbal de licitație.

(3) Dacă vânzarea se va face în alt loc decât acela unde se găsesc bunurile ce urmează să fie vândute, ele vor fi duse în acel loc, pe cheltuiala creditorului, în condițiile art. 761 alin. (4).

COMENTARIU

Textul art. 764 reglementează expres operațiunile pe care urmează să le facă executorul judecătoresc în cazul în care urmează a se proceda la vânzarea silită a bunurilor sechestrate, ulterior realizării formalităților de publicitate.

Norma stabilește că executorul judecătoresc se va deplasa (personal, iar nu prin alți angajați ai biroului său – n.n.) în locul unde se găsesc bunurile sechestrate, în vederea ridicării sigiliilor ori pentru a primi bunurile de la persoana căreia acestea i-au fost încredințate. În oricare situație, executorul judecătoresc va trebui să elibereze persoanei căreia i-au fost încredințate bunurile sechestrate și o chitanță de primire (de recepționare) a acestora. Cu același prilej, executorul are obligația de a verifica, prin comparație cu procesul-verbal de sechestru, dacă există corespondență între numărul și starea bunurilor sechestrate cu cele găsite la fața locului. Despre toate aceste constatări va face vorbire în procesul-verbal de licitație, pe care urmează să îl încheie.

Norma art. 764 alin. (3) stabilește expres faptul că, ori de câte ori vânzarea silită a bunurilor sechestrate se va desfășura în alt loc decât acela unde se găsesc acestea, *cheltuielile de deplasare sunt în sarcina creditorului*, iar nu a debitorului, fiind o *excepție* de la regula fixată de art. 669 alin. (2) NCPC.

Art. 765. Amânarea licitației. (1) La cererea părții interesate făcută, sub sancțiunea decăderii, înainte de începerea licitației, executorul judecătoresc va amâna vânzarea în cazul nerespectării termenelor de înştiințare a creditorului, debitorului sau terțului deținător ori, după caz, a termenelor de afişare sau publicare a vânzării. La acest termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

fixată pentru prima vânzare, se vor reface formalitățile de publicitate încălcate, cu respectarea dispozițiilor art. 761.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu sunt aplicabile la vânzarea bunurilor supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, caz în care partea interesată va putea solicita numai luarea măsurilor prevăzute de art. 762.

COMENTARIU

Potrivit dispozițiilor art. 765 alin. (1), orice parte interesată poate solicita amânarea vânzării la un alt termen, în situația în care nu au fost respectate termenele de înștiințare a creditorului, debitorului sau terțului deținător ori, după caz, termenele de afișare sau publicare a vânzării.

Solicitarea trebuie însă făcută executorului mai înainte ca acesta să înceapă licitația, sub sancțiunea *decăderii* din dreptul de a mai putea invoca acest aspect ulterior.

Partea interesată poate fi, după caz, fie însuși creditorul, fie debitorul, fie chiar terțul deținător al bunului mobil urmărit silit.

Dacă partea interesată a invocat neregularitatea în termen, *executorul este obligat să amâne licitația* (legiuitorul folosind formula imperativă „va amâna"), iar termenul nou stabilit în vederea vânzării nu poate depăși 20 zile de la data stabilită pentru prima vânzare. În această situație, executorul să este obligat să refacă toate formalitățile de publicitate nelegale, potrivit art. 761 NCPC.

În cazul bunurilor supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, termenul de 5 zile pentru realizarea formalităților de publicitate anterior vânzării poate fi mai scurt, însă este necesar a fi adus la cunoștința persoanelor interesate.

Art. 766. Participanții la licitație. (1) Poate participa la licitație orice persoană care are capacitate deplină de exercițiu, precum şi capacitatea de a dobândi bunurile scoase la licitație.

(2) Debitorul urmărit nu va putea fi adjudecatar, nici personal, nici prin persoană interpusă.

(3) Creditorii urmăritori sau intervenienți nu pot, nici personal, nici prin persoane interpuse, să adjudece bunurile oferite spre vânzare la un preț mai mic de 75% din prețul stabilit potrivit art. 757 alin. (1) sau (3).

COMENTARIU

La licitație se poate înscrie orice persoană care are capacitate deplină de exercițiu și capacitatea de a dobândi bunurile scoase la licitație și care a consemnat la Trezoreria Statului, la CEC Bank – SA sau la orice altă instituție de credit, la dispoziția executorului judecătoresc, cel mai târziu până la începerea licitației, minimum 10% din prețul de începere a licitației pentru bunurile pe care dorește să le cumpere, conform dispozițiilor art. 767 alin. (1) NCPC.

Pentru ca interesele debitorului să nu fie afectate, astfel cum anterior s-a subliniat în doctrină[1], atunci când adjudecatarii sunt creditorii săi, acestora nu li se poate îngădui să ofere un preț derizoriu pentru bunul pus în vânzare.

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, Codul de procedură civilă comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 1389.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 767. Garanția de participare. (1) Participanții la licitație trebuie să consemneze, cel mai târziu până la începerea licitației, la dispoziția executorului judecătoresc, cel puțin 10% din prețul de începere a licitației pentru bunurile pe care intenționează să le cumpere.

(2) Creditorii urmăritori sau intervenienți nu au obligația de a depune garanția prevăzută la alin. (1).

(3) Dacă în localitatea unde are loc licitația nu funcționează nicio unitate dintre cele prevăzute de lege pentru a face astfel de operațiuni sau dacă licitația se desfăşoară în locuri izolate, garanția poate fi depusă şi la executorul judecătoresc, pe bază de chitanță de primire, făcându-se mențiune despre aceasta în procesul-verbal de licitație.

COMENTARIU

Participanții la licitație care intenționează să achiziționeze unul sau mai multe dintre bunurile scoase la vânzare trebuie să consemneze la dispoziția executorului judecătoresc cel puțin 10% din prețul de începere a licitației.

Prețul de începere al licitației este cel al bunurilor evaluate la valoarea lor de circulație, raportată la prețurile medii de piață din localitatea respectivă, potrivit dispozițiilor art. 757 alin. (1) NCPC.

Dacă mai multe bunuri sunt scoase la licitație, iar potențialul cumpărător este interesat doar de unul dintre acestea, el trebuie să consemneze o sumă egală cu cel puțin 10% din prețul de începere a licitației pentru bunul pe care intenționează să îl cumpere, iar nu din totalul bunurilor scoase în vânzare.

Art. 768. Efectuarea licitației. (1) Vânzarea la licitație se va face în mod public de către executorul judecătoresc, care va oferi bunurile spre vânzare prin 3 strigări succesive.

(2) Prețul de la care începe licitația este cel prevăzut în publicații sau anunțuri, potrivit art. 761 alin. (2).

(3) În raport cu natura sau cu destinația lor, bunurile se vor vinde fiecare în parte sau mai multe împreună, ținându-se seama în toate cazurile ca prin modul de vânzare acestea să nu se deprecieze.

(4) În cazul când de la debitor s-au ridicat şi sume de bani, vânzarea celorlalte bunuri nu se va putea face decât în măsura în care acele sume nu acoperă creanța creditorului urmăritor şi accesoriile acesteia, împreună cu cheltuielile de executare.

(5) Bunul se adjudecă celui care, după 3 strigări succesive, făcute la intervale de timp care să permită opțiuni şi supralicitări, oferă prețul cel mai mare, iar atunci când există un singur concurent, acesta a oferit prețul de începere a licitației.

(6) Dacă bunul este grevat de vreun drept real de folosință, dobândit ulterior înscrierii vreunei ipoteci, la primul termen de vânzare strigările vor începe de la prețul cel mai mare oferit sau, în lipsă, de la cel fixat în publicație, diminuat cu valoarea acestor drepturi socotită potrivit art. 757 alin. (2).

(7) Dacă din cauza existenței drepturilor arătate la alin. (6) nu s-a putut obține un preț suficient pentru acoperirea creanțelor ipotecare înscrise anterior, executorul judecătoresc va relua în aceeaşi zi licitația pentru vânzarea bunului liber de

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

acele drepturi; în acest caz, strigările vor începe de la prețul menționat în publicația de vânzare, fără scăderea arătată la alin. (6).

(8) Dacă nu se obține prețul de începere a licitației, la acelaşi termen bunul va fi din nou scos la vânzare, caz în care licitația va începe de la prețul de 75% din cel prevăzut în publicații sau anunțuri, iar bunul va fi vândut celui care va oferi prețul cel mai mare.

(9) Dacă nu se oferă nici prețul minim prevăzut la alin. (8), licitația se va amâna la un alt termen, pentru care se vor îndeplini din nou formalitățile de publicitate prevăzute de art. 761. La acest termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data primei licitații, licitația va începe de la 50% din prețul inițial prevăzut în publicații sau anunțuri. Dacă nu se va obține nici acest preț, bunurile vor fi vândute, la acelaşi termen, la cel mai mare preț oferit, chiar şi atunci când la licitație s-a prezentat un singur ofertant.

(10) În toate cazurile, la preț egal, va fi preferat cel care are un drept de preempțiune asupra bunului urmărit.

(11) Dispozițiile alin. (8) şi (9) nu sunt aplicabile la vânzarea bunurilor supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii. În aceste cazuri, vânzarea se va face la orice preț şi oricare ar fi numărul concurenților, chiar la primul termen.

(12) Executorul va ține o listă cu bunurile vândute şi prețul cu care s-au vândut.

COMENTARIU

Vânzarea la licitație este *publică*, executorul oferind spre vânzare fiecare bun în parte sau mai multe bunuri împreună (după natura și destinația lor), efectuând *3 strigări succesive*, prețul de pornire fiind cel înscris în anunțuri și publicații. Indiferent de modalitatea în care bunurile urmărite sunt scoase la licitație publică (respectiv fiecare în parte sau mai multe bunuri împreună), art. 768 alin. (3) impune ca, prin modul de vânzare, *acestea să nu se deprecieze*, tocmai pentru a nu le scădea valoarea în mod accidental sau voit.

În această materie a vânzării silite a bunurilor mobile, prezintă o relevanță deosebită norma art. 768 alin. (4), care stabilește expres o *limitare a posibilității scoaterii la vânzare a bunurilor urmăribile ale debitorului*. Această limitare devine incidentă în situația în care, anterior, s-au ridicat și sume de bani de la debitor, în sensul că executorul judecătoresc va vinde o cantitate de bunuri mobile numai în măsura în care sumele deja ridicate nu acoperă creanța creditorului urmăritor și accesoriile acesteia, împreună cu cheltuielile de executare. Textul are și un al doilea înțeles, anume că, într-o astfel de situație, dacă debitorul are mai multe bunuri, executorul nu le va scoate pe toate la licitație, ci doar o cantitate suficientă dintre acestea, astfel încât să acopere creanța creditorului urmăritor și accesoriile ei, împreună cu cheltuielile de executare.

Dacă la vânzare participă și creditorii urmăritori și/sau intervenienți, aceştia nu pot adjudeca bunurile, nici personal, nici prin persoane interpuse, la un preț mai mic de 75% din prețul de pornire a licitației; dacă adjudecatar este însuși creditorul urmăritor, la licitație neparticipând alți creditori ori, deși participă, aceştia au un rang de preferință inferior creditorului adjudecatar, cel din urmă poate depune în contul prețului creanța sa, în tot sau în parte.

Prețul de la care începe vânzarea la licitație a bunurilor este cel înscris în publicațiile sau anunțurile făcute anterior, în conformitate cu dispozițiile art. 761 alin. (2) NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Cele 3 strigări la care se referă art. 768 trebuie făcute de către executorul judecătoresc în așa manieră, încât, în intervalele de timp dintre ele, să permită posibilitatea de supralicitație sau alte opțiuni. Oricum, după efectuarea celor 3 strigări, bunul sau bunurile se adjudecă de către cel care a oferit *cel mai mare preț*, iar dacă există un singur licitator, acesta va adjudeca doar dacă a oferit *prețul de începere a licitației*.

Norma art. 768 alin. (6) se ocupă de o ipoteză particulară, aceea în care bunul ce face obiectul licitației ar fi grevat de vreun *drept real de folosință*, care *s-a născut ulterior înscrierii vreunei ipoteci*. În acest caz, la primul termen fixat pentru vânzare, strigările trebuie să înceapă inițial de la prețul cel mai mare oferit. Când lipsește însă o astfel de ofertă, legiuitorul stabilește un criteriu cert: licitația va porni de la prețul înscris în publicația de vânzare, din care se va scădea valoarea acestor drepturi care grevează bunul, valoare care urmează a fi calculată potrivit art. 757 alin. (2) NCPC.

Mai mult, alineatul următor stabilește reguli și pentru situația în care nu se poate obține un preț pe baza căruia creditorul urmăritor să își îndestuleze creanța tocmai din cauza existenței drepturilor care grevează bunurile, ipoteză în care, prin excepție, *executorul judecătoresc este obligat să reia licitația în aceeași zi*. De această dată însă, bunul urmărit se va vinde liber de drepturile care îl grevează, fapt materializat prin aceea că prețul de pornire a licitației va fi cel înscris inițial în publicația de vânzare, fără a se mai proceda la diminuarea la care se referă art. 768 alin. (6).

Și mai mult, dacă nici la această a doua licitație nu se obține prețul de începere a licitației, legiuitorul obligă la o a treia licitație, desfășurată în aceeași zi, însă de această dată vânzarea silită a bunului va începe de la prețul de 75% din cel înscris în publicații sau anunțuri, iar adjudecatar va fi declarat cel care *va oferi cel mai bun (mare) preț*.

Textul art. 768 alin. (8) trebuie corelat și cu dispozițiile art. 766 alin. (3) NCPC, astfel că adjudecarea bunurilor de către creditorul urmăritor sau de către cei intervenienți în contul propriilor creanțe nu va putea avea loc decât la acest prim termen fixat pentru licitație și numai în măsura în care aceste categorii de persoane oferă cel puțin 75% din prețul înscris în publicații sau anunțuri.

Precizăm că atât cea de-a doua, cât și cea de-a treia licitație, *chiar dacă trebuie desfășurate la același termen*, presupun tot respectarea celor 3 strigări succesive, cu lăsarea unor intervale de timp între ele, astfel încât să permită posibilitatea de supralicitație sau alte opțiuni.

Cu toate acestea, există posibilitatea ca nicio persoană să nu adjudece bunurile mobile scoase la vânzare la acel termen, astfel că legiuitorul a prevăzut ca *licitația să se reia la un alt termen*, care va fi fixat așa încât să se asigure realizarea formalităților de publicitate prevăzute de art. 761 NCPC, însă nu mai târziu de 20 de zile de la data primei licitații. După cum se observă, legiuitorul a încercat să găsească o soluție pentru a facilita vânzarea silită a bunurilor mobile cât mai rapid, chiar dacă aceasta presupune vânzarea la valori reduse cu mult față de contravaloarea acelor bunuri.

Astfel, la termenul nou fixat, vânzarea bunurilor va începe de la o valoare diminuată inițial la jumătate (50%) din prețul inițial înscris în publicații sau anunțuri, iar dacă nici la acest preț bunurile mobile nu se vând, la același termen executorul va face o nouă licitație, oferind bunurile *la cel mai mare preț oferit*, indiferent că există un singur licitator sau mai mulți. Această soluție, deși pare să asigure interesul imediat al creditorului, nu este lipsită de critică. În realitate, nu credem că ar asigura nici interesul deplin al creditorului, iar debitorul va suferi în toate cazurile o diminuare forțată și excesivă a propriului patrimoniu.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De pildă, dacă debitorul nu are și alte bunuri urmăribile, iar prin vânzarea silită a bunurilor mobile ale acestuia, potrivit dispozițiilor art. 768 alin. (9) NCPC, se obține o sumă neîndestulătoare pentru acoperirea creanței, creditorul rămâne nesatisfăcut, pentru că nu mai are altă posibilitate de recuperare a diferenței de creanță, iar, din punctul de vedere al debitorului, și acesta poate suferi o pierdere, deoarece este posibil ca, în ipoteza în care s-ar fi obținut prețul real al bunurilor vândute silit, să fi rămas în patrimoniul său o parte dintre bunuri, a căror vânzare nu ar mai fi fost necesară (dacă s-ar fi obținut deja sumele necesare din vânzarea doar a unora dintre ele).

Din coroborarea dispozițiilor art. 768 alin. (9) cu cele ale art. 766 alin. (3) NCPC rezultă că, la acest nou termen fixat pentru licitație, *intervenienții sau creditorul urmăritor nu pot adjudeca decât dacă* – indiferent de valoarea de începere a licitației (de 50% din prețul înscris în publicații și anunțuri) – *oferă cel mai puțin prețul de 75% din cel înscris în publicații sau anunțuri*.

Din alt punct de vedere, o astfel de posibilitate prevăzută expres de lege poate da naștere unor abuzuri în executare, prin fraudarea legii.

Legiuitorul se preocupă și de situația existenței unui concurs între un licitator pur și simplu și un licitator care are un *drept de preempțiune* asupra bunului urmărit, ipoteză în care, *la preț egal*, va fi preferat titularul unui astfel de drept. Aceasta însă numai în situația în care există și un *contraofertant*, altfel, titularul dreptului de preemțiune ar putea adjudeca și la cel mai mare preț pe care chiar el îl oferă.

Dispozițiile art. 768 alin. (11) NCPC stabilesc o excepție, prevăzând că dispozițiile alin. (8) și (9) nu se aplică atunci când bunurilor scoase la licitație sunt din categoria celor *supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii*. Derogarea constă în faptul că, în privința acestora, nu se vor mai aplica pragurile minime obligatorii de pornire a licitației, ci vânzarea poate fi realizată *la orice preț, chiar și la primul termen fixat pentru vânzare* (pe ideea că, în privința acestor categorii de bunuri, un termen viitor ar echivala cu faptul că licitația ar putea deveni lipsită de obiect din cauza dispariției sau degradării lor). În acest caz, nu va prezenta relevanță nici faptul că ar putea exista mai mulți licitatori sau doar unul singur, care se oferă să cumpere aceste bunuri. Rațiunea legiuitorului în acest caz a fost de a se evita o pierdere.

Totodată, art. 768 alin. (12) impune executorului să întocmească și să păstreze o evidență, un *inventar* cu privire la bunurile vândute și prețul cu care acestea s-au vândut.

Art. 769. Stingerea dreptului de preempțiune. Titularul unui drept de preempțiune care nu a participat la licitație nu va mai putea să își exercite dreptul după adjudecarea bunului.

COMENTARIU

Textul instituie, *de facto*, o *sancțiune*. Astfel, titularul unui drept de preemțiune în privința bunului scos la licitație este decăzut din dreptul de a mai putea invoca ulterior acest beneficiu (și de a-și exercita efectiv acest drept), dacă nu a luat parte la licitație.

Pentru a opera însă sancțiunea, este necesar ca beneficiarul dreptului de preemțiune să fi avut cunoștință de scoaterea bunului la vânzare silită, de data, ora și locul licitației. *Per a contrario*, dacă el nu a cunoscut aceste lucruri, de principiu, ar putea formula contestație la executare, solicitând și repunerea în termen. Însă o astfel de soluție prezintă interes numai în ipoteza în care bunul asupra căruia poartă dreptul de preemțiune nu a fost deja adjudecat.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 770. Depunerea şi consemnarea preţului. (1) După adjudecarea bunului, adjudecatarul este obligat să depună de îndată întregul preţ, în numerar ori cu ordin de plată sau orice alt instrument legal de plată; la cererea sa, acceptată de creditor sau de reprezentantul său, preţul se va putea depune şi ulterior, în cel mult 5 zile de la data licitaţiei.

(2) În cazul în care adjudecatar este însuşi creditorul urmăritor şi nu participă alţi creditori la urmărire sau, deşi participă, aceştia se află într-un rang de preferinţă inferior creditorului adjudecatar, el va putea depune în contul preţului creanţa sa, în tot sau în parte. Dacă preţul bunului este mai mare decât valoarea creanţei, creditorul va putea depune în contul preţului creanţa sa numai dacă depune, de îndată sau în cel mult 5 zile de la data licitaţiei, diferenţa dintre preţul de adjudecare şi valoarea creanţei.

(3) Dacă preţul sau, după caz, diferenţa de preţ nu se va depune potrivit alin. (1) sau (2), se va relua licitaţia ori, după caz, o altă modalitate de valorificare a bunului, la acelaşi termen sau la un alt termen, pentru care se vor împlini formalităţile de publicitate prevăzute de art. 761, iar primul adjudecatar va fi răspunzător atât de scăderea preţului obţinut la a doua vânzare, cât şi de cheltuielile făcute pentru aceasta; aceste sume se vor stabili de către executorul judecătoresc prin proces-verbal care constituie titlu executoriu şi se vor reţine cu precădere din suma depusă conform art. 767.

(4) Executorul judecătoresc va consemna de îndată sumele de bani încasate, păstrând dovada consemnării. Despre aceasta el va face menţiune şi în procesul-verbal de licitatie.

COMENTARIU

Imediat după adjudecarea bunului, persoana care l-a adjudecat trebuie să depună întregul preţ al acestuia, în numerar, cu ordin de plată ori cu orice alt instrument legal de plată; la cererea adjudecatarului, acceptată de creditor sau de reprezentantul său, preţul poate fi depus în maximum 5 zile; în situaţia în care adjudecatarul nu depune preţul, va fi obligat să suporte scăderea preţului la a doua vânzare şi cheltuielile făcute pentru aceasta, întrucât licitaţia va fi reluată sau se va recurge la o altă modalitate de valorificare a bunului, de exemplu, vânzare directă.

Prin *„preţ întreg"*, noţiune prevăzută de art. 770 alin. (1), se înţelege diferenţa dintre suma consemnată conform art. 767 şi cea pentru care bunul a fost vândut.

Primul adjudecatar este răspunzător pentru scăderea preţului vânzării, în sensul că, dacă la noua licitaţie bunul este adjudecat pentru un preţ mai mic, diferenţa va fi suportată de el şi reţinută din garanţia depusă conform art. 767 NCPC.

În jurisprudenţă s-a arătat că „nu este interzisă participarea la a doua licitaţie a primului adjudecatar, acesta urmând să plătească diferenţa de preţ cât a scăzut preţul la a doua vânzare"[1].

[1] C.S.J., dec. nr. 1064/1997, în *I. Leş*, Legislaţia executării silite. Comentarii şi explicaţii, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007, p. 220.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 771. Închiderea licitației. (1) Licitația se va închide de îndată ce din sumele obținute se pot acoperi toate creanțele ce se urmăresc, precum şi toate cheltuielile de executare.

(2) Executorul judecătoresc va declara închisă licitația şi în cazul în care în timpul acesteia survine vreuna dintre situațiile prevăzute la art. 702 sau, după caz, la art. 750.

COMENTARIU

Închiderea licitației se produce imediat ce s-au obținut sumele necesare îndestulării tuturor creanțelor care fac obiectul executării, inclusiv toate cheltuielile de executare, astfel cum au fost stabilite de executorul judecătoresc.

Cu toate acestea, licitația va fi declarată închisă şi în situațiile prevăzute art. 750 NCPC, când se oprește urmărirea fie ca urmare a faptului că debitorul urmărit a plătit creanța, accesoriile şi cheltuielile de executare, fie face depunerea cu afectațiunea specială prevăzută la art. 720, predând executorului recipisa de consemnare, precum şi dacă survine vreuna dintre situațiile de încetare a executării prevăzute la art. 702 NCPC.

Art. 772. Procesul-verbal de licitație. (1) După închiderea licitației, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal despre desfăşurarea şi rezultatul acesteia. Acest proces-verbal va cuprinde, în afara datelor şi mențiunilor prevăzute la art. 678, sub sancțiunea nulității:

a) arătarea locului, datei şi orei când licitația a început şi s-a terminat;

b) indicarea procesului-verbal de sechestru şi constatările prevăzute la art. 764 alin. (2);

c) arătarea bunurilor vândute, prețul rezultat din vânzarea lor, precum şi numele sau denumirea fiecărui adjudecatar.

(2) Procesul-verbal va fi semnat de executor, de debitor şi de creditorul urmăritor, dacă au fost de față, precum şi de adjudecatar. Dacă vreuna dintre aceste persoane nu poate sau refuză să semneze, se va face mențiune despre aceasta în procesul-verbal.

(3) Lista prevăzută la art. 768 alin. (12) şi raportul de expertiză, dacă va fi cazul, se anexează la procesul-verbal şi se păstrează împreună cu procesul-verbal de licitație la dosarul de executare.

COMENTARIU

Imediat după închiderea licitației, executorul judecătoresc trebuie să încheie un proces-verbal, în care să descrie desfășurarea licitației și rezultatul acesteia, proces-verbal care va fi semnat de executor, creditor, debitor și adjudecatar.

Refuzul debitorului de a semna procesul-verbal nu împiedică întocmirea acestuia, ci executorul va face mențiunea despre refuz în cuprinsul său.

Lipsa unei mențiuni dintre cele prevăzute la art. 772 alin. (1) atrage *nulitatea* procesului-verbal, în condițiile art. 176 NCPC.

În jurisprudență s-a decis că faptul că debitorul cu rea-credință a sustras autoturismul de la locul licitației, în timpul desfășurării acesteia, nu constituie motiv de anulare a procesului-verbal de licitație și a actului de adjudecare, ca act subsecvent desfășurării licitației, deoarece, în acest mod, debitorul își invocă propria turpitudine, ceea ce nu

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

este permis nimănui, conform principiului de drept *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*. În aceste condiții, nu se poate reține că licitația s-a desfășurat în lipsa bunului mobil urmărit[1].

Art. 773. Eliberarea titlului de proprietate. (1) Executorul judecătoresc îi va elibera, sub semnătura sa, fiecărui adjudecatar în parte un certificat de adjudecare, care va cuprinde data şi locul licitației, numele adjudecatarului, indicarea bunului adjudecat şi, după caz, a prețului plătit sau care urmează să fie plătit.

(2) Certificatul eliberat fiecărui adjudecatar constituie dovada dreptului de proprietate asupra bunurilor vândute; în cazul titlurilor de valoare nominative, adjudecatarul va putea obține transferul acestora pe numele său, în temeiul certificatului de adjudecare. Dacă emitentul titlurilor refuză în mod nejustificat transferul, instanța de executare, la cererea adjudecatarului, va da o încheiere care va constata transferul intervenit şi care va servi adjudecatarului la efectuarea înregistrărilor prevăzute de lege. Totodată, prin aceeaşi hotărâre, instanța va dispune obligarea emitentului la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum şi obligarea sa, la cererea părții interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată.

(3) În toate cazurile, predarea bunului se va face după achitarea integrală a prețului; până la predare, debitorul suportă riscul pieirii bunului adjudecat.

(4) După predare, executorul va dispune, din oficiu, dacă este cazul, radierea din registrele de publicitate a drepturilor şi sarcinilor stinse prin adjudecare care grevau anterior bunul adjudecat.

COMENTARIU

Certificatul de adjudecare eliberat ulterior încheierii procedurii de licitare de către executorul judecătoresc fiecărui adjudecatar constituie dovada dreptului de proprietate asupra bunurilor vândute.

În cazul titlurilor de valoare nominative, adjudecatarul va putea obține transferul acestora pe numele său, în temeiul certificatului de adjudecare, iar în ipoteza în care emitentul titlurilor refuză în mod nejustificat transferul, instanța de executare, la cererea adjudecatarului, va da o încheiere care va constata transferul intervenit, ocazie cu care va dispune și amendarea emitentului cu o amendă judiciară de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum și obligarea sa, la cererea părții interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba cauzată prin refuzul nejustificat al transferului.

În ceea ce privește problema riscurilor, riscul pieirii bunului până la momentul predării efective va fi suportat de către debitor în toate cazurile, chiar dacă ar fi vorba despre un caz de pieire fortuită a acestuia. Cum predarea bunului nu se va putea face mai înainte de achitarea integrală a prețului, iar, potrivit art. 774, dreptul de proprietate asupra bunului se transferă de la debitor la adjudecatar numai din momentul predării, rezultă că textul art. 773 constituie o aplicație a regulii de drept *res perit domino*.

---

[1] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 156/2004, în *C. Nica*, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 452-455.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 774. Efectele adjudecării. Prin adjudecare, cumpărătorul devine, de la data predării, proprietarul bunului adjudecat, liber de orice sarcini, care se strămută de drept asupra prețului plătit, în afară de cazul în care adjudecatarul ar fi de acord să fie menținute sau vânzarea s-a făcut în condițiile art. 768 alin. (6).

COMENTARIU

De la data predării bunului adjudecat cumpărătorul devine proprietar al bunului, *liber de orice sarcini*, ceea ce înseamnă că dreptul de proprietate nu se va putea transmite de la debitorul urmărit la adjudecatar mai înainte de achitarea integrală a prețului adjudecării (așa cum rezultă din coroborarea art. 773 cu art. 774 NCPC).

Prin derogare, dacă cumpărătorul este de acord sau dacă vânzarea s-a făcut în condițiile art. 768 alin. (6), sarcinile bunului pot fi menținute.

Art. 775. Vicii ascunse. În cazul vânzării silite la licitație publică nu există garanție contra viciilor ascunse ale bunului vândut.

COMENTARIU

Spre deosebire de regulile din materia contractului de vânzare-cumpărare, unde, potrivit art. 1707 NCC, vânzătorul garantează cumpărătorul contra oricăror vicii ascunse care fac bunul vândut impropriu întrebuințării la care este destinat sau care îi micșorează în asemenea măsură întrebuințarea sau valoarea încât, dacă le-ar fi cunoscut, cumpărătorul nu ar fi cumpărat sau ar fi cumpărat la un preț mai mic, în materia vânzării silite la licitație nu există garanție contra viciilor ascunse ale bunului vândut.

Prin ipoteză, în materia vânzării silite, transferarea proprietății bunului are loc în mod forțat, fără consimțământul vânzătorului, așa că, lipsind acordul de voință dintre acesta și adjudecatar, este inadmisibilă o cerere în anularea actului de adjudecare, chiar pe calea contestației la executare, în care invalidarea actului se cere pe temeiul existenței vreunui viciu de consimțământ[1].

Art. 776. Inadmisibilitatea desființării vânzării. Excepții. (1) În cazul vânzărilor la licitație publică făcute în condițiile prezentei secțiuni nu este admisibilă nicio cerere de desființare a vânzării împotriva terțului adjudecatar care a plătit prețul, în afară de cazul în care a existat fraudă din partea acestuia. Asemenea cerere nu poate fi făcută decât pe cale de acțiune principală.

(2) Când adjudecatar a fost creditorul, vânzarea va putea fi desființată dacă există temei de nulitate, potrivit dreptului comun.

COMENTARIU

Această vânzare, îndată realizată, are caracter definitiv, legea permițând desființarea ei numai în cazul în care a existat o *fraudă a adjudecatarului* sau dacă sunt incidente cauze de nulitate, în ipoteza în care adjudecatar a fost însuși creditorul. Însă, când nu sunt incidente dispozițiile art. 776, apreciem că terții care invocă un drept de proprie-

[1] Pentru o soluție asemănătoare, a se vedea și C.A. Iași, 29 ianuarie 1915, în *Em. Dan*, op. cit., p. 910, p. 43, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 834.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tate sau un alt drept real asupra bunurilor ce au făcut obiectul vânzării la licitație au la dispoziție și calea unei contestații la executare, urmată sau nu, după caz, de o cerere de *întoarcere a executării*.

Dacă se admite contestația la executare exercitată de debitorul urmărit, vânzarea către adjudecatarul care a plătit prețul și nu s-a comportat fraudulos, cu viclenie nu va fi desființată. În acest caz, debitorul are dreptul la despăgubiri din partea creditorului urmăritor și, eventual, din partea executorului judecătoresc care a vândut bunul fără respectarea cerințelor legale ale licitației[1].

Atunci când *adjudecatar este o terță persoană*, pentru a opera desființarea vânzării, nu este suficientă reaua-credință a terțului, ci este necesar a fi probată frauda, care să constea în manopere ale adjudecatarului realizate cu intenția prejudicierii debitorului.

Doar în situația în care *adjudecatar este creditorul*, în contul propriei sale creanțe, vânzarea poate fi desființată dacă se invocă incidența unei cauze de nulitate, fără a mai fi necesară demonstrarea fraudei acestuia.

În jurisprudență s-a decis că, în cazul vânzării silite a bunurilor mobile urmărite, nu este admisibilă nicio cerere de desființare a vânzării împotriva terțului adjudecatar care a plătit prețul, în afară de cazul în care a existat fraudă din partea acestuia. Din împrejurarea că terțul adjudecatar a cunoscut valoarea de circulație a autoturismului, stabilită prin raportul de expertiză auto efectuat în cadrul executării silite, valoare mult mai mare decât prețul la care a adjudecat bunul, nu rezultă că a existat fraudă din partea acestuia, întrucât el nu se putea înscrie la licitația publică decât în condițiile în care cunoștea prețul de pornire a licitației, prevăzut în publicații și anunțuri. Totodată, nu se poate admite că participanții la licitație publică trebuie să țină seama nu numai de propriul interes, acela de a achiziționa bunuri la prețuri relativ mici, ci și de obiectivul urmărit de executarea silită, respectiv acoperirea creanței rezultate prin titlul executoriu; aceasta poate reprezenta cel mult un deziderat, dar nu constituie nicidecum fraudă din partea adjudecatarului împrejurarea că acesta a cumpărat bunul la prețul cel mai mare oferit, nefiind ținut să acționeze pentru protejarea intereselor creditoarei și ale debitoarei, în detrimentul propriului interes. Conform art. 443 alin. (3) CPC 1865 (art. 768 NCPC – n.n.), dacă nu se obține prețul de începere a licitației, bunul va fi vândut la prețul cel mai mare oferit[2].

Tot astfel, s-a decis că în materia desființării vânzării bunurilor mobile prin licitație publică există dispoziții legale speciale, și anume art. 449 CPC 1865 (art. 776 NCPC).

După cum se observă, legiuitorul a înțeles să deroge de la regulile de drept comun în materia nulității actelor de executare, limitând numărul motivelor de nulitate a procesului-verbal de adjudecare la unul singur, și anume frauda adjudecatarului în cazul în care acesta este un terț, iar nu creditorul, fiind astfel fără relevanță, prin ea însăși, împrejurarea că împotriva debitorului se deschisese procedura falimentului[3].

Art. 777. Menținerea sau încetarea unor contracte. (1) Locațiunile şi celelalte acte juridice privitoare la bunul adjudecat rămân în ființă sau, după caz, încetează potrivit legii. În toate cazurile, adjudecatarul nu este ținut să respecte locațiunea sau un alt act juridic atunci când prețul convenit este mai mic cu o

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1392.
[2] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 346/2006, în *C. Nica*, op. cit., p. 455-458.
[3] Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 160/2006, *idem*, p. 458-461.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

treime față de prețul pieței ori inferior celui rezultat din locațiunile sau actele juridice precedente.

(2) Plățile făcute înainte de scadență de către locatar sau alte persoane interesate nu pot fi opuse adjudecatarului decât dacă sunt înscrise în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre publice. Dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile.

COMENTARIU

În raport de condițiile în care s-au constituit, și celelalte acte juridice privitoare la bunul adjudecat rămân în ființă sau, după caz, încetează.

Pot exista situații în care adjudecatarul este obligat să respecte locațiunea, însă, atunci când prețul convenit este mai mic cu o treime față de prețul pieței ori inferior celui rezultat din locațiunile sau actele juridice precedente, adjudecatarul poate dispune încetarea locațiunii.

Dacă locatarul sau alte persoane interesate au plătit anterior scadenței ratele locațiunii, acestea pot fi opuse adjudecatarului doar dacă au fost înscrise în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre publice. În caz contrar, plata nu va produce niciun efect față de adjudecatar.

§4. Dispoziții speciale

Art. 778. Preluarea bunului în contul creanței. (1) În cazul în care bunul sechestrat nu s-a putut vinde în condițiile prezentei secțiuni, orice creditor care, potrivit legii, putea cere executarea silită asupra bunurilor mobile ale debitorului îl poate prelua în contul creanței sale la prețul stabilit în publicațiile sau anunțurile de vânzare pentru ultimul termen de licitație. Dacă acest preț este mai mare decât valoarea creanței, creditorul poate prelua bunul numai dacă depune, în condițiile art. 770 alin. (1), suma de bani ce reprezintă diferența dintre preț și valoarea creanței.

(2) Dacă mai mulți creditori vor să preia bunul în condițiile alin. (1), acesta va fi atribuit potrivit ordinii de preferință stabilite la art. 864 și 866. În cazul creditorilor de rang egal, aceştia vor prelua bunul în coproprietate proporțional cu valoarea creanței fiecăruia.

COMENTARIU

Dacă în urma licitației bunurile sechestrate nu s-au putut vinde, orice creditor(deci nu doar creditorul urmăritor) le poate prelua în contul creanței sale, la prețul din publicațiile sau anunțurile de vânzare pentru ultimul termen de licitație, iar dacă acest preț depășește valoarea creanței, acesta va depune diferența, potrivit art. 770 alin. (1) NCPC.

Dreptul de a prelua bunul aparține oricărui creditor care avea dreptul de a solicita începerea executării silite împotriva debitorului, chiar dacă nu a demarat această procedură.

Dacă mai mulți creditori solicită preluarea bunului, ordinea acestora se va stabili potrivit art. 864 și art. 866 NCPC, dispoziții care dispun asupra rangului creanțelor cu preferință generală.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 779. Restituirea sau predarea unor bunuri. (1) Bunurile sechestrate care nu au putut fi valorificate în condițiile prezentei secțiuni rămân indisponibilizate cel mult un an de la data aplicării sechestrului. În cursul acestui termen, executorul judecătoresc poate proceda din nou la valorificarea acestor bunuri. Dacă nici după expirarea acestui termen bunurile nu pot fi valorificate, iar creditorul refuză să le preia în contul creanței, ele se restituie din oficiu debitorului sau unui reprezentant al său.

(2) În cazul în care debitorul căruia ar urma să i se restituie bunurile potrivit alin. (1) nu se mai află la domiciliul cunoscut şi nici nu ar putea fi identificat în alt loc, iar bunurile respective ar urma să treacă, potrivit legii, în proprietatea privată a unității administrativ-teritoriale unde executorul judecătoresc îşi are sediul, acesta le va preda organului competent.

(3) Despre predarea bunurilor prevăzute la alin. (2) executorul judecătoresc va încheia un proces-verbal, ce va fi semnat de el şi de organul căruia i s-a făcut predarea.

COMENTARIU

Dacă bunurile sechestrate nu s-au vândut la licitație și nici nu au fost preluate de creditori în contul creanțelor lor, ele rămân indisponibilizate termen de un an, calculat de la data aplicării sechestrului, perioadă în care executorul judecătoresc poate relua procedura de valorificare; dacă nici după expirarea unui an de zile bunurile nu s-au valorificat, ele vor fi restituite debitorului.

Dacă debitorul nu mai locuiește la adresa cunoscută și este imposibil de identificat noua adresă a acestuia, bunurile vor intra în proprietatea privată a unității administrativ-teritoriale unde executorul judecătoresc își are sediul, fiind predate organului competent pe baza procesului-verbal întocmit de acesta.

Secțiunea a 3-a. Poprirea

COMENTARIU

1. Natura juridică a popririi. Poprirea reprezintă o *formă a executării silite indirecte* prin care se valorifică sumele de bani, titlurile de valoare ori alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de către o terță persoană sau pe care acesta din urmă i le va datora în viitor, în baza unor raporturi juridice existente, creditorul subrogându-se în drepturile debitorului său, temporar și condiționat[1]. Mai exact, poprirea constituie o formă de executare a creanțelor, constând în indisponibilizarea unor bunuri în mâinile terțului poprit – debitor al persoanei executate silit –, în scopul achitării directe a creanței poprite către creditor.

Poprirea prezintă multe *avantaje* față de celelalte forme de realizare a creanțelor, riscurile fiind mai reduse decât în cazul altor forme de executare silită. Această formă de executare este deosebit de utilizată ori de câte ori este posibil, deoarece, pe de o parte, este cu mult mai rapidă decât ale modalități de executare, iar, pe de altă parte, cel care plătește este întotdeauna terțul poprit, nefiind posibilă sustragerea debitorului

[1] Pentru dezvoltări, a se vedea: *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 360-340; *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 230-231; *G. Răducan*, op. cit., p. 145 și urm.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de la executare. Astfel, când este identificat un terț solvabil, debitor al urmăritului, valorificarea creanței creditorului este – de regulă – certă și posibilă, iar eventualul debitor de rea-credință nu se poate opune executării, plata urmând a fi efectuată de debitorul său direct în mâna creditorului urmăritor. Întrucât poprirea trebuie să se realizeze prin intermediul unei proceduri suple și rapide în vederea recuperării creditului, legiuitorul a asigurat celeritatea executării prestației la care debitorul este obligat printr-un titlu executoriu tocmai prin normele care reglementează această procedură.

Fundamentul popririi constă nu numai în dreptul de gaj al creditorilor asupra patrimoniului debitorului (ca pentru celelalte forme de executare silită indirectă), ci și în mijlocul procedural pus la îndemâna creditorilor de către art. 1560 NCC, așa-numita *acțiune oblică*, ipostază din care am putea aprecia că poprirea ar presupune două etape (abstracte): prima ar consta în aducerea creanței din patrimoniul terțului poprit în patrimoniul debitorului poprit, iar a doua ar consta tocmai în urmărirea silită a sumei respective[1].

2. Condițiile popririi. Condițiile necesare înființării popririi vizează *raporturile juridice preexistente*, respectiv:

a) să existe o creanță rezultată dintr-un raport obligațional creat între creditorul popritor și debitorul poprit;

b) să existe o creanță rezultată dintr-un raport obligațional creat între debitorul poprit și terțul poprit, ultimul fiind dator primului[2].

Astfel, în cadrul acestei forme de executare silită se întâlnesc, de regulă, trei subiecte, rezultând de aici *trei raporturi juridice*. Primul există între creditorul popritor și debitorul poprit și este un raport direct de la creditor la debitor. Un al doilea raport juridic, care este tot unul direct de la creditor la debitor, există între debitorul poprit și terțul poprit (de multe ori raportul dintre debitor și terțul poprit izvorăște dintr-un contract de muncă, salariul fiind un element patrimonial ușor de urmărit de către creditori, ceea ce face din poprire un mijloc rapid și eficient de stingere a creanțelor, însă în condițiile și limitele prevăzute de art. 728 NCPC). Ambele raporturi preexistă înființării popririi. Ca efect al validării popririi, se naște un al treilea raport juridic, între creditorul popritor și terțul poprit.

3. Subiectele popririi. De regulă, subiectele popririi sunt:

a) *creditorul popritor* (creditorul urmăritor, cel care solicită înființarea popririi), indiferent că este un creditor chirografar sau unul privilegiat, precum și succesorii săi universali sau cu titlu universal, ca și succesorii cu titlu particular ai creditorului – subdobânditorii convenționali ori creditorii personali ai acestuia, pe calea acțiunii oblice; oricum, creanța trebuie să fie stabilită printr-un titlu executoriu. Atunci când vorbim de poprire executorie, creditorul popritor este titularul titlului executoriu, cel căruia i se datorează, el fiind cel care trebuie să justifice atât calitatea sa procesuală activă, cât și calitatea procesuală pasivă a debitorului poprit și a terțului poprit, sub sancțiunea respingerii cererii de poprire, după caz, fie ca fiind introdusă de o persoană fără calitate procesuală activă, fie ca fiind introdusă contra unei persoane fără calitate procesuală pasivă (potrivit dispozițiilor art. 40 NCPC).

Tot astfel, creditorul unei creanțe care a fost stabilită printr-o hotărâre judecătorească străină sau printr-o hotărâre arbitrală străină poate utiliza procedura popririi numai după

---

[1] A se vedea și *G. Boroi, D. Rădescu*, Codul de procedură civilă comentat și adnotat, Ed. All Beck, București, 1994, p. 755.

[2] *G. Răducan*, op. cit., p. 140.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ce, în prealabil, a obținut *exequatur*-ul/hotărârea de recunoaștere, fie în condițiile Regulamentului CE nr. 44/2001, fie ale Regulamentului CE nr. 805/2004, fie în condițiile dreptului comun potrivit procedurii prevăzute în Cartea a VII-a privind procesul civil internațional a noului Cod de procedură civilă;

b) *debitorul poprit* (debitorul urmărit, cel care este obligat față de creditorul popritor), care poate fi orice persoană fizică sau juridică ce este obligată prin titlul executoriu, cu precizarea că trebuie să fie atât debitor al creditorului urmăritor, cât și creditor al terțului poprit. Debitorul poprit va fi orice persoană care, fiind obligată față de creditorul popritor la plata unei sume de bani printr-un titlul executoriu, nu își îndeplinește benevol obligația înscrisă în acesta și care, simultan, are și calitatea de creditor față de o terță persoană: terțul poprit [care, în baza unor raporturi juridice preexistente, este ținut să îi dea debitorului poprit (creditorul său) o sumă de bani, un titlu de credit ori alte bunuri mobile incorporale];

c) *terțul poprit* este terța persoană care, la rândul său, este debitor al debitorului poprit. De regulă, terțul poprit poate fi orice persoană fizică ori juridică de drept public ori de drept privat care, în baza raportului juridic, îi datorează debitorului sume de bani, titluri de valoare ori alte bunuri mobile incorporale urmăribile, legătura juridică în baza căreia terțul este obligat fiind cea care îi conferă calitatea de subiect de drept în această procedură. Însă nu orice legătură juridică poate justifica înființarea popririi în mâinile terțului, ci doar aceea care îi asigură acestuia independența față de debitor, o poziție de egalitate în raportul juridic, atât în privința prestațiilor, cât și în aceea a conduitei părților[1].

Împărtășim opinia doctrinară[2] potrivit căreia de esența popririi nu este numărul subiectelor, ci numărul raporturilor juridice. Astfel, pot exista *popriri cu doar două subiecte* (este cazul popririi în propriile mâini ale creditorului, când aceeași persoană este atât creditor popritor, cât și terț poprit, când creditorul nu ar putea opune compensația legală, precum și atunci când una dintre părți cumulează calitatea de creditor cu cea de debitor) și *popriri cu patru subiecte*, atunci când creditorul poprește sumele sau efectele pe care datornicul debitorului poprit le are de primit de la un debitor al său, de exemplu, dacă proprietarul înființează o poprire în mâinile unui debitor al subchiriașului, pentru chiria pe care o datorează chiriașul său[3].

Raporturile juridice care se stabilesc *între creditor și debitor*, pe de o parte, și *între debitor și terțul poprit*, pe de altă parte, sunt raporturi juridice *directe* (izvorând fie dintr-o *creanță*, fie dintr-un *fapt juridic*), prealabile înființării popririi. Al treilea raport juridic al popririi, născut între creditorul popritor și terțul poprit ca efect al validării popririi, rezidă în obligația terțului poprit de a consemna sumele de bani sau, după caz, de a indisponibiliza bunurile mobile incorporale ori de a plăti sumele datorate creditorului în limita creanței sale și se naște fie prin *adresa de înființare a popririi*, fie prin *hotărârea de validare* a acesteia între creditor și terțul poprit, scopul urmărit fiind acela de substituire a debitorului prin transferul judiciar al creanței, ceea ce imprimă legăturii juridice un efect constitutiv, în sensul creării unui nou raport de creanță, care, spre deosebire de cele ce au precedat înființarea popririi, își are un izvor juridic diferit.

---

[1] *I. Rebeca*, Executarea silită prin poprire, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 29.

[2] *G. Boroi, D. Rădescu*, op. cit., p. 755-756; în același sens, *D.A.P. Florescu, P. Coman, T. Mrejeru, M. Safta, G. Bălașa*, op. cit., p. 35.

[3] *G. Boroi, D. Rădescu*, op. cit., p. 755-756.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Calitatea de debitor poprit este transmisibilă către succesorul în drepturi al debitorului, neavând relevanță dacă poprirea a fost înființată împotriva autorului în timpul vieții acestuia ori ulterior deschiderii succesiunii.

Calitatea de creditor popritor se poate transmite succesorilor în drepturi pe calea succesiunii sau a cesionării creanței unei alte persoane. Dacă vorbim de *decesul creditorului*, dreptul său de creanță se transmite către succesorii săi universali, cu titlu universal sau către legatarii săi particulari, aceștia având sarcina de a proba inclusiv calitatea lor de moștenitor. Însă, dacă a avut loc o *cesiune a creanței poprite*, cesionarul are la îndemână toate acțiunile și excepțiile în realizarea acestui drept, la fel ca și cedentul care i le-a transmis.

Cesiunea de creanță este o excepție aparentă de la principiul relativității efectelor actului juridic civil. Deși părțile convenției care are ca obiect cesiunea unei creanțe sunt cedentul și cesionarul, debitorul cedat fiind un terț față de această convenție, totuși, după ce i-a devenit opozabilă, debitorul va trebui să efectueze plata către cesionar. Este vorba însă de aceeași creanță (sub aspectul obiectului, al naturii, al garanțiilor care o însoțesc, al eventualelor dobânzi), fiind schimbată numai persoana creditorului; oricum, efectele cesiunii de creanță se produc față de debitor în temeiul legii[1]. Însă transferul dreptului de creanță îi poate fi opozabil debitorului cedat doar din momentul notificării cesiunii către acesta sau de la acceptarea ei, astfel încât, până la acest moment, debitorul poate plăti în mod valabil creditorului. Or, într-o astfel de situație, *creanța nu a ieșit de fapt din patrimoniul „cedentului" și poate fi urmărită și de către ceilalți creditori aflați în concurs*. Trebuie însă făcută o distincție:

a) atunci când cesiunea de creanță s-a produs *anterior înființării popririi* ori după indisponibilizarea acesteia, operațiunea este valabilă, iar debitorul ori terțul poprit nu pot face asupra ei acte de natură a o diminua ori a o stinge;

b) dacă cesiunea de creanță a fost efectuată *ulterior înființării popririi*, operațiunea este inopozabilă creditorului care a înființat primul poprirea, acesta putând urmări suma datorată de terțul în mâinile căruia a fost indisponibilizată ca și când niciodată nu a ieșit din patrimoniul debitorului, după cum și terțul poprit are posibilitatea să refuze plata creanței către cesionar[2].

Există însă și situații când *înființarea popririi poate fi cerută de către o altă persoană decât creditorul*, legitimarea calității fiind recunoscută în baza unei dispoziții legale, asemănătoare *acțiunii oblice* (atunci când creditorul, în numele debitorului, urmărește să readucă în patrimoniul acestuia creanța, așa încât din acest moment să o urmărească și să își realizeze propria creanță). Ne aflăm astfel în cazul unei *popriri oblice*. S-a apreciat[3] că înființarea popririi pe această cale s-ar impune atunci când creditorul chirografar nu ar fi în posesia unui titlu executoriu pentru începerea urmăririi silite și ar justifica interesul prevenirii pierderii creanței ca urmare a pasivității debitorului său.

Pe lângă creditorul chirografar, poprirea mai poate fi înființată și de către *procuror*, care, potrivit 92 alin. (1) și (5) NCPC, poate cere executarea silită a unei hotărâri pronunțate în favoarea unui minor, a unei persoane puse sub interdicție și a dispăruților.

În ceea ce privește *obligațiilor solidare*, creditorul poate să îi urmărească pe toți debitorii pentru întreaga creanță, în același timp ori succesiv, în timp ce, în privința *obligați-*

---

[1] A se vedea și *G. Boroi, C.A. Anghelescu*, Curs de drept civil. Partea generală, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 232.

[2] *I. Rebeca*, op. cit., p. 12-13.

[3] *Idem*, p. 14.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ilor divizibile, creditorul nu poate pretinde de la debitorul său decât partea din datorie ce i se cuvine, existând tot atâtea raporturi juridice câți creditori și debitori sunt.

Trebuie reținut însă că obligația solidară se poate divide *ope legis* atunci când se transmite *pe calea moștenirii*, astfel că fiecare moștenitor va fi obligat doar la plata creanței corespunzătoare cotei din moștenire ce i se cuvine, iar creditorul popritor nu va mai beneficia față de moștenitori de efectele solidarității. Pentru o astfel de situație, apreciem că va fi necesară o nouă înființare a unei popriri pe contul succesorului.

Art. 780. Obiectul popririi. (1) Sunt supuse urmăririi silite prin poprire sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de o a treia persoană sau pe care aceasta din urmă i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente. De asemenea, în condițiile art. 732 alin. (1), pot fi poprite şi bunurile mobile corporale ale debitorului deținute de un terț în numele său.

(2) În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pot face obiectul urmăririi silite prin poprire atât soldul creditor al acestor conturi, cât şi încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute la art. 728, dacă este cazul.

(3) Poprirea se poate înființa şi asupra sumelor sau bunurilor mobile incorporale pe care creditorul le datorează debitorului, dacă ambele creanțe sunt certe şi lichide.

(4) Se va putea popri şi creanța cu termen ori sub condiție. În acest caz, poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen ori de la data îndeplinirii condiției.

(5) Nu sunt supuse executării silite prin poprire:

a) sumele care sunt destinate unei afectațiuni speciale prevăzute de lege şi asupra cărora debitorul este lipsit de dreptul de dispoziție;

b) sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanțări primite de la instituții sau organizații naționale şi internaționale pentru derularea unor programe ori proiecte;

c) sumele aferente plății drepturilor salariale viitoare, pe o perioadă de 3 luni de la data înființării popririi. Atunci când asupra aceluiaşi cont sunt înființate mai multe popriri, termenul de 3 luni în care se pot efectua plăți aferente drepturilor salariale viitoare se calculează o singură dată de la momentul înființării primei popriri.

COMENTARIU

1. Bunuri care pot forma obiectul popririi. Obiectul popririi constă în sume de bani, titluri de valoare, precum și în alte bunuri mobile incorporale urmăribile; toate acestea trebuie să fie datorate debitorului poprit, de principiu, de către o terță persoană la data înființării popririi ori în viitor. Astfel, pot fi poprite sumele de bani sau orice alte bunuri mobile urmăribile, datorate de către terțul poprit debitorului poprit sau deținute de către terțul poprit pentru debitorul poprit, *nu însă și bunurile imobile*.

Textul art. 780 reia dispozițiile fostului art. 452 CPC 1865, dar le completează, explicitând categoriile de bunuri ce pot face obiectul popririi. Astfel, teza a II-a a alin. (1) prevede că pot face obiectul popririi *inclusiv bunurile mobile corporale ale debitoru-*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

lui deținute de un terț în numele său, în condițiile art. 732 alin. (1) NCPC referitoare la sechestrarea bunurilor aflate în mâinile terților.

Tot astfel, în cazul popririi sumelor de bani din *conturile bancare* (care, alături de popririle pe salarii, constituie majoritatea cazurilor în care se uzitează poprirea), obiectul urmăririi silite prin poprire nu este constituit exclusiv de soldul creditor al acestor conturi, ci poate fi constituit și din *încasările viitoare*. În această ultimă situație, trebuie ținut cont și de respectarea limitelor prevăzute la art. 728 NCPC, atunci când acestea sunt incidente.

În literatura juridică[1] s-a subliniat că ceea ce se urmărește este *soldul* propriu-zis, iar nu contul, care nu îndeplinește decât rolul unui instrument prin intermediul căruia au loc operațiunile bancare. Practic, reținem și noi[2] că poprirea se poate înființa *asupra soldului creditor al contului bancar*, fiindcă numai acest sold exprimă obligația băncii față de titularul său.

În jurisprudență[3] s-a decis că poprirea poate fi înființată și asupra unui *cont lipsit de disponibil bănesc*, atât datorită caracterului mixt al popririi, ca act de conservare și de urmărire, cât și garanției comune a creditorilor prevăzută de art. 2324 NCPC, un asemenea cont putând fi alimentat oricând datorită sistemului de tranzacții comercial-bancare în care este angajat debitorul.

Tot în jurisprudență[4] s-a decis că „poprirea trebuie validată pentru întreaga sumă cuprinsă în titlul executoriu, urmând ca, pe măsură ce se alimentează contul, sumele să fie reținute până la concurența debitului". Tot astfel, instanța supremă a decis că „poprirea poate fi validată chiar și în cazul în care debitorul nu are disponibil bănesc în contul deschis la terțul poprit, executarea popririi urmând să aibă loc în măsura alimentării contului[5]. Aceste soluții sunt firești, deoarece, câtă vreme debitorul deține un cont la terțul poprit, indiferent dacă acest cont are sau nu disponibil bănesc la momentul soluționării cererii de validare, instanța de executare trebuie să valideze poprirea înființată, așa încât, ori de câte ori vor intra sume de bani în acel cont, acestea să fie puse la dispoziția creditorului.

În privința posibilității operării compensării între două solduri, apreciem că *este posibilă compensarea soldurilor anterior înființării popririi*, în temeiul unei convenții de compensare încheiate între bancă și client, care să fie opozabilă și creditorului, dar numai dacă nu s-a urmărit fraudarea intereselor acestuia. Compensarea nu ar putea opera însă dacă anterior începerii urmăririi silite s-a atribuit contului o afectațiune specială. Ulterior înființării popririi, ca urmare a indisponibilizării contului terțului poprit, nu este permisă nicio operațiune de debitare, cu excepția acelora de alimentare, sub sancțiunea revocării oricărui act făcut în frauda interesului creditorului sau a răspunderii băncii pentru prejudiciul cauzat[6].

Pe de altă parte, textul art. 780 alin. (2) NCPC dispune că fac obiectul popririi inclusiv *„încasările viitoare"*. Norma este firească, având în vedere faptul că prin sume datorate de către terțul poprit debitorului poprit se înțelege nu doar sumele exigibile la momen-

---

[1] *I. Deleanu*, Tratat de procedură civilă, vol. II, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 452 și 588.

[2] În același sens, a se vedea și *I. Turcu*, Aspecte controversate ale popririi bancare, în R.D.C. nr. 12/1997, p. 15-21.

[3] C.S.J., S.U., dec. nr. 4/1998, în B.J 1998; C.A. Timișoara, s. com., dec. nr. 251/1998, nepublicată; C.A. Galați, s. com., dec. nr. 176/1998, nepublicată; C.A. Bacău, s. pen., dec. nr. 1404/1996, nepublicată; C.A. Oradea, s. civ., dec. nr. 350/1999, nepublicată, *apud I. Rebeca*, op. cit., p. 48.

[4] C.A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1276/2000. În același sens, C.A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 3830/2000.

[5] C.S.J., s. civ., dec. nr. 1331/1997, în B.J. Baza de date.

[6] *I. Rebeca*, op. cit., p. 50.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tul înființării popririi, ci și sumele care se vor datora în viitor, deci și sumele care fac obiectul unei datorii existente, dar neexigibile în momentul înființării popririi, ca și cele care fac obiectul unei datorii ce se va naște ulterior înființării popririi, dar dintr-un raport juridic existent la acea dată între terțul poprit și debitorul poprit.

De asemenea, „încasările viitoare" ale debitorului pot forma obiectul popririi, întrucât și ele alcătuiesc *garanția comună a creditorilor*, potrivit art. 2324 NCC. Această soluție legală prezintă avantaje evidente pentru creditorul popritor, fără a-l prejudicia pe terțul poprit, întrucât plata se va face numai după ce se va naște sau va deveni exigibilă creanța debitorului poprit față de terțul poprit, însă validarea unei asemenea popriri urmează să se facă la data când suma poprită devine exigibilă. Pentru ipoteza în care sumele sunt datorate debitorului poprit de către terțul poprit cu caracter periodic, validarea se va face dintr-o dată, atât pentru sumele exigibile în momentul popririi, cât și pentru cele care vor deveni exigibile în viitor, astfel încât creditorul nu este nevoit să ceară validarea pentru fiecare rată scadentă. Totuși, în privința acestor sume, efectele hotărârii de validare se vor produce nu în momentul definitivării sale, ci în momentul exigibilității fiecărei sume datorate debitorului poprit, creditorul popritor suportând, dacă este cazul, și concursul creditorilor ulteriori definitivării hotărârii de validare a popririi sale[1].

Norma art. 780 alin. (3) NCPC stabilește că poprirea poate fi înființată și asupra *sumelor sau bunurilor mobile incorporale* pe care creditorul le datorează debitorului: drepturile de creanță, titlurile de valoare (acțiunile, obligațiunile, instrumentele financiare derivate sau orice alte titluri de credit încadrate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare[2] în această categorie), efectele de comerț (cambia, biletul la ordin și cecul), proprietățile incorporale (drepturile de proprietate industrială, drepturile de autor și drepturile conexe acestora) etc., însă numai dacă ambele creanțe sunt certe și lichide.

Tot astfel, pot face obiect al popririi și *creanțele cu termen ori sub condiție*, însă, din rațiuni legate de modalitățile care afectează raportul juridic din care s-a născut creanța, nici poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen ori de la data îndeplinirii condiției.

În materie fiscală, dispozițiile art. 149 C. proc. fisc.[3] prevăd că fac obiectul popririi orice sume urmăribile reprezentând venituri și disponibilități bănești, indiferent că sunt

---

[1] *G. Boroi, D. Rădescu*, op. cit., p. 720.

[2] Potrivit dispozițiilor O.U.G. nr. 93/2012, atribuțiile Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare vor fi preluate de *Autoritatea de Supraveghere Financiară*.

[3] Art. 149 C. proc. fisc. dispune că: „(1) Sunt supuse executării silite prin poprire orice sume urmăribile reprezentând venituri și disponibilități bănești în lei și în valută, titluri de valoare sau alte bunuri mobile necorporale, deținute și/sau datorate, cu orice titlu, debitorului de către terțe persoane sau pe care aceștia le vor datora și/sau deține în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente. (2) Sumele reprezentând credite nerambursabile sau finanțări primite de la instituții sau organizații internaționale pentru derularea unor programe ori proiecte nu sunt supuse executării silite prin poprire, în cazul în care împotriva beneficiarului acestora a fost pornită procedura executării silite. (3) În cazul sumelor urmăribile reprezentând venituri și disponibilități în valută, băncile sunt autorizate să efectueze convertirea în lei a sumelor în valută, fără consimțământul titularului de cont, la cursul de schimb afișat de acestea pentru ziua respectivă. (4) Sumele ce reprezintă venituri bănești ale debitorului persoană fizică, realizate ca angajat, pensiile de orice fel, precum și ajutoarele sau indemnizațiile cu destinație specială sunt supuse urmăririi numai în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă. (5) Poprirea asupra veniturilor debitorilor persoane fizice sau persoane juridice se înființează de către organul de executare, printr-o adresă care va fi comunicată terțului poprit, dispozițiile art. 44 cu privire la comunicarea actului administrativ fiscal aplicându-se în mod corespunzător. Totodată, va fi înștiințat și debitorul despre înființarea popririi. (6) Poprirea nu este supusă validării. (7) Poprirea înființată anterior, ca măsură asigurătorie, devine executorie prin comunicarea copiei certificate de pe titlul executoriu, făcută terțului poprit, și înștiințarea des-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

în lei ori în valută, titluri de valoare sau alte bunuri mobile necorporale, deținute și/sau datorate, cu orice titlu, debitorului de către terțe persoane sau pe care aceștia le vor datora și/sau deține în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente.

2. Limitări în cazul urmăririi salariului sau a altor venituri periodice. În condițiile în care creanța creditorului constă în plata unei obligații de întreținere, a unei alocații pentru copii sau în sume datorate în vederea despăgubirilor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, obiectul popririi îl constituie *salariul* ori *alte venituri periodice asimilate acestuia*.

Este adevărat că debitorul răspunde pentru datoriile sale cu toate bunurile prezente și viitoare, însă, din considerente de ordin social, există limitări în cazul urmăririi salariului sau a altor venituri periodice plătite debitorului. Aceste rațiuni de natură socială vizează *asigurarea existenței debitorului și a familiei sale* (îndeosebi a persoanelor pe care le are în întreținere), motiv pentru care legiuitorul a stabilit expres prin art. 728 NCPC că aceste venituri nu pot fi urmărite decât într-un anume procent, în anumite con-

---

pre aceasta a debitorului. (8) Poprirea se consideră înființată din momentul primirii adresei de înființare de către terțul poprit. În acest sens, terțul poprit este obligat să înregistreze atât ziua, cât și ora primirii adresei de înființare a popririi. (9) După înființarea popririi, terțul poprit este obligat: a) să plătească, de îndată sau după data la care creanța devine exigibilă, organului fiscal, suma reținută și cuvenită, în contul indicat de organul de executare; b) să indisponibilizeze bunurile mobile necorporale poprite, înștiințând despre aceasta organul de executare. (9[1]) În situația în care, la data comunicării adresei de înființare a popririi, terțul poprit nu datorează vreo sumă de bani debitorului urmărit sau nu va datora în viitor asemenea sume în temeiul unor raporturi juridice existente, va înștiința despre acest fapt organul de executare în termen de 5 zile de la primirea adresei de înființare a popririi. (10) În cazul în care sumele datorate debitorului sunt poprite de mai mulți creditori, terțul poprit îi va anunța în scris despre aceasta pe creditori și va proceda la distribuirea sumelor potrivit ordinii de preferință prevăzute la art. 170. (11) Pentru stingerea creanțelor fiscale, debitorii titulari de conturi bancare pot fi urmăriți prin poprire asupra sumelor din conturile bancare, prevederile alin. (5) aplicându-se în mod corespunzător. În acest caz, odată cu transmiterea somației și a titlului executoriu, făcută debitorului potrivit art. 44, se transmite băncii la care se află deschis contul debitorului adresa de înființare a popririi. Despre această măsură va fi înștiințat și debitorul. (12) În măsura în care este necesar, pentru achitarea sumei datorate la data sesizării băncii, potrivit alin. (11), sumele existente, precum și cele viitoare provenite din încasările zilnice în conturile în lei și în valută sunt indisponibilizate în limita sumei necesare pentru realizarea obligației ce se execută silit, astfel cum aceasta rezultă din adresa de înființare a popririi. Din momentul indisponibilizării, respectiv de la data și ora primirii adresei de înființare a popririi asupra disponibilităților bănești, băncile nu procedează la decontarea documentelor de plată primite, respectiv la debitarea conturilor debitorilor, și nu acceptă alte plăți din conturile acestora până la achitarea integrală a obligațiilor fiscale înscrise în adresa de înființare a popririi, cu excepția: a) sumelor necesare plății drepturilor salariale, inclusiv a impozitelor și contribuțiilor aferente acestora, reținute la sursă, dacă, potrivit declarației pe propria răspundere a debitorului sau reprezentantului său legal, rezultă că debitorul nu deține alte disponibilități bănești; b) sumelor necesare plății accizelor de către antrepozitarii autorizați. În acest caz, debitorul va prezenta unității bancare odată cu dispoziția de plată și copia certificată, conform cu originalul, a autorizației de antrepozitar; c) sumelor necesare plății accizelor, în numele antrepozitarilor autorizați, de către cumpărătorii de produse energetice; d) sumelor necesare plății impozitelor, taxelor și contribuțiilor de care depinde menținerea valabilității înlesnirii. În acest caz, debitorul va prezenta unității bancare odată cu dispoziția de plată și copia certificată, conform cu originalul, a documentului prin care s-a aprobat înlesnirea la plată. (12[1]) Pe perioada popririi asigurătorii, băncile acceptă plăți din conturile debitorilor dispuse pentru stingerea sumelor prevăzute la alin. (12), precum și pentru stingerea obligațiilor fiscale aferente bugetelor administrate de organul fiscal care a înființat poprirea. (13) Încălcarea prevederilor alin. (9), (10), (12) și (15) atrage nulitatea oricărei plăți. (14) În cazul în care executarea silită este suspendată ori încetează, potrivit legii, organul de executare înștiințează de îndată, în scris, băncile ori, după caz, terțul poprit pentru sistarea, temporară, totală sau parțială a indisponibilizării conturilor și reținerilor. În caz contrar banca este obligată să procedeze potrivit dispozițiilor alin. (12). (15) În situația în care titlurile executorii nu pot fi onorate în aceeași zi, băncile vor urmări executarea acestora din încasările zilnice realizate în contul debitorului. (16) Dispozițiile alin. (10) se aplică în mod corespunzător".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

diții, iar în cazurile expres prevăzute de lege, anumite venituri sunt insesizabile [de pildă, cele descrise de art. 728 alin. (7)].

În practică s-a decis că prin procedura popririi se pot urmări și pensiile pentru limită de vârstă, pensia de urmaș și pentru invaliditate, aceasta de pe urmă nefiind asimilată cu ajutorul pentru incapacitate temporară de muncă, ce este supus unei urmăriri relative și parțiale[1].

În ceea ce privește *sancțiunea* incidentă în cazul nerespectării normelor care limitează sau interzic urmărirea în limitele sau în condițiile expres prevăzute de lege, apreciem că dispozițiilor art. 729 NCPC constituie norme de ordine publică, iar *nulitatea* care intervine pentru nerespectarea întocmai a normelor speciale de urmărire a salariului sau a altor venituri periodice plătite debitorului este una *expresă și necondiționată de existența vreunei vătămări*.

Art. 781. Cererea de poprire. Competența. (1) Poprirea se înființează la cererea creditorului de către un executor judecătoresc al cărui birou se află în circumscripția curții de apel unde îşi are domiciliul sau sediul debitorul ori terțul poprit.

(2) În cazul popririi pe conturile unei persoane fizice sau juridice, competența aparține executorului judecătoresc al cărui birou se află în circumscripția curții de apel de la domiciliul sau sediul debitorului ori, după caz, de la sediul principal sau, după caz, de la sediile secundare ale instituției de credit unde debitorul şi-a deschis contul. Dacă debitorul are mai multe conturi deschise, competența pentru înființarea popririi asupra tuturor conturilor aparține executorului judecătoresc de la oricare dintre locurile unde acestea au fost deschise.

(3) Dispozițiile art. 651 alin. (4) sunt aplicabile.

COMENTARIU

1. Cererea de poprire. Așa cum stipulează chiar norma legală, *dreptul de a porni executarea silită prin poprire aparține creditorului*. În virtutea principiului disponibilității, acesta va formula cererea de poprire atunci când debitorul nu execută benevol obligația sa stabilită prin titlul executoriu, indiferent că a recurs sau nu și la alte forme de executare silită împotriva aceluiași debitor. Practic, creditorul trebuie să formuleze o cerere, care să cuprindă toate mențiunile prevăzute de Codul de procedură civilă în materia referitoare la cererile formulate în justiție, iar, în plus, va trebui *să indice suma pentru care se solicită înființarea popririi* (după caz, capitalul plus dobânzile sau penalitățile de întârziere), precum și cheltuielile de judecată ce s-au făcut în cursul judecății sau cele avansate pentru urmărirea silită.

În motivarea cererii de poprire creditorul trebuie să indice (și să anexe apoi) titlul executoriu împotriva debitorului, care constată o creanță lichidă, certă și exigibilă, precum și refuzul debitorului de a-și executa de bunăvoie obligația de plată.

2. Competența. Articolul 781 stabilește normele de competență aplicabile în materia popririi, care sunt norme de *competență teritorială alternativă*, alegerea aparținând creditorului și se materializează prin chiar depunerea cererii de poprire la oricare dintre executorii judecătorești competenți potrivit prezentului articol.

---

[1] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 16161/1960, în C.D. 1960, p. 411-413.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Regula generală este cea înscrisă în primul alineat al art. 781, care stabilește competența în favoarea executorului judecătoresc din raza curții de apel unde își are domiciliul sau sediul debitorul ori terțul poprit, cu excepția cazurilor expres reglementate de Codul fiscal. Elementul de noutate față de prevederea art. 453 alin. (1) CPC 1865 constă în lărgirea ariei de competență teritorială la nivelul *oricărui executor* din raza curții de apel unde își are domiciliul sau sediul debitorului ori unde există domiciliul sau sediul terțului poprit.

Dispozițiile art. 781 alin. (2) stabilesc, de asemenea, o competență teritorială alternativă, dispunând că, în ipoteza în care poprirea vizează conturile unei persoane fizice sau juridice, va fi competent oricare dintre executorii judecătorești al căror birou se află în circumscripția curții de apel de la domiciliul sau sediul debitorului ori de la sediul principal sau, după caz, de la sediile secundare ale instituției de credit unde debitorul și-a deschis contul.

Totodată, în situația în care debitorul are mai multe conturi deschise, chiar în raza mai multor curți de apel, competența pentru înființarea popririi asupra tuturor conturilor aparține executorului judecătoresc de la oricare dintre locurile unde acestea au fost deschise (textul poate crea însă reale probleme în practică).

Competența teritorială alternativă dă posibilitatea sesizării atât a executorului judecătoresc de la domiciliul sau sediul terțului poprit, cât și pe cel de la domiciliul sau sediul debitorului, iar în cazul unui *concurs de creditori*, există posibilitatea sesizării, pentru urmărirea creanței comune, a mai multor executori judecătorești.

Articolul 11 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești (astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 76/2012) reglementează cazul în care între birourile executorilor judecătorești s-ar declanșa un *conflict negativ* sau *pozitiv de competență*. Pentru rezolvarea acestui incident procedural, potrivit sesizării părții interesate, competența va aparține curții de apel în circumscripția căreia se află birourile executorilor judecătorești aflate în conflict atunci când acestea sunt situate în raza aceleiași curți de apel, iar dacă sunt birouri de executori judecătorești situate în raza teritorială a unor curți de apel diferite, competența de soluționare a conflictului aparține curții de apel în a cărei circumscripție se află biroul executorului judecătoresc mai întâi sesizat. Curtea de apel va fi sesizată de partea interesată, iar instanța soluționează conflictul „*de urgență și cu precădere*", printr-o *încheiere definitivă*.

Pe de altă parte, deși nu există o reglementare expresă în materia popririi, în cazul apariției unor incidente datorate dreptului de opțiune al creditorului privind alegerea unuia dintre executorii judecătorești competenți, precum și posibilitatea ca mai mulți creditori ai aceluiași debitor să sesizeze birouri diferite de executori judecătorești, scopul fiind poprirea aceluiași/acelorași cont(uri) al(e) debitorului comun, apreciem incidente dispozițiile art. 653 NCPC referitoare la *conexare*, cererile de poprire urmând a fi conexate la executorul cel mai înaintat în procedură (*care a îndeplinit actul de procedură cel mai înaintat*) sau, dacă popririle sunt în același stadiu, la executorul *care a început cel dintâi executarea*.

Art. 782. Înființarea popririi. (1) Poprirea se înființează fără somație, în baza încheierii de încuviințare a executării, prin adresă în care se va preciza şi titlul executoriu în temeiul căruia s-a înființat poprirea, ce va fi comunicată celei de-a treia persoane arătate la art. 780 alin. (1), împreună cu încheierea de încuviințare a executării sau un certificat privind soluția pronunțată în dosar. Despre

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

măsura luată va fi înştiinţat şi debitorul, căruia i se va comunica, în copie, adresa de înfiinţare a popririi, la care se vor ataşa şi copii certificate de pe încheierea de încuviinţare a executării sau de pe certificatul privind soluţia pronunţată în dosar, şi titlul executoriu, în cazul în care acestea din urmă nu i-au fost anterior comunicate.

(2) În adresa de înfiinţare a popririi i se va pune în vedere celei de-a treia persoane, care devine, potrivit alin. (1), terţ poprit, interdicţia de a plăti debitorului sumele de bani sau bunurile mobile pe care i le datorează ori pe care i le va datora, declarându-le poprite în măsura necesară pentru realizarea obligaţiei ce se execută silit.

(3) Adresa de înfiinţare a popririi va cuprinde numele şi domiciliul debitorului persoană fizică ori, pentru persoanele juridice, denumirea şi sediul lor, precum şi codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, dacă sunt cunoscute.

(4) În cazul în care se solicită înfiinţarea popririi pentru toate conturile unei persoane fizice sau juridice, inclusiv pentru conturile subunităţilor fără personalitate juridică ale acesteia din urmă, se vor indica, dacă sunt cunoscute, elementele de identificare pentru fiecare cont în parte, respectiv pentru fiecare subunitate fără personalitate juridică a debitorului persoană juridică.

(5) În cazul în care adresa de înfiinţare a popririi se transmite unei unităţi operaţionale a unei instituţii de credit, poprirea va fi înfiinţată numai asupra conturilor pe care debitorul urmărit le are deschise la acea unitate. Dacă debitorul nu are cont deschis la unitatea instituţiei de credit sesizate, aceasta va informa executorul cu privire la conturile deschise de debitor la alte unităţi operaţionale.

(6) Dispoziţiile alin. (2) sunt aplicabile şi în cazurile în care poprirea se înfiinţează asupra titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporale urmăribile ce se află în păstrare la unităţi specializate.

(7) În cazul în care poprirea a fost înfiinţată ca măsură de asigurare şi nu a fost desfiinţată până la obţinerea titlului executoriu, se va comunica terţului poprit o copie certificată de pe titlul executoriu în vederea îndeplinirii obligaţiilor prevăzute la art. 786. Titlul executoriu va fi însoţit de o adresă care va cuprinde numele şi domiciliul debitorului persoană fizică ori, pentru persoanele juridice, denumirea şi sediul, precum şi codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, dacă sunt cunoscute, numărul şi data adresei în baza căreia s-a înfiinţat poprirea asigurătorie, numărul dosarului de executare şi datele de identificare a contului în care a fost consemnată suma poprită asigurătoriu.

(8) După înfiinţarea popririi, orice alt creditor al debitorului poprit va putea să poprească aceeaşi creanţă până la eliberarea sau distribuirea sumelor rezultate din poprire, cu respectarea dispoziţiilor art. 786.

COMENTARIU

1. Emiterea și comunicarea adresei de înființare a popririi. Prin adresa de înființare a popririi (sau, după caz, prin validarea acesteia) se naște un nou raport juridic obligațional, prin care *terțul poprit devine obligat direct către creditorul popritor*, urmând a-i

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

plăti acestuia din urmă sumele datorate creditorului său (debitorul poprit), însă numai în limita necesară acoperirii creanței creditorului popritor.

Poprirea se realizează, de principiu, în *două etape*: *înființarea popririi* și *validarea popririi*[1]. Spunem de principiu, deoarece, de exemplu, în cazul contractelor de împrumut încheiate potrivit Legii nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, dispozițiile art. 14 stabilesc că înființarea popririlor se face de către creditor și acestea nu sunt supuse validării; soluția este identică și în cazul creanțelor fiscale, potrivit art. 149 alin. (6) C. proc fisc.

Creditorul are posibilitatea să aleagă executorul judecătoresc căruia i se va adresa cu cerere de înființare a popririi, competența teritorială a acestuia fiind delimitată de circumscripția teritorială a curții de apel pe lângă care funcționează, iar procedura execuțională se desfășoară sub controlul instanței de executare. Poprirea nu se înființează în mod direct, ci *în prealabil este necesară încuviințarea executării* de către instanța de executare, ea fiind cea care poate aprecia asupra legalității și oportunității procedurii. De regulă, cererea de încuviințare a executării silite, formulată potrivit dispozițiilor art. 665 NCPC, se dă pentru toate modalitățile de executare silită [posibilitatea fiind expres prevăzută de art. 665 alin. (4)] reglementate de lege în vederea realizării drepturilor creditorului, iar o astfel de încheiere produce efecte pe întreg teritoriul României, astfel că nu va prezenta relevanță nici faptul că, de pildă, debitorul are deschise conturi la bănci situate în raza mai multor curți de apel din țară.

Dacă instanța de executare a încuviințat executarea silită, executorul judecătoresc este obligat să înființeze poprirea la cererea creditorului. În ipoteza în care executorul ar refuza îndeplinirea acestui act procedural execuțional, partea interesată se poate adresa instanței de executare cu o contestație la executare în temeiul art. 711 alin. (1) teza finală NCPC, formulată în termen de 5 zile de la data la care a luat cunoștință de refuz. Asupra unei astfel de cereri instanța de executare va pronunța, într-o procedură contencioasă, o hotărâre opozabilă și, deci, obligatorie pentru executorul judecătoresc.

La fel ca și în vechea reglementare (art. 454 CPC 1865), prin excepție de la dreptul comun în materie de executare, poprirea se înființează *fără somație*, pentru a se asigura indisponibilizarea certă a sumelor de bani, a titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporale, existând adesea riscul ca un debitor de rea-credință să își desființeze/lichideze conturile, să își înstrăineze titlurile de valoare etc., astfel încât să devină insolvabil sau cel puțin să creeze creditorului o imposibilitate de executare din lipsă de disponibil și de bunuri sesizabile.

O astfel de procedură este legală și respectă întru totul drepturile și interesele părților, iar dacă legiuitorul a dorit să facă o derogare expresă în materia popririi, rațiunea fiind aceea a asigurării drepturilor creditorului față de un eventual debitor de rea-credință, nu înseamnă că drepturile acestuia din urmă nu ar fi respectate, dimpotrivă, el are în permanență posibilitatea de a executa benevol obligațiile cuprinse în titlul executoriu, iar în celelalte forme de executare beneficiază de somații și de termene ultimative în care să încerce să execute benevol măcar în intervalul de timp astfel acordat.

Terțul poprit va fi înștiințat de către executorul judecătoresc prin emiterea unei *adrese de înființare a popririi*, dată în baza încheierii de încuviințare a executării de către instanța de executare, adresă în conținutul căreia se va menționa în mod obligatoriu și titlul executoriu în temeiul căruia s-a înființat poprirea, la care se va atașa și încheierea

---

[1] *G. Răducan*, op. cit., p. 141.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de încuviințare a executării ori, în lipsa acesteia, un certificat de grefă privind soluția de încuviințare a executării pronunțată de instanța de executare.

Potrivit noii reglementări, după emiterea adresei de înființare a popririi către terțul poprit, *debitorul* nu doar că *va fi înștiințat* și el despre măsura luată (cum prevedea și art. 454 CPC 1865), ci, mai mult, acestuia *i se vor comunica* atât *copie de pe adresa de înființare a popririi*, cât și *copii certificate de pe încheierea de încuviințare a executării* sau, în lipsa acesteia, de pe certificatul privind soluția pronunțată în dosarul privind încuviințarea, precum și *titlul executoriu* (însă acestea din urmă se vor anexa numai în ipoteza în care debitorului nu i-au fost deja comunicate de către executor, împreună cu somația emisă în legătură cu exercitarea unei alte modalități de executare silită).

2. Cuprinsul adresei de înființare a popririi. Referitor la conținutul adresei de înființare a popririi, în conformitate cu art. 782 alin. (2) NCPC, executorul judecătoresc îi va pune în vedere terțului poprit și *interdicția de a plăti debitorului sumele de bani sau bunurile mobile pe care i le datorează ori pe care i le va datora în viitor*, declarându-le poprite în măsura necesară pentru realizarea obligației ce face obiectul executării silite, aceste prevederi fiind deplin aplicabile și în ipoteza în care poprirea are ca obiect titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile.

Dispozițiile art. 782 alin. (3)-(5) stipulează expres o serie de *elemente de identificare* care trebuie menționate expres în conținutul adresei de înființare a popririi.

Pe lângă elementele de identificare a debitorului poprit și ordinul de indisponibilizare dat de executorul judecătoresc terțului poprit, adresa de înființare a popririi trebuie să cuprindă *cuantumul sumei urmărite*, obligația să consemneze aceste sume sau, după caz, să indisponibilizeze titlurile de valoare, confirmând măsura printr-o dovadă comunicată executorului potrivit art. 786 NCPC, iar în cazurile prevăzute de art. 786 alin. (1) pct. 2, să plătească direct creditorului suma urmărită. Aceste elemente care asigură cunoașterea sumei urmărite de către părțile implicate în procedură sunt absolut necesare, deoarece, pe de o parte, debitorul-urmărit *poate consemna acea sumă cu afectațiune specială* la dispoziția creditorului urmăritor, iar, pe de altă parte, este firesc ca terțul poprit să știe în ce limită se indisponibilizează creanța urmărită.

3. Natura juridică a adresei de înființare a popririi. În ceea ce privește natura juridică a adresei de înființare a popririi, se recunoaște acesteia o natură mixtă, de *act de conservare și de executare*[1]. *Efectul de conservare* rezidă în chiar indisponibilizarea sumelor de bani ori a titlurilor de valoare pe care debitorul le datorează ori le va datora în viitor terțului poprit în baza unor raporturi juridice preexistente, printr-o măsură care se declanșează fără somarea prealabilă a terțului și a debitorului, pentru a se menține un caracter de surpriză, în scopul prevenirii unor acțiuni ce ar putea împiedica ulterior executarea prin sustragerea acestor sume și valori.

În privința naturii juridice de *act de executare*, trebuie avut în vedere faptul că adresa de înființare a popririi este un act procedural ce emană de la organul de executare silită, iar cei interesați să invoce o cauză de nelegalitate a acestuia au deschisă calea contestației la executare, în condițiile art. 711 și urm. NCPC, la instanța de executare, singura în măsură să aprecieze asupra legalității sale în cadrul procedurii contestației la executare ori în procedura de validare sau de menținere a popririi.

4. Existența unei popriri asigurătorii. În ceea ce privește dispozițiile art. 782 alin. (7) NCPC, legiuitorul a avut în vedere și situația în care poprirea a fost instituită într-o primă

[1] *I. Rebeca*, op. cit., p. 86.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

față ca *măsură asigurătorie*, care nu a fost desființată până la emiterea titlului executoriu. În această ipoteză, la data obținerii titlului executoriu, executorul judecătoresc învestit cu soluționarea cererii de executare silită de către creditor va comunica o copie certificată a titlului executoriu și terțului poprit, acesta urmând ca, în termen de 5 zile de la comunicare, să își îndeplinească obligațiile la care se referă art. 786 NCPC, și anume obligația de a consemna suma de bani (când este vorba despre o creanță exigibilă), de a indisponibiliza bunurile mobile incorporale și de a trimite dovada executării acestor obligații executorului judecătoresc ori de a plăti direct creditorului suma reținută și cuvenită acestuia, în anumite cazuri speciale (alocații, obligații de întreținere etc.).

5. Pluralitatea de creditori. Potrivit prevederilor art. 782 alin. (8), ulterior înființării popririi, dacă același debitor poprit are și alți creditori, oricare dintre aceștia va putea să poprească aceeași creanță până la eliberarea sau distribuirea sumelor rezultate din poprire, cu respectarea dispozițiilor art. 786 NCPC, terțul poprit urmând să comunice executorului sau celorlalți creditori numele și adresele fiecăruia dintre creditori, precum și sumele poprite de fiecare în parte.

Art. 783. Efectul înființării popririi. (1) Din momentul comunicării adresei de înființare a popririi către terțul poprit sunt indisponibilizate toate sumele şi bunurile poprite. De la indisponibilizare şi până la achitarea integrală a obligațiilor prevăzute în titlul executoriu, inclusiv pe perioada suspendării urmăririi silite prin poprire, terțul poprit nu va face nicio altă plată sau altă operațiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Când se popresc sume cu scadențe succesive, indisponibilizarea se întinde nu numai asupra sumelor ajunse la scadență, ci şi asupra celor exigibile în viitor.

(3) Indisponibilizarea se întinde şi asupra fructelor civile ale creanței poprite, precum şi asupra oricăror alte accesorii născute chiar după înființarea popririi.

(4) Prin efectul indisponibilizării, plata sau cesiunea creanței poprite nu va fi opozabilă creditorului popritor. De asemenea, nu pot fi opuse creditorului popritor actele de dispoziție de orice fel făcute ulterior înființării popririi de debitorul poprit asupra bunurilor poprite.

(5) Poprirea întrerupe prescripția nu numai cu privire la creanța poprită, dar şi în ceea ce priveşte creanța pentru acoperirea căreia ea a fost înființată.

(6) Indisponibilizarea sumelor de bani sau a bunurilor mobile poprite nu va înceta decât dacă debitorul consemnează, cu afectațiune specială, toate sumele pentru acoperirea cărora a fost înființată poprirea, la dispoziția executorului judecătoresc, în condițiile prevăzute la art. 720. Debitorul va înmâna recipisa de consemnare executorului judecătoresc, care îl va înştiința de îndată pe terțul poprit.

(7) În cazul sumelor urmăribile reprezentând venituri şi disponibilități în valută, instituțiile de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în lei a sumelor în valută, fără consimțământul titularului de cont, la cursul de schimb comunicat de Banca Națională a României pentru ziua respectivă, în vederea consemnării acestora potrivit dispozițiilor art. 786.

(8) În cazul în care titlul executoriu cuprinde o obligație de plată în valută, instituțiile de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în valuta indicată în titlul executoriu a sumelor existente în conturile debitorului, fie în lei, fie într-o

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

altă valută decât aceea în care se face executarea, fără a fi necesar consimțământul titularului de cont, la cursul de schimb comunicat de Banca Națională a României pentru ziua respectivă.

COMENTARIU

1. Indisponibilizarea creanței. Așa cum rezultă din interpretarea prevederilor art. 782 NCPC, comunicarea adresei de înființare a popririi este obligatorie, atât față de terțul poprit, cât și față de debitorul poprit, întrucât ea marchează momentul de la care se produc principalele efecte ale înființării popririi.

Efectele popririi sunt, de principiu, următoarele: indisponibilizarea creanței pe care terțul o datorează debitorului, întreruperea cursului prescripției, obligația de plată a terțului direct creditorului în cazurile speciale, imposibilitatea operării compensației legale între datoriile reciproce ale debitorului și terțului poprit. Dintre acestea, prezintă o relevanță deosebită efectul *indisponibilizării creanței*, deoarece, datorită caracterului său conservatoriu, nici debitorul urmărit nu mai poate face vreun act de dispoziție în legătură cu creanța sa, nici terțul poprit nu va mai putea face nicio plată valabilă creditorului său (care este debitorul urmărit), astfel că *va fi asigurată executarea creanței creditorului popritor*.

Noua reglementare stabilește, totuși, un criteriu de *limitare a măsurii indisponibilizării* prin chiar art. 782 alin. (2), care dispune că sumele de bani sau bunurile mobile ale debitorului se declară poprite „în măsura necesară pentru realizarea obligației ce se execută silit". Textul este necesar, pentru că, în lipsa sa, ar fi fost posibil ca terțul poprit să indisponibilizeze total contul/conturile/bunurile mobile incorporale ale debitorului poprit, ceea ce ar fi avut efecte exacerbate asupra patrimoniului debitorului, mai ales în ipoteza în care ar fi blocate sume foarte mari, deși executarea silită poartă asupra unei creanțe modice.

Introducerea unui criteriu de limitare a măsurii indisponibilizării este de natură să înlăture orice controversă existentă anterior în legătură cu caracterul total sau parțial al acestei măsuri, soluția legală având în vedere *interesul debitorului*. Cu toate acestea, trebuie recunoscut că, în ipoteza înființării popririi pe bunuri mobile, acestea nu pot fi indisponibilizate decât total, fiind de neconceput a le indisponibiliza direct proporțional cu creanța urmărită.

Dispozițiile art. 783 alin. (2)-(4) stabilesc o serie de *reguli* și *consecințe legate de indisponibilizare*, ca efecte ale măsurii popririi. Astfel:

a) atunci când se popresc *sume cu scadențe succesive* (de exemplu, salarii, pensii alte venituri periodice), indisponibilizarea va cuprinde și sumele exigibile în viitor, iar nu doar sumele ajunse la scadență;

b) indisponibilizarea va cuprinde și *fructele civile ale creanței poprite* (dobânzile, de pildă), precum și *orice alte accesorii*, neavând relevanță dacă acestea existau ori s-au născut ulterior înființării popririi;

c) indisponibilizarea este de natură *să facă inopozabilă creditorului popritor eventuala plată sau cesiune a creanței poprite*, creditorul putând ignora operațiunea, efectul fiind asemănător celui al admiterii unei acțiuni pauliene împotriva actului fraudulos;

d) ca efect al indisponibilizării, *devin inopozabile creditorului popritor orice acte de dispoziție* încheiate ulterior înființării popririi de debitorul poprit asupra bunurilor poprite;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

e) tot astfel, ulterior înființării poririi (numai după acest moment datoriile reciproce sunt certe, lichide și exigibile), *nu este admisibilă nici compensația creanțelor reciproce* între creditor și debitorul poprit. Dacă am admite în această fază un astfel de mijloc de stingere a datoriilor reciproce, am crea debitorului o cale prin care să dispună de creanța sa în mod indirect, în dauna intereselor creditorului popritor. Însă, dacă datoriile reciproce îndeplineau toate condițiile pentru a se stinge prin compensație legală anterior înființării poririi, atunci aceasta operează independent de voința părților și, în consecință, poprirea nu mai poate să își producă niciun efect, fiind *lipsită de obiect*[1].

2. Întreruperea prescripției. Alineatul (5) al art. 783 stabilește expres un alt efect al poririi, respectiv întreruperea cursului prescripției atât în privința creanței poprite, cât și în privința creanței pentru acoperirea căreia a fost înființată.

În reglementarea actuală, poprirea nu mai este doar un act începător de executare, ci un veritabil act de executare silită. De altfel, ni se pare firească soluția legiuitorului, cât timp poprirea este precedată obligatoriu de formularea unei cereri de executare silită de către creditor, or, chiar această cerere, prin ea însăși, are efect întrerupător de prescripție. Precizăm că efectul întreruptiv al prescripției este condiționat însă de exercitarea efectivă a cererii de executare silită, ca și în cazul întreruperii dreptului material la acțiune prin cererea de chemare în judecată, acest efect putând fi înlăturat doar în ipoteza în care intervine sancțiunea *anulării executării silite* fie ca urmare a admiterii unei contestații la executare, fie ca urmare a anulării cererii ca efect al perimării ori ca efect al netimbrării. Tot astfel, efectul întreruptiv de prescripție se produce și prin pronunțarea hotărârii instanței de fond și trimiterea titlului executoriu terțului poprit, în cazurile în care poprirea s-ar înființa din oficiu.

Textul art. 783 alin. (5) este în acord cu opiniile exprimate anterior în doctrină, potrivit cărora cererea de executare întrerupe cursul prescripției atât al creanței pe care creditorul o are față de debitorul său, dar și al creanței debitorului față de terțul poprit, însă unii autori[2] subliniază că, în acest ultim caz, întreruperea cursului prescripției trebuie să fie recunoscută și ca efect al *acțiunii oblice*, fiindcă creditorul s-ar afla în pericolul de a nu își mai realiza creanța, dacă terțul ar invoca prescripția, în cursul executării.

3. Încetarea măsurii indisponibilizării. Textul art. 783 alin. (6) reglementează și unica situație în care măsura indisponibilizării sumelor de bani sau a bunurilor mobile poprite poate înceta, respectiv în cazul în care *debitorul consemnează cu afectațiune specială*, la dispoziția executorului judecătoresc, în condițiile prevăzute la art. 720 NCPC, toate sumele pentru acoperirea cărora a fost înființată poprirea. În acest caz, debitorul trebuie să predea recipisa de consemnare executorului judecătoresc, iar acesta din urmă îl va înștiința imediat pe terțul poprit, care devine astfel obligat să deblocheze conturile debitorului sau bunurile mobile incorporale ale acestuia.

Practic, pentru ca debitorul să evite o pagubă în patrimoniul său, legiuitorul i-a recunoscut posibilitatea de a consemna cu afectațiune specială întreaga valoare a creanței la dispoziția executorului, înmânându-i acestuia dovada consemnării. Trebuie însă precizat că *această consemnare cu afectațiune specială nu conferă creditorului vreun privilegiu asupra sumei*, el nefiind ferit de eventualul concurs cu alți creditori care și-au înființat poprirea anterior acestei consemnări. Momentul consemnării cu afectațiune specială are relevanță, deoarece reprezintă data la care încetează *de facto* poprirea (dată de la care se consideră că respectiva valoare nu mai aparține patrimoniului debitorului poprit).

---

[1] *I. Rebeca*, op. cit., p. 91.

[2] De pildă, *I. Rebeca*, op. cit., p. 97-98.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

4. Situația sumelor în valută. Cu caracter de noutate, art. 783 alin. (7) NCPC dispune că, atunci când sumele urmăribile reprezintă venituri și disponibilități în valută, *instituțiile de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în lei a sumelor în valută, fără consimțământul titularului de cont*, la cursul de schimb comunicat de Banca Națională a României din ziua respectivă, în scopul consemnării acestora potrivit dispozițiilor art. 786. Tot astfel, art. 783 alin. (8) stabilește că, în ipoteza în care titlul executoriu cuprinde o *obligație de plată în valută*, instituțiile de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în valuta indicată în titlul executoriu a sumelor existente în conturile debitorului, fie în lei, fie într-o altă valută decât aceea în care se face executarea, fără a fi necesar consimțământul titularului de cont, la cursul de schimb comunicat de Banca Națională a României pentru ziua respectivă.

Acest text ni se pare criticabil, mai ales pentru situația în care titlul executoriu stabilește obligația de plată în valută (fapt posibil potrivit legislației actuale). Astfel, dacă titlul executoriu pentru care este încuviințată executarea silită de către instanța de executare cuprinde suma datorată în valută, atunci și actul de executare efectuat și emis de către executorul judecătoresc este făcut tot în valută și tot astfel trebuie executat. Deci, nu trebuie transformat în moneda națională. În caz contrar, apare o situație care deschide calea unei *contestații la executare* întemeiate pe *diferențele de curs valutar pierdute*. Or, executarea silită trebuie să garanteze creditorului îndestularea deplină a creanței, astfel cum a fost stabilită prin titlul executoriu.

Art. 784. Publicitatea popririi. (1) În cazul când creanța poprită este garantată cu ipotecă sau cu altă garanție reală, creditorul popritor va fi în drept să ceară, pe baza unei copii certificate de executorul judecătoresc de pe adresa de înființare a popririi, ca poprirea să fie înscrisă în cartea funciară sau în alte registre de publicitate, după caz.

(2) Dacă garanția ipotecară este arătată în cererea de poprire, executorul judecătoresc va solicita din oficiu înscrierea în cartea funciară sau în alte registre de publicitate, după caz.

(3) Radierea acestei înscrieri nu se va putea dispune decât cu citarea creditorului la cererea căruia aceasta a fost făcută.

(4) În cazul popririi asupra titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporale, dispozițiile art. 741 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Textul art. 784 are caracter de noutate, instituind în mod expres atât posibilitatea creditorului popritor de a realiza forme de publicitate a măsurii popririi, precum și obligativitatea publicității din oficiu, în cazul existenței unei garanții ipotecare.

O primă observație care se impune este aceea că vorbim de publicitatea popririi *numai în situația în care există garanții reale care însoțesc creanța cuprinsă în titlul executoriu*. Astfel, atunci când creditorul și-a constituit o ipotecă sau o altă garanție reală, el este îndreptățit să solicite ca poprirea să fie înscrisă în cartea funciară sau în alte registre de publicitate (de exemplu, în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare), după caz. Înscrierea se va face în baza unei cereri la care va fi anexată o copie certificată de executorul judecătoresc de pe adresa de înființare a popririi.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Potrivit art. 784 alin. (2), executorul judecătoresc este obligat să solicite *din oficiu* înscrierea în cartea funciară (sau în alte registre de publicitate, după caz) atunci *când în cererea de poprire este arătată garanția ipotecară* și, deși textul nu indică, credem că norma se aplică și atunci când ar fi vorba despre o altă garanție reală indicată în cererea de poprire, potrivit principiului *ubi eadem ratio, eadem solutio esse debet*.

Oricum, restabilirea situației anterioare prin radierea acestei înscrieri nu se va putea dispune decât cu citarea creditorului la cererea căruia a fost făcută, norma având caracter imperativ, nerespectarea sa putând atrage nevalabilitatea actului de radiere, în condițiile legii.

Alineatul final al art. 784 constituie o normă de trimitere, arătând că, pentru situația popririi instituite asupra titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporale, se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 741 NCPC referitoare la *publicitatea sechestrului*.

Art. 785. Continuarea popririi. (1) Poprirea rămâne în ființă şi atunci când debitorul îşi schimbă locul de muncă sau este pensionat. În aceste cazuri, terțul poprit va trimite actele prin care s-a înființat poprirea unității la care se află noul loc de muncă al debitorului sau organului de asigurări sociale competent, care, de la data primirii acestor acte, devine terț poprit.

(2) Dacă debitorul părăseşte unitatea fără ca aceasta să cunoască noul loc de muncă, ea îl va încunoştința pe creditor despre această împrejurare. După aflarea noului loc de muncă al debitorului, creditorul îl va aduce la cunoştința unității de la care debitorul a plecat, pentru a se proceda potrivit alin. (1).

COMENTARIU

Articolul 785 reia întocmai dispozițiile fostului art. 455 CPC 1865 și se referă la o situație particulară, dispunând că poprirea înființată rămâne în ființă chiar în cazul în care debitorul își schimbă locul de muncă sau este pensionat; întrucât, în aceste cazuri, obiectul popririi îl constituie *veniturile cu caracter periodic* (salariu sau pensie), terțul poprit inițial are obligația de a transmite documentația privind poprirea la noul loc de muncă al debitorului ori la instituția de ocrotire socială competentă; începând cu data primirii acestor documente, unitatea nou-angajatoare, respectiv instituția de ocrotire socială devine terț poprit. Însă, în situația în care debitorul pleacă de la unitatea angajatoare fără a i se cunoaște noul loc de muncă, aceasta are obligația de a-l anunța pe creditor; când acesta află noul loc de muncă al debitorului său, va înștiința fosta unitate angajatoare, pentru a se proceda potrivit dispozițiilor alin. (1) al art. 785.

Textul legal nu arată ce se întâmplă atunci când *creditorul nu poate afla noul loc de muncă* ori când *debitorul refuză să se mai angajeze și nici nu îndeplinește condițiile legale pentru a fi pensionat*. În aceste cazuri, apreciem că, de principiu, se poate recurge la o altă modalitate de executare silită pentru acoperirea creanței, la cererea creditorului interesat.

Însă, dacă sumele poprite erau datorate cu caracter de pensie de întreținere, cuantumul lunar fiind stabilit prin titlul executoriu, numai instanța judecătorească, în condițiile legii, poate reaprecia, de la caz la caz, recuantificarea sau cumularea acestor creanțe într-o sumă globală, astfel încât să poată forma obiectul altor modalități de executare silită[1].

---

[1] *G. Răducan*, op. cit., p. 182-183.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 786. Obligațiile terțului poprit. (1) În termen de 5 zile de la comunicarea popririi, iar în cazul sumelor de bani datorate în viitor, de la scadența acestora, terțul poprit este obligat:

1. să consemneze suma de bani, dacă creanța poprită este exigibilă, sau, după caz, să indisponibilizeze bunurile mobile incorporale poprite şi să trimită dovada executorului judecătoresc, în cazul popririi înființate pentru realizarea altor creanțe decât cele arătate la pct. 2;

2. să plătească direct creditorului suma reținută şi cuvenită acestuia, în cazul sumelor datorate cu titlu de obligație de întreținere sau de alocație pentru copii, precum şi în cazul sumelor datorate cu titlu de despăgubiri pentru repararea pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății. La cererea creditorului, suma îi va fi trimisă la domiciliul indicat sau, dacă este cazul, la reşedința indicată, cheltuielile de trimitere fiind în sarcina debitorului.

(2) Dacă sunt înființate mai multe popriri, terțul poprit va proceda potrivit alin. (1), comunicând, după caz, executorului ori creditorilor arătați la pct. 1 şi 2 din acelaşi alineat numele şi adresa celorlalți creditori, precum şi sumele poprite de fiecare în parte.

(3) Terțul în mâinile căruia se află bunurile mobile incorporale poprite este supus tuturor îndatoririlor şi sancțiunilor prevăzute de lege pentru administratorii-sechestru de bunuri sechestrate.

(4) În cazul când poprirea s-a făcut asupra unor bunuri mobile incorporale şi termenul de restituire este scadent, terțul poate cere executorului să le încredințeze unui administrator-sechestru.

(5) Terțul poprit nu va putea face contestație împotriva popririi. El îşi va formula apărările în instanța de validare.

COMENTARIU

1. Obligațiile terțului poprit. Prin adresa de înființare a popririi se nasc în sarcina terțului o serie de obligații determinate expres de lege. Însă el nu este ținut să execute imediat plățile către creditorul popritor, ci, în termen de 5 zile de la comunicarea popririi ori de la data scadentă a sumelor datorate în viitor, este obligat:

a) în cazul popririi înființate potrivit art. 780 NCPC, *să consemneze suma de bani ori să indisponibilizeze bunurile mobile incorporale* poprite și să trimită dovada executorului judecătoresc;

a) în cazul popririi sumelor datorate cu titlu de obligație de întreținere sau de alocație pentru copii ori în cazul sumelor datorate cu titlu de despăgubiri pentru repararea pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, *să plătească direct creditorului popritor suma reținută*, ce i se cuvine; în acest caz, la cererea creditorului, suma îi va fi trimisă acestuia la domiciliul sau reședința indicată în cerere, iar cheltuielile de trimitere cad tot în sarcina debitorului;

c) să comunice executorului sau creditorilor numele și adresele celorlalți creditori, precum și sumele poprite de fiecare parte, atunci când *sunt înființate mai multe popriri*.

Când *obiectul popririi îl constituie o creanță fiscală*, ca efect al primirii adresei de înființare a popririi, terțul poprit este obligat:

a) să plătească organului fiscal, de îndată sau după data la care creanța devine exigibilă, suma reținută și cuvenită, în contul indicat de organul de executare;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) să indisponibilizeze bunurile mobile necorporale poprite, înștiințând despre aceasta organul de executare.

Atunci când sumele datorate debitorului sunt poprite de mai mulți creditori, terțul poprit îi va anunța în scris despre aceasta pe fiecare dintre creditori și va proceda la distribuirea sumelor potrivit ordinii de preferință prevăzute la art. 170 C. proc. fisc.

2. Răspunderea pentru neexecutarea obligațiilor. În ipoteza în care terțul poprit ar face o plată ignorând ordinul de indisponibilizare a sumei, credem că *terțul poprit va răspunde*, apreciind că acesta își asumă atât obligația de garanție a creanței urmărite în favoarea creditorului, cât și plata eventualelor daune-interese, în măsura în care creditorului i s-a cauzat și un prejudiciu prin fapta terțului.

Plata efectuată de terțul poprit cu ignorarea adresei de înființare a popririi și, implicit, a ordinului de indisponibilizare a creanței dat de către executorul judecătoresc conferă creditorului popritor dreptul de a o urmări pe calea unei *acțiuni în regres*. Cu toate acestea, admiterea acțiunii în regres va asigura doar recuperarea sumei plătite de terțul poprit cu ignorarea ordinului de indisponibilizare (și aceasta, numai în limita creanței urmărite), iar nu și eventualele *daune-interese*, pe care tot terțul poprit trebuie să le suporte, debitorul neavând nicio culpă în acest caz.

În cazul în care *terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile sau liberează suma către debitor*, în loc să o consemneze la dispoziția creditorului, instanța de executare va da o *hotărâre de validare a popririi*, obligând terțul poprit la plata sumei.

Cu toate acestea, și *debitorul ar putea să răspundă* pentru prejudiciul cauzat creditorului popritor atunci când, de conivență cu terțul poprit, ar face acte de natură să înlăture efectele popririi în privința creanței urmărite. În acest sens, literatura de specialitate a exemplificat ipoteza în care terțul poprit acceptă cesiunea creanței făcută ulterior înființării popririi, fapt ce conferă cesionarului dreptul de a veni în concurs cu creditorul popritor la distribuirea sumei, șansele de îndestulare a creanței acestuia din urmă fiind mai reduse, întrucât nu poate invoca niciun criteriu de preferință. S-a arătat că, deși creditorului popritor nu îi este opozabilă cesiunea de creanță ca act de transmisiune a sumei urmărite, *va trebui să suporte concursul celuilalt creditor*, față de care *cesiunea valorează poprire*, acest din urmă act fiindu-i opozabil[1].

Urmare a ordinului de indisponibilizare, *terțul poprit nu mai are dreptul să facă nicio plată către creditorul său*, sub sancțiunea de a răspunde pentru prejudiciul cauzat creditorului popritor, căruia nu îi va putea fi opusă plata, având posibilitatea să pretindă o nouă executare. S-a exprimat și opinia[2] potrivit căreia, deși creanța este indisponibilizată și debitorul nu poate să facă niciun act de dispoziție asupra ei, are totuși posibilitatea să ia *măsuri de conservare* cu privire la aceasta sau ea poate fi valorificată în justiție contra terțului, însă fără posibilitatea de a o încasa efectiv.

În ceea ce privește răspunderea terțului poprit, menționăm că aceasta se poate angaja și în situația în care a creat un prejudiciu prin faptul că *nu a informat organul de executare sau nu a oferit informații necesare în legătură cu suma urmărită*, având în vedere și dispozițiile art. 659 NCPC, răspundere care se angajează independent de eventuala amendă aplicabilă în condițiile art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) și în acord cu prevederile art. 189 NCPC.

---

[1] *Em. Dan*, Codul de procedură adnotat, 1914, nr. 34, p. 588; *T. Pop*, Valorificarea creanțelor prin poprire, Ed. Științifică, București, 1972, p. 244; *D. Negulescu*, Teoria popririi. Execuțiunea silită, București, 1904, p. 110; *J. Vincent, J. Prévault*, Procédure civile et voies d'exécution, Dalloz, Paris, p. 4, toți citați în *I. Rebeca*, op. cit., p. 94.

[2] *T. Pop*, op. cit., p. 253-255, *apud I. Rebeca*, op. cit., p. 104.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Menționăm, totuși, că *terțul răspunde numai în cazul în care actul de înființare a popririi se dovedește a fi un act valabil*, deci un act de executare care nu a fost invalidat de instanța de executare prin hotărârea sa, fie că ar fi vorba despre o invalidare a popririi, fie că ar fi vorba despre o contestație la executare împotriva măsurii popririi.

Art. 787. Eliberarea şi distribuirea sumei consemnate. (1) Executorul judecătoresc va proceda la eliberarea sau distribuirea sumei de bani consemnate, în condițiile dispozițiilor art. 786 alin. (1) pct. 1 şi ale art. 863 şi următoarele.

(2) În cazul creditorilor care nu locuiesc sau nu îşi au sediul în localitatea unde funcționează executorul, sumele consemnate de terțul poprit vor fi trimise acestora la adresa indicată în cererea de înființare a popririi ori vor fi virate în contul indicat de aceştia, pe cheltuiala debitorului.

COMENTARIU

Deși textul nu dispune expres, apreciem că *executorul judecătoresc nu are dreptul să elibereze creditorului popritor suma/valoarea poprită mai devreme de împlinirea unui termen de 5 zile*, calculat de la primirea de către terțul poprit a dovezii de consemnare, așa cum rezultă din dispozițiile art. 786 alin. (1), decât dacă ar avea acceptul imediat al debitorului urmărit (creditorul său). Eliberarea se poate face direct creditorului sau prin comunicare la adresa indicată, însă pe cheltuiala debitorului, în cazul în care creditorul locuiește sau își are sediul în altă localitate decât aceea unde funcționează executorul sau vor fi virate de către executor în contul indicat de acesta, de asemenea, pe cheltuiala debitorului.

În ceea ce privește distribuirea sumei consemnate, pentru situația în care există un *concurs de creditori urmăritori* – indiferent că urmărirea a fost pornită de mai mulți creditori ori că, până la eliberarea sau distribuirea sumei poprite, au depus și alți creditori titlurile lor, conform art. 786 alin. (2) și art. 864 alin. (1) NCPC –, executorul judecătoresc va distribui suma consemnată tot la împlinirea termenului de 5 zile, în condițiile art. 786 alin. (1) pct. 1 și ale dispozițiilor de drept comun în materie de eliberare și distribuire a sumelor rezultate din executarea silită, stipulate de art. 863 şi urm., ordinea de preferință fiind aceea menționată în art. 864-867 NCPC.

Apreciem că termenul de 5 zile prevăzut de art. 786 alin. (1) este unul *prohibitiv*, stabilit de lege *în favoarea debitorului poprit*, astfel că, până la împlinirea lui, acesta are posibilitatea de a depune întreaga valoare a creanței la dispoziția creditorului popritor. Dacă debitorul poprit se eliberează de datorie în acest termen, va evita eliberarea sau, după caz, distribuirea sumei consemnate.

De cealaltă parte, în cazul nerespectării termenului prohibitiv de 5 zile de către executor, în sensul că acesta ar proceda la eliberarea sau, după caz, distribuirea sumei către creditor/creditori mai înainte de împlinirea acestuia, sancțiunea care intervine este *nulitatea actului de executare*, iar, fiind vorba despre o cerință extrinsecă actului de procedură, apreciem că este vorba despre o *nulitate necondiționată de existența vreunei vătămări*[1], în condițiile art. 176 și art. 185 alin. (2) NCPC. Însă o astfel de apărare nu poate fi valorificată decât pe calea *contestației la executare*, instanța de executare fiind cea care poate constata nulitatea actului de procedură execuțional.

[1] A se vedea, în acest sens, și *V.M. Ciobanu, G. Boroi*, op. cit., 2005, p. 185.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 788. Cazul popririlor ce depăşesc cuantumul sumei urmăribile. (1) În cazul în care sunt înființate mai multe popriri şi sumele pentru care s-a dispus înființarea popririi depăşesc suma urmăribilă din veniturile debitorului, terțul poprit, în termenul prevăzut la art. 786 alin. (1), va reține şi va consemna suma urmăribilă, înştiințându-i pe executorii judecătoreşti care au înființat popririle, dispozițiile art. 653 aplicându-se în mod corespunzător.

(2) Distribuirea se va face de către executorul judecătoresc competent, potrivit dispozițiilor art. 863 şi următoarele.

COMENTARIU

Textul art. 788 reia în mare parte dispozițiile art. 459 CPC 1865, reglementând ipoteza existenței mai multor creditori urmăritori care au înființat mai multe popriri, iar sumele cuvenite acestora depăşesc suma care poate fi urmărită din veniturile debitorului, potrivit limitelor stabilite expres prin dispozițiile art. 728 NCPC.

Într-o astfel de situație, în termenul de 5 zile de la comunicarea popririi sau, după caz, de la scadența sumelor de bani datorate în viitor, termen stabilit potrivit art. 786 alin. (1) NCPC, terțul poprit are obligația de a reține și de a consemna suma urmăribilă, aducând la cunoștință acest fapt fiecăruia dintre executorii judecătorești care au înființat popririle, devenind incidente dispozițiile art. 653 NCPC privitoare la *conexitate*. Astfel, la cererea persoanei interesate sau a oricăruia dintre executori, instanța de executare în circumscripția căreia a început prima executare va conexa dosarele de executare în unul singur, executarea urmând a fi continuată, după caz, fie de executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, fie de executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea (în situația în care executările care se conexează ar fi în același stadiu).

Ulterior conexării, executorul judecătoresc competent (la care s-a dispus conexarea celorlalte dosare de executare) va proceda la distribuirea sumelor potrivit regulilor privind ordinea de preferință, stabilite de art. 863 și urm. NCPC.

Art. 789. Validarea popririi. (1) Dacă terțul poprit nu îşi îndeplineşte obligațiile ce îi revin pentru efectuarea popririi, inclusiv în cazul în care, în loc să consemneze suma urmăribilă, a liberat-o debitorului poprit, creditorul urmăritor, debitorul sau executorul judecătoresc, în termen de cel mult o lună de la data când terțul poprit trebuia să consemneze sau să plătească suma urmăribilă, poate sesiza instanța de executare, în vederea validării popririi.

(2) În cazul când asupra aceleiaşi sume datorate de terțul poprit există mai multe popriri, care nu au fost executate de către acesta, validarea lor se va putea judeca printr-o singură hotărâre.

(3) Instanța îi va cita pe creditorul urmăritor şi pe cei intervenienți, dacă este cazul, precum şi pe debitorul şi terțul poprit şi, la termenul fixat pentru judecarea cererii de validare, va putea dispune administrarea oricărei probe necesare soluționării acesteia, care este admisibilă potrivit normelor de drept comun. În instanța de validare, terțul poprit poate opune creditorului urmăritor toate excepțiile şi mijloacele de apărare pe care le-ar putea opune debitorului, în măsura în care ele se întemeiază pe o cauză anterioară popririi.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(4) Dacă din probele administrate rezultă că terțul poprit îi datorează sume de bani debitorului, instanța va da o hotărâre de validare a popririi, prin care îl va obliga pe terțul poprit să îi plătească creditorului, în limita creanței, suma datorată debitorului, iar, în caz contrar, va hotărî desființarea popririi.

(5) Poprirea înființată asupra unei creanțe cu termen sau sub condiție va putea fi validată, dar hotărârea nu va putea fi executată decât după ajungerea creanței la termen sau, după caz, la data îndeplinirii condiției.

(6) Dacă sumele sunt datorate periodic, poprirea se validează atât pentru sumele ajunse la scadență, cât şi pentru cele care vor fi scadente în viitor, în acest ultim caz validarea producându-şi efectele numai la data când sumele devin scadente. În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pentru sumele viitoare, instanța va dispune menținerea popririi până la realizarea integrală a creanței.

(7) Dacă poprirea a fost înființată asupra unor bunuri mobile incorporale care se aflau, la data înființării ei, în mâinile terțului poprit, instanța va hotărî vânzarea lor.

(8) Dacă poprirea a fost înființată asupra unor bunuri mobile incorporale datorate debitorului, dar care, la data validării, nu se mai aflau în posesia terțului, acesta va fi obligat, prin hotărârea de validare, la plata contravalorii acestor bunuri, caz în care va fi urmărit direct de către executorul judecătoresc.

(9) Terțul poprit care, cu rea-credință, a refuzat să îşi îndeplinească obligațiile privind efectuarea popririi va putea fi amendat, prin aceeaşi hotărâre de validare, cu o sumă cuprinsă între 2.000 lei şi 10.000 lei.

COMENTARIU

1. Cererea de validare a popririi. Validarea popririi *nu este o fază obligatorie*, cât timp terțul poprit își îndeplinește obligațiile impuse prin adresa de înființare a popririi. Dacă însă acesta, în termen de o lună de la data de când trebuia să consemneze sau să achite suma urmăribilă, nu consemnează suma de bani sau nu indisponibilizează bunurile mobile incorporale ori nu plătește direct creditorului sumele poprite, oricare dintre părțile interesate (creditorul, debitorul) sau chiar organul de executare *poate sesiza instanța pentru validarea popririi* (care este un veritabil proces, în competența instanței de executare).

Calitatea procesuală activă este conferită atât *creditorului*, cât și *executorului* sau *debitorului poprit* și rezultă din chiar titlul executoriu și din adresa de înființare a popririi (în ceea ce privește legitimarea procesuală a executorului judecătoresc). Procedura validării este una *contencioasă* și presupune *citarea* creditorului popritor, a debitorului poprit și a terțului poprit și constă în verificarea de către instanța de executare a îndeplinirii condițiilor legale pentru obligarea directă a celui din urmă[1]. În procesul de validare se vor administrarea probe, iar terțul poprit și debitorul poprit pot opune orice *excepții* și *apărări* referitoare la dovedirea *inexistenței creanței* invocate de creditorul popritor sau chiar la *stingerea totală* ori *parțială* a acesteia.

Pentru validarea popririi se mai pot adresa instanței de executare și cei care, în baza legii sau a convenției, au devenit *succesori în drepturi ai creditorului ori debitorului* pentru

[1] *G. Răducan*, op. cit., p. 184.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

creanța urmărită, precum și *procurorul*, atunci când urmărește realizarea unei creanțe pe această cale, apărând drepturile minorilor, ale celor puși sub interdicție judecătorească sau ale celor dispăruți.

Cererea de validare a popririi constituie o veritabilă cerere de chemare în judecată, astfel că trebuie să cuprindă toate elementele prevăzute de art. 194 NCPC, iar la aceasta să se anexeze și o copie a titlului executoriu împotriva debitorului poprit, o copie de pe adresa de înființare a popririi din care să rezulte obligațiile instituite în sarcina terțului poprit.

Apreciem că ar putea fi soluționate împreună *cererile de validare a popririi îndreptate împotriva mai multor terți*, indiferent de situația juridică mai mult sau mai puțin diferită a acestora, deoarece regulile stabilite de art. 59 NCPC în materie de coparticipare procesuală pleacă de la premisa existenței unui drept sau a unei obligații comune ori chiar și a *unei strânse legături între drepturile și obligațiile coparticipanților*, chiar dacă acestea nu sunt comune, premisă care se regăsește întotdeauna în cazul unei cereri de validare îndreptate împotriva mai multor terți. Pe de altă parte, trebuie aduse ca argument suplimentar și dispozițiile art. 653, precum și cele ale art. 788 NCPC, care impun *conexarea* cererilor de executare, or, pentru identitate de rațiune, ni se pare firesc ca o unică instanță să poată soluționa o cerere de validare care privește mai mulți terți popriți ai aceluiași debitor.

Cererea de validare a popririi trebuie să fie formulată în termen de *o lună* de la data la care terțul poprit trebuia să își îndeplinească obligațiile impuse prin adresa de înființare a popririi. Se observă că termenul a fost redus de la 3 luni la 1 lună față de fosta reglementare (art. 460 CPC 1865), sporind astfel celeritatea procedurii. Termenul este unul *imperativ*, care nu permite deci formularea cererii de validare ulterior împlinirii sale, în caz contrar, partea interesată poate invoca în fața instanței de executare *decăderea* din acest drept.

Sub un alt aspect, cererea de validare a popririi fiind o veritabilă cerere de chemare în judecată, pentru legala sesizare a instanței, apreciem că este supusă și obligației privind *plata taxelor judiciare de timbru și a timbrului judiciar*, fiind vorba despre o taxă fixă.

Însă, în procedura validării popririi, în privința debitorului poprit, instanța de executare nu poate admite decât *apărările care nu ar pune în discuție fondul dreptului*, dacă titlul executoriu îl constituie o hotărâre judecătorească ce are acest caracter. Pentru situația în care titlul executoriu nu ar fi o hotărâre judecătorească definitivă, apreciem că sunt admisibile atât cererile, cât și apărările care pun în discuție fondul dreptului. Însă, în privința terțului poprit, *neexistând încă un titlu executoriu, acesta este îndreptățit să invoce orice fel de apărare, chiar și apărări care pun în discuție fondul dreptului relativ la raportul juridic dintre acesta și debitorul poprit* (care este creditorul său).

2. Instanța competentă să soluționeze cererea de validare a popririi este instanța de executare. În legătură cu *competența materială*, precizăm că *judecătoria* este instanța competentă să soluționeze în primă instanță cererea de înființare și de validare a popririi, potrivit prevederilor art. 650 NCPC.

În privința *competenței teritoriale* legea nu prevede în mod expres care este instanța de executare competentă. În ipoteza în care avem o singură urmărire, apreciem incidente dispozițiile art. 650 alin. (1) și (2) NCPC, în sensul că „Instanța de executare este *judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea*, în afara cazurilor în care legea dispune altfel" (s.n.), iar alineatul secund dispune că „instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, con-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

testațiile la executare, precum și *orice alte incidente apărute în cursul executării silite*, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe" (s.n.). Or, se observă că, sub acest aspect, textul art. 789 tace, astfel încât nu există dispoziții derogatorii de la regula de drept comun. În consecință, *instanța de executare pentru validarea popririi va fi judecătoria în a cărei rază teritorială se află biroul executorului judecătoresc care face executarea*.

Pentru situația în care există un *concurs de creditori urmăritori*, sunt aplicabile dispozițiile art. 653 coroborate cu cele ale art. 650 alin. (1) și (2) NCPC, astfel că instanța competentă va fi judecătoria în a cărei rază teritorială se află biroul executorului judecătoresc competent (la care s-au conexat dosarele) care face executarea.

3. Cazuri în care nu are loc validarea popririi. Potrivit dispozițiilor art. 149 alin. (6) C. proc. fisc., „Poprirea nu este supusă validării", iar în conformitate cu dispozițiile art. 150 alin. (1) din același act normativ, atunci când terțul poprit înștiințează organul de executare că nu datorează vreo sumă de bani debitorului urmărit ori invocă alte neregularități privind înființarea popririi, la cererea organului de executare ori a altei părți interesate, instanța judecătorească în circumscripția căreia se află domiciliul sau sediul terțului poprit, pe baza probelor administrate, va pronunța menținerea sau desființarea popririi, procedura fiind una contencioasă, chiar dacă, potrivit art. 150 alin. (2) C. proc. fisc., judecata se face „de urgență și cu precădere". În baza hotărârii prin care instanța de executare dispune menținerea popririi, care constituie titlu executoriu potrivit art. 150 alin. (3) C. proc. fisc., organul de executare poate începe executarea silită a terțului poprit, în condițiile legii speciale.

Tot astfel, potrivit art. 14 din Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, „Contractele de împrumut constituie titlu executoriu. Înființarea popririlor se face de către creditor și acestea nu sunt supuse validării".

4. Aspecte privind judecata. Verificarea condițiilor procedurii execuționale a popririi are loc într-un cadru procedural care *se desfășoară după toate regulile procesului civil în primă instanță*, prin parcurgerea celor trei faze procesuale și pronunțarea unei hotărâri de validare, ce constituie un nou titlu executoriu al creditorului popritor[1]. Întâmpinarea este obligatorie, deoarece textul art. 789 nu dispune altfel, așa încât persoanele împotriva cărora s-a făcut cererea de validare a popririi sunt obligate să o formuleze, nedepunerea ei în termenul indicat de judecătorul cauzei prin rezoluție [precizăm că, fiind vorba despre o pricină cu caracter urgent, potrivit dispozițiilor art. 201 alin. (5) NCPC, judecătorul va reduce termenul de 25 de zile stabilit de alin. (1) al aceluiași articol aplicabil dreptului comun] atrăgând după sine *sancțiunea decăderii din dreptul de a mai depune probe și de a mai invoca excepții*, mai puțin acelea de ordine publică, potrivit art. 208 NCPC.

Practic, dispozițiile art. 789 îl obligă pe judecător să verifice nu doar *dacă există raport juridic între debitor și terțul poprit*, ci și dacă s-a depus vreo *adresă de înființare a popririi* și dacă la aceasta *s-a anexat o copie a titlului executoriu* (mai exact, judecătorul trebuie să verifice existența cerințelor formale care însoțesc actul de executare). Pe lângă fondul cauzei legat de raportul juridic obligațional dintre debitor și terțul poprit, instanța de validare trebuie, astfel, să ia act că există un act de înființare a popririi care îndeplinește toate condițiile legale prevăzute de art. 782 alin. (1) NCPC (deci inclusiv dacă a fost înștiințat debitorul cu copie de pe adresa de înființare a popririi și copie certificată de pe încheierea de încuviințare a executării sau de pe certificatul privind solu-

[1] *Idem*, p. 115.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ția). Aceasta, pentru că, spre deosebire de fosta reglementare, debitorului trebuie să i se comunice efectiv adresa de înființare a popririi, iar conținutul înștiințării este stabilit de către legiuitor.

Ca regulă, instanța de executare nu va putea valida o sumă mai mare decât cea datorată de debitorul poprit creditorului popritor și, în același timp, nu ar putea fi validată o sumă mai mare decât aceea pe care terțul poprit i-o datorează debitorului poprit, pentru că, într-o astfel de etapă, terțul poprit nu răspunde solidar cu creditorul său, care este debitorul poprit din procedura de validare. Însă, în ipoteza în care nici ulterior validării popririi de către instanță terțul poprit nu se conformează, atunci chiar acesta va fi supus unei proceduri de executare, pentru care este necesară obținerea încuviințării executării silite. Soluția este firească, întrucât hotărârea de validare a popririi constituie un nou titlu executoriu, astfel încât necesită o procedură distinctă de executare, de sine stătătoare, de această dată îndreptată direct împotriva terțului poprit.

În legătură cu *apărările pe care terțul poprit și debitorul le pot invoca în fața instanței de validare*, relativ la a stabili dacă aceleași apărări pot fi ridicate atât pe calea contestației la executare, cât și în faza validării, or, dimpotrivă, părțile sunt obligate să opteze pentru una dintre cele două căi, credem că soluția trebuie nuanțată și diferențiată după cum apărările ar putea fi invocate de terțul poprit sau de debitorul poprit, dar și după cum titlul executoriu îl constituie sau nu o hotărâre judecătorească.

Atunci când *titlul executoriu este o hotărâre judecătorească*, debitorul nu mai poate discuta *valabilitatea* acestuia, întrucât instanța de executare nu ar mai putea aprecia asupra legalității și/sau netemeiniciei unui astfel de titlu, care stă în *autoritatea lucrului judecat*, singura condiție pe care trebuie să o îndeplinească fiind aceea a caracterului său *executoriu*.

Când *titlul executoriu nu îl constituie o hotărâre judecătorească*, apreciem că debitorul poate formula apărări privind valabilitatea titlului executoriu, chiar în procesul de validare a popririi, deci chiar nulitatea absolută sau relativă a acestuia, precum și orice altă cauză de ineficacitate a actului juridic civil ce îl constituie titlul executoriu ce i se opune. Cu toate acestea, suntem de părere că debitorul poate invoca în instanța de validare apărări de natură a determina *întinderea* creanței ori alte apărări privind *lămurirea întinderii, înțelesului și aplicării dispozitivului hotărârii.*

Din punctul de vedere al *terțului poprit*, cererea de validare a popririi constituie o veritabilă *cerere de chemare în judecată* în care creditorul (pe poziție de reclamant) urmărește obținerea unui nou titlu executoriu chiar împotriva terțului poprit, astfel încât să îl poată urmări ca pe debitorul său principal, așa încât creditorul popritor este ținut să facă nu doar dovada titlului executoriu (pe baza căruia, la cererea sa, s-a înființat poprirea), dar și existența și valabilitatea raportului juridic obligațional dintre debitorul său și terțul poprit. Or, într-o astfel de procedură, nefiindu-i opozabil titlul executoriu, terțului poprit trebuie să îi recunoaștem și posibilitatea de a invoca orice excepții și orice apărări de fond, întrucât el încearcă să dovedească fie inexistența datoriei, fie stingerea ei prin una dintre formele prevăzute de lege, inclusiv nulitatea actului juridic care constituie titlul executoriu invocat de creditorul popritor.

Creditorului popritor (ca simplu *creditor chirografar*) îi sunt opozabile toate actele săvârșite de debitorul poprit, însă numai dacă ele nu au caracter fraudulos, dobândind față de acesta poziția de având-cauză, cu consecința faptului că terțului poprit îi este

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

recunoscut dreptul de a se apăra ca și în cazul în care urmărirea silită ar fi fost declanșată de debitorul său[1].

În ceea ce-l privește pe *debitorul poprit*, în cadrul cererii de validare a popririi, de principiu, acesta nu ar mai putea pune în discuție valabilitatea titlului executoriu, ci apărările acestuia ar putea privi doar neregularități privind procedura de executare silită îndreptată împotriva sa.

În materie fiscală există o serie de particularități datorate regimului juridic specific reglementat prin normele speciale ale Codului de procedură fiscală, care a suprimat validarea. În cazul urmăririi creanțelor fiscale, transferul creanței de la debitor la creditorul popritor se produce simultan cu momentul în care se și înființează, terțul poprit având obligația să facă de îndată reținerile și să vireze sumele în contul indicat de către creditor, însă efectul transferului este unul provizoriu, după cum instanța de executare va menține sau va desființa poprirea. Astfel, instanța de executare în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau sediul terțului poprit poate fi sesizată fie de către organul de executare, fie de părțile interesate în vederea menținerii sau, după caz, desființării popririi, în ipoteza în care terțul înștiințează organul de executare că nu datorează nicio sumă de bani debitorului fiscal ori refuză să îndeplinească obligațiile prevăzute de art. 149 C. proc. fisc., dar și atunci când se invocă neregularități în legătură cu drepturile și obligațiile părților privind înființarea popririi.

5. Aspecte de practică judiciară. În jurisprudență s-a decis că împrejurarea că asupra conturilor aparținând debitorului a fost instituită o *măsură asigurătorie în procesul penal* nu determină nevalabilitatea formelor de executare silită declanșate în cauză și nu înlătură caracterul cert, lichid și exigibil al creanței, urmând ca, după obținerea titlului, măsura să capete caracter executoriu, iar creanțele concurente să fie satisfăcute conform ordinii de preferință prevăzute de lege. Măsura indisponibilizării conturilor debitorului, dispusă de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată, îl poate afecta numai pe creditor, din perspectiva dreptului său de a solicita o eventuală validare a popririi, limitându-i posibilitatea valorificării propriei creanțe pe durata existenței măsurii asigurătorii în procesul penal, fără a-l prejudicia însă, în vreun fel, pe debitor și fără a determina anulabilitatea formelor de executare silită[2].

Tot astfel, în practica judecătorească s-a decis că poprirea poate fi validată chiar și în cazul în care debitorul nu are disponibil bănesc în contul deschis la terțul poprit, executarea popririi urmând să aibă loc în măsura alimentării contului[3]. Astfel, s-a arătat că, pentru ca o poprire să producă efecte față de terțul poprit, se cere ca, în momentul înființării popririi, acesta să fie dator față de debitorul creditorului urmăritor. Or, prin sume datorate de terțul poprit trebuie înțelese nu numai sumele exigibile în momentul înființării popririi, ci și acelea ce se vor datora, cum sunt sumele care fac obiectul unei datorii existente în momentul înființării popririi, dar care va deveni exigibilă ulterior, precum și sumele făcând obiectul unei datorii ce se va naște după data înființării popririi, dar care să provină dintr-un raport juridic existent la acea dată între terțul poprit și debitorul creditorului urmăritor. Caracterul mixt, de procedură de urmărire silită și de act de conservare, pe care îl are poprirea impune validarea ei și pentru sumele ce se vor datora în viitor. De aceea, ca act de conservare, poprirea se impune a fi validată și pentru sumele

---

[1] În același sens, *I. Rebeca*, op. cit., p. 115 și urm.

[2] Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 416/2006, în *C. Nica*, op. cit., p. 432-434.

[3] C.S.J., S.U., dec. nr. 4/1998, în B.J. 1998, p. 26.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ce vor fi datorate în viitor de către terțul poprit debitorului urmărit. Este adevărat că validarea popririi este condiționată de dovedirea existenței datoriei terțului poprit către debitorul urmărit de creditor. Această condiționare nu poate opri însă validarea popririi în cazul în care, la un moment dat, debitorul poprit nu are disponibil bănesc în contul deschis la terțul poprit, cât timp executarea popririi poate să aibă loc pe măsura completării contului cu noi sume de bani. Lipsa, la un moment dat, de disponibil bănesc în contul debitorului nu poate constitui impediment pentru validarea popririi, deoarece raportul de mandat bancar încheiat între terțul poprit și debitorul urmărit nu încetează ca efect al epuizării disponibilităților din contul acestuia, care poate fi alimentat în continuare, prin viitoare operațiuni financiare, dându-se astfel posibilitatea ca poprirea să fie executată. O atare soluție se justifică în cazul sumelor datorate periodic de către terțul poprit, cum ar fi eventualele rate eșalonate contractual, care impun validarea popririi deodată, atât pentru sumele exigibile în momentul popririi, cât și pentru cele ce vor fi datorate de terț pe măsura alimentării contului cu noi sume de bani, pentru a nu pune pe creditor în situația de a cere validarea pentru fiecare rată scadentă. Este evident că validarea popririi asupra unui cont lipsit de disponibil bănesc nu obligă banca terț poprit să efectueze plăți din fondurile proprii ori să răspundă dacă debitorul urmărit își va închide contul și, eventual, va deschide cont la altă bancă. Validarea unei atari popriri se justifică numai pentru a se da posibilitate ca eventualele intrări de sume în cont să fie puse la dispoziția creditorului, ținându-se seama că operațiunile de intrare-ieșire a sumelor din conturile bancare pot avea loc într-un ritm mult prea rapid pentru a putea fi corelate cu posibilitatea obținerii de către creditor a unei hotărâri judecătorești definitive de validare a popririi.

Pentru validarea popririi este necesară dovedirea condiției existenței unei creanțe certe și lichide. Este adevărat că în cadrul popririi sunt supuse executării silite și sume de bani pe care o a treia persoană le-ar putea datora în viitor debitorului, însă acest lucru are în vedere faptul că pot fi supuse executării silite prin poprire și creanțe neexigibile, dar cu păstrarea condițiilor certitudinii și lichidității creanței[1].

Nu este suficient ca debitorul să fi fost angajat al terțului poprit la data încheierii contractelor de împrumut, ci este necesar să aibă această calitate și la data înființării popririi și pe durata termenului prevăzut de art. 456 CPC 1865 (art. 786 NCPC)[2].

În situația în care terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile prevăzute de lege, creditorul este îndreptățit să ceară validarea popririi, astfel încât singurele apărări pe care le poate formula terțul poprit în cadrul cererii de validare a popririi sunt cele referitoare la raporturile pe care le are cu debitorul, în sensul dacă datorează sume de bani debitorului, neputând invoca aspecte de nelegalitate a executării silite ce țin de raporturile dintre creditor și debitor, față de care este terț[3].

Art. 790. Căi de atac. Hotărârea dată cu privire la validarea popririi este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la comunicare.

---

[1] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 553/A/2011, în *A.G. Țambulea*, op. cit., p. 270-274.
[2] Trib. București, s. a iV-a civ., dec. nr. 608/R/2011, *idem*, p. 274-276.
[3] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 632/R/2011, în *A.G. Țambulea*, op. cit., p. 276-279.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Pentru a elimina orice controversă legată de calea de atac care poate fi exercitată împotriva hotărârii de validare a popririi, astfel cum acestea s-au conturat în literatura de specialitate, legiuitorul a reglementat expres calea de atac a apelului, stabilind și un *termen special de doar 5 zile*, care va curge de la comunicare.

În reglementarea precedentă, neexistând un astfel de text, unii autori au apreciat că hotărârea de validare este susceptibilă de apel, întrucât textul nu menționează cărei căi de atac îi este supusă această hotărâre, astfel încât se impune completarea cu legea generală, de drept comun, or, în dreptul comun, hotărârile date în primă instanță erau supuse apelului[1]. Într-o altă opinie[2], s-a apreciat că ar fi aplicabile prevederile art. 282[1] CPC 1865, calea de atac fiind, după caz, apelul sau recursul, iar într-o altă opinie[3] s-a considerat că împotriva hotărârii de validare sau desființare a popririi se poate formula contestație la executare, atâta timp cât împotriva înființării popririi cel interesat poate face contestație la poprire, potrivit art. 399 coroborat cu art. 401 alin. (1) CPC 1865, iar validarea popririi constituie o fază procedurală excepțională.

Soluția la care s-a oprit legiuitorul, reglementând în mod expres calea apelului, este firească, deoarece hotărârea de validare a popririi urmează regulile de drept comun în privința căii de atac, fiind dată într-o cerere prin care creditorul încearcă, direct prin efectul legii, obținerea unui titlu executoriu împotriva terțului poprit, care a refuzat să se conformeze obligațiilor din adresa de înființare a popririi. Într-o astfel de procedură, are loc o veritabilă judecată pe baza probelor care se administrează de toate părțile implicate în proces, probe pe baza cărora instanța va aprecia asupra existenței, după caz, chiar a valabilității raportului juridic obligațional dintre terțul poprit și debitorul poprit, asupra datoriei, precum și asupra întinderii ei. În aceste condiții, calea de atac împotriva hotărârii judecătorești de validare a popririi nu putea fi decât aceea de drept comun, respectiv calea apelului.

În ceea ce privește *soluțiile* pe care instanța de validare a popririi le-ar putea pronunța, apreciem că acestea sunt următoarele:

a) *admite cererea creditorului urmăritor și validează poprirea înființată*, obligând terțul poprit să îi plătească celui dintâi, în limita creanței, suma datorată debitorului urmărit, ori de câte ori din probele administrate rezultă existența unei creanțe certe pe care terțul poprit o are în raport cu debitorul urmărit, care nu a fost stinsă total sau parțial prin nicio modalitate anterior înființării popririi și nu se pun probleme de nevalabilitate a titlului executoriu; după caz, prin aceeași hotărâre, instanța poate obliga terțul poprit de rea-credință și la plata unei amenzi judiciare, în condițiile legii;

b) *respinge cererea creditorului urmăritor și hotărăște desființarea popririi*, ori de câte ori din probele administrate rezultă că nu există o creanță pe care terțul poprit o are în raport cu debitorul urmărit sau nu poate fi dovedită cu certitudine ori se reține, chiar pe cale incidentală, nevalabilitatea titlului executoriu sau incidența vreunei modalități de stingere a creanței survenite anterior înființării popririi.

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1415.

[2] *I. Deleanu*, Tratat, vol. II, 2007, p. 589.

[3] *T. Dârjan*, Modificările și completările aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 459/2006, în C.J. nr. 4/2007, p. 113.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 791. Efectele validării popririi. (1) Hotărârea de validare rămasă definitivă are efectul unei cesiuni de creanță şi constituie titlu executoriu împotriva terțului poprit, până la concurența sumelor pentru care s-a făcut validarea.

(2) După validarea popririi, terțul poprit va proceda, după caz, la consemnarea sau plata prevăzută la art. 786, în limita sumei determinate expres în hotărârea de validare. În caz de nerespectare a acestor obligații, executarea silită se va face împotriva terțului poprit, pe baza hotărârii de validare, în limita sumei ce trebuia consemnată sau plătită.

(3) Creditorul popritor, în măsura în care creanța sa nu va putea fi acoperită prin executarea hotărârii de validare, se va putea întoarce cu alte urmăriri silite împotriva debitorului poprit.

(4) În cazul în care creanța debitorului poprit este garantată cu ipotecă, după ce hotărârea de validare a devenit definitivă, se va intabula în cartea funciară strămutarea dreptului de ipotecă în favoarea tuturor creditorilor care au obținut validarea.

COMENTARIU

Ulterior verificării condițiilor pentru obligarea directă a terțului poprit față de creditor, instanța poate pronunța o hotărâre de validare a popririi. Rezultă că în cadrul acestei proceduri, care are ca finalitate – în cazul în care cerințele legii sunt îndeplinite – obligarea terțului poprit la plata direct către creditor a sumei datorate de debitor conform titlului executoriu, instanța de validare este ținută să verifice dacă acest nou raport juridic se poate naște, inclusiv sub aspectul calității actuale de debitor față de debitorul inițial a celui indicat ca fiind terț poprit. Prin hotărârea de validare a popririi, instanța îl obligă în mod direct pe terțul poprit să îi plătească creditorului popritor suma, în limita creanței urmărite sau, după caz, în limita sumei pe care terțul i-o datora debitorului poprit. De asemenea, instanța poate să respingă cererea de validare și să desființeze poprirea.

Validarea constă în verificarea și confirmarea popririi printr-o hotărâre judecătorească – *hotărâre de validare* – care constituie *titlu executoriu pentru creditorul popritor față de terțul poprit*, acesta din urmă devenind astfel debitorul direct al creditorului popritor. Hotărârea de validare are un *caracter constitutiv* de drepturi, având ca efect o *transmisiune judiciară de creanță de la debitorul poprit la creditorul popritor*. Caracterul constitutiv al hotărârii rezultă din ordinul dat de instanța de validare terțului să plătească direct creditorului creanța, care va cuprinde atât suma efectiv datorată, cât și dobânzile aferente și cheltuielile de urmărire.

Cu privire la posibilitatea urmăririi prin aceeași hotărâre a *cheltuielilor de executare*, s-a decis că instanța le poate reține în suma poprită, chiar dacă de la început creditorul nu a indicat cuantumul lor, ca urmare a imposibilității de prevedere[1]. În acest sens, împărtășim opinia exprimată în literatura de specialitate[2], potrivit căreia prin hotărârea de validare pot fi executate exclusiv cheltuielile de executare pe care le datorează debitorul poprit, fiindcă doar față de acesta actul este unul de executare silită până la pronunțarea hotărârii de validare, iar nu și cheltuielile de judecată la care poate fi obligat terțul ca urmare a culpei sale în neexecutarea obligațiilor instituite prin adresa de înființare a popririi. În plus, în caz de admitere a cererii de validare făcute de creditorul popritor, debitorul și terțul poprit (ca părți căzute în pretenții) pot fi obligați la plata chel-

[1] C.A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 811/1998, *apud I. Rebeca*, op. cit., p. 39.

[2] *I. Rebeca*, op. cit., p. 139-140.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tuielilor de judecată făcute de cel dintâi în procesul de validare, însă sumele datorate cu acest titlu nu vor fi incluse în suma poprită, deoarece, dacă nu sunt achitate benevol, hotărârea de validare poate fi pusă în executare după încuviințarea executării sale silite, fiind vorba despre un nou titlu executoriu.

Pentru a se analiza efectele hotărârii de validare a popririi, în literatura de specialitate s-au urmărit, prin comparație, efectele produse de instituții juridice similare, considerându-se că prin validarea popririi are loc o *cesiune forțată de creanță în favoarea creditorului popritor*, astfel că, în limita creanței urmărite, terțul poprit devine un debitor principal[1], însă trebuie observat faptul că prin acest mecanism nu se asigură beneficiarului popririi garanția posibilității de urmărire a creanței conservate prin poprire, până în momentul în care măsura validării devine definitivă. În acest sens, suntem în acord cu doctrina franceză, care a subliniat că transferul creanței este suspendat pe parcursul judecării căii de atac a apelului promovat împotriva hotărârii de validare, perioadă în care ceilalți creditori mai pot înființa popriri asupra sumei urmărite, considerată ca făcând parte din patrimoniul debitorului până la desființarea validării[2], însă, ulterior validării popririi, rămâne un unic raport, cel constituit ca efect al acestei hotărâri, dintre terțul poprit și noul creditor.

Față de debitorul poprit, hotărârea de validare este cel din urmă act de executare, care are ca efect ieșirea forțată a sumei urmărite din patrimoniul acestuia și transferul său, în limita creanței, cu toate garanțiile ce o însoțesc, în patrimoniul creditorului popritor, terțul poprit devenind debitor al creditorului popritor[3]. Acest efect liberator de plată al hotărârii de validare față de debitor împiedică creditorii subsecvenți validării popririi să mai urmărească creanța, fiindcă aceasta nu se mai află în patrimoniul datornicului lor.

Față de terț, cesiunea de creanță nu poate fi opozabilă până la notificare sau acceptare prin act autentic, însă hotărârea de validare a popririi servește și de act autentic față de ceilalți creditori, pentru a face cesiunea de creanță opozabilă, fiind astfel ținuți să o respecte.

Cu privire la *efectele hotărârii prin care s-a validat poprirea*, terțul poprit va fi obligat să plătească creditorului, în limita creanței, suma datorată, născându-se astfel cel de-al treilea raport juridic prin care terțul poprit devine debitorul direct al creditorului popritor. Acest transfer judiciar este de fapt o cesiune, o transmisiune de drepturi de creanță la care conduce hotărârea de validare, ca urmare a voinței legii și a pronunțării judecătorului, adeziunea părților fiind implicită. De aceea, hotărârea de validare este calificată drept un contract judiciar. Ulterior validării popririi, terțul poprit va proceda, după caz, fie la consemnare, fie la plata prevăzută în art. 786 NCPC. În caz de nerespectare a acestor obligații, executarea silită se va face împotriva terțului poprit, pe baza hotărârii de validare a popririi, care constituie titlu executoriu.

Totodată, trebuie observat că, deși prin validarea popririi se realizează un transfer judiciar al creanței, opinăm că *cedentul nu ar putea fi obligat să răspundă decât de existența și valabilitatea creanței*, iar *nu și de solvabilitatea debitorului cedat*, dacă nu și-a asumat în mod expres o astfel de obligație de garanție.

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu*, Drept procesual civil. Executarea silită, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 92; *G. Boroi, D. Rădescu*, op. cit., p. 720; *G. Porumb*, Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale, Ed. Științifică, București, 1964, p. 274-275; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 286/1956, în C.D. 1956, vol. II, p. 329; Trib. reg. Banat, dec. civ. nr. 2852/1966, în R.R.D. nr. 4/1967, p. 163 ș.a.m.d.

[2] *J. Vincent, J. Prévault*, op. cit., p. 190-193; *G. Couchez*, Voies d'exécution, 4e éd., Sirey, Paris, p. 11.

[3] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1623/1978, în C.D. 1978, p. 290.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 792. Vânzarea bunurilor poprite. Dacă poprirea a fost înființată asupra unor titluri de valoare sau asupra altor bunuri mobile incorporale, executorul va proceda la valorificarea lor potrivit dispozițiilor prevăzute pentru urmărirea mobiliară propriu-zisă, ținând seama şi de reglementările speciale referitoare la aceste bunuri, precum şi la eliberarea sau distribuirea sumelor obținute potrivit dispozițiilor art. 863 şi următoarele.

COMENTARIU

Textul reia întocmai dispozițiile din fosta reglementare (art. 461 CPC 1865) și constituie, în realitate, o normă de corelare și de trimitere la dispozițiile art. 863 și urm. NCPC referitoare la eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin executare silită.

Norma are în vedere ipoteza în care poprirea nu a fost înființată asupra unor sume de bani, ci asupra unor titluri de valoare sau asupra altor bunuri mobile incorporale, caz în care executorul judecătoresc va aplica, prin asemănare, prevederile din materia urmăririi mobiliare propriu-zise. Cu toate acestea, în cazul în care bunurile mobile incorporale au un regim special, executarea acestora se va face ținând cont de dispozițiile legii speciale.

Art. 793. Desființarea popririi. (1) Dacă după înființarea popririi cauza în temeiul căreia s-a înființat aceasta a încetat să mai existe, executorul judecătoresc, din oficiu sau la cererea debitorului poprit, va dispune desființarea popririi printr-o adresă către terțul poprit. Atunci când poprirea a fost validată, desființarea acesteia se va face de instanța de executare prin încheiere executorie, dată cu citarea părților.

(2) Când creanța debitorului poprit este garantată cu ipotecă, acesta va putea cere, în temeiul acestei adrese sau, după caz, al încheierii rămase definitivă, radierea notării popririi sau a intabulării strămutării dreptului de ipotecă în cartea funciară.

(3) Dispozițiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător în cazul radierii popririi asupra unor creanțe sau altor bunuri mobile incorporale, înscrise în alte registre de publicitate decât cartea funciară.

COMENTARIU

1. Competența privind desființarea popririi. Dispozițiile art. 793 reglementează ipoteza în care, ulterior înființării popririi, dispare temeiul juridic al acesteia. Trebuie reținut faptul că poprirea definitivă, chiar validată, se poate desființa ori de câte ori se schimbă condițiile care au determinat înființarea sa. Reglementarea are în vedere două ipoteze:

a) *desființarea popririi de către executorul judecătoresc*, din oficiu sau la cererea debitorului poprit, caz în care, așa cum a ordonat terțului poprit indisponibilizarea sumelor/bunurilor printr-o adresă, tot printr-o astfel de adresă executorul îi va ordona ridicarea (desființarea) popririi, iar terțul poprit este obligat să se conformeze acestui ordin;

b) *desființarea popririi de către instanța de executare*, în ipoteza în care s-a pronunțat o hotărâre de validare a popririi.

Deși textul legal nu se referă și la o situație tranzitorie, din interpretarea normei legale opinăm că, atunci când *poprirea a fost înființată, dar este pendinte procesul de validare*, desființarea se va face tot de către executorul judecătoresc, din oficiu sau la

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cererea debitorului poprit, procesul-verbal de încetare a executării va fi adus în instanța de executare, iar în baza sa instanța fie va pronunța o hotărâre de invalidare a popririi, fie va lua act de renunțarea creditorului urmăritor la cererea de validare a popririi, o astfel de ipoteză neputându-se suprapune cu aceea la care se referă expres textul legal, în sensul că cererea de validare a popririi are un alt obiect și o altă cauză decât cererea de desființare a popririi, iar instanța de executare, fiind deja învestită cu o cerere de validare a popririi, nu poate încălca principiul disponibilității, astfel încât nu poate schimba cadrul procesual stabilit de părți cu privire la obiect și cauză (nemaivorbind de faptul că scopul urmărit în cele două acțiuni este diametral opus).

Desigur, nu excludem nici ipoteza de a se formula o cerere de desființare a popririi, iar în baza acestui nou dosar să se solicite suspendarea cererii de validare până la soluționarea cererii de desființare, în temeiul art. 413 alin. (1) pct. 1 NCPC, după cum nu excludem chiar posibilitatea formulării unei cereri reconvenționale în chiar cererea de validare a popririi, având ca obiect desființarea acesteia, dacă motivul care determină cea din urmă măsură a survenit într-un interval de timp care să permită formularea unei astfel de cereri incidentale în termenul prevăzut de lege.

Atunci când desființarea popririi se face de către instanța de executare, este vorba despre o procedură contencioasă, toate părțile din procesul de validare a popririi fiind citate (pentru a respecta principiul simetriei). Asupra cererii de desființare a popririi instanța se pronunță printr-o încheiere executorie, care urmează a fi adusă la îndeplinire în cel mai scurt timp. Deși norma nu prevede expres, apreciem că împotriva acestei încheieri este deschisă calea apelului, în termenul special de 10 de zile, potrivit art. 650 alin. (3) NCPC, textul alineatului secund al art. 793 vorbind despre această încheiere *„rămasă definitivă"*, ceea ce implică posibilitatea de a fi atacată.

2. Situații care pot determina desființarea popririi. În ceea ce privește situațiile în care se poate ajunge la desființarea popririi, acestea nu sunt prevăzute de lege, însă pot fi grupate, de principiu, în *trei categorii*:

a) datoria este stinsă prin plată de către terțul poprit;

b) datoria este stinsă prin plată chiar de către debitor, indiferent de modalitatea în care o face, chiar și prin compensarea creanței sale cu cea a creditorului urmăritor ori prin dare în plată sau remitere de datorie etc., iar nu doar prin plata efectivă a sumei de bani datorate. Or, dacă debitorul stinge creanța creditorului urmăritor ulterior înființării popririi, atunci terțul poprit nu mai este ținut să plătească. În situația în care au plătit ambii (atât debitorul, cât și terțul poprit), debitorul are deschisă o acțiune în *restituirea plății*, intervenită ulterior stingerii datoriei, cu respectarea termenului general de prescripție extinctivă, fie pe temeiul *plății nedatorate*, fie pe temeiul *îmbogățirii fără justă cauză*, atunci când *acțiunea în repetițiune* nu mai poate fi exercitată sau nu îndeplinește cumulativ condițiile legale;

c) s-a obținut, pe cale judecătorească, o hotărâre definitivă care desființează sau modifică însuși titlul executoriu, indiferent dacă nu se mai recunoaște acea creanță ori doar se reduce cuantumul acesteia. Chiar dacă ar fi vorba despre o reducere a cuantumului, poprirea trebuie desființată nu doar pentru faptul că privește o creanță mai mare, ci și pentru faptul că se schimbă însuși titlul executoriu (care va fi de această dată chiar hotărârea judecătorească obținută), fapt care presupune o nouă încuviințare a executării silite în baza acestuia și, după caz, o nouă adresă de înființare a popririi pentru creanța prevăzută în el.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Radierea popririi din registrele de publicitate. Pe lângă măsura propriu-zisă de desființare a popririi, prevederile art. 793 alin. (2) reglementează și restabilirea situației anterioare înființării popririi, în cazul în care creanța debitorului poprit este garantată cu o ipotecă. Astfel, debitorul este îndreptățit, ca urmare a desființării popririi, să solicite radierea notării popririi sau a intabulării strămutării dreptului de ipotecă în cartea funciară, fie în temeiul adresei executorului judecătoresc, fie, după caz, al încheierii rămase definitivă.

În fine, art. 793 alin. (3) stabilește că aceste prevederi se aplică în mod corespunzător și pentru situația în care se radiază poprirea asupra unor creanțe sau asupra altor bunuri mobile incorporale, care au fost înscrise în alte registre de publicitate decât cartea funciară.

Secțiunea a 4-a. Urmărirea fructelor și a veniturilor imobilelor

§1. Urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini

Art. 794. Obiectul urmăririi. Fructele neculese şi recoltele prinse de rădăcini aparținând debitorului nu se pot urmări decât pe bază de titluri executorii; ele se pot însă sechestra, potrivit dispozițiilor art. 951 şi următoarele.

COMENTARIU

1. Obiectul urmăririi. Urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini constituie o altă *formă a executării silite indirecte*, constând în indisponibilizarea fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini aparținând debitorului, în scopul valorificării acestora prin vânzare, pentru realizarea creanței creditorului. Textul art. 794 reia întocmai textul art. 463 CPC 1865.

Poate exercita urmărirea *creditorul care are un titlu executoriu*. Teza finală a art. 794 permite însă și instituirea sechestrului potrivit art. 951 și urm. NCPC.

Debitorul urmărit poate fi numai proprietarul fructelor neculese sau al recoltelor prinse de rădăcini, deci, de principiu, acesta poate fi proprietarul, uzufructuarul sau arendașul/subarendașul fondului[1], în timp ce dreptul de a folosi această formă de executare silită aparține creditorului care se întemeiază pe un titlu executoriu privitor la o creanță bănească.

Uzufructuarul și arendașul ori subarendașul au chiar dreptul de a face opoziție (contestație) în cazul unei urmăriri silite inițiate de proprietarul terenului cultivat, cu precizarea că, în cazul uzufructuarului, drepturile acestuia sunt subordonate condiției ca el să fie în viață la data culesului (recoltării), altfel, urmărirea asupra fructelor de către creditorii săi va înceta, ca urmare a încetării dreptului de uzufruct[2].

În doctrină[3] s-a arătat că *natura juridică* a acestei forme de executare silită este aceea a urmăririi mobiliare, corespunzătoare atât în privința debitorului proprietar sau uzufructuar, cât şi în privința debitorului arendaş. Când este vorba despre proprietar

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 405-406; *G. Răducan*, op. cit., p. 146-147.
[2] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 405-406.
[3] *Idem*, p. 406-407.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sau uzufructuar, nu prezintă relevanță faptul că dreptul de proprietate sau uzufructul unui imobil au caracter de drepturi imobiliare, întrucât fructele și recoltele neculese sunt urmărite numai în considerarea unei date apropiate, când vor putea fi culese, moment în care vor deveni bunuri mobile.

După cum sunt ori nu producătoare de alte bunuri, fără a li se consuma sau diminua substanța, bunurile se împart în frugifere și nefrugifere. Bunurile frugifere sunt acelea care, în mod periodic și fără consumarea substanței lor, dau naștere altor bunuri, numite fructe, în timp ce bunurile nefrugifere sunt acelea care nu au însușirea de a da naștere altor produse, în mod periodic și fără consumarea substanței lor.

Pornind de la prevederile înscrise în art. 548 NCC, vom distinge *trei categorii de fructe*:

– fructe naturale, care sunt produsele directe și periodice ale unui bun, obținute fără intervenția omului, cum ar fi acelea pe care pământul le produce de la sine, producția și sporul animalelor [art. 548 alin. (2) NCC];

– fructe industriale, care reprezintă produsele directe și periodice ale unui bun, obținute ca rezultat al intervenției omului, cum ar fi recoltele de orice fel [art. 548 alin. (3) NCC];

– fructe civile, prin care desemnăm veniturile rezultate din folosirea bunului de către o altă persoană în virtutea unui act juridic, precum chiriile, arenzile, dobânzile, venitul rentelor și dividendele [art. 548 alin. (4) NCC].

Distincția între cele trei categorii de fructe prezintă interes în ceea ce privește modul lor de dobândire, în sensul că fructele naturale și cele industriale se dobândesc prin culegere (percepere), la data separării de bunul care le-a produs [art. 550 alin. (2) NCC], iar fructele civile se dobândesc zi cu zi (prin simpla curgere a timpului) [art. 550 alin. (3) NCC]. Astfel, în literatura de specialitate s-a arătat că, „în materia dreptului de uzufruct, fructele naturale și industriale percepute după constituirea uzufructului aparțin uzufructuarului, iar cele percepute după stingerea uzufructului revin nudului proprietar, fără a putea pretinde unul altuia despăgubiri pentru cheltuielile ocazionate de producerea lor, în timp ce fructele civile se cuvin uzufructuarului proporțional cu durata uzufructului, dreptul de a le pretinde dobândindu-se zi cu zi, deci chiriile, arenzile etc. scadente la data începerii dreptului de uzufruct se cuvin proprietarului, chiar dacă acestea vor fi încasate după această dată, iar cele ce devin scadente în cursul dreptului de uzufruct se cuvin uzufructuarului, chiar dacă vor fi percepute după încetarea dreptului de uzufruct”[1]. Aceste distincții prezintă relevanță și din punctul de vedere al executării silite, pentru a ști dacă debitorul urmărit este proprietarul fructelor urmărite silit sau o terță persoană față de raportul juridic execuțional.

Pe de altă pate, fructele nu trebuie confundate cu *productele* (care sunt produsele obținute dintr-un bun cu consumarea sau diminuarea substanței acestuia, precum copacii unei păduri, piatra dintr-o carieră și altele asemenea, potrivit art. 549 NCC).

Distincția dintre fructe și producte prezintă importanță practică sub mai multe aspecte, de exemplu: uzufructuarul are dreptul numai la fructe, nu și la producte, care se cuvin nudului proprietar; posesorul de bună-credință dobândește numai fructele (art. 948 NCC), nu însă și productele[2], astfel încât obiect al urmăririi silite nu ar putea fi decât fructele în cazul în care debitorul este uzufructuarul sau posesorul de bună-

[1] *G. Boroi, C.A. Anghelescu*, Curs de drept civil. Partea generală, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 81-82.

[2] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

credință, în timp ce nudul proprietar va putea fi urmărit doar asupra unor categorii de producte. În legătură cu acest aspect, în doctrină s-a arătat că, într-adevăr, nu intră în categoria bunurilor urmăribile în această procedură nici produsele din mine, nici cele din cariere de piatră, însă, prin extrapolare, au fost incluse în sfera bunurilor urmăribile: cerealele, arbuștii în creștere din pepiniere (terenuri cultivate cu materialul săditor pomicol) ori peștele din heleșteie și pepinierele piscicole destinate producerii puietului de pește[1]. De altfel, cerința cuprinsă în expresia „prinse de rădăcini" la care se referă art. 794 NCPC trebuie interpretată nu în sensul său literal, ci tehnico-juridic.

2. Condițiile urmăririi. Doctrina[2] a stabilit și condițiile necesare privind obiectul urmăririi fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini, condiții care rămân perfect valabile și în reglementarea actuală:

a) fructele urmărite să fi apărut/răsărit și să se fi dezvoltat, pentru a putea vorbi despre existența unui obiect al urmăririi silite;

b) fructele să nu fi fost încă culese (tăiate sau desprinse de rădăcini), deoarece, într-un asemenea caz, ele ar putea forma numai obiectul urmăririi silite mobiliare;

c) debitorul urmărit să fie încă proprietarul (sau uzufructuarul în viață) al acestor fructe, pentru a nu se afla într-o urmărire îndreptată greșit împotriva unei persoane ce nu datorează, deci fără calitate de debitor în procedura execuțională;

d) fructele să nu fi format obiectul unui indisponibilizări în cadrul unei urmăriri imobiliare, pornită de creditorul ipotecar;

e) fructele prinse de rădăcini să nu fie destinate a deveni, în momentul recoltării, „imobile prin destinație".

Art. 795. Începerea şi efectuarea urmăririi. Urmărirea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini nu se va putea face decât în cele 6 săptămâni dinaintea coacerii lor şi va fi precedată de o somaţie cu două zile înaintea urmăririi. Sechestrarea însă se va putea face în orice timp.

COMENTARIU

1. Termene. Și această normă reia întocmai prevederile art. 464 CPC 1865.

Potrivit condițiilor restrictive impuse de art. 795, această procedură de urmărire silită se poate efectua numai într-un interval de *6 săptămâni* anterior coacerii fructelor sau recoltelor, însă sechestrarea acestora poate fi dispusă *oricând*.

În privința termenului de 6 săptămâni, în doctrină s-a subliniat că este vorba despre un termen special și imperativ, stabilit de lege îndeosebi din considerente de natură economică, deoarece o urmărire prematură ar aduce prejudicii atât debitorului, cât și economiei de piață[3].

În al doilea rând, este de observat faptul că legea face aici distincție între urmărirea propriu-zisă a fructelor și operația de sechestrare a acestora. Ultima operație – de sechestrare a fructelor sau recoltelor – se poate face „în orice timp", deci chiar înainte de împlinirea termenului de 6 săptămâni, fiind vorba doar de o măsură asigurătorie, de indisponibilizare.

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 407.

[2] *Ibidem*.

[3] *I. Leș*, Tratat, 2010, p. 1143.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În cazul unui teren cultivat cu diferite varietăți de fructe, perioada de 6 săptămâni se va determina în raport cu specificul „coacerii" (maturității) fiecărei categorii de fructe, textul legal urmând a se aplica prin adaptare, în mod corespunzător, și la arbuștii săditori care nu vor putea fi recoltați mai devreme de 6 săptămâni de la data fixată pentru această operație. Tot astfel, pentru peștele din pepinierele de puieți va trebui respectată perioada de interzicere de până la 6 săptămâni înainte de data când se permite/se obișnuiește a se face pescuitul[1].

2. Somația. Textul enunță și un principiu general în materia executării silite, anume acela că *urmărirea nu poate începe înainte de încunoștințarea debitorului printr-o somație* despre declanșarea urmăririi. Această somație este necesar să fie emisă într-un termen de cel puțin *2 zile anterior urmăririi efective*. Deși textul nu precizează, apreciem că la această somație se va alătura și o copie după titlul executoriu.

În cazul în care debitorul urmărit ignoră somația făcută de executor cu două zile înainte de începerea urmăririi și nu plătește benevol suma la care a fost obligat prin titlul ce se execută, executorul judecătoresc va proceda la urmărirea silită.

Art. 796. Înființarea sechestrului. (1) Urmărirea acestor fructe se va face prin mijlocirea unui executor judecătoresc, care va proceda la sechestrarea acestora şi la numirea unui administrator-sechestru, ales potrivit regulilor aplicabile urmăririi mobiliare propriu-zise.

(2) Cu acest prilej, executorul va încheia un proces-verbal semnat de acesta şi de persoanele care, potrivit legii, au asistat la aplicarea sechestrului. Câte un exemplar al procesului-verbal se va preda creditorului, debitorului şi administratorului-sechestru, iar unul se va lăsa la primăria în raza căreia se află bunurile sechestrate.

(3) De asemenea, executorul va trimite de îndată, din oficiu, un exemplar al procesului-verbal de sechestru, pentru a fi notată urmărirea în cartea funciară. Prin efectul acestei notări, urmărirea va fi opozabilă tuturor celor care dobândesc vreun drept asupra imobilului ori asupra fructelor sau recoltelor sechestrate.

(4) Dispozițiile art. 743-745 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Textul art. 796 aduce o serie de completări față de art. 465 CPC 1865, care dispunea sumar că procedura de urmărire a acestor fructe se face prin executor, în prezența anumitor persoane (subofițerul sau ofițerul de poliție, primarul sau unul dintre ajutorii săi ori, în lipsa lor, doi martori majori).

Practic, procedura se desfășoară tot prin intermediul unui executor judecătoresc, dar textul vine cu o serie de precizări privind activitatea acestuia în cadrul procedurii.

În ziua stabilită pentru urmărire, executorul va proceda potrivit dispozițiilor privind urmărirea bunurilor mobile, deplasându-se la fața locului, unde va întocmi *procesul-verbal de sechestru*, ce va fi semnat în primul rând de către acesta și de toate persoanele care au fost de față la urmărire.

Ulterior întocmirii și semnării, mai multe exemplare ale procesul-verbal trebuie date de către executor persoanelor și instituțiilor la care norma legală obligă expres: un exem-

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 408-409.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

plar va fi lăsat creditorului, un alt exemplar va fi lăsat debitorului, un alt exemplar va fi lăsat administratorului-sechestru, un alt exemplar va fi lăsat la primăria în raza căreia se află bunurile sechestrate, iar un exemplar al procesului-verbal de sechestru va fi trimis imediat, din oficiu, la oficiul de cadastru, în scopul notării urmăririi în cartea funciară, pentru ca aceasta să devină de îndată opozabilă tuturor persoanelor care dobândesc vreun drept asupra imobilului ori asupra fructelor sau recoltelor sechestrate.

De asemenea, deși textul legal nu precizează, considerăm că un exemplar original al acestui proces-verbal de sechestru trebuie să existe la dosarul de executare în care s-a efectuat procedura.

În legătură cu *conținutul procesului-verbal de sechestru* încheiat de executorul judecătoresc, apreciem că, între alte mențiuni, sunt necesare în special cele privitoare la titlul executoriu în baza căruia se efectuează urmărirea, numele, prenumele și domiciliul părților (creditor și debitor), precum și numele executorului judecătoresc și al persoanelor care au participat la urmărire (inclusiv calitatea în care au asistat), numele și domiciliul administratorului-sechestru, somația verbală făcută debitorului, precum și răspunsul lui (dacă a fost prezent), dar și descrierea, pe cât este cu putință, a fructelor prinse de rădăcini urmărite și indicarea locului, a zilei și orei la care s-a întocmit procesul-verbal[1], menționarea drepturilor pretinse de alte persoane asupra bunurilor sechestrate sau eventualele garanții reale constituite în favoarea unei terțe persoane ori existența unor cazuri de insesizabilitate în privința unora dintre bunuri.

De altfel, potrivit art. 796 alin. (4), dispozițiile art. 743-745 NCPC referitoare la procesul-verbal de sechestru, indisponibilizarea bunurilor sechestrate și păstrarea bunurilor sechestrate se aplică în mod corespunzător, fapt pentru care sunt valabile și în această ipoteză comentariile făcute anterior la aceste articole.

Prin întocmirea procesului-verbal de urmărire, *fructele și recoltele ce fac obiectul executării sunt indisponibilizate*, iar procedura va continua cu vânzarea acestora.

Art. 797. Obligațiile administratorului-sechestru. (1) Administratorul-sechestru va avea îndatorirea de a păstra, de a culege şi de a depozita fructele sau recoltele, cheltuielile necesare fiind avansate de creditorul urmăritor, potrivit art. 761 alin. (4).

(2) Dispozițiile art. 747 şi 748 se vor aplica, prin asemănare, acestui administrator-sechestru.

COMENTARIU

Dispozițiile art. 797, așa cum arată și denumirea marginală, vizează enumerarea legală a obligațiilor administratorului-sechestru stabilit de executorul judecătoresc cu ocazia indisponibilizării fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini, prin procesul-verbal de sechestru, întocmit potrivit art. 796 alin. (2) NCPC.

Obligațiile stabilite expres de legiuitor în sarcina administratorului-sechestru constau în păstrarea, culegerea și depozitarea fructelor sau recoltelor. Deși textul legal nu indică, opinăm că obligațiile administratorului-sechestru se nasc în sarcina acestuia *începând cu data și ora numirii* acestuia prin procesul-verbal de sechestru, însușit de el prin semnare.

În ceea ce privește *cheltuielile* necesare asigurării operațiunilor de păstrare, culegere și depozitare a fructelor sau recoltelor, teza finală a primului alineat al art. 797 dispune

[1] În sens asemănător, a se vedea și *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 409-410.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

că acestea trebuie să fie avansate de creditorul urmăritor, potrivit art. 761 alin. (4) NCPC, acesta urmând să și le recupereze ulterior, prin scădere din prețul bunurilor urmărite.

Unde există obligații instituite prin lege, există și *remunerație* și *răspundere*, astfel încât alineatul secund al art. 797 trimite expres la aplicarea prin asemănare a dispozițiilor art. 747 și art. 748, astfel încât comentariile făcute la aceste articole sunt valabile și în această ipoteză.

Art. 798. Vânzarea fructelor şi recoltelor. (1) Executorul judecătoresc va hotărî, după caz, vânzarea fructelor sau a recoltelor aşa cum sunt prinse de rădăcini sau după ce vor fi culese.

(2) Vânzarea va fi anunțată, cu cel puțin 5 zile înainte de termen, la primăria comunei respective, la domiciliul debitorului şi locul unde se face vânzarea, precum şi în alte locuri publice.

(3) Ea se va face în zilele, la orele şi în locul hotărâte de executor, cu preferință în zilele nelucrătoare şi în zilele de târg sau bâlci, fie la fața locului, fie în târg sau bâlci.

(4) Vânzarea se va face prin licitație publică şi, de preferință, pe bani gata, în prezența unui agent al poliției sau a unui reprezentant al jandarmeriei ori, în lipsă, a primarului sau a unui delegat al primăriei şi a debitorului sau chiar în lipsa acestuia, dacă a fost legal citat. În cazul fructelor sau recoltelor prinse de rădăcini, prețul se va putea depune, cu acordul creditorului sau al reprezentantului său, şi ulterior, în cel mult 5 zile de la data licitației. În toate cazurile, intrarea în posesia bunurilor adjudecate se va face numai după plata integrală a prețului.

(5) Executorul judecătoresc va putea încuviința ca vânzarea să se facă de către administrator-sechestru, chiar prin bună învoială, pe prețul curent, fără ca acesta să mai fie ținut de depozitare, în cazurile când:

1. fructele sau recolta sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii şi vânzarea trebuie făcută de urgență;

2. depozitarea nu este cu putință sau dă loc la cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea fructelor sau recoltelor.

(6) În cazurile prevăzute la alin. (5), vânzarea se va face cu încunoştințarea creditorului şi a debitorului.

(7) Sumele rezultate din vânzarea făcută de administrator-sechestru vor fi consemnate de acesta la entitatea specializată prevăzută de lege, în 24 de ore de la încasare, iar recipisa de consemnare va fi depusă de îndată la executor, împreună cu o listă care va fi semnată de administrator-sechestru şi de cumpărători şi în care se vor arăta fructele sau recolta vândută şi prețul de vânzare.

(8) Dispozițiile art. 752-779, precum şi cele ale art. 863-886 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Procedura vânzării. Față de art. 469 CPC 1865, care se regăsește întocmai în primul alineat al art. 798, noua reglementare cuprinde o descriere complexă a întregii proceduri de vânzare a fructelor și recoltelor. Astfel, după întocmirea și comunicarea procesului-verbal de sechestru, procedura de urmărire continuă cu vânzarea fructelor sau a recoltelor prinse de rădăcini, deja indisponibilizate.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Precizăm că vânzarea se hotărăște de executorul judecătoresc, iar nu de către instanța de judecată, cum se proceda în trecut, anterior O.U.G. nr. 138/2000, care a modificat vechiul cod[1].

Anunțul privind vânzarea se va face la primăria comunei/localității respective, la domiciliul debitorului și locul unde se face vânzarea, precum și în alte locuri publice, *cu cel puțin 5 zile înaintea termenului fixat pentru licitație* (iar nu doar cu 3 zile înainte, ca în reglementarea anterioară). Executorul este cel care decide zilele, orele și locul unde se va desfășura vânzarea.

Textul art. 798 alin. (3) dispune că vânzarea se va face cu preferință în zilele nelucrătoare și în zilele de târg sau bâlci, fie la fața locului, fie în târg sau bâlci. Din modul de formulare, considerăm că legiuitorul face doar o *recomandare*, astfel încât este posibil ca executorul, în funcție de circumstanțele concrete, să fixeze alte zile și alte locuri în care să se desfășoare licitația.

Modalitatea de vânzare stabilită expres de art. 798 alin. (4) este cea a *vânzării la licitație publică*. Același text recomandă ca vânzarea să se facă *cu plata prețului achitat pe loc*, dar nu este exclusă posibilitatea ca plata să se facă și într-o altă modalitate, cât timp creditorul sau reprezentantul acestuia nu se opune. Însă *prețul ar putea fi depus ulterior* (într-un termen de cel mult 5 zile, calculat de la data licitației) doar în cazul „fructelor sau recoltelor prinse de rădăcini", iar nu și în cazul fructelor deja culese.

Pentru siguranța creditorului și a debitorului, art. 798 alin. (4) teza a III-a stabilește în mod imperativ că *intrarea adjudecatarului în posesia bunurilor adjudecate se va face, în toate cazurile, numai după plata integrală a prețului*.

Totodată, norma prevede ca vânzarea la licitație a acestor bunuri să se facă în prezența debitorului sau chiar în lipsa acestuia, cu condiția ca el să fi fost legal citat, dar și în prezența unui agent al poliției sau a unui reprezentant al jandarmeriei ori, în lipsă, a primarului sau a unui delegat al primăriei.

2. Vânzarea făcută de către administratorul-sechestru. Vânzarea fructelor sau recoltelor prinse de rădăcini se poate face și de către administratorul-sechestru, dacă executorul judecătoresc încuviințează această modalitate, potrivit legii. În caz afirmativ, vânzarea acestor bunuri va putea fi făcută de către administratorul-sechestru și *prin bună învoială*, deci prin negociere cu adjudecatarul (cumpărătorul), chiar *pe prețul curent*, fără ca acesta să mai fie ținut de obligația de depozitare la care se referă art. 797, însă o astfel de modalitate de vânzare poate fi încuviințată de executor numai în una dintre următoarele *ipoteze*:

a) fie fructele sau recolta sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, astfel încât se impune vânzarea urgentă a acestora;

b) fie nu este posibilă depozitarea sau, deși este posibilă, este de natură să atragă cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea efectivă a fructelor sau recoltelor.

Potrivit art. 798 alin. (6), indiferent de situația incidentă, vânzarea realizată direct de către administratorul-sechestru se va face *numai cu încunoștințarea creditorului și a debitorului*, norma având caracter imperativ, nerespectarea sa putând atrage nulitatea formelor de vânzare.

În ceea ce privește sumele de bani rezultate din vânzarea făcută de administratorul-sechestru, legea prevede obligația acestuia de a le consemna la entitatea specializată

---

[1] A se vedea și *I. Leș*, Tratat, 2010, p. 1144.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

prevăzută de lege, în cel mult 24 de ore de la încasare, iar recipisa de consemnare va trebui depusă de îndată la executorul judecătoresc la care este deschis dosarul de executare. La recipisa de consemnare, administratorul-sechestru trebuie să atașeze și o listă descriptivă privind fructele sau recolta vândută și prețul de vânzare, listă care va fi semnată atât de acesta, cât și de cumpărători.

3. Alte prevederi aplicabile. Dispozițiile din materia urmăririi silite mobiliare, în ce privește *publicitatea vânzării, licitația și desfășurarea ei*, se vor aplica în mod corespunzător și în această materie.

În acest sens, ultimul alineat al art. 798 dispune că normele art. 752-779 privind valorificarea bunurilor sechestrate și vânzarea la licitație publică, precum și cele ale art. 863-886 NCPC privind distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită, distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite și plata sumei rezultate din urmărirea silită se aplică în mod corespunzător și în această materie.

§2. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor

Art. 799. Obiectul urmăririi. (1) Se pot urmări toate veniturile prezente şi viitoare ale imobilelor ce sunt proprietatea debitorului sau asupra cărora el are un drept de uzufruct.

(2) De asemenea, se pot urmări şi veniturile debitorului arendaş sau chiriaş provenite din exploatarea imobilelor arendate sau închiriate.

(3) Urmărirea veniturilor unui imobil nu va putea fi efectuată dacă există o urmărire imobiliară asupra aceluiaşi imobil.

COMENTARIU

Potrivit dispozițiilor art. 799, sunt supuse urmăririi veniturile generale ale imobilelor, respectiv toate veniturile prezente și viitoare ale imobilelor care sunt proprietatea debitorului sau asupra cărora acesta are un drept de uzufruct, dar și veniturile debitorului arendaș sau chiriaș, dacă acestea provin din exploatarea imobilelor arendate sau închiriate.

Cu toate acestea, alineatul final al art. 799 stabilește în mod imperativ o *excepție de insesizabilitate* a veniturilor unui imobil în cazul în care chiar acel imobil este deja urmărit silit, fapt care presupune existența unei urmăriri silite imobiliare pendinte.

Per a contrario, o astfel de urmărire silită a veniturilor generate de un imobil va fi posibilă numai în măsura în care respectivul imobil nu este el însuși urmărit silit.

Observăm că textul nu distinge ca urmărirea silită asupra imobilului să se facă de același creditor urmăritor, fiind posibil ca un creditor al debitorului să urmărească direct imobilul, iar un alt creditor al aceluiași debitor să urmărească doar veniturile produse de acel imobil. În cazul în care se constată o astfel de situație, apreciem că se impune *conexarea* dosarelor de executare, potrivit procedurii specifice de la art. 653 NCPC, iar creditorii vor urmări direct imobilul, în final aplicându-se dispozițiile legale incidente din materia distribuirii prețului, în caz de concurs de creditori.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 800. Cererea de urmărire. (1) Cererea de urmărire, însoțită de titlul executoriu şi de dovada achitării taxelor de timbru, se va îndrepta la executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se află imobilul ale cărui venituri se urmăresc.

(2) Cererea de urmărire va cuprinde mențiunile prevăzute la art. 663 şi indicarea imobilului ale cărui venituri se urmăresc.

COMENTARIU

În ipoteza urmăririi silite a veniturilor unui imobil, creditorul interesat va formula o cerere de urmărire la un executor judecătoresc competent din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se află imobilul asupra căruia poartă executarea. La cererea de urmărire, legea impune să se atașeze și titlul executoriu și dovada achitării taxelor de timbru.

Potrivit legii, cererea de urmărire adresată de creditor *trebuie să cuprindă în mod obligatoriu următoarele mențiuni*:

a) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului și debitorului;

b) bunul sau, după caz, felul prestației datorate;

c) modalitățile de executare solicitate de creditor;

d) indicarea imobilului ale cărui venituri se urmăresc (adresa completă).

În mod firesc, cererea de urmărire adresată executorului judecătoresc trebuie semnată de creditor personal ori de reprezentantul legal sau convențional al creditorului.

Art. 801. Administratorul-sechestru. (1) După încuviințarea urmăririi silite, la cererea creditorului sau, în lipsă, atunci când apreciază că este necesar, executorul judecătoresc va numi, prin încheiere, dată cu citarea în termen scurt a părților, un administrator-sechestru, pentru administrarea veniturilor imobilului.

(2) Poate fi numit administrator-sechestru creditorul, debitorul sau o altă persoană fizică ori persoană juridică.

(3) Când administrator-sechestru este numită o altă persoană decât debitorul, executorul îi va fixa drept remunerație o sumă, ținând seama de activitatea depusă, stabilind totodată şi modalitatea de plată.

(4) Administratorul-sechestru acționează în calitate de administrator însărcinat cu simpla administrare a bunurilor altuia, dispozițiile Codului civil privitoare la administrarea bunurilor altuia aplicându-se în mod corespunzător.

(5) În cazul neîndeplinirii obligațiilor stabilite în sarcina sa, administratorul-sechestru, la cererea oricărei persoane interesate, poate fi revocat de către executorul judecătoresc şi înlocuit cu altă persoană.

(6) De asemenea, la cererea oricărei persoane interesate, administratorul-sechestru poate fi obligat la despăgubiri de către instanța de executare.

COMENTARIU

1. Numirea administratorului-sechestru. În ceea ce privește procedura urmăririi silite a veniturilor unui imobil, legea prevede că, ulterior încuviințării urmăririi silite, fie la cererea creditorului sau, în lipsa unei astfel de cereri, atunci când apreciază că este nece-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sar, executorul judecătoresc numește un administrator-sechestru, în scopul administrării veniturilor imobilului asupra căruia poartă executarea. În acest sens, executorul citează părțile (creditor și debitor) într-un termen scurt și emite un act de procedură execuțional numit *încheiere*, prin care desemnează administratorul-sechestru.

Potrivit art. 801 alin. (2), executorul judecătoresc poate numi ca administrator-sechestru fie pe creditor, fie pe debitor sau o altă persoană fizică ori persoană juridică, însă alineatul următor stabilește imperativ că, atunci când este desemnată o altă persoană decât debitorul, executorul are obligația să îi fixeze și o *remunerație*, în funcție de activitatea ce va trebui depusă, stabilind inclusiv modalitatea de plată a sumei care va fi achitată cu acest titlu.

2. Atribuțiile administratorului-sechestru. În ceea ce privește atribuțiile administratorului-sechestru, acestea trebuie analizate prin prisma prevederilor art. 802 și urm. NCPC, precum și a celor din Codul civil privitoare la administrarea bunurilor altuia, care se vor aplica în mod corespunzător, deoarece el acționează în calitate de administrator însărcinat cu *simpla administrare a bunurilor altuia*, așa cum prevede chiar art. 801 alin. (4). De altfel, potrivit art. 794 NCC, în absența unor dispoziții legale speciale, prevederile Titlului V din Cartea a III-a „Despre bunuri" a Codului civil se aplică în toate cazurile de administrare a bunurilor altuia.

3. Revocarea și răspunderea administratorului-sechestru. Legea procesuală prevede și posibilitatea revocării administratorului-sechestru, urmată de înlocuirea sa cu o altă persoană.

Revocarea poate fi cerută de oricare persoană interesată, dar numai în situația în care administratorul-sechestru nu își îndeplinește obligațiile stabilite în sarcina sa.

Mai mult, în caz de neîndeplinire a obligațiilor stabilite în sarcina sa, administratorul-sechestru poate fi obligat la despăgubiri de către instanța de executare, la cererea persoanei interesate.

Deși textul nu precizează, apreciem că temeiul despăgubirilor l-ar constitui răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, astfel încât cel care solicită angajarea acestui tip de răspundere este ținut să probeze îndeplinirea tuturor condițiilor necesare. După caz, pot fi incidente și unele dintre dispozițiile art. 813-817 NCC privind obligațiile și răspunderea administratorilor.

Art. 802. Drepturile şi obligaţiile administratorului-sechestru. (1) Administratorul-sechestru este îndatorat să ia măsuri de conservare şi de întreţinere în bună stare a imobilului, să facă însămânţări sau plantaţii pomicole ori viticole şi să încaseze chiriile şi arenzile sau alte venituri ale imobilului, să plătească impozitele şi taxele locale, dobânzile creanţelor ipotecare, primele de asigurare şi, în general, orice alte prestaţii cu scadenţe succesive în legătură cu acel imobil.

(2) El este autorizat să reţină, pentru cheltuielile de administrare, cel mult 10% din sumele încasate, fiind obligat să consemneze restul, în 24 de ore de la încasare, la entitatea indicată de executor şi să remită recipisele de îndată executorului judecătoresc.

(3) Administratorul-sechestru este în drept să denunţe contractele de locaţiune existente, potrivit clauzelor contractuale, să ceară evacuarea locatarilor, cu încuviinţarea instanţei de executare, şi să sechestreze, în numele proprietarului, bunurile mobile ale acestora aflate în imobil.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(4) În caz de pericol de întârziere, el va putea lua măsurile de conservare sau de asigurare pe care le reclamă o bună administrare.

(5) Administratorul-sechestru nu va putea însă încheia contracte de închiriere sau de arendare decât pe termen de cel mult 2 ani şi numai cu încuviinţarea instanţei de executare, prin încheiere definitivă, dată în camera de consiliu, cu citarea părţilor.

(6) În afară de cazul de evacuare prevăzut la alin. (3), încuviinţarea instanţei de executare este necesară şi pentru intentarea acţiunilor.

COMENTARIU

Prevederile art. 802 detaliază drepturile şi obligaţiile administratorului-sechestru, numit de executor, în cadrul procedurii de urmărire a veniturilor unui imobil. Astfel, administratorul-sechestru are următoarele *obligaţii*:

– să ia măsuri de conservare şi de întreţinere în bună stare a imobilului;

– să facă însămânţări sau plantaţii pomicole ori viticole;

– să încaseze chiriile şi arenzile sau alte venituri ale imobilului;

– să plătească impozitele şi taxele locale;

– să plătească dobânzile creanţelor ipotecare, primele de asigurare şi, în general, orice alte prestaţii cu scadenţe succesive în legătură cu acel imobil;

– să consemneze cel puţin 90% din sumele încasate, în 24 de ore de la încasare, la entitatea indicată de executor şi să remită recipisele de îndată executorului judecătoresc;

– să nu încheie contracte de închiriere sau de arendare pe un termen mai mare de 2 ani şi fără încuviinţarea instanţei de executare.

Administratorul-sechestru are următoarele *drepturi* relative la administrarea imobilului în legătură cu care a fost desemnat:

– să reţină, pentru cheltuielile de administrare, cel mult 10% din sumele încasate;

– să denunţe contractele de locaţiune existente, potrivit clauzelor contractuale, şi să ceară evacuarea locatarilor, cu încuviinţarea instanţei de executare (încuviinţarea instanţei de executare este necesară şi pentru intentarea acţiunilor, potrivit alineatului final al art. 802);

– să sechestreze, în numele proprietarului, bunurile mobile ale locatarilor aflate în imobil;

– să ia măsurile de conservare sau de asigurare pe care le reclamă o bună administrare;

– să încheie contracte de închiriere sau de arendare, dar numai pe termen de cel mult 2 ani şi cu încuviinţarea instanţei de executare (care se dă printr-o încheiere definitivă, în camera de consiliu[1], cu citarea părţilor).

Art. 803. Concursul de urmăriri. În cazul când asupra aceluiaşi imobil s-au încuviinţat urmăriri generale de venituri la cererea mai multor creditori, ele vor fi conexate, potrivit dispoziţiilor art. 653, desemnându-se totodată un singur administrator-sechestru în persoana celui dintâi numit sau a aceluia care ar prezenta mai multe garanţii.

---

[1] Dispoziţiile tranzitorii cuprinse în Legea nr. 2/2013 nu afectează această prevedere, dat fiind caracterul special al normei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Uneori este posibil ca mai mulți creditori să urmărească silit veniturile generale ale aceluiași imobil, în baza unor încuviințări de executare diferite, prin intermediul aceluiași executor sau al unor executori diferiți, dar deopotrivă competenți (din raza curții de apel în care este situat imobilul ale cărui venituri se urmăresc). În asemenea ipoteze, se va proceda la conexarea dosarelor de executare, în condițiile art. 653 NCPC.

În ceea ce privește decizia de a stabili care dintre administratorii-sechestru va păstra această calitate în continuare, norma legală indică două *criterii*: fie primul administrator-sechestru numit, fie cel care prezintă mai multe garanții.

Termenul de „garanții" ar trebuie interpretat în sensul dispozițiilor art. 803 NCC, respectiv acela că administratorul-sechestru ales este o persoană serioasă, responsabilă, onestă și loială, care va acționa cu diligența pe care un bun proprietar o depune în administrarea bunurilor sale.

Art. 804. Publicitatea urmăririi. (1) Executorul judecătoresc va afişa de îndată copii certificate ale încheierii de încuviințare a urmăririi la sediul organului de executare, la instanța de executare şi la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul. De asemenea, încheierea va fi publicată şi într-un ziar local, dacă există.

(2) Un exemplar al încheierii, în copie certificată de executor, se va trimite din oficiu, pentru a se face notarea urmăririi în cartea funciară.

COMENTARIU

Întrucât nu poate exista nicio urmărire silită fără publicitate, textul art. 804 dispune expres obligația executorului judecătoresc de a afișa copii certificate (pentru conformitate cu originalul) ale încheierii de încuviințare a urmăririi în trei locații: la sediul organului de executare, la instanța de executare și la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul.

Totodată, în scopul notării urmăririi în cartea funciară, astfel încât aceasta să devină opozabilă *erga omnes*, executorul este ținut să trimită, din oficiu, un exemplar al încheierii, în copie certificată, la oficiul de cadastru și publicitate imobiliară din raza imobilului ale cărui venituri se urmăresc.

Atunci când există și un ziar local, publicarea încheierii de încuviințare a urmăririi în acesta devine obligatorie, însă, atunci când localitatea în care se face urmărirea nu are o astfel de publicație, această formă suplimentară de publicare nu este obligatorie.

Art. 805. Predarea imobilului. (1) După încuviințarea urmăririi, executorul judecătoresc se va deplasa la fața locului, însoțit de administratorul-sechestru, căruia îi va preda, pe bază de inventar, bunurile ale căror venituri sunt urmărite. Dacă debitorul refuză să permită accesul în imobil, lipseşte ori refuză să predea bunurile ale căror venituri sunt urmărite, executorul judecătoresc va recurge la concursul forței publice, dispozițiile art. 733 şi următoarele aplicându-se în mod corespunzător.

(2) Totodată, executorul îi va notifica, printr-o înştiințare scrisă, pe chiriaşi, pe arendaşi sau pe cei care au alte contracte de exploatare a imobilului că toate veniturile acestuia sunt sechestrate şi că sunt îndatorați ca în viitor să plătească chiriile, arenzile sau alte venituri rezultate din contractele de exploatare a imobilului

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

direct administratorului-sechestru ori să le consemneze la unitatea prevăzută de lege, depunând recipisele la administratorul-sechestru.

(3) Executorul va încheia un proces-verbal prin care va constata aducerea la îndeplinire a celor de mai sus şi care va fi semnat de el şi de administratorul-sechestru.

(4) Procesul-verbal va fi încheiat în 3 exemplare, dintre care unul va fi predat administratorului-sechestru, altul va fi comunicat debitorului, împreună cu încheierea de încuviinţare a urmăririi, în condiţiile art. 666 şi următoarele, iar al treilea va fi ataşat la dosarul de executare, împreună cu dovezile de comunicare a înştiinţărilor făcute chiriaşilor şi arendaşilor.

(5) Executorul va putea sechestra veniturile, în condiţiile alin. (1)-(4), chiar în lipsa administratorului-sechestru, urmând ca acestuia să i se predea bunurile ulterior.

(6) Administratorul-sechestru care nu a cerut predarea bunurilor în termen de 10 zile de la comunicarea numirii va fi considerat că nu acceptă această însărcinare. Acesta şi cel care refuză în mod expres însărcinarea vor fi înlocuiţi de îndată cu altă persoană prin încheiere dată de executor fără citarea părţilor.

COMENTARIU

Dispoziţiile art. 805 vizează procedura de predare a imobilului în mâinile administratorului-sechestru.

Astfel, ulterior încuviinţării urmăririi, executorul judecătoresc trebuie să se deplaseze la imobil împreună cu persoana desemnată drept administrator-sechestru. *La faţa locului* (la imobil, iar nu direct în biroul executorului judecătoresc), executorul îi va preda administratorului-sechestru, pe bază de *inventar*, bunurile ale căror venituri sunt urmărite.

Pentru realizarea predării în bune condiţii a bunurilor ale căror venituri sunt urmărite, legea prevede că executorul judecătoresc *va recurge la concursul forţei publice*, în ipoteza în care debitorul fie refuză să permită accesul în imobil, fie lipseşte, fie refuză să predea bunurile ale căror venituri sunt urmărite, caz în care dispoziţiile art. 733 şi urm. NCPC se aplică în mod corespunzător.

În ipoteza în care *bunul imobil ale cărui venituri se urmăresc silit face obiectul unor contracte de închiriere, de arendă sau al oricăror alte contracte de exploatare a imobilului*, executorul îi va notifica în scris pe titularii acestora (chiriaşi, arendaşi ori cei care au alte contracte de exploatare a imobilului), înştiinţându-i că toate veniturile imobilului sunt sechestrate, fapt pentru care, în viitor, ei au obligaţia de a-şi plăti chiriile, arenzile sau alte venituri rezultate din contractele de exploatare a imobilului direct către administratorul-sechestru sau să le consemneze la unitatea prevăzută de lege şi apoi să depună recipisele la administratorul-sechestru.

Precizăm că, în cazul în care cei notificaţi nu achită sumele datorate, în condiţiile art. 802 NCPC, administratorul-sechestru poate să denunţe contractele de locaţiune existente, potrivit clauzelor contractuale, şi să ceară evacuarea locatarilor, cu încuviinţarea instanţei de executare.

Potrivit prevederilor art. 805 alin. (3), *executorul este obligat să încheie un proces-verbal prin care să constate aducerea la îndeplinire a obligaţiei de notificare* prevăzute de art. 805 alin. (2), acest act de procedură fiind necesar a fi semnat atât de către exe-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cutor, cât și de administratorul-sechestru. Acest procesul-verbal trebuie să fie încheiat în 3 exemplare originale, dintre care unul va fi predat administratorului-sechestru, altul va fi comunicat debitorului, împreună cu încheierea de încuviințare a urmăririi, în condițiile art. 666 și urm., iar al treilea exemplar trebuie atașat obligatoriu la dosarul de executare, alături de dovezile de comunicare a înștiințărilor făcute chiriașilor și arendașilor. Necomunicarea către debitor a procesului-verbal și a actelor aferente acestuia, potrivit art. 805 alin. (4), poate atrage nulitatea executării.

Norma art. 805 alin. (5) dispune că, chiar și atunci când administratorul-sechestru lipsește, executorul va putea sechestra veniturile, în condițiile alineatelor precedente. În acest caz, bunurile vor fi predate ulterior către administratorul-sechestru.

Însă, atunci când administratorul-sechestru nu a cerut predarea bunurilor în termen de maxim 10 zile de la comunicarea desemnării sale în această calitate, legea prezumă că el nu acceptă o astfel de însărcinare. Atât în această situație de refuz tacit, cât și în cea în care cel desemnat refuză în mod expres însărcinarea, persoana în cauză va fi înlocuită imediat cu altă persoană, tot printr-o încheiere dată de executor, dar, de această dată, fără citarea părților, pentru a se asigura celeritatea noii desemnări.

Art. 806. Efectele urmăririi. (1) De la data notării urmăririi în cartea funciară, aceasta va fi opozabilă tuturor dobânditorilor de drepturi asupra imobilului.

(2) De la aceeaşi dată, cesiunile de venituri, contractele de închiriere, de arendare sau de exploatare a imobilului, inclusiv cesiunile de drepturi rezultând din aceste contracte, nu vor fi opozabile creditorului urmăritor.

(3) De la data notificării sechestrului persoanelor arătate la art. 805 alin. (2), plata chiriilor, arenzilor sau altor venituri ale imobilului făcută debitorului va fi, de asemenea, inopozabilă creditorului urmăritor.

(4) Plata sumelor prevăzute la alin. (3), făcută debitorului înainte de data notificării şi de termenul fixat în contractul respectiv, va fi opozabilă creditorului urmăritor numai dacă este constatată printr-un înscris cu dată certă.

COMENTARIU

Prevederile art. 806 enumeră principalele efecte ale urmăririi veniturilor unui imobil. Astfel, un prim efect ar fi acela că, din momentul notării urmăririi în cartea funciară, executarea silită devine opozabilă tuturor dobânditorilor de drepturi asupra imobilului, cu toate consecințele ce decurg din acest fapt.

Tot de la data notării urmăririi în cartea funciară cesiunile de venituri, contractele de închiriere, de arendare sau de exploatare a imobilului, inclusiv cesiunile de drepturi rezultând din aceste contracte, devin inopozabile față de creditorul urmăritor.

De asemenea, începând cu data notificării sechestrului persoanelor arătate la art. 805 alin. (2), plata chiriilor, arenzilor sau altor venituri ale imobilului făcută debitorului devine inopozabilă creditorului urmăritor.

Dacă aceste persoane au achitat sumele datorate direct debitorului înainte de data notificării și de termenul fixat în contractul respectiv, atunci plata va fi opozabilă creditorului urmăritor, dar numai în cazul în care este constatată printr-un înscris cu dată certă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 807. Evacuarea debitorului. În cazul în care debitorul ocupă el însuşi imobilul ale cărui venituri sunt urmărite, la cererea creditorului, instanța de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea, în tot sau în parte, a imobilului fie de îndată, fie într-un anumit termen, în scopul asigurării unei mai bune exploatări a acestuia.

COMENTARIU

Atunci când imobilul ale cărui venituri se urmăresc este ocupat chiar de debitor, instanța de executare, la cererea creditorului, va putea, potrivit circumstanțelor, să ordone evacuarea, totală sau parțială, a imobilului, imediat sau într-un anumit termen, în vederea asigurării unei mai bune exploatări a acestuia.

Deşi legiuitorul a prevăzut o astfel de posibilitate, instanța va trebui să fie destul de rezervată și să admită o asemenea măsură drastică împotriva debitorului numai dacă situația chiar o impune şi numai dacă aceasta este posibilă, după împrejurări. Astfel, poate că nu ar fi dificil de dispus o asemenea măsură atunci când se dovedește că debitorul are posibilitatea de a locui într-un alt imobil şi sunt întrunite şi alte condiții. Însă, atunci când debitorul nu are o astfel de posibilitate, măsura poate echivala cu punerea acestuia şi a familiei sale în pericol, caz în care instanța va trebui să aprecieze dacă o astfel de măsură este sau nu oportună.

Art. 808. Sumele necesare întreținerii debitorului. Dacă debitorul nu are alte mijloace de subzistență, la cererea sa, executorul judecătoresc va dispune ca o parte din venituri să servească pentru întreținerea rezonabilă a lui şi a familiei sale, pe toată durata urmăririi, dispozițiile art. 832 aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

Atunci când debitorul urmărit nu are alte mijloace de subzistență și s-a dispus urmărirea veniturilor imobilului său, acesta trebuie să se adreseze cu o cerere executorului judecătoresc care efectuează executarea silită, solicitând ca o parte din venituri să servească pentru întreținerea rezonabilă a lui și a familiei sale, pe toată durata urmăririi. În aceste condiții, executorul va încuviința cererea debitorului, dispozițiile art. 832 aplicându-se în mod corespunzător, ceea ce înseamnă că o cotă de cel mult 20% din aceste venituri vor rămâne debitorului, pentru întreținerea rezonabilă a lui și a familiei sale, pe toată durata urmăririi.

Atunci când executorul refuză să încuviințeze cererea debitorului aflat într-o astfel de situație, împotriva măsurii luate de către acesta debitorul și cei interesați se pot adresa instanței de executare. Având în vedere natura cererii, în directă legătură cu mijloacele de subzistență ale debitorului și ale familiei sale, legiuitorul a stabilit prin art. 832 alin. (2) că instanța va cita părțile în termen scurt, în camera de consiliu, și va hotărî prin încheiere definitivă. Este vorba despre o *procedură contencioasă*, dar care trebuie soluționată cu maximă celeritate.

Art. 809. Descărcarea administratorului-sechestru. (1) La sfârşitul fiecărei perioade de 6 luni, socotite de la data predării imobilului sau de la data fixată de executor, precum şi la sfârşitul gestiunii, administratorul-sechestru este dator să

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

prezinte o dare de seamă, în fața executorului şi a părților interesate, cu privire la veniturile încasate şi cheltuielile efectuate, pe bază de documente justificative.

(2) Executorul va verifica socotelile şi, dacă acestea sunt regulat întocmite şi corespund realității, va da descărcare administratorului-sechestru, prin încheiere, dată fără citarea părților. În caz contrar, la cererea părții interesate sau din oficiu, executorul va dispune, prin încheiere, revocarea din funcție a administratorului-sechestru şi numirea altei persoane.

(3) Remunerația administratorului-sechestru va fi plătită numai dacă socotelile au fost date şi aprobate, primind descărcare de la executor. Suma remunerației se impută asupra veniturilor realizate din administrarea imobilului.

COMENTARIU

Ca orice activitate de administrare/gestionare a averii altuia, calitatea de administrator-sechestru presupune și o descărcare, atât periodică, cât și finală. În ipoteza urmăririi veniturilor unui imobil, legea fixează o perioadă de 6 luni, calculată fie de la data fixată de executor, fie de la data predării imobilului, în care administratorul-sechestru este obligat să facă o raportare executorului și părților interesate referitoare la toate veniturile încasate și la toate cheltuielile efectuate, prezentând în acest sens și documentele justificative. Practic, dacă urmărirea silită presupune trecerea unui timp mai îndelungat, *din 6 în 6 luni* administratorul-sechestru este ținut să dea socoteală, *inclusiv la sfârșitul acestei gestiuni*, chiar și dacă ar surveni într-o perioadă foarte scurtă de la ultima raportare, deoarece legiuitorul nu distinge.

Potrivit art. 809 alin. (2), executorul are obligația de a verifica socotelile prezentate de administratorul-sechestru. Dacă acestea *sunt regulat întocmite și corespund realității*, va da descărcare administratorului-sechestru, printr-o încheiere, care se dă fără citarea părților. Atunci când executorul constată că socotelile administratorului-sechestru *nu sunt veridice sau nu sunt regulat întocmite*, din oficiu ori la cererea părții interesate, va dispune, printr-o încheiere, revocarea din funcție a administratorului-sechestru și numirea altei persoane în această calitate.

De altfel, potrivit alineatului final al art. 809, remunerația administratorului-sechestru nu va fi plătită decât în ipoteza în care executorul i-a dat acestuia descărcare, după ce socotelile au fost date și aprobate. Suma necesară acoperirii remunerației administratorului-sechestru se deduce din veniturile realizate din administrarea imobilului.

Art. 810. Eliberarea şi distribuirea veniturilor. (1) După fiecare depunere de socoteli, sumele rezultate din urmărire vor fi eliberate sau, după caz, distribuite între creditori, potrivit dispozițiilor art. 863 şi următoarele.

(2) În caz de concurs între urmărirea generală de venituri şi o urmărire imobiliară, înființată ulterior de un creditor ipotecar în rang prioritar, acesta din urmă va avea drept de preferință asupra veniturilor nedistribuite.

COMENTARIU

Primul alineat al art. 810 dispune că, ulterior depunerii de socoteli (de către administratorul-sechestru, sub verificarea executorului judecătoresc), sumele care au rezultat din urmărire sunt eliberate sau, după caz, distribuite între creditori, potrivit dispozițiilor art. 863 și urm.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Practic, în ipoteza în care *există un singur creditor urmăritor*, după reținerea cheltuielilor de executare (dacă este cazul), suma de bani realizată prin urmărirea silită se eliberează acestuia până la acoperirea integrală a drepturilor sale, în timp ce suma rămasă disponibilă se predă debitorului. Când suma obținută nu este îndestulătoare pentru acoperirea creanței și a celorlalte cheltuieli, nu putem vorbi de sumă rămasă disponibilă debitorului, dimpotrivă, urmărirea veniturilor imobilului va continua, până la acoperirea integrală a creanței și a cheltuielilor sau până la încetarea urmăririi, în oricare dintre cazurile prevăzute de art. 811 NCPC.

Însă în art. 810 alin. (2) se prevede că, atunci când *există concurs între urmărirea generală de venituri și o urmărire imobiliară*, înființată ulterior de un creditor ipotecar în rang prioritar, acesta din urmă va avea drept de preferință asupra veniturilor nedistribuite. Practic, în stabilirea ordinii de eliberare și distribuire a sumelor, *prezintă relevanță rangul prioritar al creditorului*, iar nu data declanșării urmăririi silite.

Art. 811. Încetarea urmăririi. Urmărirea veniturilor încetează:

1. prin renunțare la urmărire, făcută de toți creditorii urmăritori şi intervenienți;

2. prin plata creanțelor acestora, inclusiv a dobânzilor şi a cheltuielilor de judecată şi de executare;

3. prin depunerea, cu afectațiune specială, a sumelor pentru care s-a făcut urmărirea, în condițiile art. 720;

4. prin adjudecarea silită a imobilului;

5. prin trecerea unui termen de 5 ani de la înființarea ei, chiar dacă creditorul urmăritor nu a fost îndestulat. Se exceptează cazul când se urmăresc veniturile unui uzufruct asupra unui imobil.

COMENTARIU

În fine, prevederile art. 811 enumeră în mod expres cele 5 cazuri în care se stinge urmărirea veniturilor unui imobil.

Astfel, o primă situație este aceea în care *toți creditorii urmăritori*, eventual și cei intervenienți, *renunță la a mai urmări silit veniturile imobilului.* Deși textul nu distinge, apreciem că renunțarea trebuie să fie expresă, totală și necondiționată, astfel încât să nu existe posibilitatea de a se interpreta că, în realitate, unul dintre creditori nu a renunțat în mod efectiv la această formă de urmărire.

O altă ipoteză de încetare a urmăririi există atunci când *debitorul își achită integral creanțele* creditorilor care exercită această formă de urmărire, inclusiv dobânzile acestor creanțe, precum și cheltuielile de judecată și de executare suportate de creditori.

Urmărirea încetează, de asemenea, în cazul în care *debitorul depune, cu afectațiune specială, sumele* pentru care s-a făcut urmărirea, în condițiile art. 721 NCPC, deci va depune întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare.

Prin *adjudecarea silită a imobilului* se stinge automat și urmărirea silită asupra veniturilor acestuia, deoarece imobilul adjudecat se transmite liber de orice sarcină în proprietatea adjudecatarului.

Prin cazul revăzut la pct. 5 al art. 811, legiuitorul nu doar că instituie un caz special de încetare a urmăririi silite a veniturilor unui imobil, dar, în același timp, această normă instituie o *limitare expresă în timp a exercitării acestei forme de urmărire*, care nu va

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

putea opera mai mult de 5 ani. Astfel, prin simpla trecerea a unui termen de 5 ani de la înființarea urmăririi, indiferent de faptul că și-a recuperat sau nu integral creanța creditorul urmăritor, urmărirea silită încetează. Cu toate acestea, legea fixează și o *excepție* de la această modalitate de încetare a urmăririi, atunci când se urmăresc veniturile unui uzufruct asupra unui imobil.

Capitolul II. Urmărirea imobiliară

Secțiunea 1. Bunurile imobile care pot fi urmărite

Art. 812. Obiectul urmăririi. (1) Sunt supuse urmăririi silite imobiliare bunurile imobile.

(2) Pot forma obiectul urmăririi silite imobiliare şi dreptul de uzufruct asupra unui imobil, precum şi dreptul de superficie.

(3) Dreptul de servitute poate fi urmărit silit numai odată cu fondul dominant căruia îi profită.

(4) Nu sunt supuse urmăririi silite imobilele declarate neurmăribile în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege.

(5) În cazul titlurilor executorii privitoare la creanțe a căror valoare nu depăşeşte 10.000 lei, vânzarea bunurilor imobile ale debitorului poate fi făcută numai dacă acesta nu are alte bunuri urmăribile sau dacă are bunuri urmăribile, dar nu pot fi valorificate. Refuzul nejustificat al debitorului de a furniza executorului judecătoresc informațiile, lămuririle şi dovezile necesare, precum şi furnizarea cu rea-credință de informații incomplete în legătură cu existența şi valoarea unor bunuri mobile ori a unor venituri de natură a fi valorificate în vederea acoperirii integrale a creanței permit declanşarea urmăririi silite imobiliare chiar dacă valoarea creanței nu depăşeşte 10.000 lei.

COMENTARIU

1. Scopul și natura juridică a urmăririi silite imobiliare. Primul alineat al normei consacră principiul conform căruia bunurile imobile (ale debitorului) pot forma obiectul urmăririi silite. Prin raportare la prevederile art. 537-538 NCC, sunt *bunuri imobile (prin natura lor)* și, deci, supuse urmăririi silite imobiliare „terenurile, izvoarele și cursurile de apă, plantațiile prinse în rădăcini, construcțiile și orice alte lucrări fixate în pământ cu caracter permanent, platformele și alte instalații de exploatare a resurselor submarine situate pe platoul continental, precum și tot ceea ce, în mod natural sau artificial, este încorporat în acestea cu caracter permanent". De asemenea, conform art. 538 alin. (1) NCC, „rămân bunuri imobile materialele separate în mod provizoriu de un imobil, pentru a fi din nou întrebuințate, atâta timp cât sunt păstrate în aceeași formă, precum și părțile integrante ale unui imobil care sunt temporar detașate de acesta, dacă sunt destinate spre a fi reintegrate", iar alin. (2) al aceluiași articol prevede că materialele aduse pentru a fi întrebuințate în locul celor vechi devin bunuri imobile din momentul în care au dobândit această destinație.

Procedura urmăririi bunurilor imobile este o *formă a executării silite indirecte* prin care se valorifică bunurile imobile ale debitorului, în vederea realizării creanței din titlul

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

executoriu al creditorului, din suma oferită cu titlu de preț de adjudecare. Această procedură presupune o serie de *etape care se succed în mod obligatoriu*, condițiile de formă fiind la fel de importante ca cele de fond, de îndeplinirea lor depinzând validitatea actelor finale de adjudecare și de distribuire a prețului. De regulă, se recurge la o astfel de procedură atunci când creanța urmărită constă într-o sumă mai importantă de bani, iar pentru creanțe mai mici, numai în condițiile speciale ale alineatului final s-ar putea parcurge o astfel de procedură.

Din punct de vedere al naturii sale juridice, urmărirea silită imobiliară constituie o *veritabilă vânzare silită*, efectul acesteia constând în scoaterea din patrimoniul debitorului prin intermediul vânzării la licitație a bunurilor imobile și transferul dreptului de proprietate asupra acestora în patrimoniul terțului câștigător al licitației, prețul vânzării revenind creditorului în vederea satisfacerii creanței pe care o are împotriva debitorului. Este însă posibil ca însuși creditorul să adjudece în contul creanței sale imobilul scos la licitație, potrivit dispozițiilor art. 842 alin. (5), art. 843 alin. (2) și art. 848 alin. (2) NCPC.

2. Obiectul urmăririi silite imobiliare îl pot constitui, cu titlu generic, *bunurile imobile*, însă și *dreptul de uzufruct* asupra unui bun imobil, *dreptul de superficie* asupra unui bun imobil, în mod condiționat, și *dreptul de servitute* (dar numai în cazul în care și fondul dominant căruia îi profită ar fi supus urmăririi silite, altfel acest drept real este insesizabil), precum și *bunurile accesorii* care pot fi urmărite tot condiționat (adică numai atunci când sunt urmărite de drept simultan cu imobilul și niciodată separat de acesta).

Totodată, Codul de procedură civilă fixează reguli și în privința urmăririi silite a *bunurilor imobile care aparțin minorilor*. Astfel:

– imobilul proprietatea unui minor sau a unui interzis judecătoresc poate fi urmărit silit numai după urmărirea bunurilor mobile (și numai dacă nu a fost îndestulată creanța creditorului din valorificarea bunurilor mobile), așa cum rezultă din interpretarea *per a contrario* a art. 815 NCPC;

– imobilul coproprietatea unui minor sau a unui interzis judecătoresc și a unei persoane cu capacitate deplină de exercițiu poate fi urmărit silit fără restricția prevăzută la art. 815 alin. (1), dacă obligația stabilită prin titlul executoriu este comună.

O regulă aparte de urmărire rezultă și din dispozițiile art. 816 NCPC, în sensul că un creditor ipotecar poate cere scoaterea la vânzare silită simultan și a *imobilelor neipotecate* ale debitorului său, în anumite condiții. Însă, potrivit art. 816 alin. (2), dacă se urmărește un imobil ipotecat care a fost înstrăinat, dobânditorul acestui bun, care nu este ținut personal pentru creanța ipotecară, poate invoca beneficiul de discuțiune, solicitând instanței de executare să se urmărească mai întâi alte imobile ipotecate pentru aceeași obligație, aflate în posesiunea debitorului principal. Până la soluționarea acestei cereri, executarea silită a acestui imobil se suspendă. Opoziția pe care dobânditorul o face față de vânzarea la licitație trebuie depusă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii biroului de carte funciară prin care s-a dispus notarea somației de începere a urmăririi silite în cartea funciară.

Precizăm că sunt supuse executării silite *bunurile imobile proprietatea exclusivă a debitorului*. Bunurile aflate în coproprietate, în cazul în care doar unul dintre coproprietari este debitor personal al creditorului urmăritor, de principiu, nu pot forma obiectul urmăririi silite mai înainte de efectuarea partajului, deoarece executarea silită se va întinde numai asupra bunurilor atribuite debitorului în urma partajului judiciar, respectiv asupra sultei. Ca atare, dacă vorbim de bunuri după împărțeală, doar în măsura în care acestea au căzut în lotul debitorului, pot fi supuse urmăririi silite imobiliare, fără restric-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ții. Cu toate acestea, art. 817 alin. (3) NCPC. permite și urmărirea cotei-părți determinate a debitorului, fără a mai solicita partajul, text care nu ar putea fi aplicabil însă coproprietății în devălmășie.

Imobilele dobândite în temeiul art. 9 alin. (8) (text în prezent abrogat – n.n.) din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe trecute în proprietatea statului pot constitui obiect al executării silite imobiliare[1].

3. Cazul titlurilor executorii ce privesc creanțe care nu depășesc 10.000 lei. Un element de noutate în actuala reglementare îl constituie dispozițiile ultimului alineat [alin. (5)], care instituie o *limitare condiționată a recurgerii la vânzarea bunurilor imobile* ale debitorului, în cazurile în care creanța urmărită este de maxim 10.000 lei. În privința acestui text se impun mai multe *precizări*:

a) în primul rând, trebuie observat că nu este vorba despre o interdicție totală și absolută. Mai mult, textul nu induce o negație, ci este pozitiv: „vânzarea (...) poate fi făcută". În acest context, este important să stabilim că interdicția scoaterii la vânzare a bunurilor imobile ale debitorului va opera numai dacă sunt îndeplinite cumulativ trei *condiții*:

– creanța constatată prin titlul executoriu să fie în cuantum de cel mult 10.000 lei;

– debitorul să dețină în proprietate bunuri mobile urmăribile sau să realizeze venituri și acestea să fie valorificabile;

– debitorul să fie de bună-credință, în sensul de a aduce la cunoștința executorului judecătoresc existența în patrimoniul său a acelor bunuri mobile sau de a-l informa cu privire la veniturile pe care le realizează;

b) textul art. 812 alin. (5) teza a II-a trebuie corelat cu norma de la art. 627 alin. (2) NCPC. În temeiul acestei din urmă dispoziții, la cererea expresă a executorului judecătoresc, debitorul trebuie să dea „lămuriri în scris în legătură cu veniturile și bunurile sale". Dacă debitorul refuză în mod nejustificat să furnizeze executorului judecătoresc informațiile, lămuririle și dovezile necesare ori dacă furnizează cu rea-credință informații incomplete în legătură cu existența și valoarea unor bunuri mobile ori a unor venituri de natură a fi valorificate în vederea acoperirii integrale a creanței, prevederile art. 812 alin. (5) teza a II-a îndreptățesc executorul să dispună scoaterea la vânzare a bunurilor imobile ale acestuia, chiar dacă cuantumul creanței nu depășește valoarea de 10.000 lei. Norma se corelează, astfel, și cu dispozițiile art. 627 alin. (3) NCPC, debitorul fiind singurul răspunzător de eventualul prejudiciu creat;

c) bunurile imobile ale debitorului pot face obiect al vânzării silite imobiliare dacă acesta deține în patrimoniul său alte bunuri mobile, dar valorificarea lor pe calea executării silite se dovedește că nu este de natură a satisface creanța creditorului;

d) o precizare care ne pare extrem de importantă rezidă în terminologia utilizată de legiuitor. Se observă că *nu se interzice declanșarea urmăririi silite* imobiliare împotriva debitorului când creanța este mai mică de 10.000 lei, *ci doar scoaterea la vânzare* a imobilului altfel decât în condițiile mai sus analizate. Este vorba, deci, despre un incident care afectează exclusiv faza finală a urmăririi, dar nu împiedică desfășurarea ei până la acel moment. În consecință: este posibilă atât încuviințarea silită a urmăririi imobiliare potrivit art. 664 coroborate cu cele ale art. 818 NCPC, se pot emite somația și comunicările prevăzute de art. 820, se întreprind și măsurile privind publicitatea urmăririi în cartea funciară, conform art. 821 NCPC, și se poate stabili chiar și prețul.

---

[1] I.C.C.J., S.U., dec. nr. LXXIX/2007.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Numai că, după acest moment, executorul care a ales să meargă în paralel și cu această formă de executare silită indirectă, alături de celelalte forme, trebuie să se oprească și să observe dacă ceea ce s-a valorificat prin celelalte forme de urmărire îndestulează sau nu creanța creditorului urmăritor. Or, abia după adjudecarea bunurilor mobile sau după consemnarea sumelor din poprire, executorul va putea avea astfel de informații. Ipoteze:

– în cazul în care creanța creditorului s-a realizat, va rămâne fără obiect urmărirea imobiliară începută, fiind însă necesară radierea somației din cartea funciară, eventual ridicarea sechestrului de pe imobil (dacă s-a dispus o astfel de măsură de indisponibilizare); practic, ar trebui aplicate regulile de la încetarea executării silite, potrivit art. 702 NCPC;

– în cazul în care creanța creditorului nu s-a realizat prin celelalte forme, se va trece la scoaterea la vânzare a bunului imobil, potrivit dispozițiilor art. 834 și urm. NCPC.

În practică s-ar mai putea ivi unele dificultăți legate de interpretarea sintagmei „titlurilor executorii privitoare la creanțe a căror valoare nu depășește 10.000 de lei", în sensul că legiuitorul nu distinge dacă această valoare maximă trebuie să fie cea înscrisă în titlul executoriu pe care creditorul îl pune în executare, la care se pot adăuga ulterior înscrisurile cu valoare de titlu executoriu emise de executorul judecătoresc (de pildă, încheierea privind cheltuielile de executare, potrivit art. 669 alineat final NCPC), sau legiuitorul a avut în vedere ca valoarea cumulată a tuturor acestor titluri să nu depășească 10.000 lei? În ceea ce ne privește, deși legea nu distinge, credem că s-a avut în vedere valoarea din titlul executoriu al creditorului urmăritor, iar nu și cheltuielile de executare.

Pe de altă parte, în legătură cu aceeași sintagmă se mai naște o întrebare legată inclusiv de titlul executoriu al creditorului urmăritor: valoarea de 10.000 lei să fie cea a debitului principal sau a debitului principal cu tot cu accesorii (dobânzi, penalități etc.)? Apreciem că valoarea creanței urmărite care trebuie să se încadreze în cuantumul de 10.000 lei ar trebui să fie cea stabilită la data sesizării executorului judecătoresc cu cererea de executare, indiferent din ce ar fi compusă aceasta: doar debit principal (atunci când nu au fost stabilite și accesorii) sau debit principal cumulat cu accesoriile sale, după caz (atunci când acestea au fost stabilite).

Art. 813. Urmărirea imobilelor înscrise în cartea funciară. (1) Urmărirea imobilelor înscrise în cartea funciară se face pe imobile în întregimea lor.

(2) Se pot urmări în mod separat construcțiile ce formează o proprietate distinctă de sol, drepturile privitoare la proprietatea pe tronsoane, pe etaje sau pe apartamente, precum şi orice alte drepturi privitoare la bunuri pe care legea le declară imobile.

(3) Sunt supuse urmăririi silite, odată cu imobilul înscris în cartea funciară, şi orice alte lucrări autonome sau adăugate, potrivit Codului civil, chiar dacă acestea din urmă nu sunt înscrise în cartea funciară la data începerii urmăririi.

COMENTARIU

O primă observație ar fi aceea că prevederile art. 813 vizează *exclusiv situația bunurilor imobile înscrise în cartea funciară*, potrivit legii (cunoscut fiind faptul că pe teritoriul României, la această dată, foarte multe imobile nu sunt înscrise). De altfel, textul nu are caracter de noutate decât în ceea ce privește ultimul alineat, primele două reluând întocmai dispozițiile art. 489 CPC 1865.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Primul alineat al art. 813 instituie *regula* conform căreia asupra imobilelor înscrise în cartea funciară urmărirea silită se face pe imobile în întregimea lor. *Per a contrario*, în ipoteza în care imobilele nu au fost înscrise în cartea funciară, acestea pot fi urmărite și separat[1].

Totuși, ca și în reglementarea anterioară, legiuitorul a prevăzut o *normă derogatorie*, urmărirea realizându-se separat atunci când imobilul îl constituie o construcție care formează o proprietate distinctă de sol. Urmărirea se va realiza separat și atunci când vizează drepturile privitoare la proprietatea pe tronsoane, pe etaje sau pe apartamente, precum și orice alte drepturi privitoare la bunuri pe care legea le declară imobile.

Actualmente, dispozițiile art. 876 alin. (3) NCC din Titlul VII privind „Cartea funciară" dispun că „prin imobil, în sensul prezentului titlu, se înțelege una sau mai multe parcele de teren alăturate, indiferent de categoria de folosință, cu sau fără construcții, aparținând aceluiași proprietar, situate pe teritoriul unei unități administrativ-teritoriale și care sunt identificate printr-un număr cadastral unic".

Textul art. 813 NCPC nu face altceva decât să fixeze regula potrivit căreia este obligatoriu să se urmărească imobilul în întregul său, creditorul neputând urmări doar o parte din corpul de proprietate, dacă nu s-a realizat încă o dezlipire a parcelelor, în condițiile cărții funciare, de către proprietar (debitorul urmărit).

Așa cum arătam mai sus, norma art. 813 alin. (2) NCPC prevede și câteva excepții de la această regulă, prevăzute cu caracter enumerativ. Astfel, prin sintagma *„construcții ce formează o proprietate distinctă de sol"* urmează să înțelegem ipoteza în care există proprietari diferiți: unul asupra terenului, altul asupra construcției, cunoscând că cel din urmă are și un drept de superficie asupra terenului pe durata existenței construcției și numai dacă nu s-a invocat accesiunea imobiliară artificială. Într-o astfel de situație, dacă debitorul este proprietarul construcției, urmărirea silită imobiliară este posibilă și va viza translatarea (împreună) dreptului de proprietate asupra construcției și a dreptului de superficie asupra terenului pe care este situată acea construcție, în vederea obținerii prețului de adjudecare, care să satisfacă total sau parțial, după caz, creanța creditorului urmăritor.

Prin *„drepturile privitoare la proprietatea pe tronsoane, pe etaje sau pe apartamente"*, legiuitorul a avut în vedere ipoteza în care debitorul urmărit este proprietarul unei construcții cu mai multe tronsoane, etaje sau apartamente distincte, care pot fi privite fiecare ca bunuri imobile individual determinate și care pot fi urmărite silit în mod separat, fie din cauza faptului că sunt mai ușor de adjudecat în mod separat, fie pentru faptul că valoarea creanței de urmărit nu este atât de mare încât să justifice scoaterea la licitație a întregii construcții (pentru că, deși debitorul are culpa că nu a executat benevol creanța datorată, nu poate fi, totuși, prejudiciat printr-o procedură lipsită de proporționalitate).

Totodată, legiuitorul mai adaugă acestor excepții și o formulă generală – *„orice alte drepturi privitoare la bunuri pe care legea le declară imobile"* –, fiind vorba, deci, despre drepturi reale care poartă asupra bunurilor imobile (de pildă, drepturile de creanță imobiliare, acțiunile reale imobiliare etc.).

Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a noului Cod de procedură civilă a extins sfera bunurilor imobile care pot fi urmărite, putând face obiect al executării silite imobiliare, și la *lucrările autonome sau adăugate*, potrivit Codului civil, chiar dacă acestea din urmă

---

[1] A se vedea și *M. Tăbărcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1431; *E. Oprina*, op. cit., p. 564.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

nu sunt înscrise în cartea funciară la data începerii urmăririi. Astfel, putem vorbi despre o indivizibilitate a imobilului la care s-au adăugat lucrări în caz de urmărire imobiliară, acesta fiind scos la vânzare integral, iar nu doar în ceea ce privește imobilul în forma înscrisă inițial în cartea funciară (de pildă, atunci când s-a efectuat o extindere la o construcție deja existentă și intabulată în cartea funciară potrivit autorizației de construire inițiale).

Regula este asemănătoare în parte celei din materia ipotecii, care este indivizibilă (adică imobilul este afectat în întregime pentru garantarea creanței în totalitatea sa). Cu toate acestea, există și diferențe între aceste două instituții: în cazul morții debitorului, deși datoria garantată prin ipotecă se transmite divizată către moștenitori, ipoteca rămâne indivizibilă, deci, în cazul partajării imobilului ipotecat, copărtașul în lotul căruia a fost inclus imobilul respectiv va trebui să suporte urmărirea pentru întreaga datorie, garanția apărând ca fiind încorporată în imobil (*res, non personam debet*); în cazul urmăririi silite imobiliare, când nu vorbim de un imobil ipotecat, dacă lucrările autonome sau adăugite sunt proprietatea sau/și coproprietatea altei persoane, care nu are calitatea de debitor în raportul de executare silită, atunci această persoană care nu are raport juridic obligațional cu creditorul urmăritor este intangibilă în ceea ce privește dreptul său de proprietate și vor trebui aplicate regulile de la urmărirea imobilelor proprietate comună, potrivit art. 817 NCPC.

Art. 814. Întinderea urmăririi. (1) Urmărirea silită imobiliară se întinde de plin drept şi asupra bunurilor accesorii imobilului, prevăzute de Codul civil, precum şi asupra fructelor şi veniturilor acestuia.

(2) Bunurile accesorii nu pot fi urmărite decât odată cu imobilul.

COMENTARIU

În condițiile art. 814, executarea silită imobiliară se extinde atât asupra bunului imobil, cât și asupra bunurilor accesorii acestuia. Având în vedere că, potrivit dispozițiilor art. 546 alin. (1) NCC, „bunul care a fost destinat, în mod stabil și exclusiv, întrebuințării economice a altui bun este accesoriu atât timp cât satisface această utilizare", bunul accesoriu nu poate fi urmărit decât odată cu imobilul.

Altfel spus, dispozițiile legale în materia executării silite imobiliare consacră principiul conform căruia urmărirea se extinde de drept și asupra bunurilor accesorii imobilului, prevăzute de Codul civil, acestea neputând fi însă urmărite separat, ci doar împreună cu imobilul. Pentru a putea vorbi de bun principal și bun accesoriu, *este necesar ca ambele să aparțină*, în proprietate sau administrare, *aceleiași persoane*, iar titularul dreptului de proprietate sau de administrare să le fi stabilit o destinație comună[1].

Totodată, noua reglementare procesuală dispune că, pe lângă bunurile accesorii, pot forma obiect al executării silite imobiliare *fructele și veniturile produse de bunul imobil urmărit*.

Art. 815. Imobilele minorilor şi interzişilor. (1) Imobilul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicţie judecătorească nu poate fi urmărit silit înaintea urmăririi mobilelor sale.

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1431.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Dispozițiile alin. (1) nu împiedică urmărirea silită asupra unui imobil aflat în proprietatea comună a minorului sau a persoanei puse sub interdicție judecătorească şi a unei persoane cu capacitate deplină de exercițiu, dacă obligația prevăzută în titlul executoriu este comună.

COMENTARIU

Textul menține fosta reglementare (art. 491 CPC 1865), dispunând că imobilul proprietatea unui minor sau a unui interzis judecătoresc poate fi urmărit silit numai după urmărirea bunurilor mobile (și numai dacă nu a fost îndestulată creanța creditorului din valorificarea bunurilor mobile), așa cum rezultă din interpretarea *per a contrario* a art. 815 NCPC. Dacă ordinea stabilită de legiuitor prin această normă nu este respectată, se poate opune creditorului urmăritor beneficiul de discuțiune, prin intermediul căruia i se solicită acestuia respectarea ordinii de urmărire a bunurilor mobile cu prioritate[1].

Textul are valoarea unei *norme procedurale de protecție*, de natură a ocroti minorii și persoanele puse sub interdicție de o urmărire care ar putea conduce la vânzarea silită a unor lucruri importante, de exemplu, apartamente, case, terenuri aparținând acestora[2].

Cu alte cuvinte, creditorului care solicită executarea asupra imobilului aparținând unui minor sau unei persoane puse sub interdicție îi incumbă *obligația de a demonstra că bunurile mobile urmărite nu au fost suficiente* pentru acoperirea creanței sale, cu excepția situației prevăzute în cuprinsul alineatului secund, când imobilul acestor persoane va putea fi urmărit dacă obligația prevăzută în titlul executoriu este comună[3].

Imobilul coproprietatea unui minor sau a unui interzis judecătoresc și a unei persoane cu capacitate deplină de exercițiu poate fi urmărit silit fără restricția prevăzută la art. 815 alin. (1) NCPC, dacă obligația stabilită prin titlul executoriu este asumată și de aceștia[4].

Asupra modalității de executare silită a bunurilor imobile, atunci când fie se execută imobilele aparținând persoanelor prevăzute în cuprinsul art. 815 alin. (1) NCPC, fie se execută imobilul aflat în coproprietate, deși doar unul dintre coproprietari este obligat prin titlul executoriu, partea interesată are posibilitatea de a face contestație la executare, solicitând instanței să dispună *partajarea bunului imobil comun*, astfel încât dreptul său de proprietate să nu fie prejudiciat. Trebuie avute în vedere, după caz, și prevederile art. 817 alin. (3) NCPC, potrivit cărora creditorii personali – fără a mai fi necesar să ceară partajul – *pot urmări cota-parte determinată a debitorului* lor din dreptul de proprietate asupra imobilului, dacă această cotă este cu certitudine stabilită și lămurită și dacă este înscrisă, prin arătarea unei fracțiuni, în cartea funciară, însă, dacă ceea ce se urmărește ar fi exclusiv cota-parte a unui minor sau a unei persoane puse sub interdicție, atunci creditorul trebuie să respecte ordinea imperativă stabilită de art. 815 alin. (1) NCPC.

Art. 816. Urmărirea imobilelor ipotecate. (1) Creditorii care au ipotecă înscrisă asupra unui imobil îl pot urmări în orice mâini ar trece şi pot cere vânzarea lui pentru a se îndestula din prețul rezultat.

---

[1] Trib. jud. Suceava, s. civ., dec. nr. 1116/1981, în R.R.D. nr. 9/1982, p. 65, citată în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 818.

[2] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 267.

[3] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1431.

[4] *G. Răducan*, op. cit., p. 147-148.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Cu toate acestea, în cazul în care se urmăreşte un imobil ipotecat care a fost ulterior înstrăinat, dobânditorul, care nu este personal obligat pentru creanța ipotecară, poate să se opună vânzării imobilului ipotecat, dacă au rămas alte imobile ipotecate în posesia debitorului principal, şi să ceară instanței de executare urmărirea prealabilă a acestora din urmă, după regulile prevăzute de Codul civil în materie de fidejusiune. Pe durata urmăririi acestor bunuri, urmărirea imobilului aparținând terțului dobânditor este suspendată.

(3) Contestația prin care terțul dobânditor se opune scoaterii la vânzare se va putea face, sub sancțiunea decăderii, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii prin care s-a dispus notarea în cartea funciară a începerii urmăririi silite.

(4) Creditorul ipotecar nu poate cere scoaterea la vânzare silită a bunurilor neipotecate ale debitorului său decât în cazul în care urmărirea silită a bunurilor imobile ipotecate nu a condus la îndestularea creditorului ipotecar în limita sumelor totale datorate.

COMENTARIU

1. Urmărirea imobilelor ipotecate. Textul art. 816 consacră principiul conform căruia creditorul ipotecar poate urmări bunul ipotecat în mâinile oricui s-ar afla, *ipoteca urmărind bunul, iar nu persoana* celui în patrimoniul căruia se găsește. De altfel, în același sens dispune și art. 2360 NCC.

Dacă se urmărește un imobil ipotecat care a fost înstrăinat, dobânditorul acestui bun, care nu este ținut personal pentru creanța ipotecară, poate invoca *beneficiul de discuțiune*, solicitând instanței de executare să se urmărească mai întâi alte imobile ipotecate pentru aceeași obligație, aflate în posesiunea debitorului principal. Până la soluționarea acestei cereri, executarea silită a acestui imobil se suspendă. Opoziția pe care dobânditorul o face față de vânzarea la licitație trebuie depusă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii biroului de carte funciară prin care s-a dispus notarea somației de începere a urmăririi silite în cartea funciară.

În situația în care contestația prin care terțul dobânditor se opune scoaterii la vânzare a imobilului formulată conform dispozițiilor art. 816 alin. (3) este admisă, efectul suspensiv de executare pe care l-a avut introducerea ei va continua, iar în ipoteza în care ulterior creditorul va dovedi că bunurile debitorului principal pe care le-a urmărit nu au acoperit creanța, executarea silită asupra imobilului va fi reluată[1].

Legiuitorul conferă, în cuprinsul art. 2325 NCC, posibilitatea ca debitorul și creditorul să se înțeleagă în sensul *limitării dreptului creditorului de a urmări bunurile care nu îi sunt ipotecate*.

2. Cazul imobilelor neipotecate. Un text de un interes aparte este cel al alineatului final al art. 816 NCPC, nou introdus prin Legea nr. 76/2012, articol care a fost precedat de introducerea în Codul civil a dispozițiilor art. 2478 și art. 2479 (alcătuind secțiunea privind „Executarea ipotecilor imobiliare") și care, din punctul de vedere al dreptului tranzitoriu, poate crea anumite dificultăți practice sub aspectul legii aplicabile.

În timp ce art. 2479 NCC constituie o normă de trimitere, dispunând că „urmărirea silită se face cu respectarea dispozițiilor Codului de procedură civilă", prevederile art. 2478 NCC,

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1431.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cu denumirea marginală „Discuțiunea bunurilor ipotecate", constituie un veritabil text de drept execuțional, deși, în opinia noastră, are o exprimare oarecum improprie: „Creditorul *nu poate urmări* în același timp *vânzarea* imobilelor care nu sunt ipotecate decât în cazul când bunurile care îi sunt ipotecate nu sunt suficiente pentru plata creanței sale" (s.n.). Articolul 816 alin. (4) NCPC este mult mai clar, dispunând că „nu poate cere *scoaterea la vânzare silită*" (s.n.).

Textele prezintă importanță din punct de vedere al *aplicării legii în timp*, deoarece dispozițiile art. 816 alin. (4) NCPC sunt aplicabile doar executărilor începute după momentul intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă. Pentru executările anterioare acestui moment, trebuie să avem în vedere și dispozițiile art. 725 alin. (1) CPC 1865, care prevăd că „dispozițiile legii noi de procedură se aplică, din momentul intrării ei în vigoare (...), și executărilor silite începute sub acea lege", or, dacă art. 2478 NCC este o veritabilă normă procedurală de drept execuțional, înseamnă că executărilor începute după data de 1 octombrie 2011 (data intrării în vigoare a Codului civil din 2009) li se aplică tocmai această normă specială, chiar dacă ea este situată în Codul civil.

Pentru procedurile de executare silită începute după data intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă, trebuie remarcată diferența de regim juridic adusă de noua reglementare, dispozițiile art. 816 alin. (4) NCPC stabilind expres și imperativ faptul că scoaterea la vânzare silită a bunurilor neipotecate ale debitorului nu poate fi cerută de creditorul său ipotecar decât în situația în care nu s-a realizat îndestularea creanței, în limita sumelor totale datorate, prin urmărirea silită a bunurilor imobile ipotecate ale debitorului.

Cu alte cuvinte, din interpretarea acestui text putem deduce intenția legiuitorului de a suspenda practic scoaterea la vânzare a celorlalte bunuri neipotecate până la finalizarea executării silite a imobilelor ipotecate. Pentru că *nu „urmărirea silită" a bunurilor imobile neipotecate este interzisă*, ci doar *„scoaterea la vânzare"* a lor. Aceasta înseamnă că este posibilă demararea procedurilor de executare silită și în privința acestor imobile neipotecate, cu tot ceea ce presupun ele, însă, la momentul la care ar trebui să se emită publicațiile de vânzare, executorul judecătoresc trebuie să se oprească (să suspende executarea silită a acestor bunuri) și să aștepte rezultatul celorlalte urmăriri asupra imobilelor ipotecate.

Numai *dacă nu se acoperă creanța se va relua procedura urmăririi imobilelor neipotecate* de la punctul la care acestea au fost suspendate, respectiv de la emiterea publicațiilor de vânzare.

Dacă, dimpotrivă, *creanța a fost îndestulată*, urmărirea silită începută asupra bunurilor imobile neipotecate ar trebui să fie considerată ca lipsită de obiect, de interes, iar executorul trebuie să constate încetarea ei. Pentru această din urmă ipoteză, credem că rămâne de lămurit *cine va suporta cheltuielile de executare făcute până în momentul suspendării procedurii*, dacă se dovedește că o astfel de urmărire a fost inutilă, deoarece bunurile imobile ipotecate acopereau oricum creanța pentru care s-a încuviințat executarea. În opinia noastră, în acest caz, cheltuielile ar trebui să cadă în sarcina creditorului urmăritor, pentru că simpla regulă, potrivit căreia debitorul are obligația să execute benevol, iar dacă nu o face, suportă și cheltuielile aferente executării silite, ni se pare că nu este de natură să acopere și o asemenea situație. Practic, executarea concomitentă a debitorului pe mai multe bunuri imobile, în condițiile în care cuantumul creanței urmărite este evident că ar putea fi acoperit doar din executarea unuia sau mai multor imobile ipotecate, ni se pare excesivă, dacă nu chiar abuzivă. Or, într-o astfel de situație, culpa

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

aparține creditorului urmăritor, fiind firesc ca el să suporte costurile unor proceduri ce s-au dovedit inutile.

Pe de altă parte, dacă am conchide că dispozițiile art. 816 alin. (4) NCPC constituie, *de facto*, un caz de suspendare legală a executării silite ce poartă asupra bunurilor imobile neipotecate ale debitorului, trebuie să conchidem și că în privința executării acestor bunuri *nu se va putea invoca perimarea sau prescripția*, deoarece suspendarea legală suspendă de drept și cursul acestora. De altfel, trebuie observat faptul că textul se corelează și cu dispozițiile art. 707 alin. (1) pct. 2 NCPC.

Art. 817. Urmărirea imobilelor proprietate comună. (1) Creditorii personali ai unui debitor coproprietar sau codevălmaş nu vor putea să urmărească partea acestuia din imobilele aflate în proprietate comună, ci vor trebui să ceară mai întâi partajul acestora. La cererea creditorului, acțiunea în împărțeală poate fi notată în cartea funciară.

(2) Până la soluționarea partajului, prin hotărâre rămasă definitivă, urmărirea imobilului este de drept suspendată. Dacă nu s-a făcut decât cerere de partaj, până la soluționarea acesteia, prin hotărâre rămasă definitivă, se suspendă prescripția dreptului la acțiune contra debitorului coproprietar sau devălmaş.

(3) Creditorii personali pot urmări însă cota-parte determinată a debitorului lor din dreptul de proprietate asupra imobilului, fără a mai fi necesar să ceară partajul, dacă ea este neîndoielnic stabilită şi lămurită şi este înscrisă, prin arătarea unei fracțiuni, în cartea funciară. În acest caz, coproprietarii vor putea cere punerea în vânzare a întregului imobil aflat în coproprietate în condițiile prevăzute la art. 822.

COMENTARIU

În considerarea principiului conform căruia numai bunurile mobile și imobile ale debitorului pot forma obiect al executării silite, existența proprietății comune asupra bunurilor imobile urmărite poate constitui un *impediment temporar* în realizarea executării silite. Ca atare, dacă un bun aparține mai multor persoane, creditorul se poate îndrepta numai împotriva debitorului său, iar nu și împotriva celorlalți proprietari care nu au nicio datorie față de el[1].

Bunurile aflate în coproprietate, în cazul în care doar unul dintre coproprietari este debitor personal al creditorului urmăritor, nu pot forma obiectul urmăririi silite mai înainte de efectuarea partajului, deoarece executarea însăși nu poate avea ca obiect decât bunurile care aparțin în mod exclusiv debitorului; după împărțeală, în măsura în care au căzut în lotul debitorului, pot fi supuse urmăririi silite. Cu toate acestea, cu titlu de excepție de la regula mai sus enunțată, legea permite și *urmărirea cotei-părți determinate* a debitorului, *fără a mai solicita partajul.*

Se impune și o observație: acest text nu este aplicabil în cazul în care obiectul urmăririi l-ar forma bunurile aflate în coproprietate devălmașă, precum bunurile comune ale soților, când numai instanța de partaj poate stabili cota-parte de contribuție a fiecărui soț la dobândirea bunurilor comune[2]. Dispozițiile legii procesuale necesită a fi coroborate cu cele ale dreptului material, art. 353 NCC permițând ca, numai după urmărirea

---

[1] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 270.

[2] *G. Răducan*, op. cit., p. 148.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

bunurilor proprii ale soțului debitor, creditorul său personal să poată cere partajul bunurilor comune, însă doar în măsura necesară pentru acoperirea creanței sale, bunurile astfel partajate urmând regimul juridic al bunurilor proprii.

Prin urmare, *împărțirea bunurilor comune poate fi dispusă fie anterior declanșării urmăririi silite* pe calea dreptului comun, *fie ulterior*, în acest din urmă caz calea procedurală fiind fie aceea a contestației la executare, prin intermediul căreia se va solicita partajarea bunului proprietate comună a debitorului și a unei terțe persoane, fie tot calea dreptului comun.

Atunci când se face *pe cale de contestație la executare*, putem avea, de principiu, trei ipoteze:

a) situația în care debitorul urmărit sau terța persoană (coproprietar cu debitorul urmărit) formulează contestație la executare, invocând impedimentul legal care rezidă în starea de coproprietate, la care creditorul urmăritor răspunde cu o cerere reconvențională prin care cere instanței să dispună partajarea bunului/bunurilor coproprietate;

b) situația în care terța persoană (coproprietar cu debitorul urmărit) formulează contestație la executare în contradictoriu cu creditorul urmăritor, invocând impedimentul legal care rezidă în starea de coproprietate, iar printr-un alt capăt principal de cerere solicită instanței partajul bunului/bunurilor coproprietate, în contradictoriu cu debitorul urmărit;

c) situația în care terța persoană (coproprietar cu debitorul urmărit) formulează contestație la executare în contradictoriu cu creditorul urmăritor, invocând impedimentul legal care rezidă în starea de coproprietate, ulterior solicitând suspendarea cauzei (contestației) în temeiul art. 413 alin. (1) pct. 1 NCPC, dovedind că pe rolul instanței de drept comun se desfășoară partajul bunului/bunurilor coproprietate în contradictoriu cu debitorul urmărit. Subliniem că, într-o astfel de ipoteză, nu trebuie confundat cazul de *suspendare a judecății* de la art. 413 alin. (1) pct. 1 cu cazul de *suspendare a urmăririi silite* prevăzut de art. 817 alin. (2) teza I NCPC, care prevede expres că, până la soluționarea partajului, prin hotărâre rămasă definitivă, urmărirea imobilului este de drept suspendată.

Însă, deși legiuitorul instituie un *caz de suspendare de drept a executării*, apreciem că, pentru a se suspenda urmărirea imobilului până la soluționarea definitivă a cererii de partaj, nu este suficient ca o terță persoană să invoce un drept indiviz asupra imobilelor urmărite, ci trebuie să se și stabilească dacă persoana care cere suspendarea are un titlu din care rezultă *calitatea sa de coproprietar* al bunului urmărit silit. Precizăm, totuși, că verificarea este una formală, axată pe aparența de drept care rezultă din titlul exhibat, rămânând instanței învestite cu soluționarea partajului să aprofundeze existența și întinderea dreptului de coproprietate înscris în titlu. De asemenea, apreciem că ipoteza referitoare la suspendarea de drept a urmăririi nu este incidentă în cazul în care contestatorul are doar un drept de uzufruct asupra unei părți din imobilul urmărit.

Textul art. 817 alin. (2) teza a II-a NCPC prezintă, de asemenea, importanță și din perspectiva faptului că reglementează, ca normă specială, un *caz de suspendare legală a cursului prescripției dreptului la acțiune* împotriva debitorului coproprietar/codevălmaș, care operează de drept în cazul în care nu s-a făcut încă cerere de partaj sau, deși aceasta ar fi pe rol, nu există încă o hotărâre definitivă asupra ei, textul fiind în corelație și cu dispozițiile art. 707 alin. (1) pct. 1 NCPC. Cu alte cuvinte, cursul prescripției va reîncepe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii de partaj între debitorul urmărit și coproprietarul terț față de executarea silită.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Având în vedere că orice litigiu poate fi notat în cartea funciară, și litigiul referitor la partaj poate fi notat, însă notarea nu se va face din oficiu, ci doar la cererea creditorului, așa cum arată expres teza finală a art. 817 alin. (1) NCPC. Nu prezintă relevanță dacă cererea de notare în cartea funciară este făcută de creditor în mod personal sau prin reprezentantul său avocat, executor judecătoresc sau o altă persoană cu procură specială.

În situația în care indiviziunea vizează un singur imobil, *cota-parte aparținând debitorului poate fi urmărită în mod direct*, deoarece dispozițiile art. 817 alin. (3) NCPC prevăd posibilitatea pentru creditorii personali de a o urmări fără a mai fi necesar să ceară partajul, dacă ea este neîndoielnic stabilită și lămurită și este înscrisă, prin arătarea unei fracțiuni, în cartea funciară.

Totodată, potrivit tezei secunde a art. 817 alin. (3), coproprietarii imobilului care este urmărit pentru o parte indiviză au dreptul de a cere scoaterea la vânzare a întregului imobil aflat în indiviziune, în termen de 5 zile, care curge de la comunicarea încheierii de încuviințare a urmăririi pronunțate în condițiile art. 822 NCPC sau, în lipsa acesteia, de la data comunicării încheierii de notare în cartea funciară.

Mai precizăm că normele art. 817 alin. (1) teza I și alin. (2) au caracter imperativ, de ordine publică, astfel încât nerespectarea lor afectează valabilitatea întregii executări silite, îndreptățind debitorul și/sau partea interesată să ceară anularea tuturor formelor de executare, pe calea *contestației la executare*.

Secțiunea a 2-a. Încuviințarea urmăririi imobiliare

Art. 818. Cererea de urmărire. (1) Cererea de urmărire, însoțită de titlul executoriu şi de dovada achitării taxelor de timbru, se va îndrepta la executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se află imobilul aparținând debitorului urmărit sau unei alte persoane, dacă se urmăreşte un imobil ipotecat.

(2) Dacă se urmăreşte un imobil care se întinde însă în diferite circumscripții, cererea se va putea face la oricare dintre executorii judecătoreşti competenți să facă executarea silită, după alegerea creditorului.

(3) Cererea de urmărire va cuprinde mențiunile prevăzute la art. 663.

COMENTARIU

1. Cuprinsul cererii de urmărire. În scopul declanșării procedurii de executare silită imobiliară, creditorul va formula o cerere de urmărire pe care o va înainta executorului judecătoresc, anexând acesteia titlul executoriu în temeiul căruia dorește a se face urmărirea. Astfel cum subliniam anterior, creditorul poate solicita urmărirea bunului imobil ce aparține debitorului urmărit sau, dacă imobilul este ipotecat și înstrăinat, poate solicita demararea procedurii urmăririi bunului împotriva noii persoane ce are calitatea de proprietar al acestuia. Executarea silită are loc la cererea creditorului, *însoțită de titlul executoriu și de dovada achitării taxelor de timbru*.

Cu toate acestea, sesizăm că legiuitorul a ales să particularizeze solicitarea făcută de creditor pentru această procedură a urmăririi imobiliare. Astfel, legiuitorul nu se mai referă la cererea de încuviințare a executării silite în general, reglementată de art. 665 NCPC – deși noua reglementare, la fel ca și cea anterioară, menține regula potrivit căreia încuviințarea executării se dă pentru toate formele de executare [art. 665 alin. (4)] –, ci

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

la o *„cerere de urmărire"*. Deducem astfel că, pentru angajarea acestei forme de executare silită asupra bunurilor imobile (probabil în considerarea importanței lor valorice și economice), în cererea creditorului urmăritor adresată executorului judecătoresc și, mai apoi, instanței de executare în vederea încuviințării *trebuie să se menționeze expres că se dorește această formă de executare silită.*

Din punct de vedere practic, nu vedem însă absolut necesar să se facă două solicitări distincte, prin două cereri care ar primi număr de înregistrare diferit și ar încărca instanțele cu un plus inutil de dosare (ar fi și o defectuoasă administrare a justiției), ci apreciem că este suficient dacă în conținutul cererii adresate instanței de executare în vederea încuviințării executării se face mențiune expresă că, pe lângă celelalte forme de executare silită, se dorește și încuviințarea urmăririi silite imobiliare.

Din punctul de vedere al *conținutului*, cererea de urmărire trebuie să cuprindă, pe lângă mențiunile generale prevăzute la art. 148 NCPC, și următoarele mențiuni:

a) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului și debitorului;

b) bunul sau, după caz, felul prestației datorate;

c) modalitatea de executare în forma urmăririi silite imobiliare, solicitată expres de creditor;

d) titlul executoriu (original sau copie legalizată);

e) dovada achitării taxelor de timbru, timbrul judiciar;

f) atunci când este cazul, se vor atașa și orice alte înscrisuri utile executării.

2. Competența. Cererea de executare silită sau exclusiv cererea de urmărire silită imobiliară *se depune la executorul judecătoresc competent din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se află imobilul* aparținând debitorului urmărit sau unei alte persoane, în ipoteza în care se urmărește un imobil ipotecat.

Însă, pentru acele situații în care imobilul ar cădea în raza teritorială a mai multor circumscripții, cererea de urmărire silită imobiliară a acestuia poate fi adresată oricăruia dintre executorii judecătorești competenți să facă executarea silită, alegerea aparținând creditorului.

Textele alin. (1) și (2) ale art. 818 constituie norme de competență teritorială a executorilor judecătorești de ordine publică, asemănătoare dispozițiilor art. 117 alin. (1) și (2) NCPC referitoare la competența teritorială exclusivă a instanței judecătorești de la locul situării imobilului, inclusiv în ipoteza în care acesta cade în raza teritorială a mai multor instanțe, creditorul urmăritor găsindu-se în poziția reclamantului care adresează cererea de chemare în judecată. Ca atare, faptul că art. 818 alin. (2) lasă creditorului alegerea între executorii judecătorești care funcționează în raza instanțelor pe teritoriul cărora se află situat imobilul urmărit nu înseamnă că ne-am afla în fața unui caz de competență alternativă a executorilor judecătorești, ci tot în fața unei *competențe absolute*, deoarece legiuitorul limitează expres posibilitatea de învestire cu cererea de executare. Astfel, aceasta nu ar putea fi adresată unui executor care funcționează, de pildă, în raza curții de apel unde se află domiciliul debitorului sau domiciliul creditorului (în ambele cazuri, alta decât cea unde se află imobilul urmărit), ci poate fi adresată *numai executorilor din raza teritorială a imobilului*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 819. Înregistrarea cererii de urmărire. După înregistrarea cererii, executorul judecătoresc va solicita de îndată instanței de executare în circumscripția căreia se află imobilul încuviințarea urmăririi lui silite, dispozițiile art. 664 şi 665 aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

Executorul judecătoresc, ulterior primirii cererii, prin *încheiere* va dispune, pe de o parte, asupra înregistrării cererii de executare, iar, pe de altă parte, asupra deschiderii dosarului de executare. În ipoteza în care, pentru motive temeinice, executorul apreciază că nu poate fi deschis dosarul de executare, tot prin încheiere va refuza deschiderea acestuia.

Încheierea prin care executorul judecătoresc dispune asupra deschiderii procedurii de executare sau refuză motivat începerea executării silite va fi comunicată de îndată creditorului, acesta având posibilitatea de a formula *plângere* împotriva acesteia în termen de 15 zile, care curge de la comunicare. Competența de soluționare a plângerii aparține instanței de executare.

Din interpretarea dispozițiile art. 664 alin. (2) NCPC rezultă că plângerea se poate face exclusiv împotriva încheierii prin care executorul a refuzat deschiderea dosarului de executare, iar *nu și împotriva încheierii prin care s-a dispus deschiderea dosarului de executare* (deoarece, în acest caz, plângerea creditorului ar fi *lipsită de interes*). Din aceleași considerente, încheierea executorului judecătoresc va fi comunicată doar creditorului, acesta fiind singurul care are legitimarea procesuală activă de a formula plângere împotriva ei.

În termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii de urmărire, *executorul va solicita instanței încuviințarea executării* și va înainta, în același scop, copii certificate de pe cerere și de pe titlul executoriu. Cererea de încuviințare a executării silite se soluționează de către instanță în termen de maximum 7 zile de la înregistrarea ei la judecătorie, printr-o încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților, procedura fiind una necontencioasă. Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 48 de ore, iar motivarea încheierii se face în cel mult 7 zile de la pronunțare.

Art. 820. Încuviințarea urmăririi. (1) Încheierea de încuviințare a executării se va comunica, în copie certificată de către executorul judecătoresc, debitorului şi terțului dobânditor, dacă este cazul, însoțită de titlul executoriu şi de somație, punându-li-se în vedere ca în termen de 15 zile de la primirea acesteia să plătească întreaga datorie, inclusiv dobânzile şi cheltuielile de executare.

(2) Dacă se urmăreşte numai cota-parte aparținând debitorului din imobilul aflat în proprietate comună pe cote-părți, copii certificate ale încheierii de încuviințare a executării vor fi comunicate şi coproprietarilor, cu invitația de a-şi exercita dreptul ce le este recunoscut potrivit art. 822.

COMENTARIU

Instanța încuviințează executarea silită prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților, executorul judecătoresc alcătuind, ulterior încuviințării, un dosar de executare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Potrivit noii reglementări, încheierea de încuviințare a urmăririi silite imobiliare se comunică, în copie certificată de către executorul judecătoresc, atât debitorului, cât și terțului dobânditor, dacă este cazul, alături de titlul executoriu și de somație, cu mențiunea ca în termen de 15 zile de la primirea acesteia să plătească întreaga datorie, inclusiv dobânzile și cheltuielile de executare.

În ipoteza urmăririi unei cote-părți aparținând debitorului, executorul va comunica copii certificate ale încheierii de încuviințare a urmăririi și celorlalți coproprietari, în scopul exercitării dreptului de a cere scoaterea la vânzare a întregului imobil aflat în indiviziune, în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a urmăririi, potrivit dispozițiilor art. 817 alin. (3) teza a II-a NCPC. În lipsa unei astfel de comunicări, aceste persoane interesate vor putea exercita dreptul de la data comunicării încheierii de notare în cartea funciară, potrivit art. 821 NCPC.

Art. 821. Publicitatea urmăririi. (1) Odată cu comunicarea încheierii de încuviințare, executorul va solicita biroului teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară să dispună, în baza acesteia, notarea urmăririi imobilului în cartea funciară, cu arătarea creditorului urmăritor şi a sumei pentru care se face urmărirea.

(2) Când se urmăresc mai multe imobile, înscrise la acelaşi birou sau la birouri teritoriale de cadastru şi publicitate imobiliară diferite, pentru o creanță garantată cu ipotecă colectivă, cererea de notare a urmăririi se va înainta biroului teritorial la care este înscrisă ipoteca principală, care, după ce va săvârşi notările prevăzute de lege, va trimite din oficiu o copie de pe încheierile sale biroului de cadastru şi publicitate imobiliară unde este înscrisă ipoteca secundară.

(3) Când dreptul de proprietate este înscris numai provizoriu în favoarea debitorului, notarea se va face sub condiția justificării înscrierii provizorii. În acest caz, creditorul urmăritor va fi în drept să exercite, în numele debitorului, acțiunea pentru justificarea dreptului de proprietate.

(4) Când cererea de notare nu poate fi admisă din cauza unui impediment de carte funciară, potrivit legii, se va nota respingerea acesteia.

(5) Încheierea de admitere sau respingere a notării pronunțate de registratorul de carte funciară se va comunica, în afara creditorului urmăritor, executorului judecătoresc, precum şi persoanelor care, potrivit mențiunilor din cartea funciară, sunt interesate.

COMENTARIU

După comunicarea către executorul judecătoresc a încheierii prin care instanța a încuviințat urmărirea silită imobiliară, acesta va transmite încheierea și către biroul de cadastru și publicitate imobiliară, în vederea notării acesteia în cartea funciară.

Dacă, *ulterior notării*, o terță persoană își înscrie dreptul real asupra imobilului (indiferent dacă acesta a fost dobândit anterior sau ulterior notării), creditorul urmăritor nu este ținut de respectarea acestui drept[1]. Totuși, *în lipsa notării* încheierii de încuviințare a urmăririi silite imobiliare în cartea funciară, prin raportare la dispozițiile art. 887 NCC, drepturile reale dobândite ulterior încheierii nu vor putea fi opuse terților dobânditori de bună-credință din moment ce nu au fost înscrise în cartea funciară [dispozițiile

[1] A se vedea şi *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1438.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

art. 887 alin. (2) NCC prevăd că, „(...) în cazul vânzării silite, dacă urmărirea imobilului nu a fost în prealabil notată în cartea funciară, drepturile reale astfel dobândite nu vor putea fi opuse terților dobânditori de bună-credință"].

O situație specială prevăzută de art. 821 alin. (3) NCPC apare în cazul în care debitorul are *înscris doar provizoriu în cartea funciară dreptul de proprietate asupra imobilului urmărit*. În această ipoteză, notarea încheierii în cartea funciară va avea loc sub condiția justificării ulterioare a înscrierii, caz în care creditorului i se recunoaște dreptul de a exercita acțiunea pentru dovedirea dreptului de proprietate al debitorului asupra imobilului urmărit. În opinia noastră, deși legiuitorul îi recunoaște creditorului un asemenea drept la acțiune, aceasta nu înseamnă că va acționa în nume personal, ci indirect, în numele debitorului său, *pe calea acțiunii oblice* (subrogatorii).

Dispoziția dată prin încheiere de registratorul de carte funciară prin care s-a admis sau respins notarea (din cauza unor impedimente de carte funciară) se va regăsi în cuprinsul cărții funciare.

Încheierea de admitere sau de respingere a notării pronunțată de registratorul de carte funciară se va comunica atât creditorului urmăritor, executorului judecătoresc, cât și persoanelor care, potrivit mențiunilor din cartea funciară, sunt interesate. Prin *persoane interesate* în sensul cărții funciare se înțeleg persoanele care au înscris un drept, indiferent de natura sa (real sau de creanță), în cartea funciară a imobilului urmărit.

Dispozițiile art. 821 trebuie corelate, după caz, și cu cele ale art. 704 alin. (2) NCPC, în ipoteza reluării urmăririi silite a unui imobil.

Art. 822. Vânzarea în întregime a imobilului aflat în coproprietate. (1) Coproprietarii imobilului urmărit pentru o parte indiviză vor putea exercita dreptul de a cere scoaterea la vânzare a întregului imobil aflat în indiviziune, în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a urmăririi ori, în lipsă, de la data comunicării încheierii de notare a acesteia în cartea funciară.

(2) Cererea nu va fi admisă decât dacă va fi semnată de toți coproprietarii şi dacă va fi depusă personal ori, în lipsă, prin mandatar având procură specială. Dacă cererea acestora a fost legalizată de notarul public sau certificată de avocat, ea va putea fi depusă de oricare dintre coproprietari, personal sau prin reprezentant, ori va putea fi, de asemenea, transmisă prin poştă, după caz.

(3) Executorul, primind cererea, va dispune scoaterea la vânzare a întregului imobil, prin încheiere, dată fără citarea părților, care se va comunica creditorului urmăritor.

COMENTARIU

Norma art. 822 are caracter de noutate şi constituie o soluție propusă de legiuitor pentru ipoteza în care debitorul urmărit nu are proprietatea exclusivă asupra unui bun imobil, ci acesta este deținut în coproprietate cu alte persoane, care sunt *terți față de raportul juridic execuțional*. Soluția propusă este de natură a satisface interesele creditorului, dar și pe cele ale coproprietarilor care sunt terți față de executare, plecând de la ideea că uneori este mai bine să se recurgă la vânzarea bunului și împărțirea prețului potrivit cotelor-părți determinate (partea cuvenită debitorului urmărit urmând a fi încasată de creditorul urmăritor în contul creanței sale), decât să ajungă în indiviziune cu o persoană străină (adjudecatarul).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De altfel, dispozițiile art. 822 alin. (1) se interpretează prin coroborare cu cele ale art. 817 NCPC, însă numai în ceea ce privește coproprietatea indiviză, nu și coproprietatea pe cote-părți, față de aceasta din urmă neputându-se reține incidența prevederilor art. 822. În acest sens, în raport de dispozițiile art. 817 NCPC, creditorii personali ai unui debitor care are calitatea de indivizar sau codevălmaș nu vor putea să urmărească partea acestuia din imobilele aflate în proprietate comună, ci vor trebui să ceară mai întâi partajul acestora, regula în materie fiind aceea a partajării bunului imobil anterior executării cotei-părți din imobilul aparținând debitorului.

Prin prevederile art. 822 se reglementează, practic, o *excepție* de la regula prevăzută de art. 817 alin. (1) privind necesitatea partajului în cazul coproprietății indivize/devălmașe, coproprietarii având dreptul de a solicita vânzarea în întregime a imobilului, urmând ca sumele obținute cu titlu de preț al vânzării să fie distribuite ulterior între ei. În acest context, nu mai este necesară obținerea partajului, executarea silită putând continua prin vânzarea în integralitate a imobilului.

Cererea prin care proprietarii indivizari ai imobilului solicită vânzarea silită a acestuia *trebuie formulată în termen de 5 zile* de la comunicarea încheierii de încuviințare a urmăririi ori, în lipsa acesteia, de la data comunicării încheierii de notare în cartea funciară. Termenul de 5 zile prevăzut de art. 822 alin. (1) fiind un termen legal imperativ, nerespectarea acestuia ar putea fi sancționată cu decăderea în condițiile art. 185 NCPC (sancțiunea în acest caz fiind, totuși, de ordine privată), fiind incidente și dispozițiile relative la repunerea în termen de la art. 186 NCPC.

Totuși, această posibilitate legală nu poate fi pusă în practică decât cu respectarea cerințelor impuse de alineatul secund al art. 822, respectiv necesitatea *acordului tuturor coproprietarilor* devălmași/indivizi, exprimat prin semnarea de către fiecare dintre ei (personal sau prin mandatar cu procură specială) a cererii prin care se solicită executorului judecătoresc scoaterea la vânzare a imobilului în integralitatea sa. Pentru facilitarea procedurii, cea de-a doua teză a art. 822 alin. (2) stipulează că cererea poate fi depusă de oricare dintre coproprietari, personal sau prin reprezentant, ori va putea fi transmisă prin poștă dacă, în prealabil, aceasta a fost legalizată de notarul public sau certificată de avocat.

După primirea și înregistrarea cererii, *executorul va dispune prin încheiere*, dată „fără citarea părților", scoaterea la licitație publică a întregului imobil. Încheierea va fi comunicată și creditorului. Sintagma „dată fără citarea părților" pare impropriu aleasă de legiuitor, în contextul în care se discută de o procedură necontencioasă nejudiciară, efectuată de executorul judecătoresc, potrivit atribuțiilor sale specifice. Probabil intenția legiuitorului a fost aceea de a accentua faptul că nu este necesară prezența coproprietarilor, a debitorului și a creditorului la emiterea încheierii de scoatere la vânzare, fiind suficientă existența cererii semnate, eventual legalizată sau certificată, în condițiile alineatului precedent.

Art. 823. Suspendarea urmăririi la cererea debitorului. (1) După primirea încheierii de încuviințare a urmăririi, debitorul poate cere instanței de executare, în termen de 10 zile de la comunicare, să îi încuviințeze ca plata integrală a datoriei, inclusiv dobânzile şi cheltuielile de executare, să se facă din veniturile nete ale imobilelor sale, chiar neurmărite, sau din alte venituri ale sale, pe timp de 6 luni.

(2) Instanța sesizată potrivit alin. (1) va cita părțile în camera de consiliu şi se va pronunța de îndată prin încheiere definitivă. În caz de admitere a cererii debitorului, instanța va dispune suspendarea urmăririi silite imobiliare, încheierea fiind comunicată şi executorului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Suspendarea urmăririi se va comunica, prin grija executorului, chiriaşilor şi arendaşilor sau altor debitori care, de la data comunicării, vor consemna toate sumele scadente în viitor la unitatea prevăzută de lege şi vor depune recipisa de consemnare la executorul judecătoresc.

(4) Venitul afectat va servi în mod exclusiv pentru acoperirea creanței creditorului urmăritor.

(5) Pentru motive temeinice, creditorul poate solicita instanței reluarea urmăririi înainte de expirarea termenului de 6 luni, dispozițiile alin. (2) fiind aplicabile în mod corespunzător.

COMENTARIU

În termen de 10 zile de la comunicarea somației de plată, debitorul poate solicita instanței de executare să îi încuviințeze să își achite creanța integrală, precum și dobânzile și cheltuielile generate de executare din veniturile imobilului urmărit sau din alte venituri ale sale, timp de *6 luni*. Soluționarea acestei cereri se va face în camera de consiliu[1], cu citarea părților, în procedură contencioasă, instanța pronunțând o *încheiere definitivă* de admitere sau de respingere a cererii debitorului. În caz de admitere a cererii, instanța va dispune suspendarea executării. *Per a contrario*, dacă instanța respinge solicitarea, soluția nu este supusă niciunei căi de atac, iar executarea silită își va urma cursul firesc.

Se observă că una dintre condițiile prevăzute de art. 823 pentru ca instanța să încuviințeze o astfel de executare, pe o durată de maximum 6 luni asupra veniturilor imobilului sau veniturilor debitorului, este aceea ca *aceste venituri să fie suficiente pentru plata integrală a datoriei*. Situația reclamă o procedură contencioasă și administrarea de probe. În privința probațiunii, fiind vorba despre dovedirea unei situații de fapt, aceasta va putea fi dovedită cu orice mijloace de probă de către debitor, în principal cu înscrisurile care atestă veniturile și drepturile sale asupra bunurilor mobile și imobile, însă este posibilă și audierea de martori, de principiu, în completarea acestor înscrisuri. Ar mai trebui precizat că, deși legiuitorul nu distinge, având în vedere caracterul procedurii de executare, apreciem că soluționarea unei astfel de cereri va trebui să se facă cu celeritate, iar eventualele termene acordate să fie foarte scurte, pentru a nu prejudicia interesele creditorului.

Din modul de formulare a textului legal deducem că termenul de 6 luni pentru care poate fi dispusă suspendarea nu poate fi scurtat, deoarece legea nu lasă la latitudinea instanței vreun drept de apreciere asupra duratei pentru care să dispună suspendarea[2]. Ca natură juridică, termenul de 6 luni care poate fi acordat debitorului de către instanță în condițiile art. 823 alin. (1) nu este altceva decât un *termen de grație* (un termen jurisdicțional și suspensiv, în favoarea debitorului).

În caz de admitere a cererii cu consecința suspendării executării, instanța va dispune trimiterea încheierii de suspendare executorului, care o va comunica chiriașilor și arendașilor sau altor debitori care, de la data comunicării, vor consemna toate sumele scadente în viitor la unitatea prevăzută de lege și vor depune recipisa de consemnare la executorul judecătoresc. Ca efect al suspendării urmăririi silite dispuse în condițiile

---

[1] Dispozițiile tranzitorii cuprinse în Legea nr. 2/2013 nu afectează această prevedere, dat fiind caracterul special al normei.

[2] În același sens, *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1442.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

art. 823 NCPC, pe durata celor 6 luni acordate, trebuie observat că nu curg nici termenul de perimare, nici prescripția executării silite.

Pentru motive temeinice, creditorul poate solicita instanței *reluarea urmăririi chiar înainte de expirarea termenului de 6 luni*, instanța astfel sesizată urmând a cita părțile în camera de consiliu, unde, după ascultarea acestora și verificarea susținerilor creditorului, se va pronunța de îndată printr-o *încheiere definitivă*, nesupusă, deci, niciunei căi de atac.

Legiuitorul nu detaliază în ce ar trebui să constea „*motivele temeinice*" pe care trebuie să le dovedească creditorul pentru reluarea urmăririi înainte de împlinirea termenului de 6 luni, în literatura de specialitate arătându-se că acestea ar putea privi fie imposibilitatea realizării creanței din veniturile propuse de debitor, fie insuficiența acestora, fie din cauza culpei debitorului[1]. Oricum, instanța nu va putea lua act de simplele susțineri ale creditorului, ci acesta, ca orice parte care declanșează o acțiune, are sarcina probei potrivit art. 249 NCPC, deci va trebui să dovedească temeinicia solicitării sale.

Art. 824. Concursul de urmăriri imobiliare. În cazul când mai mulți creditori au început urmăriri asupra aceluiaşi imobil, ele se vor conexa de către instanță, la cererea oricăruia dintre ei sau a oricăruia dintre executorii judecătoreşti, în condițiile prevăzute la art. 653.

COMENTARIU

Este posibil ca mai mulți creditori să urmărească același imobil sau aceleași imobile ale debitorului urmărit. În această ipoteză, urmăririle începute se vor conexa de către instanță, la cererea oricăruia dintre creditori sau executori judecătorești.

Competența de conexare a urmăririlor revine instanței de executare în circumscripția căreia a început prima executare. Aceasta va dispune să se facă o singură executare de către executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, iar dacă executările sunt în același stadiu, de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea, trimițând dosarele conexate la executorul desemnat.

Instanța, prin încheiere, se va pronunța și asupra cheltuielilor de executare efectuate până în momentul conexării.

Desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat, dispoziție procedurală menită să asigure accelerarea procedurii de executare silită.

Art. 825. Modalități de valorificare. Imobilele urmărite silit se valorifică prin modalitățile de vânzare prevăzute la art. 753-755, care se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

Imobilul obiect al executării silite va putea fi valorificat prin următoarele forme ale vânzării:

a) prin intermediul *vânzării amiabile*, caz în care, în raport de prevederile art. 753 NCPC, executorul judecătoresc, după obținerea în prealabil a acordului creditorului, îi poate permite debitorului să procedeze el însuși la valorificarea bunurilor sechestrate,

[1] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ipoteză în care debitorul este obligat să îl informeze în scris pe executor despre ofertele primite;

b) prin intermediul *vânzării directe* (art. 755 NCPC), executorul judecătoresc poate proceda, cu acordul ambelor părți, la valorificarea bunurilor urmărite prin vânzare directă cumpărătorului care oferă cel puțin prețul stabilit conform valorii de circulație a imobilului, raportată la prețurile medii de piață din localitatea respectivă;

– prin intermediul *vânzării silite*, care este cea mai cunoscută și uzitată formă a valorificării imobilului în vederea satisfacerii creanței creditorului și care devine incidentă în lipsa acordului părților sau dacă vânzarea directă ori amiabilă nu se realizează, executorul judecătoresc procedând la vânzarea prin licitație publică a bunurilor imobile sechestrate.

Secțiunea a 3-a. Efectele urmăririi

Art. 826. Inopozabilitatea unor drepturi. Drepturile reale, precum şi orice alte drepturi înscrise după notarea urmăririi imobilului în cartea funciară nu vor putea fi opuse creditorului urmăritor şi adjudecatarului, în afară de cazurile expres prevăzute de lege ori de cazul în care creditorul sau adjudecatarul s-a declarat de acord cu acel drept ori debitorul sau terțul dobânditor a consemnat sumele necesare acoperirii creanțelor ce se urmăresc, inclusiv dobânzile şi cheltuielile de executare.

COMENTARIU

Articolul 826 NCPC reia textul art. 497 alin. (4) CPC 1865, cu o adăugire care constituie o modificare deosebit de importantă, în sensul extinderii inopozabilității nu doar la drepturile reale, ci și la *„orice alte drepturi"* înscrise în cartea funciară, lărgind astfel sfera actelor pe care creditorul sau adjudecatarul le-ar putea ignora. Astfel, din momentul în care urmărirea a fost notată în cartea funciară a imobilului supus executării silite, *orice act de înstrăinare sau constituire cu privire la imobilul urmărit este inopozabil creditorului urmăritor și adjudecatarului*.

Cu alte cuvinte, dacă o terță persoană și-ar înscrie dreptul real asupra imobilului urmărit ulterior notării urmăririi, indiferent dacă dreptul a fost dobândit anterior sau ulterior notării (textul nefăcând vreo distincție în acest sens), creditorul urmăritor și adjudecatarul nu vor fi ținuți să respecte acest drept. Totuși, de la această regulă legiuitorul a prevăzut două *excepții*, și anume:

a) creditorul sau adjudecatarul s-a declarat de acord cu acel drept notat în cartea funciară; având în vedere consecințele pe care acest acord le produce, el trebuie să fie expres, neputând fi dedus din tăcerea persoanelor implicate[1];

b) debitorul sau terțul dobânditor a consemnat sumele necesare acoperirii creanțelor ce se urmăresc, inclusiv dobânzile și cheltuielile de executare.

Dispozițiile art. 826 trebuie corelate și cu cele ale art. 876 alin. (2) NCC, care dispun că, pe lângă drepturile reale ce au ca obiect bunurile imobile, în condițiile legii, „pot fi înscrise în cartea funciară și alte drepturi, fapte sau raporturi juridice, dacă au legătură cu imobilele cuprinse în cartea funciară", iar prevederile art. 902 alin. (2) NCC enumeră actele sau faptele supuse notării, altele decât cele care sunt prevăzute expres de lege în diferite materii, respectiv:

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1438.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

– punerea sub interdicție judecătorească și ridicarea acestei măsuri;

– cererea de declarare a morții unei persoane fizice, hotărârea judecătorească de declarare a morții și cererea de anulare sau de rectificare a hotărârii judecătorești de declarare a morții;

– calitatea de bun comun a unui imobil;

– convenția matrimonială, precum și modificarea sau, după caz, înlocuirea ei;

– destinația unui imobil de locuință a familiei;

– locațiunea și cesiunea de venituri;

– aportul de folosință la capitalul social al unei societăți;

– interdicția convențională de înstrăinare sau de grevare a unui drept înscris;

– vânzarea făcută cu rezerva dreptului de proprietate;

– dreptul de a revoca sau denunța unilateral contractul;

– pactul comisoriu și declarația de rezoluțiune sau de reziliere unilaterală a contractului;

– antecontractul și pactul de opțiune;

– dreptul de preempțiune născut din convenții;

– intenția de a înstrăina sau de a ipoteca;

– schimbarea rangului ipotecii, poprirea, gajul sau constituirea altei garanții reale asupra creanței ipotecare;

– deschiderea procedurii insolvenței, ridicarea dreptului de administrare al debitorului supus acestei măsuri, precum și închiderea acestei proceduri;

– sechestrul, urmărirea imobilului, a fructelor ori veniturilor sale;

– acțiunea în prestație tabulară, acțiunea în justificare și acțiunea în rectificare;

– acțiunile pentru apărarea drepturilor reale înscrise în cartea funciară, acțiunea în partaj, acțiunile în desființarea actului juridic pentru nulitate, rezoluțiune ori alte cauze de ineficacitate, acțiunea revocatorie, precum și orice alte acțiuni privitoare la alte drepturi, fapte, alte raporturi juridice în legătură cu imobilele înscrise;

– punerea în mișcare a acțiunii penale pentru o înscriere în cartea funciară săvârșită printr-o faptă prevăzută de legea penală.

De altfel, dispozițiile art. 902 alin. (1) NCC prevăd că „drepturile, faptele sau alte raporturi juridice prevăzute la art. 876 alin. (2) devin opozabile terților persoane exclusiv prin notare, dacă nu se dovedește că au fost cunoscute pe altă cale, în afara cazului în care din lege rezultă că simpla cunoaștere a acestora nu este suficientă pentru a suplini lipsa de publicitate", cu mențiunea că, potrivit art. 902 alin. (3) NCC, în materie de carte funciară, în sensul acestui articol, „prin terți se înțelege orice persoană care a dobândit un drept real sau un alt drept în legătură cu imobilul înscris în cartea funciară".

De asemenea, potrivit art. 903 NCC, pot fi notate în cartea funciară, „fără însă ca opozabilitatea față de terți să depindă de această înscriere":

– incapacitatea sau restrângerea, prin efectul legii, a capacității de exercițiu ori de folosință;

– declarația de utilitate publică în vederea exproprierii unui imobil;

– orice alte fapte sau raporturi juridice care au legătură cu imobilul și care sunt prevăzute în acest scop de lege.

Tot astfel, prin art. 904 NCC, se reglementează și notarea intenției de a înstrăina sau de a ipoteca, iar art. 906 din același cod reglementează notarea antecontractelor și a pactelor de opțiune.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Subliniem însă faptul că, potrivit art. 76 din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicarea a Codului civil, prevederile art. 876-915 NCC referitoare la cazurile, condițiile, efectele și regimul înscrierilor în cartea funciară „se aplică numai actelor și faptelor juridice încheiate sau, după caz, săvârșite ori produse după intrarea în vigoare a Codului civil".

Art. 827. Locațiunea şi cesiunea de venituri. (1) Închirierile sau arendările, precum şi cesiunile de venituri făcute de debitor sau terțul dobânditor după data notării urmăririi nu vor fi opozabile creditorului urmăritor şi adjudecatarului.

(2) Închirierile sau arendările anterioare notării sunt opozabile, în condițiile legii, atât creditorilor urmăritori, cât şi adjudecatarului. Cu toate acestea, adjudecatarul nu este ținut să respecte locațiunea atunci când prețul convenit este mai mic cu o treime decât prețul pieței sau mai mic față de cel rezultat din locațiunile precedente.

(3) Plățile de chirii sau arenzi efectuate debitorului urmărit înainte de scadență nu pot fi însă opuse creditorilor urmăritori şi adjudecatarului decât dacă sunt notate în cartea funciară. Dispozițiile alin. (2) teza a doua rămân aplicabile.

COMENTARIU

Actele de închiriere sau de arendare ori cesiunile de venituri făcute de debitor sau deținător ulterior notării urmăririi în cartea funciară nu sunt opozabile creditorului urmăritor și nici adjudecatarului. În schimb, dacă aceste acte s-au încheiat anterior notării urmăririi, vor fi opozabile creditorului urmăritor sau adjudecatarului, în condițiile legii.

Practic, situația juridică a închirierilor, arendărilor sau cesiunilor depinde de *momentul* în care acestea au fost făcute.

Opozabilitatea contractelor de închiriere sau de arendare ori a cesiunile de venituri făcute de debitor sau deținător, după caz, vor fi opozabile creditorului urmăritor sau adjudecatarului, numai dacă au fost încheiate anterior notării urmăririi în cartea funciară, cu excepția situației în care prețul convenit este mai mic cu o treime decât prețul pieței sau mai mic față de cel rezultat din locațiunile precedente, ipoteză în care adjudecatarul nu mai este ținut să respecte locațiunea.

De asemenea, chiriile sau arenzile plătite debitorului anterior de scadență pot fi opuse creditorului urmăritor sau adjudecatarului numai dacă sunt constatate prin înscris cu dată certă[1]. Articolul 827 alin. (3) NCPC stabilește că „plățile de chirii sau arenzi" care au fost făcute către debitorul urmărit anterior scadenței nu pot fi opuse creditorilor urmăritori și adjudecatarului decât „dacă sunt notate în cartea funciară a imobilului".

Apreciem că exprimarea legiuitorului este improprie. Se naște întrebarea: ce să fie notat în cartea funciară a imobilului? Gramatical vorbind, răspunsul ar fi „plata" chiriilor sau arenzilor. Dar cine ar face o astfel de notare în cartea funciară? Dovada plății se face cu chitanța liberatorie, de regulă, nefiind necesară vreo înscriere în cartea funciară, care, de altfel, ar fi și inutilă și nefuncțională. Din acest punct de vedere, textul din vechea reglementare, respectiv art. 498 alin. (3) CPC 1865, era mult mai clar, întrucât se referea la necesitatea ca plata chiriilor sau arenzilor să fie constată prin „înscrisuri cu dată certă".

În opinia noastră, deși textul art. 827 alin. (3) pare neclar, credem că legiuitorul se referă, de fapt, tot la necesitatea înscrierii în cartea funciară a actului juridic care

[1] *G. Răducan*, op. cit., p. 192.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

generează obligația de plată a acestor chirii, arenzi etc. anterior notării urmăririi, iar, *de lege ferenda,* ar trebui reformulat acest text, eventual cu obligativitatea dovedirii efectuării plății prin înscrisuri cu dată certă.

Secțiunea a 4-a. Vânzarea la licitație publică

§1. Formalitățile premergătoare vânzării

Art. 828. Procesul-verbal de situație. (1) După comunicarea încheierii de încuviințare a executării şi notarea în cartea funciară a urmăririi silite, executorul judecătoresc, în vederea identificării imobilului urmărit şi a prețuirii lui, va încheia un proces-verbal de situație, care va cuprinde, pe lângă mențiunile prevăzute la art. 838 alin. (1) lit. a)-c), e) şi m), elemente privind descrierea imobilului urmărit, precum şi, dacă este cazul, obligațiile fiscale cu privire la imobil şi sumele datorate cu titlu de cotă de contribuție la cheltuielile asociației de proprietari. În cazul în care debitorul nu furnizează aceste elemente în condițiile art. 627, executorul judecătoresc va face demersurile prevăzute la art. 659 spre a obține înscrisurile şi relațiile care fac posibile identificarea imobilului urmărit şi evaluarea sa. În invitația comunicată debitorului potrivit art. 627, executorul judecătoresc, sub sancțiune de nulitate a executării, va indica debitorului că, în lipsa unor relații, însoțite de acte doveditoare, privind descrierea imobilului spre a face posibilă evaluarea, se va recurge la demersurile prevăzute la art. 659. În toate cazurile, în vederea identificării imobilului, executorul judecătoresc are dreptul să se deplaseze la locul situării imobilului.

(2) În cazul în care imobilul supus urmăririi nu este înscris în cartea funciară, executorul judecătoresc va solicita biroului de cadastru şi publicitate imobiliară, în numele debitorului, deschiderea cărții funciare, în baza unei documentații cadastrale întocmite de o persoană autorizată şi a titlurilor de proprietate obținute, când este cazul, în condițiile art. 659. Cheltuielile necesare vor fi avansate de creditor şi vor fi imputate debitorului cu titlu de cheltuieli de executare silită, în condițiile art. 669.

COMENTARIU

Procesul-verbal de situație este actul procesual prin intermediul căruia executorul judecătoresc va identifica imobilul urmărit și va stabili valoarea acestuia. Întocmirea lui se va desfășura după comunicarea încheierii de încuviințare a executării și notarea în cartea funciară a urmăririi silite.

Noua reglementare conține mai multe elemente de noutate, însă, de departe, cea mai relevantă noutate constă în faptul că se permite executorului judecătoresc să facă un proces-verbal de situație *fără să fie în mod necesar nevoie să se deplaseze la locul imobilului*, deși, în opinia noastră, o astfel de soluție este criticabilă.

S-ar putea susține că nu descrierea făcută de executor imobilului este esențială, dacă imobilul are carte funciară deschisă, însă, pe de o parte, nu toate imobilele sunt înscrise în cartea funciară, iar, pe de altă parte, datele existente în cartea funciară referitoare la imobil nu sunt de natură a permite decât identificarea, iar nu și evaluarea acestuia. Or,

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

textul art. 828 alin. (1) teza I stipulează expres că, în scopul „identificării imobilului urmărit și a *prețuirii* lui" (s.n.), executorul va încheia acest proces-verbal.

Credem că nu întâmplător în reglementarea anterioară nerespectarea dispoziției relative la obligativitatea deplasării executorului la locul situării imobilului era sancționată cu nulitatea procesului-verbal și a actelor de executare îndeplinite în baza acestuia. De altfel, în literatura de specialitate s-a precizat că descrierea imobilului este necesară pentru ca cei interesați să aibă la dispoziție cât mai multe elemente înainte de a se înscrie la licitație[1].

În vederea identificării imobilului, executorul judecătoresc îi va cere debitorului *lămuriri în scris* în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silite, potrivit dispozițiilor art. 627 alin. (2) NCPC.

Pentru situațiile în care *debitorul va refuza furnizarea acestor informații* executorului, în condițiile art. 659 NCPC, acesta din urmă va solicita persoanelor care datorează sume de bani debitorului urmărit ori dețin bunuri ale acestuia supuse urmăririi să comunice în scris toate informațiile necesare pentru efectuarea executării. Ei sunt ținuți să declare întinderea obligațiilor lor față de debitorul urmărit, eventuale modalități care le-ar putea afecta, sechestre anterioare, cesiuni de creanță, subrogații, preluări de datorie, novații, precum și orice alte acte sau fapte de natură să modifice conținutul ori părțile raportului obligațional sau regimul juridic al bunului deținut.

Însă teza a III-a a art. 828 alin. (1) stabilește că *omisiunea* executorului judecătoresc de a menționa în invitația comunicată debitorului potrivit art. 627 NCPC că, în lipsa acordării relațiilor privind descrierea imobilului, însoțite de acte doveditoare, spre a face posibilă evaluarea, se va recurge la demersurile prevăzute la art. 659 NCPC este sancționată cu *nulitatea executării*. Este un caz de nulitate expresă, *necondiționată de existența unei vătămări*, în sensul art. 176 NCPC.

În fine, teza finală a art. 828 alin. (1) prevede că, în toate cazurile, în vederea identificării imobilului, *executorul judecătoresc are dreptul să se deplaseze la locul situării imobilului*. Așa cum arătam mai sus, nu mai este vorba despre o obligație a executorului, ci despre o posibilitate, un drept pe care îl are acesta. În opinia noastră, este recomandabil să se uzeze întotdeauna de această posibilitate, pentru că numai într-un asemenea mod pot fi evitate o serie de erori, de inconveniente sau de contestații ulterioare. De pildă, există diferențe relevante între o construcție edificată „la roșu" și una finalizată, după cum pot exista lucrări adăugate care nu figurează încă înscrise în cartea funciară sau în documentația aflată la îndemâna executorului etc.

Din punctul de vedere al *conținutului*, procesul-verbal de situație va cuprinde:

– denumirea și sediul organului de executare;

– numărul dosarului de executare;

– numele executorului judecătoresc;

– titlul executoriu în temeiul căruia se face urmărirea imobiliară;

– semnătura și ștampila executorului judecătoresc;

– elemente privind descrierea imobilului urmărit;

– obligațiile fiscale cu privire la imobil și sumele datorate cu titlu de cotă de contribuție la cheltuielile asociației de proprietari, atunci când este cazul.

---

[1] A se vedea și *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1434.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Subliniem faptul că mențiunile referitoare la denumirea și sediul organului de executare, numele executorului judecătoresc, semnătura și ștampila executorului judecătoresc sunt prevăzute sub sancțiunea *nulității absolute* a procesului-verbal astfel întocmit, fiind vorba despre o nulitate necondiționată de existența unei vătămări (în sensul art. 176 NCPC), prevăzută expres de art. 838 alin. (2) NCPC.

Pentru situațiile în care *imobilul supus urmăririi nu este înscris în cartea funciară*, executorul judecătoresc va dispune, potrivit art. 829 alin. (2) NCPC, întocmirea planurilor cadastrale de către o persoană specializată în acest sens, în vederea deschiderii cărții funciare pentru acest imobil. Ulterior întocmirii documentației de carte funciară, pe cheltuiala creditorului urmăritor, executorul va solicita deschiderea cărții funciare a imobilului, în numele debitorului urmărit. Acest text se corelează și cu prevederile art. 859 alin. (2) NCPC referitoare la evicțiune.

Art. 829. Evacuarea debitorului. În cazul în care debitorul sau terțul dobânditor ocupă el însuşi imobilul urmărit, la cererea creditorului sau a executorului, instanța de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea sa din imobil, în tot sau în parte, fie de îndată, fie într-un anumit termen.

COMENTARIU

Acest text este cu totul inedit, necunoscut sub nicio formă vechii reglementări, în plus pare și atipic, deoarece prevede evacuarea unui proprietar din propriul bun imobil, anterior adjudecării. De altfel, norma legală circumstanțiază expres atât persoana care are calitatea procesuală activă într-o asemenea cerere de evacuare (în persoana creditorului urmăritor), precum și persoana care are calitatea procesuală pasivă (debitorul urmărit sau, după caz, terțul dobânditor al bunului). Norma este *de strictă interpretare și aplicare*, astfel încât subliniem că ea nu va putea fi aplicată prin analogie altor situații.

Dintr-un alt punct de vedere, credem că este vorba despre o *măsură vremelnică*, cu caracter provizoriu, care ar putea fi luată doar ca măsură excepțională. Textul este criticabil, în opinia noastră, sub mai multe aspecte. Pe de o parte, este dificil de acceptat o asemenea soluție din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor omului, *o asemenea ingerință fiind neproporțională și nerezonabilă în raport cu scopul pentru care s-ar putea dispune*, astfel că nu ne-ar surprinde ca în viitor să fie învestită Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate a acestui text legal. Trebuie, oricum, găsit un criteriu de proporționalitate între ceea ce urmărește creditorul și ceea ce apără debitorul său, astfel încât trebuie să admitem că o astfel de măsură, chiar excepțională, dacă ar fi să se dispună, ar trebui să se întâmple doar dacă este vorba de ceva foarte grav, foarte important care să o justifice, or, nu credem că evacuarea se poate dispune decât pentru o limită de timp, prefigurată în hotărârea judecătorească în mod expres.

Pe de altă parte, textul este criticabil și pentru faptul că, pentru o măsură atât de gravă, *legiuitorul ar fi trebuit să indice în ce condiții se poate recurge la aceasta*. Nici măcar sintagma generică „motive temeinice" nu o întâlnim în conținutul normei, ci o vagă precizare, în sensul că instanța va putea decide „după împrejurări". Practic, este lăsat totul la latitudinea instanței, care nu are la îndemână niciun criteriu obiectiv de apreciere, ceea ce nu ni se pare în regulă, având în vedere severitatea măsurii.

Într-un asemenea context legislativ, nu ne putem imagina decât o serie de situații cu adevărat excepționale în care s-ar putea lua o asemenea măsură. De pildă, atunci când

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

există date certe că debitorul nu se află în deplinătatea facultăților mintale sau că este piroman etc., existând un pericol de a-și distruge, de a-și incendia propriul imobil, făcând astfel imposibilă recuperarea creanței prin urmărire silită imobiliară, în condițiile în care nu există nici alte posibilități de îndestulare.

Dacă însă concepem că evacuarea în condițiile art. 829 NCPC este, de fapt, doar o măsură temporară, provizorie, atunci ne putem imagina că s-ar putea recurge la ea în cazul în care executorul trebuie să deschidă cartea funciară a imobilului în condițiile art. 828 alin. (2) NCPC, iar debitorul urmărit nu permite accesul expertului cadastral care trebuie să facă măsurătorile necesare la imobil. Într-o astfel de ipoteză, instanța de executare ar putea încuviința, într-o procedură contradictorie, evacuarea debitorului din imobil pe o perioadă scurtă de timp, necesară efectuării expertizei de specialitate. Un argument ar fi și acela că, din punct de vedere topografic, art. 829 este imediat subsecvent dispozițiilor art. 828 alin. (2).

Competența de soluționare a cererii în evacuare întemeiate pe art. 829 aparține instanței de executare, aceeași care a încuviințat și cererea de urmărire silită imobiliară. Deși textul nu face nicio referire expresă, deducem că hotărârea care se pronunță asupra cererii în evacuare este *executorie* și este *supusă apelului*, în termenul special de 10 zile, prevăzut de art. 650 alin. (3) NCPC, care curge de la comunicarea hotărârii.

Având în vedere că dispozițiile art. 829 stabilesc că evacuarea se va dispune „după împrejurări" și „de îndată" sau „într-un anumit termen", textul trebuie corelat și cu prevederile art. 895 NCPC, care statuează asupra faptului că nicio evacuare din imobilele cu destinație de locuință nu poate fi făcută de la data de 1 decembrie și până la data de 1 martie a anului următor, decât dacă creditorul face dovada că, în sensul dispozițiilor legislației locative, el și familia sa nu au la dispoziție o locuință corespunzătoare ori că debitorul și familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată. Totuși, precizăm că această situație de excepție nu este incidentă în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu, o locuință și nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniștea publică.

Art. 830. Administrarea imobilului urmărit. (1) Pe data comunicării încheierii de încuviințare a executării, debitorul sau, după caz, terțul dobânditor este decăzut din dreptul de a efectua acte de administrare asupra imobilului urmărit.

(2) Executorul judecătoresc va numi un administrator-sechestru care să asigure administrarea imobilului, încasarea veniturilor, efectuarea cheltuielilor necesare şi apărarea în litigiile privitoare la acest bun.

(3) Când debitorul însuşi sau terțul dobânditor este administratorul-sechestru al imobilului urmărit, executorul judecătoresc îi va preda imobilul cu acest titlu.

COMENTARIU

După momentul comunicării încheierii de încuviințare a executării silite, debitorul sau terțul dobânditor nu mai poate face niciun act de administrare a imobilului, ei fiind decăzuți din acest drept.

Numirea de către executorul judecătoresc a unui administrator-sechestru care să asigure administrarea imobilului, încasarea veniturilor, efectuarea cheltuielilor necesare și apărarea în litigiile privitoare la acest bun este obligatorie.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dacă administrator-sechestru nu este numit creditorul sau debitorul, ar trebui ca terțul desemnat să nu fie o persoană interesată în legătură cu modul în care este finalizată urmărirea[1].

Pentru situațiile în care debitorul sau terțul dobânditor devine administrator-sechestru al imobilului, ei vor administra bunul în raport de această nouă calitate.

În materie fiscală, potrivit dispozițiilor cuprinse în art. 155 C. proc. fisc, la instituirea sechestrului și în tot cursul executării silite, organul de executare poate numi un administrator-sechestru, dacă această măsură este necesară pentru administrarea imobilului urmărit, a chiriilor, a arendei și a altor venituri obținute din administrarea acestuia, inclusiv pentru apărarea în litigii privind imobilul respectiv. Administrator-sechestru poate fi numit creditorul, debitorul ori altă persoană fizică sau juridică. Administratorul-sechestru va consemna veniturile încasate din chirii, arendă și alte venituri obținute din administrarea imobilului la unitățile abilitate și va depune recipisa la organul de executare.

Pentru situațiile în care administrator-sechestru este numită o altă persoană decât creditorul sau debitorul, organul de executare îi va fixa o remunerație ținând seama de activitatea depusă.

Art. 831. Drepturile şi obligaţiile administratorului-sechestru. (1) Administratorul-sechestru este obligat:

a) să păstreze şi să întreţină imobilul urmărit, cu toate accesoriile lui;

b) să încaseze chiriile, arenzile şi alte venituri;

c) să plătească primele de asigurare, impozitele şi taxele locale;

d) să denunţe contractele de locaţiune existente, cu respectarea clauzelor contractuale, şi să ceară evacuarea locatarilor;

e) să încheie, cu încuviinţarea instanţei de executare, dată prin încheiere, cu citarea părţilor, contracte de locaţiune pe termen de cel mult 2 ani;

f) să culeagă fructele şi recoltele şi să le vândă, în condiţiile prevăzute la art. 798.

(2) Dispoziţiile art. 801 şi următoarele se aplică în mod corespunzător şi administratorului-sechestru numit în cadrul acestei proceduri.

COMENTARIU

Poate fi numit administrator-sechestru creditorul, debitorul sau o altă persoană fizică ori persoană juridică.

Administratorul-sechestru este autorizat să rețină, pentru cheltuielile de administrare, cel mult 10% din sumele încasate, fiind obligat să consemneze restul, în 24 de ore de la încasare, la entitatea indicată de executor și să remită recipisele de îndată executorului judecătoresc, potrivit art. 802 alin. (2) NCPC.

El nu va putea încheia contracte de închiriere sau de arendare decât pe termen de cel mult 2 ani și numai cu încuviințarea instanței de executare, prin încheiere definitivă, dată în camera de consiliu, cu citarea părților.

Sumele obținute din vânzarea fructelor și recoltelor de către administratorul-sechestru vor fi consemnate de acesta la entitatea specializată prevăzută de lege, în 24 de ore de la încasare, iar recipisa de consemnare va fi depusă de îndată la executor,

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1444.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

împreună cu o listă care va fi semnată de administratorul-sechestru și de cumpărători și în care se vor arăta fructele sau recolta vândute și prețul de vânzare.

Art. 832. Sumele necesare întreținerii debitorului. (1) Dacă debitorul sau terțul dobânditor nu are alt mijloc de subzistență decât veniturile imobilului urmărit, la cererea acestuia, executorul judecătoresc va fixa prin proces-verbal o cotă de cel mult 20% din aceste venituri pentru întreținerea rezonabilă a lui şi a familiei sale, pe toată durata urmăririi.

(2) Împotriva măsurii luate de către executorul judecătoresc, cei interesați se pot adresa instanței de executare. Instanța va cita părțile în termen scurt, în camera de consiliu, şi va hotărî prin încheiere definitivă.

COMENTARIU

Reglementarea reia în mare parte dispozițiile art. 503 CPC 1865. Pentru situațiile în care debitorul nu are alt mijloc de existență decât veniturile imobilului urmărit, la cererea acestuia, executorul judecătoresc, prin proces-verbal, poate să îi fixeze o cotă de *cel mult 20%* din aceste venituri pentru traiul lui și al familiei sale. Este o soluție bazată pe considerente umanitare și ea se aplică doar dacă debitorul nu are alte mijloace de existență (salariu, pensie, ajutor social etc.)[1].

Acea parte din veniturile imobilului ce face obiect al urmăririi silite care nu sunt destinate traiului debitorului și familiei sale poate fi urmărită silit.

Legea prevede expres faptul că *procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc poate fi atacat de persoanele interesate*, afectate prin măsura dispusă de executor în favoarea debitorului, într-o procedură contencioasă de urgență, de competența instanței de executare, aceeași care a încuviințat urmărirea silită a imobilului debitorului. De aceea, încheierea prin care instanța va stabili menținerea sau nu a măsurii executorului este dată cu citarea părților, în camera de consiliu[2] și are caracter definitiv.

Cu toate acestea, apreciem și noi că nelegala citare ar putea fi invocată pe calea contestației în anulare, iar prin intermediul aceleiași căi de atac poate fi invocat și faptul că cererea nu a fost judecată de instanța de executare[3].

Art. 833. Distribuirea veniturilor imobilului. Sumele încasate de administratorul-sechestru se vor distribui creditorilor, cu respectarea dispozițiilor art. 863-886, chiar înainte de distribuirea prețului rezultat din vânzarea imobilului urmărit.

COMENTARIU

Sumele rezultate din chirii, arenzi și alte venituri ale imobilului și încasate de către administratorul-sechestru se vor distribui creditorilor anterior distribuirii prețului rezultat din vânzarea bunului imobil urmărit, în funcție de rangul preferențial al creditorilor și cuantumul creanțelor acestora, în raport de prevederile art. 863-886 NCPC.

---

[1] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 281.

[2] Dispozițiile tranzitorii cuprinse în Legea nr. 2/2013 nu afectează această prevedere, dat fiind caracterul special al normei.

[3] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1445.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

§2. Scoaterea în vânzare a imobilului

Art. 834. Declanşarea procedurii de vânzare. (1) Dacă în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării debitorul nu plăteşte datoria, executorul judecătoresc va începe procedura de vânzare.

(2) În cazul în care obiectul executării silite îl formează mai multe bunuri imobile distincte ale debitorului, procedura de vânzare prin licitaţie publică se va îndeplini pentru fiecare bun în parte.

COMENTARIU

Textul art. 834 reia dispoziţiile art. 495 şi art. 500 alin. (1) CPC 1865. Legiuitorul acordă debitorului un termen de 15 zile, care curge de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării, pentru ca acesta să îşi achite datoria, iar în ipoteza în care acesta nu o face, executorul judecătoresc declanşează procedura de vânzare silită.

Regula este aceea că, în situaţia existenţei mai multor bunuri imobile în patrimoniul debitorului urmărit, procedura de licitaţie se va îndeplini separat, pentru fiecare dintre acestea.

Art. 835. Evaluarea imobilului urmărit. (1) Executorul judecătoresc va stabili de îndată, prin încheiere, valoarea de circulaţie a imobilului, raportată la preţul mediu de piaţă din localitatea respectivă, şi o va comunica părţilor.

(2) Totodată, executorul va cere biroului de cadastru şi publicitate imobiliară să îi comunice drepturile reale şi alte sarcini care grevează imobilul urmărit, precum şi eventualele drepturi de preferinţă înscrise în folosul altor persoane. Titularii acestor drepturi vor fi înştiinţaţi despre executare şi vor fi citaţi la termenele fixate pentru vânzarea imobilului.

(3) La cererea părţilor interesate sau în cazul în care nu poate proceda el însuşi la evaluare, executorul judecătoresc va numi un expert care să stabilească valoarea de circulaţie a imobilului.

(4) Cererea de expertiză va fi făcută de părţi, în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii prevăzute la alin. (1), sub sancţiunea decăderii. Expertiza poate fi cerută şi de terţul dobânditor, de coproprietari în cazul prevăzut la art. 822, precum şi de creditorii intervenienţi, în acelaşi termen.

(5) La cerere se vor alătura toate înscrisurile care pot servi pentru evaluarea imobilului.

(6) Expertul va fi numit de către executor prin încheiere executorie, care va arăta şi termenul de depunere a raportului de expertiză, dispoziţiile art. 757 alin. (6)-(9) aplicându-se în mod corespunzător. Încheierea se comunică părţilor şi expertului. Creditorul poate depune la dosar înscrisuri în vederea evaluării imobilului, dacă este cazul.

(7) O altă expertiză nu este admisibilă, dar părţile pot conveni o altă valoare.

(8) Refuzul debitorului de a permite accesul expertului în imobil în vederea evaluării nu împiedică evaluarea, urmând să se ia în considerare înscrisurile depuse la dosarul de executare, precum şi orice alte date sau informaţii disponibile, inclusiv cele obţinute de executor pe baza demersurilor întreprinse în condiţiile art. 659.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Dacă după primirea încheierii de încuviințare a executării silite debitorul nu își achită datoria, executorul judecătoresc declanșează procedura scoaterii imobilului la vânzare, scop în care va fixa prețul acestuia, iar dacă este cazul, va apela la un expert pentru evaluarea corespunzătoare a bunului. Expertul va fi numit de către executor printr-o încheiere executorie, o altă expertiză nefiind admisibilă, însă părțile au libertatea să convină o altă valoare.

Atunci când este posibil, executorul judecătoresc va stabili imediat valoarea de circulație a imobilului prin raportare la *prețul mediu de piață din respectiva localitate*, printr-o încheiere care trebuie comunicată părților (creditorului și debitorului). În același timp, executorul judecătoresc va solicita biroului de carte funciară unde este înscris imobilul să îi comunice drepturile reale și orice sarcini care grevează bunul urmărit, inclusiv drepturile de preferință înscrise în favoarea unor terțe persoane. Sensul obligativității acestei solicitări rezidă în faptul că, atunci când există titulari ai unor astfel de drepturi, executorul este obligat să îi informeze în privința executării și să îi citeze la termenele fixate pentru vânzare.

În situațiile în care executorul poate evalua imobilul, nu mai este necesară *prezența unui expert evaluator* pentru stabilirea valorii aceștia. Totuși, la cererea părților interesate, precum și în cazul în care evaluarea nu poate fi făcută de către executor, acesta este obligat să numească un expert evaluator, care va întocmi expertiza prețuitoare a bunului imobil ce se scoate la vânzare. Pot fi *„părți interesate"* în numirea unui expert:

– părțile propriu-zise (intrând în această categorie atât creditorul, cât și debitorul);
– terțul dobânditor al imobilului;
– coproprietarii imobilului;
– creditorii intervenienți.

Solicitarea de efectuare a expertizei trebuie formulată de părțile interesate în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii prin care executorul judecătoresc a stabilit valoarea de circulație a imobilului, raportată la prețul mediu de piață din localitatea respectivă. Sancțiunea nerespectării termenului de 15 zile este decăderea părții care are interes din dreptul de a mai solicita efectuarea expertizei.

Potrivit dispozițiilor art. 835 alin. (5) NCPC, la cererea de efectuare a expertizei trebuie atașate toate înscrisurile utile în evaluarea imobilului, însă o astfel de obligație nu este de conceput decât în sarcina persoanelor care chiar pot deține asemenea înscrisuri (de regulă debitorul, eventual și terțul dobânditor al imobilului, dar numai dacă debitorul i le-a pus la dispoziție odată cu transmisiunea proprietății imobilului).

Potrivit art. 835 alin. (7) NCPC în această etapă a executării silite *nu poate fi efectuat decât un singur raport de expertiză*, însă părțile nu sunt ținute de concluziile raportului referitoare la valoarea imobilului, în sensul că, prin acordul tuturor, pot stabili o altă valoare decât cea arătată prin raportul efectuat de expert.

Pentru evaluarea imobilului vor fi avute în vedere înscrisurile depuse la dosarul de executare, inclusiv pentru situația în care debitorul ar refuza accesul expertului în imobilul supus evaluării. Altfel spus, refuzul debitorului de a permite accesul expertului în imobil în scopul evaluării acestuia îl obligă practic pe executor să facă demersuri pentru obținerea informațiilor necesare evaluării, inclusiv de la terți, pe calea arătată de art. 659 NCPC, iar pe expertul desemnat îl obligă cu atât mai mult să se deplaseze la locul situării imobilului, pentru a constata starea acestuia, cel puțin în măsura în care, de la caz la caz,

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

aceasta s-ar putea face, deoarece un astfel de refuz al debitorului nu poate împiedica evaluarea.

Pe de altă parte, deplasarea la locul situării imobilului se impune chiar în contextul necesității de a face doar o expertiză ipotetică, întrucât există diferențe semnificative de valoare (chiar estimate ipotetic) între o construcție „la roșu" și alta finalizată, chiar nefinisată, ori o construcție finisată total; de asemenea, există diferențe semnificative în cazul în care în acte figurează o anumită construcție, iar pe teren aceasta a fost între timp fie demolată în parte, fie extinsă în parte, fără a fi operate asemenea modificări în cartea funciară și/sau în alte registre sau documente oficiale, după cum există asemenea diferențe între un teren accidentat, dificil construibil și un altul care, dimpotrivă, permite construirea în mod lejer etc.

Art. 836. Stabilirea prețului imobilului şi a valorii altor drepturi. (1) Executorul va fixa prețul imobilului, care va fi prețul de pornire a licitației, la valoarea stabilită conform art. 835, prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

(2) Separat de prețul imobilului se va determina şi valoarea drepturilor de uzufruct, uz, abitație sau servitute, dacă aceste drepturi au fost intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci; în cazul imobilelor înscrise în cartea funciară se va avea în vedere valoarea acestor drepturi menționată în cartea funciară, iar dacă nu este înscrisă, ea se va stabili, când este cazul, prin expertiză, în condițiile arătate la art. 835.

COMENTARIU

Deși art. 835-836 NCPC nu fac vorbire, apreciem că partea nemulțumită de valoarea stabilită are deschisă calea contestației la executare pentru a cenzura această evaluare, cu precizarea că actul de executare care se atacă nu este încheierea executorului, care are caracter definitiv, potrivit art. 836 alin. (1), ci stabilirea prețului consemnat în respectiva încheiere.

În practica judecătorească s-a decis că, pentru a putea determina valoarea reală a imobilului supus urmăririi silite și, implicit, pentru a stabili dacă prețul estimat prin expertiza întocmită în dosarul de executare este subevaluat, fiind de natură să îl prejudicieze pe contestator, este necesară administrarea unei expertize judiciare în cadrul contestației la executare[1].

Pe lângă prețul imobilului, trebuie determinată și valoarea eventualelor drepturi de uzufruct, uz, abitație sau servitute, în cazul în care acestea au fost intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci. Reperul în stabilirea prețului îl va reprezenta valoarea drepturilor de uzufruct, uz, abitație sau servitute înscrise în cartea funciară, iar, în lipsă, evaluarea se va stabili prin expertiză.

Prețul de pornire va fi acela stabilit de executor fie în urma evaluării proprii, fie în urma evaluării efectuate de către expertul desemnat în cauză. Pentru oricare dintre cele două situații, executorul va consemna prețul de pornire a licitației asupra imobilului prin încheiere definitivă, fără citarea părților.

Pentru imobilele a căror valoare este înscrisă în cartea funciară, se va avea în vedere valoarea din cuprinsul cărții funciare.

---

[1] Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 26/2006, citată în *C. Nica*, op. cit., p. 462-465.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 837. Punerea în vânzare. (1) În termen de 5 zile de la stabilirea prețului imobilului, executorul va fixa, prin încheiere definitivă, termenul pentru vânzarea imobilului, ce va fi adus la cunoştința publică prin publicații de vânzare.

(2) Termenul stabilit pentru vânzare nu va fi mai scurt de 20 de zile şi nici mai lung de 40 de zile de la afişarea publicației de vânzare la locul unde va avea loc licitația.

COMENTARIU

Termenul de 20 de zile prevăzut în cuprinsul art. 837 alin. (2) *este unul prohibitiv*, din moment ce vânzarea nu poate avea loc mai înainte, sancțiunea pentru nerespectarea lui fiind nulitatea vânzării. În schimb, *termenul de 40 de zile este unul imperativ*. Deși sancțiunea neîndeplinirii actului de procedură până la împlinirea termenului legal imperativ este *decăderea*, apreciem că o astfel de sancțiune nu poate opera în această situație, ci, sub rezerva dovedirii unei vătămări, partea nemulțumită de faptul că vânzarea a avut loc cu depășirea termenului de 40 de zile de la afișarea publicației de vânzare poate solicita *anularea formelor de vânzare*, în considerarea dispozițiilor art. 176 NCPC.

Primul termen (cel de 20 de zile) este stabilit în interesul debitorului și pentru realizarea unei publicități eficiente a vânzării, în timp ce cel de-al doilea (cel de 40 de zile) este un termen limită, stabilit astfel încât executarea să nu întârzie prea mult[1].

De asemenea, în ceea ce privește termenul maximal, el este înscris atât în interesul creditorului, pentru a nu se temporiza prea mult executarea, cât și în interesul, mai redus de data aceasta, al debitorului, pentru a se pune capăt unei executări care îl poate prejudicia, cu deosebire atunci când s-au sechestrat bunuri de o valoare mai mare decât cuantumul creanței[2].

Primul alineat al art. 837 stabilește un termen scurt de doar 5 zile, care curge de la data stabilirii prețului imobilului, în care executorul are obligația să stabilească, printr-o *încheiere definitivă*, termenul pentru vânzarea imobilului, care va fi adus la cunoștința publică prin publicații de vânzare. Publicația de vânzare trebuie afișată în mod obligatoriu:

– la sediul organului de executare;

– la sediul instanței de executare;

– la locul unde se află imobilul urmărit;

– la sediul primăriei în a cărei rază teritorială este situat imobilul;

– la locul unde se desfășoară licitația, dacă acesta este altul decât locul unde este situat imobilul.

Art. 838. Publicitatea vânzării. (1) Publicațiile de vânzare vor cuprinde următoarele mențiuni:

a) denumirea şi sediul organului de executare;

b) numărul dosarului de executare;

c) numele executorului judecătoresc;

d) numele şi domiciliul ori, după caz, denumirea şi sediul debitorului, ale terțului dobânditor, dacă va fi cazul, şi ale creditorului;

---

[1] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 284.

[2] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 348-349.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

e) titlul executoriu în temeiul căruia se face urmărirea imobiliară;

f) identificarea imobilului cu arătarea numărului cadastral sau topografic şi a numărului de carte funciară, precum şi descrierea lui sumară;

g) preţul la care a fost evaluat imobilul;

h) menţiunea, dacă va fi cazul, că imobilul se vinde grevat de drepturile de uzufruct, uz, abitaţie sau servitute, intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, şi că, în cazul în care creanţele creditorilor urmăritori nu ar fi acoperite la prima licitaţie, se va proceda în aceeaşi zi la o nouă licitaţie pentru vânzarea imobilului liber de acele drepturi. Preţul de la care vor începe aceste licitaţii va fi cel prevăzut la art. 845 alin. (6) şi (7);

i) ziua, ora şi locul vânzării la licitaţie;

j) somaţia pentru toţi cei care pretind vreun drept asupra imobilului să îl anunţe executorului înainte de data stabilită pentru vânzare, în termenele şi sub sancţiunile prevăzute de lege;

k) invitaţia către toţi cei care vor să cumpere imobilul să se prezinte la termenul de vânzare, la locul fixat în acest scop şi până la acel termen să prezinte oferte de cumpărare;

l) menţiunea că ofertanţii sunt obligaţi să depună, până la termenul de vânzare, o garanţie reprezentând 10% din preţul de pornire a licitaţiei;

m) semnătura şi ştampila executorului judecătoresc.

(2) Menţiunile arătate la alin. (1) lit. a) şi c)-m) sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii.

(3) Publicaţia de vânzare se va afişa la sediul organului de executare şi al instanţei de executare, la locul unde se află imobilul urmărit, la sediul primăriei în a cărei rază teritorială este situat imobilul, precum şi la locul unde se desfăşoară licitaţia, dacă acesta este altul decât locul unde este situat imobilul.

(4) Publicaţii în extras, cuprinzând menţiunile prevăzute la alin. (1) lit. a), c) şi f)-m), se vor face, sub sancţiunea nulităţii, într-un ziar de circulaţie naţională, dacă valoarea imobilului depăşeşte suma de 250.000 lei, sau într-un ziar local, dacă nu trece peste această sumă. Publicaţia, în extras sau în întregul ei, va putea fi publicată şi în ziare, reviste şi alte publicaţii existente care sunt destinate vânzării unor imobile de natura celui scos la licitaţie, inclusiv pe pagini de internet deschise în acelaşi scop.

(5) Cheltuielile de afişare şi publicare vor fi avansate de către creditorul urmăritor şi vor fi preluate din preţul bunurilor urmărite.

(6) Îndeplinirea formalităţilor privind afişarea publicaţiei la sediul executorului judecătoresc, la locul unde se află imobilul urmărit, precum şi la locul unde se desfăşoară licitaţia, dacă acesta este altul decât locul unde este situat imobilul, se va constata prin procese-verbale încheiate de executorul judecătoresc. Afişarea la locul imobilului se poate face şi de către agentul procedural al executorului judecătoresc. În cazul afişării la sediul instanţei şi la sediul primăriei, procesul-verbal se întocmeşte de către funcţionarul instituţiei însărcinat cu asemenea atribuţii, la dosarul de executare trebuind să existe, la data licitaţiei, dovada că executorul judecătoresc a solicitat instituţiilor respective afişarea publicaţiei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În termen de 5 zile de la data la care a fost fixat prețul de pornire a licitației, executorul judecătoresc va afișa publicația de vânzare la sediul organului de executare și al instanței de executare, la locul unde se află imobilul urmărit, la sediul primăriei în a cărei rază teritorială este situat imobilul, precum și la locul unde se desfășoară licitația, dacă acesta este altul decât locul unde este situat imobilul.

Dacă executorul nu respectă dispozițiile referitoare la publicitatea vânzării, în sensul că nu afișează publicația de vânzare în toate locurile stabilite de dispozițiile legale, la cererea părții interesate, instanța de executare îl poate amenda pe acesta (cu o amendă judiciară cuprinsă între 50 lei și 700 lei) ori îl poate obliga la plata unor despăgubiri pentru paguba cauzată prin amânare.

Publicațiile și anunțurile de vânzare trebuie să menționeze data, ora și locul licitației, bunurile oferite spre vânzare și prețul de începere a licitației pentru fiecare dintre acestea, prețul prevăzut în procesul-verbal de sechestru sau cel stabilit prin expertiză.

Potrivit art. 838 alin. (2), mențiunile arătate la alin. (1) lit. a) și c)-m) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității. Suntem, astfel, în fața unui *caz de nulitate absolută, expresă și necondiționată* de existența vreunei vătămări, potrivit art. 176 NCPC. Așa fiind, nerespectarea oricăreia dintre cerințele arătate conduce la anularea acestor forme de executare și a celor subsecvente în directă legătură cu ele, atunci când neregularitatea se invocă pe calea contestației la executare.

Tot un caz de nulitate absolută, expresă și necondiționată de existența vătămării este și cel cuprins în art. 838 alin. (4) teza I, normă care are caracter de noutate în legislația noastră, stabilind că publicații în extras, cuprinzând mențiunile prevăzute la art. 838 alin. (1) lit. a), c), f)-m) trebuie făcute, sub sancțiunea nulității, într-un ziar de circulație națională, în cazurile în care valoarea imobilului scos la vânzare silită depășește suma de 250.000 lei, sau într-un ziar local, dacă valoarea imobilului este egală sau sub pragul de 250.000 lei.

În jurisprudență s-a decis că:

– lipsa, din procesul-verbal de situație, a prețului de la care începe vânzarea atrage nulitatea acestuia[1];

– nearătarea locului, zilei și orei când are loc vânzarea atrage nulitatea urmăririi[2];

– procedura urmăririi este nulă și fără efect față de debitorul urmărit, când în citație și publicații se arată o altă zi decât cea fixată pentru vânzare[3];

– nulitatea care rezultă din nearătarea numelui și prenumelui datornicului în afipte și publicații nu poate fi acoperită[4].

Publicitatea vânzării este o condiție pentru validitatea acesteia. Neefectuarea publicității este de natură a aduce prejudicii părților, astfel încât oricare dintre ele poate solicita amânarea vânzării și realizarea unei publicități corespunzătoare[5].

---

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2185/1989, în *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1446.

[2] Trib. Bacău I, 7 noiembrie 1911, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 739, nr. 5 final, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 826.

[3] Cas. II, 1 aprilie 1897, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 739, nr. 5, *ibidem*.

[4] Cas. II, 3 nov. 1880, B. p. 375, *Em. Dan*, Codul adnotat, *apud M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1446.

[5] *I. Leș*, Tratat, 2010, p. 1126.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Costurile legate de toate aceste publicații sunt avansate de creditor în contul bunului urmărit, ceea ce înseamnă ca vor fi scăzute din partea care ar reveni debitorului din prețul vânzării, după acoperirea creanței creditorului, inclusiv a dobânzilor și cheltuielilor de executare.

Art. 839. Comunicarea publicațiilor de vânzare. (1) Câte un exemplar din publicația de vânzare se va comunica, potrivit dispozițiilor pentru comunicarea şi înmânarea citațiilor:

a) creditorului urmăritor şi debitorului, precum şi, după caz, terțului dobânditor, coproprietarilor sau altor persoane care au un drept înscris în legătură cu bunul imobil scos la vânzare;

b) creditorilor ipotecari înscrişi în cartea funciară, precum şi celor care au înscrieri provizorii sau notări în legătură cu vreun drept real, dacă înscrierile sau notările sunt anterioare notării urmăririi. Comunicarea se va face, pentru creditorii ipotecari, la domiciliul ales în actul prin care s-a constituit dreptul de ipotecă, iar în lipsă, la domiciliul sau sediul real;

c) organelor fiscale locale.

(2) În cazul în care se urmăreşte imobilul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicție judecătorească, o copie de pe publicația de vânzare a imobilului se comunică şi la parchetul de pe lângă instanța de executare.

COMENTARIU

Publicațiile de vânzare vor fi comunicate persoanelor interesate potrivit dispozițiilor art. 158 și urm. NCPC referitoare la comunicarea și înmânarea citației.

Publicațiile de vânzare vor fi comunicate:

a) creditorului urmăritor;

b) debitorului urmărit;

c) terțului dobânditor, atunci când acesta există;

d) coproprietarilor sau altor persoane care au un drept înscris în legătură cu bunul imobil scos la vânzare;

e) creditorilor ipotecari înscriși în cartea funciară;

f) persoanelor care au înscrieri provizorii sau notări în legătură cu vreun drept real, dacă înscrierile sau notările sunt anterioare notării urmăririi;

g) organelor fiscale locale;

h) parchetului de pe lângă instanța de executare, pentru situațiile în care se urmărește imobilul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicție judecătorească, textul art. 839 alin. (2) corelându-se și cu art. 761 alin. (8) NCPC.

Pentru creditorii ipotecari, comunicarea se va face la domiciliul ales în actul prin care s-a constituit dreptul de ipotecă, iar în lipsa acestuia, la domiciliul sau sediul real.

În ceea ce privește executarea silită privitoare la un bun comun, dispozițiile art. 678 NCC stabilesc că, în cazul vânzării silite a unei cote-părți din dreptul de proprietate asupra unui bun, executorul judecătoresc îi va notifica pe ceilalți coproprietari cu cel puțin două săptămâni înainte de data stabilită pentru vânzare, înștiințându-i despre ziua, ora și locul licitației.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 840. Situația vânzătorului imobilului urmărit. (1) Vânzătorul imobilului urmărit, care are, în condițiile legii, ipotecă legală, precum şi dreptul de a cere sau de a declara rezoluțiunea pentru neplata prețului, va fi somat prin publicație să opteze, în scris, în termen de 5 zile de la comunicarea publicației, pentru valorificarea unuia dintre aceste drepturi.

(2) Dacă nu a optat în termenul prevăzut la alin. (1) pentru dreptul de a obține rezoluțiunea, vânzătorul se consideră decăzut din acest drept şi nu mai poate reclama decât creanța garantată cu ipotecă.

(3) În cazul în care a optat pentru rezoluțiune, acțiunea în rezoluțiune a vânzării se face în cadrul contestației la executare, în termen de 15 zile de la expedierea opțiunii către executorul judecătoresc. În acelaşi termen trebuie făcută şi declarația unilaterală de rezoluțiune a vânzării.

(4) Urmărirea silită a imobilului se suspendă la data la care vânzătorul imobilului urmărit depune la executorul judecătoresc dovada înregistrării în termen a contestației la executare prevăzute la alin. (3) sau, după caz, dovada comunicării către cumpărător, în acelaşi termen, a declarației unilaterale de rezoluțiune.

(5) Urmărirea silită a imobilului este de asemenea suspendată şi atunci când acțiunea în rezoluțiune pentru neplata prețului a fost introdusă anterior începerii urmăririi silite, cu condiția ca aceasta să fi fost notată în cartea funciară. Dacă acțiunea în rezoluțiune introdusă anterior începerii urmăririi silite nu a fost notată în cartea funciară, vânzătorul poate, în termenul prevăzut la alin. (1), să îşi exprime în scris opțiunea de a continua ori nu judecata şi să noteze acțiunea în cartea funciară, dacă este cazul. Aceste dispoziții se aplică, în mod corespunzător, şi declarației unilaterale de rezoluțiune a vânzării făcute înainte de începerea urmăririi silite.

(6) Dispozițiile prezentului articol se aplică şi coschimbaşului, precum şi oricărui alt înstrăinător care este titularul unei ipoteci legale asupra imobilului care face obiectul urmăririi silite.

COMENTARIU

În primul rând, trebuie subliniat faptul că cele stabilite prin dispozițiile art. 840 au un accentuat caracter de noutate, reglementarea anterioară necunoscând prevederi similare sau măcar apropiate. Așa cum se stabilește și prin denumirea marginală, legiuitorul noului cod se preocupă și de situația vânzătorului imobilului urmărit.

Executorul judecătoresc va trimite somație vânzătorului imobilului urmărit, care are atât ipotecă legală instituită asupra imobilului, cât și dreptul de a cere sau de a declara rezoluțiunea pentru neplata prețului. În cuprinsul somației se va menționa *obligativitatea pentru vânzătorul imobilului de a opta în scris* fie pentru ipotecă legală instituită asupra imobilului, fie pentru dreptul de a cere sau de a declara rezoluțiunea pentru neplata prețului.

Termenul de opțiune a vânzătorului imobilului este de *5 zile de la comunicarea publicației*. Lipsa răspunsului scris al vânzătorului imobilului pentru dreptul de a obține rezoluțiunea atrage decăderea acestuia din dreptul de a solicita pe viitor desființarea contractului de vânzare pentru neplata prețului, nemaiputând pretinde decât creanța garantată cu ipotecă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dacă vânzătorul imobilului a optat pentru rezoluțiune, *acțiunea în rezoluțiune a vânzării se face în cadrul contestației la executare*, în termen de 15 zile de la expedierea opțiunii către executorul judecătoresc, termen în care trebuie făcută și declarația unilaterală de rezoluțiune a vânzării.

Prevederile art. 840 alin. (4) și (5) NCPC reglementează *două cazuri de suspendare legală de drept a executării silite*. Astfel, urmărirea silită a imobilului se suspendă în situațiile în care:

a) vânzătorul imobilului urmărit depune la executorul judecătoresc dovada înregistrării în termen a contestației la executare, atunci când a optat pentru rezoluțiunea vânzării, sau, după caz, dovada comunicării declarației unilaterale de rezoluțiune, făcută în interiorul aceluiași termen legal imperativ de 15 zile;

b) acțiunea în rezoluțiune pentru neplata prețului a fost introdusă anterior începerii urmăririi silite, cu condiția ca aceasta să fi fost notată în cartea funciară. Pentru ipoteza în care acțiunea în rezoluțiune era *pendente* la instanța judecătorească, însă nu era și notată în cartea funciară, pentru egalitate de tratament, i se recunoaște vânzătorului posibilitatea de a opta în scris, în interiorul termenului legal imperativ de 5 zile prevăzut de art. 840 alin. (1) pentru continuarea judecății și notarea acțiunii în rezoluțiune în cartea funciară, dacă este cazul. Pentru identitate de rațiune, teza finală a art. 840 alin. (5) prevede expres că aceste prevederi se aplică, în mod corespunzător, și declarației unilaterale de rezoluțiune a vânzării care a fost făcută anterior începerii urmăririi silite.

În fine, prevederile art. 840 alin. (6) NCPC stabilesc că acest articol este aplicabil nu doar vânzătorului imobilului, ci și *coschimbașului*, precum și *oricărui alt înstrăinător* care este titularul unei ipoteci legale asupra imobilului ce face obiectul urmăririi silite.

§3. Licitația și adjudecarea imobilului

Art. 841. Locul licitației. Vânzarea se face la sediul organului de executare sau al instanței de executare ori la locul unde este situat imobilul sau în orice alt loc, dacă se consideră că este mai potrivit pentru buna valorificare a acestuia. Vânzarea se poate efectua şi la sediul primăriei în raza căreia este situat imobilul.

COMENTARIU

Dispozițiile art. 841 reiau practic, prevederile fostului art. 507 alin. (1) CPC 1865. Vânzarea imobilului se face la sediul organului de executare sau al instanței de executare, la locul unde este situat imobilul sau în orice alt loc, dacă se consideră că acesta este mai potrivit pentru buna valorificare a imobilului obiect al vânzării silite.

Chiar dacă noul text nu mai face referire, apreciem că, atâta timp cât norma art. 841 NCPC prevede că licitația se poate desfășura „în orice alt loc", este valabilă și soluția potrivit căreia, în cazul bunurilor imobile situate în comune, vânzarea se poate face și la sediul primăriei în raza căreia este situat imobilul urmărit.

Art. 842. Participanții la licitație. (1) Poate participa la licitație, în calitate de licitator, orice persoană care are capacitate deplină de exercițiu, precum şi capacitatea să dobândească bunul ce se vinde.

(2) Debitorul nu poate licita nici personal, nici prin persoane interpuse.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Solvabilitatea, capacitatea şi interpunerea sunt lăsate la aprecierea sumară şi imediată a executorului judecătoresc, care poate refuza făcând mențiune despre aceasta în procesul-verbal de licitație.

(4) Mandatarul va trebui să prezinte o procură specială autentică, care se va păstra la dosarul executării.

(5) Creditorii urmăritori sau intervenienți nu pot să adjudece bunurile oferite spre vânzare la o valoare mai mică de 75% din prețul de pornire a primei licitații.

COMENTARIU

Dispozițiile art. 842 aduc importante completări față de textul art. 507 CPC 1865. Astfel, primul alineat stabilește *regula* potrivit căreia la licitația publică poate participa orice persoană care are nu doar capacitate deplină de exercițiu, ci și capacitatea de a dobândi bunul ce se vinde (există deci *o dublă condiționare*, cerințele fiind necesar a fi îndeplinite *cumulativ*).

Plecând de la această regulă, alineatul secund stabilește o *incapacitate absolută în privința debitorului urmărit*, căruia nu i se permite să participe nici personal, nici prin persoane interpuse. De altfel, sesizăm gravitatea interdicției din chiar faptul că partea finală a textului accentuează *de facto* că nu se va permite nici fraudarea printr-o operațiune simulată, cu *adjudecatari interpuși*.

Debitorul nu poate concura nici personal, nici prin persoane interpuse. Prevederea se justifică prin necesitatea de a-l împiedica să își înstrăineze, pe această cale, bunurile sale la un preț redus, prejudiciind astfel creditorii. Așa cum arată și art. 842 alin. (3), solvabilitatea și capacitatea concurenților, ca și calitatea de interpus a unei persoane care ar voi să liciteze în locul debitorului exclus, sunt lăsate la aprecierea imediată și sumară a executorului judecătoresc, iar această apreciere este în funcție de convingerea sa intimă, făcută pe baza răspunsurilor date de concurenți la întrebările sale și care constituie o suficientă motivare pentru admiterea lor la licitație[1].

În același sens, în literatura de specialitate s-a arătat că, în cazul în care debitorul a participat la licitație, personal sau prin persoane interpuse, el fiind chiar adjudecatarul, *actul de adjudecare este nul*[2].

Tot o *incapacitate absolută* stabilește, sub un alt aspect, și ultimul alineat al art. 842 NCPC (existentă și în vechea reglementare), dispunând că, în privința creditorilor urmăritori sau a intervenienților în executare, aceștia au dreptul să adjudece bunurile oferite spre vânzare, însă *numai la o valoare care nu poate fi mai mică de 75% din prețul de pornire a primei licitații* (și care este prețul la care imobilul a fost evaluat).

Atunci când participarea la licitație se face prin mandatar, acesta trebuie să depună la executorul judecătoresc o *procură specială autentică*, fiind vorba de efectuarea unor acte de dispoziție[3]; procura se va păstra la dosarul de executare, pentru a face dovada legalei reprezentări, oricând ar fi cazul. Caracterul normei este unul imperativ, nerespectarea sa putând fi sancționată ulterior, pe calea contestației la executare, cu anularea procedurii de licitație și a actului de adjudecare subsecvent.

---

[1] A se vedea și *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 423, nota de subsol nr. 32.

[2] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1449.

[3] A se vedea și Cas. I, 2 februarie 1904, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 767, n. 64, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 827.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 843. Garanția de participare. (1) Persoanele care vor să cumpere imobilul la licitație sunt obligate să depună la unitatea prevăzută de lege, la dispoziția executorului judecătoresc, până la termenul stabilit pentru vânzare, o garanție reprezentând 10% din prețul de începere a licitației pentru termenul respectiv. Dovada consemnării va fi ataşată ofertei de cumpărare.

(2) Creditorii urmăritori sau intervenienți nu au obligația de a depune garanția prevăzută la alin. (1).

(3) De asemenea, sunt dispensate de garanția prevăzută la alin. (1) persoanele care, împreună cu debitorul, au asupra imobilului urmărit un drept de proprietate comună pe cote-părți sau sunt titularii unui drept de preempțiune, după caz.

(4) În cazurile prevăzute la alin. (2) şi (3), dacă valoarea creanței ipotecare sau valoarea cotei-părți a proprietarului nu acoperă cuantumul garanției prevăzute în alin. (1), se va completa diferența.

COMENTARIU

Față de vechea reglementare a art. 506 CPC 1865, noile dispoziții înlocuiesc termenul de „cauțiune" cu acela de „garanție", iar ultimul alineat al art. 843 are caracter de noutate.

Garanția poate fi depusă la unitatea prevăzută de lege (Trezoreria Statului, Casa de Economii Consemnațiuni CEC – SA sau la orice altă instituție de credit), la dispoziția executorului judecătoresc.

Cuantumul garanției este prevăzut expres în primul alineat al art. 843, fiind de 10% din prețul de începere a licitației pentru termenul respectiv, iar recipisa de consemnare a garanției trebuie obligatoriu atașată ofertei de cumpărare adresate executorului judecătoresc.

În literatura de specialitate s-a arătat că nerespectarea obligației de depunere a cauțiunii (în prezent a garanției – n.n.) în valoare de 10% din prețul de începere a licitației atrage inadmisibilitatea participării la licitație a persoanei în cauză[1].

Totuși, de la regula potrivit căreia persoanele interesate de achiziționarea imobilului trebuie să consemneze o garanție în cuantum de 10% din prețul de începere a licitației pentru termenul respectiv există și *excepții*, expres și limitativ prevăzute de lege, în sensul că nu vor fi obligați la plata acestei garanții:

a) creditorii urmăritori sau intervenienți;

b) persoanele care, împreună cu debitorul, au asupra imobilului urmărit un drept de proprietate comună pe cote-părți;

c) titularii unui drept de preempțiune asupra imobilului supus vânzării.

Pentru acele situații în care oricare dintre aceste persoane a pus în executare creanțe a căror valoare nu acoperă cuantumul garanției de 10% din prețul de începere a licitației pentru termenul respectiv, pentru a putea participa la licitație, ele trebuie să consemneze diferența care rămâne prin scăderea creanței lor din cuantumul legal al garanției.

În jurisprudență s-a decis că, în condițiile în care textul de lege precizează obligativitatea depunerii cauțiunii de 10% din prețul de începere a licitației, iar acesta este stabilit în lei, se impune concluzia că și depunerea cauțiunii trebuie să se realizeze în aceeași monedă[2].

---

[1] *Idem*, p. 421.

[2] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1283/R/2011, în *A.G. Țambulea*, op. cit., p. 279-284.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 844. Amânarea licitației. (1) Executorul judecătoresc va amâna vânzarea, din oficiu sau la cererea părții interesate, dacă se constată că nu au fost respectate termenele de înștiințare a debitorului sau a terțului dobânditor ori, după caz, cele de efectuare a publicității vânzării. Pentru noul termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare, se vor reface formalitățile de publicitate încălcate, potrivit art. 838.

(2) În toate cazurile, partea interesată, dacă a fost prezentă, poate solicita amânarea vânzării prin cerere scrisă făcută înainte de începerea licitației, sub sancțiunea decăderii.

COMENTARIU

Orice amânare a vânzării presupune emiterea obligatorie a unor noi publicații și anunțuri pentru vânzarea la licitație. Amânarea poate fi cauzată fie de nerespectarea termenelor de înștiințare a debitorului sau a terțului dobânditor ori, după caz, a celor de efectuare a publicității vânzării și *poate fi cerută de orice parte interesată sau poate fi dispusă chiar din oficiu de către executor*. Apreciem că executorul este obligat să dispună amânarea din oficiu a licitației atunci când poate constata el însuși că aceste termene legale nu au fost respectate, indiferent de existența sau inexistența vreunei sesizări.

Termenul nou stabilit în vederea vânzării *nu poate depăși 20 zile de la data stabilită pentru prima vânzare*. Publicațiile se vor reface cu respectarea întocmai a dispozițiilor art. 838 NCPC.

Cererea de amânare a vânzării poate fi formulată de către partea interesată *anterior începerii licitației*. Formularea unei astfel de cereri în timpul licitației nu va produce niciun efect, întrucât *partea interesată prezentă* este decăzută din acest drept. Sancțiunea decăderii nu va fi însă aplicabilă și părții interesate care nu este prezentă la licitație. Mai mult, fiind vorba despre un termen legal imperativ, este admisibilă repunerea în termen, în condițiile legii, de către instanța de executare.

Art. 845. Efectuarea licitației. (1) Vânzarea la licitație se face în mod public. Ea începe prin citirea de către executor a publicației de vânzare şi a ofertelor primite până la acea dată.

(2) Licitația se va ține separat pentru fiecare imobil.

(3) Dacă mai multe imobile înscrise în diferite cărți funciare sunt grevate cu aceeaşi ipotecă sau imobilul este compus din mai multe parcele, executorul judecătoresc va putea dispune, la cererea debitorului sau a creditorului urmăritor, ca vânzarea să se facă în acelaşi timp pentru mai multe imobile sau separat pentru fiecare parcelă în parte. Executorul judecătoresc va putea dispune ca vânzarea să se facă separat pentru o parte determinată din imobil, după efectuarea operațiunii de dezmembrare a imobilului în cartea funciară, dacă această parte nu este suficient individualizată.

(4) În cazul când imobilele sau parcelele se vând separat, ordinea vânzării lor va fi arătată de debitor, iar în lipsa unei asemenea mențiuni, va fi stabilită de executor.

(5) Executorul va oferi apoi spre vânzare imobilul, prin 3 strigări succesive, la intervale de timp care să permită opțiuni şi supralicitări, pornind de la prețul

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

oferit care este mai mare decât cel la care s-a făcut evaluarea, potrivit art. 835 alin. (1) sau, în lipsa unei asemenea oferte, chiar de la acest preț.

(6) Dacă imobilul este grevat de vreun drept de uzufruct, uz, abitație sau servitute intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, la primul termen de vânzare strigările vor începe de la prețul cel mai mare oferit sau, în lipsă, de la cel fixat în publicație, scăzut cu valoarea acestor drepturi socotită potrivit art. 836 alin. (2).

(7) Dacă din cauza existenței drepturilor arătate la alin. (6) nu s-a putut obține un preț suficient pentru acoperirea creanțelor ipotecare înscrise anterior, socotite după datele din cartea funciară, executorul judecătoresc va relua în aceeaşi zi licitația pentru vânzarea imobilului liber de acele drepturi; în acest caz, strigările vor începe de la prețul menționat în publicația de vânzare, fără scăderea arătată la alin. (6).

(8) În cazul în care nu este oferit nici prețul la care imobilul a fost evaluat, vânzarea se va amâna la un alt termen, de cel mult 30 de zile, pentru care se va face o nouă publicație, în condițiile art. 838. La acest termen, licitația va începe de la prețul de 75% din prețul de pornire al primei licitații. Dacă nu se obține prețul de începere a licitației şi există cel puțin 2 licitatori, la acelaşi termen, bunul va fi vândut la cel mai mare preț oferit, dar nu mai puțin de 30% din prețul de pornire al primei licitații. Vânzarea se va putea face chiar dacă se prezintă o singură persoană care oferă prețul de la care începe licitația. În conținutul publicației de vânzare întocmite pentru cel de-al doilea termen vor fi inserate, sub sancțiunea nulității, toate aceste mențiuni privind modul de stabilire a prețului de adjudecare a imobilului la al doilea termen.

(9) Dacă nici la a doua licitație imobilul nu a fost adjudecat, la cererea creditorului, executorul judecătoresc va putea stabili o nouă licitație, în condițiile prevăzute la alin. (8). La termenul stabilit la alin. (8), licitația va începe de la prețul de 50% din prețul de pornire al primei licitații. Dacă nu se obține acest preț şi există cel puțin 2 licitatori, bunul va fi vândut, la acest termen, la cel mai mare preț oferit, chiar dacă acesta din urmă este mai mic decât valoarea creanței ori a garanției. Vânzarea se va putea face chiar dacă se prezintă o singură persoană care oferă prețul de pornire al acestei licitații. În conținutul publicației de vânzare întocmite pentru cel de-al treilea termen vor fi inserate, sub sancțiunea nulității, toate aceste mențiuni privind modul de stabilire a prețului de adjudecare a imobilului la al treilea termen.

(10) Executorul va ține o listă în care va trece numele persoanelor care au luat parte la licitație şi sumele pe care le-au oferit.

(11) Executorul va declara adjudecatar persoana care, la termenul de licitație, a oferit prețul de vânzare cel mai mare ori, după caz, cel arătat la alin. (6)-(8).

(12) În toate cazurile, la preț egal, va fi preferat cel care are un drept de preempțiune asupra bunului urmărit.

COMENTARIU

Dispozițiile art. 845 reiau în mare parte prevederile art. 508, art. 509 și art. 510 CPC 1865, cu unele modificări și completări. Vânzarea la licitație este guvernată de publicitate. La termenul fixat pentru vânzare, licitația începe prin citirea de către executor a publicației de vânzare și a ofertelor de cumpărare primite până la acel moment.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Potrivit art. 845 alin. (2) NCPC, procedura de licitație se va îndeplini separat pentru fiecare dintre bunurile imobile ale debitorului. Pe de altă parte, dacă mai multe imobile înscrise în diferite cărți funciare sunt grevate cu aceeași ipotecă sau imobilul este compus din mai multe parcele, executorul judecătoresc va putea dispune, la cererea debitorului sau creditorului urmăritor, ca vânzarea să se facă, *în același timp*, pentru mai multe corpuri de proprietate sau separat pentru fiecare parcelă în parte. Conform art. 845 alin. (4), în cazul în care imobilele sau parcelele se vând separat, ordinea vânzării lor va fi arătată de debitor, iar în lipsa unei asemenea mențiuni, va fi stabilită de executor.

Executorul va începe apoi licitația propriu-zisă, oferind spre vânzare imobilul, prin 3 strigări succesive, efectuate la intervale de timp care să permită opțiuni și supralicitări, *pornind de la cel mai mare preț oferit față de cel la care s-a făcut evaluarea* potrivit art. 835 alin. (1) NCPC (valoarea de circulație a imobilului, stabilită de executor raportat la prețul mediu de piață din localitatea respectivă) *sau, în lipsa unei asemenea oferte, chiar de la acest preț*.

Atunci când *imobilul este grevat de sarcini* (vreun drept de uzufruct, uz, abitație sau servitute) care au fost intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, la primul termen de vânzare strigările vor începe de la prețul cel mai mare oferit sau, în lipsa unei asemenea oferte de preț, de la cel fixat în publicație, din care se va scădea valoarea acestor drepturi (sarcini). Pentru stabilirea valorii drepturilor în cazul imobilelor înscrise în cartea funciară, se va avea în vedere valoarea lor menționată în cartea funciară, iar dacă nu este înscrisă, ea se va stabili, când este cazul, printr-o expertiză evaluatoare de specialitate.

În ipoteza (destul de probabilă) în care, din cauza existenței sarcinilor la care se referă art. 845 alin. (6), nu s-ar putea obține un preț de natură să acopere creanțele ipotecare anterior înscrise în cartea funciară („socotite după datele din cartea funciară" precizează legiuitorul, pentru a nu fi loc de niciun dubiu și nici de contestație asupra acestor valori), executorul judecătoresc va relua în aceeași zi licitația pentru vânzarea imobilului *liber de sarcini*. Într-o astfel de situație, norma art. 845 alin. (7) stabilește că strigările vor începe de la prețul menționat în publicația de vânzare, fără a se mai deduce valoarea sarcinilor.

Dacă nu se oferă nici prețul la care imobilul a fost evaluat, vânzarea se va amâna la un alt termen, de *cel mult 30 de zile*, scop în care executorul are obligația să întocmească și să emită o nouă publicație, cu respectarea întocmai a dispozițiilor art. 838, sub aceleași sancțiuni prevăzute în această din urmă normă, și, totodată, vor fi inserate, sub sancțiunea nulității, mențiunile privind modul de stabilire a prețului de adjudecare a imobilului la al doilea termen. Teza a II-a a art. 845 alin. (8) dispune în mod expres și imperativ faptul că, la acest termen, *licitația va începe de la prețul de 75% din prețul de pornire al primei licitații*.

Există, practic, următoarele posibilități stabilite imperativ de lege:

a) la acest termen, bunul va fi vândut la cel mai mare preț oferit, dar nu mai puțin de 30% din prețul de pornire al primei licitații, însă numai dacă sunt întrunite cumulativ două condiții:

– există cel puțin 2 licitatori;

– niciunul dintre cei 2 licitatori nu oferă prețul de începere a licitației (care, așa cum arătam mai sus, este de 75% din prețul de pornire al primei licitații), ci un preț inferior acestuia;

b) la același termen, bunul va putea fi vândut chiar dacă se prezintă un singur licitator, însă numai dacă aceasta oferă cel puțin prețul de la care începe licitația, respectiv minim 75% din prețul de pornire al primei licitații.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Per a contrario, dacă există un singur licitator care nu este dispus să ofere cel puțin prețul de la care începe licitația sau, deși există mai mulți licitatori, oferta fiecăruia dintre ei reprezintă mai puțin de 30% din prețul de pornire al primei licitații, atunci vânzarea la licitație nu poate avea loc la acest termen.

În situația în care nici la cea de-a doua licitație imobilul nu a fost adjudecat, la cererea creditorului, executorul judecătoresc poate stabili o nouă licitație în condițiile art. 845 alin. (8), de unde deducem că publicațiile trebuie să respecte toate cerințele prevăzute de art. 838, sub aceleași sancțiuni prevăzute în această din urmă normă, și, totodată, vor fi inserate, sub sancțiunea nulității, mențiunile privind modul de stabilire a prețului de adjudecare a imobilului la cel de-al treilea termen.

Potrivit art. 845 alin. (9) teza a II-a, *licitația va începe de la prețul de 50% din prețul de pornire al primei licitații*. Există, practic, următoarele posibilități stabilite imperativ de lege:

a) la acest termen, bunul va fi vândut la cel mai mare preț oferit, chiar dacă acesta din urmă este mai mic decât valoarea creanței ori a garanției, însă numai dacă sunt întrunite cumulativ două condiții:

– există cel puțin 2 licitatori;

– niciun licitator nu oferă prețul de începere a licitației (care, așa cum arătam, este de 50% din prețul de pornire al primei licitații), ci un preț inferior acestuia;

b) la acest termen, bunul va putea fi vândut chiar dacă se prezintă un singur licitator, însă numai dacă aceasta oferă cel puțin prețul de la care începe licitația, adică minim 50% din prețul de pornire al primei licitații.

În jurisprudență s-a decis că nu se poate reține că termenul care ar fi trebuit stabilit după amânarea vânzării la licitație, ca urmare a lipsei de licitatori, trebuie să fie mai lung de 30 de zile, conform art. 504 alin. (2) CPC 1865, întrucât în această situație sunt aplicabile dispozițiile art. 509 alin. (5) din același cod, care nu stabilesc un interval minim obligatoriu între două termene. Or, chiar dacă s-ar interpreta că dovada primirii publicației de vânzare de către instanța de executare nu echivalează cu dovada afișării la sediul acesteia, pentru a opera nulitatea procesului-verbal de licitație pentru acest motiv ar trebui să se facă dovada unei vătămări[1].

Tot astfel, s-a decis că, în ipoteza în care printr-un contract de ipotecă care garantează un împrumut se instituie o clauză de inalienabilitate fără acordul împrumutătorului, bunul este înstrăinat, iar împrumutul nerestituit, astfel că se declanșează procedura executării, adjudecatarul are un titlu preferabil în cadrul unei acțiuni în revendicare în raport de dobânditorul imobilului prin contract de vânzare-cumpărare[2].

Lipsa de concurenți la o vânzare silită nu împiedică săvârșirea adjudecării asupra unicului amator și cumpărător care oferă un preț[3].

Art. 846. Procesul-verbal de licitație. (1) Executorul va întocmi un proces-verbal despre desfăşurarea şi rezultatul fiecărei licitații, care va cuprinde:

a) locul, data şi ora când s-a ținut licitația;

b) numele executorului judecătoresc;

---

[1] Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 990/2006, în *C. Nica*, op. cit., p. 469-471.

[2] Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1123/2006, *idem*, p. 503-507.

[3] Cas II, 19 iunie 1872, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 835, nr. 16, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit, p. 828.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

c) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul creditorului, debitorului, terțului dobânditor, dacă e cazul, şi ale reprezentanților lor;

d) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul participanților, cu arătarea sumelor oferite de fiecare;

e) mențiunile că ofertanții au depus garanție, că aceea a adjudecatarului s-a reținut şi că executorul a dispus restituirea de îndată a garanțiilor depuse de ceilalți participanți;

f) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul adjudecatarului imobilului, dacă este cazul.

(2) Lista prevăzută la art. 845 alin. (10), ofertele de cumpărare şi raportul de expertiză, dacă va fi cazul, se vor anexa la procesul-verbal.

(3) Procesul-verbal va fi semnat de executor, de creditor, de debitor şi de terțul dobânditor, dacă sunt prezenți, precum şi de adjudecatar şi de alți participanți la licitație, dacă este cazul. Despre refuzul semnării procesului-verbal se va face mențiune de către executorul judecătoresc.

COMENTARIU

Procesul-verbal se întocmește de executor atât pentru termenul la care licitația a fost amânată, cât și pentru momentul la care aceasta a fost încheiată.

Astfel, despre desfășurarea licitației executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal în cuprinsul căruia *se vor menționa*: locul, data și ora când s-a ținut licitația, numele executorului judecătoresc, datele de identificare ale creditorului, debitorului, terțului dobânditor (dacă e cazul), și ale reprezentanților lor, datele de identificare ale participanților, cu arătarea sumelor oferite de fiecare, mențiunile că ofertanții au depus garanție, că aceea a adjudecatarului s-a reținut și că executorul a dispus restituirea de îndată a garanțiilor depuse de ceilalți participanți, datele de identificare ale adjudecatarului imobilului, dacă este cazul. Totodată, la acest proces-verbal *se anexează* lista prevăzută la art. 845 alin. (10), ofertele de cumpărare și raportul de expertiză.

Procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc este actul care face dovada legalității vânzării la licitație[1]. Acest proces-verbal va fi semnat de executorul judecătoresc, de creditor, de debitor, de terțul dobânditor, de adjudecatar, precum și de alți participanți la licitație, atunci când este cazul.

Refuzul vreuneia dintre persoanele participante la licitație și obligate potrivit legii să semneze procesul-verbal nu va fi de natură să afecteze valabilitatea lui, dacă executorul a făcut mențiune despre acest refuz. *Per a contrario*, dacă executorul omite să facă o astfel de mențiune despre eventualul refuz de semnătură, atunci putem vorbi de posibilitatea *anulării* înscrisului, cu consecința anulării licitației și a actului de adjudecare subsecvent, pe calea contestației la executare, la solicitarea celui lezat, care va trebui să dovedească și vătămarea care nu poate fi altfel înlăturată.

Art. 847. Stingerea dreptului de preempțiune. Titularul unui drept de preempțiune care nu a participat la licitație nu va mai putea să îşi exercite dreptul după adjudecarea imobilului.

---

[1] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 291.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Norma art. 847 are caracter de noutate și reglementează o sancțiune specifică, de tipul decăderii. Pentru ca titularul unui drept de preempțiune asupra imobilului să își poată valorifica acest drept, este necesar ca el să participe la licitația bunului. Textul nu distinge asupra modului în care a luat naștere dreptul de preempțiune (de pildă, *ope legis* sau prin convenția părților), nici dacă acest drept este sau nu înscris în cartea funciară a imobilului ce face obiectul urmăririi silite imobiliare, astfel că nici interpretul nu va trebui să distingă.

Neparticiparea titularului unui drept de preempțiune asupra imobilului la licitație are drept sancțiune imposibilitatea de exercitare a acestui drept ulterior momentului adjudecării imobilului. Practic, titularul este *decăzut din dreptul de a mai pretinde beneficiul pe care i l-ar fi conferit acest drept*.

Art. 848. Depunerea prețului. (1) Adjudecatarul imobilului va depune prețul la dispoziția executorului judecătoresc, în termen de cel mult 30 de zile de la data vânzării, ținându-se seama de garanția depusă în contul prețului.

(2) Când adjudecatar este un creditor, el poate depune creanța sa în contul prețului, fiind obligat, dacă este cazul, să depună diferența de preț în termenul prevăzut la alin. (1). Dacă există alți creditori care au un drept de preferință în condițiile art. 864 şi 866, el va depune până la concurența prețului de adjudecare şi suma necesară pentru plata creanțelor lor, în măsura în care acestea nu sunt acoperite prin diferența de preț.

COMENTARIU

Textul nu are caracter de noutate, reluând practic dispozițiile art. 512 CPC 1865. Înainte de a i se elibera actul de adjudecare, adjudecatarul trebuie să depună prețul la dispoziția executorului judecătoresc, în termen de cel mult 30 de zile de la data vânzării, ținându-se seama de garanția depusă în contul prețului. Aceasta înseamnă că, practic, adjudecatarul va depune numai diferența dintre garanția de 10% depusă inițial și prețul de adjudecare.

Dacă adjudecatarul este un creditor al debitorului urmărit, el poate depune creanța sa în contul prețului, fiind obligat, dacă este cazul, să depună diferența de preț în același termen de cel mult 30 de zile de la data vânzării. Este vorba despre așa-zisa *adjudecare în contul creanței* (când calitatea de adjudecatar revine unui creditor), care rezolvă în planul dreptului procesual execuțional o stingere a creanței similară dării în plată din dreptul substanțial.

În cazul în care există și alți creditori care au un drept de preferință în condițiile art. 864 și art. 866 NCPC, adjudecatarul va depune până la concurența prețului de adjudecare și suma necesară pentru plata creanțelor acestor creditori, în măsura în care ele nu sunt acoperite prin diferența de preț.

În jurisprudența clasică s-a decis că dispozițiile Codului civil care autorizau pe cumpărător să nu plătească prețul când are juste motive de a se teme de evicțiune nu se aplică decât la vânzările de bunăvoie, iar nu și când este vorba de urmăriri silite[1]. De asemenea, s-a decis că o hotărâre definitivă, care constată că o creanță nu poate fi primită

[1] Cas. I, 28 noiembrie 1888, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 847, nr. 3, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 829.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

drept preț dintr-o adjudecare silită, pentru că nu este în rang util, nu poate fi invocată ca lucru judecat, astfel încât aceeași creanță poate să fie depusă și primită drept preț dacă se dovedește că, în urmă, împiedicarea pentru depunerea ei a dispărut și creanța a dobândit rangul cerut de lege[1].

Art. 849. Nedepunerea prețului. Reluarea licitației. (1) Dacă adjudecatarul nu depune prețul în termenul prevăzut la art. 848 alin. (1), imobilul se va scoate din nou în vânzare în contul acestuia, la prețul de începere a licitației la care bunul a fost adjudecat, el fiind obligat să plătească cheltuielile prilejuite de noua licitație şi eventuala diferență de preț. Adjudecatarul va putea să achite la termenul de licitație prețul oferit inițial, caz în care va fi obligat numai la plata cheltuielilor cauzate de noua licitație.

(2) Dacă la noul termen de licitație imobilul nu a fost vândut, fostul adjudecatar este obligat să plătească toate cheltuielile prilejuite de urmărirea imobilului.

(3) Suma datorată potrivit alin. (1) şi (2) de fostul adjudecatar se stabileşte de executor prin procesul-verbal de licitație, care constituie titlu executoriu. Această sumă se va reține cu precădere din garanția depusă.

COMENTARIU

Dacă adjudecatarul nu își respectă obligația prevăzută de art. 848 alin. (1) NCPC, sancțiunea nedepunerii prețului în cel mult 30 de zile de la data vânzării este *scoaterea din nou la vânzare* a imobilului în contul adjudecatarului, ceea ce înseamnă că, dacă imobilul se vinde la un preț mai mic, adjudecatarul inițial este obligat să plătească diferența dintre prețul oferit la licitația anterioară și cel oferit la cea de-a doua licitație, inclusiv cheltuielile prilejuite de noua licitație. Se consideră că obligația nu a fost îndeplinită și în situația în care adjudecatarul nu a depus prețul deloc, dar și în situația în care acesta a fost depus numai în parte[2].

Dacă la expirarea termenelor de depunere a prețului adjudecatarul nu va aduce recipisa de depunere a prețului și a celorlalte taxe, bunul va fi pus, din oficiu sau la cererea oricărei părți interesate, din nou în vânzare la licitație, pe cheltuiala adjudecatarului. Pentru noua licitație se va face o nouă publicație, care va cuprinde, printre altele, numele adjudecatarului care nu a plătit prețul, precum și suma la care se adjudecase, această sumă urmând a servi ca punct de plecare pentru noua adjudecare. Dacă nici la noua licitație adjudecatarul nu va depune prețul, bunul se va adjudeca pe seama celui care va da un preț, fie și mai mic, iar fostul adjudecatar va fi obligat să plătească diferența până la prețul primei adjudecări. În cazul în care nu se respectă această procedură legală a revânzării, diferența de preț nerealizată nu i se poate imputa fostului adjudecatar[3].

În literatura de specialitate și în jurisprudența clasică s-a arătat că adjudecatarul nu poate condiționa depunerea prețului, căci depunerea sub o condiție oarecare este nulă. De exemplu, adjudecatarul nu poate depune prețul sub condiția de a nu se putea distribui până când creditorul urmăritor nu va fi înlăturat orice posibilitate de evicțiune, întrucât creditorul urmăritor nu este vânzătorul imobilului urmărit, căci el nu face altceva decât să urmărească plata creanței sale[4].

---

[1] Cas. II, dec. nr. 406/1904, în Buletinul Curții de Casație 1904, p. 1521, *ibidem*.

[2] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1453.

[3] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1785/1990, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 830.

[4] Cas. II, 15 mai 1896, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 847, nr. 2, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Deși textul art. 849 nu face vorbire de excepții posibile de la această regulă, apreciem că *există o situație care justifică neplata prețului adjudecării de către adjudecatar*. Astfel, dacă în momentul adjudecării se constată că imobilul adjudecat ieșise din patrimoniul debitorului urmărit, adjudecatarul nu este obligat să depună prețul adjudecării și, în consecință, instanța nu poate scoate în revânzare imobilul pe contul adjudecatarului care nu depusese prețul adjudecării[1].

În doctrină și jurisprudență[2] s-a arătat că *„fals adjudecatar"* este denumirea dată în practica execuțională adjudecatarului care nu își respectă obligația de a depune prețul în termen, astfel că noua licitație se va publica și se va aduce la cunoștința datornicului urmărit, adjudecatarului în contul căruia se face vânzarea și creditorului urmăritor, în persoană sau la domiciliu. Adjudecatarul care nu își respectă obligația de a depune prețul în termen are, de această dată, poziția unui debitor și, ca atare, trebuie să se bucure de protecția legii ca și fostul debitor, astfel încât va fi citat, iar publicația de vânzare va fi afișată și la domiciliul lui, sub pedeapsa nulității urmăririi silite.

Dacă la licitație adjudecatarul achită prețul oferit inițial, el nu va mai fi obligat decât la cheltuielile generate de noua licitație. Suma datorată de falsul adjudecatar se stabilește de către executorul judecătoresc prin proces-verbal de licitație, cu valoare de titlu executoriu, și se va reține cu precădere din garanția depusă. Având în vedere faptul că textul art. 849 alin. (3) prevede că *procesul-verbal de licitație constituie titlu executoriu* în privința sumelor datorate de adjudecatarul inițial, înseamnă că acesta poate fi pus în executare, însă apreciem că este necesară sesizarea instanței de executare care să pronunțe o *încheiere de încuviințare a executării silite împotriva noului debitor* (care este adjudecatarul ce nu și-a îndeplinit obligația, în sensul că nu a depus prețul adjudecării în termen de cel mult 30 de zile de la data vânzării).

În cazul în care adjudecatarul formulează contestație la executarea declanșată împotriva sa în temeiul dispozițiilor art. 849, considerăm că el nu poate invoca pe această cale motive relative la neregularitatea formelor primei vânzări la licitație[3]. Pe de altă parte, nu s-ar putea invoca nici existența unor vicii ascunse ale bunului adjudecat, nici leziunea, deoarece dispozițiile art. 857 NCPC interzic expres asemenea motive de anulare a vânzării la licitație.

Art. 850. Restituirea garanțiilor. După adjudecarea imobilului către unul dintre participanții la licitație, potrivit art. 845, executorul, la cerere, va dispune restituirea garanțiilor depuse de ceilalți participanți, procedând, când este cazul, potrivit dispozițiilor art. 849 alin. (3).

COMENTARIU

Textul art. 850 reia dispozițiile art. 514 CPC 1865. La cerere, executorul judecătoresc va dispune, prin procesul-verbal de licitație care constituie titlu executoriu, restituirea garanțiilor depuse de restul participanților, după adjudecarea imobilului de către unul dintre aceștia.

---

[1] A se vedea, în același sens, și Cas. II, 8 mai 1885, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 848, nr. 9, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 830.

[2] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 427, nota de subsol nr. 40; Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 186/1989, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 830.

[3] În același sens, a se vedea și Cas. II, 4 septembrie 1902, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 867, nr. 4, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 831.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Practic, observăm că textul art. 850 NCPC reglementează situația juridică a garanțiilor depuse de către ceilalți participanți la licitație. Astfel, acestea vor fi restituite fiecăruia de către executorul judecătoresc, pentru că, neadjudecând, ele apar ca plăți nedatorate, supuse repetițiunii.

Garanția depusă de adjudecatar nu va fi restituită acestuia, pentru că în mod obișnuit el este cel care are obligația, potrivit art. 848 NCPC, de a depune diferența dintre garanție și prețul pentru care imobilul a fost adjudecat. Pe de altă parte, dacă adjudecatarul nu depune prețul în cel mult 30 de zile de la data vânzării, sumele datorate vor fi reținute din garanție și, dacă este cazul, diferența va fi restituită[1].

Art. 851. Plata prețului în rate. La cererea adjudecatarului, executorul judecătoresc, cu acordul creditorului, când acesta nu este adjudecatar, precum şi al debitorului, pentru partea din preț care depăşeşte valoarea creanței, poate stabili plata prețului în rate cu dobânda legală aferentă, numărul acestora, cuantumul şi data scadenței lor, precum şi suma care se plăteşte de îndată drept avans.

COMENTARIU

Noua reglementare aduce modificări prevederilor similare ale art. 515 CPC 1865, mai exact, art. 851 NCPC se referă la un *dublu acord*, al creditorului şi al debitorului, însă arată și în ce *condiții* pot fi luate aceste acorduri. Astfel, dacă ne referim la creditor, acesta trebuie să fie altă persoană decât cea care deja a adjudecat, în timp ce acordul debitorului este solicitat doar pentru partea din preț care depășește valoarea creanței (partea asupra căreia acesta din urmă are dreptul de a dispune, întrucât, în conformitate cu dispozițiile art. 863 NCPC, diferența i se restituie).

Ca atare, plata în rate a prețului imobilului adjudecat este o soluție stabilită în favoarea adjudecatarului, dar la ea se poate ajunge condiționat de acordul celorlalte persoane interesate, circumstanțiate expres de lege. De remarcat că acordul este necesar pentru determinarea tuturor elementelor prevăzute în textul art. 851 NCPC: numărul ratelor, dobânda legală aferentă, cuantumul și data scadenței lor și suma ce se plătește cu titlu de avans. Lipsa acordului oricăruia dintre subiectele circumstanțiate de lege constituie un motiv de nulitate a vânzării[2].

Cu alte cuvinte, creditorul și debitorul trebuie să fie de acord nu doar cu modalitatea de plată în rate a prețului adjudecării, ci și cu numărul ratelor, cu cuantumul și data scadenței lor, cu dobânda legală aferentă, precum și cu valoarea din preț care trebuie plătită cu titlu de avans.

Așa cum precizam mai sus, acordul debitorului este necesar doar pentru partea din preț care depășește valoarea creanței, însă, chiar și pentru această parte, se pune problema acordului cu privire la fiecare dintre elementele care vizează și creditorul, mai sus descrise, deoarece, în funcție și de întinderea diferenței rămase disponibilă în urma adjudecării, un număr prea mare de rate sau un cuantum prea mic al acestora lezează și interesele debitorului. De pildă, dacă debitorului i s-a vândut silit singura casă (sau singurul apartament cu mai multe camere), deținută cu destinația de locuință, iar diferența rămasă disponibilă potrivit 863 NCPC i-ar asigura posibilitatea de a-și cumpăra o garsonieră, pentru a redobândi în scurt timp o locuință, atunci este posibil ca acesta să

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1454.

[2] În același sens, a se vedea și *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 294.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

se opună, iar opoziția sa este justificată, pentru că, la acel moment, obligația sa este considerată executată, iar debitorul nu poate fi obligat să suporte riscurile eventualelor dificultăți financiare ale adjudecatarului, nici ale eventualei insolvabilități a acestuia, insolvabilitate survenită ulterior adjudecării.

Art. 852. Actul de adjudecare. După plata integrală a prețului sau a avansului prevăzut la art. 851, executorul, pe baza procesului-verbal de licitație, va întocmi actul de adjudecare, care va cuprinde următoarele mențiuni:

a) denumirea şi sediul organului de executare;

b) numele executorului judecătoresc;

c) numărul şi data procesului-verbal de licitație;

d) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul debitorului, ale terțului dobânditor şi ale adjudecatarului;

e) prețul la care s-a vândut şi modalitatea de achitare în cazul în care vânzarea s-a făcut cu plata în rate;

f) mențiunea, dacă este cazul, că imobilul s-a vândut grevat de drepturile de uzufruct, uz, abitație sau servitute ori, după caz, liber de aceste drepturi, în condițiile prevăzute la art. 845 alin. (6) şi (7);

g) datele de identificare ale imobilului cu arătarea numărului cadastral sau topografic şi a numărului de carte funciară, precum şi datele de identificare ale fostului proprietar;

h) mențiunea că actul de adjudecare este titlu de proprietate şi că poate fi înscris în cartea funciară;

i) mențiunea că, pentru adjudecatar, actul de adjudecare constituie titlu executoriu împotriva debitorului sau, după caz, a terțului dobânditor, ca şi împotriva oricărei persoane care posedă ori deține imobilul adjudecat, fără a putea invoca un drept opozabil în condițiile legii;

j) mențiunea că, pentru creditor, actul de adjudecare constituie titlu executoriu împotriva adjudecatarului care nu plăteşte diferența de preț, în cazul în care vânzarea s-a făcut cu plata prețului în rate;

k) data întocmirii actului de adjudecare, semnătura şi ştampila executorului judecătoresc, precum şi semnătura adjudecatarului;

l) mențiunea că actul de adjudecare este supus contestației la executare în condițiile art. 854.

COMENTARIU

1. Natura juridică și cuprinsul actului de adjudecare. Dispozițiile art. 852 reiau în cea mai mare parte prevederile din fosta reglementare (art. 516 CPC 1864), cu unele completări, dintre care mențiunea inserată la lit. l), potrivit căreia actul de adjudecare este supus contestației la executare în condițiile art. 854 NCPC, constituie o modificare deosebit de importantă, cu caracter de noutate în raport de reglementarea anterioară, deși, conceptual, se reia o soluție cunoscută în reglementarea mai veche (când ordonanța de adjudecare se ataca cu recurs).

Actul de adjudecare marchează un moment deosebit de important al executării silite, întrucât prin intermediul acestuia *se finalizează nu numai executarea silită imobiliară*, ci

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

se realizează și transferul dreptului de proprietate asupra imobilului în favoarea adjudecatarului.

Actul de adjudecare cuprinde toate elementele esențiale ale executării silite, cu deosebire cele legate de modul de realizare a adjudecării definltive. În cuprinsul său se face mențiunea că el *constituie titlu de proprietate*, împrejurare aptă a înlătura, într-o mare măsură, și controversele cu privire la natura sa juridică.

Actul de adjudecare cuprinde, în esență, descrierea modului în care s-a făcut adjudecarea, cu referire la procesul-verbal sau procesele-verbale intervenite la termenele de vânzare, dacă s-au ținut mai multe licitații, individualizarea imobilului adjudecat, numele fostului proprietar (debitorului urmărit), al terțului dobânditor și al adjudecatarului, confirmarea obligațiilor legale ale adjudecatarului (privitoare la plata prețului în întregime ori la condițiile de plată, în cazul vânzării imobilului cu plata în rate), iar în ipoteza imobilului construit pe bază de credit, mențiunea autorizației instituției de credit[1].

Actul de adjudecare este un act de procedură, care materializează vânzarea silită a imobilului urmărit, act a cărei eliberare condiționează trecerea imobilului din proprietatea debitorului în cea a adjudecatarului – deci un act juridic translativ al dreptului de proprietate[2]. El poate fi întocmit numai după plata prețului sau a avansului, dacă imobilul a fost vândut cu plata prețului în rate.

Actul de adjudecare se întocmește de către executorul judecătoresc în cel puțin două exemplare originale: unul pentru adjudecatar și unul pentru dosarul de executare. Fiind un act de proprietate, actul de adjudecare trebuie întocmit pe un suport de hârtie specială, care să nu se deterioreze în timp, fiind exclusă scrierea acestuia cu pixul, evitându-se, totodată, ștersăturile și completările ulterioare[3].

Adjudecatarul este considerat proprietar, având dreptul de folosință asupra imobilului, din momentul depunerii prețului sau a avansului, moment de la care are și dreptul de a încasa chiriile și de a culege fructele produse de imobil, suportând, totodată, și riscurile privitoare la imobil[4], potrivit regulii *res perit domino*.

În jurisprudență și în literatura de specialitate s-a arătat că, potrivit art. 516 pct. 8 CPC 1865 [art. 852 lit. h) NCPC], atunci când imobilul adjudecat se află în posesia debitorului, actul de adjudecare constituie titlu executoriu pentru adjudecatar, așa încât eventualul refuz de predare voluntară a posesiei imobilului de către debitor nu poate fi rezolvat decât prin executarea silită în baza actului de adjudecare. Într-o astfel de ipoteză, nu este necesar și un alt titlu executoriu purtând asupra evacuării debitorului, deoarece actul de adjudecare se constituie în titlu executoriu atât pentru intabularea în cartea funciară a dreptului de proprietate, cât și pentru punerea în posesie, care implică inclusiv evacuarea din imobil a debitorului[5]. Am mai adăuga că, în situația în care, totuși, adjudecatarul sesizează instanța de judecată cu o acțiune în evacuarea pârâtului (fostul debitor), urmează a fi invocată, chiar și din oficiu, *excepția lipsei de interes* a acțiunii reclamantului, deoarece acesta are deja un titlu executoriu în baza căruia pârâtul poate fi obligat la predarea silită a imobilului, astfel că este inutil să obțină un al doilea titlu, cu consecința respingerii acțiunii în evacuare ca lipsită de interes. Soluția este identică și în cazul în care adjudecatarul ar promova o acțiune în revendicare, iar nu în evacuare, deoarece

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 429.

[2] *Ibidem*.

[3] *I. Gârbuleț, A. Stoica*, op. cit., p. 167.

[4] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1455.

[5] În acest sens, a se vedea C.A. Brașov, s. civ., dec. nr. 325/R/2005, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 832.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

scopul urmărit este același: obligarea pârâtului la predarea silită a imobilului adjudecat de reclamant.

2. Contestația la executare. Dispozițiile art. 851 alin. (1) lit. l) stipulează expres că actul de adjudecare este supus contestației la executare în condițiile art. 854 NCPC. În reglementarea anterioară nu exista o astfel de mențiune, însă în literatura de specialitate există și opinia potrivit căreia actul de adjudecare, având natura juridică a unui veritabil act juridic civil autentic, translativ de proprietate de la debitorul urmărit la adjudecatar, poate fi supus acțiunilor în justiție îndreptate împotriva sa, fiind *susceptibil de anulare întocmai ca orice act juridic*.

În legislația anterioară modificărilor aduse prin O.U.G. nr. 138/2000, executarea silită se realiza prin intermediul instanței de executare, iar actul final al executării silite imobiliare îl constituia ordonanța de adjudecare prevăzută de fostul art. 551 CPC 1865[1]. Este adevărat că au existat numeroase controverse cu privire la natura juridică a ordonanței de adjudecare, care – din punct de vedere procedural – era o veritabilă hotărâre judecătorească, susceptibilă a fi atacată cu recurs în condițiile Codului de procedură civilă (art. 552 și art. 555 în forma anterioară O.U.G. nr. 138/2000). De pildă, motivele de casare a ordonanței de adjudecare erau prevăzute expres de art. 555 de la acea dată, respectiv: când s-a încălcat vreo normă legală prescrisă sub sancțiunea nulității; pentru cauză de necompetență, exces de putere și omisiune esențială. În același timp, din punct de vedere al dreptului substanțial, ordonanța de adjudecare constituia și un titlu de proprietate. Dar, datorită naturii sale de act jurisdicțional, ordonanța nu era susceptibilă a fi desființată decât prin calea de atac a recursului, expres reglementată de lege.

Ulterior, potrivit modificărilor aduse prin O.U.G. nr. 138/2000, actul de adjudecare nu mai avea natura juridică a unui act jurisdicțional, nu mai constituia rezultatul unei proceduri contencioase, fiind emis de un executor judecătoresc, iar nu de o instanță judecătorească[2]. Este adevărat că executorii judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, astfel încât actul întocmit de ei în condițiile expres arătate de lege, cu respectarea exigențelor formale pe care legea le impune pentru valabilitatea acelui act, este, din acest punct de vedere, un act de autoritate publică și are forța probantă specifică unui asemenea act[3], dar nu mai era, deci, un act de jurisdicție. Din acest motiv, am considerat că nimic nu se opune exercitării unei acțiuni de drept comun privind desființarea actului de adjudecare, de principiu, printr-o acțiune în nulitate absolută sau relativă, după caz, ori chiar într-o acțiune în rezoluțiune[4].

---

[1] Art. 551 CPC 1865 anterior modificărilor aduse prin O.U.G. nr. 138/2000 prevedea: „Îndată după sfârșitul adjudecării și depunerea prețului, potrivit art. 544 sau 545 din acest cod, judecătoria va da adjudecatarului ordonanța de adjudecare a nemișcătorului. Ordonanța va cuprinde, pe scurt, jurnalul de adjudecare desăvârșită, individualizarea nemișcătorului adjudecat, numele fostului proprietar și al adjudecatarului și arătarea plății prețului, în întregime, a taxelor de executori, timbrul și impozitul proporțional. Completul judecătoriei va semna atât originalul ordonanței ce se va preda părții, cât și acel ce va rămâne la dosar. Această ordonanță se va transcrie în registrele de mutații ținute de notariatul de stat corespunzător instanței de executare. *Ordonanța de adjudecare este supusă recursului*" (s.n.).

[2] În același sens, a se vedea și *I. Deleanu*, Tratat de procedură civilă, vol. II, Ed. All Beck, București, 2005, p. 613: „Actul de adjudecare, întocmit de către executorul judecătoresc, pe baza procesului-verbal de licitație, nu este un act de jurisdicție, ci actul autentic prin care se confirmă efectuarea unei vânzări-cumpărări forțate".

[3] *Idem*, p. 245.

[4] Pentru dezvoltări, a se vedea *G. Răducan*, op. cit., p. 162-167.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Cât despre acțiunea în nulitate sau în anulare, am apreciat că aceasta ar putea fi exercitată atunci când ar fi incidentă vreo cauză de nulitate absolută sau relativă care poate afecta orice act juridic civil[1].

Totuși, față de noua reglementare a art. 852 alin. (1) lit. l) și art. 854 NCPC, care stabilesc în mod expres care este calea pe care va putea fi cerută anularea actului de adjudecare, indiferent de motivele invocate, aceasta este una singură, anume contestația la executare. Practic, potrivit noii reglementări, care revine în mare parte la concepția anterioară modificărilor aduse Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000, ar trebui reținută prioritar definiția exprimată în literatura de specialitate, potrivit căreia actul de adjudecare este *„un act de autoritate publică* (s.n.), emanând de la executorul judecătoresc, ca organ de executare, învestit de lege în îndeplinirea unui serviciu de interes public", ceea ce califică acest act ca fiind unul „judiciar, procedural, complex, producând efecte specifice și multiple, pe planul dreptului material și al dreptului procesual"[2], iar nu doar un act juridic civil pur și simplu – manifestarea de voință a două părți contractante, făcută cu intenția de a produce efecte juridice, *fără mijlocirea altui organ*[3].

Cum, însă, noile dispoziții ale codului nu indică limitativ și motivele pentru care actul de adjudecare ar putea fi atacat/contestat, înțelegem că tot ceea ce am fi putut invoca împotriva acestuia pe calea unei acțiuni în nulitate absolută sau relativă de drept comun (ținând, desigur, seama de particularitățile unui asemenea act) vom putea invoca în fața instanței de executare pe calea contestației la executare, judecata urmând a se desfășura într-o procedură mai accelerată, specifică executării silite.

Din punctul de vedere al dreptului tranzitoriu, ținând cont de aplicarea legii procesuale în timp, dispozițiile noii legi de procedură se aplică doar executărilor silite începute după data de 15 februarie 2013, astfel încât apreciem că, pentru actele de adjudecare emise în cadrul unor proceduri de executare deschise cel mai târziu la data de 14 ianuarie 2013, apreciem că *este încă deschisă acțiunea în nulitatea actului de adjudecare.*

Așa cum s-a subliniat în doctrină și în jurisprudența recentă a instanței supreme[4]: „Actul de adjudecare întocmit de executorul judecătoresc în procedura urmăririi silite imobiliare nu este un act de jurisdicție, ci *actul autentic prin care se confirmă efectuarea unei vânzări-cumpărări forțate*. Deși vânzarea-cumpărarea forțată, prin licitație, prezintă unele particularități cât privește caracterul sinalagmatic, comutativ și consensual, aceasta nu înseamnă că ea s-ar înfățișa ca altă operațiune juridică decât vânzare-cumpărare, debitorul urmărit silit (sau garantul său ipotecar – n.n.) fiind considerat ca vânzător, iar adjudecatarul ca un cumpărător (...). În concluzie, *actul de adjudecare materializează o vânzare-cumpărare forțată, prin licitație,* care nu este o altă operațiune juridică decât vânzare-cumpărare. *Negotium iuris*, ca operațiune juridică, semnifică, așadar, vânzare-cumpărare și, prin urmare, în mod corect instanțele de fond au analizat valabilitatea lui prin raportare la dispozițiile art. 948 C. civ. (Codul civil de la 1864 – n.n.), care reglementează condițiile de validitate ale convențiilor".

Art. 853. Predarea şi comunicarea actului de adjudecare. (1) Un exemplar de pe actul de adjudecare se va preda adjudecatarului spre a-i servi ca titlu de proprietate, iar altul va fi comunicat din oficiu biroului de cadastru şi publicitate

---

[1] *Ibidem.*

[2] *G. Răducan*, op. cit., p. 162-167.

[3] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 430.

[4] I.C.C.J., s. civ., dec. nr. 2710/2012, în B.C. nr. 12/2012, p. 17.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

imobiliară pentru înscrierea provizorie în cartea funciară a dreptului de proprietate al adjudecatarului, pe cheltuiala acestuia.

(2) Dacă adjudecatarul va cere să fie numit administrator-sechestru al imobilului adjudecat, executorul îl va numi şi trimite în posesie în această calitate, prin încheiere, dată fără citarea părților, care nu este supusă niciunei căi de atac.

COMENTARIU

Ulterior întocmirii actului de adjudecare, un exemplar de pe acesta trebuie predat adjudecatarului (dobânditorul imobilului), servindu-i drept titlu de proprietate, iar un altul este comunicat, din oficiu, biroului de cadastru şi publicitate imobiliară pentru înscrierea provizorie în cartea funciară a dreptului de proprietate al adjudecatarului.

Spre deosebire de reglementarea anterioară, potrivit căreia înscrierea în cartea funciară se făcea la cererea adjudecatarului (și numai atunci când imobilul este achiziționat cu plata prețului în rate, comunicarea actului la oficiul de cadastru și publicitate imobiliară era în sarcina executorului), *noua reglementare prevede expres că executorul judecătoresc va face din oficiu comunicarea actului de adjudecare în vederea înscrierii provizorii în cartea funciară,* fără nicio distincție după cum prețul adjudecării a fost achitat sau urmează a fi achitat în rate.

Prin urmare, prin raportare și la dispozițiile art. 855 alin. (3) NCPC, dacă imobilul a fost vândut cu plata prețului în rate, executorul judecătoresc va înainta un exemplar al actului de adjudecare biroului de cadastru și publicitate imobiliară și pentru *înscrierea interdicției de înstrăinare și grevare a acestuia*, până la achitarea integrală a prețului și dobânzii.

Dacă imobilul a fost achiziționat cu plata prețului în rate, cumpărătorul nu îl va putea înstrăina sau greva fără încuviințarea în acest sens a creditorilor urmăritori, înainte de plata integrală a prețului, sub sancțiunea nulității vânzării[1].

Dacă adjudecatarul solicită numirea ca administrator-sechestru al imobilului adjudecat, executorul îl va numi prin încheiere, dată fără citarea părților, și îi va oferi posesia imobilului adjudecat în această calitate. Încheierea executorului nu este supusă niciunei căi de atac, deci nu este admisibilă contestația la executare pe acest motiv din partea persoanelor interesate care nu ar fi mulțumite de o asemenea măsură provizorie.

Legea nu tratează și situația în care debitorul continuă să ocupe imobilul urmărit silit, caz în care punerea efectivă în posesie a adjudecatarului nu este posibilă imediat, ci doar după realizarea procedurii de predare silită a imobilului, care presupune obținerea unei încheieri de încuviințare a executării silite în baza titlului executoriu care este actul de adjudecare.

Cu atât mai mult, dacă s-a stabilit că plata prețului adjudecării se va face în rate, până nu se achită integral acest preț, apreciem că nici nu poate fi obligat debitorul să predea bunul adjudecat, pentru că nici încuviințarea executării silite în baza titlului executoriu care este actul de adjudecare nu este încă admisibilă, având în vedere și eventuala incidență a dispozițiilor art. 849 și art. 851 NCPC.

Art. 854. Contestarea actului de adjudecare. (1) În termen de o lună de la data înscrierii provizorii în cartea funciară, debitorul sau terțul dobânditor, creditorii urmăritori şi orice altă persoană interesată, după mențiunile cărților funciare, vor putea ataca actul de adjudecare pe cale de contestație la execu-

[1] *E. Oprina*, op. cit., p. 596.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tare. Instanța de executare poate suspenda eliberarea sau, după caz, distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a imobilului adjudecat. În cazul în care cererea de suspendare este formulată de debitor sau terțul dobânditor, acesta este obligat la plata cauțiunii în condițiile art. 718 alin. (2).

(2) Dacă actul de adjudecare este anulat, executorul va continua urmărirea de la actul desființat şi va solicita din oficiu ca înscrierea provizorie prevăzută la art. 853 alin. (1) să fie radiată.

(3) Sumele consemnate se vor restitui adjudecatarului, iar calitatea acestuia de administrator-sechestru al imobilului urmărit încetează.

COMENTARIU

Așa cum arătam deja în comentariile anterioare la dispozițiile art. 851 alin. (1) lit. l) NCPC, actul de adjudecare este supus contestației la executare în condițiile art. 854, cale pe care se pot invoca diverse motive de nulitate absolută sau relativă a acestuia.

În ceea ce privește *calitatea procesuală activă*, aceasta poate aparține debitorului sau terțului dobânditor, creditorilor urmăritori (alții decât adjudecatarul) și oricărei alte persoane interesate, în timp ce *calitatea procesuală pasivă* ar trebui să aparțină adjudecatarului, deoarece în contradictoriu cu acesta se pretind motivele de contestație, în scopul desființării titlului său obținut prin adjudecare. Biroul executorului judecătoresc care a emis actul de adjudecare nu poate avea calitate procesuală pasivă în acțiunea de anulare a actului de adjudecare pe cale de contestație la executare, dar ar putea avea calitate de pârât pe un capăt de cerere întemeiat pe răspundere civilă delictuală, în cazul în care se solicită obligarea la plata de despăgubiri pentru prejudiciul creat, în temeiul art. 719 alin. (7) NCPC.

În ceea ce privește *termenul* pentru formularea contestației la executare prin care se atacă actul de adjudecare, prin derogare de la dispozițiile art. 714 NCPC (potrivit cărora termenul de drept comun în materia contestației la executare este de 15 zile), este de o lună și curge de la data înscrierii provizorii în cartea funciară.

Pe durata judecării contestației la executare îndreptate împotriva actului de adjudecare *este posibilă și suspendarea procedurilor de executare subsecvente adjudecării.* Astfel, potrivit art. 854 alin. (1) teza a II-a NCPC, instanța de executare poate dispune suspendarea eliberării sau, eventual, suspendarea distribuirii sumelor rezultate din urmărirea silită a imobilului adjudecat. Când instanța dispune din oficiu suspendarea (posibilitate care este recunoscută de legiuitor și lăsată la aprecierea judecătorului însuși, prin derogare de la art. 718 NCPC), nu necesită depunerea vreunei cauțiuni, însă, în ipoteza în care cererea de suspendare este formulată, după caz, de debitor sau de terțul dobânditor, acesta este obligat la *plata cauțiunii* în condițiile art. 718 alin. (2) NCPC. Deci, în această ultimă situație, cauțiunea este obligatorie, iar cuantumul ei va fi calculat potrivit criteriilor legale prevăzute expres de acest text. Trebuie făcută însă o precizare: în timp ce *cererea de suspendare propriu-zisă* a distribuirii sumelor rezultate din executarea silită va fi soluționată de aceeași instanță care soluționează și contestația la executare, *cererea de suspendare provizorie* va fi soluționată în procedură necontencioasă, de un alt judecător decât cel învestit cu soluționarea contestației la executare îndreptate împotriva actului de adjudecare, regulile art. 718 NCPC fiind deplin aplicabile.

Soarta înscrierii în cartea funciară depinde de soluția dată în contestația la executare. Astfel, dacă aceasta *va fi admisă*, cu consecința anulării actului de adjudecare, executo-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rul judecătoresc va solicita din oficiu ca înscrierea provizorie a imobilului pe numele adjudecatarului să fie radiată. *Per a contrario*, dacă contestația la executare *este respinsă*, potrivit art. 855 alin. (1), executorul judecătoresc va dispune ca dreptul de proprietate al adjudecatarului să fie intabulat în cartea funciară și, ca atare, înscrierea provizorie se va transforma în înscriere definitivă.

Ca o *consecință a anulării actului de adjudecare*, calitatea adjudecatarului de administrator-sechestru al imobilului urmărit încetează, sumele consemnate fiindu-i restituite. De asemenea, ca o consecință firească, după anularea actului de adjudecare, executorul va continua urmărirea de la actul desființat.

Art. 855. Intabularea dreptului de proprietate şi punerea în posesie a adjudecatarului. (1) Dacă nu s-a făcut contestație în termenul prevăzut la art. 854 alin. (1) sau dacă aceasta a fost respinsă prin hotărâre definitivă, executorul judecătoresc va hotărî din oficiu, prin încheiere definitivă, ca dreptul de proprietate al adjudecatarului să fie intabulat în cartea funciară, chiar în cazul în care adjudecatar este însuşi terțul dobânditor care avea deja dreptul înscris în cartea funciară. În cazul în care dreptul dobândit de adjudecatar era înscris în mod provizoriu, nu se va dispune decât înscrierea provizorie.

(2) Totodată, la cererea adjudecatarului, acesta va fi pus în posesia imobilului adjudecat de către executor, cu excepția cazului în care a fost pus anterior în posesie, potrivit art. 853 alin. (2).

(3) În cazul în care imobilul a fost vândut cu plata prețului în rate, executorul judecătoresc va hotărî, prin aceeaşi încheiere, şi înscrierea în cartea funciară a interdicției de înstrăinare şi de grevare a imobilului până la plata integrală a prețului şi a dobânzii corespunzătoare.

(4) Executorul judecătoresc va preda totodată creditorului urmăritor un exemplar al actului de adjudecare, care îi va servi drept titlu executoriu împotriva cumpărătorului, dacă acesta nu plăteşte diferența de preț.

COMENTARIU

Dreptul de proprietate al adjudecatarului va fi intabulat în cartea funciară când nu s-a formulat contestație la executare sau, chiar dacă s-a formulat, aceasta a fost respinsă prin hotărâre definitivă.

Actul prin care se solicită intabularea dreptului de proprietate al adjudecatarului în cartea funciară este încheierea definitivă dată de executorul judecătoresc.

Dacă anterior intabulării dreptului său în cartea funciară adjudecatarul nu a fost pus în posesia imobilului, la cererea acestuia, executorul va dispune punerea în posesie.

Dacă imobilul a fost vândut cu plata prețului în rate, executorul judecătoresc va înainta un exemplar al actului de adjudecare biroului de cadastru și publicitate imobiliară pentru înscrierea interdicției de înstrăinare și grevare a acestuia, până la achitarea integrală a prețului și a dobânzii. Pe cale de consecință, atunci când imobilul a fost achiziționat cu plata prețului în rate, cumpărătorul nu îl va putea înstrăina sau greva fără încuviințarea în acest sens a creditorilor urmăritori, înainte de plata integrală a prețului.

Actul de adjudecare constituie titlu executoriu al creditorului urmăritor împotriva cumpărătorului, dacă acesta nu plătește diferența de preț, pentru situațiile în care imobilul a fost achiziționat cu plata prețului în rate.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Secțiunea a 5-a. Efectele adjudecării

Art. 856. Transmiterea proprietății imobilului. (1) Prin adjudecarea imobilului adjudecatarul devine proprietar. De la această dată, adjudecatarul are dreptul la fructe şi venituri, datorează dobânzile până la plata integrală a prețului şi suportă toate sarcinile imobilului.

(2) Prin intabulare, adjudecatarul dobândeşte dreptul de a dispune de imobilul cumpărat, potrivit regulilor de carte funciară.

(3) De la data intabulării, imobilul rămâne liber de orice ipoteci sau alte sarcini privind garantarea drepturilor de creanță, creditorii putându-şi realiza aceste drepturi numai din prețul obținut. Dacă prețul de adjudecare se plăteşte în rate, sarcinile se sting la plata ultimei rate.

(4) Ipotecile şi celelalte sarcini reale, precum şi drepturile reale intabulate după notarea urmăririi în cartea funciară se vor radia din oficiu, cu excepția celor pentru care adjudecatarul ar conveni să fie menținute; de asemenea, vor fi radiate din oficiu drepturile reale intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, dacă vânzarea s-a făcut în condițiile prevăzute la art. 845 alin. (7), toate notările făcute cu urmărirea silită, interdicția de înstrăinare sau de grevare, dacă există, cu excepția celei prevăzute la art. 855 alin. (3), precum şi promisiunea de a încheia un contract viitor, dacă până la data adjudecării beneficiarul promisiunii nu şi-a înscris în cartea funciară dreptul dobândit în temeiul contractului care a făcut obiectul acesteia.

(5) Dacă imobilul a fost adjudecat cu plata prețului în rate, adjudecatarul nu îl va putea înstrăina sau greva, fără încuviințarea creditorilor urmăritori, înainte de plata integrală a prețului.

COMENTARIU

Noua reglementare reia în mare parte dispozițiile art. 518 CPC 1865, cu unele modificări și completări.

Pe planul *dreptului material*, actul de adjudecare, obținut ca rezultat final al procedurii de vânzare silită a imobilului urmărit, cu caracter definitiv și pus în executare, trece asupra adjudecatarului dreptul pe care l-a avut debitorul asupra acestui imobil, în general dreptul de proprietate. Suntem, deci, în prezența unui *act translativ al dreptului de proprietate sau al altui drept real* ce a format obiectul urmăririi silite și, de la această dată, adjudecatarul are dreptul să culeagă fructele și veniturile, dar, în același timp, datorează dobânzi până la plata integrală a prețului și suportă toate sarcinile imobilului. Dreptul de proprietate și dreptul de folosință privind imobilul trec asupra adjudecatarului din momentul depunerii prețului; chiar dacă actul de adjudecare a fost executat mai târziu, adjudecatarul este considerat proprietar din momentul depunerii prețului și *tot de atunci* are dreptul să încaseze chiriile sau să culeagă fructele produse de acel imobil[1], moment de la care va suporta și riscul pieirii bunului.

Prin înscrierea în cartea funciară a actului de adjudecare, adjudecatarul dobândește dreptul de a dispune de imobilul vândut, potrivit regulilor de carte funciară. De la data intabulării, imobilul rămâne liber de orice ipoteci sau sarcini privind garantarea dreptu-

[1] *E. Oprina*, op. cit., p. 595.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rilor de creanță, creditorii putându-și realiza aceste drepturi numai din prețul obișnuit. Dacă prețul de adjudecare se plătește în rate, sarcinile se sting de la plata ultimei rate.

Deci, prin adjudecare, se produce purga ipotecilor și privilegiilor la care este supus imobilul, *adjudecatarul primind astfel imobilul liber de orice sarcini*, iar creditorii ipotecari și privilegiați urmează a fi îndestulați din prețul depus. Liberarea de sarcini a imobilului nu se referă însă la alte drepturi reale care grevează asupra imobilului, ca uzufructul, uzul, dreptul de abitație sau servituțile, care se exercită împotriva adjudecatarului în calitate de continuator al fostului proprietar[1], exceptând ipoteza în care licitația se face în temeiul art. 845 alin. (7) NCPC.

Cu toate acestea, adjudecatarului nu îi sunt opozabile nici drepturile reale intabulate după notarea urmăririi în cartea funciară, acestea urmând a fi radiate. Adjudecatarul poate fi însă de acord ca ipotecile, sarcinile și drepturile reale arătate să fie menținute, fapt permis de art. 856 alin. (4) NCPC.

În jurisprudență s-a decis că urmărirea silită purghează imobilul vândut de toate sarcinile și îl transmite adjudecatarului liber de orice privilegiu sau ipoteci consimțite de către debitor sau autorii lui. Această regulă se aplică chiar când sarcinile nu au fost trecute în publicațiuni[2].

Actul de adjudecare, care nu a fost desființat în urma exercitării căilor de atac prevăzute de lege, intră sub autoritatea lucrului judecat și, ca atare, dreptul de proprietate constituit prin această hotărâre este opozabil *erga omnes* de la momentul prevăzut de art. 856 NCPC, inclusiv creditorului[3].

În literatura de specialitate și în jurisprudență s-a arătat că adjudecatarul bunurilor urmărite nu poate avea acțiune în rezilierea vânzării în contra creditorului urmăritor, când nu a putut intra în posesia bunurilor adjudecate, atare acțiune trebuind a fi îndreptată contra debitorului, el fiind vânzătorul. Orice pretenție pentru faptul că nu a fost pus în posesia bunurilor cumpărate, din culpa creditorului urmăritor, nu poate fi formulată de cumpărător în contra acestuia decât prin exercițiul acțiunii reglementate de art. 1357 și urm. C. civ. 1864[4]. Explicația acestei soluții rezidă în faptul că, în materia vânzării silite, debitorul urmărit își conservă calitatea sa de vânzător, deși vânzarea se face contra voinței sale și chiar dacă urmărirea se face după lege, astfel încât debitorul urmărit devine custode al bunurilor sechestrate(întrucât declararea lui drept custode nu îi ridică dreptul de proprietate asupra acelor bunuri, ci numai îi limitează libera dispoziție a lucrurilor sale față de creditor).

Art. 857. Viciile ascunse şi leziunea. (1) În cazul vânzării silite la licitație publică nu există garanție contra viciilor ascunse.

(2) Această vânzare nu poate fi atacată nici pentru leziune.

COMENTARIU

Deși actul de adjudecare are natura unui contract judiciar, de vreme ce produce efectele unui contract de vânzare-cumpărare prin transferul dreptului de proprietate sau a

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 430-431.

[2] Cas. I, 16 ianuarie 1887, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 893, nr. 2, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 833.

[3] În același sens, a se vedea C.A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 64/2003, *idem*, p. 834.

[4] În același sens, a se vedea și Trib. Ilfov, 28 noiembrie 1902, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 906, nr. 15, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 833.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

altui drept real de la vânzătorul debitor la cumpărătorul adjudecatar, între părțile implicate nu a existat anterior actului de adjudecare un acord de voință în acest sens, imobilul intrând în patrimoniul adjudecatarului ca urmare a câștigării licitației.

Practic, deși are aparența unui contract de vânzare-cumpărare, el este întocmit de executor, în urma parcurgerii unei proceduri speciale și, prin urmare, în cazul vânzării silite la licitație publică, nu există garanție contra viciilor ascunse ale bunului imobil adjudecat și nici nu poate fi cerută anularea pentru leziune.

Prin ipoteză, în materia vânzării silite, transferarea proprietății imobilului are loc în mod forțat, fără consimțământul vânzătorului, așa că, lipsind acordul de voință dintre acesta și adjudecatar, este inadmisibilă o cerere în anularea actului de adjudecare, chiar pe calea contestației la executare, în care invalidarea actului se cere pe temeiul existenței vreunui viciu de consimțământ[1].

Art. 858. Menținerea sau încetarea unor contracte. (1) Locațiunea şi celelalte acte juridice privitoare la imobilul adjudecat rămân în ființă sau, după caz, încetează, potrivit dispozițiilor art. 827 alin. (1) şi (2).

(2) Plățile făcute înainte de scadență de către locatar sau alte persoane interesate sunt supuse dispozițiilor art. 827 alin. (3).

COMENTARIU

Textul art. 858 reia fosta reglementare a art. 519 CPC 1865. Adjudecarea nu are ca efect încetarea retroactivă a dreptului de proprietate al debitorului, fapt pentru care locațiunea și celelalte acte juridice privitoare la imobil vor continua sau vor înceta, în raport de dispozițiile legale care le reglementează, dar cu respectarea dispozițiilor art. 827 NCPC.

Din același motiv, dacă prețul obținut la licitație este mai mare decât valoarea creanțelor, diferența este predată debitorului[2].

Secțiunea a 6-a. Dispoziții speciale

Art. 859. Stingerea acțiunilor contra adjudecatarului. (1) Orice cerere de evicțiune, totală sau parțială, privind imobilul adjudecat este definitiv stinsă.

(2) În cazul imobilelor înscrise pentru prima dată în cartea funciară, în condițiile art. 828 alin. (2), cererea de evicțiune se va prescrie în termen de 3 ani de la data înscrierii actului de adjudecare în cartea funciară. Această prescripție curge şi împotriva minorilor şi persoanelor puse sub interdicție judecătorească.

COMENTARIU

1. Termenul special de prescripție. Potrivit art. 859 (care reia, cu unele modificări, dispozițiile fostului art. 520 CPC 1865), cererile de evicțiune, totală sau parțială, privind imobilul adjudecat se sting. În ipoteza în care imobilul adjudecat nu avea deschisă carte funciară la data declanșării urmăririi silite imobiliare și acesta este înscris pentru prima

---

[1] Pentru o soluție asemănătoare, a se vedea și C.A. Iași, 29 ianuarie 1915, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 910, nr. 43, *idem*, p. 834.

[2] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1460.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

oară de către executorul judecătoresc, potrivit art. 828 alin. (2) NCPC, va curge un *termen de prescripție special*, de 3 ani de la data înscrierii actului de adjudecare în cartea funciară, cu specificația că această prescripție va curge și împotriva minorilor și persoanelor puse sub interdicție.

Scopul legiuitorului a fost acela de a crea eventualilor terți prejudiciați posibilitatea de a-și revendica imobilul în cazul în care executarea silită s-a desfășurat cu nerespectarea drepturile lor.

Dacă *cererea de evicțiune a fost formulată anterior împărțelii prețului de adjudecare*, potrivit dispozițiilor art. 860 NCPC, la cererea adjudecatarului, instanța de executare poate suspenda împărțeala prețului, cu sau fără dare de cauțiune, până la obținerea unei hotărâri definitive pronunțate în cererea de evicțiune, iar dacă *cererea de evicțiune este formulată ulterior distribuirii prețului adjudecării*, cel lezat va avea deschisă calea unei acțiuni de drept comun. Dacă adjudecatarul a fost evins în tot sau în parte, acesta poate formula o acțiune în despăgubiri împotriva debitorului urmărit, iar dacă nu se poate îndestula de la acesta, îi poate acționa și pe creditorii care au încasat prețul din adjudecare, în limita sumelor încasate de aceștia.

Actul de adjudecare conferă adjudecatarului o situație specială cu privire la eventualele acțiuni cu efect de *evicțiune*. Dispozițiile art. 859 NCPC au caracter special, fiind aplicabile exclusiv adjudecatarului, derogând de la orice alte norme, chiar în materie de nulitate, termenul de prescripție de 3 ani fiind un termen special, care se aplică oricăror acțiuni care presupun evicțiunea, indiferent că ar fi acțiuni în revendicare, în nulitate sau de orice altă natură și indiferent de cauza de nulitate invocată, fie aceasta relativă sau absolută[1].

De altfel, considerăm că acest termen special de prescripție a oricărei acțiuni îndreptate împotriva adjudecatarului a fost instituit tocmai pentru protecția specială a acestuia, având în vedere natura executării silite și pentru securitatea raporturilor juridice decurgând din instituția adjudecării. Adjudecatarul, dobânditor cu titlu oneros, luptă să evite o pagubă (*certat de damno vitando*), de aceea beneficiază de un termen mai scurt.

Astfel, prescripția, ca sancțiune civilă, operează contra celui care se pretinde *veritas dominus* și nu acționează în termenul special de 3 ani pus la dispoziție de legiuitor, prin norma specială, derogatorie a art. 859 NCPC. Norma derogă de la regula imprescriptibilității acțiunii în nulitate absolută și a acțiunii în revendicare imobiliară de drept comun, material.

Stabilirea unui asemenea termen este firească prin raportare la faptul că transmiterea imobilului s-a făcut prin executarea silită a imobilului, iar stabilitatea raporturilor astfel create trebuie să fie rapid asigurate. În același timp, legiuitorul a acordat și eventualilor terți posibilitatea de a-și revendica imobilul în ipoteza în care urmărirea silită imobiliară s-a realizat prin încălcarea drepturilor lor[2].

În opinia noastră, nimic nu justifică pasivitatea celui care putea beneficia de termenul instituit în favoarea sa, dar nu a făcut-o. De aceea, această prescripție curge și împotriva minorilor și persoanelor puse sub interdicție, termenul special fiind mai scurt decât cel de drept comun. Stabilirea unui termen relativ scurt permite lămurirea rapidă a situației juridice a imobilului, conferindu-se mai multă siguranță atât cumpărătorului/adjudeca-

---

[1] În același sens, *M. Nicolae*, Prescripția extinctivă, Ed. Rosetti, București, 2004, p. 486 și 522-523; a se vedea și nota 3 de subsol, care trimite la *G. Boroi*, Drept civil. Partea generală. Persoanele, Ed. All Beck, București, 2001, p. 249 și 292.

[2] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 303-304.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tarului la licitație publică, cât și persoanelor care vor să dobândească ulterior bunul de la cumpărător[1].

În acest sens a decis în repetate rânduri și Curtea Constituțională, de exemplu, prin Decizia nr. 56/2004, Decizia nr. 65/2004 sau Decizia nr. 141/2004 etc., în care s-a statuat că „reglementarea de către legiuitor, în limitele stabilite de Constituție, a condițiilor de exercitare a unui drept – subiectiv sau procesual –, inclusiv prin instituirea unor termene, nu constituie o restrângere a exercițiului acestuia, ci doar o modalitate eficientă de a preveni exercitarea sa abuzivă, în detrimentul altor titulari de drepturi, în egală măsură ocrotite".

Tot astfel, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 288/2004, a statuat că dispozițiile speciale din materia adjudecării silite imobiliare fac parte dintr-o *procedură legală specială, derogatorie*, prin care este ocrotit adjudecatarul, neputând constitui o atingere adusă dreptului de proprietate al altei persoane.

Ca atare, termenul de 3 ani instituit de art. 859 NCPC este unul special, *stabilit în protecția adjudecatarului*, în cadrul unei proceduri speciale – executarea silită – aceasta fiind limita în care, în mod rezonabil, se permite oricărei persoane care se consideră prejudiciată într-un drept al său să acționeze în instanță.

Dacă nu s-a exercitat nicio acțiune în acest termen special de prescripție, care curge imperativ chiar împotriva minorilor sau interzișilor, orice drept la acțiune se stinge. Dispozițiile art. 859 sunt imperative, de ordine publică.

În literatura de specialitate[2] s-a arătat că acest termen de prescripție extinctivă de 3 ani „este unul *special*, în cazul revendicării imobilului adjudecat în cadrul procedurii urmăririi silite imobiliare sau al pretinderii unui dezmembrământ al dreptului de proprietate având ca obiect acest imobil".

De asemenea, art. 859 vizează și situația în care cel care a dobândit imobilul în cadrul procedurii de urmărire silită imobiliară se vede chemat în judecată de o terță persoană care pretinde un drept real principal asupra acestui imobil, formulând deci o acțiune confesorie, ori chiar un drept de folosință ca drept personal (de creanță) având ca obiect imobilul respectiv (spre exemplu, un drept de folosință izvorât dintr-un contract de locațiune care, potrivit legii, nu a încetat prin înstrăinarea silită a imobilului către adjudecatar), formulând deci o acțiune personală etc.[3]

Tot astfel, în privința *momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție extinctivă de 3 ani*, s-a arătat că acesta este data înscrierii actului de adjudecare în cartea funciară[4], însă cu particularitatea că, potrivit noii reglementări, acest termen nu interesează decât în cazul în care imobilul adjudecat nu avea deschisă cartea funciară la data declanșării urmăririi silite imobiliare și este înscris pentru prima oară de către executorul judecătoresc, potrivit art. 828 alin. (2) NCPC.

2. Buna-credință în materia adjudecării. În primul rând, trebuie observat că nu ne situăm pe tărâmul actului juridic civil, ci al unei proceduri execuționale indirecte – urmărirea silită imobiliară –, procedură legală, specială, de drept procesual, iar nu de drept substanțial. Ca atare, în materie de adjudecare, nici instituția bunei-credințe nu trebuie

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 432.

[2] *G. Boroi*, Drept civil. Partea generală. Persoanele, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 494, inclusiv nota de subsol.

[3] În același sens, *G. Boroi*, op. cit., 2009, p. 494.

[4] *Idem*, p. 507.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

interpretată în înțelesul său din dreptul material, ci în cel specific, de drept procesual civil, mai exact de drept execuțional.

Actul de adjudecare este „un act de autoritate publică, emanând de la executorul judecătoresc, ca organ de executare, învestit de lege în îndeplinirea unui serviciu de interes public", ceea ce îl califică drept unul „judiciar, procedural, complex, producând efecte specifice și multiple, pe planul dreptului material și al dreptului procesual"[1], iar nu un doar act juridic civil pur și simplu – manifestarea de voință a două părți contractante, făcută cu intenția de a produce efecte juridice, *fără mijlocirea altui organ*.

De aceea, buna-credință la obținerea actului de adjudecare nu se referă la convingerea intimă a părților contractante, cum se întâmplă în cazul actului juridic civil, ci se referă la *legalitatea formelor de executare*, căci adjudecatarul dă dovadă de bună-credință prin aceea că a participat la o licitație organizată pe coordonatele unei depline legalități, cu respectarea riguroasă a tuturor exigențelor impuse în materia executării silite[2].

Dacă la data adjudecării termenul de 3 ani nu era împlinit, orice revendicare mai poate fi făcută până la expirarea termenului menționat[3].

Art. 860. Suspendarea împărțelii prețului. (1) În cazul în care cererea de evicțiune prevăzută la art. 859 alin. (2) este introdusă înainte de împărțeala prețului din adjudecare, instanța de executare, la solicitarea adjudecatarului, va putea să suspende împărțeala prețului, cu sau fără cauțiune, până la judecarea definitivă a cererii de evicțiune.

(2) Când cererea de evicțiune va fi făcută după împărțeala prețului adjudecării, se va urma procedura de drept comun.

COMENTARIU

Articolul 860 reia textul art. 521 CPC 1865, la care adaugă alineatul secund. Această normă prevede posibilitatea pentru adjudecatar de a obține suspendarea împărțelii prețului atunci când cererea de evicțiune este introdusă anterior realizării împărțelii prețului din adjudecare.

Suspendarea împărțelii prețului nu se va dispune din oficiu de către instanță, ci *numai la cererea expresă a adjudecatarului*, care are interesul de a-și proteja suma consemnată cu titlu de preț de adjudecare, până la soluționarea cererii de evicțiune, pentru a se asigura că evită prejudiciul eventualei pierderi a imobilului. Apreciem că, în lipsa unei dispoziții care să dispună expres altfel sau cel puțin a unei norme de trimitere la dispozițiile art. 718 alin. (7) NCPC relative la cererea de suspendare provizorie, instanța se va pronunța asupra cererii de suspendare întemeiate pe art. 860 într-o *procedură contencioasă*, fiind necesară citarea părților (adjudecatarul, creditorii urmăritori și intervenienții).

Adjudecatarul este interesat să obțină suspendarea împărțirii prețului, pentru că, dacă este evins și nu se poate îndestula de la debitor, ar trebui să îi urmărească pe creditorii care și-au realizat creanța în acest mod, în limita sumei încasate de fiecare, caz în care, pentru a evita acționarea ulterioară în judecată a creditorilor, este de preferat să fie suspendată distribuirea prețului[4].

---

[1] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 430.

[2] Pentru dezvoltări, a se vedea *G. Răducan*, op. cit., p. 198-206.

[3] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1461.

[4] *Idem*, p. 1462.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ceea ce privește *cauțiunea*, aceasta *are caracter facultativ*, atât sub aspectul necesității depunerii, cât și al cuantumului (în ipoteza în care ar fi dispusă), fiind lăsată la latitudinea instanței de executare învestită cu o asemenea cerere de suspendare.

Măsura suspendării are *caracter provizoriu*, legiuitorul stabilind momentul până la care aceasta se va dispune, respectiv până la pronunțarea unei hotărâri definitive asupra cererii de evicțiune.

Art. 861. Acțiunea în regres. (1) Dacă a fost evins total sau parțial, adjudecatarul îl poate acționa pe debitorul urmărit pentru a fi despăgubit. Dispozițiile legale privind chemarea în judecată a vânzătorului se aplică în mod corespunzător.

(2) În măsura în care nu se poate îndestula de la debitor, adjudecatarul îl poate acționa pe creditorul care a încasat prețul de adjudecare, în limita sumei încasate. Termenul de prescripție este de un an şi curge de la data la care executarea silită împotriva debitorului a încetat pentru motivul prevăzut la art. 702 pct. 2.

COMENTARIU

Prin prevederile art. 861, legiuitorul pune la dispoziția adjudecatarului care a fost evins, total sau parțial, un mijloc procedural spre a putea obține o despăgubire corespunzătoare pentru prejudiciul produs, în sensul că, dacă a fost evins total sau parțial, adjudecatarul îl poate acționa pe debitorul urmărit pentru a fi despăgubit.

Totuși, în măsura în care nu se poate îndestula de la debitor, adjudecatarul îi poate acționa pe creditorii care au încasat prețul de adjudecare, în limita sumei încasate de acestia.

Soluțiile enunțate țin seama de necesitatea despăgubirii corespunzătoare a adjudecatarului în caz de evicțiune, întrucât acesta a participat la o licitație publică și nu are nicio culpă în producerea pagubei. Calea procedurală prin care adjudecatarul poate fi despăgubit este aceea a unei acțiuni îndreptate împotriva debitorului sau împotriva creditorilor urmăritori. Cea de-*a doua acțiune are însă un caracter subsidiar și special*, căci adjudecatarul o poate exercita numai în măsura în care nu se poate îndestula de la debitor și doar în limita sumei încasate de creditor[1].

Deși este vorba despre o acțiune în care se valorifică un drept de creanță, nu se va aplica termenul general de 3 ani prevăzut de art. 2517 NCC, ci legiuitorul stabilește un *termen special de prescripție*, de 1 an, care curge de la data la care executarea silită împotriva debitorului a încetat din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a unor astfel de bunuri.

Art. 862. Desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare. (1) În tot cursul urmăririi silite şi până la expirarea termenului prevăzut la art. 854 alin. (1), debitorul ori altă persoană interesată poate obține desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare, consemnând la dispoziția creditorului urmăritor întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile şi cheltuielile de executare.

(2) Dispozițiile art. 750 şi 751 se aplică în mod corespunzător.

(3) În cazul în care cererea este admisă, instanța sau, după caz, executorul judecătoresc va dispune şi eliberarea sumei în mâinile creditorului.

---

[1] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 305.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Pe tot parcursul urmăririi silite, debitorul sau altă persoană interesată poate obține desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare.

Singura *condiție* pe care o impune legea pentru a se obține desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare o constituie *consemnarea la dispoziția creditorului urmăritor a întregii valori a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare*.

Pe cale de consecință, consemnarea parțială a creanței sau consemnarea sa integrală, dar fără plata accesoriilor și a cheltuielilor de executare, nu poate determina efectul prevăzut de lege, și anume desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare.

Consemnarea integrală a creanței, a accesoriilor și a cheltuielilor de executare poate interveni *în orice fază a executării silite*, moment de la care ea marchează și finalizarea executării silite.

Totodată, prin încheierea prin care admite cererea de desființare a măsurilor asigurătorii sau de executare, instanța va dispune și eliberarea de îndată a sumei consemnate în mâinile creditorului această *încheiere având caracter executoriu*.

Capitolul III. Eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Art. 863. Eliberarea sumei. Dacă există un singur creditor urmăritor, după reținerea cheltuielilor de executare, când este cazul, suma de bani realizată prin urmărirea silită se eliberează acestuia până la acoperirea integrală a drepturilor sale, iar suma rămasă disponibilă se predă debitorului.

COMENTARIU

Ultima etapă a urmăririi silite indirecte o reprezintă eliberarea și distribuirea sumelor.

Dispozițiile legale prevăd distincții între situația în care la executarea silită a participat un singur creditor (în acest caz vorbim de eliberarea sumelor) și cea în care la executarea silită au participat mai mulți creditori sau au intervenit în cursul procesului, principiul fiind prevăzut în art. 863, potrivit cu care suma de bani realizată prin urmărirea silită se eliberează creditorului urmăritor până la acoperirea integrală a drepturilor sale, iar suma rămasă disponibilă se predă debitorului (vorbim, practic, de *distribuirea* sumelor[1] rezultate din executare).

Cheltuielile de executare se reține primele din suma obținută prin urmărirea silită.

Ordinea eliberării sumei rezultate din urmărirea silită urmează regula potrivit căreia cheltuielile aferente executării silite sunt primele reținute, ulterior creanța creditorului, iar în ipoteza în care există o diferență între suma obținută din urmărire și creanța creditorului, această diferență va fi remisă debitorului.

[1] A se vedea și *I. Gârbuleț, A. Stoica*, op. cit., p. 175.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 864. Rangul creanțelor cu preferință generală. (1) În cazul în care urmărirea silită a fost pornită de mai mulți creditori sau când, până la eliberarea sau distribuirea sumei rezultate din executare, au depus şi alți creditori titlurile lor, executorul judecătoresc procedează la distribuirea sumei potrivit următoarei ordini de preferință, dacă legea nu prevede altfel:

a) creanțele reprezentând cheltuieli de judecată, pentru măsuri asigurătorii sau de executare silită, pentru conservarea bunurilor al căror preț se distribuie, orice alte cheltuieli făcute în interesul comun al creditorilor, precum şi creanțele născute împotriva debitorului pentru cheltuielile efectuate cu ocazia îndeplinirii condițiilor sau formalităților prevăzute de lege pentru dobândirea dreptului asupra bunului adjudecat şi înscrierea acestuia în registrul de publicitate;

b) cheltuielile de înmormântare a debitorului, în raport cu condiția şi starea acestuia;

c) creanțele reprezentând salarii şi alte datorii asimilate acestora, pensiile, sumele cuvenite şomerilor, potrivit legii, ajutoarele pentru întreținerea şi îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătății, ajutoarele de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum şi creanțele reprezentând obligația de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății;

d) creanțele rezultând din obligația legală de întreținere, alocații pentru copii sau obligația de plată a altor sume periodice destinate asigurării mijloacelor de existență;

e) creanțele fiscale provenite din impozite, taxe, contribuții şi din alte sume stabilite potrivit legii, datorate bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor locale şi bugetelor fondurilor speciale;

f) creanțele rezultând din împrumuturi acordate de stat;

g) creanțele reprezentând despăgubiri pentru repararea pagubelor pricinuite proprietății publice prin fapte ilicite;

h) creanțele rezultând din împrumuturi bancare, din livrări de produse, prestări de servicii sau executări de lucrări, precum şi din chirii sau arenzi;

i) creanțele reprezentând amenzi cuvenite bugetului de stat sau bugetelor locale;

j) alte creanțe.

(2) Dispozițiile privind subrogația legală rămân aplicabile în folosul celui care achită oricare dintre creanțele prevăzute la alin. (1).

(3) În cazul creanțelor care au aceeaşi ordine de preferință, dacă legea nu prevede altfel, suma realizată se repartizează între creditori proporțional cu creanța fiecăruia.

COMENTARIU

Dispozițiile art. 864 reiau şi modifică sau, după caz, completează dispozițiile art. 563 CPC 1865, stabilind ordinea distribuirii sumei rezultate din urmărirea silită pentru situațiile în care fie urmărirea silită a fost începută de mai mulți creditori, fie alți creditori au depus la dosarul de executare titlurile lor împotriva debitorului până la momentul eliberării sau distribuirii sumei rezultate din urmărirea silită.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Anterior stabilirii ordinii de preferință, executorul trebuie să determine dacă printre creditorii urmăritori nu există persoane care să dețină asupra imobilului vândut dreptul de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferință, întrucât aceștia urmează a fi plătiți cu prioritate, conform art. 866 NCPC, chiar anterior creditorilor prevăzuți în cuprinsul dispozițiilor art. 864 alin. (1) lit. c)[1].

Prin raportare la prevederile art. 863 NCPC, și în această situație, a existenței mai multor creditori (deci nu doar în cazul creditorului unic), *cheltuielile aferente executării silite*, precum și cele făcute pentru măsurile asigurătorii, pentru conservarea bunurilor al căror preț se distribuie, orice alte cheltuieli făcute în interesul comun al creditorilor, precum și creanțele născute împotriva debitorului pentru cheltuielile efectuate cu ocazia îndeplinirii condițiilor sau formalităților prevăzute de lege pentru dobândirea dreptului asupra bunului adjudecat și înscrierea acestuia în registrul de publicitate au caracter prioritar în raport de alte creanțe sau cheltuieli.

Dispozițiile art. 864 stabilesc ordinea de preferință a distribuirii sumelor rezultate din urmărirea silită în măsura în care în cadrul aceleiași executări silite s-au efectuat cheltuieli sau au rezultat creanțe de natură diferită care sunt imputabile debitorului urmărit. Această ordine de preferință are drept rațiune ocrotirea anumitor creanțe din considerente de ordin umanitar sau social-economic[2].

În ipoteza în care ordinea de preferință nu este respectată, actul de executare al executorului care stabilește această ordine poate fi atacat pe calea contestației la executare[3].

În situația în care *anumite cheltuieli sau creanțe au aceeași ordine de preferință*, fiecare dintre creditori va primi suma de bani stabilită proporțional cu creanța pe care o deține. Cu alte cuvinte, dacă suma rezultată din urmărirea silită nu ar fi suficientă decât pentru acoperirea unei singure creanțe/cheltuieli aparținând creditorilor de același rang, aceasta va fi divizată și stabilită prin raportare la creanța fiecăruia, astfel încât fiecare dintre creditori va primi o sumă de bani, chiar dacă aceasta nu reprezintă îndestularea în întregime a tuturor creditorilor.

În materia eliberării și distribuirii sumelor realizate din urmărirea silită, trebuie avute în vedere și dispozițiile art. 169 C. muncii, care statuează faptul că nicio *reținere din salariu* nu poate fi operată, în afara cazurilor și condițiilor prevăzute de lege. De asemenea, reținerile cu titlu de daune cauzate angajatorului nu pot fi efectuate decât dacă datoria salariatului este scadentă, lichidă și exigibilă și a fost constatată ca atare printr-o hotărâre judecătorească definitivă. În cazul pluralității de creditori ai salariatului, va fi respectată următoarea ordine:

a) obligațiile de întreținere, conform Codului civil;

b) contribuțiile și impozitele datorate către stat;

c) daunele cauzate proprietății publice prin fapte ilicite;

d) acoperirea altor datorii.

Reținerile din salariu cumulate nu pot depăși în fiecare lună jumătate din salariul net.

De asemenea, O.G. nr. 42/1997 privind transportul maritim și pe căile navigabile interioare, republicată, stabilește în cuprinsul art. 93 și art. 109 ordinea de repartizare a cheltuielilor rezultate din executare; astfel, documentele de confirmare a operațiunilor de salvare a navelor și/sau de limitare a efectelor cazurilor prevăzute la art. 90 alin. (2),

---

[1] În același sens, *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1470.

[2] *E. Oprina*, op. cit., p. 609.

[3] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

aflate în pericol pe mare, în apele naționale navigabile sau în porturile românești, întocmite de căpitănia de port și însoțite de calculele justificative privind cheltuielile ocazionate de efectuarea acestor operațiuni, precum și cele privind paza și administrarea bunurilor salvate constituie titlu executoriu. Executarea acestui titlu de către unitatea creditoare se face cu prioritate înaintea oricărei alte creanțe. De asemenea, conform prevederilor art. 109 din același act normativ, „documentele de confirmare a operațiunilor de scoatere a epavelor, de ranfluare a navelor scufundate sau eșuate, de scoatere a bunurilor scufundate, de curățare a albiei, precum și de limitare și îndepărtare a consecințelor, întocmite de căpitănia de port și însoțite de calculele justificative privind cheltuielile ocazionate de efectuarea acestor operațiuni, precum și cele privind paza și administrarea bunurilor salvate constituie titlu executoriu. Executarea acestui titlu de către unitatea creditoare se face cu prioritate înaintea oricărei alte creanțe".

În sistemul francez, ordinea de preferință este de mai multe feluri. Astfel, există o ordine consensuală, care se desfășoară fără intervenția judecătorului, o ordine amiabilă, care constă în acordul tuturor creditorilor înscriși, iar intervenția judecătorului este una suplă, o ordine judiciară, în cadrul căreia participă creditorii care au convenit asupra ordinii amiabile, procedură ce se desfășoară sub autoritatea unui judecător, și o ordine de audiență, care de fapt este o procedură simplificată a ordinii judiciare, întrucât constă în înscrierea a mai puțin de patru creditori[1].

Art. 865. Declararea creanțelor statului. (1) În termen de 15 zile de la începerea executării silite, potrivit legii, orice creditor poate cere statului sau unităților administrativ-teritoriale să declare creanțele lor privilegiate. Această cerere va fi înscrisă în registrele de publicitate numai dacă se depune dovada notificării făcute organelor fiscale teritoriale.

(2) În termen de 30 de zile de la notificare, statul sau unitatea administrativ-teritorială trebuie să declare şi să înscrie valoarea creanței sale.

(3) Nerespectarea obligației prevăzute la alin. (1) are ca efect pierderea preferinței în raport cu creditorii care au solicitat declarația.

COMENTARIU

Sub aspectul creanțelor pe care statul le deține împotriva debitorului, orice creditor al acestuia poate solicita statului sau unităților administrativ-teritoriale să își declare creanțele privilegiate.

Solicitarea creditorului trebuie să îmbrace forma unei *notificări*. Dovada formulării și trimiterii notificării permite înscrierea cererii în registrele de publicitate.

Termenul prin care creditorii debitorului pot cere statului sau unității administrativ-teritoriale să declare creanțele lor privilegiate este de 15 zile de la momentul începerii urmăririi silite.

Statul sau unitățile administrativ-teritoriale au la dispoziție 30 de zile de la momentul primirii notificării de la creditor să își declare și să își înscrie creanța.

Sancțiunea aplicabilă în ipoteza în care statul sau unitatea administrativ-teritorială nu se conformează înscrierii creanței lor este aceea a *pierderii rangului preferențial* în raport cu creditorii care au solicitat declarația în vederea înscrierii acestei creanțe.

---

[1] *M. Donnier, J.B. Donnier*, Voies d'exécution et procédures de distribution, 7e éd., Litec, Paris, 2003, citați în *I. Gârbuleț, A. Stoica*, op. cit., nota de subsol nr. 2, p. 175.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 866. Rangul creanțelor garantate. Dacă există creditori care, asupra bunului vândut, au drepturi de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferință conservate, în condițiile prevăzute de lege, la distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunului, creanțele lor vor fi plătite înaintea creanțelor prevăzute la art. 864 alin. (1) lit. c).

COMENTARIU

Articolul 866 reia prevederile fostului art. 564 CPC 1865, instituind o *excepție de la ordinea de preferință* statuată în cuprinsul art. 864 NCPC, în sensul că, în ipoteza existenței unor creditori care dețin un drept de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferință asupra bunului vândut, creanțele acestora se vor achita înaintea celor din art. 864 alin. (1) lit. c).

Cu alte cuvinte, creditorul gajist, ipotecar sau privilegiat își va îndestula creanța *cu prioritate*, anterior creanțelor reprezentând salarii și alte datorii asimilate acestora, pensii, sume cuvenite șomerilor, potrivit legii, ajutoare pentru întreținerea și îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătății, ajutoare de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum și creanțelor reprezentând obligația de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății.

Pentru a avea caracter prioritar, *creditorul gajist sau ipotecar trebuie să respecte dispozițiile de publicitate* instituite de Codul civil, în caz contrar devenind incidente prevederile art. 22 NCC, în sensul că, dacă formalitatea de publicitate nu a fost realizată, iar aceasta nu era prevăzută de lege cu caracter constitutiv, drepturile, actele, faptele sau alte raporturi juridice supuse publicității sunt inopozabile terților, afară de cazul în care se dovedește că aceștia le-au cunoscut pe altă cale.

Având în vedere caracterul de excepție al art. 866, textul este de strictă interpretare, astfel încât ordinea de preferință nu se schimbă și în privința creanțelor menționate în cuprinsul art. 864 alin. (1) NCPC, altele decât lit. c)[1].

Art. 867. Rangul creanțelor accesorii. Dobânzile şi penalitățile sau alte asemenea accesorii ale creanței principale vor urma ordinea de preferință a acestei creanțe.

COMENTARIU

Dobânzile, penalitățile, precum și alte asemenea accesorii derivând din creanța principală urmează ordinea de preferință a creanței principale, potrivit principiului *accesorium sequitur principale*, textul art. 867 constituind o aplicație a acestui principiu.

Secțiunea a 2-a. Distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite

Art. 868. Termenul de depunere a titlurilor de creanță. (1) Dacă există mai mulți creditori urmăritori sau intervenienți, suma rezultată din vânzare se distribuie acestora potrivit ordinii de preferință prevăzute la art. 864-867.

(2) În acest scop, după depunerea sau consemnarea sumei rezultate din vânzare ori, după caz, de la data când adjudecarea imobilului urmărit a devenit defi-

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1471.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

nitivă, executorul va fixa de urgență un termen de 10 zile pentru depunerea titlurilor de creanță.

(3) Debitorul, creditorii urmăritori, organele fiscale locale, administratorii-sechestru, adjudecatarul şi titularii drepturilor şi sarcinilor stinse prin adjudecare, despre care executorul a luat cunoştință în condițiile art. 740 ori art. 835 alin. (2), vor fi înştiințați din oficiu despre fixarea acestui termen, potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citațiilor.

(4) Termenul se va afişa la sediul executorului judecătoresc şi la cel al instanței de executare cu cel puțin 5 zile înainte de termenul fixat pentru depunerea titlurilor de creanță. Afişarea va fi constatată printr-un proces-verbal care se va depune la dosar.

(5) După expirarea termenului arătat la alin. (4), niciun creditor nu va mai putea lua parte la distribuirea sumei obținute din urmărire.

COMENTARIU

Având în vedere că textele art. 868-877 NCPC vizează distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită, aplicabilitatea lor privește existența unui *concurs de creditori fie de același rang, fie de rang diferit*. Ordinea de preferință este cea stabilită în cuprinsul dispozițiilor art. 864-867.

Termenul impus de dispozițiile legale pentru depunerea de către creditori a titlurilor lor de creanță este de 10 zile de la depunerea sau consemnarea sumei rezultate din vânzare ori, după caz, de la data când adjudecarea imobilului urmărit a devenit definitivă.

Încunoștințarea creditorilor, sarcină care incumbă executorului judecătoresc, se va realiza diferit, în funcție de calitatea acestora. Astfel, creditorii urmăritori, organele fiscale locale, administratorii-sechestru, adjudecatarul și titularii drepturilor și sarcinilor stinse prin adjudecare vor fi înștiințați din oficiu de către executorul judecătoresc asupra momentului stabilit pentru acest termen, potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea și înmânarea citațiilor, în timp ce ceilalți creditori vor lua la cunoștință de termen în urma afișării la sediul executorului judecătoresc și la cel al instanței de executare cu cel puțin 5 zile înainte de termenul fixat pentru depunerea titlurilor de creanță.

Afișarea termenului pentru înscrierea titlului de creanță va fi constatată printr-un proces-verbal, care se va depune la dosarul de executare.

Având în vedere că art. 868 alin. (5) NCPC stabilește că, după expirarea termenului arătat la alin. (4), niciun creditor nu va mai putea lua parte la distribuirea sumei obținute din urmărire, apreciem că termenul este unul *de decădere*, orice titlu de creanță depus ulterior nemaifiind luat în seamă la distribuirea sumei.

Art. 869. Depunerea titlurilor de creanță. (1) În vederea participării la distribuire, toți creditorii interesați vor trebui să depună la sediul executorului judecătoresc, în termenul prevăzut la art. 868 alin. (4), titlurile de creanță, în original sau în copie certificată, arătând în mod distinct capitalul, dobânzile şi cheltuielile ce le sunt datorate, precum şi, dacă va fi cazul, drepturile de preferință neînscrise în cartea funciară sau în alte registre publice.

(2) Reprezentantul fiscului va depune înscrisurile doveditoare ale creanțelor statului sau unităților administrativ-teritoriale la sediul executorului judecătoresc.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Creditorii care au înființat măsuri asigurătorii asupra bunurilor urmărite, pentru a participa la distribuire, vor depune copii certificate de pe acțiune şi de pe actul constatator al înființării măsurii asigurătorii.

COMENTARIU

Pe lângă titlurile de creanță, creditorii vor depune în termenul stabilit de dispozițiile art. 868 alin. (4) și înscrisurile aferente titlurilor lor de creanță.

Titlurile de creanță vor fi depuse *în original sau în copie certificată*.

Separat de creanța principală, acolo unde este cazul, creditorii vor menționa dobânzile și cheltuielile ce le sunt datorate, precum și drepturile de preferință neînscrise în cartea funciară sau în alte registre publice.

Se poate observa că legiuitorul a înțeles să stabilească în sarcina unor creditori de rang preferențial anumite obligații, respectiv:

a) în cazul creanțelor statului sau unităților administrativ-teritoriale, reprezentantul fiscului va depune la sediul executorului judecătoresc înscrisurile doveditoare ale creanțelor statului sau unităților administrativ-teritoriale;

b) în cazul creditorilor care au înființat măsuri asigurătorii asupra bunurilor urmărite, se vor depune copii certificate de pe acțiune și de pe actul constatator al înființării măsurii asigurătorii.

Sancțiunea care intervine în ipoteza nedepunerii înscrisurilor solicitate este neluarea în seamă a titlurilor lor, cu consecința neparticipării la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită.

Art. 870. Creanțele periodice. (1) În cazul în care unul dintre titlurile depuse de creditorii urmăritori conține obligația debitorului de a plăti o sumă de bani în mod periodic, iar bunurile rămase în patrimoniul debitorului după efectuarea executării sau veniturile sale nu asigură plata în viitor a ratelor datorate, suma alocată creditorului se va stabili prin acordul părților, care va prevedea şi modul de fructificare a acesteia, iar în lipsa unui acord, executorul va constata acest fapt printr-un proces-verbal semnat de el şi de toate părțile prezente. În acest din urmă caz, partea interesată va putea sesiza instanța de executare în circumscripția căreia se face executarea pentru a stabili suma alocată creditorului, în termen de 15 zile de la încheierea procesului-verbal, dacă a fost prezentă, sau de la comunicarea acestuia de către executor, dacă a lipsit.

(2) Dacă părțile nu se înțeleg, instanța de executare va stabili, prin încheiere, suma cu care creditorul va participa la distribuirea sumelor realizate prin urmărire, precum şi modul de fructificare a acesteia, astfel încât ratele datorate să fie plătite cu precădere din dobânzile încasate, iar dacă acestea sunt insuficiente, se vor imputa asupra capitalului. Încheierea se dă cu citarea în termen scurt a părților şi este supusă numai apelului.

(3) În cazul în care niciuna din părți nu sesizează instanța de executare în termenul arătat la alin. (1), executorul judecătoresc va solicita acesteia stabilirea sumei alocate creditorului, cu respectarea dispozițiilor alin. (2).

(4) Dacă debitorul a decedat şi se constată că, în raport cu numărul moştenitorilor, locul unde aceştia se găsesc, modul în care s-a făcut împărțeala moştenirii sau cu alte asemenea împrejurări, plata în rate a creanțelor este greu de realizat,

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

instanța poate, la cererea creditorului, să procedeze potrivit alin. (1), stabilind suma ce se cuvine creditorului, precum şi partea din aceasta pe care o va plăti fiecare moştenitor în parte.

COMENTARIU

Pentru situațiile în care unul dintre titlurile depuse de creditorii urmăritori conține obligația debitorului de a plăti o sumă de bani în mod periodic, iar bunurile rămase în patrimoniul debitorului după efectuarea executării sau veniturile sale nu asigură plata în viitor a ratelor datorate, suma alocată creditorului se va stabili prin acordul părților. Prin urmare, legiuitorul consacră ipoteza *soluționării amiabile* pentru situațiile în care o obligație periodică nu poate fi îndeplinită pe viitor de debitor din cauza lipsei fondurilor în patrimoniul acestuia.

Totuși, *în caz de neînțelegere*, executorul va constata acest fapt printr-un proces-verbal semnat de el și de toate părțile prezente, caz în care partea interesată va putea sesiza instanța de executare în circumscripția căreia se face executarea pentru a stabili suma alocată creditorului, în termen de 15 zile de la încheierea procesului-verbal, dacă a fost prezentă, sau de la comunicarea acestuia de către executor, dacă a lipsit.

Nerespectarea termenului de 15 zile de către partea interesată nu atrage automat decăderea părții din acest drept, întrucât executorul judecătoresc va solicita instanței stabilirea sumei alocate creditorului, cerând, totodată, ca ratele datorate să fie plătite cu precădere din dobânzile încasate, iar dacă acestea sunt insuficiente, să se impute asupra capitalului.

În literatura de specialitate s-a arătat că, pentru ca instanța de executare să poată fi sesizată în condițiile amintite mai sus, simpla depunere a unui titlu din care să rezulte că debitorul a fost obligat la plata unei sume de bani periodic nu este suficientă, fiind necesar ca bunurile rămase în patrimoniul debitorului după executarea efectuată pentru plata unor rate sau veniturile sale să nu fie suficiente pentru a asigura în viitor plata ratelor datorate[1].

Încheierea prin care instanța va stabili cuantumul și modul de plată a ratelor în viitor se va da cu citarea în termen scurt a părților și este supusă numai apelului.

La stabilirea sumei globale se va avea în vedere partea de creanță realizată până la momentul respectiv[2].

Pentru ipoteza în care *debitorul a decedat* și se constată că, în raport cu numărul moștenitorilor, locul unde aceștia se găsesc, modul în care s-a făcut împărțeala moștenirii sau în raport de alte circumstanțe, plata în rate a creanțelor este dificil de realizat, la cererea creditorului, instanța de executare poate proceda potrivit art. 870 alin. (1) NCPC, stabilind suma ce se cuvine creditorului, precum și partea din aceasta pe care o va plăti fiecare moștenitor în parte.

Art. 871. Încetarea curgerii dobânzilor. De la data fixată pentru depunerea titlurilor de creanță, dobânzile creanțelor creditorilor urmăritori trecute în proiectul de distribuire încetează de a mai fi în sarcina debitorului urmărit, chiar în caz de convenție contrară. Dacă instituția de credit la care s-au depus ori consemnat

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1472.
[2] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

aceste sume plăteşte dobânzi, creditorii nu vor avea drept decât la dobânzile ce se plătesc de instituția de credit la care s-au depus ori consemnat acele sume.

COMENTARIU

Dispozițiile art. 871 prevăd momentul până la care dobânzile aferente creanțelor principale încetează a mai fi stabilite în sarcina debitorului urmărit, și anume de la data la care executorul judecătoresc stabilește depunerea titlurilor de creanță.

Chiar dacă părțile stabilesc prin convenție ca dobânzile să fie imputate debitorului urmărit și ulterior datei depunerii titlurilor de creanță, o astfel de convenție/clauză, în ipoteza în care ar fi stipulată în contract, nu va produce niciun efect în raport de dispozițiile art. 871, care statuează în mod imperativ asupra termenului final până la care acestea pot fi imputate debitorului, respectiv data depunerii titlurilor de creanță.

Pentru ipoteza în care sumele rezultate din urmărirea silită au fost depuse la o instituție de credit care, pentru perioada în care se găsesc consemnate la aceasta, acordă dobândă, ea va putea fi distribuită creditorilor. Deși dispozițiile art. 870 NCPC nu prevăd, apreciem că dobânda repartizată creditorilor va fi stabilită în raport de cuantumul creanței fiecăruia dintre ei, în caz contrar putându-se ajunge la o îmbogățire fără justă cauză.

Art. 872. Interdicția popririi. (1) Sumele rezultate din valorificarea bunurilor urmărite şi cele consemnate la dispoziția executorului nu pot fi poprite de către creditorii debitorului sau ai adjudecatarului.

(2) Se va putea înființa poprire numai asupra sumelor atribuite creditorilor sau debitorului prin procesul-verbal de distribuire.

COMENTARIU

În această fază finală a executării silite, creditorii debitorului sau, după caz, creditorii adjudecatarului nu pot popri sumele rezultate din valorificarea bunurilor urmărite și cele consemnate la dispoziția executorului, singura poprire ce se va putea înființa fiind aceea asupra sumelor atribuite creditorilor sau debitorului prin procesul-verbal de distribuire întocmit potrivit dispozițiilor art. 873 NCPC.

Art. 873. Întocmirea proiectului de distribuire. (1) În termen de 5 zile de la expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță, executorul va întocmi proiectul de distribuire a sumelor, potrivit ordinii de preferință prevăzute la art. 864-867, iar dacă printre creditorii urmăritori şi intervenienți se află şi creditori care au intervenit tardiv, după expirarea termenului prevăzut la art. 690, creanțele acestora vor fi alocate asupra părții din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori şi a celor care au intervenit în timp util.

(2) În cazul în care imobilele grevate de o ipotecă colectivă au fost vândute împreună, creanța garantată cu o astfel de ipotecă va fi repartizată, la cererea creditorilor cu rang posterior, asupra imobilelor adjudecate, proporțional cu prețul obținut pentru fiecare imobil în parte, iar dacă sunt creanțe ipotecare anterioare, proporțional cu restul de preț ce a rămas de la fiecare imobil, după ce s-au acoperit creanțele cu rang anterior ipotecii colective.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Creanțele cu termen şi cele condiționale vor fi repartizate după rangul lor, ca şi cum ar fi pure şi simple, cu mențiunea că ele vor fi plătite numai potrivit regulilor prevăzute la art. 880 şi 881.

(4) Creanțele care nu pot fi valorificate decât după executarea bunurilor unui codebitor principal vor fi trecute ca socotite sub condiție suspensivă.

(5) Titularii drepturilor de uzufruct, uz, abitație şi servitute, stinse prin adjudecare, vor fi trecuți în ordinea înscrierii cu valoarea acestor drepturi înscrise în cartea funciară, iar dacă nu este înscrisă, cu valoarea determinată potrivit art. 836 alin. (2), care poate fi contestată în condițiile art. 874 alin. (2).

(6) Creditorul unei rente pe viață sau altei creanțe periodice va fi trecut în ordinea înscrierii în cartea funciară, cu o sumă ale cărei dobânzi anuale să fie suficiente pentru a asigura plata ratelor rentei.

COMENTARIU

În termen de 5 zile de la expirarea termenului de înscriere a titlului de creanță, executorul va întocmi un proiect de distribuire a sumelor rezultate din urmărirea silită.

În cuprinsul proiectului de distribuire executorul va avea în vedere calitatea creditorilor înscriși, cuantumul creanței fiecăruia, precum și ordinea de preferință. Prin raportare la art. 864 și urm. NCPC, în ordinea stabilită de legiuitor, vor participa la distribuirea sumelor creditorii ale căror creanțe:

– reprezintă cheltuieli de judecată, pentru măsuri asigurătorii sau de executare silită, pentru conservarea bunurilor al căror preț se distribuie, orice alte cheltuieli făcute în interesul comun al creditorilor, precum și născute împotriva debitorului pentru cheltuielile efectuate cu ocazia îndeplinirii condițiilor sau formalităților prevăzute de lege pentru dobândirea dreptului asupra bunului adjudecat și înscrierea acestuia în registrul de publicitate;

– reprezintă cheltuieli de înmormântare a debitorului, în raport cu condiția și starea acestuia;

– reprezintă salarii și alte datorii asimilate acestora, pensii, sume cuvenite șomerilor, potrivit legii, ajutoare pentru întreținerea și îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătății, ajutoare de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum și obligația de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății;

– rezultă din obligația legală de întreținere, alocații pentru copii sau obligația de plată a altor sume periodice destinate asigurării mijloacelor de existență;

– reprezintă creanțe fiscale provenite din impozite, taxe, contribuții și din alte sume stabilite potrivit legii, datorate bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor locale și bugetelor fondurilor speciale;

– rezultă din împrumuturi acordate de stat;

– reprezintă despăgubiri pentru repararea pagubelor pricinuite proprietății publice prin fapte ilicite;

– rezultă din împrumuturi bancare, din livrări de produse, prestări de servicii sau execută ri de lucrări, precum și din chirii sau arenzi;

– reprezintă amenzi cuvenite bugetului de stat sau bugetelor locale;

– reprezintă alte creanțe.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De asemenea, *creditorii gajiști, ipotecari sau privilegiați* își vor îndestula creanța cu prioritate, anterior creanțelor reprezentând salarii și alte datorii asimilate acestora, pensii, sume cuvenite șomerilor, potrivit legii, ajutoare pentru întreținerea și îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătății, ajutoare de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum și creanțelor reprezentând obligația de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății.

Dacă există *creditori care au intervenit după termenul stabilit* de către executor pentru valorificarea, în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege ori convenite de părți, a bunurilor mobile sau imobile urmărite, creanțele acestora vor fi alocate asupra părții din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori și a celor care au intervenit în intervalul de timp stabilit de executorul judecătoresc.

Creanțele cu termen și cele condiționale vor fi repartizate după rangul lor, ca și cum ar fi pure și simple, însă vor fi plătite cu respectarea regulilor stabilite de art. 880-881 NCPC, respectiv:

a) dacă creanța este afectată de un termen suspensiv, aceasta se va plăti, chiar dacă termenul nu s-a împlinit; când o astfel de creanță este fără dobândă, plata înainte de termen nu se va face decât dacă se scade dobânda cuvenită până la împlinirea termenului; dacă însă creditorul nu este de acord să se facă scăderea, creanța sa se va consemna la unitatea prevăzută de lege, pentru a fi eliberată la împlinirea termenului;

b) atunci când condiția este rezolutorie, nu se va putea elibera creditorului suma cuvenită, decât dacă acesta va da o cauțiune sau va constitui o ipotecă în favoarea celor care ar trebui să se folosească de această sumă în cazul îndeplinirii condiției;

c) dacă însă condiția este suspensivă, suma cuvenită creditorului va fi distribuită creditorilor care vin după acesta, dacă vor da o cauțiune sau vor constitui o ipotecă pentru a garanta restituirea sumei primite în caz de îndeplinire a condiției.

d) pentru situațiile în care creanța este afectată unei condiții rezolutorii sau suspensive și creditorii nu depun cauțiunea sau nu constituie o ipotecă, suma se va consemna la unitatea prevăzută de lege până la îndeplinirea condiției rezolutorii sau suspensive.

Art. 874. Afişarea proiectului de distribuire. (1) Proiectul de distribuire va fi comunicat debitorului şi creditorilor care şi-au depus titlurile de creanță, potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citațiilor.

(2) Ei vor fi citați cu mențiunea expresă că, sub sancțiunea decăderii, în termen de 5 zile de la data comunicării, pot formula, în scris, obiecțiuni la proiectul de distribuire.

(3) În lipsa obiecțiunilor în termenul arătat la alin. (2), proiectul de distribuire devine definitiv.

(4) În caz de obiecțiune, executorul va convoca în scris debitorul şi toți creditorii în vederea unei eventuale concilieri, care va avea loc la sediul executorului în termen de cel mult 15 zile de la data primirii ultimei contestații.

COMENTARIU

Proiectul de distribuire urmează regulile comunicării și înmânării citațiilor, acesta fiind comunicat atât debitorului, cât și creditorilor care au depus titlurile lor de creanță.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În termen de 5 zile de la primirea proiectului de distribuire, aceștia au posibilitatea de a formula *obiecțiuni*. Termenul de 5 zile pentru formularea obiecțiunilor este prevăzut sub sancțiunea expresă a decăderii.

În cazul în care se formulează obiecțiuni, executorul va convoca în scris debitorul și toți creditorii în vederea unei eventuale *concilieri*, procedură care are caracter de noutate în această materie. Concilierea se va desfășura la sediul executorului judecătoresc, în termen de 15 zile de la data la care a fost primită ultima obiecțiune la proiectul de distribuire a sumelor rezultate din urmărirea silită, iar regulile desfășurării acestei proceduri, precum și efectele juridice pe care le produce sunt reglementate expres de art. 875 NCPC.

În ipoteza în care nu se formulează nicio obiecțiune la proiectul de distribuire, acesta devine definitiv.

Art. 875. Încercarea de conciliere. Efecte. (1) Dacă la termenul fixat în vederea concilierii, debitorul sau creditorii care au formulat obiecțiuni nu mai stăruie în menținerea lor sau se ajunge la un acord privind modul de distribuire, executorul va lua act de acordul realizat şi va dispune repartizarea sumelor potrivit acestei înțelegeri, care va fi consemnată într-un proces-verbal semnat de executor şi de toate persoanele prezente.

(2) Dacă nu se ajunge la un acord, iar cei care au formulat obiecțiuni stăruie în menținerea lor, executorul va încheia un proces-verbal în care se vor consemna obiecțiile celor prezenți, semnat de el şi de cei prezenți.

(3) Cel nemulțumit de proiectul de distribuire poate introduce contestație în termen de 5 zile de la data întocmirii procesului-verbal prevăzut la alin. (2). Contestația suspendă de drept plata creanței sau a părții din creanța contestată. La primul termen la care părțile au fost legal citate, instanța este obligată să se pronunțe asupra menținerii sau, după caz, a înlăturării suspendării. Instanța se pronunță prin încheiere, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 5 zile de la pronunțare. Apelul nu suspendă de drept executarea încheierii atacate.

(4) Debitorul sau creditorii care nu s-au prezentat la termenul arătat la alin. (1) sunt considerați că au renunțat la obiecțiunile formulate, fiind decăzuți din dreptul de a face contestație la executare.

COMENTARIU

1. Concilierea. Concilierea efectuată la sediul executorului judecătoresc are natura unei *proceduri prealabile*, anterioară introducerii contestației la executare care poate fi formulată de către partea nemulțumită de modalitatea de distribuire a sumelor consemnată în proiectul de distribuire. Prin urmare, exceptând ipoteza unei eventuale cereri de repunere în termen (care este posibilă, având în vedere natura termenului) în care cel nemulțumit de distribuire să arate motivele temeinice care l-au împiedicat să obiecteze în termenele prevăzute de lege, formularea unei contestații la executare fără ca în prealabil să fi fost făcute obiecțiuni la proiectul de distribuire rămâne fără efect, pentru că instanța de executare învestită astfel va trebui să constate decăderea contestatorului din dreptul de a se mai plânge împotriva proiectului de distribuire, care, potrivit art. 874 alin. (3) NCPC, devine definitiv.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Această soluție credem că se impune și din interpretarea coroborată a art. 874 alin. (2) cu art. 875 alin. (2) și alin. (3) teza I NCPC. Astfel, art. 875 alin. (2) se referă la „cei care au formulat obiecțiuni" și care „stăruie în menținerea lor" (credem că este vorba de obiecțiunile formulate în condițiile art. 874), obiecțiuni care vor fi menționate în procesul-verbal încheiat de executorul judecătoresc cu ocazia concilierii, iar cel care nu este de acord cu proiectul de distribuire, rămas practic în forma inițială (pentru că nu ne aflăm în ipoteza primului alineat al art. 875, când se ajunge la un acord, dimpotrivă), care a generat invitația la conciliere, are deschisă calea contestației la executare într-un termen special de 5 zile, care curge de la data întocmirii procesului-verbal arătat la art. 875 alin. (2).

Altfel spus, în opinia noastră, *calea contestației la executare nu este deschisă și celor care nu au făcut inițial obiecțiuni* în termenul indicat expres, sub sancțiunea decăderii, de art. 874 alin. (2) NCPC, dar care își prezintă nemulțumirile pentru întâia dată direct în ședința de conciliere prevăzută la art. 875 din același cod.

Situațiile care se pot ivi în urma procedurii de conciliere efectuate la sediul executorului judecătoresc diferă în funcție de atitudinea părților din acest moment, astfel:

a) executorul va lua act de acordul realizat și va dispune repartizarea sumelor potrivit înțelegerii părților, pentru ipotezele în care:

– debitorul sau creditorii care au formulat obiecțiuni nu mai stăruie în menținerea lor;

– se ajunge la un acord privind modul de distribuire a sumelor rezultate din urmărirea silită;

b) executorul va încheia un proces-verbal în care va consemna obiecțiile celor prezenți, semnat de el și de cei prezenți, pentru situațiile în care:

– nu se ajunge la un acord;

– cei care au formulat obiecțiuni insistă în susținerea acestora.

Pentru situațiile în care *partea care a formulat obiecțiuni nu se prezintă* la termenul stabilit de executorul judecătoresc pentru conciliere, se va considera că a renunțat la obiecțiunile formulate.

2. Contestația privind proiectul de distribuire. După întocmirea procesului-verbal de conciliere de către executorul judecătoresc, în care vor fi consemnate concluziile acestuia, partea nemulțumită de proiectul de distribuire poate introduce contestație în termen de 5 zile.

Nu pot formula contestație persoanele care au avut obiecțiuni la proiectul de distribuire, însă nu s-au prezentat la termenul stabilit de executorul judecătoresc pentru conciliere, deoarece absența lor echivalează practic cu o desistare de obiecțiunile inițial formulate, care s-ar putea încadra în teza primului alineat al art. 875 NCPC, care, între altele, se referă la situația în care „debitorul sau creditorii care au formulat obiecțiuni nu mai stăruie în menținerea" lor. Aceasta, desigur, sub rezerva de a arăta ulterior o împiedicare mai presus de voința lor, care a determinat absența la termenul fixat pentru conciliere.

În cazul în care se formulează contestație la executare privind proiectul de distribuire, sesizarea instanței cu această cerere determină *suspendarea de drept* a plății creanței sau a părții din creanța contestată. Această suspendare se acordă *ope legis*, fără a putea fi condiționată de depunerea vreunei cauțiuni. Practic, obiectul unei astfel de contestații îl constituie modalitatea în care executorul judecătoresc a efectuat distribuirea, iar nu executarea silită însăși.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Totuși, la primul termen la care părțile au fost legal citate, instanța este obligată să se pronunțe asupra menținerii sau, după caz, a înlăturării suspendării, măsura fiind lăsată la aprecierea sa, instanța fiind în măsură să aprecieze în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărei spețe în parte, făcând, implicit, o evaluare a riscurilor pe care le-ar putea aduce ridicarea măsurii suspendării, mai înainte de rezolvarea diferendului legat de proiectul de distribuire. Accentuăm însă faptul că aprecierea asupra menținerii sau nu a măsurii suspendării nu trebuie făcută de instanță în corelare directă cu temeinicia sau netemeinicia obiecțiunilor care au generat contestația la executare, deoarece raționamentul instanței în acest caz nu trebuie să meargă doar pe aparența de drept.

Instanța se pronunță asupra măsurii suspendării printr-o încheiere, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 5 zile de la pronunțare. Apelul împotriva acestei încheieri nu suspendă de drept executarea încheierii atacate, însă o cerere de suspendare provizorie ar putea fi formulată în condițiile dreptului comun, cu dare de cauțiune.

Art. 876. Soluționarea contestațiilor. (1) Toate contestațiile formulate împotriva proiectului de distribuire se judecă de instanța de executare, printr-o singură hotărâre, de urgență şi cu precădere, cu citarea în termen scurt a părților. Hotărârea poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la comunicare.

(2) Contestatorul a cărui cerere a fost respinsă va răspunde față de creditori pentru dobânzile ce trec peste acelea prevăzute la art. 871 şi pentru toate prejudiciile cauzate de întârzierea la plată a sumelor cuvenite.

COMENTARIU

Deși pot fi formulate mai multe contestații împotriva modului de stabilire și distribuire a sumelor consemnate în proiectul de distribuire, acestea se vor soluționa printr-*o singură hotărâre*. Aceasta înseamnă că cererile introduse pe rolul instanței de executare de mai multe persoane nemulțumite de proiectul de distribuire trebuie să fie *conexate*, în condițiile art. 139 NCPC.

Contestațiile la distribuirea prețului se judecă *de urgență și cu precădere*, cu citarea în termen scurt a părților, având în vedere celeritatea procedurii de executare în general, dar și a fazei finale în care se află executarea. De altfel, urgența procedurii este reflectată și de termenul de apel foarte scurt, derogator de la termenul de 10 de zile prevăzut de art. 650 alin. (3) NCPC. Astfel, sentința dată de instanța de executare asupra contestației la executare împotriva proiectului de distribuire nu este supusă decât apelului, în termen de 5 zile de la comunicare.

Prin art. 876 alin. (2), legiuitorul încearcă *evitarea unui abuz de drept procesual* din partea debitorului sau a altor creditori, stabilind expres sancțiuni de ordin pecuniar în sarcina aceluia care a formulat contestație, iar aceasta a fost respinsă. Astfel, contestatorul va răspunde față de creditori pentru dobânzile ce trec peste cele prevăzute la art. 871 NCPC şi pentru toate prejudiciile cauzate de întârzierea la plată a sumelor cuvenite (fiind, practic, o răspundere civilă delictuală pentru fapta proprie).

Art. 877. Îndreptarea erorilor de calcul şi a greşelilor materiale. Erorile de calcul şi alte greşeli materiale se vor îndrepta de executor, din oficiu ori la cerere, făcându-se mențiune despre aceasta în încheierea prin care se dispune eliberarea sau, după caz, distribuirea sumei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Pentru îndreptarea erorilor de calcul și a greșelilor materiale *nu este necesară învestirea instanței de judecată*, acestea urmând a fi îndreptate de către executorul judecătoresc fie din oficiu, fie la cerere.

Despre îndreptarea erorilor de calcul sau, după caz, a erorilor materiale executorul judecătoresc va face mențiune în cuprinsul încheierii prin care va dispune eliberarea sumei creditorului (pentru situația în care există un singur creditor) sau distribuirea sumei (atunci când mai mulți creditori și-au înscris titlurile lor de creanță).

Secțiunea a 3-a. Plata sumei rezultate din urmărirea silită

Art. 878. Condiții. (1) Dacă prin lege nu se dispune altfel, plata sumei rezultate din executare se poate dispune numai după expirarea termenului de depunere a titlurilor de creanță ori, după caz, la data expirării termenului de formulare a obiecțiunilor împotriva proiectului de distribuire.

(2) Executorul se va pronunța asupra plății sumei arătate la alin. (1) prin încheiere executorie, dată fără citarea părților.

(3) Suma rămasă se va elibera debitorului.

COMENTARIU

Potrivit primului alineat al art. 878 coroborat cu dispozițiile art. 868 alin. (2) NCPC, plata sumelor rezultate din executarea silită a debitorului urmărit nu va putea fi făcută mai înainte de împlinirea termenului de 10 zile de depunere a titlurilor de creanță, care curge de la depunerea sau consemnarea sumei rezultate din vânzare ori, după caz, de la data când adjudecarea imobilului urmărit a devenit definitivă. De asemenea, plata sumelor rezultate din executarea silită a debitorului urmărit nu va putea fi făcută nici mai înainte de data expirării termenului de formulare a obiecțiunilor împotriva proiectului de distribuire, stabilit potrivit art. 874 NCPC. Efectuarea plății va fi consemnată de executorul judecătoresc într-o încheiere, dată fără citarea părților [este oarecum criticabilă formula legiuitorului, care dispune că „executorul se va pronunța (...) prin încheiere executorie, dată fără citarea părților", întrucât creează o confuzie între puterea judecătorească și autoritatea executorului].

Termenele la care se referă art. 878 alin. (1) sunt *prohibitive*, astfel că efectuarea plăților mai înainte de expirarea acestora atrage nulitatea operațiunii, la cererea persoanei interesate, fiind vorba despre o *nulitate necondiționată de existența vreunei vătămări*.

Momentul plății este diferit în funcție de existența unui singur creditor sau a mai multora. Astfel, pentru situația în care există un singur creditor, plata sumei rezultate din executare se poate dispune numai după expirarea termenului de depunere a titlurilor de creanță, iar pentru situația unui concurs de creditori, la data expirării termenului de formulare a obiecțiunilor împotriva proiectului de distribuire.

Dacă există diferență între creanța creditorului și suma rezultată din executarea silită, după reținerea cheltuielilor de executare și a altor asemenea cheltuieli cu caracter prioritar, după eliberarea sumei reprezentând creanța creditorului, debitorului i se va elibera suma rămasă disponibilă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 879. Efectuarea plăților. (1) Plățile vor fi efectuate de către unitatea la care au fost depuse sau consemnate sumele rezultate din urmărire, pe baza unei dispoziții de plată trimise de executorul judecătoresc.

(2) Dovada efectuării plății va fi comunicată executorului, care o va păstra la dosarul executării.

COMENTARIU

În ipoteza în care sumele rezultate din urmărirea silită au fost depuse la o unitate bancară, aceasta va fi cea care va la va elibera pe cele aferente creanţelor creditorilor, în baza unei dispoziții de plată trimise de executorul judecătoresc. Banca nu poate refuza eliberarea sumei prevăzute în dispoziția executorului.

După eliberarea sumei de bani, dovada plății va fi comunicată de către unitatea bancară executorului, care o va păstra în original la dosarul de executare. La cererea părților interesate, executorul judecătoresc trebuie să elibereze copii certificate pentru conformitate cu originalul de pe actul care face dovada plății.

Art. 880. Plata creanțelor afectate de termen. Dacă creanța este afectată de un termen suspensiv, aceasta se va plăti chiar dacă termenul nu s-a împlinit. Când o astfel de creanță este fără dobândă, plata înainte de termen nu se va face decât dacă se scade dobânda cuvenită până la împlinirea termenului. Dacă însă creditorul nu este de acord să se facă scăderea, creanța sa se va consemna la unitatea prevăzută de lege, pentru a fi eliberată la împlinirea termenului.

COMENTARIU

Cum termenul suspensiv este cel de a cărui îndeplinire depinde naşterea dreptului şi a obligației, *pendente conditione*, suma cuvenită titularului dreptului ar trebui ca, de principiu, să nu fie distribuită. Cu toate acestea, art. 880 instituie o derogare de la această regulă, dispunând că suma se va plăti „chiar dacă termenul nu s-a împlinit", însă numai *condiționat de deducerea dobânzii* cuvenite la acea sumă până la împlinirea termenului, atunci când o astfel de creanță este fără dobândă. Cu toate acestea, când creditorul nu este de acord să deducă dobânda din suma pe care ar dori să o încaseze mai înainte, creanța sa se va consemna la unitatea prevăzută de lege, pentru a fi eliberată la împlinirea termenului.

Art. 881. Plata creanțelor condiționale. (1) Atunci când condiția este rezolutorie, nu se va putea elibera creditorului suma cuvenită, decât dacă acesta va da o cauțiune sau va constitui o ipotecă în favoarea celor care ar trebui să se folosească de această sumă în cazul îndeplinirii condiției.

(2) Dacă însă condiția este suspensivă, suma cuvenită creditorului va fi distribuită creditorilor care vin după acesta, dacă aceştia vor da o cauțiune sau vor constitui o ipotecă pentru a garanta restituirea sumei primite în caz de îndeplinire a condiției.

(3) În cazul în care creditorii prevăzuți la alin. (1) şi (2) nu dau o cauțiune sau nu constituie o ipotecă, suma se va consemna la unitatea prevăzută de lege până la îndeplinirea condiției rezolutorii sau suspensive.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Condiția rezolutorie este cea de a cărei îndeplinire depinde stingerea dreptului și a obligației. Deși înainte de împlinirea condiției (*pendente conditione*) actul juridic sub condiție rezolutorie se comportă ca și cum ar fi un act pur și simplu, neafectat de modalități, astfel încât obligațiile debitorului urmează să fie executate, suma ce i se cuvine creditorului îi va putea fi eliberată doar dacă acesta va depune o cauțiune sau va constitui o ipotecă, pentru a garanta restituirea sumei către cei îndreptățiți să o primească atunci când se împlinește condiția rezolutorie (*eveniente conditione*) și când actul juridic este desființat cu efect retroactiv[1].

În ipoteza în care creditorii ale căror titluri de creanță sunt sub condiție rezolutorie nu dau o cauțiune sau nu constituie o ipotecă, suma ce li se cuvine se va consemna la unitatea prevăzută de lege până la îndeplinirea condiției rezolutorii sau suspensive, după caz, pentru a nu risca imposibilitatea de restituire ulterioară.

Atunci când există și creditori aflați într-un rang de preferință inferior în raport cu creditorul cu rang superior, însă dreptul de creanță al acestuia din urmă este afectat de un termen suspensiv, suma ar putea fi totuși distribuită numai dacă cei dintâi vor depune o cauțiune sau vor constitui o ipotecă, pentru a garanta restituirea acestei sume la împlinirea condiției, când, retroactiv, din chiar momentul încheierii lui, se va considera că actul a fost pur și simplu, iar nu afectat de vreo modalitate[2].

Art. 882. Plata creanțelor contestate. (1) Sumele corespunzătoare creanțelor contestate sau acelora pentru care s-au înființat măsuri asigurătorii, precum şi cele reclamate în condițiile prevăzute la art. 691 alin. (6), dar nerecunoscute, în tot sau în parte, de debitor, vor fi consemnate spre a fi plătite ulterior.

(2) După rămânerea definitivă a hotărârii de soluționare a contestației sau a celei date asupra acțiunii pe baza căreia s-a înființat măsura asigurătorie, executorul, la cererea debitorului sau a creditorului interesat, va dispune, potrivit hotărârii respective, fie eliberarea sumelor corespunzătoare creanței contestate ori alocate pe bază de măsură asigurătorie, fie distribuirea lor, în condițiile legii, între creditorii rămaşi neîndestulați. Suma rămasă se va elibera debitorului.

(3) Dacă suma reclamată a fost păstrată pentru obținerea de către creditorii intervenienți a titlurilor executorii necesare, în condițiile prevăzute la art. 691 alin. (6), executorul, la cererea uneia dintre părți sau chiar din oficiu, va cita debitorul, creditorul urmăritor şi creditorii intervenienți, cu excepția celor îndestulați integral, şi, după ascultarea celor prezenți, va dispune eliberarea sumei reținute în contul creditorilor intervenienți care au obținut între timp un titlu executoriu. Înfățişarea părților interesate va putea fi dispusă, la cererea oricăruia dintre creditori, şi înainte de expirarea termenului legal pentru obținerea titlului executoriu, în afară de cazul în care mai există alți creditori care urmează să obțină titlul executoriu. Suma rămasă se va elibera debitorului.

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1473; *E. Oprina*, op. cit., p. 611.

[2] În acest sens, a se vedea și *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1473.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Există o serie de creanțe ale căror sume urmează a fi consemnate de către executorul judecătoresc pentru a fi plătite ulterior titularilor lor. Sunt incluse în această categorie:

– sumele corespunzătoare creanțelor contestate;

– sumele aferente creanțelor pentru care s-au înființat măsuri asigurătorii;

– creanțele reclamate, dar nerecunoscute de debitor în tot sau în parte.

Astfel, primul alineat al art. 882 stabilește principiul potrivit căruia sumele care corespund acestor categorii de creanțe nu se eliberează, ci vor fi consemnate spre a fi plătite ulterior.

Pentru ipotezele în care debitorul contestă, în tot sau în parte, creanțele reclamate, creditorii intervenienți ale căror creanțe au fost contestate au dreptul să solicite instanței să dispună executorului judecătoresc ca sumele reclamate să fie puse deoparte, dacă, în termen de 5 zile de la data când a avut loc convocarea făcută de instanță în camera de consiliu și prevăzută la art. 691 alin. (4) NCPC, aceștia vor face dovada că au introdus acțiune în justiție în scopul obținerii titlului executoriu. Însă, pentru a solicita aceasta instanței, creditorii intervenienți trebuie să depună în prealabil cauțiunea prevăzută la art. 718 alin. (2) NCPC.

Până la expirarea termenului, eliberarea sau, după caz, distribuirea acestor sume, dacă este cazul, *se suspendă de drept*, iar după împlinirea termenului instanța va decide asupra suspendării, până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă. În acest din urmă caz, aceste sume vor fi consemnate până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă, cu excepția situației în care ar fi pretinse de alți creditori în rang util.

După soluționarea definitivă a contestației sau a acțiunii pe baza căreia s-a înființat măsura asigurătorie, executorul, la cererea debitorului sau a creditorului interesat, va dispune, potrivit hotărârii respective, fie eliberarea sumelor corespunzătoare creanței contestate ori alocate pe bază de măsură asigurătorie, fie distribuirea sumelor, în condițiile legii, deci în funcție de rangul creanței, între creditorii rămași neîndestulați.

Pentru situația sumelor contestate și consemnate potrivit dispozițiilor art. 691 alin. (6) NCPC, executorul, la cererea uneia dintre părți sau chiar din oficiu, va cita debitorul, creditorul urmăritor și creditorii intervenienți, cu excepția celor îndestulați integral, și va dispune eliberarea sumei reținute în contul creditorilor intervenienți care au obținut între timp un titlu executoriu.

Suma rămasă în cazul oricărei creanțe contestate după satisfacerea creanțelor creditorilor se va elibera debitorului.

Art. 883. Plata creanțelor periodice. (1) Suma alocată creditorului unei creanțe periodice va fi întrebuințată în vederea fructificării ei, pentru asigurarea plății ratelor, în modul convenit de părțile interesate, iar în lipsa unui acord, în modul în care se va hotărî de instanța de executare, la sesizarea părții interesate sau, în lipsă, a executorului judecătoresc, în condițiile prevăzute la art. 870.

(2) Dacă dobânzile sumei alocate vor fi mai mici decât ratele datorate, diferența se va întregi prin preluare din capital.

(3) După stingerea, din orice motive, a obligației de plată, suma rămasă va fi distribuită creditorilor rămaşi neîndestulați sau eliberată debitorului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În ipoteza în care unul dintre titlurile de care se prevalează creditorii urmăritori conține obligația debitorului de a plăti o sumă de bani în mod periodic, însă, ulterior executării silite, se constată că bunurile rămase în patrimoniul debitorului sau veniturile sale nu pot asigura în viitor plata ratelor datorate, atunci fie executorul judecătoresc, fie partea interesată va sesiza instanța în circumscripția căreia se face executarea.

Practic, legiuitorul consacră ipoteza *soluționării amiabile* pentru situațiile în care o obligație periodică nu poate fi îndeplinită pe viitor de debitor din cauza lipsei fondurilor în patrimoniul acestuia și doar în caz de neînțelegere urmând a fi sesizată instanța de executare în vederea stabilirii cuantumului creanței datorate în viitor.

În cazul în care nu se ajunge la o înțelegere, executorul va constata acest fapt printr-un proces-verbal, care va fi semnat de el și de toate părțile prezente, situație în care partea interesată va putea sesiza instanța de executare în circumscripția căreia se face executarea, pentru a stabili suma alocată creditorului, în termen de 15 zile de la încheierea procesului-verbal, dacă a fost prezentă, sau de la comunicarea acestuia de către executor, dacă a lipsit.

Art. 884. Predarea titlurilor de creanță. (1) Titlurile creanțelor plătite integral vor fi eliberate creditorilor, cu mențiunea stingerii totale a datoriei.

(2) Titlurile creanțelor plătite parțial vor fi eliberate creditorilor cu mențiunea părții plătite.

COMENTARIU

Creditorilor care li s-au eliberat integral sumele constate prin titlul executoriu li se va remite de către executorul judecătoresc titlul executoriu, cu mențiunea stingerii totale a datoriei, în timp ce creditorilor cărora li s-au achitat doar parțial creanțele li se va elibera titlul executoriu cu mențiunea cuantumului plătit, reprezentând plată parțială a creanței.

Simetric, debitorului i se va remite un certificat constatator al stingerii integrale a acelor creanțe. Deși legiuitorul nu stipulează, apreciem că un astfel de certificat constatator are natura juridică a unui act autentic.

Art. 885. Închiderea procedurii. (1) După predarea titlurilor, executorul, prin încheiere dată fără citarea părților, constată încetarea urmăririi silite şi dispune închiderea dosarului.

(2) Creditorii care nu au fost îndestulați pot cere însă reluarea urmăririi silite, în condițiile legii, sau efectuarea unei noi urmăriri asupra altor bunuri ale debitorului, dacă este cazul.

COMENTARIU

Încetarea urmăririi silite, precum și închiderea dosarului sunt acte care marchează finalizarea urmăririi silite, executorul judecătoresc trecând la această etapă după predarea titlurilor constatatoare ale creanțelor și eliberarea către debitor a certificatului constatator al stingerii integrale a datoriei sale.

Creditorii ale căror creanțe nu au fost în întregime achitate nu sunt ținuți de încheierea de încetare a urmăririi silite emisă de către executor, ei având posibilitatea legală de

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a solicita fie *reluarea urmăririi silite* (caz în care urmărirea silită se redeschide în cadrul aceluiași dosar de executare), fie *efectuarea unor noi urmăriri* asupra altor bunuri ce aparțin debitorului.

Art. 886. Sumele neridicate. Sumele consemnate şi neridicate în termen de 5 ani de la data comunicării încheierii prin care s-a aprobat distribuirea acestora se fac venit la bugetul local, dispozițiile art. 779 aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

Creditorii au la dispoziție un interval de timp de 5 ani în care pot să își ridice suma de bani reprezentând creanța împotriva debitorului potrivit titlului executoriu. Termenul de 5 ani începe să curgă de la data comunicării încheierii prin care s-a aprobat distribuirea sumelor de bani.

Dacă în termen de 5 ani creditorul nu își ridică suma de bani, aceasta urmează a se face venit la bugetul local.

Bunurilor care nu au putut fi valorificate rămân indisponibilizate cel mult un an, interval de timp în care executorul judecătoresc poate proceda din nou la valorificarea lor. Însă, în ipoteza în care nici după expirarea acestui termen bunurile nu pot fi valorificate, iar creditorul refuză să le preia în contul creanței, atunci ele se restituie din oficiu debitorului sau unui reprezentant al său.

În cazul în care debitorul căruia ar urma să i se restituie bunurile nu se mai află la domiciliul cunoscut și nici nu ar putea fi identificat în alt loc, iar bunurile respective ar urma să treacă, potrivit legii, în proprietatea privată a unității administrativ-teritoriale unde executorul judecătoresc își are sediul, acesta le va preda organului competent, caz în care va încheia un proces-verbal, ce va fi semnat de el și de organul căruia i s-a făcut predarea.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul III. Executarea silită directă

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 887. Modul de executare. (1) În cazul în care obligația debitorului prevăzută în titlul executoriu constă în lăsarea posesiei unui bun, în predarea unui bun sau a folosintei acestuia ori în evacuarea debitorului dintr-o locuintă sau dintr-o altă incintă, în desființarea unei construcții, plantații sau a altei lucrări ori în îndeplinirea oricărei alte activități stabilite pentru realizarea drepturilor creditorului, iar debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa în termenul prevăzut în somație, creditorul va solicita executarea silită, putând, în raport cu împrejurările cauzei şi natura obligației ce se execută, să sesizeze instanța de executare, în vederea aplicării unei penalități.

(2) Atribuirea prin hotărâre judecătorească a unui imobil sau obligația de a-l preda, a-l lăsa în posesie ori în folosință, după caz, cuprinde şi obligația de evacuare a imobilului, dacă legea nu prevede în mod expres altfel.

COMENTARIU

1. Domeniul de aplicare. De regulă, executarea silită directă are la bază *principiul executării voluntare a obligațiilor* constatate prin titlul executoriu. Executarea silită directă intervine în cazul în care creditorul tinde să obțină realizarea efectivă, în natură, a prestației ce constituie obiectul obligației de a face în sarcina debitorului, potrivit titlului executoriu. Această dispoziție procedurală este în deplină concordanță cu dispozițiile art. 1516 NCC, în raport de care creditorul are dreptul la îndeplinirea integrală, exactă și la timp a obligației, în caz contrar creditorul dreptul să treacă la executarea silită a obligației.

Însă trebuie avut în vedere și faptul că nu orice fel de obligație poate fi executată silit în natură, existând categoria obligațiilor cu caracter strict personal a căror executare, de regulă, nu poate fi realizată astfel. Prin urmare, apreciem că executarea silită directă se poate realiza sub forma a *trei modalități*, respectiv:

– prin predarea bunurilor mobile;

– prin predarea bunurilor imobile;

– prin executarea silită a altor obligații de a face sau de a nu face[1].

În primul alineat al art. 887, legiuitorul enumeră o serie de situații în care debitorul nu execută benevol obligațiile statuate în sarcina sa prin titlul executoriu și nici chiar ulterior primirii somației din partea creditorului, fapt care îl îndreptățește pe acesta din urmă să solicite executarea silită.

Astfel, potrivit cu natura obligației care se execută, respectiv dacă obligația debitorului prevăzută în titlul executoriu constă în lăsarea posesiei unui bun, în predarea unui bun sau a folosinței acestuia ori în evacuarea debitorului dintr-o locuință sau dintr-o altă incintă, în desființarea unei construcții, plantații sau a altei lucrări ori în îndeplinirea oricărei alte activități stabilite pentru realizarea drepturilor creditorului, iar debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa în termenul prevăzut în somație, creditorul va solicita

[1] A se vedea şi *I. Leş*, Legislația executării silite, p. 319.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

executarea silită, putând, în raport cu împrejurările cauzei și natura obligației ce se execută, să sesizeze instanța de executare, în vederea aplicării unei *penalități* (în fosta reglementare, art. 572 CPC 1865 prevedea aplicarea unei amenzi civile, text care, la rândul său, fusese modificat prin Legea nr. 459/2006).

Practic, dispozițiile art. 887 alin. (1) instituie regula potrivit căreia nu se poate trece la executarea silită decât în situația în care debitorul nu își execută obligațiile cuprinse în titlul executoriu în interiorul termenului cuprins în somație. În acest context, legiuitorul conferă creditorului care deține titlul executoriu *două posibilități*, respectiv:

– executarea silită a debitorului; sau

– sesizarea instanței de executare, în vederea aplicării unei penalități.

2. Subînțelegerea obligației de evacuare a unui imobil. Dispozițiile art. 887 alin. (2) au rolul de a uniformiza practica judiciară, stabilind că, atâta timp cât există un titlu executoriu privind atribuirea prin hotărâre judecătorească a unui imobil sau obligația de a-l preda, a-l lăsa în posesie ori în folosință, acesta constituie simultan și titlu executoriu privind obligația de evacuare a imobilului, cât timp legea nu prevede în mod expres altfel.

Ca atare, *dacă există un titlu executoriu constând într-o hotărâre judecătorească definitivă de admitere a unei acțiuni în revendicare a unui imobil sau un act de adjudecare cu privire la un imobil, creditorul obligației de predare nu mai trebuie să exercite și o acțiune în evacuare* (cum greșit au dispus unele instanțe), ci acesta poate recurge direct la predarea silită a imobilului, deoarece are deja un titlu executoriu, constând fie în hotărârea judecătorească, fie în actul de adjudecare, după caz.

Totodată, dispozițiile art. 887 alin. (2) trebuie privite și în corelație cu noile reglementări cuprinse în art. 897, în sensul că o hotărâre judecătorească ce constituie titlu executoriu privind atribuirea unui imobil sau obligația de a-l preda, a-l lăsa în posesie ori în folosință constituie simultan și titlu executoriu privind obligația de evacuare a imobilului nu doar în privința persoanei care a pierdut procesul (care a fost obligată prin hotărârea judecătorească), ci și împotriva oricăror alte persoane care s-ar mai găsi în respectivul imobil, alături de cel obligat.

Aceste noi dispoziții tranșează problemele ivite în practică în reglementarea anterioară referitoare la evacuarea imobilului de către debitorul obligat la predarea, lăsarea în posesie sau folosință a acestuia. Astfel, dacă în practica anterioară era necesar a se obține o hotărâre pronunțată în contradictoriu cu toți ocupanții fără drept ai imobilului, hotărârea obținută doar față de unul dintre aceștia neputând fi opusă celorlalți ocupanți, dispozițiile art. 897 prevăd expres faptul că executorul judecătoresc poate evacua pe debitor împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt ori care nu au niciun titlu opozabil creditorului.

De asemenea, dacă în vechea reglementare hotărârea judecătorească anterior obținută nu putea fi din nou pusă în executare împotriva ocupantului fără drept al imobilului ce era evacuat, însă ulterior se reîntorcea în imobil, fiind necesară o nouă sesizare a instanței cu o cerere de evacuare, în prezent dispozițiile art. 901 soluționează această problemă frecventă în practică, statuând faptul că *executorul va putea realiza o nouă executare silită în baza aceluiași titlu executoriu, fără somație și fără nicio altă formalitate prealabilă*.

În jurisprudență s-a decis că, „în ipoteza în care, pe baza numeroaselor procese-verbale încheiate de către executorul judecătoresc, în vederea executării silite prin predarea bunurilor indicate în hotărârea judecătorească ce constituie titlu executoriu, se reține că, de fiecare dată, debitorul s-a sustras executării silite, constatându-se astfel că este

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

imposibil de executat obligația de restituire în natură, este întemeiată cererea creditorului de executare a obligației alternative, constând în restituirea contravalorii bunurilor"[1].

De asemenea, în jurisprudența anterioară s-a decis că „obligația de a face constând în emiterea unei dispoziții de restituire a imobilului în natură nu poate fi îndeplinită prin altă persoană decât debitorul (pârâta Primăria Municipiului București), astfel că, nu este necesară declanșarea executării silite prin intermediul unui executor judecătoresc"[2].

Art. 888. Executarea fără somație. La cererea creditorului, dacă se justifică o nevoie urgentă sau există pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire, să ascundă, să distrugă ori să deterioreze bunurile ce trebuie predate, instanța va putea să dispună, prin încheierea de încuviințare a executării silite, ca executarea silită să se facă de îndată şi fără somație.

COMENTARIU

Textul art. 888 reia dispozițiile art. 573 CPC 1865, dispunând că, atunci când există pericolul ca debitorul să se sustragă de la urmărire, precum și dacă există o nevoie urgentă, instanța de executare poate dispune, prin *încheierea de încuviințare a executării*, ca executarea silită a obligațiilor la care se referă art. 887 să se facă de îndată, fără somație.

Astfel, în mod excepțional, potrivit dispozițiilor art. 888, executarea silită a obligațiilor de a preda un bun mobil sau imobil și a celorlalte obligații de a face menționate în art. 887 se poate realiza de îndată, fără somație, dacă sunt îndeplinite *două condiții cumulative*:

– să existe o cerere a creditorului în acest sens;

– fie să se justifice o nevoie urgentă a creditorului pentru a se proceda la executare, fie să existe pericolul ca debitorul să se sustragă de la urmărire ori să ascundă, să distrugă sau să deterioreze bunurile ce trebuie predate.

Dacă sunt îndeplinite aceste condiții, instanța de executare, prin încheierea de încuviințare a executării, va aprecia asupra cererii, admițând-o sau respingând-o [dacă este incident unul dintre cazurile de la art. 665 alin. (5) NCPC]. Legiuitorul nu exemplifică în ce anume ar putea consta *nevoia urgentă* a creditorului pentru a se proceda la executare, rămânând la latitudinea instanței învestite cu soluționarea cererii de încuviințare a executării silite, în aceste condiții de excepție, să decidă dacă se impune sau nu admiterea unei astfel de cereri, fără somație.

Spre deosebire de reglementarea anterioară, când președintele instanței de executare putea dispune ca executarea silită să se realizeze fără somație, în prezent aceasta va fi dispusă de instanța de executare competentă. Însă, având în vedere caracterul excepțional al acestei măsuri, care determină *lipsa somației*, instanța va trebui să motiveze temeinic împrejurările care au determinat executarea fără somație[3].

Împotriva acestei încheieri de încuviințare a executării silite debitorul va putea formula *contestație la executare*, potrivit art. 711 alin. (3) NCPC.

---

[1] Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 254/2004, în *C. Nica*, op. cit., p. 513-514.

[2] Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 137/2007, în *C. Nica*, op. cit., p. 529-531, cu notă: există și opinia potrivit căreia și în cazul obligațiilor de a face strict personale sunt incidente dispozițiile art. 580² CPC 1865 și, ca atare, executarea silită începe prin intermediul executorului judecătoresc, de vreme ce acest text de lege se referă la comunicarea unei somații către debitor, ceea ce implică și participarea executorului.

[3] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 323.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 889. Procesul-verbal de îndeplinire a executării. (1) Despre îndeplinirea executării obligațiilor prevăzute în prezentul capitol, executorul va încheia un proces-verbal în condițiile art. 678, stabilind totodată cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul.

(2) Procesul-verbal va fi comunicat părților, iar un exemplar va fi păstrat la dosarul de executare.

(3) Procesul-verbal constituie titlu executoriu în privința cheltuielilor de executare, stabilite în sarcina debitorului.

COMENTARIU

Textul reia, în parte, reglementarea art. 577 CPC 1865 și a art. 53 din Legea nr. 188/2000. În cuprinsul procesului-verbal care constată îndeplinirea executării se regăsesc *elementele* prevăzute în art. 678 NCPC, respectiv:

a) denumirea și sediul organului de executare;

b) numele și calitatea celui care încheie procesul-verbal;

c) data întocmirii procesului-verbal și numărul dosarului de executare;

d) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează actul de executare;

e) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul debitorului și creditorului;

f) locul, data și ora efectuării actului de executare;

g) măsurile luate de executor sau constatările acestuia;

h) consemnarea explicațiilor, opozițiilor și obiecțiunilor participanților la executare;

i) alte mențiuni cerute de lege sau considerate de executor ca fiind necesare;

j) menționarea, când este cazul, a lipsei creditorului sau debitorului ori a refuzului sau a împiedicării de a semna procesul-verbal;

k) menționarea numărului de exemplare în care s-a întocmit procesul-verbal, precum și a persoanelor cărora li s-a înmânat acesta;

l) semnătura executorului, precum și, când este cazul, a altor persoane interesate în executare sau care asistă la efectuarea actului de executare;

m) ștampila executorului judecătoresc.

Mențiunile prevăzute la lit. a)-g), l) și m) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității, ceea ce înseamnă că partea care invocă lipsa vreuneia dintre mențiuni nu trebuie să demonstreze vreo vătămare, aceasta fiind prezumată. Practic, este vorba despre o *nulitate necondiționată de existența unei vătămări*, potrivit art. 176 NCPC, fiind vorba despre cerințe extrinseci ale actului de executare.

Procesul-verbal se va comunica părților, urmând ca un exemplar să fie păstrat la dosarul de executare.

Pentru a fi executate *cheltuielile de executare* care incumbă debitorului, procesul-verbal constituie *titlu executoriu*, iar dispozițiile art. 669 NCPC apreciem că sunt aplicabile prin analogie.

Art. 890. Imposibilitatea predării silite a bunului. În cazul în care predarea silită a unui bun a devenit imposibilă din cauza distrugerii, ascunderii sau deteriorării acestuia ori a altor asemenea împrejurări, executorul va consemna aceasta într-un proces-verbal întocmit în condițiile art. 889, şi totodată va dispune, prin încheiere, încetarea executării silite.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Dispozițiile art. 890 *instituie un caz de încetare a executării silite* în situația în care executarea silită a bunurilor aparținând debitorului a devenit imposibilă din cauza distrugerii, ascunderii sau deteriorării acestora, precum și a altor asemenea împrejurări.

Considerăm că norma art. 890 constituie *o aplicație particulară* a dispozițiilor art. 702 alin. (1) pct. 2 NCPC, care instituie un caz de încetare a executării silite pentru ipoteza în care aceasta nu mai poate fi efectuată ori nu mai poate continua, fie pentru faptul că lipsesc bunurile urmăribile, fie pentru faptul că există o imposibilitate de valorificare a acestora.

Dată fiind corelația celor două norme, apreciem aplicabile și dispozițiile art. 702 alin. (2) și (3), astfel că, pe lângă procesul-verbal alcătuit potrivit art. 889, la care trimite expres art. 890, *executorul va întocmi o încheiere motivată în fapt și în drept*, în care va menționa cauza de încetare a executării. Această încheiere trebuie *comunicată* atât creditorului, cât și debitorului. Totodată, executorul va remite personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu [dacă are originalul acestuia, având în vedere posibilitățile art. 663 alin. (4); altfel, deși textul art. 702 alin. (3) nu distinge, credem că nu va exista o vătămare în situația în care executorul nu restituie copia legalizată a titlului executoriu].

Cauzele care conduc la încetarea executării silite prevăzute în art. 890 introduc ipoteze cu caracter de noutate (dar, în același timp, logice) față de vechea reglementare care, în art. 371[5] CPC 1865, dispunea asupra cauzelor care conduceau la încetarea executării silite.

Art. 891. Obligarea debitorului la plata contravalorii bunului. (1) Dacă în titlul executoriu nu s-a stabilit ce sumă urmează a fi plătită ca echivalent al valorii lucrului în cazul imposibilității predării acestuia, instanța de executare, la cererea creditorului, va stabili această sumă prin hotărâre dată cu citarea părților. În toate cazurile, la cererea creditorului, instanța va avea în vedere şi prejudiciile ocazionate prin neexecutarea de bunăvoie a obligației, înainte ca aceasta să devină imposibil de executat.

(2) Hotărârea este executorie şi este supusă numai apelului. Suspendarea executării acestei hotărâri nu se va putea obține decât cu consemnarea sumei stabilite. Dispozițiile art. 750 şi 751 sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) Pe baza cererii prevăzute la alin. (1), creditorul va putea înființa măsuri asigurătorii.

COMENTARIU

În cazul imposibilității predării bunului, dacă în titlul executoriu nu este stabilită și *suma ce urmează a fi plătită ca echivalent* al valorii lucrului, instanța de executare, la cererea creditorului, poate stabili această sumă printr-o hotărâre executorie, dată cu citarea părților; de asemenea, pe baza cererii creditorului, instanța competentă potrivit art. 953 sau art. 970 poate înființa și *măsuri asigurătorii*.

Noua reglementare reia fostul art. 574 CPC 1865, caracter de noutate având teza a II-a a art. 891 alin. (1) (potrivit căreia, în orice situație, la cererea creditorului, instanța va avea în vedere și prejudiciile create prin neexecutarea benevolă a obligației, mai înainte ca aceasta să devină imposibil de executat), precum și alineatul final, unde

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

art. 574 alin. (3) CPC 1865 dispunea că „pe baza cererii prevăzute la alin. (1), instanța va putea dispune măsuri asigurătorii", în timp ce noua reglementare înlocuiește termenul „instanța" cu termenul „creditorul". Modificarea normei legale prezintă interes din perspectiva faptului că măsurile asigurătorii nu le dispune direct instanța de executare, ci instanța competentă să soluționeze cererea de sechestru asigurător va fi, potrivit art. 953 NCPC, *instanța competentă să soluționeze procesul în prima instanță*, iar în conformitate cu dispozițiile art. 970 alin. (1), „soluționarea cererii, executarea măsurii, desființarea și ridicarea popririi asigurătorii se vor efectua potrivit dispozițiilor art. 953-958, care se aplică în mod corespunzător".

Hotărârea pronunțată este executorie și supusă numai apelului, iar suspendarea executării ei nu poate fi obținută decât în situația în care debitorul va consemna suma stabilită.

Trebuie observat faptul că dispozițiile art. 891 vizează exclusiv hotărârile judecătorești cu o singură condamnare, iar *nu și hotărârile cu condamnare alternativă* (pentru care prezentul text nu prezintă relevanță). Astfel, dacă prin hotărâre nu s-a stabilit valoarea lucrului ce urmează a fi plătit, iar, ulterior, se dovedește că predarea în natură nu mai este posibilă, textul își găsește aplicabilitatea, în sensul că, la cererea creditorului, instanța de executare va stabili contravaloarea bunului a cărui predare a devenit imposibilă printr-o hotărâre dată într-o procedură contencioasă, cu citarea părților.

Or, în ipoteza unor hotărâri cu condamnare alternativă, creditorul poate solicita contravaloarea stabilită prin hotărâre atunci când bunul nu mai este în ființă sau când acesta s-a devalorizat atât de mult, încât predarea în natură nu mai constituie un avantaj pentru el[1].

Instanța de executare se va pronunța asupra contravalorii lucrului prin *sentință* (având în vedere că este vorba de o hotărâre pronunțată în primă instanță), care are *caracter executoriu* și este *supusă doar apelului*, în termen de 10 zile de la comunicare, potrivit art. 650 alin. (3) NCPC.

Spre deosebire de dreptul comun în materia executării silite, când, sub condiția plății unei cauțiuni, instanța poate dispune suspendarea executării, în ipoteza prevăzută de art. 891 debitorul nu mai poate obține suspendarea executării decât dacă consemnează întreaga sumă stabilită în sarcina sa de către instanța de executare.

În jurisprudență anterioară s-a decis că „aplicarea dispozițiilor art. 574 CPC 1865, privind evaluarea bunului imposibil de predat, cu obligarea la plata echivalentului valorii lucrului, valoare care este un concept economic și care se reflectă la prețul cel mai probabil la care ar ajunge vânzătorii și cumpărătorii unui bun pus în vânzare, nu se poate face în condițiile în care debitorul nu a dobândit niciodată proprietatea bunului, ci doar folosința acestuia cu plata unei rate de leasing"[2].

Capitolul II. Predarea silită a bunurilor mobile

Art. 892. Înştiinţarea debitorului. Dacă partea obligată să predea un bun mobil, determinat prin calitate şi cantitate, nu îşi îndeplineşte obligaţia în termen de 24 de ore de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării, predarea lui se va face prin executare silită.

---

[1] În același sens, *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1480-1481.

[2] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 710/R/2011, în *A.G. Țambulea*, op. cit., p. 299-301.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Textul reia întocmai dispozițiile art. 575 CPC 1865. Predarea silită a bunurilor mobile constituie o procedură care presupune, în primul rând, *emiterea unei somații* [conform art. 666 alin. (1) NCPC] pe care executorul judecătoresc o va comunica debitorului, punându-i în vedere să își execute voluntar obligația stabilită în titlul executoriu în termen de 24 de ore de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, în caz contrar predarea făcându-se prin executare silită.

Prin urmare, această formă a executării silite directe debutează cu transmiterea de către executorul judecătoresc a încheierii de încuviințare a executării către debitor, pentru a i se conferi acestuia posibilitatea de a se conforma obligației stabilite prin titlul executoriu, în sensul îndeplinirii obligației de predare a bunului mobil în termen de o zi de la primirea încheierii.

Pentru a putea face obiect al predării silite mobiliare, *bunul mobil trebuie să fie determinat prin calitate și cantitate*. Totodată, din interpretarea textului art. 892 în corelație cu cel al art. 893, rezultă că bunul mobil la care se referă titlul executoriu se poate afla nu doar la debitor, ci și la o altă persoană (detentor precar) care îl deține pentru acesta.

Art. 893. Efectuarea executării silite. (1) În vederea executării silite a obligației prevăzute la art. 892, executorul judecătoresc va ridica bunul urmărit de la debitor sau de la persoana la care se află, punându-l pe creditor în drepturile sale, stabilite prin titlul executoriu.

(2) Executorul judecătoresc va încheia, în condițiile art. 889, un proces-verbal despre îndeplinirea executării, stabilind totodată cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul.

COMENTARIU

În caz de executare silită a obligației la care se referă art. 892, executorul judecătoresc va proceda la ridicarea bunului de la debitor ori de la persoana care îl deține, punându-l pe creditor în drepturile sale, astfel cum prevede titlul executoriu, neavând relevanță faptul că acesta nu se referă și la detentorul precar al bunului a cărui executare se efectuează.

În doctrină s-a arătat că textul evidențiază simplitatea procedurii prin care se realizează predarea silită a bunurilor mobile, care, în esență, presupune deposedarea debitorului sau a persoanei care deține bunul urmărit și predarea acestuia către creditor[1].

Executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal (potrivit art. 889 NCPC), în care va consemna realizarea executării, stabilind și cheltuielile de executare ce cad în sarcina debitorului (*procesul-verbal constituind titlu executoriu* în acest sens).

Art. 894. Imposibilitatea de predare. Dacă, în termen de 30 de zile de la data deplasării executorului judecătoresc la locul de unde urma să fie ridicat bunul mobil, nu s-a efectuat predarea silită către creditor, executorul judecătoresc, la cererea acestuia din urmă, poate întocmi o încheiere prin care să constate imposibilitatea de predare. Dispozițiile art. 890 şi 891 se aplică în mod corespunzător chiar şi atunci când debitorul, ulterior împlinirii termenului de 30 de zile oferă predarea bunului către creditor.

[1] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 325.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În cazul în care, într-un termen de 30 zile de la data deplasării executorului judecătoresc la locul de unde urma să fie ridicat bunul mobil, predarea silită nu s-a putut efectua, creditorul poate solicita executorului judecătoresc să constate imposibilitatea de predare, caz în care executorul poate întocmi o încheiere prin care să constate acest fapt.

Apreciem că era mai potrivit ca în textul legal al tezei I din art. 894 să se utilizeze forma verbală de obligativitate – „executorul *va întocmi* o încheiere" (decât a celei care afirmă doar o posibilitate), întrucât s-ar fi corelat corespunzător cu teza a II-a a aceluiași articol, în care se arată că nici chiar predarea benevolă de către debitor a bunului, după trecerea termenului de 30 de zile, nu îl mai eliberează pe acesta, urmând să se aplice dispozițiile art. 890-891, precum și cu termenii imperativi ai dispozițiilor art. 890 [„(...) executorul *va consemna* aceasta într-un proces-verbal întocmit în condițiile art. 889, și totodată *va dispune*, prin încheiere, încetarea executării silite" (s.n.)].

Or, tocmai procesul-verbal de constatare a imposibilității de predare a bunului în natură constituie o premisă a declanșării procedurilor prevăzute de art. 890-891 NCPC, la care însăși norma legală trimite expres, astfel că nu vedem un motiv pentru care executorul judecătoresc ar refuza întocmirea unui astfel de proces-verbal.

Imposibilitatea de predare a bunului mobil conduce la apariția unei *cauze de încetare a executării silite*, ipoteză în care debitorul are posibilitatea de a se adresa instanței de executare în vederea stabilirii contravalorii bunului mobil a cărui obligație de predare nu s-a executat.

După obținerea unei hotărâri executorii prin care se va stabili contravaloarea bunului, debitorul poate trece din nou la executarea debitorului pentru suma înscrisă în noul titlu executoriu, debitorul neavând posibilitatea suspendării executării silite decât dacă va consemna întreaga sumă de bani la care este obligat.

Capitolul III. Predarea silită a bunurilor imobile

Art. 895. Termen de executare. (1) Nicio evacuare din imobilele cu destinație de locuință nu poate fi făcută de la data de 1 decembrie şi până la data de 1 martie a anului următor, decât dacă creditorul face dovada că, în sensul dispozițiilor legislației locative, el şi familia sa nu au la dispoziție o locuință corespunzătoare ori că debitorul şi familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu, o locuință şi nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniştea publică.

COMENTARIU

Predarea bunurilor imobile reprezintă o formă de executare directă a obligației ce intră în conținutul raportului juridic consacrat prin titlul executoriu, de pildă, atunci când s-a dispus predarea sau restituirea unui imobil prin admiterea unei acțiuni în evacuare, a unei acțiuni în revendicare ori după adjudecarea definitivă a unui imobil etc.[1]

[1] *G. Răducan*, op. cit., p. 168.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dispozițiile art. 895 alin. (1) instituie o *excepție de la regula posibilității executării imediate a obligației* instituie în sarcina debitorului prin titlul executoriu, în sensul că, în perioada 1 decembrie - 1 martie, debitorul nu poate fi evacuat din imobilul cu destinația de locuință decât în situația în care fie creditorul nu are unde locui împreună cu familia sa, fie debitorul deține și un alt imobil în care s-ar putea muta îndată.

Totuși, *excepția nu își găsește aplicabilitatea* în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu o locuință și nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniștea publică, ipoteză în care evacuarea acestor categorii de persoane se va putea face în orice perioadă a anului.

Art. 896. Înştiinţarea debitorului. Dacă partea obligată să evacueze ori să predea un imobil nu îşi îndeplineşte această obligaţie în termen de 8 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, ea va fi îndepărtată prin executare silită, iar imobilul va fi predat celui îndreptățit.

COMENTARIU

Textul reia în parte dispozițiile art. 578 CPC 1865, cu deosebirea că termenul din noua reglementare este puțin mai lung, respectiv de 8 zile în loc de 5 zile, termen care curge de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării.

Astfel, debitorul obligației de eliberare a unui imobil în mâinile creditorului care deține titlul executoriu împotriva sa are la dispoziție doar un termen de 8 zile de la data la care primește încheierea de încuviințare a executării pentru a preda benevol imobilul, în caz contrar urmând a se face predarea silită a acestuia.

Art. 897. Efectuarea executării silite. (1) În vederea executării silite a obligației prevăzute la art. 896, executorul judecătoresc se va deplasa la fața locului, va soma pe debitor să părăsească de îndată imobilul, iar în caz de împotrivire, îl va evacua din imobilul respectiv pe debitor împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului, cu sau fără ajutorul forței publice, după caz, punând pe creditor în drepturile sale.

(2) Când debitorul lipseşte sau refuză să deschidă uşile, executorul va fi însoțit de agenți ai forței publice ori reprezentanți ai jandarmeriei, după caz.

(3) După deschiderea uşilor imobilului, prezența celor menționați la alin. (2) va putea fi suplinită de 2 martori asistenți.

(4) Executarea în modalitatea predării silite imobiliare va putea continua în ziua începerii sale chiar după ora 20,00, precum şi în zilele următoare, inclusiv în cele nelucrătoare, dacă nu s-a finalizat din cauza unei opuneri la executare din partea debitorului ori a altei persoane sau dacă operațiunile ce trebuie efectuate pentru finalizarea executării silite nu s-au putut realiza până la ora 20,00.

COMENTARIU

Ca și în cazul predării silite a bunurilor mobile, procedura presupune *mai întâi emiterea unei somații* pe care executorul judecătoresc o va comunica persoanei contra căreia se exercită urmărirea, punându-i-se în vedere ca, în termen de 8 zile, să predea sau să

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

libereze de bunăvoie imobilul ce face obiectul urmăririi, în caz contrar urmând a se elibera imobilul cu concursul forței publice.

Astfel, dacă debitorul nu se conformează titlului executoriu, va fi evacuat forțat și imobilul se va preda creditorului. Predarea silită se va face de către executorul judecătoresc, care se va deplasa, singur sau, dacă este cazul, însoțit și de agenți ai forței publice (agenți ai poliției locale), la locul situării imobilului. Dacă debitorul continuă să refuze predarea imobilului, executorul va proceda, cu ajutorul forței publice, la evacuarea debitorului și la punerea în posesie a creditorului.

Textul art. 897 trebuie coroborat și cu dispozițiile art. 1832 alin. (2) NCC, potrivit cărora „încetarea, din orice cauză, a contractului de închiriere, precum și hotărârea judecătorească de evacuare a chiriașului *sunt de drept opozabile* și *se execută* împotriva tuturor persoanelor care locuiesc, cu titlu sau fără titlu, împreună cu chiriașul" (s.n.).

Pe de altă parte, norma din art. 897 trebuie corelată și cu dispozițiile art. 712 alin. (5) NCPC, care stipulează că, în cazul procedurii urmăririi silite mobiliare sau imobiliare ori a predării silite a bunului imobil sau mobil, contestația la executare poate fi introdusă și de o terță persoană, dar numai dacă aceasta pretinde un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul respectiv. *Per a contrario*, ori de câte ori terțele persoane nu sunt titularii unui drept de proprietate ori ai unui alt drept real cu privire la bunul respectiv, acestea vor fi evacuate simultan cu debitorul obligației de predare a imobilului.

Art. 898. Depozitarea bunurilor mobile. (1) Dacă executarea priveşte un imobil în care se găsesc bunuri mobile ce nu formează obiectul executării şi pe care debitorul nu le ridică singur ori sunt sechestrate într-o altă urmărire, executorul va încredința aceste bunuri în păstrarea unui administrator-sechestru, care poate fi chiar creditorul, pe cheltuiala debitorului. Despre această măsură va fi înştiințat creditorul în folosul căruia bunurile au fost sechestrate.

(2) Dispozițiile prezentei cărți referitoare la administratori-sechestru în materie de urmărire mobiliară propriu-zisă sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) Dacă bunurile lăsate în depozit nu sunt sechestrate în favoarea altei urmăriri, executorul va fixa, prin procesul-verbal arătat la art. 899, termenul în care debitorul trebuie să le ridice, care nu poate fi mai lung de o lună.

COMENTARIU

Dacă în imobilul urmărit silit există și bunuri mobile ce nu fac obiectul executării, iar debitorul nu şi le ridică singur, art. 898 permite executorului judecătoresc să le depună în păstrarea unui administrator-sechestru, *cheltuielile de depozitare fiind exclusiv în sarcina debitorului*.

Bunurile mobile ale debitorului pot fi lăsate și în păstrarea creditorului, însă numai cu acordul acestuia din urmă.

În ipoteza în care bunurile mobile date în custodie sau păstrate în depozit nu fac obiectul unei alte executări și nu sunt sechestrate, prin procesul-verbal încheiat de executorul judecătoresc va fi stipulat și *termenul în care debitorul are obligația de a ridica bunurile mobile*, termen care însă nu poate depăși intervalul de o lună de zile, legiuitorul limitând în timp posibilitatea de a depozita bunurile mobile ale debitorului, tocmai pentru a nu stânjeni creditorul în exercitarea normală a dreptului său asupra bunului imobil executat.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ipoteza în care debitorul nu își ridică în această perioadă bunurile mobile, devin incidente dispozițiile art. 900 NCPC, caz în care, dacă bunurile au valoare de piață, ele vor fi scoase în vânzare, inclusiv cele care sunt insesizabile prin natura lor, potrivit regulilor din materia vânzării bunurilor mobile urmăribile.

Art. 899. Procesul-verbal de predare silită. Despre îndeplinirea executării potrivit prevederilor prezentului capitol, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal, dispozițiile art. 889 fiind aplicabile. În cazul în care debitorul refuză primirea procesului-verbal, lipseşte ori, după caz, a părăsit imobilul după începerea executării, iar domiciliul său se afla în acel imobil, executorul judecătoresc, dacă debitorul nu i-a comunicat un domiciliu ales, va proceda la afişarea procesului-verbal de predare silită pe uşa imobilului sau în orice altă parte a imobilului care îl face vizibil.

COMENTARIU

După îndeplinirea executării, executorul judecătoresc va întocmi procesul-verbal constatator, stabilind și cheltuielile de executare ce cad în sarcina debitorului.

Procesul-verbal reprezintă *titlu executoriu în privința cheltuielilor de executare* care sunt datorate de debitor, iar dispozițiile art. 669 NCPC apreciem că sunt aplicabile prin analogie.

Dacă debitorul refuză primirea procesului-verbal, lipsește ori, după caz, a părăsit imobilul după începerea executării, iar domiciliul său se afla în acel imobil, executorul judecătoresc va proceda la *afișarea* procesului-verbal de predare silită pe ușa imobilului sau în orice altă parte a imobilului care îl face vizibil, dacă debitorul nu i-a comunicat un domiciliu ales.

Art. 900. Vânzarea bunurilor lăsate în depozit. (1) Dacă debitorul nu ridică bunurile în termenul arătat în procesul-verbal prevăzut la art. 899 şi acestea au valoare de piață, ele vor fi scoase în vânzare, inclusiv cele care sunt insesizabile prin natura lor, potrivit regulilor din materia vânzării bunurilor mobile urmăribile.

(2) Prețul bunurilor vândute, după deducerea cheltuielilor de executare silită, inclusiv a cheltuielilor de vânzare şi a remunerației administratorului-sechestru, va fi consemnat pe numele debitorului, care va fi înştiințat despre aceasta potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citațiilor. Dispozițiile art. 899 se aplică în mod corespunzător.

(3) Bunurile care nu au valoare de piață sunt declarate abandonate. De asemenea, la cererea creditorului, executorul judecătoresc poate declara abandonate bunurile mobile care au valoare de piață şi nu au fost revendicate de debitor sau de altă persoană care ar dovedi calitatea de proprietar, în termen de 4 luni de la data încheierii procesului-verbal de predare silită.

(4) Despre toate acestea va fi înştiințat şi debitorul, potrivit dispozițiilor prevăzute la alin. (2), precum şi organul financiar local pentru a prelua bunurile abandonate. Dispozițiile art. 779 se aplică în mod corespunzător.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Debitorul are dreptul și, în același timp, obligația de a-și ridica bunurile mobile care nu fac obiectul unei alte executări silite și care au fost depozitate sau date în custodie în termen de *o lună* de zile de la data încheierii procesului-verbal de predare silită. Dacă în acest interval de timp debitorul rămâne în pasivitate, în sensul de a nu iniția niciun demers în vederea reintrării în posesie asupra acelor bunuri, ele vor fi scoase la licitație.

Trebuie precizat că nu orice bun mobil al debitorului va putea fi scos la licitație, ci *doar acelea care prezintă o anumită valoare economică.*

Din sumele de bani obținute ca urmare a scoaterii la licitație a bunurilor mobile *vor fi achitate cu prioritate cheltuielile de executare*, iar diferența va fi consemnată pe numele debitorului, acesta fiind încunoștințat despre existența acestor sume în contul deschis pe numele său.

Pot fi *declarate ca abandonate* bunurile mobile lipsite de valoare economică, precum și acelea care au o anumită valoare, însă nu au fost revendicate de debitor în termen de 4 luni de la data încheierii procesului-verbal de predare silită. În această din urmă ipoteză, pentru a fi declarate abandonate, este necesară o solicitare expresă a creditorului în acest sens.

Bunurile declarate abandonate sunt preluate de către organul financiar local.

Art. 901. Reocuparea imobilului. (1) Dacă, după încheierea procesului-verbal de predare silită, debitorul sau orice altă persoană, în lipsa consimțământului expres prealabil ori a unei hotărâri judecătoreşti, pătrunde sau se reinstalează în imobil, la cererea creditorului ori a altei persoane interesate, se va putea face o nouă executare silită în baza aceluiaşi titlu executoriu, fără somaţie şi fără nicio altă formalitate prealabilă.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), orice bunuri mobile, indiferent de natura ori valoarea lor, care nu au fost ridicate la data predării silite inițiale sau care au fost aduse în imobil după reocupare, se consideră de drept abandonate din momentul repunerii în posesie.

(3) Pe baza procesului-verbal pus la dispoziția organului de urmărire penală, în copie certificată, de executorul judecătoresc, va fi declanşată urmărirea penală.

COMENTARIU

Dispozițiile art. 901 aduc un element de noutate în materia executării silite în ceea ce privește ipoteza reocupării imobilului de către debitor sau orice altă persoană care nu are un drept asupra acestuia.

Astfel, dacă în reglementarea anterioară, după evacuarea ocupanților fără drept din imobil, aceștia se reinstalau, era necesară o nouă judecată și un nou titlu executoriu care să dispună asupra evacuării ocupanților din imobil, în noua reglementare, pentru această ipoteză, legiuitorul a prevăzut că *se va putea face o nouă executare silită în baza aceluiași titlu executoriu, fără somație și fără nicio altă formalitate prealabilă.* Cu alte cuvinte, același titlu executoriu va putea fi pus în executare de mai multe ori, fără a-și pierde executorialitatea și chiar împotriva unor persoane diferite.

Bunurile mobile care nu au fost ridicate la data predării silite inițiale sau care au fost aduse în imobil după reocupare vor fi considerate de drept abandonate din momentul repunerii în posesie.

De asemenea, pe baza procesului-verbal pus la dispoziția organului de urmărire penală, în copie certificată, de executorul judecătoresc, *va fi declanșată urmărirea penală.*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Capitolul IV. Executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face

Secțiunea 1. Dispoziții comune

Art. 902. Domeniu de aplicare. (1) Dispozițiile prezentei secțiuni sunt aplicabile în cazul executării silite în natură a obligațiilor de a face sau de a nu face în temeiul unui titlu executoriu. Dacă prin titlul executoriu creditorul a fost autorizat ca, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuşi ori să facă să fie executată obligația de a face sau, după caz, să înlăture ori să ridice ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației de a nu face nu mai este necesară obținerea unui nou titlu executoriu prin care să se stabilească despăgubirile datorate de debitor sau, după caz, contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situației anterioare încălcării obligației de a nu face. În aceste din urmă cazuri, sumele respective se determină pe bază de expertiză sau de alte documente justificative de către executorul judecătoresc, potrivit dispozițiilor art. 628.

(2) Dispozițiile art. 1.528 din Codul civil rămân aplicabile.

COMENTARIU

Necesitatea executării silite poate apărea nu doar în ipoteza în care prin intermediul unui titlu executoriu debitorul a fost obligat la plata unei sume de bani, predarea unui bun mobil sau imobil, ci și atunci când el a fost obligat să facă ceva sau să se abțină de la o anumită acțiune. Prin urmare, această formă de executare silită devine incidentă atunci când debitorul a fost obligat printr-un titlu executoriu fie la o acțiune, la a face ceva, fie la o inacțiune, respectiv la a se abține de la a face ceva.

Executarea silită a altor obligații de a face sau de a nu face are în vedere situația în care debitorul a fost obligat printr-un titlu executoriu să desființeze o plantație, o construcție sau o altă lucrare sau să execute orice alte activități stabilite pentru realizarea drepturilor creditorului[1].

Obligațiile intuitu personae, a căror executare implică participarea personală a debitorului (cum ar fi obligația de a picta un tablou, de a realiza o sculptură, de a scrie un articol, de a realiza un reportaj etc.), nu pot fi executate decât în mod voluntar. Pentru aceste categorii de obligații, legea prevede mijloace de constrângere indirectă, prin care se exercită presiuni asupra debitorului pentru a-l sili să execute în natură obligația înscrisă în titlul executoriu.

Nu mai este necesară obținerea unui nou titlu executoriu prin care să se stabilească despăgubirile datorate de debitor sau contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situației anterioare încălcării obligației, dacă prin titlul executoriu creditorul a fost autorizat ca, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuși ori să facă să fie executată obligația de a face sau, după caz, să înlăture ori să ridice ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației de a nu face.

Sumele pe care debitorul le datorează creditorului reprezentând despăgubiri sau contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situației anterioare încălcării obligației de a nu face se determină pe bază de expertiză sau de alte documente justificative, de către executorul judecătoresc, potrivit dispozițiilor art. 628 NCPC.

---

[1] *G. Răducan*, op. cit., p. 166-167.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dacă debitorul este obligat să facă ceva, obligație pe care însă nu o respectă, și *este de drept în întârziere*, conform art. 1528 NCC, creditorul are posibilitatea ca, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuși sau să facă să fie executată obligația. În situațiile în care debitorul *nu este de drept în întârziere*, creditorul poate executa obligația instituită în sarcina debitorului doar dacă îl înștiințează pe debitor fie odată cu punerea în întârziere, fie ulterior acesteia.

Măsuri eficiente pentru aducerea la îndeplinire a dispozițiilor cuprinse într-o hotărâre judecătorească sunt prevăzute și în Legea nr. 554/2004. Potrivit art. 24 alin. (1) din lege, „Dacă în urma admiterii acțiunii autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative, executarea hotărârii definitive și irevocabile[1] se face în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în cel mult 30 de zile de la data rămânerii irevocabile a hotărârii".

Dar legea nu se mulțumește cu stabilirea unui termen în care hotărârea pronunțată în materia contenciosului administrativ trebuie adusă la îndeplinire. Ea cuprinde și un sistem de măsuri apte a impune executarea hotărârii rămase definitivă[2], într-o materie în care intervenția promptă a justiției se impune, ca o garanție a salvgardării drepturilor omului. În acest sens, art. 24 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 dispune că, „În cazul în care termenul nu este respectat, se aplică conducătorului autorității publice sau, după caz, persoanei obligate o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pe zi de întârziere, iar reclamantul are dreptul la penalități, în condițiile art. 894 din Codul de procedură civilă" (devenit art. 905 în urma republicării – n.n.). Deși legea nu o spune în mod expres, amenda trebuie să se facă venit la buget, întrucât ea nu joacă locul unei despăgubiri.

În considerarea dispozițiilor legale prezentate, se poate afirma că legea a instituit două mijloace juridice de natură a impune executarea hotărârii rămase definitivă:

a) obligarea conducătorului autorității administrative la plata unei amenzi pentru fiecare zi de întârziere și

b) obligarea la penalități pentru întârziere.

Astfel cum am arătat, amenda se face venit la stat, dar ea joacă un rol pozitiv în constrângerea autorității publice de a proceda la executarea hotărârii rămase definitivă.

Sancțiunea și despăgubirile prevăzute la art. 24 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 se aplică, respectiv se acordă de instanța de executare, la cererea reclamantului. Hotărârea se ia în camera de consiliu, de urgență, cu citarea părților.

Legea contenciosului administrativ instituie și o sancțiune cu caracter penal. În acest sens, art. 24 alin. (3)[3] din acest act normativ dispune că „Neexecutarea din motive imputabile sau nerespectarea hotărârilor judecătorești definitive și irevocabile pronunțate de instanța de contencios administrativ, în termen de 30 de zile de la data aplicării amenzii prevăzute la alin. (2), constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă de la 2.500 lei la 10.000 lei".

---

[1] Potrivit art. 8 din Legea nr. 76/2012, de la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, referirile din cuprinsul actelor normative la hotărârea judecătorească „definitivă și irevocabilă" sau, după caz, „irevocabilă" se vor înțelege ca fiind făcute la hotărârea judecătorească „definitivă".

[2] A se vedea *V.I. Prisăcaru*, Contenciosul administrativ român, ed. a 2-a revăzută și adăugită, Ed. All Beck, București, 1998, p. 214-220; *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, op. cit., p. 455-456.

[3] Precizăm că, potrivit Legii nr. 187/2012 privind punerea în aplicare a noului Cod penal, la data intrării în vigoare a acestei legi (1 februarie 2014), alin. (3) al art. 24 din Legea nr. 554/2004 se va abroga.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 903. Executarea obligației de a face. Dacă debitorul refuză să îndeplinească o obligație de a face cuprinsă într-un titlu executoriu, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, creditorul poate fi autorizat de instanța de executare, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților, să o îndeplinească el însuşi sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului.

COMENTARIU

În ceea ce privește executarea în natură a obligațiilor care nu presupun participarea personală a debitorului (cum ar fi obligația de a demola o construcție, de a reface sau de a retrage un gard, de a muta o fereastră sau de a o închide, de a tăia un arbore etc.), aceasta poate fi realizată de către creditor, pe cheltuiala debitorului[1].

Procedura de executare a obligației de a face începe prin *comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorului*, prin care i se pune în vedere acestuia ca, în termen de 10 zile, să își îndeplinească benevol obligația la care se referă titlul executoriu.

Atunci când *debitorul nu se conformează* unei obligații de a face stabilite printr-un titlu executoriu în termenul ce i-a fost acordat prin încheierea de încuviințare a executării, instanța de executare îl poate autoriza pe creditor (prin încheiere executorie, dată cu citarea părților) să o aducă el însuși (sau prin alte persoane) la îndeplinire; în această ipoteză, dacă debitorul se opune la executarea obligației de către creditor, acesta poate obține concursul organelor forței publice, prin intermediul executorului judecătoresc.

Având în vedere faptul se prevede expres că *executarea se face pe cheltuiala debitorului*, nu este necesară obținerea de către creditor a unui titlu executoriu cu privire la sumele cheltuite cu executarea.

În opinia noastră, eventualul refuz al debitorului de a-şi executa obligația nu este necesar să fie unul expres, ci acesta s-ar putea deduce și din simplul fapt al neexecutării în termenul de 10 zile, care curge de la data comunicării încheierii de încuviințare a executării.

Prevederea cuprinsă în art. 903 urmărește valorificarea aceluiaşi drept al creditorului de a fi autorizat el să execute obligația de a face, în cadrul executării silite, fără a fi înlăturat dreptul de a-l valorifica pe calea acțiunii civile întemeiate pe dispozițiile art. 1528 și art. 1529 NCC care reglementează executarea silită în natură a obligațiilor de a face și de a nu face.

Dispozițiile referitoare la executarea silită a obligațiilor de a face se aplică și obligațiilor de a nu face, potrivit prevederilor art. 904 NCPC, însă sunt *inaplicabile* în privința obligației de a face care implică faptul personal al debitorului, a obligației de predare a unui bun imobil/mobil determinat, în privința acesteia din urmă fiind aplicabile dispozițiile exprese ale art. 905 NCPC.

În jurisprudență s-a decis că, „prin raportare la obligația cuprinsă în titlul executoriu, și anume retragerea de pe piață a unor anumite medicamente, nu interesează, sub aspectul executării silite, locul unde se află medicamentele, relevant fiind locul situării sediului debitorului, întrucât obiectul obligației supuse executării constă în acțiunea pozitivă a debitoarei, ca entitate juridică, de a lua măsurile ce se impun pentru a asigura retragerea din comerț a produselor în discuție, indiferent unde se află acestea”[2].

---

[1] *G. Răducan*, op. cit., p. 169.

[2] Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1218/2006, în *C. Nica*, op. cit., p. 536-539.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 904. Executarea obligației de a nu face. (1) Dispozițiile prevăzute în prezenta secțiune sunt aplicabile în mod corespunzător şi în cazul când titlul executoriu cuprinde o obligație de a nu face.

(2) Creditorul va putea cere instanței de executare să fie autorizat, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților, să desființeze el însuşi sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, lucrările făcute de acesta împotriva obligației de a nu face.

COMENTARIU

În mod corespunzător, în cazul obligațiile de a nu face, creditorul poate solicita instanței de executare să fie autorizat, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților, să desființeze el însuși sau prin alte persoane, *pe cheltuiala debitorului*, lucrările făcute de acesta împotriva obligației de a nu face. Astfel, creditorul poate cere a se distruge ceea ce s-a făcut, încălcându-se obligația de a nu face, după cum poate cere a fi autorizat a distruge el însuși ceea ce s-a făcut, pe cheltuiala debitorului.

Practic, primul alineat al art. 904 instituie principiul potrivit căruia dispozițiile referitoare la executarea silită a obligațiilor de a face reglementate de art. 903 se aplică și obligațiilor de a nu face.

Totuși, prin raportare la prevederile art. 904 alin. (2), creditorul poate solicita instanței să fie autorizat să execute o obligație de a face, întrucât obligația de a nu face ceva a fost deja încălcată de debitor.

Art. 905. Aplicarea de penalități. (1) Dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare.

(2) Când obligația nu este evaluabilă în bani, instanța sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părților, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu.

(3) Atunci când obligația are un obiect evaluabil în bani, penalitatea prevăzută la alin. (2) poate fi stabilită de instanță între 0,1% şi 1% pe zi de întârziere, procentaj calculat din valoarea obiectului obligației.

(4) Dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților.

(5) Penalitatea va putea fi înlăturată ori redusă, pe calea contestației la executare, dacă debitorul execută obligația prevăzută în titlul executoriu şi dovedeşte existența unor motive temeinice care au justificat întârzierea executării.

(6) Încheierea dată în condițiile alin. (4) este executorie.

COMENTARIU

Termenul pentru executarea obligației de a face sau de a nu face de către debitor este de 10 zile și curge de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, în caz

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

contrar debitorul putând fi obligat de instanța de executare la plata unei penalități, într-un cuantum cuprins între 100 lei și 1.000 lei, dacă obligația nu este evaluabilă în bani, respectiv între 0,1% și 1%, atunci când obligația are un obiect evaluabil în bani, penalități *stabilite pe zi de întârziere*, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu.

Instanța competentă să stabilească cuantumul penalităților, să dispună înlăturarea sau reducerea acestora, în condițiile art. 905 alin. (4), este instanța de executare.

Diferența de regim juridic constă în aceea că suma definitivă la care va fi obligat debitorul cu titlu de penalitate se dispune printr-o încheiere definitivă, dată într-o procedură contencioasă, cu citarea părților, în timp ce înlăturarea sau reducerea penalităților se stabilește printr-o hotărâre dată în contestația la executare, susceptibilă de apel, potrivit art. 717 NCPC.

Dacă *debitorul execută obligația* de a face sau a nu face pe care o are față de creditor, poate să exercite contestația la executare și să obțină înlăturarea în tot sau în parte ori, cel puțin, reducerea cuantumului penalităților, dacă face dovada unor motive temeinice care l-au împiedicat să și-o execute.

Art. 906. Interzicerea daunelor cominatorii. Pentru neexecutarea obligațiilor prevăzute în prezentul capitol nu se pot acorda daune cominatorii.

COMENTARIU

Față de dispozițiile exprese ale art. 906, debitorul nu poate fi obligat la plata de daune cominatorii, norma având *caracter imperativ*.

În ipoteza în care, totuși, o instanță de executare ar dispune eronat obligarea debitorului la plata de daune cominatorii, iar nu de penalități, pentru neexecutarea obligației de a face sau de a nu face care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, în aplicarea principiului *eadem ratio eadem solutio*, apreciem că se aplică prin asemănare dispozițiile art. 905 alin. (5). Astfel, debitorul va avea deschisă calea *contestației la executare*, în cadrul căreia va invoca nulitatea actului de procedură, care este încheierea definitivă prin care a fost obligat la o altă sancțiune decât cea prevăzută de lege.

Art. 907. Concursul forței publice. Dacă, în cazurile prevăzute la art. 903 şi 904, debitorul se opune la executarea obligației de către creditor, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, va obține, în condițiile legii, concursul organelor de poliție, jandarmerie sau al altor agenți ai forței publice, după caz.

COMENTARIU

Creditorul nu se va putea adresa direct organelor de ordine prevăzute în cuprinsul art. 907, ci va putea obține sprijinul lor *numai prin intermediul executorului judecătoresc*[1].

Dispozițiile art. 907 fac o *aplicare particulară* a principiului general conform căruia executorul judecătoresc poate recurge la serviciile organelor de poliție, jandarmerie sau ale altor agenți ai forței publice, care sunt obligați să îi acorde concursul la îndeplinirea efectivă a executării silite[2].

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., p. 1493.

[2] *I. Leș*, Legislația executării silite, p. 336.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 908. Efectuarea înscrierilor în cartea funciară. (1) Dacă printr-un titlu executoriu s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară împotriva celui înscris ca titular al dreptului, creditorul va putea solicita, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, biroului de cadastru şi publicitate imobiliară să dispună înscrierea în baza acestui titlu.

(2) Dacă cel împotriva căruia s-a dispus efectuarea înscrierii a fost totodată obligat, prin acelaşi titlu executoriu sau prin altul, să evacueze ori, după caz, să predea imobilul în mâinile creditorului, se va proceda potrivit dispozițiilor art. 895 şi următoarele.

(3) Dispozițiile prezentului articol sunt aplicabile, în mod corespunzător, şi în cazurile în care obligația cuprinsă în titlul executoriu priveşte efectuarea înscrierilor în alte registre publice decât cartea funciară.

COMENTARIU

Creditorul va putea solicita biroului de cadastru și publicitate imobiliară, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, să dispună înscrierea în cartea funciară a dreptului său împotriva persoanei ce figurează ca titulară a dreptului.

Înscrierea nu se poate realiza decât dacă instanța a dispus aceasta prin titlu executoriu.

Dacă prin același titlu executoriu sau prin altul instanța a dispus și evacuarea celui împotriva căruia s-a efectuat înscrierea în cartea funciară, iar debitorul nu își îndeplinește această obligație în termen de 8 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, el va fi îndepărtat prin executare silită în condițiile art. 895 și urm. NCPC.

Secțiunea a 2-a. Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori

Art. 909. Domeniu de aplicare. (1) Dispozițiile prezentului capitol sunt aplicabile şi în cazul măsurilor privitoare la minori prevăzute într-un titlu executoriu, cum sunt stabilirea locuinței minorului, darea în plasament, înapoierea minorului de către persoana care îl ține fără drept, exercitarea dreptului de a avea legături personale cu minorul, precum şi alte măsuri prevăzute de lege.

(2) În aceste cazuri, executorul judecătoresc va trimite părintelui sau persoanei la care se află minorul încheierea de încuviințare a executării împreună cu o somație în care îi va comunica acesteia data la care să se prezinte împreună cu minorul la sediul său ori în alt loc stabilit de executor, în vederea preluării acestuia de către creditor, sau, după caz, îi va pune în vedere să permită celuilalt părinte să își exercite dreptul de a avea legături personale cu minorul, potrivit programului stabilit în titlul executoriu.

(3) Dacă debitorul nu se va conforma somației executorului, acesta, la cererea creditorului, va sesiza instanța de executare pentru a se face aplicarea prevederilor art. 905.

COMENTARIU

Dispozițiile din cuprinsul art. 909 se aplică în materia executării silite a hotărârilor judecătorești referitoare la minori, respectiv: darea în plasament, stabilirea domiciliului minorului, înapoierea lui de către persoana care îl ține fără drept, vizitarea minorului etc.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Ca și în cazul celorlalte hotărâri executorii, obligația din cuprinsul acesteia se execută de bunăvoie de către debitor și, doar în ipoteza în care acesta se opune sau refuză executarea, se va apela la executorul judecătoresc.

Executarea silită debutează prin *comunicarea încheierii de încuviințare a executării* împreună cu somația emisă de executorul judecătoresc către debitor, prin care acestuia i se aduc la cunoștință termenul de executare (maxim o lună de zile), precum și procedura aferentă.

În ipoteza în care, după primirea somației, *debitorul refuză executarea obligației*, creditorul are posibilitatea de a formula cerere la executorul judecătoresc, pentru ca acesta să solicite instanței de judecată obligarea debitorului la plata unei penalități cuprinse între 100 lei și 1000 lei pentru fiecare zi de întârziere.

Art. 910. Reguli speciale de executare. (1) Dacă în termen de o lună de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 905 alin. (2) debitorul nu execută obligația sa, executorul judecătoresc va proceda la executarea silită.

(2) Executarea se va efectua în prezența unui reprezentant al direcției generale de asistență socială şi protecția copilului şi, când acesta apreciază că este necesar, a unui psiholog desemnat de aceasta. Prezența psihologului nu este necesară dacă reprezentantul direcției are această calificare.

(3) La solicitarea executorului judecătoresc, agenții forței publice sunt obligați să își dea concursul la executare, în condițiile legii.

(4) Nu este permis niciunei persoane să bruscheze minorul sau să exercite presiuni asupra lui pentru a se realiza executarea.

COMENTARIU

De la momentul primirii încheierii de încuviințare a executării silite debitorul are la dispoziție o lună de zile pentru executarea de bunăvoie a obligației cuprinse în titlul executoriu.

Pe lângă organele de ordine publică ce, în raport de situația de fapt, vor participa la executare, legea impune, în cazul executării hotărârilor referitoare la minori, prezența unui reprezentant al direcției generale de asistență socială și protecția copilului, iar dacă acesta nu are și calificarea de psiholog, este necesară și prezența unui psiholog, dacă se apreciază ca fiind necesar.

Art. 911. Opunerea la executare. (1) Dacă debitorul nu îşi îndeplineşte obligația, penalitatea stabilită de instanță potrivit art. 905 va curge până la momentul executării, dar nu mai mult de 3 luni de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 905 alin. (2).

(2) În cazul în care debitorul nu îşi îndeplineşte obligația în termenul prevăzut la alin. (1), precum şi atunci când debitorul este de rea-credință şi ascunde minorul, executorul judecătoresc va consemna acest fapt şi va sesiza de îndată parchetul de pe lângă instanța de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârşirea infracțiunii de nerespectare a hotărârii judecătoreşti.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Penalitatea stabilită de instanța de executare în cazul neexecutării obligației de către debitor va curge până la momentul realizării executării, însă nu mai mult de 3 luni de la data comunicării încheierii de încuviințare a executării.

Dacă în termenul de 3 luni de la data comunicării încheierii de încuviințare a executării debitorul nu își execută obligația sau ascunde minorul în scopul neexecutării, este pasibil de a suporta rigorile legii penale, având în vedere că executorul judecătoresc poate sesiza parchetul în vederea *începerii urmăririi penale* pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârilor judecătorești.

Art. 912. Refuzul minorului. (1) Dacă executorul constată că însuşi minorul refuză în mod categoric să îl părăsească pe debitor sau manifestă aversiune față de creditor, va întocmi un proces-verbal în care va consemna constatările sale şi pe care îl va comunica părților şi reprezentantului direcției generale de asistență socială şi protecția copilului.

(2) Reprezentantul direcției generale de asistență socială şi protecția copilului va sesiza instanța competentă de la locul unde se află minorul, pentru ca aceasta să dispună, în funcție de vârsta copilului, un program de consiliere psihologică, pentru o perioadă ce nu poate depăşi 3 luni. Cererea se soluționează de urgență în camera de consiliu, prin încheiere nesupusă niciunei căi de atac, pronunțată cu citarea părinților şi, după caz, a persoanei la care se află copilul. Dispozițiile legale privind ascultarea copilului rămân aplicabile.

(3) La finalizarea programului de consiliere, psihologul numit de instanță va întocmi un raport pe care îl va comunica instanței, executorului judecătoresc şi direcției generale de asistență socială şi protecția copilului.

(4) După primirea raportului psihologului, executorul va relua procedura executării silite, potrivit art. 910.

(5) Dacă şi în cursul acestei proceduri executarea nu va putea fi realizată din cauza refuzului minorului, creditorul poate sesiza instanța competentă de la locul unde se află minorul în vederea aplicării unei penalități, dispozițiile art. 905 alin. (2) şi (4)-(6) fiind aplicabile în mod corespunzător.

COMENTARIU

Legiuitorul a instituit reguli speciale aplicabile în cazul în care minorul refuză vehement să îl părăsească pe debitor, manifestând aversiune față de creditor. Fiind o piedică la executare și neputând leza în vreun fel voința minorului, executorul va întocmi un proces-verbal în cuprinsul căruia va arăta constatările sale și îl va comunica părților și reprezentantului direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

Instanța de la locul la care se află minorul, sesizată de reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului, va putea dispune *consilierea minorului* pe o perioadă ce nu poate depăși 3 luni, consiliere care va fi transpusă la sfârșitul perioadei într-un raport ce va fi comunicat celor menționați în art. 912 alin. (3). În această etapă, procedura în fața instanței se derulează după regulile *procedurii necontencioase*.

Dacă și după consilierea minorului acesta, în continuare, refuză părăsirea debitorului, creditorul poate solicita instanței stabilirea în sarcina debitorului a unei penalități aplicabile până la data executării obligației instituite prin titlul executoriu.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ceea ce ne privește, considerăm criticabil textul, întrucât nu dispune și o soluție de reevaluare pentru situația în care raportul psihologic dispune, de pildă, că *interesul general al minorului este acela de a rămâne alături de debitor*, iar acesta nu prezintă niciun pericol pentru creșterea și educarea normală a minorului (avem în vedere situația în care, printr-o hotărâre judecătorească, domiciliul minorului a fost stabilit de către instanță la unul dintre părinți, iar minorul vrea să locuiască cu celălalt părinte, care, la rândul său, prezintă aceleași garanții morale și materiale ca și cel dintâi).

Considerăm că, în ipoteza în care raportul psihologic ar dispune că interesul general al minorului este acela de a rămâne alături de părintele debitor, acesta din urmă are *posibilitatea de a se adresa instanței de tutelă* cu o cerere în care să solicite stabilirea domiciliului minorului chiar la el, în temeiul dispozițiilor art. 403 NCC (fiind cunoscut că, în privința acestor rezolvări, hotărârea nu stă în autoritate de lucru judecat, dacă se dovedește schimbarea împrejurărilor avute în vedere la pronunțarea hotărârii anterioare).

Până la obținerea unei astfel de noi hotărâri, cea dintâi se bucură de forță executorie, așa încât, sub rezerva eventualei suspendări dispuse de instanța de executare, aceasta se execută.

Art. 913. Procesul-verbal de constatare. Executorul judecătoresc va încheia un proces-verbal în care va constata modul de îndeplinire a obligațiilor prevăzute la art. 909 alin. (1), dispozițiile art. 889 fiind aplicabile în mod corespunzător.

COMENTARIU

Despre îndeplinirea executării obligațiilor referitoare la minori executorul va încheia un proces-verbal, stabilind, totodată, cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul, proces-verbal care va fi comunicat părților, iar un exemplar va fi păstrat la dosarul de executare.

Procesul-verbal constituie *titlu executoriu în privința cheltuielilor de executare* stabilite în sarcina debitorului, iar dispozițiile art. 669 NCPC. apreciem că sunt aplicabile prin analogie.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

CARTEA A VI-A. PROCEDURI SPECIALE

Titlul I. Procedura divorţului

Capitolul I. Dispoziții comune

Art. 914. Instanța competentă. (1) Cererea de divorț este de competența judecătoriei în circumscripția căreia se află cea din urmă locuință comună a soților. Dacă soții nu au avut locuință comună sau dacă niciunul dintre soți nu mai locuieşte în circumscripția judecătoriei în care se află cea din urmă locuință comună, judecătoria competentă este aceea în circumscripția căreia îşi are locuința pârâtul, iar când pârâtul nu are locuința în țară şi instanțele române sunt competente internațional, este competentă judecătoria în circumscripția căreia îşi are locuința reclamantul.

(2) Dacă nici reclamantul şi nici pârâtul nu au locuința în țară, părțile pot conveni să introducă cererea de divorț la orice judecătorie din România. În lipsa unui asemenea acord, cererea de divorț este de competența Judecătoriei Sectorului 5 al municipiului Bucureşti.

COMENTARIU

1. Competența materială și competența teritorială. Natura normei. Alineatul (1) al art. 914 reglementează competența materială în soluționarea acțiunii de divorț, aceasta revenind judecătoriei.

În ceea ce privește competența teritorială, art. 914 stabilește o *derogare de la regula de drept comun* (respectiv de la regula *actor sequitur forum rei*, instituită de art. 107 NCPC), fiind vorba despre o *competență absolută*, reglementată de norme de ordine publică, astfel cum rezultă din coroborarea art. 129 cu art. 126 NCPC.

Fiind vorba de norme de competență speciale, acestea sunt de strictă interpretare, ceea ce înseamnă că nu pot fi aplicate prin analogie în alte situații (cum ar fi: nulitatea sau anularea căsătoriei, acțiunea privind partajul bunurilor comune ale soților în timpul căsătoriei sau ulterior desfacerii căsătoriei etc.).

În privința domeniului de competență teritorială, potrivit ordinii stabilite de legiuitor, cu caracter de noutate, subliniem faptul că se renunță la termenul de *„domiciliu"*, înlocuindu-l cu cel de *„locuință"*, tocmai pentru a reflecta cu justețe locația avută în vedere la stabilirea competenței teritoriale și a nu se mai crea confuzii. Așa cum doctrina și jurisprudența au subliniat constant, la stabilirea competenței teritoriale termenul de *domiciliu*, utilizat în legislația anterioară, desemna, în realitate, *domiciliul de fapt, unde putea fi găsită în mod efectiv partea citată în proces*, iar nu domiciliul legal (oficial), care apărea înscris în documentele de identitate. De pildă, s-a decis că la stabilirea competenței nu interesează dacă soții au avut făcută mutația în evidențele poliției, ci dacă au locuit efectiv în acea localitate[1].

---

[1] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 905/1963, în C.D. 1963, p. 232 şi dec. nr. 873/1965, în Repertoriu I, p. 732, nr. 51; Trib. jud. Suceava, dec. civ. nr. 242/1985, în R.R.D. nr. 8/1985, p. 66; Trib. mun. București, s. a IV-a civ.,

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De altfel, precizăm că această subliniere s-a dovedit a fi valabilă și în interpretarea mai multor regulamente ale Uniunii Europene [de pildă, Regulamentul (CE) nr. 44/2001, Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, Regulamentul (CE) nr. 804/2005, Regulamentul (CE) nr. 1896/2006, Regulamentul (CE) nr. 861/2007, Regulamentul (CE) nr. 4/2009 etc.], unde funcționează, de asemenea, regula *actor sequitur forum rei* și se are în vedere, potrivit legislației majorității statelor membre, *locuința faptică*, iar nu cea legală a celui chemat în judecată.

2. Ultima locuință comună. Prin sintagma „ultima locuință comună" se înțelege locuința în care au conviețuit soții. Dovada ultimei locuințe comune se face, după caz, cu actele de identitate ale soților din care rezultă domiciliul comun sau reședința comună a acestora sau, dacă nu se poate face dovada în acest fel, prin declarație pe propria răspundere, autentică, a fiecăruia dintre soți, din care să rezulte care a fost ultima locuință comună a lor. Declarația se va consemna în cererea de divorț și în hotărârea de admitere a cererii de divorț.

În doctrină, pe fundalul aplicării dispozițiilor anterioare (cu referire la ultimul domiciliu comun), s-au subliniat o serie de aspecte care rămân aplicabile și în prezent, cu nuanțele aduse de reglementările actuale. Astfel, s-a arătat că ultimul domiciliu efectiv se ia în considerare indiferent dacă la acesta soții aveau efectuată sau nu fie mutația temporară, fie mutația definitivă[1]; prin acest domiciliu se înțelege locul unde soții au locuit în chip statornic, chiar și atunci când conviețuirea lor a fost de scurtă durată, întrucât raporturile lor matrimoniale s-au consumat numai în acea localitate[2]; împrejurarea că pe timpul vacanței reclamanta a locuit împreună cu soțul și copilul lor la reședința pârâtului nu constituie o schimbare de domiciliu, care să determine o altă competență de judecată[3].

Astfel, ceea ce interesează este *locuința părților la momentul introducerii acțiunii*, astfel încât instanța legal sesizată devine competentă să soluționeze cauza și dacă, ulterior sesizării sale, intervin schimbări ale acesteia.

Faptul că textul art. 914 NCPC are în vedere mai multe situații *nu înseamnă că este vorba despre o competență alternativă*, deoarece reclamantul nu are posibilitatea de a alege, după bunul plac, între mai multe instanțe deopotrivă competente; dimpotrivă, acesta este *obligat să respecte o anumită ordine*, stabilită expres de legiuitor, în funcție de anumite condiții circumstanțiale, de fapt[4].

3. Stabilirea competenței. Primul alineat al art. 914 NCPC stabilește, în mod prioritar, competența de soluționare a cererii de divorț la instanța în circumscripția căreia se află cea din urmă locuință comună a soților, însă această competență operează numai dacă *cei doi soți au avut o locuință comună* și *cel puțin unul dintre soți mai locuiește în circumscripția instanței de la ultima locuință comună*.

---

dec. nr. 1730/1990, în C.P.J. 1990, p. 116, nr. 143; a se vedea și *P. Perju*, Probleme de drept civil și procesual civil din practica secției civile a Curții Supreme de justiție, în Dreptul nr. 11/2002, p. 251.

[1] Trib. jud. Suceava, s. civ., dec. nr. 242/1985, în R.R.D. nr. 8/1985, p. 66, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 885.

[2] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1730/1990, în C.P.J.C. 1990, p. 116, nr. 143, *ibidem*.

[3] Trib. Hunedoara, s. civ., dec. nr. 550/1979, în R.R.D. nr. 11/1979, p. 64, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 885-886.

[4] A se vedea și *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p. 434.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a) Cererea de divorț este de competența judecătoriei în circumscripția căreia se află *cea din urmă locuință comună* a soților, cu condiția ca, la data sesizării instanței, cel puțin unul dintre soți să mai locuiască *în acea circumscripție*.

Pentru stabilirea acestei competențe, legiuitorul nu stabilește însă că ar fi necesar ca locuința unuia dintre soți să fie neapărat la ultima locuință comună, ci doar că este necesar ca ea să fie situată *în circumscripția judecătoriei de la ultima locuință comună*. În doctrină[1] s-a arătat că „împrejurarea că după introducerea cererii de divorț reclamantul și-a schimbat domiciliul în altă localitate, care nu se găsește în raza instanței ultimului domiciliu comun, nu este de natură să atragă necompetența instanței legal sesizate".

b) Atunci când soții nu au avut locuință comună sau dacă niciunul dintre soți nu mai locuiește în circumscripția judecătoriei de la cea din urmă locuință comună, teza a II-a art. 914 alin. (1) NCPC stabilește că cererea de divorț este de *competența teritorială a judecătoriei în circumscripția căreia locuiește soțul pârât*. Însă, în ipoteza în care soțul pârât nu are locuința în țară și când instanțelor române le revine competența internațională, devine competentă instanța de la locuința reclamantului (care, prin ipoteză, ar trebui să fie situată pe teritoriul României).

Se observă că, pentru a opera această competență, este necesară îndeplinirea a *trei condiții cumulative*, dintre care două sunt prevăzute expres de norma legală, respectiv:

– inexistența unei locuințe a pârâtului (deci nici chiar a reședinței) în România;

– din punct de vedere al raporturilor procesuale de drept internațional privat, competența să revină instanțelor române.

Din interpretarea textului rezultă indirect și o a treia condiție, respectiv aceea că, pentru a putea opera această normă de competență, *cel puțin reclamantul trebuie să aibă locuința în România*, această locuință fiind reperul fix în funcție de care se stabilește competența teritorială, ca fiind a instanței din această circumscripție.

c) Alineatul secund teza I al art. 914 NCPC dispune că soții *pot conveni* să introducă cererea de divorț la *orice judecătorie din România*, dacă niciunul dintre ei nu are locuința în țară, iar teza a II-a a aceleiași norme, stabilește *competența specială a Judecătoriei sectorului 5 București*, în lipsa unui astfel de acord. Textul legal este nou introdus față de dispozițiile fostului art. 607 CPC 1865.

O primă observație ar fi aceea că textul art. 914 alin. (2) NCPC se ocupă de stabilirea *competenței teritoriale în cazul în care niciunul dintre soți nu mai are o locuință în România*, dar instanțele române ar fi, totuși, competente.

Această normă se corelează cu norma europeană, deoarece, potrivit prevederilor art. 3 alin. (1) lit. b) din Regulamentul CE nr. 2201/2003 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești (numit și Bruxelles II bis), competența teritorială internațională poate fi stabilită și pe *criteriul cetățeniei*, indiferent dacă soții (sau vreunul dintre ei) mai au sau nu vreo locuință pe teritoriul statului membru ai cărui cetățeni sunt. Mai exact, instanța din România este competentă să judece cererea de divorț dintre doi cetățeni români, *chiar dacă, la data sesizării instanței, niciunul dintre aceștia nu mai are reședința în România*, criteriul unic de determinare a acestei competențe fiind acela ca, la data introducerii cererii de divorț, *soții să fie cetățeni ai statului român*.

Astfel, este posibil ca niciunul dintre soți să nu locuiască în România și, totuși, potrivit normei internaționale, *instanțele române să fie competente*, doar că în stabilirea compe-

[1] *G. Boroi, D. Rădescu*, Codul de procedură civilă comentat și adnotat, Ed. All, București, 1994, p. 867.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tenței urmează ca instanța sesizată să facă aplicarea directă a normei specifice din Regulamentul Bruxelles II bis coroborat cu art. 914 alin. (2) NCPC, după distincțiile arătate în această din urmă normă.

O a doua observație ar fi aceea că termenul de „acord" utilizat de legiuitor în textul art. 914 alin. (2) NCPC desemnează, de principiu, înțelegerea reglementată de art. 5 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 1259/2010, potrivit căruia soții *pot conveni* să desemneze legea aplicabilă divorțului și separării de corp.

4. Competența în materia divorțului reglementată de normele europene. Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 și Regulamentul (UE) nr. 1259/2010. Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, au devenit aplicabile prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, iar de la data de 21 iunie 2012 a devenit aplicabil și Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 al Consiliului din 20 decembrie 2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp, cu excepția art. 17 din acest act normativ, care se aplică încă din 21 iunie 2011.

a) Conform art. 3 din *Regulamentul (CE) nr. 2201/2003*, sunt competente să hotărască în problemele privind divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei instanțele judecătorești din statul membru pe teritoriul căruia se află: reședința obișnuită a soților; sau ultima reședință obișnuită a soților, în condițiile în care unul dintre ei încă locuiește acolo; sau reședința obișnuită a pârâtului; sau, în caz de cerere comună, reședința obișnuită a unuia dintre soți; sau reședința obișnuită a reclamantului, în cazul în care acesta a locuit acolo cel puțin un an imediat înaintea introducerii cererii; sau reședința obișnuită a reclamantului, în cazul în care acesta a locuit acolo cel puțin șase luni imediat înaintea introducerii cererii și în cazul în care acesta este fie resortisant al statului membru respectiv, fie, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, are „domiciliul" în acel loc; respectiv instanțele judecătorești din statul membru de cetățenie a celor doi soți sau, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, statul „domiciliului" comun.

De asemenea, instanțele judecătorești din statul membru care exercită competența în temeiul art. 3 cu privire la o cerere de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei sunt competente în orice chestiune privind răspunderea părintească în legătură cu această cerere, atunci când cel puțin unul dintre soți exercită răspunderea părintească față de copil și competența instanțelor a fost acceptată expres sau în orice alt mod neechivoc de către soți și de către titularii răspunderii părintești, la data sesizării instanței judecătorești, iar aceasta este în interesul superior al copilului.

Potrivit art. 1, Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 *se aplică*, oricare ar fi natura instanței, materiilor civile privind: divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei; atribuirea, exercitarea, delegarea, retragerea totală sau parțială a răspunderii părintești (materii care cuprind: încredințarea și dreptul de vizită; tutela, curatela și instituțiile similare; desemnarea și atribuțiile oricărei persoane sau oricărui organism însărcinat să se ocupe de persoana sau bunurile copilului, să îl reprezinte sau să îl asiste; plasarea copilului într-o familie substitutivă sau într-un centru de plasament; măsurile de protecție a copilului privind administrarea, conservarea sau dispoziția cu privire la bunurile copilului). Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 *nu se aplică*: stabilirii sau contestării filiației; hotărârii privind adopția și măsurilor premergătoare acesteia, precum și desfacerea și declararea nulității

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

adopției; numelui și prenumelui copilului; emancipării; obligației de întreținere; actelor fiduciare și succesiunilor; măsurilor luate ca urmare a faptelor penale săvârșite de copii.

b) Tot astfel, *Regulamentul (UE) nr. 1259/2010* al Consiliului din 20 decembrie 2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp are un domeniu de aplicare mai limitat sub aspectul statelor membre între care funcționează, stabilind norme speciale, derogatorii [dar fără a aduce atingere aplicării Regulamentului (CE) nr. 2201/2003] în materia divorțului și separării de corp, în situațiile în care există un *conflict de legi*. Totuși, acest regulament nu se aplică următoarelor aspecte, chiar dacă ele sunt doar chestiuni preliminare în contextul procedurilor privind divorțul sau separarea de corp: capacitatea juridică a persoanelor fizice; existența, valabilitatea sau recunoașterea unei căsătorii; anularea căsătoriei; numele soților; consecințele referitoare la efectele patrimoniale ale căsătoriei; răspunderea părintească; obligațiile de întreținere; fiducia/actul fiduciar sau succesiunile.

Regulamentul se aplică acțiunilor judiciare intentate și acordurilor menționate la art. 5 și încheiate începând cu 21 iunie 2012 (art. 17 se aplică de la 21 iunie 2011).

Conform art. 5 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 1259/2010, *soții pot conveni să desemneze legea aplicabilă divorțului și separării de corp*, cu condiția ca aceasta să fie una dintre următoarele legi:

a) legea statului pe teritoriul căruia soții își au reședința obișnuită la data încheierii acordului; sau

b) legea statului pe teritoriul căruia soții și-au avut ultima reședință obișnuită, cu condiția ca unul dintre ei să aibă încă reședința respectivă la data încheierii acordului; sau

c) legea statului de cetățenie a unuia dintre soți la data încheierii acordului; sau

d) legea forului.

Acordul care desemnează legea aplicabilă poate fi încheiat și modificat în orice moment, dar nu ulterior datei sesizării instanței judecătorești. În cazul în care această posibilitate este prevăzută de *legea forului*, soții pot desemna legea aplicabilă și în fața instanței judecătorești pe parcursul procedurii, caz în care instanța judecătorească ia act de acordul soților, în conformitate cu legea forului.

Sub aspectul respectării anumitor *condiții de formă*, norma europeană stabilește că acest acord trebuie *încheiat în scris, datat și semnat de ambii soți*. Orice comunicare sub formă electronică ce permite consemnarea durabilă a acordului este considerată ca reprezentând o formă scrisă. Atunci când legea statului membru participant în care ambii soți își au reședința obișnuită la data încheierii acordului prevede condiții formale suplimentare în cazul unor astfel de acorduri, se aplică aceste condiții.

Dacă la data încheierii acordului soții au reședința obișnuită în state membre participante diferite și dacă legile din aceste state prevăd condiții formale diferite, acordul este valabil din punctul de vedere al formei dacă satisface condițiile prevăzute de oricare dintre legile respective. Dacă la data încheierii acordului numai unul dintre soți are reședința obișnuită într-un stat membru participant, iar acest stat prevede condiții formale suplimentare pentru acest tip de acord, se aplică respectivele condiții.

În absența unei opțiuni, divorțul și separarea de corp sunt reglementate de:

a) legea statului pe teritoriul căruia soții își au reședința obișnuită la data sesizării instanței judecătorești; sau, în caz contrar,

b) legea statului pe teritoriul căruia soții își aveau ultima reședință obișnuită, cu condiția ca perioada respectivă să nu se fi încheiat cu mai mult de un an înaintea sesizării

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

instanței judecătorești, atât timp cât unul dintre ei încă mai are reședința în cauză la data sesizării instanței judecătorești; sau, în lipsa acestuia,

c) legea statului a cărui cetățenie este deținută de ambii soți la data sesizării instanței judecătorești; sau, în caz contrar,

d) unde este sesizată instanța judecătorească.

În cazul în care legea aplicabilă în temeiul art. 5 sau art. 8 din Regulament nu prevede divorțul sau nu acordă unuia dintre soți, din cauza apartenenței la unul dintre sexe, egalitate de acces la divorț sau la separarea de corp, se aplică *legea forului*[1].

5. Situația locuinței necunoscute a pârâtului. Din studiul normei din art. 914 NCPC remarcăm că, întocmai ca și art. 607 CPC 1865, nici textul actual nu stabilește competența teritorială pentru situația în care pârâtul nu are locuința cunoscută, fără a se ști dacă acesta locuiește sau nu în România.

Într-o astfel de situație, nu vom aplica regula de drept comun înscrisă în art. 107 NCPC, ci tot norma specială imperativă instituită de art. 914, care stabilește competența în favoarea instanței de la locuința reclamantului, întocmai ca în situația în care pârâtul ar locui în străinătate, așa cum s-a decis constant în doctrină și jurisprudență[2].

Art. 915. Cererea de divorț. (1) Cererea de divorț va cuprinde, pe lângă cele prevăzute de lege pentru cererea de chemare în judecată, numele copiilor minori ai celor 2 soți ori adoptați de aceştia.

(2) Dacă nu sunt copii minori, se va menționa în cerere această împrejurare.

(3) La cerere se vor alătura o copie a certificatului de căsătorie şi, după caz, câte o copie a certificatelor de naştere ale copiilor minori.

(4) La cerere se poate alătura, după caz, înțelegerea soților rezultată din mediere cu privire la desfacerea căsătoriei şi, după caz, la rezolvarea aspectelor accesorii divorțului.

COMENTARIU

1. Conținutul cererii. Acte anexate. Cererea de divorț cuprinde, în principiu, elementele unei cereri de chemare în judecată indicate în art. 194 NCPC. Pe lângă aceste elemente, reclamantul trebuie să indice *și numele copiilor minori* născuți din căsătorie sau al celor care se bucură de situația legală a copiilor din căsătorie (adoptați); în lipsa copiilor minori, se va face mențiune despre această împrejurare.

Cererea trebuie însoțită de *dovada calității de soți, de cea a existenței copiilor minori*, astfel încât se vor depune, în copie, certificatul de căsătorie al părților, respectiv certificatul de naștere al copiilor minori.

Trebuie menționat că legiuitorul a renunțat la condiția formală care era prevăzută de art. 612 alin. (4) CPC 1865, în sensul ca cererea de divorț să fie depusă personal de către reclamant președintelui judecătoriei, fapt care înseamnă că aceasta ar putea fi depusă ca orice altă cerere de chemare în judecată, fie personal, de către reclamant, fie prin

---

[1] *G.C. Frențiu*, în Noul Cod civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență. Vol. I. Art. 1-952, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 509-510.

[2] A se vedea, de pildă, *A. Hilsenrad, I. Stoenescu*, Procesul civil în R.P.R., Ed. Științifică, București, 1957, p. 399; *V. Economu*, în *T. Ionașcu, I. Christian, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, M.I. Eremia, V. Georgescu, I. Rucăreanu*, Căsătoria în dreptul R.P.R., Ed. Academiei, București, 1964, p. 459; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1975/1965, în J.N. nr. 1/1966, p. 158.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

reprezentant legal (mandatar avocat sau mandatar neavocat), cu precizarea că, atunci când ar fi depusă printr-un mandatar neavocat, apreciem că acesta trebuie să prezinte la registratura instanței o *procură autentică specială*, dată pentru exercițiul acestui drept [a se vedea și dispozițiile art. 85 și cele ale 929 alin.(1) NCPC].

2. Proceduri alternative. Cum divorțul face parte din categoria pricinilor care se pot soluționa și prin mediere, în ipoteza în care s-a recurs la această procedură alternativă, părțile au posibilitatea de a se folosi de compromisul la care au ajuns, înaintând înțelegerea lor instanței, simultan cu cererea de divorț. Ulterior, în privința acelor capete de cerere asupra cărora soții s-au înțeles, instanța urmează să țină cont întocmai la pronunțarea hotărârii de divorț.

Precizăm că, indiferent de tipul de litigiu dedus judecății, în acord cu dispozițiile art. 227 alin. (2) NCPC, instanța nu poate decât să recomande părților să participe la o ședință de informare sau să recurgă la mediere, având în vedere caracterul voluntar al acesteia. La mediere se poate ajunge numai în ipoteza în care părțile, de comun acord, solicită să încheie un contract de mediere, în condițiile art. 45 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator.

Totodată, dacă ne situăm în materia divorțului, trebuie avute în vedere și dispozițiile speciale ale art. 64, art. 65 și art. 66 din Legea nr. 192/2006, care reglementează *medierea conflictelor de familie* (de pildă: continuarea căsătoriei; partajul de bunuri comune; exercițiul drepturilor părintești; stabilirea domiciliului copiilor; contribuția părinților la întreținerea copiilor; orice alte neînțelegeri care apar în raporturile dintre soți cu privire la drepturi de care ei pot dispune potrivit legii). Conform dispozițiilor legii speciale, înțelegerea soților privind desfacerea căsătoriei și modul de rezolvare a aspectelor accesorii divorțului se depune de către părți la instanța competentă să pronunțe divorțul, astfel încât textul art. 915 alin. (4) NCPC este deplin corelat cu Legea nr. 192/2006.

Se impun, de asemenea, câteva precizări importante:

– mediatorul va avea în vedere ca rezultatul medierii să nu contravină interesului superior al copilului, sens în care el trebuie să determine părinții să se înțeleagă prioritar cu privire la nevoilor copilului, iar în privința înțelegerii asupra responsabilității părintești, separației în fapt sau divorțului, acestea trebuie să nu aducă atingere creșterii și dezvoltării copilului minor;

– mediatorul, anterior încheierii contractului de mediere sau, după caz, pe parcursul procedurii, trebuie să depună toate diligențele pentru a verifica dacă între părți există o *relație abuzivă* ori *violentă*, de natură a influența medierea, ipoteză în care va decide dacă soluționarea prin mediere este adecvată în astfel de condiții; totodată, într-un asemenea caz, mediatorul este îndreptățit să declare procedura de mediere închisă, prin constatarea eșuării medierii, potrivit art. 54 alin. (2) și art. 56 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 192/2006;

– tot astfel, în ipoteza în care pe parcursul medierii mediatorul ia cunoștință de existența unor fapte ce pun în pericol creșterea sau dezvoltarea normală a copilului ori care prejudiciază grav interesul superior al acestuia, este obligat să sesizeze autoritatea competentă, conform art. 66 din Legea nr. 192/2006.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dispozițiile art. 441 NCPC fiind deplin aplicabile, instanța va lua act de înțelegerea rezultată în urma medierii, întocmai ca de o tranzacție[1]. Aceasta poate conduce la stingerea totală sau parțială a procesului de divorț cu care este sesizată instanța, după cum înțelegerea respectivă rezolvă doar unele dintre capetele de cerere (chiar dacă este vorba doar de cereri accesorii cererii de divorț ori doar de capătul principal de cerere privind divorțul) sau le rezolvă în integralitate.

Atunci când părțile au ajuns deja la o înțelegere asupra tuturor cererilor care interesează divorțul lor, este de presupus că ele s-ar adresa cu predilecție unui notar public sau ofițerului de stare civilă competent (însă, în cazul acestuia din urmă, numai dacă nu există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, în respectarea art. 375 NCC), pentru avantajul celerității procedurii (potrivit art. 376 NCC, există *doar un termen de reflecție de 30 de zile*, după trecerea căruia, verificând consimțământul pârâților, notarul public sau, după caz, ofițerul de stare civilă eliberează certificatul de divorț, fără a motiva culpa soților).

Cu toate acestea, nimic nu împiedică părțile să se adreseze instanței pentru ca înțelegerea lor să fie validată printr-o hotărâre judecătorească, care, deși are același caracter autentic ca și actul notarial, se bucură de o prezumție irefragabilă de validitate, imediat după ce a dobândit caracter definitiv.

Cu alte cuvinte, nu putem exclude nici ipoteza în care unul dintre soți poate ataca ulterior, în fața instanțelor judecătorești, certificatul de divorț emis în condițiile art. 375-376 NCC, întocmai ca pe orice alt act juridic civil, pentru eroare, dol, violență, lipsă de consimțământ, lipsă de discernământ etc. Dintr-o astfel de perspectivă, calea instanței judecătorești pare mult mai sigură.

De altfel, textul art. 915 alin. (4) NCPC nu face nicio distincție, lăsând să se înțeleagă că părțile pot atașa rezultatul medierii „cu privire la desfacerea căsătoriei și, după caz, la rezolvarea aspectelor accesorii divorțului", deci inclusiv în ipoteza în care au ajuns la o înțelegere cu privire la *toate* capetele de cerere din acțiunea cu care au sesizat instanța.

Tot astfel, întrucât legiuitorul nu distinge, înțelegem că părțile (sau doar soțul reclamant, după caz) pot atașa rezultatul medierii la cererea de divorț chiar și în ipoteza în care nu au ajuns la nicio înțelegere, în scopul de a scuti instanța de a mai invita părțile să participe la ședință de informare, potrivit art. 227 alin. (2) NCPC, fără a se aprecia că se aduce atingere dispozițiilor art. 924 din același cod, care lasă deschisă posibilitatea împăcării soților oricând în timpul procesului de divorț, chiar direct în fața instanței de apel.

3. Întâmpinarea. Remarcăm că, față de legislația anterioară [avem în vedere dispozițiile art. 612 alin. (5) CPC 1865], când, prin excepție de la obligativitatea depunerii întâmpinării, în cazul acțiunii de divorț pârâtul nu era obligat să depună întâmpinare, în actuala reglementare nu mai există o dispoziție expresă asemănătoare. În aceste condiții, văzând și dispozițiile art. 208 alin. (1) NCPC, rezultă că *întâmpinarea devine un act de procedură obligatoriu și în procedura divorțului*, la fel ca și răspunsul la întâmpinare, a cărui obligativitate decurge din art. 201 NCPC.

---

[1] Potrivit art. 64 alin. (1^1) din Legea nr. 192/2006, introdus prin Legea nr. 115/2012, „Acordurile de mediere încheiate de părți, în cauzele/conflictele ce au ca obiect exercițiul drepturilor părintești, contribuția părinților la întreținerea copiilor și stabilirea domiciliului copiilor, îmbracă forma unei hotărâri de expedient".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 916. Cererea reconvenţională. (1) Soţul pârât poate să facă şi el cerere de divorţ, cel mai târziu până la primul termen de judecată la care a fost citat în mod legal, pentru faptele petrecute înainte de această dată. Pentru faptele petrecute după această dată pârâtul va putea face cerere până la începerea dezbaterilor asupra fondului în cererea reclamantului.

(2) Cererea pârâtului se va face la aceeaşi instanţă şi se va judeca împreună cu cererea reclamantului.

(3) În cazul în care motivele divorţului s-au ivit după începerea dezbaterilor asupra fondului la prima instanţă şi în timp ce judecata primei cereri se află în apel, cererea pârâtului va putea fi făcută direct la instanţa învestită cu judecarea apelului.

(4) Neintroducerea cererii în termenele arătate la alin. (1) şi (3) atrage decăderea soţului pârât din dreptul de a cere divorţul pentru acele motive. Dacă cererea reclamantului a fost respinsă, soţul pârât poate cere divorţul pentru motive ivite ulterior.

COMENTARIU

1. Termen de formulare. La fel ca şi în legislaţia precedentă (art. 608-610 CPC 1865), textul actual menţine prevederea care dă posibilitatea pârâtului de a formula şi el cerere de divorţ (cerere reconvenţională), stabilind *momentele* până la care poate fi formulată o asemenea cerere, aceste norme fiind *derogatorii de la dispoziţiile de drept comun* statuate de art. 209 alin. (4) NCPC.

Astfel, *pentru faptele petrecute anterior primului termen de judecată* stabilit pentru soluţionarea cererii de divorţ promovate de reclamant, potrivit art. 201 NCPC, pârâtul poate formula propria cerere de divorţ cel târziu până la primul termen de judecată la care a fost legal citat.

Când *motivele de divorţ au survenit ulterior acestei date*, cererea reconvenţională poate fi formulată de pârât până la momentul începerii dezbaterii asupra fondului în cadrul cererii reclamantului.

Cum nu poate fi exclusă probabilitatea ca pentru soţul pârât să apară motive proprii de divorţ *chiar după începerea dezbaterilor la prima instanţă ori chiar în timp ce cererea de divorţ promovată de reclamant se află în apel*, legiuitorul îi conferă soţului pârât posibilitatea de a formula cererea reconvenţională direct la instanţa de apel.

2. Sancţiune. Ultimul alineat al art. 916 NCPC stabileşte sancţiunea *decăderii* soţului pârât din dreptul de a cere divorţul pentru motivele proprii, în lipsa cererii reconvenţionale formulate în intervalele temporale specificate de primele trei alineate.

Cu toate acestea, cea de-a II-a teză a art. 916 alin. (4) stabileşte expres că soţul pârât poate cere divorţul pentru motive ivite ulterior, atunci când cererea reclamantului a fost respinsă. Textul conferă, deci, posibilitatea ca soţul care a figurat în primul proces de divorţ ca pârât să poată sesiza ulterior instanţa cu o cerere de divorţ, de această dată în calitate de reclamant. Aceasta, şi pentru faptul că hotărârea prin care s-a respins ca neîntemeiată cererea de divorţ *nu are autoritate de lucru judecat pe fondul cauzei*, putând fi reiterată de oricare dintre soţi ori de câte ori apar noi motive de divorţ.

Şi în jurisprudenţă a fost subliniat faptul că nerespectarea termenului privind introducerea cererii reconvenţionale atrage sancţiunea decăderii, soţul pârât nemaiputând

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cere divorțul pentru motivele proprii avute până atunci[1]. Prin excepție, sancțiunea decăderii nu operează în cazul în care cererea reclamantului a fost respinsă, iar motivele de divorț au apărut după data respingerii cererii[2].

3. Competența. Potrivit art. 916 alin. (2) NCPC, cererea de divorț a pârâtului (cererea reconvențională) se adresează instanței învestite cu soluționarea cererii de divorț a reclamantului și se va judeca odată cu acțiunea reclamantului. Norma are caracter imperativ și, la fel ca în legislația anterioară, instituie o *dublă derogare de la norma de drept comun*.

Astfel, prima derogare vizează sancțiunea decăderii pentru nedepunerea în termenul legal a cererii reconvenționale, care survine cu mult mai târziu decât într-un proces obișnuit [a se vedea art. 209 alin. (4) NCPC].

A doua derogare de la norma de drept comun, respectiv de la art. 210 alin. (2) teza I NCPC – care prevede posibilitatea *disjungerii* cererii reconvenționale de cererea principală atunci când doar aceasta din urmă este în stare de a fi judecată –, este prevăzută de partea finală a aceluiași alineat secund al art. 916 [și care se corelează și cu norma de la art. 210 alin. (2) teza a II-a NCPC], în materia divorțului nefiind posibilă disjungerea motivelor de divorț ale celor doi soți, fiind necesar a fi rezolvate unitar, prin aceeași hotărâre, pronunțată de aceeași instanță.

4. Caracter facultativ. Cererea reconvențională nu este, în principiu, obligatorie, deoarece instanța judecătorească poate pronunța desfacerea căsătoriei prin divorț, chiar dacă soțul pârât nu a făcut cerere reconvențională, cu condiția însă ca din administrarea dovezilor să reiasă vina ambilor[3]. S-a decis că, într-o asemenea ipoteză, se poate pronunța divorțul din vina ambilor soți numai dacă instanța constată și în sarcina reclamantului o culpă atât de gravă, încât ea singură ar fi putut duce la desfacerea căsătoriei, în eventualitatea că pârâtul ar fi făcut cerere reconvențională[4].

Însă, în lipsa unei cereri reconvenționale, cererea de divorț se va respinge ca *neîntemeiată* atunci când din probele administrate ar rezulta culpa exclusivă a reclamantului. De la această soluție există o singură *excepție*, anume aceea a cazului în care soții ar fi separați în fapt de minim 2 ani, iar soțul reclamant își asumă responsabilitatea pentru eșecul căsătoriei, circumstanțe în care instanța va putea pronunța, totuși, divorțul, făcând și aplicarea dispozițiilor art. 934 NCPC.

Art. 917. Calitatea procesuală activă. (1) Desfacerea căsătoriei prin divorț poate fi cerută numai de soți.

(2) Cu toate acestea, soțul pus sub interdicție judecătorească poate cere divorțul prin reprezentant legal sau personal în cazul în care face dovada că are capacitatea de discernământ neafectată.

COMENTARIU

1. Controverse doctrinare anterioare. Textul are caracter de noutate, neexistând o prevedere similară în reglementarea anterioară; mai mult, instituirea acestei norme are

---

[1] Trib. Iași, s. civ., dec. nr. 285/1958, în L.P. nr. 6/1958, p. 98, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 888.
[2] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 532.
[3] A se vedea și Trlb. Suprem, col. civ., dec. nr. 2052/1955, în C.D. 1955, vol. I, p. 218.
[4] Plenul Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10/1969, modificată prin dec. de îndrumare nr. 10/1974, în Îndreptar interdisciplinar, p. 357-358.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ca scop eliminarea unor controverse doctrinare și jurisprudențiale clasice. Astfel, având în vedere *caracterul strict personal* al acțiunii de divorț, în literatura de specialitate anterioară s-a pus problema dacă interzisul judecătoresc, aflat în momente de luciditate, poate sau nu să declanșeze acțiunea de divorț, cât timp nici tutorelui nu îi este recunoscut acest drept, rezultând două opinii divergente[1].

În doctrina mai veche[2] s-a subliniat că există uneori împrejurări în care ocrotirea incapabilului impune desfacerea căsătoriei sale (mai ales când celălalt soț îl maltratează) și, în consecință, s-a propus ca tutorele să aibă posibilitatea de a cere divorțul pentru soțul interzis.

2. Regula. Acțiunea de divorț are un caracter strict personal, astfel că, de principiu, nimeni nu o poate exercita în locul soțului reclamant, iar ca pârât nu poate fi chemat decât celălalt soț; prin urmare, *legitimarea procesuală* în promovarea acțiunii de divorț *aparține numai soților*. Nu pot promova această acțiune creditorii soților, pe cale acțiunii oblice, și nici procurorul[3].

3. Excepția. Cel de-al doilea alineat al art. 917 NCPC stabilește o excepție care derogă *în parte* de la regula înscrisă în primul alineat, stabilind că cererea de divorț poate fi făcută și *prin reprezentant legal* de către soțul care este pus sub interdicție judecătorească sau personal, dar numai în ipoteza în care dovedește că are discernământul neafectat.

Presupunem că o astfel de situație este extrem de rară în practică, fiind puțin probabil ca un interzis judecătoresc (prin hotărâre definitivă de punere sub interdicție) să își revină din starea care a determinat ridicarea capacității sale civile, de așa manieră încât să își redobândească deplin discernământul. Însă, cum legiuitorul a prevăzut expres o asemenea posibilitate în art. 177 NCC și art. 942 NCPC, era firesc să prevadă și în materia divorțului o asemenea situație excepțională. *De facto*, acest text nu schimbă calitatea procesuală, care aparține exclusiv soților, ci *vizează exclusiv instituția reprezentării* (care este subsecventă calității procesuale), instituind și posibilitatea ca divorțul să fie cerut *nu doar personal* (adică în mod direct, nemijlocit, de persoana care justifică legitimarea procesuală), ci *și prin reprezentantul său legal* (*tutore*).

Astfel, ipoteza avută în vedere de legiuitor la inserarea normei din art. 917 alin. (2) NCPC este aceea a admisibilității introducerii acțiunii de către soțul pus sub interdicție *aflat în momente de luciditate*. În doctrină[4] s-a arătat că, „dacă am răspunde negativ la problema admisibilității acțiunii de divorț introduse de interzisul judecătoresc, *incapacitatea de exercițiu* a acestuia s-ar transforma într-o *incapacitate de folosință*".

În ipoteza în care, ulterior introducerii cererii de divorț, soțul reclamant își pierde luciditatea, el va fi reprezentat în fața instanței de către tutore, potrivit art. 920 NCPC. Tot astfel, soțul interzis, dacă se află în momente de luciditate, poate formula o cerere reconvențională la acțiunea soțului reclamant. În ce-l privește pe alienatul neinterzis, chiar internat, el va putea introduce cererea de divorț, fiind prezumat că are capacitate de exercițiu. Cum art. 920 NCPC nu distinge, deducem că, pe parcursul judecății, soțul interzis, indiferent dacă este reclamant sau pârât, poate fi reprezentat de tutore. În oricare dintre ipotezele mai sus enunțate, atunci când instanța constată, pe parcursul jude-

---

[1] Pentru dezvoltări, a se vedea *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 434-435.

[2] *C. Hamangiu*, Drept civil român, vol. I, București, 1928, p. 392.

[3] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, Codul de procedură civilă comentat și adnotat, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 1435.

[4] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 435-436.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

căţii, că reclamantul sau pârâtul-reclamant, din cauza bolii, nu poate să îşi apere corespunzător interesele, poate solicita numirea unui curator care să îl reprezinte [în condiţiile art. 58 NCPC].

În cazul în care un soţ este dispărut, celălalt soţ poate introduce cerere de divorţ, citarea pârâtului făcându-se prin publicitate[1].

Noul Cod civil interzice divorţul prin acordul soţilor *numai* în cazul în care unul dintre soţi este pus sub interdicţie [art. 374 alin. (2) NCC].

Art. 918. Cereri accesorii şi incidentale. (1) La cerere, instanţa de divorţ se pronunţă şi cu privire la:

a) exercitarea autorităţii părinteşti, contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor, locuinţa copilului şi dreptul părintelui de a avea legături personale cu acesta;

b) numele soţilor după divorţ;

c) locuinţa familiei;

d) despăgubirea pretinsă pentru prejudiciile materiale sau morale suferite ca urmare a desfacerii căsătoriei;

e) obligaţia de întreţinere sau prestaţia compensatorie între foştii soţi;

f) încetarea regimului matrimonial şi, după caz, lichidarea comunităţii de bunuri şi partajul acestora.

(2) Când soţii au copii minori, născuţi înaintea sau în timpul căsătoriei ori adoptaţi, instanţa se va pronunţa asupra exercitării autorităţii părinteşti, precum şi asupra contribuţiei părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor, chiar dacă acest lucru nu a fost solicitat prin cererea de divorţ.

(3) De asemenea, instanţa se va pronunţa din oficiu şi asupra numelui pe care îl vor purta soţii după divorţ, potrivit prevederilor Codului civil.

COMENTARIU

1. Cereri accesorii şi incidentale. Faţă de dispoziţiile anterioare, când art. 611 şi art. 613[1] CPC 1865 nu enumerau toate categoriile de cereri care pot fi formulate de soţi în legătură cu divorţul, noua reglementare se referă expres la acestea, fie că ar fi vorba despre *cereri cu caracter accesoriu*, fie despre *cereri incidentale* (cererea reconvenţională a soţului pârât sau cereri de intervenţie, cu precizarea că acestea din urmă pot privi alte capete de cerere decât divorţul; divorţul având caracter personal, *este inadmisibilă orice cerere de intervenţie*, însă nu excludem posibilitatea formulării unor astfel de cereri în legătură cu capetele de cerere accesorii divorţului, mai ales în privinţa cererii de partaj).

La fel ca în vechea reglementare, dacă există copii minori, născuţi înaintea sau în timpul căsătoriei ori adoptaţi, instanţa este obligată să se pronunţe *ex officio* asupra exercitării autorităţii părinteşti şi asupra contribuţiei părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor, chiar în lipsa învestirii exprese prin cererea de divorţ cu aceste capete de cerere accesorii. Tot astfel, se menţine obligaţia instanţei de a se pronunţa din oficiu şi asupra numelui pe care îl va purta fiecare soţ după desfacerea căsătoriei (art. 918 alineat final).

---

[1] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Astfel, în timp ce primul alineat al art. 918 instituie posibilitățile pe care le au soții de a solicita ca, simultan cu cererea de divorț, să fie soluționate și oricare dintre cererile accesorii sau incidentale generate de capătul principal, potrivit cu *principiul disponibilității* instituit expres de art. 9 NCPC, următoarele alineate trasează expres obligațiile instanței învestite cu cererea de divorț de a se pronunța din oficiu și asupra a trei cereri accesorii, prin derogare de la principiul disponibilității.

2. Exercitarea autorității părintești. Contribuția părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor. Locuința copilului. Dreptul părintelui de a avea legături personale cu acesta. a) Instanța de divorț hotărăște, odată cu pronunțarea divorțului, asupra raporturilor dintre părinții divorțați și copiii lor minori, ținând seama de interesul superior al copiilor, de concluziile raportului de anchetă psihosocială efectuat de autoritatea tutelară, precum și, dacă este cazul, de învoiala părinților, pe care îi ascultă.

După divorț, de principiu, *autoritatea părintească revine în comun ambilor părinți*, afară de cazul în care instanța decide altfel. Dacă există motive întemeiate, având în vedere interesul superior al copilului, instanța hotărăște ca autoritatea părintească să fie exercitată numai de către unul dintre părinți. Celălalt părinte păstrează dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului, precum și dreptul de a consimți la adopția acestuia. În caz de neînțelegere între părinți, instanța de tutelă decide cu privire la modalitățile de exercitare a acestui drept. *Ascultarea copilului este obligatorie*.

În mod excepțional, instanța de tutelă poate hotărî *plasamentul* copilului la o rudă sau la o altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire. Acestea exercită drepturile și îndatoririle care revin părinților cu privire la persoana copilului.

Instanța stabilește dacă drepturile cu privire la bunurile copilului se exercită de către părinți în comun sau de către unul dintre ei.

b) În lipsa înțelegerii dintre părinți sau dacă aceasta este contrară interesului superior al copilului, instanța de tutelă stabilește, odată cu pronunțarea divorțului, *locuința copilului minor* la părintele cu care locuiește în mod statornic. Dacă până la divorț copilul a locuit cu ambii părinți, instanța îi stabilește locuința la unul dintre ei, ținând seama de interesul său superior. În mod excepțional și numai dacă este în interesul superior al copilului, instanța poate stabili locuința acestuia la bunici sau la alte rude ori persoane, cu consimțământul acestora, ori la o instituție de ocrotire. Acestea exercită supravegherea copilului și îndeplinesc toate actele obișnuite privind sănătatea, educația și învățătura sa.

c) Instanța de tutelă, prin hotărârea de divorț, stabilește *contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a copiilor*.

În cazul schimbării împrejurărilor, instanța de tutelă poate modifica măsurile cu privire la drepturile și îndatoririle părinților divorțați față de copiii lor minori, la cererea oricăruia dintre părinți sau a unui alt membru de familie, a copilului, a instituției de ocrotire, a instituției publice specializate pentru protecția copilului sau a procurorului.

În vederea stabilirii raporturilor dintre părinții divorțați și copiii lor minori, instanța de tutelă va dispune obligatoriu *audierea minorilor care au împlinit vârsta de 10 ani*. Audierea se realizează în camera de consiliu, iar dacă, în raport de împrejurările cauzei, instanța consideră potrivit, va audia copilul minor fără ca părțile sau alte persoane să fie de față. La stabilirea modului de exercitare a autorității părintești se ține seama de interesul superior al copilului.

GABRIELA RĂDUCAN 441

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Astfel, spre exemplu, în situația în care mama copiilor făcea parte dintr-o sectă religioasă și a retras copiii de la școală, trimițându-i la o mănăstire, unde erau puși să muncească și să confecționeze veșminte clericale, fapt care primejduia considerabil procesul normalei dezvoltări fizice, morale și intelectuale a copiilor, în cadrul căruia școala are un rol esențial, s-a decis că se impune stabilirea exercitării autorității părintești numai de către tată[1].

La stabilirea raporturilor dintre părinții divorțați și copiii lor minori, ulterior divorțului, *este obligatorie întocmirea raportului de anchetă psihosocială*. Conform art. 229 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 71/2011, până la reglementarea prin lege a organizării și funcționării instanței de tutelă, raportul va fi realizat de autoritatea tutelară și cuprinde mențiuni privitoare la condițiile materiale și de viață ale soților, la modul în care aceștia se preocupă de îngrijirea copiilor, la atașamentul copiilor față de părinți, aspecte care se iau în considerare la stabilirea interesului superior al copilului. Nu este obligatorie prezența efectivă a delegatului autorității tutelare, ci autoritatea tutelară are posibilitatea de a comunica opinia sa în scris, în cuprinsul anchetei sociale întocmite la domiciliul soților, respectiv la domiciliul fiecăruia dintre soți, dacă aceștia locuiesc separat și ambii solicită încredințarea copilului. Ancheta socială va face referire la condițiile materiale și de viață ale soților, la modul în care aceștia se preocupă de îngrijirea copiilor, la atașamentul copiilor față de părinți. Opinia autorității tutelare nu este obligatorie, instanța stabilind interesul superior al copilului pe baza coroborării tuturor probelor administrate[2].

d) În situația în care instanța de tutelă a stabilit locuința copilului la unul dintre părinți, în sarcina părintelui separat de copilul său instanța va stabili, conform art. 401 NCC, un *drept de vizită* a minorului. Acest drept trebuie exercitat astfel încât să nu aibă o influență negativă asupra creșterii copilului.

În vederea stabilirii modalităților și programului de vizită a copilului, *este necesară întocmirea raportului de anchetă psihosocială*. În cadrul acestei proceduri, este obligatorie și ascultarea copilului, dacă acesta a împlinit 10 ani. Totodată, și art. 398 alin. (2) NCC recunoaște părintelui care nu exercită autoritatea părintească *dreptul de a veghea la creșterea, educarea, învățătura și pregătirea sa profesională*.

Dreptul la relații personale este recunoscut legal nu numai părintelui, ci și minorului, atât prin acte normative interne, cât și prin acte internaționale ratificate de România, și anume Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, republicată. În acest sens, art. 14 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, în acord cu art. 9 pct. 3 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, consacră dreptul copilului de a menține relații personale și contacte directe cu părinții, aceste legături neputând fi împiedicate decât în cazul existenței unor motive temeinice de natură a primejdui dezvoltarea fizică, psihică, intelectuală sau morală a copilului[3].

Relațiile personale se pot realiza nu numai prin *vizitarea copilului la domiciliul său*, ci și prin găzduirea minorului pe o perioadă determinată, prin transmiterea de informații copilului cu privire la părintele său ori prin transmiterea către părintele căruia nu i s-a încredințat copilul de informații referitoare la copil, inclusiv fotografii recente sau evaluări medicale.

---

[1] C.A. Brașov, dec. nr. 198/1997, în B.J. Baza de date, citată și de *D. Tițian, A. Constantin, M. Cîrstea*, Codul familiei adnotat, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 114, în *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 570-571.
[2] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 571.
[3] *Idem*, p. 588.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prin derogare de la regula conform căreia orice drept dă expresie unui interes legitim, *dreptul părintelui de a avea legături cu minorul este recunoscut în considerarea interesului exclusiv al copilului*.

În majoritatea cazurilor, copiii au față de părinți profunde sentimente de afecțiune, chiar dacă exprimarea acestora poate induce, într-un psihic infantil și în prezența lipsei discernământului, impresia contrară. Există posibilitatea ca părintele care nu exercită autoritatea părintească sau doar este separat de copilul său să transmită copilului ostilitatea pe care o simte față de fostul soț, care, deși întemeiată din punctul său de vedere, nu este de natură să îl descalifice pe acesta în fața copilului. Instabilitatea afectivă și emoțională a copilului, pe fondul unei imaturități psihice și al lipsei experienței de viață, îl privează pe acesta de posibilitatea de a sesiza care este adevăratul său interes și de a discerne între bine și rău. A recunoaște copilului un drept de veto la valorificarea drepturilor atribuite de lege părintelui său echivalează, pe de o parte, cu nesocotirea logicii și finalității textului art. 398 alin. (2) și art. 401 NCC și, pe de altă parte, a întregii reglementări în materie cu care acesta se coroborează[1].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că posibilitatea părintelui și a copilului de a se bucura reciproc de compania celuilalt reprezintă un element fundamental al vieții de familie, iar măsurile naționale care stânjenesc această posibilitate reprezintă o ingerință în dreptul protejat de art. 8 din Convenția europeană. Procedurile legate de exercitarea autorității părintești necesită urgență, deoarece trecerea timpului poate avea consecințe ireparabile asupra relațiilor dintre copii și părintele care nu locuiește cu ei[2]. Or, esența acțiunii în stabilirea unui program de vizită este de a apăra individul împotriva oricărui prejudiciu ce ar putea rezulta din simpla curgere a timpului. În cazul încredințării copilului unuia dintre părinți și stabilirii în favoarea celuilalt a dreptului de a-și vizita copilul, programul de vizită stabilit nu poate fi invocat cu autoritate de lucru judecat, dacă între timp se schimbă condițiile de fapt care au determinat instituirea acelui program[3].

3. Numele soților. În privința numelui, soții pot conveni ca soțul care prin căsătorie a luat numele celuilalt soț să îl păstreze și după desfacerea căsătoriei.

În cazul în care soțul al cărui nume a devenit nume comun în căsătorie se opune ca fostul soț să poarte în continuare numele dobândit prin căsătorie, instanța de judecată poate încuviința purtarea numelui, chiar în condiții de opoziție, dacă există motive temeinice justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul superior al copilului.

Prin noțiunea de „*motive temeinice*" se înțelege orice interes care ar fi vătămat prin schimbarea numelui purtat de soț în timpul căsătoriei, interes care poate fi nu numai moral, ci și material[4]. Au fost considerate motive temeinice faptul că soțul este cunoscut în lumea literară, științifică, artistică, a obținut diplome, atestate pe numele pe care dorește să îl păstreze, a fost invitat pe acest nume și a participat la diferite congrese în țară și în străinătate, a publicat lucrări sau este cunoscut pentru activitatea de cercetare desfășurată prin publicarea de studii în reviste de specialitate. Simplul fapt că soțul a purtat timp îndelungat numele celuilalt soț și că figurează cu acest nume în toate actele nu justifică încuviințarea păstrării numelui. Tot astfel, faptul de a fi prezentat oral, în fața unui auditoriu, o serie de comunicări științifice nu constituie o consacrare științifică de

---

[1] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 590.

[2] C.E.D.O., cauza *Ignaccolo-Zenide c. României*, Hotărârea din 25 ianuarie 2000.

[3] Trib. Suprem, dec. civ. nr. 426/1980, în R.R.D. nr. 10/1980, p. 66, *apud G.C. Frențiu*, op. cit., p. 590.

[4] Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1467/1980, în R.R.D. nr. 2/1981, p. 62, *idem*, p. 552.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

felul aceleia care intervine prin publicarea unor studii sau cercetări de specialitate, astfel că nicio asemenea împrejurare nu constituie un motiv temeinic care să justifice încuviințarea purtării numelui dobândit prin căsătorie.

În practica judiciară s-a respins cererea de încuviințare a purtării numelui dobândit prin căsătorie și în situația în care soția era redactor și prezentator al unei emisiuni în limba germană la o televiziune locală. În adoptarea soluției, s-a reținut faptul că pârâta nu a dovedit existența unor împrejurări care, cu adevărat, să provoace semnificativa sa prejudiciere în cazul în care nu și-ar păstra numele dobândit prin căsătorie, apărând insuficient faptul că are contract de muncă încheiat sub acest nume. Activitatea pârâtei intră în sfera unor activități care, prin ele însele, nu sunt susceptibile de a genera în mod semnificativ notorietate și care, în cazul pierderii numelui dobândit prin căsătorie, să conducă la vătămarea acesteia[1].

De asemenea, s-a apreciat[2] că reclamanta nu va suferi niciun prejudiciu ca urmare a reluării numelui avut anterior căsătoriei, întrucât activitățile desfășurate de aceasta (activități publicistice, doctorand și membru al unui proiect de cercetare) nu au impact public semnificativ, care, prin ele însele, să fie susceptibile de a genera în mod semnificativ notorietate, astfel încât pierderea numelui dobândit prin căsătorie nu va conduce la vătămarea intimatei; la fel, nici calitatea de consilier local nu justifică păstrarea numelui, în condițiile în care reclamanta nu a dovedit nici faptul că, după dobândirea calității de consilier local, a desfășurat vreo activitate (cum ar fi întâlniri cu cetățenii, inițiere de proiecte de hotărâri locale), prin care să fie cunoscută cetățenilor sub respectivul nume, încât schimbarea numelui să îi creeze un prejudiciu.

În caz de opoziție și în lipsa unor motive temeinice justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul superior al copilului, fiecare soț va reveni la numele purtat anterior căsătoriei. În calea de atac, soțul căruia i s-a încuviințat păstrarea numelui dobândit prin căsătorie poate reveni la cererea formulată, solicitând să își reia numele avut anterior căsătoriei. Tot astfel, în calea de atac, cel care s-a opus ca soțul să își păstreze numele dobândit prin căsătorie poate reveni asupra opoziției sale și își poate exprima acordul în sensul încuviințării păstrării numelui dobândit prin căsătorie[3].

4. Dreptul la despăgubiri. Potrivit dispozițiilor art. 388 NCC, în afara dreptului la prestația compensatorie prevăzut la art. 390 NCC, soțul nevinovat, care suferă un prejudiciu prin desfacerea căsătoriei, poate cere soțului vinovat să îl despăgubească, instanța de tutelă urmând să soluționeze cererea prin chiar hotărârea de divorț.

Precizăm însă faptul că *acest drept este recunoscut numai soțului care nu este culpabil de desfacerea căsătoriei*, constituind o aplicație particulară a principiului răspunderii civile delictuale prevăzut de art. 1349 alin. (1) și (2) NCC. În consecință, calitate procesuală activă pentru o asemenea cerere nu poate avea decât soțul inocent, care nu este culpabil pentru desfacerea căsătoriei, în timp ce calitate procesuală pasivă nu poate avea decât soțul culpabil. Având în vedere aceste aspecte, rezultă că cererea nu poate fi admisibilă decât în cazul divorțului din culpă, mai exact atunci când prin hotărârea de divorț se stabilește culpa exclusivă a unuia dintre soți.

Astfel, pentru admisibilitatea (în sens material) unei asemenea cereri în despăgubiri, este necesară *îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții*:

---

[1] C.A. Cluj, s. civ., dec. nr. 1391/R/2005, *idem*, p. 552-553.

[2] Trib. Bistrița-Năsăud, s. civ., dec. nr. 1/A/2010, în *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 554.

[3] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 551-553.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a) să se pronunțe divorțul din culpa exclusivă a soțului chemat în judecată în cadrul acțiunii în despăgubiri;

b) să se fi produs soțului reclamant un prejudiciu ca urmare a desfacerii căsătoriei;

c) prejudiciul produs soțului reclamant trebuie să fie în directă legătură cu desfacerea căsătoriei, să fie cert, determinat sau determinabil și nereparat încă.

Prejudiciul produs soțului reclamant poate fi atât unul material, cât și unul moral și se poate dovedi cu orice mijloc de probă. În literatura de specialitate recentă[1] s-a exemplificat că poate constitui *prejudiciu moral*, supus reparației pe această cale: trauma emoțională suferită de soțul inocent ca urmare a schimbării statutului, a neplăcerilor create de lupta pentru custodia copilului, starea de singurătate în care se găsește soțul după o căsătorie de lungă durată, pierderea parohiei de către soțul preot, afectarea imaginii unui om politic aflat în plină campanie electorală etc., în timp ce un *prejudiciu material* l-ar putea constitui pierderea unui contract pe care un soț nu l-a mai putut încheia din cauza divorțului.

Din analiza art. 390 NCC rezultă că instanța de tutelă nu se poate pronunța asupra unei cereri de despăgubiri decât prin hotărârea de divorț, de unde deducem că *o astfel de cerere poate fi formulată numai odată cu acțiunea de divorț, sub sancțiunea decăderii.*

5. Obligația de întreținere între foștii soți. Simultan cu încetarea căsătoriei prin divorț încetează și obligația de întreținere între soți, născându-se dreptul fostului soț la întreținere, în cazul în care acesta se află în nevoie din cauza incapacității sale de a munci. Însă este necesar ca această incapacitate de muncă să survină *înainte sau în timpul căsătoriei* ori *în decurs de un an de la desfacerea căsătoriei* și trebuie *să se datoreze unei împrejurări în legătură cu căsătoria*.

Cuantumul întreținerii se stabilește de instanța de judecată până la 1/4 din venitul net din muncă al soțului care este obligat. Întreținerea acordată fostului soț împreună cu cea acordată copiilor nu poate depăși 1/2 din venitul net din muncă al celui care datorează întreținerea (al debitorului). Precizăm și faptul că soții își datorează întreținere înaintea celorlalți obligați la prestarea întreținerii.

6. Prestația compensatorie. Potrivit dispozițiilor art. 390 alin.(1) NCC, atunci când „divorțul se pronunță din culpa exclusivă a soțului pârât, soțul reclamant poate beneficia de o prestație care să compenseze, atât cât este posibil, un dezechilibru semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață ale celui care o solicită". Acest drept este recunoscut soțului reclamant atunci când divorțul se dispune din culpa exclusivă a soțului pârât, respectiv soțului pârât care îl solicită prin cerere reconvențională, iar divorțul se pronunță din culpa soțului reclamant. Precizăm că acordarea prestației compensatorii este *condiționată de existența unui divorț din culpă judiciar*, nefiind admisibilă atunci când divorțul se realizează pe cale administrativă, notarială ori de instanța de judecată, însă prin acordul părților, ori pe temeiul bolii care face imposibilă continuarea căsătoriei.

Alineatul secund al art. 390 NCC stabilește și o condiție restrictivă, anume aceea ca, pentru a se putea acorda prestația compensatorie, *căsătoria să fi durat minimum 20 de ani*, în timp ce alineatul final *interzice cumulul prestației compensatorii cu pensia de întreținere* acordată celuilalt soț în condițiile art. 389 NCC. Totodată, din interpretarea normelor art. 388, art. 389 și art. 390 NCC, deducem că este posibilă cumularea presta-

[1] *D. Lupașcu, C.M. Crăciunescu*, Dreptul familiei, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 243.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ției compensatorii cu despăgubirea prevăzută de art. 388 NCC, datorată pentru acoperirea prejudiciului cauzat prin desfacerea căsătoriei.

Însă, așa cum arătam mai sus în cazul cererii de despăgubire, apreciem că nici prestația compensatorie nu poate fi solicitată la un alt moment *decât odată cu desfacerea căsătoriei*, sub sancțiunea decăderii. Astfel, prestația compensatorie urmează a fi stabilită de instanța de judecată sesizată cu cererea de divorț întemeiată pe culpa soțului pârât, prin chiar hotărârea de divorț, dar numai în cazul în care beneficiarul a formulat o cerere expresă în acest sens, instanța fiind ținută să respecte principiul disponibilității.

Art. 919. Măsuri vremelnice. Instanța poate lua, pe tot timpul procesului, prin ordonanță președințială, măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii și la folosirea locuinței familiei.

COMENTARIU

O primă precizare care se impune este aceea că, la fel ca și în reglementarea anterioară, deși calea procedurală prevăzută este *ordonanța președințială*, atunci când obiectul acesteia intră în categoria cererilor prevăzute de art. 919, instanța trebuie să verifice doar îndeplinirea cumulativă a două condiții de admisibilitate: *vremelnicia* și *neprejudecarea fondului*.

Aceasta, deoarece, din interpretarea textului legal, *condiția urgenței este prezumată de legiuitor în această materie*. De altfel, și doctrina a reținut că „aceste măsuri (la care se referea textul art. 613[2] CPC 1865 – n.n.) pot fi luate pe cale de ordonanță președințială pentru că așa prevede legea, deci fără a fi necesară justificarea vreunei urgențe din partea celui care le solicită. Pe de altă parte, având caracter vremelnic, ele nu sunt de natură să prejudece fondul procesului, care se rezolvă prin hotărârea finală asupra procesului de divorț, sub toate aspectele”[1].

O a doua precizare este că, așa cum rezultă din text, aceste măsuri pot fi luate, pe cale de ordonanță președințială și în condiții derogatorii de la dreptul comun în materie, *numai în timpul procesului de divorț*. Aceasta presupune că, spre deosebire de dreptul comun [unde cererea de ordonanță președințială nu este condiționată de existența procesului asupra fondului (condiția vremelniciei putând fi dovedită și altfel)], norma specială impune ca procesul de divorț să fie declanșat. Numai în aceste condiții nu este necesară dovedirea urgenței, ca o condiție de admisibilitate a ordonanței președințiale.

Aceasta nu înseamnă că nu s-ar putea sesiza instanța cu o cerere, pe cale de ordonanță președințială (având ca obiect luarea unor măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii și la folosirea locuinței familiei), mai înainte de declanșarea procesului de divorț. Numai că, într-o astfel de ipoteză, vor fi aplicabile dispozițiile art. 996- 1001 NCPC, fapt ce presupune și *dovedirea urgenței* (nemaifiind prezumată, ca în cazul normei speciale de la art. 919), ca o condiție de admisibilitate, cumulativă cu condiția vremelniciei și cu condiția neprejudecării fondului.

Trebuie precizat că, indiferent de calea urmată, toate măsurile luate pe cale de ordonanță președințială cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de între-

---

[1] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 239/1990, în C.P.J.C. 1990, p. 134, nr. 177, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 892.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ținere, la încasarea alocației de stat pentru copii și la folosirea locuinței familiei *sunt valabile numai până la soluționarea procesului de fond privind desfacerea căsătoriei*[1].

Cererea unui soț de a fi reintegrat în domiciliul conjugal, din care a fost alungat, întrunește condițiile prevăzute de lege pentru a solicita ca reintegrarea să fie dispusă pe cale de ordonanță președințială[2]. De asemenea, se poate dispune prin ordonanță președințială evacuarea vremelnică din locuința comună a soțului care, prin acte de violență, pune în pericol sănătatea sau chiar viața celuilalt[3].

Art. 920. Prezența personală a părților. (1) În fața instanțelor de fond, părțile se vor înfățişa în persoană, afară numai dacă unul dintre soți execută o pedeapsă privativă de libertate, este împiedicat de o boală gravă, este pus sub interdicție judecătorească, are reşedința în străinătate sau se află într-o altă asemenea situație, care îl împiedică să se prezinte personal; în astfel de cazuri, cel în cauză se va putea înfățişa prin avocat, mandatar sau, după caz, prin tutore ori curator.

(2) Instanța va încerca la fiecare înfățişare împăcarea soților.

(3) În toate cazurile, instanța este obligată să îl asculte pe copilul minor, potrivit prevederilor Codului civil.

COMENTARIU

1. Obligația soților de a se prezenta personal. Situații de excepție. Textul reglementează regula obligativității înfățișării personale a soților, precum și excepțiile de la această regulă.

Spre deosebire de dreptul comun, care îngăduie părților să își exercite drepturile procedurale personal sau prin mandatar, în procesele de divorț, în fața instanțelor de fond, soții trebuie să se prezinte personal, neputând sta în proces prin reprezentanți. Altfel spus, ei *pot fi numai asistați de către avocat, nu și reprezentați*. Important de reținut este că, după modificarea din 1993 a codului anterior, dar și în condițiile noului cod, această obligativitate vizează nu numai prima instanță, ci și instanța de apel (ca instanță devolutivă de fond), deoarece articolul care o stabilește se referă explicit la instanțele de fond, deci cele două care există în sistemul nostru procesual.

Această derogare se explică prin aceea că o eventuală împăcare a soților nu s-ar putea media de către instanță dacă ei nu ar fi prezenți personal și ar sta în proces prin mandatari[4].

Dacă în procesul de divorț este obligatorie prezența reclamantului la fiecare termen de judecată, pârâtul fie are posibilitatea de a se prezenta la fiecare termen de judecată, fie poate lipsi de la judecată. Prezența obligatorie a pârâtului este cerută numai în situația în care acesta formulează cerere reconvențională, caz în care, în privința cererii sale, dobândește calitatea de reclamant. Desigur, în ipoteza în care s-a cerut instanței să pronunțe divorțul prin acordul soților, această problemă nu se mai pune, deoarece, pe de o parte, nu avem un pârât într-o astfel de cerere, iar, pe de altă parte, este necesară prezența ambilor soți, personal sau reprezentanți de mandatari cu procură specială auten-

---

[1] A se vedea și *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 443.

[2] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2648/1973, în R.R.D. nr. 9/1974, p. 65, citată de *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 892-893.

[3] Trib. jud. Neamț, s. civ., dec. nr. 404/1981, în R.R.D. nr. 1/1982, p. 55, *ibidem*.

[4] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., p. 440.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tică [a se vedea art. 929 alin. (1) NCPC], pentru a li se putea lua consimțământul de către instanță.

Prin *excepție*, părțile se pot înfățișa prin mandatar, avocat, sau, după caz, prin tutore ori curator, în următoarele situații:

a) dacă unul dintre soți execută o pedeapsă privativă de libertate;

b) dacă unul dintre soți este împiedicat de o boală gravă;

c) dacă unul dintre soți este pus sub interdicție;

d) dacă unul dintre soți are reședința în străinătate;

e) în orice altă asemenea situație, care îl împiedică să se prezinte personal.

Pornindu-se de la o decizie de speță, prin care instanța de apel a respins apelul declarat de pârâtul aflat în penitenciar în executarea unei pedepse privative de libertate, apreciind corectă starea de fapt reținută de prima instanță și ținând seama de faptul că pârâtul, care a solicitat transferul pentru a putea fi prezent în fața instanței, avea posibilitatea de a-și exprima poziția față de acțiunea reclamantei și de a propune probe, în literatura de specialitate s-a pus problema de a se stabili dacă, prin refuzul de a se asigura prezența pârâtului la judecarea cauzei sale, s-a încălcat sau nu dreptul la viața privată și de familie, respectiv dreptul la un proces echitabil[1]. Concluzia la care ajunge autoarea, aceea că neasigurarea transferului pârâtului, pentru a se da posibilitatea acestuia de a fi prezent la dezbaterea cauzei sale, nu încalcă nici dreptul la viața privată și de familie, nici dreptul la un proces echitabil, este una justă. Așa cum s-a subliniat, interesul pârâtului de a fi prezent în instanță trebuie pus în balanță alături de interesul reclamantei de a-i fi soluționată cauza într-un termen rezonabil. Or, întrucât aducerea pârâtului în fața instanței era posibilă numai după finalizarea procedurilor judiciare în care este parte, litigiul de divorț se prelungește în mod nejustificat. Pârâtul aflat în stare privativă de libertate are posibilitatea de a-și formula apărările în scris, de a propune probe în scris, de a-și asigura reprezentarea printr-un mandatar sau de a solicita asistență judiciară. Toate acestea nu reprezintă altceva decât garanții procedurale menite să asigure apărarea pârâtului, astfel că, prin neasigurarea prezenței sale în fața instanței de judecată, nu se aduce atingere dreptului la viața privată și de familie. Chiar dacă principiul egalității armelor nu este respectat, întrucât, prin lipsa sa din instanță, pârâtul nu poate discuta în condiții de contradictorialitate probele propuse de reclamantă, nu poate propune el însuși probe, nu poate asista la audierea martorilor propuși de reclamantă și este lipsit de posibilitatea de a le pune întrebări, în mod întemeiat s-a arătat că, „atât timp cât există mijloace procedurale pentru a face efectiv dreptul acestor persoane la apărare, inegalitatea de arme pe care statutul lor de persoane lipsite de libertate îl presupune apare ca fiind doar o consecință legitimă a sancțiunii penale luate împotriva lor, iar nu o încălcare a garanțiilor europene în ce privește dreptul la un proces echitabil"[2].

2. Încercarea de împăcare a părților. În ceea ce privește dispozițiile art. 920 alin. (2) NCPC, acestea reiau într-o altă manieră dispozițiile art. 614 CPC 1865, dispunând că instanța va încerca împăcarea soților la fiecare înfățișare a acestora.

Textul nu distinge în fața căreia dintre instanțe se va încerca împăcarea, astfel încât nu trebuie interpretată doar ca o obligație a primei instanțe, ci și a instanței de apel.

---

[1] Trib. Maramureș, dec. civ. nr. 85/A/2007, definitivă prin dec. nr. 1994/R/2006 a C.A. Cluj, s. civ., mun. și asig. soc., min. și fam., *apud I. Bozeșan*, Câteva considerații în legătură cu asigurarea respectării vieții private și a dreptului la un proces echitabil în derularea procesului civil (II), în C.J. nr. 1/2007, p. 1-2.

[2] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1448-1449.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Deși utilizarea sintagmei „fiecare termen" ar trebuie să dea de înțeles că, la fiecare termen de judecată la care părțile se prezintă, instanța va încerca să îi împace, credem că textul este puțin excesiv în acele situații în care procesul ar impune mai multe termen de judecată, în care este evident că soții stăruie în desfacerea căsătoriei. Este de la sine înțeles că instanța va încerca împăcarea părților la primul termen la care acestea se prezintă în fața sa, precum și înainte de închiderea dezbaterilor. Tot astfel, în fața instanței de apel.

3. Ascultarea minorului. Textul art. 920 alin. (3) NCPC vizează exclusiv acele divorțuri în care există și copii minori, rezultați din acea căsătorie sau asimilați acestora, caz în care ascultarea lor este *obligatorie* potrivit Codului civil, pentru minorii care au împlinit sau împlinesc 10 ani în timpul procesului de divorț și *facultativă* pentru minorii sub 10 ani.

Textul preia o dispoziție a art. 42 fostul C. fam. privind ascultarea minorului[1], însă trimite expres la dispozițiile Codului civil (mai exact la art. 396 coroborat cu art. 264 NCC), care, față de vechea reglementare din Codul familiei, aduce ca element de noutate posibilitatea de a fi ascultat și copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, pe lângă menținerea obligativității de a asculta minorul care a împlinit 10 ani în timpul procesului de divorț.

În privința ascultării minorului care nu a împlinit vârsta de 10 ani, aceasta se va putea face „numai dacă autoritatea competentă consideră că acest lucru este necesar pentru soluționarea cauzei", potrivit art. 264 alin. (1) teza a II-a NCC. Pentru evitarea oricărei confuzii, precizăm că *autoritatea competentă* să stabilească ascultarea acestor minori sub 10 ani în caz de divorț este instanța judecătorească învestită cu soluționarea acestuia, iar nu o altă „autoritate".

Deși denumirea marginală a articolului se referă la „prezența personală a părților", sub nicio formă nu trebuie înțeles că și minorii la care se referă ultimul alineatul al art. 920 NCPC ar fi „părți" în procesul de divorț al părinților lor, chiar dacă, prin hotărârea judecătorească ce se va pronunța, instanța va dispune și în privința și în interesul acestora.

Art. 921. Absența reclamantului. Dacă la termenul de judecată, în primă instanță, reclamantul lipseşte nejustificat şi se înfăţişează numai pârâtul, cererea va fi respinsă ca nesusținută.

COMENTARIU

Prin derogare de la dreptul comun, unde judecata poate avea loc chiar dacă este prezent numai pârâtul ori chiar în lipsa ambelor părți, dacă cel puțin una dintre ele a solicitat judecata în lipsă, în materia divorțului, dacă la termenul de judecată în primă instanță reclamantul lipsește și se prezintă numai pârâtul, cererea va fi respinsă ca nesusținută. Această soluție se bazează pe prezumția legală de renunțare la judecată, iar pârâtul nu se poate opune acestei prezumții, cerând judecata în lipsă[2].

Pentru a fi incidentă această sancțiune, trebuie îndeplinite anumite *condiții*:

a) lipsa reclamantului să fie *nejustificată*;

b) lipsa nejustificată a reclamantului să aibă loc *în fața primei instanțe*;

---

[1] Instanţa judecătorească va hotărî, odată cu pronunţarea divorţului, căruia dintre părinţi îi vor fi încredinţaţi copiii minori. În acest scop, instanţa va asculta părinţii şi autoritatea tutelară şi, ţinând seama de interesele copiilor, pe care de asemenea îl va asculta, dacă au împlinit vârsta de 10 ani, va hotărî, pentru fiecare dintre copii, dacă va fi încredinţat tatălui sau mamei.

[2] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., p. 441.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

c) *pârâtul să fie prezent la judecată*. Întrucât prezența pârâtului nu este obligatorie decât în cazul în care acesta a formulat cerere reconvențională privind divorțul, apreciem că sancțiunea respingerii cererii de divorț ca *nesusținută* intervine și în situația în care lipsește nejustificat reclamantul, dar *lipsește și pârâtul, însă acesta a solicitat judecarea cauzei în lipsă*, astfel încât judecarea cauzei nu poate fi suspendată.

Lipsa oricăreia dintre cerințele amintite face ca sancțiunea respingerii cererii de divorț ca nesusținută să nu poată opera. În cazul în care lipsa reclamantului este justificată ori când reclamantul lipsește de la judecata în apelul declarat de apelantul-pârât, cererea sa de divorț nu poate fi respinsă ca nesusținută.

Pornind de la acest text legal, în literatura juridică de specialitate s-a exprimat opinia conform căreia, atât timp cât se prevede obligativitatea înfățișării părților în persoană, în fața instanțelor de fond, niciuna dintre părți nu va putea solicita judecarea în lipsă[1].

Suntem de părere că la soluționarea fondului cauzei numai prezența reclamantului este obligatorie, iar *nu și cea a pârâtului care nu a formulat cerere reconvențională*. Sintagma „părțile se vor înfățișa în persoană" se referă la faptul că se interzice ca părțile să fie reprezentate prin mandatar, fără însă să instituie o obligativitate a prezenței pârâtului. Întrucât legea sancționează doar lipsa nejustificată a reclamantului, opinăm că pârâtul care nu a formulat cerere de divorț are posibilitatea de a solicita judecarea cauzei în lipsă. Astfel, atunci când reclamantul lipsește nejustificat, iar pârâtul a cerut judecarea în lipsă, instanța va respinge cererea de divorț ca nesusținută (soluție specifică), așa cum rezultă din art. 921 NCPC. *Observație*: toată această problematică nu interesează în cazul divorțului prin acordul soților, unde nu avem reclamant și pârât.

Dacă lipsesc atât reclamantul, cât și pârâtul, care nu a cerut judecata în lipsă, iar procedura de citare este legal îndeplinită (pârât care nu a formulat cerere reconvențională), instanța ar trebui să suspende soluționarea cererii de divorț pentru absența nejustificată a ambelor părți, în condițiile art. 411 alin. (1) pct. 2 NCPC, până la o nouă revenire asupra cererii de divorț din partea părților, aplicarea dispozițiilor privitoare la suspendare constituind o obligație pentru judecător.

În apel este necesară prezența obligatorie a reclamantului, titular al căii de atac, *numai în situația în care cererea sa a fost respinsă de prima instanță*, astfel cum rezultă din art. 927 alin. (1) NCPC. Apelul reclamantului împotriva hotărârii prin care i s-a respins cererea de divorț *se va respinge ca nesusținut*, dacă acesta lipsește de la judecată și se prezintă doar pârâtul.

Desigur, în cazul lipsei ambelor părți în apel, la fel ca și la prima instanță, dacă intimatul-pârât nu a solicitat judecarea căii de atac în lipsa sa, *judecarea apelului se va suspenda*. Dacă la judecarea apelului lipsesc reclamantul-apelant, dar și pârâtul-intimat, care însă a solicitat judecarea cauzei în lipsa sa, și în această situație se impune soluția respingerii căii de atac ca nesusținută. În cazul în care apelul este declarat de pârât, calea de atac se va soluționa în lipsa pârâtului, chiar dacă se înfățișează doar reclamantul[2].

Cu toate acestea, în cazul în care reclamantul lipsește la un termen de judecată, instanța nu va proceda direct la respingerea cererii ca nesusținută, ci *va amâna judecarea* cauzei pentru a da posibilitatea reclamantului să dovedească motivele temeinice care

---

[1] *M. Tăbârcă*, Drept procesual civil, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2005, p. 254; *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, Codul de procedură civilă comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 1472.

[2] A se vedea și *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1447-1448.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

au generat absența sa[1]. Dacă reclamantul se înfățișează la noul termen stabilit și își justifică absența, instanța se pronunță asupra cererii sale pe baza probelor administrate. Dimpotrivă, în cazul în care reclamantul nu prezintă dovezi justificative ale absenței sale, cererea sa se va respinge ca nesusținută.

În practică nu au fost considerate motive temeinice care să justifice absența faptul că reclamanta a reținut în mod eronat data pentru care s-a dispus amânarea judecării cauzei la termenul de judecată anterior, aceasta neaflându-se în vreo situație obiectivă (spitalizare, deplasare în străinătate, eveniment deosebit în familie etc.)[2].

Legea impune, pentru a fi aplicată sancțiunea respingerii cererii ca nesusținută, ca lipsa reclamantului la termenul de judecată să fie nejustificată, prezumând într-o atare situație renunțarea la judecarea cererii. Astfel, în mod corect instanțele au apreciat că lipsa reclamantei nu a fost nejustificată, împrejurarea care a determinat aceasta lipsă – susținerea examenului de bacalaureat de către fiul reclamantei – fiind confirmată de pârât[3].

În practică s-a statuat, de asemenea, că, întrucât s-a făcut dovada că la data judecării cauzei reclamanta era plecată din țară, împreună cu minorul rezultat din căsătorie, pentru tratament medical, reprezentarea sa în instanță este justificată, iar sancțiunea respingerii cererii ca nesusținută este inaplicabilă[4].

Art. 922. Citarea pârâtului. Dacă procedura de citare a soțului pârât a fost îndeplinită prin afişare, iar acesta nu s-a prezentat la primul termen de judecată, instanța va cere dovezi sau va dispune cercetări pentru a verifica dacă pârâtul îşi are locuința la locul indicat în cerere şi, dacă va constata că nu locuieşte acolo, va dispune citarea lui la locuința sa efectivă, precum şi, dacă este cazul, la locul său de muncă.

COMENTARIU

Textul reia întocmai fosta dispoziție a art. 616[1] CPC 1865, astfel cum a fost introdusă prin Legea nr. 71/2011, însă dispoziții asemănătoare existau şi anterior acestei intervenții legislative. Ideea care stă la baza acestei norme este aceea de a exista o asigurare suplimentară privind realizarea procedurii de citare a soțului pârât, pe lângă procedura obișnuită, dar și de a exista convingerea *realității încunoștințării* soțului pârât asupra procesului de divorț.

Însă textul art. 922 NCPC nu este aplicabil decât în ipoteza în care sunt îndeplinite cele *două condiții cumulative*:

a) procedura de citare obișnuită a fost realizată prin afișare și

b) soțul pârât nu se prezintă, legiuitorul plecând de la o prezumție relativă că este posibil ca acesta să nu cunoască existența acțiunii. Aceasta, deoarece specificul unui astfel de proces implică nu de puține ori relații tensionate între soți, aspecte de răzbunare, ură, vrăjmășie etc., care ar fi de natură să îl determine pe soțul reclamant să ascundă celuilalt soț faptul că a intentat acțiunea de divorț și să prefere să se judece cu pârâtul în lipsă.

---

[1] În sens contrar, acela conform căruia reclamantul trebuie să dovedească imposibilitatea de prezentare chiar la termenul la care lipsește, instanța nefiind obligată să amâne judecata pentru a se face această dovadă, *M. Tăbârcă*, op. cit., vol. II, p. 256; *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1475, comentariul 2.

[2] Trib. Bistrița-Năsăud, s. civ., dec. nr. 7/A/2009, în *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 542.

[3] C.A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 216/2002, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 894.

[4] C.A. Brașov, dec. nr. 716/R/1995, în C.P.J. 1994-1998, p. 121, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Pentru a garanta dreptul la apărare și legalitatea procedurii, legiuitorul oferă posibilitatea acestei garanții suplimentare a procedurii de citare, care să fie îndeplinită *la locuința sa efectivă*, dar *și la locul de muncă al pârâtului* (desigur, numai atunci când acesta are unul).

În acest scop, textul obligă instanța să solicite dovezi sau să dispună cercetări suplimentare pentru a verifica dacă pârâtul locuiește în fapt la adresa indicată în cererea de chemare în judecată de către soțul reclamant. De pildă, ar putea să pună în vedere soțului reclamant să aducă o adeverință de la asociația de proprietari/locatari care să ateste dacă soțul pârât mai locuiește sau nu la adresa indicată (în ipoteza în care locuința ar fi într-un imobil cu mai multe apartamente) sau poate emite adresă la direcția pentru evidența persoanelor și administrarea bazelor de date pentru a se indica ultimul domiciliu cunoscut (deși, uneori, o astfel de relație s-ar putea să fie inutilă, partea putând sta fără forme legale oriunde în altă locație) etc.

Art. 923. Renunțarea la judecată. Reclamantul poate renunța la judecată în tot cursul judecății, chiar dacă pârâtul se împotrivește. Renunțarea reclamantului nu are niciun efect asupra cererii de divorț făcute de pârât.

COMENTARIU

Reclamantul poate renunța la cerere în tot cursul judecății înaintea instanțelor de fond, chiar dacă pârâtul se împotrivește. Este o soluție legislativă care dorește să contribuie, dacă mai este posibil, la salvarea căsătoriei.

Dacă reclamantul a renunțat la cererea sa, el nu o mai poate retracta și deci instanța va trebui să ia act de renunțare[1].

Cu toate acestea, renunțarea soțului reclamant la cererea de divorț nu va produce niciun efect asupra cererii reconvenționale prin care soțul pârât cere, la rândul său, divorțul, dat fiind caracterul acestei cereri incidentale, care, având natura juridică a unei veritabile cereri de chemare în judecată, se poate soluționa independent de modul în care se stinge judecata în cererea principală.

Art. 924. Împăcarea soților. (1) Soții se pot împăca în tot cursul judecății, chiar dacă nu au fost plătite taxele de timbru. În acest caz, instanța va lua act de împăcare şi va dispune, prin hotărâre definitivă, închiderea dosarului, precum şi restituirea taxelor de timbru, dacă au fost achitate.

(2) Oricare dintre soți va putea formula o cerere nouă pentru fapte petrecute după împăcare şi, în acest caz, se va putea folosi şi de faptele vechi.

COMENTARIU

Întocmai ca în reglementarea anterioară [art. 618 alin. (2) CPC 1865], acțiunea de divorț se stinge prin împăcarea soților. Chiar dacă noua reglementarea nu mai prevede expres că împăcarea poate surveni chiar direct în instanța de apel, credem că sintagma „în tot cursul judecății" acoperă această situație, o astfel de decizie a soților fiind prioritară oricărei alte proceduri.

---

[1] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 392/1967, în R.R.D. nr. 9/1967, p. 167; *C. Turianu, D. Florescu*, Note la decizia nr. 1096/1971 a Tribunalului București, Secția a V-a civilă, în R.R.D. nr. 8/1972, p. 120, respectiv p. 122-123.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Legiuitorul dispune că instanța va lua act de împăcare, chiar dacă nu s-a satisfăcut cerința timbrajului, astfel că eventuala *excepție de netimbrare* va rămâne lipsită de obiect, prin efectul acestei norme speciale, derogatorii.

Totodată, această derogare este corelată cu cea din art. 924 alin. (1) teza a II-a NCPC, potrivit căruia, atunci când soții se împacă, instanța trebuie să dispună restituirea taxelor de timbru deja achitate. Textul nu distinge dacă este vorba despre taxele judiciare de timbru achitate doar în instanța în fața căreia apare împăcarea părților sau toate taxele de timbru, dacă împăcarea apare direct în apel. Cum legiuitorul nu distinge, nu o putem face nici noi, astfel încât apreciem că, atunci când împăcarea survine direct în instanța de apel, se va dispune atât restituirea taxei de timbru achitate la prima instanță, cât și a celei achitate pentru apel. Deși pare oarecum hilară o astfel de derogare, credem că legiuitorul a optat pentru această măsură în ideea de a încuraja o dată în plus soții să se împace.

Asupra declarației părților privind împăcarea, instanța va lua act de actul lor de voință, pronunțând o *hotărâre* cu caracter definitiv *de închidere a dosarului* [deci va pronunța o soluție care nu va avea autoritate de lucru judecat asupra fondului; mai mult, chiar norma art. 924 alin. (2) prevede că, ulterior, oricare dintre soți poate formula o nouă cerere de divorț, invocând atât noi motive, ulterioare împăcării, dar și pe cele anterioare acesteia, fapt care atestă o dată în plus că hotărârea definitivă de închidere a dosarului nu are autoritate de lucru judecat].

Jurisprudența născută sub imperiul reglementării anterioare a decis că, în situația în care instanța de fond a declarat stinsă acțiunea de divorț prin împăcare, la cererea ambilor soți, și s-a dispus și restituirea taxei de timbru (solicitată expres de reclamantă), aceasta nu mai poate reveni, în recurs, solicitând să se continue procesul, pentru considerentul că soțul continuă să aibă o comportare necorespunzătoare, întrucât, față de dispozițiile art. 618 alin. (3) CPC 1865, reclamanta poate porni o nouă cerere pentru faptele petrecute după împăcare[1].

Tot în jurisprudența generată de vechiul cod s-a decis că acțiunea de divorț se stinge prin împăcarea soților în orice fază a procesului, chiar dacă intervine în instanța de apel, iar apelul nu este timbrat. Constatarea stingerii acțiunii de divorț este obligatorie pentru instanță, împrejurare care rezultă din chiar cuprinsul textului legal al art. 618 CPC 1865, astfel că, văzând poziția ambilor soți exprimată în cadrul ședinței de judecată și făcând aplicarea textului legal mai sus amintit, tribunalul a admis apelul declarat, a schimbat în tot hotărârea atacată, în sensul că a constatat stinsă acțiunea de divorț prin împăcarea părților[2].

Art. 925. Decesul unuia dintre soți. (1) Dacă în timpul procesului de divorț unul dintre soți decedează, instanța va lua act de încetarea căsătoriei şi va dispune, prin hotărâre definitivă, închiderea dosarului.

(2) Cu toate acestea, când cererea de divorț se întemeiază pe culpa pârâtului şi reclamantul decedează în cursul procesului, lăsând moştenitori, aceştia vor putea continua acțiunea, pe care instanța o va admite numai dacă va constata

[1] Trib. jud. Hunedoara, s. civ., dec. nr. 1027/1988, în R.R.D. nr. 8/1989, p. 66, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 896.

[2] Trib. Bistrița-Năsăud, s. civ., dec. nr. 73/A/2007, în *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1470.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

culpa exclusivă a soțului pârât. În caz contrar, dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile.

(3) Pentru introducerea în cauză a moştenitorilor soțului reclamant, instanța va face aplicarea art. 412 alin. (1) pct. 1.

(4) În cazul în care acțiunea este continuată de moştenitorii soțului reclamant, potrivit alin. (2), căsătoria se socoteşte desfăcută la data introducerii cererii de divorț.

COMENTARIU

1. Regula. Primul alineat al art. 925 reglementează soluția consacrată în legislația anterioară, anume aceea potrivit căreia, atunci când pe parcursul soluționării cererii de divorț intervine decesul reclamantului sau al pârâtului ori al ambilor (fizic constatat sau declarat pe cale judecătorească), căsătoria încetează prin deces, conform art. 259 alin. (5) NCC, situație în care instanța va lua act de încetarea căsătoriei și va dispune *închiderea dosarului*, pronunțând o *hotărâre definitivă* în acest sens, soluție care se corelează cu cea prevăzută de art. 259 alin. (5) NCC. Această soluție constituie regula și are la bază faptul că acțiunea de desfacere a căsătoriei constituie o *cerere cu caracter strict personal.*

2. Excepția. Condiții. Dispozițiile art. 925 alin. (2)-(4) NCPC (introduse deja, în parte, prin art. 219 pct. 13 din Legea nr. 71/2011, drept art. 616^2 CPC 1865, pentru corelarea cu noile dispoziții ale Codului civil), reglementează excepția de la regula enunțată în primul alineat, dispunând că, în situația decesului soțului reclamant survenit în timpul procesului de divorț pendinte, dacă cererea de divorț se întemeiază pe *culpa soțului pârât*, moștenitorilor reclamantului li se recunoaște dreptul de a continua acțiunea pornită de autorul lor. Acest drept este prevăzut și de norma de drept substanțial conținută în art. 380 NCC.

Dreptul de a continua acțiunea este recunoscut în următoarele *condiții*:

a) cererea de divorț să se întemeieze pe culpa pârâtului;

b) moartea reclamantului (fizic constatată sau declarată pe cale judecătorească) să survină pe parcursul judecății (adică în intervalul de timp cuprins între data înregistrării cererii de divorț și data rămânerii definitive a hotărârii de divorț);

c) reclamantul să aibă moștenitori (legali sau testamentari) acceptanți ai succesiunii sale.

Precizăm că, într-o astfel de situație, *soțul pârât* este și el unul dintre moștenitorii legali ai soțului reclamant [deoarece, potrivit art. 970 NCC, „soțul-supraviețuitor îl moștenește pe soțul decedat *dacă, la data deschiderii moștenirii* (care este chiar *data decesului* conform art. 954 NCC), *nu există o hotărâre de divorț definitivă*"], or, hotărârea instanței de închidere a dosarului, deși definitivă, survine – prin ipoteză – ulterior datei deschiderii moștenirii (datei decesului) și nu produce efecte retroactive, legiuitorul nedispunând expres în acest sens decât în ipoteza de la art. 925 alin. (4) NCPC.

Cu toate acestea, într-o astfel de situație, deși soțul pârât este unul dintre moștenitorii legali ai soțului reclamant, ar fi absurd să considerăm că textul art. 925 alin. (2) NCPC l-ar include și pe acesta în categoria moștenitorilor care pot cere continuarea procesului în numele soțului decedat, chiar dacă norma legală nu îl exclude expres din categoria lor.

În ipoteza continuării acțiunii de către moștenitori, acțiunea de divorț se admite numai în situația în care din probe se constată culpa pârâtului, în caz contrar se pronunță

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

o hotărâre de închidere a dosarului ca urmare a constatării încetării căsătoriei prin decesul reclamantului.

De asemenea, din interpretarea dispozițiilor art. 925 alin. (2) NCPC și ale art. 380 alin. (1) NCC, considerăm că acțiunea de divorț va putea fi continuată de către ceilalți moștenitori și în ipoteza în care divorțul se întemeiază pe culpa comună a soților, însă, atunci când din probele administrate instanța nu va aprecia că este vorba despre o culpă exclusivă a soțului pârât, va lua act de încetarea căsătoriei și va dispune, prin hotărâre definitivă, închiderea dosarului.

3. Suspendarea judecății. În cazul decesului reclamantului, instanța va suspenda judecata în condițiile art. 412 alin. (1) pct. 1 NCPC, *exceptând situația în care pârâtul solicită acordarea unui alt termen de judecată pentru introducerea în cauză a moștenitorilor.* În caz de suspendare, procesul se reia la cererea moștenitorilor reclamantului decedat[1].

Însă instanța nu este obligată să dispună suspendarea cauzei în toate cazurile în care reclamantul decedează pe parcursul soluționării cererii de divorț, ci rațiunea textului impune că suspendarea soluționării divorțului este condiționată de solicitarea divorțului *din culpa exclusivă a pârâtului.* În practică s-ar putea discuta următoarele probleme, asupra cărora legiuitorul nu dispune:

a) atunci când există și cerere reconvențională din partea soțului pârât, mai sunt aplicabile dispozițiile art. 925 alin. (2)-(4) NCPC? Răspunsul ar trebui să fie pozitiv, unica condiție necesară continuării procesului de divorț fiind cea legată de culpa exclusivă a soțului pârât, care trebuie solicitată prin cererea principală de divorț, iar mai apoi constatată de către instanță.

În mod practic, instanța va continua procesul la cererea moștenitorilor soțului reclamant, iar dacă în baza probelor administrate va rezulta *culpa exclusivă a soțului pârât*, va admite cererea principală de divorț și va respinge cererea reconvențională ca neîntemeiată (în privința capătului de cerere privind divorțul, fiind posibilă, totuși, admiterea altor capete de cerere accesorii). În ipoteza în care din probele administrate va rezulta fie *culpa exclusivă a soțului reclamant* (decedat), fie *culpa comună* a ambilor soți la desfacerea căsătoriei, instanța va pronunța o *hotărâre de închidere a dosarului* ca urmare a constatării încetării căsătoriei prin decesul reclamantului;

b) pentru ipoteza în care s-a solicitat prin cererea introductivă desfacerea căsătoriei din culpa comună a ambilor soți, nu mai sunt aplicabile dispozițiile art. 925 alin. (2)-(4), ci cele ale art. 925 alin. (1) NCPC.

4. Introducerea în cauză a moștenitorilor. În ceea ce privește introducerea în cauză a moștenitorilor, apreciem că aceasta *nu poate surveni decât la cererea directă a acestora* (personal sau prin reprezentanții lor legali), iar *nu și la cererea soțului pârât*. În doctrina recentă s-a subliniat că interesul pârâtului de a formula o cerere de introducere în cauză a moștenitorilor ar putea consta în evitarea suspendării judecării divorțului și a rămânerii în suspans a rezolvării stării sale civile, sens în care soțul pârât va introduce în cauză moștenitorii, cu eventualitatea de a obține o hotărâre definitivă de constatare a încetării căsătoriei prin deces și închiderea dosarului de divorț[2].

În ceea ce ne privește, credem că interesul soțului pârât rezidă mai ales în aplicarea dispozițiilor primului alineat al art. 925 NCPC, închiderea dosarului prin constatarea

---

[1] A se vedea, în același sens, și *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1469.

[2] A se vedea și *C.C. Dinu*, Aspecte noi privind procedurile speciale în procesul civil, în Noile Coduri ale României, Studii și cercetări juridice, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 449.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

decesului survenind *de drept*, cât timp moștenitorii nu cer continuarea procesului de divorț, iar *folosul practic* al soțului pârât este acela că nu îi vor mai fi aplicabile dispozițiile art. 384 alin. (2) NCC (potrivit cărora soțul împotriva căruia a fost pronunțat divorțul pierde drepturile pe care legea sau convențiile încheiate cu terții i le atribuie acestuia), el fiind, la rândul său, moștenitor al soțului său (potrivit dispozițiilor art. 970 NCC), la care se adaugă avantajul soluționării imediate a procesului, în mod definitiv.

Mai mult, prin derogare de la dispozițiile art. 412 alin. (1) pct. 1 NCPC, în cazul în care soțul reclamant decedează, *instanța nu va suspenda procesul, ci va dispune închiderea dosarului*, pronunțând o hotărâre definitivă în acest sens, aceasta fiind *regula* instituită de art. 925 alin. (1) NCPC. Doar în ipoteza în care moștenitorii doresc continuarea procesului, acesta va continua și se aplică dispozițiile art. 412 alin. (1) pct. 1. Nu vedem, astfel, un interes al soțului pârât de a se complica cu solicitarea introducerii în cauză a moștenitorilor.

Dimpotrivă, legiuitorul a prezumat tacit interesul moștenitorilor de a continua procesul, întrucât, în cazul în care acesta se finalizează cu admiterea cererii de divorț formulate de autorul lor, vor fi aplicabile dispozițiile art. 384 alin. (2) NCC, ori ei pot avea interesul de a dovedi că soțul pârât din culpa căruia s-a desfăcut căsătoria a încheiat acte în frauda autorului lor, în sensul art. 386 NCC, dar mai ales ar avea interesul de a elimina un posibil comoștenitor.

Potrivit dispozițiilor art. 925 alin. (4) NCPC, *căsătoria se socotește desfăcută la data introducerii cererii de divorț*, care, prin ipoteză, corespunde unei date la care soțul reclamant era în viață. Pe cale de consecință, dacă se admite cererea de divorț post-mortem, prin continuarea acțiunii de către moștenitori și doar în condițiile dovedirii culpei exclusive a soțului pârât, acesta din urmă nu va mai fi considerat moștenitor, întrucât legea derogă practic de la dispozițiile de drept comun ale art. 970 NCC, stabilind o situație asemănătoare celei când divorțul precede decesului unuia dintre soți.

Art. 926. Nemotivarea hotărârii. Hotărârea prin care se pronunță divorțul nu se va motiva, dacă ambele părți solicită instanței aceasta.

COMENTARIU

Dat fiind caracterul strict personal al cererii de divorț și specificul acesteia, legea recunoaște părților posibilitatea de a solicita instanței să nu motiveze hotărârea de divorț, indiferent de rațiunile pentru care fac această solicitare. Însă instanța nu va da curs acestei solicitări decât în situația în care cererea de nemotivare a fost formulată de ambele părți. Practic, *nu se va motiva partea din hotărâre privitoare la motivele care au determinat destrămarea relațiilor de căsătorie* (deci strict capătul de cerere privind divorțul), însă instanța trebuie să motiveze obligatoriu soluția adoptată în privința cererilor accesorii formulate simultan cu cererea principală de divorț.

Solicitarea părților de a nu se motiva hotărârea trebuie consemnată de instanța de judecată, la cererea expresă a ambelor părți, fie pe parcursul judecării cauzei (în cuprinsul încheierii de ședință), fie cu ocazia judecării în fond (în practica), fie trebuie conținută într-un înscris separat, semnat de ambele părți, astfel încât din cuprinsul actelor dosarului să rezulte indubitabil voința neîndoielnică a părților exprimată în sensul nemotivării hotărârii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Existența unei cereri scrise (sau a consemnării de către instanță) este esențială, deoarece, în ipoteza în care aceasta lipsește, iar una dintre părți contestă că ar fi cerut nemotivarea hotărârii, suntem în prezența unei hotărâri care nu cuprinde motivele pe care se sprijină (hotărâre nemotivată), adică a unei hotărâri căreia îi lipsește unul dintre elementele esențiale cerute de art. 425 NCPC, împrejurare care atrage nulitatea absolută a acesteia[1].

Lipsa motivării, în cazul în care nu se probează faptul că părțile au solicitat nemotivarea, echivalează cu necercetarea fondului, întrucât, în absența cunoașterii motivelor de fapt care au format convingerea instanței de fond, instanța de control judiciar nu are cri-
terii de apreciere a temeiniciei sau netemeiniciei soluției pronunțate de prima instanță[2].

Art. 927. Căi de atac. Publicitatea hotărârii. (1) Apelul reclamantului împotriva hotărârii prin care s-a respins cererea va fi respins ca nesusținut, dacă la judecată se prezintă numai pârâtul.

(2) Apelul pârâtului va fi judecat chiar dacă se înfățișează numai reclamantul.

(3) Dacă unul dintre soți s-a recăsătorit, hotărârea definitivă prin care s-a desfăcut căsătoria nu este supusă contestației în anulare şi revizuirii în ce priveşte divorțul.

(4) Instanța la care hotărârea de divorț a rămas definitivă o va trimite, din oficiu, serviciului de stare civilă[3] unde a fost încheiată căsătoria, Registrului național al regimurilor matrimoniale, prevăzut de Codul civil, şi dacă unul dintre soți a fost profesionist, registrului comerțului.

COMENTARIU

1. Apelul. Cu caracter de noutate, se elimină calea de atac a recursului (și, practic, al treilea grad de jurisdicție) în cazul cererii de divorț, împotriva sentinței de primă instanță putând fi exercitat doar apelul (cale de atac devolutivă de fond), decizia din apel fiind definitivă. Desigur, calea de atac a apelului nu va exista în acele situații în care prima instanță pronunță o hotărâre asupra cererii de divorț în primă și ultimă instanță [art. 924, art. 925, art. 930, art. 931 și art. 934 alin. (2) NCPC].

În apel este necesară prezența obligatorie a reclamantului, titular al căii de atac, numai în situația în care cererea sa a fost respinsă de prima instanță.

Apelul reclamantului împotriva hotărârii prin care i s-a respins cererea de divorț *se va respinge ca nesusținut*, dacă acesta lipsește de la judecată și se prezintă doar pârâtul. Desigur, în cazul lipsei ambelor părți, dacă pârâtul-intimat nu a solicitat judecarea căii de atac în lipsa sa, *judecarea apelului se va suspenda* în condițiile art. 411 alin. (1) pct. 2 NCPC, până la o nouă revenire asupra cererii de divorț din partea părților, aplicarea dispozițiilor privitoare la suspendare constituind o obligație pentru judecător, neavând relevanță că această situație survine într-o cale de atac.

---

[1] În acest sens, a se vedea și *G.C. Frențiu*, Soluția instanței de apel pronunțată împotriva unei sentințe de divorț nemotivate, dacă se contestă că s-a cerut nemotivarea hotărârii, în Dreptul nr. 4/2003, p. 126-128.

[2] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1458.

[3] Prin art. IX din Legea nr. 60/2012 s-a dispus înlocuirea în toate actele normative în vigoare a sintagmei „serviciul/serviciile de stare civilă" cu sintagma „serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor/serviciile publice comunitare locale de evidență a persoanelor".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. Contestația în anulare și revizuirea. Din interpretarea dispozițiilor art. 927 alin. (3) NCPC deducem că, în ipoteza în care unul dintre soți s-a recăsătorit, hotărârea definitivă prin care s-a desfăcut căsătoria nu este supusă niciunei căi de atac de retractare, deci nici contestației în anulare și nici revizuirii, în ceea ce privește capătul de cerere privind divorțul. Rațiunea legiuitorului este firească, în caz contrar putându-se ajunge la o situație de bigamie, interzisă de legislația noastră. Cu toate acestea, ar putea fi exercitate oricare dintre aceste căi extraordinare de atac în privința capetelor de cerere accesorii cererii principale de divorț.

Tot din interpretarea dispozițiilor art. 927 alin. (3) rezultă *per a contrario* că, atunci când niciunul dintre soți nu s-a recăsătorit încă, oricare dintre aceștia, potrivit interesului, ar putea exercita *fie revizuirea*, *fie contestația în anulare* împotriva sentinței de divorț. Practic, observăm că a dispărut dispoziția expresă existentă în reglementarea anterioară [art. 619 alin. (5) CPC 1865], potrivit căreia hotărârea dată în materie de divorț nu era supusă revizuirii, deși credem că rațiunile pentru care o astfel de cale de atac era expres eliminată prin lege persistă. Va trebui observat dacă este vorba doar de o scăpare a legiuitorului sau chiar de o schimbare de optică în această privință.

3. Publicitatea hotărârii. Întocmai ca în reglementarea anterioară, respectiv art. 619 alin. (6) CPC 1865 (astfel cum a fost introdus prin Legea nr. 71/2011), instanța în fața căreia hotărârea de divorț dobândește caracter definitiv are obligația de a o trimite din oficiu următoarelor instituții: serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor de la locul încheierii căsătoriei desfăcute prin divorț și Registrului național al regimurilor matrimoniale, prevăzut de Codul civil, iar dacă unul dintre soți are/a avut și calitatea de profesionist, se va trimite un exemplar al hotărârii și la registrul comerțului (credem că legiuitorul a avut în vedere Oficiul Național al Registrului Comerțului).

Capitolul II. Divorțul remediu

Secțiunea 1. Divorțul prin acordul soților

Art. 928. Domeniu de aplicare. Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică cazurilor în care soții au optat pentru divorțul pe cale administrativă sau notarială, în condițiile Codului civil.

COMENTARIU

Așa cum însuși textul o spune, dispozițiile acestei secțiuni sunt aplicabile numai în cazul divorțului pe cale judiciară, iar nu și atunci când soții au ales să divorțeze pe cale administrativă sau notarială în condițiile art. 375-378 NCC.

Însă aceste dispoziții devin aplicabile și în cazul în care, deși soții s-au adresat inițial ofițerului de stare civilă sau notarului public pentru divorț, aceștia le-au respins cererea de divorț, caz în care, potrivit art. 378 alin. (2) NCC, soții pot sesiza instanța de judecată pentru desfacerea căsătoriei lor, prin acord sau în baza unui alt temei prevăzut de lege.

Art. 929. Depunerea cererii. (1) În cazul în care cererea de divorț se întemeiază, în condițiile prevăzute de Codul civil, pe acordul părților, ea va fi semnată de ambii soți sau de către un mandatar comun, cu procură specială autentică. Dacă mandatarul este avocat, el va certifica semnătura soților, potrivit legii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Atunci când este cazul, în cererea de divorț soții vor stabili şi modalitățile în care au convenit să fie soluționate cererile accesorii divorțului.

(3) Primind cererea formulată în condițiile alin. (1), instanța va verifica existența consimțământului soților, după care va fixa termen pentru soluționarea cererii în camera de consiliu.

COMENTARIU

1. Semnarea cererii de divorț. În cazul în care de comun acord soții consimt la încetarea căsătoriei, divorțul acestora poate fi pronunțat de instanța de judecată prin acordul lor. Ca element de noutate față de reglementarea anterioară [art. 613[1] alin. (1) CPC 1865], cererea de divorț poate fi semnată nu doar de către soți, ci aceasta ar putea fi semnată chiar și de un mandatar comun, avocat sau neavocat, dacă acesta are o *procură specială autentică* din partea mandanților (cei doi soți). Atunci când mandatarul are și calitatea de avocat, acesta va proceda, totodată, la *certificarea semnăturii* celor doi soți pe care îi reprezintă, potrivit Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat.

Atunci când soții optează pentru desfacerea căsătoriei prin acord, *cererea de divorț nu trebuie motivată*, deoarece nu prezintă relevanță motivele de divorț, care nici nu trebuie indicate, fiind suficient simplul acord de voință al soților[1].

2. Condiții. Raportat la dispozițiile art. 373 NCC, divorțul prin acordul soților poate fi consensual „propriu-zis", adică cel care are loc la cererea formulată de ambii soți, sau consensual „imperfect", când are loc la cererea unuia dintre soți, acceptată de celălalt[2].

Un astfel de divorț nu este condiționat de o anumită durată în timp a căsătoriei și nici nu este supus condiției lipsei copiilor minori rezultați din căsătorie, spre deosebire de reglementarea anterioară, în care textul art. 38 C. fam., în forma anterioară modificării prin Legea nr. 202/2010, prevedea posibilitatea divorțului prin acordul soților numai dacă erau îndeplinite următoarele condiții: a) dacă până la data cererii de divorț a trecut cel puțin 1 an de la data încheierii căsătoriei (la calculul termenului de 1 an nu se lua în considerare ziua încheierii căsătoriei, dar se lua în calcul ziua de împlinire a termenului); b) nu existau copii minori rezultați din căsătorie.

Divorțul prin acordul soților este condiționat, așadar, doar de *existența voinței comune a soților* de a pune capăt relației lor de căsătorie, liber exprimată și neviciată, divorțul pronunțându-se indiferent de intervalul de timp scurs de la data căsătoriei și până la data introducerii cererii de divorț (interval care poate fi de numai câteva zile, săptămâni, luni) și chiar în condițiile în care din căsătorie au rezultat copii minori[3].

Prin urmare, divorțul prin acordul soților se pronunță de instanța de judecată dacă:

a) există o cerere în acest sens formulată de ambii soți sau doar de unul dintre ei, acceptată însă de celălalt;

b) soții au deplină capacitate de exercițiu;

c) ambii soți își exprimă personal consimțământul pentru desfacerea căsătoriei lor;

d) consimțământul fiecăruia este liber exprimat, neviciat;

e) de asemenea, este necesar ca niciunul dintre soți să nu fie pus sub interdicție judecătorească la data sesizării instanței (altfel sunt incidente dispozițiile art. 917 NCPC).

---

[1] În acest sens, a se vedea și *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 514.

[2] Cu privire la noile forme ale divorțului, a se vedea *E. Florian*, Desfacerea căsătoriei în reglementarea noului Cod civil, în Dreptul nr. 10/2011, p. 66.

[3] A se vedea și *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 514.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Cererile accesorii divorțului. Textul art. 929 alin. (2) vizează ipoteza în care părțile au învestit instanța nu doar cu soluționarea cererii de divorț, ca unic capăt de cerere, ci și cu alte cereri accesorii. Dacă *cei doi soți au căzut de acord* și în privința celorlalte cereri accesorii (cu privire la nume, la copiii minori, la stabilirea domiciliului minorilor și la exercitarea autorității părintești în privința acestora, la pensia de întreținere datorată minorilor sau unuia dintre soți, la programul de vizită a minorilor, eventual și la partajul bunurilor comune ale soților ori la prestația compensatorie etc.), atunci vor preciza modalitatea de rezolvare a acestora chiar în cuprinsul cererii lor comune de divorț, astfel că instanța va lua act și de tranzacția lor privind aceste cereri, în condițiile legii.

Pentru ipoteza în care *soții nu cad de acord* în privința tuturor celorlalte cereri accesorii divorțului, în funcție și de natura acestora, văzând și dispozițiile art. 930 NCPC, instanța fie va continua judecata asupra acestora (dacă sunt cereri asupra cărora instanța este ținută să se pronunțe chiar și din oficiu, simultan cu divorțul), pentru a pronunța o unică hotărâre, dar cu specificul că, la solicitarea ambilor soți, nu va mai motiva soluția dată asupra capătului principal de cerere privind divorțul, fie va disjunge cererile unde nu există acord (cele privind partajul) și, eventual, le va suspenda până la rămânerea definitivă a hotărârii de divorț – soluție care, deși nu este prevăzută expres de legiuitor, nu este nici interzisă.

Mai mult, art. 930 alin. (3) NCPC dispune că, „dacă va fi cazul, cu privire la celelalte cereri accesorii instanța va continua judecata (...)", ceea ce înseamnă că, atunci când instanța va aprecia că *nu este cazul,* mai exact atunci când ar aprecia că soluționarea cererii principale și a unora dintre cererile accesorii ar fi întârziată de soluționarea altor cereri accesorii (de pildă, cererea de partaj), va pune în discuția părților oportunitatea disjungerii celor din urmă.

4. Soluționarea cererii în camera de consiliu. La primirea cererii de divorț prin acordul soților, instanța trebuie să verifice consimțământul acestora, după care va stabili termen de soluționare a cererii în camera de consiliu.

Deși art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că „Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016", apreciem că această normă nu are aplicabilitate în alte cazuri decât cele prevăzute de art. 240 alin. (1) (locul cercetării procesului) și art. 244 NCPC (terminarea cercetării procesului sau dezbaterea fondului), în condițiile unei proceduri contencioase ce se derulează potrivit dreptului comun, nefiind incidentă în alte cazuri în care codul, în cuprinsul unor norme speciale, prevede soluționarea unei cereri în camera de consiliu.

Verificarea consimțământului la primirea cererii nu presupune contactul direct cu ambii soți, care trebuie să se legitimeze cu actele de identitate la înregistrarea cererii la registratura instanței, ca în reglementarea precedentă, deoarece noua lege procedurală prevede și posibilitatea formulării acesteia prin mandatar avocat sau neavocat, cu procură specială. Într-o astfel de ipoteză, la primirea cererii va fi legitimat mandatarul comun (legitimația de avocat sau, după caz, cartea de identitate) și se va verifica existența procurii speciale autentice. Oricum, la primul termen de judecată, instanța va verifica consimțământul celor doi soți la desfacerea căsătoriei prin acord, după ce le va da sfaturi de împăcare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 930. Soluționarea cererii. (1) La termenul de judecată, instanța va verifica dacă soții stăruie în desfacerea căsătoriei pe baza acordului lor şi, în caz afirmativ, va pronunța divorțul, fără a face mențiune despre culpa soților. Prin aceeaşi hotărâre, instanța va lua act de învoiala soților cu privire la cererile accesorii, în condițiile legii.

(2) Dacă soții nu se învoiesc asupra cererilor accesorii, instanța va administra probele prevăzute de lege pentru soluționarea acestora şi, la cererea părților, va pronunța o hotărâre cu privire la divorț, potrivit alin. (1), soluționând totodată şi cererile privind exercitarea autorității părinteşti, contribuția părinților la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor şi numele soților după divorț.

(3) Dacă va fi cazul, cu privire la celelalte cereri accesorii instanța va continua judecata, pronunțând o hotărâre supusă căilor de atac prevăzute de lege.

(4) Hotărârea pronunțată în condițiile alin. (1) este definitivă, iar hotărârea pronunțată potrivit alin. (2) este definitivă numai în ceea ce priveşte divorțul, dacă legea nu prevede altfel.

COMENTARIU

1. Soluționarea cererii în condițiile existenței acordului părților. La primul termen de judecată în camera de consiliu, după verificarea consimțământului soților la desfacerea căsătoriei prin acord, instanța va pronunța direct divorțul, printr-o hotărâre care nu va cuprinde nicio mențiune relativ la culpa soților sau a vreunuia dintre ei.

Prin aceeași hotărâre vor fi soluționate și cererile accesorii asupra cărora soții s-au învoit, fapt care presupune, de principiu, prezentarea unei tranzacții instanței; însă nu excludem ca cei doi soți să formuleze și oral, în fața instanței, modalitatea de rezolvarea a cererilor accesorii, instanța luând direct act de voința lor expres manifestată.

Când nu există o învoire a părților în privința cererilor accesorii, instanța va trebuie să le soluționeze după procedura de drept comun. Cu toate acestea, dintre cererile accesorii divorțului, cea privitoare la *numele pe care îl va purta fiecare soț* după desfacerea căsătoriei, cea privitoare la *exercitarea autorității părintești* și cea privitoare la *obligația de întreținere în favoarea minorilor* trebuie rezolvate chiar și din oficiu de către instanță, chiar dacă părțile nu au solicitat expres în cererea cu care au învestit instanța și pronunțarea asupra unor astfel de cereri.

Cererile privitoare la plata de despăgubiri pentru prejudiciile materiale sau morale suferite în urma divorțului și cele referitoare la prestația compensatorie nu sunt compatibile cu divorțul prin acord comun, atât timp cât aceste cereri au ca premisă vinovăția exclusivă a unuia dintre soți. Or, în cazul divorțului prin acordul soților, instanța de judecată nu stabilește vinovăția vreunuia dintre soți, nefiind permis să se facă vreo mențiune despre culpa soților, potrivit primului alineat al art. 930 NCPC[1].

2. Lipsa acordului soților asupra cererilor accesorii. Atunci când soții nu se învoiesc asupra cererilor accesorii, instanța *va continua judecata*, administrând probele prevăzute de lege pentru soluționarea acestor cereri. Apreciem că, într-o astfel de situație, judecata va avea loc potrivit dispozițiilor aplicabile la judecata în primă instanță.

Aceasta, întrucât dispozițiile de excepție privitoare la judecata în camera de consiliu sunt incidente întregii proceduri de divorț numai atunci când soții sunt de acord cu

[1] *Idem*, p. 515.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

toate cererile formulate, deci inclusiv cu cele accesorii divorțului, când instanța doar ia act de învoiala soților. Dimpotrivă, atunci când soții nu se învoiesc cu privire la cererile accesorii, astfel că se impune continuarea judecății sub acest aspect, cu administrarea de probe, apreciem că devin incidente regulile generale în materia desfășurării judecății în primă instanță.

3. Caracterul hotărârii. Ultimul alineat al art. 930 distinge între caracterul celor două categorii de hotărâri pe care le poate pronunța instanța în cazul divorțului prin acord.

Astfel, atunci când există învoire asupra tuturor cererilor, instanța pronunță o hotărâre care are direct caracter definitiv, nemaifiind susceptibilă de apel. Însă, atunci când instanța trebuie să soluționeze, pe bază de probe, cererile accesorii divorțului, va pronunța o hotărâre care are caracter definitiv numai în ceea ce privește divorțul (dacă legea nu prevede altfel), iar în privința cererilor accesorii, hotărârea rămâne supusă căilor de atac specifice, așa cum rezultă și din coroborarea cu art. 930 alin. (3) NCPC.

Art. 931. Cererea acceptată de pârât. (1) Când cererea de divorț este întemeiată pe culpa soțului pârât, iar acesta recunoaşte faptele care au dus la destrămarea vieții conjugale, instanța, dacă reclamantul este de acord, va pronunța divorțul fără a cerceta temeinicia motivelor de divorț şi fără a face mențiune despre culpa pentru desfacerea căsătoriei.

(2) Dispozițiile art. 930 alin. (2)-(4) se aplică în mod corespunzător.

(3) Dacă reclamantul nu este de acord cu pronunțarea divorțului în condițiile alin. (1), cererea va fi soluționată potrivit art. 933.

COMENTARIU

Când doar unul dintre soți cere divorțul, întemeindu-și cererea pe culpa soțului pârât, există totuși posibilitatea ca și o astfel de cerere să se finalizeze ca un divorț consensual, dacă cererea de divorț este expres acceptată de soțul chemat în judecată în calitate de pârât, iar reclamantul este de acord cu această modalitate de divorț.

Reglementarea reia dispozițiile art. 613^{1a} CPC 1865 (care fusese introdus prin Legea nr. 71/2011) și instituie, practic, o *procedură simplificată de divorț*, statuând că, atunci când cererea de divorț este întemeiată pe culpa soțului pârât, iar acesta recunoaște faptele care au dus la destrămarea vieții conjugale, instanța, dacă reclamantul este de acord, va pronunța divorțul fără a cerceta temeinicia motivelor de divorț și fără a face mențiune despre culpa pentru desfacerea căsătoriei[1].

Pentru incidența aceste proceduri simplificate este necesară *îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții*:

a) cererea de chemare în judecată să se întemeieze pe culpa pârâtului;

b) pârâtul să recunoască faptele care au dus la destrămarea vieții conjugale și care i se impută prin acțiunea de divorț, recunoaștere care poate interveni pe tot parcursul judecării cererii de divorț, până la momentul închiderii dezbaterilor;

c) reclamantul să fie de acord cu divorțul fără administrarea de probe (sau fără continuarea administrării de probe, dacă la momentul la care intervine recunoașterea instanța a administrat o parte din probele propuse) și fără indicarea culpei pârâtului în destrămarea căsătoriei în cuprinsul hotărârii de divorț. Aceasta presupune ca soțul să își

---

[1] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 515.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

exprime consimțământul personal, liber, în fața instanței de judecată, acceptul neputând fi dedus din tăcerea acestuia sau din lipsa sa de opoziție.

În situația în care aceste condiții sunt îndeplinite, instanța va pronunța o hotărâre de desfacere a căsătoriei, care este definitivă în ceea ce privește divorțul, fiind incidente dispozițiile art. 930 alin. (2)-(4) NCPC[1].

Consimțământul soțului pârât la desfacerea căsătoriei prin acord comun poate fi exprimat *oricând* în cursul procesului de divorț, în fața primei instanțe sau chiar direct în calea de atac a apelului (atunci când în primă instanță se respinge acțiunea reclamantului care nu propune probe și în lipsa pârâtului al cărui acord la desfacerea căsătoriei nu există), *până la momentul închiderii dezbaterilor* și trebuie urmat obligatoriu și de acordul soțului reclamant; altfel, acceptarea motivelor de divorț de către soțul pârât nu va produce efectele prevăzute de art. 931, ci va determina soluționarea cauzei în condițiile art. 933 NCPC relative la *divorțul din culpă*.

În doctrină s-a precizat că, atunci când cererea se formulează de un soț împotriva celuilalt soț, care acceptă desfacerea căsătoriei prin acord comun, motivele de divorț – deși sunt indicate în cuprinsul cererii de divorț – rămân la stadiul unor simple afirmații, temeinicia lor nefiind cercetată de instanța de judecată[2].

În concluzie, ori de câte ori soțul pârât este de acord cu cererea soțului reclamant privind desfacerea căsătoriei, indiferent de temeiul invocat de acesta, instanța va putea desface căsătoria *prin acordul soților*, în baza art. 930 NCPC coroborat cu art. 373 lit. a) NCC, chiar dacă este vorba de un divorț consensual *perfect* sau *imperfect*.

Secțiunea a 2-a. Divorțul din motive de sănătate

Art. 932. Condiții. Când divorțul este cerut pentru că starea sănătății unuia dintre soți face imposibilă continuarea căsătoriei, instanța va administra probe privind existența bolii şi starea sănătății soțului bolnav şi va pronunța divorțul, potrivit Codului civil, fără a face mențiune despre culpa pentru desfacerea căsătoriei.

COMENTARIU

Divorțul poate fi pronunțat, potrivit art. 932 NCPC coroborat cu art. 373 lit. d) NCC, și la cererea unui soț, atunci când starea sa de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei.

În doctrina recentă s-au exprimat două opinii relative la calitatea procesuală activă într-o astfel de cerere. Într-o primă opinie, s-a precizat că, dacă avem în vedere faptul că art. 932 NCPC nu face distincția, cererea de divorț poate fi introdusă de oricare dintre soți, adică atât de cel care invocă starea de sănătate a celuilalt soț, cât și de cel care se află într-o stare de sănătate care face imposibilă continuarea căsătoriei[3].

Într-o altă opinie[4], s-a arătat că divorțul pe motiv de boală poate fi solicitat *numai de soțul bolnav*, nu și de celălalt soț, așa cum rezultă expres din dispozițiile art. 373 lit. d) și art. 379 alin. (2) NCC.

---

[1] *Ibidem*.

[2] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 514.

[3] *C.C. Dinu*, op. cit., p. 450.

[4] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 548-549.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ceea ce ne privește, împărtășim a doua opinie, motivat de faptul că acest caz special de desfacere a căsătoriei este prevăzut expres de legea substanțială, ca *situație premisă* [art. 373 lit. d) NCC], iar norma procedurală a art. 932 NCPC reglementează doar obligativitatea administrării de probe pentru dovedirea acestei situații premisă și caracterul hotărârii care se va pronunța, în cazul în care cererea se admite. Mai mult, chiar norma art. 932 NCPC trimite expres la Codul civil, ceea ce constituie un argument în plus că doar în situația prevăzută de dreptul material (aceea în care soțul bolnav are calitatea de reclamant) sunt aplicabile dispozițiile acesteia.

Pe de altă parte, credem că această formă de divorț a fost prevăzută doar la îndemâna soțului bolnav, care realizează că nu mai poate continua căsătoria din cauza stării sale de boală, în timp ce celălalt soț, dacă dorește desfacerea căsătoriei, are deschisă acțiunea de divorț de orice tip, inclusiv divorțul din culpa celuilalt soț.

Într-o astfel de situație, când cererea de divorț se întemeiază pe starea de boală a reclamantului [potrivit art. 373 lit. d) NCC] care împiedică desfășurarea normală a vieții de familie, instanța are obligația de a administra probe cu privire la existența bolii și starea sănătății soțului bolnav. În lipsa unei precizări exprese, *pot fi administrate orice probe* (înscrisuri – acte medicale care constată a boala și/sau starea de sănătate –, martori, interogatoriu, expertiză medicală). Numai în cazul în care din probele administrate rezultă cumulativ starea de boală și imposibilitatea desfășurării vieții de familie, instanța va putea dispune desfacerea căsătoriei pe acest temei, pronunțând o hotărâre de divorț prin care nu stabilește vreo culpă în desfacerea căsătoriei.

Ori de câte ori condițiile cumulative ale textului coroborate cu prevederile art. 373 lit. d) NCC nu sunt îndeplinite (fie divorțul se solicită de soțul sănătos, fie din probe nu rezultă că soțul care solicită desfacerea căsătoriei suferă de o boală sau boala de care suferă nu face imposibilă desfășurarea vieții de familie), cererea de divorț întemeiată pe starea sănătății urmează a fi *respinsă ca neîntemeiată*, părțile având posibilitatea să solicite divorțul pe alt temei[1].

Dacă reclamantul alege acest tip de divorț și motivul relativ la starea de sănătate este probat, *cererea de divorț va fi motivată numai pe aspectul stării de sănătate a soțului reclamant*, stare care ar face imposibilă continuarea căsătoriei, fără a se face mențiune asupra unei eventuale culpe.

Capitolul III. Divorțul din culpa soților

Art. 933. Culpa în destrămarea căsătoriei. (1) Instanța va pronunța divorțul din culpa soțului pârât atunci când, din cauza unor motive temeinice, imputabile acestuia, raporturile dintre soți sunt grav vătămate şi continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.

(2) Instanța poate să pronunțe divorțul din culpa ambilor soți, chiar atunci când numai unul dintre ei a făcut cerere, dacă din dovezile administrate reiese că amândoi sunt vinovați de destrămarea căsătoriei.

(3) Dacă pârâtul nu a formulat cerere reconvențională, iar din dovezile administrate rezultă că numai reclamantul este culpabil de destrămarea căsătoriei, cererea acestuia va fi respinsă ca neîntemeiată, cu excepția cazului în care sunt

---

[1] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

îndeplinite condițiile prevăzute la art. 934 privind pronunțarea divorțului din culpa exclusivă a reclamantului.

COMENTARIU

1. Condiții. Conform normei analizate, coroborată cu prevederile art. 373 lit. b) și c) NCC, divorțul din culpă poate fi dispus *la cererea unuia dintre soți* în următoarele situații:

a) atunci când raporturile dintre soți sunt grav vătămate, iar căsătoria nu mai poate continua, din cauza unor motive temeinice;

b) atunci când soții sunt separați în fapt de cel puțin 2 ani.

În primul rând, precizăm că dispozițiile art. 375-378 NCC care reglementează posibilitatea divorțului pe cale administrativă sau notarială nu sunt aplicabile în cazul divorțului din culpă, acesta fiind o modalitate de desfacere a căsătoriei *exclusiv pe cale judiciară*.

Așa cum s-a subliniat în doctrina recentă, divorțul la cererea unuia dintre soți întemeiat pe culpa în desfacerea căsătoriei constituie o soluție care se va utiliza practic mai frecvent atunci când o căsătorie nu poate fi desfăcută prin celelalte modalități, cum ar fi în situația în care unul dintre soți este dispărut sau refuză să consimtă la desfacerea căsătoriei. Desigur, calea desfacerii căsătoriei din culpă poate fi utilizată și atunci când un soț, convins că celălalt soț poartă întreaga vină pentru destrămarea relațiilor de căsătorie, dorește să obțină satisfacție morală prin recunoașterea oficială a responsabilității pentru degradarea relațiilor dintre soți[1].

Practic, ori de câte ori relațiile sunt extrem de tensionate între soți și aceștia nu pot ajunge la un acord, unul dintre ei va declanșa procesul de divorț, solicitând constatarea culpei exclusive a soțului pârât, ceea ce, desigur, nu îl împiedică pe acesta din urmă să formuleze, la rândul său, o cerere reconvențională prin care cere instanței să constate culpa exclusivă a soțului reclamant în desfacerea căsătoriei, situație în care soluția instanței se va întemeia exclusiv pe situația de fapt care va rezulta din probele administrate [aceasta numai dacă nu survine, totuși, stingerea procesului printr-o altă modalitate (împăcare, divorț consensual)].

Pentru a se pronunța divorțul din culpă atunci când se relevă *vătămarea relațiilor dintre soți*, este necesar a se dovedi:

a) existența unor motive temeinice care justifică destrămarea relațiilor conjugale;

b) faptul că existența acestor motive face ca relațiile dintre soți să fie grav vătămate;

c) datorită acestor motive continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.

Potrivit art. 933 alin. (2) NCPC, instanța învestită cu soluționarea cererii de desfacere a căsătoriei poate pronunța divorțul și *din culpa ambilor soți*, chiar dacă nu există cerere reconvențională, atunci când din probele administrate în cauză rezultă vinovăția ambilor soți la destrămarea căsătoriei. Cu toate acestea, atunci când nu există cerere reconvențională, iar din probele administrate în cauză rezultă exclusiv culpa soțului reclamant în destrămarea căsătoriei, iar nu și a soțului pârât, dacă nu sunt îndeplinite nici condițiile art. 934 NCPC (privind separarea în fapt a soților mai mare de 2 ani), instanța trebuie să respingă cererea de divorț ca *neîntemeiată*. Dacă sunt îndeplinite condițiile art. 934, divorțul se va putea pronunța în acord cu aceste dispoziții.

2. Soluții. În privința cererii de divorț întemeiate pe culpa unuia dintre soți, instanța poate adopta următoarele soluții:

---

[1] *G.C. Frențiu*, op. cit., p. 531.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a) *respinge ca nesusținută* cererea de divorț, când reclamantul lipsește nejustificat și se prezintă doar pârâtul ori acesta din urmă nu se prezintă, dar solicită judecarea cauzei în lipsă;

b) *admite cererea și dispune desfacerea căsătoriei din vina exclusivă a pârâtului*, dacă din probe rezultă numai vina acestuia în destrămarea relațiilor de căsătorie (cu precizarea că admiterea cererii este condiționată de existența unor motive temeinice care fac ca raporturile dintre soți să fie grav vătămate și continuarea căsătoriei să nu mai fie posibilă, iar cauzele destrămării relațiilor de căsătorie să fie imputabile exclusiv pârâtului);

c) *admite cererea și dispune desfacerea căsătoriei din vina exclusivă a reclamantului*; în această ipoteză, conform dispozițiilor art. 379 alin. (1) teza finală NCC, care fac trimitere la art. 388 NCC, soțul inocent poate solicita soțului vinovat despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin desfacerea căsătoriei;

d) *admite cererea și dispune desfacerea căsătoriei din vina ambilor soți*, dacă din probe rezultă atât culpa reclamantului, cât și a pârâtului în destrămarea relațiilor de căsătorie, așa cum dispune, de altfel, și alineatul secund al art. 933 NCPC;

e) *anulează acțiunea de divorț ca netimbrată sau insuficient timbrată*, în cazul neachitării sau achitării parțiale a taxei judiciare de timbru stabilite în sarcina titularului cererii de divorț; acțiunea de divorț este supusă plății unei taxe judiciare de timbru fixe în cuantum de 39 lei, conform art. 7 lit. a) din Legea nr. 146/1997, în cazul în care cererea se întemeiază pe dispozițiile art. 373 lit. a), b), c) NCC (divorțul prin acordul soților și la cererea soților), respectiv în cuantum de 8 lei, potrivit art. 7 lit. b) din Legea nr. 146/1997, în ipoteza în care cererea de divorț se întemeiază pe dispozițiile art. 373 lit. d) NCC (divorțul solicitat de unul dintre soți atunci când starea sănătății sale face imposibilă continuarea căsătoriei), precum și dacă reclamantul nu realizează venituri sau acestea sunt inferioare salariului minim brut pe țară;

f) *ia act de renunțarea la judecata cererii de divorț*, atunci când reclamantul renunță la judecată și pârâtul nu formulează cerere reconvențională sau, deși a formulat o asemenea cerere, renunță la judecata ei;

g) *închide dosarul de divorț*, în cazul în care soții se împacă anterior rămânerii definitive a hotărârii de divorț (deci pe parcursul judecării acțiunii de divorț) ori în cazul decesului pârâtului sau al reclamantului, a cărui acțiune nu este continuată de moștenitori, deces survenit anterior rămânerii definitive a hotărârii de divorț[1].

Art. 934. Divorțul pentru separarea în fapt îndelungată. (1) Când soții sunt separați în fapt de cel puțin 2 ani, oricare dintre ei va putea cere divorțul, asumându-şi responsabilitatea pentru eşecul căsătoriei. În acest caz, instanța va verifica existența şi durata despărțirii în fapt şi va pronunța divorțul din culpa exclusivă a reclamantului.

(2) Dacă soțul pârât se declară de acord cu divorțul, se vor aplica în mod corespunzător dispozițiile art. 930.

COMENTARIU

Prin excepție de la regula desfacerii căsătoriei din culpa reclamantului numai în ipoteza în care pârâtul a formulat cerere reconvențională, art. 934 (reluând fostul art. 617^1 CPC 1865, introdus prin Legea nr. 71/2011) permite divorțul din culpa reclamantului în

[1] *Idem*, p. 533-534.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cazul în care soții sunt despărțiți în fapt de cel puțin 2 ani. În această situație, instanța verifică existența și durata separației în fapt și pronunță divorțul din culpa exclusivă a reclamantului, dacă despărțirea în fapt are o durată de minim 2 ani, considerându-se că cel care cere divorțul își asumă responsabilitatea pentru eșecul căsătoriei.

Divorțul în temeiul acestei prevederi legale este condiționat de existența unei *separări efective în fapt a soților*, indiferent de motivele care au justificat despărțirea, și de durata separării în fapt, care trebuie să fie de *minim 2 ani*.

Cu alte cuvinte, pentru a se pronunța divorțul din culpă datorită separării în fapt a soților, sunt necesare anumite condiții, respectiv:

a) soții să nu mai locuiască împreună;

b) durata separării în fapt a soților să fie de minim 2 ani anterior formulării cererii de divorț; nu interesează împrejurările în care a avut loc separarea faptică a soților, cauzele care au dus în final la aceasta, ci au relevanță doar existența sa și durata în timp;

c) să existe voința soților de a pune capăt comunității de viață. Prin urmare, nu este suficientă separarea materială, ci aceasta trebuie dublată de elementul psihologic, respectiv de voința soților de a renunța la comunitatea de viață. Aceasta, întrucât nu orice separare materială poate duce la concluzia intervenirii unei rupturi conjugale. Spre exemplu, pot exista situații obiective în care soții nu pot locui împreună, cum ar fi: prestarea muncii de un soț în altă localitate sau altă țară, executarea de unul dintre soți a unei pedepse privative de libertate, spitalizarea unuia dintre soți ori internarea lui într-un sanatoriu sau într-un centru de refacere a sănătății, efectuarea unui stagiu de perfecționare profesională, a unui masterat sau doctorat în altă țară etc.

În cazul în care, după o separare în fapt, soții se împacă și își reiau viața de familie, corect s-a apreciat că împăcarea are efect întreruptiv, astfel că, în ipoteza unei noi separări ulterioare, începe să curgă un nou termen de 2 ani, durata separării anterioare nefiind luată în calcul[1].

În ceea ce privește regulile de judecată în cazul divorțului pentru separarea îndelungată în fapt, instanța va verifica existența și durata despărțirii (fiind vorba despre probarea unor situații de fapt, se va putea utiliza orice mijloc de probă, inclusiv martori și prezumții). Dacă susținerile din cererea de chemare în judecată se verifică, divorțul va fi pronunțat din culpa exclusivă a reclamantului, fiind vorba de o *excepție de la principiul nemo auditur propriam turpitudinem allegans*.

Dacă această procedură a fost declanșată de către reclamant, iar soțul pârât va fi de acord cu desfacerea căsătoriei, se va aplica procedura de la divorțul prin consimțământul părților, sens în care se va emite o hotărâre judecătorească potrivit cu procedura de la art. 930 NCPC.

---

[1] *E. Florian*, op. cit., p. 81.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul II. Procedura punerii sub interdicţie judecătorească

COMENTARIU

1. Natura juridică și condițiile punerii sub interdicție. Interdicția judecătorească este acea măsură de ocrotire care *poate fi dispusă numai de către instanța judecătorească* atunci când persoana fizică este lipsită de discernământul necesar îngrijirii intereselor sale din cauza alienației sau debilității mintale și constă în lipsirea de capacitate de exercițiu și instituirea tutelei[1]. Conținutul alienației și debilității mintale este stabilit de către medicul specialist psihiatru[2].

Punerea sub interdicție constituie o *măsură de excepție*, condițiile de fond ale sale fiind de strictă interpretare și aplicare. De altfel, pentru a se putea iniția procedura punerii sub interdicție, dispozițiile art. 164 alin. (1) NCC *condiționează expres ca imposibilitatea persoanei fizice de a se îngriji de interesele sale să fie cauzată de alienația sau debilitatea sa mintală*, *per a contrario*, nu este admisibilă o astfel de procedură atunci când imposibilitatea se datorează vârstei înaintate, unei dizabilități fizice etc., care nu provoacă lipsa de discernământ[3]. Anterior reglementării Codului civil, doctrina[4] a subliniat că „nu s-ar putea dispune punerea sub interdicție în cazul în care o persoană nu este în măsură să se îngrijească de interesele sale, dar din alte motive decât lipsa discernământului (precum: vârsta înaintată, infirmități fizice, boală etc.), și nici atunci când lipsa discernământului se datorează altor cauze, iar nu alienației sau debilității mintale", iar jurisprudența conturase deja acest punct de vedere[5].

Așadar, pentru ca o persoană fizică să poată fi pusă sub interdicție, *trebuie întrunite cumulativ trei condiții de fond* [deduse din art. 164 alin. (1) NCC]:

a) lipsa de discernământ a persoanei care urmează a fi pusă sub interdicție;

b) lipsa de discernământ să fie cauzată de alienația ori debilitatea mintală;

c) persoana să nu se poată îngriji singură de interesele sale, din cauza lipsei de discernământ.

Chiar dacă produce unele efecte colaterale specifice sancțiunilor – cum ar fi încetarea exercițiului dreptului de a alege și de a fi ales –, punerea sub interdicție *nu trebuie privită ca o sancțiune* a celui pus sub interdicție, ci ca o *măsură de protejare* a acestei persoane împotriva abuzurilor terților, cât și împotriva propriei nepriceperi sau nesocotințe[6]. Pe

---

[1] *G. Boroi*, Drept civil. Partea generală. Persoanele, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 425.

[2] *O. Ungureanu, C. Munteanu*, Drept civil. Persoanele – în reglementarea noului Cod civil, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 264; I.C.C.J., s. civ., dec. nr. 1592/2004, în *E. Roșu, D.A.T. Rădulescu*, Dreptul familiei. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 347, citată de *M. Păpureanu*, în Noul Cod civil comentat și adnotat. Vol. I. Art. 1-952, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 190.

[3] I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 3653/2004 și dec. nr. 2196/2004, www.scj.ro. În același sens, Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 459/1957, în Lege 4, *apud M. Păpureanu*, op. cit., p. 190.

[4] *G. Boroi*, op. cit., p. 426.

[5] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 691/1978, în C.D. 1978, p. 189.

[6] Punerea sub interdicție este o măsură de ocrotire a persoanei fizice aflate în dificultate, ca urmare a deteriorării stării sale de sănătate, și se instituie numai în folosul acelei persoane (C.A. Craiova, s. min. și fam., dec. nr. 43/2006, portal.just.ro, *apud M. Păpureanu*, op. cit., p. 190).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de altă parte, punerea sub interdicție este și o *măsură de ocrotire a terților* care, în necunoștință de cauză cu privire la sănătatea mintală a celui cu care contractează, încheie acte juridice cu persoane ce sunt lipsite de discernământ din cauza alienației sau debilității mintale. Or, ulterior încheierii, aceste acte pot fi anulate tocmai la cererea celui lipsit de discernământ; iar anularea, datorită efectelor sale retroactive, poate vătăma interesele celui care, cu bună-credință, a contractat cu un alienat ori debil mintal[1].

Punerea sub interdicție este condiționată de existența unei *stări de tulburare mintală cu caracter general și permanent*, iar constatarea alienației mintale ori a debilității mintale a persoanei trebuie să rezulte dintr-un act medical. Prin urmare, în cauzele de acest gen este obligatoriu a se solicita părerea unei comisii de medici specialiști, care urmează a se pronunța cu privire la faptul dacă persoana a cărei punere sub interdicție se cere suferă de alienație mintală sau de debilitate mintală și dacă din cauza bolii nu are capacitatea de a se îngriji de interesele sale sau de ași administra bunurile[2]. Nu este suficient însă un certificat medical eliberat anterior introducerii cererii de punere sub interdicție[3].

Punerea sub interdicție se poate dispune, pe cale judecătorească, numai împotriva persoanelor fizice care nu au discernământul pentru a se îngriji de interesele lor. În situația în care discernământul persoanei este doar diminuat, dar nu abolit, nu se justifică punerea sub interdicție a acesteia[4].

Întrucât capacitatea de folosință este premisa, necesară și obligatorie, a capacității de exercițiu, *mutatis mutandis*, persoana fizică nu poate avea capacitate de exercițiu fără a avea, în prealabil, capacitate de folosință. Cum prin dispariția fizică bolnavul a încetat de a mai avea capacitate de folosință și, totodată, capacitate de exercițiu, acțiunea în declararea interdicției judecătorești pentru acest considerent trebuie respinsă[5]. De asemenea, atunci când printr-o hotărâre definitivă s-a dispus punerea sub interdicție a persoanei, dar anterior dezbaterii căii de atac aceasta a decedat, acțiunea a rămas lipsită de obiect, astfel încât menținerea hotărârii de punere sub interdicție nu mai are temei legal[6].

2. Delimitarea de alte proceduri. În literatura de specialitate[7] s-a arătat că nu trebuie confundată procedura punerii sub interdicție judecătorească cu *tratamentul medical sau internarea voluntară/nevoluntară*, prin internarea într-o unitate de psihiatrie a persoanei cu tulburări psihice, conform procedurii prevăzute de Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată. Astfel, s-au conturat principalele deosebiri: punerea sub interdicție se dispune numai de către instanța judecătorească, pe când tratamentul medical se dispune, pe cale administrativă, de către o autoritate medicală, iar împotriva măsurii dispuse pe cale administrativă se poate face plângere la instanța judecătorească; cel pus sub interdicție devine lipsit de

---

[1] *I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu*, Introducere în dreptul civil, ed. a 2-a, Ed. Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2008, p. 150-151.

[2] C.S.J., s. civ., dec. nr. 2880/2000, în *D. Tițian, A. Constantin, M. Cîrstea*, Codul familiei adnotat, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 411, citată de *M. Păpureanu*, op. cit., p. 190.

[3] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 721/1956, *apud G. Boroi*, op. cit., p. 427, nota 1, *ibidem*.

[4] C.A. Cluj, dec. civ. nr. 232/2003, în B.J. 2003, p. 217, citată de *M. Păpureanu*, op. cit., p. 190.

[5] I.C.C.J., s. civ., dec. nr. 3524/2004, în *E. Roșu, D.A.T. Rădulescu*, op. cit., p. 342, citată de *M. Păpureanu*, op. cit., p. 191.

[6] I.C.C.J., s. civ., dec. civ. nr. 1225/2004, în *E. Roșu, D.A.T. Rădulescu*, op. cit., p. 344, *ibidem*.

[7] *G. Boroi*, op. cit., p. 425-426; *Gh. Beleiu*, Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil, ed. a 6-a, revăzută și adăugită de *M. Nicolae* și *P. Trușcă*, Ed. Șansa, București, 1999, p. 342-343.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

capacitate civilă de exercițiu, în timp ce tratamentul medical nu are niciun efect asupra capacității civile de exercițiu a celui în cauză. Această necesitate de a distinge între procedura referitoare la asistența persoanelor cu tulburări psihice grave și procedura punerii sub interdicție a fost subliniată și în jurisprudență[1]. Oricum, întrucât sunt două proceduri distincte, rezultă că poate fi supusă la tratamentul medical și o persoană pusă sub interdicție judecătorească[2].

În același timp, prezintă utilitate practică și teoretică delimitarea dintre punerea sub interdicție și diferitele *îngrădiri ale capacității civile de folosință* a persoanei fizice, sub un dublu aspect:

a) aceste incapacități speciale de folosință se răsfrâng inevitabil și asupra capacității civile de exercițiu a persoanei fizice, pe când interdicția judecătorească produce efecte exclusiv în privința capacității civile de exercițiu a persoanei fizice, neavând vreun efect asupra capacității civile de folosință;

b) incapacitățile speciale de folosință operează, de regulă, *ope legis* (direct în temeiul legii), în timp ce punerea sub interdicție implică obligatoriu pronunțarea unei hotărâri judecătorești, având un *caracter exclusiv judiciar*[3].

Art. 935. Instanța competentă. Cererea de punere sub interdicție judecătorească a unei persoane se soluționează de instanța de tutelă în a cărei circumscripție aceasta își are domiciliul.

COMENTARIU

Textul art. 935 constituie o *normă (specială) de competență teritorială absolută* instituită în materia punerii sub interdicție, mai exact o normă de ordine publică, dacă avem în vedere că privește *capacitatea* persoanei fizice. Astfel, competența de soluționare a cererii de punere sub interdicție a unei persoane aparține numai instanței de tutelă în a cărei circumscripție aceasta își are domiciliul acea persoană. Rațiunea normei este firească, dacă avem în vedere faptul că la domiciliul persoanei se găsesc cele mai multe date, informații și probe în legătură cu aceasta.

De altfel, textul art. 935 se află în corelație directă cu dispozițiile art. 114 alin. (1) NCPC, potrivit cărora, dacă legea nu prevede altfel, cererile referitoare la ocrotirea persoanei fizice date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie vor fi soluționate de instanța în a cărei circumscripție teritorială domiciliază sau își are reședința persoana ocrotită.

Instanța de tutelă la care se referă textul art. 935 este *judecătoria* în a cărei rază teritorială domiciliază sau își are reședința persoana a cărei punere sub interdicție se cere.

Art. 936. Conținutul cererii. Cererea de punere sub interdicție judecătorească a unei persoane va cuprinde, pe lângă elementele prevăzute la art. 194, faptele din care rezultă alienația mintală sau debilitatea mintală a acesteia, precum şi dovezile propuse.

---

[1] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 900/1966, în J.N. nr. 12/1966, p. 158.

[2] A se vedea și *G. Boroi*, op. cit., p. 425, nota 3.

[3] *Idem*, p. 426.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Cererea de punere sub interdicție trebuie să cuprindă, pe lângă elementele prevăzute la art. 194 NCPC (care reglementează cererea de chemare în judecată) și faptele din care rezultă alienația mintală sau debilitatea mintală a persoanei în cauză, precum și dovezile propuse. Textul nu face altceva decât să impună imperativ ca, pe lângă elementele clasice ale oricărui act procedural de sesizare a instanței, cererea de punere sub interdicție să cuprindă și *elemente speciale obligatorii*: descrierea faptelor (dar, fără a se suprapune cu elementele de probațiune, ar putea fi incluse aici și trimiterile descriptive la constatările și dovezile medicale) din care să rezulte alienația mintală sau debilitatea mintală a persoanei vizate.

În ceea ce privește elementele propriu-zise ale cererii de punere sub interdicție, potrivit art. 194 NCPC, și aici se impun unele sublinieri. Astfel, se vor indica mai întâi datele instituției sau persoanei care sesizează instanța de tutelă și care poate fi oricare dintre următoarele (potrivit art. 165 raportat la art. 111 NCC):

a) *persoanele apropiate* celui care urmează a fi pus sub interdicție, precum și administratorii și locatarii casei în care locuiește acesta;

b) *serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor*, cu prilejul înregistrării morții unei persoane, precum și *notarul public*, cu prilejul deschiderii unei proceduri succesorale;

c) *instanțele judecătorești*, cu prilejul condamnării la pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești;

d) *organele administrației publice locale, instituțiile de ocrotire*, precum și *orice altă persoană*.

La aceste categorii de persoane se adaugă și reprezentantul Ministerului Public (*procurorul*), căruia legea îi recunoaște o legitimare activă specială, cu caracter general, potrivit art. 92 NCPC, iar din interpretarea art. 937 alin. (1) teza a II-a rezultă explicit că cererea de punere sub interdicție poate fi formulată direct de către acesta.

Ca atare, se observă că sfera persoanelor cărora legea le recunoaște legitimarea procesuală activă este foarte largă. Însă această *legitimare activă este limitată* la posibilitatea declanșării procedurii, întrucât cel care o face nu pretinde un drept și nici un interes propriu, rezultatul procesului nerăsfrângându-se asupra sa, ci acționează pentru binele general, pentru un interes public, mai exact pentru ocrotirea unei persoane care nu este capabilă să aibă singură grijă de sine.

În literatura de specialitate[1] s-a subliniat că „punerea sub interdicție poate fi cerută de oricine are interes, inclusiv de cel ce urmează a fi pus sub interdicție, de autoritatea tutelară, de procuror sau chiar instanța judecătorească poate declara, din oficiu, procedura punerii sub interdicție".

În practică s-a decis că cererea prin care pârâtul, față de care s-a solicitat punerea sub interdicție, solicită, la rândul lui, punerea sub interdicție a reclamantului, aceasta nu îndeplinește condițiile unei cereri reconvenționale, nefiind parcursă procedura prealabilă prevăzută de lege[2].

Art. 937. Măsuri prealabile. (1) După primirea cererii, președintele instanței va dispune să se comunice celui a cărui punere sub interdicție judecătorească

[1] *G. Boroi*, op. cit., p. 426.

[2] C.S.J., s. civ., dec. nr. 1098/2002, www.scj.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a fost cerută copii de pe cerere şi de pe înscrisurile anexate. Aceeaşi comunicare se va face şi procurorului, atunci când cererea nu a fost introdusă de acesta.

(2) Procurorul, direct sau prin organele poliției, va efectua cercetările necesare, va lua avizul unei comisii de medici specialişti, iar dacă cel a cărui punere sub interdicție judecătorească este cerută se găseşte internat într-o unitate sanitară, va lua şi avizul acesteia.

(3) Dacă este cazul, preşedintele dispune şi numirea unui curator în condițiile prevăzute de Codul civil. Numirea curatorului este obligatorie în vederea reprezentării în instanță a celui a cărui punere sub interdicție judecătorească este cerută, în cazul în care starea sănătății lui împiedică prezentarea sa personală.

COMENTARIU

Înainte de a se derula procedura contencioasă propriu-zisă, trebuie dispuse o serie de măsuri prealabile cu scopul de a cerceta veridicitatea susținerilor din cererea de punere sub interdicție, având în vedere gravitatea măsurii care se solicită, respectiv ridicarea capacității de exercițiu a persoanei. Practic, în această primă fază, ne aflăm într-o *procedură necontencioasă judiciară*, sub supravegherea instanței de judecată și a procurorului, urmată în mod obligatoriu de *faza contencioasă*, indiferent de rezultatul pozitiv sau negativ al verificărilor asupra stării de alienație sau debilitate mintală a persoanei supuse verificării medicale, deoarece legiuitorul nu distinge, or, *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*. Astfel, instanța judecătorească este singura în măsură să decidă dacă va ridica sau nu capacitatea civilă de exercițiu a persoanei și numai în urma unei proceduri contencioase, în care se respectă toate garanțiile dreptului la un proces echitabil.

În doctrină[1] s-a arătat, de asemenea, că procedura punerii sub interdicție parcurge două faze: una *necontradictorie* (cererea este comunicată persoanei vizate și procurorului, se fac cercetările necesare, se ia avizul unei comisii de medici specialiști, se dispune numirea unui curator special[2] sau, atunci când este cazul, internarea provizorie a persoanei într-o unitate sanitară specializată) și una *contradictorie*, desfășurată după regulile de drept comun în materie civilă, cu unele particularități: ascultarea obligatorie a celui a cărui punere sub interdicție se solicită, participarea obligatorie a procurorului.

În cadrul primei faze, cea dintâi măsură prealabilă luată este *comunicarea către persoana vizată de procedură și către procuror* (mai exact către parchetul de pe lângă judecătoria competentă teritorial să soluționeze cererea) *a cererii de punere sub interdicție și a înscrisurilor care o însoțesc*. Numai în ipoteza în care solicitarea punerii sub interdicție provine chiar de la procuror, nu se va mai face comunicarea și către acesta.

Procurorul are un rol important în această procedură, deoarece va face *verificările necesare* în privința persoanei a cărei punere sub interdicție se cere, în mod nemijlocit sau prin organele de poliție. Între activitățile obligatorii pe care acesta trebuie să le întreprindă, legea stipulează expres luarea *avizului unei comisii de medici specialiști*; în plus, când persoana a cărei punere sub interdicție se cere este internată într-o unitate sanitară

---

[1] *G. Boroi*, op. cit., p. 426; *M. Păpureanu*, op. cit., p. 193.

[2] Conținutul ocrotirii interzisului privește latura personală și latura patrimonială. Aceasta din urmă privește, pe de o parte, reprezentarea interzisului în actele juridice civile și, pe de altă parte, administrarea bunurilor acestuia (I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 7765/2006, www.scj.ro).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

la data sesizării instanței sau la data efectuării cercetărilor de către procuror, legea prevede necesitatea *avizului medical (suplimentar)* din partea acelei unități.

În ceea ce privește *necesitatea numirii unui curator pe durata procedurii*, dispozițiile art. 937 alin. (3) stabilesc atât regula, cât și excepția. *Regula* este aceea că numirea curatorului special este *facultativă*, fiind lăsată la aprecierea instanței de tutelă, în timp ce *excepția* privește strict ipoteza în care starea sănătății persoanei a cărei punere sub interdicție se cere nu face posibilă prezentarea sa personală, astfel că numirea curatorului special devine în mod imperativ obligatorie, în vederea reprezentării acesteia în cadrul procedurii. Curatorului special i se aplică dispozițiile privitoare la drepturile și obligațiile stabilite de lege în sarcina tutorelui (art. 186 NCC), iar numirea sa se face în condițiile art. 167 NCC, tot de către instanța de tutelă (aceeași instanță care soluționează și cererea de punere sub interdicție).

Competența de soluționare a cererii formulate de partea interesată pentru *numirea unui curator special* revine instanței pe rolul căreia se află cauza[1].

Art. 938. Internarea provizorie. Dacă, potrivit avizului comisiei de medici specialişti şi, când este cazul, al unității sanitare prevăzute la art. 937 alin. (2), este necesară observarea mai îndelungată a stării mintale a celui a cărui punere sub interdicție judecătorească este cerută şi observarea nu se poate face în alt mod, instanța, solicitând şi concluziile procurorului, va putea dispune internarea provizorie, pe cel mult 6 săptămâni, într-o unitate sanitară de specialitate.

COMENTARIU

Măsura internării provizorii a persoanei a cărei punere sub interdicție este cerută se poate dispune pentru un interval *maxim 6 săptămâni* dacă – în urma avizului comisiei de medici specialişti și, când este cazul, al unității sanitare prevăzute la art. 937 alin. (2), la care aceasta se găsește internată – *este necesară observarea mai îndelungată a stării mintale* a acesteia.

Condiția esențială este ca observarea stării mintale a persoanei în cauză *să nu se poată face în alt mod* decât prin internarea provizorie, fapt stabilit exclusiv de către medici specialişti. Însă cea care dispune o astfel de măsură restrictivă în privința persoanei vizate este *exclusiv instanța de tutelă*, care va analiza şi concluziile obligatorii ale procurorului cu privire la această măsură. Oricum, trebuie reținut că măsura internării provizorii, deşi indicată de medici specialişti, nu este obligatorie, ci *facultativă*, de la caz la caz, instanța de tutelă nefiind obligată să o dispună.

Art. 939. Judecata. (1) După primirea actelor prevăzute la art. 937, se va fixa termenul pentru judecarea cererii, dispunându-se citarea părților.

(2) La termenul de judecată, instanța este obligată să îl asculte pe cel a cărui punere sub interdicție judecătorească este cerută, punându-i şi întrebări pentru a constata starea sa mintală. Dacă cel a cărui punere sub interdicție judecătorească este cerută nu este în stare să se înfățişeze în instanță, el va fi ascultat la locul unde se găseşte.

(3) Judecarea se va face cu participarea procurorului.

[1] I.C.C.J., S.U., dec. nr. XXXVII/2007.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Judecata cererii de punere sub interdicție se face după regulile de drept comun din materia procedurii contencioase, cu citarea părților. Dat fiind specificul procedurii, nu sunt necesare alte termene sau proceduri intermediare de tipul celor la care se referă dispozițiile art. 201 NCPC. *De lege lata*, din interpretarea dispozițiilor art. 208 alin. (1) NCPC ar rezulta că întâmpinarea este obligatorie, întrucât legiuitorul nu indică expres contrariul în materia punerii sub interdicție. *De lege ferenda* însă, poate că s-ar impune adăugarea unei norme care să stipuleze că, în această materie, întâmpinarea nu este obligatorie. Dincolo de aspectele teoretice ale problemei, dorim să precizăm că formularea unei întâmpinări nu este exclusă, fiind necesar să recunoaștem această posibilitate mai ales în acele situații în care persoana a cărei interdicție se cere are, în realitate, discernământul necesar și contestă măsura de ocrotire ori, după caz, arată că a avut doar temporar o lipsă de discernământ determinată de o anumită boală sau de administrarea unei anumite medicații, stare care a încetat, etc.

Ca o particularitate, constituirea completului de judecată se face *obligatoriu cu procuror*, participarea sa fiind expres prevăzută de alineatul final al art. 939, astfel încât lipsa lui nu ar putea fi acoperită în niciun mod. În scopul corectei constituiri a completului de judecată, judecătorul cauzei va dispune și citarea Ministerului Public.

Ascultarea persoanei a cărei punere sub interdicție se cere este obligatorie și vizează constatarea nemijlocită a stării mintale a acesteia de către instanța judecătorească, sens în care judecătorul cauzei se va orienta la formularea unor întrebări de natură a-l lămuri asupra persoanei respective și, în special, asupra capacității sau incapacității de înțelegere a acesteia. Ascultarea la care se referă art. 939 alin. (2) nu se confundă cu interogatoriul din oficiu al persoanei, chiar dacă există asemănări între cele două mijloace de probă.

Atunci când persoana a cărei punere sub interdicție se cere este internată sau, din alte motive, nu se poate deplasa în sala de judecată, se va deplasa completul de judecată (președinte, procuror, grefier) la locul unde aceasta se găsește, în scopul ascultării sale nemijlocite, potrivit art. 939 NCPC, ipoteză în care opinăm că grefierul va întocmi și un proces-verbal, la solicitarea instanței, în care va relata despre această situație, iar apoi va consemna întrebările și răspunsurile[1].

În practica judecătorească[2] s-a relevat că pot exista situații în care o persoană a cărei punere sub interdicție se solicită să se sustragă în diferite moduri de la ascultarea ei în fața instanței și din această cauză să nu poată fi audiată, dar starea sănătății sale să impună luarea măsurii de protecție a punerii sub interdicție. În astfel de situații, trebuie considerat că instanța, constatând imposibilitatea de audiere a bolnavului, dar dispunând de dovezi convingătoare asupra stării sănătății psihice a acesteia și având în vedere că se impune punerea sub interdicție, poate proceda la luarea măsurii. În caz contrar, ar însemna ca, dintr-un formalism excesiv, să rămână fără eficiență o instituție juridică a cărei menire este să ocrotească persoana bolnavă.

---

[1] A se vedea și I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 4530/2005, în *E. Roșu, D.A.T. Rădulescu*, op. cit., p. 340, citată de *M. Păpureanu*, op. cit., p 194.

[2] C.S.J., s. civ., dec. nr. 2880/2000, în *D. Țiția*n, *A. Constantin, M. Cîrstea*, op. cit., p. 411, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 940. Comunicarea hotărârii. (1) După ce hotărârea de punere sub interdicție judecătorească a rămas definitivă, instanța care a pronunțat-o va comunica, de îndată, dispozitivul acesteia în copie legalizată, după cum urmează:

a) serviciului de stare civilă[1] la care naşterea celui pus sub interdicție judecătorească este înregistrată, pentru a se face mențiune pe marginea actului de naştere;

b) serviciului sanitar competent, pentru ca acesta să instituie asupra celui pus sub interdicție judecătorească, potrivit legii, o supraveghere permanentă;

c) biroului de cadastru şi publicitate imobiliară competent, pentru notarea în cartea funciară, când este cazul;

d) registrului comerțului, dacă persoana pusă sub interdicție judecătorească este profesionist.

(2) Dispozițiile alin. (1) sunt aplicabile şi instanțelor învestite cu judecarea căilor de atac prevăzute de lege.

(3) În cazul în care cererea de punere sub interdicție judecătorească a fost respinsă, curatela instituită pe durata procesului încetează de drept.

COMENTARIU

Împotriva sentinței pronunțate asupra cererii de punere sub interdicție se poate face *numai apel*, concluzie trasă din interpretarea corelată a dispozițiilor art. 483 alin. (2) teza I cu cele ale art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC, iar în conformitate cu dispozițiile art. 634 pct. 3 sau 4 NCPC, după caz, hotărârile date în primă instanță care nu au fost atacate cu apel, respectiv hotărârile date în apel fără drept de recurs sunt *definitive*.

Efectele hotărârii de punere sub interdicție a persoanei se produc numai *de la data rămânerii definitive a acesteia*. Punerea sub interdicție produce două efecte: lipsirea de capacitate civilă de exercițiu şi instituirea tutelei interzisului[2], de la data la care hotărârea a rămas definitivă. Astfel, începând cu data la care hotărârea judecătorească prin care s-a admis cererea de punere sub interdicție rămâne definitivă, persoana vizată va intra în categoria persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu, cu toate consecințele ce decurg din acest fapt[3]. Este şi motivul pentru care instanța judecătorească *numește imediat un tutore*, conform art. 941 NCPC.

Prin excepție, efectele hotărârii de punere sub interdicție sunt *opozabile terților numai de la efectuarea formalităților de publicitate* prevăzute de noul Codul de procedură civilă. Opozabilitatea față de terți a stării de incapacitate – cu consecințele ce decurg din aceasta – rezultată din punerea unei persoane sub interdicție este condiționată fie de transcrierea hotărârii judecătoreşti ce dispune interdicția în registrul anume

---

[1] Prin art. IX din Legea nr. 60/2012 s-a dispus înlocuirea în toate actele normative în vigoare a sintagmei „serviciul/serviciile de stare civilă" cu sintagma „serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor/serviciile publice comunitare locale de evidență a persoanelor".

[2] *G. Boroi*, op. cit., p. 427; *C.T. Ungureanu*, Drept civil. Partea generală. Persoanele – în reglementarea noului Cod civil, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 403.

[3] În practică s-a arătat că, până la rămânerea definitivă a hotărârii de punere sub interdicție, persoana este prezumată ca având deplină capacitate de exercițiu, inclusiv de ordin procesual, fiind parte în cauză. Hotărârea de punere sub interdicție trebuie să fie comunicată şi bolnavului, întrucât, până la rămânerea definitivă a hotărârii de punere sub interdicție, acesta este prezumat ca având deplină capacitate de exercițiu, inclusiv de ordin procesual, fiind parte în cauză (C.A. București, s. a III-a civ., min. şi fam., dec. nr. 1724/2009, în *E. Roşu, D.A.T. Rădulescu*, op. cit., p. 350, citată de *M. Păpureanu*, op. cit., p. 196).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

destinat, fie de cunoașterea, pe orice altă cale, a existenței stării de punere sub interdicție. Numai în aceste condiții le poate fi opusă terților și poate produce efecte în contra lor punerea altuia sub interdicție, ele apărând ca limitative, deci cu consecința că în nicio altă circumstanță de fapt nu sar putea reține că terților le poate fi opusă o asemenea stare.

Deși este de principiu că dobânditorul de bunăcredință și cu titlu oneros al unui imobil trebuie protejat prin menținerea actului juridic la care a participat, tot de principiu este și că cel pus sub interdicție trebuie protejat, iar față de lipsa unei ierarhizări legale a acestor principii, este mai just a prevala ocrotirea celui incapabil decât a aceluia care, capabil fiind, a fost de bunăcredință și a subdobândit cu titlu oneros, acestuia din urmă rămânându-i posibilitatea de ași restabili cantitativ patrimoniul prin repunerea în situația anterioară încheierii actului anulat[1].

Potrivit art. 940, după ce hotărârea de punere sub interdicție judecătorească a rămas definitivă, instanța care a pronunțat-o va comunica, de îndată, dispozitivul acesteia în copie legalizată serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor la care nașterea celui pus sub interdicție judecătorească este înregistrată, pentru a se face mențiune pe marginea actului de naștere, serviciului sanitar competent, pentru ca acesta să instituie asupra celui pus sub interdicție judecătorească, potrivit legii, o supraveghere permanentă, biroului de cadastru și publicitate imobiliară competent, pentru notarea în cartea funciară, când este cazul, registrului comerțului, dacă persoana pusă sub interdicție judecătorească este profesionist[2].

În ipoteza în care se probează că terțul a cunoscut pe altă cale statutul de persoană pusă sub interdicție, potrivit art. 169 alin.(2) NCC, lipsa capacității de exercițiu a acesteia îi va fi opozabilă de la data rămânerii definitive a hotărârii. Potrivit art. 902 alin. (2) pct. 1 NCC, în scopul opozabilității *erga omnes*, punerea sub interdicție judecătorească este supusă notării în cartea funciară.

Potrivit art. 940 alin. (2) NCPC, prevederile primului alineat privind obligația instanței de a comunica dispozitivul hotărârii de punere sub interdicție tuturor instituțiilor enumerate la lit. a)-d) sunt deplin aplicabile și instanței de apel, după caz, instanței învestite cu eventuala contestația în anulare sau revizuire. De fapt, ceea ce a dorit să accentueze legiuitorul este ca, în situația în care s-au exercitat căi de atac, comunicarea dispozitivului hotărârii de punere sub interdicție să se facă *„de îndată"*, imediat, chiar de către acea instanță de control. Rațiunea ar fi să nu se mai piardă un timp important cu retrimiterea dosarului, pe cale administrativă, la prima instanță de fond, iar abia aceasta să facă comunicările, fiind într-un domeniu special de ocrotire a persoanei fizice prin măsuri specifice. Omisiunea comunicării hotărârii instanței locului unde actul de naștere al celui pus sub interdicție a fost înregistrat nu constituie motiv de reformare a hotărârii de punere sub interdicție, ea putând avea, eventual, consecințe în legătură cu efectele hotărârii, după rămânerea ei definitivă[3].

Pentru ipoteza în care cererea de punere sub interdicție se respinge ca neîntemeiată, legiuitorul a prevăzut că *va înceta de drept și curatela instituită pe durata procesului*. Acest caz special de încetare de drept a curatelei se adaugă celor generale prevăzute de art. 185 NCC. Pe de altă parte, în cazul în care cererea de punere sub interdicție se

---

[1] C.A. Cluj, dec. nr. 1788/2001, în Lege 4, *idem*, p. 195-196.

[2] A se vedea și *M. Păpureanu*, op. cit., p. 195.

[3] C.S.J., s. civ., dec. nr. 4163/2002, în *C. Turianu*, Repertoriu de practică judiciară civilă. Vol. I. Drept civil. Partea generală, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p. 172, citată de *M. Păpureanu*, op. cit., p. 194.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

admite, curatela se transformă în tutelă, aspect care rezultă din art. 941 NCPC. Totodată, din interpretarea corelată a textelor art. 940 cu art. 941 NCPC rezultă că încetarea curatelei are loc la data respingerii definitive a cererii de punere sub interdicție, respectiv ea este înlocuită cu instituția tutelei pe data rămânerii definitive a hotărârii de punere sub interdicție.

Art. 941. Numirea tutorelui. Dacă hotărârea de punere sub interdicție judecătorească a rămas definitivă, instanța de tutelă numește de îndată un tutore pentru ocrotirea celui pus sub interdicție judecătorească, în condițiile prevăzute de Codul civil.

COMENTARIU

1. Procedura de numire. Așa cum arătam mai sus, admiterea în mod definitiv a cererii de punere sub interdicție determină înlocuirea instituției curatelei cu ce a tutelei, în condițiile Codului civil.

Potrivit art. 170 NCC, instanța de tutelă este competentă să soluționeze cererea de punere sub interdicție, dar și să numească un tutore prin hotărâre; numirea tutorelui nu se face ulterior rămânerii definitive a hotărârii, ci chiar prin hotărâre[1].

În calitate de tutore poate fi desemnat o rudă sau un afin ori un prieten de familie, în stare să îndeplinească această sarcină, ținând seama, după caz, de relațiile personale, de apropierea domiciliilor, de condițiile materiale și de garanțiile morale pe care le prezintă cel chemat la tutelă (art. 118 NCC). *Pot refuza această însărcinare* cel care are vârsta de 60 de ani împliniți, femeia însărcinată sau mama unui copil mai mic de 8 ani, cel care crește și educă 2 sau mai mulți copii, cel care, din cauza bolii, a infirmității, a felului activităților desfășurate, a depărtării domiciliului de locul unde se află bunurile persoanei puse sub interdicție sau din alte motive întemeiate, nu ar mai putea să îndeplinească această sarcină (art. 120 NCC).

Numirea tutorelui se face, cu acordul acestuia, de către instanța de tutelă, prin încheiere definitivă, care se comunică în scris tutorelui și se afișează la sediul instanței de tutelă și la primăria de la domiciliul persoanei puse sub interdicție. Drepturile și îndatoririle tutorelui încep de la data comunicării încheierii de numire[2].

Tutorele poate fi desemnat și *printr-un act anterior* – act unilateral sau contract de mandat încheiate în formă autentică –, potrivit art. 114 și art. 166 NCC.

2. Mandatul pentru incapacitate. Mandatul pentru incapacitate introdus prin art. 166 NCC este dreptul conferit oricărei persoane fizice ca, *în perioada în care este capabilă*, să desemneze prin act unilateral sau contract de mandat încheiate în formă autentică o persoană care să se îngrijească de persoana sa sau bunurile sale, *în cazul în care va fi pusă sub interdicție judecătorească*. Persoana desemnată va fi numită tutore de către instanța judecătorească prin hotărârea de punere sub interdicție[3].

Dispozițiile sunt utile în cazurile în care o persoană, datorită anumitor deficiențe, este supusă riscului de a nu mai avea discernământul necesar pentru a se îngriji de inte-

---

[1] *C.T. Ungureanu*, op. cit., p. 404.

[2] *M. Păpureanu*, op. cit., p. 196.

[3] Uniunea Națională a Notarilor Publici din România, Codul civil al României. Îndrumar notarial, vol. I, Ed. Monitorul Oficial, București, 2011, p. 64.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

resele sale, iar cel mai în măsură să stabilească modul de ocrotire a sa este tocmai cel care ar urma să fie eventual pus sub interdicție judecătorească.

Actul de desemnare se înregistrează de notarul public în registrul național notarial, precum și în registrul special care se va înființa pentru evidența persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu (potrivit 1046 și art. 2033 NCC)[1]. Desemnarea poate fi revocată oricând, chiar și printr-un înscris sub semnătură privată, iar înscrisul prin care se revocă persoana desemnată pentru a fi numită tutore se va înscrie în registrele menționate anterior. Notarul public sau instanța de tutelă, după caz, are obligația să verifice la aceste registrele dacă persoana desemnată pentru a fi tutore nu a fost cumva revocată.

Art. 942. Ridicarea interdicției. (1) Ridicarea interdicției judecătoreşti se face cu procedura prevăzută în prezentul titlu, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Despre ridicarea interdicției judecătoreşti se face mențiune pe hotărârea prin care s-a pronunțat interdicția judecătorească.

COMENTARIU

Textul art. 942 stabilește o *simetrie a formelor*, în cazul în care se impune ridicarea interdicției instituite în privința unei persoane. Astfel, ridicarea interdicției se face tot de către instanța judecătorească, după regulile de la punerea sub interdicție, atunci când au încetat cauzele care au determinat-o[2]. *Competența* revine tot judecătoriei (instanța de tutelă) în a cărei rază teritorială domiciliază sau are reședința persoana cu privire la care se solicită ridicarea interdicției.

Legitimarea procesuală activă aparține aceloraşi persoane care pot solicita și punerea sub interdicție, inclusiv celui care a fost pus sub interdicție.

Hotărârea de ridicare a interdicției produce efecte de la data rămânerii ei definitive. Ea nu este opozabilă terților decât de la data îndeplinirii formalităților de publicitate prevăzute de lege, cu excepția situației în care terții au luat cunoștință de ridicarea interdicției pe altă cale, potrivit art. 169 alin. (2) NCC.

În prezent, hotărârea trebuie transcrisă în registrul special, iar despre ridicarea interdicției judecătoreşti se va face mențiune și pe hotărârea prin care aceasta a fost dispusă. Potrivit art. 902 alin. (2) pct. 1 NCC, în scopul opozabilității *erga omnes*, ridicarea interdicției judecătoreşti este supusă notării în cartea funciară, în respectarea aceleiași simetrii a formelor, care trebuie să urmeze după înscrierea inițială a interdicției, îndată ce acest statut al persoanei a încetat.

---

[1] *Ibidem*.

[2] Menținerea interdicției se justifică exclusiv în ipoteza existenței în continuare a discernământului abolit, datorată alienației mintale ori debilității mintale, și, corelativ, păstrarea imposibilității persoanei respective de a se îngriji de interesele sale. Drept urmare, încetând cauza care a provocat interdicția, dispare fundamentul legal al unei asemenea măsuri, gravă prin efectele sale, considerent pentru care se impune ridicarea interdicției (C.S.J., s. civ., dec. nr. 1130/2003, în *E. Roșu, D.A.T. Rădulescu*, op. cit., p. 352, *apud M. Păpureanu*, op. cit., p. 202).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul III. Procedura de declarare a morţii

COMENTARIU

Potrivit art. 51 NCC, soluționarea cererii de declarare a morții persoanei se face potrivit Codului de procedură civilă, Codul civil nestabilind decât situațiile premisă și condițiile de drept material în care aceasta poate fi formulată. Astfel, potrivit art. 49 alin. (1) NCC, atunci când o persoană „este dispărută și există indicii că a încetat din viață, aceasta poate fi declarată moartă prin hotărâre judecătorească, la cererea oricărei persoane interesate, dacă au trecut cel puțin 2 ani de la data primirii ultimelor informații sau indicii din care rezultă că era în viață", iar în conformitate cu alineatul secund, atunci când „data primirii ultimelor informații sau indicii despre cel dispărut nu se poate stabili cu exactitate, termenul prevăzut în alin. (1) se socotește de la sfârșitul lunii în care s-au primit ultimele informații sau indicii, iar în cazul în care nu se poate stabili nici luna, de la sfârșitul anului calendaristic".

În linii mari, dispozițiile relative la declararea morții persoanei le reiau pe cele din reglementarea anterioară – Decretul nr. 31/1954 –, cu unele modificări, în special în privința termenelor și a *eliminării procedurii de declarare a dispariției persoanei anterior celei de declarare a morții sale*.

Capacitatea civilă de folosință a persoanei fizice încetează odată cu moartea persoanei, data morții fiind și data încetării acestei capacități[1]. Declararea judecătorească a morții este instituția juridică și, în același timp, mijlocul juridic prin care *se determină sfârșitul capacității de folosință a persoanei fizice* atunci când moartea ei nu poate fi constată în mod direct, prin examinarea medicală a persoanei. Expresia „declararea judecătorească a morții" este folosită în două sensuri: *instituție juridică*, adică normele care formează sediul materiei, respectiv *mijloc juridic* de stabilire a încetării capacității de folosință, pentru ipoteza în care constatarea fizică, directă a morții nu este posibilă[2].

Analiza instituției declarării judecătorești a morții presupune observarea, în principal, a *condițiilor* în care aceasta poate interveni, *procedura* de urmat și *efectele hotărârii judecătorești* de declarare a morții, cu referire la dispozițiile Codului civil. Astfel, din interpretarea dispozițiilor legale (art. 49 și urm. NCC) rezultă că trebuie îndeplinite, *cumulativ*, trei condiții de fond pentru a se putea declara moartea persoanei fi zice:

a) persoana să fie dispărută;

b) să existe indicii că a încetat din viață;

c) să fi trecut cel puțin 2 ani de la data primirii ultimelor informații sau indicii din care rezultă că era în viață.

Trebuie să observăm că nu orice lipsă a persoanei justifică trecerea la declararea judecătorească a morții. Este necesar să fie vorba despre o dispariție calificată sub dublu aspect: pe de o parte, ea trebuie să aibă o durată minimă de 2 ani și, pe de altă parte,

---

[1] *G. Boroi*, op. cit., p. 405.

[2] *P. Trușcă*, Drept civil. Introducere în dreptul civil. Persoana fizică. Persoana juridică, ed. a 5-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 302.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

trebuie să existe indicii că persoana nu ar mai fi în viață[1]. Termenul de 2 ani se calculează, după caz, de la:

– data stabilită din probele administrate în cauză (înscrisuri, martori) ca fiind data ultimelor informații sau indicii din care rezultă că persoana era în viață;

– ultima zi a lunii în care s-au primit ultimele informații sau indicii;

– ziua de 31 decembrie a anului în care se plasează ultimele informații sau indicii.

În raporturile de *drept internațional privat*, declararea morții și stabilirea decesului sunt guvernate de *ultima lege națională a persoanei dispărute*. Dacă această lege nu poate fi stabilită, se aplică legea română (art. 2574 NCC). *Legea națională* este, după caz: legea statului a cărui cetățenie o are persoana fizică; legea aceluia dintre state a cărui cetățenie o are și de care este cel mai strâns legată, în special prin reședința sa obișnuită, în cazul în care persoana are mai multe cetățenii; legea statului unde are reședința obișnuită, în cazul persoanei care nu are nicio cetățenie sau în cazul refugiaților[2].

Hotărârea declarativă de moarte produce *efect retroactiv*, în sensul că persoana dispărută este considerată că a murit pe data stabilită prin hotărâre ca fiind a morții, care, prin ipoteză, este anterioară datei pronunțării hotărârii.

Art. 943. Instanța competentă. Cererea de declarare a morții unei persoane se introduce la instanța competentă în a cărei circumscripție acea persoană a avut ultimul domiciliu cunoscut.

COMENTARIU

Textul art. 943 instituie o normă specială de *competență teritorială absolută* (de ordine publică) în favoarea instanței din circumscripția teritorială unde dispărutul și-a avut ultimul domiciliu cunoscut, iar din punct de vedere material, competența aparține *tribunalului*. Este limpede, totodată, că, din punctul de vedere al competenței funcționale, *nu este vorba de instanța de tutelă*, altfel nu și-ar mai avut rostul indicația de la art. 944 alin. (3) NCPC. De altfel, dispozițiile art. 107 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, care constituie o normă specială de competență, stabilesc că sunt de competența instanței de tutelă și de familie procedurile privind ocrotirea persoanei fizice prevăzute de noul Cod civil. Or, procedurile privind ocrotirea persoanei fizice sunt prevăzute de Titlul III *„Ocrotirea persoanei fizice"* al Cărții I *„Despre persoane"*, în timp ce procedura declarării morții este situată Titlul II *„Persoana fizică"* al aceleiași Cărți I a noului Cod civil, așa încât nu întâlnim dispoziții care să includă această procedură în competența instanței de tutelă și nici să stabilească o altă competență specială. În consecință, se va aplica dreptul comun, potrivit art. 94 NCPC, competența aparținând tribunalului în primă instanță.

Sub un alt aspect, textul art. 943 se află în corelație logică cu cel al art. 118 NCPC, care stabilește competența teritorială absolută în materie de moștenire la ultimul domiciliu al defunctului. În baza aceleiași rațiuni, legiuitorul optează pentru instanța *ultimului domiciliu cunoscut* al persoanei care urmează fi declarată moartă, având în vedere că acolo se presupune că există majoritatea datelor despre acea persoană.

Din punctul de vedere al domeniului de aplicare, această competență absolută interesează în toate ipotezele obișnuite, mai puțin în cele care sunt descrise de legiuitor

---

[1] *I. Dogaru, S. Cercel*, Drept civil. Persoanele, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 46, citați de *L. Irinescu*, în Noul Cod civil. Comentarii, doctrină, jurisprudență. Vol. I. Art. 1-952, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 86.

[2] A se vedea și *L. Irinescu*, op. cit., p. 86.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

drept „situații speciale" (art. 947 NCPC, în corelație cu art. 50 NCC), pentru care legea instituie o *competență teritorială alternativă*.

Referindu-se la ultimul domiciliu al persoanei a cărei moarte prezumată se cere a fi declarată, legiuitorul a avut în vedere ultimul domiciliu pe care persoana dispărută l-a avut în țară, și nu în străinătate[1].

Art. 944. Măsuri prealabile. (1) După sesizarea instanței, preşedintele va cere primăriei comunei, oraşului, municipiului sau sectorului municipiului Bucureşti, precum şi organelor poliției în a căror rază teritorială a avut ultimul domiciliu cunoscut cel dispărut să culeagă informații cu privire la acesta.

(2) Totodată, preşedintele va dispune să se facă afişarea cererii la ultimul domiciliu cunoscut al celui dispărut, la sediul primăriei comunei, oraşului, municipiului sau sectorului municipiului Bucureşti şi la sediul instanței, precum şi publicarea într-un ziar de largă circulație a unui anunț despre deschiderea procedurii de declarare a morții, cu invitația ca orice persoană să comunice datele pe care le cunoaşte în legătură cu cel dispărut.

(3) Preşedintele va sesiza instanța de tutelă de la ultimul domiciliu cunoscut al celui a cărui moarte se cere a fi declarată, spre a numi, dacă este cazul, un curator, în condițiile prevăzute de Codul civil.

(4) Dacă în patrimoniul persoanei a cărei moarte se cere a fi declarată există bunuri imobile, preşedintele va cere, din oficiu, notarea cererii în cartea funciară, precum şi înregistrarea acesteia în registrul comerțului, dacă este profesionist.

COMENTARIU

Mai înainte de a se derula procedura contencioasă propriu-zisă, trebuie dispuse o serie de măsuri prealabile cu scopul de a cerceta și a culege informații cu privire la persoana dispărută, având în vedere gravitatea măsurii care se solicită, respectiv constatarea încetării judiciare a capacității de folosință a persoanei. Legiuitorul prevede desfășurarea procedurii propriu-zise de declarare a morții în două faze: *faza prealabilă* și *faza judecății propriu-zise*.

Faza prealabilă este caracterizată de trei categorii de măsuri:

a) solicitarea de informații de la autoritatea publică locală și de la organele de poliție în raza cărora se găsește ultimul domiciliu cunoscut al persoanei vizate de procedură;

b) afișarea cererii în mai multe locații: la ultimul domiciliu cunoscut al persoanei vizate de procedură, la sediul primăriei locale, la sediul instanței, într-un ziar de largă circulație (în acest caz, se va da un anunț în care toți cei care au relații sau informații despre persoana a cărei declarare a morții se cere sunt invitați să le furnizeze instanței, aceasta fiind, de altfel, și o obligație civică);

c) sesizarea instanței de tutelă de la ultimul domiciliu cunoscut al persoanei vizate de procedură, în scopul numirii, dacă este cazul, a unui *curator special*, în condițiile Codului civil (art. 167). Din redactarea textului deducem că aprecierea asupra oportunității numirii curatorului aparține exclusiv instanței de tutelă. *De lege ferenda*, credem că o astfel de apreciere ar putea fi făcută direct de către instanța sesizată cu cererea de declarare a morții, pentru o mai bună administrare a justiției și o celeritate a procedurii; în plus,

---

[1] Trib. Mun. București, dec. nr. 1722/1992, în *C. Turianu*, op. cit., p. 221.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

instanța fondului are cele mai multe date concrete despre situația speței deduse judecății, deci cele mai multe elemente de apreciere a necesității curatorului.

De asemenea, tot în cadrul măsurilor prealabile, atunci când în patrimoniul persoanei vizate de procedură se găsesc și bunuri imobile (ceea ce presupune, desigur, ca instanța să fie informată asupra acestui aspect), președintele instanței va solicita, din oficiu, *notarea în cartea funciară* a cererii de declarare a morții; tot astfel, dacă persoana vizată de procedură este profesionist, instanța va cere din oficiu *înregistrarea cererii în registrul comerțului*.

Faza prealabilă este limitată în timp de legiuitor prin dispozițiile art. 945 alin. (1) NCPC, astfel încât, într-o perioadă relativ scurtă, să se poată trece la etapa judecății propriu-zise a cererii de declarare a morții.

Art. 945. Judecata. (1) După trecerea a două luni de la data efectuării publicațiilor şi după primirea rezultatelor cercetărilor, se va fixa termen de judecată.

(2) Persoana a cărei moarte se cere a fi declarată se citează la ultimul domiciliu cunoscut; citația se publică într-un ziar de largă circulație. Dacă persoana în cauză a avut un mandatar, va fi citat şi acesta, pentru a da lămuriri instanței.

(3) De asemenea, va fi citat şi curatorul, dacă a fost numit.

(4) Judecarea se va face cu participarea procurorului.

COMENTARIU

Din interpretarea art. 945 alin. (1) rezultă că *primul termen de judecată pentru faza contradictorie* (faza judecății propriu-zise) *nu poate fi fixat mai devreme de două luni* „de la efectuarea publicațiilor și după primirea rezultatelor cercetărilor". Exprimarea nu este tocmai clară, nerezultând cu exactitate dacă trebuie să treacă 2 luni de la primirea rezultatelor cercetării sau de la data efectuării publicațiilor (afișărilor) la care se referă art. 944 NCPC. Dacă publicațiile se dispun în aceeași zi, nu înseamnă că se și efectuează în totalitatea lor în aceeași zi, însă, dacă am lua în calcul drept dată de pornire a termenului de 2 luni ziua în care s-a luat ultima măsură prealabilă de către instanță, am obține un reper relativ. Nu același lucru l-am putea spune însă dacă am interpreta textul în sensul că termenul de 2 luni ar trebui calculat de la data primirii ultimului răspuns la solicitările instanței făcute potrivit art. 944 NCPC, deoarece termenul de răspuns poate fi foarte diferit. Aceste aspecte ne determină să apreciem că termenul de 2 luni ar putea fi considerat, *de facto*, un *termen de recomandare*, care urmează a fi aplicat de la un caz la altul, după împrejurări.

Pe de altă parte, acest termen de 2 luni poate fi interpretat drept un *termen prohibitiv*, în sensul că instanța nu ar putea acorda primul termen de judecată mai devreme de 2 luni, chiar dacă ar fi luate toate măsurile prealabile de la art. 944 NCPC și ar fi primite toate răspunsurile și informațiile solicitate mai devreme de împlinirea acestui termen. Cum nerespectarea termenului prohibitiv (dilatoriu) are drept consecință nulitatea actului de procedură efectuat înainte de împlinirea sa, în condițiile art. 176 NCPC, nulitate ce este independentă de existența vreunei vătămări, operând prin simpla încălcare a normei care interzice îndeplinirea actului de procedură înăuntrul termenului, instanța va constata nulitatea procedurii de citare și va reface citarea cu respectarea termenului prevăzut de primul alineat al art. 945 NCPC. Un argument pentru o astfel de interpretare ar fi acela că, dată fiind măsura extrem de serioasă ce urmează a fi luată – declararea morții

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

persoanei (constatarea încetării capacității de folosință a persoanei fizice) –, legiuitorul a dorit să treacă încă un interval de timp, pe lângă termenul de minim 2 ani prevăzut de art. 49 alin. (1) NCC. Aceste termene (și cel de drept substanțial și cel de drept procedural) nu sunt însă aplicabile pentru cazurile speciale la care se referă art. 50 NCC în corelație cu art. 947 NCPC, la care ne vom referi mai jos.

Și în vechea reglementare (Decretul nr. 31/1954) era prevăzut un termen de 45 de zile de la afișare până la primul termen fixat pentru judecată, iar în jurisprudență s-a arătat că nerespectarea acestei cerințe atrage nulitatea numai în condițiile prevăzute de art. 105 alin. (2) CPC 1865, deci numai dacă se dovedește existența unei vătămări care nu ar putea fi înlăturată decât prin anularea hotărârii declarative de moarte[1], însă, în opinia noastră, nerespectarea termenului prohibitiv atrage o nulitate necondiționată de existența unei vătămări, așa cum arătam mai sus.

Potrivit prevederilor art. 945 alin. (2), persoana a cărei moarte urmează a fi declarată va fi *obligatoriu citată* la ultimul domiciliu cunoscut (același după care se stabilește și competența teritorială). În același timp, pentru varii rațiuni [de pildă, în ideea că, totuși, persoana dispărută nu a decedat și ar putea lua cunoștință de procedura care se desfășoară în privința sa ori cunoscuți ai acesteia ar putea citi și ar putea-o informa sau ar putea da relații suplimentare despre persoana dispărută, în ipoteza în care nu au luat cunoștință de procedura declanșată cu ocazia publicației făcute potrivit art. 944 alin. (2) NCPC], citația trebuie publicată și într-un ziar de largă circulație.

În ipoteza în care instanța de tutelă a dispus numirea unui curator, ca urmare a sesizării făcute de instanța de fond potrivit dispozițiilor art. 944 alin. (3), va fi citat și curatorul. De asemenea, va fi citat și mandatarul persoanei în cauză, dacă există, pentru a răspunde solicitărilor instanței, în sensul de a clarifica, pe cât posibil, situația.

Tot textul art. 945, în alineatul final, instituie o *normă specială de organizare judecătorească*, stabilind că judecarea cererii se face cu participarea procurorului. Ca atare, dacă ar lipsi reprezentantul Ministerului Public de la ședințele de judecată într-un astfel de proces, am vorbi de o greșită constituire a instanței, sancționabilă cu nulitatea actelor de procedură făcute în lipsa acestuia. Pentru a evita asemenea situații, instanța va trebui să citeze obligatoriu și Ministerul Public, care va desemna un procuror de ședință pentru participarea la proces.

Art. 946. Comunicarea hotărârii. (1) Prin grija instanței care a judecat cererea, dispozitivul hotărârii de declarare a morții rămase definitivă se va afişa timp de două luni la sediul acelei instanțe şi al primăriei comunei, oraşului, municipiului sau sectorului municipiului Bucureşti, în a cărei rază teritorială a avut ultimul domiciliu cunoscut cel declarat mort, precum şi la acest domiciliu.

(2) Dispozitivul hotărârii va fi comunicat instanței de tutelă de la ultimul domiciliu cunoscut al celui declarat mort, spre a se numi un curator, dacă va fi cazul.

(3) De asemenea, dispozitivul hotărârii de declarare a morții, cu mențiunea că hotărârea a rămas definitivă, va fi comunicat serviciului de stare civilă[2] de la ultimul domiciliu cunoscut al celui declarat mort, pentru a înregistra moartea.

---

[1] C.A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 312/1999, în C.P.J. 1999, p. 90.

[2] Prin art. IX din Legea nr. 60/2012 s-a dispus înlocuirea în toate actele normative în vigoare a sintagmei „serviciul/serviciile de stare civilă" cu sintagma „serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor/ serviciile publice comunitare locale de evidență a persoanelor".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(4) Când este cazul, dispozitivul hotărârii de declarare a morții va fi notat în cartea funciară şi se va înregistra în registrul comerțului, în registrul succesoral, precum şi în alte registre publice.

COMENTARIU

Dispozitivul hotărârii de declarare a morții rămase definitivă se va afișa timp de 2 luni la sediul instanței, al primăriei comunei, orașului, municipiului sau sectorului municipiului București în a căror rază teritorială a avut ultimul domiciliu cunoscut cel declarat mort și la domiciliul acestuia. Alegând sintagma *„prin grija instanței care a judecat cererea"*, legiuitorul a dorit să accentueze funcția de control a instanței la verificarea existenței dispozitivului afișat în locațiile la care se referă norma art. 946 alin. (1) (de pildă, în cazul în care acesta dispare în interiorul intervalului de 2 luni, instanța este obligată să dispună reafișarea sa), dar și importanța de a-l face cunoscut terților care, dacă nu au luat cunoștință de primele publicații, ar putea-o face acum și, eventual, ar putea anunța persoana a cărei moarte s-a declarat, în ipoteza în care aceasta trăiește totuși, ori ar putea da relații despre ea. Precizăm că o astfel de variantă nu poate fi exclusă, pentru că nici legiuitorul nu o face, dimpotrivă, prevede expres o procedură de anulare a unei astfel de hotărâri „în cazul în care persoana este în viață" (art. 948 NCPC), respectiv „dacă cel declarat mort este în viață" (art. 54 NCC).

De asemenea, dispozitivul hotărârii se va comunica instanței de tutelă de la ultimul domiciliu al celui declarat mort, pentru a numi un curator, dacă este cazul, și *serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor*, pentru a fi înscris în registrul actelor de stare civilă și pentru a se întocmi actul de deces al persoanei. Dacă este cazul, dispozitivul hotărârii va fi notat în cartea funciară, înregistrat în registrul comerțului, în registrul succesoral sau în alte registre publice.

Importanța unor astfel de comunicări rezidă și în aceea că hotărârea declarativă de moarte trebuie să conțină obligatoriu *data morții*, pentru că aceea este data la care încetează capacitatea de folosință a persoanei fizice, dată care trebuie opusă *erga omnes*, sens în care trebuie luate măsuri pentru a o face cunoscută.

Conform art. 52 NCC, cel declarat mort este considerat că a încetat din viață la data pe care hotărârea rămasă definitivă a stabilit-o ca fiind cea a morții, însă, dacă din probele administrate reiese că moartea a avut loc într-o anume zi și la o anumită oră, atunci data morții va fi acea zi. Totodată, dacă hotărârea nu arată și ora morții, se socotește că cel declarat mort a încetat din viață în ultima oră a zilei stabilite ca fiind aceea a morții. Dacă nu se poate stabili ziua, instanța va considera ca dată a morții ultima zi a termenului de 2 ani (în cazul declarării morții persoanei dispărute despre care există indicii că a încetat din viață) sau de 6 luni (în cazul declarării morții persoanei dispărute în împrejurări deosebite).

De precizat că data morții nu este niciodată aceea a pronunțării hotărârii declarative de moarte și nici aceea a rămânerii definitive a acestei hotărâri, ci *este întotdeauna o dată anterioară*, stabilită prin hotărârea judecătorească de declarare a morții. Hotărârea declarativă de moarte produce *efect retroactiv*, în sensul că persoana este considerată moartă începând cu data morții stabilită prin hotărârea judecătorească[1].

În cazul în care se dovedește că alta este data morții decât cea stabilită anterior, instanța de judecată o va rectifica, potrivit art. 949 NCPC.

---

[1] *C.T. Ungureanu*, op. cit., p. 70.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Comunicare hotărârii este importantă și pentru faptul că drepturile și obligațiile persoanei declarate moartă prin hotărâre judecătorească nu se sting, ci trec asupra moștenitorilor legali sau legatarilor, prin succesiune. Drepturile și obligațiile care alcătuiesc activul și pasivul moștenirii trec asupra moștenitorului, fiindcă persoana acestuia se substituie persoanei defunctului în toate raporturile de drept în care acesta din urmă era subiect activ sau pasiv. Toate aceste raporturi rămân neschimbate, sub singura rezervă că moștenitorul îl înlocuiește pe defunct[1]. Or, faptul morții și data morții stabilite prin hotărârea judecătorească trebuie cunoscute atât de moștenitori, de creditorii succesiunii, cât și de orice altă persoană interesată.

Moștenitorii legali sau legatarii persoanei declarate moartă au dreptul de a primi plata creanțelor de la debitorii de bună-credință ai moștenirii, până în momentul radierii din registrul de stare civilă a mențiunii privitoare la deces. Dacă debitorul este de rea-credință în momentul în care face plata, aceasta nu este valabilă[2].

Art. 947. Situații speciale. (1) Cererea de declarare a morții unei persoane a cărei încetare din viață este sigură, dar cadavrul nu poate fi găsit ori identificat, se poate introduce şi la instanța în a cărei circumscripție a decedat acea persoană.

(2) Cererea se poate introduce de îndată ce s-a cunoscut faptul morții, pe baza cercetărilor făcute de organele competente. Instanța va putea dispune şi administrarea altor probe. Dispozițiile art. 944 alin. (1) şi (2) şi art. 945 alin. (1) nu sunt aplicabile.

COMENTARIU

Articolul 947 este în directă corelație cu art. 50 NCC, ambele texte referindu-se la „cazuri/situații speciale" în care persoana vizată de procedură este dispărută. Norma de drept material este însă cea care reglementează în mod efectiv cazurile speciale de declarare a morții unei persoane. Din interpretarea acestor dispoziții legale reiese că trebuie îndeplinite, cumulativ, două condiții pentru a se putea declara moartea persoanei în această ipoteză. Mai întâi, persoana să fi dispărut într-o *împrejurare deosebită*, care îndreptățește decesul, precum: inundații, cutremur, catastrofă de cale ferată ori aeriană, naufragiu, în cursul unor fapte de război sau într-o altă împrejurare asemănătoare. În consecință, instanța va analiza împrejurările în care persoana a dispărut și va stabili dacă acestea au un caracter „deosebit", care presupune decesul. Deși enumerarea făcută de legiuitor este enunțiativă (nu limitativă), interpretarea textului nu poate fi decât restrictivă, limitată numai la situații asemănătoare celor exemplificate; analogia nu este îngăduită. Totodată, de la data împrejurării dispariției persoanei trebuie *să fi trecut cel puțin 6 luni*[3].

Articolul 50 alin. (3) NCC vizează ipoteza în care *moartea este sigură*, dar nu a fost găsit cadavrul sau nu a putut fi identificat, caz în care nu mai este necesar să se aștepte vreun termen de la dispariție pentru a se putea declara moartea prin hotărâre judecătorească, ipoteză la care se referă și primul alineat al art. 947 NCPC.

De fapt, art. 947 alin. (1) NCPC instituie o normă specială de *competență teritorială alternativă*, derogatorie de la art. 943 din același cod, stabilind că, pe lângă instanța de

---

[1] *M. Eliescu*, Curs de succesiuni, Ed. Humanitas, București, 1997, p. 293.

[2] *L. Irinescu*, op. cit., p. 92.

[3] *O. Ungureanu, C. Jugastru*, Drept civil. Persoanele, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 90, citați de *L. Irinescu*, op. cit., p. 87.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

la ultimul domiciliu cunoscut al persoanei a cărei moarte urmează să se declare, mai este competentă și instanța în a cărei circumscripție a decedat acea persoană.

Rațiunea legiuitorului este firească, având la bază premisa că în această locație, în care este sigur că moartea persoanei s-a produs (de regulă, este vorba despre catastrofe naturale sau provocate fie de fapta omului, fie de defecțiuni tehnice etc., de un câmp de război sau de revoluție ori alte împrejurări asemănătoare etc.), există cele mai multe probe, indicii, informații necesare pronunțării hotărârii judecătorești de declarare a morții, inclusiv stabilirea datei morții.

Pentru că sunt chestiuni de fapt, împrejurarea deosebită și data ei pot fi dovedite *cu orice mijloc de probă*. În situația în care nu s-ar putea dovedi ziua în care s-a produs împrejurarea în care a avut loc dispariția, termenul de 6 luni începe să curgă de la sfârșitul lunii în care s-a produs această împrejurare, iar în cazul în care nu se poate stabili nici luna, de la sfârșitul anului calendaristic.

Practic, prevederile art. 947 prevăd o *procedură simplificată* de declarare a morții persoanei, aplicabilă doar în situația premisă descrisă în primul alineat. *Derogările de la procedura propriu-zisă* prevăzută de articolele anterioare constau în *eliminarea termenului prohibitiv de 2 luni* (legiuitorul folosind sintagma „de îndată"), precum și *eliminarea măsurilor speciale* prevăzute de art. 944 alin. (1) și (2). Astfel, cererea de declarare a morții unei persoane a cărei încetare din viață este sigură, dar cadavrul nu poate fi găsit ori identificat, se poate introduce de îndată ce a fost cunoscut faptul morții, pe baza cercetărilor făcute de organele competente, însă, în baza rolului său activ, instanța va putea dispune și administrarea altor probe. Probele nu privesc exclusiv verificarea faptului morții, ci și stabilirea datei la care aceasta s-a produs, eventual stabilirea existenței comorienților sau codecedaților (în funcție de sesizarea făcută prin cererea introductivă, desigur) etc.

Art. 948. Nulitatea hotărârii. (1) Cererea de constatare a nulității hotărârii declarative de moarte în cazul în care persoana este în viață se face la instanța care a pronunțat hotărârea. Tot astfel se va proceda când se înfățişează certificatul de stare civilă prin care se constată decesul celui declarat mort.

(2) Judecarea cererii se face cu citarea persoanelor care au fost părți în procesul de declarare a morții şi cu participarea procurorului.

(3) Dispozitivul hotărârii de constatare a nulității hotărârii, cu mențiunea că aceasta a rămas definitivă, se comunică serviciului de stare civilă pentru anularea înregistrării.

COMENTARIU

1. Condiții privind constatarea nulității hotărârii. Textul reglementează *două situații* în care se poate anula hotărârea de declarare a morții. Astfel, art. 948 alin. (1) teza I are în vedere ipoteza în care *cel declarat mort se dovedește a fi în viață*, iar teza a II-a reglementează ipoteza în care *se descoperă certificatul de deces*; în opinia noastră, deși textul nu distinge, credem că este necesar ca acesta să fie emis *anterior definitivării hotărârii de declarare a morții*. Ambele ipoteze sunt reglementate și în art. 54-55 NCC[1].

[1] Potrivit art. 54 NCC: „(1) Dacă cel declarat mort este în viață, se poate cere, oricând, anularea hotărârii prin care s-a declarat moartea. (2) Cel care a fost declarat mort poate cere, după anularea hotărârii declarative de moarte, înapoierea bunurilor sale în natură, iar dacă aceasta nu este cu putință, restituirea lor prin echivalent. Cu toate acestea, dobânditorul cu titlu oneros nu este obligat să le înapoieze decât dacă, sub

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ceea ce privește *calitatea procesuală activă* în prima situație vizată de art. 948 alin. (1) teza I NCPC și de art. 54 NCC, opinăm că cererea de anulare a hotărârii de declarare a morții se introduce de cel declarat mort sau de reprezentantul său legal ori convențional. În ceea ce privește cererea de anulare întemeiată pe dispozițiile art. 55 NCC și pe teza a II-a a art. 948 alin. (1) NCPC, va avea legitimare procesuală activă *„orice persoană interesată"*, așa cum stabilește expres legiuitorul, interesul fiind analizat prin prisma condiției specifice de exercițiu al acțiunii civile, creându-se o corelație de tipul interes-calitate procesuală activă asemănătoare celei unei acțiuni în nulitate absolută de drept comun. Practic, orice persoană care va justifica interesul cerut de lege va avea legitimare procesuală activă. Oricum, cel care formulează acțiunea trebuie să înfățișeze certificatul de stare civilă prin care se constată decesul celui declarat mort.

Instanța competentă va fi aceeași care a pronunțat hotărârea declarativă de moarte, norma art. 948 alin. (1) teza I fiind, în primul rând, o normă de *competență absolută*, atât din punct de vedere *material*, cât și *teritorial*.

În ceea ce privește *procedura de judecată*, aceasta se face obligatoriu cu citarea acelorași părți din procedura declarativă de moarte, dar și cu participarea obligatorie a procurorului [norma art. 948 alin. (2) fiind, totodată, și o normă de organizare judecătorească, privind constituirea instanței]. Remarcăm că, asemănător punerii sub interdicție, există o simetrie procedurală logică pentru care optează legiuitorul în astfel de cazuri în care operează, practic, o repunere în situația anterioară existenței hotărârii asupra căreia se revine.

Cererea de anulare a hotărârii de declarare a morții se poate face oricând, acțiunea fiind *imprescriptibilă extinctiv*, aspect care rezultă din interpretarea art. 54 alin. (1) NCC.

Dispozitivul hotărârii de anulare, cu mențiunea că aceasta a rămas definitivă, se va comunica *serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor*, pentru a se opera anularea înregistrării în registrul special.

2. Efectele constatării nulității hotărârii. Dacă persoana declarată moartă este în viață, anularea hotărârii declarative de moarte produce următoarele efecte:

a) *din punct de vedere nepatrimonial*, se înlătură, cu efect retroactiv, încetarea capacității de folosință a persoanei în cauză[1]; de asemenea, se „reactualizează" căsătoria, a cărei existență încetase (dacă între timp soțul supraviețuitor s-a recăsătorit și a fost de bună-credință, căsătoria lui cu soțul declarat mort se consideră că a încetat la data încheierii noii căsătorii; dacă soțul supraviețuitor a fost de rea-credință – adică a știut că cel declarat mort este în viață –, el este considerat bigam);

b) *din punct de vedere patrimonial*, cel declarat mort poate cere, după anularea hotărârii, înapoierea bunurilor sale în natură, iar dacă aceasta nu este cu putință, restituirea lor prin echivalent.

Se observă, astfel, că sunt reglementate, practic, două categorii de raporturi: între cel ce a fost declarat mort (și care ulterior a reapărut) și moștenitorii acestuia și între cel ce a fost declarat mort și subdobânditorul anumitor bunuri din succesiunea celui ce a fost declarat mort prin hotărârea judecătorească ulterior anulată[2].

---

rezerva dispozițiilor în materie de carte funciară, se va face dovada că la data dobândirii știa ori trebuia să știe că persoana declarată moartă este în viață". Iar conform art. 55 NCC: „Orice persoană interesată poate cere oricând anularea hotărârii declarative de moarte, în cazul în care se descoperă certificatul de deces al celui declarat mort".

[1] *G. Boroi*, op. cit., p. 408.

[2] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prin anularea hotărârii declarative de moarte se mai produce un efect specific, anume, *se desființează cu caracter retroactiv titlul de moștenitor* al celor care au cules moștenirea, ei fiind obligați să restituie bunurile pe care le-au primit în această calitate. Restituirea bunurilor se va face în mod diferit, după cum moștenitorul a fost sau nu de bună-credință. Moștenitorul de *bună-credință* (cel care credea că într-adevăr cel declarat mort nu mai este în viață și că este îndreptățit să îl moștenească) este obligat față de cel reapărut: să restituie bunurile în natură, dacă este posibil; să le restituie prin echivalent, adică să restituie prețul primit prin vânzarea acelor bunuri către un terț; în ceea ce privește fructele bunurilor respective, le va păstra. Moștenitorul de *rea-credință* (cel care știa că cel declarat mort este în viață) este obligat: să restituie bunurile în natură, dacă este posibil; să restituie fie prețul obținut, dacă le-a înstrăinat, fie valoarea lor actuală, dacă aceasta este mai mare decât prețul încasat; să restituie toate fructele produse de bunuri pe care le-a cules, precum și contravaloarea acelora pe care a omis să le culeagă. Cu toate acestea, dacă cel reapărut nu solicită restituirea bunurilor și a fructelor, moștenitorul aparent de bună-credință va păstra posesia bunurilor și va dobândi fructele acestora.

Dacă în intervalul de timp scurs între momentul rămânerii definitive a hotărârii declarative de moarte și momentul rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a anulat hotărârea declarativă de moarte moștenitorul (aparent) a înstrăinat cu titlu oneros un bun din succesiune către un terț de bună-credință, atunci cel declarat mort prin hotărârea judecătorească ulterior anulată nu va mai putea cere și obține obligarea terțului la restituirea acelui bun, urmând a exercita o acțiune personală (în despăgubire) împotriva moștenitorului care a contractat cu terțul de bună-credință[1]. Dobânditorul cu titlu oneros, dar de rea-credință, va restitui în natură bunurile respective, actul juridic de înstrăinare desființându-se. Acesta va avea dreptul la restituirea prețului plătit moștenitorului aparent, putând formula o acțiune în despăgubire împotriva moștenitorului aparent pentru a primi prețul plătit.

Dobânditorul cu titlu gratuit, indiferent dacă a fost de bună-credință sau de rea-credință, va restitui bunurile în natură, de exemplu, cel căruia moștenitorul aparent i-a donat un imobil din succesiune[2].

Art. 949. Rectificarea datei morții. La cererea oricărei persoane interesate, urmând procedura prevăzută la art. 948, instanța va rectifica data morții stabilită prin hotărâre, dacă se va dovedi că nu a fost cu putință ca moartea să se fi produs la acea dată.

COMENTARIU

Data morții astfel stabilită poate fi rectificată de instanța judecătorească, dacă se va dovedi că ea este inexactă, existând mai multe motive pentru a presupune că este mai apropiată de adevăr altă dată[3].

Procedura îndreptării erorilor materiale strecurate într-o hotărâre (art. 442 NCPC) vizează îndreptarea unor erori care nu afectează cu nimic soluția pe fond, deci efectele de drept substanțial ale hotărârii respective nu sunt modificate, în vreme ce rectificarea datei morții are consecințe directe asupra efectelor hotărârii judecătorești declarative de

---

[1] *G. Boroi*, op. cit., p. 408-409.

[2] *Idem*, p. 409; *L. Irinescu*, op. cit., p. 91.

[3] *G. Boroi*, op. cit., p. 407.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

moarte, în sensul că efectele nepatrimoniale și patrimoniale ale acestei hotărâri se vor produce de la data morții astfel cum a fost rectificată[1]. Rectificarea datei morții este o acțiune care nu trebuie confundată nici cu revizuirea sau cu rectificarea actului de stare civilă. În caz de rectificare a datei morții, efectele care sunt legate de hotărârea declarativă de moarte se vor raporta la noua dată a morții[2].

Art. 950. Notarea cererii în cartea funciară. Când se cere rectificarea sau constatarea nulității hotărârii declarative de moarte şi în patrimoniul persoanei a cărei moarte a fost declarată există bunuri imobile, instanța, din oficiu, va dispune notarea cererii în cartea funciară.

COMENTARIU

Dacă în patrimoniul persoanei declarate moartă există bunuri imobile, atunci când se cere rectificarea datei morții unei persoane sau constatarea nulității hotărârii declarative de moarte, instanța este obligată să dispună *ex officio* notarea cererii în cartea funciară.

---

[1] *Idem*, p. 407, nota de subsol nr. 1.
[2] *P. Truşcă*, op. cit., p. 308.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul IV. Măsuri asigurătorii şi provizorii

COMENTARIU

Măsurile asigurătorii reprezintă mijloace procesuale al căror scop este indisponibilizarea bunurilor urmăribile ale debitorului ori a bunurilor care formează obiectul procesului, pentru a se evita dispariţia sau degradarea lor (în cazul acţiunilor reale) ori diminuarea activului patrimonial al debitorului (în cazul acţiunilor personale), care, astfel, nu va mai putea dispune de aceste bunuri[1].

Este în drept să recurgă la aceste măsuri asigurătorii creditorul diligent, precaut, care nu are încă un titlu executoriu pe care să îl poată pune în executare silită, astfel că, la momentul şi în eventualitatea obţinerii titlului executoriu, el va putea trece la valorificarea bunurilor indisponibilizate ori poate să intre în posesia lor; de aceea, mai sunt denumite măsuri de prevedere sau de conservare, *nefiind măsuri de executare silită*, întrucât numai după obţinerea titlului executoriu creditorul va avea posibilitatea realizării efective a creanţei sale pe calea executării silite (în natură sau prin echivalent).

De altfel, noul Cod civil prevede în rândul mijloacelor de protecţie a drepturilor creditorului măsurile conservatorii (art. 1558) şi măsurile asigurătorii (art. 1559), cel din urmă text făcând trimitere la dispoziţiile Codului de procedură civilă ce reglementează sechestrul (asigurător şi judiciar) şi poprirea asigurătorie.

În mod necesar, măsurile asigurătorii au un *caracter vremelnic*, întrucât ele subzistă până la rămânerea definitivă a hotărârii date asupra fondului cererii.

Măsurile asigurătorii reglementate şi de noul Cod de procedură civilă sunt: sechestrul asigurător (art. 951-958), cu o subsecţiune cuprinzând dispoziţii speciale atunci când măsura sechestrului asigurător are ca obiect navele civile (art. 959-968), poprirea asigurătorie (art. 969-970) şi sechestru judiciar (art. 971-976).

De asemenea, în acelaşi titlu, la Capitolul IV sunt reglementate *măsuri provizorii* în materia drepturilor de proprietate intelectuală (introduse prin Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, ceea ce a şi condus la modificarea denumirii Titlului din „Măsuri asigurătorii" în „Măsuri asigurătorii şi provizorii"), indiferent de conţinutul lor (patrimonial sau nepatrimonial), după cum art. 977 alin. (2) NCPC face trimitere şi la dispoziţiile art. 255 NCC care prevăd măsuri provizorii necesare pentru protecţia altor drepturi nepatrimoniale.

Cererea având ca obiect aplicarea unei măsuri asigurătorii sau provizorii poate fi formulată *atât pe cale principală*, dar *şi pe cale incidentală*, în cadrul unui proces aflat în curs de desfăşurare [art. 30 alin. (6) NCPC] sau ca o *cerere accesorie* [art. 30 alin. (4) NCPC], dacă este solicitată prin chiar cererea de chemare în judecată privind fondul dreptului.

---

[1] *V.M. Ciobonu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 217; *M. Tăbârcă*, Drept procesual civil, vol. I, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, p. 428.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Capitolul I. Sechestrul asigurător

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Art. 951. Noțiune. Sechestrul asigurător constă în indisponibilizarea bunurilor mobile sau/şi imobile urmăribile ale debitorului aflate în posesia acestuia sau a unui terț în scopul valorificării lor în momentul în care creditorul unei sume de bani va obține un titlu executoriu.

COMENTARIU

1. Noțiune. Textul analizat definește măsura sechestrului asigurător, care, ca orice măsură asigurătorie, constă în indisponibilizarea bunurilor mobile sau/și imobile urmăribile ale debitorului, aflate în posesia acestuia sau a unui terț, în scopul valorificării în momentul în care creditorul unei sume de bani va obține titlul executoriu.

2. Condiția comună a formulării cererii de chemare în judecată asupra fondului. Obiectul cererii de chemare în judecată formulate de creditor îl reprezintă plata unei sume de bani, dovada inițierii cererii de chemare în judecată prin care creditorul să dovedească declanșarea procesului pe fond fiind obligatorie în oricare dintre ipostazele sechestrului asigurător (art. 952).

Măsura sechestrului asigurător se va aplica asupra bunurilor mobile sau imobile urmăribile ale debitorului.

Se poate dispune măsura sechestrului asigurător asupra acelor bunuri mobile sau imobile care nu sunt declarate bunuri neurmăribile printr-o dispoziție specială a legii.

Bunurile neurmăribile sunt cele enumerate în prevederile art. 726, precum și cele destinate exercitării ocupației sau profesiei debitorului, astfel cum prevede art. 727 NCPC. De asemenea, prin alte dispoziții legale speciale, anumite categorii de bunuri pot fi declarate neurmăribile.

Totodată, aceste bunuri mobile sau imobile asupra cărora va fi aplicată măsura sechestrului asigurător se pot afla în posesia debitorului însuși sau a unui terț (dar ele aparțin debitorului), precizare nou introdusă față de reglementarea din codul anterior și care aduce textului un plus de rigoare.

3. Litigiile cu profesioniști. După abrogarea și a dispozițiilor art. 907-935 C. com. 1887, la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă [aceste dispoziții, împreună cu altele, fiind încă rămase în vigoare potrivit art. 230 lit. c) din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Legii 287/2009 privind Codul civil], nu vor mai exista particularități ale acestui gen de măsură asigurătorie (care, anterior, decurgeau din dispozițiile art. 907 și art. 908 C. com.), după cum aceasta este cerută de sau în contra unui profesionist, dat fiind principiul aplicării generale a Codului civil atât în raporturile dintre profesioniști, cât și în raporturile dintre aceștia și alte subiecte de drept civil, sens în care dispune art. 3 alin. (1) NCC.

4. Situația insolvabilității debitorului. Pentru încuviințarea acestei măsuri, nu este necesară constatarea insolvabilității debitorului, după cum instanța învestită cu o asemenea cerere nu este ținută a verifica conținutul și cuantumul creanței, ci numai îndeplinirea condițiilor sechestrului asigurător[1].

---

[1] C.A. București, s. com., dec. nr. 958/2002, în *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1440.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 952. Condiții de înființare. (1) Creditorul care nu are titlu executoriu, dar a cărui creanță este constatată în scris şi este exigibilă, poate solicita înființarea unui sechestru asigurător asupra bunurilor mobile şi imobile ale debitorului, dacă dovedeşte că a intentat cerere de chemare în judecată. El poate fi obligat la plata unei cauțiuni în cuantumul fixat de către instanță.

(2) Acelaşi drept îl are şi creditorul a cărui creanță nu este constatată în scris, dacă dovedeşte că a intentat acțiune şi depune, odată cu cererea de sechestru, o cauțiune de jumătate din valoarea reclamată.

(3) Instanța poate încuviința sechestrul asigurător chiar şi atunci când creanța nu este exigibilă, în cazurile în care debitorul a micşorat prin fapta sa asigurările date creditorului sau nu a dat asigurările promise ori atunci când este pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să îşi ascundă ori să îşi risipească averea. În aceste cazuri, creditorul trebuie să dovedească îndeplinirea celorlalte condiții prevăzute la alin. (1) şi să depună o cauțiune, al cărei cuantum va fi fixat de către instanță.

COMENTARIU

Norma reglementează cele trei situații în care creditorul unei sume de bani poate apela la solicitarea înființării unui sechestru asigurător asupra bunurilor mobile și/sau imobile ale debitorului său, aflate în posesia debitorului sau a unui terț.

1. Creanță certă, lichidă, exigibilă și constatată în scris. Creditorul poate solicita înființarea sechestrului asigurător dacă face dovada că a declanşat procesul împotriva debitorului, prin intentarea cererii de chemare în judecată; o asemenea dovadă va putea fi făcută prin atașarea unei copii de pe cererea de chemare în judecată care să poarte data certă a depunerii la instanță ori printr-un certificat de grefă eliberat de instanța la care cererea de chemare în judecată a fost înregistrată; în cel din urmă caz, creditorul nu este scutit a depune copia cererii de chemare în judecată pe baza căreia instanța va putea verifica îndeplinirea cerințelor pentru încuviințarea măsurii. Creanța trebuie să fie certă, lichidă și exigibilă, în sensul dispozițiilor de la art. 662 alin. (2)-(4) NCPC, dar și constatată într-un înscris care, potrivit legii, nu constituie titlu executoriu [art. 662 alin. (2) și urm. NCPC], întrucât, pentru ipoteza în care creditorul deja se află în posesia unui titlu executoriu, cererea de încuviințare a măsurii asigurătorii ar fi lipsită de interes, deoarece el ar putea trece la executarea silită a titlului însuși[1].

Cauțiune la aprecierea instanței. Pentru înființarea sechestrului asigurător, creditorul va putea fi obligat la plata unei cauțiuni, în cuantumul stabilit de instanță.

Prin urmare, obligarea titularului cererii la plata unei cauțiuni nu este o condiție obligatorie în această situație, ci reprezintă o măsură ce se va dispune dacă instanța apreciază că se impune. La stabilirea cauțiunii instanța va avea în vedere dispozițiile art. 1056 alin. (2) NCPC, și anume, dacă legea nu prevede altfel, *cauțiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii*, iar în cazul cererilor al căror obiect nu este evaluabil în bani (ipoteză exclusă în cazul sechestrului asigurător, care se poate cere într-un litigiu având ca obiect plata unei sume de bani), nu va putea depăși suma de 10.000 lei.

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 217.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Valoarea obiectului cererii la care se va aplica procentul stabilit de instanță, în limita celui maxim prevăzut de art. 1056 alin. (2), va fi valoarea creanței exigibile a creditorului, constată în scris.

2. Creanță certă, exigibilă, care nu este constatată în scris. A doua situație în care este posibilă solicitarea înființării sechestrului asigurător este cea în care creditorul, deși are o creanță exigibilă, aceasta nu este constatată în scris, caz în care, de asemenea, va fi ținut să facă dovada inițierii cererii de chemare în judecată pentru declanșarea litigiului pe fond, dar și să depună odată cu cererea de sechestru o cauțiune de jumătate din valoarea reclamată.

Cauțiune obligatorie. Dovada consemnării ei odată cu formularea cererii. În ceea ce privește obligația de a depune cauțiune, în acest caz ea este stabilită în termeni imperativi de art. 952 alin. (2), normă specială în materie, iar cuantumul ei *se va determina pe baza unui criteriu legal*, ceea ce exclude aprecierea instanței, precum și aplicarea limitei prevăzute de norma de drept comun în materia cauțiunii – art. 1056 alin. (2) NCPC (cel mult 20% din valoarea obiectului cererii).

Suma datorată cu titlu de cauțiune, prohibitivă, de altfel, va fi de *jumătate din valoarea reclamată*, iar valoarea reclamată este, și de această dată, valoarea creanței de care creditorul se prevalează, în absența unui înscris constatator, iar nu în funcție de valoarea bunurilor a căror sechestrare o urmărește. Pentru identificarea valorii reclamate (pretinse), instanța va trebui să cerceteze copia cererii de chemare în judecată prin care s-a inițiat procesul pe fond împotriva debitorului.

Dovada achitării cauțiunii se va atașa încă de la depunerea cererii de sechestru asigurător, fiind *o condiție de admisibilitate*, astfel încât ea nu va putea fi complinită prin acordarea unui termen în vederea depunerii dovezii consemnării; pe de altă parte, aceasta având un cuantum determinabil anterior depunerii ei pe baza unor criterii care se află la dispoziția creditorului, nu este nevoie de mijlocirea aprecierii instanței pentru a se indica părții cuantumul său.

Obligativitatea depunerii cauțiunii, ca și momentul dovedirii îndeplinirii acestei obligații reprezintă garanții stabilite prin dispozițiile legii în vederea ocrotirii intereselor debitorului împotriva exercitării abuzive, cu rea-credință, de către creditor a drepturilor sale procesuale, *plata cauțiunii constituind o condiție de fond pentru însăși înființarea sechestrului asigurător*, iar nu de procedură, de natură a obstrucționa accesul la justiție[1].

În cazul în care instanța învestită cu cererea de înființare a sechestrului asigurător constată neîndeplinirea obligației de plată a cauțiunii, *va respinge cererea ca inadmisibilă*; ulterior, dacă se conformează dispozițiilor legale și consemnează cauțiunea stabilită de lege, creditorul va putea recurge la o nouă cerere prin care să solicite aplicarea măsurii sechestrului asigurător, *fără a i se putea opune autoritatea lucrului judecat*.

3. Creanță certă, lichidă, constatată în scris, neexigibilă. Conduita debitorului. Cea de-a treia ipoteză reglementată de lege [art. 952 alin. (3)] privește cazul în care creditorul nu este în posesia unei creanțe exigibile, potrivit art. 662 alin. (4) NCPC.

Creanța exigibilă este creanța ajunsă la termen sau pentru care nu a intervenit decăderea din beneficiul termenului ca modalitate a actului juridic civil, în condițiile art. 1417 NCC, dar și cea în legătură cu care nu s-a renunțat la beneficiul termenului (exigibilitatea anticipată), astfel cum prevede dreptul comun (art. 1418 NCC).

---

[1] C.C., Dec. nr. nr. 886/2007.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Însă, pentru accesul creditorului la această măsură asigurătorie, este nevoie de o anumită conduită a debitorului pe care va trebui să o dovedească sau să o justifice într-un mod temeinic, și anume: acesta a micșorat prin fapta sa asigurările date creditorului sau nu a dat asigurările promise ori atunci când este pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să își ascundă ori să își risipească averea.

Regula în materie de executare silită este că o creanță cu termen nu poate fi pusă în executare, astfel cum prevede art. 662 alin. (5) NCPC. Or, sechestrul asigurător nu constituie decât o măsură de prevedere sau de conservare a creditorului diligent, nefiind o măsură de executare silită; pe de altă parte, nu orice creanță certă, lichidă, constatată în scris, dar neexigibilă deschide vocația creditorului la o cerere legitimă de încuviințare a sechestrului asigurător asupra bunurilor debitorului în condițiile art. 952 alin. (3), ci doar o anumită conduită a debitorului îndreptățește o atare solicitare.

De asemenea, este posibil a se recurge la cererea de înființare a unui sechestru asigurător și în cazul formulării unor cereri în condițiile art. 34 NCPC, pentru că această normă nu conferă exigibilitate anticipată unor drepturi afectate de termen, ci deschide doar posibilitatea formulării unei cereri de chemare în judecată *înainte de împlinirea termenului* (înlăturându-se astfel riscul prematurității cererii), dar pentru a se dispune *executarea la termen a obligației* [art. 34 alin. (1) și (2)], după cum pot fi încuviințate, *înainte de împlinirea termenului*, și alte *cereri pentru executarea la termen* a unor obligații, ori de câte ori se va constata că acestea pot preîntâmpina o pagubă însemnată pe care reclamantul ar încerca-o dacă ar aștepta împlinirea termenului [art. 34 alin. (3)], în cea din urmă categorie înscriindu-se și sechestrul asigurător prevăzut de art. 952 alin. (3).

Astfel, micșorarea prin fapta proprie a asigurărilor date creditorului sau când debitorul nu a dat asigurările promise ori există pericol ca acesta să se sustragă de la urmărire sau să își ascundă ori să își risipească averea reprezintă cele patru variante normative enumerate de text care permit creditorului o cerere de înființare a sechestrului asigurător.

După cum se poate constatata, atare conduită a debitorului reprezintă împrejurări de natură a conduce la *decăderea din beneficul termenului contractual*, sancțiune de drept material reglementată de art. 1417 alin. (1) NCC, după cum textul din Codul civil prevede și alte cazuri în care se poate dispune decăderea din beneficiul termenului – când debitorul se află în stare de insolvabilitate sau, după caz, de insolvență declarată în condițiile legii, diminuarea prin fapta debitorului a garanțiilor constituite în favoarea creditorului sau neconstituirea garanțiilor promise –, acestea fiind ipoteze comune normei de drept substanțial și normei procesuale; în plus, Codul civil prevede și cerința atitudinii subiective a debitorului, anume vinovăția sub forma intenției sau a culpei grave.

Articolul 1417 alin. (2) NCC definește *starea de insolvabilitate a debitorului* (stare de fapt), care, dacă prin lege nu se prevede altfel, se constată de instanță, care, în acest scop, poate ține seama de anumite împrejurări precum dispariția intempestivă a debitorului, neplata unor datorii devenite scadente, declanșarea împotriva sa a unei proceduri de executare silită și altele asemenea; față de formularea normei, reiese că aceasta are un caracter exemplificativ, iar nu limitativ; în plus, ea vine să elucideze ipoteza sustragerii de la urmărire a debitorului prevăzută de art. 952 alin. (3) NCPC, dar și pe cele privind ascunderea ori risipirea averii sale.

În consecință, toate ipotezele normative enumerate de art. 952 alin. (3) NCPC se circumscriu noțiunii de insolvabilitate a debitorului susceptibile a conduce la pronunțarea decăderii din beneficiul termenului, astfel cum aceasta este reglementată de art. 1417

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

alin. (2) NCC și care completează dispoziția de drept procesual, astfel că, alături de cele indicate de norma analizată, trebuie reținută și starea de *insolvență a debitorului* (stare de drept) enunțată de art. 1417 alin. (1) NCC, declarată în condițiile Legii nr. 85/2006, după cum vor trebui observate și prevederile art. 1417 alin. (3) NCC.

Ca atare, pentru determinarea domeniului de aplicare al art. 952 alin. (3) NCC, este nu numai utilă, dar și necesară raportarea la dispozițiile dreptului comun.

Mai trebuie precizat că se poate recurge la formularea unei cereri pentru înființarea sechestrului asigurător în condițiile art. 952 alin. (3) NCPC *înainte de a se dispune decăderea debitorului din beneficiul termenului contractual* (care nu intervine de drept, ci la cererea creditorului, conform art. 1417 NCC), pentru că, în cazul în care s-a dispus deja decăderea, creanța creditorului a devenit exigibilă, potrivit art. 662 alin. (4) NCPC, astfel că temeiul sechestrului va putea fi doar art. 952 alin. (1); totodată, textul trebuie delimitat și de prevederile art. 674 NCPC care reglementează decăderea, la cererea creditorului, din beneficiul termenului de plată (de grație) acordat de instanță, în condițiile art. 397 alin. (3) NCPC, întrucât sechestrul asigurător este o măsură ce se poate înființa înainte de obținerea unui titlu executoriu de către creditor, astfel cum prevede art. 951 NCPC; or, dacă sunt îndeplinite condițiile legale, termenul de grație se acordă de instanță în vederea executării hotărârii, prin chiar hotărârea care dezleagă pricina, arătându-se și motivele pentru care termenul a fost acordat, pe baza unei solicitări a debitorului (pârât) ce poate fi formulată de acesta chiar la momentul concluziilor pe fond în fața primei instanțe, după cum termenul de grație poate fi solicitat și în căile de atac, nu însă și în fața instanței de executare.

Cauțiune obligatorie. Cuantum fixat de instanță. Textul mai stabilește că, în acest caz, creditorul trebuie să dovedească și îndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de alin. (1) și să depună o cauțiune într-un cuantum fixat de instanță.

Or, celelalte condiții stabilite la alin. (1) privesc cerința creanței constatate în scris, ca și pe cele privitoare la obiectul sechestrului și inițierea procesului pe fondul litigiului împotriva debitorului prin care se pretinde plata unei sume de bani[1].

În plus, în acest caz, plata cauțiunii este obligatorie [spre deosebire de alin. (1), când este lăsată la aprecierea instanței], dar cuantumul ei va fi cel fixat de instanță, iar pentru determinarea acestuia instanța va recurge la aceleași limite stabilite prin prevederile art. 1056 alin. (2) NCPC.

Însă, având în vedere că, în condițiile art. 952 alin. (2) – ipoteza creanței exigibile care nu este constatată în scris –, legea însăși îl obligă pe creditor la un cuantum al cauțiunii de jumătate din valoarea reclamată, în ipoteza de la alin. (3) redevin incidente dispozițiile de drept comun din materia cauțiunii, anume art. 1056 alin. (2) NCPC – cel mult 20% din valoarea obiectului cererii; în acest sens, după stabilirea cuantumului cauțiunii, instanța va acorda creditorului un termen pentru a se face dovada achitării ei.

Art. 953. Procedura de soluționare. (1) Cererea de sechestru asigurător se adresează instanței care este competentă să judece procesul în prima instanță. Creditorul nu este dator să individualizeze bunurile asupra cărora solicită să se înființeze sechestrul.

(2) Instanța va decide de urgență în camera de consiliu, fără citarea părților, prin încheiere executorie, stabilind suma până la care se încuviințează seches-

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 217.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

trul, fixând totodată, dacă este cazul, cuantumul cauțiunii şi termenul înăuntrul căruia urmează să fie depusă aceasta.

(3) Încheierea prin care se soluționează cererea de sechestru se comunică creditorului de îndată de către instanță, iar debitorului de către executorul judecătoresc, odată cu luarea măsurii. Încheierea este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la comunicare, la instanța ierarhic superioară. Apelul se judecă de urgență şi cu precădere, cu citarea în termen scurt a părților.

(4) Dispozițiile art. 998 alin. (4) se aplică atât la soluționarea cererii, cât şi la judecarea apelului.

COMENTARIU

1. Instanța competentă. Alineatul (1) al textului analizat prevede în mod explicit că cererea se adresează instanței care este competentă să judece procesul în primă instanță, spre deosebire de norma anterioară, mai imprecisă [„instanța care judecă procesul" – art. 592 alin. (1) CPC 1865].

Norma trebuie interpretată în sensul că instanța care este competentă să judece procesul în primă instanță va fi competentă să soluționeze cererea de sechestru asigurător, indiferent dacă cererea de chemare în judecată prin care creditorul a inițiat procesul împotriva debitorului său mai este sau nu pe rolul acestei instanțe, prin urmare, și atunci când procesul se află în apel[1]; dacă pricina se află pe rolul instanței de recurs, în principiu cererea de sechestru asigurător nu ar mai putea fi formulată (întrucât ar fi lipsită de interes), deoarece hotărârea instanței de apel este executorie, potrivit art. 633 pct. 1 NCPC, astfel încât creditorul ar putea iniția deja executarea silită, chiar dacă pe riscul său, în condițiile art. 637 alin. (1) NCPC; o situație de excepție este cea în care recursul este suspensiv de executare de drept [art. 484 alin. (1) NCPC] ori când instanța sesizată cu judecarea recursului a dispus, motivat, suspendarea hotărârii atacate cu recurs, în alte cazuri decât cele prevăzute de alin. (1), în temeiul art. 484 alin. (2) NCPC.

Cum cererea de sechestru asigurător nu poate fi promovată fără a se intenta cererea de chemare în judecată pe fondul litigiului, rezultă că, *pe cale principală*, cererea de sechestru ar putea fi formulată atunci când creditorul recurge la formularea separată a acesteia (a) fie în timp ce pe rolul instanței competente se află procesul privind fondul, (b) fie ulterior dezînvestirii instanței prin pronunțarea hotărârii asupra cererii de chemare în judecată, dar până la pronunțarea instanței de apel, moment la care creditorul se află deja în posesia unui titlu executoriu.

Cererea de sechestru poate fi formulată și *pe cale incidentală* în cadrul procesului asupra fondului sau *ab initio*, de la momentul promovării cererii de chemare în judecată pe fond împotriva debitorului, ca o *cerere accesorie*.

Atunci când se circumscrie unei cereri accesorii, la primirea ei de către completul învestit aleatoriu cu soluționarea cauzei se vor putea încuviința prin încheiere executorie măsuri asigurătorii, în condițiile legii, astfel cum dispune art. 203 alin. (2) NCPC; de altfel, art. 96^1 alin. (1) și (2) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești prevede că cererile accesorii referitoare la un dosar repartizat aleatoriu se judecă de același complet, pe când cererile privind măsurile asigurătorii se repartizează aleatoriu, dacă nu este pe rol o judecată asupra fondului.

---

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1445.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. Forma cererii. Lipsa obligației creditorului de a individualiza bunurile asupra cărora cere înființarea măsurii. Cererea de sechestru asigurător este supusă aceloraşi condiții generale de formă prevăzute de art. 148 și urm. NCPC.

Particularitatea cererii prin care se solicită înființarea sechestrului asigurător este aceea că reclamantului (creditor) nu îi este impusă obligația de a individualiza bunurile mobile sau/și imobile urmăribile asupra cărora solicită încuviințarea măsurii, ceea ce are rolul de a unifica o practică divergentă a instanțelor în tăcerea vechiului cod cu privire la acest aspect (art. 591-596 CPC 1865), având în vedere că dispozițiile privind sechestrul asigurător nu au fost semnificativ transformate în noul cod.

Lipsa acestei mențiuni are semnificația că suprimă instanței puterea de apreciere asupra oportunității măsurii, dar şi că această atribuție a individualizării bunurilor ce vor fi sechestrate se transferă executorului judecătoresc, care va fi ținut să pună în executare măsura de o manieră ce nu va fi disproporționată pentru niciuna dintre părțile pretinsului raport juridic obligațional.

3. Procedura de soluționare. Cauțiune. Cererea se soluționează în camera de consiliu, fără citarea părților, prin încheiere executorie, instanța stabilind suma în limitele căreia urmează a se indisponibiliza bunuri mobile și/sau imobile ale debitorului (valoarea creanței certe a creditorului, exigibilă sau neexigibilă, constatată în scris sau nu) și, dacă este cazul, fixează cuantumul cauțiunii și termenul în care aceasta va trebui achitată.

Deși art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că „Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016", apreciem că această normă nu are aplicabilitate în alte cazuri decât cele prevăzute de art. 240 alin. (1) (locul cercetării procesului) și art. 244 NCPC (terminarea cercetării procesului sau dezbaterea fondului) în condițiile unei proceduri contencioase ce se derulează potrivit dreptului comun, nefiind incidentă în alte cazuri în care codul, în cuprinsul unor norme speciale, prevede soluționarea unei cereri în camera de consiliu.

Condiția fixării cauțiunii de către instanță acoperă atât ipoteza în care cauțiunea se datorează obligatoriu [art. 952 alin. (2) și (3)], cât și cea în care stabilirea obligației de a depune cauțiune este lăsată la latitudinea instanței [art. 952 alin. (1)].

În ceea ce privește cuantumul cauțiunii, acesta este fie unul fix, determinabil în funcție de valoarea reclamată [art. 952 alin. (2)], fie este stabilit de instanță, pe baza criteriilor ce decurg din dispozițiile art. 1056 alin. (2) NCPC [art. 952 alin. (1) și (3)].

În ipoteza sechestrului asigurător ce se încadrează în dispozițiile art. 952 alin. (2), cauțiunea va fi depusă de creditor odată cu cererea de sechestru asigurător, pe când în celelalte două situații va primi un termen în cadrul căruia să facă dovada consemnării ei.

Aceasta nu înseamnă că, în cazurile în care cauțiunea se depune ulterior formulării cererii, instanța se va pronunța asupra sechestrului asigurător după depunerea cauțiunii (înăuntrul termenului fixat în acest scop), întrucât legea nu dispune în aceste sens.

De vreme ce dispozițiile art. 955 NCPC prevăd că în cazul nedepunerii cauțiunii în termenul fixat de instanță intervine desființarea de drept a sechestrului asigurător, reiese că instanța se pronunță asupra cererii anterior depunerii cauțiunii, pentru că o altă inter-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

pretare ar face această normă inaplicabilă, ceea ce nu poate fi primit, o normă fiind edictată de legiuitor în sensul aplicării ei, iar nu în acela de a nu produce niciun efect[1].

4. Pronunțarea încheierii. Comunicare. Încheierea prin care se soluționează cererea de sechestru asigurător se comunică creditorului de îndată de către instanță, pe când debitorului i se comunică de către executorul judecătoresc, odată cu luarea măsurii.

Rațiunea comunicării încheierii de admitere a cererii de sechestru asigurător către debitor doar la momentul executării măsurii de către executorul judecătoresc rezidă în *elementul surpriză*, astfel încât debitorul să nu aibă răgazul de a întreprinde acte sau fapte de natură a zădărnici înființarea efectivă a sechestrului, contrar finalității acestor măsuri, și să conducă la inutilitatea demersului creditorului; acest element surpriză nu va mai avea același impact dacă cererea nu este admisă de la prima instanță (fără citarea părților), ci în apel, calea de atac fiind soluționată cu citarea părților [art. 953 alin. (3)], conform regulii înscrise în art. 17 NCPC referitoare la publicitatea ședințelor de judecată.

Încheierea prin care se încuviințează cererea de sechestru asigurător este executorie de drept, astfel cum prevede art. 953 alin. (2), pentru situația în care se încuviințează măsura înainte de primul termen de judecată la prima instanță, dacă este formulată ca o cerere accesorie în cadrul cererii de chemare în judecată vizând fondul; totodată, art. 954 alin. (1) teza finală prevede că pentru executarea măsurii nu este necesară nicio altă autorizare sau încuviințare dată de instanță executorului judecătoresc, iar sechestrul se va aplica fără somație ori înștiințare prealabilă a debitorului.

5. Căi de atac. Încheierea este supusă *apelului* în termen de 5 zile de la comunicare (comunicare ce operează în condițiile arătate anterior), la instanța ierarhic superioară.

Norma este incidentă atât în cazul în care măsura se dispune pe cale principală, cât și atunci când se soluționează o cerere incidentală sau accesorie.

Dacă cererea se soluționează în primă instanță de curtea de apel, calea de atac va fi *recursul* (ce se va soluționa de Înalta Curte de Casație și Justiție), sens în care prevede în mod derogatoriu art. 958 NCPC, întrucât instanța supremă nu are competență ca instanță de apel.

Apelul se judecă de urgență și cu precădere, cu citarea în termen scurt a părților. Ca atare, dispozițiile art. 159 NCPC sunt pe deplin aplicabile, respectiv teza a II-a a textului, care prevede: „În cazuri urgente sau atunci când legea prevede în mod expres, judecătorul poate dispune scurtarea termenului de înmânare a citației ori a actului de procedură, despre aceasta făcându-se mențiune în citație sau în actul de procedură".

Cum acesta este un caz expres prevăzut de lege, rezultă că instanța de apel (la fond cererea fiind soluționată fără citarea părților) poate dispune ca înmânarea citației să se realizeze într-un termen mai scurt de 5 zile, ceea ce constituie regula în contextul art. 159 NCPC și pentru a cărei nerespectare intervine sancțiunea nulității.

De asemenea, având în vedere prevederile art. 998 alin. (4) NCPC din materia ordonanței președințiale, atât prima instanță, cât și instanța învestită cu soluționarea apelului nu vor putea dispune amânarea pronunțării decât 24 de ore, iar motivarea hotărârii se va realiza în 48 de ore de la pronunțare.

Pentru recursul promovat în condițiile art. 958 NCPC și care intră în competența de soluționare a Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt aplicabile prevederile art. 493 NCPC privind *procedura de filtrare a recursurilor*; pe de altă parte, față de soluțiile posibil a fi pronunțate de Înalta Curte ca instanță de recurs (casare cu trimitere, potrivit art. 497),

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 219.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

în cazul în care se constată caracterul fondat al recursului și se impune soluția admiterii căii de atac, rezultă că *măsura sechestrului nu va putea fi niciodată încuviințată de Înalta Curte de Casație și Justiție*.

6. Autoritatea de lucru judecat. Articolul 430 alin. (3) NCPC prevede că hotărârea judecătorească prin care se ia o măsură provizorie *nu are autoritate de lucru judecat asupra fondului*.

Însă autoritatea de lucru judecat va opera față de o altă cerere prin care se solicită instituirea aceleiași măsuri, împotriva aceluiași debitor și pentru aceeași creanță, câtă vreme au rămas neschimbate împrejurările pe care creditorul s-a întemeiat în prima cerere, respinsă anterior printr-o hotărâre definitivă. Autoritatea de lucru judecat nu va opera în cazul în care instanța anterioară a respins ca inadmisibilă cererea de instituire a unui sechestru asigurător pentru neîndeplinirea cerinței consemnării cauțiunii în condițiile art. 952 alin. (2) NCPC, a cărei dovadă o produce în cererea ulterior formulată.

Art. 954. Executarea măsurii. (1) Măsura sechestrului asigurător se aduce la îndeplinire de către executorul judecătoresc, potrivit regulilor prezentului cod cu privire la executarea silită, care se aplică în mod corespunzător, fără a mai cere vreo autorizare sau încuviințare în acest sens.

(2) În cazul bunurilor mobile, executorul se va deplasa, în cel mai scurt timp posibil, la locul unde se află bunurile asupra cărora se va aplica sechestrul. Executorul judecătoresc va aplica sechestrul asupra bunurilor urmăribile numai în măsura necesară realizării creanței. În toate cazurile, sechestrul asigurător se va aplica fără somație ori înștiințare prealabilă a debitorului.

(3) Sechestrul asigurător înființat asupra unui bun supus unor formalități de publicitate se va înscrie de îndată în cartea funciară, registrul comerțului, Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre publice, după caz. Înscrierea face opozabil sechestrul tuturor acelora care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra imobilului respectiv.

(4) Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii sechestrului cel interesat va putea face contestație la executare.

COMENTARIU

1. Aplicabilitatea regulilor din materia executării silite. Măsura dispusă fie de prima instanță, fie de instanța de apel se aduce la îndeplinire de executorul judecătoresc potrivit regulilor codului cu privire la executarea silită, care sunt aplicabile în mod corespunzător.

Fiind o hotărâre executorie atât atunci când este dată de prima instanță [art. 953 alin. (2)], cât și când este pronunțată de instanța de apel (art. 633 pct. 1 NCPC), dată la care devine și definitivă [art. 634 alin. (1) pct. 4], *hotărârile constituie titluri executorii de drept*, fără nicio altă formalitate, sens în care sunt dispozițiile art. 632 alin. (2) NCPC.

Întrucât art. 954 alin. (1) partea finală prevede că măsurile executorii se aduc la îndeplinire de executorul judecătoresc „fără a mai cere o autorizare sau încuviințare în acest sens", aceasta presupune că executorul judecătoresc va putea trece la executarea măsurii prin aplicarea sechestrului (indisponibilizarea bunurilor mobile și/sau imobile ale debitorului aflate în posesia sa sau a unor terți) fără încuviințarea executării silite prevăzute de art. 665 NCPC, tocmai pentru că ele nu sunt măsuri de executare propriu-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

zise, ci măsuri provizorii al căror efect nu este de a scoate bunurile mobile sau imobile din patrimoniul debitorului, ci de a conferi creditorului, în cazul și la momentul obținerii titlului executoriu, posibilitatea realizării efective a creanței sale pe calea executării silite indirecte (sau prin echivalent), astfel cum prevede art. 957 NCPC, prin valorificarea bunurilor sechestrate.

Împrejurarea că executarea măsurii sechestrului asigurător are loc fără alte formalități de autorizare sau încuviințare *nu înseamnă că executorul judecătoresc va acționa din oficiu*, ci doar pe baza cererii creditorului, potrivit principiului disponibilității, aplicabil și în etapa executării silite, cu atât mai mult într-o etapă intermediară a procesului, cum este cea a executării măsurilor provizorii.

După obținerea titlului executoriu însă, creditorul va fi ținut să urmeze formalitățile pentru punerea în executare silită a acestuia, adresându-se executorului judecătoresc cu cerere de executare silită conform art. 663 NCPC, iar executorul judecătoresc va solicita instanței de executare încuviințarea executării silite, în condițiile art. 665 din același cod, după care se va proceda la executarea silită indirectă, potrivit regulilor privind executarea silită mobiliară sau/și imobiliară, de vreme ce obiectul titlului executoriu nu poate fi decât un drept de creanță.

2. Punerea în executare a măsurii

2.1. Bunuri mobile corporale. Articolul 954 alin. (2) prevede modalitatea de aducere la îndeplinire a sechestrului asigurător atunci când are ca obiect bunuri mobile (corporale), și anume prin *deplasarea executorului în cel mai scurt timp la locul unde se află bunurile ce vor fi sechestrate*.

Astfel cum prevede art. 953 alin. (3) NCPC, la momentul luării (executării) măsurii i se va comunica de către executorul judecătoresc și debitorului încheierea de încuviințare, moment de la care curge pentru acesta termenul de apel de 5 zile.

Executorul va aplica sechestrul asupra bunurilor urmăribile ale debitorului (între care nu vor putea fi incluse cele declarate insesizabile de lege) *numai în măsura necesară realizării creanței*, însăși hotărârea de încuviințare a sechestrului neputând fi pronunțată dincolo de aceste limite, întrucât instanța este obligată prin dispozițiile art. 953 alin. (2) să indice „suma până la care se încuviințează sechestrul".

Pe de altă parte, întrucât, astfel cum dispune art. 953 alin. (1) teza a II-a, creditorul nu este obligat să individualizeze bunurile asupra cărora solicită înființarea sechestrului, rezultă că nici încheierea de încuviințare a măsurii nu le va indica, astfel încât executorul judecătoresc este cel care le va identifica și va proceda potrivit prevederilor codului privind executarea silită mobiliară, astfel cum prevede art. 954 alin. (1), potrivit art. 730 și urm. NCPC, art. 732 prevăzând modalitatea de sechestrare a bunurilor mobile care aparțin debitorului, dar aflate în mâinile terților.

De asemenea, în mod derogatoriu de la regula prevăzută în art. 667 NCPC, în acord cu scopul acestei măsuri asigurătorii, legea prevede că, în toate cazurile, sechestrul asigurător se va aplica *fără somație ori înștiințare prealabilă a debitorului*.

2.2. Bunuri mobile incorporale. Sechestru asigurător poate avea ca obiect și bunuri mobile incorporale, precum acțiunile la societățile reglementate de Legea nr. 31/1990, titluri de credit sau alte bunuri mobile supuse unor formalități de publicitate, astfel încât aducerea la îndeplinire a măsurii va avea loc în condițiile art. 954 alin. (3), anume prin înscrierea de îndată la registrul comerțului, la Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, în registrul succesoral ținut de camera notarilor publici sau în alte registre de publi-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

citate, după caz; mențiunea despre aplicarea sechestrului se va face la cererea executorului judecătoresc, astfel cum prevede în mod explicit art. 741 alin. (1) NCPC, normă de trimitere potrivit art. 954 alin. (1).

2.3. Bunuri imobile aie debitorului. Dacă sechestrul asigurător are ca obiect bunuri imobile ale debitorului, aducerea la îndeplinire a măsurii se realizează prin înscrierea sechestrului de îndată în cartea funciară sau registrul comerțului (dacă imobilul aparține vreunui profesionist, constituit ca aport la capitalul social sau făcând parte din activul patrimonial al unei societăți, debitoare a titularului cererii de sechestru), sens în care, de asemenea, dispune art. 954 alin. (3), cerere pe care executorul judecătoresc o adresează biroului teritorial de cadastru și publicitate imobiliară, astfel cum dispune art. 821 alin. (1) NCPC.

3. Efectul formalităților de publicitate este cel de *opozabilitate* a sechestrului tuturor acelora care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra bunului mobil sau imobilului sechestrat.

În privința imobilelor, norma aici analizată [art. 954 alin. (3) partea finală] nu constituie decât o aplicare particulară a prevederilor art. 826 NCPC, iar referitor la bunurile mobile, ea reprezintă o reluare a dispozițiilor art. 741 alin. (2) din același cod.

4. Contestația la executare. Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii sechestrului, cel interesat va putea face contestație la executare.

Deși nu este o măsură de executare silită, aducerea la îndeplinire a măsurii provizorii dispuse în contextul art. 954 este guvernată de dispozițiile privind executarea silită, astfel încât, în mod simetric, legiuitorul a prevăzut și accesul celui interesat la contestația la executare.

Persoana interesată în formularea contestației poate fi creditorul, debitorul, terțul care posedă bunuri ale debitorului ori un terț desăvârșit față de raportul obligațional dintre creditor și debitor, care este vătămat prin măsura dispusă.

Contestația la executare se va întemeia pe dispozițiile art. 711 NCPC atunci când este formulată de creditor sau debitor, iar art. 712 alin. (5) va servi ca temei juridic terților, însă numai dacă aceștia pretind un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul sau bunurile indisponibilizate.

Textul nu conține vreo dispoziție derogatorie în privința instanței competente să soluționeze contestația la executare, indiferent dacă este formulată de părți sau de un terț vătămat prin actele de executare a măsurii sechestrului asigurător, astfel încât *instanța competentă va fi instanța de executare*, potrivit dispozițiilor art. 650 alin. (1) și (2) NCPC.

Art. 955. Desființarea de drept a sechestrului asigurător. Nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage desființarea de drept a sechestrului asigurător. Aceasta se constată prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

COMENTARIU

1. Situații în care intervine desființarea de drept. În două dintre cele trei situații reglementate de art. 952 – alin. (1) și (3) –, cauțiunea stabilită de instanță poate fi depusă la o dată ulterioară celei a soluționării cererii, în primul caz stabilirea cauțiunii fiind lăsată la aprecierea instanței, iar în cel de-al doilea fiind obligatorie; cuantumul cauțiunii se fixează de instanță în ambele ipoteze, potrivit art. 1056 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Odată stabilită obligația de plată a unei cauțiuni, creditorul va fi ținut să facă dovada consemnării ei în termenul fixat de instanță.

Instanța învestită cu soluționarea unei cereri de sechestru asigurător în condițiile art. 952 alin. (1) sau (3) nu va fi ținută însă de acordarea unui nou termen pentru a se face această dovadă, ci se va pronunța asupra solicitării creditorului, urmând ca acesta să depună la dosar dovada achitării cauțiunii în termenul fixat în acest scop.

Dacă cererea de sechestru asigurător a fost admisă, iar creditorul nu a achitat cauțiunea stabilită în sarcina sa, măsura asigurătorie va fi desființată de drept.

În acest caz, dacă executarea măsurii s-a realizat, vor fi aplicabile dispozițiile art. 722 și urm. NCPC referitoare la întoarcerea executării.

Constatarea nedepunerii cauțiunii va avea loc la termenul fixat în acest sens, prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților, întreaga procedură derulată în fața primei instanțe în această materie nefiind supusă regulii publicității ședinței de judecată.

2. Nedepunerea cauțiunii. Inadmisibilitatea cererii. În situația reglementată de art. 952 alin. (2) cauțiunea nu numai că este obligatorie, dar ea constituie chiar o condiție de admisibilitate a sechestrului asigurător, astfel încât aplicarea prevederilor art. 955 nu este posibilă, simpla nedepunere a cauțiunii în cuantumul stabilit de această normă (jumătate din valoarea creanței) concomitent cu formularea cererii de sechestru conducând la respingerea cererii ca inadmisibilă.

Art. 956. Ridicarea sechestrului asigurător. (1) Dacă debitorul va da, în toate cazurile, o garanție îndestulătoare, instanța va putea ridica, la cererea debitorului, sechestrul asigurător. Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență şi cu citarea în termen scurt a părților, prin încheiere supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare, la instanța ierarhic superioară. Apelul se judecă de urgență şi cu precădere. Dispozițiile art. 953 alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

(2) De asemenea, în cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre definitivă ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea acesteia, debitorul poate cere ridicarea măsurii de către instanța care a încuviințat-o. Asupra cererii instanța se pronunță prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților. Dispozițiile art. 954 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Constituirea unei garanții la dispoziția creditorului. Legea reglementează pentru debitor un remediu eficient pentru ridicarea măsurii sechestrului asigurător, anume cazul în care dă o garanție (reală sau personală) îndestulătoare, situație identică atât în raporturile dintre profesioniști, cât și dintre aceștia și alte subiecte de drept civil[1].

Dacă se va constitui la dispoziția creditorului o asemenea garanție, debitorul este îndreptățit să formuleze o cerere prin care solicită ridicarea sechestrului, astfel încât

[1] Această unificare de regim juridic prevăzută prin noul Cod civil a devenit operantă de la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, dată la care au fost abrogate și dispozițiile art. 907-935 C. com., întrucât art. 230 lit. c) din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil prevede că dispozițiile art. 907-935 C. com. 1887 nu sunt abrogate prin intrarea în vigoare a Codului civil, ci se vor abroga la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

bunurile sale vor fi scoase de sub măsura indisponibilizării și în legătură cu ele va putea încheia inclusiv acte de dispoziție.

Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență, cu citarea în termen scurt a părților, printr-o încheiere supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare, la instanța ierarhic superioară; calea de atac va fi recursul, ce va fi soluționat de Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazul în care competența de primă instanță revine curții de apel, sens în care prevede art. 958 NCPC.

Deși art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că „Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016", apreciem că această normă nu are aplicabilitate în alte cazuri decât cele prevăzute de art. 240 alin. (1) (locul cercetării procesului) și art. 244 NCPC (terminarea cercetării procesului sau dezbaterea fondului), în condițiile unei proceduri contencioase ce se derulează potrivit dreptului comun, nefiind incidentă în alte cazuri în care codul, în cuprinsul unor norme speciale, prevede soluționarea unei cereri în camera de consiliu.

Cererea de sechestru asigurător poate fi încuviințată de prima instanță căreia legea îi stabilește competența de soluționare [în condițiile art. 953 alin. (1)], dar nu este exclus ca soluția în primă instanță să fie defavorabilă creditorului și doar în apelul formulat de acesta sechestrul asigurător să fie încuviințat; față de soluțiile posibil a fi pronunțate de Înalta Curte ca instanță de recurs (casare, conform art. 497, după admiterea în principiu în procedura filtrului, potrivit art. 493), în cazul în care se constată caracterul fondat al recursului și se impune soluția admiterii căii de atac, rezultă că măsura sechestrului nu va putea fi niciodată încuviințată de Înalta Curte de Casație și Justiție în cazul recursului promovat în condițiile art. 958 NCPC.

Apreciem că principiul simetriei impune soluția competenței în primă instanță a cererii debitorului de ridicare a sechestrului în favoarea instanței determinate potrivit regulii prevăzute prin art. 953 alin. (1) NCPC, chiar și atunci când cererea de sechestru ar fi încuviințată de instanța de control judiciar în calea de atac a creditorului.

O atare cerere a debitorului se soluționează cu citarea părților, în termen scurt, adică având în vedere prevederile art. 159 teza a II-a NCPC.

Termenul de apel (ori, după caz, de recurs) este de *5 zile de la pronunțare*, astfel că norma analizată conține o derogare de la regulile de drept comun în materie de apel [30 de zile de la comunicare, potrivit art. 468 alin. (1) sau art. 485 alin. (1) cu referire la recurs], atât în privința duratei lui, cât și a momentului de la care începe să curgă; regula curgerii termenului de la pronunțarea hotărârii a fost confirmată sub aspectul constituționalității sale, chiar dacă instanța constituțională a analizat dispozițiile identice din codul anterior referitoare la recursul în materia perimării (5 zile de la pronunțare), rațiunile fiind aceleași în ce privește soluția adoptată[1].

Considerăm însă că declanșarea termenului de apel (sau de recurs) de la pronunțare este condiționată de legalitatea procedurii de citare a părților pentru data când s-a soluționat cererea de ridicare a sechestrului asigurător, pentru că, în cazul unei greșite aplicări a dispozițiilor art. 229 NCPC referitoare la termenul în cunoștință sau a altor neregu-

[1] C.C., Dec. nr. 311/2002, Dec. nr. 124/2006.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

larități privind citarea, instanța de judecată nu se afla în situația de a se pronunța, ci avea obligația de a dispune amânarea judecății în condițiile art. 153 NCPC, sub sancțiunea nulității, întrucât o procedură viciată echivalează cu neîndeplinirea ei; or, rațiunea citării este aceea ca părților să le fie respectat dreptul la apărare și ele să aibă posibilitatea prezentării la termenul de judecată și participării la dezbateri și, deci, și la pronunțarea hotărârii în ședință publică, date fiind prevederile art. 402 NCPC; altfel spus, în cazul în care un termen pentru exercitarea căii de atac curge de la pronunțare, „procedura de citare îndeplinește și funcția procedurală a comunicării", iar neregularitatea citării antrenează numai o aparență că termenul de declarare a căii de atac a început să curgă[1].

Apelul se judecă de urgență și cu precădere, dispoziție a legii care face aplicabile și în apel prevederile art. 159 teza a II-a NCPC.

Întrucât art. 956 alin. (1) teza finală face trimitere la dispozițiile art. 953 alin. (4), care, la rândul lor, se întregesc cu normele de la art. 998 alin. (4) edictate în materia ordonanței președințiale, rezultă că, atât în primă instanță, cât și în apel (ori în recurs), cererea de ridicare a sechestrului asigurător nu permite amânarea pronunțării decât pentru cel mult 24 de ore, iar motivarea încheierii, respectiv a deciziei instanței de apel (sau de recurs) se va face în termen de 48 de ore.

2. Anularea, respingerea, perimarea sau renunțarea la judecata cererii principale formulate de creditor, printr-o hotărâre definitivă. Articolul 956 alin. (2) prevede calea de urmat pentru debitor în ipoteza în care cererea principală (procesul pe fondul raportului juridic obligațional având ca obiect o sumă de bani) în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre definitivă ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea ei, și anume *formularea unei cereri de ridicare a sechestrului* de către instanța care a încuviințat-o.

Întrucât textul prevede că debitorul este îndreptățit să ceară ridicarea măsurii sechestrului în cazul renunțării creditorului la judecata cererii de chemare în judecată (art. 406 NCPC), cu atât mai mult el va avea acest drept în cazul în care creditorul renunță la însuși dreptul pretins (art. 408 și urm. NCPC).

Scopul măsurii asigurătorii a sechestrului este acela de a oferi creditorului, la momentul și în cazul obținerii titlului executoriu cu privire la creanța pe care o invocă împotriva debitorului, posibilitatea executării silite asupra bunurilor sechestrate, potrivit regulilor unei urmăriri silite mobiliare sau imobiliare indirecte. De aceea, ele au un caracter provizoriu și durează până la momentul rămânerii definitive a hotărârii asupra fondului pretențiilor.

Or, în cazul în care creditorul însuși a renunțat la soluționarea cererii de chemare în judecată în procesul principal ori cererea a fost anulată sau perimată (ceea ce indică dezinteresul său în finalizarea procedurii prin care tindea la obținerea titlului executoriu) sau, mai mult decât atât, cererea de chemare în judecată a fost respinsă prin hotărâre definitivă, măsurile asigurătorii nu mai servesc scopului pentru care legea le-a instituit.

Într-o atare situație, debitorul este în drept să solicite ridicarea măsurii sechestrului asigurător printr-o cerere adresată instanței care a încuviințat-o; cu privire la instanța competentă rămân valabile cele arătate și la ipoteza ridicării sechestrului în cazul constituirii unei garanții la dispoziția creditorului.

Legea mai prevede că încheierea pronunțată în soluționarea acestei cereri este definitivă, prin urmare, nu este supusă nici apelului, nici recursului.

---

[1] *G. Boroi, D. Rădescu*, op. cit., p. 531.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Trimiterea la dispozițiile art. 954 (executarea măsurii sechestrului asigurător) indică faptul că în mod simetric se va proceda și la ridicarea măsurii asigurătorii în discuție, precum în cazul aplicării sale, în funcție de bunurile (mobile sau imobile) ce au fost indisponibilizate, cu particularitatea că încheierea de ridicare este definitivă de la momentul pronunțării sale; în consecință, se vor avea în vedere în mod corespunzător comentariile dezvoltate la art. 954 referitoare la atribuțiile și competențele executorului judecătoresc.

Art. 957. Valorificarea bunurilor sechestrate. Valorificarea bunurilor sechestrate nu se va putea face decât după ce creditorul a obținut titlul executoriu.

COMENTARIU

În cazul în care creditorul a obținut titlul executoriu împotriva debitorului, iar pretenția sa a fost admisă în tot sau în parte printr-o hotărâre definitivă, debitorul fiind obligat să îi plătească o anumită sumă de bani, creditorul are posibilitatea de a de a proceda la executarea silită asupra bunurilor sechestrate.

Dacă executarea măsurii sechestrului asigurător de către executorul judecătoresc are loc fără a se cere vreo autorizare sau încuviințare în acest sens, iar aplicarea sechestrului se face fără somație sau înștiințare prealabilă a debitorului, după obținerea titlului executoriu, creditorul va fi ținut să urmeze formalitățile pentru punerea în executare silită a titlului, adresându-se executorului judecătoresc cu cerere de executare silită conform art. 663 NCPC, iar executorul judecătoresc va solicita instanței de executare încuviințarea executării silite în condițiile art. 665 NCPC, după care se va proceda la executarea silită mobiliară sau/și imobiliară, prin valorificarea bunurilor indisponibilizate în acest scop.

Dispozițiile art. 731 alin. (3) NCPC prevăd că „Pentru bunurile sechestrate asigurător nu este necesară o nouă sechestrare, executorul judecătoresc fiind obligat să verifice dacă bunurile respective se găsesc la locul aplicării sechestrului și dacă nu au fost substituite sau degradate, precum și să sechestreze alte bunuri ale debitorului, în cazul în care cele găsite la verificare nu sunt suficiente pentru realizarea creanței".

În consecință, regulile pentru valorificarea bunurilor sechestrate (mobile sau imobile) sunt cele prevăzute de Codul de procedură civilă cu referire la procedura executării silite mobiliare (art. 752-779) și imobiliare (art. 828 și urm.).

Aplicarea sechestrului asigurător nu reprezintă o dare în plată și, deci, riscul pieirii bunurilor între momentul aplicării măsurii și cel al executării silite a titlului executoriu obținut de creditor rămâne asupra proprietarului, astfel încât debitorul nu se poate considera eliberat de obligația la care este ținut prin hotărârea judecătorească[1].

Art. 958. Dispoziții speciale. În toate cazurile în care competența de primă instanță aparține curții de apel, calea de atac este recursul, dispozițiile art. 953 şi 956 aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

Textul conține o normă derogatorie și, deci, aplicabilă prioritar în cazul în care competența de primă instanță aparține curții de apel, astfel că, pentru această situație, calea

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1746/1974, în R.R.D. nr. 1/1975, p. 64, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 878.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de atac împotriva încheierilor pronunțate în soluționarea unei cereri de sechestru asigurător sau de ridicare a măsurii formulate de debitor în condițiile art. 956 alin. (1) va fi recursul, dispozițiile art. 953 și art. 956 aplicându-se în mod corespunzător cu privire la procedura de soluționare și termenele scurte ce vor trebui acordate, dar și dispozițiile din materia ordonanței președințiale cu privire la amânarea pronunțării (cel mult 24 de ore de la închiderea dezbaterilor) și redactarea hotărârii (48 de ore de la pronunțare).

Rațiunea normei este una evidentă, de corelare a dispozițiilor ce stabilesc căile de atac în această materie și instanța competentă cu soluționarea lor, întrucât și art. 953 alin. (3), dar și art. 956 alin. (1) prevăd că apelul se soluționează de instanța ierarhic superioară.

Or, în cazul în care cererea în primă instanță este în competența curții de apel, s-ar ajunge la situația în care un apel ar trebui soluționat de Înalta Curte de Casație și Justiție, ceea ce excede competenței materiale a instanței supreme stabilite prin intermediul normelor generale – art. 97 pct. 1-4 NCPC.

Trebuie precizat însă că *recursul soluționat de Înalta Curte este guvernat de norme speciale*, cu referire la art. 493 NCPC privind procedura de filtrare a recursurilor, iar, pe de altă parte, dacă recursul a fost admis în principiu, soluțiile posibil a fi pronunțate de Înalta Curte ca instanță de recurs (art. 497) sunt numai de casare, astfel încât măsura sechestrului asigurător nu va putea fi niciodată încuviințată de Înalta Curte de Casație și Justiție în cazul unui recurs promovat în condițiile art. 958 raportat la 953 alin. (1) și (3) ori la art. 956 alin. (1) NCPC.

Secțiunea a 2-a. Dispoziții speciale privind sechestrul asigurător al navelor civile

COMENTARIU

Se impun două precizări prealabile: pe de o parte, dispozițiile din Codul comercial din 1887 (art. 907-935), pe care normele aici analizate le înlocuiesc, sunt abrogate de la intrarea în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, sens în care prevede art. 230 lit. c) din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, și, pe de altă parte, în mod evident, această măsură asigurătorie este una care nu are un corespondent în Codul de procedură civilă anterior.

Art. 959. Dreptul de a sechestra o navă civilă. Creditorul poate solicita înființarea sechestrului asigurător asupra unei nave, în condițiile dispozițiilor prezentei secțiuni, precum şi ale secțiunii 1 a prezentului capitol care se aplică în mod corespunzător, cu respectarea convențiilor internaționale asupra sechestrului navelor, la care România este parte.

COMENTARIU

1. Condiții pentru formularea cererii. Dacă debitorul împotriva căruia există o creanță certă este proprietar sau coproprietar de nave civile (armator), aflate în posesia sa ori a unor terți, dar plasate în aria de jurisdicție a instanțelor române (art. 28 NCPC), astfel cum prevede art. 951, creditorul poate solicita înființarea sechestrului asigurător asupra navei în condițiile prezentei secțiuni, precum și ale Secțiunii 1 a Capitolului I,

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

care se aplică în mod corespunzător, cu respectarea convențiilor internaționale asupra sechestrului navelor la care România este parte.

În cel din urmă caz, este necesar să existe un element de extraneitate ce ar putea antrena incidența unei convenții internaționale asupra sechestrului navelor, ceea ce instanța de judecată va trebui să constate prin stabilirea circumstanțelor concrete ale pricinii și, totodată, să rețină că legea de procedură română este cea aplicabilă, potrivit normelor cuprinse în Cartea a VII-a la care art. 28 alin. (2) NCPC face trimitere.

De asemenea, din interpretarea dispozițiilor art. 963 alin. (1) care reglementează cererea de autorizare a efectuării unei sau unor călătorii, rezultă că debitorul poate avea doar calitatea de coproprietar de nave, nefiind necesară calitatea de proprietar exclusiv al navei pentru a fi admisibilă cererea de sechestrare a acesteia.

2. Dispoziții de procedură aplicabile. Dreptul comun în materie. Totodată, această normă indică faptul că secțiunea anterioară (dispoziții generale în materia sechestrului asigurător) constituie dreptul comun în cazul unei cereri de sechestru atunci când are ca obiect una sau mai multe nave civile, dreptul comun aplicându-se în mod corespunzător (dacă prezenta secțiune nu conține dispoziții derogatorii sau nu particularizează anumite aspecte legate de această măsură asigurătorie). Astfel, creditorul trebuie: să fie titularul unei creanțe având ca obiect o sumă de bani, însă măsura asigurătorie are un caracter specializat, întrucât nu mai are ca obiect bunurile mobile sau imobile ale debitorului aflate în posesia sa ori a terților, ci nave civile; creanța să fie certă, constatată în scris și exigibilă [art. 952 alin. (1)] sau fără a fi constată în scris, dar să fie certă și exigibilă [art. 952 alin. (2)] ori este titularul unei creanțe certe, constatate în scris, dar care nu este exigibilă [alin. (3) al art. 952], etc.

Art. 960. Înființarea sechestrului. Condiții. (1) În cazuri urgente, cererea de înființare a sechestrului asigurător asupra unei nave se poate face chiar şi înaintea introducerii acțiunii de fond. În acest caz, creditorul care a obținut instituirea sechestrului asigurător este obligat să introducă acțiunea la instanța competentă sau să inițieze demersurile pentru constituirea tribunalului arbitral într-un termen de cel mult 20 de zile de la data încuviințării măsurii asigurătorii.

(2) Cererea de sechestru se judecă de urgență în camera de consiliu, cu citarea părților. Încheierea este executorie şi este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare.

(3) Neintroducerea acțiunii în termenul prevăzut la alin. (1) atrage desființarea de drept a sechestrului asigurător. Aceasta se constată prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților.

COMENTARIU

1. Posibilitatea formulării cererii de sechestru asupra navelor civile înaintea introducerii acțiunii pe fond sau declanșării arbitrajului. Obligația inițierii litigiului. Spre deosebire de dispozițiile generale în materia sechestrului asigurător, care, în oricare dintre cele trei situații descrise la art. 952 alin. (1)-(3), prevăd condiția prealabilă obligatorie a declanșării litigiului asupra fondului raporturilor obligaționale dintre părți, art. 960 alin. (1) dispune, în mod derogatoriu, că cererea de înființare a sechestrului asigurător asupra unei nave, *în cazuri urgente*, poate fi formulată chiar și înaintea introducerii acțiunii pe fond.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Condiția urgenței va trebui dovedită sau cel puțin temeinic justificată de creditor cu ocazia formulării cererii de sechestru asigurător, pentru a fi posibilă înființarea sechestrului anterior înregistrării cererii de chemare în judecată pe rolul unei instanțe judecătorești ori declanșării arbitrajului.

În acest caz, creditorul are obligația ca, în termen de cel mult 20 de zile de la data încuviințării măsurii sechestrului asigurător, să introducă acțiunea la instanța competentă sau să inițieze măsurile necesare pentru constituirea tribunalului arbitral, pentru ipoteza în care între părți este operantă o convenție arbitrală (art. 548), fie sub forma unei clauze compromisorii (art. 550), fie a unui compromis în condițiile art. 551 NCPC, care poate fi perfectat într-o situație litigioasă, chiar și anterior înregistrării litigiului pe rolul unei instanțe judecătorești.

Condiția stipulată prin această normă este una imperativă, pentru că, în cazul neîndeplinirii ei de către creditor, intervine *desființarea de drept a sechestrului asigurător*, care se constată prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților, astfel cum prevede art. 960 alin. (3); față de dispozițiile codului anterior, în care nu se regăsea o normă similară, această prevedere este una salutară.

Acestui caz special de desființare de drept i se adaugă cel prevăzut de art. 955 (nedepunerea cauțiunii de către creditor), normă la care art. 959 trimite.

Dacă *nu este o situație urgentă*, astfel încât creditorul să nu fie nevoit a formula cererea de sechestru asigurător asupra navelor civile anterior formulării cererii de chemare în judecată asupra fondului raportului litigios sau declanșării arbitrajului, acesta poate formula cererea de sechestru după învestirea instanței competente cu judecata procesului pe fond sau constituirea tribunalului arbitral, astfel încât nu va mai subzista cauza de desființare de drept a sechestrului încuviințat, potrivit prevederilor art. 960 alin. (3) NCPC.

2. Condițiile înființării. De vreme ce art. 959 prevede că dreptul comun în materia sechestrului asigurător al navelor civile este reprezentat de dispozițiile secțiunii anterioare, rezultă că, pentru soluționarea cererii de sechestru întemeiate pe prevederile art. 960, trebuie observate ipotezele descrise de art. 952 cu privire la însușirile creanței creditorului, cazurile în care se datorează cauțiune, precum și modalitatea de determinare a cuantumului ei[1].

Se observă că art. 953 alin. (1) NCPC stabilește instanța competentă pentru înființarea sechestrului asigurător, normă care este substituită de cea specială edictată la art. 961, însă aceeași normă de trimitere (teza finală) prevede că, într-o cerere de sechestru, creditorul nu este dator să individualizeze bunurile asupra cărora solicită să se încuviințeze măsura, text care trebuie aplicat corespunzător în cadrul procedurii de sechestrare a navelor.

Or, dată fiind specializarea acestei măsuri, ca și modalitatea specifică de executare prevăzută de art. 966 NCPC (de către căpitănia portului unde nava se află, prin neeliberarea documentelor necesare navigației și interzicerea plecării navei din port sau radă), rezultă că, în acest caz, creditorul va trebui să indice în cuprinsul cererii adresate instanței (formulată în condițiile art. 148 NCPC) nava sau navele a căror sechestrare o cere; în plus, o atare precizare în cuprinsul cererii de sechestru va fi indispensabilă și pentru stabilirea instanței competente – în aplicarea dispozițiilor art. 961 NCPC.

---

[1] A se vedea comentariile de la art. 952.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Instanța legal învestită, prin încheierea executorie ce o va pronunța, va arăta suma (creanța pretinsă de creditor) până la care se încuviințează sechestrul, astfel cum prevede art. 953 alin. (2) NCPC.

3. Procedura de soluționare. Căi de atac. Dispoziții aplicabile. Cererea de sechestru se judecă de urgență, în camera de consiliu, dar cu citarea părților (dispozițiile art. 159 teza a II-a fiind aplicabile), printr-o încheiere executorie, care este supusă numai apelului în termen de 5 zile de la pronunțare; curgerea termenului de apel de la pronunțare este însă condiționată de legalitatea îndeplinirii procedurii de citare la termenul la care instanța competentă s-a pronunțat asupra sechestrului[1].

Deși art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că „Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016", apreciem că această normă nu are aplicabilitate în alte cazuri decât cele prevăzute de art. 240 alin. (1) (locul cercetării procesului) și art. 244 NCPC (terminarea cercetării procesului sau dezbaterea fondului), în condițiile unei proceduri contencioase ce se derulează potrivit dreptului comun, nefiind incidentă în alte cazuri în care codul, în cuprinsul unor norme speciale, prevede soluționarea unei cereri în camera de consiliu.

Întrucât legea nu dispune altfel, apelul se va soluționa în ședință publică, devenind incidentă regula publicității ședinței de judecată reglementată prin dispozițiile art. 17, dar văzând și prevederile art. 240 alin. (2) NCPC.

Nu sunt incidente dispozițiile art. 958 care stabilesc că, dacă cererea de sechestru este în primă instanță în competența curții de apel, calea de atac este recursul, pentru că, la stabilirea competenței în primă instanță nu mai funcționează regula prevăzută de art. 953 alin. (1) (instanța competentă să judece procesul în primă instanță), ci se instituie o normă de competență specială derogatorie prin art. 961 (competență materială și teritorială exclusivă).

Art. 961. Instanța competentă. Competența de soluționare a cererii de sechestru asigurător asupra unei nave aparține tribunalului locului unde se află nava, indiferent de instanța la care s-a introdus sau urmează a fi introdusă acțiunea de fond.

COMENTARIU

La stabilirea instanței competente să soluționeze cererea de sechestru asigurător asupra navelor civile nu mai trebuie determinată instanța competentă în primă instanță pentru judecarea procesului pe fond, întrucât nu mai funcționează criteriul de accesorialitate stabilit prin art. 953 alin. (1), art. 961 stabilind atât competența materială în primă instanță în favoarea tribunalului, cât și o normă de competență teritorială exclusivă, ambele aspecte fiind de ordine publică.

Deși excepția de necompetență de ordine publică poate fi valorificată prin mijlocul procesual al excepției absolute, susținerea încălcării acestei norme se supune regimului de invocare reglementat de dispozițiile art. 130 alin. (2) NCPC, respectiv excepția este la

---

[1] Pentru detalii, a se vedea comentariile de la art. 956.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

îndemâna părților sau a instanței din oficiu și poate fi invocată doar la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate.

Astfel, norma analizată prevede că cererea de sechestru asigurător al navelor civile se soluționează de tribunalul locului unde se află nava, indiferent de instanța la care s-a introdus ori la care urmează a se introduce acțiunea de fond (pentru care instanța competentă teritorial se determină pornind de la circumscripțiile stabilite în favoarea Tribunalului Constanța și Tribunalului Galați prin dispozițiile art. 42^1 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată).

În aceste condiții, rezultă că cererea de sechestru asupra navelor civile nu poate fi formulată, în principiu, decât pe cale principală, iar numai când instanța fondului coincide cu tribunalul locului unde se află nava și doar dacă se solicită după inițierea procesului pe fond încuviințarea sechestrului navelor ar putea fi cerută și pe cale incidentală sau printr-o cerere accesorie cererii principale, caz în care, de asemenea, trebuie soluționată potrivit regulilor instituite prin art. 960 alin. (2) NCPC (prin încheiere executorie, supusă numai apelului în 5 zile de la pronunțare).

Art. 962. Interdicția sechestrului. (1) Nava gata de plecare nu poate fi pusă sub sechestru asigurător.

(2) Nava se consideră că este gata de plecare din momentul în care comandantul are la bord certificatele, toate documentele navei, precum şi permisul de plecare, predate comandantului de căpitănia portului.

COMENTARIU

Chiar dacă sunt întrunite cerințele ce decurg din normele anterioare, tribunalul nu va putea încuviința sechestrul asigurător dacă nava este gata de plecare.

O asemenea dovadă va trebui făcută de debitor, procedura sechestrului asigurător al navelor fiind soluționată cu citarea părților [art. 960 alin. (2)], astfel că debitorul va fi în măsură să administreze aceste probe.

Articolul 962 alin. (2) definește noțiunea de *„navă gata de plecare"*, anume când comandantul are la bord certificatele, toate documentele navei, precum și permisul de plecare, documente predate acestuia de căpitănia portului.

Textul anterior [art. 912 alin. (1) C. com. 1887] prevedea că „nava este gata de plecare când căpitanul are asupră-și toate hârtiile de navigație necesare pentru călătorie".

Instanța învestită cu o cerere de sechestru asigurător asupra navelor civile va trebui să realizeze verificările în raport de conținutul acestor noțiuni (certificate, documentele navei și permisul de plecare) ce se vor regăsi în Codul maritim ce urmează a fi adoptat, la data intrării acestuia în vigoare urmând a fi abrogate dispozițiile Cărții a II-a din Codul comercial de la 1887 „Despre comerțul maritim și despre navigație", precum și dispozițiile art. 948, art. 953, art. 954 alin. (1) și art. 955, norme care rămân aplicabile până la intrarea în vigoare a prezumtivului Cod maritim.

Art. 963. Autorizarea efectuării de călătorii. (1) După încuviințarea sechestrului asigurător, la cererea creditorului care are un privilegiu asupra unei nave, a unui coproprietar al navei sau chiar a debitorului, instanța care a dispus măsura asigurătorie poate ordona ca nava să întreprindă una sau mai multe călătorii, stabilind în acelaşi timp toate măsurile preventive care, după împrejurări, ar fi necesare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Dispozițiile art. 960 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(3) Nava poate pleca numai după transcrierea încheierii de încuviințare în registrele autorității maritime respective şi înscrierea mențiunii corespunzătoare în actul de naționalitate.

(4) Cheltuielile necesare pentru efectuarea călătoriei se vor avansa de cel care a solicitat aceasta.

(5) Navlul pentru călătoriile autorizate de instanță, după ce mai întâi se vor scădea cheltuielile prevăzute la alin. (4), va putea fi adăugat la prețul vânzării.

COMENTARIU

1. Condițiile autorizării. Chiar dacă s-a încuviințat cererea de sechestru asigurător al unei nave civile, instanța care a dispus măsura poate ordona ca nava să efectueze una sau mai multe călătorii, ocazie cu care va stabili și toate măsurile preventive care, după împrejurări, ar fi necesare.

Legitimarea procesuală activă pentru a formula o astfel de cerere de autorizare a unei sau a unor călătorii aparține creditorului care are un privilegiu asupra navei, unui coproprietar al navei sau chiar debitorului; în primele două cazuri se constată că aceștia sunt terți față de raportul juridic obligațional ce l-a condus pe creditor la solicitarea măsurii asigurătorii, terți ce ar putea fi vătămați prin indisponibilizarea navei un interval mai mult sau mai puțin îndelungat.

Măsurile preventive la care textul face referire şi care, după împrejurări, ar fi necesare privesc, în principiu, acele măsuri care sunt menite a nu zădărnici sechestrul, având în vedere că efectul său principal și imediat este acela de indisponibilizare a navei sau navelor civile pentru care măsura a fost încuviințată, ceea ce în mod necesar atrage consecința imposibilității efectuării de călătorii.

Or, pornind de la faptul că nava are în continuare statut de bun sechestrat, autorizarea efectuării de călătorii, în contextul acestei norme, nu trebuie să anihileze măsura asigurătorie dispusă de instanță, astfel că asemenea măsuri preventive trebuie circumscrise scopului sechestrării și implică manifestarea unor precauții pentru asigurarea întoarcerii navei în portul sau rada unde se afla la momentul încuviințării măsurii, în vederea executării măsurii sechestrului. Astfel de măsuri ce s-ar impune instanței, după împrejurări, ar putea fi: înștiințarea căpităniei portului despre acordarea autorizării de efectuare a călătoriei sau a călătoriilor, care astfel va putea să remită comandantului navei documentele necesare navigației, stabilirea rutei de navigație, în sensul indicării precise a destinației sau destinațiilor pentru călătoriile încuviințate, precum și a datei de întoarcere a navei în port, și altele asemenea.

Pe de altă parte, în rândul măsurilor preventive (precizate în mod expres de text de această dată) se încadrează și transcrierea încheierii de încuviințare a călătoriei în registrele autorității maritime respective, ca și înscrierea mențiunii corespunzătoare în actul de naționalitate al navei, măsuri prevăzute de art. 963 alin. (3); aceste măsuri de publicitate trebuie efectuate înainte de plecarea navei, astfel cum prevede în mod expres respectiva normă.

Legea nu prevede dacă titularul unei asemenea cereri trebui să motiveze solicitarea de autorizare a călătoriilor, însă, date fiind prevederile art. 148 alin. (1), precum și ale art. 194 NCPC, considerăm că aceasta va trebui să cuprindă motivele pe care reclamantul se întemeiază, motive care, în genere, pot privi potențialul pierderilor economice care

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sunt antrenate prin indisponibilizarea navei și altele asemenea; pe de altă parte, justificarea măsurii va servi instanței pentru aprecierea asupra temeiniciei cererii și, implicit, a oportunității autorizării de călătorii; în plus, legea instituie prin dispozițiile art. 963 alin. (4) și (5) serioase garanții împotriva exercitării abuzive a acestui drept procesual de către titularul lui.

Articolul 963 alin. (4) prevede că cel care solicită autorizarea trebuie să avanseze cheltuielilor necesare pentru efectuarea călătoriei (cerință ce va trebui verificată de instanță), pe când alin. (5) din aceeași normă prevede adăugarea navlului (chiria pentru folosirea vasului) pentru călătoriile autorizate de instanță la prețul vânzării, după ce se vor fi scăzut cheltuielile necesare pentru efectuarea călătoriei.

2. Procedura de soluționare. La soluționarea cererii de autorizare a călătoriei, dispozițiile art. 960 alin. (2) sunt aplicabile în mod corespunzător.

Astfel, cererea se soluționează de urgență, în camera de consiliu, cu citarea părților; dacă cererea de autorizare a călătoriei a fost formulată de un terț, vor fi citați atât titularul cererii, cât și creditorul și debitorul între care poartă raportul juridic de sechestru; dispozițiile art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă nu au aplicabilitate în cadrul acestei proceduri, astfel că cererea se va soluționa în camera de consiliu, potrivit acestei norme speciale, chiar și în perioada tranzitorie cuprinsă între intrarea în vigoare a acestei legi și 31 decembrie 2015.

Instanța se pronunță printr-o încheiere executorie, care este supusă numai apelului în termen de 5 zile de la pronunțare.

Din formularea art. 963 alin. (1) reiese că cererea de autorizare se poate referi la una sau mai multe călătorii, după cum aceeași normă permite și formularea unor cereri succesive, dacă până la întoarcerea navei în port creditorul nu a obținut un titlu executoriu împotriva debitorului său ca urmare a soluționării fondului raportului obligațional printr-o hotărâre definitivă (sau cel puțin executorie).

Art. 964. Strămutarea sechestrului. (1) Pentru motive temeinic justificate, la cererea debitorului sau, după caz, a creditorului, instanța care a dispus sechestrul asigurător poate încuviința schimbarea navei sechestrate cu alta.

(2) Dispozițiile art. 960 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Titularul cererii de strămutare. Motivarea cererii. Legea permite atât creditorului, cât și debitorului ca, pentru motive temeinice, să solicite instanței care a dispus sechestrul asigurător schimbarea navei sechestrate cu o alta.

În consecință, o atare cerere trebuie motivată, indiferent de titularul ei, având în vedere și cerințele art. 148 alin. (1) NCPC.

2. Instanța competentă. Apreciem, ca și în cadrul comentariilor făcute la art. 956 alin. (1), că instanța care a dispus sechestrul va trebui înțeleasă ca fiind tribunalul locului unde se află nava, indiferent dacă măsura a fost încuviințată de acesta, ca primă instanță competentă potrivit art. 961 NCPC, sau de instanța de apel, în judecarea apelului creditorului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Reguli de judecată. Pentru soluționarea cererii de strămutare a măsurii asigurătorii aplicate unei nave asupra alteia, instanța va aplica procedura reglementată prin dispozițiile art. 960 alin. (2), respectiv va soluționa cererea de urgență, în camera de consiliu, cu citarea părților; hotărârea pronunțată va fi o încheiere executorie supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare[1]. Dispozițiile art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă nu impietează asupra acestei norme speciale privind soluționarea cererii în camera de consiliu, chiar și în perioada tranzitorie cuprinsă între intrarea în vigoare a acestei legi și 31 decembrie 2015.

Efectul admiterii unei asemenea cereri va fi cel al reintrării navei eliberate de sechestru în sfera libertății actelor de dispoziție ale debitorului și preluarea statutului de navă sechestrată, deci imobilizată [art. 966 alin. (1)], de cea asupra căreia măsura a fost strămutată.

Art. 965. Sechestrarea mărfurilor. Creditorul posesorului legitim al conosamentului poate proceda la sechestrarea mărfurilor reprezentate în conosament, aflate la bordul unei nave. Dacă nu se solicită deopotrivă şi sechestrarea navei, creditorul va trebui să ceară şi descărcarea mărfii.

COMENTARIU

1. Obiectul sechestrului – mărfurile reprezentate în conosament. Titularul cererii de sechestru. Față de dispozițiile acestui text, rezultă că obiect al sechestrului îl pot constitui și mărfurile reprezentate în conosament, aflate la bordul unei nave, sechestrul fiind solicitat de creditorul posesorului legitim al conosamentului.

În doctrină, *conosamentul* (polița de încărcare) este definit ca fiind documentul care evidențiază încărcarea mărfurilor pe navă[2].

În conformitate cu Convenția Națiunilor Unite privind transportul pe mare, conosamentul („*bill of lading*") înseamnă un document care face dovada unui contract de transport pe mare și constă în preluarea sau încărcarea mărfurilor pe navă de către cărăuș, precum și obligațiile acestuia de a livra mărfurile contra prezentării documentelor[3].

Conosamentul reprezintă promisiunea cărăușului că va livra marfa înscrisă, încărcată la bord sau preluată la transport într-un port nominal (nominalizat).

În literatura de specialitate se arată că *funcțiile conosamentului* sunt următoarele:

a) conosamentul este o adeverință semnată de cărăuș sau de un împuternicit al său și eliberată expeditorului pentru a face dovada că mărfurile pe care le descrie au fost încărcate pe un anumit vas cu o anumită destinație sau au fost încredințate armatorului, în vederea transportului;

b) conosamentul înseamnă dovada existenței contractului de transport;

c) conosamentul este un titlu reprezentativ al mărfurilor care se transportă pe o navă.

Prezumția de proprietate asupra mărfurilor operează în favoarea posesorului conosamentului, astfel că cel care este în posesia acestui document este socotit ca fiind proprietarul mărfurilor descrise. Acest titlu de proprietate poate fi negociat în timpul

---

[1] A se vedea și comentariile de la art. 960.

[2] *A. Cristea*, Drept maritim, Ed. All Beck, București, 2001, p. 139.

[3] *Gh. Caraiani, M. Serescu*, Transporturile maritime, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 288.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

transportului. Posesorul conosamentului, la destinație, poate să ridice singur mărfurile descrise sau poate dispune predarea lor unor alte persoane.

Unul dintre scopurile principale ale conosamentului este acela de a permite proprietarului mărfurilor să dispună cât mai operativ de ele;

d) conosamentul este și un instrument de credit, pentru că pe baza lui se deschide prin intermediul băncilor creditul necesar finanțării contractului de vânzare-cumpărare.

În funcție de modul de transmitere a proprietății, conosamentele sunt:

a) *nominative* – se eliberează în favoarea unei anumite persoane indicate în mod expres în acest document ca fiind singura îndreptățită să solicite armatorului să îi predea mărfurile înscrise în conosament, în cantitatea indicată. Acest conosament are avantajul că, în caz de pierdere, rătăcire sau sustragere a originalului, persoanele care îl dețin nu îl pot folosi pentru a intra în posesia mărfurilor;

b) *la ordin* – este un conosament emis la ordinul unei anumite persoane, care apoi îl poate andosa unei alte persoane. Prin această andosare, persoana respectivă devine proprietarul de drept al mărfii. Modul de transmitere a conosamentului la ordin este asemănător cu cel al transmiterii cambiilor. Dacă posesorul dorește să transfere proprietatea lui unei alte persoane, atunci înscrie și semnează ordinul de transmitere a conosamentului;

c) *la purtător* – acest ultim tip de conosament acordă deținătorului lui și titlul de proprietar a mărfurilor înscrise în cuprinsul lui. Comandantul navei eliberează mărfurile celui care îi prezintă acest conosament în portul de descărcare a mărfii[1]. Acest conosament are dezavantajul că oricine a intrat în posesia lui, indiferent pe ce cale – a fost pierdut de posesorul legitim al acestuia sau i-a fost sustras –, poate intra în posesia mărfii, întrucât comandantul navei nu este obligat să constate dacă posesorul conosamentului este cel legitim sau nu.

2. Legitimitatea posesiei conosamentului. Verificările instanței. Posesorul conosamentului este prezumat proprietarul mărfurilor, iar pentru a se stabili legitimitatea posesiei de către debitor a conosamentului (condiția legitimității fiind prevăzută în mod expres de art. 965 NCPC), instanța va trebui să se raporteze la modul de transmitere a proprietății, specifică tipului de conosament ce i se înfățișează.

Astfel, dacă este un conosament nominativ, numele debitorului va trebui să figureze în conosament; dacă este un conosament la ordin, de asemenea în conținutul conosamentului va trebui să figureze că acesta este la ordinul debitorului împotriva căruia se solicită măsura sechestrului asigurător; iar în ipoteza unui conosament la purtător, simpla lui prezentare reprezintă și prezumția de legitimitate a posesiei conosamentului, iar cel ce ar pretinde contrariul va trebui să o dovedească [ceea ce este posibil, pe calea unei contestații la executare în condițiile art. 966 alin. (2) raportat la art. 712 alin. (5) NCPC].

3. Descărcarea mărfii. Textul mai prevede că, dacă nu se cere de către creditor și sechestrarea navei, acesta va fi obligat să ceară și descărcarea mărfii.

Creditorul nu va putea cere și sechestrarea navei dacă aceasta nu aparține debitorului său în calitate de proprietar sau coproprietar.

Per a contrario, dacă debitorul are și un drept de proprietate asupra navei, creditorul poate solicita atât sechestrarea mărfurilor reprezentate în conosament, aflate la bordul navei, cât și sechestrarea navei, în limita creanței sale [„suma până la care se încuviințează sechestrul" – art. 953 alin. (2) NCPC]; dacă valoarea certă a creanței se încadrează

---

[1] *Idem*, p. 295-296.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(total sau parțial) fie în valoarea mărfurilor, fie în valoarea navei (sau a cotei de proprietate a debitorului său), creditorul va avea un drept de opțiune în ce privește obiectul sechestrului (mărfuri sau nava).

Art. 966. Executarea sechestrului. (1) Măsura sechestrului asigurător se aduce la îndeplinire prin imobilizarea navei de către căpitănia portului unde aceasta se află. În acest caz, căpitănia portului nu va elibera documentele necesare navigației şi nu va admite plecarea navei din port sau radă.

(2) Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii sechestrului cel interesat va putea face contestație la executare la tribunalul locului unde se află nava.

COMENTARIU

1. Imobilizarea navei. Ca în cazul oricărui sechestru, efectul măsurii asigurătorii constă în imobilizarea navei, ceea ce presupune imposibilitatea deplasării sale; însă, spre deosebire de sechestrul asigurător de drept comun, executarea măsurii nu se va realiza de executorul judecătoresc, ci de către căpitănia portului unde nava se află, executor conjunctural, *sui generis*, al măsurii.

Pentru a se putea dispune în acest sens și pentru a se lua măsurile ce dau conținut executării sechestrului, creditorul este cel care va trebui să înștiințeze căpitănia portului, prezentând o copie legalizată a încheierii executorii a instanței care a încuviințat măsura.

Spre o atare finalitate, căpitănia portului nu va elibera documentele necesare navigației (certificate, documentele navei și permisul de plecare) și nu va admite plecarea navei din port sau din radă, păstrând nava imobilizată pe toată durata sechestrului.

În măsura în care *sechestrul urmează a se aplica asupra mărfurilor reprezentate în conosament,* aflate la bordul navei, apreciem că executarea măsurii va avea loc în conformitate cu prevederile art. 954 NCPC, dispozițiile generale privind sechestrul asigurător constituind dreptul comun în materia sechestrării navelor civile. Executarea măsurii este în competența executorului judecătoresc, astfel încât ea va fi adusă la îndeplinire potrivit regulilor prezentului cod cu privire la executarea silită, care se aplică în mod corespunzător, fără a mai cere vreo autorizare sau încuviințare în acest sens.

Prin urmare, în acest caz, executorul judecătoresc se va deplasa, în cel mai scurt timp posibil, la locul unde se află mărfurile (deci locul unde se află nava), asupra cărora se va aplica sechestrul numai în măsura necesară realizării creanței creditorului.

2. Contestația la executare. Instanța competentă. Conform art. 966 alin. (2), împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii sechestrului cel interesat va putea face contestație la executare la tribunalul locului unde se află nava, în temeiul art. 711 alin. (1) și art. 712 alin. (5) NCPC.

Cel *interesat în promovarea contestației la executare* ar putea fi creditorul însuși (împotriva refuzului căpităniei portului de a imobiliza nava etc.), debitorul, un terț care ar putea pretinde vătămarea drepturilor sale legitime asupra navei sau a mărfurilor reprezentate în conosament, coproprietarul navei, creditorul care are un privilegiu asupra navei și care a obținut o autorizare din partea instanței pentru efectuarea uneia sau a mai multor călătorii în condițiile art. 963 NCPC etc.

Prin derogare de la regula de drept comun privind instanța de executare în competența căreia normele generale stabilesc soluționarea contestației la executare [art. 650 alin. (2)], în acest caz *competența* este stabilită în favoarea tribunalului de la locul unde se află nava, normă de competență materială, dar și de competență teritorială exclusivă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 967. Măsuri urgente. Pentru asigurarea traficului portuar şi a siguranței civile pe durata imobilizării navei, instanța arătată la art. 961 va putea dispune, pe calea ordonanței preşedințiale, măsuri urgente, dispozițiile art. 996 şi următoarele aplicându-se în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Măsuri urgente pe cale de ordonanță președințială. Instanța competentă. Numai pentru asigurarea traficului portuar și a siguranței civile, pe durata imobilizării navei, instanța competentă potrivit regulii de la art. 961 va putea dispune, pe calea ordonanței președințiale, măsuri urgente, dispozițiile art. 996 fiind aplicabile în mod corespunzător.

Instanța competentă arătată la art. 961 este tribunalul locului unde se află nava.

Dispozițiile art. 996 și urm. sunt aplicabile în mod corespunzător, ceea ce înseamnă că o atare solicitare se soluționează în întregime potrivit procedurii ordonanței președințiale.

2. Legitimare procesuală activă. Textul nu indică cine are calitate procesuală activă într-o astfel de cerere, dar apreciem că legitimarea procesuală activă aparține părților între care poartă raportul juridic de drept procesual de sechestru, după cum ea va trebui recunoscută și căpităniei portului care este responsabil cu asigurarea traficului portuar și a siguranței civile în port sau altor autorități care au competențe în domeniul siguranței civile; totodată, în aplicarea dispozițiilor art. 37 NCPC, ar putea justifica legitimare procesuală activă alte persoane, organizații, instituții sau autorități care, fără a avea un interes personal, acționează pentru apărarea drepturilor ori intereselor legitime ale unor persoane aflate în situații speciale sau, după caz, în scopul ocrotirii unui interes de grup ori general.

O astfel de cerere pe cale de ordonanță președințială nu va putea fi formulată decât dacă se circumscrie scopului pentru care legea o prevede, și anume asigurarea traficului portuar și a siguranței civile pe durata imobilizării navei, scop pentru care să fie necesară dispunerea de urgență a unei anumite măsuri.

Dacă menirea este asigurarea traficului portuar, rezultă că obiectul măsurii solicitate pe cale de ordonanță președințială nu poate fi decât mutarea navei (imobilizate) în altă radă sau chiar în alt port; de asemenea, pot exista măsuri care pot fi justificate în raport cu nevoia siguranței civile în zonă pe durata imobilizării navei.

Art. 968. Oprirea temporară a plecării navei. Oprirea temporară a plecării navei, în absența unei hotărâri judecătorești, se poate dispune de căpitănia portului în condițiile legii speciale.

COMENTARIU

Textul prevede că oprirea temporară a plecării unei nave se poate dispune numai în temeiul unei hotărâri judecătorești executorii, iar în lipsa acesteia, de căpitănia portului, în condițiile legii speciale, adică a Codului maritim ce urmează a se adopta.

Cu toate acestea, va trebui a se avea în vedere că nava gata de plecare nu poate fi pusă sub sechestru asigurător (ceea ce constituie tot o măsură temporară, provizorie), sens în care prevede art. 962 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Capitolul II. Poprirea asigurătorie

Art. 969. Obiectul popririi asigurătorii. Poprirea asigurătorie se poate înființa asupra sumelor de bani, titlurilor de valoare sau altor bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta i le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente, în condițiile stabilite la art. 952.

COMENTARIU

1. Noțiune. Obiect. Poprirea asigurătorie are, de asemenea, valoarea unei *măsuri de conservare* la care apelează creditorul care pretinde o creanță având ca obiect o sumă de bani. La momentul obținerii titlului executoriu poprirea asigurătorie se poate transforma în poprire executorie, astfel încât creditorul va fi în măsură să își realizeze creanța în tot sau în parte, în condițiile art. 663 și urm. și potrivit regulilor de executare descrise la art. 780 și urm. NCPC.

Astfel cum textul prevede în mod expres, *obiectul* popririi asigurătorii pot fi o sumă de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile, datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente la data solicitării cererii de înființare a popririi.

2. Limitele urmăririi veniturilor bănești ale debitorului. La fel cum la sechestrul asigurător legea stabilește categorii de bunuri insesizabile care nu pot face obiectul sechestrului, și la înființarea popririi asigurătorii urmează a se ține seama de limitele urmăririi veniturilor bănești, astfel cum sunt prevăzute prin art. 728 NCPC, întrucât numai în limitele permise de lege acestea sunt sume urmăribile, limită ce trebuie respectată și în cazul popririi asigurătorii. Însă acest prag legal va trebui determinat de executorul judecătoresc la momentul executării măsurii asigurătorii (art. 969 raportat la art. 954 NCPC), art. 780 alin. (2) dispunând în mod expres în acest sens, după cum vor trebui respectate și dispozițiile art. 780 alin. (5) lit. a)-c), norme ce instituie interdicții speciale în materia popririi.

3. Înființarea popririi asigurătorii. Condițiile înființării popririi asigurătorii sunt cele prevăzute de art. 952, fiind comune cu cele pentru încuviințarea sechestrului asigurător, respectiv: declanșarea procesului asupra fondului în care creditorul solicită obligarea debitorului la plata unei sume de bani, existența înscrisului constatator al creanței, condițiile în care se datorează cauțiunea și modalitatea de stabilire a cuantumului acesteia[1].

Însă, pe lângă raportul juridic dintre creditorul popritor și debitorul poprit, instanța este ținută să constate existența unui alt raport juridic, și anume cel dintre debitor și un terț, în temeiul căruia terțul este debitor al celui urmărit de creditorul popritor[2].

Ca și în cazul sechestrului asigurător, finalitatea popririi executorii este aceea de a se indisponibiliza sumele de bani, titlurile de valoare sau celelalte bunuri mobile incorporale urmăribile, datorate de terț debitorului poprit ori care vor deveni scadente în viitor, dar în baza unor raporturi juridice dintre debitor și terțul poprit anterioare sau cel mult concomitente cu cererea de încuviințare a popririi.

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 220-221.

[2] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1448.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 970. Reguli aplicabile. (1) Soluționarea cererii, executarea măsurii, desființarea şi ridicarea popririi asigurătorii se vor efectua potrivit dispozițiilor art. 953-958, care se aplică în mod corespunzător.

(2) În cererea de poprire bancară creditorul nu este dator să individualizeze terții popriți cu privire la care solicită să se înființeze poprirea.

COMENTARIU

Cum dispozițiile art. 953-958 din materia sechestrului asigurător sunt aplicabile în mod corespunzător și în ce privește poprirea asigurătorie, facem trimitere la comentariile aferente acestor texte, întrucât atât soluționarea cererii de înființare executarea măsurii, desființarea, cât și ridicarea popririi asigurătorii sunt supuse acelorași reguli.

Articolul 970 alin. (2) precizează că, dacă terțul sau terții popriți sunt instituții de credit [denumire consacrată prin prevederile art. 212 alin. (6) din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, sinonimă celor de bancă, instituție bancară sau societate bancară], creditorul popritor nu are obligația ca în cererea de poprire să individualizeze terții popriți cu privire la care solicită înființarea popririi.

Capitolul III. Sechestrul judiciar

Art. 971. Noțiune. Sechestrul judiciar constă în indisponibilizarea bunurilor ce formează obiectul litigiului sau, în condițiile legii, a altor bunuri, prin încredințarea pazei acestora unui administrator-sechestru desemnat potrivit art. 975.

COMENTARIU

Sechestrul judiciar se înscrie în rândul *măsurilor asigurătorii provizorii*, dispuse de instanță la solicitarea celui interesat. În acest caz, măsura constă în indisponibilizarea bunurilor ce formează obiectul litigiului sau, în condițiile legii, a altor bunuri, prin încredințarea pazei acestora unui administrator-sechestru desemnat potrivit art. 975 NCPC, până la obținerea de către creditor a unei hotărâri executorii.

Premisa instituirii sechestrului judiciar, în principiu, privește existența unui proces pe rol cu privire la bunurile asupra cărora se solicită înființarea măsurii asigurătorii, dar, în anumite cazuri, această condiție prealabilă, prin derogare prevăzută de lege, poate să nu fie necesară.

Prin urmare, în definiția legală prevăzută de art. 971 sunt cuprinse și *regula* instituirii sechestrului judiciar asupra bunurilor litigioase (mobile sau imobile), dar și *excepția* referitoare la posibilitatea instituirii sechestrului judiciar asupra altor bunuri decât cele cu privire la care poartă litigiul, situații prevăzute în mod expres de art. 972 alin. (2) NCPC, caz în care creditorul se poate afla în situația de a deține deja un titlu executoriu ori în cea în care va porni procesul în vederea obținerii lui.

Art. 972. Condiții de înființare. (1) Ori de câte ori există un proces asupra proprietății sau altui drept real principal, asupra posesiei unui bun mobil sau imobil ori asupra folosinței sau administrării unui bun proprietate comună, instanța de judecată va putea să încuviințeze, la cererea celui interesat, punerea

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sub sechestru judiciar a bunului, dacă această măsură este necesară pentru conservarea dreptului respectiv.

(2) Se va putea, de asemenea, încuviința sechestrul judiciar, chiar fără a exista proces:

a) asupra unui bun pe care debitorul îl oferă pentru liberarea sa;

b) asupra unui bun cu privire la care cel interesat are motive temeinice să se teamă că va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual;

c) asupra unor bunuri mobile care alcătuiesc garanția creditorului, când acesta învederează insolvabilitatea debitorului său ori când are motive temeinice de bănuială că debitorul se va sustrage de la eventuala urmărire silită ori să se teamă de sustrageri sau deteriorări.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2), partea care a obținut instituirea sechestrului judiciar este obligată să introducă acțiunea la instanța competentă, să inițieze demersurile pentru constituirea tribunalului arbitral sau să solicite punerea în executare a titlului executoriu, într-un termen de cel mult 20 de zile de la data încuviințării măsurii asigurătorii.

(4) Nerespectarea dispozițiilor alin. (3) atrage desființarea de drept a sechestrului judiciar. Aceasta se constată prin încheiere definitivă dată fără citarea părților.

COMENTARIU

1. Cazuri. Pentru înființarea sechestrului judiciar legiuitorul a prevăzut *cerința existenței unui proces* asupra proprietății sau a altui drept real principal (dintre cele enumerate de art. 551 NCC), asupra posesiei unui bun mobil sau imobil ori asupra folosinței sau administrării unui bun proprietate comună.

În consecință, litigiul trebuie să se circumscrie unui asemenea obiect, pentru că, în caz contrar, sechestrul judiciar nu va putea fi încuviințat.

Prin excepție, cerința existenței unui proces nu este necesară în ipoteza reglementată de dispozițiile art. 972 alin. (2) NCPC. Astfel, *chiar fără a exista proces*, instanța va putea încuviința sechestrul judiciar în trei situații:

a) *asupra unui bun pe care debitorul îl oferă pentru liberarea sa*, așadar, în ipoteza în care debitorul face o ofertă de dare în plată, darea în plată putând opera însă doar la momentul efectuării plății, deci al executării obligației către creditor (după obținerea titlului executoriu), întrucât schimbarea prestației nu poate avea loc decât cu consimțământul creditorului (art. 1492 NCC); pentru aplicarea textului, apreciem că debitorul se poate afla și în ipostaza de a face o ofertă de novație prin schimbare de obiect [art. 1609 alin. (1) NCC], care va conduce la transformarea obligației dacă intervine convenția dintre părți (novația), încheiată înainte de momentul plății;

b) *asupra unui bun cu privire la care cel interesat are motive temeinice să se teamă că va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual*; pentru aceasta, este însă necesar ca cel interesat să justifice motivele care i-au indus această temere rezonabilă, în sensul creării sau măririi stării de insolvabilitate a debitorului;

c) *asupra unor bunuri mobile care alcătuiesc garanția creditorului*, garanții din rândul celor reale (privilegiu, gaj, ipotecă, aceasta din urmă, spre deosebire de reglementarea anterioară din vechiul Cod civil, putând avea ca obiect și bunurile mobile, potrivit dispozițiilor art. 2343 NCC), când cel interesat învederează insolvabilitatea debitorului său ori

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

când are motive temeinice de bănuială că debitorul se va sustrage de la eventuala urmărire silită sau să se teamă de sustrageri ori deteriorări.

Față de prevederile art. 972 alin. (3), se conturează înțelesul sintagmei „fără a exista proces" din cuprinsul art. 972 alin. (2), astfel că aceasta poate avea semnificația inexistenței pe rol a unei cereri de chemare în judecată sau a unei proceduri arbitrale, dar când urmează a se iniția un litigiu, astfel încât procedura judiciară va trebui să fie declanșată prin formularea cererii la instanță într-un termen de cel mult 20 de zile de la data încuviințării măsurii asigurătorii ori să fie inițiate demersurile pentru constituirea tribunalului arbitrai în același interval, dar și aceea că a existat pe rol un proces, creditorul fiind deja în posesia titlului executoriu, caz în care este obligat să procedeze la punerea în executare a acestuia în același termen prevăzut de lege.

2. Cererea de sechestru judiciar. Măsura sechestrului judiciar, ca măsură procesuală dispusă în cadrul unui proces civil, nu poate fi ordonată din oficiu, ci numai la cererea celui interesat; *persoană interesată* în instituirea sechestrului judiciar poate fi nu numai reclamantul din litigiul de fond, dar și pârâtul ori chiar terțul intervenient, dacă bunul nu se găsește în stăpânirea părții care cere înființarea măsurii asigurătorii[1].

De asemenea, se admite că cererea de sechestru judiciar poate fi formulată și de creditorii părților, în temeiul dispozițiilor art. 1560 NCC referitoare la acțiunea oblică[2].

Astfel cum reiese din art. 972 alin. (1) partea finală, măsura sechestrului judiciar trebuie să fie necesară pentru conservarea dreptului ori pentru liberarea debitorului [art. 972 alin. (2) lit. a)] sau să existe temerea că bunul va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual [art. 972 alin. (2) lit. b)] ori, astfel cum prevede alternativ art. 972 alin. (2) lit. c), creditorul să învedereze starea de insolvabilitate a debitorului ori să aibă motive temeinice de bănuială că debitorul se va sustrage de la eventuala urmărire silită sau să se teamă de sustragerea ori deteriorarea bunurilor mobile care alcătuiesc garanția sa.

În contextul art. 972 alin. (1), simpla existență pe rol a procesului, având obiectul arătat, nu este suficientă pentru a se încuviința măsura sechestrului judiciar, ci se cere ca persoana interesată să dovedească faptul că măsura este necesară pentru conservarea dreptului[3].

Măsura dispusă în baza aceluiași temei legal poate să privească totalitatea bunurilor asupra cărora poartă litigiul sau numai o parte dintre acestea[4].

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 621/2005, în examinarea unei excepții de neconstituționalitate a textelor din reglementarea anterioară (art. 599 și art. 600 CPC 1865) corespunzătoare dispozițiilor art. 972 alin. (2) lit. b) și c) și art. 974 și urm. NCPC, a reținut că „sechestrul judiciar are ca finalitate prevenirea eventualelor manopere dolosive ale debitorului rău platnic, tinzând la crearea sau amplificarea insolvabilității sale, de natură a-l pune pe creditor în imposibilitatea valorificării silite a dreptului său de creanță, în temeiul unui titlu executoriu a cărui dobândire este previzibilă, dacă nu chiar iminentă.

Înființarea unui atare sechestru nu poate fi condiționată de dovada existenței unei creanțe certe, lichide și exigibile, ipoteză în care antamarea unei asemenea proceduri ar fi superfluă, de vreme ce creditorul ar avea posibilitatea să procedeze la valorificarea

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 221.

[2] *V.M. Ciobanu*, Tratat teoretic și practic de procedură civilă, vol. II, Ed. Național, București, 1997, p. 63.

[3] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1453/1970, în R.R.D. nr. 10/1971, p. 171; C. A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 261/2000, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 879.

[4] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2108/1971, în *M. Tăbărcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1452.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

silită a acesteia, ci exclusiv de aceea a unui interes rezultând din existența unei creanțe neajunse la scadență sau litigioase sau a unei stări de pericol induse de conduita debitorului în ceea ce privește posibilitatea valorificării ulterioare a creanței sale. De asemenea, în condițiile în care procedura sechestrului judiciar exclude antamarea fondului, iar măsura dispusă are un caracter provizoriu, fiind impusă și justificată prin finalitatea înfățișată, nu se poate susține că prin intermediul ei s-ar institui o prezumție de culpă în sarcina debitorului".

Sechestrul judiciar poate fi instituit și în cazul în care litigiul este generat de faptul că bunul comun este folosit în mod exclusiv de un coproprietar în detrimentul celuilalt, chiar dacă nu există între ei neînțelegeri cu privire la dreptul de proprietate[1].

Scopul sechestrului judiciar este conservarea în natură a bunului în starea în care se găsește, fiind lipsită de relevanță împrejurarea că bunul a fost evaluat[2].

3. Obligația formulării acțiunii, a inițierii arbitrajului sau a declanșării executării silite. În ipoteza în care cel interesat a obținut instituirea sechestrului judiciar în condițiile art. 972 alin. (2) lit. a)-c), acesta este obligat să introducă acțiunea la instanța competentă, să inițieze demersurile pentru constituirea tribunalului arbitrai sau să solicite punerea în executare a titlului executoriu într-un termen de cel mult 20 de zile de la data încuviințării măsurii asigurătorii, norma fiind una imperativă, dată fiind sancțiunea prevăzută de art. 972 alin. (4).

Dispoziția are caracter de noutate față de reglementarea din vechiul cod și este menită a se constitui într-o veritabilă garanție împotriva exercitării abuzive, discreționare sau excesive a drepturilor prezumtivului creditor (dacă ne raportăm la sechestrul judiciar solicitat până la obținerea titlului executoriu), dar și a pasivității creditorului [dacă se ia drept reper creditorul interesat în punerea în executare a titlului său, executare ce poate fi realizată într-un interval fie de 3 ani – în cazul titlurilor executorii emise în materia drepturilor personale, de creanță –, fie de 10 ani – în materia drepturilor reale, deci în cadrul termenului general de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, astfel cum prevede art. 705 alin. (1) NCPC].

În consecință, inexistența unui proces pe rol are semnificația fie că acesta nu este încă declanșat, fie că s-a finalizat deja prin obținerea titlului executoriu la valorificarea căruia creditorul va trebui să recurgă; în acest ultim caz, creditorul poate avea deja un titlu executoriu, constând într-o hotărâre judecătorească dată în apel (art. 633 pct. 1 NCPC), care să fie însă supusă recursului, astfel încât ea va deveni definitivă fie la data expirării termenului de exercitare a recursului [art. 634 alin. (1) pct. 4 coroborat cu 634 alin. (2)], fie la data soluționării recursului, dacă acesta a fost exercitat [art. 634 alin. (2) coroborat cu art. 634 alin. (1) pct. 5]; ca atare, este posibil ca titularul creanței să fie deja în posesia unui titlu executoriu, dar în același timp procesul să se afle încă pe rol.

În aceste condiții, concursul dintre aceste norme va trebui tranșat în favoarea dispoziției art. 972 alin. (3), normă specială în raport cu cele de la art. 633 și art. 634 NCPC, astfel că, pentru a evita sancțiunea desființării de drept a sechestrului judiciar pentru neîndeplinirea cerinței de a proceda în cel mult 20 de zile de la data încuviințării măsurii asigurătorii la punerea în executare a titlului executoriu, creditorul va trebui să adopte

---

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 703/1975, în Repertoriu II, p. 872, nr. 120, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 880.

[2] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 842/1972, în Repertoriu II, p. 373, nr. 121, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

această conduită, chiar dacă titlul său executoriu nu este o hotărâre definitivă, asumându-și riscul executării în aceste condiții, astfel cum prevede art. 637 alin. (1) NCPC.

Termenul de 20 de zile pentru ipoteza în care cererea de chemare în judecată urmează a fi promovată curge de la data încuviințării măsurii sechestrului judiciar în condițiile art. 974 NCPC, iar nu de la data formulării cererii de încuviințare a măsurii asigurătorii adresate instanței judecătorești.

Precizarea are aceeași valabilitate în cazul în care litigiul se va soluționa în jurisdicția alternativă a arbitrajului, astfel că în același interval partea interesată va trebui să inițieze măsurile necesare pentru constituirea tribunalului arbitral, pentru ipoteza în care între părți este operantă o convenție arbitrală (art. 548), fie sub forma unei clauze compromisorii (art. 550), fie a unui compromis în condițiile art. 551 NCPC, compromis ce poate fi perfectat într-o situație litigioasă, chiar și anterior înregistrării pe rolul unei instanțe judecătorești a litigiului.

4. Desființarea de drept a sechestrului judiciar intervine în cazul în care cel care a obținut înființarea acestei măsuri asigurătorii nu a inițiat procesul pe fond fie pe calea procedurii judiciare, prin înregistrarea cererii de chemare în judecată pe rolul instanței competente, fie prin întreprinderea demersurilor necesare presupuse de modalitatea alternativă de soluționare a litigiului (arbitrajul).

Desființarea de drept se constată prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

Sancțiunea are o evidentă justificare în prezumarea de către legiuitor a dezinteresului creditorului în realizarea cu celeritate a creanței sale (câtă vreme legea îi pune la îndemână mijloace eficiente și nu face uz de ele), după cum rațiunea normei este și aceea de protejare a drepturilor debitorului, care ar putea fi confruntat cu o durată nepredictibilă a măsurii sechestrului, durată pe care nu o poate limita, în principiu, decât de o manieră indirectă (fie îndeplinindu-și la timp și cu bună-credință obligațiile procesuale în cursul procedurilor jurisdicționale, dacă acestea sunt în curs, astfel cum prevede art. 10 NCPC, fie executând benevol obligația ce constituie obiectul titlului executoriu).

Art. 973. Instanța competentă. Cererea pentru înființarea sechestrului judiciar se va adresa instanței învestite cu judecarea acțiunii principale în cazul prevăzut la art. 972 alin. (1), respectiv instanței în circumscripția căreia se află bunul în cazurile prevăzute la art. 972 alin. (2).

COMENTARIU

1. Cerere principală, accesorie sau incidentală. Cererea se adresează *instanței învestite cu judecarea acțiunii principale*, în ipoteza în care măsura asigurătorie a sechestrului judiciar se solicită în cadrul procesului asupra proprietății sau a altui drept real principal, asupra posesiei unui bun mobil sau imobil ori asupra folosinței sau administrării unui bun proprietate comună, așadar, în condițiile art. 972 alin. (1) NCPC.

Această cerere se poate formula separat, pe cale principală, sau în cadrul procesului asupra fondului, pe calea unei cereri accesorii sau incidentale[1].

Atunci când se circumscrie unei cereri accesorii, la primirea cererii de către completul învestit aleatoriu cu soluționarea cauzei se vor putea încuviința prin încheiere executorie măsuri asigurătorii, în condițiile legii, astfel cum dispune art. 203 alin. (2) NCPC.

---

[1] C.S.J., s. civ., dec. nr. 2391/2001, în P.R. nr. 4/2002, p. 50, *apud M. Tăbârcă*, op. cit., vol. I, p. 438.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Însă, cererea de sechestru judiciar fiind soluționată printr-o încheiere supusă apelului separat, sens în care dispune art. 974 alin. (4) NCPC, pentru o bună administrare a justiției, ar fi util ca aceasta să fie înregistrată într-un dosar separat, chiar atunci când nu este formulată pe cale principală; dacă nu se procedează astfel, după pronunțarea încheierii, dosarul va trebui înaintat în copie certificată pentru conformitate cu originalul instanței competente să soluționeze calea de atac împotriva încheierii de soluționare a cererii de sechestru judiciar; pe de altă parte, art. 96^1 alin. (1) și (2) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești prevede că cererile accesorii referitoare la un dosar repartizat aleatoriu se judecă de același complet, pe când cererile privind măsurile asigurătorii se repartizează aleatoriu, dacă nu este pe rol o judecată asupra fondului.

Constatându-se că învestirea instanței fondului printr-o cerere accesorie sau incidentală având ca obiect solicitarea încuviințării sechestrului judiciar este reglementată prin norme speciale care subliniază urgența procedurii, rezultă că aceasta va trebui soluționată mai înainte de soluționarea „procesului asupra proprietății".

Apreciem că soluția se impune cu atât mai mult față de prevederile art. 460 alin. (2)-(3) NCPC, întrucât, dacă sechestrul judiciar ar fi înființat chiar prin hotărârea dată asupra fondului (ceea ce ar contraveni urgenței prezumate a măsurii), indiferent că rămâne apelul calea de atac pentru întreaga hotărâre [apelul fiind prevăzut în mod explicit ca fiind calea de atac împotriva măsurii sechestrului – art. 460 alin. (3)], termenul de apel va fi cel de drept comun (30 de zile de la comunicare), sens în care dispune art. 460 alin. (5) NCPC, derogatoriu de la orice alte norme speciale [precum art. 974 alin. (4)].

În cazul în care cererea de sechestru judiciar se solicită în condițiile art. 972 alin. (2) lit. a)-c), competența de soluționare revine *instanței în circumscripția căreia se află bunul* în ipotezele descrise de text.

2. Caracterul normei de competență. Articolul 973 teza a II-a instituie o normă de competență teritorială exclusivă ce funcționează în raport de obiectul material al sechestrului judiciar în fiecare dintre variantele normative de la art. 972 alin. (2), astfel încât va trebui observat regimul de invocare a excepției stabilit prin dispozițiile art. 130 alin. (2) NCPC.

Art. 974. Procedura de înființare. (1) Cererea de sechestru judiciar se judecă de urgență, cu citarea părților.

(2) În caz de admitere, instanța va putea să îl oblige pe reclamant la darea unei cauțiuni, dispozițiile art. 955 aplicându-se în mod corespunzător.

(3) În cazul bunurilor imobile se va proceda şi la înscrierea în cartea funciară potrivit art. 954 alin. (3).

(4) Încheierea este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare, la instanța ierarhic superioară. Dispozițiile art. 953 alin. (4) şi cele ale art. 958 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Celeritatea procedurii. Procedura sechestrului judiciar se derulează cu celeritate, astfel încât caracterul grabnic al măsurii este prezumat de legiuitor şi în noul cod.

Ca atare, sechestrul judiciar nu ar putea fi solicitat pe calea ordonanței președințiale, întrucât cele două proceduri speciale sunt reglementate prin norme proprii, măsura

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sechestrului fiind ea însăși vremelnică (la fel ca orice măsură asigurătorie), iar pentru cazurile urgente dispozițiile art. 976 NCPC prevăd o soluție distinctă pe cale de ordonanță, anume numirea unui administrator provizoriu[1]; în plus, art. 974 alin. (4) face trimitere la prevederile art. 953 alin. (4) din materia sechestrului asigurător, cel din urmă text privind aplicarea din materia ordonanței președințiale doar a dispozițiilor art. 998 alin. (4) referitoare la posibilitatea amânării pronunțării cel mult 24 de ore și motivarea ordonanței în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

2. Reguli de judecată. Cererea se soluționează cu citarea părților. Întrucât este o procedură de urgență, dispozițiile art. 159 teza a II-a NCPC sunt aplicabile în mod corespunzător, astfel încât judecătorul poate dispune scurtarea termenului de înmânare a citației (deci în mai puțin de 5 zile), mențiune ce se va face în cuprinsul actului de procedură.

Încuviințarea sechestrului judiciar este lăsată la latitudinea instanței de judecată, care este în măsură, în raport cu circumstanțele cererii, să aprecieze asupra oportunității măsurii[2].

Procedura se derulează în ședință publică, în absența unei norme derogatorii care să plaseze soluționarea cererii în camera de consiliu.

3. Cauțiunea. Spre deosebire de cauțiunea prevăzută în cazul sechestrului asigurător (în cazurile în care se datorează, fie că legea prevede în acest sens, fie că instanța apreciază că este necesară, potrivit distincțiilor de la art. 952), când achitarea acesteia se dispune la primirea cererii, anterior soluționării ei, la sechestrul judiciar cauțiunea se datorează în cazul admiterii cererii și, în toate situațiile, numai dacă instanța apreciază că este utilă consemnarea unei cauțiuni; de asemenea, și cuantumul cauțiunii este lăsat la aprecierea instanței, care va trebui să se orienteze în raport de limitele stabilite prin dispozițiile art. 1056 NCPC, și anume până la 20% din valoarea obiectului cererii, în cazul sechestrului judiciar acesta nefiind niciodată neevaluabil în bani, pentru a fi aplicabilă limita maximă obiectivă de 10.000 lei stabilită prin aceeași normă.

4. Desființarea de drept a sechestrului judiciar. Dacă se apreciază în sensul plății unei cauțiuni, chiar prin încheierea de admitere a cererii instanța va stabili cuantumul ei, fixând și un termen înăuntrul căruia reclamantul va trebui să facă dovada achitării. Dacă reclamantul nu se conformează, sechestrul judiciar va fi desființat de drept, constatare ce are loc printr-o încheiere definitivă, dată fără citarea părților, sens în care prevede art. 955 la care face trimitere art. 974 alin. (2) NCPC.

5. Formalități de publicitate imobiliară. Dacă măsura sechestrului judiciar are ca obiect bunuri imobile, se va proceda și la înscrierea lui în cartea funciară, potrivit art. 954 alin. (3) NCPC, iar înscrierea va face opozabil sechestrul tuturor acelora care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra imobilului respectiv.

Deși norma se referă doar la formalitățile de publicitate imobiliară, apreciem că, întrucât sechestrul judiciar poate fi dispus și în privința bunurilor mobile [de exemplu, acțiuni – bunuri mobile incorporale – care pot alcătui garanția creditorului, astfel cum prevede art. 972 alin. (2) lit. c)], dacă acestea sunt supuse unor formalități de publicitate, art. 974 alin. (3) va trebui interpretat în sensul obligativității efectuării și a acestei publicități mobiliare, fiind suficient că norma de trimitere – art. 954 alin. (3) – le menționează în mod expres.

---

[1] *M. Tăbârcă*, op. cit., vol. I, p. 438-439.

[2] Cas. I, 23 iunie 1906, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 954, nr. 1, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 880.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dată fiind topografia alin. (3) în contextul art. 974 – între dispoziția referitoare la cauțiune și cea privind calea de atac împotriva încheierii de soluționare a cererii de sechestru judiciar –, se poate concluziona în sensul că instanța, în dispozitivul încheierii pe care o va pronunța (pentru ipoteza admiterii cererii), va fi ținută să dispună înscrierea măsurii în cartea funciară[1].

Or, executarea măsurii se realizează prin intermediul executorului judecătoresc, astfel că, în completare, dispozițiile din procedura executării silite sunt pe deplin aplicabile; prin urmare, chiar în absența unei dispoziții a instanței în acest sens, atare obligație intră în atribuțiile executorului judecătoresc la momentul executării măsurii, întrucât art. 741 NCPC stabilește în mod expres obligația executorului de a solicita efectuarea formalităților de publicitate a bunurilor sechestrate, după cum în mod similar dispune și art. 740 cu privire la sechestrul bunurilor afectate anterior unor garanții reale.

6. Cale de atac. Cererea de sechestru judiciar are caracter contencios și se soluționează prin încheiere, care poate fi atacată numai cu *apel*.

Încheierea prin care se încuviințează cererea de sechestru asigurător este executorie de drept, astfel cum prevede art. 448 alin. (1) pct. 7 NCPC, în absența unei dispoziții exprese în secțiunea dedicată acestei proceduri speciale.

În consecință, decizia instanței de apel nu este supusă recursului, sens în care dispune în mod expres art. 483 alin. (2) teza finală.

Totodată, împotriva încheierii va putea fi formulată contestație în anulare sau revizuire, dacă sunt îndeplinite condițiile specifice de admisibilitate a acestor căi de atac.

Norma este incidentă atât în cazul în care măsura se dispune pe cale principală, cât și atunci când se soluționează o cerere incidentală sau accesorie.

Dacă cererea se soluționează în primă instanță de curtea de apel, calea de atac va fi *recursul* (ce va fi soluționat de Înalta Curte de Casație și Justiție), astfel cum prevede în mod derogatoriu art. 958 NCPC, normă la care art. 974 alin. (3) face trimitere.

Termenul de apel (ori, după caz, de recurs) este de *5 zile de la pronunțare*, astfel că norma analizată conține o derogare de la regulile de drept comun în materie de apel [30 de zile de la comunicare, potrivit art. 468 alin. (1) sau art. 485 alin. (1) cu referire la recurs], atât în privința duratei lui, cât și a momentului de la care acesta începe să curgă; regula curgerii termenului de la pronunțarea hotărârii a fost confirmată sub aspectul constituționalității sale, chiar dacă instanța constituțională a analizat dispozițiile identice din codul anterior referitoare la recursul în materia perimării, rațiunile fiind aceleași în ce privește soluția adoptată[2].

Apreciem însă că declanșarea termenului de apel (sau de recurs) de la pronunțare este condiționată de legalitatea procedurii de citare a părților pentru data când s-a soluționat cererea de sechestru judiciar, pentru că, în cazul unei greșite aplicări a dispozițiilor art. 229 NCPC referitoare la termenul în cunoștință sau a altor neregularități privind citarea, instanța de judecată nu se afla în situația de a se pronunța, ci avea obligația de a dispune amânarea judecății în condițiile art. 153 NCPC, sub pedeapsa nulității, întrucât o procedură viciată echivalează cu neîndeplinirea ei; or, rațiunea citării este aceea ca părților să le fie respectat dreptul la apărare și ele să aibă posibilitatea prezentării la termenul de judecată și participării la dezbateri și, deci, și la pronunțarea hotărârii în ședință publică, date fiind prevederile art. 402 NCPC; altfel spus, în cazul în care un termen pen-

---

[1] Pentru detalii, a se vedea și comentariile de la art. 954.

[2] C.C., Dec. nr. 311/2002, Dec. nr. 124/2006.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tru exercitarea căii de atac curge de la pronunțare, „procedura de citare îndeplinește și funcția procedurală a comunicării", iar neregularitatea citării antrenează numai o aparență că termenul de declarare a căii de atac a început să curgă[1].

7. Dispoziții speciale pentru soluționarea căilor de atac. Apelul (sau recursul) se judecă de urgență și cu precădere, chiar dacă dispozițiile art. 974 alin. (4) fac trimitere la doar la art. 953 alin. (4), iar nu și la art. 953 alin. (3) NCPC, soluția fiind una implicită, întrucât nu numai la prima instanță, ci și în apel (sau recurs, după caz) se aplică normele de la art. 998 alin. (4) din materia ordonanței președințiale, astfel cum art. 953 alin. (4) dispune în mod expres.

În apel sau recurs, după caz, se dispune citarea în termen scurt a părților, dispozițiile art. 159 teza a II-a NCPC fiind pe deplin aplicabile. Trebuie precizat că, pe de o parte, recursul soluționat de Înalta Curte este guvernat de norme speciale, cu referire la art. 493 NCPC privind procedura de filtrare a recursurilor, iar, pe de altă parte, dacă recursul a fost admis în principiu, soluțiile posibil a fi pronunțate de Înalta Curte ca instanță de recurs (art. 497) sunt numai de casare, astfel încât măsura sechestrului judiciar nu va putea fi niciodată încuviințată de Înalta Curte de Casație și Justiție în cazul unui recurs promovat în condițiile art. 974 alin. (4) raportat la 958 NCPC.

De asemenea, date fiind prevederile art. 998 alin. (4) din materia ordonanței președințiale, atât prima instanță, cât și instanța învestită cu soluționarea căii de atac nu vor putea dispune amânarea pronunțării decât 24 de ore, iar motivarea hotărârii se va realiza în 48 de ore de la pronunțare.

Cererea de sechestru judiciar nu ar putea fi formulată pentru prima dată în apel, întrucât s-ar încălca dispozițiile art. 478 alin. (3) NCPC. Astfel, dacă soluționarea cererii de chemare în judecată se află în etapa apelului, cererea de sechestru judiciar va fi formulată pe cale principală la prima instanță[2].

8. Autoritatea de lucru judecat. Dacă cererea de sechestru judiciar este respinsă, soluția nu are autoritate de lucru judecat, astfel încât cel interesat va putea formula o nouă cerere, dacă se întemeiază pe o situație de fapt diferită[3].

Art. 975. Administratorul-sechestru. (1) Paza bunului sechestrat va fi încredințată persoanei desemnate de părți de comun acord, iar în caz de neînțelegere, unei persoane desemnate de instanță, care va putea fi chiar deținătorul bunului. În acest scop, executorul judecătoresc, sesizat de partea interesată, se va deplasa la locul situării bunului ce urmează a fi pus sub sechestru şi îl va da în primire, pe bază de proces-verbal, administratorului-sechestru. Un exemplar al procesului-verbal va fi înaintat şi instanței care a încuviințat măsura.

(2) Administratorul-sechestru va putea face toate actele de conservare şi administrare, va încasa orice venituri şi sume datorate şi va putea plăti datorii cu caracter curent, precum şi pe cele constatate prin titlu executoriu. De asemenea, cu autorizarea prealabilă a instanței care l-a numit, administratorul-sechestru va putea să înstrăineze bunul în cazul în care acesta nu poate fi conservat sau dacă, dintr-un alt motiv, măsura înstrăinării este vădit necesară şi, dacă a fost în preala-

---

[1] *G. Boroi, D. Rădescu*, op. cit., p. 531.

[2] *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 880.

[3] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 703/1975, în Repertoriu II, p. 372-373, nr. 120, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 880.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

bil autorizat, el va putea sta în judecată în numele părților litigante cu privire la bunul pus sub sechestru.

(3) Dacă administrator-sechestru a fost numită o altă persoană decât deținătorul, instanța va fixa, pentru activitatea prestată, o sumă drept remunerație, stabilind totodată şi modalitățile de plată.

COMENTARIU

1. Desemnare. Textul instituie obligația instanței de a desemna administratorul-sechestru căruia îi încredințează paza bunului sechestrat[1].

Numirea administratorului-sechestru se va realiza prin încheierea de admitere a cererii de înființare a măsurii asigurătorii.

Aplicarea sechestrului judiciar nu echivalează însă cu nefolosirea bunului, ci doar îl va împiedica pe deținător să îl înstrăineze, ceea ce art. 744 NCPC prevede în mod expres[2].

Concluzia este valabilă fără dubiu în ce privește sechestrul judiciar încuviințat în condițiile art. 972 alin. (1) NCPC (asupra bunurilor litigioase).

Pe de altă parte, folosirea bunurilor supuse degradării, deteriorării, riscului sustragerii sau distrugerii, deci a bunurilor sechestrate în condițiile art. 972 alin. (2) lit. b) și c), pare a fi contrară scopului avut în vedere prin reglementarea măsurii asigurătorii a sechestrului judiciar, acesta fiind și motivul pentru care art. 745 alin. (2) prevede că, în acest caz, executorul va proceda la sigilarea sau la ridicarea lor și, ulterior, la predarea lor administratorului-sechestru, potrivit art. 745 alin. (3); or, cel puțin pentru ultima situație (ce nu poate avea ca obiect decât bunuri mobile), folosirea bunurilor de către deținător nu mai este posibilă decât dacă el însuși este administrator-sechestru și, în plus, utilizarea lor nu ar spori riscul deteriorării, degradării ori distrugerii; în alte situații, legea prevede în mod expres posibilitatea folosirii bunului – de exemplu, un autovehicul sechestrat va putea fi folosit de către debitor până la valorificare, în condițiile art. 739 alin. (5) NCPC.

Administratorul-sechestru poate fi o persoană agreată de ambele părți, pe care vor trebui să o indice instanței, întrucât, în acest caz, părțile încheie un *sechestru convențional* (depozit judiciar), în temeiul art. 2138 NCC, instanța de judecată făcând aplicarea în plan procesual a clauzelor acestei convenții, astfel cum prevede art. 2143 NCC.

În caz de neînțelegere, administratorul-sechestru va fi o persoană desemnată de instanță, care va putea fi chiar deținătorul bunului; în acest ultim caz, terțul nu va putea fi o persoană interesată în cauză[3].

2. Remunerare. Dacă administratorul-sechestru este desemnat prin convenția părților, obligațiile, drepturile și puterile acestuia sunt determinate prin contractul încheiat între ele, sens în care dispune art. 2139 NCC, în caz contrar aplicându-se regulile secțiunii Codului civil referitoare la sechestrul convențional (art. 2138-2143).

Dacă administratorul-sechestru desemnat de instanță este un terț, altul decât deținătorul bunului, instanța va fixa pentru activitatea prestată o sumă drept remunerație, stabilind, totodată, și modalitățile de plată [art. 975 alin. (3)]; stabilirea acestei sume este la aprecierea instanței, care însă va trebui să identifice anumite criterii obiective,

---

[1] C.S.J., s. civ., dec. nr. 5112/2001, în C.D. 2001, p. 113, *idem*, p. 883.

[2] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 942/1990, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 883.

[3] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1206/1971, în C.D. 1971, p. 198; dec. nr. 1602/1972, în R.R.D. nr. 4/1973, p. 175, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rezonabile, juste și echilibrate, având în vedere că nu există o reglementare, precum cea dintr-o variantă mai veche a codului precedent, a unui plafon maxim pentru această remunerație, care era de 10% din venitul net anual al bunului.

Totodată, instanța va trebui să țină seama de serviciile prestate de administratorul sechestru, iar faptul că averea pusă sub sechestru nu a fost producătoare de venituri nu poate constitui un motiv de neacordare a onorariului[1].

Deși legea nu prevede în mod expres, această remunerație va fi pusă în sarcina titularului cererii de înființare a sechestrului, urmând ca asupra acestor cheltuieli să se tranșeze la momentul soluționării fondului raportului juridic litigios, atunci când vor putea fi acordate cu titlu de cheltuieli de judecată, la cerere, părții care a câștigat procesul, în condițiile art. 451 și urm. NCPC, dacă aceasta le-a suportat în cursul procesului.

Sechestrul judiciar ar putea fi și *cu titlu gratuit*, fie pentru că părțile convin astfel (în cazul sechestrului convențional ale cărui clauze le va aplica instanța de judecată), fie atunci când instanța desemnează ca administrator-sechestru pe deținătorul bunului.

3. Executarea măsurii. Și pentru ipoteza sechestrului judiciar sunt incidente dispozițiile generale din materia executării, anume art. 668 pct. 2 NCPC, astfel că pentru executarea măsurii *nu mai este necesară vreo autorizare sau încuviințare* în acest sens, fiind exceptată comunicarea încheierii executorii și a somației, ca și în cazul sechestrului asigurător [unde legiuitorul a prevăzut în mod expres neefectuarea acestor formalități la art. 954 alin. (1) și (2) tezele finale].

Măsura nu se execută din oficiu, ci *la sesizarea celui interesat*, prin intermediul executorului judecătoresc, care se va deplasa la locul situării bunului ce urmează a fi pus sub sechestru și îl va da în primire administratorului-sechestru, pe bază de proces-verbal încheiat în condițiile art. 743 NCPC, un exemplar al acestuia urmând a fi înaintat și instanței care a încuviințat măsura.

Deși legea nu prevede cine are obligația înaintării către instanța care a încuviințat măsura a procesului-verbal de executare a sechestrului judiciar, considerăm că această obligație revine executorului judecătoresc, pentru că, dacă legiuitorul ar fi lăsat-o doar pe seama părților, ar fi folosit termenul de depunere a procesului-verbal; pe de altă parte, executorul judecătoresc se poate afla în situația în care încheie procesul-verbal de sechestru în lipsa părților (debitor, terț deținător, administrator-sechestru), caz în care are obligația comunicării către acestea [art. 743 alin. (3)].

4. Atribuțiile administratorului-sechestru

4.1. Acte de conservare și de administrare. În cazul sechestrului convențional, art. 2140 NCC stabilește că administratorul-sechestru este ținut să păzească și să conserve obiectul sechestrului cu diligența unui depozitar.

Dacă administratorul-sechestru este desemnat de instanță, atribuțiile implicite ale acestuia se circumscriu actelor de conservare și de administrare, de încasare a oricăror venituri și sume datorate, de plată a unor datorii cu caracter curent, precum și cele constatate prin titlu executoriu.

4.2. Înstrăinarea bunului. Doar cu încuviințarea prealabilă a instanței judecătorești, administratorul-sechestru va putea să înstrăineze bunul.

Instanța va acorda o atare autorizare la cererea administratorului-sechestru (*mandat judiciar special*, pentru efectuarea actului de dispoziție prin care se intenționează înstră-

---

[1] Cas. II, dec. nr. 965/1935, Codul 1944, p. 249, nr. 7, în *V.M. Ciobanu*, Tratat, vol. II, p. 65.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

inarea bunului) numai dacă acesta dovedește că bunul nu poate fi conservat sau arată motivele pentru care consideră că se impune înstrăinarea bunului (necesitatea măsurii).

4.3. Reprezentarea judiciară a părților. Administratorul-sechestru va putea sta în judecată în numele părților litigante cu privire la bunul pus sub sechestru, numai dacă a fost în prealabil autorizat.

Prin urmare, este vorba despre o *reprezentare judiciară pentru exercitarea drepturilor procesuale ale părților*, care poate fi acordată de instanță odată cu încuviințarea sechestrului judiciar și numirea administratorului-sechestru, după cum nimic nu se opune ca administratorul-sechestru să o solicite instanței ulterior, la momentul ivirii unei astfel de nevoi.

În exercitarea acestui mandat judiciar, dacă administratorul-sechestru formulează o cerere de chemare în judecată sau reprezintă părțile din procesul care a ocazionat instituirea sechestrului judiciar care sunt chemate în judecată într-un litigiu declanșat de o terță persoană, va trebui să anexeze o copie legalizată a hotărârii prin care a fost desemnat în această calitate, conform art. 151 alin. (1) NCPC; procura specială sau mandatul special pentru exercițiul dreptului de chemare în judecată ce era reglementată de dispozițiile art. 68 alin. (1) CPC 1865 în concepția noului cod nu mai este distinctă de dreptul de reprezentare în instanță, mandatul fiind presupus a fi dat pentru toate actele procesuale îndeplinite în fața aceleiași instanțe, potrivit art. 87 alin. (1) NCPC, restrângerea acestuia la anumite acte trebuind a fi expresă.

De asemenea, administratorul-sechestru urmează a se supune regulilor prevăzute de art. 83 alin. (3) NCPC, care prevăd că, pentru redactarea cererii și a motivelor de recurs, precum și în exercitarea și susținerea recursului, reprezentarea se va realiza numai de către un avocat, sub sancțiunea nulității, întrucât art. 80 alin. (5) prevede în mod expres că nu se derogă de la această regulă; rigoarea nu este însă aplicabilă în fața instanțelor de fond, astfel încât administratorul-sechestru va putea să reprezinte personal părțile, fără a fi nevoie să fie asistat de un avocat.

5. Încetarea sechestrului judiciar și liberarea administratorului-sechestru numit de instanță. Nici noul cod nu prevede modalitatea de încetare a sechestrului judiciar și a efectelor pe care le antrenează (administratorul-sechestru numit de instanță), însă, pentru determinarea lor, trebuie avute în vedere împrejurările care au generat instituirea acestei măsuri asigurătorii și scopul ei; totodată, unde Codul de procedură civilă nu dispune, sunt aplicabile dispozițiile dreptului comun, sens în care prevede art. 2143 NCC – „Sechestrul poate fi dispus de instanța de judecată, cu aplicarea prevederilor Codului de procedură civilă și, după caz, a dispozițiilor prezentei secțiuni" (secțiune referitoare la sechestrul convențional).

5.1. Rămânerea definitivă a hotărârii asupra fondului. În acest condiții, concluzia este aceea că măsura asigurătorie încetează la data rămânerii definitive a hotărârii asupra fondului, moment la care va opera și liberarea administratorului-sechestru, potrivit art. 2141 NCC.

Drept urmare, bunul conservat va fi predat părții care a câștigat procesul, împreună cu fructele acestuia și veniturile încasate, iar dacă administratorul-sechestru (ca deținător al bunului) a fost parte în proces și a câștigat disputa, va păstra bunul, fructele și veniturile încasate în exercitarea împuternicirii sale.

Această predare și, respectiv păstrare a bunului, fructelor și veniturilor încasate corespunde fie unei executări benevole de către pârât a titlului executoriu (iar nu de către administratorul-sechestru, atunci când nu este deținătorul bunului și, deci, pârâ-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tul cauzei ori debitorul, în etapa execuțională), fie va constitui efectul executării silite directe, în natură, după emiterea titlului executoriu în favoarea părții câștigătoare și inițierea procedurii executării silite, în condițiile art. 663 și urm. NCPC.

Încetând măsura sechestrului judiciar, încetează și toate celelalte atribuții ale administratorului-sechestru. Atunci când calitatea de administrator-sechestru a fost atribuită unui terț, iar nu deținătorului bunului [situație în care acesta este remunerat, potrivit art. 975 alin. (3)], administratorul-sechestru are dreptul la restituirea tuturor cheltuielilor făcute pentru conservarea și administrarea bunului sechestrat, precum și la plata despăgubirilor pentru pierderile suferite în legătură cu acesta, astfel cum prevede art. 2142 alin. (2) NCC; același drept este recunoscut și în cazul sechestrului cu titlu gratuit (ceea ce se poate verifica în ipoteza unui sechestru convențional și atunci când, în cadrul sechestrului judiciar, deținătorul bunului este cel care a fost desemnat în calitate de sechestru).

5.2. Demisia administratorului-sechestru sau înlocuirea sa. Funcția administratorului-sechestru mai poate lua sfârșit și în cursul procesului, prin demisia sau înlocuirea sa; cererea de înlocuire se soluționează pe baza acelorași reguli de procedură prevăzute pentru desemnarea administratorului-sechestru[1].

Pentru *sechestrul convențional*, se aplică cele stabilite prin acordul părților. În absența unor clauze inserate în contract cu privire la aceste aspect, art. 2141 alin. (1) NCC prevede că administratorul sechestru trebuie să predea bunul celui desemnat de instanța judecătorească sau, după caz, celui indicat prin acordul tuturor părților care l-au numit; alin. (2) al aceluiași articol dispune că, până la finalizarea contestației sau până la încetarea stării de incertitudine juridică, administratorul-sechestru nu va putea fi liberat decât prin acordul tuturor părților care l-au numit sau, pentru motive temeinice, prin hotărâre judecătorească.

În doctrină s-a subliniat că *sechestrul judiciar* nu poate înceta la cererea pârâtului care ar oferi în acest scop o cauțiune, pentru că art. 974 alin. (2) prevede pentru instanță numai posibilitatea obligării reclamantului la plata unei cauțiuni[2].

În plus, în materia sechestrului judiciar nu se reglementează o eventuală procedură a ridicării acestuia, precum în art. 956 alin. (1) în materia sechestrului asigurător, dacă debitorul dă o garanție îndestulătoare, cele două măsuri asigurătorii fiind reglementate în capitole distincte, astfel că dispozițiile generale din Capitolul I nu constituie dreptul comun și pentru sechestrul judiciar, obiect al reglementării în Capitolul III.

Pe de altă parte, când legiuitorul a intenționat completarea dispozițiilor speciale adoptate pentru unele dintre măsurile asigurătorii cu prevederile din materia sechestrului asigurător, a dispus în mod expres, astfel cum se întâmplă în art. 959, pentru cazul sechestrului asigurător al navelor civile, ori în art. 970, pentru situația popririi asigurătorii.

Art. 976. Administratorul provizoriu. În cazuri urgente, instanța va putea numi, prin încheiere definitivă dată fără citarea părților, un administrator provizoriu până la soluționarea cererii de sechestru judiciar.

---

[1] Cas. II, dec. nr. 1055/1936, Codul 1944, p. 250, nr. 9, *ibidem*.

[2] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1460.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Cazuri urgente. Dovada. În cazuri urgente, până la soluționarea cererii de sechestru judiciar în condițiile art. 974 NCPC, instanța va putea numi un administrator provizoriu, prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

Pentru admiterea cererii de desemnare a unui administrator provizoriu, cel interesat în formularea cererii de sechestru va trebui să dovedească urgența unei asemenea măsuri.

2. Instanța competentă. Cererea este în competența instanței căreia îi revine spre soluționare cererea de sechestru judiciar, potrivit regulilor prevăzute de art. 973 NCPC, ea putând fi formulată odată cu cererea de sechestru judiciar sau ulterior, după înregistrarea cererii, ca o cerere accesorie sau incidentală în cadrul dosarului de sechestru, indiferent dacă măsura asigurătorie a fost formulată pe cale principală sau, la rândul său, sechestrul judiciar a fost solicitat printr-o cerere accesorie sau incidentală în acțiunea formulată cu privire la fondul cauzei.

Totodată, va trebui soluționată de același complet desemnat aleatoriu pentru soluționarea cererii de sechestru.

3. Procedura de soluționare. La numirea administratorului provizoriu instanța va face aplicarea regulilor edictate pentru numirea administratorului-sechestru.

Drept urmare, având în vedere că cererea se soluționează fără citarea părților, reclamantul va trebui să atașeze cererii de numire a administratorului provizoriu și înscrisul constatator al convenției de sechestru, pentru că numai în acest fel instanța va putea numi provizoriu administratorul convenit de părți sau, în caz contrar, va proceda la numirea acestuia în persoana deținătorului ori unui terț care nu este interesat în cauză.

Încheierea este executorie, fiind definitivă încă de la pronunțarea ei, astfel încât va putea fi sesizat executorul judecătoresc de îndată pentru îndeplinirea formelor de executare a măsurii, potrivit art. 975 teza a II-a NCPC.

Măsura dispusă în acest context *nu are autoritate de lucru judecat* cu privire la soluționarea cererii de înființare a sechestrului judiciar conform procedurii prevăzute de art. 974, ceea ce presupune că instanța nu va fi ținută de admiterea cererii de sechestru judiciar dacă o va găsi neîntemeiată în contextul art. 972 alin. (2) ori constată că nu sunt îndeplinite cerințele legale prevăzute de art. 972 alin. (1). În același timp, nu este obligatoriu ca, în cazul admiterii cererii de sechestru judiciar, să desemneze în calitate de administrator-sechestru aceeași persoană cu cea a administratorului provizoriu.

Capitolul IV. Măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală

Art. 977. Domeniu de aplicare. (1) Dispozițiile prezentului capitol reglementează măsurile provizorii necesare pentru apărarea drepturilor de proprietate intelectuală, indiferent de conținutul lor, patrimonial sau nepatrimonial, şi indiferent de izvorul acestora.

(2) Măsurile provizorii necesare pentru protecția altor drepturi nepatrimoniale sunt prevăzute la art. 255 din Codul civil.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Noul cod reglementează o procedură unică pentru adoptarea măsurilor provizorii necesare pentru apărarea tuturor drepturilor de proprietate intelectuală, indiferent de izvorul acestora. Așadar, sunt vizate atât *drepturile de proprietate intelectuală stricto sensu* – dreptul de autor și drepturile conexe –, cât și *cele de proprietate industrială*, respectiv drepturile asupra mărcilor și indicațiilor geografice, drepturile asupra unei invenții, drepturile asupra desenelor și modelelor, drepturile asupra topografiilor produselor semiconductoare, cât și asupra noilor soiuri de plante.

Procedura legal reglementată este aplicabilă *indiferent de obiectul protecției*, respectiv prerogativele patrimoniale sau nepatrimoniale (drepturile morale) ale drepturilor de proprietate intelectuală în sens larg. În acest fel, art. 977 derogă de la dispozițiile art. 255 NCC, care rămâne aplicabil în privința măsurilor provizorii necesare pentru protecția altor drepturi nepatrimoniale decât cele de proprietate intelectuală, astfel cum prevede expres art. 977 alin. (2) NCPC.

Legislația specială a fost corelată cu noul Cod de procedură civilă, dispozițiile relevante din diferitele acte normative în materie făcând trimitere la art. 977 și art. 978 și aplicându-se cu începere de la data intrării în vigoare a noului cod (de exemplu, art. 91 din Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice, art. 64 din Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție, art. 139 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, art. 6 din O.U.G. nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială).

Art. 978. Măsuri provizorii. (1) Dacă titularul dreptului de proprietate intelectuală sau orice altă persoană care exercită dreptul de proprietate intelectuală cu consimțământul titularului face dovada credibilă că drepturile sale de proprietate intelectuală fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente şi că această acțiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de reparat, poate să ceară instanței judecătoreşti luarea unor măsuri provizorii.

(2) Instanța judecătorească poate să dispună în special:

a) interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie;

b) luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor.

(3) În cazul prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale, instanța judecătorească nu poate să dispună încetarea cu titlu provizoriu a acțiunii prejudiciabile decât dacă prejudiciile cauzate reclamantului sunt grave, dacă acțiunea nu este în mod evident justificată, potrivit art. 75 din Codul civil, şi dacă măsura luată de instanță nu apare ca fiind disproporționată în raport cu prejudiciile cauzate. Dispozițiile art. 253 alin. (2) din Codul civil rămân aplicabile.

(4) Instanța soluționează cererea potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța preşedințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care cererea este formulată înainte de introducerea acțiunii de fond, prin hotărârea prin care s-a dispus măsura provizorie se va fixa şi termenul în care acțiunea de fond trebuie să fie introdusă, sub sancțiunea încetării de drept a acelei măsuri. Dispozițiile alin. (6) sunt aplicabile.

(5) Dacă măsurile luate sunt de natură să producă un prejudiciu părții adverse, instanța îl poate obliga pe reclamant să dea o cauțiune în cuantumul fixat de aceasta, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii dispuse.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(6) Măsurile luate potrivit dispozițiilor alin. (1)-(4) anterior introducerii acțiunii în justiție pentru apărarea dreptului încălcat încetează de drept dacă reclamantul nu a sesizat instanța în termenul fixat de aceasta, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora.

(7) Reclamantul este ținut să repare, la cererea părții interesate, prejudiciul cauzat prin măsurile provizorii luate, dacă acțiunea de fond este respinsă ca neîntemeiată. Cu toate acestea, dacă reclamantul nu a fost în culpă ori a avut o culpă uşoară, instanța, în raport cu circumstanțele concrete, poate fie să refuze obligarea sa la despăgubirile cerute de partea adversă, fie să dispună reducerea acestora.

(8) Dacă partea adversă nu solicită daune-interese, instanța va dispune eliberarea cauțiunii, la cererea reclamantului, prin hotărâre dată cu citarea părților. Cererea se judecă potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța preşedințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care pârâtul se opune la eliberarea cauțiunii, instanța va fixa un termen în vederea introducerii acțiunii de fond, care nu poate fi mai lung de 30 de zile de la data pronunțării hotărârii, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii de indisponibilizare a sumei depuse cu titlu de cauțiune.

COMENTARIU

1. Condiții de admisibilitate. Pentru formularea cererii având ca obiect luarea unei măsuri provizorii, trebuie întrunite condițiile generale de exercițiu al oricărei acțiuni, dar și condiții speciale. Întrucât cererea se soluționează potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială [astfel cum prevede art. 978 alin. (4)], condițiile speciale referitoare la măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală sunt, în principiu, *cele de admisibilitate a ordonanței președințiale* din art. 996, adaptate la caracterul specific al cererii și care trebuie întrunite în mod *cumulativ*.

Din conținutul art. 978 alin. (1) rezultă că aceste condiții sunt:

a) *Reclamantul să fie titularul dreptului de proprietate intelectuală*; de asemenea, măsurile pot fi cerute de *orice altă persoană care exercită dreptul de proprietate intelectuală cu consimțământul titularului*.

Fiind vorba despre luarea unei măsuri provizorii, pe calea ordonanței președințiale, *este suficientă aparența dreptului* în favoarea reclamantului, pentru stabilirea căreia se vor face cercetări sumare. Dacă prin aceste verificări nu se poate determina existența dreptului în patrimoniul reclamantului ori al persoanei cu consimțământul căreia reclamantul exercită dreptul de proprietate intelectuală, cererea va fi respinsă ca inadmisibilă. Aceeași soluție se va pronunța și dacă se nu se probează însuși consimțământul titularului pentru exercițiul dreptului de proprietate intelectuală de către reclamant.

Aparența dreptului este însă întrunită în favoarea reclamantului dacă acesta dovedește că este, de exemplu, titularul drepturilor exclusive asupra unei mărci, indiferent de gradul de distinctivitate (respectiv dacă este o marcă slab distinctivă). Această cerință de admisibilitate este, de asemenea, întrunită, chiar dacă înregistrarea mărcii este afectată de un motiv de nulitate absolută ori relativă și chiar dacă există pe rolul unei instanțe de judecată o cerere în anularea înregistrării ori pentru decăderea titularului mărcii din drepturile asupra acesteia, pentru vreunul dintre motivele prevăzute de art. 46 ori art. 47 din Legea nr. 84/1998.

Dovada aparenței dreptului se face, de regulă, prin înfățișarea certificatului de înregistrare emis de autoritățile competente, însă este permisă administrarea de probe –

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dintre cele compatibile cu procedura ordonanței președințiale – pentru dovedirea dreptului în cazurile în care protecția legală este asigurată într-o altă modalitate decât prin înregistrare (în cazul mărcii notorii, al dreptului de autor etc.).

b) *Dreptul de proprietate intelectuală face obiectul unei acțiuni de încălcare ilicite, actuale sau iminente*. Cererea având ca obiect luarea unei măsuri provizorii tinde la împiedicarea ori înlăturarea unei acțiuni a pârâtului, care poate fi actuală ori doar iminentă, dar certă ca realizare.

Probele înfățișate de către reclamant trebuie să fie credibile, de natură a crea convingerea că pârâtul va acționa de o manieră prejudiciabilă pentru reclamant.

Acțiunea trebuie să fie ilicită, ceea ce înseamnă că pârâtul acționează fără vreun drept. Însă dacă pârâtul face dovada că este, la rândul său, titularul unui drept de proprietate intelectuală ori acționează cu consimțământul unui titular al unui asemenea drept, cererea reclamantului va fi respinsă. Dacă pârâtul a inițiat doar demersuri pentru obținerea protecției legale (de exemplu, a depus cerere de înregistrare), până la recunoașterea dreptului, în condițiile legii, nu se poate considera că este licită o acțiune de utilizare a obiectului cererii de înregistrare.

Cererea poate fi formulată împotriva persoanei care a încălcat ori va încălca un drept al reclamantului, chiar dacă este doar un intermediar (a se vedea, în acest sens, dispozițiile exprese ale legilor speciale în materie, menționate în comentariul de la art. 977 NCPC).

c) *Există riscul producerii unui prejudiciu greu de reparat*. Nu însăși producerea unui prejudiciu trebuie dovedită, ci doar iminența unei pagube pentru reclamant prin acțiunea pârâtului, care ar fi dificil ori chiar imposibil de reparat.

Poate fi vorba despre un prejudiciu patrimonial ori nepatrimonial, constând în pierderile materiale sau de altă natură pe care reclamantul le va suporta în urma actelor de încălcare (inclusiv pierderea sau diminuarea clientelei, a reputației etc.).

d) *Măsurile să aibă un caracter provizoriu*. Această condiție presupune, pe de o parte, ca măsurile, prin natura lor, să nu fie definitive, să nu rezolve litigiul în fond. Nu s-ar putea dispune, astfel, anularea unui act juridic în baza căruia acționează pârâtul și nici obligarea pârâtului persoană juridică la schimbarea denumirii ori la radierea societății sale din registrului comerțului.

Pe de altă parte, măsurile dispuse de instanță sunt limitate în timp, ca regulă, până la soluționarea fondului raportului juridic dintre părți, prin hotărâre judecătorească definitivă, dacă hotărârea prin care s-a adoptat măsura provizorie nu cuprinde nicio mențiune privind durata sa și nu s-au modificat împrejurările de fapt avute în vedere, conform art. 996 alin. (2) NCPC. În aplicarea art. 996 alin. (4), cererea de luare a unei măsuri provizorii va putea fi formulată chiar atunci când este în curs judecata asupra fondului.

Așadar, introducerea acțiunii de fond nu reprezintă o condiție a formulării cererii, însă, spre deosebire de dreptul comun, dacă cererea este formulată înainte de introducerea acțiunii de fond, formularea acesteia din urmă este obligatorie, în termenul fixat prin hotărârea prin care s-a dispus măsura provizorie, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora, în condițiile prevăzute de art. 978 alin. (4) și (6).

Sancțiunea neintroducerii acțiunii de fond în acest termen este *încetarea de drept a măsurilor* luate anterior introducerii acțiunii în justiție pentru apărarea dreptului încălcat.

e) *Neprejudecarea fondului cauzei*. Această cerință decurge din condiția anterioară privind caracterul vremelnic al măsurii solicitate.

Întocmai ca în cazul oricărei ordonanței președințiale, prin cererea de luare a unei măsuri provizorii nu se poate analiza însuși fondul raportului juridic dintre părți, însă se

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

„pipăie" fondul, cercetându-se dacă este justificată adoptarea unei asemenea măsuri și dacă demersul reclamantului nu este unul abuziv, de natură a-l împiedica pe pârât în exercitarea unui drept propriu ori de a incomoda un concurent pe aceeași piață a produselor ori serviciilor.

Dacă pretențiile reclamantului nu pot fi soluționate doar prin cercetarea sumară pe care o realizează instanța, fiind necesară analiza condițiilor specifice acțiunii de fond, cererea reclamantului va fi respinsă. Evident, modul de cercetare a pretențiilor este diferit de la caz la caz, în raport de obiectul și finalitatea acestora, dar și de natura sau gravitatea încălcării. Ipoteza cea mai confortabilă pentru instanță este aceea în care obiectul acțiunii pârâtului este identic ori cvasi-identic obiectului dreptului de proprietate intelectuală pretins încălcat, în celelalte cazuri pretențiile reclamantului impunându-se a fi cenzurate mai strict.

2. Ipoteza prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale. O situație specială este reglementată de art. 978 alin. (3), în cazul prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale.

În această situație, instanța judecătorească poate să dispună încetarea cu titlu provizoriu a acțiunii prejudiciabile doar în cazurile de încălcare a unor drepturi nepatrimoniale și dacă sunt întrunite următoarele *condiții*, în mod *cumulativ*:

a) prejudiciile cauzate reclamantului sunt grave;

b) acțiunea nu este în mod evident justificată, din perspectiva art. 75 NCC;

c) măsura luată de instanță nu apare ca fiind disproporționată în raport cu prejudiciile cauzate.

Chiar și dacă sunt întrunite aceste condiții, instanța nu poate dispune decât *încetarea încălcării* și *interzicerea pentru viitor*, dacă aceasta durează încă, ori *constatarea caracterului ilicit al faptei săvârșite*, dacă tulburarea pe care a produs-o subzistă, astfel cum rezultă din trimiterea expresă la dispozițiile art. 253 alin. (2) NCC.

3. Conținutul măsurilor provizorii. În ceea ce privește conținutul măsurilor provizorii, acestea vizează, în special, interzicerea încălcării sau încetarea provizorie a acesteia ori luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor.

Reclamantul poate fi interesat în obținerea interzicerii actelor de comercializare ori legate, în orice mod, de comercializarea produselor/serviciilor prin intermediul cărora se produce încălcarea drepturilor sale și, în general, în obținerea interzicerii sau încetării oricărui act de încălcare.

În materia dreptului de autor, Legea nr. 8/1996 prevede, ca măsuri posibile: ridicarea sau predarea către autoritățile competente a mărfurilor cu privire la care există suspiciuni privind încălcarea unui drept prevăzut de această lege, pentru a împiedica introducerea lor în circuitul comercial; ridicarea de obiecte și înscrisuri care constituie dovezi ale încălcării drepturilor de autor sau a drepturilor conexe, în original ori în copie, chiar și atunci când acestea se află în posesia părții adverse.

În legătură cu măsurile de conservare a probelor, O.U.G. nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială cuprinde dispoziții de principiu, enumerând măsuri posibil a fi adoptate de instanță (sub condiția ca protecția informațiilor confidențiale să fie asigurată): descrierea detaliată cu sau fără prelevare de eșantioane, sechestrul mărfurilor litigioase și, după caz, al materialelor și instrumentelor utilizate pentru a produce și/sau a distribui aceste mărfuri, precum și documentele în legătură cu acestea.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Măsuri similare sunt prevăzute și de Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, care prevede posibilitatea luării de măsuri asigurătorii asupra bunurilor mobile și imobile ale persoanei presupuse a fi încălcat drepturile recunoscute de această lege, inclusiv blocarea conturilor sale bancare și a altor bunuri.

4. Instanța competentă. Cauțiunea. În ceea ce privește competența de soluționare a cererii de luare a unei măsuri provizorii, în aplicarea art. 997 aceasta revine *instanței competente a se pronunța în primă instanță asupra fondului dreptului*.

Sunt pe deplin aplicabile prevederile art. 998-1001 NCPC referitoare la procedura de soluționare a cererii, calea de atac, transformarea cererii și autoritatea de lucru judecat.

Prevederi speciale sunt inserate în acest capitol doar cu privire la *plata cauțiunii*, ce au caracter derogator de la dispozițiile art. 1056-1063 NCPC. Astfel, odată cu luarea măsurii provizorii ce a constituit obiectul cererii titularului dreptului de proprietate intelectuală sau a persoanei care exercită un asemenea drept cu acceptul titularului, instanța poate dispune obligarea reclamantului la darea unei cauțiuni în cuantumul fixat de instanță, dacă măsura luată este de natură să producă un prejudiciu părții adverse. Neplata cauțiunii conduce la încetarea de drept a măsurii dispuse. Deși legiuitorul nu prevede expres, pentru ca măsura să fie eficientă, este necesară *fixarea unui termen de plată*, care nu ar trebui să depășească termenul stabilit pentru introducerea acțiunii de fond.

5. Restituirea cauțiunii. Repararea prejudiciului. Cauțiunea poate fi restituită la cererea reclamantului, în funcție de soarta acțiunii de fond promovate de către beneficiarul măsurii provizorii, soluționată prin hotărâre judecătorească definitivă.

Evident, dacă *acțiunea va fi admisă*, nu există niciun motiv pentru a nu se restitui cauțiunea, nefiind relevant eventualul prejudiciu suferit de către persoana ce a încălcat drepturile reclamantului.

Dacă *acțiunea de fond este respinsă ca neîntemeiată*, reclamantul este ținut să repare, la cererea părții interesate, prejudiciul cauzat prin măsurile provizorii luate, scop în care a fost indisponibilizată suma de bani plătită cu titlu de cauțiune.

Ținând cont de această regulă prevăzută de art. 978 alin. (7), cererea beneficiarului măsurii provizorii având ca obiect restituirea cauțiunii se va soluționa în raport de poziția exprimată de partea adversă, scop în care se vor cita părțile.

Dacă *partea adversă nu solicită daune-interese*, instanța va dispune eliberarea cauțiunii, aplicându-se dispozițiile relevante privitoare la ordonanța președințială.

Dacă beneficiarul cauțiunii se opune la restituirea acesteia, arătând că *solicită daune-interese pentru prejudiciul cauzat prin luarea măsurii provizorii*, cererea de restituire se va respinge, iar prin hotărâre, dacă beneficiarul cauțiunii nu a făcut dovada că a formulat acțiune de fond în legătură cu prejudiciul pretins, instanța va fixa un termen în vederea introducerii acțiunii de fond, care nu poate fi mai lung de 30 de zile de la data pronunțării hotărârii.

Neintroducerea acțiunii de fond atrage *încetarea de drept a măsurii de indisponibilizare a sumei depuse cu titlu de cauțiune*.

Și în acest caz sunt incidente prevederile ce reglementează ordonanța președințială.

În ceea ce privește prejudiciul pretins de pârât, instanța care soluționează acțiunea de fond, potrivit dispozițiilor de drept comun ale răspunderii civile delictuale, va putea, în raport cu circumstanțele concrete, fie să refuze obligarea sa la despăgubirile cerute de partea adversă, fie să dispună reducerea lor, dacă reclamantul nu a fost în culpă ori a avut o culpă ușoară.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul V. Procedura partajului judiciar

Art. 979. Reguli aplicabile. Judecarea oricărei cereri de partaj privind bunuri asupra cărora părțile au un drept de proprietate comună se face după procedura prevăzută în prezentul titlu, cu excepția cazurilor în care legea prevede o altă procedură.

COMENTARIU

1. Sfera de aplicare a normelor. Noțiune. În Codul de procedură civilă partajul este reglementat drept o *procedură specială*, însă normele acestui titlu vor trebui completate, după caz, și cu cele din Codul civil (în special cele de la art. 669-686) sau cu norme incidente din eventuale legi speciale.

Textul art. 979 NCPC reia fosta reglementare din art. 673^1 CPC 1865, stabilind, practic, că procedura partajului judiciar prevăzută în Codul de procedură civilă este aplicabilă ori de câte ori se solicită împărțeala/partajarea unui bun proprietate comună, cât timp prin dispoziții speciale derogatorii nu se prevede o altă procedură.

Partajul *nu poate privi decât proprietatea comună*. În cazul proprietății comune, dreptul de proprietate aparține, concomitent, mai multor persoane, care exercită sau au posibilitatea să exercite, deopotrivă, atributele acestui drept[1]. În funcție de determinarea sau nedeterminarea, în favoarea fiecărui titular, a unei cote-părți din dreptul de proprietate, se pot deosebi, așa cum rezultă din art. 632 alin. (1) NCC, două forme de proprietate comună, anume:

– proprietate comună pe cote-părți (coproprietatea);

– proprietate comună în devălmășie.

Modul specific de încetare a proprietății comune pe cote-părți obișnuite este însă partajul. *Partajul* (împărțeala) este *operațiunea juridică prin care se pune capăt stării de proprietate comună, în sensul că bunul sau bunurile stăpânite în comun se împart, în materialitatea lor, între titulari.*

Partajul poate fi făcut prin bună învoială sau prin hotărâre judecătorească. Astfel, vorbim de două tipuri de partaj: voluntar și judiciar. În timp ce *partajul voluntar* este posibil, de principiu, în toate cazurile de proprietate comună, deci atât în cazul coproprietății obișnuite, cât și al coproprietății forțate [art. 632 alin. (3), interpretat *per a contrario*, și art. 671 alin. (3) NCC], precum și al devălmășiei [art. 355 alin. (1), art. 358 alin. (1) și art. 668 NCC], *partajul judiciar* este posibil, de regulă, numai în cazul coproprietății obișnuite și al devălmășiei [art. 355 alin. (1), art. 358 alin. (1) și art. 668 NCC], fiind inadmisibil în cazul coproprietății forțate[2] [art. 632 alin. (3) și art. 671 NCC]. Însă precizăm că partajul judiciar este admisibil în cazul părților comune din clădirile cu mai multe etaje sau apartamente având proprietari diferiți, în momentul când aceste părți încetează de a mai

---

[1] *G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat*, Curs de drept civil. Drepturile reale principale, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 66.

[2] Coproprietatea forțată este forma de proprietate comună pe cote-părți ce are ca obiect un lucru care, prin natura sa, este susceptibil să fie folosit în mod permanent de către două sau mai multe persoane, fără posibilitatea de a fi supus partajului judiciar.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

fi destinate folosinței comune [art. 671 alin. (2) NCC], ipoteză în care devin aplicabile dispozițiile legale referitoare la coproprietatea obișnuită.

În literatura de specialitate[1] s-a subliniat că există și situații particulare în care partajul voluntar nu poate avea loc, astfel încât, dacă unul dintre titulari dorește încetarea stării de coproprietate obișnuită sau de devălmășie, devine obligatoriu partajul judiciar. Astfel, conform art. 674 NCC, „dacă un coproprietar este lipsit de capacitate de exercițiu ori are capacitate de exercițiu restrânsă, partajul va putea fi făcut prin bună învoială numai cu autorizarea instanței de tutelă, precum și, dacă este cazul, a ocrotitorului legal", ceea ce înseamnă că, în cazul în care nu se obține autorizația cerută de lege, cel interesat are la îndemână *numai calea partajului judiciar*. Tot astfel, având în vedere că, potrivit art. 684 alin. (2) NCC, „partajul făcut fără participarea tuturor coproprietarilor este lovit de nulitate absolută", rezultă că, în cazul în care lipsește unul dintre titulari sau acesta nu este de acord cu încheierea unei convenții de partaj, cel care dorește să obțină împărțirea bunului sau bunurilor comune trebuie să recurgă la partajul judiciar. Dispoziții asemănătoare celor înscrise în art. 674 și art. 684 alin. (2) NCC se regăsesc și în art. 1144 alin. (2) NCC, care, referitor la împărțirea bunurilor succesorale, prevede că, „dacă nu sunt prezenți toți moștenitorii ori dacă printre ei se află minori sau persoane puse sub interdicție judecătorească ori persoane dispărute, atunci se vor pune sigilii pe bunurile moștenirii în cel mai scurt termen, iar partajul voluntar se va realiza cu respectarea regulilor referitoare la protecția persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă ori privitoare la persoanele dispărute".

Precizăm că partajul judiciar se realizează după normele prevăzute de art. 979 și urm. NCPC, indiferent de forma de proprietate comună, după distincțiilor făcute de art. 632 NCC.

2. Felurile partajului. Proprietatea comună poate înceta, cel mai adesea, prin partaj (sau împărțeală). Împărțeala poate fi de două feluri:

a) *convențională*, realizată prin acordul de voință al tuturor copărtașilor sau prin buna lor învoială;

b) *judiciară* sau judecătorească, atunci când copărtașii nu se înțeleg ori în acele cazuri în care însăși legea obligă la o asemenea împărțeală.

În acest sens sunt și noile prevederi ale art. 670 NCC.

De principiu, copărtașii pot recurge la un partaj voluntar oricând, cât timp legea nu oprește această modalitate de sistare a coproprietății. Partajul se poate face prin învoiala părților, fie că e vorba de un partaj succesoral[2], fie de un partaj al bunurilor comune ca efect al desfacerii căsătoriei[3]. De asemenea, s-a decis că partajul voluntar se poate face și în fața instanței, iar în toate cazurile se poate cere anularea pentru vicierea consimțământului[4]; dacă a avut loc un partaj voluntar, devine inadmisibil un partaj judiciar[5], desigur, în măsura în care privește exact aceleași bunuri și aceleași persoane din contractul de partaj voluntar.

În ceea ce privește *partajul judiciar*(împărțeala judecătorească), acesta poate interveni ori de câte ori copărtașii nu se înțeleg cu privire la modul de partajare a bunului/bunurilor comun(e), indiferent că s-au adresat sau nu în prealabil notarului public. În caz

---

[1] *G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat*, op. cit., p. 86.

[2] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1238/1989, în Dreptul nr. 3/1990, p. 68.

[3] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 419/1989, în R.R.D. nr. 9-12/1989, p. 127.

[4] C.S.J., s. civ., dec. nr. 1173/1991, în Dreptul nr. 1/1992, p. 109-110.

[5] C.A. Galați, dec. civ. nr. 1052/R/1994, Sinteza 1994, p. 81.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de neînțelegere, moștenitorii se pot adresa direct instanței de judecată, fără a fi necesară procedura prealabilă notarială, care are caracter necontencios, neexistând niciun impediment ca unul dintre moștenitori să ceară însăși împărțirea bunurilor pe cale judecătorească[1].

Totodată, *partajul judiciar este obligatoriu* (deci legea nu permite părților să încheie un partaj voluntar) în următoarele situații:

a) printre proprietarii comuni sunt persoane lipsite de capacitate de exercițiu sau cu o capacitate de exercițiu restrânsă și nu există autorizarea instanței de tutelă pentru un partaj voluntar (a se vedea și art. 674 NCC);

b) unul dintre soți cere instanței împărțeala bunurilor comune în timpul căsătoriei, pentru motive temeinice;

c) creditorul personal al unuia dintre soți cere instanței împărțeala bunurilor comune în timpul căsătoriei, pentru a putea urmări ulterior bunurile care vor fi atribuie în lotul debitorului său;

d) unul dintre proprietarii comuni lipsește.

3. Instanța competentă. Din punct de vedere *material*, competența aparține întotdeauna *judecătoriei*. Deși, de regulă, în stabilirea competenței materiale funcționează criteriul valoric, noul Cod de procedură civilă exceptează cererile de împărțeală judiciară de la aplicarea acestui criteriu, potrivit art. 94 lit. i).

În ce privește *competența teritorială*, trebuie distins după cum este vorba de un *partaj succesoral*, partaj de bunuri comune ori partajul bunurilor dobândite prin coachiziție, coposesie etc. În caz de partaj succesoral, competența este stabilită în favoarea instanței de la ultimul domiciliu al defunctului (art. 118 NCPC), chiar dacă în masa succesorală s-ar afla un bun imobil situat în circumscripția altei instanțe.

După cum s-a arătat în practică, împrejurarea că în cadrul procesului de partaj se pune în discuție faptul că unul din moștenitori și-a însușit bunuri succesorale nu atrage modificarea naturii juridice a litigiului, deoarece, în principal, ceea ce urmează să se hotărască este întinderea masei succesorale și drepturile părților în succesiune, regularizarea pretențiilor dintre părți pe baza cotelor atribuite fiind o consecință a modului de rezolvare a partajului succesoral. Într-o atare situație, nu se poate, deci, considera că obiectul litigiului l-ar constitui o acțiune în pretenții, chiar dacă reclamantul solicită contravaloarea bunurilor ce se pretinde a fi fost însușite și, în consecință, dacă obiectul litigiului îl constituie împărțirea bunurilor succesorale, competența aparține instanței stabilite de art. 14 CPC 1865, text reluat actualmente în art. 118 NCPC[2].

În ipoteza *partajului bunurilor comune ale soților*, soluția trebuie distinsă potrivit căii procesuale la care recurge reclamantul. Astfel, atunci când este vorba de un partaj solicitat *pe cale principală*, în timpul căsătoriei sau ulterior rămânerii definitive a hotărârii de divorț, competența teritorială este dată de regulile de drept comun: fie va aparține instanței de la domiciliul pârâtului, dacă masa partajabilă cuprinde numai bunuri mobile (potrivit art. 107 NCPC), fie instanței în circumscripția căreia se află imobilul, dacă printre bunurile supuse partajului există și un imobil (fiind aplicabil art. 117 NCPC). În situația în care partajul se solicită *pe cale accesorie* (de exemplu, simultan cu divorțul etc.) sau *incidentală* (de pildă, prin cerere reconvențională), competența se stabilește potrivit

---

[1] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 884/1958, în C.D. 1958, p. 214, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 899.

[2] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1393/1968, în R.R.D. nr. 3/1969, p. 171.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

art. 123 NCPC, în favoarea instanței care soluționează cererea principală, chiar dacă în masa bunurilor de împărțit s-ar afla și un imobil situat în circumscripția altei instanțe, fiind vorba despre un caz de prorogare legală de competență.

În toate celelalte cazuri, competența se stabilește potrivit art. 107 sau art. 117 NCPC, după cum printre bunurile supuse împărțelii există sau nu și bunuri imobile[1].

4. Imprescriptibilitatea acțiunii de partaj. Articolul 669 NCC statuează expres *imprescriptibilitatea acțiunii de partaj*.

Precizăm că, deși art. 669 NCC dispune că „încetarea coproprietății prin partaj poate fi cerută oricând, afară de cazul în care partajul a fost suspendat prin lege, act juridic sau hotărâre judecătorească", excepțiile la care trimite norma nu privesc imprescriptibilitatea, ci momentul la care se desfășoară procesul de partaj, ca opus al adverbului de timp „oricând". Cu toate acestea, unele cereri accesorii formulate în cadrul procesului de partaj (de pildă, raportul donațiilor, reducțiunea liberalităților excesive, lichidarea cheltuielilor de înmormântare a defunctului între moștenitori etc.) sunt supuse prescripției extinctive, imprescriptibilitatea cererii principale de partaj neextinzându-se și asupra acestora.

Din alt punct de vedere, subliniem că acțiunea de partaj, deși nu este supusă prescripției extinctive, poate fi paralizată prin invocarea dobândirii dreptului de proprietate exclusivă prin *uzucapiune*, prevederile art. 675 NCC dispunând că „partajul poate fi cerut chiar atunci când unul dintre coproprietari a folosit exclusiv bunul, afară de cazul când acesta l-a uzucapat, în condițiile legii".

5. Suspendarea partajului. În ipoteza partajului judiciar, art. 673 NCC prevede că instanța sesizată cu cererea de partaj poate *„suspenda pronunțarea partajului"*, pentru *cel mult un an*, pentru a nu se aduce prejudicii grave intereselor celorlalți coproprietari. Dacă pericolul acestor prejudicii este înlăturat înainte de împlinirea termenului, instanța, la cererea părții interesate, va reveni asupra măsurii.

Trebuie observat că terminologia folosită de acest text de lege este improprie și inadecvată, deoarece Codul de procedură civilă nu reglementează o instituție a „suspendării pronunțării", iar dacă s-ar fi dorit introducerea unei instituții procesuale noi, ar fi trebuit să se ofere și o reglementare corespunzătoare. Însă, având în vedere existența unei astfel de reglementări, suntem datori să o explicăm, reținând că, din punct de vedere al dreptului procesual civil, poate fi vorba fie de *suspendarea judecății*, fie de *amânarea pronunțării hotărârii*[2]. Însă, cum amânarea pronunțării nu ar fi o măsură adecvată situației avute în vedere de legiuitor (neexistând nicio justificare ca părțile să pună concluzii pe fond, iar instanța să declare dezbaterile închise, urmând a pronunța hotărârea la un interval mare de timp, fără a mai asculta părțile), s-a arătat că prin dispozițiile art. 673 NCC nu se reglementează altceva decât un *caz particular de suspendare facultativă (judecătorească) a judecății* în materia partajului judiciar[3].

Mai precizăm că asupra măsurii suspendării partajului se pot înțelege toți titularii (copărtașii), dar numai cu respectarea (cumulativă, în cazul imobilelor) a următoarelor condiții (stabilite potrivit art. 672 NCC):

– convențiile privind suspendarea partajului să nu fie încheiate pentru o perioadă mai mare de *5 ani*;

– în cazul partajării imobilelor, convențiile privind suspendarea trebuie încheiate în formă autentică și sunt supuse formalităților de publicitate prevăzute de lege.

---

[1] A se vedea și *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452-453.

[2] În același sens, a se vedea și *G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat*, op. cit., p. 87.

[3] *Ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 980. Cuprinsul cererii. Reclamantul este obligat să arate în cerere, pe lângă mențiunile prevăzute la art. 194, persoanele între care urmează a avea loc partajul, titlul pe baza căruia acesta este cerut, toate bunurile supuse partajului, valoarea lor, locul unde acestea se află, precum şi persoana care le deține sau le administrează.

COMENTARIU

1. Procedura prealabilă. În materie de *partaj judiciar succesoral*, mai înainte de sesizarea instanței judecătorești, reclamantul trebuie să îndeplinească o procedură prealabilă obligatorie, a cărei neîndeplinire va atrage respingerea cererii de partaj ca inadmisibilă. Astfel, la data sesizării instanței, reclamantul trebuie să atașeze cererii sale de chemare în judecată *o încheiere emisă de notarul public cu privire la verificarea evidențelor succesorale*[1] *prevăzute de Codul civil*, potrivit dispozițiilor imperative ale art. 193 alin. (3) NCPC.

Mijlocul procesual de invocare a neregularității îl constituie *excepția de inadmisibilitate* (excepție de fond, absolută, peremptorie), norma legală prevăzând expres că „neîndeplinirea procedurii prealabile va fi invocată de către instanță, din oficiu, sau de către pârât".

Precizăm însă faptul că această cerință a îndeplinirii unei proceduri prealabile se va aplica numai *în materie de partaj judiciar succesoral, iar nu și în restul cererilor de partaj*, care nu au ca obiect moștenirea.

2. Elementele cererii de partaj. Sancțiuni. Cererea de partaj va cuprinde, pe lângă elementele oricărei cereri de chemare în judecată prevăzute de art. 194 NCPC, următoarele mențiuni:

a) indicarea persoanelor între care urmează a avea loc împărțeala;

b) titlul în baza căruia se solicită împărțeala, adică cel în baza căruia a luat naștere starea de coproprietate: contract, succesiune, uzucapiune, dobândirea de bunuri în timpul căsătoriei;

c) bunurile supuse împărțelii;

d) valoarea lor;

e) locul unde se află bunurile;

f) persoanele care dețin sau administrează bunurile supuse împărțelii.

Împărtășim și noi opinia exprimată în literatura de specialitate, potrivit căreia sintagma utilizată, conform căreia „reclamantul este obligat" și care ar duce la concluzia că textul instituie în sarcina reclamantului o obligație imperativă, a cărei nerespectare atrage sancțiunea nulității cererii, nu trebuie interpretată într-o manieră excesiv de formalistă, ci este necesară determinarea elementelor care au rol esențial și a căror lipsă poate atrage sancțiunea nulității cererii[2], însă cu nuanțările făcute în comentariile următoare. Tot astfel, s-a opinat că lipsa din cuprinsul cererii a valorii masei de împărțit nu atrage nulitatea cererii, deoarece valoarea se poate stabili pe parcursul judecării cauzei, prin efectuarea unei expertize tehnice de evaluare[3].

---

[1] Precizăm că, în vederea realizării facile a acestei cerințe, s-au armonizat dispozițiile din mai multe acte normative, cum ar fi art. 44 alin. (2) din Ordinul ministrului justiției nr. 710/C/1995 referitor la Registrul de evidență a procedurilor succesorale, ca și art. 106, care a fost introdus prin Ordinul ministrului justiției nr. 2923/C/2010.

[2] *M. Tăbârcă*, op. cit., vol. II, 2005, p. 269-270; *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1488-1489, *apud G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1476.

[3] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1476.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Cu toate acestea, apreciem ca fiind *esențiale pentru cererea de partaj* mențiunile privind persoanele între care are loc partajul, masa bunurilor de împărțit, titlul sau titlurile în baza căruia/cărora se realizează împărțeala.

În doctrină s-a arătat că lipsa acestor elemente ar atrage *nulitatea* cererii de partaj[1]. Credem că soluția propusă este excesivă, în condițiile în care art. 196 alin. (1) NCPC sancționează cu nulitatea expresă numai lipsa din cuprinsul cererii de chemare în judecată a numelui și prenumelui sau, după caz, a denumirii oricăreia dintre părți, a obiectului cererii, a motivelor de fapt ale acesteia ori a semnăturii părții sau a reprezentantului acestuia, iar textul art. 980 NCPC, deși prevede că reclamantul este obligat să indice aceste elemente, nu indică totuși o sancțiune pentru nerespectarea ei.

Mai mult, din interpretarea art. 200 coroborat cu art. 194-197 NCPC rezultă că instanța nu va dispune anularea cererii de chemare în judecată decât pentru lipsa mențiunilor indicate expres de art. 196 și pentru neplata taxelor judiciare de timbru. În opinia noastră, deși suntem de acord că aceste elemente sunt esențiale în cuprinsul unei cereri de partaj, nerespectarea de către reclamant a acestei obligații poate conduce la *suspendarea judecății cauzei*, iar, la cererea părții interesate, eventual s-ar putea obține despăgubiri pentru amânarea procesului, potrivit art. 189 NCPC. Un alt argument suplimentar ar fi chiar dispozițiile articolului subsecvent celui aici analizat (art. 981 NCPC), care statuează asupra faptului că instanța se va informa asupra majorității acestor elemente, luând părților declarații.

De asemenea, aceiași autori au mai arătat că mențiunile privitoare la locul unde se află bunurile și la persoanele care le dețin sau le administrează sunt esențiale numai dacă s-a cerut aplicarea de măsuri asigurătorii, deoarece executorul care aplică sechestrul asupra bunurilor mobile trebuie să cunoască locul unde se află bunurile, iar în cazul în care sechestrul privește bunuri imobile, se impune cunoașterea locului situării lor în vederea înscrierii măsurii în evidențele de carte funciară[2]. Credem că și această soluție trebuie nuanțată, deoarece acțiunea de partaj implică, de regulă, și stabilirea posesiunii bunurilor cu consecința predării efective a celor atribuite, realizându-se astfel, efectiv, rezultatul urmărit prin împărțeală, nemaivorbind de faptul că posesia ar putea fi și unul dintre criteriile de atribuire a bunului în natură, astfel că ar trebui să se indice în posesia cărui copartajant se află un bun supus partajării, indiferent dacă s-a cerut sau nu instituirea vreunei măsuri asigurătorii.

3. Calitate procesuală. Legitimarea procesuală activă aparține *oricăruia dintre titularii dreptului de proprietate comună*. S-a apreciat că poate solicita partajul și cel care dobândește cota-parte dintr-un bun determinat printr-un act încheiat cu defunctul[3].

De asemenea, au calitate procesuală și cesionarii de drepturi succesorale care se subrogă în drepturile coindivizarilor cedenți[4]. Titularul unui drept de proprietate dobândit prin succesiune poate cere împărțeala bunului imobil, chiar dacă dreptul său nu a fost înscris în cartea funciară, partajul constituind doar modalitatea de trecere de la dreptul de proprietate pe cote-părți a coindivizarilor la dreptul de proprietate

---

[1] *M. Tăbârcă*, op. cit., vol. II, 2005, p. 269-270; *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1488-1489, comentariul 2, *apud G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1476.

[2] *Ibidem*.

[3] *M. Georgescu, Al. Oproiu*, Notă critică la decizia nr. 1279/1992 a Tribunalului județean Olt, în Dreptul nr. 10-11/1993, p. 101-105.

[4] *D. Chirică*, Drept civil. Succesiuni, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 297.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

determinat al fiecărui coindivizar[1]. Nu au însă calitate procesuală activă cei care au renunțat la succesiune[2].

În afară de copărtași și, desigur, succesorii lor în drepturi, partajul poate fi cerut și de *creditorii* personali ai acestora sau de creditorii succesiunii, precum și de *procuror*, în ipotezele stabilite de art. 92 alin. (1) NCPC. Cu toate acestea, dacă declanșarea procesului poate fi făcută, în condițiile legii, și de anumite persoane, altele decât copărtașii, aceasta nu înseamnă că toți cei care inițiază acțiunea au și calitatea de copărtaș, astfel că bunurile nu se vor împărți și către aceștia.

De asemenea, în procesul de partaj pot interveni *terțe persoane*, fie din proprie inițiativă, fie la cererea uneia dintre părțile inițiale[3]. Persoana care a cumpărat un bun determinat din succesiune de la unul dintre coerezi, pe timpul cât aceasta se găsea nedivizată, este succesor cu titlu particular al eredelui vânzător și are, deci, interesul să intervină în procedura partajului[4].

Oricum, contestațiile cu privire la calitatea de moștenitor trebuie examinate înainte de a intra în fondul cererii de partaj[5]. Recomandarea este firească, având în vedere atât caracterul peremptoriu al excepției lipsei calității procesuale, dar și faptul că, atunci când instanța optează pentru pronunțarea unei încheieri de admitere în principiu, trebuie să fie lămurită asupra calității părților din proces, deoarece, potrivit art. 984 raportat la art. 983 NCPC, instanța va stabili mai întâi bunurile supuse împărțelii, *calitatea de coproprietar*, cota-parte ce se cuvine fiecăruia și creanțele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții.

Nu în ultimul rând, precizăm că *reclamantul* din cererea de partaj este *obligat să îi cheme în judecată pe toți ceilalți coproprietari* sau, după caz, pe celălalt soț, dacă obiectul procesului privește bunurile comune dobândite în timpul căsătoriei (care vor avea calitatea de pârâți), întrucât dispozițiile art. 684 NCC prevăd că partajul făcut fără participarea tuturor proprietarilor este lovit de nulitate.

În plan procesual, apreciem că, în ipoteza în care nu sunt chemați toți coproprietarii la judecata cererii de partaj, se poate invoca *excepția lipsei calității procesuale pasive*; efectul peremptoriu al acestei excepții poate fi evitat doar dacă instanța, în condițiile art. 78 NCPC, pune *din oficiu* în discuția celorlalte părți oportunitatea introducerii în cauză și a copărtașului lipsă, iar cel puțin una dintre părți se declară de acord, așa cum rezultă din interpretarea *per a contrario* a art. 78 alin. (2) teza a II-a NCPC.

Oricum, *nulitatea* poate fi invocată numai prin intermediul căilor de atac, nu al acțiunii în anulare și în orice caz instanța nu poate respinge cererea de partaj a moștenitorului omis, căruia nu îi este opozabilă și care nu poate exercita nici căile de atac[6]. De altfel, și în jurisprudența mai veche s-a decis în acest fel, precizându-se că, în materie de ieșire din indiviziune, chemarea în instanță a tuturor persoanelor interesate este obligatorie, iar în

---

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 69/1975, în C.D. 1975, p. 132 și dec. nr. 2491/1985, în C.D. 1985, p. 101; *G. Kovacs*, Notă critică la decizia civilă nr. 1083/1969 a Tribunalului județean Sibiu, în R.R.D. nr. 8/1970, p. 144-147.

[2] Jud. Strehaia, sent. civ. din 27 decembrie 1993, cu Notă critică de *A. Sitaru* și Notă aprobativă de *C. Turianu*, în Dreptul nr. 12/1994, p. 52-54.

[3] A se vedea și *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 453-454.

[4] C.S.J., col. civ., dec. nr. 1352/1949, în J.N. nr. 5/1950, p. 664, cu notă de *I. Stoenescu*; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1325/1956, în C.D. 1956, p. 361, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit, p. 903.

[5] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452-453.

[6] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2508/1988, în R.R.D. nr. 8/1989, p. 71.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

virtutea rolului activ instanța are îndatorirea să pună în vedere reclamantului obligația de a introduce în cauză toate persoanele interesate[1].

Așa cum s-a arătat în doctrină[2] și în jurisprudență, procesul de partaj se caracterizează prin aceea că dă naștere la o judecată dublă (*iudicium duplex*), pârâtul fiind și el considerat ca reclamant, deoarece poate obține „condamnarea" reclamantului inițial, chiar fără să fi făcut o cerere în contra lui. Practic, fiecare parte este în același timp și reclamant și pârât, particularitate care produce efecte și în planul cheltuielilor de judecată, care, în principiu, vor fi compensate[3]. Cu toate acestea, s-a decis că pârâtul din partaj nu poate ataca cu apel sau recurs hotărârea prin care s-a respins cererea, deoarece nu are interes[4].

4. Alte incidente. Cu privire la cererea de partaj și învestirea astfel a instanței, se mai impun următoarele precizări:

a) Întrucât în cadrul procesului de împărțeală instanța este obligată să ia în discuție și să soluționeze cererile părților cu privire la includerea în masa partajabilă a tuturor bunurilor, astfel de cereri pot fi deduse judecății fără să fie necesară, în mod obligatoriu, o modificare expresă a acțiunii de către reclamant ori să se formuleze în acest sens o cerere reconvențională din partea pârâtului; practic, completarea masei bunurilor se poate face și la cererea pârâtului. De altfel, prin *derogare* de la dreptul comun, doctrina și jurisprudența[5] au stabilit că *cererea reconvențională* formulată în partaj nu poate fi judecată deosebit, astfel că apreciem că nici în reglementarea actuală dispozițiile art. 210 NCPC nu sunt aplicabile în materie de partaj.

Astfel, pretențiile în legătură cu partajul, „fie că sunt formulate pe calea unui cereri reconvenționale, fie pe calea unei cereri separate ce a fost conexată cu cererea de partaj, deoarece vin să întregească această din urmă cerere, trebuie soluționate prin aceeași hotărâre și deci nu este posibilă disjungerea lor"[6]. Cererea reconvențională este în strânsă legătură cu cererea principală, întrucât are ca obiect pretențiile pârâtei cu privire la compunerea masei succesorale, întinderea drepturilor comoștenitorilor și modalitatea de împărțire, astfel că soluția disjungerii cererii reconvenționale în procesele de ieșire din indiviziune este potrivnică intereselor moștenitorilor[7]. S-a decis chiar că instanța este obligată să includă în masa partajabilă și bunurile indicate de părți în fața instanței, fără să fie necesară în mod obligatoriu modificarea cererii principale sau formularea unei cereri reconvenționale[8].

Potrivit art. 684 alin. (3) teza a II-a NCC, „pentru bunurile omise se poate face oricând un partaj suplimentar". Soluția din noua reglementare a Codului civil era deja consacrată

---

[1] Trib. reg. Galați, s. civ., dec. nr. 446/1956, în L.P. nr. 10/1956, p. 1252, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 899.

[2] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452-453.

[3] Trib. mun. București, s. civ., dec. nr. 440/1990, în C.P.J. 1990, p. 130.

[4] Trib. jud. Argeș, dec. civ. nr. 954/1979, în R.R.D. nr. 5/1980, p. 60.

[5] A se vedea *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452-453; *I. Deleanu*, Tratat de procedură civilă, vol. II, Ed. All Beck, București, 2005, p. 770-793.

[6] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452-453; C.S.J., s. civ., dec. nr. 1997/1991, în Probleme de drept din jurisprudența Curții Supreme de justiție pe anii 1990-1992, p. 151; Trib. jud. Maramureș, dec. civ. nr. 686/1977, în R.R.D. nr. 6/1979, p. 46; Trib. jud. Hunedoara, dec. civ. nr. 1054/1978, în R.R.D. nr. 2/1979, p. 61.

[7] C.S.J., s. civ., dec. nr. 1997/1991, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 899-900.

[8] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2727/1988, în R.R.D. nr. 9-12/1989, p. 134; C.A. Brașov, dec. civ. nr. 423/R/1994, în C.P.J. 1995, p. 17.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de doctrină și jurisprudență. Astfel, s-a decis că numai atunci când au fost omise anumite bunuri este admisibil un *partaj suplimentar*[1]. Practic, dacă în cadrul partajului, din diferite cauze, unele bunuri au fost omise de la lichidarea coproprietății sau a patrimoniului comunitar, se poate face o altă cerere, pentru o împărțeală suplimentară, dreptul la acțiune pentru un partaj suplimentar fiind de asemenea imprescriptibil[2].

b) Cum condiția împărțelii judecătorești este aceea de a nu fi fost între părți un act de împărțeală, prin cererea adresată instanței trebuie să se învedereze acest aspect, adică faptul că *anterior nu a avut loc un partaj voluntar*. Practic, așa cum s-a subliniat și în doctrină, împotriva cererii de partaj se pot opune numai existența unui partaj voluntar și prescripția achizitivă, dacă posesia întrunește condițiile prevăzute de lege[3].

În prezent, dispozițiile art. 675 NCC prevăd expres că partajul poate fi cerut și în cazul în care unul dintre coproprietari a folosit exclusiv bunul, afară de cazul când acesta l-a uzucapat, astfel că, *per a contrario*, convertirea posesiei pentru altul într-o posesie pentru sine, exclusivă, este de natură să transforme coproprietatea în proprietatea exclusivă a celui care a posedat util, potrivit legii.

c) În cazul în care *indiviziunea rezultă din moștenire*, este normal ca cererea de împărțeală să cuprindă întreaga avere rămasă de la defunct, inclusiv bunurile supuse raportului, deoarece în acest proces între comoștenitori se lichidează, fiind conexe, toate pretențiile reciproce dintre ei cu privire la averea succesorală[4].

d) Odată cu partajul sau după introducerea cererii de partaj se poate solicita și *înființarea unui sechestru judiciar*, dacă se dovedește că măsura este utilă pentru părți și este menită să înlesnească efectuarea actelor de conservare sau de administrare asupra bunurilor supuse partajului. Însă simpla existență a procesului de partaj nu justifică, prin ea însăși, înființarea sechestrului judiciar[5].

Art. 981. Declarațiile părților. La primul termen de judecată, dacă părțile sunt prezente, instanța le va lua declarație cu privire la fiecare dintre bunurile supuse partajului şi va lua act, când este cazul, de recunoaşterile şi acordul lor cu privire la existența bunurilor, locul unde se află şi valoarea acestora.

COMENTARIU

Instanța, în temeiul rolului său activ, solicită declarații părților în privința bunurilor supuse împărțelii, urmând să ia act de recunoașterile și acordul părților cu privire la existența bunurilor, la locul unde acestea se află și la valoarea lor, în cazul în care părțile recunosc sau cad de acord în privința acestor aspecte.

Recunoașterile și acordul părților, precum și declarațiile privitoare la bunurile supuse împărțelii pot fi formulate *și în scris*, neimpunându-se obligatoriu forma orală[6].

În practica anterioară s-a decis că, „cu prilejul judecării unei acțiuni de ieșire din indiviziune, pornită de o parte reclamantă înaintea instanței judecătorești, pârâtul din aceeași acțiune poate cere și oral instanței să oblige pe reclamant să aducă la masa de

---

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 785/1988, în R.R.D. nr. 2/1989, p. 71.
[2] *I. Deleanu*, op. cit., vol. II, 2005, p. 770-793.
[3] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452 și urm.
[4] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 2549/1955, în C.D. 1955, p. 189; dec. nr. 172/1956, în C.D. 1956, p. 355, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 900.
[5] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1453/1970, în R.R.D. nr. 10/1976, p. 171, *idem*, p. 899.
[6] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1478.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

împărțit anumite bunuri care sunt în posesiunea sa, dar fac parte din masă"[1]; pârâtul nu trebuie să formuleze cerere reconvențională pentru a cere reclamantului sau oricărui alt participant la partaj să aducă la masa de împărțit și alte bunuri neincluse în cererea introductivă, aceasta având caracterul unei apărări[2].

Art. 982. Rolul activ al instanței. Înțelegerile dintre părți. (1) În tot cursul procesului, instanța va stărui ca părțile să împartă bunurile prin bună învoială.

(2) Dacă părțile ajung la o înțelegere cu privire la împărțirea bunurilor, instanța va hotărî potrivit înțelegerii lor. Împărțeala se poate face prin bună învoială şi dacă printre cei interesați se află minori, persoane puse sub interdicție judecătorească ori dispăruți, însă numai cu încuviințarea prealabilă a instanței de tutelă, precum şi, dacă este cazul, a reprezentantului sau a ocrotitorului legal.

(3) În cazul în care înțelegerea priveşte numai partajul anumitor bunuri, instanța va lua act de această învoială şi va pronunța o hotărâre parțială, continuând procesul pentru celelalte bunuri.

(4) Dispozițiile art. 438-441 sunt aplicabile.

COMENTARIU

1. Înțelegerea părților. Așa cum arătam mai sus, partajul poate fi realizat prin bună învoială sau prin hotărâre judecătorească, în condițiile legii. Instanța are obligația de a stărui pe tot parcursul judecării acțiunii de partaj ca părțile să își împartă bunurile de comun acord, pe baza înțelegerii lor, de unde deducem că eventuala înțelegere dintre părți poate interveni *oricând* în timpul procesului pendinte. Norma art. 982 se corelează cu cea de la art. 438 alin. (1) NCPC, potrivit căreia „părțile se pot înfățișa oricând în cursul judecății, chiar fără să fi fost citate, pentru a cere să se dea o hotărâre care să consfințească tranzacția lor".

Există posibilitatea ca părțile să realizeze o înțelegere fie în privința tuturor bunurilor, fie numai în privința anumitor bunuri. În cazul în care părțile s-au învoit cu privire la partajarea tuturor bunurilor, instanța va lua act de tranzacția acestora în condițiile art. 438 NCPC, pronunțând o *hotărâre care poate fi atacată, pentru motive procedurale, numai cu recurs* la instanța ierarhic superioară, potrivit art. 440 din același cod. Părțile se pot prezenta la instanță pentru a se lua act de înțelegerea lor fie la termenul de judecată stabilit, fie într-o altă zi, în această ultimă situație instanța urmând să pronunțe hotărârea în camera de consiliu, dispozițiile art. 438 alin. (3) fiind deplin aplicabile.

În cazul în care învoiala privește numai o parte a bunurilor supuse partajului, instanța va lua act de *tranzacția parțială* a părților și va continua judecata numai în privința bunurilor care nu formează obiect al învoielii părților.

2. Situații speciale. Norma art. 982 alin. (2) teza a II-a NCPC prevede că, atunci când printre copartajanți sunt minori, dispăruți ori persoane puse sub interdicție, împărțeala bunurilor se poate realiza prin acord comun, însă *numai cu încuviințarea prealabilă a instanței de tutelă* și, dacă este cazul, și a *ocrotitorului legal* sau a *reprezentantului legal*, așa cum de altfel prevede și art. 674 NCC.

3. Desființarea partajului prin bună învoială. Potrivit art. 684 alin. (1) NCC, partajul prin bună învoială poate fi desființat *pentru aceleași cauze ca și contractele* (fie pentru

---

[1] Trib. reg. București, dec. nr. 356/1952, în J.N. nr. 1/1953, p. 129, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 900.
[2] C.A. Brașov, s. civ., dec. nr. 702/R/2005, în C.P.J.C. 2005, p. 197, *idem*, p. 900-901.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

incidența unei cauze de *nulitate absolută*, care intervine în cazul încălcării unei dispoziții legale instituite pentru ocrotirea unui interes general, fie pentru incidența unei cauze de *nulitate relativă*, care intervine în ipoteza încălcării unor prevederi legale instituite pentru ocrotirea unui interes particular).

Una dintre cauzele de nulitate absolută este prevăzută chiar de art. 684 alin. (2) NCC, care stabilește că partajul făcut fără participarea tuturor coproprietarilor este lovit de nulitate absolută.

Art. 983. Partajul judiciar. (1) Dacă părțile nu ajung la o înțelegere sau nu încheie o tranzacție potrivit celor arătate la art. 982, instanța va stabili bunurile supuse împărțelii, calitatea de coproprietar, cota-parte ce se cuvine fiecăruia şi creanțele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții. Dacă se împarte o moştenire, instanța va mai stabili datoriile transmise prin moştenire, datoriile şi creanțele comoştenitorilor față de defunct, precum şi sarcinile moştenirii.

(2) Instanța va face împărțeala în natură. În temeiul celor stabilite potrivit alin. (1), ea procedează la formarea loturilor şi la atribuirea lor. În cazul în care loturile nu sunt egale în valoare, ele se întregesc printr-o sumă în bani.

COMENTARIU

1. Partajul judiciar. În cazul în care părțile nu cad de acord asupra partajării amiabile a bunurilor ori dacă ambele părți sau una dintre ele nu se prezintă ori refuză să declare cu privire la bunurile supuse împărțelii, fapt care poate fi apreciat ca o nerecunoaștere sau ca lipsă a acordului prevăzut de art. 981 NCPC, partajul se va realiza de instanța de judecată, care va stabili, pe baza probelor, bunurile supuse împărțelii, calitatea de coproprietar a părților, cota-parte care revine fiecărei părți, creanțele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții.

Dacă este vorba de un partaj succesoral, instanța va stabili și eventualele datorii transmise prin moștenire, datoriile și creanțele comoștenitorilor față de defunct, precum și sarcinile moștenirii.

Atunci când se împart bunurile comune în timpul căsătoriei la cererea unuia dintre soți, este necesar ca instanța să stabilească existența motivelor temeinice, iar abia ulterior va proceda la formarea loturilor și la atribuirea lor[1].

2. Formarea loturilor. Regula este cea potrivit căreia partajul se realizează în natură, *prin formarea de loturi distincte pentru fiecare copărtaș*, corespunzătoare cotei de proprietate a fiecăruia, potrivit art. 676 alin. (1) NCC, ținându-se seama de *valoarea de circulație a bunurilor supuse împărțelii.*

Această regulă este statuată în mod expres de alineatul secund al art. 983 NCPC și a fost consacrată anterior și în doctrina și jurisprudența corespunzătoare vechii reglementări[2].

---

[1] A se vedea și *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452 și urm.; *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1479.

[2] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 475/1978, în C.D. 1978, p. 24; dec. nr. 710/1981, în R.R.D. nr. 1/1982, p. 57; dec. nr. 449/1985, în Repertoriu IV, p. 128-129, nr. 294; C.S.J., s. civ., dec. nr. 49/1990, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 902.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

La formarea loturilor se va ține seama de mărimea cotei-părți, de necesitatea de a se asigura fiecăruia pe cât posibil bunuri în natură. Totodată, se va avea în vedere profesia părților, persoana care a utilizat bunul o perioadă mai îndelungată, care are o nevoie mai mare de bun. Inegalitatea loturilor se compensează prin plata unei sume de bani, numită *sultă*.

În cazul în care *bunul este indivizibil* ori *nu este comod partajabil în natură*, partajul se va face în unul dintre următoarele moduri, expres și limitativ prevăzute de art. 676 alin. (2) NCC:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unuia ori a mai multor coproprietari, la cererea acestora;

b) vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație publică, în condițiile legii, și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cu cota-parte a fiecăruia dintre ei.

În practica anterioară s-a decis în sensul că, „relativ la modalitatea de partajare aleasă de instanța de fond și confirmată în apel, în mod just s-a optat pentru partajarea în natură a imobilului și, prin urmare, a aplicat dispozițiile art. 673^5 alin. (2) (CPC 1865 – n.n.), cu reținerea incidenței dispozițiilor art. 673^9, care conțin criteriile privind formarea loturilor în natură. Din conținutul raportului de expertiză a rezultat punctul de vedere al specialistului privind dificultatea formării celor două loturi în natură pornind de la forma triunghiulară a terenului, însă, cu toate acestea, expertul a fost în măsură a propune și patru variante de lotizare în natură, instanța de fond optând pentru cea de-a doua, ca soluție optimă pentru situația de fapt dedusă judecății și întemeindu-se pe solicitarea intimatului căruia i-ar fi revenit lotul cel mai puțin atractiv, decurgând și din cota minoritară a acestuia. Recurentul face trimitere la neîntrunirea exigențelor regulamentului general de urbanism pentru fiecare lot în parte. Aplicarea acestui text nu este o chestiune care să intereseze modalitatea de partajare pentru care se optează în cauză. Hotărârea judecătorească nu se poate pronunța în considerarea unei situații viitoare sau a unei virtualități, ci trebuie să se întemeieze pe împrejurări de fapt dovedite, certe și concrete. Or, textul vizează o eventuală posibilitate ulterioară de obținere a unor aprobări urbanistice în vederea ridicării unei noi construcții sau efectuării unor lucrări supuse autorizării în condițiile regulilor disciplinei în construcții. În plus, cele două construcții ce fac parte din lotul fiecărei părți beneficiază de intrări separate, se pot exploata ca locuințe în mod distinct, cu minime investiții privind branșarea sau separarea branșamentelor a căror lipsă recurentul o reclamă. Aceste aprecieri nu constituie argumente pentru scăderea importantă a valorii economice a imobilului sau modificarea păgubitoare a destinației lui, ci, dimpotrivă, prin branșarea separată a celor două loturi la utilități și amenajarea dependințelor, va crește valoarea economică a fiecărui lot, cu menținerea indiscutabilă a destinației lor de locuință[1].

Tot în practica anterioară s-a arătat că „omisiunea de obligare a intimatei la predarea sumei ascunse către recurent încalcă și dispozițiile art. 673^5 CPC 1865, din a căror interpretare rezultă că împărțeala în natură implică formarea loturilor și atribuirea lor, prin atribuire urmând a se tranșa și problema posesiunii bunurilor, ceea ce se realizează prin stabilirea în sarcina posesorului a obligației de predare efectivă a bunurilor către partea în al cărei lot au fost incluse. Stabilirea expresă de către instanță a obligației de predare în sarcina posesorului neproprietar asigură realizarea finalității hotărârii de partaj, aceea

---

[1] C.A. București, s. a IX-a civ. și propr. int., dec. nr. 71/2005, în C.P.J.C. 2005, p. 412, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

de desocotire definitivă a comoștenitorilor cu privire la averea succesorală și, în același timp, înlătură eventualele piedici la executare, piedici ce s-ar putea ivi atunci când în dispozitivul titlului executoriu se prevede generic doar atribuirea loturilor formate"[1].

În situația *împărțirii bunurilor comune ale soților*, se va stabili în prealabil contribuția acestora la dobândirea bunurilor comune. Prezumția că ambii soți au contribuit în mod egal la dobândirea bunurilor comune operează numai în lipsa unor probe din care să rezulte că aportul unuia dintre ei a fost mai mare decât al celuilalt[2].

În cadrul procesului pentru *partajarea succesiunii*, instanța trebuie să constate, pe de o parte, persoanele cu vocație la moștenire și cota lor succesorală, iar, pe de altă parte, masa completă a succesiunii care urmează să fie împărțită. Constatările din certificatul de moștenitor nu au autoritatea lucrului judecat[3].

În cadrul cererii de ieșire din indiviziune nu se pot discuta drepturile stabilite cu ocazia dezbaterilor succesorale pe baza declarațiilor moștenitorilor. Declarațiile făcute în cadrul dezbaterilor succesorale notariale pot fi numai anulate, dacă se dovedește că au fost urmarea unui viciu de consimțământ[4].

Art. 984. Încheierea de admitere în principiu. (1) Dacă pentru formarea loturilor sunt necesare operații de măsurătoare, evaluare şi altele asemenea, pentru care instanța nu are date suficiente, ea va da o încheiere prin care va stabili elementele prevăzute la art. 983, întocmind în mod corespunzător minuta.

(2) Dacă, în condițiile legii, s-au formulat şi alte cereri în legătură cu partajul şi de a căror soluționare depinde efectuarea acestuia, precum cererea de reducțiune a liberalităților excesive, cererea de raport al donațiilor şi altele asemenea, prin încheierea arătată la alin. (1) instanța se va pronunța şi cu privire la aceste cereri.

(3) Prin aceeaşi încheiere, instanța va dispune efectuarea unei expertize pentru formarea loturilor. Raportul de expertiză va arăta valoarea bunurilor şi criteriile avute în vedere la stabilirea acestei valori, va indica dacă bunurile sunt comod partajabile în natură şi în ce mod, propunând, la solicitarea instanței, loturile ce urmează a fi atribuite.

COMENTARIU

1. Obiectul şi caracterul încheierii de admitere în principiu. Norma art. 984 NCPC reia în totalitate art. 673^6 CPC 1865, dar îl completează cu dispozițiile din alineatul secund, care au caracter de noutate. Astfel, în cazul în care pentru formarea loturilor este necesară efectuarea unei expertize de măsurare, de evaluare, iar instanța nu are date suficiente pentru aceasta, va stabili, printr-o *încheiere de admitere în principiu*, bunurile

---

[1] C.A. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 360/2006, în Buletinul Curții de Apel București nr. I/2006, p. 86, cu notă de *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, pe care o împărtășim şi noi, în care se arată că „este discutabil dacă instanța a încălcat dispozițiile art. 673^5 alin. (3) (CPC 1865 – n.n.), deoarece textul se referă strict la formarea şi atribuirea loturilor. Cu toate acestea, când bunurile atribuite în lotul uneia dintre părți se află – în tot sau în parte – în posesia părții adverse, soluția propusă de instanță este, într-adevăr, menită să preîntâmpine şi eventualele piedici cu ocazia executării" – *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 902-903.

[2] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2024/1987, în R.R.D. nr. 6/1988, p. 56, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 902-903.

[3] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1733/1957, în C.D. 1957, p. 166, *idem*, p. 903.

[4] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 431/1956, în C.D. 1956, p. 352; dec. nr. 1533/1957, în C.D. 1957, p. 164, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 903.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

supuse împărțelii, calitatea de coproprietar a părților, cota-parte a fiecăruia, creanțele născute din stare de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții, iar, în situația în care obiectul partajului îl constituie o moștenire, instanța va stabili datoriile transmise prin moștenire, datoriile și creanțele comoștenitorilor față de defunct, sarcinile moștenirii.

În prezent, reglementarea vorbește expres de admiterea în principiu, prin chiar denumirea marginală a art. 984, dar, la fel ca în vechea reglementare, pronunțarea acestei încheieri *nu este obligatorie*.

În situația în care instanța are suficiente elemente pentru formarea loturilor, va pronunța, după dezbateri, *direct hotărârea de partaj*. Această soluție rezultă din art. 983 NCPC, care dispune că, dacă părțile nu se învoiesc, instanța va stabili bunurile supuse împărțelii, calitatea de coproprietari (coindivizari sau devălmași), cota-parte ce se cuvine fiecăruia și creanțele născute din starea de proprietate comună pe care titularii le au unii față de alții. Pe baza acestor elemente, instanța va proceda la formarea loturilor și la atribuirea lor.

Dacă însă pentru formarea loturilor sunt necesare operații de măsurătoare, evaluare și altele asemenea, pentru care instanța nu are date suficiente, ea va da o *încheiere de admitere în principiu*, prin care va stabili elementele la care ne-am referit mai sus, întocmind în mod corespunzător *minuta*, conform art. 984 alin. (1) NCPC. Fiind vorba de o hotărâre judecătorească, dispozitivul încheierii trebuie să se găsească în minuta întocmită cu ocazia deliberării. Opinăm că *lipsa minutei* atrage nulitatea încheierii, precum și nulitatea hotărârii, conform art. 425-426 raportat la art. 179 alin. (3) NCPC.

Dacă încheierea nu se pronunță la termenul când a avut loc „judecata", este necesar să existe încheierea de dezbateri, deoarece altfel nu se poate verifica legalitatea și temeinicia încheierii de admitere în principiu.

În jurisprudență s-a deci că încheierea interlocutorie este pronunțată în urma unei activități de judecată, îndeplinind condițiile unei veritabile hotărâri judecătorești, astfel că este susceptibilă de *lămurire* în sensul dispozițiilor art. 281[1] CPC 1965[1] (actualmente în baza art. 443 NCPC – n.n.). Tot astfel, s-a decis că încheierea de admitere în principiu este susceptibilă de a fi *îndreptată* pe calea procedurii prevăzute de art. 281 CPC 1865 (actualmente în baza art. 442 NCPC – n.n.), în cazul în care cuprinde unele greșeli materiale[2].

Încheierea de admitere în principiu pronunțată potrivit art. 984 trebuie și *motivată*, potrivit art. 425 NCPC, dat fiind faptul că ea se dă după administrare de probe și dezbateri contradictorii[3].

În trecut, instanța supremă a precizat că o astfel de încheiere de admitere în principiu are *autoritate de lucru judecat* și nu se poate reveni asupra a ceea ce s-a hotărât nici în cadrul altui proces[4], însă nu putem fi de acord cu această soluție excesivă, putând exista în mod evident numeroase situații de natură să determine invalidarea acestei încheieri, prin chiar căile de atac ce pot fi exercitate împotriva sentinței de primă instanță, ocazie cu care se atacă și încheierea de admitere în principiu.

---

[1] C.A. Cluj, s. civ., dec. nr. 839/2002, în B.J. 2002, p. 181, *idem*, p. 905.

[2] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2102/1975, în Repertoriu III, p. 144, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 905.

[3] A se vedea și Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1522/1986, în R.R.D. nr. 6/1987, p. 72, *ibidem*.

[4] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1517/1957, în L.P. nr. 4/1958, p. 80-81.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Ea are însă *caracter interlocutoriu* și deci leagă instanța, aceasta nemaiputând reveni, în principiu, asupra a ceea ce s-a stabilit prin încheiere[1]. Caracterul interlocutoriu al încheierii de admitere în principiu este unul *relativ*, deoarece, prin derogare de la dreptul comun (în materia încheierilor interlocutorii), această împrejurare nu împiedică instanța să completeze încheierea de admitere în principiu printr-o *încheiere suplimentară*, dacă, de exemplu, datorită conexării unei cereri reconvenționale sau unei intervenții principale, apare necesitatea includerii și a altor bunuri în masa partajabilă ori, pur și simplu, în condițiile la care se referă expres art. 985 NCPC, care stabilește că, în cazul în care, după pronunțarea încheierii prevăzute de art. 984, dar mai înainte de pronunțarea hotărârii de împărțeală, se constată că există și alți coproprietari sau că au fost omise unele bunuri care trebuiau supuse împărțelii, fără ca, privitor la acești coproprietari sau la acele bunuri, să fi avut loc o dezbatere contradictorie, *instanța va putea da o nouă încheiere*, care va cuprinde, după caz, și coproprietarii sau bunurile omise. În aceleași condiții, instanța poate, cu consimțământul tuturor coproprietarilor, să scoată un bun care a fost cuprins din eroare în masa de împărțit.

În practica anterioară s-a arătat că, „cu toate că, aparent, textul art. 673⁶ (CPC 1865 – n.n.) este formulat în termeni imperativi, interpretarea pur literală nu este utilă, în condițiile în care clasificarea în funcție de caracterul normei este legată de scopul urmărit de legiuitor prin prescripția legală, interesând, așadar, interpretarea teleologică a normei, dublată de una sistematică, prin raportare la alte dispoziții normative relevante. Prin art. 673⁶ se urmărește asigurarea unei judecăți eficiente a cererilor de împărțeală, în sensul nu numai al stabilirii certe a cadrului de administrare a probatoriilor, înlăturându-se dubiul de formulare a obiectivelor în raport de toate pretențiile supuse judecății și eventuala multitudine a variantelor concluziilor experților, corespunzător pretențiilor părților cu interese contrare, însă și al posibilității de corectare a eventualelor erori asupra elementelor descrise de art. 673⁵, până la încheierea cercetării judecătorești, în condițiile art. 673⁷. Asemenea finalitate preconizată de legiuitor este corelată cu un grad sporit de complexitate a cauzei, din perspectiva elementelor prevăzute de art. 673⁵, în caz contrar ajungându-se la o fragmentare a judecății nejustificată în unele situații, când ar fi posibilă o soluționare rapidă și eficientă a cauzei chiar și în absența încheierii interlocutorii prevăzute de art. 673⁶. Date fiind aceste elemente, se apreciază că prevederile legale în discuție au caracter dispozitiv, și nu imperativ, cu consecința conturării unui anumit regim juridic al excepției procesuale prin care se valorifică neregularitatea constatată: astfel, excepția nulității decurgând din încălcarea unei norme supletive este relativă, putând fi invocată doar la prima zi de înfățișare ce a urmat după această neregularitate, în speță prin motivele de apel în condițiile art. 287 alin. (2) (CPC 1865 – n.n.), fiind vorba despre însăși nulitatea sentinței; or, în speță, excepția a fost invocată abia în faza recursului, fapt posibil doar dacă excepția ar fi avut caracter de ordine publică, fiind de reținut atitudinea procesuală a recurentei-pârâte, care nu s-a prevalat de prevederile art. 673⁵ în cursul judecării fondului, dimpotrivă, a propus probe la termenul la care s-ar fi putut da încheierea în discuție. Pe de altă parte, nulitatea decurgând din prevederile legale invocate de către recurentă este virtuală, nefiind expres prevăzută de legiuitor, ca atare, vătămarea pricinuită prin actul procedural pretins nul nu se prezumă, ci trebuie dovedită. Or, în cauză, nu numai că aceasta nu s-a probat, însă nici nu s-a indicat în ce

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 452 și urm.; *I. Deleanu*, op. cit., vol. II, 2005, p. 386; *M. Tăbârcă*, op. cit., vol. II, 2005, p. 273; *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2007, p. 1495, comentariul 3.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

constă presupusa vătămare, motiv pentru care excepția invocată este neîntemeiată și din atare perspectivă"[1].

2. Soluționarea cererilor accesorii partajului. Potrivit art. 984 alin. (2) NCPC, atunci când pe lângă cererea principală de partaj s-au formulat și cereri accesorii în legătură cu partajul și de a căror soluționare depinde efectuarea acestuia ori o cerere de reducțiune a liberalităților excesive sau o cerere de raport al donațiilor și altele asemenea, *instanța trebuie să se pronunțe și cu privire la aceste cereri tot prin încheierea de admitere în principiu.*

Textul are caracter de noutate, însă este firesc ceea ce statuează. Cum ar putea instanța să stabilească prin încheierea de admitere în principiu calitatea de coproprietar, cota-parte ce se cuvine fiecărui coproprietar și creanțele sau sarcinile născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții, dacă nu ar stabili mai întâi dacă donația se raportează sau nu, dacă liberalitățile sunt excesive sau nu etc., dacă nu ar rezolva în prealabil și aceste cereri accesorii? În fond, încheierea de admitere în principiu are tot natura juridică a unei hotărâri, practic, am putea spune că este o *hotărâre parțială*, pentru că, prin ceea ce dispune, instanța rezolvă o parte din solicitările privind partajul.

3. Expertiza pentru formarea loturilor. Prin aceeași încheiere instanța va dispune efectuarea unei expertize pentru formarea loturilor.

Raportul de expertiză va arăta evaluarea și criteriile avute în vedere la stabilirea acesteia, va indica dacă bunurile pot fi comod partajabile în natură și în ce mod anume, propunând loturile ce urmează a fi atribuite. Expertul este dator să citeze părțile, potrivit art. 335 NCPC, la efectuarea expertizelor. De altfel, și în jurisprudență s-a decis că, în cazul încuviințării unei expertize pentru formarea și distribuirea loturilor, expertul trebuie să se deplaseze pe teren și să citeze părțile, dându-le posibilitatea să facă obiecții și să dea indicații cu privire la formarea loturilor supuse împărțelii[2].

Pe de altă parte, s-a decis că, dacă se ordonă expertiza din oficiu, ca fiind indispensabilă pentru soluționarea partajului, și toate părțile refuză să avanseze onorariul pentru plata expertului, atunci cererea de partaj urmează să fie respinsă[3], însă nu suntem de acord cu această soluție. Într-o astfel de situație, credem că se poate dispune suspendarea cauzei[4]. În cazul în care pârâții solicită expertiză, iar ea este hotărâtoare, instanța nu o poate respinge, pentru că nu a fost solicitată în termen[5].

Față de reglementarea din vechiul cod, Curtea Constituțională, cu ocazia soluționării unei excepții de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 673^6 CPC 1865, a statuat că „textul de lege criticat prevede posibilitatea instanței judecătorești de a apela la cunoștințele unor experți în cadrul procedurii împărțelii judiciare și de a dispune prin încheiere efectuarea unei expertize atunci când pentru formarea loturilor sunt necesare operații de

---

[1] C.A. București, s. a IX-a civ. și propr. int., dec. nr. 193/R/2005, în *A. Constanda*, Sancțiuni în procesul civil. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 313, citată în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 904.
[2] Trib. reg. București, col. III civ., dec. nr. 1909/1956, în L.P. nr. 9/1956, p. 1145, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 905.
[3] Trib. reg. Suceava, dec. civ. nr. 3357/1959, în L.P. nr. 6/1961, p. 112; Trib. jud. Ilfov, dec. civ. nr. 648/1970, cu Note de *I. Militaru și I. Stoenescu*, în R.R.D. nr. 9/1971, p. 130; Trib. Maramureș, dec. civ. nr. 256/1986, în R.R.D. nr. 12/1986, p. 69.
[4] În același sens, a se vedea *G. Boroi*, Codul de procedură civilă. Comentat și adnotat, vol. I, Ed. All Beck, București, 2001, p. 402.
[5] C.A. Brașov, dec. civ. nr. 840/R/1994, în C.P.J. 1994-1998, p. 49.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

măsurătoare sau evaluare. Sub acest aspect, părerile experților se limitează la evaluarea bunurilor, indicarea posibilității lor de partajare în natură și a modului în care acest lucru se poate realiza, precum și la propunerea loturilor ce urmează să fie atribuite.

Întrucât art. 673[6] alin. (2) prevede *in terminis* că expertul doar propune loturile ce urmează să fie atribuite, instanța fiind cea care, prin hotărâre, le stabilește și le atribuie, este evident că, din acest punct de vedere, critica de neconstituționalitate este lipsită de relevanță. De altfel, potrivit dispozițiilor art. 673[14] alin. (1), cuprinse în Capitolul «Procedura împărțelii judiciare», asupra cererii de partaj instanța se va pronunța prin hotărâre, indiferent de modul cum a intervenit împărțeala bunurilor, prin bună învoială sau nu, sau dacă în cauză s-a dispus efectuarea unei expertize.

Fără îndoială, luând cunoștință de propunerile expertului desemnat – bazate pe măsurători și calcule care implică cunoștințe de specialitate, pe care instanța nu le posedă –, aceasta și le poate însuși ca atare, poate solicita lămuriri suplimentare, fie orale, citând expertul în fața instanței, fie în scris, dispunând să răspundă la obiecțiunile părților sau să efectueze un supliment de expertiză ori poate dispune o nouă expertiză, la cererea părților sau din oficiu. Prin urmare, instanța judecătorească are la dispoziție posibilități ample și variate de natură a-i permite să pronunțe o hotărâre legală și temeinică.

Împrejurarea că, din comoditate sau pentru alte motive, o instanță își însușește propunerile deficitare sau discutabile ale expertului, respingând, fără motivare sau cu o motivare precară, cererile părților în litigiu, nu reprezintă o problemă de neconstituționalitate, de natură să legitimeze competența Curții, ci exclusiv un aspect care ține de aplicarea legii, în raport cu o anumită situație de fapt, hotărârea astfel pronunțată fiind supusă cenzurii instanțelor de control judiciar. Ca atare, raportat la considerentele reținute, Curtea a reținut că dispozițiile analizate constituie expresia înfăptuirii justiției cu realizarea garanțiilor procesuale ale tuturor părților implicate în proces"[1].

Art. 985. Încheierea de admitere în principiu suplimentară. În cazul în care, după pronunțarea încheierii prevăzute la art. 984, dar mai înainte de pronunțarea hotărârii de împărțeală, se constată că există şi alți coproprietari sau că au fost omise unele bunuri care trebuiau supuse împărțelii, fără ca privitor la aceşti coproprietari sau la acele bunuri să fi avut loc o dezbatere contradictorie, instanța va putea da, cu citarea părților, o nouă încheiere, care va cuprinde, după caz, şi coproprietarii sau bunurile omise. În aceleaşi condiții, instanța poate, cu consimțământul tuturor coproprietarilor, să elimine un bun care a fost cuprins din eroare în masa de împărțit.

COMENTARIU

1. Caracter interlocutoriu relativ al încheierii de admitere în principiu. În pofida caracterului interlocutoriu al încheierii de admitere în principiu, textul prevede situații în care încheierea poate fi completată în privința anumitor bunuri sau a anumitor persoane ori poate fi modificată prin scoaterea anumitor bunuri din masa bunurilor de partajat.

De altfel, am precizat la articolul precedent că, în materia încheierii de admitere în principiu pronunțate în temeiul art. 984 NCPC, vorbim de un *caracter interlocutoriu relativ*, fiind posibilă revenirea și/sau completarea acesteia, potrivit art. 985 din același cod.

[1] C.C., Dec. nr. 269/2003.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. Completarea încheierii. Condițiile cerute pentru pronunțarea unei încheieri de admitere în principiu suplimentare, în sensul completării acesteia, sunt:

a) constatarea existenței altor coproprietari sau a altor bunuri decât cele indicate și care sunt supuse partajării;

b) cu privire la acești coproprietari sau la aceste bunuri să nu fi avut loc o dezbatere contradictorie. În cazul în care o asemenea dezbatere a avut loc, încheierea nu poate fi modificată decât prin intermediul căilor de atac;

c) constatarea existenței altor coproprietari sau a altor bunuri care trebuie supuse împărțelii să intervină în intervalul cuprins între data pronunțării încheierii de admitere în principiu și data pronunțării hotărârii de împărțeală[1].

3. Modificarea încheierii. Tot printr-o nouă încheiere, instanța *poate scoate un bun din masa de partajat*, în cazul în care se constată că acesta a fost inclus din eroare, însă numai condiționat de acordul tuturor coproprietarilor.

Pentru pronunțarea unei noi încheieri în acest sens, sunt necesare următoarele *cerințe*:

a) constatarea cuprinderii din eroare în masa bunurilor de împărțit a unui bun care nu poate fi supus partajului;

b) existența acordului tuturor coproprietarilor pentru scoaterea bunului din masa de partajat. Lipsa acordului tuturor determină menținerea bunului în cadrul bunurilor supuse partajului;

c) constatarea erorii săvârșite constând în cuprinderea unui bun în masa de partajat, deși acesta nu era supus partajului, trebuie să intervină în intervalul cuprins între data pronunțării încheierii de admitere în principiu și data pronunțării hotărârii de împărțeală[2].

Precizăm că, și în cazul acestor încheieri de admitere în principiu suplimentare (fie de completare, fie de modificare), trebuie întocmită o *minută*, sub sancțiunea nulității hotărârii de partaj și a noii încheieri de admitere în principiu[3].

Art. 986. Căile de atac împotriva unor încheieri. Încheierile prevăzute la art. 984 alin. (1) şi art. 985 pot fi atacate numai cu apel odată cu fondul.

COMENTARIU

Încheierile de admitere în principiu pot fi atacate numai odată cu fondul. Acestea sunt supuse aceleiași căi de atac ca și hotărârea dată asupra fondului litigiului, respectiv numai apelului.

Chiar dacă în apelul făcut împotriva hotărârii apelantul nu precizează în mod expres că declară apel și împotriva încheierii de admitere în principiu asupra partajului, instanța de apel va analiza și legalitatea și temeinicia acesteia, desigur, ținând cont și de limitele apelului, astfel cum rezultă din motivarea căii de atac.

În doctrină aferentă codului anterior a fost criticată soluția legislativă potrivit căreia încheierea de admitere în principiu nu poate fi atacată separat, ci numai odată cu fondul. Astfel, s-a arătat că în mod greșit prin Legea nr. 219/2005 s-a renunțat la soluția prevăzută inițial de O.U.G. nr. 138/2000, care stabilea că, dacă apelul privește stabilirea calității de coproprietar, cota-parte cuvenită fiecăruia ori masa bunurilor supuse împăr-

---

[1] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1486.

[2] *Ibidem*.

[3] A se vedea și *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1486.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ței, încheierea *poate fi atacată înainte de pronunțarea hotărârii pe fond*, iar dacă nu se făcuse acest lucru, încheierile nu mai erau supuse apelului în privința aspectelor menționate.

Pronunțându-se asupra constituționalității prevederilor art. 673[8] CPC 1865, ce își au corespondent în actualul art. 986 NCPC, Curtea Constituțională a relevat că, dat fiind că încheierile prevăzute de art. 673[8] CPC 1865 preced hotărârea instanței asupra fondului, ele sunt încheieri premergătoare și, în consecință, este evident că legiuitorul a avut în vedere ca acestea să poată fi supuse căii de atac a apelului numai odată cu hotărârea asupra fondului. Totodată, Curtea Constituțională a examinat dacă liberul acces la justiție este compatibil cu instituirea unor proceduri speciale pentru situații deosebite sau dacă el implică existența unor proceduri unice chiar și pentru situații deosebite, inclusiv în ceea ce privește exercitarea căilor de atac, statuând că semnificația art. 21 din Constituție, potrivit căruia accesul la justiție nu poate fi îngrădit prin lege, este aceea că nicio categorie sau grup social nu se poate exclude de la exercițiul drepturilor procesuale stabilite de către legiuitor. Legiuitorul poate însă institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, precum și modalități de exercitare a drepturilor procedurale[1]. Faptul că o asemenea încheiere nu poate fi atacată separat cu apel sau recurs se explică, pe de o parte, prin necesitatea evitării unei prelungiri abuzive a procesului, iar, pe de altă parte, prin faptul că respectiva încheiere poate fi atacată odată cu hotărârea prin care s-a soluționat fondul cauzei. Regula exercitării căilor de atac împotriva încheierilor numai odată cu hotărârea prin care s-a soluționat fondul cauzei se impune pentru asigurarea desfășurării procesului cu celeritate, într-un termen rezonabil, exigență recunoscută cu valoare de principiu atât în sistemul nostru constituțional, cât și în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care consacră, la art. 6 parag. 1, dreptul oricărei persoane la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale. Sub acest aspect, prin posibilitatea exercitării căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești prin care se soluționează fondul cauzei este asigurat accesul liber la justiție. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărârea pronunțată în cauza *Golder c. Regatul Unit*, 1975, a statuat că „Dreptul de acces la tribunale nu este absolut. Fiind vorba de un drept pe care Convenția l-a recunoscut fără să îl definească în sensul restrâns al cuvântului, există posibilitatea limitărilor implicit admise chiar în afara limitelor care circumscriu conținutul oricărui drept". S-a relevat și faptul că textul criticat nu afectează nici cota-parte ideală din masa bunurilor care formează proprietatea comună a părților și, cu atât mai mult, dreptul autorului excepției de a i se atribui, în urma împărțelii, un lot de bunuri corespunzător drepturilor sale. Prevederile art. 673[8] CPC 1865 au ca scop, împreună cu celelalte texte ale capitolului respectiv, ieșirea din starea de indiviziune a coindivizarilor[2].

Art. 987. Criteriile partajului. La formarea şi atribuirea loturilor, instanța va ține seama, după caz, şi de acordul părților, mărimea cotei-părți ce se cuvine fiecăreia din masa bunurilor de împărțit, natura bunurilor, domiciliul şi ocupația părților, faptul că unii dintre coproprietari, înainte de a se cere împărțeala, au făcut construcții sau îmbunătățiri cu acordul celorlalți coproprietari sau altele asemenea.

---

[1] C.C., Dec. nr. 92/1996.

[2] C.C., Dec. nr. 591/2007, citată de *G.C. Frențiu, D.L. Bäldean*, op. cit., p. 1488.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Regula în materie de partaj. Partajul în natură trebuie să constituie regula. Este o soluție care se desprinde expres din textele anterior citate, care se referă în primul rând la această modalitate. După cum s-a subliniat în practică, dacă un bun sau o masă de bunuri aparține mai multor persoane, partajul trebuie să le consacre, când este posibil, tot un drept de proprietate, deoarece nu există nicio rațiune a se modifica acest drept, dându-i alt conținut[1].

2. Criterii. Textul art. 987 NCPC indică enumerativ, iar *nu limitativ*, o serie de criterii în baza cărora instanța poate dispune asupra formării și atribuirii loturilor, respectiv:

– acordul părților;

– mărimea cotei-părți ce se cuvine fiecăreia;

– masa bunurilor de împărțit;

– natura bunurilor;

– domiciliul și ocupația părților;

– faptul că unii dintre coproprietari, înainte de a se cere împărțeala, au făcut construcții, îmbunătățiri, cu acordul coproprietarilor.

Pe lângă aceste criterii legale, instanța poate avea în vedere *și alte aspecte*, în funcție de circumstanțele particulare ale fiecărei cauze.

În doctrină s-au făcut unele exemplificări ale unor posibile criterii, cum ar fi: utilizarea îndelungată a bunului de unul dintre copărtași; nevoia mai mare a unui copărtaș de bunul supus partajului; imposibilitatea unui copărtaș de a-și procura un asemenea bun; necesitatea protejării terțului de bună-credință dobânditor al unui bun aflat în proprietate comună, prin includerea bunului în lotul înstrăinătorului; necesitatea protejării creditorilor prin includerea bunului în lotul debitorului, pentru a se asigura posibilitatea urmăririi bunului[2].

În practică, într-o decizie de speță s-a arătat, de asemenea, că „enumerarea nu are caracter limitativ, dimpotrivă, la finalul textului este folosită expresia «altele asemenea», ceea ce permite concluzia că instanța poate, în afara criteriilor expres menționate, să țină cont și de alte criterii de ordin familial, social, material sau moral, în funcție de specificul fiecărei cauze. Valoarea lucrărilor de construcție efectuate de tatăl pârâtului de 10% din valoarea de circulație a imobilului nu reprezintă în sine un criteriu determinant care să justifice atribuirea imobilului în favoarea pârâtului. Situația familială a reclamanților, faptul că au doi copii minori, că locuiesc într-un canton, într-o singură cameră încălzită cu lemne, justifică atribuirea imobilului în favoarea acestora".

Tot în practică s-a decis că, în caz de divorț, dacă soții nu s-au înțeles cu privire la atribuirea locuinței ce a constituit domiciliul comun, nu sunt copii minori rezultați din căsătorie, căsătoria a fost desfăcută din vina ambilor soți, iar împărțirea locuinței în natură nu este posibilă sau nu este indicată, cum este cazul în speță, instanța va stabili căruia dintre soți i se va atribui locuința, luând în considerare mai multe criterii, cum sunt: starea sănătății și veniturile fiecărui soț, greutățile familiale, posibilitatea fiecăruia de a-și procura o locuință sau de a locui cu propria sa familie ori cu alte persoane, faptul că unul dintre ei o folosește efectiv, precum și alte împrejurări similare[3].

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 460.

[2] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1489.

[3] C.S.J., s. civ., dec. nr. 2726/1991, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 908.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Evaluarea bunului. La realizarea partajului instanța trebuie să aibă în vedere valoarea de circulație a bunurilor supuse partajului, pe cât posibil, din momentul soluționării cauzei.

Luarea în considerare a valorii bunurilor din momentul partajului face ca diminuarea valorii prin uzura fizică sau morală ori sporul de valoare dobândit, în măsura în care nu sunt rezultatul intervenției unuia dintre copărtași, să se impute asupra drepturilor tuturor, respectiv să profite tuturor. În situația în care uzura sau sporul de valoare sunt determinate de activitatea unuia dintre copărtași, diminuarea valorică a bunurilor sau sporul de valoare influențează numai drepturile acelui copărtaș[1].

Și în legătură cu aceste aspecte, în doctrină[2] s-au dat câteva exemple. Astfel, pentru *valoarea terenurilor* se va ține cont de: categoria de folosință, cultură, importanța social-economică, calitatea și proprietățile solului, relief, gradul de fertilitate, poziția față de localități, față de mijloacele de comunicație, înclinare, prețul practicat în zonă, posibilitatea amplasării de construcții etc., iar pentru *stabilirea valorii construcțiilor* se au în vedere materialele de construcție utilizate, finisaje, locul situării, gradul de seismicitate, starea construcției, distanța față de rețelele de apă, canal, gaz, electricitate, prețurile practicate în zonă pentru construcții similare.

În practică s-a arătat că, cu ocazia împărțelii judiciare, instanțele trebuie să țină seama de interesele tuturor coproprietarilor, și nu numai de dorința reclamanților, care nici măcar nu pentru ei au nevoie de construcțiile și terenul în litigiu, ci pentru fiul lor[3].

Textul corespondent din reglementarea anterioară – art. 673^9 CPC 1865 – a format obiect al excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională constatând constituționalitatea dispoziției legale și reținând că textul stabilește criteriile de care instanța trebuie să țină seama la formarea și atribuirea loturilor pentru realizarea împărțelii judiciare. Examinând aceste criterii legale, Curtea a subliniat că existența lor este justificată rațional și obiectiv, având finalitatea de a îndruma instanța tocmai pentru a evita arbitrariul în formarea loturilor și atribuirea lor acelor părți care au un drept de proprietate comună. Textul criticat nu prevede, prin reglementarea criteriilor, niciun fel de inegalitate sau discriminare, întrucât, fără a se crea vreo diferențiere, este aplicabil tuturor părților, în aceeași măsură. În consecință, Curtea a constatat că nu sunt încălcate dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție[4].

Art. 988. Atribuirea provizorie. (1) În cazul în care împărțeala în natură a unui bun nu este posibilă sau ar cauza o scădere importantă a valorii acestuia ori i-ar modifica în mod păgubitor destinația economică, la cererea unuia dintre coproprietari instanța, prin încheiere, îi poate atribui provizoriu întregul bun. Dacă mai mulți coproprietari cer să li se atribuie bunul, instanța va ține seama de criteriile prevăzute la art. 987. Prin încheiere, ea va stabili şi termenul în care coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul este obligat să consemneze sumele ce corespund cotelor-părți cuvenite celorlalți coproprietari.

---

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1474/1987, în R.R.D. nr. 4/1988, p. 67, *idem*, p. 906.

[2] *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1490.

[3] C.A. Cluj, s. civ., mun. și asig. soc., dec. nr. 311/R/2006, portal.just.ro, *apud G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1491-1492.

[4] C.C., Dec. nr. 182/2003, Dec. nr. 719/2007, Dec. nr. 513/2010, *idem*, p. 1493.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Dacă coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul consemnează, în termenul stabilit, sumele cuvenite celorlalți coproprietari, instanța, prin hotărârea asupra fondului procesului, îi va atribui acestuia bunul.

(3) În cazul în care coproprietarul nu consemnează în termen sumele cuvenite celorlalți coproprietari, instanța va putea atribui bunul altui coproprietar, în condițiile prezentului articol.

COMENTARIU

1. Atribuirea provizorie a bunului unuia dintre coproprietari. Textul reglementează posibilitatea atribuirii provizorii a bunului unuia dintre coproprietari. Regula este partajul în natură și, numai atunci când această modalitate de împărțire nu este posibilă, bunul se atribuire unui copărtaș.

În cazul în care împărțeala în natură a unui bun nu este posibilă sau ar cauza o scădere importantă a valorii acestuia ori i-ar modifica în mod păgubitor destinația economică, la cererea unuia dintre coproprietari, instanța, prin încheiere, îi poate atribui provizoriu întregul bun[1].

Principiul în materie de partaj este ca, păstrându-se drepturile cuvenite fiecărui părtaș, instanța să evite fărâmițarea excesivă a terenurilor, care poate duce la diminuarea valorii lor economice sau la atribuirea unor loturi neconstruibile, când este vorba de locuri de casă. Pe de altă parte, partajul prin atribuire se impune și în cazul în care unul dintre copărtași a construit pe terenul indiviz în timpul stării de indiviziune și este posibilă formarea loturilor, pe întreaga avere indiviză, în așa fel încât să se poată lăsa acestui copărtaș imobilul cu terenul aferent[2].

2. Condițiile atribuirii bunului. O asemenea atribuire se poate dispune numai dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) *împărțeala în natură nu este posibilă ori, deși este posibilă, ar determina o scădere importantă a valorii bunului ori o modificare a destinației economice care ar echivala cu o pagubă*. Astfel, dacă ar fi vorba despre împărțirea unei locuinței în natură, o asemenea soluție poate fi dispusă de instanță doar în situația în care prin partajarea imobilului bun comun se realizează două unități locative distincte funcționale, astfel încât, privite separat, să aibă caracteristicile unei unități locative de sine stătătoare, în sensul de a cuprinde una sau mai multe camere de locuit cu dependințele aferente (baie, bucătărie, hol). Cât timp nu poate fi realizată o astfel de funcționalitate prin divizarea locuinței, instanța nu trebuie să o partajeze în natură, ci se impune ca imobilul să fie atribuit unuia dintre copărtași, iar celuilalt să i se acorde sulta[3];

b) *să existe cererea unui coproprietar* formulată în acest sens. Însă, atunci când mai mulți coproprietari solicită instanței atribuirea în natură, aceasta se va face ținându-se seama de criteriile enumerate în art. 987 NCPC.

3. Încheierea prin care se atribuie bunul unui coproprietar. Potrivit art. 988 alin. (1) teza a III-a NCPC, asupra atribuirii instanța se pronunță printr-o *încheiere*, în cuprinsul căreia stabilește și termenul în care coproprietarul căruia i s-a atribuit bunul trebuie să depună sumele de bani ce reprezintă echivalentul valoric al cotelor-părți cuvenite celorlalți coproprietari (*sultele*).

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 462.

[2] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 419/1957, în C.D. 1957, p. 162, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 908.

[3] A se vedea și *G.C. Frențiu, D.L. Băldean*, op. cit., p. 1494.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În practica anterioară s-a arătat că „ceea ce prezintă relevanță în procesul de partaj este consemnarea propriu-zisă a sumei cu titlu de sultă la dispoziția creditorului. Formulând critici sub aspectul condițiilor de formă pentru procedura specială a ofertei de plată urmate de consemnațiune, recurentul a ignorat faptul că oferta reală de plată a fost făcută în cadrul unui proces de partaj, ceea ce atrage particularitățile impuse de procedura specială a partajului judiciar. Recipisa de consemnare a sumei a fost depusă în fața instanței de partaj, întrucât acesteia îi revenea competența de a lua act de achitarea sultei în procedura atribuirii provizorii a bunului imobil supus partajării, față de consecințele îndeplinirii acestei obligații procesuale asupra cursului procedurii partajului judiciar, după cum acesteia îi revine și competența de a dispune asupra predării recipisei către creditorul obligației de plată a sultei, la cererea acestuia, după rămânerea irevocabilă a hotărârii judecătorești de partaj”[1].

Dacă sumele s-au depus în termenul fixat, instanța va pronunța direct o *hotărâre* asupra fondului, prin care va atribui definitiv bunul copărtașului căruia inițial i se atribuise bunul în mod provizoriu. Dacă însă în termenul fixat copărtașul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul nu consemnează sumele de bani, atunci instanța va atribui provizoriu bunul altui coproprietar.

Tot practica a evidențiat faptul că „rațiunea atribuirii provizorii este aceea de a asigura protecția copărtașilor care nu au beneficiat de atribuirea în favoarea lor a bunului, căci prin consemnarea sumei ce corespunde sultelor ce li se datorează se asigură certitudinea că beneficiarul atribuirii are posibilitatea de a plăti sulta, neajungându-se în situația ca, ulterior partajului, copărtașii cărora li s-au acordat sulte să întâmpine dificultăți în executarea creanței lor ori chiar să suporte eventuala lipsă de lichidități a debitorului sultei. Prin urmare, dispozițiile art. 673^{10} alin. (1) CPC 1865 – actualul art. 988 NCPC – sunt edictate în beneficiul părților ce urmează a primi sultă, nesocotirea lor fiind de natură a le aduce, potrivit celor deja expuse, o vătămare susceptibilă de a atrage nulitatea hotărârii pronunțate. Pentru identitate de rațiune, trebuie considerat că dispozițiile art. 673^{10} CPC 1865 – actualul art. 988 NCPC – sunt aplicabile chiar și atunci când bunul este partajabil în natură, însă copărtașilor nu li se pot atribui loturi de egală valoare, caz în care, fiind necesară plata de sulte, intenția de protecție avută în vedere de prevederile legale în discuție este necesar a fi reținută în beneficiul creditorilor sultei[2].

---

[1] C.A. București, s. a IX-a civ. și propr. int., dec. nr. 253/R/2005, în *A. Constanda*, op. cit., p. 318, citată în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 908-909.

[2] C.A. Cluj, s. civ., mun. și asig. soc., min. și fam., dec. nr. 2119/A/2004, în B.J. 2004, p. 332, cu notă de *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*: „Deși rațiunile pentru care au fost edictate normele din art. 673^{10} (CPC 1865 – n.n.) au fost corect identificate, credem că nu se putea imputa primei instanțe că nu a aplicat aceste dispoziții legale, prin analogie, într-o altă situație decât cea vizată de text. Astfel, pentru situația în care instanța face împărțeala în natură, iar loturile nu sunt egale ca valoare, art. 673^{5} alin. (2) prevede *doar* că acestea se vor întregi printr-o sumă de bani (numită, în limbaj juridic, sultă). Textul nu prevede nimic în legătură cu termenul consemnării acestei sume de bani și consecințele nerespectării acestuia, iar sentința prin care instanța a dispus această modalitate de împărțire în natură a respectat întocmai dispozițiile legale incidente. Art. 679^{10} are în vedere situația în care, tocmai pentru că bunul nu poate fi împărțit în natură, el urmează a fi atribuit unui singur coproprietar. În atare situație, textul vorbește de o încheiere prin care bunul se atribuie provizoriu și se stabilește un termen de plată a sumelor cuvenite celorlalți coproprietari. Sancțiunea nerespectării termenului este adaptată acestei modalități de împărțire, în sensul că, potrivit alin. (3), instanța va putea atribui bunul altui coproprietar. Această sancțiune ar fi inoperantă în cazul în care s-a hotărât împărțirea în natură. Art. 673^{10} alin. (4) prevede și posibilitatea ca, fără a proceda la o atribuire provizorie condiționată de consemnarea sultei într-un termen fixat de instanță, aceasta să pronunțe direct o sentință asupra fondului procesului. În acest din urmă caz, nerespectarea termenului de plată a sumelor de bani către ceilalți copărtași este sancționată, conform art. 673^{11}, cu

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Întrucât legea tace, încheierea de atribuire provizorie a bunului unui copărtaș *nu poate fi atacată decât cu apel odată cu fondul*, conform art. 466 alin. (4) NCPC.

În cadrul controlului de constituționalitate al textului corespondent din codul anterior, s-a decis că fostul art. 673^{10} CPC 1865 este constituțional, Curtea Constituțională reținând faptul dispozițiile criticate, reglementând posibilitatea instanței de a stabili prin încheiere și termenul în care coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul este obligat să depună sumele ce reprezintă cotele-părți ale celorlalți coproprietari, nu contravin dispozițiilor art. 21 din Constituție și nici art. 6 parag. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ele având caracterul unei garanții în favoarea celorlalți coproprietari. Aceste prevederi nu îngrădesc în vreun fel accesul liber la justiție, ci, dimpotrivă, favorizează accesul la justiție, prin descurajarea tergiversării executării obligației de plată a cotelor-părți datorate celorlalți coproprietari. Așadar, termenul reglementat de dispozițiile criticate reprezintă un mijloc procedural pentru evitarea abuzului de drept și nu contravine principiului accesul

ui liber la justiție și al dreptului la un proces echitabil, consacrat de art. 21 din Constituție și de art. 6 parag. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Curtea a arătat că „stabilirea unor condiționări pentru introducerea acțiunilor în justiție", inclusiv sub aspectul stabilirii de către instanță a unui termen, „nu constituie o încălcare a dreptului la liberul acces la justiție". Aceasta, deoarece „legiuitorul, potrivit dispozițiilor art. 126 alin. (2) și ale art. 129 din Constituție, poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, ca și modalitățile de exercitare a drepturilor procedurale, principiul liberului acces la justiție presupunând posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a utiliza aceste proceduri, în formele și în modalitățile instituite de lege"[1].

Art. 989. Atribuirea definitivă. La cererea unuia dintre coproprietari, instanța, ținând seama de împrejurările cauzei, pentru motive temeinice, va putea să îi atribuie bunul direct prin hotărârea asupra fondului procesului, stabilind totodată sumele ce se cuvin celorlalți coproprietari şi termenul în care este obligat să le plătească.

COMENTARIU

Textul reglementează ipoteza în care, în funcție de circumstanțele specifice cauzei, se poate sări etapa atribuirii provizorii reglementată de art. 988 NCPC, astfel încât instanța poate pronunța direct hotărârea de atribuire definitivă a bunului către un copărtaș și de stabilire a sultelor pe care acesta va trebui să le plătească celorlalți copărtași.

Situația premisă care determină incidența acestei reglementări este tot aceea în care partajul în natură al unui bun nu este posibil ori, deși este posibil, dacă s-ar proceda astfel, i-ar scădea considerabil valoarea sau i-ar modifica în mod păgubitor destinația economică, numai că la acestea se adaugă și acele „împrejurări" ale cauzei care pot determina instanța să procedez astfel. Legea lasă, de altfel, strict la aprecierea instanței să decidă care circumstanțe sunt determinante pentru această soluție.

---

scoaterea la vânzare a bunului, or, nici această sancțiune nu s-ar putea aplica, prin analogie, atunci când bunul a fost împărțit în natură" – apud *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 908-910.

[1] C.C., Dec. nr. 52/2003, Dec. nr. 1019/2007.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De pildă, instanța ar putea decide să aplice art. 989 NCPC în ipoteza în care doar unul dintre copărtași solicită atribuirea și ceilalți învederează că nu doresc atribuirea în natură, întrucât nu au posibilitatea de a plăti sulte, dar pot fi diverse alte situații care să conducă la această soluție.

Art. 990. Vânzarea bunului. (1) În cazul în care niciunul dintre coproprietari nu cere atribuirea bunului ori, deşi acesta a fost atribuit provizoriu, nu s-au consemnat, în termenul stabilit, sumele cuvenite celorlalți coproprietari, instanța, prin încheiere, va dispune vânzarea bunului, stabilind totodată dacă vânzarea se va face de către părți prin bună învoială ori de către executorul judecătoresc.

(2) Dacă părțile sunt de acord ca vânzarea să se facă prin bună învoială, instanța va stabili şi termenul la care aceasta va fi efectuată. Termenul nu poate fi mai mare de 3 luni, în afară de cazul în care părțile sunt de acord cu majorarea lui.

(3) În cazul în care vreuna dintre părți nu a fost de acord cu vânzarea prin bună învoială sau dacă această vânzare nu s-a realizat în termenul stabilit potrivit alin. (2), instanța, prin încheiere dată cu citarea părților, va dispune ca vânzarea să fie efectuată de executorul judecătoresc.

(4) Încheierile prevăzute în prezentul articol pot fi atacate separat numai cu apel, în termen de 15 zile de la pronunțare. Dacă nu au fost astfel atacate, aceste încheieri nu mai pot fi supuse apelului odată cu hotărârea asupra fondului procesului.

COMENTARIU

1. Vânzarea bunului. O altă modalitate de realizare a partajului judiciar o constituie vânzarea bunurilor. Este vorba despre o *modalitate extremă de lichidare a indiviziunii*, la care se recurge numai în măsura în care partajul nu se poate realiza prin celelalte două modalități, fie pentru că bunurile nu pot fi împărțite în natură sau atribuite unui copărtaș, fie pentru că toți copărtașii solicită să se recurgă la această modalitate[1].

Uneori, există posibilitatea ca niciunul dintre coproprietari să nu solicite atribuirea bunului. În această situație, dar și atunci când bunul a fost atribuit provizoriu și nu s-au depus în termenul stabilit sumele cuvenite celorlalți coproprietari, instanța, prin *încheiere*, va dispune vânzarea bunului.

Prin aceeași încheiere va stabili dacă vânzarea se va face de bunăvoie, direct de către copărtași, ori dacă se va face prin intermediul unui executor judecătoresc. Chiar dacă norma legală nu indică, considerăm că are o astfel de competență orice executor din circumscripția curții de apel în care sunt situate bunurile a căror vânzare la licitație se dispune.

Pentru ipoteza în care s-a încuviințat copărtașilor ca vânzarea să se facă direct de către ei, instanța trebuie să fixeze prin încheiere și *termenul în care trebuie să se efectueze vânzarea*.

Spre deosebire de vechea reglementare, termenul este, în principiu, mai scurt, anume 3 luni în loc de 6 luni (cum prevedea art. 673[11] CPC 1865). Cu toate acestea, dispoziția legală este mai avantajoasă decât cea precedentă, deoarece acest termen poate fi și mai mare de 3 luni, dacă toate părțile sunt de acord cu majorarea sa, iar într-o astfel de situație

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 462.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

legiuitorul nu mai fixează o limită, ceea ce ar însemna că termenul ar putea fi chiar și mai mare de 6 luni, fiind vorba despre respectarea principiului disponibilității părților.

La împlinirea termenului stabilit prin încheiere, părțile au obligația de a prezenta instanței dovada vânzării. Dacă vânzarea nu s-a efectuat în termenul stabilit în încheiere potrivit art. 990 alin. (2) NCPC, indiferent că una dintre părți nu a fost de acord cu vânzarea prin bună învoială ori din alt motiv, atunci instanța va cita părțile și va pronunța *o nouă încheiere*, prin care va dispune efectuarea vânzării *prin intermediul executorului judecătoresc*.

2. Căi de atac. Atât încheierea prin care se dispune vânzarea bunului direct de către copărtași, cât și cea prin care se dispune vânzarea la licitație prin executor judecătoresc sunt susceptibile de *apel, pe cale separată*, deci nu odată cu hotărârea pronunțată asupra fondului, deosebindu-se astfel de încheierile de admitere în principiu pe care le poate pronunța instanța în procesul de partaj.

De altfel, teza a II-a a art. 990 alin. (4) prevede în mod imperativ că aceste hotărâri nu mai pot fi atacate odată cu hotărârea dată asupra fondului, dacă nu au fost atacate cu apel pe cale separată. Altfel spus, prin neexercitarea apelului împotriva acestor încheieri prevăzute de art. 990, ele devin definitive în privința măsurilor dispuse de instanță prin intermediul lor, lichidarea stării de coproprietate prin vânzare devenind obligatorie în acel dosar de partaj.

Dacă părțile doresc, ulterior pronunțării, să evite efectele acestor încheieri, ar trebui să cadă de acord să renunțe la judecata acelui dosar de partaj. Desigur, într-o asemenea ipoteză, oricare dintre copărtași poate reitera o cerere de partaj în care să se încerce una dintre celelalte două modalități de atribuire, *fără a exista autoritate de lucru judecat*, întrucât nu s-a pronunțat o hotărâre finală asupra fondului în primul dosar de partaj, ci cursul acestuia a fost întrerupt printr-o modalitate specifică, eventual a intervenit și perimarea, dacă, între timp, s-a scurs și termenul de perimare. Perimarea nu va afecta însă exercițiul dreptului la acțiune, dat fiind caracterul imprescriptibil al cererii de partaj.

Cu caracter de noutate față de fosta reglementare, termenul de apel este expres prevăzut de legiuitor, ca fiind de *15 zile de la pronunțare*, fiind vorba despre un *termen special, derogatoriu* de la termenul de apel de drept comun, care este de 30 de zile, potrivit dispozițiilor art. 468 alin. (1) NCPC, și care curge direct de la pronunțare (pentru declararea apelului nefiind necesară comunicarea încheierii).

În cadrul controlului de constituționalitate al reglementării similare din codul anterior, s-a decis că art. 673^{11} CPC 1865 este constituțional în raport cu prevederile art. 44 alin. (1) și (2) din Constituție, precum și cu prevederile art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția europeană a drepturilor omului. Astfel, dispozițiile legale criticate instituie un tratament juridic egal pentru toți coproprietarii, stabilind aceleași drepturi pentru toți, în ele negăsindu-se vreun privilegiu sau vreo discriminare. De asemenea, nu se poate reține că dispozițiile art. 673^{11} ar leza dreptul de proprietate al vreunuia dintre coproprietari, fiecare având drepturi egale asupra cotei ideale ce îi revine din bunul deținut în codevălmășie. Vânzarea bunului prin buna învoială a coproprietarilor constituie o modalitate deopotrivă echitabilă pentru toți, dar și aceasta trebuie realizată în cadrul unei limite de timp, iar opoziția unuia dintre coproprietari pentru motivul că prețul ce se poate obține nu este suficient de bun ar putea leza drepturile și interesele celorlalți. Nerealizarea vânzării prin bună învoială nu poate împiedica finalizarea procedurii de încetare a stării de indiviziune, ci, dimpotrivă, constituie un motiv ce justifică aplicarea procedurilor executării silite.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Unul dintre principalele atribute ale dreptului de proprietate este dreptul de dispoziție. În virtutea acestui drept, fiecare coproprietar poate hotărî în mod liber dacă dorește sau nu să rămână în indiviziune, iar ceilalți coproprietari nu se pot opune hotărârii celui care solicită încetarea stării de indiviziune. Încetarea acestei stări se poate realiza prin mai multe modalități, în principal: conform acordului de voință al coindivizarilor sau pe baza unei hotărâri judecătorești, prin împărțirea în natură a bunului, când natura acestuia permite divizarea; prin atribuirea bunului în natură unuia sau unora dintre coproprietari ori prin vânzarea bunului și împărțirea prețului obținut. În cazul în care bunul este atribuit în natură unuia dintre coproprietari, dacă nu s-ar prevedea obligația acestuia de a achita celorlalți, într-un termen rezonabil, valoarea cotei ce le revine, în mod evident și direct ar fi lezat dreptul lor de proprietate[1].

Art. 991. Procedura vânzării la licitație. (1) După rămânerea definitivă a încheierii prin care s-a dispus vânzarea bunului de către un executor judecătoresc, acesta va proceda la efectuarea vânzării la licitație publică.

(2) Executorul va fixa termenul de licitație, care nu va putea depăşi 30 de zile pentru bunurile mobile şi 60 de zile pentru bunurile imobile, socotite de la data primirii încheierii, şi va înştiința coproprietarii despre data, ora şi locul vânzării.

(3) Pentru termenul de licitație a bunurilor mobile, executorul va întocmi şi afişa publicația de vânzare, cu cel puțin 5 zile înainte de acel termen.

(4) În cazul vânzării unui bun imobil, executorul va întocmi şi afişa publicația de vânzare cu cel puțin 30 de zile înainte de termenul de licitație.

(5) Coproprietarii pot conveni ca vânzarea bunurilor să se facă la orice preț oferit de participanții la licitație. De asemenea, ei pot conveni ca vânzarea să nu se facă sub un anumit preț.

(6) Dispozițiile prezentului articol se completează în mod corespunzător cu dispozițiile prezentului cod privitoare la vânzarea la licitație a bunurilor mobile şi imobile prevăzute în materia executării silite.

COMENTARIU

1. Procedura de vânzare. Dispozițiile art. 991 reglementează procedura prin care bunul/bunurile imposibil de atribuit prin celelalte două modalități de realizare a partajului vor fi vândute la licitație publică, prin intermediul executorului judecătoresc.

Pentru a se angaja această operațiune, este necesar, în primul rând, ca încheierea prevăzută de art. 990 alin. (3) NCPC să aibă *caracter definitiv*, fie prin respingerea apelului ca neîntemeiat sau prin anularea acestuia, fie prin scurgerea termenului de apel fără ca vreuna dintre părți să exercite această cale de atac specifică.

În acest sens, se prevede că vânzarea bunului de executorul judecătoresc se realizează prin scoaterea bunului la licitație publică imediat după ce încheierea prin care se dispune vânzarea în această modalitate a devenit definitivă. Deși legiuitorul nu prevede, se înțelege că încheierea prin care se dispune vânzarea bunului de executorul judecătoresc trebuie adusă la cunoștința acestuia imediat după rămânerea ei definitivă.

Executorul judecătoresc învestit cu vânzarea bunului la licitație va stabili termenul la care aceasta să se desfășoare. Distingând după importanța și natura bunurilor, legiu-

[1] C.C., Dec. nr. 138/2002.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

itorul a prevăzut că termenul pentru licitație nu poate fi mai mare de 30 de zile în cazul bunurilor mobile, respectiv de 60 de zile în cazul imobilelor, termen care se calculează de la momentul primirii încheierii instanței de judecată.

Executorul judecătoresc are, totodată, obligația de a înștiința coproprietarii despre data, ora și locul unde se va desfășura vânzarea la licitație.

Potrivit art. 991 alin. (2) și (3) NCPC, executorul judecătoresc va întocmi și afișa publicația de vânzare cu cel puțin 5 zile înainte de data stabilită pentru licitație, în cazul bunurilor mobile, și cu cel puțin 30 de zile înainte, în cazul bunurilor imobile.

2. Prețul. Deși legiuitorul tace, se aplică prin asemănare dispozițiile din materia executării silite, astfel că în publicația de vânzare trebuie indicat și *prețul de începere a licitației*. Acest preț este stabilit, de regulă, de un expert, numit fie de către instanță, fie de către executorul judecătoresc; însă, dacă s-a oferit un preț mai mare decât cel menționat în publicații, licitația va începe de la acest preț[1].

Dincolo de prețul care figurează în publicația de vânzare, în virtutea respectării principiului disponibilității părților, legiuitorul a stabilit în art. 991 alin. (5) că părțile (coproprietarii) pot conveni fie ca vânzarea bunurilor să se facă *la orice preț* oferit de persoanele care participă la licitație, fie pot conveni un preț minim sub care să nu se facă vânzarea.

În doctrină s-a precizat că, în cazul în care vânzarea a avut loc, *prețul va fi consemnat la dispoziția instanței*, de către executorul judecătoresc, urmând ca aceasta să îl împartă potrivit dreptului fiecărui coproprietar[2].

În legătură cu prețul acestei vânzări la licitație urmează să se țină seama și de prevederile art. 677 alin. (2) NCC. Astfel, oricare dintre coproprietari poate cere stingerea datoriilor născute în legătură cu coproprietatea și care sunt scadente ori devin scadente în cursul anului în care are loc partajul, iar suma necesară pentru stingerea acestor obligații *va fi preluată, în lipsa unei stipulații contrare, din prețul vânzării bunului comun cu ocazia partajului și va fi suportată de către coproprietari proporțional cu cota-parte a fiecăruia.*

Art. 992. Bunurile nesupuse vânzării. La cererea uneia dintre părți, instanța poate proceda la împărțeala bunurilor pentru care nu a dispus vânzarea potrivit art. 990.

COMENTARIU

Este posibil ca doar o parte din bunurile din masa de împărțit să nu poată fi partajate prin atribuire în natură către toți sau doar către unul dintre coproprietari, în timp ce alte bunuri (mai ales cele mobile) ar putea fi partajate astfel, caz în care la modalitatea de partajare prin vânzare nu se poate recurge decât în privința celor dintâi, în privința celorlalte instanța procedând la împărțeală, ținând cont de criteriile de atribuire incidente în respectiva cauză. Practic, bunurile pentru care nu s-a dispus vânzarea pot fi împărțite de instanța de judecată între coproprietari, la cererea unuia dintre aceștia.

Observăm că legiuitorul nu a prevăzut ca fiind necesară solicitarea tuturor părților, dispunând, practic, că este suficient ca doar unul dintre copărtași să solicite o astfel de modalitate de împărțire, pentru ca instanța să recurgă la ea, desigur, în măsura în care nu se impune aplicarea art. 990 NCPC.

---

[1] A se vedea și *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 463.
[2] *Idem*, p. 463-464.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 993. Soluționarea cererii de partaj. (1) În toate cazurile, asupra cererii de partaj instanța se va pronunța prin hotărâre.

(2) Sumele depuse de unul dintre coproprietari pentru ceilalți, precum şi cele rezultate din vânzare vor fi împărțite de instanță potrivit dreptului fiecărui coproprietar.

(3) În cazul în care partajul nu se poate realiza în niciuna dintre modalitățile prevăzute de lege, instanța va hotărî închiderea dosarului. Dacă se introduce o nouă cerere de partaj, încheierile de admitere în principiu prevăzute la art. 984 şi 985 nu au autoritate de lucru judecat.

COMENTARIU

Cererea de partaj se soluționează de instanța de judecată prin hotărâre care, rămasă definitivă, de principiu constituie *titlu executoriu* (mai puțin în cazul excepțional prevăzut de art. 995 NCPC) și are *caracter constitutiv de drepturi*, potrivit art. 680 NCC și art. 994 NCPC.

Prin această hotărâre instanța va dispune și împărțirea sumelor depuse de coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul, respectiv cele rezultate din vânzarea bunurilor de bunăvoie sau de executorul judecătoresc, direct proporțional cu cotele-părți ale fiecărui coproprietar.

Articolul 993 alin. (3) instituie o soluție specifică, peremptorie, dar care nu va sta în autoritate de lucru judecat asupra fondului cauzei. Astfel, în ipoteza în care partajul în natură nu este posibil, iar toți copărtașii refuză să le fie atribuit bunul și acesta nici nu poate fi vândut, instanța va hotărî *închiderea dosarului*. În doctrină[1] s-a subliniat că această soluție se impune față de imposibilitatea sistării stării de indiviziune, însă o nouă cerere de partaj poate fi introdusă ulterior.

Soluția de închidere a dosarului prevăzută de art. 993 alin. (3) se dispune tot printr-o hotărâre (*sentință*), iar nu prin încheiere.

Art. 994. Hotărârea de partaj. (1) Hotărârea de partaj are efect constitutiv.

(2) Odată rămasă definitivă, hotărârea de partaj constituie titlu executoriu şi poate fi pusă în executare chiar dacă nu s-a cerut predarea efectivă a bunului ori instanța nu a dispus în mod expres această predare.

(3) Hotărârea de partaj este supusă numai apelului. Cu toate acestea, dacă partajul s-a cerut pe cale incidentală, hotărârea este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea dată asupra cererii principale. Acelaşi este şi termenul pentru exercitarea căii de atac, chiar dacă se atacă numai soluția dată asupra partajului. Aplicarea criteriilor prevăzute la art. 987 nu poate fi cenzurată pe calea recursului.

(4) Executarea cu privire la bunurile împărțite poate fi cerută în termenul de prescripție de 10 ani prevăzut la art. 705.

COMENTARIU

1. Efectul constitutiv al hotărârii. Acest articol este nou introdus în reglementarea actuală, deși dispozițiile sale nu sunt întru totul inedite. În principiu, hotărârea de partaj este supusă acelorași exigențe care se impun, potrivit legii, tuturor hotărârilor judecă-

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 464.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

torești și urmează același regim procedural. Cu toate acestea, potrivit noii reglementări, hotărârea dată asupra cererii de partaj prezintă o serie de particularități.

Primul alineat al art. 994 NCPC, în acord cu noile reglementări din art. 680 NCC, statuează cu caracter de noutate *caracterul constitutiv* al hotărârii de partaj, spre deosebire de reglementarea anterioară, care stabilea caracterul declarativ al acesteia. Practic, datorită acestui efect constitutiv, fiecare coproprietar devine proprietarul exclusiv al bunurilor sau al sumelor ce i-au fost atribuite începând cu data rămânerii definitive a hotărârii de partaj. Mai mult, în conformitate cu art. 680 alin. (2) NCC, în privința imobilelor efectele partajului se produc începând cu data înscrierii în cartea funciară a hotărârii definitive de partaj, norma obligând implicit la o astfel de înscriere.

Potrivit art. 681 NCC corelat cu dispozițiile art. 641 din același cod, actele încheiate, în condițiile legii, de un coproprietar cu privire la bunul comun *rămân valabile și sunt opozabile* celui căruia i-a fost atribuit bunul în urma partajului

Tot ca efect al partajului, art. 682 NCC dispune în privința *garanțiilor* constituite de un coproprietar asupra cotei sale părți, arătând că ele *se strămută de drept* asupra bunului atribuit acestuia sau, după caz, a sumelor de bani care i-au fost atribuite prin partaj.

2. Caracterul executoriu. Cel de-al doilea alineat al art. 994 NCPC instituie ca normă generală o soluție jurisprudențială clasică, potrivit căreia hotărârea de partaj rămasă definitivă constituie titlu executoriu, chiar dacă prin hotărâre nu s-a dispus predarea bunurilor către copărtașii în lotul cărora acestea au căzut[1], așa încât nu este necesară introducerea de către copărtaș a unei acțiuni în revendicare împotriva copărtașului care deține bunul atribuit și refuză să îl predea[2].

3. Căi de atac. Potrivit art. 994 alin. (3) NCPC, împotriva sentinței pronunțate de prima instanță (judecătorie) asupra cererii principale de partaj nu se va putea exercita decât o singură cale de atac, anume apelul (la tribunal).

Numai atunci când partajul este solicitat pe cale incidentală, hotărârea va urma aceleași căi de atac ca și hotărârea dată asupra cererii principale. Dacă cererea principală ar fi divorțul, care se atacă numai cu apel, potrivit noii reglementări, și există o cerere reconvențională a soțului pârât în care solicită și partajul bunurilor comune, atunci hotărârea este supusă tot numai apelului. Numai atunci când cererea principală este supusă atât apelului, cât și recursului, cererea incidentală de partaj ar putea fi rezolvată în trei grade de jurisdicție.

Mai mult, pentru a evita orice dubiu, teza a II-a a art. 994 alin. (3) dispune în mod expres că și termenul pentru exercitarea căii de atac este același cu cel prevăzut pentru calea de atac împotriva cererii principale, chiar dacă se atacă numai soluția dată asupra partajului.

În fine, din interpretarea tezei a III-a a art. 994 alin. (3) înțelegem că aplicarea criteriilor de atribuire a bunurilor prevăzute la art. 987 NCPC de către instanță poate fi cenzurată doar pe cale apelului, iar nu și pe calea recursului (desigur, aceasta numai în situația în care partajul s-a cerut pe cale incidentală într-un litigiu în care cererea principală este supusă recursului).

4. Prescripția executării. Prevederile art. 994 alin. (4) NCPC arată expres că termenul de prescripție a cererii de executare a hotărârii de partaj este cel de drept comun, prevăzut de art. 705 alin. (1) NCPC în caz de executare a hotărârilor date în materia drepturilor

---

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1805/1980, în R.R.D. nr. 6/1981, p. 84.

[2] Plenul Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 3/1968, în C.D. 1968, p. 11 și urm.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

reale. Astfel, atunci când hotărârea de partaj definitivă nu se execută benevol, partea interesată poate cere executarea silită a acesteia într-un termen de prescripție de 10 ani.

Însă precizăm că textul vizează exclusiv cererea de executare privind bunurile în materialitatea lor (cum ar fi predarea silită a bunurilor atribuite unui copărtaș), iar *nu și plata sultelor*. Dispozițiile privind obligarea unui copărtaș la plata unei sulte pot fi puse în executare în termenul general de 3 ani, potrivit aceluiași art. 705 alin. (1) NCPC.

Mai menționăm că termenul de prescripție, indiferent că vorbim de cel de 10 ani sau de cel general de 3 ani, *începe să curgă de la data când se naște dreptul de a obține executarea silită*, adică de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești și prin care s-a rezolvat cererea de partaj.

Hotărârea de partaj prin care se dispune predarea bunurilor instituie o obligație simplă, chiar dacă în dispozitiv se indică și valoarea fiecărui bun, astfel că nu se poate face executarea prin echivalent[1].

Apreciem că este admisibilă o *acțiune în despăgubiri*, atunci când una dintre părțile din procesul de partaj a fost obligată, prin hotărâre definitivă, să predea celeilalte părți un bun mobil sau imobil ori a fost obligată la contravaloarea acestuia (calculată la data partajului), iar acea parte nu execută de îndată hotărârea, ci lasă să treacă un termen important (ani), astfel că, din cauza inflației, valoarea bunului avută în vedere la partaj sau, după caz, sulta stabilită prin hotărârea de partaj este mai mică decât contravaloarea de piață a acelui bun la data executării hotărârii. Într-o astfel de ipoteză, cealaltă parte se poate adresa instanței cu o cerere în pretenții având ca obiect contravaloarea lipsei de folosință a bunului sau, după caz, actualizarea sumei datorate cu titlu de sultă, în baza *principiului reparării integrale în natură a prejudiciului* (regula fiind aceea că hotărârea definitivă se execută benevol, astfel că partea care nu a executat-o este în culpă, deci poate fi trasă la răspundere pentru prejudiciul cauzat prin neexecutarea în termen rezonabil a hotărârii). Pentru a evita orice confuzii, mai precizăm că obiectul și cauza celor două acțiuni sunt diferite (cea de partaj și acțiunea în pretenții), astfel că nu s-ar putea vorbi de vreo autoritate de lucru judecat.

5. Cheltuieli de judecată. Deși nu există o reglementare specială, în mod unanim doctrina și practica judecătorească au consacrat regula potrivit căreia, în materia partajului, se compensează cheltuielile de judecată între copărtași. Astfel, s-a decis că cheltuielile de judecată vor fi suportate, în principiu, de către toți copărtașii, *potrivit cotei ce revine fiecăruia*[2]. Însă s-a decis, totodată, că, în ipoteza în care un copărtaș a formulat cereri care s-au dovedit a fi nefondate, cheltuielile ocazionate de acestea vor fi suportate exclusiv de acea parte[3].

Art. 995. Revendicarea bunurilor atribuite. (1) În cazul în care părțile declară în mod expres că nu solicită predarea bunurilor, hotărârea de partaj nu este susceptibilă de executare silită.

(2) Pentru a intra în posesia bunurilor atribuite şi a căror predare i-a fost refuzată de ceilalți coproprietari, partea interesată va trebui să exercite acțiunea în revendicare.

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 465.

[2] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1085/1972, în Repertoriu II, p. 378, nr. 148, în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 912.

[3] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1410/1976, în C.D. 1976, p. 242, *ibidem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Textul art. 995 are, de asemenea, caracter de noutate și vizează o situație excepțională, *derogatorie* de la regula stabilită prin art. 994 NCPC.

Astfel, atunci când părțile declară în mod expres că nu solicită predarea bunurilor, hotărârea de partaj *nu este susceptibilă de executare* – afară de cazul în care unii copărtași au fost obligați să plătească sume de bani, în privința cărora hotărârea poate fi pusă în executare în termen de 3 ani, așa cum menționam la articolul anterior – și, pentru ca partea interesată să intre în posesia bunurilor atribuite și a căror predare i-a fost refuzată de ceilalți, este necesară introducerea unei acțiuni în revendicare[1].

Ca atare, deși copărtașul căruia i s-a atribuit bunul a dobândit un titlu de proprietate exclusivă asupra acestuia, prin hotărârea de partaj definitivă, care are caracter constitutiv [și a și înscris-o în cartea funciară, în respectarea dispozițiilor art. 680 alin. (2) NCC], în fapt el nu are și posesia bunului atribuit, iar partea care îl deține refuză să i-l predea benevol. Dacă, *anterior* pronunțării hotărârii de partaj, *în baza unor considerente particulare, părțile au declarat expres că nu solicită predarea bunului* potrivit art. 995 alin. (1) NCPC, atunci proprietarul exclusiv al bunului, ca orice proprietar neposesor, are deschisă o acțiune în revendicare împotriva posesorului neproprietar.

În lipsa unei declarații exprese de tipul celei avute în vedere de primul alineat al art. 995, hotărârea are caracter executoriu prezumat, predarea bunului putând fi cerută în termenul de prescripție de 10 ani, stabilit de art. 994 și art. 705 NCPC, de aceea, norma art. 995 constituie doar *un caz de excepție de la regula caracterului executoriu al hotărârii de partaj*.

---

[1] A se vedea această apreciere doctrinară anterioară reglementării în *V.M. Ciobanu, G. Boroi, T.C. Briciu*, op. cit., 2011, p. 465, cu izvorul în jurisprudența relevantă, respectiv Plenul Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 3/1968, pct. 2, în Îndreptar interdisciplinar, p. 379-380.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul VI. Procedura ordonanţei preşedinţiale

Art. 996. Condiții de admisibilitate. (1) Instanța de judecată, stabilind că în favoarea reclamantului există aparența de drept, va putea să ordone măsuri provizorii în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente şi care nu s-ar putea repara, precum şi pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări.

(2) Ordonanța este provizorie şi executorie. Dacă hotărârea nu cuprinde nicio mențiune privind durata sa şi nu s-au modificat împrejurările de fapt avute în vedere, măsurile dispuse vor produce efecte până la soluționarea litigiului asupra fondului.

(3) La cererea reclamantului, instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen.

(4) Ordonanța va putea fi dată chiar şi atunci când este în curs judecata asupra fondului.

(5) Pe cale de ordonanță preşedințială nu pot fi dispuse măsuri care să rezolve litigiul în fond şi nici măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt.

COMENTARIU

1. Sediul materiei. Noțiune[1]. Noul Cod de procedură civilă reglementează ordonanța preşedințială în Cartea a VI-a, destinată procedurilor speciale, în Titlul VI, art. 996-1001.

În literatura de specialitate[2] s-a arătat că termenul de ordonanță preşedințială este susceptibil de *două accepțiuni*.

Într-o accepțiune, ordonanța preşedințială este o instituție de drept, reglementată de Codul de procedură civilă în cadrul procedurilor speciale, adică un ansamblu de norme juridice.

Din această perspectivă, ordonanța preşedințială este procedura specială prin intermediul căreia reclamantul, care afirmă o aparență de drept, solicită instanței să ordone măsuri provizorii, în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept, pentru prevenirea unei pagube iminente ori pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări. Fiind de natură contencioasă, ordonanța preşedințială este *guvernată de principiul contradictorialității* şi *presupune întotdeauna existența pârâtului*.

În lipsa unei prevederi legale exprese, procedura specială a ordonanței preşedințiale nu poate fi folosită în locul sau pentru atingerea scopului altei proceduri speciale. De exemplul, este inadmisibilă cererea prin care se solicită instituirea sechestrului judiciar pe calea procedurii ordonanței preşedințiale.

---

[1] Pentru detalii în legătură cu denumirea şi evoluția instituției ordonanței preşedințiale a se vedea *A. Hilsenrad, I. Stoenescu*, op. cit., p. 413 şi urm.

[2] *D. Zeca*, Ordonanța preşedințială, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2009, p. 2-3.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Într-o altă accepțiune[1], ordonanța președințială semnifică tocmai hotărârea judecătorească prin care instanța de judecată dispune cu privire la cererea dedusă judecății, în cadrul procedurii cu același nume. În acest sens, Codul de procedură civilă folosește fie noțiunea de ordonanță[2], fie noțiunea de ordonanță președințială[3].

2. Condiții de admisibilitate. În mod tradițional[4] se consideră că, pentru a fi admisibilă o cerere de ordonanță președințială, trebuie îndeplinite trei condiții, și anume: urgența, vremelnicia și neprejudecarea fondului[5].

Spre deosebire de vechea reglementare, prevederile actualului Cod de procedură civilă în materie sunt mai detaliate, deoarece au fost legiferate aspecte care în trecut erau acceptate ca aport al doctrinei și jurisprudenței.

Dată fiind structura instituției ordonanței președințiale, este util ca abordarea tradițională să fie adaptată actualei reglementări.

Apreciem că cererea de ordonanță președințială este admisibilă când sunt îndeplinite *cumulativ* cerințele: (a) aparenței dreptului, (b) caracterului provizoriu al măsurilor, (c) existenței unor cazuri grabnice și (d) neprejudecării fondului.

2.1. Afirmarea de către reclamant a unei aparențe de drept este o condiție specială care face admisibilă cererea de ordonanță președințială, desigur, dacă sunt îndeplinite și condițiile de exercițiu al acțiunii civile referitoare la capacitate, calitate și interes [art. 32 alin. (1) lit. a), b) și d) NCPC].

Spre deosebire de acțiunile civile de drept comun, ordonanța președințială nu presupune dovedirea de către reclamant a temeiniciei pretenției formulate, în condițiile art. 32 alin. (1) lit. c) raportat la art. 249 alin. (1) teza I NCPC.

Deși existența aparenței de drept în favoarea unei persoane este o chestiune relativă, care nu poate fi stabilită în abstract, ci doar prin raportare la persoana căreia i se opune

---

[1] *I. Leș*, Tratat de drept procesual civil, ed. a 3-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 721.

[2] Art. 996 alin. (2) teza I și alin. (4), art. 998 alin. (2) și (4), art. 999 alin. (1) NCPC.

[3] Art. 999 alin.(4), art. 1001 alin. (1), (2) și (3) NCPC.

[4] A se vedea *V.M. Ciobanu*, Tratat, vol. II, p. 491-495; *G. Boroi, D. Rădescu*, op. cit., p. 818-819; *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, Codul de procedură civilă, comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 1508.

[5] Potrivit art. 280 alin. (5) CPC 1865, „Până la dezlegarea cererii de suspendare, aceasta va putea fi încuviințată vremelnic, prin ordonanță președințială, chiar înainte de sosirea dosarului", iar potrivit art. 280 alin. (1), „Cererea pentru suspendarea executării vremelnice se va putea face fie odată cu apelul, fie deosebit în tot cursul instanței de apel". Pe lângă condițiile generale ce trebuie îndeplinite de orice cerere de chemare în judecată, pentru admiterea unei cereri de ordonanță președințială trebuie îndeplinite, cumulativ, trei condiții. Două condiții sunt prevăzute expres de text: urgența și caracterul vremelnic al măsurii, iar a treia rezultă din caracterul provizoriu al măsurii, și anume neprejudecarea fondului în analiza aparenței de drept pe care instanța o realizează în procedură de urgență pentru soluționarea unei astfel de cereri. Admisibilitatea ordonanței președințiale se analizează nu doar din perspectiva formală a condițiilor prevăzute de alin. (1) al art. 581 CPC 1865, ci și din perspectiva consecințelor pe care o astfel de măsură provizorie le poate avea asupra tuturor drepturilor părților implicate în proces. În cauză, condiția urgenței este dovedită în scopul preîntâmpinării punerii în aplicare a măsurilor dispuse prin sentința primei instanțe, partea potrivnică procedând deja la învestirea cu formulă executorie a sentinței primei instanțe, astfel că petenta este îndreptățită să solicite suspendarea efectelor sentinței tribunalului, prin aceasta evitând producerea unor consecințe deosebit de grave asupra tuturor celor implicați în litigiul dedus judecății de față. Caracterul vremelnic rezultă din solicitarea petentei în sensul dispunerii măsurii pentru o durată determinată, respectiv până la soluționarea cererii de suspendare a executării sentinței apelate. Condiția neprejudecării fondului este, de asemenea, îndeplinită prin însăși natura cererii care are ca obiect asigurarea desfășurării în bune condiții a activității societății, prin dispunerea măsurii solicitate pe cale de ordonanță președințială neaducându-se atingere aspectelor deduse judecății (I.C.C.J., s. a II-a civ., dec. nr. 1487/2012, www.scj.ro).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dreptul în cadrul unui raport juridic, trebuie punctată lipsa oricărei referiri la pârât sau la partea adversă în conținutul art. 996 alin. (1) teza I, care prevede doar că *„instanța de judecată, stabilind că în favoarea reclamantului există aparența de drept, va putea (...)"*. În practica judiciară s-a arătat că, „în cazul în care reclamantul justifică aparența dreptului său de proprietate asupra unui teren pe care l-a stăpânit înainte de colectivizare și înscrierea sa la CAP, este îndreptățit să ceară, pe calea ordonanței președințiale, obligarea pârâtului de a sista lucrările de construcții pe acel teren. O atare măsură, deși are caracter provizoriu, trebuie însă să fie conformă cu aparența dreptului, iar urgența este justificată de faptul că o eventuală continuare a lucrărilor ar putea să îl prejudicieze pe reclamant în situația în care va obține retrocedarea acelui teren în cadrul de aplicare al Legii nr. 18/1991 privind fondul funciar"[1]. De asemenea, s-a arătat că aparența dreptului în favoarea reclamantei și caracterul abuziv al comportamentului pârâtei, care excede atribuțiilor unei firme de pază a sediului societății, aceasta luând în mod agresiv apărarea fostei conduceri, probează îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 581 CPC 1865, pârâta fiind obligată să permită reclamantei accesul provizoriu în incinta societății în vederea desfășurării activității până la soluționarea fondului[2].

Introducerea cerinței exprese a *stabilirii aparenței de drept în favoarea reclamantului*, alături de cerințele preluate din art. 581 alin. (1) CPC 1865, este producătoare de consecințe juridice, deoarece în acest fel se stabilesc și *limitele în care instanța judecă ordonanța președințială*. În această ordine de idei, s-ar putea considera că, potrivit actualei reglementări, *formularea cererii reconvenționale de către pârât în cadrul procedurii sumare a ordonanței președințiale ar fi inadmisibilă*, întrucât instanța nu este îndrituită prin textul legii să stabilească și să dispună în legătură cu eventualele pretenții ale pârâtului. Totuși, nu trebuie exclusă *de plano* admisibilitatea unei cereri reconvenționale, iar dacă aceasta ar conduce la întârzierea soluționării cererii principale, măsura ce se impune este disjungerea.

Dacă soluțiile de respingere ca neîntemeiate a cererilor de ordonanță președințială pe motiv că aparența dreptului ar fi în favoarea pârâtului erau criticabile, inclusiv sub imperiul vechii reglementări, apreciem că actuala formulare a art. 996 alin. (1) le interzice expres. Instanța care nu stabilește aparența de drept în favoarea reclamantului *va respinge întotdeauna cererea ca inadmisibilă*. Soluția de respingere ca neîntemeiată sau ca nefondată a cererii de ordonanță ar presupune, contrar art. 996 alin. (1) teza I, ori că instanța a stabilit aparența dreptului în favoarea pârâtului, ori că instanța a prejudecat fondul.

Aparența de drept este în favoarea reclamantului dacă poziția acestuia, în cadrul raportului juridic pe care se grefează ordonanța președințială, este preferabilă din punct de vedere legal, în condițiile unei sumare caracterizări și analize a situației de fapt.

Pe drept cuvânt doctrina a evidențiat că „starea de fapt a unui proces se împletește întotdeauna indisolubil cu cea de drept și judecătorul, atunci când ordonă chiar o măsură provizorie, trebuie să fie convins că această măsură este justă și conformă cu dreptul"[3].

Într-o speță, plecând de la premisa că măsura evacuării nu poate fi dispusă pe cale de ordonanță președințială decât în situația ocupării abuzive a unui spațiu, în lipsa oricărui titlu care ar putea crea aparența deținerii legale a spațiului, instanța a decis că, întru-

---

[1] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1754/1991, C.P.J.C. 1991, p. 179, nr. 200, citată în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 858.

[2] C.A. București, s. a V-a com., dec. com. nr. 753/2011, portal.just.ro.

[3] *I. Stoenescu, S. Zilberstein*, Tratat de drept procesual civil, vol. II, București, 1981, p. 111.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cât pârâta deține spațiul în temeiul contractului de închiriere încheiat cu reclamanta și refuză predarea spațiului, invocând un drept de retenție pentru cheltuielile efectuate cu îmbunătățirea bunului, nu sunt întrunite cerințele legii pentru a se dispune evacuarea pe calea ordonanței președințiale[1].

Întrucât aparența de drept este o condiție minimală de admisibilitate, nu trebuie să se înțeleagă că o persoană al cărei drept se afirmă cu puterea evidenței (dincolo de orice dubiu) nu ar putea apela la procedura ordonanței atunci când sunt îndeplinite celelalte condiții prevăzute în art. 996 NCPC.

2.2. Caracterul provizoriu[2] al măsurilor dispuse este afirmat atât în alin. (1), cât și în alin. (5) teza ultimă ale art. 996 NCPC.

Termenul provizoriu, cu antonimul definitiv, caracterizează exact specificul procedurii ordonanței președințiale, deoarece *are o dublă semnificație*. Pe de o parte, se referă la conținutul reversibil al măsurilor luate, în condițiile în care pe calea ordonanței președințiale nu se pot lua măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt. Pe de altă parte, se referă la durata limitată temporar a acestor măsuri. Termenul vremelnic, folosit în vechiul cod, acoperea doar ultima dintre semnificațiile menționate. Sub acest aspect, doctrina[3] a arătat că nu întotdeauna măsurile luate au o durată limitată în timp, fiind posibilă confirmarea acestora în procesul de fond ori necontestarea lor de către partea împotriva căreia au fost dispuse.

În alin. (2) al art. 996 se arată că ordonanța este provizorie, iar, dacă hotărârea nu cuprinde nicio mențiune privind durata sa, măsurile dispuse vor produce efecte până la soluționarea litigiului asupra fondului. Deși articolul nu precizează, soluționarea litigiului asupra fondului presupune pronunțarea unei hotărâri definitive sau pronunțarea unei hotărâri executorii. În ambele cazuri, încetează efectele ordonanței președințiale.

În practică[4] s-a arătat că prin ordonanță președințială se pot lua numai măsuri vremelnice, întrucât caracterul definitiv al acestora ar echivala cu soluționarea în fond a pricinii. Astfel, o obligație de a face nu poate fi dispusă prin ordonanță președințială decât în cazurile în care se tinde la încetarea unor acte abuzive, deoarece numai în felul acesta se păstrează caracterul vremelnic al măsurilor luate.

Nu pot face obiectul procedurii ordonanței președințiale: cererea de desființare a unor lucrări, cererea de demolare a unor construcții, cererea de revocare a administratorului societății, cererea de convocare a adunării generale a acționarilor[5]. Acestea vor fi respinse ca inadmisibile, deoarece măsurile dispuse ar avea caracter ireversibil.

---

[1] C.A. București, s. a V-a com., dec. com. nr. 692/2011, portal.just.ro.

[2] În practică s-a decis că reparațiile urgente pentru preîntâmpinarea unui pericol iminent înlătură necesitatea determinării caracterului lor vremelnic. Condiția neprejudicierii fondului se pune în raporturile dintre reclamant și pârâți în cererea de ordonanță președințială, iar nu în raporturile dintre copârâți. Când reparațiile urgente privesc zidul și șanțul care se află la limita proprietății dintre doi pârâți și fiecare dintre ei afirmă că aceste lucruri ar aparține celuilalt, instanța nu prejudiciază fondul dacă deduce obligația de reparații din prezumția legală de coproprietate (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 461/1957, extras publicat în Practica judiciară în materia civilă, Procuratura R.P.R., Biblioteca lucrătorului operativ, pentru uz intern, p. 188).

[3] A se vedea *V.M. Ciobanu*, Tratat, vol. II, p. 494.

[4] Trib. Suprem, dec. civ. nr. 779/1982, în C.D. 1982, p. 204-206.

[5] Trib. București, s. com., sent. com. nr. 2148/2004, extras publicat în *C. Cucu, M.V. Gavriș, C.C. Bădoiu, C. Haraga*, Legea societăților comerciale nr. 31/1990 – repere bibliografice, practică judiciară, decizii ale Curții Constituționale, adnotări, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 119.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Este inadmisibilă cererea de ordonanță președințială având ca obiect suspendarea efectelor deciziei de concediere[1] până la soluționarea contestației formulate potrivit Codului muncii împotriva acesteia. Decizia de concediere este act unilateral al angajatorului, iar efectele deciziei se produc la momentul comunicării ei către angajat. Prin urmare, suspendarea ulterioară a efectelor produse ar echivala cu o repunere în situația anterioară, adică cu o reangajare, situație care nu se încadrează în ipotezele reglementate de art. 996 alin. (1) teza ultimă NCPC.

Desființarea căsătoriei și anularea unui act juridic nu pot fi cerute pe calea ordonanței președințiale, deoarece luarea unor astfel de măsuri ar prejudeca fondul și nu ar fi provizorii.

Raportat la dispozițiile art. 613^2 CPC 1865, s-a stabilit că măsurile vremelnice cu privire la încredințarea copiilor minori, la obligația de întreținere, la alocația pentru copii și la folosirea locuinței se pot lua de instanța la care s-a îndreptat acțiunea de divorț și înainte de primul termen de judecată[2]. Soluția este valabilă și prin raportare la dispozițiile art. 919 NCPC.

Măsuri precum sistarea lucrărilor de construire, permiterea accesului într-un spațiu proprietate comună, suspendarea efectelor unui act juridic[3] până la soluționarea fondului litigiului vizând valabilitatea acestuia sau reluarea furnizării utilităților până la stabilirea cuantumului exact al debitului contestat, în legătură cu care se invocă și compensarea, îndeplinesc cerința caracterului provizoriu și pot face obiectul unei cereri de ordonanță președințială, dacă, în fiecare caz concret, sunt întrunite și celelalte condiții.

2.3. Caracterul urgent al măsurilor *trebuie stabilit prin raportare la scopul luării acestora*, și anume:

a) păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere;
b) prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara;
c) înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări.

---

[1] Contestația formulată potrivit Codului muncii împotriva deciziei de concediere nu este suspensivă de executare, iar, în eventualitatea admiterii acesteia, repunerea în drepturi se dispune cu efect retroactiv.

[2] I.C.C.J., s. civ., dec. nr. 497/2004, www.scj.ro.

[3] Suspendarea executării actului administrativ se dispune în condițiile art. 14-15 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, procedura ordonanței președințiale nefiind aplicabilă. În practică s-a decis că, de principiu, este inadmisibilă procedura prevăzută de art. 581 CPC 1865 în soluționarea litigiilor de contencios administrativ și, în concret, acțiunea prin care se solicita, pe calea ordonanței președințiale, încuviințarea executării vremelnice a unei hotărâri adoptate de consiliul local, suspendată ca urmare a introducerii de către prefect a acțiunii în anularea sa. Prin reglementarea prevăzută de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, legiuitorul a consacrat efectul suspensiv de drept în privința executării actelor emise de autoritățile administrației publice locale, atacate de prefect în contencios administrativ, astfel că acțiunea prin care se solicită încuviințarea executării vremelnice a actului suspendat în atare condiții se impune a fi respinsă ca inadmisibilă și pentru acest motiv (C.A., s. a VIII-a cont. adm. și fisc., dec. civ. nr. 2070/2011, portal.just.ro). Ulterior, această poziție a fost parțial revizuită, prin dec. civ. nr. 2462/2012 pronunțată în recurs de I.C.C.J., s. cont. adm. și fisc., având ca obiect emiterea unei ordonanțe, stabilindu-se că este admisibilă de principiu cererea de ordonanță președințială formulată în fața instanței de contencios administrativ atunci când aceasta nu are ca obiect suspendarea unui act administrativ, ci dispunerea unor măsuri provizorii, cum ar fi impunerea unei obligații vremelnice în sarcina unei părți, până la dezlegarea fondului cauzei. În speță, reclamantul solicitase instanței de contencios administrativ, pe calea ordonanței președințiale, să se dispună obligarea pârâtei ANI la înlăturarea temporară, până la soluționarea pe fond a acțiunii în contencios administrativ, a mențiunilor de pe site-ul oficial ANI referitoare la starea de incompatibilitate a reclamantului. Analizând circumstanțele cauzei, Înalta Curte a apreciat că ordonanța președințială îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 581 alin. (1) CPC 1865 (urgența și caracterul vremelnic al măsurii), astfel că a admis recursul, modificându-se sentința în sensul admiterii cererii de ordonanță președințială.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Ipotezele luării măsurilor în scopul păstrării unor drepturi care s-ar păgubi prin întârziere sau al preveniri unor pagube iminente și care nu s-ar putea repara sunt adesea regăsite în dreptul societar. Astfel, „analizând cererea reclamantei de suspendare a hotărârii adunării generale a asociaților, doar din perspectiva urgenței măsurii solicitate, celelalte cerințe nefiind în discuție, instanța de recurs a apreciat că prima instanță a reținut în mod corect că aparența în drept acționează în favoarea acesteia, în condițiile în care se urmărește menținerea situației existente anterior adoptării hotărârii în legătură cu care se invocă motive de nulitate absolută. *Efectele* acestei hotărâri, constând inclusiv în excluderea participării intimatei, în calitate de asociat minoritar, la luarea deciziilor în cadrul societății, *ar fi imposibil de înlăturat cu mijloace rezonabile în eventualitatea desființării acesteia, existând premisele unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara în alta modalitate*"[1].

Necesitatea înlăturării piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul executării silite, inclusiv folosind procedura ordonanței președințiale, este impusă chiar prin dispozițiile art. 626 NCPC, care vorbește despre executarea în mod prompt a titlurilor executorii. Cererea de ordonanță președințială întemeiată pe acest motiv va putea fi introdusă de creditor împotriva terților care prin acțiuni sau inacțiuni împiedică executarea silită, deoarece în raporturile cu debitorul sunt aplicabile dispozițiile speciale care reglementează executarea silită.

La aprecierea urgenței instanțele vor avea în vedere *caracterul cert* al viitoarei pagube sau piedici, întrucât articolul de lege nu se referă la *posibile* pagube sau piedici.

Dacă se solicită luarea măsurii fără a fi incident unul dintre cazurile grabnice enumerate de lege, cererea de ordonanță nu este admisibilă.

În doctrină[2] s-a arătat că *urgența trebuie să persiste pe tot parcursul judecății*, inclusiv în căile de atac. Altfel spus, caracterul urgent al luării măsurii trebuie să subziste până la pronunțarea unei hotărâri definitive cu privire la cererea de ordonanță[3].

Trecerea unui interval mare de timp[4] de la momentul producerii evenimentului ori al nașterii situației care justifică urgența și până la momentul introducerii cererii de ordonanță președințială constituie motiv de respingere a acesteia pentru lipsa urgenței. Așadar, pentru a fi admisibilă cererea, este nevoie de reacția promptă a persoanei care solicită luarea unei măsuri provizorii, într-un caz grabnic. Altfel, pretențiile acesteia vor putea fi cercetate doar pe calea dreptului comun.

---

[1] C.A. București, s. a VI-a com., dec. com. nr. 978/2010, portal.just.ro.

[2] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2008, p. 1508.

[3] În acest sens, s-a decis că urgența este una dintre condițiile specifice procedurii ordonanței președințiale. Ea trebuie să rezulte din fapte concrete, specifice fiecărui caz, iar în cadrul ordonanței președințiale urgența se apreciază în raport cu situația existentă la momentul judecății, întrucât cererea nu poate fi admisă dacă între momentul sesizării și cel al judecății situația de fapt s-a schimbat în așa fel, încât nu mai este posibilă restabilirea ei urgentă. În speță, cererea de ordonanță președințială privind obligarea pârâtului la sistarea lucrărilor de demolare a construcției edificate de reclamant a fost respinsă, cu motivarea că în cursul procesului pârâtul a finalizat demolarea construcției. Lucrările de demolare fiind finalizate, rezultă cu evidență că nu mai subzistă condiția urgenței, deoarece, nefiind posibilă restabilirea situației de fapt, reclamantul își poate valorifica pretențiile pe calea unei acțiuni de drept comun (C.A. Iași, dec. civ. nr. 1260/2000, în Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă pe anul 2000, p. 217-218, prelucrare citată din *M.M. Pivniceru, C. Moldovan*, Ordonanța președințială. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2006, p. 8).

[4] Examinându-se practica diverselor instanțe, în literatura de specialitate s-a arătat că nu este îndeplinită urgența dacă soția, care a părăsit domiciliul conjugal de 2 ani, solicită reintegrarea pe calea procedurii ordonanței președințiale sau dacă reclamanta, societate comercială, deține titlu cu privire la un spațiu din data de 10 septembrie 1990 și introduce acțiunea în evacuare pe calea ordonanței președințiale la data de 4 iunie 1991 (*C. Crișu*, Ordonanța președințială, ed. a 2-a, Ed. Argessis, Curtea de Argeș, 1997, p. 40, 44).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Trebuie distins între urgența luării măsurilor (art. 996 NCPC), urgența judecății în procedura ordonanței președințiale (art. 998 NCPC) și celeritatea specifică proceselor civile în general (art. 6 NCPC).

Urgența luării măsurilor se apreciază *în concret*, atât prin raportare la conținutul subiectiv și obiectiv al situației juridice generatoare, cât și prin raportare la data judecării cererii[1].

Urgența, specifică judecății în procedura ordonanței președințiale, se reflectă în norma legală printr-o sumă de *particularități procedurale*, și anume: ordonanța este executorie [art. 996 alin. (2)]; la cererea reclamantului, instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen [art. 996 alin. (3)]; ordonanța va putea fi dată chiar și atunci când este în curs judecata asupra fondului [art. 996 alin. (4)]; părțile vor fi citate conform normelor privind citarea în procesele urgente [art. 998 alin. (1)]; ordonanța va putea fi dată și fără citarea părților și, în caz de urgență deosebită, chiar în aceeași zi [art. 998 alin. (2)]; judecata se face de urgență și cu precădere [art. 998 alin. (3)]; fixarea unor termene mai scurte pentru amânarea pronunțării, motivarea hotărârii și pentru declararea căii de atac [art. 998 alin. (4) și art. 999 NCPC].

Apreciem că îndeplinirea cerinței *urgenței deosebite* [necesară pentru ca ordonanța să poată fi dată chiar în aceeași zi – art. 998 alin. (2) NCPC] poate fi dedusă din date obiective ale situației de fapt. Necesitatea împiedicării producerii efectelor unor calamități naturale, precum inundațiile, sau limitarea întinderii efectelor acestora, dacă nu se tinde la luarea unor măsuri reglementare (general obligatorii), constituie ipoteze care ar putea justifica urgența deosebită. De asemenea, urgența deosebită poate fi dedusă din importanța socială a drepturilor a căror păgubire, pierdere sau periclitare se urmărește a fi evitată prin luarea măsurilor pe calea ordonanței președințiale[2].

Celeritatea judecății, care presupune soluționarea proceselor într-un termen optim și previzibil, ține de principiile fundamentale ale procesului civil, respectiv de buna organizare și funcționare a justiției. În procedura ordonanței președințiale imperativul celerității este cu prisosință realizat, întrucât cerința urgenței judecății a fost prevăzută tocmai pentru evitarea neajunsurilor legate de lentoarea inerentă procedurilor de drept comun, care presupun o plenară respectare a principiilor contradictorialității, dreptului la apărare și libertății de probațiune.

2.4. Cerința neprejudecării fondului a fost legiferată în alin. (5) teza I al art. 996 NCPC. Potrivit acestui text de lege, „pe cale de ordonanță președințială nu pot fi dispuse măsuri care să rezolve litigiul în fond".

Prevederea legală exclude din domeniul de aplicare al procedurii ordonanței președințiale cererile de luare a unor măsuri care presupun realizarea definitivă a fondului dreptului.

Această cerință se opune soluționării unor cereri de revendicare pe calea ordonanței președințiale, deoarece, din punct de vedere logic, partea al cărei titlu a fost preferat în această procedură ar câștiga și în cadrul procesului pe fond cu ocazia comparării titlurilor, ceea ce ar echivala cu prejudecarea fondului.

Condiția neprejudecării fondului a determinat legiuitorului să limiteze judecata în cererea de ordonanță doar la *verificarea aparenței dreptului afirmat de către reclamant*.

---

[1] În același sens, *C. Crișu*, op. cit., p. 38-39.

[2] De exemplu, opinăm că urgență deosebită ar exista atunci când luarea măsurilor este justificată de necesitatea asigurării securității fizice sau psihice a minorilor.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Pârâtul nu va putea supune propriul drept analizei instanței, dar va putea aduce critici relative la aparența dreptului afirmat de către reclamant.

Dezlegarea problemelor de drept de către judecător cu ocazia motivării[1] ordonanței președințiale se va circumscrie stabilirii aparenței de drept invocate de reclamant, fără a tranșa irevocabil disputa judiciară în favoarea uneia dintre părți.

Dacă obiectul cererii de ordonanță și situația de fapt invocate nu permit respectarea exigenței neprejudecării fondului, cererea de ordonanță *va fi respinsă ca inadmisibilă*.

Necesitatea stopării unor comportamente samavolnice permite luarea unor măsuri provizorii pe calea procedurii ordonanței președințiale.

3. Cazuri în care legea prezumă îndeplinirea condițiilor de admisibilitate a ordonanței președințiale. Codul civil, Codul de procedură civilă și diverse legi speciale conțin reglementări care fac trimitere la dispozițiile ordonanței președințiale.

În aceste cazuri, cererea de ordonanță este admisibilă, întrucât chiar legea prezumă aparența dreptului, caracterul provizoriu, urgența și neprejudecarea fondului, dispensând persoana interesată de obligația dovedirii lor.

a) Procedura ordonanței președințiale este *aplicabilă în baza dispozițiilor Codului civil*:

– când se formulează cerere de suspendare a actelor, emise de organele persoanei juridice, împotriva cărora s-a introdus acțiune în anulare (217 NCC)[2];

– când o persoană care se consideră lezată în drepturile sale nepatrimoniale solicită instanței luarea unor măsuri provizorii pentru a preîntâmpina un prejudiciu greu de reparat (art. 255 NCC);

– dacă proprietarul cauzează, prin exercitarea dreptului său, inconveniente mai mari decât cele normale în relațiile de vecinătate, iar cauzarea unui prejudiciu este iminentă sau foarte probabilă, persoana vătămată va putea să solicite instanței luarea măsurilor necesare pentru prevenirea pagubei (art. 630 NCC);

– dacă o persoană solicită instanței, pentru motive temeinice, să reducă termenul de opțiune succesorală al unui succesibil, înăuntrul unui termen mai scurt de un an (1113 NCC);

– la stabilirea de către instanță a termenului de exercitare a pactului de opțiune, dacă părțile nu au prevăzut un termen pentru acceptare (art. 1278 NCC);

---

[1] Profităm de prilej pentru a aduce în atenția legiuitorului propunerea de a se schimba sistemul actual, în care soluția se pronunță înainte de a se motiva. Considerăm că pronunțarea hotărârii concomitent cu motivarea acesteia ar reduce atât numărul erorilor materiale, cât și numărul erorilor de judecată. Volumul de muncă depus de judecător pentru o cauză nu ar crește, ba chiar ar scădea, în cazul completului cu judecător unic, deoarece s-ar aloca o singură sesiune de timp pentru pronunțarea și motivarea hotărârii. Termenul în care s-ar pronunța hotărârea motivată nu ar fi mai lung decât termenul în care se motivează actualmente hotărârea, astfel că obiecțiunea relativă la incertitudinea în care se află partea până la pronunțare nu subzistă. Actualitatea propunerii este justificată de faptul că, în noul Cod de procedură civilă, calea de atac poate fi declarată chiar și exclusiv împotriva considerentelor, ceea ce face ca importanța motivării și necesitatea reflectării ei în soluția pronunțată să fie mai evidente. Or, fără a da exemple din practică, realitatea a demonstrat, de multe ori, că deliberările din cadrul completelor colegiale sunt fidel reflectate doar în soluție, nu și în motivarea realizată ulterior.

[2] În legătură cu procedura de suspendare a hotărârii adunării generale din cadrul societăților reglementate de Legea nr. 31/1990, a se vedea: *St.D. Cărpenaru, S. David, C. Predoiu, Gh. Piperea*, Legea societăților comerciale. Comentariu pe articole, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 509-511; *C. Cucu, M.V. Gavriș, C.C. Bădoiu, C. Haraga*, op. cit., p. 280-287.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

– în acțiunea prin care gerantul solicită efectuarea unei expertize pentru înscrierea în cartea funciară a unei ipoteci legale în vederea garantării cheltuielilor necesare (art. 1337 NCC);

– când cel care a fost deposedat în mod nelegitim de un titlu la purtător solicită instanței pronunțarea unei hotărâri judecătorești prin care să îl împiedice pe debitor să plătească creanța celui care îi prezintă titlul (art. 1592 NCC);

– în caz de neînțelegere asupra calității sau stării mărfii, instanța, la cererea uneia dintre părți, va putea dispune constatarea stării acesteia de unul sau mai mulți experți numiți din oficiu, precum și sechestrarea mărfii sau depunerea ei într-un depozit public ori, în lipsă, într-un alt loc ce se va determina (art. 1979 NCC);

– la formularea unei cereri pentru stabilirea de către instanță a termenului de restituire în cazul împrumutului de consumație fără termen (art. 2162 NCC);

– în cazul cererii creditorilor oricăruia dintre curentiști[1] de încheiere înainte de termen a contului curent pentru executarea sau poprirea soldului rezultat în favoarea curentistului debitor (art. 2181 NCC);

– în cazul cererii prestatorului de autorizare a deschiderii casei de valori la împlinirea termenului prevăzut în contract, după expirarea unui termen de 3 luni de la notificarea adresată clientului (art. 2198 NCC);

– litigiilor cu privire la caracterul suficient al bunurilor fideiusorului sau al garanției oferite în locul fideiusiunii (art. 2287 NCC);

– în cazul apelului declarat împotriva hotărârii pronunțate de către instanță în opoziția la executarea ipotecii mobiliare (art. 2452 NCC).

b) Procedura ordonanței președințiale este *aplicabilă potrivit dispozițiilor din Codul de procedură civilă*:

– cererii de încuviințare provizorie a suspendării executării provizorii, chiar formulată înainte de sosirea dosarului la instanța de apel [art. 450 alin. (5) NCPC];

– cererii adresate tribunalului pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea și desfășurarea arbitrajului, precum și pentru îndeplinirea altor atribuții ce revin instanței judecătorești în arbitraj (art. 547 NCPC);

– măsurilor vremelnice dispuse de către instanță, pe tot timpul procesului, cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii și la folosirea locuinței familiei (art. 919 NCPC);

– măsurilor urgente dispuse de către instanță pentru asigurarea traficului portuar și a siguranței civile pe durata imobilizării navei (art. 967 NCPC);

– măsurilor provizorii solicitate de titularul dreptului de proprietate intelectuală sau de cel care exercită aceste drepturi, dacă se face dovada credibilă că respectivele drepturi fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să creeze un prejudiciu greu de reparat (art. 978 NCPC);

– cererilor împotriva locatarului pentru încetarea abuzului de folosință a bunului imobil închiriat sau arendat și pentru restabilirea situației anterioare [art. 1045 alin. (1) NCPC];

– cererilor pentru încetarea oricăror abuzuri săvârșite de proprietarul care prejudiciază folosința normală a părților sau instalațiilor aflate în proprietate comună din imobilele cu mai multe etaje sau apartamente ori care tulbură buna conviețuire în acel imobil [art. 1045 alin. (2) NCPC];

---

[1] Precizăm că, potrivit art. 2171 NCC, părțile contractului de cont curent sunt denumite curentiști.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

– cererilor de obligare a locatarului sau, când este cazul, a sublocatarului la efectuarea reparațiilor necesare ce îi revin potrivit legii, precum și la restrângerea folosinței spațiului închiriat ori chiar la evacuarea din acest spațiu, dacă aceste măsuri se justifică pentru efectuarea reparațiilor ori lucrărilor prevăzute de lege în sarcina locatorului (art. 1046 NCPC).

c) Dintre cazurile de admisibilitatea a procedurii ordonanței președințiale *în baza prevederilor legilor speciale*, exemplificăm:

– cererea de suspendare a concordatului preventiv, dacă există o acțiune în anulare a creditorilor care au votat împotriva acestuia, în condițiile art. 32 din Legea nr. 381/2009 privind introducerea concordatului preventiv și mandatului ad-hoc, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 76/2012;

– cererea prin care primarul solicită instanței autorizarea efectuării lucrărilor de intervenție pentru a pune în aplicare hotărârea consiliului local, în condițiile art. 9 alin. (4) din Legea nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor;

– cererea de autorizare a accesului formulată de furnizorii de rețele de comunicații electronice, în lipsa acordului titularului dreptului de folosință sau al titularului dreptului de proprietate, în condițiile art. 15 alin. (4) din Legea nr. 154/2012 privind regimul infrastructurii rețelelor de comunicații electronice.

Art. 997. Instanța competentă. Cererea de ordonanță preşedințială se va introduce la instanța competentă să se pronunțe în primă instanță asupra fondului dreptului.

COMENTARIU

1. Determinarea instanței competente. Instanța competentă să soluționeze cerere de ordonanță președințială este, la fel ca în vechiul cod, instanța competentă să se pronunțe asupra fondului dreptului. Din considerente de rigoare juridică, art. 997 NCPC precizează că trimiterea privește instanța competentă să se pronunțe *în primă instanță* asupra fondului dreptului. Prin aceasta, legiuitorul trimite exclusiv la competența materială, procesuală și funcțională, dacă este cazul.

Dacă litigiul privind fondul dreptului nu este de competența instanțelor judecătorești (necompetență generală) sau nu este de competența instanțelor române, cererea de ordonanță președințială va fi respinsă ca inadmisibilă pentru aceste motive.

Competența teritorială se stabilește potrivit regulilor de drept comun[1], dar nu ca urmare a trimiterii din art. 997, ci ca urmare a completării procedurii speciale, acolo unde aceasta nu dispune, cu dispozițiile dreptului comun.

Norma de trimitere la dispozițiile de drept comun în materie de competență nu este susceptibilă de a ridica dificultăți[2] în aplicare, dacă judecătorul stabilește cu certitudine care este fondul dreptului. În practică însă, fondul dreptului nu este întotdeauna simplu de identificat, deoarece instanța, stabilind aparența de drept, nu devoluează fondul raportului juridic dintre părți. Chiar dacă cererea de ordonanță ar cuprinde suficiente date pentru înțelegerea raportului juridic de bază, există situații în care părțile au la dis-

[1] Art. 107-121 NCPC.

[2] Nu considerăm că pentru stabilirea competenței după valoare în materie de ordonanță este necesar să se evalueze măsurile urgente. Norma de trimitere este clară, iar ceea ce trebuie să se evalueze este fondul dreptului protejat prin procedura ordonanței. Pentru o altă opinie, a se vedea *C. Crișu*, op. cit., p. 341-346.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

poziție mai multe acțiuni pentru protejarea drepturilor, fără ca acestea să fie date de lege în competența aceleiași instanțe.

De exemplu, în cazul locațiunii imobiliare, proprietarul care urmărește recuperarea bunului poate introduce atât o acțiune în evacuare, cât și o acțiune în revendicare, dacă, urmare a dolului sau violenței – care ar putea face admisibilă o cerere de ordonanță –, răspunderea a fost strămutată de pe tărâm contractual pe tărâm delictual. Or, potrivit art. 94 pct. 1 lit. d) NCPC, cererile de evacuare se judecă în primă instanță de judecătorie, indiferent de valoarea bunului, pe când cererile în revendicarea unor imobile cu o valoare mai mare de 200.000 lei se judecă în primă instanță de către tribunal. În astfel de cazuri, judecătorul va avea în vedere instanța de drept comun competentă să judece în primă instanță cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe, și anume tribunal, conform dispozițiilor art. 95 pct. 1 NCPC. Utilitatea acestor observații este mai evidentă dacă se ține seama de faptul că instanța stabilește competența înainte de a cerceta admisibilitatea cererii de ordonanță, iar, în practică, probleme legate de competență se pun tocmai la ordonanțele inadmisibile.

Dacă *există proces pe fondul dreptului*, instanța sesizată cu acesta este competentă să soluționeze și cererea de ordonanță președințială. Când *litigiul privind fondul dreptului se află în ciclul procesual al apelului, cererea de ordonanță va a fi introdusă tot la prima instanță, și nu la instanța de apel*.

Nu există probleme cu privire la stabilirea instanței competente să soluționeze cererea de ordonanță președințială prin care se tinde la înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul executării. Potrivit art. 997, instanța de executare, stabilită în condițiile art. 650 NCPC, va fi competentă să soluționeze respectiva cerere.

„Dreptul" a cărui păstrare se urmărește prin formularea cererii de ordonanță trebuie să constituie punctul de referință al judecătorului care stabilește instanța competentă să soluționeze litigiul privind fondul acestuia.

La fel, în cazul introducerii ordonanței pentru prevenirea unor pagube iminente și care nu s-ar putea repara, raționamentul judecătorului trebuie să urmărească identificarea dreptului care ar fi păgubit. Identificarea dreptului permite atât stabilirea mijloacelor legale avute la dispoziție de parte pentru a-l apăra în procedurile de drept comun, cât și instanța competentă a dispune cu privire la fondul acestuia.

Dacă aplicabilitatea procedurii ordonanței președințiale rezultă din alte dispoziții legale decât cele ale Titlului VI din Cartea a VI-a a noului Cod de procedură civilă, fondul dreptului va fi stabilit prin raportare la respectivele dispoziții.

Aplicarea dispozițiilor de la procedura ordonanței președințiale în soluționarea căii de atac, cum este cazul prevederilor art. 2452 NCC, nu presupune stabilirea instanței competente.

2. Caracterul normei de competență. Caracterul, de ordine publică sau de ordine privată, al normei de competență și, implicit, felul necompetenței (absolută sau relativă) nu rezultă din art. 997 NCPC, ci trebuie stabilite *prin raportare la dispozițiile legale privitoare la competența soluționării fondului dreptului*.

3. Conexitate și litispendență. În lipsa unor dispoziții contrare, incidentele procedurale privitoare la competența instanței sunt aplicabile și în procedura ordonanței președințiale.

Existența concomitentă a procesului cu privire la fondul dreptului și a cererii de ordonanță președințială nu atrage incidența normelor relative la conexitate sau litispendență.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 998. Procedura de soluționare. (1) În vederea judecării cererii, părțile vor fi citate conform normelor privind citarea în procesele urgente, iar pârâtului i se va comunica o copie de pe cerere şi de pe actele care o însoțesc. Întâmpinarea nu este obligatorie.

(2) Ordonanța va putea fi dată şi fără citarea părților. În caz de urgență deosebită, ordonanța va putea fi dată chiar în aceeaşi zi, instanța pronunțându-se asupra măsurii solicitate pe baza cererii şi actelor depuse, fără concluziile părților.

(3) Judecata se face de urgență şi cu precădere, nefiind admisibile probe a căror administrare necesită un timp îndelungat. Dispozițiile privind cercetarea procesului nu sunt aplicabile.

(4) Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordonanței se face în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

COMENTARIU

1. Reguli aplicabile. Articolul 998 cuprinde regulile speciale de procedură după care se judecă ordonanța președințială. În completarea dispozițiilor speciale se aplică dreptul comun.

Cererea de ordonanță președințială va avea cuprinsul prevăzut de art. 194 NCPC pentru cererea de chemare în judecată.

Potrivit art. 3 lit. b) teza ultimă din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, cererile de ordonanță președințială al căror obiect nu este evaluabil în bani *se timbrează* cu suma de 10 lei. Cererile de ordonanță președințială al căror obiect este evaluabil în bani se taxează potrivit dispozițiilor art. 2 alin. (1) din legea menționată.

Dispozițiile art. 200 NCPC relative la verificarea cererii și regularizarea acesteia sunt aplicabile cererilor de ordonanță președințială.

2. Citarea părților. Întâmpinare. În materia ordonanței președințiale părțile se citează conform dispozițiilor art. 159 teza a II-a NCPC. Prin urmare, judecătorul *va putea* dispune scurtarea termenului de înmânare a citației.

Împreună cu citația, pârâtului i se va comunica o copie de pe cerere și de pe actele care o însoțesc. Regula înmânării citației și a actelor de procedură cu cel puțin 5 zile înaintea termenului de judecată prevăzută de cod sub sancțiunea nulității nu este aplicabilă ordonanței președințiale, cu excepția cazului în care judecătorul nu a dispus scurtarea termenului pentru citare.

Întâmpinarea nu este obligatorie, ceea ce înseamnă că pârâtului nu i se va aplica sancțiunea decăderii reglementată de art. 208 alin. (2) NCPC. Pârâtul nu va fi decăzut din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții relative, chiar dacă, depunând întâmpinarea, omite să le propună sau să le invoce. Așadar, la primul termen pârâtul va putea invoca excepții și propune probe, dacă ordonanța s-a dat cu citare.

Întrucât întâmpinarea nu este obligatorie, cererilor de ordonanță președințială nu le sunt aplicabile dispozițiile art. 201 alin. (1) teza a II-a, alin. (2), (3) și (4) teza I și a II-a relative la obligația pârâtului de a depune întâmpinarea, comunicarea întâmpinării şi depunerea răspunsului la întâmpinare[1].

---

[1] Din păcate, legiuitorul nu a înlăturat obligativitatea depunerii întâmpinării în cazul tuturor procedurilor a căror judecată se face de urgență și cu precădere. Astfel, în cazul cererilor posesorii sau al contestațiilor la executare, obligativitatea depunerii întâmpinării, cu consecința aplicării integrale a dispozițiilor art. 201 NCPC,

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

3. Lipsa citării părților. Alineatul (2) al art. 998 prevede că ordonanța președințială poate fi judecată, în primă instanță, fără citarea părților[1]. *Judecătorul va putea dispune, la cererea reclamantului*, ca ordonanța să fie dată fără citarea părților. Din teza a II-a a alin. (2) rezultă că, pentru a dispune judecarea fără citare, judecătorul va avea în vedere *urgența soluționării* cererii. În cazuri de *urgență deosebită*, instanța va putea da ordonanța în ziua primirii cererii.

Trebuie reținut că, atunci când încuviințează ca ordonanța să fie dată fără citare, judecătorul nu are în vedere „surprinderea pârâtului", ci urgența luării măsurii solicitate de către reclamant.

În toate cazurile în care ordonanța este dată fără citarea părților, instanța se va pronunța asupra măsurii solicitate doar pe baza cererii și a actelor depuse, *fără concluziile părților*.

Etapa dezbaterii în fond a procesului nu este parcursă în ipoteza soluționării cererii de ordonanță președințială fără citarea părților.

Dacă în ordonanța dată fără citare s-ar asculta doar reclamantul, hotărârea ar fi lovită de nulitate, în condițiile art. 176 pct. 6 NCPC, pentru încălcarea dispozițiilor art. 8 din același cod. Aceasta, deoarece, în procesul civil, părților le este garantată exercitarea drepturilor procesuale în mod egal și fără discriminări.

Pronunțarea ordonanței în aceeași zi, fără citarea părților, nu poate fi realizată decât în situația în care cererea îndeplinește condițiile art. 194-197 NCPC, nefiind necesară regularizarea acesteia.

4. Cercetarea procesului. Dacă ordonanța este judecată cu citarea părților, nu sunt aplicabile dispozițiile relative la cercetarea procesului, dar sunt aplicabile dispozițiile relative la dezbaterea în fond a procesului, care se face *în ședință publică*, cu excepțiile prevăzute în art. 213 alin. (2) NCPC.

În procedura ordonanței președințiale poate fi administrată orice probă admisibilă conform legii, *cu condiția ca administrarea să nu necesite un timp îndelungat*. Încuviințarea unei probe trebuie să urmărească a stabili dacă aparența de drept este în favoarea reclamantului[2].

---

face ca primul termen de judecată să fie stabilit la un interval de timp prea mare pentru a satisface exigența judecării ii de urgență și cu precădere.

[1] Potrivit art. 153 alin. (1) teza ultimă NCPC, instanţa va putea hotărî asupra unei cauze, fără ca părţile să fi fost legal citate sau prezente, dacă există o prevedere legală în acest sens.

[2] În practică s-a decis că simplele declarații ale recurentei-pârâte în sensul ca ar fi scos de la vânzare toate produsele purtând marca al cărei unic furnizor pretinde a fi intimata-reclamantă și că le-ar fi distrus nu sunt suficiente. Dacă ordonanța nu ar fi admisă, recurenta-pârâtă ar avea posibilitatea oricând în viitor să comercializeze aceleași produse, fără ca intimata-reclamantă sa aibă la îndemână o modalitate urgentă de executare împotriva ei, punând-o pe aceasta, pe de o parte, în situația prea împovărătoare de a urmări vânzările pârâtei, iar, pe de altă parte, în situația ca, ori de câte ori ar observa că pârâta ar comercializa un produs purtând mărcile în cauză, să formuleze o cerere de ordonanță președințială, care, urmând logica pârâtei, ar trebui sa fie respinsă ca neîntemeiată, atât timp cât pârâta ar retrage respectivele produse de la vânzare până la judecarea acesteia. Așa cum corect a reținut prima instanță, urgența este dată de păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, și anume dreptul, în aparență, al reclamantei de furnizor exclusiv al produselor purtând mărcile în cauză, pentru România, raportat la dificultățile de ordin practic cu privire la cuantificarea în viitor a prejudiciului generat reclamantei ca urmare a continuării operațiunilor de comercializare a produselor purtând mărcile pretins contrafăcute. Acestea sunt și motivele pentru care este neîntemeiată și pretenția recurentei în sensul că acțiunea în cauză ar fi rămas fără obiect ca urmare a măsurilor luate deja de către pârâtă (C.A. București, s. a IX-a civ și propr. int., dec. nr. 297/R/2010, portal.just.ro).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prin urmare, judecătorul nu va încuviința o probă care, deși utilă cauzei, este incompatibilă cu caracterul urgent al procedurii ordonanței. Față de durata pe care o presupune, instituția administrării probelor de către consilieri juridici sau avocați nu este compatibilă cu procedura ordonanței președințiale.

Instanța nu va încuviința pârâtului administrarea unor probe care ar urmări să tranșeze disputa asupra fondului dreptului, și nu combaterea aparenței de drept invocate de reclamant.

5. Introducerea în cauză a altor persoane. Întrucât scopul introducerii în cauză din oficiu a altor persoane este acela al posibilității soluționării cauzei pe fond, apreciem că dispozițiile art. 78-79 NCPC *nu sunt aplicabile* în procedura ordonanței președințiale.

Pentru același motiv și, în plus, pentru că instanța ar trebui să se pronunțe asupra altor cereri decât asupra cererii de stabilire a aparenței de drept în favoarea reclamantului, considerăm că cererea de intervenție principală sau accesorie, cererea de chemare în judecată a altei persoane, cererea de chemare în garanție și cererea de arătare a titularului dreptului *sunt inadmisibile* în procedura ordonanței președințiale.

6. Renunțarea la judecată. Reclamantul va putea renunța la judecata cererii în condițiile art. 406-407 NCPC, dar *nu va putea renunța la dreptul pretins*, deoarece ordonanța nu vizează fondul dreptului.

Hotărârea prin care se ia act de renunțarea la judecată este supusă căii de atac prevăzute de art. 406 alin. (6) NCPC.

7. Celeritatea. Cererea de ordonanță președințială se judecă de urgență și cu precădere, în condițiile art. 215 NCPC.

Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordonanței se face în cel mult 48 de ore de la pronunțare. Nerespectarea termenelor menționate nu este sancționată cu decăderea, deoarece se referă la obligații ale instanței, și nu ale părții.

Art. 999. Calea de atac. (1) Dacă prin legi speciale nu se prevede altfel, ordonanța este supusă numai apelului în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, şi de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor.

(2) Instanța de apel poate suspenda executarea până la judecarea apelului, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei cuantum se va stabili de către aceasta.

(3) Apelul se judecă de urgență şi cu precădere, cu citarea părților. Dispozițiile art. 998 alin. (4) sunt aplicabile.

(4) Împotriva executării ordonanței preşedințiale se poate face contestație la executare.

COMENTARIU

1. Calea de atac. Hotărârea pronunțată în procedura ordonanței președințiale este supusă *numai apelului*. Întrucât legea nu distinge, calea de atac a apelului poate fi declarată indiferent dacă cererea este admisă sau respinsă.

Partea care a pierdut în fața primei instanțe va putea să achieseze la ordonanță, în condițiile art. 463-464 NCPC, fără ca prin aceasta să îi fie afectat dreptul de a introduce o acțiune pe fondul dreptului.

Hotărârea pronunțată în apel va fi o *decizie*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Prin legi speciale se poate prevedea că ordonanța pronunțată în primă instanță este definitivă, că poate fi atacată numai cu recurs sau că poate fi atacată și cu recurs.

2. Prevederi speciale relative la apel. Termenul de apel este de 5 zile și curge de la pronunțare, dacă ordonanța s-a dat cu citarea părților, și de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor.

Termenul de apel și apelul declarat în termen nu suspendă executarea. Apelul se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă.

Depunerea întâmpinării este obligatorie în apel, potrivit art. XV alin. (3) din Legea nr. 2/2013[1]. Cererii de apel în materia ordonanței președințiale îi sunt aplicabile dispozițiile art. 200 și art. 201 NCPC relative la verificarea și regularizarea cererii de apel, respectiv la fixarea primului termen de judecată.

Ordonanța se comunică părților și dacă a fost dată cu citare, și dacă a fost dată fără citare.

Termenul pentru motivarea apelului este de 5 zile și curge întotdeauna de la comunicarea ordonanței, chiar dacă aceasta a fost dată cu citarea părților.

Citarea părților este obligatorie la judecarea apelului, conform dispozițiilor art. 999 alin. (3) NCPC.

3. Suspendarea executării. La cererea apelantului-pârât, instanța de apel va putea suspenda executarea ordonanței până la judecarea apelului. Cererea de suspendare se va depune fie la prima instanță, fie la instanța de apel.

Suspendarea executării este *condiționată de plata unei cauțiuni*, al cărei cuantum va fi stabilit de către instanța de apel conform dispozițiilor art. 718 alin. (2) și (3) NCPC. Apreciem că dispozițiile art. 450 alin. (5) NCPC nu își găsesc aplicarea în procedura ordonanței președințiale, deoarece urgența caracterizează deopotrivă suspendarea provizorie și soluționarea apelului.

4. Celeritate. Apelul se judecă de urgență și cu precădere, astfel că instanța va putea dispune citarea părților cu scurtarea termenului prevăzut de art. 159 NCPC.

Restricția privitoare la probele a căror administrare necesită un timp îndelungat este aplicabilă și în apel.

Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea deciziei se face în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

5. Contestația la executare. Articolul 999 prevede în alineatul ultim că împotriva executării ordonanței se poate face contestație la executare. Textul nu distinge între executarea ordonanței susceptibile de a fi atacată cu apel și executarea ordonanței definitive.

Contestația împotriva executării ordonanței nedefinitive poate fi exercitată în paralel cu apelul și îi sunt aplicabile dispozițiile art. 711-719 NCPC.

6. Căi extraordinare de atac. a) În procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013, *decizia din apel nu va putea fi atacată cu calea extraordinară de atac a recursului*, potrivit art. XVIII din Legea nr. 2/2013 (indiferent de motivul de casare). De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 483 alin. (2) teza ultimă NCPC, aplicabile proceselor ce se vor porni începând cu data de 1 ianuarie 2016, hotărârea pronunțată în apel va fi definitivă și nu va putea fi atacată cu recurs în niciun caz.

---

[1] Dispozițiile art. 471 alin. (5) NCPC, care se vor aplica proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016, sunt în același sens.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) Împotriva deciziei din apel *se poate formula doar contestația în anulare de drept comun*, în condițiile art. 503 alin. (1) NCPC, dacă partea nu a fost legal citată și nu a fost prezentă la data la care a avut loc judecata apelului.

c) În principiu, calea de atac a *revizuirii* nu este compatibilă cu procedura ordonanței președințiale, deoarece presupune pronunțarea asupra fondului dreptului sau evocarea acestuia. Totuși, în cazurile expres și limitativ prevăzute în art. 509 alin. (2) NCPC, se poate formula cerere de revizuire inclusiv împotriva hotărârii pronunțate în materia ordonanței președințiale.

Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă se accepta că revizuirea era admisibilă în materia ordonanței președințiale când se invoca faptul că „dispozitivul ordonanței conține dispoziții potrivnice, care nu pot fi aduse la îndeplinire sau când există contrarietate între două ordonanțe președințiale, dacă la data pronunțării celei din urmă situația de fapt avută în vedere la darea primei ordonanțe era neschimbată”[1].

Actualmente, primul dintre motivele arătate nu mai figurează printre cazurile de revizuire reglementate de art. 509 NCPC. Cele de-al doilea caz se regăsește în dispozițiile art. 509 pct. 8, astfel că cererea de revizuire este admisibilă potrivit alin. (2) al aceluiași articol.

Art. 1.000. Transformarea cererii. La solicitarea reclamantului, până la închiderea dezbaterilor la prima instanță, cererea de ordonanță președințială va putea fi transformată într-o cerere de drept comun, situație în care pârâtul va fi încunoştințat şi citat în mod expres cu această mențiune.

COMENTARIU

Cererea de ordonanță președințială poate fi transformată într-o cerere de drept comun dacă:

a) există solicitarea reclamantului în acest sens și

b) nu s-au închis dezbaterile la prima instanță conform art. 394 alin. (1) NCPC.

Per a contrario, transformarea cererii nu poate avea loc în apel.

Instituția transformării cererii, reglementată în art. 1000, diferă de instituția modificării cererii de chemare în judecată, reglementată în art. 294 NCPC, prima referindu-se la schimbarea regulilor aplicabile judecății procesului, iar a doua la schimbarea cuprinsului cererii de chemare în judecată. Prin urmare, în temeiul art. 1000, *reclamantul nu va putea modifica obiectul cererii de chemare în judecată sau cadrul procesual*.

Instanța nu va putea transforma cererea de ordonanță din oficiu sau la cererea pârâtului.

Încuviințarea de către instanță a cererii de transformare *nu este condiționată de acordul pârâtului*. Dacă pârâtul nu a fost prezent la termenul la care s-a încuviințat transformarea, va fi încunoștințat și citat în mod expres cu această mențiune. Dacă pârâtul este prezent la termenul transformării cererii, atunci, prin ipoteză, el are cunoștință despre aceasta, iar termenul de judecată îi va fi dat în cunoștință.

Într-o astfel de situație, dacă pârâtul solicită, instanța va amâna judecata pentru lipsă de apărare, în temeiul art. 222 alin. (1) NCPC, sau pentru a depune întâmpinare, deoarece față de cererea transformată există obligația de a se depune întâmpinare.

---

[1] *V.M. Ciobanu, G. Boroi*, Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă, ed. a 3-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 421.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Articolul 1000 nu prevede forma pe care trebuie să o îmbrace solicitarea reclamantului de transformare a cererii. Față de dispozițiile art. 148 NCPC, apreciem că cererea de transformare trebuie formulată *în scris*. De altfel, procedura încunoștințării pârâtului despre transformare – diferită de procedura citării cu această mențiune – presupune comunicarea unui exemplar de pe cererea transformată.

Nu este permisă transformarea unei cereri introduse pe dreptul comun într-o cerere de ordonanță președințială. Cererea de ordonanță nu va putea fi transformată într-o cerere necontencioasă, deoarece aceasta din urmă nu este compatibilă cu stabilirea unui drept potrivnic față de pârât.

Instituția transformării își găsește aplicabilitate atunci când, pe parcursul procesului, dispare cerința urgenței. Reclamantul își va transforma cererea dacă probatoriul admisibil în procedura ordonanței nu îi permite să își susțină aparența de drept sau dacă există dubii cu privire la admisibilitatea cererii de ordonanță.

După transformarea cererii instanța va verifica aspectele relative la timbraj și o va judeca conform dispozițiilor de drept comun în materie contencioasă.

Art. 1.001. Autoritatea de lucru judecat. (1) Ordonanța preşedințială are autoritate de lucru judecat față de o altă cerere de ordonanță preşedințială, numai dacă nu s-au modificat împrejurările de fapt care au justificat-o.

(2) Ordonanța preşedințială nu are autoritate de lucru judecat asupra cererii privind fondul dreptului.

(3) Hotărârea dată asupra fondului dreptului are autoritate de lucru judecat asupra unei cereri ulterioare de ordonanță preşedințială.

COMENTARIU

Articolul 1001 este o aplicare a regulii instituite prin art. 430 alin. (3) NCPC, conform căruia hotărârea judecătorească prin care se ia o măsură provizorie nu are autoritate de lucru judecat asupra fondului.

Autoritatea de lucru judecat a ordonanței președințiale diferă de autoritatea de lucru judecat a celorlalte hotărâri judecătorești pronunțate în materie contencioasă. Caracterul provizoriu al măsurilor dispuse și cerința neprejudecării fondului impun ca ordonanța să aibă autoritate de lucru judecat:

a) doar față de o altă cerere de ordonanță președințială, cu aceleași părți, în temeiul aceleiași cauze și pentru același obiect și

b) numai dacă nu s-au modificat împrejurările de fapt care au justificat-o[1].

Nesocotirea autorității de lucru judecat relative a ordonanței președințiale poate fi sancționată, după cum s-a arătat, prin formularea cererii de revizuire întemeiate pe dispozițiile art. 509 pct. 8 NCPC.

Ordonanța președințială nu are autoritate de lucru judecat față de hotărârea ce se va pronunța pe fondul litigiului. În schimb, dacă litigiul pe fondul dreptului a fost tranșat definitiv, cererea de ordonanță președințială, aflată în curs de judecată, va fi *respinsă ca rămasă fără obiect*.

---

[1] În literatura de specialitate s-a arătat că hotărârile provizorii „se bucură de autoritate de lucru judecat cel puțin atâta vreme cât se mențin împrejurările care au determinat adoptarea soluției" (*A. Nicolae*, Relativitatea și opozabilitatea efectelor hotărârii judecătorești, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 250).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Apreciem că prevederea din alin. (3) al art. 1001, conform căreia hotărârea dată asupra fondului dreptului are autoritate de lucru judecat asupra unei cereri ulterioare de ordonanță președințială, se referă la hotărârea definitivă asupra fondului dreptului. O altfel de interpretare ar fi fost posibilă doar dacă textul ar fi folosit sintagma de autoritate de lucru judecat provizorie, regăsită în art. 430 alin. (4) NCPC.

Relativitatea autorității de lucru judecat a ordonanței permite ca în litigiul pe fondul dreptului să fie rediscutate inclusiv aspectele stabilite prin ordonanță. De altfel, de cele mai multe ori, litigiul pe fondul dreptului este inițiat de partea care a pierdut în procedura ordonanței, astfel că, prin probatoriul administrat, se va tinde la dovedirea contrariului celor reținute în procedura specială.

Față de caracterul relativ al autorității de lucru judecat în materia ordonanței președințiale, considerăm că instanța nu va putea pronunța o hotărâre în baza recunoașterii pretențiilor sau o hotărâre care să încuviințeze învoiala părților. Nu se poate accepta ideea unui proces viitor pe fondul unui drept care a fost recunoscut sau în legătură cu care s-a tranzacționat. Părțile vor putea uza de dispozițiile art. 436-441 NCPC doar dacă, în prealabil, cererea de ordonanță a fost transformată conform art. 1000 din același cod.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul VII. Cererile posesorii

Art. 1.002. Condiții de admisibilitate. Cererile posesorii sunt admisibile numai în cazurile şi condițiile prevăzute de Codul civil.

COMENTARIU

1. Sediul materiei. Condiții. Sediul materiei pentru acțiunile posesorii este dat de art. 949-952 NCC[1].

Instituția[2] de drept substanțial reglementată sub denumirea de acțiuni posesorii cuprinde mijloacele de apărare a posesiei ca stare de fapt protejată juridic[3]. Pe plan procesual, regulile aplicabile cererilor posesorii sunt cuprinse în cadrul procedurii speciale cu același nume.

Cererile posesorii *pot fi introduse în două cazuri*, și anume:

a) când posesia utilă[4] având o durată de cel puțin un an este tulburată ori tulburarea este iminentă; și

b) când, indiferent de durata și felul posesiei, există o tulburare sau o deposedare violentă a acesteia[5].

În ambele cazuri, acțiunea se introduce *în termenul de prescripție de un an de la data tulburării sau deposedării*.

În primul caz, acțiunea este admisibilă dacă sunt întrunite cumulativ următoarele *condiții*:

a) posesia reclamantului este utilă;

b) durata posesiei, anterior tulburării sau anterior introducerii cererii pentru cazul prevenirii tulburării, a fost de cel puțin un an; și

c) posesia a fost ori urmează să fie tulburată.

În al doilea caz, acțiunea este admisibilă, indiferent de felul sau durata posesiei, dacă tulburarea sau deposedarea s-a făcut prin violență.

2. Părțile și obiectul cererii. Exercițiul acțiunilor posesorii este recunoscut și detentorului precar. Prin *detentor precar* se înțelege orice persoană care deține bunul în baza unui act juridic care nu a transmis dreptul de proprietate sau un dezmembrământ al

---

[1] Pentru detalii, a se vedea *E. Roșioru*, în Noul Cod civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență. Vol. I. Art. 1-952, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 1374-1383.

[2] Pentru o tratare exhaustivă, a se vedea *E. Prescurea*, Acțiunile posesorii. Tratat teoretic și practic, Institutul de Arte Grafice „Gorjeanul", soc. Coop., Târgu Jiu, 1937.

[3] În doctrină s-a arătat că „acțiunile reale imobiliare se împart în acțiuni petitorii și acțiuni posesorii, după cum urmăresc apărarea dreptului de proprietate asupra unui imobil sau a altui drept real imobiliar, respectiv posesia bunului imobil, deci o situație juridică de fapt" (*V.M. Ciobanu*, Tratat, vol. II, p. 532-533).

[4] Posesia este utilă dacă nu este afectată de viciile discontinuității, violenței sau clandestinității. Până la proba contrară, posesia este prezumată a fi utilă – art. 922 alin. (2) NCC.

[5] „Acțiunile posesorii sunt clasificate în acțiuni în complângere (acțiunea generală) și acțiuni în reintegrare (acțiunea specială). Acțiunea în complângere (*complenda*) este acțiunea posesorie generală, de drept comun, prin care reclamantul solicită înlăturarea unei tulburări obișnuite a posesiei pașnice prin încălcarea ei de către pârâți, iar acțiunea în reintegrare este acțiunea posesorie specială, prin care reclamantul pretinde să fie repus în situația anterioară, atunci când a intervenit o deposedare sau tulburare cu violență" – *V.M. Ciobanu*, Tratat, vol. II, p. 534-535.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

acestuia. Detentorul precar exercită un drept personal – de creanță – cu privire la bun. În art. 918 alin. (2) NCC se arată că detentorul precar poate invoca efectele recunoscute posesiei numai în cazurile și limitele prevăzute de lege.

Reclamant în cererile posesorii poate fi posesorul bunului sau detentorul precar al acestuia. Cererea posesorie poate fi introdusă și *pe calea acțiunii oblice*.

Proprietarul sau titularii altui drept real pot uza de cererile posesorii, chiar dacă au la îndemână și alte mijloace legale pentru apărarea drepturilor.

Pârât în posesoriu este persoana care tulbură posesia reclamantului ori îl deposedează de bun.

Prin cererea posesorie reclamantul solicită obligarea pârâtului la a-i lăsa în deplină posesie bunul imobil sau la a-i respecta posesia[1].

Acțiunea posesorie *nu poate fi utilizată în cazul bunurilor mobile*, întrucât art. 935 NCC stabilește că oricine se află la un moment dat în posesia unui bun mobil este prezumat că are un titlu de proprietate asupra bunului.

Prin art. 642 alin. (2) NCC *coproprietarului* vătămat i se recunoaște dreptul ca, înainte de partaj, să exercite acțiunile posesorii împotriva terțului care ar fi intrat în posesia bunului comun în urma încheierii unui act cu încălcarea prevederilor art. 641 din același cod. În acest caz, restituirea posesiei bunului se va face în folosul tuturor coproprietarilor, cu daune-interese, dacă este cazul, în sarcina celor care au participat la încheierea actului.

Exercitarea coposesiei de către coproprietari poate fi stabilită de către instanță prin hotărâre judecătorească, în caz de neînțelegere, dar acțiunea reglementată prin art. 639 NCC nu este o acțiune posesorie.

Practica a decis că într-o acțiune în tulburarea posesiei intentată de legatarul universal, deținător al bunurilor succesorale – în speță, soția lui *de cuius* –, moștenitorul rezervatar care nu a atacat testamentul – în speță, copilul înfiat – nu va putea invoca efectele sezinei în justificarea actului său de tulburare și pentru a paraliza exercițiul acțiunii posesorii. Aceasta, deoarece sezina – care înseamnă numai că moștenitorul se bucură, de drept, de posesia titlului de moștenitor și nu are nevoie, spre a intra în posesia moștenirii, să ceară eliberarea unu certificat de moștenitor – nu poate atinge drepturile celui care stăpânește pentru sine, în fapt, bunurile succesorale și care, în această calitate, este apărat împotriva unor fapte materiale de deposedare[2].

3. Avantajele acțiunilor posesorii. În doctrină[3] s-a arătat că acțiunile posesorii prezintă o sumă de avantaje, și anume:

a) reclamantul în posesoriu trebuie să dovedească doar posesia de un an sau doar simpla detenție în cazul tulburării ori deposedării violente;

b) capacitatea cerută pentru introducerea acțiunii posesorii este cea necesară în cazul actelor de administrare [art. 41 alin. (2) NCC], pe când capacitatea cerută pentru introducerea acțiunii petitorii este cea necesară în cazul actelor de dispoziție;

---

[1] În practică s-a decis că încetarea tulburării de posesiune nu se poate cere pe calea ordonanței președințiale, ci numai prin procedura prevăzută de art. 674 CPC 1865, deoarece în cadrul unei asemenea cereri se atinge însuși fondul dreptului și sunt necesare anumite probe care nu pot fi administrate decât pe calea acțiunii posesorii (Trib. reg. Baia Mare, dec. civ. nr. 736/1956, extras publicat în Practica judiciară în materia civilă, Procuratura R.P.R., Biblioteca lucrătorului operativ, pentru uz intern, p. 189).

[2] Trib. jud. Hunedoara, dec. civ. nr. 138/1971, în R.R.D. nr. 7/1971, p. 153.

[3] *E. Prescurea*, op. cit., p. 64-65.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

c) cererile posesorii se judecă întotdeauna de judecătorii, aceste instanțe fiind, de regulă, mai aproape de justițiabil, pe când cererile petitorii pot fi soluționate, în primă instanță, inclusiv de către tribunal, dacă imobilul are o valoare mai mare de 200.000 lei;

d) procedura în posesoriu este simplificată și apelul este singura cale de atac, pe când procedura în petitoriu este cea de drept comun, iar căile de atac pot fi, în funcție de valoarea imobilului, atât apelul, cât și apelul și recursul;

e) cel care câștigă procesul în posesoriu va avea situația de pârât în revendicarea ulterioară, ceea ce îi aduce beneficii în plan probator.

Art. 1.003. Judecata şi căile de atac. (1) Cererile posesorii se judecă de urgență şi cu precădere.

(2) Sunt inadmisibile cererea reconvențională şi orice alte cereri prin care se solicită protecția unui drept în legătură cu bunul în litigiu.

(3) Hotărârea dată asupra cererii posesorii este supusă numai apelului.

COMENTARIU

1. Judecata cererii. *Cererile* posesorii trebuie să cuprindă mențiunile prevăzute la art. 194 NCPC pentru cererea de chemare în judecată în general. Dispozițiile legale relative la verificarea şi regularizarea cererii [art. 200 NCPC], respectiv la fixarea primului termen de judecată [art. 201 NCPC] sunt aplicabile cererilor posesorii.

Urgența și precăderea judecării cererilor posesorii permit judecătorului să dispună scurtarea termenului pentru înmânarea citației sau a actelor de procedură. Cauzele având ca obiect cereri posesorii vor fi trecute la începutul listelor de ședință.

Depunerea *întâmpinării* este obligatorie în cererile posesorii. Prin stabilirea caracterului obligatoriu al întâmpinării, legiuitorul împiedică posibilitatea practică de realizare a deziderатului urgenței judecării cererii. Opțiunea legiuitorului în sensul arătat este surprinzătoare, în condițiile în care vechiul Cod de procedură civilă prevedea că întâmpinarea nu este obligatorie [art. 675 alin. final].

Formularea *cererii reconvenționale* în acțiunile posesorii este inadmisibilă, pentru a nu se contrapune petitoriul posesoriului în cadrul aceluiași proces.

Dovada posesiei se face prin orice mijloc de probă prevăzut de lege. În cazul cererilor posesorii, teza probatorie este posesia, astfel că instanța nu va încuviința probe prin care se tinde la dovedirea unor drepturi ale părților.

Reclamantul poate *renunța la judecata cererii* posesorii, dar *nu poate renunța la dreptul pretins*, deoarece procesul se poartă doar asupra posesiei.

În doctrină[1] s-a arătat că părțile pot, în virtutea principiului disponibilității, *transforma posesoriul în petitoriu*, dacă se învoiesc să discute proprietatea, și nu posesia. În lipsa acordului părților, transformarea din posesoriu în petitoriu nu este posibilă. Reclamantul are la îndemână procedura modificării cererii, care poate fi făcută doar în condițiile art. 204 alin. (1) NCPC, deoarece acțiunea posesorie este acțiune în realizare, și nu în constatare. Oricum, dacă cererea posesorie este transformată ca urmare a acordului părților, judecătorul va verifica timbrajul și competența. Transformarea posesoriului în petitoriu nu se face în condițiile art. 1000 NCPC, deoarece legiuitorul nu a precizat expres, iar procedurilor speciale nu li se aplică în completare dispoziții de la alte proceduri speciale. Practic,

[1] A se vedea *I. Stoenescu, S. Zilberstein*, op. cit., vol. II, p. 143; *V.M. Ciobanu*, Tratat, vol. II, p. 543.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

transformarea avută în vedere de către doctrină este o modificare făcută peste termen, cu acordul pârâtului.

Din teza ultimă a alin. (2) al articolului analizat rezultă că cererea de intervenție principală (art. 62 NCPC), cererea de chemare în judecată a altor persoane (art. 68 NCPC) și cererea de chemare în garanție (art. 72 NCPC) sunt, de asemenea, *inadmisibile* în cererile posesorii. Apreciem că pârâtul nu poate formula cerere de arătare a titularului dreptului (art. 75 NCPC), deoarece aceasta presupune ca reclamantul să pretindă un drept real[1] asupra bunului imobil, ceea ce nu este cazul în acțiunile posesorii. Sub imperiul vechiului cod, în doctrină[2] au fost considerate admisibile cererile de intervenție principală, de chemare în judecată a altor persoane sau de arătate a titularului dreptului, dacă se solicita doar ocrotirea posesiunii asupra bunurilor în litigiu, fără a se solicita tranșarea definitivă a raporturilor juridice dintre intervenient și celelalte părți (toate acestea mai ales în cazurile de coposesiune).

Având în vedere că prin cererile posesorii se apără posesia ca stare de fapt, și nu un anumit drept, și ținând seama de faptul că art. 61 alin. (2) teza a II-a, art. 68 alin. (1) teza ultimă și art. 75 alin. (1) NCPC folosesc sintagmele „dreptul dedus judecății sau un drept (...)", „ar putea să pretindă (...) aceleași drepturi" și „un drept asupra unui lucru", considerăm că, cel puțin în noua reglementare, soluția inadmisibilității se impune.

2. Caracterul hotărârii. Căi de atac. a) Hotărârea dată asupra cererii posesorii este supusă *numai apelului*, ceea ce înseamnă că *hotărârea din apel nu poate fi atacată cu recurs*. În procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 soluția este întemeiată pe dispozițiile art. XVIII din Legea nr. 2/2013, iar în procesele care se vor porni începând cu data de 1 ianuarie 2016, soluția va fi întemeiată pe dispozițiile art. 483 alin. (2) teza ultimă NCPC.

Hotărârea pronunțată în cererea posesorie în primă instanță se numește *sentință*. Hotărârea prin care se soluționează apelul în cererea posesorie se numește *decizie*.

Hotărârea dată în primă instanță asupra cererii posesorii este *executorie de drept* în condițiile art. 448 pct. 8 NCPC, numai în ceea ce privește posesia. Executarea hotărârii are caracter provizoriu. Pârâtul va putea solicita suspendarea executării provizorii în condițiile art. 450 NCPC. Dacă prin hotărârea primei instanțe se acordă cheltuieli de judecată sau se dispun alte măsuri care nu privesc posesia, dar sunt susceptibile de executare silită, în privința acestora termenul de apel și apelul declarat în termen au efect suspensiv de executare.

Depunerea întâmpinării este obligatorie în apel, potrivit art. XV alin. (3) din Legea nr. 2/2013[3]. Față de dispozițiile art. 482 NCPC, cererii de apel îi sunt aplicabile dispozițiile art. 200 și art. 201 din același cod relative la verificarea și regularizarea cererii, respectiv la fixarea primului termen de judecată.

Executarea silită a hotărârii pronunțate într-o cerere posesorie se face în condițiile art. 887-888, respectiv art. 895-901 NCPC. La cererea creditorului, instanța, dacă sunt îndeplinite condițiile art. 888 NCPC, va putea să dispună, prin încheierea de încuviințare a executării silite, ca executare să se facă de îndată și fără somație.

---

[1] Calificarea acțiunilor posesorii ca fiind reale imobiliare nu înseamnă că posesia își pierde calitatea de stare de fapt și devine un drept. Nu trebuie omis faptul că drepturile reale sunt limitate și că în art. 551 NCC nu este inclusă posesia.

[2] *I. Deleanu*, Tratat de procedură civilă, vol. I, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 186.

[3] Dispozițiile art. 471 alin. (5) NCPC, care se vor aplica proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016, sunt în același sens.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) *Contestația în anulare de drept comun* poate fi declarată împotriva deciziei pronunțate într-o cerere posesorie.

c) Calea de atac a *revizuirii* este compatibilă cu hotărârea pronunțată în procedura cererii posesorii, deși aceasta din urmă nu presupune pronunțarea asupra fondului dreptului sau evocarea acestuia. În acest sens, trebuie observat că, atunci când vorbește despre „hotărâri pronunțate supra fondului" sau „hotărâri care evocă fondul", art. 509 alin. (1) NCPC se referă la fondul litigiului sau al procesului, și nu la fondul dreptului. Prin urmare, cererea de revizuire este admisibilă, cu precizarea că, pentru motivul de revizuire prevăzut de art. 509 pct. 8, trebuie să se țină seama de dispozițiile art. 1004 NCPC, care circumscriu limitele autorității de lucru judecat. Oricum, în cazurile prevăzute în art. 509 alin. (2) NCPC, inclusiv cel de la pct. 8, se poate formula cerere de revizuire chiar împotriva hotărârii care nu evocă fondul.

Art. 1.004. Autoritatea lucrului judecat. (1) Hotărârea judecătorească prin care s-a soluționat o cerere posesorie are autoritate de lucru judecat într-o cerere posesorie ulterioară purtată între aceleaşi părți şi întemeiată pe aceleaşi fapte. Ea nu are însă o astfel de autoritate într-o cerere ulterioară privitoare la fondul dreptului.

(2) Hotărârea judecătorească prin care s-a soluționat o acțiune privitoare la fondul dreptului are autoritate de lucru judecat într-o cerere posesorie ulterioară în legătură cu acelaşi bun.

COMENTARIU

Hotărârea judecătorească prin care s-a soluționat o cerere posesorie are autoritate de lucru judecat într-o cerere posesorie ulterioară dacă sunt îndeplinite *cumulativ* următoarele *condiții*:

a) privește același imobil;

b) este purtată între aceleași părți[1] și

c) este întemeiată pe aceleași fapte[2].

„Dacă reclamantul a pierdut în acțiunea în reintegrare, pentru că nu a putut dovedi caracterul violent al tulburării, el va putea intenta o acțiune în complângere, fără ca să i se poată opune autoritatea lucrului judecat, pentru că aceste două acțiuni nu au același temei. Dar dacă i s-a respins acțiunea, pentru că nu o intentase în termen, el nu va mai putea intenta o altă acțiune posesorie, fie ea chiar în complângere"[3].

Hotărârea pronunțată într-o cerere posesorie nu are autoritate de lucru judecat față de o cerere ulterioară privitoare la fondul dreptului care se judecă în petitoriu.

Hotărârea judecătorească prin care s-a soluționat o acțiune privitoare la fondul dreptului are autoritate de lucru judecat într-o cerere posesorie ulterioară în legătură cu ace-

---

[1] Față de părțile care nu au figurat în acțiunea în revendicare, acțiunea în tulburare de posesie devine fără obiect, dacă reclamantul din această acțiune a pierdut stăpânirea bunului prin executarea hotărârii pronunțate în revendicare (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 347/1957, extras publicat în Practica judiciară în materia civilă, Procuratura R.P.R., Biblioteca lucrătorului operativ, pentru uz intern, p. 205).

[2] „Acțiunile posesorii pot fi intentate de atâtea ori câte tulburări s-au săvârşit asupra posesiunii aceluiaşi imobil, fără a se putea opune autoritatea lucrului judecat. Dacă printr-o hotărâre posesorie s-a recunoscut cuiva posesiunea de un an, această hotărâre nu va putea fi opusă în viitoare litigii posesorii decât timp de un an" (*E. Prescurea*, op. cit., p. 563).

[3] *Idem*, p. 564-565.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

lași bun. Aceasta înseamnă că partea care a triumfat în petitoriu nu va putea pierde ulterior în posesoriu, chiar dacă ar fi îndeplinite condițiile de admisibilitate a unei astfel de cereri.

După cum plastic s-a arătat în literatura de specialitate, „hotărârea dată în acțiunea posesorie nu are autoritate de lucru judecat asupra problemei proprietății, astfel că cel care a pierdut acțiunea posesorie poate introduce o acțiune în revendicare a proprietății bunului a cărui posesie nu a putut-o ocroti; în schimb, hotărârea prin care se stabilește, în acțiune petitorie, dreptul de proprietate are autoritate de lucru judecat asupra chestiunii posesiunii, astfel încât cel care a pierdut acțiunea în revendicare a unui bun nu poate apoi să ceară prin acțiune posesorie ocrotirea posesiunii sale asupra aceluiași bun”[1].

[1] *A. Hilsenrad, I. Stoenescu*, op. cit., p. 432-433.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul VIII. Procedura ofertei de plată şi consemnaţiunii

Art. 1.005. Domeniu de aplicare. Când creditorul refuză să primească plata de la debitor, acesta din urmă este în drept să facă ofertă reală şi să consemneze ceea ce datorează.

COMENTARIU

Oferta de plată la care dispozițiile Codului civil fac trimitere în art. 1513 este reglementată de art. 1005-1012 NCPC, în scopul de a da posibilitatea liberării debitorului de bună-credință de obligația sa față de creditor, în situațiile în care acesta ar încerca să împiedice liberarea din diverse motive, cum ar fi: pentru a continua luarea dobânzilor, pentru a păstra lucrul primit în gaj, pentru a găsi motiv de desființare a convenției din vina debitorului etc.

Așadar, o primă condiție a procedurii ofertei de plată și consemnațiunii este aceea ca titularul dreptului la plată – *creditorul – să refuze plata.*

Din acest punct de vedere, debitorul trebuie să facă dovadă că:

a) oferta de plată a fost făcută creditorului, reprezentantului său ori persoanei indicate de către acesta sau autorizate de către instanță a primi plata, potrivit art. 1475 NCC;

a) oferta de plată corespunde întocmai obligației de plată a debitorului (plata nu este afectată de un termen conceput în interesul legitim al creditorului, este integrală și este oferită în condițiile stabilite de părți).

Plata oferită trebuie să corespundă întocmai condițiilor sale legale și convenționale, ținând cont de natura și întinderea obligației debitorului.

Refuzul de plată făcut în aceste condiții poate fi *explicit* sau *tacit*, dacă pasivitatea creditorului sau a persoanei în drept să primească plata liberatorie poată fi asimilată refuzului de plată.

Precedând oferta de plată urmată de consemnațiune, ca procedură liberatorie, refuzul de plată va fi evaluat doar ca fapt juridic *stricto sensu*, astfel încât poate fi demonstrat prin orice probă.

Condiționat de îndeplinirea acestor cerințe, în cazul în care creditorul refuză plata, debitorul se poate libera făcând acestuia *o ofertă reală de plată urmată de consemnațiune*, în condițiile de mai jos, în vederea deplinei sale liberări.

Art. 1.006. Procedura ofertei reale. (1) În scopul prevăzut la art. 1.005, debitorul va face creditorului, prin mijlocirea unui executor judecătoresc din circumscripția curții de apel în care se află domiciliul ori sediul creditorului sau domiciliul ales al acestuia, o somație, prin care este invitat să primească prestația datorată.

(2) În acea somație se vor arăta locul, data şi ora când suma sau obiectul oferit urmează să îi fie predat creditorului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Condiții. Oferta de plată, pentru a putea produce efectul liberatoriu, trebuie:

a) *Să îndeplinească condițiile formale*. Aceasta semnifică emiterea unei *somații* către creditor sau către persoana care poate primi valabil plata în numele acestuia, *remisă prin intermediul unui executor judecătoresc din circumscripția curții de apel în care se află domiciliul ori sediul creditorului sau domiciliul ales al acestuia.*

Intermedierea somației prin intervenția executorului judecătoresc competent teritorial presupune autentificarea și comunicarea sa de către această autoritate. Ea nu este integrată actelor de executare silită precedate de somație, de aceea, ca act de procedură, nu trebuie compatibilizată cu dispozițiile incidente în materia plății silite, ci trebuie raportată doar la dispozițiile generale, și anume Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, republicată, precum și la dispozițiile speciale ale prezentului titlu.

Pentru emiterea somației, creditorul se va adresa executorului judecătoresc din circumscripția curții de apel în care se află domiciliul ori sediul creditorului sau *domiciliul ales* al acestuia. Se exclude, desigur, în interpretarea acestei dispoziții, ideea domiciliului procesual al părții, implicit a domiciliului procesual ales în condițiile art. 158 NCPC, chiar și pentru simplul considerent că, fiind într-o fază pre-procesuală a procedurii, alegerea de domiciliu procesual nu ar fi posibilă și, oricum, acesta este un drept al părții, și nu al oponentului. În acest caz, domiciliul ales al creditorului poate avea în vedere locul stabilit de părți în mod convențional pentru desfășurarea procedurilor legate de executarea convenției ori pentru corespondență.

Somația trebuie să cuprindă *elementele ofertei de plată*, respectiv *invitația de a primi plata*, cu indicarea locului unde, a datei și orei când suma sau obiectul oferit urmează să fie predat; numai ofertele reale valabil făcute și urmate de consemnațiune țin loc de plată și îl liberează pe debitor, iar nu și o simplă notificare, fără a se indica nici ziua, nici ora când suma oferită va fi predată, ceea ce dovedește că oferta este neserioasă, deoarece este imposibilă constatarea refuzului din partea unui executor judecătoresc și, prin urmare, această simplă invitație nu poate ține loc de plată și nu îl liberează pe debitor[1].

Cerința somației ca formă a actului de ofertă și efectuarea sa prin mijlocirea executorului judecătoresc competent potrivit legii nu se impun în condițiile în care oferta de plată se realizează în fața instanței, în cursul unui proces, în condițiile art. 1010 NCPC.

b) *Să fie reală*. Caracterul real al ofertei se stabilește prin evaluarea condițiilor de valabilitate a plății, condiții regăsite în convenția părților, completată cu dispozițiile art. 1480 și urm. NCC.

Astfel, vor fi avute în vedere condiții referitoare la: caracterul conform și integral la plății (pentru validitatea ofertelor reale făcute de un debitor creditorului său, se cere ca oferta să cuprindă atât capitalul datorat, cât și dobânzile exigibile sau o sumă oarecare pentru sumele nelichidate, nefiind indispensabilă o lichidare prealabilă judecătorească pentru consemnarea dobânzilor[2]); scadență și caracterul perfect al obligației de plată; respectarea condițiilor privind locul și data plății, precum și cheltuielile impuse de efectuarea acesteia, dacă sunt în sarcina debitorului (cu toate acestea, debitorul nu va putea

---

[1] C.A. București I, 30 aprllie 1909, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 929, nr. 2, *apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 867.

[2] Cas. I, 18 noiembrie 1911, *Em. Dan*, Codul adnotat, p. 928, nr. 5, *idem*, p. 866.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

reține din suma oferită ca plată cheltuielile de ofertare a plății, deoarece semnifică o plată neintegrală, ceea ce invalidează oferta[1]).

Oferta trebuie să fie adresată creditorului sau persoanei împuternicite să o primească (art. 1475, art. 1477-1479 NCC) și capabile (art. 1476 NCC).

Emisă în aceste condiții, oferta reală este primul pas al procedurii liberatorii a debitorului.

Astfel comunicată creditorului, oferta va putea fi acceptată prin primirea bunului ori refuzată și urmată de procedura consemnării, pentru finalizarea procedurii.

2. Sancțiuni. Orice viciu de formă sau de fond al ofertei impune *nulitatea* acesteia, astfel că efectuarea sa nu doar că nu duce la liberarea debitorului, dar poate fi determinantă, în funcție de natura viciului invocat și de modul de acțiune a debitorului, la sancționarea contractului prin incidența unei clauze rezolutorii[2].

Art. 1.007. Acceptarea ofertei reale. În cazul în care creditorul primeşte suma sau bunul oferit, debitorul este liberat de obligația sa. Executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal prin care va constata acceptarea ofertei reale.

COMENTARIU

Somația comunicată creditorului sau celui în drept să primească suma pentru acesta poate să determine din partea destinatarului său *acceptarea plății* în condițiile stipulate în somație.

Acceptarea plății astfel oferite poate fi *expresă* sau *tacită*, dar presupune din partea creditorului și prezentarea sa la locul stabilit în somație în vederea ridicării bunului care face obiectul material al plății.

Acceptarea plății urmată de primirea sumei de bani sau a bunului cu care se face plata (primirea trebuie să corespundă conținutului dreptului transmis) are deplin efect liberatoriu pentru debitor.

Acceptarea ofertei și primirea efectivă a plății va fi constatată de executorul judecătoresc printr-un *proces-verbal*, care are și semnificația *încheierii procedurii de plată*.

Art. 1.008. Consemnarea sumei sau a bunului. (1) Dacă creditorul nu se prezintă sau refuză să primească suma ori obiectul oferit, executorul judecătoresc va încheia proces-verbal în care va consemna aceste împrejurări.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), debitorul, spre a se libera de datorie, va putea să consemneze suma sau bunul oferit la CEC Bank – S.A. sau la orice altă instituție de credit ori, după caz, la o unitate specializată, iar recipisa de consemnare se va depune la executorul judecătoresc care a trimis somația. Procedura de consemnare a sumelor de bani este obligatorie pentru unitatea la care urmează a se face consemnarea şi nu poate fi condiționată de existența acordului creditorului. Consemnarea bunurilor se face în condițiile prevăzute de lege.

(3) Consemnarea va fi precedată de o nouă somație adresată creditorului în care se vor arăta ziua şi ora când şi locul unde suma sau, după caz, bunul oferit se va depune.

---

[1] Cas. I, dec. nr. 407/1921, în Codul din 1944, p. 244, nr. 3.

[2] Cas. I, 18 noiembrie 1911, *supra cit*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Refuzul creditorului. Refuzul de acceptare a plății a cărei ofertă reală a fost adusă la cunoștința creditorului prin somația comunicată acestuia potrivit art. 1006 NCPC se constată, de asemenea, prin întocmirea unui *proces-verbal* de către executorului judecătoresc.

Refuzul de acceptare a ofertei realizate de debitor în condițiile de mai sus semnifică, în condițiile art. 1510 NCC, *punerea creditorului în întârziere*, cu toate consecințele legate de accesorii, garanții și riscuri.

2. Procedura consemnării sumei sau a bunului. Pentru atingerea scopului liberator de datorie al procedurii demarate, debitorul va putea să consemneze suma sau bunul la dispoziția creditorului, finalizarea procedurii de consemnare având semnificația liberării.

a) *Consemnarea sumei sau a bunului* la dispoziția creditorului *este precedată de o nouă somație adresată creditorului*.

În mod evident, legiuitorul concepe această somație ca *act distinct de somația care integrează oferta reală de plată*, însă omite să arate condițiile de formă ale actului de procedură și dacă, din perspectiva agentului instrumentator, ea trebuie întocmită tot de către executorul judecătoresc sesizat cu procedura.

Întrucât oferta reală și consemnațiunea sunt concepute a fi efectuate prin intermediul executorului judecătoresc sesizat în condițiile art. 1006 NCPC, considerăm că și această somație, act obligatoriu integrat procedurii, nu poate fi disociată de activitatea executorului sesizat de debitor cu efectuarea procedurii. O notificare adresată prin alt mijloc, adică emisă de debitor, indiferent de formula de comunicare folosită, nu poate avea semnificația reală a acestei somații care este reglementată în alin. (3) al art. 1008 numai sub aspectul conținutului său.

Somația precede consemnarea bunului și *cuprinde în mod obligatoriu* ziua, ora când și locul unde suma sau, după caz, bunul oferit se va depune. Lipsa acestor mențiuni obligatorii afectează valabilitatea somației și a actelor succesive ei.

b) *Consemnarea bunului* este un *act material* prin care debitorul depune (depozitează) la dispoziția creditorului suma sau bunul oferit la CEC Bank – SA, la o unitate specializată sau la orice altă instituție de credit ori, după caz, la o unitate specializată.

Consemnarea bunurilor se face în condițiile prevăzute de lege, determinată după natura depunerii și a condițiilor sale sau, după caz, a altor condiții determinate sau cerute de debitor.

Procedura de consemnare a sumelor de bani *este obligatorie pentru unitatea la care urmează a se face consemnarea* și *nu poate fi condiționată de existența acordului creditorului*.

Legea civilă cu care dispozițiile prezentului titlu se completează, potrivit trimiterii cu caracter direct pe care art. 1012 NCPC o realizează, prevede două aspecte particulare ale actului material de consemnare a sumei sau a bunului oferit ca plată:

– prima se referă la faptul *că toate cheltuielile de consemnare a bunului oferit sunt în seama creditorului*. Aceste obligații sunt generate în patrimoniul lui *ope legis*. Totuși, solvabilitatea creditorului nu poate fi controlată de către CEC Bank – SA, instituția de credit sesizată ori, după caz, unitatea specializată căreia i se solicită consemnarea și, în principiu, nu există o predeterminare a conduitei creditorului pentru a se putea anticipa întinderea obligației acestuia, dincolo de faptul că el are dreptul de a-și menține refuzul. De aceea, credem că trebuie admis că, deși aceste costuri sunt în sarcina creditorului

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

potrivit art. 1512 NCC, ele nu îl pot implica pe creditor într-o relație obligațională directă cu depozitarul.

Aceste costuri, chiar dacă vor fi finalmente suportate de creditor, rămân un efect al raportului juridic care a generat necesitatea plății, adică un raport între creditor și debitor. Numai în acest raport creditorul va fi ținut de tot ceea ce consemnarea angrenează, implicit costurile legate de efectuarea și menținerea sa (astfel, debitorul se va regresa împotriva creditorului său după plata depozitarului bunului consemnat);

– a doua se referă la faptul că *actul consemnării bunului oferit ca plată, ca act material, nu trebuie privit în sensul său absolut*. Mai exact, dispozițiile art. 1514 NCC arată că, dacă natura bunului face imposibilă vânzarea, dacă bunul este perisabil ori dacă depozitarea lui necesită costuri de întreținere ori cheltuieli considerabile, debitorul poate porni vânzarea publică, astfel încât consemnarea se va strămuta asupra prețului obținut dintr-o astfel de valorificare a bunului destinat plății. Desigur, lichidarea bunului nu este o opțiune neîngrădită pentru debitor, ci trebuie să respecte anumite condiții și formalități reglementate de lege, în special va trebui să aibă autorizarea instanței în acest scop.

În parcimonia legii civile, nu putem decât presupune că vânzarea publică se face după regulile vânzării silite reglementate în procedura executării silite mobiliare.

c) După consemnarea sumei sau a bunului la depozitar, debitorul va depune dovada efectuării consemnării – *recipisa de consemnare* – la executorul judecătoresc care a trimis somația, executor care va proceda în condițiile art. 1009 alin. (1) NCPC.

Aceasta semnifică *finalizarea procedurii și liberarea debitorului*, dacă, la sesizarea creditorului, instanța nu anulează oferta de plată și consemnațiunea, potrivit art. 1009 alin. (1) și (3) NCPC.

Actul de liberare a debitorului care face deplină dovadă despre executarea plății va fi încheierea emisă de executor în condițiile art. 1009 alin. (1) NCPC.

Dacă însă creditorul formulează acțiune pentru anularea încheierii, actul final al procedurii este hotărârea judecătorească. Dacă cererea creditorului va fi admisă, întreaga procedură va fi invalidată și va putea, eventual, să fie reluată, lăsând fără semnificație actele făcute de debitor în vederea plății. Dacă cererea de anulare va fi respinsă, hotărârea judecătorească este actul final al procedurii, dar *actul liberării debitorului va fi tot încheierea executorului*, a cărei legalitate a fost verificată.

Deși dispozițiile Codului civil par să sugereze finalizarea procedurii de validare în instanță, tributar vechii reglementări care impunea o asemenea hotărâre „pentru ca să se întărească sau ca să se anuleze aceste oferte", în prezent Codul de procedură civilă *nu mai impune validarea ca procedură obligatorie*.

De altfel, instituția reglementată sub această denumire nu este realizată în noua lege generală procesual civilă, controlul jurisdicțional fiind reglementat numai în condițiile art. 1009 NCPC; de aceea, în condițiile provocării sale la cererea creditorului, controlul jurisdicțional al procedurii semnifică validarea, ca act cu însemnătate liberatorie pentru debitor.

Recipisa de consemnare a bunului sau a sumei oferite ca plată predată executorului judecătoresc și păstrată de acesta *va fi predată creditorului la cererea acestuia*, iar suma sau bunul consemnat la dispoziția sa va putea fi ridicat în condițiile legii.

Cum ridicarea bunului astfel consemnat reprezintă totuși o facultate pentru creditor (independent de obligațiile pecuniare născute potrivit acestor dispoziții), în cazul lipsei

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cererii de eliberare din partea creditorului, în condițiile legii, bunul va putea fi valorificat ca *res derelictae* (bun fără stăpân), în condițiile prevăzute de O.G. nr. 14/2007 pentru reglementarea modului și condițiilor de valorificare a bunurilor intrate, potrivit legii, în proprietatea privată a statului, republicată.

3. Retragerea bunului consemnat. Consemnarea bunului este reversibilă. Astfel, debitorul poate retrage bunul consemnat în scopul liberării sale:

a) *până la acceptarea consemnării de către creditor;* acceptarea consemnării se face expres sau tacit, prin nedeclanșarea controlului jurisdicțional în condițiile art. 1009 NCPC;

b) *până la validarea sa în instanță*, atunci când această procedură este declanșată.

Dacă debitorul retrage bunul consemnat până la acceptarea consemnării sale de către creditor, *creanța creditorului renaște* cu toate garanțiile și accesoriile sale.

Art. 1.009. Anularea ofertei reale, urmată de consemnațiune. (1) După consemnare, executorul judecătoresc va constata, printr-o încheiere dată fără citarea părților, efectuarea plății şi liberarea debitorului. Încheierea se comunică creditorului în termen de 5 zile de la întocmirea acesteia.

(2) În termen de 15 zile de la comunicarea încheierii prevăzute la alin. (1), creditorul va putea cere anularea acesteia pentru nerespectarea condițiilor de validitate, de fond şi de formă ale ofertei de plată şi consemnațiunii, la judecătoria în circumscripția căreia s-a făcut consemnarea. Hotărârea poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

(3) Debitorul este considerat liberat la data consemnării plății, în afară de cazul în care se anulează oferta de plată şi consemnațiunea.

COMENTARIU

1. Încheierea executorului. După depunerea recipisei de consemnare, eliberată de depozitar debitorului ca urmare a consemnării bunului potrivit art. 1008 NCC, la biroul executorului judecătoresc, acesta va lua act prin încheiere de efectuarea plății și liberarea debitorului.

Încheierea se pronunță de către executor *într-o procedură grațioasă*, nejurisdicțională, dată fără citarea părților.

Executorul judecătoresc va verifica condițiile formale legale ale procedurii, așa cum sunt ele reglementate în aceste dispoziții.

Observăm că executorul constată prin *încheiere* efectuarea plății și liberarea debitorului după depunerea recipisei de consemnare a bunurilor oferite spre plată, dar fără indicarea unei limite de timp în care acest act trebuie emis.

Considerăm, față de efectul liberator pe care încheierea îl atrage, că este necesar ca aceasta să fie emisă *de îndată după depunerea recipisei de către debitor*, realizată tocmai în acest scop; executorul are o obligație profesională ale cărei limite și condiții vor fi evaluate în condițiile legii și regulamentelor care guvernează această profesie.

De la data întocmirii sale (pe care o prezumăm concomitentă datei la care executorul emite/dă încheierea), în termen de 5 zile, prin grija executorului, încheierea trebuie comunicată creditorului, în vederea acceptării sau contestării sale.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. Contestarea încheierii și validarea ofertei de plată și consemnațiunii. Legea recunoaște numai *creditorului* posibilitatea de a ataca în justiție încheierea prin care executorul judecătoresc constată efectuarea plății și liberarea debitorului.

Opțiunea legiuitorului este firească, deoarece încheierea este dată „împotriva" creditorului, în timp ce debitorul nu ar putea ataca în justiție decât un eventual refuz al executorului de a emite încheierea, plângere ce nu poate fi încadrată în aceste dispoziții.

Deși legiuitorul are ca reper încheierea dată în condițiile art. 1009 alin. (1) prin care executorul constată valabilitatea formală a ofertei de plată și consemnațiunii acesteia, *obiectul acțiunii îl constituie atât controlul de legalitate al acestei încheieri, dar și valabilitatea de fond și de formă a ofertei reale și consemnațiunii și a efectului său liberator pentru debitor*.

Acțiunea se formulează de debitor în 15 zile de la comunicarea încheierii date în condițiile art. 1009 alin. (1), *termen procedural de decădere*.

În lipsa acestei contestații, *oferta și consemnațiunea devin perfecte, fiind considerate acceptate de creditor, și își produc deplin efectul de liberare a debitorului*.

Instanța competentă material este judecătoria, iar teritorial instanța în circumscripția căreia s-a făcut consemnarea; hotărârea instanței este supusă numai apelului, în 10 zile de la comunicare.

Instanța sesizată cu judecarea acestei acțiuni va putea:

– *să admită cererea creditorului*, să anuleze încheierea executorului judecătoresc și actele care au stat la baza acesteia, procedura urmând a fi reluată de la actul anulat, la inițiativa debitorului;

– *să respingă cererea*, ceea ce semnifică, în același timp, validarea ofertei și a consemnațiunii, validare amintită de dispozițiile Codului civil, adică verificarea implicită a legalității procedurii, chiar dacă instanța nu pronunță în mod efectiv în dispozitiv validarea (de altfel, obiectul acțiunii astfel promovate nu tinde la validare, ci chiar la invalidare).

3. Retragerea bunului consemnat. Față de efectul acceptării ofertei și consemnării, respectiv rezultatul controlului de legalitate realizat prin mijlocirea instanței, art. 1515 NCC instituie o reglementare cu consecințe importante pentru efectul procedurii.

Astfel, până la acceptarea ofertei, potrivit declarației creditorului, sau până la validarea sa de către instanță, bunul oferit și consemnat ca plată poate fi retras de către debitor, creanța renăscând cu toate garanțiile și accesoriile sale din momentul retragerii bunului (retragerea sumei până la acest moment reprezintă o facultate a debitorului în revocarea actelor sale de plată).

Observăm o necorelare a celor două dispoziții, în măsura în care, potrivit posibilităților recunoscute creditorului, acceptarea ofertei poate fi și nedeclarativă, adică dedusă din lipsa oricărei opoziții la încheierea dată de executor, iar validarea ofertei și a consemnațiunii poate fi considerată cel mult o procedură indirectă, care derivă tocmai dintr-o neacceptare a lor din partea creditorului. Cu toate acestea, credem că sensul liberator al actelor trebuie evaluat în funcție de căile procedurale recunoscute de lege părților, astfel că normele Codului de procedură civilă nu pot fi depășite.

Ulterior acceptării sau validării procedurii – având în vedere semnificația propusă în aceste analize –, retragerea sumei sau a bunului consemnat de către debitor se situează în afara raportului juridic care a generat obligația de plată (dacă debitorul a obținut

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

o hotărâre definitivă prin care oferta și consemnarea au fost declarate valabile, el nu mai poate, chiar cu consimțământul creditorului, să retragă suma depusă în prejudiciul codebitorilor sau fideiusorilor săi; rezultă deci că, dacă după acest moment debitorul își retrage suma, cu consimțământul creditorului, codebitorii și fideiusorii sunt liberați, iar creditorul pierde dreptul de privilegii sau ipoteci pentru plata creanței sale[1]).

Art. 1.010. Oferta de plată în fața instanței. (1) Oferta de plată poate fi făcută şi în timpul procesului, în fața oricărei instanțe, în orice stadiu al judecății. În acest caz, prin încheiere, creditorul este pus în întârziere să primească suma sau, după caz, bunul. Dacă creditorul este prezent şi primeşte prestația datorată, liberarea debitorului se va constata prin încheiere.

(2) În cazul în care creditorul lipseşte sau refuză primirea prestației, debitorul va proceda la consemnare conform dispozițiilor art. 1.008 alin. (2), iar recipisa de consemnare va fi pusă la dispoziția instanței, care, prin încheiere, va constata liberarea debitorului.

(3) Încheierile prevăzute la alin. (1) şi (2) se atacă numai odată cu fondul, cu excepția celor date în recurs, care sunt definitive.

COMENTARIU

Oferta de plată poate porni de la debitor și în cursul procesului, proces intentat de creditor și care are ca scop tocmai plata.

Pe lângă actul de achiesare pe care atitudinea pârâtului – debitor al obligației de plată – îl reprezintă și care impune pronunțarea unei hotărâri în condițiile art. 436-437 NCPC, aceasta poate fi dublată și de o ofertă reală de plată a obligației care face obiectul litigiului.

Oferta făcută în condițiile art. 1010 în fața instanței de judecată suprimă mult din formalismul ofertei de plată și consemnațiunii, însă, chiar în aceste condiții, ea trebuie să îndeplinească condițiile de valabilitate ca *ofertă reală*, condiții analizate în cadrul art. 1006 NCPC.

Din punct de vedere procedural, oferta reală făcută de debitor în timpul procesului este, în sens larg, *un incident*, astfel încât instanța îl va analiza prioritar fondului și oricărei alte chestiuni care, în logica actelor de procedură și cercetării procesului, are caracter succesiv.

Prin urmare, soluționarea acestui incident cade exclusiv în sarcina instanței care judecă procesul, *indiferent de stadiul procedurii: fond, apel, recurs*.

În doctrina anterioară s-a subliniat și faptul că în recurs oferta nu poate fi făcută, deoarece este un mijloc de apărare și presupune analiza unor chestiuni de fapt[2]; însă, dincolo de faptul că alin. (1) nu sugerează această limitare, iar alin. (3) al articolului analizat chiar o infirmă, *întotdeauna oferta de plată însoțește un act de dispoziție al părții*, care, în plan procesual, îi este recunoscut acesteia în orice stadiu al judecății.

După verificare, instanța va constata caracterul real al ofertei prin *încheiere*, al cărei principal efect îl reprezintă *punerea în întârziere a creditorului*.

---

[1] A se vedea și *V.M. Ciobanu, G. Boroi*, Probleme privind excepțiile procesuale, în Dreptul nr. 9-12/1990.

[2] A se vedea *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2008, p. 1523.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Creditorul poate accepta oferta și primi plata concomitent efectuării ofertei, ceea ce presupune că atât oferta de plată, cât și liberarea debitorului se pot constata printr-o încheiere unică, dar o poate accepta și succesiv, instanța pronunțând o nouă încheiere.

Dacă *creditorul contestă plata,* instanța va trebui să analizeze și să soluționeze acest incident, de asemenea prin *încheiere,* iar ulterior soluționării creditorul ar putea reveni asupra refuzului, acceptând plata.

Dacă *creditorul refuză plata astfel oferită,* tacit sau expres, atunci plata trebuie consemnată în condițiile art. 1008 alin. (2) NCPC, iar recipisa de consemnare va fi pusă la dispoziția instanței, care, prin *încheiere, va constata liberarea debitorului*. Până la pronunțarea acestei încheieri, *bunul oferit ca plată poate fi retras* de debitor, cu consecințele stabilite prin art. 1515 NCC.

Toate aceste încheieri au caracter *interlocutoriu* și nu mai pot fi cenzurate decât în sistemul căilor de atac; desigur, încheierile date în recurs sunt definitive.

Lipsa interpunerii unui executor judecătoresc și efectuarea întregii proceduri direct de către instanță suprimă în mod justificat atât necesitatea somării succesive a creditorului, dar și lipsa dreptului la contestație al acestuia (presupunând controlul judiciar de legalitate al ofertei și consemnațiunii, care va putea fi efectuat numai în sistemul căilor de atac).

Art. 1.011. Radierea ipotecilor. În baza procesului-verbal întocmit în condițiile art. 1.007 ori a încheierii emise în condițiile art. 1.009 sau 1.010, cel interesat va putea cere radierea din cartea funciară sau din alte registre publice a drepturilor de ipotecă constituite în vederea garantării creanței stinse în condițiile prezentului titlu.

COMENTARIU

Procesul-verbal prin care executorul judecătoresc constată acceptarea ofertei reale de către creditor, încheierea prin care executorul judecătoresc constată efectuarea plății și liberarea debitorului ori încheierea instanței prin care dispune liberarea debitorului (fie ca efect al acceptării ofertei, fie după consemnarea plății și depunerea recipisei de către debitor) sunt acte care, finalmente, constată plata creanței.

Considerăm că, din perspectiva art. 1011, de fapt o mai mare importanță trebuie acordată nu actului prin care debitorul se liberează, ci *momentului în care se produce aceste efect* [astfel, chiar dacă, în condițiile art. 1009 alin. (2) NCPC, încheierea executorului este suspendată până la soluționarea unei eventuale acțiuni a creditorului, efectul său se va consolida la data rămânerii definitive a hotărârii instanței, dar cu începere de la data consemnării plății; în mod similar, atunci când liberarea se face prin încheierea instanței, în condițiile art. 1010 NCPC, efectul se produce, independent de data soluționării eventualelor căi de atac împotriva încheierii instanței, de la data consemnării plății constatate prin încheiere].

Aceasta, întrucât din momentul plății datoriei se sting toate accesoriile și toate garanțiile reale care o însoțesc, astfel că, de la data considerată data plății, debitorul sau garantul este liberat de sarcina de garanție constituită pentru a însoți creanța a cărei plată a fost stinsă în aceste condiții.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În mod evident, în acest caz, nici stingerea garanției nu este condiționată de acceptarea din partea creditorului, deoarece ea însoțește în mod obiectiv creanța, care a fost plătită.

De aceea, cel în drept – *debitorul obligației de plată, debitorul garanției ipotecare, orice persoană interesată* – poate cere radierea din cartea funciară sau din alte registre publice a drepturilor de ipotecă constituite în vederea garantării creanței stinse în condițiile prezentului titlu.

Cererea de radiere a ipotecilor va fi făcută în condițiile Codului civil referitoare la ipoteci și publicitatea drepturilor reale și a legilor speciale în materie de publicitate a garanțiilor reale.

Art. 1.012. Incidența dispozițiilor Codului civil. Dispozițiile prezentului titlu se completează cu prevederile Codului civil privitoare la plată, precum şi cu cele referitoare la ofertele de plată şi consemnațiuni.

COMENTARIU

În cuprinsul Cărții a V-a – „Despre obligații", Titlul V – „Executarea obligațiilor", Capitolul I – „Plata", Secțiune a 6-a – „Punerea în întârziere a creditorului", Codul civil conține reglementări generale referitoare la oferta de plată și consemnarea acesteia, respectiv în art. 1510-1515, la care am făcut deja referire în cuprinsul acestor comentarii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul IX. Procedura ordonanţei de plată

COMENTARIU

1. Reglementarea anterioară. Procedura ordonanței de plată reglementată prin noul Cod de procedură civilă înlocuiește atât procedura somației de plată, conținută în O.G. nr. 5/2001, cât și procedura ordonanței de plată, prevăzută de O.U.G. nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contracte între profesioniști. Astfel, prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă au fost abrogate expres atât O.G. nr. 5/2001, cât și O.U.G. nr. 119/2007.

Procedurile reglementate prin actele normative cu caracter special au coexistat până la abrogarea lor, în doctrină și în practica judiciară existând opinii diferite în ceea ce privește corelația dintre cele două acte normative în situațiile de suprapunere a domeniului lor de aplicare, și anume cele vizând contractele scrise încheiate între profesioniști. Astfel, în cazul acestor contracte, s-a considerat fie că sunt incidente exclusiv prevederile O.U.G. nr. 119/2007, care a abrogat implicit O.G. nr. 5/2001[1], fie că se poate urma oricare dintre proceduri, atâta timp cât nu există în O.U.G. nr. 119/2007 o dispoziție expresă prin care să se abroge prevederile O.G. nr. 5/2001[2].

Instituirea unei proceduri unice de recuperare rapidă a creanțelor are, printre altele, avantajul de a fi înlăturat dificultățile constatate în practica instanțelor în aplicarea celor două proceduri paralele, ale căror trăsături caracteristice au fost îmbinate în noua procedură.

2. Corelația cu reglementările europene. Codul de procedură civilă respectă reglementările europene în materie, chiar în condițiile abrogării O.U.G. nr. 119/2007, ce a transpus Directiva nr. 2000/35/CE privind combaterea întârzierii executării obligațiilor plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (ce urmează a fi înlocuită, începând din data de 16 martie 2013, cu Directiva nr. 2011/7/UE).

Reglementarea ordonanței de plată din noul cod nu aduce, în principiu, atingere aplicării directe de către instanțele române a Regulamentului nr. 1896/2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată, deoarece, conform art. 2 alin. (1), acesta din urmă are în vedere litigiile transfrontaliere.

Se observă că, potrivit art. 1013 alin. (1) și (3) lit. a) NCPC, procedura ordonanței de plată se aplică și în cazul contractelor încheiate între un profesionist și o autoritate publică a unui stat membru al Uniunii Europene, care acționează la nivel central, regio-

---

[1] De exemplu, *E. Oprina*, Raportul dintre O.U.G. nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligaţiilor de plată rezultate din contracte comerciale şi O.G. nr. 5/2001 privind procedura somaţiei de plată, în Dreptul nr. 9/2008, p. 127-129; Jud. sect. 4 Bucureşti, sent. nr. 7661/2010, citată în *A. Orosan*, Somaţia de plată şi ordonanţa de plată. Practică judiciară şi reglementarea din noul Cod de procedură civilă, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, p. 32.

[2] *I. Deleanu, Gh. Buta*, Măsuri normative pentru accelerarea şi simplificarea soluţionării diferendelor juridice având ca obiect unele categorii de creanţe – O.U.G. nr. 119/2007, în R.R.D.P. nr. 2/2008, p. 54; *D.N. Teohari*, Recuperarea creanţelor prin intermediul procedurilor somaţiei şi ordonanţei de plată, în C.J. nr. 4/2010, p. 204; Trib. Vâlcea, s. com, cont. adm. şi fisc., sent. nr. 778/2010, portal.just.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

nal sau local, ceea ce înseamnă prezența unui element de extraneitate. Pe de altă parte, potrivit art. 3 alin. (1) din Regulament, un *„litigiu transfrontalier"* este definit drept „un litigiu în care cel puțin una dintre părți are domiciliul sau reședința obișnuită într-un stat membru, altul decât statul membru al instanței sesizate", definiție în care s-ar putea încadra un litigiu în care este parte o autoritate publică a unui stat membru al Uniunii Europene, de natura celei arătate în art. 1013 NCPC.

Rezultă, din cele menționate, că domeniul de aplicare al Codului de procedură civilă și cel al Regulamentului nr. 1896/2006 se suprapun în situația în care creanța ce formează obiectul litigiului decurge dintr-un contract încheiat cu o autoritate publică a unui stat membru al Uniunii Europene, punându-se problema procedurii aplicabile. Cu toate că, în virtutea priorității reglementărilor europene față de legea națională, ar trebui să se considere că este aplicabilă procedura somației europene de plată, o asemenea concluzie tranșantă nu este posibilă, dat fiind caracterul facultativ al acelei proceduri, ce permite creditorului să aleagă între procedura europeană și cea națională (considerentul 10 din preambulul Regulamentului).

Art. 1.013. Domeniu de aplicare. (1) Prevederile prezentului titlu se aplică creanțelor certe, lichide şi exigibile constând în obligații de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract civil, inclusiv din cele încheiate între un profesionist şi o autoritate contractantă, constatat printr-un înscris ori determinate potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însuşit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege.

(2) Nu sunt incluse în sfera de aplicare a prezentului titlu creanțele înscrise la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvență.

(3) Prin autoritate contractantă, în sensul alin. (1), se înțelege:

a) orice autoritate publică a statului român sau a unui stat membru al Uniunii Europene, care acționează la nivel central, regional sau local;

b) orice organism de drept public, altul decât cele prevăzute la lit. a), cu personalitate juridică, care a fost înființat pentru a satisface nevoi de interes general, fără scop lucrativ, şi care se află în cel puțin una dintre următoarele situații:

(i) este finanțat, în majoritate, de către o autoritate contractantă, astfel cum este definită la lit. a);

(ii) se află în subordinea sau este supus controlului unei autorități contractante, astfel cum este definită la lit. a);

(iii) în componența consiliului de administrație ori, după caz, a consiliului de supraveghere şi directoratului, mai mult de jumătate din numărul membrilor sunt numiți de către o autoritate contractantă, astfel cum este definită la lit. a);

c) orice asociere formată de una sau mai multe autorități contractante dintre cele prevăzute la lit. a) sau b).

COMENTARIU

1. Domeniul de aplicare al reglementării. După cum se menționează explicit în alin. (1) al art. 1013, normele ce reglementează procedura ordonanței de plată sunt aplicabile *creanțelor certe, lichide și exigibile*, care rezultă din vreuna dintre sursele enumerate de legiuitor.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Întrucât finalitatea demersului creditorului rezidă în emiterea de către instanța de judecată a unei ordonanțe de plată, ce are valoarea unui titlu executoriu, *actul juridic reprezentând cauza dreptului de creanță dedus judecății nu trebuie să fie el însuși titlu executoriu*, indiferent dacă a fost constituit anterior ori ulterior noului Cod de procedură civilă, deoarece un atare act poate fi pus în executare, fiind lipsită de interes cererea creditorului pentru obținerea unui alt titlu. Pot reprezenta titluri executorii actele menționate în art. 633 NCPC, în noul Cod civil (de exemplu, contractul de împrumut de folosință și de consumație – art. 2157 și art. 2165 NCC) sau în legi speciale [de exemplu, contractul de asistență juridică – art. 31 alin. (3) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată].

Nu intră în domeniul de aplicare al prevederilor codului creanțele înscrise la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvență, excepție prevăzută de art. 1013 alin. (2).

2. Izvorul juridic al creanței. Creanța ce formează obiectul pretențiilor în procedura ordonanței de plată poate rezulta din:

2.1. Un contract civil constatat printr-un înscris, inclusiv unul încheiat între profesioniști ori între un profesionist și o autoritate contractantă.

a) *Caracterele juridice ale contractului*. Intră în categoria vizată de noul Cod de procedură civilă *orice contract civil*, indiferent de persoana părților contractante, respectiv încheiat între persoane fizice, între profesioniști, astfel cum această noțiune este explicitată în art. 3 NCC și art. 8 din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Codului civil, nu mai puțin cele încheiate între profesioniști și persoane fizice ori chiar persoane juridice, persoane de drept civil (potrivit art. 3 NCC, dispozițiile acestuia se aplică și raporturilor între profesioniști și orice alte subiecte de drept civil).

În absența unei prevederi contrare explicite, se consideră că și contractele încheiate între profesioniști și consumatori pot reprezenta temeiul pretențiilor în procedura ordonanței de plată reglementată de prezentul cod (aceste contracte erau excluse expres din sfera de aplicare a O.U.G. nr. 119/2007).

În ceea ce privește forma, contractul trebuie încheiat *în formă scrisă cerută ad probationem*.

În ceea ce privește *obiectul contractului*, în art. 2 alin. (1) din O.U.G. nr. 119/2007 se menționa expres că acesta poate fi „furnizarea de bunuri sau prestarea de servicii contra unui preț constând într-o sumă de bani", în timp ce în art. 1 din O.G. nr. 5/2001 se preciza că somația de plată vizează obligații de plată a unor sume de bani decurgând din „executarea anumitor servicii, lucrări sau orice alte prestații".

Spre deosebire de aceste reglementări, în art. 1013 alin. (1) NCPC se menționează doar că este vorba despre *obligații de plată a unor sume de bani*, fără vreo referire la contraprestație. Acest mod de formulare a normei nu este de natură să excludă actele având ca obiect furnizarea de bunuri ori prestarea de servicii, fiind explicabil prin intenția legiuitorului de a acoperi sfera oricărui contract civil.

b) *Contractele încheiate cu o autoritate contractantă*. Articolul 1013 alin. (1) NCPC prevede că procedura ordonanței de plată se aplică și în privința contractelor civile încheiate de profesioniști cu o autoritate contractantă, de natura celor prevăzute în alin. (3) al aceluiași articol.

Este de observat că în categoria *„autorităților contractante"* enumerate de legiuitor se încadrează și autoritățile publice, care, prin specificul atribuțiilor lor, emit acte administrative, conform art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului adminis-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

trativ. Acest act normativ asimilează actelor administrative, în sensul legii, „contractele încheiate de autoritățile publice care au ca obiect punerea în valoare a bunurilor proprietate publică, executarea lucrărilor de interes public, prestarea serviciilor publice, achizițiile publice". *Per a contrario*, dacă obiectul contractului îl reprezintă bunuri din proprietatea privată a statului sau a autorității administrative locale, nu este aplicabil regimul juridic de drept administrativ[1].

Modul de formulare a normei din noul Cod de procedură civilă este diferit de cel al vechii reglementări în materia recuperării creanțelor – O.U.G. nr. 119/2007 –, care a inclus în domeniul de aplicare contractele încheiate între profesioniști, inclusiv între profesioniști și o autoritate contractantă (având ca obiect furnizarea unor bunuri sau prestarea de servicii contra unui preț constând într-o sumă de bani), fără să limiteze sfera acestora la contractele civile, precum în noul cod. Or, precizarea expresă din cod a raportării la contracte civile *poate conduce la concluzia excluderii contractelor de drept administrativ din domeniul de aplicare al art. 1013 NCPC*, chiar dacă ar avea ca obiect o obligație de plată a unei sume de bani.

Pe de altă parte, norma ar putea fi interpretată și în sensul că natura juridică a contractelor încheiate între un profesionist și o autoritate contractantă (civilă sau de contencios administrativ) este lipsită de relevanță pentru includerea acestora în sfera de aplicare a reglementării din noul cod, cât timp au fost indicate expres de către legiuitor. În acest context, referirea la contractele civile ar avea doar scopul de a sublinia unificarea domeniilor de aplicare ale legilor speciale anterioare: O.G. nr. 5/2001 (care se referea atât la persoanele fizice, cât și la profesioniști) și O.U.G. nr. 119/2007 (care se referea doar la profesioniști).

Urmează ca în practica judiciară să se clarifice sfera de aplicare a dispozițiilor art. 1013 NCPC din perspectiva contractelor încheiate între un profesionist și o autoritate contractantă, precizându-se că, până la data intrării în vigoare a codului, instanțele de judecată au considerat admisibilă parcurgerea ordonanței de plată în cazul creanțelor decurgând din aceste contracte, este adevărat, în condițiile unei reglementări neechivoce în acest sens.

Dacă se acceptă interpretarea în sensul excluderii contractelor de drept administrativ din domeniul de aplicare al art. 1013, această concluzie ar trebui să vizeze și contractele de achiziție publică, contractele de concesiune de lucrări publice și contractele de concesiune de servicii, în condițiile modificărilor recente aduse O.U.G. nr. 34/2006 privind atribuirea acestor contracte.

Astfel, până la data de 1 ianuarie 2013, aceste contracte erau considerate, în legea specială, drept „comerciale" (așadar, contracte civile, cu începere de la data intrării în vigoare a noului Cod civil, în raport de dispozițiile art. VII din O.U.G. nr. 79/2011), chiar dacă au fost încheiate de autorități publice, ceea ce a reprezentat, în mod evident, o derogare de la art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Ca urmare a modificărilor aduse acestei ordonanțe de urgență prin O.U.G. nr. 77/2012, începând de la data de 1 ianuarie 2013, aceste contracte sunt asimilate, potrivit legii, unui act administrativ [art. 3 lit. f), g), h) și art. 3^1], calificare ce coincide cu cea regăsită în legea-cadru a contenciosului administrativ; ca atare, s-ar putea considera că aceste contracte nu intră în domeniul de aplicare al procedurii ordonanței de plată reglementate în noul Cod de procedură civilă.

---

[1] I.C.C.J., s. cont. adm. și fisc., dec. nr. 6/2011, www.scj.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ceea ce privește noțiunea de *autoritate contractantă*, aceasta corespunde, în cea mai mare parte, celei regăsite în fosta reglementare în materia recuperării creanțelor – art. 1 pct. 2 din O.U.G. nr. 119/2007, astfel cum a fost modificată (ce fusese preluată din art. 8 din O.U.G. nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii).

Se încadrează în categoria autorităților contractante, în primul rând, autoritățile publice ale statului român, care, în conformitate cu art. 2 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 554/2004, reprezintă „orice organ de stat sau al unităților administrativ-teritoriale care acționează, în regim de putere publică, pentru satisfacerea unui interes legitim public". Aceeași normă asimilează autorităților publice „persoanele juridice de drept privat care, potrivit legii, au obținut statut de utilitate publică sau sunt autorizate să presteze un serviciu public, în regim de putere publică".

Legiuitorul a adăugat în cod – chiar și față de O.U.G. nr. 34/2006 – ipoteza autorității publice a unui stat membru al Uniunii Europene, care acționează la nivel central, regional sau local [art. 1013 alin. (3) lit. a)], cu scopul de a permite creditorului alegerea între procedura somației europene de plată și procedura din legislația națională.

În noul cod au fost eliminate referirile la alte persoane juridice decât autoritatea contractantă, ce desfășoară activități dintre cele menționate în Capitolul VIII, Secțiunea 1 din O.U.G. nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, ce erau incluse în O.U.G. nr. 119/2007 în categoria autorităților contractante ale căror contracte încheiate cu profesioniști puteau reprezenta temei al pretențiilor formulate în procedura ordonanței de plată [în art. 8 din O.U.G. nr. 34/2006, acele persoane juridice sunt, de asemenea, menționate ca fiind autorități contractante în sensul actului normativ – lit. d) și e)]. Eliminarea altor persoane menționate în reglementarea anterioară a procedurii ordonanței de plată semnifică, fără îndoială, intenția legiuitorului de *limitare a „autorității contractante" la categoriile indicate în art. 1013 alin. (3) lit. a)-c) NCPC, a căror enumerare este exhaustivă*.

Din practica judiciară formată în aplicarea O.G. nr. 5/2001 și a O.U.G. nr. 119/2007, pot fi menționate, cu titlu exemplificativ, câteva contracte încheiate cu o „autoritate contractantă", pe temeiul cărora se poate iniția, chiar în condițiile noului cod, procedura simplificată de valorificare a creanței: un contract de lucrări având ca obiect executarea unui teren de fotbal, încheiat cu o primărie[1]; un contract de furnizare de servicii medicale încheiat cu casa de asigurări de sănătate [calificat ca fiind civil prin legea specială, respectiv art. 246 alin. (1) din Legea nr. 95/2006].

2.2. Un statut, un regulament sau un alt înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege. Această ipoteză coincide cu domeniul de aplicare al O.G. nr. 5/2001 privind somația de plată.

În măsura în care înscrisul pe care creditorul își întemeiază pretențiile materializează un contract, este incidentă ipoteza de la lit. a), și nu cea de la lit. b).

Intră în această categorie, cu titlu exemplificativ, pretențiile asociației de proprietari împotriva locatarului legate de cotele de contribuție la cheltuielile asociației, în condițiile Legii nr. 230/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari.

---

[1] C.A. Timişoara, s. com., dec. nr. 34/2009, portal.just.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.014. Comunicarea somației. (1) Creditorul îi va comunica debitorului, prin intermediul executorului judecătoresc sau prin scrisoare recomandată, cu conținut declarat şi confirmare de primire, o somație, prin care îi va pune în vedere să plătească suma datorată în termen de 15 zile de la primirea acesteia.

(2) Această somație întrerupe prescripția extinctivă potrivit dispozițiilor art. 2.540 din Codul civil, care se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

1. Modalitatea comunicării somației. În prealabil formulării cererii privind ordonanța de plată, creditorul are obligația notificării debitorului în legătură cu creanța pretinsă, printr-o somație prin care îi solicită acestuia îndeplinirea obligației și îi acordă un termen de executare de 15 zile de la primirea somației.

Comunicarea se realizează fie prin intermediul executorului judecătoresc, fie prin poștă, în modalitatea scrisorii recomandate, cu conținut declarat și confirmare de primire.

Sancțiunea necomunicării somației către debitor constă în *respingerea cererii de ordonanță de plată ca inadmisibilă*, sancțiune prevăzută expres de art. 1016 alin. (2) NCPC, ca fiind aferentă obligației creditorului de atașare la cerere a dovezii comunicării somației.

Această sancțiune are aceeași rațiune cu procedura concilierii directe prevăzute de art. 720^1 CPC 1865, așadar, aceea „de a degreva activitatea instanțelor de judecată prin soluționarea amiabilă a litigiilor *comerciale* (cu profesioniști – n.n.) și de a asigura celeritatea în soluționarea acestora”[1], aplicabilă, de această dată, tuturor litigiilor civile vizate de procedura specială.

Finalitatea urmărită este compatibilă cu procedura ordonanței de plată, care se dorește a reprezenta un mijloc eficient la îndemâna creditorului pentru valorificarea rapidă, printr-o procedură sumară, a creanței sale, reprezentând, în același timp, o justificare rezonabilă pentru ingerința în dreptul de acces la justiție al creditorului, creată prin restricția procedurală în discuție.

Sunt aplicabile prevederile art. 193 NCPC, în aplicarea cărora neîndeplinirea procedurii prealabile de comunicare a somației nu poate fi invocată decât de către pârât prin întâmpinare, sub sancțiunea decăderii. Ca atare, instanța nu poate invoca din oficiu nerespectarea de către creditor a obligației prevăzute de art. 1014.

2. Efectele somației. Dacă debitorul nu plătește în termenul prevăzut la art. 1014 alin. (1), creditorul poate introduce cererea privind ordonanța de plată la instanța competentă, conform art. 1015 NCPC.

Somația valorează *punere în întârziere a debitorului* pentru plata creanței (în măsura în care debitorul nu este de drept în întârziere). Articolul 1014 reprezintă o normă cu caracter special, derogator de la dispozițiile art. 1522 NCC (în cazul obligațiilor născute după data de 1 octombrie 2011, data intrării în vigoare a Codului civil, în conformitate cu dispozițiile art. 114 din Legea de punere în aplicare nr. 71/2011, cu modificările ulterioare) sau de la art. 1079 C. civ. 1864 (în cazul obligațiilor născute anterior datei de 1 octombrie 2011).

---

[1] C.A. Timişoara, s. com. dec. nr. 159/2011, portal.just.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De la data punerii în întârziere, *creanța produce dobânzi* în contractele vizate de art. 1017 alin. (2) pct. 3 NCPC, respectiv altele decât cele încheiate între profesioniști ori între profesioniști și o autoritate contractantă.

Potrivit alin. (2) al art. 1014, somația comunicată în condițiile alin. (1) *întrerupe prescripția extinctivă* potrivit dispozițiilor art. 2540 NCC, care se aplică în mod corespunzător. În conformitate cu acest din urmă text, „Prescripția este întreruptă prin punerea în întârziere a celui în folosul căruia curge prescripția numai dacă aceasta este urmată de chemarea lui în judecată în termen de 6 luni de la data punerii în întârziere". Efectul întreruptiv al notificării nu se produce dacă debitorul nu este chemat în judecată în termenul de 6 luni menționat, situație în care devin incidente prevederile art. 2537 NCC referitoare la cazurile de *întrerupere a prescripției extinctive*.

Articolul 1014 alin. (2) NCPC este aplicabil doar în măsura în care și art. 2540 NCC este incident, respectiv în condițiile prevăzute de art. 201 din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a noului Cod civil, potrivit căruia „Prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit". Dacă se constată incidența art. 16 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, plata cu întârziere a debitului principal nu valorează recunoaștere a penalităților aferente acestuia, pentru a opera efectul întreruptiv al cursului prescripției dreptului de a solicita penalitățile, pe calea ordonanței de plată, nefiind vorba despre o manifestare de voință neechivocă în legătură chiar cu accesoriile debitului principal[1].

Art. 1.015. Instanța competentă. Dacă debitorul nu plăteşte în termenul prevăzut la art. 1.014 alin. (1), creditorul poate introduce cererea privind ordonanța de plată la instanța competentă pentru judecarea fondului cauzei în primă instanță.

COMENTARIU

Instanța competentă pentru soluționarea cererii privind ordonanța de plată este cea căreia îi revine competența judecării fondului cauzei în primă instanță, atât după materie și valoare, cât și din punct de vedere teritorial, fiind aplicabile toate dispozițiile Titlului III al Cărții I din cod.

Fiind vorba despre cereri de plată a unor sume de bani, determinarea competenței *ratione materiae* se realizează *în funcție de criteriul valoric*, astfel încât cererile vizând creanțe de până la 200.000 lei inclusiv urmează a fi adresate judecătoriei, iar pentru cele cu valoare superioară limitei legale indicate, creditorul urmează a sesiza tribunalul pentru soluționarea cererii în primă instanță.

Din punct de vedere teritorial, în ipoteza în care creanța derivă dintr-un contract, competența se stabilește, ca regulă, potrivit dispozițiilor art. 113 alin. (1) pct. 3 NCPC, fiind vorba despre executarea contractului respectiv, însă este posibilă aplicarea și a dispozițiilor art. 113 alin. (1) pct. 8, în cazul contractelor încheiate între profesioniști și consumatori, atunci când consumatorul are calitatea de reclamant. În situația în care consumatorul are calitatea de pârât, sunt incidente prevederile art. 121 NCPC.

În ipotezele în care nu se identifică o normă specială, este aplicabilă regula general, prevăzută de art. 107 NCPC.

---

[1] În sens contrar, a se vedea Trib. Braşov, s. a II-a civ., încheierea din şedința publică din 31 ianuarie 2012, portal.just.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.016. Cuprinsul cererii. (1) Cererea privind ordonanța de plată va cuprinde:

a) numele şi prenumele, precum şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul creditorului;

b) numele şi prenumele, codul numeric personal, dacă este cunoscut, şi domiciliul debitorului persoană fizică, iar în cazul debitorului persoană juridică, denumirea şi sediul, precum şi, după caz, dacă sunt cunoscute, codul unic de înregistrare sau codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului ori de înscriere în registrul persoanelor juridice şi contul bancar;

c) suma ce reprezintă obiectul creanței, temeiul de fapt şi de drept al obligației de plată, perioada la care se referă acestea, termenul la care trebuia făcută plata şi orice element necesar pentru determinarea datoriei;

d) suma ce reprezintă dobânzile aferente sau alte despăgubiri ce se cuvin creditorului, potrivit legii;

e) semnătura creditorului.

(2) La cerere se anexează înscrisurile ce atestă cuantumul sumei datorate şi orice alte înscrisuri doveditoare ale acesteia. Dovada comunicării somației prevăzute la art. 1.014 alin. (1) se va ataşa cererii sub sancțiunea respingerii acesteia ca inadmisibilă.

(3) Cererea şi actele anexate la aceasta se depun în copie în atâtea exemplare câte părți sunt, plus unul pentru instanță.

COMENTARIU

1. Conținutul cererii. Articolul 1016 enumeră elementele cererii de chemare în judecată, preluându-le, în esență, pe cele din art. 194 NCPC care reglementează cuprinsul cererii introductive de instanță, adaptate la specificul procedurii speciale.

Astfel, pe lângă datele de identificare a creditorului, respectiv a debitorului, este obligatorie menționarea obiectului cererii și a valorii acestuia, după prețuirea reclamantului, cu referire atât la debitul principal, cât și la accesoriile acestuia. Precizarea distinctă este relevantă din perspectiva art. 98 alin. (2) NCPC, conform căruia, pentru stabilirea valorii obiectului cererii – în vederea determinării competenței de soluționare a cauzei în prima instanță –, nu se iau în calcul accesoriile pretenției principale. Creditorul trebuie să indice modul de calcul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori, cu indicarea înscrisurilor corespunzătoare, perioada la care se referă pretențiile, scadența plății și orice element necesar pentru determinarea datoriei.

Sancțiunea aplicabilă în ipoteza nerespectării cerințelor de formă din art. 1016 este aceea a *nulității cererii*, în aceleași condiții cu cele în care această sancțiune operează în legătură cu elementele prevăzute în art. 194 NCPC[1].

2. Acte anexate cererii. Creditorul are obligația de a atașa la cerere înscrisurile ce atestă cuantumul sumei datorate și orice alte înscrisuri doveditoare ale acesteia, precum și dovada comunicării somației prevăzute la art. 1014 alin. (1) NCPC.

Fiind vorba despre o procedură contencioasă, cererea și actele anexate la aceasta se depun în copie în atâtea exemplare câte părți sunt, plus unul pentru instanță.

---

[1] A se vedea comentariile de la art. 196.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Neîndeplinirea obligației creditorului de atașare la cerere a dovezii comunicării somației către debitor constă în *respingerea cererii de ordonanță de plată ca inadmisibilă*, sancțiune prevăzută expres de art. 1016 alin. (2) NCPC.

Sunt aplicabile prevederile art. 193 NCPC, în aplicarea cărora neîndeplinirea procedurii prealabile de comunicare a somației nu poate fi invocată decât de către pârât prin întâmpinare, sub sancțiunea decăderii. Ca atare, instanța nu poate invoca din oficiu nerespectarea de către creditor a obligației prevăzute de art. 1014 alin. (2).

3. Timbraj. Cererea privind ordonanța de plată se timbrează, începând cu data intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă, *cu 150 lei,* taxă fixă prevăzută de art. 2 alin. (1^3) din Legea nr. 146/1997, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 76/2012.

Art. 1.017. Determinarea dobânzii. (1) Dacă părțile nu au stabilit nivelul dobânzii pentru plata cu întârziere, se va aplica rata dobânzii de referință stabilită de Banca Națională a României. Rata de referință în vigoare în prima zi calendaristică a semestrului se aplică pe întregul semestru.

(2) Creanța produce dobânzi după cum urmează:

1. în cazul contractelor încheiate între profesionişti, de la data la care obligația a devenit exigibilă;

2. în cazul contractelor încheiate între profesionişti şi o autoritate contractantă, fără a fi necesară punerea în întârziere a debitorului:

a) dacă în contract a fost fixat un termen de plată, din ziua următoare acestui termen;

b) dacă termenul de plată nu este fixat în contract:

(i) după 30 de zile de la data primirii de către debitor a facturii sau a oricărei alte asemenea solicitări de plată;

(ii) dacă data primirii facturii sau a unei solicitări echivalente de plată este incertă, după 30 de zile de la recepția mărfurilor sau prestarea serviciilor;

(iii) dacă solicitarea de plată a fost comunicată înainte de a primi mărfurile sau serviciile, la expirarea unui termen de 30 de zile de la primirea mărfurilor sau prestarea serviciilor;

(iv) dacă legea sau contractul stabileşte o procedură de acceptare ori de verificare, permițând certificarea conformității mărfurilor sau serviciilor, iar debitorul a primit factura ori solicitarea de plată la data verificării sau anterior acestei date, la expirarea unui termen de 30 de zile de la această dată;

3. în celelalte cazuri, de la data la care debitorul a fost pus sau este de drept în întârziere, potrivit legii.

(3) Creditorul poate să pretindă daune-interese suplimentare pentru toate cheltuielile făcute pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligațiilor de către debitor.

(4) Este lovită de nulitate absolută convenția sau clauza prin care se fixează o obligație de punere în întârziere pentru a opera curgerea dobânzilor în cazurile prevăzute la alin. (2) pct. 1 şi 2 sau un termen de la care creanța produce dobânzi, mai mare decât cel prevăzut la alin. (2).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Determinarea dobânzii. Conflict de norme. În mod asemănător cu dispozițiile art. 3 din O.U.G. nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contracte între profesioniști, și noul Cod de procedură civilă conține norme speciale referitoare la dobânzile moratorii, pornind de la regula consacrată în materie de art. 1535 alin. (1) NCC (art. 1088 C. civ. 1864), potrivit căruia creditorul unei sume de bani neachitate la scadență este îndreptățit la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu.

Conform art. 10 din O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești[1], art. 1535 NCC se aplică dobânzii penalizatoare, astfel cum aceasta este definită în art. 1 alin. (3) din ordonanța menționată, anume ca fiind „dobânda datorată de debitorul obligației bănești pentru neîndeplinirea obligației respective la scadență", așadar, cu titlu de daune moratorii (art. 10 din O.G. nr. 13/2011 este în vigoare de la 1 octombrie 2011, conform normelor tranzitorii ale ordonanței).

Articolul 1017 NCPC reglementează nivelul dobânzii datorate de către debitor pentru plata cu întârziere, în cazul în care părțile contractante nu au convenit în acest sens, ca fiind *rata dobânzii de referință stabilită de Banca Națională a României*.

Este de observat că în O.G. nr. 13/2011 rata dobânzii de referință stabilită de Banca Națională a României constituie reperul pentru dobânda remuneratorie, în timp ce dobânda legală penalizatoare (care interesează procedura ordonanței de plată) se stabilește la nivelul *ratei dobânzii de referință plus 4 puncte procentuale* [art. 3 alin. (2)]. De asemenea, în raporturile juridice care nu decurg din exploatarea unei întreprinderi cu scop lucrativ, în sensul art. 3 alin. (3) NCC, *rata dobânzii legale se diminuează cu încă 20%* [art. 3 alin. (3)].

Se relevă, astfel, o diferență între actul normativ cu caracter special și art. 1017 NCC în ceea ce privește nivelul dobânzii pentru plata cu întârziere a unei obligații bănești rezultate din contractele ce intră în domeniul de aplicare al codului.

Într-o primă opinie, s-ar putea susține că, întrucât nu s-ar putea concepe că în procedura ordonanței de plată se aplică un alt nivel al dobânzii pentru plata datoriei cu întârziere decât cel care s-ar aplica în cadrul cererii vizând fondul dreptului, ar exista un conflict între dispozițiile legale, care se rezolvă potrivit art. 83 lit. k) din legea de punere în aplicare a codului, respectiv Legea nr. 76/2012, potrivit căruia: „La data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă se abrogă (...) orice alte dispoziții contrare, chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale". Astfel, prin intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, ar opera *abrogarea implicită* a dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (2) din O.G. nr. 13/2011, în conformitate cu art. 67 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată.

Într-o a doua opinie, spre care înclinăm, s-ar putea considera că nivelul dobânzii prevăzut la art. 1.017 NCPC se aplică doar în situația în care partea apelează la procedura ordonanței de plată, pe când, în ipoteza în care cererea se soluționează pe dreptul comun, devin incidente prevederile O.G. nr. 13/2011.

2. Data de la care curge dobânda. Articolul 1017 NCPC cuprinde, de asemenea, norme referitoare la data de la care se datorează dobânda în cazul diferitelor contracte civile, distinct pentru contractele încheiate între profesioniști [alin. (2) pct. 1], între pro-

---

[1] Care a abrogat expres O.G. nr. 9/2000 privind nivelul dobânzii legale pentru obligaţii băneşti.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

fesioniști și o autoritate contractantă [alin.(2) pct. 2] – pentru cazurile în care termenul de plată este sau nu fixat în contract –, precum și în celelalte cazuri [alin. (2) pct. 3].

Este de remarcat că, în ipoteza contractelor încheiate între profesioniști și o autoritate contractantă, nu este necesară punerea în întârziere a debitorului, sub sancțiunea nulității convenției sau a clauzei care ar conține obligația de punere în întârziere pentru a opera curgerea dobânzilor sau un termen de la care creanța produce dobânzi mai mare decât cel prevăzut de legiuitor.

3. Daune-interese suplimentare. Creditorul este îndreptățit să pretindă daune-interese suplimentare pentru toate cheltuielile făcute pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligațiilor de către debitor, conform art. 1017 alin. (3) NCPC, în virtutea principiului reparării integrale a prejudiciului suferit de creditor prin faptul neexecutării.

Art. 1.018. Citarea părților. Întâmpinarea. (1) Pentru soluționarea cererii, judecătorul dispune citarea părților, potrivit dispozițiilor referitoare la pricinile urgente, pentru explicații şi lămuriri, precum şi pentru a stărui în efectuarea plății sumei datorate de debitor ori pentru a se ajunge la o înțelegere a părților asupra modalităților de plată. Citația va fi înmânată părții cu 10 zile înaintea termenului de judecată.

(2) La citația pentru debitor se vor anexa, în copie, cererea creditorului şi actele depuse de acesta în dovedirea pretențiilor.

(3) În citație se va preciza că debitorul este obligat să depună întâmpinare cu cel puțin 3 zile înaintea termenului de judecată, făcându-se mențiune că, în cazul nedepunerii întâmpinării, instanța, față de împrejurările cauzei, poate considera aceasta ca o recunoaştere a pretențiilor creditorului.

(4) Întâmpinarea nu se comunică reclamantului, care va lua cunoştință de cuprinsul acesteia de la dosarul cauzei.

COMENTARIU

1. Actele de procedură din etapa prealabilă judecății. Chiar dacă nu există o prevedere expresă privind completarea dispozițiilor referitoare la procedura ordonanței de plată cu cele privind judecata în primă instanță, acestea din urmă sunt aplicabile, fiind vorba despre o asemenea judecată și în procedura reglementată de art. 1013-1024 NCPC, evident, în măsura în care sunt compatibile cu procedura specială.

Astfel, în absența unor norme derogatorii, sunt incidente dispozițiile referitoare la etapa prealabilă judecății propriu-zise privind înregistrarea cererii de chemare în judecată (art. 199 NCPC), verificarea și regularizarea cererii (art. 200 NCPC), adoptarea de măsuri pentru pregătirea judecății de către completul căruia i-a fost repartizată aleatoriu cauza (art. 203 NCPC).

2. Fixarea primului termen de judecată și citarea părților. Cererea privind ordonanța de plată se soluționează cu respectarea *principiului celerității*, sens în care art. 1018 alin. (1) prevede că, în ceea ce privește citarea părților, sunt aplicabile dispozițiile referitoare la pricinile urgente, ceea ce ar echivala cu trimiterea la art. 159 NCPC, potrivit căruia, în cazuri urgente, judecătorul poate dispune scurtarea termenului de înmânare a citației, prevăzut în cod ca fiind de minimum 5 zile înaintea termenului de judecată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Or, în procedura specială se prevede un termen cert de înmânare a citației (10 zile înaintea termenului de judecată), de la care nu este posibilă vreo excepție și care este mai lung decât cel ce constituie regula în materie. Ca atare, celeritatea nu se asigură prin modalitatea de citare a părților, astfel cum ar rezulta din art. 1018 alin. (1), însă se ajunge, în mod neîndoielnic, la o diminuare a duratei judecății prin modul de fixare a primului termen de judecată. În această privință, nu sunt aplicabile prevederile art. 201 NCPC, deoarece în procedura ordonanței de plată *actul de procedură al stabilirii primului termen se îndeplinește de către completul de judecată înainte de comunicarea întâmpinării*, și nu după acest moment, precum prevede art. 201.

Primul termen se fixează în așa fel încât să se asigure primirea citației de către debitor cu 10 zile înaintea termenului de judecată, *termenul de depunere a întâmpinării necalculându-se în raport de comunicarea cererii de chemare în judecată*, ca în dreptul comun.

3. Întâmpinarea. Sancțiunea nedepunerii în termenul legal. Contestarea creanței. Întâmpinarea este obligatorie și se depune cu cel puțin 3 zile înaintea termenului de judecată, sub *sancțiunea asimilării nedepunerii întâmpinării cu o recunoaștere a pretențiilor creditorului*, în funcție de împrejurările cauzei, recunoaștere ce are relevanță pentru modul de soluționare a cererii privind ordonanța de plată, conform art. 1020 NCPC. Despre această sancțiune debitorul este înștiințat prin citație.

Prezumția instituită de legiuitor în sensul asimilării nedepunerii întâmpinării cu o recunoaștere a pretențiilor creditorului a fost criticată în doctrină, din perspectiva reglementării O.U.G. nr. 119/2007, ce conținea aceeași prezumție. S-a susținut că achiesarea totală la pretențiile reclamantului, ca formă de manifestare care presupune o voință neîndoielnică și neviciată, nu poate fi prezumată și, în niciun caz, nu poate rezulta din faptul nedepunerii unui act de procedură, prin convertirea efectelor întâmpinării în achiesare la pretenții, denaturându-se natura juridică a întâmpinării și alterându-se funcțiile ei[1].

Norma în discuție nu se referă însă la achiesarea debitorului la pretențiile reclamantului, ca act procesual de dispoziție, care ar fi îndreptățit instanța să pronunțe o hotărâre în limitele recunoașterii, ci la *necontestarea creanței*, ce are relevanță exclusiv în contextul emiterii ordonanței de plată, conform art. 1021 NCPC. Se instituie o prezumție simplă, care ar putea fi valorificată de către judecător ca mijloc de probă, prin coroborare cu alte probe administrate.

În același timp, în reglementarea O.U.G. nr. 119/2007 se prevedea că debitorul poate contesta creanța prin întâmpinare, sub sancțiunea decăderii, context în care, în măsura în care nu se depunea întâmpinare, era vorba în mod cert despre o creanță necontestată, ceea ce conducea la o anumită modalitate de soluționare a cauzei. Se observă că prezumția unei anumite atitudini procesuale a debitorului, deși decurgea din faptul nedepunerii întâmpinării, era strâns legată de imposibilitatea contestării ulterioare a creanței.

Noul Cod de procedură civilă nu a preluat sancțiunea decăderii debitorului din dreptul de a mai contesta creanța, ceea ce înseamnă că *debitorul poate contesta creanța oricând în cursul judecății*, cu consecințele descrise în art. 1020 NCPC. Dacă are loc o contestare a creanței, prezumția desprinsă din art. 1018 este ineficientă, infirmată fiind de manifestarea neechivocă de voință a debitorului. În aceste condiții, este superfluă menținerea prevederii referitoare la asimilarea nedepunerii întâmpinării cu o recunoaștere a pretențiilor creditorului, cu atât mai mult cu cât termenii folosiți pot conduce la o

[1] *I. Deleanu, Gh. Buta*, op. cit., p. 57.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

confuzie în privința intenției reale a legiuitorului (putând evoca o achiesare a pârâtului la pretențiile reclamantului, astfel cum s-a arătat în doctrina menționată anterior).

Este de precizat că sancțiunea specifică nu exclude posibilitatea aplicării sancțiunii prevăzute de art. 208 alin. (2) NCPC, pentru ipoteza nedepunerii întâmpinării în termenul prevăzut de lege, aceea a *decăderii pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții*, în afara celor de ordine publică. Faptul că legiuitorul a renunțat să insereze în noul cod această sancțiune, ce se regăsea în reglementarea O.U.G. nr. 119/2007, nu are semnificația inaplicabilității sancțiunii în procedura specială: nu există vreun impediment în aplicarea normei de drept comun, care nu este contrazisă de vreo normă specială, în sensul ca debitorul să poată propune probe și invoca excepții în alt mod decât prin întâmpinare.

În acest context, deși debitorul poate contesta creanța pe tot parcursul judecății, dacă nu a depus întâmpinare sau nu a respectat termenul legal de depunere a acesteia, nu va putea produce dovezi în susținerea apărărilor sale, limitându-se la combaterea probelor administrate de către creditor.

Articolul 1018 prevede, de asemenea, că *întâmpinarea nu se comunică reclamantului*, care va lua cunoștință de cuprinsul acesteia de la dosarul cauzei, dispoziție a cărei rațiune este aceea de a accelera judecata.

Art. 1.019. Declarațiile părților. Stingerea litigiului. (1) În cazul în care creditorul declară că a primit plata sumei datorate, instanța ia act de această împrejurare printr-o încheiere definitivă, prin care se dispune închiderea dosarului.

(2) Când creditorul şi debitorul ajung la o înțelegere asupra plății, instanța ia act de aceasta, pronunțând o hotărâre de expedient, potrivit art. 438.

(3) Hotărârea de expedient este definitivă şi constituie titlu executoriu.

COMENTARIU

1. Declarația creditorului. Închiderea dosarului. În procedura ordonanței de plată sunt permise acte procesuale de dispoziție ale părților, în art. 1019 reglementându-se explicit asemenea acte care conduc la stingerea litigiului.

Astfel, în cazul în care creditorul declară că a primit plata sumei datorate, instanța ia act de această declarație printr-o încheiere definitivă, dispunând, în acest fel, închiderea dosarului.

Acest act de dispoziție al creditorului *nu valorează renunțare la judecată*, întrucât manifestarea sa neechivocă de voință are un alt conținut, ce trebuie valorificat astfel cum a fost exteriorizat. Nu este exclus a se lua act de renunțarea creditorului la judecată, chiar motivată de împrejurarea plății debitului, însă doar în prezența unei manifestări de voință a creditorului în acest sens, clar şi neechivoc exprimate.

Actul de dispoziție al creditorului descris în art. 1019 alin. (1) produce numai efecte procedurale, în mod asemănător cu cele ale renunțării la judecată, deoarece instanța de judecată nu respinge cererea în fond. Astfel, reclamantul va putea introduce o nouă cerere de chemare în judecată, pentru valorificarea aceluiași drept subiectiv, dacă nu a intervenit prescripția dreptului material la acțiune pentru aceeași creanță[1].

Pe de altă parte, hotărârea instanței în cazul din art. 1019 alin. (1) nu este pronunțată în baza recunoașterii pretențiilor creditorului, de natura celei prevăzute de art. 436

[1] A se vedea şi comentariile de la art. 407.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

NCPC, întrucât instanța nu verifică manifestarea de voință a debitorului, ci doar ia act de o declarație a creditorului.

2. Tranzacția părților. Hotărârea de expedient. Alineatul (2) al art. 1019 prevede posibilitatea stingerii litigiului și în baza înțelegerii creditorului și a debitorului asupra plății, caz în care instanța pronunță o hotărâre de expedient în condițiile art. 438 NCPC. Astfel, părțile se pot înfățișa oricând în cursul judecății, chiar fără să fi fost citate, pentru a cere să se dea o hotărâre care să consfințească tranzacția lor. Dacă părțile se înfățișează la ziua stabilită pentru judecată, cererea pentru darea hotărârii va putea fi primită chiar de un singur judecător, iar dacă părțile se înfățișează într-o altă zi, instanța se va pronunța în camera de consiliu.

Cu toate că legiuitorul nu face expres referire și la art. 439, aceste dispoziții sunt aplicabile, tranzacția încheindu-se în formă scrisă, urmând a alcătui dispozitivul hotărârii de expedient.

Prin derogare de la dispozițiile art. 440 NCPC, în procedura ordonanței de plată *hotărârea de expedient este definitivă și constituie titlu executoriu*.

Art. 1.020. Contestarea creanței. (1) Dacă debitorul contestă creanța, instanța verifică dacă contestația este întemeiată, în baza înscrisurilor aflate la dosar şi a explicațiilor şi lămuririlor părților. În cazul în care apărarea debitorului este întemeiată, instanța va respinge cererea creditorului prin încheiere.

(2) Dacă apărările de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe decât cele prevăzute la alin. (1), iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun, instanța va respinge cererea creditorului privind ordonanța de plată prin încheiere.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) şi (2), creditorul poate introduce cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun.

COMENTARIU

1. Modul de contestare. Atitudinea procesuală a debitorului, în sensul contestării sau necontestării creanței, este relevantă în procedura ordonanței de plată, întrucât de poziția debitorului depinde modul de soluționare a cererii creditorului, în condițiile art. 1020 și art. 1021 NCPC.

Astfel, debitorul poate contesta creanța fie prin întâmpinare, fie într-o altă modalitate, oricând în cursul judecății, cu condiția ca *manifestarea de voință în acest sens să fie expresă și neechivocă*[1].

Contestarea implică apărări de fond (absența caracterului cert, lichid ori exigibil al creanței, excepția de neexecutare etc.), a căror temeinicie se verifică de către instanță pe baza probatoriului administrat.

Dacă debitorul nu a depus întâmpinare sau nu a respectat termenul legal de depunere a acesteia, este decăzut din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, în aplicarea art. 208 alin. (2) NCPC. În acest caz, debitorul care a contestat ulterior creanța, deși nu mai poate propune și administra dovezi, este îndreptățit să formuleze apărări împotriva pretențiilor reclamantului, dând explicații și lămuriri în legătură cu creanța, astfel cum prevede art. 1020 alin. (1), scop în care se des-

[1] A se vedea şi comentariile de la art. 1018.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

fășoară, de altfel, procedura contencioasă, conform art. 1018 alin. (1) NCPC. Totodată, debitorul are la îndemână invocarea de excepții de ordine publică.

2. Probatoriul. În ceea ce privește probatoriul, acesta este reprezentat, în principal, din înscrisuri, însă, având în vedere că judecata se desfășoară pe baza explicațiilor și lămuririlor părților, considerăm că este admisibilă cel puțin mărturisirea, dacă nu chiar interogatoriul părților, ca mijloc probator prin care părțile pot aduce clarificările necesare. În practica instanțelor formată în aplicarea O.U.G. nr. 119/2007 (al cărei art. 10 corespunde, în esență, actualului art. 1020 NCPC în ceea ce privește probele), s-a considerat constant că interogatoriul nu este compatibil cu procedura ordonanței de plată, prin prisma dispozițiilor legale ce o reglementează[1]. În doctrină s-a arătat însă, tot în legătură cu reglementarea anterioară, că aceasta pune la dispoziția debitorului „probe" și excepții, astfel încât, pentru respectarea drepturilor procesuale ale părții, în raport și cu probele propuse spre administrare de către debitor, creditorului nu i se pot refuza *a priori* și alte probe decât înscrisurile atașate cererii de chemare în judecată[2].

Nu este admisibilă însă administrarea altor probe.

3. Respingerea cererii. Dacă apărările de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe decât cele menționate, iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun (respectiv martori, expertiză tehnică), instanța va respinge cererea creditorului privind ordonanța de plată prin încheiere. Această hotărâre se atacă de către creditor pe calea cererii în anulare, conform art. 1023 alin. (2) NCPC.

În măsura în care apărarea debitorului este apreciată ca fiind întemeiată, în baza probelor administrate, instanța se pronunță tot printr-o încheiere, în sensul respingerii cererii creditorului, împotriva căreia creditorul poate formula cerere în anulare. Aceeași trebuie să fie soluția, pentru identitate de rațiune, și în cazul în care debitorul nu contestă creanța, dar instanța, în baza probelor administrate, constată că cererea nu este întemeiată[3].

Hotărârea de respingere a cererii creditorului, în oricare dintre cazurile menționate anterior [prevăzute de art. 1020 alin. (1) și (2)], nu are autoritate de lucru judecat în ceea ce privește fondul raporturilor juridice dintre părți, astfel încât creditorul poate introduce cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun, după cum prevede în mod expres art. 1020 alin. ultim NCPC.

Art. 1.021. Emiterea ordonanței. (1) În cazul în care instanța, ca urmare a verificării cererii pe baza înscrisurilor depuse, precum şi a declarațiilor părților, constată că pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite o ordonanță de plată, în care se precizează suma şi termenul de plată.

(2) Dacă instanța, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite ordonanța de plată numai pentru această parte, stabilind şi termenul de plată. În acest caz, creditorul poate formula cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun pentru a obține obligarea debitorului la plata restului datoriei.

---

[1] De exemplu, Trib. Bucureşti, s. a VI-a com., sent. nr. 813/2010, portal.just.ro.

[2] *I. Deleanu, Gh. Buta*, op. cit., p. 60.

[3] În acelaşi sens, *E. Oprina*, op. cit., p. 123.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Termenul de plată prevăzut la alin. (1) şi (2) nu va fi mai mic de 10 zile şi nici nu va depăşi 30 de zile de la data comunicării ordonanței. Judecătorul nu va putea stabili alt termen de plată, decât dacă părțile se înțeleg în acest sens.

(4) În cazul creanțelor reprezentând obligații de plată a cotelor din cheltuielile comune față de asociațiile de proprietari, precum şi a cheltuielilor de întreținere ce revin persoanelor fizice corespunzător suprafețelor locative pe care le folosesc ca locuințe, instanța, la cererea debitorului, va putea, prin excepție de la dispozițiile alin. (3), să dispună stabilirea unui termen de plată mai mare ori eşalonarea plății, ținând seama de motivele temeinice invocate de debitor în ceea ce priveşte posibilitățile efective de plată.

(5) Ordonanța se va înmâna părții prezente sau se va comunica fiecărei părți de îndată, potrivit legii.

COMENTARIU

1. Admiterea cererii. Instanța de judecată poate admite cererea creditorului, pronunțând o hotărâre denumită ordonanță de plată, atunci când debitorul fie a contestat creanța, fie nu a contestat-o, nici prin întâmpinare, nici ulterior, printr-o manifestare de voință neechivocă, iar în urma analizării probatoriului administrat s-a constatat că cererea este întemeiată.

Are loc, astfel, *o judecată pe fondul dreptului dedus judecății*, pe baza probelor a căror administrare este compatibilă cu procedura specială.

Instanța verifică, în primul rând, dacă respectiva creanță este certă, lichidă și exigibilă, în sensul art. 662 NCPC.

Dacă a operat o recunoaștere a pretențiilor reclamantului de către debitor, fie totală, fie parțială, *instanța admite cererea în limitele achiesării*. Pentru diferența nerecuperată în această procedură, creditorul se poate adresa instanței pe calea dreptului comun, *ordonanța de plată beneficiind de autoritate de lucru judecat*, în ceea ce privește fondul raporturilor juridice dintre părți, *doar pentru pretențiile admise*.

2. Termenul de plată. În cuprinsul ordonanței de plată, inclusiv în cazul admiterii în parte a cererii, trebuie să se precizeze suma și termenul de plată. Acesta din urmă trebuie să se situeze într-un interval de timp de *10-30 de zile de la data comunicării ordonanței*, cu excepția cazului când părțile convin ca instanța să stabilească un alt termen.

Articolul 1021 prevede, derogator de la dispoziția menționată anterior, *posibilitatea stabilirii unui termen de plată mai mare ori chiar eșalonarea plății* în cazul anumitor creanțe privind cotele din cheltuielile comune față de asociațiile de proprietari, precum și cheltuielile de întreținere ce revin persoanelor fizice corespunzător suprafețelor locative pe care le folosesc ca locuințe. Instanța va aprecia asupra cererii debitorului cu acest obiect, ținând seama de motivele temeinice invocate de debitor în ceea ce privește posibilitățile efective de plată.

3. Natura juridică a ordonanței de plată. Ordonanța de plată este o *sentință*, în aplicarea prevederilor art. 424 alin. (1) NCPC, cât timp printr-o asemenea hotărâre prima instanță soluționează cauza; mai mult, nu se prevede expres că ar fi vorba despre o încheiere [ca în cazurile descrise de art. 1020 alin. (1) și (2)], excepțiile de la regula din art. 424 alin. (1) fiind de strictă aplicare și interpretare. Ordonanța se va înmâna părților prezente la pronunțare sau li se va comunica de îndată, potrivit legii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.022. Durata procedurii. (1) În cazul în care debitorul nu contestă creanța prin întâmpinare, ordonanța de plată va fi emisă în termen de cel mult 45 de zile de la introducerea cererii.

(2) Nu intră în calculul termenului prevăzut la alin. (1) perioada necesară pentru comunicarea actelor de procedură şi întârzierea cauzată de creditor, inclusiv ca urmare a modificării sau completării cererii.

COMENTARIU

Pentru asigurarea soluționării cu celeritate a cererii privind ordonanța de plată, pe lângă dispozițiile speciale referitoare la citarea și comunicarea actelor de procedură, depunerea întâmpinării, propunerea și administrarea probelor, legiuitorul limitează durata procedurii la cel mult 45 de zile de la introducerea cererii, în ipoteza particulară în care debitorul nu contestă creanța prin întâmpinare. Această durată este viabilă, ținând cont de faptul că, deşi debitorul poate contesta creanța și ulterior depunerii întâmpinării, nu mai poate administra probe, în aplicarea art. 208 alin. (2) NCPC.

Nu intră în calculul termenului prevăzut la alin. (1) perioada necesară pentru comunicarea actelor de procedură şi întârzierea cauzată de creditor, inclusiv ca urmare a modificării sau completării cererii.

Art. 1.023. Cererea în anulare. (1) Împotriva ordonanței de plată prevăzute la art. 1.021 alin. (1) şi (2) debitorul poate formula cerere în anulare în termen de 10 zile de la data înmânării sau comunicării acesteia.

(2) Cererea în anulare poate fi introdusă de creditor împotriva încheierilor prevăzute la art. 1.020 alin. (1) şi (2), precum şi împotriva ordonanței de plată prevăzute la art. 1.021 alin. (2), în termenul prevăzut la alin. (1).

(3) Prin cererea în anulare se poate invoca numai nerespectarea cerințelor prevăzute de prezentul titlu pentru emiterea ordonanței de plată, precum şi, dacă este cazul, cauze de stingere a obligației ulterioare emiterii ordonanței de plată. Dispozițiile art. 1.020 se aplică în mod corespunzător.

(4) Cererea în anulare se soluționează de către instanța care a pronunțat ordonanța de plată, în complet format din 2 judecători.

(5) Cererea în anulare nu suspendă executarea. Suspendarea va putea fi însă încuviințată, la cererea debitorului, numai cu dare de cauțiune, al cărei cuantum va fi fixat de instanță.

(6) Dacă instanța învestită admite, în tot sau în parte, cererea în anulare, aceasta va anula ordonanța, în tot sau, după caz, în parte, pronunțând o hotărâre definitivă. Prevederile art. 1.020 alin. (3) şi ale art. 1.021 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(7) În cazurile prevăzute la alin. (2), dacă instanța învestită admite cererea în anulare, va pronunța o hotărâre definitivă prin care va emite ordonanța de plată, dispozițiile art. 1.021 aplicându-se în mod corespunzător.

(8) Hotărârea prin care a fost respinsă cererea în anulare este definitivă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Cazuri și termene de formulare. Codul de procedură civilă reglementează o cale de atac specifică acestei proceduri speciale, aceea a cererii de anulare, posibil a fi formulată de către partea interesată împotriva hotărârii pronunțate asupra cererii creditorului de pronunțare a unei ordonanțe de plată.

Spre deosebire de O.U.G. nr. 119/2007, care se referea doar la debitor, ca titular al cererii în anulare, în ipoteza admiterii totale sau parțiale a pretențiilor creditorului, noul cod, pe lângă această ipoteză, prevede expres posibilitatea atacării ordonanței de plată și de către creditor, în cazul emiterii ordonanței de plată doar pentru o parte dintre pretențiile sale.

De asemenea, acoperind lacunele reglementării anterioare, codul permite creditorului să formuleze cerere în anulare și împotriva încheierilor de respingere a cererii în cazurile prevăzute de art. 1020 alin. (1) și (2), când instanța constată că cererea este neîntemeiată în totalitate ori când dovezile presupuse de analiza apărărilor de fond ale debitorului exced limitelor probatoriului compatibil cu această procedură specială.

În toate cazurile, termenul de formulare a cererii în anulare este de 10 zile, care curge diferit, în funcție de ipotezele posibile. Astfel, atunci când se atacă însăși ordonanța de plată, indiferent de titularul cererii în anulare, termenul de declarare a căii de atac se calculează de la data înmânării ordonanței, dacă titularul cererii în anulare a fost prezent la pronunțare, sau de la data comunicării acesteia.

În cazul încheierilor prevăzute la art. 1020 alin. (1) și (2), dat fiind că ele nu se înmânează părților, chiar dacă au fost prezente la pronunțare, termenul de 10 zile nu poate curge decât de la data comunicării fiecăreia dintre încheierile respective.

2. Timbrarea cererii. În absența unei dispoziții exprese în Legea taxelor judiciare de timbru nr. 146/1997 referitoare la cererea în anulare, aceasta se timbrează, pentru identitate de rațiune, în condițiile prevăzute de art. 11 din acest act normativ, fiind vorba despre o cale de atac, respectiv cu *jumătate din suma datorată pentru cererea privind ordonanța de plată.*

3. Competența de soluționare a cererii și compunerea completului de judecată. Cererea în anulare se soluționează de către instanța care a pronunțat ordonanța de plată. Chiar dacă nu se precizează expres, pentru identitate de rațiune, aceeași instanță se pronunță și asupra legalității și temeiniciei încheierilor de respingere a cererii creditorului, în cazurile din art. 1020 alin. (1) și (2).

Cererea în anulare se soluționează în complet format din 2 judecători. Eventuala participare a unuia dintre aceștia în completul care s-a pronunțat asupra cererii privind ordonanța de plată nu este menționată expres printre situațiile de incompatibilitate absolută enumerate în art. 41 NCPC, însă ar putea fi incidentă situația de incompatibilitate descrisă în art. 42, *exprimându-și anterior părerea cu privire la soluție în cauza pe care a fost desemnat să o judece*.

4. Judecata cererii. Cererea în anulare este concepută drept o *cale de atac de reformare, devolutivă*, deoarece este posibilă rejudecarea cauzei sub toate aspectele, în fapt și în drept, verificându-se modul de aplicare de către instanța care a soluționat cererea privind ordonanța de plată a oricăreia dintre dispozițiile art. 1013-1022 NCPC, după cum rezultă din art. 1023 alin. (3). Referirea la art. 1020 este relevantă în acest sens, urmând a se proceda la reevaluarea probatoriului administrat, în măsura în care debitorul a con-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

testat creanța și chiar dacă nu a contestat-o expres (fiind suficient că nu a recunoscut creanța în fața instanței, prin exprimarea neechivocă a voinței în acest sens).

Împrejurarea că cererea în anulare se soluționează de către aceeași instanță care s-a pronunțat asupra cererii privind ordonanța de plată nu conduce la concluzia că această cale de atac ar fi de retractare, și nu de reformare, fiind relevant, pentru determinarea naturii acesteia, că are loc o rejudecare a cauzei în fond.

Legiuitorul prevede expres posibilitatea invocării, drept motive de anulare a hotărârii, și a unor cauze de stingere a obligației ulterioare emiterii ordonanței de plată.

5. Suspendarea executării. Cererea în anulare nu are caracter suspensiv de executare, însă suspendarea executării ordonanței poate fi solicitată și încuviințată *sub condiția achitării unei cauțiuni*, al cărei cuantum va fi fixat de instanță. Doar debitorul poate formula o asemenea solicitare, ordonanța de plată fiind executorie doar în situațiile de admitere, în tot sau în parte, a pretențiilor creditorului.

În ceea ce privește cuantumul cauțiunii și procedura de stabilire a acesteia, în absența unor dispoziții exprese, sunt aplicabile normele de drept comun în materie, prevăzute de art. 1056-1063 NCPC.

6. Hotărârea. Dacă instanța apreciază că cererea în anulare este întemeiată, o va admite și va anula ordonanța, în tot sau, după caz, în parte, procedând la *rejudecarea cererii privind ordonanța de plată*. Oricare dintre soluțiile preconizate în art. 1020 și art. 1021 este posibilă, aceste dispoziții legale aplicându-se în mod corespunzător.

Hotărârea pronunțată este *definitivă*, indiferent dacă prin aceasta s-a emis o ordonanță de plată ori s-a respins cererea în anulare. Dacă s-a emis ordonanța de plată, dispozițiile art. 1021 sunt întru totul aplicabile.

Art. 1.024. Titlul executoriu. (1) Ordonanța de plată este executorie, chiar dacă este atacată cu cerere în anulare şi are autoritate de lucru judecat provizorie până la soluționarea cererii în anulare. Ordonanța de plată devine definitivă ca urmare a neintroducerii sau respingerii cererii în anulare. Dispozițiile art. 637 rămân aplicabile.

(2) Împotriva executării silite a ordonanței de plată partea interesată poate face contestație la executare, potrivit dreptului comun. În cadrul contestației nu se pot invoca decât neregularități privind procedura de executare, precum şi cauze de stingere a obligației ivite ulterior rămânerii definitive a ordonanței de plată.

COMENTARIU

1. Caracter executoriu. Articolul 1024 alin. (1) prevede că ordonanța de plată este executorie, chiar atunci când nu este definitivă, ceea ce înseamnă că reprezintă titlu executoriu, în conformitate cu art. 632 alin. (2) NCPC. Până la soluționarea cererii în anulare, ordonanța de plată are autoritate de lucru judecat provizorie.

Legiuitorul prevede că dispozițiile art. 637 rămân aplicabile, ceea ce înseamnă că punerea în executare a hotărârii judecătorești se face *pe riscul creditorului*, cât timp debitorul are deschisă calea cererii în anulare. Dacă titlul executoriu este ulterior anulat, iar cererea privind ordonanța de plată este respinsă sau admisă doar în parte, creditorul va fi ținut, în condițiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale, în tot sau în parte, după caz.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Chiar dacă nu se prevede expres, sunt incidente și dispozițiile art. 642 NCPC, potrivit cărora, în cazul desființării titlului executoriu, actele de executare sunt desființate de drept, debitorul având la îndemână calea *întoarcerii executării*.

Ordonanța de plată devine definitivă ca urmare a neintroducerii cererii în anulare, prin împlinirea termenului de declarare a căii de atac, fără ca partea interesată să formuleze cerere în anulare. De asemenea, ordonanța de plată devine definitivă prin respingerea cererii în anulare, chiar la data pronunțării hotărârii asupra acesteia.

2. Contestație la executare. Debitorul poate formula contestație la executare împotriva executării silite a ordonanței de plată, potrivit dreptului comun, astfel încât sunt pe deplin aplicabile toate dispozițiile art. 711-719 NCPC, nefiind prevăzute derogări de la aceste norme.

Întocmai ca în dreptul comun [art. 712 alin. (1) NCPC], nici în cadrul contestației împotriva executării ordonanței de plată *debitorul nu va putea invoca motive de fapt sau de drept pe care le-ar fi putut opune în cursul judecății* cererii privind ordonanța de plată sau a cererii în anulare, contestatorul putând invoca doar neregularități privind procedura de executare, astfel cum prevede art. 1024 alin. (2).

În mod evident, *cauzele de stingere a obligației ivite ulterior rămânerii definitive a ordonanței de plată* nu ar fi putut fi invocate în cursul judecății acesteia ori a cererii în anulare, astfel încât pot reprezenta temeiul unei contestații la executare, nepunând în discuție fondul raportului juridic dintre părți.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul X. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă

COMENTARIU

Pe lângă alte proceduri speciale și accelerate, dispozițiile Titlului X al noului Cod de procedură civilă instituie o procedură simplificată și facilă pentru cererile cu valoare redusă, recunoscută alternativ procedurii clasice de judecată, implicând atât caracterul accelerat și costuri mai reduse ale judecății, precum și finalizarea acesteia prin obținerea unui titlu executoriu de drept.

În acest sens, procedura cu privire la cererile cu valoare redusă *se poate suprapune domeniului ordonanței de plată*, însă nu se confundă cu și nici o exclude pe aceasta.

Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă a avut drept model legislativ Regulamentul (CE) nr. 861/2007 din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă, edictat în scopul simplificării și accelerării soluționării litigiilor transfrontaliere privind cererile de valoare redusă.

Aceste reglementari coexistă însă, Regulamentul aplicându-se cu prioritate atunci când raportul de drept dedus judecății are un caracter transfrontalier, așa cum rezultă din art. 1-3 din acesta. În sensul Regulamentului, *o cauză are caracter transfrontalier* atunci când cel puțin una dintre părți își are domiciliul sau reședința obișnuită – stabilite în conformitate cu art. 59 și art. 60 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 – într-un stat membru, altul decât cel în care se află instanța judecătorească sesizată.

La fel ca și procedura reglementată în prezentul cod, Regulamentul (CE) nr. 861/2007 din 11 iulie 2007 instituie o procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă, care este pusă la dispoziția justițiabililor *ca o alternativă la procedurile prevăzute de legislațiile statelor membre.*

Reglementările următoare se circumscriu unei proceduri speciale derogatorii de la dreptul comun, aplicabile ori de câte ori reclamantul solicită expres și respectând niște reguli formale privind accesul la aceasta.

Art. 1.025. Domeniu de aplicare. (1) Prezentul titlu se aplică atunci când valoarea cererii, fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată şi alte venituri accesorii, nu depăşeşte suma de 10.000 lei la data sesizării instanței.

(2) Prezentul titlu nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă şi nici în ceea ce priveşte răspunderea statului pentru acte sau omisiuni în cadrul exercitării autorității publice.

(3) De asemenea, prezenta procedură nu se aplică cererilor referitoare la:

a) starea civilă sau capacitatea persoanelor fizice;

b) drepturile patrimoniale născute din raporturile de familie;

c) moştenire;

d) insolvență, concordatul preventiv, procedurile privind lichidarea societăților insolvabile şi a altor persoane juridice sau alte proceduri asemănătoare;

e) asigurări sociale;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

f) dreptul muncii;

g) închirierea unor bunuri imobile, cu excepția acțiunilor privind creanțele având ca obiect plata unei sume de bani;

h) arbitraj;

i) atingeri aduse dreptului la viață privată sau altor drepturi care privesc personalitatea.

COMENTARIU

1. Determinarea valorii obiectului cererii. Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă se aplică *exclusiv litigiilor civile evaluabile în bani*, iar nu numai cererilor având ca obiect plata unei sume de bani, dacă legea nu o exclude în anumite litigii al căror obiect îl delimitează exhaustiv în alin. (2) și (3) ale prezentului articol.

Subliniem cu acest prilej că nu poate justifica o altă interpretare modul în care a fost conceput formularul de cerere publicat în Anexa I a Ordinului nr. 359/C/2013, în care la pct. 3.2. este menționată *„cererea neevaluabilă în bani"*. Dincolo de denumirea procedurii, presupunând că aceasta vizează pretenții (în sens larg) cu valoare redusă, ceea ce imprimă caracterul pecuniar al pretenției aduse în judecată, faptul că aceasta se aplică doar acțiunilor evaluabile în bani este justificat de interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art. 1025 alin. (1) NCPC.

Așadar, procedura se aplică cererilor al căror *obiect principal*, delimitat de dobânzi, cheltuieli de judecată sau alte accesorii adăugate capitalului, care nu intră în calculul valorii litigiului, *este mai mic sau egal valorii de 10.000 lei*.

La calculul valorii obiectului cererii pentru determinarea admisibilității procedurii nu are importanță dacă accesoriile (dobânzile, penalitățile, fructele sau alte plăți cerute ca accesorii ale sumei principale) sunt scadente ori ajunse la scadență sau dacă devin scadente în cursul judecății și chiar dacă valoarea lor însumată depășește întinderea debitului principal.

Ele trebuie, dacă sunt solicitate alăturat debitului principal, *individualizate distinct în cerere*, deoarece numai întinderea determinată a debitului principal va fi verificată în *controlul de admisibilitate a procedurii*.

Există însă posibilitatea ca *debitul principal să fie progresiv*, adică să reprezinte suma unor prestații periodice, dintre care unele să devină scadente pe durata de soluționare a cererii, astfel încât, adăugate debitului prestabilit, să depășească valoarea-prag de 10.000 lei.

În acest caz, întrucât admisibilitatea cererii este evaluată după câtimea obiectului principal *„la data sesizării instanței"*, iar procedura de soluționare a acestor cereri nu exclude majorarea pretenției, procesul început în aceste condiții își va continua desfășurarea, chiar dacă valoarea adăugată la debitul principal face ca acesta să depășească limita valorii-prag. Din acest punct de vedere, chiar dacă admisibilitatea procedurii nu echivalează determinării competenței și nu reprezintă o aplicare a art. 106 NCPC, criteriile privind determinarea obiectului cererii trebuie să fie simetrice.

Eadem ratio, credem că situația se impune evaluată tot astfel și dacă, în condițiile art. 198 alin. (1) NCPC, *reclamantul formulează mai multe petite principale împotriva aceluiași pârât*, petite care, fiecare în parte, nu depășește valoarea-prag de 10.000 lei. În această situație, ar putea fi aplicate același reguli ca cele detaliate în art. 99 alin. (1) și (2) NCPC, chiar dacă legiuitorul reglementează prin această normă competența *ratione*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

materiae, întrucât premisele reglementării conțin criterii privind modul de evaluare a obiectului cererii și întinderii sale.

De asemenea, tot cu acest prilej subliniem că *procedura este aplicabilă numai cererilor ale căror capete sunt toate evaluabile în bani*, indiferent de numărul lor.

De asemenea, *procedura se aplică indiferent de calitatea părților*, reclamantul fiind cel care are posibilitatea de a opta pentru aceasta, alternativ procedurii obișnuite de judecată.

2. Cazuri în care procedura nu se aplică. Al doilea criteriu de admisibilitate, pe lângă cel al valorii debitului principal care intră în componența obiectului, este cel referitor la *cauza cererii sau raportul juridic pe care pretenția litigioasă se întemeiază*.

Astfel, aplicarea procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă nu este admisibilă dacă:

a) litigiul poartă asupra unei *pretenții derivate din materie fiscală, vamală sau administrativă*, indiferent de reclamant, și nici în ceea ce privește *răspunderea statului pentru acte sau omisiuni în cadrul exercitării autorității publice*, deci în litigiile în răspundere unde statul are calitatea de pârât, derivate dintr-un raport care implică exercițiul de putere publică al statului;

b) litigiul privește *starea civilă sau capacitatea persoanelor fizice*; excepția este oarecum redundantă, în măsura în care pretenția derivată dintr-un astfel de raport juridic este, prin natura sa, nepatrimonială. Aplicarea sa nu distinge după cum capătul de cerere referitor la starea și capacitatea persoanelor este determinat ca principal, accesoriu sau intervine incidental.

În acest caz, evaluând o problemă de admisibilitate a procedurii, și nu de competență, regulile de prorogare legală a competenței stabilite prin art. 123 NCPC nu se aplică;

c) litigiul privește *drepturi patrimoniale născute din raporturile de familie*; intră în această categorie drepturile derivate din raportul de logodnă, căsătorie, filiație sau rudenie, litigiile referitoare la regimul matrimonial sau al comunității legale de bunuri, litigiile referitoare la dreptul și obligația de întreținere;

d) este vorba de *moștenire, inclusiv în litigiile referitoare la moștenirea deferită prin legat*;

e) litigiul privește *insolvența, concordatul preventiv, procedurile referitoare la lichidarea societăților insolvabile și a altor persoane juridice ori alte proceduri asemănătoare*; în măsura în care procedurile pot privi și persoana fizică, excepția trebuie să privească și această ipoteză specială referitoare la ele.

Excepția vizează însă litigiile derivate din insolvență, concordat preventiv sau orice formă de lichidare a patrimoniului unei persoane ori care se desfășoară sub auspiciile legilor speciale referitoare la acestea. Nu poate fi considerată extinsă excepția și la situațiile în care pretenția este distinctă de starea de insolvență a reclamantului și vizează, de exemplu, raportul acestuia cu un terț;

f) este vorba de cereri referitoare la *asigurări sociale*;

g) litigiul este unul de *dreptul muncii*;

h) este vorba de *închirierea unor bunuri imobile, cu excepția acțiunilor privind creanțele având ca obiect plata unei sume de bani derivată din derularea unui raport de închiriere*.

Prin urmare, în materie de imobile, acțiunile evaluabile în bani, chiar în limita valorii-prag stabilite de legiuitor, nu pot fi soluționate după această procedură, afară doar dacă ele privesc sume de bani care devin debite *ca efect al derulării contractului de închiriere*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a unor astfel de bunuri. Nu vor putea fi, aşadar, formulate cereri de anulare, reziliere sau alte cereri evaluabile în bani care generează raporturi pecuniare ce exced acțiunilor privind creanțele având ca obiect *plata unei sume de bani*.

Aceste dispoziții sunt corelate și cu cele ale art. 1034 alin. (2) și (3) NCPC, în măsura în care arată că litigiile privind drepturile locatorului sau ale proprietarului la plata chiriei, la plata de despăgubiri și alte drepturi născute în temeiul contractului vor putea fi soluționate inclusiv după regulile aplicabile în soluționarea cererilor cu valoare redusă.

În fine, în materia închirierii bunurilor mobile, excepția vizând inaplicabilitatea procedurii nu este incidentă;

i) este vorba despre *arbitraj*; excepția este incidentă atât în sensul că dispozițiile prezentului titlu nu pot fi aplicate în procedura arbitrajului, indiferent de forma sa de organizare, deci este o procedură exclusiv jurisdicțională, cât și în sensul că nu se aplică nici de către instanța statală în prezența unei clauze compromisorii de arbitraj în raportul care generează pretenția;

j) este vorba de *atingeri aduse dreptului la viață privată sau altor drepturi care privesc personalitatea*, indiferent de izvorul reglementării lor.

Art. 1.026. Caracterul alternativ. (1) Reclamantul are alegerea între procedura specială reglementată de prezentul titlu şi procedura de drept comun.

(2) Dacă a sesizat instanța cu o cerere redactată potrivit art. 194, aceasta va fi soluționată potrivit procedurii de drept comun, cu excepția cazului în care reclamantul, cel mai târziu la primul termen de judecată, solicită în mod expres aplicarea procedurii speciale.

(3) Atunci când cererea nu poate fi soluționată potrivit dispozițiilor prevăzute de prezentul titlu, instanța judecătorească îl informează pe reclamant în acest sens, iar dacă reclamantul nu îşi retrage cererea, aceasta va fi judecată potrivit dreptului comun.

COMENTARIU

1. Caracterul alternativ. Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă nu este obligatorie pentru reclamant. Indiferent de calitatea cererii și a obiectului său ori de determinarea cantitativă a acestuia, alegerea procedurii pentru reclamant este întotdeauna o opțiune.

Însă alegerea acestei proceduri din partea reclamantului nu se poate prezuma ori deduce din împrejurări implicite. Ea trebuie să fie expresă și neechivocă.

Uneori, clarificarea intenției reclamantului impune anumite lămuriri pe care instanța va trebui să i le solicite acestuia.

În mod special însă, în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, legiuitorul stabilește cel puțin două criterii legale de clarificare a opțiunii reclamantului:

a) cererea de sesizare a instanței cu această procedură se face prin completarea formularului de cerere şi depunerea sau trimiterea acestuia la instanța competentă, potrivit art. 1028 NCPC.

Formularul de cerere a fost aprobat prin Ordinul nr. 359/C/2013 al ministrului justiției și conține rubrici care permit identificarea părților, valoarea pretenției, indicarea probelor și alte elemente necesare soluționării cauzei.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Această formulă de sesizare nu este însă absolută și nu îl sancționează pe reclamant cu imposibilitatea de a recurge, în lipsa formularului ori a completării lui, la această procedură, potrivit alin. (2) al acestui articol;

b) dacă sesizarea instanței se face nu prin completarea și trimiterea acestui formular, ci în condițiile redactării unei cereri după formula generală prevăzută în art. 194 NCPC, cererea va fi considerată o cerere îndreptată spre judecată potrivit dreptului comun.

Este deci o *prezumție legală simplă*, pe care legea o instituie cu privire la natura procedurii solicitate de reclamant, pentru a depăși barierele și necesarul de timp pe care, în mod clasic, clarificarea sau lămurirea acestui aspect de procedibilitate le-ar fi atras.

Prezumția poate fi răsturnată chiar de către reclamant, numai până la primul termen de judecată, când poate *lămuri* în mod neîndoielnic instanța asupra intenției sale, adică asupra faptului că, deși a folosit formula generală de redactare a cererii, a dorit să uzeze de procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, în condițiile căreia se încadrează.

De asemenea, reclamantul își poate *modifica* cererea inițială, prin schimbarea căii procedurale alese, din procedura de drept comun, determinată printr-o atare modalitate de redactare a cererii de chemare în judecată, printr-o solicitare expresă de judecare a cererii sale în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, în condițiile art. 204 NCPC.

2. Verificarea condițiilor de admisibilitate. Depunerea cererii în una dintre formulele de mai sus, de natură să atragă incidența acestei proceduri, impune instanței sesizate verificarea, între altele, a condiției de admisibilitate a procedurii, din perspectiva celor două criterii prezentate mai sus.

Astfel, dacă instanța apreciază că soluționarea cererii în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă nu este posibilă din cauza neîndeplinirii unuia dintre cele două criterii, îl va informa pe reclamant în acest sens. Din suma mijloacelor de procedură recunoscute instanței pentru informarea părților, instanța va utiliza calea excepției de inadmisibilitate, justificată pe argumentul care o impune.

Desigur că excepția, având în vedere efectele drastice asupra cererii reclamantului, va trebui adusă la cunoștința lui; acest lucru nu suprimă dezbaterile, prin ascultarea tuturor părților, dacă instanța va aprecia necesar [art. 1029 alin. (2) NCPC].

Apărarea reclamantului va fi orientată în sensul:

a) fie al *combaterii excepției*, prin prezentarea apărărilor proprii de natură să convingă instanța să o respingă.

În cazul în care instanța va admite totuși excepția invocată, în lipsa unei alte manifestări de voință a reclamantului, cererea nu va fi respinsă în mod clasic, ca rezultat al admiterii unei excepții dirimante, ci *va continua judecata ei potrivit dreptului comun*, aplicând toate regulile procedurii obișnuite de judecată (schimbarea *ex officio* a procedurii poate imprima cererii o altă regulă de compunere sau constituire a completului, o altă competență etc.);

b) fie al *retragerii cererii*, adică formularea unui act de renunțare la soluționarea cererii potrivit acestei proceduri.

Retragerea cererii poate semnifica desistarea părții de sesizare însăși, adică o *renunțare la judecată* în condițiile art. 406 NCPC, sau poate fi dublată de opțiunea judecării în regim obișnuit [*expres* – printr-o modificare a cererii – sau *tacit* – prin acceptarea efectului legal implicit incident în condițiile alin. (3) al art. 1026].

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În acest caz, în limitele determinate prin voința părții, instanța va consfinți retragerea cererii, pronunțând soluția în funcție de circumstanțele arătate.

În toate cazurile, hotărârea instanței se prezintă printr-o *încheiere cu caracter interlocutoriu*, al cărei dispozitiv nu mai poate fi repus în discuție decât în sistemul controlului jurisdicțional.

Art. 1.027. Instanța competentă. (1) Competența de a soluționa cererea în primă instanță aparține judecătoriei.

(2) Competența teritorială se stabileşte potrivit dreptului comun.

COMENTARIU

Normele de *competență materială* sunt imperative; astfel, indiferent de departajările privind valoarea obiectului cererii folosite de legiuitor în art. 98 și urm., competența aparține întotdeauna, în primă instanță, judecătoriei, iar în ceea ce privește *competența teritorială*, sunt aplicabile dispozițiile art. 107 și urm. NCPC.

În ceea ce privește concursul dintre competență și admisibilitate (atunci când ea are în vedere criteriul valorii-prag, după distincțiile realizate în art. 1025 NCPC), rămâne prioritară și aici analiza competenței. Astfel, după determinarea alegerii de către reclamant a procedurii de judecată cu privire la cererile cu valoare redusă, instanța va verifica succesiv competența și admisibilitatea procedurii.

Art. 1.028. Declanşarea procedurii. (1) Reclamantul declanşează procedura cu privire la cererile cu valoare redusă prin completarea formularului de cerere şi depunerea sau trimiterea acestuia la instanța competentă, prin poştă sau prin orice alte mijloace care asigură transmiterea formularului şi confirmarea primirii acestuia.

(2) Formularul de cerere se aprobă prin ordin al ministrului justiției şi conține rubrici care permit identificarea părților, valoarea pretenției, indicarea probelor şi alte elemente necesare soluționării cauzei.

(3) Odată cu formularul de cerere se depun ori se trimit şi copii de pe înscrisurile de care reclamantul înțelege să se folosească.

(4) În cazul în care informațiile furnizate de reclamant nu sunt suficient de clare sau sunt inadecvate ori formularul de cerere nu a fost completat corect, instanța îi va acorda reclamantului posibilitatea să completeze sau să rectifice formularul ori să furnizeze informații sau înscrisuri suplimentare. Instanța va folosi în acest scop un formular-tip, care va fi aprobat prin ordin al ministrului justiției.

(5) În cazul în care reclamantul nu completează sau nu rectifică formularul de cerere în termenul stabilit de instanță, cererea se va anula.

COMENTARIU

1. Formularul de sesizare a instanței. Sub denumirea marginală „declanșarea procedurii", art. 1028 conține reguli speciale de sesizare a instanței, care se completează cu cele generale.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Astfel, sesizarea instanței se face în scris, prin completarea unei cereri a cărei formă este stabilită printr-un formular aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 359/C/2013.

1.1. Conținut. Formularul va conține rubrici care permit:

a) *identificarea părților* – aceasta presupune o identificare a părților după criteriile stabilite în art. 194 pct. a) NCPC, iar dacă este făcută prin reprezentant, de asemenea, identificarea acestuia și depunerea procurii se vor face în condițiile generale [art. 194 lit. b) și art. 148 NCPC];

b) *valoarea pretenției și a accesoriilor*; determinarea valorii pretenției este întotdeauna posibilă, dar și necesară, după distincțiile arătate la art. 1025 alin. (1);

c) *indicarea probelor*, esențială pentru determinarea procesului de probațiune, trebuie, la rândul său, să îndeplinească condițiile cererii de chemare în judecată, având în vedere și procedura stabilită prin articolul următor, dar și dispozițiile alin. (3) al art. 1028 referitoare la proba cu înscrisuri;

d) *alte elemente necesare soluționării cauzei*, care vor oferi instanței și părților toate elementele necesare pentru identificarea raportului juridic pe care pretenția se întemeiază;

e) *precizarea dacă reclamantul dorește sau nu să aibă loc o dezbatere orală*.

Așadar, formularul tipizat trebuie să fie o adaptare a cererii de chemare în judecată, care înlătură însă orice îndoială referitoare la opțiunea reclamantului pentru această procedură.

Pe de altă parte, reamintind comentariile de la art. 1026 NCPC, reafirmăm că cererea pentru aplicarea procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă poate avea și forma unei cereri de chemare în judecată clasice care, deși prezumă aplicarea procedurii generale de judecată, poate, în condițiile articolului amintit, să atragă aplicarea procedurii reglementate prin acest titlu.

În consecință, sesizarea instanței se face, de regulă, prin formularul aprobat prin ordinul ministrului justiției, dar acest lucru nu trebuie absolutizat, iar lipsa formularului nu atrage prin ea însăși aplicarea sancțiunii anulării cererii sau a altei sancțiuni, în afara celor arătate de lege în cadrul acestor dispoziții.

1.2. Trimitere. Acest formular se depune – de reclamant sau reprezentantul acestuia – sau se trimite – prin poștă sau prin orice alte mijloace care asigură transmiterea formularului și confirmarea primirii acestuia – la instanța competentă, în *numărul de exemplare necesar* stabilit în art. 149 alin. (1), *însoțit corespunzător de anexele sale, dar și de dovada legalei sale timbrări* în condițiile art. 197 NCPC.

Potrivit art. 2 alin. (1^2) din Legea nr. 146/1997 privind taxele de timbru, cererile de valoare redusă, soluționate potrivit procedurii speciale prevăzute de Titlul X al Cărții a VI-a din Codul de procedură civilă, se timbrează cu 50 lei, dacă valoarea cererii nu depășește 2.000 lei, și cu 150 lei, pentru cereri a căror valoare depășește 2.000 lei.

2. Solicitarea de regularizare. Sancțiuni. Primind cererea în acest format, instanța va proceda la verificarea conținutului formularului, a modului său de completare, a caracterului suficient, clar și adecvat al informațiilor furnizate de reclamant în legătură cu pretenția sa, precum și a depunerii formularului și anexelor impuse de lege în numărul necesar.

Această procedură se realizează preparator termenului acordat, prin trimiterea de către instanță a unui formular de solicitări reclamantului, conform modelului prevăzut

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

în Anexa nr. 2 la Ordinul al ministrului justiției nr. 359/C/2013, prin care va acorda reclamantului posibilitatea să completeze sau să rectifice formularul ori să furnizeze informații sau înscrisuri suplimentare.

Dacă până la termen reclamantul nu rectifică greșelile de completare a formularului propriu sau dacă nu completează lipsurile acestuia – elemente intrinseci ale actului de sesizare –, *instanța va anula prin hotărâre cererea*.

Anularea cererii este o sancțiune specială, în măsura în care este prevăzută printr-o normă excepțională într-o procedură cu reglementare particulară, deși descendența sa din dispozițiile generale ale art. 196 NCPC este previzibilă.

Sancțiunea nu este, așadar, aplicabilă pentru nedepunerea anexelor la formularul tip (înscrisuri probatorii sau dovada achitării taxelor judiciare de timbru), pentru care redevin aplicabile normele generale.

Deși este drastică, rolul sancțiunii anulării cererii derivă, pe de o parte, din caracterul accelerat al procedurii, iar, pe de alta, din natura sa excepțională.

3. Întâmpinare. Cerere reconvențională. Chiar dacă dispozițiile art. 1028 se ocupă de cererea privind declanșarea procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă și prevăd forma cererii ca act cu funcție sesizatorie, punându-se accent pe caracterul formularistic al actului de procedură, este firesc ca și actele de procedură ale pârâtului să împrumute acest caracter.

Potrivit art. 208 NCPC, întâmpinarea este obligatorie dacă legea nu dispune altfel, iar despre depunerea, eventual, a unei cereri reconvenționale pomenește chiar art. 1029 în alin. (5).

Din punct de vedere formal, pârâtul va prezenta instanței *formularul de răspuns la cererea reclamantului*, pe care instanța i-l trimite odată cu formularul de cerere completat corect. Dar ce este întâmpinarea dacă nu *răspunsul pârâtului* la pretențiile reclamantului și la motivele de fapt și de drept, apărările pârâtului față de acesta (exprimate prin excepții și dovezi în apărare) de care nu poate fi în niciun caz lipsit? Împrejurarea că răspunsurile și apărările trebuie prezentate tipizat nu schimbă sensul și conținutul actului de procedură la care pârâtul rămâne obligat.

Atât în privința întâmpinării, cât și a cererii reconvenționale, legiuitorul se referă tot la un formular dintre cele aprobate prin Ordinul nr. 359/C/2013 al ministrului justiției, prevăzut în Anexa nr. 3, cu mențiunea că *formularul are caracter unic pentru cele două acte de procedură* care vor fi realizate de către pârât simultan.

În această ordine de idei, putem concepe că cererea reconvențională este tot o cerere cu caracter sesizator, o cerere de chemare în judecată incidentală într-un proces deja început și care, formulată fiind în această procedură, trebuie să fie compatibilizată cu forma cererii de chemare în judecată prevăzută în acest titlu, adică pe formularul tipizat. Repetăm însă, formularul din Anexa nr. 3 înglobează atât întâmpinarea, cât și cererea reconvențională, astfel că pârâtului nu i se cere, în cazul unei pretenții cu caracter reconvențional, să completeze un formular separat.

În egală măsură, dacă în privința actului de sesizare originar legiuitorul acceptă totuși că acesta poate fi adresat instanței și în condițiile art. 194 NCPC, trebuie considerat că și întâmpinarea și cererea reconvențională ar putea, la rândul lor, urma forma obișnuită de prezentare, adică potrivit regulilor stabilite în art. 205 și art. 209 alin. (3) din același cod [de altfel, în alin. (4) teza finală al art. 1029 se prevede expres această posibilitate, iar concluzia se justifică și printr-o interpretare *a pari* a dispozițiilor art. 1026 alin. (2)].

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.029. Desfăşurarea procedurii. (1) Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă este scrisă şi se desfăşoară în întregul ei în camera de consiliu.

(2) Instanța poate dispune înfățişarea părților, dacă apreciază acest fapt ca fiind necesar sau la solicitarea uneia dintre părți. Instanța poate să refuze o astfel de solicitare în cazul în care consideră că, ținând cont de împrejurările cauzei, nu sunt necesare dezbateri orale. Refuzul se motivează în scris şi nu poate fi atacat separat.

(3) După primirea formularului de cerere completat corect, instanța va trimite de îndată pârâtului formularul de răspuns, însoțit de o copie a formularului de cerere şi de copii de pe înscrisurile depuse de reclamant.

(4) În termen de 30 de zile de la comunicarea actelor prevăzute la alin. (3), pârâtul va depune sau trimite formularul de răspuns completat corespunzător, precum şi copii de pe înscrisurile de care înțelege să se folosească. Pârâtul poate să răspundă prin orice alt mijloc adecvat, fără utilizarea formularului de răspuns.

(5) Instanța va comunica de îndată reclamantului copii de pe răspunsul pârâtului, cererea reconvențională, dacă este cazul, precum şi de pe înscrisurile depuse de pârât.

(6) Dacă pârâtul a formulat cerere reconvențională, reclamantul, în termen de 30 de zile de la comunicarea acesteia, va depune sau va trimite formularul de răspuns completat corespunzător ori va răspunde prin orice alt mijloc.

(7) Cererea reconvențională care nu poate fi soluționată în cadrul prezentei proceduri întrucât nu sunt îndeplinite cerințele prevăzute la art. 1.025 va fi disjunsă şi judecată potrivit dreptului comun.

(8) Instanța poate solicita părților să furnizeze mai multe informații în termenul pe care îl va stabili în acest scop, care nu poate depăşi 30 de zile de la primirea răspunsului pârâtului sau, după caz, al reclamantului.

(9) Instanța poate încuviința şi alte probe în afara înscrisurilor depuse de părți. Nu vor fi însă încuviințate acele probe a căror administrare necesită cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale.

(10) În cazul în care instanța a fixat un termen pentru înfățişarea părților, acestea trebuie citate.

(11) Ori de câte ori instanța stabileşte un termen în vederea îndeplinirii unui act de procedură, va înştiința partea interesată de consecințele nerespectării acestuia.

COMENTARIU

1. Desfășurarea procesului. Procedura de judecată a cererilor cu valoare redusă se desfășoară *integral în camera de consiliu*, deci inclusiv dezbaterile – dacă sunt necesare – sunt exceptate de la publicitate.

Potrivit art. 240 NCPC, regula cercetării procesului în primă instanță va fi ca ea să se desfășoare în camera de consiliu, cu citarea părților, iar în căile de atac, dacă este necesar, se va face în ședință publică.

Deci, din acest punct de vedere, diferența față de regula generală este reprezentată doar de faptul că *publicitatea nu se recâştigă în dezbateri*, aşa cum se întâmplă de regulă, potrivit art. 244 alin. (1) NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Aceasta nu atenuează în vreun fel caracterul contencios al procedurii sau compatibilitatea sa cu regulile generale privind judecata, dacă aceste dispoziții nu derogă de la ele.

Deși art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că „Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016", apreciem că această normă nu are aplicabilitate în alte cazuri decât cele prevăzute de art. 240 alin. (1) (locul cercetării procesului) și art. 244 NCPC (terminarea cercetării procesului sau dezbaterea fondului), în condițiile unei proceduri contencioase ce se derulează potrivit dreptului comun, nefiind incidentă în alte cazuri în care codul, în cuprinsul unor norme speciale, prevede soluționarea unei cereri în camera de consiliu.

2. Citare părților. În ceea ce privește citarea părților la judecată, datorită modului în care legiuitorul concepe procedura și succesiunea actelor de procedură (în sensul că instanța, după sesizare, comunică în scris cu fiecare dintre părțile implicate, răspunde la solicitările părților în scris și motivat, poate solicita informații părților, stabilind în acest scop termene și, atunci când dispune înfățișarea părților, le citează, ca măsură specială), dar și datorită sublinierii legiuitorului că procedura este scrisă și se desfășoară integral în camera de consiliu, s-ar impune interpretarea că procedura de soluționare a cererilor cu valoare redusă:

a) derogă de la regula stabilită prin art. 154 și urm. NCPC, în sensul că este o procedură care se realizează, ca regulă, fără citare;

b) termenele acordate de judecător, potrivit acestei proceduri, nu au caracterul clasic al unor termene de judecată, ci au mai mult un caracter informativ, mijlocind între părți și instanță o modalitate de comunicare care să facă posibilă finalizarea procedurii.

Este o abordare nouă a unei proceduri desfășurate în fața unei instanțe.

Pe lângă anumite sintagme pe care reglementările acestui titlu le conțin, atașează totuși procedura unei modalități clasice de abordare [de exemplu, art. 1026 alin. (1) vorbește despre termenul de judecată], caracterul contencios al procedurii și faptul că, în mod clasic, excepția necitării în procesele civile trebuie să fie strict determinată prin lege vor putea constitui izvoarele unei aplicări neunitare de aplicare a acestor prevederi.

Astfel, atât comunicarea formularului de cerere, cât și depunerea răspunsului pârâtului la dosar sunt măsuri compatibile cu o procedură de judecată cu citarea părților, deoarece în toate celelalte cazuri în care legiuitorul concepe judecarea unei proceduri fără citare suprimă implicit și aceste comunicări sau necesitatea actelor de procedură. Prevederea în sensul că instanța va putea dispune înfățișarea părților la dezbateri ar putea fi contestată că reprezintă un argument suficient pentru a considera că procedura se judecă exclusiv fără citare, deoarece, în cursul oricărui proces – care în mod clasic se judecă cu citarea părților –, instanța ar putea totuși să dispună înfățișarea părților (pentru diverse scopuri procesuale – a se vedea dispozițiile art. 227 NCPC). Adăugăm la acestea și faptul că, tradițional, necitarea este asociată unei situații de urgență deosebită ori naturii măsurilor solicitate, astfel încât să justifice în mod rezonabil atenuarea unui drept procesual important al părților, și anume dreptul la apărare.

De aceea, faptul că și în această procedură instanța va putea dispune prezentarea (înfățișarea) părților, din oficiu – dacă apreciază necesar – sau dacă părțile ori numai una solicită, va putea fi considerat insuficient pentru justificarea necitării ca regulă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Datorită însă caracterului său special și excepțional și scopului urmărit de legiuitor – de facilitate a obținerii unui titlu în situații considerate de mai mică importanță, prin concepererea unui mod simplificat de desfășurare a proceselor –, necitarea își poate găsi justificarea, dar ar trebui mai bine delimitată.

Considerăm că în prezent argumentul necitării rezultă din însuși alin. (1) al art. 1029 – „procedura cu privire la cererile cu valoare redusă *este scrisă (...)*" (s.n.) –, în antiteză cu principiul general al oralității procesului statuat prin art. 15 NCPC, care arată că pricinile se dezbat oral, cu excepția cazului când judecata se face numai în baza cererilor din dosar, situații care au un caracter derogator și excepțional.

3. Înfățișarea părților. Nu doar instanța poate avea inițiativa de a cere părților să se înfățișeze la proces, ci și părțile pot solicita luarea unei asemenea măsuri.

Cererea de înfățișare poate fi respinsă dacă instanța consideră că nu sunt necesare dezbateri orale în chestiunea în legătură cu care s-a cerut dispunerea înfățișării părților. Instanța va trebui, în aceste cazuri, să estimeze dacă un asemenea refuz ar putea înfrânge totuși principiile fundamentale ale procesului – contradictorialitatea, nemijlocirea, respectarea dreptului la apărare.

Credem că *în niciun caz o instanță nu poate refuza părților dreptul la dezbateri*, dacă acestea se prezintă în fața instanței voluntar, în acest scop. De aceea, justificarea unui asemenea refuz s-ar putea întemeia în legătură cu chestiunile necontestate în litigiu sau cu chestiuni strict administrative, care nu influențează drepturile părților.

În fine, un asemenea refuz trebuie motivat și se înscrie, ca act al instanței, în rândul încheierilor premergătoare, ce nu pot fi atacate decât odată cu fondul. Din punctul de vedere al funcției unei asemenea măsuri, nu credem că ea se încadrează în categoria celor care, fără a hotărî întru totul asupra procesului, soluționează totuși chestiuni litigioase, având astfel *caracter preparatoriu*, astfel încât, dacă se schimbă situația de fapt, instanța va putea să revină asupra refuzului de înfățișare a părților în scopul dezbaterilor orale.

În cazul în care instanța dispune înfățișarea părților în persoană, ele vor trebui citate pentru termenul fixat în acest scop.

Având în vedere chestiunile subliniate mai sus în legătură cu citarea părților în procedura de soluționare a cererilor cu valoare redusă, dispozițiile art. 1029 alin. (10) trebuie înțelese în sensul că citarea părților la termenul la care instanța a dispus înfățișarea lor este obligatorie, indiferent care este soluția procedurală considerată în legătură cu această dispută.

4. Comunicările efectuate de către instanță. După sesizarea cu cererea (formularul de cerere) completată corect, instanța va trimite pârâtului de îndată atât cererea de chemare în judecată, cât și copia înscrisurilor depuse de reclamant și, din oficiu, va trimite pârâtului și formularul de răspuns la cererea reclamantului, așa cum am arătat în comentariile precedente, un echivalent al întâmpinării.

În 30 de zile de la primirea acestor acte procedurale, pârâtul va trebui să remită instanței *formularul de răspuns completat corespunzător.*

Deși legiuitorul nu subliniază, cum o face în art. 1028 alin. (2), care sunt mențiunile obligatorii ale formularului care fac răspunsul corespunzător, după modul în care a fost conceput formularul din Anexa nr. 3 a Ordinului nr. 359/C/2013, acesta cuprinde elementele

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

întâmpinării, act de procedură cu care este deplin compatibil. Mai mult, „pârâtul poate să răspundă prin orice alt mijloc adecvat, fără utilizarea formularului de răspuns".

Subliniem că *depunerea formularului de răspuns ori a întâmpinării* (chiar dacă poartă o denumire atipică) *este obligatorie pentru pârât*, așa cum pârâtul este obligat să atașeze acesteia și înscrisurile de care înțelege să se folosească în apărare.

Pârâtul poate formula și *cerere reconvențională*. Desigur, cererea reconvențională trebuie să fie o cerere care să îndeplinească, pe lângă condițiile generale de admisibilitate prevăzute în art. 209 alin. (1) NCPC, și condițiile speciale de admisibilitate în această procedură stabilite în art. 1025, condiții în lipsa cărora vă fi *disjunsă și judecată după procedura obișnuită*.

Observăm cu acest prilej că instituția disjungerii este folosită aici într-o manieră atipică procesului civil. Dacă, regulat, disjungerea intervine atunci când o cerere este în stare de judecată în raport cu o alta formulată în același litigiu, în acest caz disjungerea este prilejuită de o situație de incompatibilitate a cererii reconvenționale cu soluționarea sa în procedura privind cererile cu valoare redusă.

Cu toate acestea, dacă cererea reconvențională nu îndeplinește condițiile generale de admisibilitate stabilite în art. 209 alin. (1) NCPC, atunci considerăm că se impune revenirea la soluția obișnuită, *respingerea sa ca inadmisibilă*, iar nu soluția disjungerii, care este mai mult o măsură de administrare a procesului decât una de soluționare.

În fine, dreptul pârâtului la formularea unei cereri reconvenționale nu este corelat unei dispoziții cu caracter special în această procedură. Rezultă că cererea reconvențională *se depune odată cu întâmpinarea, potrivit art. 209 alin. (4) NCPC, sub sancțiunea decăderii* din dreptul de a o formula, în 30 de zile de la primirea, de către pârât, a formularului de cerere comunicat de instanță.

Atât formularul de răspuns al pârâtului (întâmpinarea), cât și cererea reconvențională, dacă este formulată, însoțite de înscrisurile pe care pârâtul le depune în apărare sau în dovedirea cererii reconvenționale, *se comunică reclamantului de îndată* după consemnarea lor la dosar de către pârât.

În cazul formulării cererii reconvenționale, chiar dacă reglementarea suferă în acest caz o anumită parcimonie, considerăm totuși că, prin grija instanței, se va comunica reclamantului și un formular de răspuns în vederea completării sale de către reclamant.

După această comunicare, reclamantul va răspunde prin remiterea la dosar a formularului de răspuns sau a întâmpinării la cererea reconvențională, tot în 30 de zile calculate de la comunicare.

Preocupării deosebite a legiuitorului pentru stabilirea termenelor în care părțile au obligația de a remite instanței răspunsurile lor la actele de procedură ale adversarului îi scapă însă altele încă mai importante, cum ar fi: reguli de procedură specifice, sancțiuni, aspecte ținând de specificul probelor administrare în acest gen de litigii, pe care le impunem doar deductiv în aceste comentarii.

5. Probele. Alte informații necesare soluționării cererii. Pe lângă faptul că asimilăm formularul de răspuns sau orice act de procedură al părții care constituie un astfel de răspuns cu întâmpinarea și cu toate consecințele pe care întâmpinarea le impune în plan procesual (de exemplu, prin nedepunerea sa la dosar ori prin neindicarea probelor în apărare), mai deducem și, după insistența cu care legiuitorul se referă la înscrisuri, că

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

această probă are un caracter principal în fața altora, sub aspectul admisibilității, fără însă să le excludă pe celelalte.

Astfel, potrivit art. 1029 alin. (8) și (9):

a) instanța poate solicita părților *să furnizeze mai multe informații în termenul pe care îl va stabili în acest scop, care nu poate depăși 30 de zile de la primirea răspunsului pârâtului sau, după caz, al reclamantului.*

Furnizarea de informații solicitate de instanță poate avea atât caracterul unor precizări ori perfectări ale actelor de procedură (de exemplu, apărarea pârâtului este insuficient expusă ori detaliată), dar se poată prezenta și în solicitarea de probe din oficiu ori solicitarea chiar de interogatorii, putând include și altfel de solicitări, dacă ele pot duce la soluționarea litigiului sau la previzionarea acestuia.

Oricum, exprimarea legiuitorului este destul de imprecisă, mai ales că „solicitarea de informații" nu poate fi asociată unei instituții procesuale sau încadrată într-un anumit formalism cu care legea procesuală ne-a obișnuit până acum (de exemplu, ultimul alineat arată că instanța va înștiința partea interesată de consecințele nerespectării unei anumite solicitări atunci când dă termen în acest scop, însă întotdeauna acestea trebuie să fie reflectate într-o dispoziție legală; caracterul deosebit de general al „solicitării de informații" ar putea lăsa această zonă cel puțin neacoperită; de aceea, ar fi recomandabil ca instanțele să se limiteze la acele solicitări care corespund posibilității lor de intervenție în timpul procesului, pentru care reglementarea este suficientă din toate punctele de vedere).

Pe de altă parte, furnizarea informațiilor solicitate este destul de importantă pentru proces: potrivit art. 1030 alin. (2) NCPC, în cazul în care nu se primește niciun răspuns de la partea interesată în termenul stabilit la art. 1029 alin. (4), (6) sau (8), *instanța se va pronunța cu privire la cererea principală sau la cererea reconvențională în raport cu actele aflate la dosar* (desigur, dacă aceste acte există și au fost deja consemnate de părți și, arătăm noi, au fost încuviințate în procesul de probațiune; cu toate acestea, opțiunea legiuitorului pentru considerarea actelor ca probe în mod exclusiv este în dauna procesului și a aflării adevărului, în condițiile în care în dosar au fost ori se solicită a fi administrate și alte probe pe care legea însăși nu le exclude);

b) *instanța poate încuviința și alte probe în afara înscrisurilor depuse de părți*. Nu vor fi însă încuviințate acele probe a căror administrare necesită cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale.

Din această dispoziție tragem două concluzii importante: prima, că proba cu înscrisuri este, în ierarhia probelor, o opțiunea preferabilă; cu toate acestea, *celelalte probe nu sunt de plano inadmisibile*, de aceea, credem că opțiunea legiuitorului are justificare doar în ideea de celeritate; a doua, că probele, oricare ar fi mijlocul de probațiune folosit de părți, trebuie încuviințate de instanță în condițiile art. 255 NCPC.

Singura cenzură privind admisibilitatea unei probe în procedura de judecată a cererilor cu valoare redusă, în afara celei de admisibilitate stabilite prin art. 255 NCPC, este aceea ca probele *să nu necesite cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii principale sau, după caz, reconvenționale*.

Aprecierea acestei disproporționalități trebuie să aibă însă caracter relativ. Dacă părțile decid o convenție care să tranzacționeze asupra acestui aspect sau doresc administrarea unei probe chiar în aceste condiții, atunci instanța ar trebui să dea prioritate dezideratului de aflare a adevărului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Pe de altă parte, disproporționalitatea trebuie evaluată numai în raport cu cheltuielile bănești impuse de administrarea sa, iar nu cu alte „costuri" procesuale (logistica administrării probei, timpul de administrare etc.). Uneori acestea nu pot fi anticipate la încuviințarea probei, ci numai după sau concomitent cu procesul de administrare a probei, deși condiția impusă de lege este aprioricâ și ține de faza încuviințării probei.

În fine, disproporția trebuie estimată pe criteriul eficienței procedurii: dacă cererea are o anumită valoare, deci părțile își pot estima avantajul dobândit în urma procesului, ele sunt demotivate să administreze o probă cu costuri comparabile. Totuși, aceste costuri trebuie raportate la persoana celui care este obligat să plătească pentru administrarea probei, iar nu la un total estimat al cheltuielilor procesuale pe care cel care pierde va ți ținut să le plătească.

În ceea ce privește procedura, alin. (10) al art. 1029 fixează instanței obligația ca, ori de câte ori stabilește un termen în vederea îndeplinirii unui act de procedură, să înștiințeze partea interesată de consecințele nerespectării acestuia. Este doar în aparență o dispoziție specială, echitatea procedurii și previzibilitatea măsurilor impuse de judecător impunând instanței această obligație, indiferent de procedura urmată.

Art. 1.030. Soluționarea cererii. (1) Instanța va pronunța şi redacta hotărârea în termen de 30 de zile de la primirea tuturor informațiilor necesare sau, după caz, de la dezbaterea orală.

(2) În cazul în care nu se primeşte niciun răspuns de la partea interesată în termenul stabilit la art. 1.029 alin. (4), (6) sau (8), instanța se va pronunța cu privire la cererea principală sau la cererea reconvențională în raport cu actele aflate la dosar.

(3) Hotărârea primei instanțe este executorie de drept.

COMENTARIU

1. Pronunțarea și redactarea hotărârii. După primirea informațiilor solicitate, administrarea probelor și, eventual, dezbateri, dacă părțile se înfățișează, instanța pronunță și redactează hotărârea în cauză.

Modalitatea în care legiuitorul a înțeles să asocieze termenii „pronunțare" și „redactare" induce simultaneitatea între cele două procese. Astfel, dacă în mod clasic soluționarea cauzei, după deliberare, era demarcată prin redactarea minutei, căreia îi succede, în 30 de zile de la pronunțarea în ședință publică, hotărârea, în procedura de judecată a cererilor cu valoare redusă *instanța va pronunța și redacta hotărârea în același termen de la rămânerea în pronunțare*.

Termenul este prefixat; rămânând în pronunțare, instanța are un termen de 30 de zile în care va trebui să delibereze în proces și, totodată, să redacteze hotărârea, iar nu în „cel mult 30 de zile", așa cum este concepută obligația de redactare a unei hotărâri în procedura obișnuită de judecată [art. 426 alin. (5) NCPC].

Legiuitorul mai arată și că lipsa întâmpinării sau a informațiilor solicitate în condițiile art. 1029 atrage pronunțarea hotărârii de către instanța sesizată în baza cererii principale sau, după caz, reconvenționale și a actelor care au fost depuse de parte în dosar.

Încă din comentariile prezentate anterior am subliniat că lipsa întâmpinării (a formularului de răspuns completat corespunzător sau a actului de procedură având această semnificație procesuală) implică consecințele din art. 254 alin. (1) NCPC, adică *decăde-*

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rea părții din dreptul de a propune probe. În atare circumstanțe, se recunoaște totuși celui decăzut din acest drept posibilitatea de a se apăra discutând în fapt și în drept apărările celeilalte părți (art. 263 NCPC).

De asemenea, lipsa informațiilor solicitate ar putea echivala lipsei suportului probator de natură să susțină afirmațiile părții rămase în pasivitate, astfel că, în lipsa lor, instanța va trebui să se pronunțe numai în baza probelor de la dosar. Însă, în ambele situații, dispozițiile art. 1030 alin. (2) nu au natură sancționatorie, ci sunt reguli generale de administrare a judecății, transpuse în procedura specială. Aceasta nu le conferă un caracter excepțional, ci doar au scopul de a atrage părților atenția asupra unei anumite discipline procesuale necesare pentru buna desfășurare a judecății.

2. Caracterul executoriu al hotărârii. Instanța va soluționa dosarul prin sentință *atacabilă numai cu apel*, în 30 de zile de la comunicare.

Sentința este executorie de drept, adică executorie provizoriu de la pronunțare și până la rămânerea ei definitivă.

Suspendarea executării unei astfel de hotărâri va putea fi încuviințată numai de către instanța de apel, pentru motive temeinice, cu condiția plății unei cauțiuni de 10% din valoarea contestată.

Art. 1.031. Cheltuieli de judecată. (1) Partea care cade în pretenții va fi obligată, la cererea celeilalte părți, la plata cheltuielilor de judecată.

(2) Cu toate acestea, instanța nu va acorda părții care a câştigat procesul cheltuielile care nu au fost necesare sau care au avut o valoare disproporționată în raport cu valoarea cererii.

COMENTARIU

Cheltuielile de judecată semnifică tot ceea ce este în legătură cu procesul, incluzând ceea ce partea a cheltuit pentru a obține rezultatul urmărit. Aceste cheltuieli implică o fracțiune determinată sau determinabilă prin raportare la dispozițiile legale (taxe legale de timbru, cheltuieli de administrare a unei probe), dar și o parte determinabilă convențional și semnifică de obicei onorariul pe care partea îl plătește anumitor participanți pentru a obține un serviciu juridic (de exemplu, un onorariu avocațial, un onorariu plătit unui expert consilier etc.). În acest palier, contractele cu avocații sau consilierii se încheie pe bază de încredere, renume sau alte asemenea atribute atașate consultanților în domeniul juridic și libertatea unei asemenea alegeri nu poate fi cenzurată.

Dacă, dintre aceste categorii, cele dintâi au în mod incontestabil caracter procesual și necesar, pentru cea de-a doua categorie stabilirea legăturii cu procesul sau a caracterului necesar ori a proporționalității cu valoarea litigiului a unei asemenea cheltuieli poate fi uneori plasată sub semnul discuțiilor.

Este însă acceptabil ca serviciile de justiție să nu fie condiționate sau prohibite în funcție de potențialul părților de a face anumite alegeri în acest domeniu. Cheltuielile de judecată trebuie să reprezinte pentru părți prefigurarea unui prejudiciu limitat la consecințele procesului în care participă. Ele trebuie să reprezinte pentru acestea atât confortul alegerii unui serviciu de calitate, dar și lipsa unei amenințări asupra cuantumului lor exagerat în raport cu valoarea reală a litigiului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În această privință, la nivelul principiilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, în privința onorariilor de avocat, acordarea lor compensativă prin obligarea la plată a celui care a pierdut procesul trebuie să aibă în vedere dacă:

– au fost procesuale, adică sunt plasate într-o legătură directă cu procesul;

– au fost justificate, adică au fost dovedite în condițiile legii;

– au fost necesare (incluzând proporționalitatea), adică ele corespund serviciilor procesuale acordate părții care le-a contractat și au determinat sau au putut determina rezultatul procesual urmărit de parte la angajarea lor.

Credem însă că incidența și respectarea limitelor acestor principii trebuie evaluată cazual.

Art. 1.032. Căi de atac. (1) Hotărârea judecătoriei este supusă numai apelului la tribunal, în termen de 30 de zile de la comunicare.

(2) Pentru motive temeinice, instanța de apel poate să suspende executarea silită, însă numai dacă se consemnează o cauțiune de 10% din valoarea contestată.

(3) Hotărârea instanței de apel se comunică părților şi este definitivă.

COMENTARIU

Cererea de plată formulată în condițiile acestei proceduri se finalizează prin sentință apelabilă în 30 de zile de la comunicare.

Apelul se judecă de către instanța superioară celei care a soluționat cauza în primă instanță, după procedura de judecată tipică apelului și în condițiile art. 476 NCPC.

Pentru motive temeinice, instanța de apel poate să suspende executarea, însă numai dacă se consemnează o cauțiune de 10% din valoarea contestată.

Hotărârea dată în apel sau hotărârea primei instanțe, după expirarea termenului de apel, dacă acesta nu a fost declarat, este definitivă și se bucură de autoritate de lucru judecat, nu doar într-o procedură de judecată similară, ci și în cazul promovării unei acțiuni identice, în procedura obișnuită de judecată.

Subliniem și faptul că în apel se abandonează atât caracterul formularistic al cererilor, cât și natura excepțională a procedurii de judecată în primă instanță a cererilor cu valoare redusă, având în vedere incompatibilitățile acestei proceduri cu cele din materia judecării apelului, așa cum se poate deduce din interpretarea art. 482 NCPC [astfel, citarea părților este obligatore în apel potrivit art. 475, probele vor fi primite cu doar limitările stabilite potrivit art. 478 alin. (2) etc.].

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul XI. Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 1.033. Domeniu de aplicare. (1) Dispozițiile prezentului titlu se aplică în litigiile privind evacuarea din imobilele folosite sau, după caz, ocupate fără drept de către foştii locatari sau alte persoane.

(2) În sensul prezentului titlu, termenii de mai jos au următorul înțeles:

a) *locațiune* – orice locațiune scrisă sau verbală, incluzând şi sublocațiunea;

b) *locatar* – locatarul principal, chiriaş sau arendaş, sublocatarul sau un cesionar al locatarului, indiferent dacă persoana care solicită evacuarea este locatorul sau sublocatorul ori dobânditorul imobilului;

c) *locator* – locatorul principal, sublocatorul, cesionarul şi dobânditorul imobilului;

d) *imobil* – construcția, terenul cu sau fără construcții, împreună cu accesoriile acestora;

e) *ocupantul* – oricare persoană, alta decât proprietarul sau locatarul, care ocupă în fapt imobilul cu sau fără permisiunea ori îngăduința proprietarului;

f) *proprietar* – titularul dreptului de proprietate asupra imobilului, inclusiv locatarul.

COMENTARIU

1. Domeniul de aplicare a procedurii speciale. Evacuarea unei persoane dintr-un imobil poate avea loc *pe cale amiabilă* (în ipoteza în care persoana care folosește sau ocupă un imobil fără drept este de acord să îl părăsească, la solicitarea titularului dreptului de folosință) sau *pe cale judiciară* (în situația în care persoana menționată refuză să elibereze imobilul de bunăvoie).

În ceea ce privește evacuarea pe cale judiciară, aceasta poate fi realizată fie prin promovarea unei *acțiuni de drept comun*, fie prin *procedura specială* reglementată de prezentul titlu, alegerea aparținându-i reclamantului.

În situația în care titularul dreptului de folosință asupra imobilul se prevalează de un *titlu executoriu în privința obligației de predare* a bunului împotriva persoanei care îl folosește fără drept, acesta poate demara direct *procedura executării silite*, reglementată de art. 895-901 NCPC, fiind *lipsită de interes promovarea unei acțiuni în justiție*, independent de calea procedurală aleasă.

În acest context, în ipoteza *contractului de locațiune încheiat pe durată determinată*, acesta încetează de drept la expirarea termenului convenit de părți sau, după caz, prevăzut de lege, fără a fi necesară o înștiințare prealabilă. În privința obligației de restituire a bunului dat în locațiune, *contractul* încheiat pe durată determinată și *constatat prin înscris autentic* sau *prin înscris sub semnătură privată și înregistrat la organul fiscal competent constituie, în condițiile legii, titlu executoriu la expirarea termenului*, în temeiul art. 1809 alin. (2) și (3) NCC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De asemenea, în cazul *contractului de locațiune încheiat pe durată nedeterminată*, oricare dintre părți poate denunța contractul prin notificare, cu respectarea unei termen de preaviz. Potrivit art. 1816 alin. (3) NCC, *la împlinirea termenului de preaviz*, obligația de restituire a bunului devine exigibilă, iar *contractul de locațiune încheiat sub forma înscrisului autentic* sau *a înscrisului sub semnătură privată și înregistrat la organul fiscal* constituie, în condițiile legii, *titlu executoriu* cu privire la această obligație.

În consecință, dacă titularul dreptului de folosință asupra unui imobil are un contract de locațiune încheiat în formă autentică sau, după caz, în forma înscrisului sub semnătură privată și înregistrat la organul fiscal (condiții cumulative), la expirarea termenului contractual, în ipoteza contractului de locațiune cu durată determinată, sau la împlinirea termenului de preaviz, în ipoteza contractului de locațiune cu durată nedeterminată, acesta poate recurge direct la procedura de executare silită împotriva persoanei care folosește imobilul fără drept, fără a se mai impune urmarea unei proceduri judiciare în prealabil.

Prin urmare, *procedura judiciară* trebuie urmată în situația în care contractul de locațiune a fost încheiat *verbal* sau *în forma înscrisului sub semnătură privată și neînregistrat la organele fiscale*.

Procedura specială reglementată de prezentul titlu este incidentă nu numai în situația în care între părți a fost încheiat un *contract de locațiune*, ci acoperă și ipoteza în care imobilul este *ocupat fără drept* de către o persoană, cu sau fără permisiunea ori îngăduința proprietarului.

În ceea ce privește prima ipoteză, apreciem că procedura specială este aplicabilă și în cazul în care între părți a fost încheiat un contract de comodat.

În acest context, se impune însă semnalarea aspectului că, în ceea ce privește obligația de restituire, contractul de comodat încheiat în formă autentică sau printr-un înscris sub semnătură privată cu dată certă constituie titlu executoriu, în condițiile legii, în cazul încetării prin decesul comodatarului sau prin expirarea termenului, potrivit art. 2157 alin. (1) NCC. Dacă nu s-a stipulat un termen pentru restituire, contractul de comodat constituie titlu numai în cazul în care nu se prevede întrebuințarea pentru care s-a împrumutat bunul ori întrebuințarea are un caracter permanent [art. 2157 alin. (2) NCC]. În cazurile expuse în precedent, persoana care a dat bunul în folosință gratuită are posibilitatea demarării procedurii executării silite, introducerea unei acțiuni în justiție pentru evacuarea comodatarului fiind lipsită de interes.

De asemenea, prin raportare la art. 1037 NCPC, rezultă că procedura specială de evacuare poate fi demarată numai în ipoteza în care contractul de locațiune a încetat, independent de cauză (expirarea termenului, denunțarea contractului, rezilierea locațiunii, desființarea titlului locatorului etc.).

În cea de-a doua ipoteză, apreciem că se încadrează *situația toleratului* (persoană care folosește imobilul cu permisiunea sau îngăduința proprietarului, fără ca între aceste persoane să se fi încheiat un contract vizând folosința bunului) și *situația celui care ocupă imobilul în fapt, fără permisiunea sau îngăduința proprietarului său*.

Se impune sublinierea faptului că, în ipoteza în care pârâtul se prevalează de un titlu de proprietate asupra bunului ocupat, reclamantul poate promova exclusiv acțiune în revendicare, în cadrul căreia instanța va proceda la compararea titlurilor de proprietate exhibate de părți, neavând la îndemână procedura specială pentru apărarea dreptului său.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Procedura în discuție se aplică exclusiv în privința bunurilor imobile, iar nu și a celor mobile.

2. Înțelesul unor termeni în cadrul procedurii speciale. Pentru a facilita înțelegerea domeniului de aplicare, precum și a desfășurării procedurii speciale, codul definește, din perspectiva acestui titlu, o serie de termeni juridici.

2.1. Locațiunea. Astfel, prin locațiune este desemnată orice locațiune[1] scrisă sau verbală, incluzând și sublocațiunea. După cum am arătat în precedent, apreciem că procedura specială este incidentă și în privința contractului de *comodat*. De asemenea, dată fiind modalitatea de definire a termenilor de „locatar" și „locator", considerăm că procedura specială vizează și *cesiunea contractului de locațiune*, precum și *ipoteza înstrăinării bunului dat în locațiune*.

În ceea ce privește încheierea contractului de locațiune, acesta se consideră încheiat îndată ce părțile au convenit asupra bunului și prețului, prin raportare la art. 1781 NCC, legea neinstituind o formă specială pentru perfectarea acestuia. În consecință, contractul de locațiune este valabil încheiat din momentul exprimării acordului de voință al părților, inclusiv în formă verbală.

Prin raportare la art. 1805 NCC, locatarul poate să încheie o sublocațiune, totală sau parțială, a bunului cu o altă persoană, dacă această facultate nu i-a fost interzisă în mod expres, fără a se cere, prin urmare, acordul scris sau verbal al locatorului. Potrivit art. 1806 alin. (2) NCC, interdicția de a încheia o sublocațiune privește atât sublocațiunea totală, cât și pe cea parțială.

2.2. Locatarul și locatorul. În accepțiunea procedurii speciale reglementate de noul Cod de procedură civilă, prin locatar este desemnat locatarul principal (chiriaș sau arendaș), sublocatarul sau un cesionar al locatarului.

Totodată, locatorul poate fi locatorul principal (proprietar sau titular al unui dezmembrământ al dreptului de proprietate ce implică prerogativa folosinței bunului, nu nud proprietar), sublocatorul (chiriaș sau arendaș al locatorului principal), cesionarul și dobânditorul imobilului.

2.3. Imobilul. Prin imobil, noul Cod de procedură civilă desemnează *construcția*, *terenul* cu sau fără construcții, împreună cu *accesoriile* acestora.

Referirea codului la accesoriile imobilului se justifică prin faptul că întinderea obligației de predare a bunului dat în locațiune, existentă în sarcina locatorului, vizează atât bunul în sine, cât și toate accesoriile sale, prin raportare la art. 1787 NCC, aceasta determinând, implicit, și întinderea obligației de restituire a bunului, instituită în sarcina locatarului.

Ca noțiune, potrivit art. 546 alin. (1) NCC, bunul care a fost destinat, în mod stabil și exclusiv, întrebuințării economice a altui bun (principal) este accesoriu atât timp cât satisface această utilizare. În conformitate cu alin. (3) al aceluiași articol, dacă nu se prevede altfel, bunul accesoriu urmează situația juridică a bunului principal.

Exemplificând, prin raportare la art. 648 alin. (1) și (2) NCC, în ipoteza închirierii unui apartament dintr-o clădire cu mai multe astfel de apartamente, părțile comune ale între-

---

[1] Potrivit art. 1777 NCC, locațiunea este contractul prin care o parte, numită locator, se obligă să asigure celeilalte părți, numite locatar, folosința unui bun pentru o anumită perioadă, în schimbul unui preț, denumit chirie. În conformitate cu art. 1778 alin. (1) NCC, locațiunea bunurilor imobile și aceea a bunurilor mobile se numește închiriere, iar locațiunea bunurilor agricole poartă denumirea de arendare. Prin urmare, în concepția noului Cod civil, închirierea nu mai vizează exclusiv un imobil cu destinația de locuință, ci privește orice bun imobil sau mobil, cu excepția bunurilor agricole.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

gului imobil sunt bunuri accesorii în raport de spațiile locative, care constituie bunurile principale.

2.4. Ocupantul. Prin ocupant se înțelege oricare persoană, alta decât proprietarul sau locatarul, care *ocupă în fapt* imobilul cu sau fără permisiunea ori îngăduința proprietarului, fără ca între aceste persoane să se fi încheiat un contract cu privire la folosința bunului. Persoana care ocupă imobilul *cu permisiunea sau îngăduința* proprietarului se numește în doctrină și în practica judiciară *tolerat*.

Din definirea acestui termen, precum și din întreaga reglementare decurge concluzia că procedura specială de evacuare poate fi uzitată și în *ipoteza inexistenței unor raporturi locative anterioare între părți*, singura condiție fiind aceea ca pârâtul (ocupantul) să ocupe imobilul *în fapt*, fără a putea opune reclamantului un titlu care să justifice folosința bunului. În ipoteza în care și pârâtul se prevalează de un titlu de proprietate asupra bunului ocupat, reclamantul poate promova exclusiv acțiune în revendicare, în cadrul căreia instanța va proceda la compararea titlurilor de proprietate exhibate de părți.

2.5. Proprietarul. Prin proprietar codul înțelege nu numai titularul dreptului de proprietate asupra imobilului, dar și pe locatar. În ceea ce privește includerea *locatarului* în cadrul termenului de proprietar, apreciem că noul Cod de procedură civilă a avut în vedere, spre exemplu, ipoteza în care un locatar, în apărarea dreptului său de folosință, promovează o acțiune în evacuare împotriva unui terț care ocupă abuziv bunul. De asemenea, considerăm că noul Cod de procedură civilă nu a inclus în termenul de proprietar și *locatorul*, întrucât în întreaga reglementare a titlului analizat se face referire la *proprietar și locator*, astfel încât, dacă s-ar fi atribuit și acest înțeles termenului de proprietar, s-ar fi produs o suprapunere parțială a noțiunilor [art. 1034 alin. (2), art. 1037, art. 1038, art. 1039 alin. (1), art. 1040 etc.].

Art. 1.034. Caracterul facultativ al procedurii. (1) Reclamantul are alegerea între procedura reglementată de prezentul titlu şi procedura de drept comun.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului titlu nu aduc nicio atingere drepturilor locatorului sau proprietarului la plata chiriei sau arenzii, la plata de despăgubiri şi nici altor drepturi născute în temeiul contractului sau al legii, după caz.

(3) În cazul arătat la alin. (2), pentru realizarea drepturilor şi îndeplinirea obligațiilor izvorând din contract, precum şi a celor prevăzute de dispozițiile legale aplicabile în materie, partea interesată, sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 1.041 alin. (4), va putea proceda, după caz, potrivit dispozițiilor referitoare la ordonanța de plată sau celor privind soluționarea cererilor cu valoare redusă ori la sesizarea instanței competente, în condițiile dreptului comun.

COMENTARIU

1. Caracterul facultativ al procedurii. Procedura specială reglementată de prezentul titlu *nu are caracter obligatoriu*, reclamantul având posibilitatea să uzeze sau nu de aceasta, după libera sa apreciere.

În ipoteza în care nu înțelege să urmeze această procedură specială, reclamantul are dreptul de a introduce o *acțiune în evacuare de drept comun*. Este evident că, în situația în care reclamantul a obținut evacuarea pârâtului în procedura specială, introducerea unei acțiuni în evacuare de drept comun este *lipsită de interes*, reclamantul beneficiind deja de un titlu executoriu împotriva pârâtului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Este de menționat faptul că, pe calea procedurii speciale în discuție, reclamantul poate cere nu numai evacuarea pârâtului, dar și *obligarea acestuia la plata chiriei sau a arenzii exigibile, inclusiv a sumelor devenite exigibile în cursul judecății*, aspect ce reiese din dispozițiile art. 1041 alin. (4) NCPC.

Dacă însă cererea reclamantului promovată pe calea procedurii speciale a vizat exclusiv evacuarea pârâtului, acesta se poate adresa instanțelor judecătorești, pe calea dreptului comun, prin proces distinct, cu acțiune în pretenții având ca obiect plata chiriei sau arenzii ori a despăgubirilor izvorâte din folosirea sau ocuparea fără drept a imobilului (spre exemplu, contravaloarea lipsei de folosință a imobilului).

De asemenea, orice alte drepturi ale reclamantului născute din contract sau din lege pot fi solicitate pe calea acțiunilor de drept comun (de pildă, nulitatea contractului de locațiune), fără ca promovarea în prealabil a procedurii speciale să impieteze asupra dreptului de introducere a acestora.

Totodată, această procedură specială *nu exclude utilizarea unei alte proceduri speciale* (procedura ordonanței de plată sau procedura cu privire la cererile de valoare redusă) pentru realizarea drepturilor de creanță corespunzătoare.

Apreciem însă că, în situația în care în cadrul procedurii speciale de evacuare reclamantul a solicitat și plata chiriei ori a arenzii exigibile, iar instanța s-a pronunțat asupra unei astfel de cereri, el nu mai poate promova ulterior o acțiune distinctă în baza altor proceduri speciale sau pe calea dreptului comun, opunându-se autoritatea de lucru judecat.

2. Comparație între procedura de drept comun și procedura specială

2.1. Competența. În ceea ce privește *competența materială* de soluționare în primă instanță a cererilor de evacuare, independent de procedura urmată, aceasta aparține judecătoriei, potrivit art. 94 pct. 1 lit. d), respectiv art. 1035 NCPC.

În privința *competenței teritoriale* însă, cererile de evacuare de drept comun determină o competență cu caracter alternativ, potrivit art. 113 alin. (1) pct. 4 NCPC, fiind deopotrivă competente instanțele prevăzute la art. 107-112 NCPC, cât și instanța locului unde se află imobilul, dacă între părți s-a încheiat un contract de locațiune, în timp ce pentru soluționarea cererilor de evacuare promovate pe calea procedurii speciale competența teritorială are caracter exclusiv, aparținând numai instanței în circumscripția căreia se află situat imobilul ocupat fără drept ori, după caz, închiriat sau arendat.

2.2. Calea de atac. Cererile de evacuare, independent că sunt introduse pe calea dreptului comun sau pe calea procedurii speciale, sunt supuse *numai apelului*, prin raportare la art. 483 alin. (2) și art. 1041 alin. (5) NCPC, nefiind susceptibile de recurs.

Hotărârea de evacuare pronunțată în procedură specială poate fi atacată cu apel în termen de *5 zile de la pronunțare*, dacă s-a dat cu citarea părților, sau *de la comunicare*, dacă s-a dat fără citarea lor, în timp ce hotărârea de evacuare pronunțată pe drept comun este susceptibilă de apel în termen de *30 de zile de la comunicare*, potrivit regulii generale înscrise în art. 468 alin. (1) NCPC.

2.3. Citarea și comunicarea actelor de procedură. Procedura specială derogă de la anumite reguli de citare și comunicare a actelor de procedură în dispozițiile art. 1036 NCPC.

De asemenea, acțiunea în evacuare de drept comun se soluționează întotdeauna *cu citarea părților*, nefiind instituite norme derogatorii în acest sens de la regula prevăzută de art. 153 alin. (1) NCPC. În ceea ce privește evacuarea promovată pe calea procedurii

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

speciale, aceasta poate fi judecată *cu sau fără citarea părților*, după distincția conținută de art. 1041 alin. (1) NCPC.

2.4. Felul ședinței de judecată. Judecarea acțiunii în evacuare de drept comun urmează regulile generale instituite de art. 213 alin. (1), art. 240 alin. (1), art. 244, art. 261 alin. (1) NCPC (cercetarea procesului în primă instanță în *camera de consiliu* și dezbaterile în *ședință publică*, cu excepțiile prevăzute de lege). În schimb, în ceea ce privește cererea de evacuare promovată pe calea procedurii speciale, atât cercetarea procesului, cât și dezbaterile au loc în *camera de consiliu*.

Potrivit art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, dispozițiile acestuia privind *cercetarea procesului* și, după caz, *dezbaterea fondului în camera de consiliu* se aplică *proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016*.

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, în procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 și până la data de 31 decembrie 2015, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară în ședință publică, dacă legea nu prevede altfel. În acest context, se impune sublinierea faptului că dispozițiile menționate anterior vizează exclusiv normele cu caracter general prevăzute în cadrul art. 213 alin. (1), art. 240 alin. (1), art. 244 alin. (3) și (4), art. 261 alin. (1) NCPC, motiv pentru care *procesele ce se soluționează în camera de consiliu potrivit unor norme speciale vor continua a fi judecate astfel, iar nu în ședință publică,* cum este și cazul procedurii speciale în discuție.

2.5. Urgența soluționării cauzei. În timp ce cererea de evacuare de drept comun nu implică o procedură de soluționare urgentă, nefiind astfel calificată legal, evacuarea în procedura specială analizată se judecă *de urgență*, cu toate consecințele ce decurg din acest caracter.

2.6. Întâmpinarea și cererile incidentale. Dacă în cadrul acțiunii în evacuare de drept comun pârâtul are *obligația* depunerii întâmpinării, potrivit art. 208 alin. (1) NCPC, în cadrul procedurii speciale, întâmpinarea are *caracter facultativ*.

De asemenea, spre deosebire de procedura de drept comun, în cadrul procedurii speciale, pârâtul *nu are dreptul să formuleze cerere reconvențională, cerere de chemare în judecată a altei persoane sau cerere de chemare în garanție*, tocmai pentru a nu fi lezat caracterul urgent de soluționare a cererii principale.

2.7. Caracterul executoriu al hotărârii pronunțate în primă instanță. În timp ce hotărârea de evacuare pronunțată în primă instanță, potrivit dreptului comun, *nu are caracter executoriu*, neputând fi ca atare pusă în executare, în măsura în care nu este definitivă, în procedura specială, art. 1041 alin. (5) NCPC îi conferă în mod expres un atare caracter.

Art. 1.035. Instanța competentă. Cererile formulate în temeiul prezentului titlu sunt de competența judecătoriei în circumscripția căreia se află situat imobilul ocupat fără drept ori, după caz, închiriat sau arendat, chiar dacă locatarul a părăsit imobilul sau contractul a încetat.

COMENTARIU

Competența materială de soluționare a cererilor formulate în temeiul prezentului titlu revine în primă instanță judecătoriei, independent de valoarea bunului imobil.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ceea ce privește *competența teritorială*, aceasta are caracter exclusiv, fiind determinată de locul situării imobilului folosit sau ocupat fără drept, neavând relevanță faptul că locatarul a părăsit imobilul sau contractul a încetat.

Art. 1.036. Citarea şi comunicarea actelor procedurale. (1) Locatarul şi ocupantul imobilului sunt socotiți ca având domiciliul lor obligatoriu la imobilul pe care îl ocupă fără niciun drept.

(2) Dacă imobilul este închis, toate notificările, citațiile şi celelalte acte de procedură emise potrivit dispozițiilor prezentului titlu vor fi afişate la uşa imobilului.

COMENTARIU

Procedura ce face obiectul prezentei analize instituie *reguli speciale* vizând citarea și comunicarea actelor procedurale. Astfel, comunicarea oricăror acte de procedură către locatar sau ocupant va avea loc *la imobilul pe care îl folosește sau îl ocupă fără drept*, independent de domiciliul menționat în actul său de identitate sau de faptul stabilirii sau nu a reședinței la locul situării imobilului.

Totodată, din coroborarea art. 1035 NCPC cu prezentul articol rezultă că locatarul și ocupantul vor fi citați la imobilul pe care îl folosesc sau îl ocupă fără drept și în ipoteza în care imobilul a fost *părăsit de către aceștia*, întrucât procedura specială este incidentă și în acest caz.

De altfel, alin. (2) al art. 1036 NCPC confirmă soluția menționată în precedent, stipulând faptul că, dacă *imobilul este închis*, toate notificările, citațiile și celelalte acte de procedură emise vor fi *afișate la ușa imobilului*. Se impune remarcarea faptului că art. 1036 alin. (2) NCPC derogă de la procedura de comunicare de drept comun în ipoteza în care imobilul este închis, neprocedându-se, prin urmare, la lăsarea actului de procedură în cutia poștală sau, în lipsa acesteia, la afișarea unei înștiințări pe ușa imobilului [art. 163 alin. (8) NCPC cu trimitere la alin. (3)-(5) ale aceluiași articol].

Apreciem însă că în celelalte situații (pârâtul primește actul de procedură și semnează dovada de primire, pârâtul primeşte actul de procedură şi refuză sau nu poate semna dovada de primire, pârâtul refuză să primească actul de procedură, lipsește pârâtul de la domiciliu, însă este prezentă o altă persoană căreia i se poate înmâna în mod legal actul de procedură) sunt aplicabile dispozițiile de drept comun prevăzute în cadrul art. 163 NCPC.

Art. 1.037. Încetarea locațiunii. Notificarea locatarului. (1) Atunci când dreptul locatarului de a folosi un imobil s-a stins ca urmare a încetării locațiunii prin expirarea termenului, prin acțiunea locatorului, prin neplata chiriei sau a arenzii, precum şi din orice altă cauză şi locatorul doreşte să intre în posesia imobilului, acesta va notifica locatarul, în scris, prin intermediul executorului judecătoresc, punându-i în vedere să elibereze şi să-i predea liber imobilul, în termen de cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării.

(2) Dacă locațiunea este pe durată nedeterminată, denunțarea cerută de lege pentru încetarea contractului va fi considerată şi notificare de evacuare a imobilului, în condițiile prezentului articol.

(3) Când locațiunea este pe durată determinată, notificarea de evacuare a imobilului trebuie făcută cu cel puțin 30 de zile înainte de expirarea termenului, dacă prin lege nu se prevede altfel.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(4) Locatarul poate renunța la notificarea prevăzută în prezentul articol prin act scris cuprinzând recunoaşterea dreptului locatorului de a recurge imediat la procedura prevăzută la cap. II din prezentul titlu, dacă locațiunea încetează din orice motive, iar dreptul locatarului este socotit stins.

COMENTARIU

Articolul 1037 NCPC reglementează etapa notificării, prealabilă introducerii cererii de evacuare pe calea procedurii speciale, în ipoteza în care *între părți a fost încheiat anterior un contract de locațiune*.

Pentru a putea fi urmată procedura specială de evacuare, este necesar ca *efectele contractului de locațiune să fi încetat* (prin excepție, în ipoteza contractelor de locațiune cu durată determinată, care încetează prin expirarea termenului, notificarea va fi efectuată înainte de împlinirea termenului contractual și, implicit, de încetarea de drept a locațiunii).

În consecință, ca regulă, premergător introducerii acțiunii la instanța judecătorească, locatorul, dacă dorește să intre în imobil, va comunica *prin intermediul executorilor judecătorești* o *notificare scrisă* către locatar, prin care îl va soma să elibereze și să-i predea liber imobilul, în termen de cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării.

Dacă notificarea nu este comunicată prin intermediul executorilor judecătorești, ci prin alte mijloace de comunicare, aceasta este lovită de nulitate. Dat fiind caracterul legal al termenului de 30 de zile, apreciem că reclamantul nu poate soma locatarul să elibereze imobilul într-un termen mai scurt, cu excepția cazului în care părțile au convenit altfel prin contract, o atare concluzie decurgând din faptul că prin acordul părților poate fi și eliminată în întregime această etapă prealabilă, prin raportare la art. 1037 alin. (4) NCPC.

Dacă contractul de locațiune a fost încheiat pe durată determinată și încetează prin expirarea termenului contractual, codul impune condiția ca notificarea de evacuare a imobilului să fie făcută cu cel puțin 30 de zile înainte de expirarea termenului, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Prin excepție, codul nu impune cerința notificării prealabile demarării procedurii speciale atunci când:

a) *reclamantul a denunțat contractul de locațiune încheiat pe durată nedeterminată*, în condițiile art. 1816 NCC. Astfel, potrivit alin. (1) al art. 1816 NCC, dacă locațiunea a fost făcută fără determinarea duratei, oricare dintre părți poate denunța contractul *prin notificare* (*cu respectarea termenului de preaviz*). În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, notificarea făcută cu nerespectarea termenului de preaviz stabilit de lege sau, în lipsă, de uzanțe nu produce efecte decât de la împlinirea acelui termen;

b) *locatarul a renunțat la notificarea prevăzută în prezentul articol prin act scris* cuprinzând recunoașterea dreptului locatorului de a recurge imediat la procedura prevăzută la Capitolul II din prezentul titlu, dacă locațiunea încetează din orice motive, iar dreptul locatarului este socotit stins.

Art. 1.038. Notificarea ocupantului. Atunci când proprietarul unui imobil doreşte să îl evacueze pe ocupantul acestuia, după ce dreptul de a ocupa imobilul a încetat, proprietarul va notifica în scris ocupantul, punându-i în vedere să elibereze imobilul pe care îl ocupă fără niciun drept, în termen de 5 zile de la comunicarea notificării.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În ipoteza în care imobilul este ocupat în fapt de o persoană, care nu are niciun drept de folosință asupra acestuia, proprietarul va comunica ocupantului o notificare scrisă, somându-l să elibereze imobilul în termen de 5 zile de la comunicarea notificării. Deși art. 1038 NCPC face referire la *încetarea dreptului acestuia de a ocupa imobilul,* apreciem că textul are în vedere nu numai ipoteza toleratului, dar și a persoanei care ocupă imobilul în fapt, fără permisiunea sau îngăduința proprietarului și fără a putea opune acestuia vreun titlu cu privire la folosința sau proprietatea bunului.

Legea nu mai prevede în acest caz obligativitatea comunicării notificării prin intermediul executorilor judecătorești, iar termenul de evacuare a imobilului este scurtat de la 30 de zile la doar 5.

Capitolul II. Procedura de evacuare

Art. 1.039. Evacuarea voluntară. (1) Dacă locatarul sau ocupantul care a fost notificat în condițiile prezentului titlu a părăsit imobilul, locatorul sau proprietarul poate intra în posesia acestuia, de drept, fără nicio procedură judiciară de evacuare. În caz contrar, sunt incidente dispozițiile prezentului capitol.

(2) Se prezumă că imobilul este părăsit în caz de încetare a activității economice ori de încetare a folosirii imobilului de către locatar sau ocupant ori de către persoanele aflate sub controlul lor, precum şi în cazul returnării cheilor imobilului, ridicării echipamentelor, mărfurilor sau altor bunuri mobile din imobil.

COMENTARIU

Dacă în urma notificărilor menționate în articolul anterior locatarul sau ocupantul a părăsit imobilul, locatorul sau proprietarul poate intra în posesia acestuia, fără a mai fi nevoit să recurgă la proceduri judiciare de evacuare. În caz contrar, va putea demara procedura specială în discuție.

Codul prezumă relativ faptul că imobilul este părăsit în următoarele situații:

– în caz de încetare a activității economice desfășurate de locatar sau ocupant în imobil;

– în caz de încetare a folosirii imobilului de către locatar sau ocupant ori de către persoanele aflate sub controlul lor;

– în cazul returnării cheilor imobilului către locator sau proprietar, ridicării echipamentelor, mărfurilor sau altor bunuri mobile din imobil.

Prin urmare, spre exemplu, dacă locatarul a predat locatorului cheile imobilului, operând prezumția relativă în discuție, acesta din urmă are dreptul să intre în posesia imobilului fără a demara procedura specială de evacuare.

Dacă reclamantul introduce cererea de evacuare pe calea procedurii speciale, pârâtul se poate prevala de prezumția menționată, dovedind, de pildă, faptul încetării activității economice desfășurate în cadrul imobilului (fapt vecin și conex), caz în care, în măsura în care reclamantul nu administrează dovada contrară, s-ar impune respingerea acțiunii.

Art. 1.040. Sesizarea instanței. Dacă locatarul sau ocupantul notificat în condițiile prezentului titlu refuză să evacueze imobilul ori dacă locatarul a renunțat la dreptul său de a fi notificat şi a pierdut, din orice motive, dreptul de

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a folosi imobilul, locatorul sau proprietarul va solicita instanței să dispună, prin hotărâre executorie, evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu.

COMENTARIU

Locatorul sau proprietarul imobilului poate să demareze procedura judiciară specială de evacuare în două ipoteze:

a) locatarul sau ocupantul notificat a refuzat evacuarea imobilului la expirarea termenului prevăzut în notificare;

b) locatarul a renunțat anterior prin act scris la dreptul său de a fi notificat și a pierdut dreptul de a folosi imobilul, indiferent de motiv.

Instanța se va pronunța asupra cererii prin sentință, cu caracter executoriu, dispunându-se evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu.

Art. 1.041. Procedura de judecată. Calea de atac. (1) Cererea de evacuare se judecă cu citarea părților, în afară de cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei sau a arenzii se solicită în baza unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu, potrivit legii.

(2) Cererea de evacuare se judecă de urgență, în camera de consiliu, cu dezbateri sumare, dacă s-a dat cu citarea părților.

(3) Întâmpinarea nu este obligatorie.

(4) Dacă s-a solicitat şi plata chiriei ori a arenzii exigibile, instanța, cu citarea părților, va putea dispune odată cu evacuarea şi obligarea pârâtului la plata acestora, inclusiv a sumelor devenite exigibile în cursul judecății.

(5) Hotărârea de evacuare este executorie şi poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, sau de la comunicare, când s-a dat fără citarea lor.

COMENTARIU

1. Citarea părților. Ca regulă, cererea de evacuare promovată pe calea procedurii speciale se soluționează *cu citarea părților*, cu observarea regulilor generale, dar și a cerințelor derogatorii impuse de art. 1036 NCPC.

Prin *excepție*, cererea de evacuare în discuție poate fi soluționată *fără citarea părților*, dacă evacuarea este consecința nerespectării obligației de plată a chiriei sau a arenzii, în baza unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu, potrivit legii. Apreciem că această ipoteză presupune ca premisă rezilierea contractului de locațiune anterior demarării procedurii speciale.

Potrivit art. 1798 NCC, contractele de locațiune încheiate prin *înscris sub semnătură privată care au fost înregistrate la organele fiscale*, precum și cele încheiate în *formă autentică* constituie titluri executorii pentru plata chiriei la termenele și în modalitățile stabilite în contract sau, în lipsa acestora, prin lege.

De asemenea, în conformitate cu art. 1845 NCC, contractele de arendare încheiate în *formă autentică*, precum și cele *înregistrate la consiliul local* constituie, în condițiile legii, titluri executorii pentru plata arendei la termenele și în modalitățile stabilite în contract.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Această excepție este incidentă numai în ipoteza folosirii fără drept a imobilului de către un locatar, iar nu și pentru cazul ocupantului bunului, cu care proprietarul nu a încheiat contract de locațiune.

De asemenea, textul legal vizează numai caracterul de titlu executoriu al contractului de locațiune pentru plata chiriei sau a arenzii, iar nu pentru predarea bunului, întrucât în acest caz nu se mai impune demararea unei proceduri judiciare de evacuare, locatorul având la îndemână procedura executării silite.

În cadrul acestei proceduri speciale, obiectul cererii nu este restrâns exclusiv la evacuarea pârâtului din imobil, putându-se solicita inclusiv plata chiriei ori a arenzii exigibile sau a sumelor ce au dobândit un atare caracter în cursul judecății. În acest caz, instanța va avea obligația să citeze părțile, chiar și în ipoteza art. 1041 alin. (1) teza a II-a NCPC.

2. Caracterul urgent al procedurii. Codul atribuie în mod expres caracter urgent procedurii speciale de soluționare a cererii de evacuare, cu toate consecințele ce decurg din aceasta [art. 159 teza a II-a NCPC – posibilitatea judecătorului de a dispune scurtarea termenului de înmânare a citației ori a actului de procedură; art. 201 alin. (5) NCPC – posibilitatea judecătorului de a stabili un prim termen de judecată acordat în cauză mai apropiat de data rezoluției etc.].

De asemenea, caracterul urgent al procedurii în discuție a determinat *instituirea altor prevederi legale convergente* în cadrul reglementării supuse analizei (dezbateri sumare, caracterul facultativ al întâmpinării, scurtarea termenului de apel, inadmisibilitatea promovării de către pârât a unor cereri incidentale, caracterul executoriu al hotărârii pronunțate în primă instanță, imposibilitatea suspendării executării hotărârii de evacuare).

3. Soluționarea cererii în camera de consiliu. Cererea de evacuare promovată pe calea procedurii speciale se judecă în camera de consiliu, atât în etapa cercetării procesului, cât și în cea a dezbaterilor asupra fondului.

Reamintim faptul că dispozițiile art. XII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, potrivit cărora, în procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 și până la data de 31 decembrie 2015, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară în ședință publică, vizează exclusiv normele cu caracter general prevăzute în cadrul art. 213 alin. (1), art. 240 alin. (1), art. 244 alin. (3) și (4), art. 261 alin. (1) NCPC, motiv pentru care *procesele ce se soluționează în camera de consiliu potrivit unor norme speciale vor continua a fi judecate astfel, iar nu în ședință publică,* cum este și cazul procedurii speciale în discuție.

4. Întâmpinarea. Prin derogare de la regula instituită de art. 208 alin. (1) NCPC vizând obligativitatea întâmpinării, în cadrul acestei proceduri speciale, în măsura în care se dispune citarea părților, pârâtul *nu este obligat* să formuleze și să depună la dosar întâmpinare.

Dacă procedura specială se soluționează cu citarea părților, prin raportare la art. 157 alin. (2) teza a II-a NCPC, în citație se va menționa obligația pârâtului de a-și pregăti apărarea pentru primul termen de judecată, propunând probele de care înțelege să se folosească, sub sancțiunea decăderii.

5. Obiectul cererii. Prin promovarea unei cereri pe calea acestei proceduri speciale, reclamantul poate solicita instanței nu numai *evacuarea din imobil a pârâtului*, ci și *obligarea acestuia la plata chiriei ori a arenzii exigibile*, inclusiv a sumelor cu același titlu ce au dobândit un astfel de caracter în cursul judecății.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Având în vedere că textul articolului analizat face referire exclusiv la *sume exigibile*, considerăm că reclamantul nu poate promova în cadrul procedurii speciale în discuție o acțiune preventivă, invocând art. 34 alin. (3) NCPC.

În ceea ce privește sumele ce au căpătat caracter exigibil pe parcursul judecății, acestea pot fi acordate de instanță numai în ipoteza în care reclamantul formulează cerere adițională în acest sens, potrivit art. 204 NCPC.

În ipoteza formulării capătului de cerere în pretenții, procedura de soluționare a cauzei implică *citarea obligatorie a părților.*

6. Hotărârea de evacuare. Hotărârea de evacuare (sentință) pronunțată în primă instanță în cadrul procedurii speciale este *executorie*, potrivit legii. Ca atare, chiar dacă în cauză a fost declarat apel împotriva acesteia, reclamantul poate proceda la *demararea executării silite*.

Hotărârea judecătorească specificată poate fi atacată *numai cu apel* în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, sau de la comunicare, când s-a dat fără citarea lor. În consecință, împotriva deciziei date în apel părțile nu pot promova recurs, acesta având caracter inadmisibil.

Remarcăm faptul că termenul de apel derogă, atât din prisma duratei, cât și din cea a momentului de la care începe să curgă, de la normele generale înscrise în art. 468 alin. (1) NCPC, derogarea fiind instituită în contextul caracterului urgent al procedurii speciale.

Se impune menționarea faptului că legea instituie caracter executoriu numai pentru hotărârea de evacuare, rezultând, prin urmare, concluzia că, în ipoteza în care cererea a avut un obiect complex [evacuare și pretenții, în temeiul art. 1041 alin. (4)], numai dispoziția vizând evacuarea va avea un atare caracter, iar nu și cea referitoare la plata sumelor stabilite prin dispozitiv.

Art. 1.042. Apărările pârâtului în cazul judecării cu citare. (1) Pârâtul chemat în judecată, potrivit procedurii prevăzute în prezentul titlu, nu poate formula cerere reconvențională, de chemare în judecată a altei persoane sau în garanție, pretențiile sale urmând a fi valorificate numai pe cale separată.

(2) Pârâtul poate invoca apărări de fond privind temeinicia motivelor de fapt şi de drept ale cererii, inclusiv lipsa titlului reclamantului.

COMENTARIU

Spre deosebire de ipoteza promovării acțiunii în evacuare pe calea dreptului comun, în cadrul procedurii speciale, pârâtul nu are posibilitatea să formuleze cerere reconvențională, cerere de chemare în judecată a altei persoane sau cerere de chemare în garanție, limitarea acestui drept având ca rațiune asigurarea urgenței soluționării cererii principale.

Cererile menționate anterior pot fi promovate *exclusiv* în cadrul unui litigiu distinct.

În situația în care pârâtul le formulează totuși în cadrul procedurii speciale, instanța va pronunța o soluție de respingere a acestora ca *inadmisibile*, fără ca o atare hotărâre să se impună cu autoritate de lucru judecat în raport de un proces viitor în care vor fi reiterate aceleași pretenții, întrucât nu s-a statuat judiciar asupra fondului drepturilor deduse judecății prin intermediul lor.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Chiar dacă nu poate introduce cererile incidentale menționate, pârâtul are dreptul legal de a invoca în cadrul procedurii speciale *apărări de fond* privind temeinicia motivelor de fapt și de drept ale cererii, inclusiv lipsa titlului reclamantului. În dovedirea apărărilor de fond, pârâtul poate *propune probe la primul termen de judecată la care a fost legal citat*, prin raportare la art. 157 alin. (2) teza a II-a NCPC.

Spre exemplu, pârâtul poate invoca tacita relocațiune sau lipsa operării rezilierii de drept a contractului de locațiune ori poate opune reclamantului un titlu de proprietate asupra bunului.

De asemenea, pârâtul poate susține în cadrul procedurii speciale și *apărări procedurale* (spre exemplu, excepții procesuale), referirea codului la apărările de fond având ca fundament numai sublinierea dreptului pârâtului de a susține apărări de fond, iar nu excluderea dreptului său de a invoca apărări procedurale.

Întrucât întâmpinarea are caracter facultativ, pârâtul are dreptul să invoce *excepțiile de ordine privată* cel mai târziu la primul termen de judecată după săvârșirea neregularității procedurale, în etapa cercetării procesului și înainte de a se pune concluzii în fond, prin raportare la art. 247 alin. (2) NCPC.

Art. 1.043. Contestația la executare. Împotriva executării hotărârii de evacuare cei interesați pot introduce contestație la executare, în condițiile legii.

COMENTARIU

Dat fiind faptul că sentința pronunțată în primă instanță în cadrul acestei proceduri speciale are caracter executoriu, ea poate fi pusă în executare silită. Prin raportare la art. 468 alin. (5) NCPC, *apelul nu este suspensiv de executare* în privința acestei hotărâri judecătorești.

Orice persoană interesată are posibilitatea introducerii unei *contestații la executare* împotriva executării silite astfel demarate, contestația fiind de competența *instanței de executare*, astfel cum aceasta este determinată de art. 650 NCPC.

Contestația la executare va fi soluționată potrivit dispozițiilor art. 711-719 NCPC.

Dacă contestația la executare este promovată de pârât, prin raportare la art. 712 alin. (1) NCPC, acesta *nu va putea invoca în cadrul său motive de fapt sau de drept* pe care le-ar fi putut opune în cursul judecății în primă instanță a procedurii speciale sau în calea de atac a apelului. Prin urmare, inadmisibilitatea formulării unor atare apărări în cadrul contestației la executare subzistă chiar și în ipoteza în care judecata în primă instanță a cererii de evacuare în discuție a avut loc fără citarea părților, când pârâtul nu a fost în drept să invoce apărări de fapt sau de drept, întrucât sentința i-a fost comunicată în vederea exercitării dreptului de apel, potrivit art. 1041 alin. (5) NCPC, în cadrul căruia le-ar fi putut invoca.

Art. 1.044. Suspendarea executării. (1) Executarea hotărârii de evacuare nu va putea fi suspendată. Cu toate acestea, în cazul evacuării pentru neplata chiriei sau a arenzii se va putea dispune suspendarea executării hotărârii în cadrul contestației la executare sau a apelului exercitat de către pârât numai dacă acesta consemnează în numerar, la dispoziția creditorului, chiria sau arenda la care a fost obligat, suma stabilită pentru asigurarea ratelor de chirie sau arendă dato-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rate până la data cererii de suspendare, precum şi cea aferentă ratelor de chirie sau arendă ce ar deveni exigibile în cursul judecății procesului.

(2) Suspendarea încetează de drept dacă, la expirarea termenului pentru care chiria sau arenda a fost astfel acoperită, debitorul nu cere şi nu depune suma ce se va fixa de instanța de executare pentru acoperirea unor noi rate, în condițiile prevăzute la alin. (1).

COMENTARIU

După cum am arătat în precedent, hotărârea de evacuare pronunțată în primă instanță în cadrul procedurii analizate este executorie, constituind una dintre excepțiile la care face referire art. 468 alin. (5) teza I NCPC vizând efectul suspensiv al apelului.

Ca regulă, executarea hotărârii de evacuare *nu va putea fi suspendată*, nici prin formularea unei cereri incidentale având acest obiect în cadrul căii de atac a apelului (în ipoteza în care executarea silită nu a fost demarată), nici prin introducerea unei cereri de suspendare a executării silite în cadrul contestației la executare (în ipoteza în care s-a procedat la începerea executării silite).

Prin *excepție*, suspendarea executării hotărârii de evacuare sau suspendarea executării silite demarate în temeiul acestui titlu executoriu va putea fi cerută, cu respectarea a două cerințe cumulative:

a) evacuarea pârâtului din imobil să se fi dispus ca urmare a *nerespectării obligației contractuale de plată a chiriei sau a arenzii*;

b) pârâtul să *consemneze în numerar*, la dispoziția creditorului, chiria sau arenda la care a fost obligat, suma stabilită pentru asigurarea ratelor de chirie sau arendă datorate până la data cererii de suspendare, precum și cea aferentă ratelor de chirie sau arendă ce ar deveni exigibile în cursul judecății procesului (dovada consemnării sumelor urmând a fi atașată la dosar în susținerea cererii de suspendare).

În ipoteza în care instanța a admis cererea de suspendare, aceasta va *înceta de drept* dacă, la expirarea termenului pentru care chiria sau arenda a fost astfel acoperită, debitorul nu cere și nu depune suma ce se va fixa de instanța de executare pentru acoperirea unor noi rate. Încetarea de drept a suspendării îl va îndritui pe locator sau proprietar să continue executarea silită, fără nicio altă formalitate prealabilă.

Apreciem că se impune reamintirea faptului că legea instituie caracter executoriu numai pentru hotărârea de evacuare, rezultând, ca atare, concluzia că, în ipoteza în care cererea a avut un obiect complex [evacuare și pretenții, în temeiul art. 1041 alin. (4)], *numai dispoziția vizând evacuarea va avea un atare caracter*, iar nu și cea referitoare la plata sumelor stabilite prin dispozitiv.

Capitolul III. Dispoziții speciale

Art. 1.045. Încetarea abuzului de folosință. (1) Dacă locatarul, nerespectând obligațiile ce îi revin privind folosirea normală, cu prudență şi diligență, a imobilului închiriat ori arendat, întrebuințează imobilul în alt scop decât cel prevăzut în contract, îi modifică structura stabilită prin construcție, îi produce stricăciuni ori săvârşeşte orice alte abuzuri de folosință, el va putea fi obligat, prin ordonanță președințială, dată cu citarea părților, la încetarea acestor abuzuri şi la restabilirea situației anterioare.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător şi pentru soluționarea cererii privind încetarea oricăror abuzuri săvârşite de proprietarul care prejudiciază folosința normală a părților sau instalațiilor aflate în proprietate comună din imobilele cu mai multe etaje sau apartamente ori care tulbură buna conviețuire în acel imobil.

COMENTARIU

1. Abuzul de folosință al locatarului. În accepțiunea noului Cod de procedură civilă, abuzul de folosință a unui imobil presupune:

a) *întrebuințarea imobilului în alt scop decât cel prevăzut în contract.* Potrivit art. 1799 NCC, locatarul este obligat să folosească bunul luat în locațiune cu prudență şi diligență, potrivit destinației stabilite prin contract sau, în lipsă, potrivit celei prezumate după anumite împrejurări, cum ar fi natura bunului, destinația sa anterioară ori cea potrivit căreia locatarul îl foloseşte.

În caz contrar, în conformitate cu art. 1800 NCC, locatorul poate cere daune-interese și, după caz, rezilierea contractului. Spre exemplu, o casă de locuit nu va putea fi folosită pentru exercitarea comerțului sau pentru instalarea sediului unui partid politic[1]. În schimb, dacă nu s-a prevăzut altfel în contract, locatarul poate să exercite o profesiune liberală (de pildă, avocatură) sau chiar o meserie (de pildă, croitorie), cu condiția să nu schimbe destinația imobilului (de exemplu, atelier mecanic)[2];

b) *modificarea structurii stabilite prin construcție*. În conformitate cu art. 1800 NCC, dacă locatarul modifică bunul, locatorul poate cere daune-interese și, după caz, rezilierea contractului. Evident că, în ipoteza în care transformările bunului sunt autorizate de către locator, nu suntem în prezența unui abuz de folosință a bunului. Sunt permise, în lipsă de stipulație contrară în contract, lucrările de mică însemnătate care nu schimbă destinația bunului, de exemplu, instalarea telefonului sau a televiziunii prin cablu[3];

c) *producerea de stricăciuni*. De asemenea, potrivit art. 1800 NCC, dacă locatarul întrebuințează bunul astfel încât îl prejudiciază pe locator, acesta din urmă poate cere daune-interese și, după caz, rezilierea contractului;

d) săvârşirea oricăror *alte abuzuri de folosință.*

În ipotezele menționate în precedent, noul Cod de procedură civilă instituie la dispoziția locatorului procedura ordonanței președințiale pentru încetarea abuzurilor şi restabilirea situației anterioare, aceasta din urmă putând consta în obligarea locatarului la readucerea imobilului în starea în care a fost predat spre folosință.

2. Abuzul de folosință al proprietarului. Aceeași procedură a ordonanței președințiale se aplică în mod corespunzător și pentru soluționarea cererii privind încetarea oricăror abuzuri săvârşite de *proprietarul* care prejudiciază folosința normală a părților sau instalațiilor aflate în proprietate comună din imobilele cu mai multe etaje sau apartamente ori care tulbură buna conviețuire în acel imobil.

În acest context, se impune menționarea art. 17 din Legea nr. 230/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari, potrivit căruia, dacă proprietarul unui apartament ori spațiu sau oricare altă persoană care acționează în numele

---

[1] *Fr. Deak*, Tratat de drept civil. Contracte speciale, Ed. Actami, București, 1999, p. 199.

[2] *Ibidem*. Același autor apreciază că inserarea ca mențiune în contract a profesiei locatarului conduce la naşterea prezumției acordului locatorului pentru exercitarea acestei profesii în imobilul închiriat.

[3] *Fr. Deak*, op. cit., p. 200.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

său provoacă daune oricărei părți din proprietatea comună sau unui alt apartament sau spațiu, respectivul proprietar sau respectiva persoană are obligația să repare stricăciunile sau să plătească cheltuielile pentru lucrările de reparații.

De asemenea, potrivit art. 18 din același act normativ, în cazurile în care, în clădirile de locuințe, unul dintre proprietari sau chiriași împiedică, cu bună-știință și sub orice formă, folosirea normală a clădirii de locuit, creând prejudicii celorlalți proprietari sau chiriași, după caz, proprietarii sau reprezentantul legal al acestora pot solicita instanței să hotărască măsurile pentru folosirea normală a clădirii, precum și plata daunelor.

Procedura ordonanței președințiale în cazurile analizate este reglementată de art. 996-1001 NCPC, cu singura regulă derogatorie de la dispozițiile art. 998 alin. (2) NCPC, și anume aceea a *citării părților în toate cazurile*. Această observație este valabilă și pentru art. 1046-1048 NCPC.

Art. 1.046. Efectuarea reparațiilor. Restrângerea folosinței. Evacuarea. Prin ordonanță preşedințială, dată cu citarea părților, locatarul sau, când este cazul, sublocatarul poate fi obligat la efectuarea reparațiilor necesare ce îi revin potrivit legii, precum şi la restrângerea folosinței spațiului închiriat ori chiar la evacuarea din acest spațiu dacă aceste măsuri se justifică pentru efectuarea reparațiilor ori lucrărilor prevăzute de lege în sarcina locatorului.

COMENTARIU

Pe calea *procedurii ordonanței președințiale, cu citarea părților*, locatarul sau, când este cazul, sublocatarul poate fi obligat la *efectuarea reparațiilor* necesare ce îi revin potrivit legii.

Astfel, potrivit art. 1802 NCC, în lipsă de stipulație contrară, reparațiile de întreținere curentă (*reparațiile locative*) sunt în sarcina locatarului, această obligație fiind subsumată obligației de a folosi bunul cu prudență și diligență, ca un bun proprietar.

În conformitate cu art. 1822 alin. (1) NCC, locatarul răspunde pentru *degradarea bunului închiriat* în timpul folosinței sale, inclusiv cea cauzată de incendiu, dacă nu dovedește că a survenit fortuit. De asemenea, locatarul răspunde inclusiv pentru degradarea cauzată de membrii familiei sale, de sublocatarul său, ca și de fapta altor persoane cărora le-a îngăduit în orice mod folosirea, deținerea sau accesul la bun [art. 1822 alin. (2) NCC].

De asemenea, în mod similar, locatarul sau sublocatarul poate fi obligat la *restrângerea folosinței spațiului închiriat* ori chiar la *evacuarea temporară* din acest spațiu, dacă astfel de măsuri se justifică pentru efectuarea reparațiilor ori lucrărilor prevăzute de lege în sarcina locatorului.

În acest context, se impune menționarea dispoziției corespunzătoare din dreptul material cuprinse în art. 1803 alin. (1) NCC, potrivit căreia, dacă în timpul locațiunii bunul are nevoie de reparații care nu pot fi amânate până la sfârșitul locațiunii sau a căror amânare ar expune bunul pericolului de a fi distrus, locatarul va suporta restrângerea necesară a locațiunii cauzată de aceste reparații.

Art. 1.047. Examinarea imobilului. Dispozițiile art. 1.046 se aplică şi în cazul obligării locatarului sau, după caz, a sublocatarului de a permite, în condițiile legii, examinarea imobilului deținut în locațiune.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Pe calea *procedurii ordonanței președințiale, cu citarea părților*, reclamantul poate obliga locatarul sau, după caz, sublocatarul să îi permită, în condițiile legii, *examinarea imobilului* deținut în locațiune.

Obligația de a permite examinarea bunului este prevăzută și în dreptul material în cadrul art. 1804 NCC, potrivit căruia locatarul este obligat să permită examinarea bunului de către locator la intervale de timp rezonabile în raport cu natura și destinația bunului, precum și de către cei care doresc să îl cumpere sau care, la încetarea contractului, doresc să îl ia în locațiune, fără însă ca prin aceasta să i se cauzeze o stânjenire nejustificată a folosinței bunului.

Prin urmare, prin raportare la dispozițiile de drept substanțial menționate în precedent, rezultă faptul că locatorul poate utiliza procedura ordonanței președințiale pentru a obliga locatarul să permită examinarea imobilului în următoarele ipoteze:

– *când locatorul dorește, la intervale rezonabile de timp, să verifice starea imobilului*;

– *când terțe persoane doresc să vizioneze imobilul pentru a-l cumpăra sau închiria* (în ultima teză, la încetarea locațiunii). Având în vedere finalitatea avută în vedere de această dispoziție, apreciem că locatorul poate utiliza procedura în discuție și pentru a obliga locatarul să permită examinarea imobilului în vederea efectuării măsurătorilor cadastrale.

Considerăm că în acest caz este necesar ca dispozitivul hotărârii judecătorești să prevadă în mod expres perioadele de timp în care locatarul trebuie să permită accesul locatorului sau terțelor persoane specificate anterior, pentru a preveni orice formă de abuz din partea acestora de natură a-i cauza locatarului o stânjenire nejustificată a folosinței bunului.

Art. 1.048. Cereri ale asociațiilor de proprietari. Dispozițiile art. 1.045 se aplică în mod corespunzător şi pentru soluționarea cererii formulate de o asociație de proprietari împotriva proprietarilor, membri ai acesteia, în cazul în care neefectuarea reparațiilor ce sunt în sarcina fiecărui proprietar ori a reparațiilor sau a oricăror lucrări la părțile sau la instalațiile aflate în coproprietatea acestora ori la spațiile aflate în proprietate exclusivă afectează folosința normală a părților comune sau a altor spații locative din imobil, precum şi siguranța locuirii în acel imobil.

COMENTARIU

Procedura *ordonanței președințiale, dată cu citarea părților*, poate fi folosită şi pentru soluționarea cererii formulate de o asociație de proprietari împotriva proprietarilor, membri ai acesteia, în următoarele cazuri, dacă afectează folosința normală a părților comune sau a altor spații locative din imobil, precum și siguranța locuirii în acel imobil:

a) cazul neefectuării reparațiilor ce sunt în sarcina fiecărui proprietar;

b) cazul neefectuării reparațiilor sau a oricăror lucrări la părțile sau la instalațiile aflate în coproprietatea acestora (proprietatea comună forțată);

c) cazul neefectuării reparațiilor la spațiile aflate în proprietate exclusivă.

Potrivit art. 14 din Legea nr. 230/2007, proprietarul este obligat să mențină proprietatea sa individuală, apartament sau spațiu cu altă destinație decât aceea de locuință, în stare bună, pe propria cheltuială. Niciun proprietar nu poate încălca, afecta sau pre-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

judicia dreptul de proprietate comună sau individuală a celorlalți proprietari din condominiu.

În conformitate cu art. 15 din lege, cu un preaviz de 5 zile, proprietarul este obligat să accepte accesul în apartamentul sau în spațiul său al unui delegat al asociației, atunci când este necesar să se inspecteze, să se repare sau să se înlocuiască elemente din proprietatea comună la care se poate avea acces numai din respectivul apartament sau spațiu. Fac excepție cazurile de urgență, când accesul se poate face fără preaviz.

De asemenea, proprietarii sunt obligați să ia măsuri pentru consolidarea sau modernizarea clădirii, pentru reabilitarea termică și eficiența energetică, potrivit prevederilor legale [art. 16 alin. (1) din lege].

În clădirile afectate de seisme, proprietarii au obligația de a lua de urgență măsuri pentru consolidare, cu sprijinul autorității publice locale sau centrale [art. 16 alin. (2) din lege].

Dacă proprietarul unui apartament ori spațiu sau oricare altă persoană care acționează în numele său provoacă daune oricărei părți din proprietatea comună sau unui alt apartament sau spațiu, respectivul proprietar sau respectiva persoana are obligația să repare stricăciunile sau să plătească cheltuielile pentru lucrările de reparații (art. 17 din lege).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul XII. Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii

Art. 1.049. Domeniu de aplicare. Dispozițiile prezentului titlu sunt aplicabile oricăror cereri de înscriere în cartea funciară a drepturilor reale imobiliare dobândite în temeiul uzucapiunii.

COMENTARIU

1. Domeniul de aplicare a procedurii speciale. Uzucapiunea reprezintă modul de dobândire a dreptului de proprietate și a altor drepturi reale principale prin exercitarea unei posesii neîntrerupte asupra unui bun, în termenul și în condițiile prevăzute de lege[1].

În funcție de natura bunului asupra căruia s-a exercitat posesia utilă, uzucapiunea este imobiliară (art. 930-934 NCC) și mobiliară (art. 939 NCC).

Uzucapiunea imobiliară, la rândul său, se subclasifică în uzucapiune extratabulară (art. 930 NCC) și uzucapiune tabulară (art. 931 NCC), ambele beneficiind și de dispoziții legale comune (art. 932-934 NCC).

Domeniul de aplicare a prezentului titlu *vizează exclusiv uzucapiunea imobiliară*, iar nu și pe aceea mobiliară, întrucât drepturile asupra bunurilor mobile nu sunt susceptibile a fi înscrise în cartea funciară.

De asemenea, titlul analizat privește numai procedura de înscriere în cartea funciară a drepturilor reale imobiliare dobândite în temeiul *uzucapiunii extratabulare*, aspect ce transpare din întreaga reglementare a procedurii. Astfel, un argument în acest sens este acela că, în ipoteza uzucapiunii tabulare, dreptul posesorului este deja înscris în cartea funciară, considerent pentru care nu și-ar mai găsi rațiunea instituirea art. 1052 NCPC. Totodată, din observarea documentelor cerute de art. 1050 alin. (3) NCPC rezultă cu evidență că acestea sunt solicitate în dovedirea condițiilor uzucapiunii extratabulare.

Lipsa reglementării unei proceduri speciale în ipoteza uzucapiunii imobiliare tabulare și a uzucapiunii mobiliare nu este de natură să conducă la concluzia că acestea nu pot fi invocate printr-o cerere de chemare în judecată (principală sau incidentală) ori prin intermediul unei apărări de fond în cadrul unui proces. Spre exemplu, în situația în care reclamantul promovează o acțiune în revendicare imobiliară, pârâtul poate formula cerere reconvențională având ca obiect constatarea dreptului său de proprietate asupra imobilului revendicat de reclamant prin efectul uzucapiunii tabulare sau poate invoca acest drept prin intermediul întâmpinării, ca apărare de fond.

2. Condițiile uzucapiunii extratabulare[2]. În ceea ce privește uzucapiunea extratabulară, potrivit art. 930 alin. (1) NCC, dreptul de proprietate asupra unui imobil și dezmem-

---

[1] *G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat*, op. cit., p. 228.

[2] Pentru o analiză detaliată a condițiilor uzucapiunii extratabulare, a se vedea *C. Drăguşin*, Comentariile Codului civil. Posesia. Uzucapiunea, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 142-171.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

brămintele sale pot fi înscrise în cartea funciară, în temeiul uzucapiunii, în folosul celui care l-a posedat timp de 10 ani, dacă:

a) proprietarul înscris în cartea funciară a decedat ori, după caz, și-a încetat existența;

b) a fost înscrisă în cartea funciară declarația de renunțare la proprietate;

c) imobilul nu era înscris în nicio carte funciară.

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, în toate cazurile uzucapantul poate dobândi dreptul numai dacă și-a înregistrat cererea de înscriere în cartea funciară înainte ca o terță persoană să își fi înregistrat propria cerere de înscriere a dreptului în folosul său, pe baza unei cauze legitime, în cursul sau chiar după împlinirea termenului de uzucapiune.

Apreciem că pentru dobândirea dreptului real imobiliar în temeiul uzucapiunii extratabulare este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții:

a) dacă bunul imobil era înscris în cartea funciară, *proprietarul tabular, persoană fizică sau juridică, să fi decedat ori, după caz, să-și fi încetat existența sau să fi renunțat la dreptul său de proprietate, iar declarația de renunțare să fi fost înscrisă în cartea funciară*.

Articolul 930 alin. (1) lit. b) NCC face referire la declarația de renunțare la proprietate, iar nu și la celelalte dezmembrăminte ale dreptului de proprietate, întrucât dacă o persoană ar renunța, spre exemplu, la dreptul său de uzufruct, acesta s-ar reconsolida în patrimoniul nudului proprietar. În acest caz, nu s-ar mai putea invoca uzucapiunea extratabulară, întrucât în cartea funciară va figura înscris nudul proprietar devenit proprietar deplin, această posibilitate rediscutându-se numai la momentul decesului sau al încetării existenței acestuia, după caz.

Ca atare, pentru considerentele expuse, dreptul de uzufruct, dreptul de uz și dreptul de abitație nu pot fi dobândite prin uzucapiune extratabulară, în ipoteza imobilului înscris în cartea funciară, această posibilitate existând numai în situația imobilului neînscris în cartea funciară, al cărui proprietar nu a decedat sau, după caz, nu și-a încetat existența. Astfel, potrivit art. 746 alin. (1) lit. a) și d) NCC, uzufructul se stinge prin moartea uzufructuarului ori, după caz, încetarea personalității juridice sau prin renunțarea la uzufruct, aceste dispoziții aplicându-se și în ipoteza dreptului de uz și de abitație, în temeiul art. 754 NCC.

În ceea ce privește declarația de renunțare la proprietate, potrivit art. 889 alin. (1) NCC, proprietarul poate renunța la dreptul său printr-o declarație autentică notarială înregistrată la biroul de cadastru și publicitate imobiliară pentru a se înscrie radierea dreptului.

Această condiție nu este necesară dacă imobilul nu este înscris în nicio carte funciară;

b) *uzucapantul a exercitat o posesie utilă (neafectată de vicii).* Este de menționat faptul că legea nu solicită condiția bunei-credințe pentru incidența uzucapiunii extratabulare.

De asemenea, regularitatea posesiei se prezumă până la proba contrară.

Totodată, nu poate uzucapa un detentor precar, ci numai un posesor;

c) *uzucapantul a posedat imobilul cel puțin 10 ani*. În ceea ce privește momentul de la care începe să curgă termenul de 10 ani, acesta este, ca regulă, data începerii posesiei.

Prin excepție, în ipotezele art. 930 alin. (1) lit. a) și b) NCC, termenul uzucapiunii începe să curgă de la data decesului sau, după caz, a încetării existenței juridice a proprietarului, respectiv de la data înscrierii declarației de renunțare la proprietate, dacă intrarea în posesie s-a produs la o dată anterioară, prin raportare la art. 932 alin. (1) NCC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Este de menționat faptul că viciile posesiei suspendă cursul uzucapiunii, potrivit art. 932 alin. (2) NCC.

Din moment ce art. 934 NCC face trimitere la dispozițiile privitoare la prescripția extinctivă, pentru calculul termenului de uzucapiune, pentru cauzele de suspendare și de întrerupere se vor aplica în completare dispozițiile art. 2551-2556 și art. 2532-2544 NCC.

Prin raportare la art. 2552 alin. (1) NCC, când termenul este stabilit pe ani, cum este în cazul uzucapiunii, el se împlinește în ziua corespunzătoare zilei de plecare din ultimul an (spre exemplu, dacă proprietarul tabular a decedat în data de 1 ianuarie 2014, termenul de 10 ani se va împlini în data de 1 ianuarie 2024);

d) *uzucapantul și-a înregistrat cererea de înscriere în cartea funciară înainte ca o terță persoană să își fi înregistrat propria cerere de înscriere a dreptului în folosul său*, pe baza unei cauze legitime, în cursul sau chiar după împlinirea termenului de uzucapiune;

e) *cererea de înscriere în cartea funciară a dreptului uzucapantului să fie admisă de către instanța judecătorească*. Este de menționat faptul că uzucapiunea extratabulară nu operează de drept, ci aceasta trebuie solicitată de către uzucapant instanței judecătorești.

3. Efectele uzucapiunii extratabulare. În ceea ce privește efectele uzucapiunii extratabulare[1], acestea sunt următoarele: un *efect achizitiv*, reprezentat de dobândirea de către posesor a dreptului real principal asupra bunului, de la data înscrierii cererii în cartea funciară (efect constitutiv de drepturi); un *efect extinctiv*, în detrimentul proprietarului ori al titularului altui drept real principal înscris în cartea funciară asupra bunului uzucapat.

Dobândirea dreptului de proprietate nu are loc cu efect retroactiv de la data intrării în posesie, ci de la data înscrierii dreptului uzucapantului în cartea funciară, în temeiul hotărârii judecătorești.

Art. 1.050. Instanța competentă. Cuprinsul cererii. (1) Cererea de uzucapiune se depune la judecătoria în circumscripția căreia este situat imobilul.

(2) Reclamantul va arăta în cererea de înscriere data de la care posedă imobilul sub nume de proprietar, temeiul uzucapiunii, faptul dacă imobilul posedat este sau nu înscris în cartea funciară, precum şi numele ori denumirea vechiului proprietar sau a succesorului acestuia, dacă îl cunoaşte.

(3) La cerere se vor anexa:

a) un certificat eliberat de serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor, care atestă că titularul dreptului înscris în cartea funciară este decedat, precum şi data decesului sau, după caz, un certificat emis de autoritatea competentă, care atestă faptul că persoana juridică titulară a dreptului înscris în cartea funciară şi-a încetat existența;

b) un certificat eliberat de camera notarilor publici, din care să rezulte faptul dacă moştenirea titularului înscris în cartea funciară a fost sau nu dezbătută, iar în caz afirmativ, care sunt persoanele care au cules moştenirea respectivă;

---

[1] *C. Bîrsan*, Drept civil. Drepturile reale principale – în reglementarea noului Cod civil, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 405.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

c) un certificat eliberat de primăria în a cărei rază teritorială este situat imobilul, din care să rezulte că acesta nu face parte din domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale;

d) certificatul de rol fiscal, atunci când este cazul;

e) înscrisul constatator al actului juridic pe care solicitantul şi-a întemeiat posesia, atunci când este cazul;

f) documentația tehnică cadastrală a imobilului, realizată, pe cheltuiala celui interesat, de o persoană fizică sau juridică autorizată, potrivit legii;

g) extrasul de carte funciară pentru informare, cu arătarea titularului înscris în cartea funciară ori a înscrierii declarației de renunțare la proprietate, precum şi a faptului dacă imobilul este sau nu grevat de sarcini, eliberat de biroul teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară; în cazul în care imobilul nu este înscris în cartea funciară în folosul altei persoane şi nici grevat de sarcini, un certificat emis de acelaşi birou, care atestă acest fapt, inclusiv faptul că nu a fost alocat un număr cadastral pentru înscrierea imobilului;

h) lista cuprinzând numele, prenumele şi domiciliul a cel puțin 2 martori.

COMENTARIU

1. Instanța competentă. În ceea ce privește competența de soluționare în primă instanță a cererii având ca obiect înscrierea în cartea funciară a dreptului real obținut prin efectul uzucapiunii extratabulare, aceasta aparține judecătoriei în circumscripția căreia este situat imobilul.

Prin urmare, din punctul de vedere al competenței materiale, aceasta aparține judecătoriei independent de valoarea bunului imobil, norma înscrisă în art. 1050 alin. (1) NCPC având caracter special față de dispozițiile de drept comun în materie de competență.

Din perspectiva competenței teritoriale, aceasta are caracter exclusiv, acțiunea fiind una reală.

2. Conținutul cererii. Ca modalitate de redactare, cererea în discuție are ca obiect înscrierea în cartea funciară a dreptului real obținut prin efectul uzucapiunii extratabulare, dispozitivul încheierii sau al sentinței pronunțate în cauză urmând să cuprindă în mod corespunzător această dispoziție.

Cererea analizată reprezintă o cerere în realizare, patrimonială și reală imobiliară.

De asemenea, aceasta trebuie să cuprindă elementele generale prevăzute de art. 194 NCPC, la care se adaugă o serie de elemente speciale, și anume:

– mențiunea privind data de la care reclamantul posedă imobilul sub nume de proprietar;

– temeiul uzucapiunii;

– mențiunea dacă imobilul posedat este sau nu înscris în cartea funciară;

– numele ori denumirea vechiului proprietar sau al succesorului acestuia, dacă îl cunoaște.

3. Înscrisurile anexate cererii. De asemenea, legea prevede în mod expres și obligativitatea atașării de către reclamant a unei serii de documente, și anume:

– dovada decesului sau încetării existenței proprietarului tabular, dovada dezbaterii sau nu a succesiunii acestuia, cu indicarea moștenitorilor în caz afirmativ, pentru ipo-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

teza proprietarului tabular persoană fizică [în ipoteza în care sunt incidente dispozițiile art. 930 alin. (1) lit. a) NCC];

– dovada faptului că imobilul nu face parte din domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale [potrivit art. 929 NCC, nu pot fi uzucapate bunurile care, înainte sau după intrarea în posesie, au fost declarate prin lege inalienabile, iar în conformitate cu art. 861 alin. (1) NCC, bunurile proprietate publică sunt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile, motiv pentru care, dacă imobilul posedat face parte din domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale, acesta nu poate fi uzucapat, iar cererea va fi respinsă];

– certificatul de rol fiscal în dovedirea persoanei care achită impozitele aferente imobilului, proba având relevanță prin prisma utilității posesiei exercitate de reclamant;

– înscrisul constatator al actului juridic pe care posesorul și-a întemeiat posesia, dacă acesta există. Lipsa actului nu este de natură să conducă în mod automat la respingerea cererii, întrucât pentru uzucapiunea extratabulară nu este solicitată condiția bunei-credințe;

– documentația tehnică cadastrală a imobilului, efectuată, pe cheltuiala reclamantului, de o persoană fizică sau juridică autorizată, potrivit legii;

– extrasul de carte funciară pentru informare, cu arătarea titularului înscris în cartea funciară ori a înscrierii declarației de renunțare la proprietate, precum și a faptului dacă imobilul este sau nu grevat de sarcini, eliberat de biroul teritorial de cadastru și publicitate imobiliară; în cazul în care imobilul nu este înscris în cartea funciară în folosul altei persoane și nici grevat de sarcini, este necesar un certificat emis de același birou, care atestă acest fapt, inclusiv faptul că nu a fost alocat un număr cadastral pentru înscrierea imobilului;

– lista cuprinzând numele, prenumele și domiciliul a cel puțin doi martori, în dovedirea posesiei reclamantului.

Art. 1.051. Procedura de judecată. Căi de atac. (1) După depunerea cererii, instanța dispune, prin încheiere, citarea titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuți, precum şi emiterea unei somații şi afişarea acesteia la imobilul în litigiu, la sediul instanței, al biroului teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară şi la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul, precum şi publicarea ei în două ziare de largă răspândire, dintre care cel puțin unul de circulație națională.

(2) Afişele şi publicația vor cuprinde:

a) denumirea instanței care a emis somația, numărul şi data încheierii prin care s-a dispus emiterea;

b) numele, prenumele sau denumirea posesorului şi domiciliul sau, după caz, sediul acestuia;

c) precizarea că acesta invocă dobândirea proprietății sau a unui alt drept real prin uzucapiune;

d) indicarea precisă a imobilului, cu adresa poştală şi, dacă este cazul, cu număr cadastral sau topografic şi a numărului de carte funciară, iar în lipsa acestora, cu precizarea vecinătăților;

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

e) somația către toți cei interesați să facă opoziție, cu precizarea că, în caz contrar, în termen de 6 luni de la emiterea celei din urmă publicații se va trece la judecarea cererii.

(3) Cheltuielile necesare efectuării formalităților de afişare şi publicare sunt în sarcina reclamantului.

(4) Îndeplinirea acestor formalități va fi constatată într-un proces-verbal, întocmit de grefier, ce se va depune la dosarul cauzei.

(5) Dacă nu s-au făcut opoziții în termenul prevăzut la alin. (2) lit. e) sau dacă cel înscris în cartea funciară este decedat ori şi-a încetat existența juridică sau a renunțat la proprietate, instanța se va pronunța în camera de consiliu, după ascultarea reclamantului şi a martorilor şi verificarea îndeplinirii condițiilor cerute de lege pentru dobândirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii, prin încheiere.

(6) Dacă s-au formulat opoziții la cererea de uzucapiune, acestea vor fi comunicate reclamantului, pentru a formula întâmpinare potrivit dispozițiilor de drept comun. După primirea întâmpinării se va fixa termen pentru soluționarea cererii de înscriere, cu citarea reclamantului şi a oponenților, cărora li se va comunica şi câte o copie de pe cererea de înscriere şi întâmpinarea depusă de reclamant.

(7) În ambele cazuri, instanța va cerceta dacă sunt îndeplinite cerințele prevăzute de Codul civil pentru dobândirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii.

(8) Încheierea sau, după caz, hotărârea este supusă numai apelului.

COMENTARIU

1. Încheierea instanței. După ce cererea vizând uzucapiunea a fost înregistrată la judecătorie, instanța dispune, prin încheiere, citarea titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuți. Este de menționat faptul că referirea *„dacă sunt cunoscuți"* îi vizează exclusiv pe succesorii proprietarului tabular, nicidecum pe acesta, fiind absolut necesar ca reclamantul să individualizeze proprietarul tabular în cadrul cererii, pentru ipotezele art. 930 alin. (1) lit. a) și b) NCC.

Citarea prevăzută la alin. (1) al acestui articol reprezintă o înștiințare a titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuți, iar nu o veritabilă citare în proces în sensul art. 153 NCPC, deoarece, în cazul în care aceștia nu fac opoziție, cererea se va judeca în procedura necontencioasă, conform art. 1051 alin. (5).

De asemenea, instanța va dispune, prin aceeași încheiere, emiterea unei somații și afișarea acesteia la imobilul în litigiu, la sediul instanței, al biroului teritorial de cadastru și publicitate imobiliară și la cel al primăriei în raza căreia se află imobilul, precum și publicarea ei în două ziare de largă răspândire, dintre care cel puțin unul de circulație națională, ultima obligație fiind stabilită în sarcina reclamantului. De altfel, toate cheltuielile necesare efectuării formalităților de afișare și publicare sunt în sarcina reclamantului.

2. Conținutul afișelor și al publicației. Afișele și publicația au un conținut specificat în mod legal, care trebuie respectat ca atare. Cu referire la acesta, trebuie menționată somația adresată tuturor celor interesați să facă opoziție, cu precizarea că, în caz contrar, în termen de 6 luni de la emiterea celei din urmă publicații, se va trece la judecarea

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cererii. Apreciem că această mențiune vizează numai ipoteza art. 930 alin. (1) lit. c) NCC, prin raportare la art. 1051 alin. (5) NCPC.

Îndeplinirea formalităților legale se constatată într-un proces-verbal, întocmit de grefier, ce se va depune la dosarul cauzei, în lipsa efectuării acestora cererea neputând fi judecată.

3. Soluționarea cererii. Este de menționat că procedura în discuție are caracter necontencios în ipoteza în care nu s-au făcut opoziții în termenul de 6 luni sau dacă cel înscris în cartea funciară este decedat (și nu are moștenitori care să fi formulat opoziție) ori și-a încetat existența juridică sau a renunțat la proprietate și caracter contencios în ipoteza în care s-au formulat opoziții la cererea de uzucapiune.

În primul caz, instanța se pronunță în camera de consiliu, prin încheiere susceptibilă numai de exercițiul apelului, după ascultarea reclamantului și a martorilor și verificarea îndeplinirii condițiilor cerute de lege pentru dobândirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii.

Potrivit art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, dispozițiile acestuia privind *cercetarea procesului* și, după caz, *dezbaterea fondului în camera de consiliu* se aplică *proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016*.

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, în procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 și până la data de 31 decembrie 2015, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară în ședință publică, dacă legea nu prevede altfel. În acest context, se impune sublinierea faptului că dispozițiile menționate anterior vizează exclusiv normele cu caracter general prevăzute în cadrul art. 213 alin. (1), art. 240 alin. (1), art. 244 alin. (3) și (4), art. 261 alin. (1) NCPC, motiv pentru care *procesele ce se soluționează în camera de consiliu potrivit unor norme speciale vor continua a fi judecate astfel, iar nu în ședință publică*, aceasta fiind și situația cererii ce constituie obiectul prezentei analize.

În cel de-al doilea caz, opozițiile vor fi comunicate reclamantului, pentru a formula întâmpinare potrivit dispozițiilor de drept comun. După primirea întâmpinării se va fixa termen pentru soluționarea cererii de înscriere, cu citarea reclamantului și a oponenților, cărora li se va comunica și câte o copie de pe cererea de înscriere și întâmpinarea depusă de reclamant.

În acest caz, judecata va urma dispozițiile dreptului comun în materie de procedură contencioasă, iar cererea va fi soluționată prin sentință, ca regulă, susceptibilă numai de exercițiul apelului.

Art. 1.052. Înscrierea în cartea funciară a dreptului uzucapat. (1) Reclamantul va putea cere înscrierea provizorie a dreptului ce a uzucapat, în temeiul încheierii date potrivit art. 1.051 alin. (5) sau, după caz, al hotărârii judecătoreşti, de primă instanță, prin care s-a admis cererea de înscriere, înainte de rămânerea definitivă a acesteia. Justificarea înscrierii provizorii se va face pe baza încheierii sau, după caz, a hotărârii judecătoreşti, rămase definitivă.

(2) În toate cazurile, registratorul de carte funciară nu va putea dispune înscrierea dreptului, în temeiul uzucapiunii, dacă acesta a fost intabulat sau înscris provizoriu în folosul unei alte persoane, chiar după împlinirea termenului de

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

uzucapiune; în cazul în care s-a făcut numai o notare, se va putea dispune înscrierea dreptului, fără ca înscrierea să fie opozabilă celui care a cerut notarea.

(3) Reclamantul este considerat proprietar de la data înscrierii, în condițiile legii, în cartea funciară a dreptului de proprietate dobândit în temeiul uzucapiunii.

COMENTARIU

Înscrierile privind obiectul juridic al cărții funciare sunt de trei feluri: intabulare, înscriere provizorie și notare[1].

Potrivit art. 881 alin. (2) NCC, intabularea și înscrierea provizorie au ca obiect drepturile tabulare, iar notarea se referă la înscrierea altor drepturi, acte, fapte sau raporturi juridice în legătură cu imobilele cuprinse în cartea funciară, alin. (3) al aceluiași articol menționând faptul că înscrierea provizorie și notarea se fac numai în cazurile anume prevăzute de lege.

Înscrierea provizorie este acea înscriere în cartea funciară prin care se dobândește, se modifică sau se stinge un drept real imobiliar, sub condiția și în măsura justificării ei, potrivit art. 899 alin. (1) NCC.

Reclamantul va putea cere înscrierea provizorie a dreptului ce a uzucapat, în temeiul încheierii date potrivit art. 1051 alin. (5) NCPC sau, după caz, al hotărârii judecătorești, de primă instanță, prin care s-a admis cererea de înscriere, înainte de rămânerea definitivă a acesteia.

Justificarea înscrierii provizorii se va face pe baza încheierii sau, după caz, a hotărârii judecătorești, rămasă definitivă. Este de menționat faptul că justificarea are ca efect dobândirea de către uzucapant a dreptului de proprietate asupra imobilului și, respectiv stingerea dreptului fostului titular tabular (în ipoteza în care bunul era înscris în cartea funciară) de la data înregistrării cererii de înscriere provizorie, iar nu de la data justificării (reprezentată de data rămânerii definitive a încheierii sau a sentinței).

Dacă reclamantul nu solicită înscrierea provizorie a dreptului său în cartea funciară, acesta va deveni proprietar de la data înscrierii, în condițiile legii, în cartea funciară a dreptului de proprietate dobândit în temeiul uzucapiunii, având la bază încheierea sau sentința, după caz, rămasă definitivă.

Ca atare, dreptul de proprietate nu se dobândește în temeiul încheierii sau al sentinței civile, la data rămânerii definitive a acesteia, ci la momentul intabulării dreptului real principal dobândit prin uzucapiune în cartea funciară în favoarea reclamantului.

În toate cazurile, registratorul de carte funciară nu va putea dispune înscrierea dreptului, în temeiul uzucapiunii, dacă acesta a fost intabulat sau înscris provizoriu în folosul unei alte persoane, chiar după împlinirea termenului de uzucapiune.

În cazul în care s-a făcut numai o notare, se va putea dispune înscrierea dreptului, fără ca înscrierea să fie opozabilă celui care a cerut notarea.

---

[1] Pentru o analiză detaliată a înscrierilor de carte funciară, a se vedea *M. Mîneran*, Comentariile Codului civil. Publicitatea drepturilor, a actelor și a faptelor juridice. Cartea funciară, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 154-223.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul XIII. Procedura refacerii înscrisurilor şi hotărârilor dispărute

Art. 1.053. Refacerea dosarelor sau înscrisurilor în cauzele în curs de soluționare. (1) Dosarele sau înscrisurile privitoare la o pricină în curs de judecată, dispărute în orice mod, se pot reface de însăşi instanța învestită cu judecarea cauzei.

(2) În scopul prevăzut la alin. (1), instanța va fixa termen, chiar din oficiu, citând părțile şi, după caz, martorii şi experții; va cere copii de pe înscrisurile ce i-au fost trimise de autorități şi de care părțile s-au folosit sau de pe înscrisurile depuse de părți, dispunând totodată să se scoată din registrele instanței toate datele privitoare la înscrisurile ce se refac.

(3) Pot servi la refacerea dosarului copiile legalizate de pe înscrisurile dispărute ce se află în posesia părților ori a altor persoane sau a autorităților.

(4) Încheierea nu va putea fi atacată decât odată cu fondul.

(5) Înscrisurile refăcute țin locul originalelor, până la găsirea acestora.

COMENTARIU

1. Domeniul de aplicare. Dosarele sau înscrisurile referitoare la o pricină trebuie să aparțină unui *dosar în curs de judecată*, în fața instanțelor judecătorești din sistemul jurisdicțional de stat, *fără a se distinge după cum dosarul se află în fața instanței de fond, în apel sau în recurs*.

Trebuie ca dosarele sau înscrisurile să fi dispărut în cursul judecății în fața instanței respective, adică după sesizarea instanței cu cauza, anterior dezînvestirii prin pronunțarea unei hotărâri având acest efect.

Totuși, dacă după dezînvestirea instanței sau după epuizarea căilor de atac dosarul sau înscrisurile stocate în acesta dispar, *la instanța unde dosarul este arhivat sau restituit pentru arhivare*, chiar dacă acestea nu se mai referă la o pricină în curs, reconstituirea trebuie făcută la această instanță, concluzie pe care o impune prin interpretare *a fortiori* articolul următor, referitor la o altă ipoteză.

Nu are importanță dacă *dosarul a dispărut integral sau numai piese ale acestuia* ori care este cauza dispariției, la fel cum nu este important dacă în legătură cu situația de fapt a dispariției s-a demarat o anchetă de altă natură.

Înscrisurile în legătură cu care se raportează dispariția trebuie să fi fost *piese ale dosarului*, iar nu acte extrajudiciare în legătură cu dosarul şi care nu au fost consemnate în acesta.

De asemenea, corpurile predate registrului sau caselor de valori ale instanței ori probele materiale lăsate în păstrarea terților nu pot fi asimilate pieselor care, în sens fizic, au fost stocate în dosare, astfel încât ele nu pot fi reconstituite după această procedură.

În schimb, nu are importanță dacă înscrisurile dispărute sunt acte emanate de la instanță ori acte procedurale ale părților care sunt consemnate la dosar ori dacă repre-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

zintă înscrisuri în sens probator depuse de părți în instanță, indiferent dacă au fost sau nu încuviințate ori administrate ca atare[1].

2. Procedura de judecată. Ca incident procesual, refacerea dosarelor sau înscrisurilor în cauzele în curs de soluționare cade în *competența instanței în fața căreia dosarul se află în curs de judecată la data dispariției*.

Incidentul poate fi sesizat de părți, de procuror, în cauzele în care acesta participă, ori chiar din oficiu de către instanța de judecată, *oricând înainte de pronunțarea unei hotărâri care finalizează dosarul*.

Desigur, procedura presupune implicarea tuturor celor care ar putea aduce informații necesare instanței pentru o reconstituire cât mai fidelă a dosarului (părți, martori, experți, precum și orice alți participanți), de aceea procedura debutează cu *acordarea unui termen în acest scop, cu citarea tuturor celor arătați*, desigur, în limitele determinate de actele sau piesele care trebuie reconstituite.

În același scop, instanța va putea cere, premergător termenului acordat și chiar anterior citării, să se scoată din registrele instanței toate datele privitoare la înscrisurile ce se refac. În acest sens, instanța va putea fi corect informată asupra numelui și calității participanților în proces, va putea aprecia asupra necesității sau oportunității citării lor și va putea inclusiv să ceară autorităților copii de pe înscrisurile trimise la dosar sau de care părțile s-au folosit.

Uneori identificarea pieselor dispărute este facilă, alteori nu poate fi stabilită direct, astfel încât instanța va trebui să administreze incidental orice probe din care să poată determina dacă anumite înscrisuri au fost componente ale dosarului, pentru a autoriza sau ordona redepunerea lor în dosar.

După această determinare, instanța va primi, în scopul refacerii dosarului, inclusiv copiile legalizate de pe înscrisurile dispărute ce se află în posesia părților, a altor persoane sau a autorităților.

Reconstituirea dosarului ori a înscrisurilor dispărute poate fi făcută la o singură înfățișare, dar poate presupune o procedură mai complexă, implicând reconstituirea unor procese probatorii, administrarea sau readministrarea unor probe, astfel încât să fie necesare acordarea unei suite de termene și luarea unor măsuri intermediare în acest scop.

Dosarul sau înscrisurile astfel refăcute sau reconstituite vor substitui originalele până la regăsirea sau reapariția acestora.

Procedura se finalizează prin *încheiere* și legalitatea sau temeinicia măsurilor dispuse de instanță în acest scop nu poate fi controlată decât odată cu fondul.

Dacă în cursul reconstituirii dosarului sau înscrisurilor dispărute acestea reapar, cererea va fi respinsă, la fel cum va fi respinsă și dacă instanța consideră că reclamarea dispariției, respectiv cererea de refacere nu au fundament.

Art. 1.054. Refacerea hotărârilor dispărute. (1) Dacă dosarul sau înscrisurile dispărute priveau o pricină în care se pronunțase o hotărâre, această hotărâre se va reface de către instanța care a pronunțat-o, după cel de-al doilea exemplar al hotărârii păstrat la mapă, iar dacă și acel exemplar ar fi dispărut, vor putea

[1] A se vedea, pentru o diferență, și *P. Perju*, Refacerea înscrisurilor și hotărârilor judecătorești dispărute, în R.R.D. nr. 10/1968, p. 82, amintit în *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2008, p. 1514.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

servi la refacere copiile legalizate de pe hotărâre, ce s-au încredințat părților sau altor persoane.

(2) În acest scop, instanța va putea să dispună, din oficiu, să se facă publicații într-un ziar de largă răspândire, cu invitația ca orice posesor al unei copii de pe hotărâre să o depună la grefa instanței care a ordonat publicația.

(3) Dacă hotărârea nu se poate reface pe calea arătată la alin. (1) şi (2), se va trece la refacerea ei de către instanța care a pronunțat-o, potrivit dispozițiilor art. 1.053.

(4) În situația în care dosarul, inclusiv hotărârea, nu se pot reface nici potrivit alin. (3), iar cauza se află în apel, instanța de apel va judeca din nou pricina în fond. Pentru judecata din nou a cauzei, părțile sunt obligate să facă dovada că între ele a existat litigiul ce face obiectul rejudecării şi că acesta a fost soluționat prin hotărâre judecătorească. Dovada se va face cu orice înscrisuri sau extrase din registrele ori din alte evidențe ale instanței judecătoreşti sau ale altor autorități.

(5) Când procesul se află în recurs, iar dosarul, inclusiv hotărârile date în primă instanță sau apel, nu pot fi refăcute nici potrivit alin. (3), instanța de recurs va trimite cauza instanței de apel pentru a proceda potrivit alin. (4).

(6) Dacă în cursul judecării a fost găsită hotărârea dispărută, cererea de refacere va fi respinsă.

(7) Dacă ulterior judecării cererii de refacere hotărârea dispărută a fost găsită, hotărârea refăcută potrivit prevederilor alin. (3), (4) şi (5) va fi anulată de către instanța care a pronunțat-o.

COMENTARIU

1. Procedura. Textul vizează ipoteza dispariției dosarului sau a înscrisurilor din acesta *după soluționarea sa de către instanță*, situația în care legiuitorul reglementează procedura refacerii hotărârii pronunțate în dosar.

Sub aspectul *competenței*, refacerea hotărârii se face de către instanța care a pronunțat-o.

Astfel, dacă este necesară refacerea hotărârii primei instanțe, atunci aceasta va fi învestită cu soluționarea cererii; dacă hotărârea aparține instanței de apel, atunci competența aparține acesteia etc.

Din punct de vedere *procedural*, sesizarea instanței poate fi făcută de părțile cauzei, de instanța de control care sesizează dispariția, de procurorul care participă la judecarea cauzei. În principiu, autosesizarea nu este exclusă, însă este puțin probabil ca după pronunțarea hotărârii, adică după dezînvestirea instanței, aceasta să monitorizeze în continuare dosarul pentru a putea observa dispariția lui ori a înscrisurilor sale.

Observăm şi că legiuitorul stabileşte o anumită *succesiune a procedurilor de urmat* în această ipoteză:

a) În primul rând, hotărârea va fi refăcută prin reconsiderarea celui de-*al doilea exemplar original* al acesteia, depus și păstrat prin grija grefei la dosarul (mapa) de hotărâri al instanței, în condițiile art. 426 alin. (6) NCPC.

Ipoteza are în vedere, prin natura sa, o hotărâre redactată și predată grefei instanței în dublu exemplar, iar nu doar ipoteza pronunțării minutei, adică a dispozitivului sentinței în cadrul deliberării, caz în care aplicarea acestei proceduri este imposibilă, iar cererea de refacere a hotărârii trebuie respinsă.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Redactarea și predarea hotărârii pot fi facil verificate într-o serie de evidențe scriptice și electronice organizate și controlate prin grija grefei instanței.

b) Dacă exemplarul hotărârii judecătorești care trebuia arhivat în dosarul de hotărâri al instanței este, de asemenea, dispărut, atunci instanța va putea folosi la refacere *copiile legalizate de pe hotărâre*, ce s-au încredințat părților sau altor persoane, în acest scop procedând inclusiv la o solicitare publică, ca orice posesor al unei copii de pe hotărâre să o depună la grefa instanței care a ordonat publicația, potrivit alin. (2).

c) Dacă hotărârea instanței nu se poate reface în condițiile anterior arătate, atunci imposibilitatea refacerii va fi constată prin încheierea instanței competente, urmând ca *procedura să continue având în vedere următoarele distincții*:

i. instanța care a pronunțat hotărârea a cărei refacere se impune va proceda la *reconstituirea hotărârii* în condițiile art. 1053 NCPC. Aceasta nu trebuie să presupună o rejudecare a litigiului, ci doar reconstituirea tuturor actelor procedurale premergătoare, care să poată permite, în final, reconstituirea hotărârii.

Dacă această modalitate de reconstituire a hotărârii nu este posibilă, instanța va constata acest lucru prin *încheiere supusă căilor de atac*;

ii. dacă refacerea hotărârii a fost solicitată instanței de către instanța de control judiciar, *încheierea de respingere a sesizării de refacere* pronunțată în condițiile punctului anterior, însoțită de toate *actele instanței inferioare prin care s-a încercat refacerea, sunt înaintate*:

– instanței care este sesizată cu apelul declarat împotriva hotărârii a cărei refacere este necesară, care *va judeca din nou pricina în fond*.

Această judecată din nou a pricinii corespunde însă unei *rejudecări în fond în apel*, astfel că instanța de apel va pronunță o *decizie*, însă va reanaliza litigiul în totalitate, independent de limitele devolutive ale apelului, prestabilite prin cererea de apel.

Judecarea din nou a pricinii sub aceste auspicii este însă condiționată de demonstrarea (probarea) de către părțile litigiului a următoarelor situații de fapt: că *între ele a existat litigiul ce face obiectul rejudecării* și că *acesta a fost soluționat prin hotărâre judecătorească*. Proba este circumstanțiată la înscrisurile determinate în alin. (4) – „înscrisuri sau extrase din registrele ori din alte evidențe ale instanței judecătorești sau ale altor autorități". Limitarea probei este justificată de caracterul oficial al situației demonstrabile – existența litigiului și a hotărârii judecătorești –, de aceea, părților nu le este permisă nicio derogare sub aspect probator. De altfel, ne imaginăm cu greu o situație în care nicio probă scrisă să nu poată susține starea de fapt ce face obiectul probațiunii;

– instanței de recurs, dacă soluționarea dosarului și sesizarea dispariției au fost făcute în această fază procesuală. Constatând imposibilitatea refacerii hotărârilor în condițiile alin. (1)-(3) ale articolului analizat, instanța de recurs va trimite dosarul la instanța de apel pentru rejudecarea pricinii în fond, în condițiile anterior arătate.

Desigur, în ipoteza în care hotărârea a cărei refacere era necesară era susceptibilă de apel, soluția trimiterii dosarului instanței de apel își găsește deplină aplicare. În situația hotărârilor neatacabile cu apel, această soluție nu poate fi însă aplicată. Credem că, în această situație, având în vedere că necesitatea rejudecării cauzei nu poate fi suprimată, cu condiția demonstrării în fața instanței de recurs, în condițiile alin. (4), a faptului că între părți a existat litigiul ce face obiectul rejudecării și că acesta a fost soluționat prin hotărâre judecătorească, *se impune rejudecarea pricinii, care se va face de către prima instanță*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. Reapariția hotărârii dispărute. Alineatul (6) al art. 1054 vizează ipoteza reapariției hotărârii care trebuie refăcută, „în cursul judecării".

Față de economia textului, ne punem întrebarea despre care curs al judecării este vorba, în condițiile în care se pot imagina atât judecarea cererii de refacere, cât și ipoteza judecării din nou a litigiului.

Credem că, deși situat după alin. (4)-(5), totuși, acest alin. (6) nu se poate referi decât la *cursul judecării cererii de refacere*, deoarece, în reglementarea celorlalte două alineate precedente, ipoteza este aceea că hotărârea nu a putut fi refăcută, deci cererea a fost respinsă, astfel că o nouă respingere a sa pentru un alt temei nu mai este posibilă.

Ipoteza alin. (7) este încă și mai imprecisă. Dacă ne imaginăm cu ușurință faptul că, în cazurile reglementate prin alin. (1)-(3), este posibil ca cererea să fie admisă, iar hotărârea refăcută prin procedeele stabilite de lege, deci această hotărâre substituentă nu își mai găsește utilitatea în prezența și unicitatea originalului reapărut, în următoarele două situații nu mai putem vorbi despre hotărâri refăcute (ci despre decizii date în căile de atac în legătură cu un litigiu în care s-a pronunțat o hotărâre care nu a mai putut fi refăcută).

Trecând deci peste această inadvertență, considerăm că legea trebuie adaptată la realitatea că *instanța sesizată în condițiile art. 1054 alin. (7) va „retracta" propria hotărâre*, iar în cazul apelului și recursului, acestea se vor relua și judecata litigiului în calea de atac se va face în condiții obișnuite, fără considerarea incidentului generat de dispariție.

Deși în doctrina referitoare la textele corespondente ale vechiului cod s-a considerat că pentru anularea hotărârii refăcute nu este necesară citarea părților, iar procedura trebuie judecată în camera de consiliu, prin încheiere atacabilă cu aceeași cale de atac ca și hotărârea anulată[1], credem că această procedibilitate excepțională trebuie totuși întemeiată pe lege. În lipsa unei dispoziții exprese, ne reîntoarcem la normele generale, atât în privința judecății, cât și a naturii și efectelor actelor de procedură ale instanței.

Art. 1.055. Refacerea hotărârilor definitive. Dispozițiile art. 1.053 şi 1.054 se aplică în mod corespunzător şi în cazul în care se solicită refacerea unei hotărâri definitive.

COMENTARIU

După distincțiile cu care art. 634 NCPC operează, hotărârea definitivă dispărută poate fi o hotărâre dată în primă instanță în condițiile pct. 1-3, poate fi o decizie pronunțată în apel, potrivit pct. 4, o decizie a instanței de recurs, potrivit pct. 5, sau, în condițiile pct. 6, poate fi orice altă hotărâre care, după caz, nu mai poate fi atacată au cu recurs.

În aceste condiții, refacerea hotărârii este în *competența exclusivă a instanței care a pronunțat hotărârea definitivă dispărută*, chiar dacă procedura este inițiată incidental, într-un alt proces.

Cu alte cuvinte, credem că legiuitorul a intenționat ca o asemenea procedură să nu poată justifica un caz de prorogare legală de competență dintre cele prevăzute de art. 123 NCPC, chiar dacă cererea de refacere a hotărârii se formulează incidental într-un proces *pendente*. Chiar dacă articolul vizat face trimitere deopotrivă la art. 1053 și la art. 1.054, care „se aplică în mod corespunzător", situația premisă este cea a existenței *deja* a unei hotărâri judecătorești, ceea ce implică incidența doar a dispozițiilor art. 1054,

[1] *M. Tăbârcă, Gh. Buta*, op. cit., 2008, p. 1519.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

care trimit, la rândul lor, la cele compatibile ale articolului care le preced. Nu credem că intenția legiuitorului a avut un scop de globalizare, spre a accepta că o hotărâre judecătorească definitivă poate fi considerată pur și simplu un „înscris privitor la o pricină", chiar și numai dacă aceasta este folosită doar în scop probator într-un alt dosar.

Desigur că, într-o asemenea succesiune a ideilor, se poate ajunge la ideea că refacerea unei hotărâri definitive ar putea încorpora și procedura dezvoltată în art. 1054 NCPC; or, atunci de ce a optat legiuitorul pentru o reglementare cu caracter distinct pentru această categorie de hotărâri?

Credem că *accentul reglementării cade în acest caz pe atributul hotărârii de a fi definitivă*, adică de a îngloba prezumția irefragabilă a lucrului judecat care interzice o nouă judecată a aceleiași pricini.

De aceea, într-o atare situație, în mod excepțional o nouă judecată a pricinii este acceptată cu imperativul ca instanța care soluționează o asemenea cerere să asigure caracterul identitar al hotărârii refăcute cu cea dispărută.

În caz contrar, precum și în cazul în care hotărârea dispărută reapare după ce procedura refacerii a fost finalizată, remediul procesual recunoscut de lege este cel al *revizuirii*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul XIV. Cauţiunea judiciară

Art. 1.056. Stabilirea cauțiunii şi depunerea ei. (1) Când legea prevede darea unei cauțiuni, suma datorată de parte cu acest titlu se stabileşte de către instanță în condițiile legii şi se depune la Trezoreria Statului, la CEC Bank – S.A. sau la orice altă instituție de credit care efectuează astfel de operațiuni, pe numele părții respective, la dispoziția instanței sau, după caz, a executorului judecătoresc.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, cauțiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii, iar în cazul cererilor al căror obiect nu este evaluabil în bani, nu va putea depăşi suma de 10.000 lei.

COMENTARIU

1. Noțiunea de cauțiune judiciară şi cazurile în care se datorează. În vechiul cod, art. 723[1] reprezenta dreptul comun în materia cauțiunii în ceea ce privește stabilirea, depunerea și restituirea ei, aplicabil în absența unor norme speciale derogatorii. Această funcție este îndeplinită în actualul cod de către dispozițiile art. 1056-1063, prin care se reglementează aceleași aspecte, însă într-o formă elaborată.

Cu toate că nu există vreo definiție a cauțiunii judiciare, din observarea instituțiilor de drept procesual în care se regăsește este de necontestat că ea constituie, în primul rând, *o garanție pentru creditorul unei obligații decurgând dintr-un titlu executoriu de îndeplinire a obligației de către debitor*.

Nu mai puțin însă, cauțiunea *poate fi prevăzută pentru acoperirea eventualului prejudiciu cauzat uneia dintre părțile în proces ca urmare a unei măsuri adoptate de către instanța de judecată în favoarea celeilalte părți*. În practica judiciară formată în aplicarea fostei reglementări, s-a arătat că rolul cauțiunii este cel de „garanție pentru eventualele daune suferite ca urmare a întârzierii executării silite şi de prevenire sau limitare a abuzurilor debitorilor rău platnici"[1].

În acest sens, cauțiunea se stabilește *în sarcina debitorului,* atunci când el solicită suspendarea executării titlului ce conține obligația de plată. Această solicitare se poate formula în cadrul unei căi de atac: apelul (în cazul suspendării executării provizorii – art. 450 NCPC); recursul [art. 484 alin. (2) NCPC]; contestația în anulare (art. 507 NCPC); revizuirea (art. 512 NCPC); cererea în anulare împotriva ordonanței de plată [art. 1023 alin. (5) NCPC]; apelul împotriva ordonanței președințiale [art. 999 alin. (2) NCPC].

De asemenea, cazuri de depunere a unei cauțiuni se pot regăsi în cadrul executării silite, în condițiile prevăzute generic de art. 670 NCPC, sume de bani cu titlu de cauțiune fiind depuse în scopul participării la desfășurarea, potrivit legii, a executării silite [de exemplu, ipoteza creditorilor intervenienți prevăzută de art. 691 alin. (6) ori a obținerii suspendării executării silite în cadrul contestației la executare – art. 718 NCPC].

---

[1] I.C.C.J., s. com., dec. nr. 4170/2010, www.scj.ro.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Astfel, *creditorul* unei obligații decurgând dintr-o creanță certă, lichidă și, ca regulă, exigibilă, care nu deține un titlu executoriu (însă a sesizat instanța de judecată în vederea obținerii acestuia), poate fi obligat la plata unei cauțiuni dacă se încuviințează o măsură asigurătorie în condițiile art. 952, art. 969 sau art. 974 NCPC. De asemenea, titularul unui drept de proprietate intelectuală poate beneficia, în condițiile legii, de măsuri provizorii necesare pentru apărarea drepturilor sale, în legătură cu care poate fi obligat la achitarea unei cauțiuni (art. 978).

Cauțiunea se datorează în cazurile anume prevăzute de lege, care *sunt de strictă aplicare*, neputând fi extinse la alte situații nereglementate de lege. Atunci când, în situațiile anume arătate, legiuitorul nu impune plata cauțiunii, aprecierea necesității acesteia rămâne la latitudinea instanței.

2. Depunerea cauțiunii. Cuantumul cauțiunii se stabilește întotdeauna de către instanță, în condițiile prescrise de lege.

Articolul 1056 alin. (1) prevede că suma de bani stabilită de către instanță cu titlu de cauțiune se depune la Trezoreria Statului, la CEC Bank – SA sau la orice altă instituție de credit care efectuează astfel de operațiuni.

Cauțiunea *se depune pe numele părții* care a făcut plata, însă *la dispoziția instanței sau*, după caz, *a executorului judecătoresc* (când se depune în cursul executării silite, în condițiile art. 670 NCPC, care trimite la dreptul comun reprezentat de art. 1056 și urm.).

În cazul în care cauțiunea se depune la dispoziția instanței, *dovada plății* se face cu înscrisul constatator eliberat de către instituția care a încasat suma de bani, care se păstrează în original la instanță. În absența unei dispoziții contrare, originalul înscrisului se conservă la registrul valorilor și corpurilor delicte, prevăzut de art. 83 alin. (1) pct. 17 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 387/2005, cu modificările și completările ulterioare.

3. Cuantumul cauțiunii se stabilește potrivit criteriilor legale. Dacă nu se prevede altfel prin dispoziții particulare, sunt incidente dispozițiile art. 1056 alin. (2). Întocmai ca în reglementarea anterioară, cauțiunea nu se stabilește „în raport de posibilitățile de plată sau interesul celui obligat la plată”[1].

Astfel, în cazul cererilor evaluabile în bani, cauțiunea *nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii*, iar în cazul cererilor neevaluabile în bani, se datorează o sumă fixă, care *nu va depăși suma de 10.000 lei.*

Valoarea obiectului cererii se raportează la cuantumul creanței reprezentând obiectul obligației de plată, astfel cum rezultă din titlul executoriu sau, după caz, în situațiile expres menționate prin lege, din înscrisul constatator al creanței certe, lichide și, ca regulă, exigibile.

Astfel, de exemplu, dacă s-a emis o ordonanță de plată, în condițiile art. 1021 NCPC, pentru o sumă de 100.000 lei, cauțiunea aferentă cererii de suspendare a executării ordonanței de plată nu va putea fi stabilită într-un cuantum mai mare de 20% din suma de 100.000 lei. În același timp, dacă printr-o hotărâre judecătorească executorie s-a stabilit, de exemplu, ca debitorul să remită creditorului anumite înscrisuri, cauțiunea nu va putea depăși 10.000 lei.

---

[1] C.A. Oradea, s. com., cont. adm. şi fisc., dec. nr. 24/2006, citată în *G. Boroi, O. Spineanu-Matei*, op. cit., p. 872.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.057. Depunerea în numerar sau în instrumente financiare. (1) Cauțiunea se depune, de regulă, în numerar.

(2) La cererea debitorului cauțiunii şi dacă partea în favoarea căreia se depune declară în mod expres că este de acord, cauțiunea va putea consta şi în instrumente financiare care pot servi ca instrumente de plată. Cu toate acestea, acordul părții nu este necesar în cazul titlurilor emise de stat sau de unitățile administrativ-teritoriale.

(3) Valoarea instrumentelor financiare prevăzute la alin. (2) este aceea arătată în cuprinsul lor.

COMENTARIU

Elementul novator din reglementarea cauțiunii prin noul Cod de procedură civilă este reprezentat de posibilitatea depunerii cauțiunii și în altă modalitate decât numerar, respectiv prin depunerea în instrumente financiare (art. 1057) sau oferirii, cu titlu de cauțiune, a unor garanții reale (art. 1058) ori personale (art. 1059). *Această posibilitate nu este recunoscută însă în cazurile urgente*, în care cauțiunea se va depune doar în numerar, în conformitate cu art. 1061 alin. (3) NCPC.

Depunerea în instrumente financiare care pot servi ca instrumente de plată poate fi încuviințată de către instanță la cererea debitorului cauțiunii și *doar dacă partea în favoarea căreia se depune declară în mod expres că este de acord*. Legiuitorul prevede expres că acordul părții nu este necesar în cazul titlurilor emise de stat sau de unitățile administrativ-teritoriale.

Valoarea instrumentelor financiare trebuie să rezulte din cuprinsul lor și să fie echivalentă sumei de bani stabilite cu titlu de cauțiune de către instanță.

Art. 1.058. Oferirea de garanții reale. (1) Sub rezerva acceptării exprese de către beneficiar, se poate oferi cauțiune şi un drept de ipotecă imobiliară sau mobiliară ori o creanță ipotecară, dacă valoarea acesteia este cel puțin egală cu valoarea cauțiunii stabilite de instanță, în condițiile legii.

(2) Când s-a acceptat cu titlu de cauțiune un drept de ipotecă, instanța va dispune, din oficiu, intabularea acestuia sau, după caz, înregistrarea la Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare.

(3) Cauțiunea care constă într-o creanță ipotecară produce efecte din momentul înscrierii sau notării rangului în cartea funciară sau, după caz, în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare. Înscrierea sau, după caz, notarea se va dispune de către instanță din oficiu.

(4) Când cauțiunea nu mai este necesară, instanța va ordona, din oficiu, radierea înscrierilor făcute.

COMENTARIU

În ceea ce privește oferirea unor garanții reale (art. 1058) ori personale (art. 1059), legiuitorul prevede că această modalitate de depunere a cauțiunii poate fi încuviințată de către instanța de judecată *dacă este acceptată expres de către beneficiar* și *dacă acoperă valoarea cauțiunii stabilite de instanță*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Garanțiile reale pot consta într-un drept de ipotecă imobiliară sau mobiliară ori o creanță ipotecară, fiind pe deplin aplicabile dispozițiile Titlului XI al Cărții a V-a din Codul civil, ale legii de aplicare a Codului civil și, după caz, ale Legii nr. 99/1999.

În aceste cazuri, instanța, la termenul stabilit, cu citarea părților, va verifica îndeplinirea condițiilor prevăzute de dispozițiile legale anterior arătate, în funcție de obiectul ipotecii, și va asigura din oficiu îndeplinirea formalităților de publicitate pentru opozabilitate față de terți, respectiv înscrierea ipotecii imobiliare în cartea funciară ori, după caz, înregistrarea ipotecii mobiliare la Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare. Aceleași formalități trebuie îndeplinite, tot din oficiu, și în privința creanței ipotecare oferite drept cauțiune.

Considerăm că în aceste situații este vorba despre o *ipotecă convențională*, întrucât instanța ia act de acordul de voință al părților pentru constituirea ipotecii, iar, pe de altă parte, Codul civil nu reglementează ipoteca judecătorească.

Prevederile art. 1058 NCPC au caracter substanțial, astfel încât *derogă de la dispozițiile Codului civil în ceea ce privește constituirea ipotecii*. Nu este, astfel, necesară înfățișarea înscrisului constatator al contractului de ipotecă, urmând ca acordul de voință să fie reflectat într-o dispoziție a instanței. Hotărârea astfel pronunțată înlocuiește contractul de ipotecă și are forța probantă a unui act autentic, în conformitate cu art. 434 NCPC, pe baza sa fiind posibilă înscrierea dreptului de ipotecă în cartea funciară, în aplicarea art. 888 NCC.

Acordul beneficiarului cauțiunii nu este suficient pentru încuviințarea oferirii de garanții reale drept cauțiune, instanța urmând a verifica îndeplinirea tuturor condițiilor de constituire a ipotecii prevăzute de Codul civil. Deoarece instanța se va pronunța asupra măsurii procesuale solicitate de către debitor, în considerarea căreia a stabilit depunerea unei cauțiuni, trebuie să se convingă de viabilitatea și seriozitatea ofertei debitorului, întocmai ca în cazul depunerii în numerar ori în instrumente financiare.

Dacă nu sunt îndeplinite condițiile legale pentru ca oferta debitorului să fie luată în considerare, instanța poate respinge solicitarea debitorului, chiar în prezența acordului expres al beneficiarului cauțiunii.

În ceea ce privește *momentul de la care cauțiunea astfel stabilită produce efecte între părți*, în privința ipotecii asupra unui bun imobil sunt pe deplin aplicabile dispozițiile art. 2377 NCC, potrivit cărora aceasta se constituie prin înscrierea în cartea funciară, operată, în speță, pe baza hotărârii judecătorești; astfel, o asemenea ipotecă produce efecte, chiar între părți, *de la data intabulării dreptului*.

În cazul ipotecii mobiliare, urmează a se face aplicarea prevederilor art. 2387 NCC referitoare la momentul de la care aceasta produce efecte între părți. În ceea ce privește însă garanția care constă într-o creanță ipotecară, art. 1058 NCPC prevede expres că produce efecte, chiar și între părți, doar *din momentul realizării formalităților de publicitate*.

Instanța va dispune *radierea înscrierilor* făcute atunci când cauțiunea nu mai este necesară, respectiv în aceleași cazuri în care s-ar justifica restituirea cauțiunii, conform art. 1063 NCPC. Chiar dacă nu este vorba despre numerar sau alte instrumente de plată, este necesară ridicarea cauțiunii. Pentru identitate de rațiune, procedura din art. 1063 este pe deplin aplicabilă, iar, odată cu constatarea împrejurării că nu se impune menținerea cauțiunii, instanța va dispune, din oficiu, radierea înscrierilor din registrele publice.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.059. Aducerea unui garant. (1) La cererea debitorului cauțiunii, instanța poate încuviința, cu acordul expres al beneficiarului cauțiunii, ca în locul bunurilor arătate la art. 1.056-1.058, să fie adus un garant.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), instanța va stabili, cu citarea părților, un termen la care garantul să fie înfățișat.

(3) Dacă garantul este încuviințat de instanță, el va da în fața acesteia ori prin înscris autentic, depus la dosarul cauzei, o declarație că este de acord să garanteze până la nivelul sumei stabilite de instanță.

COMENTARIU

Ca modalitate de depunere a cauțiunii, noul Cod de procedură civilă prevede și oferirea de garanții personale, la cererea debitorului cauțiunii și *cu acordul expres al beneficiarului cauțiunii*.

Astfel, după stabilirea cauțiunii, debitorul poate solicita instanței aducerea unui garant în locul bunurilor arătate la art. 1056-1058. Debitorul trebuie să indice datele de identificare ale acestei persoane și, în măsura în care creditorul solicită, pentru ca acesta să își poată exprima poziția în cunoștință de cauză, debitorul trebuie să înfățișeze elementele din care să rezulte îndeplinirea cerințelor din art. 2285 NCC pentru fideiusor.

Instanța încuviințează această solicitare pe baza acceptului creditorului, sens în care va stabili, cu citarea părților, un termen la care garantul să fie înfățișat. La termenul fixat, garantul va da în fața instanței o *declarație* că este de acord să garanteze până la nivelul sumei stabilite de instanță, declarație ce se consemnează în încheierea de ședință. Dacă garantul nu se prezintă, poate depune la dosarul cauzei un *înscris autentic* în care să se regăsească întocmai conținutul declarației anterior arătate.

Art. 1.060. Indisponibilizarea cauțiunii. Când cauțiunea a fost depusă în numerar sau în instrumente financiare, ea nu poate fi urmărită de creditorii depunătorului decât în măsura în care urmează a-i fi restituită acestuia. De asemenea, cauțiunea nu va putea fi urmărită nici de creditorii depozitarului.

COMENTARIU

Principalul efect al depunerii la dispoziția instanței (ori a executorului judecătoresc, după caz) este *indisponibilizarea cauțiunii depuse în numerar sau în instrumente financiare*, până la momentul la care depunătorul a formulat cerere de restituire în condițiile art. 1063 NCPC. Din acest moment, creditorii depunătorului pot urmări suma de bani depusă cu titlu de cauțiune.

În ceea ce privește *garanțiile reale*, din momentul îndeplinirii formalităților de publicate, acestea *devin opozabile terților*, inclusiv creditorilor constituitorului cu drepturi anterioare ori ulterioare garanției în discuție, astfel încât beneficiarul cauțiunii va suporta, dacă este cazul, concursul altor creditori.

Art. 1.061. Procedura de stabilire a cauțiunii. (1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, instanța va cita părțile în termen scurt, în camera de consiliu, şi va stabili de urgență cauțiunea.

(2) Instanța se pronunță printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu hotărârea prin care s-a dispus asupra cauțiunii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(3) Când există urgență, instanța va putea stabili cauțiunea şi fără citarea părților. În acest caz, cauțiunea se va depune numai în numerar, într-un termen stabilit de instanță. Debitorului cauțiunii îi va fi comunicată încheierea prin care cauțiunea a fost stabilită, de la data acestei comunicări începând a curge termenul pentru plata cauțiunii.

(4) Nedepunerea cauțiunii în termenul prevăzut la alin. (3) atrage desființarea de drept a măsurilor în legătură cu care s-a dispus stabilirea cauțiunii.

COMENTARIU

În măsura în care prin dispoziții particulare nu este prevăzută o altă procedură pentru stabilirea cauțiunii, se aplică procedura de drept comun din art. 1061. Aceasta are *caracter contencios*, desfășurându-se cu citarea părților, în camera de consiliu.

Este de precizat că, potrivit art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, „Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016". Norma tranzitorie menționată are în vedere acele dispoziții din cod care instituie regula desfășurării procesului fără prezența publicului, respectiv art. 213 [cu derogarea din art. 244 alin. (3)], context în care, în procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a legii și până la data de 31 decembrie 2015, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară, ca regulă, în ședința publică, dacă legea nu prevede altfel, astfel cum se menționează explicit în alin. (2) al normei tranzitorii.

Articolul 144 alin. (1) NCPC reglementează o situație de excepție de la regula judecării procesului în ședința publică, permisă de legiuitor.

Termenul de judecată va fi fixat cu respectarea *principiului celerității*, în vederea stabilirii cuantumului cauțiunii. Această finalitate presupune că, în cazurile în care depunerea unei asemenea garanții este lăsată la aprecierea instanței, instanța s-a pronunțat, în prealabil ori concomitent, asupra necesității cauțiunii.

Cauțiunea *trebuie achitată până la termenul de judecată fixat pentru soluționarea cererii debitorului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea*. Dacă debitorul nu își îndeplinește obligația de depunere a garanției, cererea sa este respinsă, fără ca instanța să cerceteze motivele acesteia.

Asupra cuantumului cauțiunii instanța se pronunță printr-o încheiere, care poate fi atacată odată cu hotărârea prin care s-a dispus asupra măsurii procesuale pentru care s-a depus cauțiunea.

Solicitarea debitorului de depunere a cauțiunii într-o altă modalitate decât numerar (alte instrumente financiare, oferirea de garanții reale sau personale) se formulează la termenul la care se stabilește cauțiunea ori la termenul la care instanța se pronunță asupra cererii debitorului care a justificat stabilirea cauțiunii, însă *înainte ca debitorul să depună cauțiunea în numerar*. După acest moment, debitorul poate solicita instanței înlocuirea acestei modalități de plată, în condițiile art. 1062 NCPC.

În *cazuri urgente*, cuantumul cauțiunii poate fi stabilit și fără a se dispune citarea părților, fixându-se un termen de plată în acest sens. Termenul curge de la data comunicării către debitor a încheierii prin care cauțiunea a fost stabilită.

În aceste cazuri, cauțiunea poate fi depusă *numai în numerar*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Odată cu stabilirea cauțiunii, instanța se pronunță și asupra măsurii pentru care aceasta se datorează, iar nedepunerea sa în termenul fixat de instanță atrage *desființarea de drept a măsurilor în legătură cu care s-a dispus stabilirea cauțiunii*. Din această prevedere legală reiese că instanța fixează cauțiunea numai dacă admite cererea debitorului pentru luarea unei anumite măsuri procesuale, în caz contrar fiind lipsită de relevanță reglementarea sancțiunii în ipoteza nedepunerii cauțiunii.

Art. 1.062. Înlocuirea cauțiunii în numerar. Cel care a depus cauțiunea în numerar va putea cere ulterior ca, în condițiile stabilite de prezentul titlu, suma în numerar să fie înlocuită cu alte bunuri ori prin aducerea unui garant. În acest caz, dispozițiile art. 1.061 alin. (1) şi (2) rămân aplicabile.

COMENTARIU

Cauțiunea în numerar deja depusă poate fi înlocuită, la cererea debitorului, cu una dintre modalitățile prevăzute de art. 1057-1059 NCPC, sens în care instanța va cita părțile în termen scurt, în camera de consiliu, dispunând în consecință.

Întrucât norma nu face vreo distincție, solicitarea debitorului poate fi formulată și ulterior adoptării de către instanță a măsurii în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea, însă *cauțiunea în numerar nu va fi restituită până când debitorul nu va face dovada depunerii acesteia în modalitatea încuviințată ulterior*. Întrucât cauțiunea este deja depusă, legiuitorul nu a prevăzut un termen pentru depunerea ei în noua modalitate încuviințată, sancțiunea neîndeplinirii acestei din urmă obligații fiind nerestituirea cauțiunii în numerar.

Art. 1.063. Restituirea cauțiunii. (1) Cauțiunea depusă se va restitui, la cerere, după soluționarea prin hotărâre definitivă a procesului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea, respectiv după încetarea efectelor măsurii pentru care aceasta s-a depus.

(2) Cauțiunea se restituie celui care a depus-o în măsura în care asupra acesteia cel îndreptățit nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de la data încetării efectelor măsurii, prevăzute la alin. (1). Cu toate acestea, cauțiunea se restituie de îndată dacă partea interesată declară în mod expres că nu urmăreşte obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviințarea măsurii pentru care aceasta s-a depus.

(3) Instanța se pronunță asupra cererii de restituire a cauțiunii cu citarea părților, printr-o încheiere supusă numai recursului la instanța ierarhic superioară. Recursul este suspensiv de executare. Încheierea pronunțată de una dintre secțiile Înaltei Curți de Casație şi Justiție este definitivă.

(4) Dacă cererea pentru care s-a depus cauțiunea a fost respinsă, instanța va dispune din oficiu şi restituirea cauțiunii.

COMENTARIU

Dacă cererea pentru care s-a depus cauțiunea a fost admisă, cauțiunea depusă se restituie debitorului dacă nu mai este necesară. Astfel, ea trebuie restituită după solu-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ționarea procesului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea, prin hotărâre definitivă (în cazurile în care cererea debitorului s-a formulat în cadrul unei căi de atac ori al contestației la executare) ori după încetarea efectelor măsurii pentru care aceasta s-a depus (în cazul măsurilor asigurătorii sau provizorii).

În aceste cazuri, restituirea cauțiunii se dispune la cererea debitorului, care trebuie să atașeze înscrisuri relevante în legătură cu măsurile pentru care s-a stabilit cauțiunea.

Cauțiunea *nu se restituie* dacă beneficiarul său a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite, în maximum 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de la data încetării efectelor măsurii, prevăzute în art. 1063 alin. (1).

În ceea ce privește *„despăgubirea cuvenită"* la care se referă legiuitorul, spre deosebire de art. 723^1 alin. (3) CPC 1865, care prevedea generic „despăgubiri pentru plata prejudiciilor cauzate", art. 1063 alin. (2) teza ultimă NCPC arată expres că este vorba despre prejudiciul eventual suferit de către creditor ca urmare a măsurilor adoptate de instanța care a stabilit cauțiunea.

De altfel, chiar în interpretarea și aplicarea vechiului cod, în practica judiciară s-a considerat că pot fi vizate „eventualele daune suferite ca urmare a întârzierii executării silite", atunci când s-a dispus suspendarea urmăririi silite[1].

Cererea în despăgubiri trebuie formulată de către creditor pe calea unei cereri în justiție de sine-stătătoare, supuse criteriului valoric, a cărei competență de soluționare este determinată pe baza dispozițiilor Codului de procedură civilă și care nu poate fi adresată instanței de restituire a cauțiunii[2].

Dacă *partea interesată a declarat în mod expres că nu urmărește obligarea la despăgubiri a celui care a depus cauțiunea*, de natura celor arătate anterior, cauțiunea se restituie de îndată, astfel cum prevede art. 1063 alin. (2) teza ultimă. Așadar, dacă declarația cu acest obiect a beneficiarului cauțiunii se regăsește la dosar, dată oricând în cursul judecății, restituirea se dispune prin simpla cerere a debitorului, fără a se urma procedura din art. 1061 alin. (3) și chiar dacă nu este împlinit termenul de 30 de zile prevăzut în acel text, declarația creditorului reprezentând un act juridic unilateral cu caracter irevocabil.

În vederea soluționării cererii de restituire a cauțiunii, instanța va dispune citarea părților și se va pronunța prin încheiere. Această hotărâre este supusă numai recursului la instanța ierarhic superioară, cu excepția încheierii pronunțate de una dintre secțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție, care este definitivă. Recursul este suspensiv de executare.

Dacă cererea pentru care s-a depus cauțiunea a fost respinsă, cauțiunea se restituie întotdeauna. În acest caz, restituirea se dispune din oficiu, chiar prin hotărârea prin care instanța respinge cererea debitorului în considerarea căreia a fost stabilită cauțiunea.

---

[1] I.C.C.J., s. com., dec. nr. 4170/2010, www.scj.ro.
[2] *Idem*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

CARTEA A VII-A. PROCESUL CIVIL INTERNAŢIONAL

COMENTARIU

Prezenta carte, inexistentă în reglementarea anterioară, este formată în principal din reunirea capitolelor 12 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat (citată în continuare LDIP), respectiv X și XI ale Cărții a IV-a din Codul de procedură civilă de la 1865.

În legătură cu denumirea cărții, suntem de părere că este susceptibilă de a produce confuzie, trimițând mai degrabă spre procesele purtate în fața instanțelor supranaționale. Credem că ar fi fost mai potrivită denumirea „norme de procedură civilă internațională".

În cadrul acestei cărți se cuvenea să fie incluse și normele din O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană, având în vedere că obiectul lor de reglementare privește competența instanțelor române și procedura de urmat în aplicarea instrumentelor europene în materia reglementată aici.

Art. 1.064. Domeniul de aplicare. Dispozițiile prezentei cărți se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel.

COMENTARIU

1. Cadrul dreptului procesual civil internațional. Această ramură de drept, contestată de majoritatea specialiștilor ca fiind independentă de cea a dreptului internațional privat, cuprinde ansamblul normelor care reglementează desfășurarea proceselor private cu elemente de extraneitate. Așa cum vom vedea, anumite împrejurări de fapt, cum este domiciliul sau locul executării unui contract sau acela al situării unui bun, pot atrage competența instanțelor mai multor state pentru soluționarea anumitor procese. În funcție de propriile interese, fiecare stat își atrage competența instanțelor naționale.

Prin *procese de drept privat* se înțelege procesele în materie civilă și comercială. Noțiunii i se va acorda o interpretare largă, fiind excluse însă domeniile gri – fiscale[1], vamale și administrative.

Dispozițiile cărții de față nu se referă doar la procesele private cu element de extraneitate care se desfășoară în fața instanțelor române, ci și la efectele hotărârilor judecătorești străine pe teritoriul României, dar nu se referă la soarta hotărârilor române în străinătate.

Împărțirea dispozițiilor are loc după cum litigiile sunt soluționate pe cale judiciară sau arbitrală.

2. Izvoarele dreptului procesual civil internațional sunt dreptul intern[2], convențiile internaționale, dreptul Uniunii Europene. *Cadrul convențional internațional* este alcătuit

---

[1] O excepție este cuprinsă în art. 1108 NCPC.

[2] Format preponderent din dispozițiile prezentei cărți.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

din convențiile bilaterale de asistență judiciară încheiate de România, precum și din convențiile multilaterale, preponderent adoptate sub egida Conferinței de Drept Internațional Privat de la Haga (HCCH), Organizația Națiunilor Unite (ONU), precum și a Consiliului Europei.

Dreptul Uniunii Europene este alcătuit din regulamente și directive pe care, datorită importanței lor, le vom enumera mai jos:

– Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Regulamentul Bruxelles I);

– Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială;

– Directiva nr. 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de îmbunătățire a accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară acordată în astfel de litigii;

– Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii parentale, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (Regulamentul Bruxelles II bis);

– Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate;

– Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată;

– Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă, regulament care are ca obiectiv îmbunătățirea și simplificarea procedurilor în materie civilă și comercială;

– Regulamentul (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială (notificarea sau comunicarea actelor) și abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului;

– Convenția privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Convenția de la Lugano);

– Directiva nr. 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială;

– Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (Regulamentul privind obligațiile de întreținere).

Trebuie adăugat faptul că în legătură cu aceste acte normative există o bogată *jurisprudență a Curții de Justiție a Uniunii Europene*.

Regulamentul Bruxelles I a făcut recent obiectul unei revizuiri masive[1], al cărei principal scop a fost eliminarea în totalitate a *exequatur*-ului în privința hotărârilor pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene. Din fericire, preconizata extindere a

[1] Este vorba despre Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European şl al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare), care se va aplica începând cu data de 10 ianuarie 2015.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dispozițiilor acestuia și în raporturile cu state terțe nu a mai avut loc, dispozițiile Cărții a VII-a noului Cod de procedură civilă rămânând aplicabile în cvasitotalitatea lor. În orice caz, dat fiind faptul că principalele procese care fac obiectul prezentei cărți intră mai ales în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii Europene, am considerat util să facem trimitere și la dispozițiile acestuia.

3. Raportul între izvoarele de drept internațional și cele de drept intern. Cu privire la raportul între izvoarele de drept internațional public și cele de drept intern, în doctrină nu există o unanimitate de păreri în privința efectelor *normelor de drept internațional public* în ordinea juridică a statelor. De asemenea, la nivelul legislațiilor diferitelor state întâlnim aceeași diversitate[1].

Referindu-ne la soluțiile la care s-a oprit legiuitorul constituant, reținem faptul că, potrivit art. 11 alin. (1) și (2) din Constituție, statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce îi revin din tratatele la care este parte. *Tratatele* ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

În privința *pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului*, la care România este parte, art. 20 alin. (2) din Constituție prevede că, dacă există neconcordanțe între acestea și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

Nu mai puțin însă, așa cum vom arăta în capitolul următor, dreptul procesual civil internațional a împrumutat din dreptul internațional public principii, noțiuni etc. Unele sunt expres reglementate în legislația română, cum ar fi reciprocitatea, curtoazia etc. În privința celor care nu își găsesc expresia în dreptul intern, nu se poate vorbi însă de o lipsă a valențelor și importanței acestora.

3.1. În privința ***raportului dintre izvoarele de drept internațional privat la care România este parte, respectiv dreptul Uniunii Europene,*** pe de o parte, ***și dreptul intern,*** pe de altă parte, întâlnim soluții exprese. Potrivit art. 1064, normele interne de drept procesual civil internațional se aplică proceselor civile cu elemente de extraneitate, în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel. De asemenea, potrivit art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială, republicată, activitatea reglementată se realizează potrivit dispozițiilor din cuprinsul ei și ale dreptului intern român. Dispozițiile acestei legi nu aduc însă atingere prevederilor convențiilor bilaterale sau multilaterale la care România este sau va deveni parte, completând situațiile nereglementate de acestea. Așadar, dreptul internațional în materie, precum și cel al Uniunii Europene prevalează în fața celui intern.

Așa cum rezultă din numeroase decizii ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, dreptul intern este înlocuit de dreptul Uniunii Europene, primul fiind aplicabil doar în situațiile nereglementate de ultimul.

Sunt însă situații în care prevalența dreptului intern se datorează existenței unor dispoziții mai favorabile, cum este cazul în cadrul *exequatur*-ului sau al obținerii de probe[2].

3.2. Legat de ***raporturile dintre convențiile internaționale,*** respectiv ***dintre acestea și dreptul Uniunii Europene***, unele convenții prevăd în mod expres raportul dintre ele

---

[1] *P. Kunig*, în *W. Graf Vitzthum (coord.)*, Völkerrecht, 4. Auflage, de Gruyter, Berlin, 2007, p. 104 și urm.

[2] În acest sens, art. 27 din Convenția privind obținerea de probe în străinătate în materie civilă sau comercială prevede posibilitatea ca administrarea probelor să se facă potrivit normelor interne mai puțin restrictive. Ne întrebăm dacă, în lipsa unui prevederi speciale, dreptul intern mai favorabil poate fi totuși aplicat.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

și alte instrumente internaționale. Este cazul Convenției de la Viena din 24 aprilie 1963 cu privire la relațiile consulare[1], ale cărei dispoziții nu aduc atingere celorlalte acorduri internaționale în vigoare în relațiile dintre statele părți la aceste acorduri. Nicio dispoziție din convenție nu poate împiedica statele să încheie acorduri internaționale care să confirme, să completeze sau să dezvolte dispozițiile acesteia sau care să extindă sfera lor de aplicare (art. 73).

Similar, Convenția privind obținerea de probe în străinătate în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 18 martie 1970[2], prevede că aceasta nu derogă de la convențiile la care statele contractante sunt sau vor fi părți și care conțin dispoziții în materiile reglementate de prezenta convenție (art. 32).

Mult mai complexă este reglementarea raportului dintre dreptul Uniunii Europene în materie și convențiile internaționale. Un exemplu este Regulamentul Bruxelles I, care în art. 67-72 delimitează câmpul său de aplicare atât față de alte acte comunitare, cât și față de cele internaționale și naționale.

Atunci când asemenea norme lipsesc din cuprinsul tratatelor, stabilirea raportului dintre acestea este mai dificilă. Suntem de părere că, în asemenea situații, raportul dintre ele este de egalitate, ambele fiind aplicabile deopotrivă[3]. Desigur, acolo unde este cazul, pot fi aplicabile criteriile *lex posterioris*[4], *lex specialis*[5] sau principiul legii mai convenabile, prevăzute în mod expres în alte tratate[6].

---

[1] România a aderat la această convenție prin Decretul nr. 481/1971.

[2] România a aderat la această convenție prin Legea nr. 175/2003.

[3] În practică se obișnuiește ca, în cazul în care între două state sunt mai multe tratate aplicabile în aceeași materie, fie unul, fie ambele state să declare care dintre ele este preferat. În cadrul asistenței judiciare între România și Turcia, de pildă, instanțele Române recurg atât la cadrul juridic oferit de acordul bilateral, cât și la cel al Convenției privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 15 noiembrie 1965, în schimb, autoritățile turce o preferă aproape în mod exclusiv pe ultima.

[4] De exemplu, între România și Turcia, Convenția din 1969 a fost înlocuită de Acordul privind asistența judiciară în materie civilă din 2005. Potrivit art. 24 din acord, „(1) Prezentul acord va fi ratificat de către părțile contractante și va intra în vigoare la 30 de zile după schimbul instrumentelor de ratificare. (2) La data intrării în vigoare a prezentului acord, Convenția de asistență juridică în materie civilă și penală între Republica Socialistă România și Republica Turcia, semnată la Ankara la 25 noiembrie 1969, își încetează valabilitatea".

[5] Un asemenea raport de la general la special întâlnim, de exemplu, între convențiile bilaterale de asistență judiciară încheiate între România și Spania, respectiv România și Belgia.

[6] Pentru detalii, a se vedea *I.M. Anghel*, Dreptul tratatelor, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 608 și urm.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul I. Competenţa internaţională a instanţelor române

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 1.065. Competența întemeiată pe domiciliul sau sediul pârâtului. (1) Sub rezerva situațiilor în care legea dispune altfel, instanțele române sunt competente dacă pârâtul are domiciliul, iar în lipsa domiciliului, reşedința obişnuită, respectiv sediul principal, iar în lipsa sediului principal, un sediu secundar sau fondul de comerț pe teritoriul României la data introducerii cererii.

(2) Când există mai mulți pârâți, instanțele române sunt competente dacă unul dintre aceştia se află în situația prevăzută la alin. (1), în afară de cazul când cererea a fost făcută numai cu scopul de a-l sustrage pe un pârât de la jurisdicția domiciliului ori reşedinței obişnuite sau, după caz, a sediului principal ori secundar situat în străinătate.

(3) Instanțele române sunt de asemenea competente pentru a judeca orice cerere privind activitatea la sediul secundar al unei persoane juridice neavând sediul principal în România, când acest sediu secundar este situat în România la data introducerii cererii.

COMENTARIU

1. Criterii de determinare a competenței. Principalul criteriu după care este atrasă competența internațională a instanțelor române este existența pe teritoriul României a *domiciliului sau sediului pârâtului*. Instituirea regulii a fost posibilă datorită ajungerii la un consens general între state în această privință.

Ca urmare a ultimelor modificări intervenite în planul reglementărilor internaționale, această dispoziție prezintă unele îmbunătățiri față de cea anterioară (art. 149 pct. 1 teza I și pct. 2 LDIP). Pe lângă domiciliul pârâtului, a fost adăugată, în lipsa acestuia, reședința obișnuită, iar în privința sediului, sediul principal, iar în lipsa acestuia, un sediu secundar sau fondul de comerț pe teritoriul României la data introducerii cererii [art. 1065 alin. (1)]. *Criteriile sunt subsecvente*, iar *nu alternative*.

Prin condițiile cuprinse în art. 1051 s-a dorit garantarea unei legături suficient de puternice între instanța română și obiectul procesului și părți. Totodată, s-a urmărit ca pârâtul să nu fie chemat în judecată în alte state decât cel de domiciliu, reședință obișnuită, respectiv sediu principal sau secundar, ceea ce i-ar impune cheltuieli nejustificate. Reclamantul poate avea domiciliul sau sediul în străinătate, el fiind însă obligat să își aleagă *un domiciliu procesual în România*. Cu toate că dispozițiile de mai sus se raportează doar la persoana pârâtului, observăm faptul că, în anumite litigii – datorită naturii acestora sau calității persoanei –, regula generală de competență este determinată după alte persoane, cum este copilul, persoana dispărută, persoana decedată etc.[1]

Regula generală enunțată proiectează competența instanțelor române în plan internațional. O instanță română, aflată în concurs cu alte instanțe străine – competente,

[1] Pe larg, *infra*, capitolul următor.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

la rândul lor –, va deveni competentă să judece litigiului cu care a fost sesizată. Chiar dacă interpretarea dată în dreptul intern noțiunii de domiciliu este una largă (art. 107 NCPC), înțelegându-se adresa unde pârâtul locuiește în mod efectiv, statornic[1], nu există o suprapunere a celor două dispoziții ori o succesiune secvențială. Dacă ar fi aceasta situația, nu s-ar mai justifica dublarea noțiunii de domiciliu și de reședință obișnuită. Pe de altă parte, în contextul dreptului internațional, noțiunea de reședință obișnuită este flexibilă, interpretarea dată acesteia putând duce uneori la concluzii contrare sensului larg dat în dreptul intern noțiunii de domiciliu.

2. Reședința obișnuită. Sediul real. Noțiunile de domiciliu[2], reședință obișnuită, respectiv sediu principal și sediu secundar[3] se interpretează potrivit *lex fori*[4]. Dintre acestea, *reședința obișnuită* prezintă un interes deosebit, datorită relativei noutăți în peisajul juridic românesc[5].

Trecerea de la noțiunea de domiciliu la cea de reședință obișnuită este determinată de observarea faptului că, cel puțin în materie de familie, instanța cea mai potrivită să se pronunțe asupra unor cereri în această materie se află la reședința obișnuită a soților, a copilului etc. Acolo se află cele mai multe elemente care pot ajuta la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil.

În doctrină s-a arătat că reședința obișnuită este preferabilă domiciliului, deoarece noțiunea de domiciliu este legată de *lex fori* – fapt care poate crea posibilitatea introducerii cererii la mai multe instanțe[6].

Referitor la persoana juridică, prezintă importanță și lămurirea aspectului privind *sediul real* și *cel declarat*. Practica judiciară este în sensul de a da prevalență sediului real, însă nu fiecare stat are aceeași concepție asupra sediului persoanei juridice. Concepția legiuitorului român este în acord cu această practică, fapt ce rezultă din art. 2571 alin. (2) și (3) NCC, potrivit căruia, dacă există sedii în mai multe state, determinant pentru a identifica naționalitatea persoanei juridice este sediul real. Prin sediu real se înțelege locul unde se află centrul principal de conducere și de gestiune a activității statutare, chiar dacă hotărârile organului respectiv sunt adoptate potrivit directivelor transmise de acționari sau asociați din alte state.

---

[1] *V.M. Ciobanu*, Tratat teoretic și practic de procedură civilă, vol. I, Ed. Național, București, 1996, p. 423.

[2] În vederea exercitării drepturilor și libertăților sale civile, domiciliul persoanei fizice este, potrivit art. 87 NCC, acolo unde aceasta declară că își are locuința principală. Dacă prin lege nu se prevede altfel, o persoană fizică nu poate să aibă în același timp decât un singur domiciliu și o singură reședință, chiar și atunci când deține mai multe locuințe [art. 86 alin. (2) NCC].

[3] Sediul persoanei juridice se stabilește potrivit actului de constituire sau statutului. În funcție de obiectul de activitate, persoana juridică poate avea mai multe sedii cu caracter secundar pentru sucursalele, reprezentanțele sale teritoriale și punctele de lucru (art. 227 NCC).

[4] Alte reglementări străine, cum ar fi Codul de drept internațional privat belgian (CDIP) sau LDIP elvețiană, cuprind o definiție a tuturor acestor noțiuni.

[5] Reședința obișnuită este, potrivit art. 2570 NCC, „în statul în care persoana își are locuința principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare. Reședința obișnuită a unei persoane fizice acționând în exercițiul activității sale profesionale este locul unde această persoană are stabilimentul său principal. Pentru determinarea locuinței principale vor fi avute în vedere acele circumstanțe personale și profesionale care indică legături durabile cu statul respectiv sau intenția de a stabili asemenea legături. Reședința obișnuită a persoanei juridice este în statul în care aceasta își are stabilimentul principal. Stabilimentul principal al unei persoane juridice este locul unde aceasta și-a stabilit administrația centrală. Dovada reședinței obișnuite se poate face cu orice mijloace de probă".

[6] *H. Schack*, Internationales Zivilverfahrensrecht, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, München, 2002, p. 110.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Instanțele române sunt, de asemenea, competente a judeca orice cerere privind activitatea la sediul secundar al unei persoane juridice care nu are sediul principal în România, când acest sediu secundar este situat în România la data introducerii cererii.

În cazul fiduciei, domiciliul se determină potrivit normelor de drept internațional privat ale statului membru a cărui instanță este sesizată[1].

3. Lipsa domiciliului sau a sediului. Lipsa domiciliului, respectiv a celorlalte elemente atrage necompetența instanțelor române, cu excepția unor situații expres reglementate. În legătură cu dispoziția cuprinsă în art. 108 NCPC[2], potrivit căreia, dacă domiciliul sau reședința, respectiv sediul sau reprezentanța pârâtului sunt necunoscute, cererea se introduce la instanța în a cărei circumscripție reclamantul își are unul dintre aceste elemente, ea nu este aplicabilă și în situația în care pârâtul domiciliază – în sens larg – în străinătate. Admiterea cererilor în acest caz ar crea o competență exorbitantă a instanțelor române în defavoarea celor străine. În stabilirea competenței internaționale a propriilor instanțe, fiecare stat trebuie să păstreze o separație rezonabilă între propria competență și cea a altor state. Intruziunea în competența internațională a instanțelor altor state poate duce la înmulțirea soluțiilor contradictorii pronunțate de instanțele din diferite state ori la refuzul recunoașterii hotărârilor judecătorești în străinătate.

4. Aspecte privind domiciliul și reședința obișnuită. În ciuda faptului că în legislația românească domiciliul și reședința obișnuită sunt prevăzute în mod subsecvent, în dreptul procesual civil internațional acestea se folosesc în mod alternativ, după materie.

Legiuitorul nostru nu a reținut acest aspect când a stabilit competența jurisdicțională în materia desfacerii, nulității sau anulării căsătoriei sau a pensiei de întreținere, trimițând tot la criteriul domiciliului [art. 1078 pct. 5, respectiv art. 1080 alin. (1) pct. 1]. Trebuie remarcat însă că, în privința legii aplicabile răspunderii părintești sau obligației de întreținere, legiuitorul a făcut referire la convențiile internaționale și dreptul Uniunii Europene în materie, care cuprind doar criteriul reședinței obișnuite[3]. Sensul normelor conflictuale și de competență internațională trebuie să fie unul convergent. De aceea, ar fi utilă intervenția legiuitorului, în vederea înlăturării neconcordanței în aspectele semnalate[4].

5. Forul de necesitate. În cazul în care condițiile art. 1065 nu sunt îndeplinite, competența instanțelor române mai poate fi atrasă trimițând instrumentul forului de necesitate (art. 1069). Aceeași soluție este aplicabilă și în cazul în care instanțele din state diferite își declină competența întemeiată pe domiciliul sau sediul pârâtului.

Criteriile de competență exclusivă și preferențială a instanțelor române, prevăzute în art. 1078-1080, sunt independente de criteriul domiciliului sau sediului pârâtului.

---

[1] În cazul în care, potrivit art. 2659-2660 NCC, legea aplicabilă fiduciei este legea română, aceasta va determina condițiile de validitate, interpretarea și efectele fiduciei, precum și administrarea ei (art. 2661 NCC). Printre condițiile de validitate a fiduciei este și cea de înregistrare la organul fiscal competent (art. 780-781 NCC) – în funcție de care poate fi stabilit „domiciliul" fiduciei într-un proces. Raționamentul se regăsește în art. 123 CDIP belgian, potrivit căruia instanțele belgiene judecă litigiile între constituitor, fiduciar și beneficiar, dacă fiducia este administrată în Belgia sau dacă bunurile se află în Belgia.

[2] Existentă și în art. 149 pct. 1 teza a II-a LDIP.

[3] A se vedea art. 2611-2612 NCC. În același timp, constituie o neglijență lipsa unei norme de competență internațională în noul Cod de procedură civilă în legătură cu răspunderea părintească.

[4] La fel este și în materie de succesiune, competența fiind stabilită după ultimul domiciliu al defunctului [art. 1080 alin. (1) pct. 6 NCPC], iar legea aplicabilă după reședința sa obișnuită (art. 2633 NCC). CDIP belgian este conceput după același sistem – domiciliul, respectiv reședința prevăzute după materie.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În situația *litisconsorțiului subiectiv pasiv*, instanțele române sunt competente dacă unul dintre pârâți se află în situația prevăzută în regula generală, în afară de cazul când cererea a fost făcută numai cu scopul de a-l sustrage pe un pârât de la jurisdicția domiciliului ori reședinței obișnuite sau, după caz, a sediului principal ori secundar situat în străinătate.

În fine, mai arătăm că în sistemul convențiilor bilaterale de asistență judiciară internațională prevalează *criteriul cetățeniei*, drept criteriu principal de competență internațională.

Art. 1.066. Prorogarea voluntară de competență în favoarea instanței române. (1) Când, în materii având ca obiect drepturi de care ele dispun liber conform legii române, părțile au convenit valabil competența instanțelor române de a judeca litigii actuale sau eventuale privind asemenea drepturi, instanțele române sunt singurele competente.

(2) Cu excepția cazurilor în care prin lege se dispune altfel, instanța română în fața căreia pârâtul este chemat rămâne competentă de a judeca cererea, dacă pârâtul se prezintă în fața instanței şi formulează apărări în fond, fără a invoca excepția de necompetență, cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului în fața primei instanțe.

(3) În situațiile prevăzute la alin. (1) şi (2), instanța română sesizată poate respinge cererea, când din ansamblul circumstanțelor rezultă că litigiul nu prezintă nicio legătură semnificativă cu România.

COMENTARIU

1. Prorogarea și derogarea de competență internațională. Competența internațională a instanțelor este atrasă de către fiecare stat în funcție de interesele sale, ale ordinii publice etc. În procesele de drept privat cu elemente de extraneitate, fiind vorba de interese private, interesul public nu prevalează în toate cazurile, în așa măsură încât să nu fie permisă derogarea prin convenție de la competența stabilită.

Legiuitorul român a reglementat în noul Cod de procedură civilă atât prorogarea de competență internațională, cât și reversul ei, derogarea. Acestea constituie *cele două fațete ale convențiilor de alegere a forului*. Astfel, părțile au la dispoziție atât posibilitatea desemnării unei instanțe române care să judece litigiul dintre ele, atunci când nu sunt competente, cât și invers, să sustragă instanțele române de la competența lor.

Prorogarea și derogarea pot fi convenite atât separat, cât și în cuprinsul aceleiași convenții. De asemenea, ele pot fi întâlnite printre clauzele unei convenții, dar pot să aibă și o existență de sine-stătătoare.

Părțile pot alege prin convenție o instanță judecătorească dintr-un stat terț, care să judece litigiul cu element de extraneitate dintre ele, prezent sau viitor. În cazul *litigiilor viitoare*, se vor avea în vedere restricțiile existente în *lex fori prorogati*, cum sunt cele în materie de asigurări [art. 115 alin. (2) NCPC] sau protecția consumatorilor [art. 126 alin. (2) NCPC].

Convenția are un caracter exclusiv în privința competenței instanțelor române. Credem însă că părțile pot conveni și în sens contrar.

Asemenea convenții sunt utile atunci când, spre exemplu, desfășurarea procesului în fața instanței desemnate este mai puțin costisitoare, probele pot fi mai ușor adminis-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

trate etc. Cu toate că asemenea convenții pot duce la încărcarea rolului unor instanțe străine, credem că acest lucru nu poate constitui un motiv de respingere a cererilor. Totuși, în măsura în care *punctele de legătură dintre România și litigiu nu sunt semnificative*, instanța română poate respinge cererea, potrivit alin. (3) al articolului analizat. Nu mai puțin însă, o asemenea restricție poate împiedica părțile să decidă asupra unei instanțe și astfel să facă legătura cu acel stat și cu dreptul său. Convenția părților în sine creează legătura. De aceea, instanța trebuie să manifeste atenție atunci când examinează o convenție de alegere a forului sub acest aspect.

Atunci când părțile convin asupra unei instanțe române, materiile în care se pot încheia convențiile de alegere a forului sunt cele privind drepturi de care ele dispun liber conform legii române. În determinarea sferei, se urmează dispozițiile art. 126 NCPC.

În afara acestui cadru, *convențiile sunt valabile doar în cazurile de competență preferențială*, atunci când forul ales este o instanță română. În cazurile de competență exclusivă, convenția de alegere a instanței române este inoperantă (art. 1081).

2. Condiții privind prorogarea de competență. *Condițiile de fond* sunt cele prevăzute de *lex causae*[1]. Suntem de părere că nu este necesară indicarea exactă a instanței competente din punct de vedere teritorial.

Încheierea unor astfel de convenții nu trebuie să pună una dintre părți într-o situație dezavantajoasă. De aceea, ar fi util ca aceste convenții, asemenea celor de derogare, să nu fie acceptate în mod automat în orice materie având ca obiect drepturi de care părțile pot dispune în mod liber. Un exemplu sunt cererile cu valoare redusă, în care o parte poate fi dezavantajată de alegerea unei instanțe din alt stat decât cel de domiciliu[2].

În privința *condițiilor de formă*, se înclină spre cele ale *lex fori*, împrejurare ce se explică prin faptul că această convenție se prezintă în fața unei instanțe care aplică legea procesuală proprie (art. 1087), ce conține condițiile privind astfel de convenții. Din dispozițiile art. 126 rezultă faptul că o convenție de prorogare poate fi făcută în scris sau, în cazul litigiilor născute, și prin declarație verbală în fața instanței. Pe de altă parte, la momentul încheierii convenției, părțile nu pot avea întotdeauna cunoștință de prevederile *lex fori*.

În cazul în care convenția în care este inserată o clauză de alegere a forului este lovită de nulitate, efectele sunt cele prevăzute de *lex causae*[3].

O formă specială de prorogare, în fapt una mascată, o reprezintă *alegerea de domiciliu* („*domicile élu*")[4]. În doctrină, convenția a fost prezentată după cum este constituită în favoarea reclamantului, a pârâtului sau a ambilor[5]. Această formă prezintă neajunsuri, dacă în realitate ascunde o ficțiune, menită doar pentru a dezavantaja partea adversă.

Observăm că în asemenea cazuri este vorba despre convenții încheiate anterior naș-terii litigiului, întrucât orice schimbare a domiciliului pârâtului, ulterioară sesizării instanței, nu determină modificarea competenței.

3. Dreptul Uniunii Europene. În domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles I, dispozițiile art. 23 privitoare la prorogare prevalează în fața art. 1066-1067 NCPC.

---

[1] *H. Schack*, op. cit., p. 196-198.

[2] A se vedea și Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă.

[3] Similar clauzei arbitrale, nulitatea ar fi parțială.

[4] La noi, potrivit art. 158 NCPC.

[5] *S. Zilberstein*, Procesul civil internațional, Ed. Lumina Lex, București, 1994, p. 40-41.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Această dispoziție este aplicabilă oriunde *forum prorogatum* și *forum derogatum* sunt în două state membre diferite. Nu este necesar ca părțile să aibă domiciliul în diferite state membre, dacă *forum prorogatum* sau domiciliul comun ies de la socoteală.

De asemenea, art. 23 din Regulamentul Bruxelles I este aplicabil chiar acolo unde două părți cu domiciliul în state membre ale Uniunii Europene prorogă în favoarea unei instanțe dintr-un stat terț, precum și în situația-oglindă, când niciuna nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru și convin în favoarea unei instanțe a unui stat membru. Aplicarea art. 23 devine complicată în măsura în care instanța unui stat membru trebuie să verifice toate competențele din celelalte state membre, sub aspectul încălcării vreunei competențe exclusive. De aceea, s-a exprimat opinia în favoarea unei dispoziții autonome.

În privința obligației de întreținere, art. 4 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere permite părților să încheie convenții de alegere a forului, în condiții similare cu cele descrise mai sus. Pentru protejarea interesului superior al copilului, asemenea convenții nu pot fi încheiate în cazul unui litigiu cu privire la o obligație de întreținere privind un copil având vârsta sub optsprezece ani.

În materie de familie și răspundere părintească, dat fiind interesul superior al copilului, precum și caracterul exclusiv al competențelor prevăzute de regulament, prorogarea de competență nu este lăsată la latitudinea părților, fiind expres reglementată în art. 12 din Regulamentul Bruxelles II bis.

Rod al unor îndelungate negocieri, Convenția privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005 la Haga, reprezintă un instrument complet în această materie. Utilitatea sa va fi deplină mai ales în raport cu Statele Unite ale Americii, una dintre țările care au susținut apariția sa[1].

Art. 1.067. Alegerea forului. (1) În materie patrimonială, părțile pot conveni asupra instanței competente să judece un litigiu actual sau eventual izvorând dintr-un raport cu elemente de extraneitate. Convenția poate fi încheiată prin înscris, telegramă, telex, telecopiator sau orice alt mijloc de comunicare ce permite a-i stabili proba printr-un text. În lipsă de stipulație contrară, competența forului ales este exclusivă.

(2) Alegerea instanței este fără efect dacă ea conduce la lipsirea în mod abuziv a uneia dintre părți de protecția pe care i-o asigură o instanță prevăzută de legea română. De asemenea, alegerea este fără efect când instanța aleasă este străină, iar litigiul este de competența exclusivă a instanțelor române, precum şi când instanța aleasă este română, iar litigiul este de competența exclusivă a unei instanțe străine.

(3) Instanța aleasă nu se poate declara necompetentă dacă:

a) una dintre părți are domiciliul/reşedința obişnuită, respectiv un sediu secundar în circumscripția acestei instanțe;

b) dreptul aplicabil litigiului conform dreptului internațional privat român este legea română.

---

[1] Convenția a fost semnată în numele Comunității Europene (preluată prin succesiune de Uniunea Europeană) la 1 aprilie 2009, statele membre fiind legate de convenție ca urmare a acestui fapt. A se vedea *R. Wagner*, Das Haager Übereinkommen von 30.6.2005 über Gerichtsstandsvereinbarungen, Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht nr. 1/2009, p. 100-148.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Spre deosebire de prorogare, derogarea este mai periculoasă, consecințele fiind mult mai grave. Dacă prin prorogare părțile acordă competența unei alte instanțe, în acest caz ele *renunță la competența unei instanțe*. Este și motivul pentru care reglementarea este mult mai detaliată în art. 1067. În cazul în care convenția de derogare nu este luată în considerare, se naște pericolul nerecunoașterii hotărârii în alte state. De aceea, pentru mai multă siguranță, *este util ca părțile să condiționeze derogarea de posibilitatea recunoașterii*.

Asemenea convenții sunt de regulă utilizate de importatorii care doresc să evite instanțele competente asupra chestiunilor legate de conosament[1].

Condițiile de validitate a convențiilor se verifică potrivit *lex fori derogati*. Acestea subzistă chiar în lipsa unor condiții similare în *lex fori prorogati*.

La noi, asemenea convenții au fost *limitate la materia patrimonială*. De asemenea, convenția este lipsită de efect dacă ea conduce la lipsirea în mod abuziv a uneia dintre părți de protecția pe care i-o asigură o instanță prevăzută de legea română. Nu în ultimul rând, derogarea dublată de o prorogare este fără efect dacă se face cu încălcarea competenței exclusive a instanței derogate, română sau străină. Bineînțeles, mai pot fi avute în vedere și alte limitări care privesc ordinea publică, dispozițiile imperative etc. În orice caz, vor fi avute în vedere condițiile de validitate prevăzute pentru ambele.

Părțile pot conveni asupra instanței competente care să judece atât *un litigiu actual*, cât și *unul eventual*.

Dacă condițiile de fond se deduc din condițiile generale ale convențiilor, cele privind *forma* sunt prevăzute în mod expres. Convenția poate fi încheiată prin înscris, telegramă, telex, telecopiator sau orice alt mijloc de comunicare ce permite a-i stabili proba printr-un text. Așadar, *derogarea tacită este exclusă*, lucru explicabil datorită consecințelor acestor convenții.

În lipsă de stipulație contrară, competența forului ales este *exclusivă*.

Instanța aleasă cu prilejul derogării nu se poate declara necompetentă, chiar în prezența unei convenții nevalabile, dacă una dintre părți are domiciliul/reședința obișnuită, respectiv un sediu secundar în circumscripția acestei instanțe ori dacă dreptul aplicabil litigiului conform dreptului internațional privat român este legea română. Cele două condiții sunt prevăzute în mod *alternativ*.

Art. 1.068. Excepția de arbitraj. Dacă părțile au încheiat o convenție de arbitraj vizând un litigiu arbitrabil conform legii române, instanța română sesizată își va declina competența, cu excepția situațiilor în care:

a) pârâtul nu a invocat excepția de arbitraj până la primul termen la care a fost legal citat;

b) instanța constată că respectiva convenție de arbitraj este caducă sau inoperantă;

c) tribunalul arbitral nu poate fi constituit sau arbitrul unic nu poate fi desemnat din motive vădit imputabile pârâtului.

---

[1] *H. Schack*, op. cit., p. 202.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Dispoziția de față reprezintă o aplicare în planul proceselor cu element de extraneitate a dispozițiilor art. 554 NCPC, la al cărui comentariu trimitem. Adăugăm faptul că, prin convenția arbitrală, *părțile pot trimite și la un tribunal arbitral străin.*

Art. 1.069. For de necesitate. (1) Instanța română de la locul cu care cauza prezintă o legătură suficientă devine competentă să soluționeze cauza, deşi legea nu prevede competența instanțelor române, dacă se dovedeşte că nu este posibilă introducerea unei cereri în străinătate sau că nu se poate pretinde în mod rezonabil ca ea să fie introdusă în străinătate.

(2) În situațiile prevăzute la alin. (1), dacă cererea este formulată de un cetățean român sau apatrid domiciliat în România ori de o persoană juridică de naționalitate română, competența instanței române este obligatorie.

COMENTARIU

În practică se pot ivi situații în care partea interesată, datorită elementelor cauzei, nu poate identifica instanțele cărui stat sunt competente să judece cererea. Pe de altă parte, se pot ivi conflicte negative de competență între instanțe din state diferite. Nefiind posibilă declinarea de competență în dreptul procesual civil internațional, precum și pentru a nu priva justițiabilii de la accesul la justiție, s-a recurs la ficțiunea juridică a forului de necesitate (*forum necessitatis*).

Neajunsul major al acestei construcții este faptul că poate ridica probleme în ceea ce privește recunoașterea și executarea în alt stat a hotărârii.

Potrivit art. 1069, *condițiile* pentru ca instanța română să devină competentă sunt următoarele:

a) existența unei legături între litigiu și instanța română sesizată. Această condiție se stabilește pe baza elementelor de fapt din cauză. O astfel de legătură este cetățenia, de exemplu;

b) necompetența altor instanțe străine. Proba se poate face prin hotărârile instanțelor străine, care atestă existența unui conflict de competență. Ipoteza imposibilității introducerii în mod rezonabil a cererii în străinătate se poate dovedi prin certificate de legislație străină.

Independent de acestea, în cazul în care cererea este formulată de un cetățean român sau apatrid domiciliat în România ori de o persoană juridică de naționalitate română, instanța este obligată să se declare competentă.

În ciuda faptului că forul de necesitate nu este reglementat *la nivel european* decât în materia obligației de întreținere, întâlnim trimiteri indirecte la acesta și în alte regulamente. Astfel, potrivit art. 7 și art. 14 din Regulamentul Bruxelles II bis, respectiv art. 6 din Convenția de la Lugano, în cazul în care nicio instanță judecătorească dintr-un stat membru nu este competentă potrivit regulilor cuprinse în cele două instrumente, competența este stabilită, în fiecare stat membru, de legislația respectivului stat. Această *competență reziduală*, cum este denumită, acționează ca o măsură de siguranță, care să acopere situațiile neprevăzute de aceste instrumente, în scopul evitării denegării de dreptate. Așadar, nu este vorba de un vid legislativ din cuprinsul regulamentelor. Față de reglementarea extensivă a competențelor, cel puțin în cazul Regulamentului Bruxelles II bis, apariția unor asemenea situații în practică tinde spre zero. O întrebare, cel puțin la

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

nivel teoretic, persistă: în cazul în care legislația instanței sesizate a unui stat membru nu cunoaște forul de necesitate, cum se va rezolva această situație? Un răspuns poate fi și *competența excepțională*, întemeiată pe prezența pârâtului, respectiv a copilului (art. 24 din Regulamentul Bruxelles I și art. 24 din Convenția de la Lugano, respectiv art. 5 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere și art. 13 din Regulamentul Bruxelles II bis).

Strâns legat de acest aspect este faptul că în sistemul nostru procesual internațional nu este reglementată posibilitatea atragerii competenței internaționale prin necontestarea de către pârât, cu o singură excepție [art. 1066 alin. (2) NCPC]. În schimb, sistemul procesual european permite acest lucru (art. 26 din Regulamentul Bruxelles I și art. 26 din Convenția de la Lugano, art. 18 din Regulamentul Bruxelles II bis și art. 11 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere).

Art. 1.070. Verificarea competenței internaționale. (1) Instanța sesizată verifică din oficiu competența sa internațională, procedând conform regulilor interne privind competența, iar dacă stabileşte că nu este competentă nici ea, nici o altă instanță română, respinge cererea ca nefiind de competența jurisdicției române, sub rezerva aplicării prevederilor art. 1.069. Hotărârea instanței este supusă recursului la instanța ierarhic superioară.

(2) Necompetența internațională a instanței române poate fi invocată în orice stare a procesului, chiar şi direct în căile de atac. Dispozițiile art. 1.066 rămân aplicabile.

COMENTARIU

1. Verificarea din oficiu a competenței. Excepția de necompetență. Atunci când instanța română este sesizată cu o cerere privind un litigiu cu element de extraneitate, procedează *din oficiu* la verificarea competenței internaționale. De această hotărâre este legată soarta litigiului, respectiv eficiența hotărârii finale în cazul executării sale în străinătate.

Controlul poate interveni și ca urmare a ridicării problemei competenței *pe cale de excepție*. Având un caracter absolut, excepția necompetenței instanţelor române poate fi invocată de părți, de procuror sau de instanță în orice stare a procesului, inclusiv în căile de atac [art. 1070 alin. (2)].

Verificarea competenței va urma *procedura prevăzută în privința competenței interne*. Instanța este obligată să pună în discuția părților această excepție, în toate cazurile, fie că excepția a fost ridicată de părți sau a fost invocată din oficiu (art. 224 NCPC).

În stabilirea competenței, se verifică existența legăturilor dintre litigiu şi instanța română sesizată. În realitate, este vorba de un control negativ, respectiv *constatarea lipsei criteriilor care pot atrage competența instanţelor române*. Față de dispozițiile imperative ale art. 1070 alin. (2), acceptarea competenței instanţelor române nu poate fi acoperită prin necontestare. Cum am precizat mai sus, necompetența internațională a instanţelor române poate fi invocată inclusiv în căile de atac. Acest efect este mai radical chiar decât în anumite cazuri de necompetență de ordine publică [art. 129 alin. (2) pct. 2 și 3 NCPC]. Ne putem întreba dacă nu era mai potrivit ca și această excepție de necompetență să aibă același regim cu cele de ordine publică, respectiv să poată fi invocată de părți ori de către judecător cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe. În definitiv, o hotărâre pronunțată de către o

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

instanță română într-un litigiu care nu are legături suficiente cu România este o hotărâre fără efect, neputând fi pusă în executare. În cazul în care se încearcă executarea unei asemenea hotărâri în străinătate, ea va fi sortită cel mai probabil aceleiași sorți, datorită încălcării competenței jurisdicționale a instanțelor acelui stat.

De la regula de mai sus există o singură *excepție*, înscrisă în art. 1066 alin. (2): în cazul convențiilor atributive de competență, instanța română în fața căreia pârâtul este chemat rămâne competentă a judeca cererea formulată, dacă el nu ridică excepția de necompetență cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului în fața primei instanțe.

În cazul în care instanța stabilește că litigiul nu este de competența instanțelor române, va respinge cererea ca nefiind de competența jurisdicției române. Cu toate acestea, reclamantul poate recurge la forul de necesitate și astfel să atragă competența instanței române sesizate, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 1069.

Faptul că și o instanță străină este competentă să judece cauza nu poate determina respingerea cererii, ci doar aplicarea dispozițiilor privind litispendența, dacă este cazul.

Controlul este independent de cel din punct de vedere al competenței teritoriale, fapt care reiese din art. 1071 alin. (2).

În privința *ordinii invocării excepțiilor*, în cazul în care norma de competență indică și instanța română competentă din punct de vedere teritorial, verificările arătate mai sus pot avea loc și simultan. La urma urmei, judecătorul le va verifica în ordinea după care se întrezărește primul caz de necompetență.

2. Dreptul Uniunii Europene. În sistemul competențelor jurisdicționale ale instanțelor din statele membre ale Uniunii Europene, verificarea competenței instanței sesizate se face prin raportare la competențele exclusive ale instanțelor din celelalte state membre, așa cum sunt prevăzute de regulamentul aplicabil după materia litigiului. Dacă o instanță dintr-un stat membru, sesizată cu un litigiu, constată că acesta este de competența exclusivă a unei instanțe din alt stat membru, se declară, din oficiu, necompetentă (art. 25 din Regulamentul Bruxelles I și art. 25 din Convenția de la Lugano, art. 17 din Regulamentul Bruxelles II bis, art. 10 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere).

3. *Perpetuatio fori*. Competența internațională a instanțelor naționale este determinată de întrunirea uneia sau mai multor condiții, care determină o legătură între litigiu și instanța sesizată.

Ne putem întreba dacă, în situația în care, ulterior sesizării instanței, una sau mai multe dintre aceste condiții nu se mai întrunesc, *se menține competența inițială* (*perpetuatio fori*). În dreptul intern întâlnim asemenea situații în care competența instanței se menține[1]. Examinându-le, răspunsul nostru ar fi unul afirmativ, în principiu, însă soluția nu se va adopta în mod automat, ci se va examina de la caz la caz.

Art. 1.071. Competența internă. (1) Când instanțele române sunt competente potrivit dispozițiilor cărții de față, competența se determină conform regulilor din prezentul cod şi, după caz, a celor prevăzute în legi speciale.

---

[1] Transmisiunea dreptului litigios [art. 39 alin. (1)], intervenția forțată [art. 71 alin. (3)], modificarea cuantumului valorii obiectului cererii (art. 106), schimbarea domiciliului sau sediului pârâtului [art. 107 alin. (2)], decesul unei părți [art. 412 alin. (1) pct. 1 NCPC].

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Dacă, în aplicarea prevederilor alin. (1), nu se poate identifica instanța competentă să judece cauza, cererea va fi îndreptată, urmând regulile de competență materială, la Judecătoria Sectorului 1 al municipiului Bucureşti, respectiv la Tribunalul Bucureşti.

COMENTARIU

Dispoziția de față completează regulile după care se determină competența instanțelor române în procesele civile cu element de extraneitate.

Articolul 1071 prevede următorul mecanism: regulile de procedură din prezenta carte determină doar competența internațională a instanțelor române în raport cu cele străine. În continuare, *competența internă este stabilită prin regulile din procedura obișnuită*, atât sub aspect material, cât și teritorial.

În cazul în care, *din punct de vedere teritorial*, instanța română competentă nu poate fi identificată, se instituie o *competență specială*, în funcție de materie, a Judecătoriei Sectorului 1 al municipiului București, respectiv a Tribunalului București[1].

Ceea ce face în realitate această dispoziție este să acopere acele situații pe care, față de datele concrete ale cazului, normele de competență obișnuite nu le acoperă. În practică ele se ivesc destul de des, mai ales atunci când domiciliul părților nu se află în România, însă, din punct de vedere al materiei, competența aparține instanțelor române. Problema se amplifică atunci când competența este determinată după criteriul domiciliului reclamantului.

Art. 1.072. Chestiuni preliminare. Instanța română sesizată judecă pe cale incidentală chestiunile care nu intră în competența sa, dar a căror soluționare este necesară pentru a decide asupra cererii principale.

COMENTARIU

În privința chestiunilor preliminare, *contrar soluției din procedura internă* (art. 124 NCPC), instanța română sesizată le judecă pe cale incidentală și pe acelea care nu intră în competența sa, dar a căror soluționare este necesară pentru a decide asupra cererii principale.

De această dispoziție trebuie făcut uz cu multă cumpătare, întrucât, în cazul în care se încalcă competența exclusivă a unei instanțe străine prin soluționarea chestiunii preliminare, se naște riscul ca hotărârea astfel pronunțată să nu își producă efectele în străinătate.

Art. 1.073. Cereri incidentale. Instanța competentă să judece cererea originară este, de asemenea, competentă să judece:

a) cererile de intervenție, cu excepția cazurilor când asemenea cereri ar fi fost formulate numai pentru a-l sustrage pe intervenient de la jurisdicția normal competentă;

b) cererea reconvențională.

[1] CDIP belgian, în art. 13 alin. (2), intercalează între cele două şi normele de competenţă internaţională.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

În afara cererii principale, instanța sesizată este competentă de regulă și în privința altor cereri. Potrivit art. 1073, acestea sunt cererile de intervenție și cererea reconvențională.

Dispoziția de față se completează, de asemenea, cu cea generală prevăzută în art. 123 NCPC[1].

În privința *cererilor de intervenție*, este vorba de ambele forme – voluntară și forțată. În cazul ultimei, fiind vorba de procese în care părțile și terții nu au de regulă domiciliul în același stat, o aplicare extinsă a acestei competențe ar putea conduce la haos. Cauzele ar fi dificultatea și durata îndeplinirii procedurii de comunicare de acte, administrarea probelor. De aceea, o limitare a numărului intervențiilor este necesară [art. 68 alin. (1), respectiv art. 72 NCPC], lucru valabil și în cazul cererilor reconvenționale. O altă limitare a extinderii competenței la aceste cereri o constituie cererile menite a sustrage pe intervenient de la competența normală. Nu este vorba de cazurile de *forum shopping*, în care reclamantul alege între mai multe instanțe deopotrivă competente, ci atunci când reclamantul formulează cereri de intervenție cu *rea-credință*, pentru a îngreuna intervenientului participarea la proces. Pe bună dreptate, în doctrină s-a afirmat că prin chemarea în garanție se evită dispozițiile privind competența exclusivă[2].

Competența extinsă asupra *cererilor reconvenționale* poate ridica unele dificultăți în practică. Astfel, în cazul în care pârâtul dorește să introducă o cerere reconvențională la o instanță străină, însă competența aparține în mod exclusiv instanței din statul de reședință sau dintr-un stat terț, există riscul ca o hotărâre pronunțată cu încălcarea competenței exclusive să nu fie recunoscută.

În statele membre, în sistemul Regulamentului Bruxelles I și al Convenției de la Lugano (art. 6 pct. 2 și 3), persoana care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acționată în justiție: printr-o cerere de chemare în garanție sau de intervenție, în fața instanței sesizate cu cererea principală, dacă aceasta nu a fost introdusă decât în scopul scoaterii sale de sub competența instanței în cauză; în cazul unei cereri reconvenționale rezultate în urma aceluiași contract sau fapt pe care s-a bazat cererea principală, în fața instanței sesizate prin cererea principală.

Trebuie reținut însă că în Germania, Austria și Ungaria nu sunt cunoscute chemarea în garanție sau alte proceduri similare, în aceste state fiind aplicabile proceduri proprii. Cu toate acestea, hotărârile judecătorești în aceste sisteme sunt recunoscute în mod reciproc (art. 65 din Regulamentul Bruxelles I). Natura cererii se stabilește în mod autonom. Pentru a evita acest neajuns, se poate recurge la convențiile de alegere a forului.

De asemenea, în cazul unei acțiuni civile în despăgubiri sau în restituire, născută în temeiul săvârșirii unei infracțiuni, aceasta poate fi introdusă ca un capăt accesoriu în fața instanței sesizate cu privire la acțiunea publică, în măsura în care, conform legislației interne, instanța în cauză este competentă numai în materia acțiunii civile (art. 5 pct. 4 din Regulamentul Bruxelles I).

---

[1] „(1) Cererile accesorii, adiționale, precum și cele incidentale se judecă de instanța competentă pentru cererea principală, chiar dacă ar fi de competența materială sau teritorială a altei instanțe judecătorești, cu excepția cererilor prevăzute la art. 120. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și atunci când competența de soluționare a cererii principale este stabilită de lege în favoarea unei secții specializate sau a unui complet specializat. (3) Când instanța este exclusiv competentă pentru una dintre părți, ea va fi exclusiv competentă pentru toate părțile".

[2] *H. Schack*, op. cit., p. 157-158.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În acord cu domeniul de aplicare, art. 4 din Regulamentul Bruxelles II bis permite extinderea competenței la cererile reconvenționale, în măsura în care intră sub incidența domeniului de aplicare al acestui regulament. În aceeași măsură, potrivit alin. (8) din preambul, este exclusă competența asupra eventualelor măsuri accesorii divorțului.

Cererile accesorii în materia obligației de întreținere pot fi soluționate de instanțele sesizate pe cale principală cu: o acțiune referitoare la starea persoanelor, înaintea instanței competente conform legii forului competent să instrumenteze cauza; o acțiune privind răspunderea părintească, atunci când cererea cu privire la o obligație de întreținere este accesorie respectivei acțiuni. Cu toate acestea, competența este exclusă în cazurile în care respectiva competență se întemeiază numai pe cetățenia uneia dintre părți [art. 3 lit. c), d) din Regulamentul privind obligațiile de întreținere].

Art. 1.074. Măsuri provizorii, conservatorii şi de executare. În situații de urgență, instanța română este, de asemenea, competentă să dispună măsuri provizorii, conservatorii şi de executare privind persoane sau bunuri aflate în România la data introducerii cererii, chiar dacă, potrivit dispozițiilor cărții de față, ea nu ar fi competentă să judece fondul.

COMENTARIU

În privința cererilor având ca obiect luarea unor măsuri provizorii, majoritatea legislațiilor naționale și internaționale sunt reticente în a recunoaște hotărârile pronunțate în baza acestor cereri de către instanțele străine. Concesii se întâlnesc totuși, cu precădere în cadre convenționale bi- și multilaterale. Legiuitorul român s-a alăturat acestei linii de gândire, excluzând de la punerea în executare pe teritoriul României a hotărârilor străine prin care s-au luat măsuri asigurătorii și a celor date cu executare provizorie [art. 1102 alin. (2)].

Având în vedere acest risc, art. 1074 oferă posibilitatea ca, în situații de urgență, instanța română să aibă competența de a dispune măsuri provizorii, conservatorii și de executare privind *persoane sau bunuri aflate în România* la data introducerii cererii, chiar dacă, potrivit dispozițiilor privind competența internațională, ea nu ar fi competentă să judece fondul.

Măsurile ce pot fi luate sunt *cele prevăzute de lex fori*. Observația este importantă, fiindcă aceste măsuri, datorită varietății lor, nu sunt întâlnite în toate legislațiile în mod uniform.

Prin instituirea unei asemenea competențe, *se derogă de la toate formele de competență a instanțelor străine*, inclusiv de la competențele exclusive.

Hotărârea obținută urmează, așadar, a fi executată în România, fiind exclusă competența instanței române pentru luarea unor astfel de măsuri privind persoane sau bunuri aflate în străinătate. Cu toate acestea, mecanismul este deschis și creditorilor străini, spre exemplu, care indisponibilizează bunurile debitorului aflate în România.

În al doilea rând, aceste măsuri *pot fi dispuse doar în situații de urgență*. Această condiție are, în contextul litigiilor cu element de extraneitate, o dublă semnificație: pe această cale se încearcă prevenirea unor prejudicii ce s-ar putea produce până la judecarea fondului și obținerea unui titlu executoriu; concomitent, se dorește ca, prin necesitatea dovedirii caracterului de urgență, să se instituie un mijloc de limitare a numărului acestor cereri introduse la o instanță necompetentă asupra fondului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În plus, *forum arresti* nu se poate pronunța asupra fondului cauzei, ceea ce nu înseamnă, în opinia noastră, că nu poate să nu se raporteze la acesta.

În domeniul de aplicare al legislației europene, măsurile provizorii și de conservare prevăzute de legislația unui stat membru pot fi solicitate chiar în lipsa unei urgențe (art. 31 din Regulamentul Bruxelles I și art. 31 din Convenția de la Lugano, art. 14 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere), cu excepția materiei matrimoniale și a răspunderii părintești (art. 20 din Regulamentul Bruxelles II bis).

Art. 1.075. Litispendența internațională. (1) Când o cerere este pendinte în fața unei instanțe străine şi este previzibil că hotărârea străină va fi susceptibilă de recunoaştere sau de executare în România, instanța română sesizată ulterior cu o cerere între aceleaşi părți, având acelaşi obiect şi aceeaşi cauză, poate suspenda judecata până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină. Instanța română va respinge cererea când hotărârea străină pronunțată este susceptibilă de a fi recunoscută conform dispozițiilor prezentei cărți.

(2) În cazul suspendării prevăzut la alin. (1), dacă jurisdicția străină se declară necompetentă sau dacă hotărârea străină pronunțată nu este susceptibilă de a fi recunoscută în România, instanța română repune procesul pe rol la cererea părții interesate.

(3) Faptul că o cauză este sau nu pendinte în fața jurisdicției străine se determină conform legii statului în care are loc procesul.

COMENTARIU

Instituirea competenței internaționale a instanțelor unui stat pentru anumite materii nu exclude posibilitatea ca un alt stat să fixeze competența propriilor instanțe în aceeași materie. Posibilitatea își găsește explicația în faptul că fiecare stat fixează competența propriilor instanțe după criterii diferite (cetățenie, domiciliu etc.). De asemenea, competența preferențială oferă posibilitatea pentru părți de a deschide procese în state diferite.

Până la adoptarea noului Cod de procedură civilă, existența unei situații de litispendență internațională nu înlătura competența instanțelor române, potrivit art. 156 LDIP[1]. Instanța română nu era obligată să țină seama de existența unui proces purtat în străinătate între aceleași părți, cu același obiect și aceeași cauză. Dispoziția era însă aplicabilă *în lipsa unor prevederi contrare din convențiile internaționale la care România este parte sau din dreptul Uniunii Europene*[2].

În prezent, litispendența internațională este admisă și în sistemul nostru procesual, în procesele cu element de extraneitate.

Din examinarea dispoziției art. 1075 rezultă că litispendența presupune întrunirea următoarelor *condiții*:

a) identitatea părților, a obiectului și a cauzei;

---

[1] A se vedea și *S. Zilberstein*, op. cit., p. 51.

[2] A se vedea art. 21 alin. (2) din Tratatul dintre România și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în cauzele civile, semnat la București la 30 ianuarie 2002. Soluția menționată a fost reținută și în cadrul juridic anterior aderării, prevăzut de art. 31 din Legea nr. 187/2003 privind competența de jurisdicție, recunoașterea și executarea în România a hotărârilor în materie civilă și comercială pronunțate în statele membre ale Uniunii Europene (în prezent abrogată); *M. Tăbârcă*, Excepțiile procesuale în procesul civil, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 324.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) anterioritatea cererii introduse la instanța străină, dovada fiind făcută potrivit legii statului în care are loc procesul. Problema sarcinii probei se rezolvă după cum excepția litispendenței se invocă din oficiu sau la cererea părții interesate[1]. Având în vedere faptul că litispendența este o excepție de ordine publică – în vederea evitării unor hotărâri inconciliabile –, credem că ea poate fi invocată și din oficiu;

c) hotărârea străină să fie susceptibilă de a fi recunoscută în România. Pentru aceasta, judecătorul român trebuie să intre în fondul problemei *exequatur*-ului, respectiv să verifice condițiile de recunoaștere a hotărârilor. Acest lucru este valabil chiar dacă instanța respectivă nu are competența de a judeca cererea de *exequatur*. În legătură cu acest aspect, trebuie observat faptul că, așa cum am arătat și mai sus, aceste norme vor fi aplicabile de principiu în lipsa unor norme internaționale sau comunitare în materie. În aceste din urmă cazuri, recunoașterea hotărârilor presupune în principiu existența reciprocității. Or, așa cum se observă în practică, obținerea acestei dovezi presupune un timp destul de îndelungat de soluționare.

În cazul invocării existenței litispendenței, *instanța română are facultatea de a pronunța suspendarea procesului* până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină, soluție existentă și în art. 14 CDIP belgian. Legiuitorul român nu a observat faptul că suspendarea procesului român poate ține foarte mult, întrucât unele procese din străinătate pot avea o durată considerabilă[2]. De aceea, ar trebui lăsată deschisă posibilitatea reluării oricând a judecății, nu doar după pronunțarea hotărârii de către instanța străină sau în cazurile prevăzute la alineatul secund al art. 1075. În orice caz, cu prilejul pronunțării asupra suspendării, va trebui să țină cont de o bună administrare a justiției, respectiv să lase posibilitatea judecării cauzei în România, dacă în străinătate este încetinită. Formularea din art. 9 alin. (1) LDIP elvețiană sau cea identică din art. 78 C. proc. civ. estonian este mult mai potrivită, prevăzând că se va suspenda cauza dacă există presupunerea că hotărârea străină va putea fi recunoscută într-un termen rezonabil.

O chestiune importantă este de a ști dacă hotărârea de respingere a cererii, ca urmare a admiterii excepției, este supusă unei căi de atac. Cel puțin în cazul litispendenței interne, legiuitorul a arătat că încheierea dată asupra excepției se poate ataca odată cu fondul [art. 138 alin. (5) NCPC]. În opinia noastră, împotriva hotărârii de declinare a competenței internaționale *ar trebui prevăzută expres posibilitatea exercitării recursului.*

Având în vedere faptul că art. 1064 reafirmă preeminența dreptului internațional și al Uniunii Europene în fața celui național, devine clar faptul că art. 1075 este aplicabil doar în lipsa unor astfel de dispoziții. Deși evidentă, sublinierea este importantă. Din studierea raportului elaborat de prof. Peter Schlosser cu ocazia aderării Danemarcei, Irlandei și Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la Convenția de la Bruxelles din 1968 și la Protocolul de interpretare a acesteia[3] reiese concluzia că, deși regulile litispendenței sunt ușor diferite în aceste țări față de sistemul continental, chiar mai restrictive pe alocuri, ele nu au prioritate în fața dispozițiilor Convenției.

Cu toate acestea, ne putem întreba dacă dispozițiile comunitare se completează cu cele naționale pentru situațiile nereglementate. O astfel de problemă o ridică transmiterea pe cale administrativă a dosarului către prima instanță sesizată, potrivit art. 138 alin. (3) NCPC; cu alte cuvinte, dacă aplicarea dispozițiilor comunitare referitoare la litispendență se face potrivit *lex fori* sau beneficiază de o interpretare autonomă.

---

[1] Art. 247 coroborat cu art. 2562 NCC.

[2] *H. Schack*, op. cit., p. 330.

[3] Publicat în J.O. C 59/1979, p. 128.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Și în cazul de față, ne exprimăm opțiunea în favoarea unei interpretări autonome a dispozițiilor în discuție din regulamente, ceea ce ar face inaplicabile dispozițiile art. 138 alin. (3). În sprijinul afirmației invocăm și argumentul practic, legat de dificultățile ocazionate de transmiterea dosarului, respectiv costurile implicate de transmitere și traducere.

Art. 1.070. Conexitatea internațională. Când instanța română este sesizată cu judecarea unei cereri, ea este competentă să judece şi cererea care este legată de cea dintâi printr-un raport atât de strâns, încât există interesul pentru cercetarea şi judecarea acestora în acelaşi timp, cu scopul de a evita soluții care nu ar putea fi conciliate dacă cererile ar fi judecate separat.

COMENTARIU

La fel ca și în procedura obișnuită, uneori există interesul ca anumite cereri pendinte în fața unor instanțe din state diferite să fie judecate laolaltă. Din dispozițiile art. 1076 se pot desprinde următoarele *condiții* în vederea conexării unor cereri:

a) instanța română trebuie să fie competentă asupra cererii inițiale, potrivit dispozițiilor legale sau convenției părților;

b) existența unor litigii pe rolul instanțelor române și străine; din redactarea textului nu reiese cu claritate dacă cererile au fost deja introduse; în caz afirmativ, se pare că legiuitorul nu condiționează conexarea de momentul introducerii cererii, respectiv de ordinea introducerii;

c) între cereri să existe un raport strâns, astfel încât să existe interesul pentru cercetarea și judecarea acestora în același timp, cu scopul de a evita soluții care nu ar putea fi conciliate dacă cererile ar fi judecate separat.

Așadar, conexitatea se deosebește de forul de necesitate prin faptul că cererile au fost introduse la instanțe străine, competente să judece fondul. Mai exact, până când instanțele străine nu se pronunță asupra competenței, se poate recurge la conexitate. Ulterior, forul de necesitate poate fi utilizat fără a mai fi necesară îndeplinirea condiției privind strânsa legătură dintre cauze.

Cu toate că legiuitorul român admite conexitatea, trebuie observat că este necesar ca statele în care se desfășoară celelalte procese să o permită la rândul lor sau să existe un cadru convențional comun, european sau internațional. De asemenea, în cazul în care conexitatea nu este expres interzisă, ea mai poate fi concepută doar cu asigurarea reciprocității.

Procedura în cazurile de conexitate este cea prevăzută de *lex fori* a statului unde are loc reunirea.

Trebuie observat faptul că legiuitorul român nu a reglementat și situația inversă, în care *conexarea are loc în fața unei instanțe străine*. De vreme ce nu s-a menținut și în noul Cod de procedură civilă interdicția din LDIP, trebuie să admitem această posibilitate, cel puțin în alte situații decât cele în care competența instanțelor române nu este exclusivă. Procedura de urmat ar fi cea prevăzută de *lex fori*, respectiv art. 139 NCPC.

În *procesele aflate în fața diferitelor instanțe ale statelor membre ale Uniunii Europene*, problema conexității este mai amplu dezvoltată în regulamentele aplicabile în materie. Multe dintre golurile lăsate de noul Cod de procedură civilă își găsesc aici un răspuns.

Aproape identic, art. 28 din Regulamentul Bruxelles I și art. 28 din Convenția de la Lugano, respectiv art. 13 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere prevăd că, în

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cazul în care acțiuni conexe se află pe rolul unor instanțe din state diferite, toate celelalte instanțe în afara primei instanțe sesizate pot suspenda judecarea cererilor.

Dacă acțiunile intră în competența exclusivă a mai multor instanțe, orice instanță, alta decât cea care a fost sesizată inițial, își declină competența în favoarea acesteia din urmă (art. 29 din Regulamentul Bruxelles I și art. 29 din Convenția de la Lugano). Dispoziția nu se regăsește și în Regulamentul privind obligațiile de întreținere, lucru explicabil prin domeniul special privind obligația de întreținere, datorită căruia asemenea ipoteze nu se pot întâlni.

În materie de familie și răspundere părintească, litispendența și conexitatea sunt reglementate de art. 19 din Regulamentul Bruxelles II bis.

Art. 1.077. Termene. Când o persoană aflată în străinătate trebuie să respecte un termen procedural în fața autorităților judiciare sau administrative române, este suficient ca cererea sa să parvină în ultima zi a termenului la o reprezentanță diplomatică sau consulară română.

COMENTARIU

În privința termenelor prevăzute pentru introducerea cererilor, acestea sunt *cele prevăzute de lex fori*[1].

Fiind considerată o prelungire a suveranității statului, potrivit dispoziției de față, cererea este considerată ca fiind introdusă în termen dacă parvine prin orice mijloc în ultima zi a termenului la o reprezentanță diplomatică sau consulară română.

Dispoziția nu are o finalitate practică, ținând cont de faptul că majoritatea actelor judiciare sunt transmise în temeiul unor instrumente internaționale[2], în care reprezentanța diplomatică sau consulară română nu îndeplinește funcția de autoritate transmițătoare decât în mod excepțional și, în orice caz, în sens invers, adică în străinătate. Întâmpinarea, de pildă, ar putea face obiectul unei asemenea comunicări.

Capitolul II. Dispoziții speciale de competență internațională a instanțelor române

Art. 1.078. Competența personală exclusivă[3]**.** Instanțele române sunt exclusiv competente să judece litigii cu elemente de extraneitate din sfera statutului personal referitoare la:

1. acte de stare civilă întocmite în România privind persoane domiciliate în România şi care sunt cetățeni români sau apatrizi;

---

[1] Potrivit art. 15 din Acordul dintre România și Republica Turcia privind asistența judiciară în materie civilă, semnat la Ankara la 28 septembrie 2005, „în cazul în care autoritățile judiciare ale unei părți contractante stabilesc un termen limită pentru acțiunea unei persoane cu domiciliul pe teritoriul celeilalte părți contractante, termenul va începe să curgă de la data notificării documentelor acestei persoane".

[2] A se vedea și art. 5-8 și art. 34 din Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială.

[3] Competențe personale internaționale ale instanțelor române se regăsesc și în alte dispoziții, interne sau internaționale, în legătură cu cereri privind: numele și prenumele, declararea dispariției și a morții, măsurile de protecție a bunurilor incapabilului, stabilirea și contestația filiației, măsurile luate ca urmare a faptelor penale săvârșite de copii etc.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

2. încuviințarea adopției, dacă cel ce urmează a fi adoptat domiciliază în România şi este cetățean român sau apatrid;

3. tutela şi curatela pentru protecția unei persoane cu domiciliul în România, care este cetățean român sau apatrid;

4. punerea sub interdicție judecătorească a unei persoane cu domiciliul în România;

5. desfacerea, nulitatea sau anularea căsătoriei, precum şi alte litigii între soți, cu excepția celor referitoare la imobile situate în străinătate, dacă la data introducerii cererii ambii soți domiciliază în România şi unul dintre ei este cetățean român sau apatrid.

COMENTARIU

1. Actele de stare civilă. Majoritatea statelor și-au rezervat o competență exclusivă în materie de stare civilă, dacă se referă la cetățenii săi.

Criteriile după care se fixează această competență sunt locul înregistrării actelor, la care se adaugă domiciliul și cetățenia persoanei pe numele căreia a fost înregistrat actul. Așadar, este vorba de *acte încheiate în România*, care *privesc persoane domiciliate în România* și care sunt *cetățeni români sau apatrizi*. Reținem faptul că, în privința soluționării cererilor de anulare, completare și modificare a actelor de stare civilă formulate de cetățenii români cu domiciliul în străinătate, precum și de străini, competența aparține Judecătoriei Sectorului 1 al municipiului București, potrivit art. 57 alin. (3) din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată. Suntem de părere că și în acest caz ne aflăm în prezența unei competențe internaționale exclusive, care stabilește în același timp și instanța competentă din punct de vedere teritorial și material.

Ceea ce se urmărește este protecția acestor persoane, dar mai ales siguranța juridică a actelor de stare civilă.

Așa cum reiese din ansamblul Legii nr. 119/1996, coroborată cu art. 94 pct. 1 lit. d) NCPC, competența materială revine *judecătoriei*, iar din punct de vedere teritorial, aceasta este împărțită în mod alternativ, după domiciliul din România al persoanelor care au calitate procesuală activă. Se observă faptul că aceste procese dobândesc caracter de extraneitate dacă reclamantul are domiciliul în străinătate, astfel că dispozițiile de competență din legea sus-menționată sunt înlocuite de cea din art. 1071 alin. (2) NCPC, potrivit căreia, în cazul în care nu se poate identifica instanța competentă să judece cauza, cererea va fi îndreptată, urmând regulile de competență materială, la *Judecătoria Sectorului 1 al municipiului București*.

De regulă, în procesele cu element de extraneitate privind actele de stare civilă este vorba despre contestații referitoare la acte de stare civilă încheiate în România privind cetățeni români sau apatrizi domiciliați în România, introduse de reclamanți cu domiciliul în alt stat.

În materia actelor de stare civilă menționăm existența Comisiei Internaționale de Stare Civilă (CISC), organizație interguvernamentală înființată în anul 1948. Obiectivul ei este facilitarea cooperării internaționale în materie de stare civilă și facilitarea schimbului de informații între ofițerii de stare civilă. Până în prezent, România a aderat prin Legea nr. 65/2012 la Convenția nr. 16 referitoare la eliberarea extraselor multilingve ale actelor de stare civilă, semnată la Viena la 8 septembrie 1976.

Se observă că în privința *constituirii și înregistrării persoanelor juridice* nu s-a rezervat nicio competență internațională. Având în vedere motivele pentru care există o compe-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tență exclusivă în privința persoanelor fizice, suntem de părere că o dispoziție privind competența instanțelor române, paralelă cu dispozițiile privind dreptul aplicabil înscrise în art. 2580-2581 NCC, ar fi utile. Așa fiind, propunem *de lege ferenda* o dispoziție similară cu cea din art. 109 CDIP belgian, care să instituie o competență exclusivă a instanțelor române în privința înființării, funcționării, dizolvării și lichidării persoanelor juridice având sediul principal în România la data introducerii cererii.

2. Adopția. În etapa judiciară a procedurii adopției internaționale, instanțelor române le revine competența exclusivă în cazul în care *adoptatul domiciliază în România și este cetățean român sau apatrid*, condiții care trebuie întrunite în mod cumulativ. În plan intern, competența este stabilită de art. 74 alin. (3) din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată[1], potrivit căruia cererile sunt de competența *tribunalului* în a cărui rază teritorială se află domiciliul adoptatului. Cauzele pentru judecarea cărora nu se poate determina instanța competentă se judecă de *Tribunalul București*[2].

Alături de această dispoziție, întâlnim norme de competență și în unele convenții bilaterale[3] la care România este parte. De asemenea, o largă incidență o are și Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiată la Haga la 29 mai 1993[4], în legătură cu procedura cooperării între autorităților centrale desemnate ale fiecărui stat contractant, precum și în cea legată de recunoașterea și efectele adopțiilor.

Elementul de extraneitate reiese din art. 52 din Legea nr. 273/2004, care prevede că *adoptatorul sau familia adoptatoare are reședința obișnuită în străinătate*. Încuviințarea adopției internaționale este posibilă dacă adoptatorul sau unul dintre soții din familia adoptatoare este rudă până la gradul al IV-lea inclusiv cu copilul pentru care a fost încuviințată deschiderea procedurii adopției interne. Alte legislații leagă competența propriilor instanțe de persoana adoptatorului, iar nu de cea a adoptatului, cum sunt legislația elvețiană, precum și majoritatea convențiilor bilaterale amintite mai sus. Însă tot aici întâlnim o competență alternativă, a celor două state contractante, dacă persoana adoptată și adoptatorul sunt de cetățenii diferite[5].

Cuprinsul dispoziției art. 1078 pct. 2 este preluat din LDIP, fără a îndrepta neajunsurile pe care aceasta le avea. Astfel, s-a păstrat criteriul domiciliului, fără a se observa că în practica internațională în materie s-a renunțat la acesta, în favoarea reședinței obișnuite[6].

De asemenea, nu există în continuare o referire în privința competenței instanțelor române în ceea ce privește *desfacerea și anularea adopției*. Pe seama acestui aspect există o discuție interesantă în doctrină[7]. Astfel, în lipsa unei dispoziții exprese, s-a încercat atragerea competenței instanțelor române pentru cererile privind desfacerea și anularea adopției prin trimitere la procesele privind actele de stare civilă, respectiv cele privind ocrotirea minorilor, pentru ipoteza în care adoptatul și-a stabilit domiciliul în alt stat. Dincolo de aprecierile pentru argumentele aduse, suntem de părere că cere-

---

[1] Potrivit art. 453 NCC, condițiile și procedura adopției internaționale, ca și efectele acesteia asupra cetățeniei copilului se stabilesc prin lege specială.

[2] Normele speciale de procedură sunt cuprinse în Capitolul VII al Legii nr. 273/2004.

[3] Este vorba de convențiile încheiate cu Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cehia, Coreea de Nord, Croația, Republica Moldova, Polonia, Rusia, Serbia, Slovacia, Slovenia, Ucraina, Ungaria.

[4] Ratificată prin Legea nr. 84/1994.

[5] Este vorba de art. 29 alin. (1) din Tratatul de asistență judiciară încheiat cu Serbia.

[6] În acest sens, art. 14 din Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale.

[7] *M. Avram*, Filiația. Adopția națională și internațională, Ed. All Beck, București, 2001, p. 259-260.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rile întemeiate pe art. 1078 pct. 1 privesc actul de stare civilă în sensul de *instrumentum probationis*, iar nu de *negotium iuris*. Acest lucru reiese clar din sintagma: actul întocmit. Pe de altă parte, noul Codul civil s-a îndepărtat de la concepția potrivit căreia adopția reprezintă o măsură de protecție a copilului.

S-ar putea lua în considerare o interpretare extensivă a acestei dispoziții, devenind aplicabilă și în cazurile de încetare a adopției. Însă o asemenea interpretare ar veni în contradicție cu norma de competență internă, care stabilește că instanțele române sunt exclusiv competente doar pentru cererile de încuviințare a adopției – nu și pentru alte cereri –, dacă cel ce urmează a fi adoptat are domiciliul în România și este cetățean român sau persoană fără cetățenie.

În același timp, instanțele române sunt competente să judece cererile în materia adopției dacă cel puțin una dintre părți are reședința obișnuită în România [art. 74 alin. (1) și (2) din Legea nr. 273/2004]. Această dispoziție este suficientă pentru cererile referitoare la încetarea adopției, ea acoperind situația întâlnită în practică în care copilul nu a fost deplasat în statul primitor. Dacă s-ar atrage competența exclusivă a instanțelor române pentru toate cererile de încetare a adopției, se naște pericolul ca hotărârile să nu își producă efecte în statul primitor, în cazul în care adoptatul și-a stabilit reședința în acest stat[1]. Pe de altă parte, în cazul unei adopții încheiate în străinătate, adoptatorii având domiciliul sau reședința obișnuită în România, instanțele române ar deveni competente asupra încetării adopției, în deplină concordanță cu art. 1065. Nu mai puțin însă, pentru cauzele de nulitate a adopției anterioare încheierii adopției internaționale, instanțele române ar fi cele mai în măsură să se pronunțe. În orice caz, o intervenție a legiuitorului ar fi utilă.

Privind la legislațiile altor state, observăm că CDIP belgian sau LDIP elvețiană conțin o dispoziție expresă și pentru cererile privind încetarea adopției. În același sens sunt și unele convenții bilaterale de asistență juridică încheiate de România, cu Republica Moldova sau Ucraina, de pildă.

O ultimă observație: așa cum am văzut, competența stabilită de lege nu acoperă toate situațiile referitoare la adopția persoanelor cetățeni români, așa cum este situația în care cel ce urmează a fi adoptat nu domiciliază în România. Ne întrebăm dacă în asemenea situații se poate recurge la forul de necesitate (art. 1069), cel puțin în cazul în care adopția nu poate fi încuviințată[2] în statul de domiciliu al adoptatului. Pornind de la principiul interesului superior al copilului, opinăm în favoarea unui răspuns afirmativ. În acest caz, legea aplicabilă de instanța română urmează a fi determinată potrivit dispozițiilor art. 2607-2610 NCC.

3. Tutela și curatela. În privința tutelei și curatelei – măsuri de ocrotire a minorilor și a majorilor –, competența exclusivă a instanțelor române are un câmp de aplicare restrâns, cel puțin în privința ocrotirii minorului, datorită convergenței cu numeroasele instrumente internaționale și comunitare care prevalează.

Condițiile ce trebuie îndeplinite cumulativ pentru atragerea competenței exclusive sunt: *persoana ocrotită trebuie să aibă domiciliul în România* și să fie *cetățean român sau apatrid*. Dacă persoana a cărei ocrotire se cere nu este cetățean român sau nu are domiciliul în România, instanțele române sunt în continuare competente, însă nu în mod

[1] Potrivit art. 66 LDIP elvețiană, instanțele elvețiene de la reședința obișnuită a copilului sunt competente să se pronunțe asupra contestațiilor privind adopția, în timp ce, potrivit art. 75, competența asupra încheierii adopției se raportează la domiciliul adoptatorului sau al soților adoptatori.

[2] Aceeași problemă o ridicăm și în cazul încetării adopției.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

exclusiv. În sprijinul afirmației sunt și dispozițiile art. 3 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, referitoare la copiii cărora le sunt aplicabile măsurile de ocrotire.

Dacă legiuitorul român s-a limitat doar la tutelă în privința copiilor, Regulamentul Bruxelles II bis se referă și la *plasamentul transfrontalier*, caz în care competența instanțelor se determină potrivit regulilor referitoare la răspunderea părintească [art. 1 alin. (2) lit. d) coroborat cu art. 8-15]. În realizarea măsurii speciale, s-a prevăzut un mecanism de cooperare între autoritățile statelor membre implicate (art. 53 și art. 56). Astfel, în cazul în care instanța de la reședința obișnuită a copilului preconizează luarea acestei măsuri, iar plasarea va avea loc în alt stat membru, consultă în prealabil autoritatea centrală sau autoritatea competentă din statul în care urmează a fi plasat copilul, în cazul în care intervenţia unei autorităţi publice este prevăzută în acest stat membru pentru cazurile interne de plasare a copiilor.

Dispoziții similare cu cea de mai sus, însă în privința tutelei și curatelei, întâlnim în numeroase convenții bilaterale de asistență judiciară încheiate de România cu alte state[1].

De utilitate practică este și procedura transmiterii competenței privind tutela sau curatela de la autoritatea din statul de cetățenie la autoritatea mai bine plasată, din statul unde persoana ocrotită are domiciliul, reședința sau bunurile[2].

Ne întrebăm dacă dispozițiile prezentate mai sus sunt aplicabile și *în raporturile dintre statele membre*, în sistemul competențelor fixate în cadrul Regulamentul Bruxelles II bis. Răspunsul este oferit de art. 59 alin. (1) din regulament, potrivit căruia dispozițiile sale înlocuiesc, pentru statele membre, convențiile existente la data intrării sale în vigoare, care au fost încheiate între două sau mai multe state membre și care se referă la materiile reglementate de acesta. În opinia noastră, dispozițiile regulamentului prevalează în materiile reglementate, acolo unde există o suprapunere de dispoziții. Or, procedurile amintite din convențiile bilaterale nu își găsesc un corespondent în cadrul comunitar. De aceea, credem că ele continuă să fie aplicabile.

Convenția de la Haga din 19 octombrie 1996 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor[3] reprezintă cel mai important și mai modern instrument convențional în materie. Ea reprezintă o dezvoltare substanțială a convențiilor anterioare în materie încheiate sub egida Conferinței de Drept Internațional Privat de la Haga. Astfel, s-a dorit un instrument atotcuprinzător, referitor la competența jurisdicțională și administrativă, precum și legea aplicabilă în toate materiile implicate, inclusiv copiii neînsoțiți și plasamentul transfrontalier.

---

[1] Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cehia, Coreea de Nord, Croația, Republica Moldova, Polonia, Rusia, Serbia, Slovacia, Slovenia, Ucraina, Ungaria. Astfel, cele două măsuri pot fi luate și de autoritățile statului pe teritoriul căruia se află domiciliul, reședința sau bunurile persoanei căreia i-au fost instituite, cu condiția înștiințării autorității statului de cetățenie – competentă să ia de regulă aceste măsuri. În pricini grabnice, autoritatea poate lua măsura singură, însă cu obligația de informare neîntârziată ulterioară a autorității celuilalt stat. Așadar, în sistemul convențiilor bilaterale, competența instanțelor române nu este una exclusivă.

[2] Competența privind tutela sau curatela se consideră transmisă, atunci când autoritatea căreia îi este adresată cererea acceptă preluarea competenței și informează despre aceasta autoritatea de la care provine cererea. Cu toate acestea, pe calea preluării competenței nu se prorogă și competența asupra statutului personal al persoanei ocrotite, iar în privința capacității de folosință sau a capacității de exercițiu se va aplica legea statului de cetățenie.

[3] Ratificată prin Legea nr. 361/2007.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Măsurile de ocrotire a majorilor fac și obiectul Convenției de la Haga din 13 ianuarie 2000 privind protecția internațională a adulților, la care România și-a manifestat interesul de a deveni parte, nefiind însă concretizat până în prezent.

4. Interdicția judecătorească. Interdicția judecătorească fiind o măsură de ocrotire specială, ce privește capacitatea de exercițiu a persoanei fizice, dar și siguranța publică, este firesc ca legiuitorul să prevadă o competență exclusivă a instanțelor române în această materie, în cazul în care persoana asupra căreia urmează a fi instituită, *indiferent de cetățenie*, domiciliază în România[1].

Punerea sub interdicție judecătorească nu figurează în mod expres în cadrul domeniului de aplicare al Regulamentul Bruxelles II bis și al Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor, referindu-se doar la alte instituții similare tutelei și curatelei și excluzând în același timp din domeniul de aplicare doar chestiunile legate de starea persoanei, iar nu și cele privind capacitatea. Având în vedere faptul că, alături de lipsirea de capacitate de exercițiu a persoanei căreia i se aplică măsura, interdicția produce și efectul instituirii tutelei (art. 171 NCC)[2], credem că, cel puțin în privința acestui din urmă efect, vor prevala dispozițiile celor două instrumente, în special în legătură cu recunoașterea în alt stat membru a instituirii tutelei, cuprinse în hotărârile de interdicție. În același timp, suntem de părere că, acolo unde există un cadru bilateral cu un alt stat membru, așa cum este cazul cu Polonia (art. 25-27), normele de competență judiciară întâlnite rămân aplicabile. De altfel, chestiunile legate de interdicție, inclusiv competența internațională, sunt reglementate în mod restrâns în cadrul convențional[3]. O explicație este lipsa unei echivalențe între cauzele de punere sub interdicție din legislațiile în cauză.

Așa cum s-a precizat și în literatura de specialitate[4], competența înscrisă în art. 1078 pct. 4 este valabilă și pentru cererile de *ridicare a măsurii interdicției*.

5. Desfacerea, nulitatea sau anularea căsătoriei. Având probabil cea mai mare frecvență în practică, competența exclusivă în privința divorțului, nulității sau anulării căsătoriei este dublu condiționată ca, la data introducerii cererii, *ambii soți să domicilieze în România* și *unul dintre ei să fie cetățean român sau apatrid*.

Prima observație se referă la faptul că în alte legislații s-a renunțat la competența exclusivă în această materie sau, în orice caz, în alte condiții. Pe de altă parte, *era preferabilă noțiunea de reședință comună* în locul celei de domiciliu, așa cum o regăsim în criteriile legii de aplicare în materia divorțului (art. 2597 și art. 2600 NCC). De aceea, pentru a urma tandemul competenței internaționale cu legea aplicabilă, propunem *de lege ferenda* introducerea următoarelor criterii de determinare a competenței: reședința obișnuită a soților în România sau ultima reședință obișnuită a soților în România, în condițiile în care unul dintre ei încă locuiește acolo sau are cetățenia română.

Legarea competenței de cetățenia unuia dintre soți este menită să evite utilizarea instanțelor române și de către persoane având cetățenie străină pentru a divorța în con-

---

[1] În Belgia, competența este condiționată și în acest caz de cetățenia persoanei asupra căreia se instituie măsura (art. 33 CDIP).

[2] Pe larg, a se vedea *G. Boroi*, Drept civil. Partea generală. Persoanele, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 507-511.

[3] Soluții similare întâlnim și în art. 32-34 din Tratatul de asistență judiciară încheiat cu Republica Moldova, precum și în art. 23 din Tratatul de asistență juridică încheiat cu Ucraina.

[4] *S. Zilberstein*, op. cit., p. 44.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

diții mai favorabile decât în statul de cetățenie sau de domiciliu. Concomitent, se asigură protecția soțului de cetățenie română care domiciliază în România împotriva acțiunilor introduse de celălalt soț în alt stat. În acest context, ne putem întreba dacă instanțele române pot judeca cereri privind desfacerea căsătoriei în lipsa criteriilor de legătură de mai sus. Răspunsul este afirmativ, cel puțin prin trimitere la mecanismul forului de necesitate (art. 1069). În orice caz, nefiind vorba în art. 1078 pct. 5 doar de căsătorii încheiate în România, este utilă verificarea posibilității de recunoaștere a divorțului astfel pronunțat în statul în care s-a încheiat căsătoria.

Cererea reconvențională a celuilalt soț va fi judecată, potrivit art. 1073 lit. b), de instanța sesizată cu cererea principală. De asemenea, instanța sesizată cu cererea de divorț va judeca și *cererile accesorii și incidentale* prevăzute de art. 918 NCPC.

Această competență exclusivă condiționată este rezervată și în privința *altor litigii între soți, cu excepția celor referitoare la imobile situate în străinătate*. Poate fi vorba în acest context de litigiile personale și patrimoniale dintre soți, care, în caz de neînțelegere, se rezolvă pe cale judecătorească. Ne întrebăm dacă această competență privește și litigiile ulterioare desfacerii căsătoriei, dar izvorâte din căsătorie. Suntem tentați a oferi un răspuns afirmativ și în acest caz.

5.1. Prin comparație, în problemele privind ***divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei***, autoritățile[1] din statele membre ale Uniunii Europene au o competență mult lărgită, după criterii generoase (art. 3 din Regulamentul Bruxelles II bis). Așa cum bine s-a observat, cazul încetării căsătoriei datorită decesului unui soț nu este acoperit de regulament[2].

Convențiile bilaterale enumerate atunci când am analizat competența prevăzută de art. 1078 pct. 2 conțin și dispoziții referitoare la divorț. Competența este stabilită astfel:

a) dacă amândoi soții au cetățenia unuia dintre state și locuiesc, la data introducerii acțiunii de divorț, pe teritoriul celuilalt stat, competența revine instanțelor ambelor state;

b) în cazul în care, la data introducerii acțiunii de divorț, fiecare soț are cetățenia unuia dintre cele două state și locuiește fiecare pe teritoriul unuia dintre state, sunt competente instanțele ambelor state.

5.2. Strâns legată de materia matrimonială este și cea a ***răspunderii părintești***. Legiuitorul nostru nu a prevăzut nicio competență în litigiile cu element de extraneitate privind răspunderea părintească – neglijență ce nu poate fi trecută cu vederea. Probabil s-a pornit de la presupunerea că, odată cu divorțul, soții soluționează și aspectul răspunderii părintești. Însă practica a indicat o frecvență ridicată a cazurilor în care apar asemenea litigii chiar în timpul căsătoriei sau în afara căsătoriei, datorită stabilirii copilului într-un alt stat. Importanța legiferării unei competențe este sporită și de concepția noului Cod civil, potrivit căruia, după divorț, autoritatea părintească revine în comun ambilor părinți (art. 397 NCC).

Convenția de la Haga din 1996, menționată mai sus, cuprinde, la rândul ei, dispoziții de competență în materia răspunderii părintești, care este stabilită potrivit criteriului reședinței obișnuite a copilului.

---

[1] Este vorba atât de instanțele judecătorești, cât și de autoritățile administrative, așa cum este cazul în Danemarca.

[2] *P. Stone*, EU Private International Law, Edward Elgar Publishing Limited, 2006, p. 385-386. De asemenea, din câmpul de aplicare sunt excluse și desfacerea căsătoriei încheiate între persoane de același sex, precum și căsătoriile pur religioase.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Alături de competența în materie matrimonială, Regulamentul Bruxelles II bis o reglementează și pe cea în materia răspunderii părintești (art. 8-15), care ține cont de reședința obișnuită a copilului. Așadar, cele două competențe sunt menite a avea o existență de sine-stătătoare. În anumite condiții, cele două se întâlnesc, având loc o prorogare de competență, în orice chestiune privind răspunderea părintească, în favoarea instanțelor judecătorești din statul membru care exercită competența cu privire la o cerere de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei (art. 3, art. 12 din Regulamentul Bruxelles II bis).

Art. 1.079. Competența exclusivă în materia unor acțiuni patrimoniale[1]**.** Instanțele române sunt exclusiv competente să judece litigii cu elemente de extraneitate referitoare la:

1. imobile situate pe teritoriul României;

2. bunuri lăsate în România de defunctul cu ultimul domiciliu în România;

3. contracte încheiate cu consumatori având domiciliul sau reşedința obişnuită în România, pentru prestații de consum curent destinate uzului personal sau familial al consumatorului şi fără legătură cu activitatea profesională sau comercială a acestuia, dacă:

a) furnizorul a primit comanda în România;

b) încheierea contractului a fost precedată în România de o ofertă sau o publicitate şi consumatorul a îndeplinit actele necesare încheierii contractului.

COMENTARIU

1. Imobilele situate în România. Continuând competența înscrisă în art. 117 NCPC, legiuitorul român a menținut, în litigiile cu element de extraneitate privind imobilele, caracterul exclusiv al competenței instanțelor de la *locul situării* acestora (*lex rei sitae*). Alte legislații, precum cea germană, conțin o reglementare dublă, în sensul unei competențe exclusive a instanțelor naționale pentru imobilele aflate pe teritoriul statului, respectiv o necompetență pentru cele situate în străinătate. La noi, interdicția este menționată expres doar în acțiunile succesorale personale. Această modalitate de reglementare a competenței, având o dublă funcționalitate, nu este ferită de critici, în special fiindcă aduce atingere suveranității altor state. Chiar dacă nu există o interdicție generală, instanțele trebuie să manifeste atenție atunci când sunt sesizate cu o acțiune privind un imobil aflat în străinătate, întrucât există riscul ca, pronunțând o hotărâre, aceasta să nu fie recunoscută în statul în care se află imobilul.

Din practică s-a observat însă că, spre exemplu, într-un litigiu referitor la închirierea unui imobil de vacanță nu există rațiune pentru o competență bazată pe criteriul situă-

---

[1] Printre competențele exclusive ale instanțelor române, LDIP cuprindea și pe cea privind executarea silită a unui titlu executoriu pe teritoriul României (art. 151 pct. 8). Dispoziția era menită să ferească debitorii cu domiciliul în România sau ale căror bunuri se află în România de abuzurile din partea creditorului. Totodată, această competență ține de suveranitatea fiecărui stat, nefiind permisă exercitarea unor atribuții privind executarea silită de către instanțe sau organe de executare străine pe teritoriul altui stat. Însă eliminarea dispoziției nu poate duce la concluzia că este vorba de o excludere a competenței exclusive a instanțelor române.
O altă competență exclusivă a instanțelor române cuprinsă în LDIP, care nu a fost reținută de noul Cod de procedură civilă, se referă la faliment sau orice altă procedură judiciară privind încetarea plăților în cazul unei societăți comerciale străine cu sediul în România.
Pentru cererile în materie de societate, a se vedea *S. Zilberstein*, op. cit., p. 52-63.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rii imobilului, astfel că această competență trebuie nuanțată. Prin urmare, în asemenea cazuri este preferabilă competența instanței domiciliului pârâtului, care este mult mai potrivită, mai ales în cazul în care niciuna dintre părți nu își are domiciliul sau reședința în țara unde se află imobilul.

În acest sens, art. 22 din Regulamentul Bruxelles I restrânge sfera acestei competențe exclusive la acțiunile reale imobiliare și de închiriere, cu excepția închirierii în vederea utilizării personale temporare pe o perioadă de cel mult șase luni consecutive.

În sistemul competențelor stabilite prin LDIP, în doctrină[1] s-a făcut precizarea că dispozițiile art. 151 pct. 7 se referă la acțiunile reale imobiliare, fiind necesară coroborarea cu art. 149 pct. 9, care se aplică acțiunilor personale imobiliare. Aceste considerații sunt în continuare de actualitate, urmând a fi aplicate în consecință.

Pe de altă parte, anumite state au reglementat o competență proprie și în procesele privind imobilele situate în alte state[2]. Hotărârile astfel pronunțate riscă consecința negativă, menționată mai sus.

2. Succesiunile. În materie succesorală, atât vechea, cât și actuala reglementare au păstrat o *competență divizată* a instanțelor. Criteriile utilizate sunt *ultimul domiciliu al defunctului*, respectiv *locul situării bunului*. Așadar, față de primul criteriu, competența instanțelor române se păstrează, chiar dacă decesul a intervenit în străinătate, însă domiciliul se află în România.

Constatăm că *între competență și dreptul aplicabil nu există coincidență*, ultimul bazându-se în totalitate pe noțiunea de reședință obișnuită. Așa cum vom vedea mai jos, dreptul Uniunii Europene a optat pentru o competență unică, bazată pe ultima reședință obișnuită a defunctului. Chiar dacă alte legislații străine au păstrat sistemul dualist de competență, s-a trecut la noțiunea mai modernă a ultimei reședințe obișnuite a defunctului.

Față de sistemul LDIP[3], situațiile se inversează, noul Cod de procedură civilă urmărind de această dată *o competență exclusivă în acțiunile succesorale cu caracter real*, respectiv *una preferențială în acțiunile cu caracter personal* [art. 1080 alin. (1) pct. 6]. Într-adevăr, așa cum bine s-a observat în doctrină, cele două texte se referă la cele două categorii de acțiuni succesorale[4].

Subliniem faptul că acțiunile la care se referă art. 1079 pct. 2 au ca obiect și bunurile imobile prin destinație.

În privința succesiunilor, la nivel internațional nu s-a ajuns la o unificare decât în privința dreptului aplicabil[5]. O intenție există și în privința competenței jurisdicționale. Așa cum arătam la început, materia succesiunilor este exclusă în mod expres de la domeniul de aplicare al Regulamentelor Bruxelles I și II bis. Proiectul de regulament în materie, elaborat de Parlamentul European și Comisia Europeană, încearcă să unifice regulile de competență, fixând competența instanței de pe teritoriul statului membru în care se afla reședința obișnuită a defunctului la momentul decesului. Ne exprimăm în favoarea unei competențe unice în viitor și la noi, așa cum este înscrisă și în art. 118 NCPC. De asemenea, o trecere de la domiciliu la reședința obișnuită ar fi mai aproape de realitate.

---

[1] *S. Zilberstein*, op. cit., p. 32-33.
[2] *H. Schack*, op. cit., p. 139.
[3] Art. 149 pct. 8, respectiv art. 151 pct. 6.
[4] *S. Zilberstein*, op. cit., p. 28-29.
[5] Sub egida Conferinței de Drept Internațional Privat de la Haga.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În raporturile bilaterale, competența privind procedura succesorală este împărțită după cum se referă la bunurile mobile și imobile. Primele revin instanțelor din statul de cetățenie, ultimele celor de la locul situării bunurilor. Competența privind bunurile mobile, nefiind exclusivă, permite ca succesorii să determine prin acordul tuturor competența instanțelor din statul în care se află toate bunurile mobile, care poate să nu fie cea a statului de cetățenie.

3. Contractele încheiate cu consumatorii. În materie de consum, competența exclusivă este rezervată instanțelor române în cazul contractelor încheiate cu consumatori având domiciliul sau reședința obișnuită în România, pentru prestații de consum curent destinate uzului personal sau familial al consumatorului și fără legătură cu activitatea profesională sau comercială a acestuia.

Următoarele *condiții* trebuie îndeplinite:

a) furnizorul a primit comanda în România;

b) încheierea contractului a fost precedată în România de o ofertă sau o publicitate și consumatorul a îndeplinit actele necesare încheierii contractului.

Prin această competență exclusivă, s-a dorit protejarea consumatorilor față de furnizorii care au o poziție mai puternică, împotriva cărora purtarea unui proces în alt stat ar putea să îi ducă la cheltuieli procesuale mult peste valoarea litigiului.

Competența fixată se referă atât la acțiunile introduse de consumator împotriva furnizorului, cât și invers. Punctul de legătură îl reprezintă *domiciliul sau reședința consumatorului din România*, iar nu cetățenia acestuia. De asemenea, competența exclusivă nu este atrasă dacă este vorba de un consumator persoană juridică sau dacă consumatorul persoană fizică a încheiat contractul pentru alte prestații decât cele pentru uzul personal sau familial, respectiv în legătură cu activitatea profesională sau comercială a acestuia. Subzistă întrebarea dacă titular al acțiunii pot fi și organizațiile neguvernamentale ale consumatorilor care au capacitate procesuală activă în această materie, potrivit art. 32 lit. d) din Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului, republicată.

În privința persoanei cu care consumatorul încheie contractul, dispoziția de față este imprecisă, utilizând termenul de *furnizor*[1]. S-ar putea ajunge la concluzia că în calitate de furnizor poate fi orice persoană, inclusiv o altă persoană fizică sau chiar un alt consumator. În sistemul Regulamentului Bruxelles I și, anterior, în cel al Convenției de la Bruxelles, s-a recurs la noțiunea generală de „persoană".

Elementul de extraneitate al acestor litigii nu reiese cu claritate din redactarea textului. La o primă lectură, s-ar părea că cele două condiții, respectiv furnizorul să fi primit comanda în România; încheierea contractului a fost precedată în România de o ofertă sau o publicitate și consumatorul a îndeplinit actele necesare încheierii contractului, sunt cumulative. Într-o astfel de situație, constatăm însă că toate elementele litigiului se află în România, ceea ce ar elimina caracterul său de extraneitate. În realitate, cele două situații sunt alternative, elementul de extraneitate fiind conferit de *locul încheierii contractului*, respectiv domiciliul/sediul furnizorului etc. În ambele situații, competența a fost atrasă pe considerentul că furnizorul desfășoară în România o activitate de atragere a clienților.

Paleta contractelor încheiate cu consumatorii în condițiile mai sus enunțate corespunde formulării generale, acoperind vânzarea de bunuri și prestarea de servicii – inclusiv cele turistice și financiare –, mai puțin serviciile de transport, pentru care este rezer-

---

[1] Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului apelează la noțiunea de operator economic în cuprinsul său.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

vată o competență preferențială a instanțelor române[1]. De asemenea, nu sunt incluse contractele de asigurare.

Norma de competență acoperă și cazurile, frecvent întâlnite în practică, ale *contractelor încheiate prin mijloace electronice*. În cazul furnizorului de servicii ale societății informatice stabilit într-un stat care încheie un contract cu un consumator – așa cum sunt definite noțiunile în art. 1 din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, republicată –, competența exclusivă a instanțelor române este atrasă în condiții identice cu cele prezentate mai sus.

Fiind de regulă vorba de procese privind prestații de consum în care consumatorul a efectuat plăți în avans, în cele mai multe dintre cazuri procesele vor fi îndreptate împotriva furnizorilor.

În spațiul Uniunii Europene s-a dorit, de asemenea, protejarea părții defavorizate, printr-o competență derogatorie de la cea instituită la domiciliul sau sediul pârâtului, mai favorabilă intereselor sale (art. 15-17 din Regulamentul Bruxelles I).

Față de reglementarea noastră, regula specială de competență privește consumatorul persoană fizică și juridică, contractele încheiate fiind considerate a fi situate în afara domeniului său profesional. Este de reținut faptul că norma înscrisă în art. 1079 pct. 3 are un caracter subsidiar, urmând a se aplica în cazul în care pârâtul nu este domiciliat pe teritoriul unui stat membru. Cu toate acestea, dacă partea cu care consumatorul încheie un contract deține o sucursală, agenție sau altă întreprindere pe teritoriul unuia dintre statele membre, se consideră, în cazul contestațiilor cu privire la exploatarea sucursalei, agenției sau întreprinderii, că partea în cauză are domiciliul pe teritoriul statului respectiv.

Contrar dispozițiilor similare existente în alte legislații străine [art. 97 alin. (2) CDIP belgian] sau în dreptul Uniunii Europene (art. 17 din Regulamentul Bruxelles I), care prevăd posibilitatea încheierii de *convenții de alegere a forului* în litigii în această materie, legiuitorul român a exclus în totalitate acest lucru[2].

Art. 1.080. Competența preferențială a instanțelor române. (1) Instanțele judecătoreşti române sunt competente să judece şi litigiile în care:

1. reclamantul din cererea privind obligația de întreținere are domiciliul în România;

2. locul unde a luat naştere sau trebuia executată, fie şi numai în parte, o obligație contractuală se află în România;

3. locul unde a intervenit un fapt juridic din care decurg obligații extracontractuale sau se produc efectele acestuia se află în România;

4. stația feroviară sau rutieră ori portul sau aeroportul de îmbarcare/încărcare sau debarcare/descărcare a pasagerilor sau mărfii transportate se află în România;

5. bunul asigurat sau locul producerii evenimentului asigurat se află în România;

6. ultimul domiciliu al defunctului se află în România, rezervată fiind competența exclusivă pentru imobilele lăsate de acesta în străinătate.

---

[1] A se vedea art. 1080 alin. (1) pct. 4. Potrivit pct. 14 din anexa la Legea nr. 296/2004, prin contract încheiat cu consumatorii se înțelege contractele încheiate între comercianți și consumatori, inclusiv certificatele de garanție, bonurile de comandă, facturile, borderourile sau bonurile de livrare, biletele, tichetele care conțin stipulări sau referiri la condiții generale prestabilite.

[2] A se vedea, în același sens, art. 2 alin. (1) lit. a) din Convenția privind acordurile de alegere a forului. Pentru dezvoltări, a se vedea *supra*, comentariul la art. 1066.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Instanțele judecătoreşti române sunt, de asemenea, competente să judece:

1. procese referitoare la ocrotirea minorului sau persoanei puse sub interdicție judecătorească, cetățean român cu domiciliul în străinătate;

2. cererile de divorț, dacă la data introducerii cererii reclamantul domiciliază pe teritoriul României de cel puțin un an;

3. declararea judecătorească a morții unui cetățean român, chiar dacă acesta se află în străinătate la data când a intervenit dispariția. Până la luarea unor măsuri provizorii de către instanța română rămân valabile măsurile provizorii dispuse de instanța străină;

4. procese între persoane cu domiciliul în străinătate, referitoare la acte sau fapte de stare civilă înregistrate în România, dacă cel puțin una dintre părți este cetățean român;

5. procese referitoare la ocrotirea în străinătate a proprietății intelectuale a unei persoane domiciliate în România, cetățean român sau apatrid, rezervată fiind o convenție de alegere a forului;

6. procese între străini, dacă aceştia au convenit expres astfel, iar raporturile juridice privesc drepturi de care ei pot dispune, în legătură cu bunuri sau interese ale persoanelor din România;

7. procese referitoare la abordajul navelor sau coliziunea aeronavelor, precum şi cele referitoare la asistența sau la salvarea unor persoane sau unor bunuri în marea liberă ori într-un spațiu nesupus suveranității vreunui stat, dacă:

a) nava sau aeronava arborează pavilionul român sau, după caz, este înmatriculată în România;

b) locul de destinație sau primul port ori aeroport unde nava sau aeronava a ajuns se găseşte pe teritoriul României;

c) nava sau aeronava a fost sechestrată în România;

d) pârâtul are domiciliul sau reşedința obişnuită în România;

8. procese privind răspunderea civilă pentru prejudiciile cauzate de produse originare din România, indiferent de cetățenia victimei, de locul survenirii accidentului sau locul producerii prejudiciului.

COMENTARIU

În cazul competențelor reglementate de articolul de față, legiuitorul român a înțeles să acorde accesul la justiție în privința unor cereri în materii în care sunt deopotrivă competente și instanțele altor state.

1. Obligația de întreținere. Un prim caz de competență preferențială a instanțelor române este rezervată cererilor privind obligația de întreținere, dacă *reclamantul are domiciliul în România*. Această regulă nu trimite în plan intern doar la regula de competență instituită de 113 alin. (1) pct. 2 NCPC. Astfel, reclamantul poate alege deopotrivă între instanțele de la domiciliul sau reședința pârâtului și cele de la propriul domiciliu. La acestea se adaugă și cazurile în care cererea privind obligația de întreținere este accesorie unei cereri principale.

De reținut că dispoziția nu se referă doar la obligația de întreținere datorată de părinți copiilor, ci la *oricare tip de obligație* de acest fel.

Această regulă de competență este cunoscută în majoritatea legislațiilor naționale, oferind astfel un grad ridicat de recunoaștere a efectelor hotărârilor străine pronunțate în materie.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Problema executării obligațiilor de întreținere în străinătate a suscitat un viu interes pe plan internațional. Dovadă sunt multiplele convenții în domeniu, pornind de la Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate, încheiată la New York la 20 iunie 1956, urmând cele elaborate în cadrul Conferinței de Drept Internațional Privat de la Haga, dintre care importanță deosebită prezintă Convenția din 23 noiembrie 2007 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei, respectiv Protocolul din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligației de întreținere[1]. Inițial, aceste convenții au urmărit instituirea unui sistem de cooperare între statele contractante și unificarea dreptului aplicabil în materie.

Ulterior, materia a fost extinsă la unificarea mecanismului recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești și, recent, a normelor de competență jurisdicțională, prin *Regulamentul (CE) nr. 4/2009*[2]. Până la intrarea în vigoare a Regulamentului privind obligațiile de întreținere, competența era stabilită potrivit art. 5 pct. 2 din Regulamentul Bruxelles I. Se poate remarca faptul că Regulamentul privind obligațiile de întreținere renunță la criteriul domiciliului (păstrându-l în continuare pe cel al cetățeniei, cel puțin în raporturile cu statele terțe), lucru care ar trebui avut în vedere în viitor și de legiuitorul nostru.

2. Divorțul. În materie de divorț, față de competența exclusivă prevăzută de art. 1078 pct. 5, s-a adăugat recent o competență preferențială, întemeiată pe *existența domiciliului reclamantului pe teritoriul României* la data introducerii cererii, de *cel puțin un an*. Este vorba de situațiile în care soții trăiesc despărțiți în fapt, fiind principalul criteriu de competență în această materie.

Nu trebuie însă scăpat din vedere faptul că, în cazul în care copiii se află la soțul pârât din străinătate, instanța română care judecă și capătul accesoriu al răspunderii părintești poate încălca competențele instanțelor de la domiciliul pârâtului.

3. Obligațiile contractuale. În materie contractuală, potrivit art. 1080 alin. (1) pct. 2, competența instanțelor române este determinată de *locul nașterii sau executării*, fie și numai în parte, *a obligației* (*forum contractus*). Dispoziția, cu caracter general, are o mare incidență în practică, părțile recurgând la această competență fie prin trimitere directă, fie ca urmare a convențiilor de alegere a forului. În ciuda acestui caracter, pentru anumite contracte legiuitorul a rezervat competențe speciale, cum este în materia transporturilor, asigurărilor sau a proprietății intelectuale.

Cele două criterii, al nașterii sau al executării totale sau parțiale a obligației, chiar dacă sunt cele mai apropiate de voința părților contractante, nu sunt ferite de neajunsuri. Cel mai adesea, se critică faptul că instanțele astfel atrase nu prezintă o legătură suficientă cu litigiul.

Legea aplicabilă locului nașterii sau executării obligației se determină potrivit normelor conflictuale ale *lex fori*[3]. Este o soluție menită să vină în sprijinul instanței care, în verificarea propriei competențe, va aplica normele care sunt cele mai la îndemână, fără a fi necesar ca pentru aceasta să intre în fondul cauzei. Potrivit art. 2640 alin. (1)

---

[1] Importanța este dată de faptul că, odată cu intrarea în vigoare a Convenției, se va crea un cadru convențional în materie cu Statele Unite ale Americii.

[2] A se vedea și Legea nr. 36/2012 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente și decizii ale Consiliului Uniunii Europene, precum și instrumente de drept internațional privat în domeniul obligațiilor de întreținere.

[3] *T. Pfeiffer*, în *B. Hess, T. Pfeiffer, P. Schlosser*, Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States, Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Institut für Ausländisches und Internationales Privat - und Wirtschaftsrecht, Study JLS/C4/2005/03, versiune finală 2007, p. 91.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

NCC, legea aplicabilă obligațiilor contractuale se determină potrivit Regulamentului (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale („Roma I"), care oferă părților posibilitatea de a alege legea aplicabilă contractului (art. 3), iar, în lipsă, determinarea are loc după criterii specifice (art. 4)[1].

Criteriul locului unde a luat naștere obligația ridică dificultăți în practică, mai ales atunci când se află la distanță față de alte elemente de legătură, devenind astfel inutil sau greoi. De asemenea, în cazul contractelor încheiate între absenți, apar numeroase probleme legate de calificare[2]. S-ar mai putea reproșa faptul că poate da naștere la o dublare a competenței, prin instituirea posibilității reclamantului de a introduce cererea la domiciliul său, în dauna competenței după domiciliul pârâtului. Așa cum vom vedea mai jos, Regulamentul Bruxelles I nu îl mai reține[3]. De aceea, majoritatea opiniilor sunt în favoarea menținerii doar a locului executării. Cu toate acestea, suntem de părere că, cel puțin pentru aspectele litigioase legate de încheierea contractului, acest criteriu își păstrează utilitatea.

Criteriul locului executării (*forum solutionis*) ridică, la rândul său, numeroase dificultăți, datorită numărului mare de noțiuni care pot fi greu calificate. Însă poate prezenta un avantaj considerabil cu ocazia executării cheltuielilor de judecată, datorită coincidenței cu locul unde pot exista bunuri urmăribile[4].

Se observă că distincția între competențele în materie contractuală și extracontractuală, așa cum sunt reglementate în art. 1080 alin. (1) pct. 2 și 3, nu este una netă. Calificarea ca aparținând uneia sau alteia se face potrivit *lex fori*.

O inadvertență se constată între dispoziția pe care o comentăm și corespondentul din dreptul comun, care reține doar *competența instanței locului prevăzut în contract pentru executarea*, fie chiar în parte, a *obligației*, în cazul cererilor privind executarea, anularea, rezoluțiunea, rezilierea unui contract [art. 113 alin. (1) pct. 3 NCPC]. Această din urmă competență, după cum vedem, acoperă și cererile privind validitatea contractului. Suntem de părere că o aliniere a celor două dispoziții, în sensul revizuirii art. 1080 alin. (1) pct. 2, ar fi binevenită.

Regulamentul Bruxelles I aduce un plus de claritate, oferind o *definiție autonomă a locului executării* pentru situații speciale, dar cu o frecvență ridicată în practică. Astfel, potrivit art. 5 pct. 1 lit. b), în cazul vânzării de mărfuri, locul executării dintr-un stat membru se află acolo unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile; în cazul prestării de servicii, este locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile. Cu toate acestea, practica a relevat faptul că definiția conține unele neajunsuri.

Economia art. 5 pct. 1 din Regulamentul Bruxelles I dezvăluie următorul mecanism: în identificarea locului executării se acordă prioritate acordului părților; în lipsa acestuia, se recurge la definiția autonomă. În cazul în care art. 5 pct. 1 lit. b) nu este aplicabil, determinarea are loc potrivit normelor conflictuale ale *lex fori*[5].

---

[1] O idee similară găsim și în Regulamentul Bruxelles I.

[2] *P. Jenard*, Report on the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters, J.O. C 59 din 5 martie 1979, p. 23.

[3] O altă rațiune este și faptul că majoritatea statelor membre acceptă în legislațiile naționale doar acest criteriu.

[4] *P. Jenard*, op. cit., p. 24.

[5] Tot în această materie au incidență și dispozițiile art. 6 pct. 3 și 4 din Regulamentul Bruxelles I.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

După cum se poate remarca, atât în legislația noastră, cât și în cea comunitară, este vorba despre *executarea obligației, nu a contractului*. Observația este importantă, ideea din spate fiind cea a asigurării unui echilibru între cele două părți contractante, prin favorizarea părții mai slabe[1].

O chestiune asupra căreia merită să stăruim este aceea că, uneori, convențiile asupra locului executării maschează de fapt *convenții de alegere a forului*. Asemenea convenții pot defavoriza partea mai slabă din contract. Sub acest aspect, Regulamentul Bruxelles I nu conține nicio măsură de protecție. Ne întrebăm dacă asemenea convenții care defavorizează o parte pot fi cenzurate de către instanță. În acest context, se poate examina posibilitatea unei modificări legislative, în sensul obligativității caracterului expres al convențiilor de alegere a forului[2].

În *conflictele de muncă*, în lipsa unei norme dedicate de competență internațională, soluția actuală cea mai potrivită este trimiterea la competența privind obligațiile contractuale [art. 1080 alin. (1) pct. 2]. Competența după domiciliul, respectiv sediul pârâtului – cel mai adesea fiind vorba de angajator –, este nefavorabilă salariatului, care reprezintă partea slabă în contract. Trebuie precizat faptul că este vorba despre competența internațională în cererile izvorâte din contracte individuale de muncă.

Însă nici criteriul propus de noi nu este lipsit de fisuri, amintind în acest sens cazul în care competența se determină după ultima obligație – cea de plată a salariului. În plus, criteriul larg al executării contractului nu conferă siguranță, datorită variabilității legii aplicabile contractului de muncă, dublată de lipsa unei armonizări a dreptului muncii la nivel internațional.

4. Actele sau faptele de stare civilă privind persoane cu domiciliul în străinătate. Inițial situată în cadrul celor exclusive, competența referitoare la procesele între persoane cu domiciliul în străinătate, referitoare la acte sau fapte de stare civilă înregistrate în România, a devenit una preferențială ca urmare a modificărilor intervenite prin Legea nr. 76/2012. Motivul este simplu, fiind mai puțin costisitoare purtarea unui astfel de proces în străinătate, dublat de relativa ușurință a circulației internaționale a actelor de stare civilă.

5. Obligațiile necontractuale. În materia obligațiilor necontractuale – egală ca importanță și frecvență cu cea a contractelor –, competența internațională a instanțelor române revine atunci când *locul unde a intervenit un fapt juridic din care decurg obligații necontractuale* sau *se produc efectele acestuia* se afla în România.

În raport cu regula generală *„actor sequitur forum rei"*, observăm aici o derogare, justificată de faptul că atât reclamantul, cât și pârâtul, în anumite cazuri, nu au putut să prevadă urmările faptului juridic. Pentru acest motiv, s-a recurs la *forum delicti*, care oferă un echilibru între cele două părți[3], iar, din punctul de vedere al proximității, este cel mai avantajos pentru stabilirea stării de fapt și administrarea probelor.

La nivel european există o practică îndelungată și o doctrină bogată pe fondul acestei problematici, izvorâtă din numărul mare de accidente rutiere[4]. De aceea, ne vom raporta la concluziile acolo desprinse.

---

[1] *T. Pfeiffer*, op. cit., p. 91.
[2] *H. Schack*, op. cit., p. 124-125.
[3] *Idem*, p. 132.
[4] *P. Jenard*, op. cit., p. 26.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Inițial, Convenția de la Bruxelles trimitea doar la instanța de la locul unde faptul prejudiciabil s-a produs. Această formulare, redactată astfel pentru uniformitate între legislațiile statelor membre, a fost interpretată în mod autonom încă de la început, în sensul că se subînțeleg atât locul faptului prejudiciabil, cât și locul unde prejudiciul s-a produs[1]. Ulterior, Regulamentul Bruxelles I a extins competența și la instanțele de la *locul unde riscă să se producă fapta prejudiciabilă*, adică și la *prejudiciile viitoare*. De asemenea, prin prejudiciu trebuie înțeles doar *prejudiciul direct*.

Locul unde a intervenit faptul juridic – criteriu pentru determinarea competenței – își dovedește pe deplin utilitatea în cazul prejudiciilor care se produc la distanță, în care sunt implicate mai multe state, cum sunt cele de mediu, cele produse prin presă[2] sau ca urmare a unor fapte de concurență neloială. În anumite situații, locul unde a intervenit fapta coincide cu locul unde s-au produs efectele, cum este în cazul accidentelor rutiere. Cu toate acestea, s-a oferit posibilitatea alegerii între mai multe instanțe, prin disocierea celor două elemente, pentru o mai bună convergență a dreptului aplicabil cu *lex fori*. Această paletă extinsă de competențe este bazată pe principiul ubicuității. Pentru a evita un *forum shopping* al reclamantului, care ar putea fi devastator pentru pârât, un corectiv rezultă din așa-numita teorie a mozaicului, dezvoltată în celebra cauză *Shevill și alții c. Presse Alliance SA*[3]. Astfel, se interzice cumularea pretențiilor la o singură instanță, dacă prejudiciile s-au produs în state diferite. Dificultăți în determinarea locului unde a intervenit fapta prejudiciului apar atunci când este vorba de fapte produse prin omisiune.

Revenind la dispoziția art. 1080 alin. (1) pct. 3, notăm faptul că formularea generală a textului deschide această competență atât pentru *faptul juridic licit*, cât și pentru *cel ilicit*[4]. De asemenea, alături de acest sediu „general" de competență, pct. 3, 5 și 6 de la alin. (2) al art. 1080 conțin alte trei competențe speciale, pentru *fapte juridice în materie de proprietate intelectuală, abordaj, respectiv răspunderea pentru produse defectuoase*.

În plan intern, norma de față are un corespondent doar în privința faptelor ilicite. Articolul 113 pct. 9 NCPC prevede că sunt competente instanțele în a căror circumscripție s-a săvârșit fapta ilicită sau s-a produs prejudiciul, pentru cererile privind obligațiile izvorâte dintr-o asemenea faptă. Astfel, pentru faptul juridic licit, se păstrează competența generală de la domiciliul pârâtului.

Menționăm prezența acestei competențe speciale și în art. 33 alin. (1)-(3) din Tratatul de asistență juridică cu Republica Moldova și Ucraina. Criteriul ales este locul săvârșirii faptei ilicite sau orice altă împrejurare care servește ca bază pentru cererea de despăgubire, la care se adaugă, alternativ, domiciliul pârâtului.

Dispozițiile de competență privind fapta ilicită sunt aplicabile și în cazul în care persoana vătămată sau succesorii acesteia introduc la instanța civilă română acțiune pentru *repararea prejudiciului cauzat printr-o infracțiune*, dacă nu s-au constituit parte civilă în procesul penal. În cazul în care acțiunea civilă se alătură celei penale, competența este stabilită potrivit Codului de procedură penală (art. 41 și urm.). Această ultimă soluție este expres prevăzută de art. 5 pct. 4 din Regulamentul Bruxelles I[5].

6. Transporturile. În acord cu dispoziția din dreptul intern (art. 113 pct. 6 NCPC), în materie de transport, alături de competența generală întemeiată pe domiciliul pârâtului,

---

[1] *T. Pfeiffer*, op. cit., p. 96.

[2] Trebuie distins net între sediul publicației și domiciliul pârâtului.

[3] C.J.C.E., cauza C-68/93, Decizia din 7 martie 1995, ECR 1995, I-415.

[4] În acest sens, *S. Zilberstein*, op. cit., p. 28.

[5] Tot aici amintim și cazul special prevăzut de art. 61 din Regulamentul Bruxelles I.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

reclamantul mai are la dispoziție și instanța română a cărei competență este determinată de *stația feroviară sau rutieră ori portul sau aeroportul de îmbarcare/încărcare sau debarcare/descărcare a pasagerilor sau mărfii.*

Norma de competență de față acoperă parțial paleta litigiilor în materia transporturilor. Alături de litigiile contractuale, cele privind asigurările maritime sunt reglementate de art. 1080 alin. (1) pct. 5. Strâns legat de problema asigurărilor este și cea a abordajului, de pildă, pentru care competența este rezervată distinct în art. 1080 alin. (2) pct. 5.

Referindu-ne la *lex fori*, reținem că, de regulă, introducerea unei acțiuni este condiționată de *parcurgerea unei faze administrative prealabile*, așa cum este cazul în materia transporturilor feroviare[1]. Astfel, s-a ținut cont de specificul contractelor de transport, unde criteriile de determinare a competenței nu se suprapun peste cele de la art. 1080 alin. (1) pct. 2 analizate mai sus. În privința răspunderii delictuale în această materie, ea se încadrează la competența analizată la punctul precedent.

Din formularea generală rezultă că este vorba despre *toate tipurile de transporturi internaționale* (de mărfuri sau de persoane, fie terestre, navale sau aeriene). Trebuie avut însă în vedere faptul că, de regulă, contractele de transport conțin și convenții de alegere a forului, putând deroga, după caz, de la această competență preferențială.

Această dispoziție își poate dovedi utilitatea în favoarea părții mai slabe din contractul de transport (pasagerul), atunci când domiciliul său coincide cu punctele de mai sus. În asemenea cazuri, se justifică o dispoziție distinctă față de cea privind consumatorii.

În această materie au fost adoptate o serie de *convenții multilaterale* care conțin norme de competență jurisdicțională, respectiv: Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele, încheiată la Geneva la 19 mai 1956[2], și Convenția pentru unificarea anumitor reguli referitoare la transportul aerian internațional, încheiată la Montreal la 28 mai 1999[3], sau cea încheiată la Hamburg la 31 martie 1978, Convenția Națiunilor Unite privind transportul de mărfuri pe mare (Regulile de la Hamburg)[4]. Constatând eficiența în soluționarea acestui tip de litigii, convențiile amintite deschid și calea arbitrajului, limitând autonomia părților în privința alegerii tribunalului arbitrai (art. 34 pct. 2 din Convenția de la Montreal). De asemenea, părțile au posibilitatea de a încheia convenții de alegere a forului, atât înaintea, cât și după nașterea litigiului (art. 21 pct. 5 din Regulile de la Hamburg).

În procedura civilă europeană, contractele de transport sunt supuse competenței generale, respectiv competenței speciale din materia contractelor de prestări servicii [art. 2, art. 5 pct. 1 lit. b) a doua liniuță din Regulamentul Bruxelles I][5].

7. Asigurările. În materia asigurărilor, procesele cu element de extraneitate sunt de regulă cele izvorâte din accidente rutiere. Generalizând însă, este vorba de asigurările externe, determinate de domiciliul din străinătate al uneia dintre părțile contractante

---

[1] A se vedea art. 29, respectiv art. 64 din Regulamentul privind transportul pe căile ferate din România, aprobat prin O.G. nr. 7/2005, republicată. Pentru alte detalii legate de aspectele procesuale, a se vedea *O. Căpățână, Gh. Stancu*, Dreptul transporturilor. Partea generală, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 233 și urm.

[2] La care România a aderat prin Decretul nr. 451/1972.

[3] Ratificată prin O.G. nr. 107/2000.

[4] La care România a aderat prin Decretul nr. 343/1981.

[5] Reamintim faptul că, în privința contractelor de transport care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare, devine aplicabilă dispoziția referitoare la consumatori [art. 15 alin. (3) din Regulamentul Bruxelles I].

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

sau al beneficiarului, de obiectul asigurării sau riscul asigurat care se află, respectiv se poate produce în alt stat decât acela în care a fost încheiat contractul de asigurare[1].

Față de norma de competență internă (art. 115 NCPC), în procesele cu element de extraneitate reclamantul poate alege doar între instanța română de la *locul situării bunului asigurat* sau de la *locul producerii evenimentului asigurat*. Așadar, este vorba atât de *asigurări de persoane sau de bunuri*, cât și de *asigurări de răspundere civilă*.

Cu toate că nu este exclusă în mod expres[2], materia *reasigurărilor internaționale* nu este supusă dispozițiilor de față, competența fiind stabilită după regula generală aplicabilă obligațiilor contractuale.

Rămâne nelămurit dacă regula de competență de față este aplicabilă în materie de asigurări maritime, fluviale și aeriene, precum și posibilitatea de derogare prin convenții. Cel puțin în această ultimă chestiune, suntem de părere că nu este vorba de o omisiune a legiuitorului, ci de faptul că, în asemenea situații, instanța română sesizată își verifică competența, iar în cazul în care constată existența unei convenții anterioare de alegere a forului, își va declina competența potrivit *lex fori*, dacă competența nu poate fi atrasă potrivit criteriilor de mai sus.

Remarcăm lipsa pentru asigurat a posibilității de a opta pentru instanța de la propriul domiciliu, ceea ce constituie o defavorizare. Desigur, acțiunea poate fi introdusă și la domiciliul sau sediul pârâtului, potrivit regulii generale.

Formularea generală relevă faptul că este vorba de cererile formulate de toate părțile contractului de asigurare.

Legea aplicabilă în materie de asigurări se determină potrivit art. 7 din Regulamentul Roma I, coroborat cu art. 2640 alin. (1) NCC, care conține și trimiteri la instrumentele potrivit cărora se determină statul în care este situat riscul.

O competență mult mai amănunțit reglementată se află în Regulamentul Bruxelles I (art. 9-14).

8. Succesiunile. Instanțele române sunt, de asemenea, competente pentru litigiile în care ultimul domiciliu al defunctului se află în România, rezervată fiind competența exclusivă pentru imobilele lăsate de acesta în străinătate.

Așa cum arătam mai sus[3], este vorba de competența alternativă a instanțelor române, în cererile succesorale *in personam*.

A doua categorie de competențe preferențiale, prevăzute în alineatul secund al art. 1080, cuprinde competențe determinate de materie și calitatea persoanei în procese cu element de extraneitate, pentru care legiuitorul a considerat că există un interes suficient al statului sau al părților să se judece și în România.

9. Ocrotirea persoanei fizice. Dacă în procesele prevăzute de art. 1078 pct. 3 și 4[4] competența revine în mod exclusiv instanțelor române, în cazul de față este vorba de o competență preferențială. Deosebirea constă în faptul că aici persoana ocrotită sau pusă sub interdicție are *domiciliul în străinătate*. Punctul de legătură este *cetățenia română* a ocrotitului, respectiv a interzisului. Și deosebirile nu se opresc aici: de această dată, măsurile de ocrotire privesc minorul și interzisul.

---

[1] *D. Popescu, I. Macovei*, Contractul de asigurare, Ed. Junimea, Iași, 1982, p. 33.

[2] Așa cum întâlnim în art. 7 alin. (1) din Regulamentul Roma I.

[3] A se vedea *supra*, explicațiile la art. 1079 pct. 2.

[4] A se vedea *supra*, explicațiile la acest articol.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Dincolo de interesul statului în ocrotirea anumitor categorii de cetățeni români aflați în străinătate, trebuie precizat faptul că, în multe situații, punerea în executare a măsurilor luate de instanțele române întâmpină dificultăți din cauza cheltuielilor de repatriere, stării de sănătate a ocrotitului sau interzisului etc. Pentru acest motiv, în cazurile în care instanța română sesizată consideră că instanța din statul în care ocrotitul sau interzisul domiciliază este mai bine plasată pentru a soluționa cauza sau o parte semnificativă din aceasta, transferă procedura acestei din urmă instanțe, folosind mecanismele specifice întâlnite în numeroase instrumente internaționale (art. 8-9 din Convenția de la Haga din 1996 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor, art. 8 din Convenția de la Haga din 2000 privind protecția internațională a adulților, art. 15 din Regulamentul Bruxelles II bis).

Așa cum am văzut mai sus[1], un mecanism de transfer al procedurilor de ocrotire prin tutelă sau curatelă se află și în unele convenții bilaterale încheiate de România.

10. Declararea judecătorească a morții. Posibilitatea declarării judecătorești a morții în fața instanțelor române, atunci când persoana dispărută este *cetățean român cu domiciliul în străinătate*, prezintă interes pentru succesori în ipoteza când majoritatea bunurilor sale se află în România. Astfel, se evită parcurgerea procedurii recunoașterii și executării hotărârii judecătorești străine, pronunțată de instanța de la ultimul domiciliu al defunctului din străinătate.

Convențiile bilaterale menționate mai sus[2] prevăd, pentru declararea pe cale judecătorească a dispariției sau a morții unei persoane și stabilirea datei sau a faptului morții, competența instanțelor statului de cetățenie a persoanei, de la data când, potrivit ultimelor știri, mai era în viață.

În mod alternativ, competența poate aparține și instanței de pe teritoriul statului domiciliului persoanei care a introdus acțiunea, care coincide și cu domiciliul persoanei dispărute. În ultima situație, competența internă se stabilește potrivit *lex fori*. Însă competența înscrisă în art. 943 NCPC se referă doar la situațiile în care persoana a avut ultimul domiciliu cunoscut în România. Tot aici trebuie semnalat faptul că există pericolul ca o astfel de hotărâre să nu fie recunoscută în statul al cărui cetățean era persoana – așa cum este expres prevăzut în art. 24 alin. (3) din Tratatul bilateral de asistență juridică încheiat cu Ucraina.

Legea aplicabilă este ultima lege națională a persoanei dispărute, potrivit art. 2574 NCC[3].

În doctrină[4] s-a afirmat că această competență se extinde și asupra cererilor de constatare a nulității hotărârii declarative de moarte, precum și asupra cererilor rectificative. Ne întrebăm însă dacă persoana este obligată să se adreseze în acest scop instanței din alt stat decât cel de domiciliu, care a pronunțat hotărârea declarativă a morții[5]. În caz afirmativ, persoana ar fi supusă unor cheltuieli suplimentare legate de un proces care nu a fost declanșat în alt stat de ea. Dimpotrivă, această persoană are interesul să introducă cererea acolo unde se află domiciliul său, unde de regulă se află majoritatea bunurilor, familia etc., mai precis acolo unde hotărârea declarativă a morții

---

[1] *Supra*, comentariul la art. 1078 pct. 3.

[2] *Idem*.

[3] În sistemul convenţiilor bilaterale amintite, legea aplicabilă este *lex fori*.

[4] *S. Zilberstein*, op. cit., p. 35.

[5] Cel puțin așa sugerează art. 948-949 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

produce efecte asupra sa. De aceea, în examinarea cererilor întemeiate pe competența de față, o atenție deosebită trebuie acordată interesului invocat de reclamant, precum și existenței unor puncte suficiente de legătură a cauzei cu instanța română sesizată, suplimentare celui al cetățeniei.

Măsurile provizorii dispuse de instanța străină rămân valabile, până la luarea unor măsuri provizorii de către instanța română, potrivit art. 944 alin. (3) NCPC.

11. Drepturile de proprietate intelectuală. Drepturile personal nepatrimoniale sunt strâns legate de persoana titularului lor. Pentru acest motiv, legiuitorul a avut în vedere o competență a instanțelor române, întemeiată pe *domiciliul din România al titularului* dreptului de proprietate intelectuală. În mod cumulativ, este necesar ca acesta să aibă *cetățenie română sau să fie apatrid*.

Obiectul cererii este ocrotirea în străinătate a proprietății intelectuale, ca urmare a atingerilor aduse acesteia. Este vorba de cererile izvorâte din ambele forme de răspundere, contractuală şi delictuală.

Competența internă va fi stabilită potrivit regulilor generale. Astfel, competența materială va reveni *tribunalului*, potrivit art. 95 pct. 1 NCPC. Din punct de vedere teritorial însă, situația este neclară. Mai multe variante sunt posibile. În cazul puțin probabil că pârâtul domiciliază sau își are sediul în România, cererea ar putea fi introdusă la domiciliul pârâtului (art. 107 NCPC). În caz contrar, s-ar părea că cererea ar putea fi introdusă la domiciliul reclamantului, dacă acesta este și titularul acțiunii. Aceste răspunsuri nu sunt însă satisfăcătoare. De aceea, suntem de părere că în acest caz devin aplicabile dispozițiile art. 1071 alin. (2), potrivit cărora, dacă nu se poate identifica instanța competentă să judece cauza, cererea va fi îndreptată, urmând regulile de competență materială, către Tribunalul București.

Dificultăți se pot ivi cu prilejul recunoașterii și executării hotărârii judecătorești române în străinătate, ca urmare a încălcării competențelor instanțelor din statul respectiv.

În dreptul procesual civil european s-a rezervat o competență exclusivă în privința înregistrării sau valabilității brevetelor, mărcilor, desenelor și modelelor industriale, precum și a altor drepturi similare, care necesită depunerea sau înregistrarea, în favoarea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia depunerea sau înregistrarea a fost solicitată, a avut loc sau, în temeiul unui instrument comunitar sau al unei convenții internaționale, se consideră că a avut loc (art. 22 pct. 4 din Regulamentul Bruxelles I[1]). În acest caz, se poate face o paralelă cu competența exclusivă întemeiată pe locul întocmirii actelor de stare civilă.

12. Convenția părților, cetățeni străini. O altă competență preferențială este cea bazată pe convenția părților, cetățeni străini, care aleg instanțele române să soluționeze procesele între ele. Întrucât nu se precizează, este vorba atât de convențiile anterioare, cât și de cele ulterioare nașterii litigiului. Poate fi aleasă o instanță română determinată sau să se desemneze competența generală a instanțelor române, urmând ca aceasta să se determine potrivit regulilor de competență internă.

Asemenea convenții nu trebuie să permită părților să se sustragă competențelor exclusive ale instanțelor străine. Totodată, în scopul protejării altor persoane, litigiul tre-

[1] Fără a aduce atingere competenței pe care Oficiul European pentru Brevete o are în conformitate cu Convenția privind acordarea brevetelor europene, semnată la München la 5 octombrie 1973, instanțele din fiecare stat membru au competență exclusivă, indiferent de domiciliu, în acțiunile privind înregistrarea sau valabilitatea unui brevet european acordat statului în cauză.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

buie să prezinte un minim de puncte de legătură cu instanța română aleasă. De aceea, convenția de alegere a forului este valabilă dacă *raporturile juridice privesc drepturi de care ei pot dispune, în legătura cu bunuri sau interese ale persoanelor din România*.

De observat că, deși este trecută în cadrul competențelor preferențiale, convenția atribuie în mod exclusiv competența instanței române.

13. Situaţii speciale privind transporturile maritime și aeriene. În domeniul specializat al transporturilor maritime și aeriene, este necesară o competență preferențială a instanțelor române, cel puțin pentru anumite litigii, care să răspundă specificului lor.

Datorită specificului proceselor referitoare la *abordajul navelor sau coliziunea aeronavelor*, precum și al celor referitoare la *asistența sau la salvarea unor persoane ori bunuri*, s-a prevăzut o competență specială a instanțelor române, de natură a răspunde cerințelor soluționării lor.

Aceste reguli reprezintă o aliniere la dispozițiile din instrumentele internaționale în materie, la care România este parte[1].

Competența de față privește procese referitoare la fapte petrecute în marea liberă ori într-un spațiu nesupus suveranității vreunui stat. Apoi, condițiile enumerate nu trebuie îndeplinite cumulativ, ele fiind prevăzute după cauza procesului (salvare sau asistență, acțiune în răspundere).

O competență asemănătoare este prevăzută și de art. 5 pct. 7 și art. 7 din Regulamentul Bruxelles I.

14. Răspunderea civilă pentru prejudicii cauzate de produse originare din România. Distinct de competența privind obligațiile extracontractuale, a fost instituită o competență specială în cererile privind atragerea răspunderii pentru prejudiciile cauzate de produse originare din România.

Această competență este menită să protejeze producătorii, exportatorii sau furnizorii, motiv pentru care ne exprimăm îndoiala în privința utilității dispoziției. Se poate ivi în practică situația în care atât furnizorul sau importatorul, cât și persoana vătămată au domiciliul sau sediul în alt stat sau state decât România – statul de origine a produsului. Astfel, niciuna dintre părți nu poate beneficia de această competență.

Art. 1.081. Convenţii inoperante. Pentru situaţiile prevăzute la art. 1.078 şi 1.079, convenția de alegere a forului, altul decât instanța română, este inoperantă.

COMENTARIU

În cadrul art. 1078 și art. 1079 este reglementată competența exclusivă a instanțelor române. În acord cu art. 1067 alin. (2), dispoziția de față interzice părților de a deroga prin convenție de la aceste competențe.

Pe de altă parte, trebuie observat că, atât timp cât reclamantul nu urmărește să execute hotărârea străină în România, dispoziția de față nu are nicio eficiență.

---

[1] A se vedea şi Convenţia pentru unificarea anumitor reguli referitoare la competenţa civilă în materie de abordaj, încheiată la Bruxelles 10 mai 1952, la care România a aderat prin Legea nr. 89/1995, respectiv Convenţia pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, încheiată la Bruxelles 10 mai 1952, la care România a aderat prin Legea nr. 91/1995.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul II. Legea aplicabilă în procesul civil internaţional

Capitolul I. Capacitatea și drepturile părților în proces

Art. 1.082. Capacitatea procesuală. (1) Capacitatea procesuală a fiecăreia dintre părțile în proces este guvernată de legea sa națională.

(2) Capacitatea procesuală a apatridului este guvernată de legea română.

COMENTARIU

Urmând dreptul material aplicabil în privința capacității civile[1], art. 1082 desemnează, *prin excepție de la principiul lex fori*, legea națională a fiecărei părți în ceea ce privește capacitatea procesuală. Soluția ține cont de raportul dintre capacitatea civilă și cea procesuală.

În același timp, prin instituirea acestei reguli se evită refuzarea executării hotărârii în statul de cetățenie a străinului împotriva căruia a fost obținută.

Regimul excepției capacității procesuale este cel prevăzut de *lex fori*, în cazul de față de legea procesuală română[2]. Dovada existenței capacității procesuale are loc potrivit dreptului aplicabil.

Capacitatea procesuală a apatridului este guvernată de legea română (art. 56-58). Deși nu reiese cu claritate, dispoziția privește *apatrizii care au domiciliul sau reședința în România*. Confirmarea vine din art. 12 alin. (1) din Convenția privind statutul apatrizilor, adoptată la New York la 28 septembrie 1954[3].

Reprezentarea judiciară[4] operează potrivit *lex fori*, inclusiv sub aspect probator, fiind important locul unde se produc efectele.

Contractul de asistență juridică este supus însă legii locului unde se află sediul profesional. Este important de amintit faptul că un avocat străin nu poate pune concluzii orale sau scrise în fața instanțelor judecătorești și a celorlalte organe jurisdicționale și judiciare române, cu excepția celor de arbitraj internațional, potrivit art. 13 alin. (4) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată. Însă avocații care profesează în România sub titlul profesional din statul membru de origine al Uniunii Europene și al Spațiului Economic European, inclusiv Confederația Elvețiană, pot desfășura aceleași activități profesionale ca și avocații care profesează sub titlul profesional obținut în România, pot acorda asistență juridică și pot reprezenta persoane fizice sau persoane juridice în fața instanțelor române, referitor la dreptul statului membru de origine, dreptul Uniunii Europene, dreptul internațional, precum și dreptul românesc, cu respectarea regulilor de procedură aplicabile în fața instanțelor române.

---

[1] Art. 2572 alin. (1), respectiv art. 2580 alin. (1) NCC.

[2] Art. 56 alin. (3), respectiv art. 57 alin. (3)-(6) NCPC.

[3] România a aderat la această convenție prin Legea nr. 362/2005.

[4] Art. 80-89 NCPC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Totodată, avocații provenind din statele membre ale Uniunii Europene și ale Spațiului Economic European pot desfășura în România activități profesionale care pot fi exercitate ocazional sub forma prestării de servicii, prin reprezentarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice în justiție sau în fața autorităților publice, în condițiile prevăzute pentru avocații stabiliți în acest stat, fără a fi necesară înscrierea în barou [art. 110 alin. (1)-(2) din Legea nr. 51/1995, republicată].

Art. 1.083. Condiția străinului. (1) Persoanele fizice şi persoanele juridice străine au, în condițiile legii, în fața instanțelor române, aceleaşi drepturi şi obligații procesuale ca şi cetățenii români, respectiv persoanele juridice române.

(2) Cetățenii străini beneficiază în fața instanțelor române, în procesele civile internaționale, de scutiri şi reduceri de taxe şi alte cheltuieli de procedură, precum şi de asistență judiciară gratuită, în aceeaşi măsură şi în aceleaşi condiții ca şi cetățenii români, sub condiția reciprocității cu statul de cetățenie sau de domiciliu al solicitantului.

COMENTARIU

În continuarea aspectelor ce țin capacitatea procesuală a străinului, dispoziția de față consacră *egalitatea în privința drepturilor și obligațiilor procesuale* între străini și cetățenii români, respectiv persoanele juridice române.

Principiul egalității este cheia funcționării mecanismului dreptului procesual civil internațional, în lipsa căruia nu poate fi concepută desfășurarea proceselor civile cu element de extraneitate sau circulatia hotărârilor străine.

Egalitatea privește mai întâi raporturile dintre state[1], sub acest aspect principiul fiind împrumutat din dreptul internațional public. În dreptul procesual civil internațional egalitatea semnifică și faptul că fiecare stat trebuie să acorde condiții egale de desfășurare a proceselor private cu element de extraneitate pentru toate părțile.

Articolul 1082 trimite la legea națională a străinului doar în ceea ce privește existența capacității procesuale. În privința conținutului însă, determinarea are loc potrivit *lex fori*.

Egalitatea este deplină, străinii având în procesul civil desfășurat în România aceleași drepturi – cu asigurarea posibilității exercitării lor[2] –, însă în mod corelativ și aceleași obligații. Așa este și obligația pârâtului cetățean străin de a-și alege un domiciliu procesual în România, deopotrivă cu cetățenii români domiciliați în străinătate (art. 156 NCPC). Egalitatea este acordată în mod necondiționat, *fără cerința existenței reciprocității*.

În schimb, *scutirile şl reducerile* de taxe și alte cheltuieli de procedură, precum și de asistență judiciară gratuită sunt acordate în același regim de egalitate *doar sub condiția reciprocității*. În această privință nu este vorba de condiția străinului, ci și de interesele statului, de relațiile sale cu alte state. Aspectul menționat ține de accesul la justiție al străinului în România.

---

[1] Este vorba despre egalitatea în drepturi și obligații, ca o consecință a exercițiului suveranității; *R. Miga-Beşteliu*, Drept internațional public, vol. I, Ed. All Beck, București, 2005, p. 27.

[2] Potrivit art. 18 alin. (3) NCPC, cetățenii străini şl apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoştință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin traducător autorizat, dacă legea nu prevede altfel.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Principiul reciprocității presupune ca un stat să asigure sau să promită unui alt stat, cetățenilor acestuia un tratament egal sau echivalent cu cel pe care cel din urmă îl asigură sau îl promite[1]. Reciprocitatea este de fapt și de drept.

Potrivit art. 2561 NCC, aplicarea legii străine este independentă de condiția reciprocității. Îndeplinirea condiției reciprocității de fapt este prezumată până la dovada contrară, care se stabilește de Ministerul Justiției, prin consultare cu Ministerul Afacerilor Externe. Reciprocitatea rezultă din existența unor cazuri în care fiecare stat a dat curs cererilor provenite din celălalt stat sau legislația din cele două state stabilește un regim juridic similar aplicabil cetățenilor străini.

Trebuie atrasă însă atenția că *cerința reciprocității este necesară doar în lipsa unui cadru legal între două state*, ea fiind prezumată într-un cadru juridic convențional. Spunem acest lucru, întrucât în numeroase tratate internaționale se face trimitere la reciprocitate, însă într-un sens mai larg[2].

Între cele două principii enunțate mai sus există o strânsă legătură. Tendința actuală este de a diminua rolul jucat de reciprocitate. Pe bună dreptate s-a obiectat[3] că cerința reciprocității este de cele mai multe ori o piedică în realizarea scopurilor dreptului procesual civil internațional. În cazuri concrete, constatarea existenței reciprocității poate întâmpina dificultăți, cu implicații directe asupra duratei procesului. Însă cel mai important argument este faptul că reciprocitatea este o chestiune ce privește relațiile dintre state. Or, procesele civile cu element de extraneitate au loc între persoane de drept privat, iar lipsa reciprocității dintre state are consecințe nefaste cu precădere asupra acestora.

Asistența judiciară gratuită a făcut obiectul majorității convențiilor bilaterale de asistență judiciară internațională. În plan comunitar, Directiva nr. 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de îmbunătățire a accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară acordată în astfel de litigii a fost transpusă în plan intern prin O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă.

În final, trebuie reținut că *asistența judiciară gratuită privește doar persoanele fizice*, nu și cele juridice.

Art. 1.084. Scutirea de cauțiunea judiciară. Sub condiția reciprocității, reclamantul, cetățean străin sau persoană juridică de naționalitate străină, nu poate fi ținut să depună cauțiune sau obligat la vreo altă garanție pentru motivul că este străin sau nu are domiciliul ori sediul în România.

COMENTARIU

În trecut, lipsa unui cadru convențional internațional lărgit, așa cum există în prezent, care să permită recunoașterea și executarea reciprocă a hotărârilor, a determinat instituirea obligației străinului de a achita o garanție, în cazul în care participa într-un proces. Astfel, cealaltă parte avea posibilitatea de a-și recupera cheltuielile ocazionate în proces. În Codul de procedură civilă de la 1865 întâlneam dispozițiile art. 106-107[4], care

---

[1] Union Académique Internationale, Dictionnaire de la terminologie du droit international, Sirey, Paris, 1960, p. 504-505.

[2] Numeroase tratate bilaterale prevăd acordarea „reciprocă" de asistență juridică internațională.

[3] *H. Schack*, op. cit., p. 15-16.

[4] Pentru un comentariu asupra acestor articole, a se vedea *G.G. Tocilescu*, Curs de procedură civilă, partea a III-a, Tipografia Gutenberg, Joseph Göbl, București, 1893, p. 173-174, 194.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ulterior au fost eliminate ca urmare a aderării României la Convenția privitoare la unele chestiuni de procedură civilă, încheiată la 17 iulie 1905 la Haga[1], care scuteau părțile de la această plată.

Scopul depunerii cauțiunii este acela de acoperire la nevoie a cheltuielilor pârâtului, iar nu a taxei de timbru[2]. Mai ales în cazul sumelor mici, pârâtul nu ar putea să și le recupereze în mod rezonabil prin deschiderea unui proces la domiciliul reclamantului.

Scutirea nu este însă totală, străinul fiind obligat la depunerea oricăror alte cauțiuni, întocmai ca și cetățenii români sau persoanele juridice române.

În completarea dispoziției de față, art. 31 alin. (2) din Legea nr. 189/2003 prevede că regula scutirii se aplică și în cazul cauțiunii cerute pentru garantarea cheltuielilor de judecată.

Numeroase convenții, în special cele bilaterale, în materia asistenței judiciare internaționale consacră această egalitate de tratament. Astfel, ceea ce în trecut era regula, în prezent constituie excepția.

În cazul inexistenței reciprocității, reclamantului, căci la el se referă dispoziția de față, i se percepe o sumă care să acopere cheltuielile de judecată ale pârâtului. Estimarea cuantumului acestor sume este în orice caz destul de dificil de făcut. De asemenea, în contextul actual, credem că nu mai poate fi vorba și de acoperirea eventualelor prejudicii suferite de pârât prin introducerea cu rea-credință a unor cereri. Trebuie reținut însă că, dacă străinul are domiciliul sau sediul în România, din nou nu se ridică problema depunerii cauțiunii. Rămâne discutabil cazul în care și-a ales domiciliul procesual în România. În orice caz, dată fiind scăderea importanței condiției reciprocității, eliminarea sa din text ar fi binevenită.

Art. 1.085. Curator special. În situațiile în care reprezentarea ori asistarea străinului lipsit de capacitate sau cu capacitate de exercițiu restrânsă nu a fost asigurată conform legii sale naționale, iar din această cauză judecata procesului întârzie, instanța îi va putea numi în mod provizoriu un curator special.

COMENTARIU

Strâns legată de capacitatea procesuală este și dispoziția articolului de față, referitoare la situațiile în care reprezentarea ori asistarea străinului lipsit de capacitate sau cu capacitate de exercițiu restrânsă nu a fost asigurată conform legii sale naționale. Mai delicată este ipoteza în care persoana vizată este reclamantul. Se ridică întrebarea dacă trebuie să i se acorde acestuia accesul la justiție potrivit *lex fori*. În niciun caz nu se pune problema examinării capacității procesuale a reclamantului cetățean străin potrivit legii române. Dacă răspunsul este afirmativ, pârâtul ar fi net dezavantajat, fiind expus unor cheltuieli ocazionate de un incapabil, împotriva căruia ar fi dificil să se întoarcă. Problema a fost rezolvată în sensul că, în aceste situații, devin aplicabile dispozițiile art. 58 NCPC. Este o soluție menită să salvgardeze interesele străinului.

---

[1] Explicație oferită și în lucrarea lui *Em. Dan*, Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 2-a, Librăria Universală „Leon Alcalay", București, p. 168.

[2] Aceasta nu semnifică faptul că în spatele instituirii cauțiunii nu sunt și rațiuni ce țin de buna administrare a justiției.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Intervenția instanței este circumscrisă situațiilor în care, din cauza imposibilității reprezentării sau asistării străinului, judecata procesului întârzie. Nuanțând, dispoziția este valabilă și în cazuri urgente, în care drepturile străinului s-ar putea pierde.

Funcția curatorului special astfel numit durează *până la numirea reprezentantului legal*, potrivit legii naționale a străinului.

Art. 1.086. Reguli aplicabile apatrizilor. Prevederile art. 1.082-1.085 se aplică în mod corespunzător apatrizilor, fără a fi cerută condiția reciprocității.

COMENTARIU

În condiții mai favorabile decât cele prevăzute în Convenția privind statutul apatrizilor, adoptată la New York la 28 septembrie 1954[1], prezenta dispoziție îi scutește pe apatrizi de condiția reciprocității în ceea ce privește asistența judiciară gratuită și scutirile oferite străinilor.

Suntem de părere că trimiterea din text este incorectă, ea urmărind de fapt doar normele care se referă la condiția reciprocității, respectiv art. 1083-1084.

Capitolul II. Legea aplicabilă în materie procedurală[2]

Art. 1.087. Legea forului. În procesul civil internațional instanța aplică legea procesuală română, sub rezerva unor dispoziții exprese contrare.

COMENTARIU

Dacă principiile enunțate în cadrul comentariilor la art. 1083 urmăresc menținerea unui echilibru între state, necesar pentru administrarea justiției de către fiecare dintre acestea potrivit propriilor interese, principiul de față se referă în concret la legea după care se desfășoară procesele civile cu element de extraneitate. Dintre soluțiile posibile, s-a cristalizat sub formă de principiu cea potrivit căreia *judecătorul aplică legea procesuală națională* (*„forum regit processum"*), consacrat în prezentul articol. Astăzi, majoritatea legislațiilor străine de drept procesual civil internațional sunt construite după acest principiu, unele chiar fără a admite derogări. În acest sens citățm art. 12 din LDIP italiană[3] sau art. 3 C. proc. civ. spaniol[4].

Dezvoltarea principiului a rezultat din nevoi practice. Judecătorul național, atunci când are de soluționat un litigiu cu element de extraneitate, va recurge mult mai ușor la

---

[1] Citată *supra*, la comentariul art. 1082. Prin comparație, art. 7 alin. (2) prevede că, abia după o perioadă de 3 ani în care au avut reședința pe teritoriul statelor contractante, apatrizii vor fi scutiți de condiția reciprocității în aceste state. La fel, art. 16 consacră liberul acces al apatridului la instanțele situate pe teritoriul tuturor statelor contractante. De asemenea, apatridul beneficiază în statul contractant unde își are reședința obișnuită de același tratament ca și cetățenii acestui stat, în probleme legate de accesul la justiție, inclusiv asistența juridică și scutirea de *cautio iudicatum solvi*. În alte state decât cel al reședinței obișnuite, apatridul este asimilat în aceste chestiuni cu cetățenii statului reședinței sale obișnuite.

[2] Prezentul capitol cuprinde norme conflictuale, ceea ce constituie o excepție, dreptul procesual civil internațional fiind alcătuit în mod preponderent din norme de aplicare directă.

[3] *„Il processo civile che si svolge In Italia è regolato dalla legge italiana"*.

[4] *„Con las solas excepciones que puedan prever los Tratados y Convenios internacionales, los procesos civiles que se sigan en el territorio nacional se regirán únicamente por las normas procesales españolas"*.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

propriile normele procesuale, care îi sunt cunoscute, decât la cele străine, al căror conținut nu îi este cunoscut sau cel puțin nu cu ușurință. Fundamentarea teoretică a acestui principiu este căutată de unii autori[1] în natura de drept public a dreptului procesual civil internațional, iar alții se raportează la diferitele materii care alcătuiesc această ramură.

Dincolo de aceste fundamentări, este cert faptul că principiul este legat și de *teritorialitatea legii procesuale*, care oferă măsura deplină a acestuia: în procesele civile cu element de extraneitate se aplică legea procesuală națională, *pe întreg teritoriul țării* (s.n.)[2], cu excepțiile prevăzute de lege.

Acest principiu nu trebuie interpretat în mod absolut, existând și *situații de excepție*, în care judecătorul național trebuie să aplice norme procesuale străine. Legiuitorul român a prevăzut expres cazurile în care se aplică legea procesuală străină, cum ar fi capacitatea procesuală (art. 1082), calitatea procesuală și calificarea pretenției (art. 1089), probele (art. 1090) și obținerea lor. Cu referire la aceste cazuri, o observație se impune: dacă trimiterea la legea procesuală străină este exclusivă, se pot crea situații care să nu își găsească rezolvare[3].

Se afirmă că această atenuare este necesară pentru ca normele de drept material să poată merge alături de cele de drept procesual, potrivit *principiului concomitenței*[4]. Mai exact, atunci când norma conflictuală face trimitere la legea străină, norma procesuală o va urma. De altfel, această necorelare reprezintă principalul contraargument al adversarilor principiului *lex fori*, care rămân adepții ideii potrivit căreia dreptul procesual este o concretizare a celui material. În opinia noastră, trimiterea la legea procesuală străină este posibilă doar acolo unde cadrul procesual este reglementat prin norme dispozitive.

În contextul în care la nivel continental și chiar global se poate vorbi despre o uniformizare destul de pronunțată a procedurii civile, suntem de părere că discuția de mai sus rămâne una preponderent teoretică.

Art. 1.088. Calificare. Calificarea unei probleme ca fiind de drept procesual sau de drept substanțial se face conform legii române, sub rezerva instituțiilor juridice fără corespondent în dreptul român.

COMENTARIU

În continuarea problematicii legate de legea aplicabilă, dispoziția de față reglementează sub acest aspect calificarea unei probleme ca fiind de drept procesual sau de drept substanțial. În cursul judecății se pot ivi situații în care anumite aspecte ce țin de specificul litigiului sunt incerte în privința naturii, a conținutului, necesitând anumite deslușiri. Judecătorul recurge la calificare – operațiune ce poate atinge o complexitate considerabilă.

Calificarea reprezintă, în opinia noastră, o aplicare a principiului *lex fori*; așa cum rezultă din dispozițiile art. 1088, această operațiune are loc conform legii române, sub

---

[1] Pentru detalii, *F. Jaeckel*, Die Reichweite der lex fori im internationalen Zivilprozess, Duncker und Humblot, Berlin, 1995, p. 27 și urm.

[2] În conformitate cu art. 28 NCPC.

[3] Bunăoară, în ipoteza în care străinul nu are capacitate procesuală potrivit legii sale naționale, nu există soluție alternativă. O rezolvare ar fi trimiterea la *lex fori*. În sprijinul acestei idei citățm dispozițiile art. 55 ZPO, care, pentru cazul în care partea nu are capacitate procesuală potrivit legii sale naționale, face trimitere la dispozițiile germane privind capacitatea procesuală, în vederea înlesnirii participării persoanei la proces.

[4] *Gleichlaufprinzip*, în germană.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

rezerva instituțiilor juridice fără corespondent în dreptul român. În dreptul internațional privat se detaliază, arătându-se că, în situația în care *legea română nu cunoaște o instituție juridică străină sau o cunoaște sub o altă denumire ori cu un alt conținut*, se poate lua în considerare calificarea juridică făcută de legea străină. Cu toate acestea, când părțile au determinat ele însele înțelesul noțiunilor dintr-un act juridic (convențiile judiciare – s.n.), calificarea acestor noțiuni se face după voința părților [art. 2558 alin. (4) și (5) NCC]. Suntem de părere că preluarea acestei reguli în cadrul procesual poate fi primită doar în cazul în care, potrivit calificării date de legea străină, este o problemă de drept substanțial. În caz contrar, s-ar produce o încălcare a principiului *lex fori*.

La o primă vedere, am fi tentați să credem că aceste din urmă situații pot fi întâlnite cu precădere în afara sistemelor procesuale europene, însă anumite construcții din dreptul procesual german sau austriac, de pildă, ne contrazic[1].

În cazul în care calificarea a condus la concluzia că *este vorba despre o problemă de drept procesual*, se va aplica *lex fori*. Dacă *aparține dreptului material*, operațiunea de calificare a instituției de drept sau a raportului juridic continuă, în vederea determinării legii aplicabile, luându-se și în acest caz în considerare calificarea juridică stabilită de *lex fori* [art. 2558 alin. (1) NCC][2]. Această din urmă operațiune este valabilă și în cazul normelor conflictuale de drept procesual civil internațional. Calificarea raportului juridic dedus judecății este necesară și pentru determinarea legii aplicabile stabilirii calității procesuale a părților, obiectului și cauzei acțiunii (art. 1089).

Aplicații ale dispoziției art. 1088 întâlnim și în materia probelor[3]. Utilitatea se dovedește și în privința prescripției, a compensației, a cazului fortuit etc. Strâns legată de acest aspect este și *dubla calificare*, situație care poate interveni atunci când dreptul procesual împrumută anumite noțiuni, concepte din dreptul substanțial. Ne referim, cu titlu exemplificativ, la mandatul procesual[4] sau la achiesare, unde se pot ivi cazuri în care să se facă apel la dreptul substanțial străin pentru lămurirea unor noțiuni.

Există și cazuri în care *calificarea se face în mod autonom*. Astfel de exemple regăsim în regulamentele Uniunii Europene în materie, precum și în convențiile internaționale. O alternativă nefericită regăsim în schimb în unele tratate bilaterale, care fac o dublă calificare, după legea ambelor state. O asemenea practică nu face decât să complice activitatea judecătorului și, implicit, durata și soluția procesului.

În calificarea unei acțiuni prezintă utilitate practică și dispoziția potrivit căreia natura mobiliară sau imobiliară a bunurilor se determină potrivit legii locului unde acestea se află sau, după caz, sunt situate [art. 2558 alin. (3) NCC].

---

[1] În acest context, menționăm faptul că, potrivit art. 65 din Regulamentul Bruxelles I, cererea de chemare în garanție sau cererea de intervenție nu poate fi invocată în Germania, Austria sau Ungaria. În locul acestui tip de cerere, orice persoană domiciliată pe teritoriul unui alt stat membru poate fi acționată în justiție înaintea instanțelor din aceste state, recurgând la intervenția accesorie sau la litisconsorțiu.

[2] În dreptul internațional privat, calificarea reprezintă operațiunea de determinare a conținutului și legăturii normei conflictuale, cu ajutorul unor noțiuni specifice (*I.P. Filipescu, A.P. Filipescu*, Tratat de drept internațional privat, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 80 și urm.).

[3] A se vedea *infra*, comentariile la art. 1090.

[4] Art. 86 NCPC cuprinde o dispoziție specială, referitoare la mandanții care nu au domiciliul sau reședința în țară, situație în care dreptul de reprezentare în judecată se presupune a fi dat mandatarului.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.089. Calitatea procesuală şi calificarea pretenției. Calitatea procesuală a părților, obiectul şi cauza acțiunii în procesul civil internațional se stabilesc conform legii care guvernează fondul raportului juridic dedus judecății.

COMENTARIU

Calitatea procesuală decurge, potrivit art. 1089, din legea care guvernează fondului raportului dedus judecății, lucru valabil și pentru obiectul și cauza acțiunii.

În procesele cu element de extraneitate, *interesul* introducerii unei cereri în fața unei instanțe străine poate fi determinat inclusiv de faptul că executarea urmează a avea loc în statul în care s-a introdus acțiunea.

Alt motiv determinant poate fi *prescripția dreptului la acțiune.* Prescripția este supusă *lex causae*, așa cum rezultă din art. 2663 NCC. Calificarea prescripției ca fiind o chestiune de drept material sau procesual decurge din *lex fori*, potrivit art. 1088. În procesele cu element de extraneitate trebuie acordată mare atenție dispozițiilor străine care limitează sau lipsesc de efecte dispozițiile naționale privind prescripția. Tot așa, pot fi declarate imprescriptibile anumite acțiuni, atât timp cât ele nu pot fi introduse la instanța dintr-un alt stat.

La fel, *acțiunile în constatarea existenței sau inexistenței unui drept* pot fi introduse dacă se justifică un interes (art. 35 NCPC), care poate fi căutat și în străinătate. În consecință, hotărârile astfel obținute sunt utile mai ales atunci când se dorește contracararea unor hotărâri pronunțate în străinătate.

Transmisiunea calității procesuale se produce și în fața unei instanțe străine, însă în mod diferit. Transmisiunea legală, cum este introducerea moștenitorilor în cauză, are loc potrivit *lex fori* (art. 38-39 NCPC), pe când cea convențională este supusă *lex causae.*

Tipurile de acțiuni ce pot fi exercitate sunt cele aparținând *lex fori*, chiar dacă nu sunt cunoscute potrivit *lex causae*. În legătură cu *acțiunile populare*, trebuie reținut că legitimarea procesuală activă ce este dată în anumite cazuri unor organizații derivă din anumite convenții sau acte comunitare[1].

În privința *condițiilor de fond și de formă ale cererilor*, acestea sunt, evident, tot cele prevăzute de *lex fori*.

Art. 1.090. Probele. (1) Mijloacele de probă pentru dovedirea unui act juridic şi forța probantă a înscrisului constatator sunt cele prevăzute de legea convenită de părți, când legea locului încheierii actului juridic le acordă această libertate. În lipsa acestei libertăți sau când părțile n-au uzat de ea, se aplică legea locului încheierii actului juridic.

(2) Probațiunea faptelor este supusă legii locului unde ele s-au produs ori au fost săvârşite.

(3) Cu toate acestea, legea română este aplicabilă, dacă ea admite şi alte mijloace de probă decât cele prevăzute de legile stabilite conform prevederilor alin. (1) şi (2). Legea română se aplică şi în cazul în care ea acceptă proba cu martori şi cu prezumții ale judecătorului, chiar şi în situațiile în care aceste mijloace de probă n-ar fi admisibile conform legii străine declarate aplicabile.

---

[1] Așa cum este art. 3 din Directiva nr. 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(4) Proba stării civile şi puterea doveditoare a actelor de stare civilă sunt guvernate de legea locului unde a fost întocmit înscrisul invocat.

(5) Administrarea probelor în procesul civil internațional este guvernată de legea română.

COMENTARIU

Chestiunea cunoașterii legii aplicabile probelor este strâns legată de aprecierea lor ca fiind element de drept material sau procesual[1]. Dată fiind legătură dintre probe și dreptul material, se trimite la *lex causae*. Pornind însă de la faptul că dreptul procesual este croit după cel material, se naște și dificultatea delimitării dreptului material de cel procesual, acolo unde este aplicabilă *lex causae*.

Obiectul probei, respectiv faptele care nu trebuie dovedite sunt prevăzute de *lex causae*. De regulă se consideră că, dacă potrivit *lex causae* trebuie dovedite fapte necontestate sau achiesate, *lex fori* nu poate acorda scutiri. Faptele notorii și publice însă se vor considera potrivit *lex fori*, din economie de timp.

În privința interdicțiilor privind dovedirea anumitor fapte părerile nu sunt unanime. Se preferă însă o abordare procesuală, așadar potrivit *lex fori*, pentru a feri pârâtul de introducerea unor cereri cu rea-credință[2].

Sarcina probei va urma *lex causae*, fiind element de drept material. Invers, sarcina probei încălcărilor unor obligații procesuale este supusă *lex fori*. Îndoieli asupra acestui punct de vedere se ivesc în cazul în care este vorba de obligații materiale și procesuale aflate într-o strânsă legătură[3].

Legea aplicabilă *mijloacelor de probă* este determinată potrivit art. 1090, mijloacele de probă pentru *dovedirea unui act juridic* sunt cele prevăzute de legea convenită de părți, când legea locului încheierii actului juridic le acordă această libertate. Un element de noutate este faptul că, în lipsa acestei libertăți sau când părțile nu au uzat de ea, se aplică legea locului încheierii actului juridic. *Probațiunea faptelor* este supusă legii locului unde ele s-au produs ori au fost săvârșite. Legea română devine aplicabilă dacă admite și alte mijloace de probă decât cele prevăzute de legile stabilite, potrivit regulilor precedente. De asemenea, legea română se aplică și în cazul în care ea acceptă proba cu martori și cu prezumții ale judecătorului, chiar și în situațiile în care aceste mijloace de probă nu ar fi admisibile conform legii străine declarate aplicabilă.

Înscrisurile nu ridică probleme deosebite, făcându-se trimitere la *lex loci actus*. Proba stării civile și puterea doveditoare a actelor de stare civilă sunt guvernate de legea locului unde a fost întocmit înscrisul invocat, așa cum reiese din alin. (4).

Actele oficiale, emise de autoritățile judiciare și administrative, se supun *lex fori*, iar nu *lex loci actus*. Dacă în privința celor naționale există o prezumție de validitate, în privința celor străine se recurge la formalitatea apostilării sau supralegalizării[4].

---

[1] Pentru dezvoltări, *E. Mihuleac*, Sistemul probator în procesul civil, Ed. Academiei, București, 1970, p. 101. Această dispută există și în doctrina străină – *G. Novelli*, Compendio di Diritto Internazionale privato e processuale, ed. a 11-a, Ed. Simone, Napoli, 2010, p. 156. A se vedea și *supra*, comentariile la art. 249 și urm.

[2] *H. Schack*, op. cit., p. 294.

[3] *Idem*, p. 295. A se vedea și *Y. Loussouarn, P. Bourel, P. de Vareilles-Sommières*, Droit international privé, ed. a 9-a, Dalloz, Paris, 2007, p. 706.

[4] A se vedea *infra*, comentariile la art. 1092.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Instanța nu poate ordona o *cercetare la fața locului* în alt stat, fiind un act de suveranitate[1]. Este posibilă însă participarea la efectuarea cercetării, în cazul dispunerii unei cereri de comisie rogatorie internațională, în condițiile prevăzute de art. 20 alin. (2) din Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială.

În privința *martorilor și a mărturisirii judiciare*, se urmează regulile prevăzute de *lex fori*[2]. Împotriva martorilor cetățeni străini nu pot fi luate măsuri de constrângere; din contră, martorii cetățeni români pot fi supuși acestora, oriunde s-ar afla.

Prezumțiile au un regim juridic diferit. Astfel, prezumțiile legale absolute aparțin *lex causae*, fiind vorba de un aspect de drept material asupra unei stări de fapt[3]. Aceeași soluție este aplicabilă și în privința prezumțiilor simple, întrucât se răsfrâng asupra rezultatului. În schimb, prezumțiilor judiciare le este preferabilă *lex fori*, fiind strâns legate de experiența judecătorului.

Așa cum era și firesc, art. 1090 alin. (5) prevede că *administrarea probelor* în procesul civil internațional este guvernată de legea română (*lex fori*), aplicabilă și *aprecierii probelor* (art. 264 NCPC). Însă în cadrul comisiilor rogatorii internaționale sunt admise și reguli speciale.

În privința forței probante, fiind o chestiune de drept, există diferite standarde în lume. Ar fi preferabilă *lex fori*, judecătorul național putând să le aprecieze potrivit dreptului pe care îl cunoaște. Aceste rațiuni țin mai mult de ordin practic.

Art. 1.091. Formalități de publicitate. (1) Formalitățile de înregistrare şi publicitate, efectele lor şi autoritățile abilitate să instrumenteze sunt cele prevăzute de dreptul țării unde operațiunea a avut loc.

(2) În materie imobiliară se aplică legea locului unde este situat imobilul.

COMENTARIU

Nou-introdusă în această materie, dispoziția de față reglementează un aspect ce ține atât de materia probelor, cât şi de formalitățile ulterioare pronunțării unei hotărâri într-un proces cu element de extraneitate.

Art. 1.092. Acte oficiale publice. (1) Actele publice întocmite sau legalizate de o autoritate străină sau de un agent public străin pot fi produse în fața instanțelor române numai dacă sunt supralegalizate, pe cale administrativă ierarhică în statul de origine şi apoi de misiunea diplomatică sau oficiul consular român, pentru certificarea autenticității semnăturilor şi sigiliului aplicate pe acestea.

(2) Supralegalizarea pe cale administrativă este supusă procedurii stabilite de statul de origine al actului, urmată de supralegalizarea efectuată, fie de către misiunea diplomatică română sau oficiul consular român din acest stat, fie de către misiunea diplomatică sau oficiul consular în România ale statului de ori-

---

[1] Obținerea directă de probă este posibilă în condițiile art. 17 din Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 din 28 mai 2001 privind cooperarea dintre organele jurisdicționale ale statelor membre în vederea obținerii de probe în materie civilă sau comercială.

[2] Pentru o soluție contrară, a se vedea și *I.P. Filipescu*, Drept internațional privat, vol. II, Tipografia Universității din București, 1984, p. 254.

[3] Pentru o trimitere la *lex fori*, *Y. Loussouarn, P. Bourel, P. de Vareilles-Sommières*, op. cit., p. 706.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

gine şi, în continuare, în oricare dintre cele două situații, de către Ministerul Afacerilor Externe.

(3) Scutirea de supralegalizare este permisă în temeiul legii, al unui tratat internațional la care România este parte sau pe bază de reciprocitate.

(4) Supralegalizarea actelor întocmite sau legalizate de instanțele române se face, din partea autorităților române, de către Ministerul Justiției şi Ministerul Afacerilor Externe, în această ordine.

COMENTARIU

În privința înscrisurilor există un consens la nivel mondial în privința împărțirii în înscrisuri sub semnătură privată și publice. Dovadă stau numeroasele convenții internaționale care reglementează recunoașterea reciprocă a actelor publice străine.

Legea aplicabilă înscrisurilor sub semnătură privată este cea prevăzută de art. 1090 alin. (1).

Neîndoielnic, actele publice sunt supuse *legii locului unde au fost încheiate*. Însă, pentru a produce efecte în fața autorităților străine, respectiv a instanțelor, acestea trebuie să fie supuse unei certificări suplimentare cu privire la îndeplinirea condițiilor privind autenticitatea lor, procedură cunoscută sub denumirea de *supralegalizare*.

În cadrul juridic convențional, această procedură greoaie a fost abandonată[1] sau a fost înlocuită cu alte forme de certificare, cea mai folosită fiind cea a aplicării *apostilei*, conform Convenției privind suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961[2].

Sfera actelor publice este variabilă, înțelegându-se îndeobște cele emanând de la o autoritate administrativă sau judiciară[3].

Prezentul articol reglementează procedura supralegalizării actelor publice străine, precum și a hotărârilor judecătorești române în vederea utilizării lor în străinătate[4]. Adăugăm faptul că Ministerul Justiției supralegalizează și actele emise de alte autorități publice române, cu excepția celor notariale[5]. În mod simetric, ulterior supralegalizării de către cele două autorități române, actul public român este prezentat autorităților diplomatice ale statului de destinație.

---

[1] Atragem atenția că, în cazul convențiilor bilaterale, este necesară verificarea în parte a sferei actelor publice pe care fiecare stat contractant înțelege să le scutească de la orice formalitate de certificare.

[2] La care România a aderat prin O.G. nr. 66/1999.

[3] Nu de puține ori, în practică s-au întâlnit cazuri în care Ministerul Justiției a fost solicitat, în mod greșit, să supralegalizeze înscrisuri sub semnătură privată.

[4] Desigur, pot fi prezentate şi alte acte emise de instanță, însă acestea au cea mai mare frecvență în practică, îndeosebi cele de divorț.

[5] Tot așa, în practică au fost întâlnite cazuri în care s-a solicitat supralegalizarea unui act emis în străinătate, eventual pentru a fi utilizat într-un stat terț. A se vedea și art. 138 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul III. Eficacitatea hotărârilor străine

Art. 1.093. Noțiune. În sensul prezentului titlu, termenul de hotărâri străine se referă la actele de jurisdicție contencioasă sau necontencioasă ale instanțelor judecătoreşti, cele notariale sau ale oricăror autorități competente dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene.

COMENTARIU

Aidoma art. 1064, această dispoziție încearcă să contureze *domeniul de aplicare al prezentului titlu*. Astfel, dispozițiile subsecvente sunt aplicabile tuturor hotărârilor străine[1] provenind dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene.

În adevăr, regimul recunoașterii și încuviințării hotărârilor din statele membre ale Uniunii Europene este unul special, reglementat de unele dintre actele normative amintite în cadrul comentariilor la art. 1064.

Însă așa este și regimul dintr-o anumită parte a cadrului convențional internațional bi- și multilateral la care este și România parte, în raport cu state nemembre ale Uniunii Europene.

Revenind la definiția de mai sus, termenul de *hotărâri străine* se referă la actele de jurisdicție contencioasă sau necontencioasă ale instanțelor judecătorești, cele notariale sau ale oricăror autorități competente. Reținem faptul că nu are relevanță natura instanței care a pronunțat hotărârea (civilă, penală, administrativă). În privința actelor notariale interesează doar aspectul încuviințării executării lor pe teritoriul României, alături de tranzacțiile judiciare.

Cadrul convențional bilateral amintit restrânge sfera termenului la hotărârile judecătorești. Pe cale de excepție, este extins la hotărârile instituțiilor de tutelă și curatelă (Rusia și Ucraina) sau chiar la cele arbitrale (Republica Moldova). Pentru acest motiv, suntem de părere că prezentul articol ar putea fi reformulat, în consens cu art. 1064. Astfel, termenul de hotărâre menționat este aplicabil în afara prevederilor contrare din tratatele internaționale la care România este parte și a dreptului Uniunii Europene[2].

De această generozitate de care a dat dovadă legiuitorul român urmează a se beneficia numai într-un singur sens. Cu alte cuvinte, nu toate actele de mai sus, provenind de la instanțele, autoritățile sau alte persoane române, vor beneficia de același tratament în străinătate, cu precădere în statele cu care România nu are niciun cadru convențional.

Nu în ultimul rând, spre aspectele procedurale din prezentul titlu indică și convențiile bilaterale de asistență judiciară.

---

[1] Cu privire la caracterul străin, a se vedea *O. Căpățână*, Efectele hotărârilor judecătorești străine în România, Ed. Academiei, București, 1971, p. 83 și urm.

[2] Cu titlu de exemplu, arătăm că, potrivit art. 32 din Regulamentul Bruxelles I, „hotărâre" înseamnă o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un stat membru, indiferent de denumirea acesteia, cum ar fi decizie, sentință, ordonanță sau mandat de executare, precum și stabilirea de către un grefier a cheltuielilor de judecată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Capitolul I. Recunoașterea hotărârilor străine

Art. 1.094. Recunoaşterea de plin drept. Hotărârile străine sunt recunoscute de plin drept în România, dacă se referă la statutul personal al cetățenilor statului unde au fost pronunțate sau dacă, fiind pronunțate într-un stat terț, au fost recunoscute mai întâi în statul de cetățenie al fiecărei părți ori, în lipsă de recunoaştere, au fost pronunțate în baza legii determinate ca aplicabilă conform dreptului internațional privat român, nu sunt contrarii ordinii publice de drept internațional privat român şi a fost respectat dreptul la apărare.

COMENTARIU

Pentru a-și produce efectele în România, o hotărâre străină va fi supusă unei *proceduri judiciare de control*.

De la această regulă există o *excepție*, în care recunoașterea hotărârilor are loc de drept (automat). Cel mai adesea este vorba de hotărârile străine pronunțate *în materia statutului personal al persoanelor fizice*. În această materie, așa cum am arătat, actele se bucură de o largă circulație internațională[1]. Pentru susținerea ei, simplificarea regimului hotărârilor străine pronunțate în materie este crucială, așa cum este instituit și prin dispoziția de față.

Dispoziții asemănătoare întâlnim și în numeroase convenții bilaterale de asistență juridică. Spre exemplu, art. 40 alin. (2) din Tratatul bilateral de asistență juridică cu Ucraina extinde sfera și la hotărârile instituțiilor de tutelă și curatelă, precum și ale altor instituții competente în cauzele civile, care prin caracterul lor nu trebuie executate.

Pentru spațiul european, art. 21 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles II bis prevede că nu este necesară nicio procedură pentru actualizarea actelor de stare civilă ale unui stat membru pe baza unei hotărâri pronunțate în alt stat membru în materie de divorț, separare de drept sau anulare a căsătoriei care nu mai poate fi supusă niciunei căi de atac în conformitate cu dreptul respectivului stat membru[2].

Consecința art. 1094 este faptul că aceste hotărâri nu vor mai parcurge procedura recunoașterii și încuviințării executării hotărârilor străine. De altfel, dispozitivul unor asemenea hotărâri nu poate fi pus în mod concret în executare, doar, eventual, în măsura în care ofițerul de stare civilă ar refuza înscrierea mențiunilor în registrul de stare civilă.

Recunoașterea *de iure* are loc de regulă chiar în lipsa unui cadru juridic între România și statul în care a fost emisă hotărârea, fără a fi necesară condiția reciprocității. În același fel, hotărârile române vor fi recunoscute de plin drept în alte state.

Două aspecte sunt de semnalat în legătură cu aceste hotărâri. Mai întâi, este vorba despre o neconcordanță între dispoziția de mai sus și cea înscrisă în art. 93 alin. (2)-(3) din Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă[3]. Potrivit acestora, înscrierea în actele de stare civilă a unor hotărâri străine, care se referă la statutul civil al cetățenilor români, se face după recunoașterea hotărârii străine de către tribunalul competent a soluționa cererea de recunoaștere, respectiv tribunalul de

---

[1] A se vedea *supra*, comentariul la art. 1078 pct. 1.

[2] În privința hotărârilor în materia obligațiilor de întreținere, a se vedea art. 17 și art. 23 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009.

[3] Aprobată prin H.G. nr. 64/2011.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

pe raza județului unde își are sau a avut domiciliul persoana interesată. În situațiile în care hotărârile străine sunt recunoscute, potrivit legii, de plin drept în România, înscrierea are loc în urma obținerii avizului autorității competente.

În practică, această dispoziție a fost adesea interpretată de unele oficii de stare civilă române în sensul că este necesară parcurgerea procedurii recunoașterii în toate cazurile, multe instanțe fiind asaltate cu cereri în acest sens. În opinia noastră, această practică este greșită. Fără îndoială, hotărârile străine privind statutul civil sunt recunoscute de drept, inclusiv cele de divorț. Chiar dacă, în ipoteza în care o hotărâre străină de divorț s-ar referi și la alte aspecte accesorii divorțului, pentru care ar fi necesară parcurgerea procedurii recunoașterii, aceasta nu s-ar extinde și asupra aspectelor legate de statutul civil[1].

În baza convențiilor bilaterale de asistență juridică, statele își transmit reciproc asemenea hotărâri, în vederea înregistrării. Referitor la cetățenii români, cel mai adesea asemenea comunicări au loc în raport cu Republica Ungară, hotărârile fiind transmise prin intermediul autorităților centrale ale celor două state, către autoritățile de stare civilă competente.

Al doilea aspect se referă la faptul că, în unele state, divorțul este pronunțat de autorități administrative sau notariale[2]. De aceea, în acest caz, potrivit art. 1093, prin hotărâre străină se va înțelege, pe lângă actele de jurisdicție contencioasă sau necontencioasă ale instanțelor judecătorești, și cele notariale sau ale oricăror autorități competente dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene.

Art. 1.095. Condiţiile recunoaşterii. (1) Hotărârile referitoare la alte procese decât cele prevăzute la art. 1.094 pot fi recunoscute în România, spre a beneficia de autoritatea lucrului judecat, dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) hotărârea este definitivă potrivit legii statului unde a fost pronunțată;

b) instanța care a pronunțat-o a avut, potrivit legii statului de sediu, competența să judece procesul fără însă a fi întemeiată exclusiv pe prezența pârâtului ori a unor bunuri ale sale fără legătură directă cu litigiul în statul de sediu al respectivei jurisdicții;

c) există reciprocitate în ceea ce priveşte efectele hotărârilor străine între România şi statul instanței care a pronunțat hotărârea.

(2) Dacă hotărârea a fost pronunțată în lipsa părții care a pierdut procesul, ea trebuie să constate, de asemenea, că părții în cauză i-a fost înmânată în timp util atât citația pentru termenul de dezbateri în fond, cât şi actul de sesizare a instanței şi că i s-a dat posibilitatea de a se apăra şi de a exercita calea de atac împotriva hotărârii.

(3) Caracterul nedefinitiv al hotărârii străine, decurgând din omisiunea citării persoanei care nu a participat la proces în fața instanței străine, poate fi invocat numai de către acea persoană.

---

[1] A se vedea *infra*, considerațiile de la art. 1105 alin. (2).

[2] Pentru divorțul prin acordul soților pe cale administrativă sau procedură notarială, a se vedea art. 375-378 NCC.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

1. Autoritatea de lucru judecat. Pentru a beneficia de autoritate de lucru judecat, o hotărâre străină trebuie să parcurgă procedura recunoașterii. În mod corect s-a arătat în doctrină faptul că legea după care se determină hotărârile care beneficiază de autoritatea de lucru judecat este cea după care s-a judecat pricina[1].

Însă, odată recunoscută, hotărârea străină beneficiază de autoritate de lucru judecat potrivit *lex fori*, respectiv art. 430-432 NCPC. În acest sens este și art. 54 din Tratatul bilateral de asistență judiciară încheiat cu Republica Moldova.

Interesant de examinat este și aspectul referitor la beneficiul provizoriu de autoritate de lucru judecat. Poate dobândi o hotărâre străină care se bucură de *autoritate de lucru judecat provizorie* același efect în România? Trebuie precizat din capul locului că acest aspect se deosebește de cel al recunoașterii parțiale sau totale a hotărârii. Fiind destul de evident că este exclusă dobândirea autorității depline de lucru judecat, suntem de părere că nici cea provizorie nu poate fi acordată. Dacă, potrivit art. 430 alin. (4), hotărârea care este supusă apelului sau recursului are autoritate de lucru judecat provizorie, un motiv de refuz al recunoașterii îl constituie posibilitatea exercitării unor căi de atac împotriva hotărârii străine[2]. Cel puțin în acest caz, răspunsul este, așadar, negativ.

Tot în legătură cu autoritatea de lucru judecat se poate vorbi despre *opozabilitatea hotărârii străine*, efect de mare importanță în legătură cu hotărârile pronunțate în materie necontencioasă. Așa cum s-a arătat în doctrină, acest efect se produce *de iure*[3], ceea ce nu exclude însă posibilitatea exercitării unui control de regularitate internațională asupra hotărârii, la cererea terțului interesat.

2. Condiții privind recunoașterea

2.1. Hotărârea să fie definitivă. O primă condiție pentru recunoașterea unei hotărâri reclamă ca aceasta să fie definitivă *potrivit legii statului unde a fost pronunțată*. Alte legislații, cum este cea belgiană, nu mai reține în mod expres această condiție, însă ea reiese din alte dispoziții.

Dovada caracterului definitiv al hotărârii poate rezulta din înscrisuri și/sau din anumite circumstanțe. Astfel, hotărârea poate purta mențiunea caracterului definitiv. De asemenea, ea poate decurge dintr-un certificat care atestă faptul că nu a fost atacată în termenul legal. Însă ea poate să reiasă și din susținerea părții care nu a fost legal citată, potrivit alin. (3), sau chiar din prevederile unui text de lege străin adus în fața instanței. Dacă în privința caracterului executoriu al hotărârii străine există o obligație expresă de dovadă, nu același lucru este și în privința caracterului definitiv.

Ne putem întreba dacă această condiție trebuie reținută distinct în continuare, ținând cont de faptul că aspectul care interesează cel mai mult – imposibilitatea exercitării unei căi de atac – este înscris și el în mod expres. Înclinăm spre un răspuns afirmativ.

În cazurile expres prevăzute, cum este cel din art. 51 lit. a) teza a II-a din Tratatul bilateral de asistență juridică cu Republica Moldova, sunt recunoscute și hotărârile provizorii pronunțate în materia obligației de întreținere, dacă sunt executorii în statul de origine.

2.2. Instanța să fi fost competentă. Cu ocazia stabilirii competențelor jurisdicționale ale propriilor instanțe, fiecare stat trebuie să aibă în vedere posibilitatea recunoașterii hotărârilor naționale în străinătate, mai ales în statele cu care nu există un cadru conven-

---

[1] *O. Căpățână*, op. cit., p. 188.

[2] A se vedea art. 1096 alin. (1) lit. g).

[3] *O. Căpățână*, op. cit., p. 212.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

țional. Aceasta cu precădere în cazul în care competența este una atrasă forțat, fără prea multe puncte de legătură. Necesitatea acestei preocupări rezidă din faptul că, de regulă, în statul de recunoaștere are loc o verificare a competenței statului de pronunțare, denumită și *competență indirectă*.

Instanțele române sunt obligate să întreprindă aceeași verificare în legătură cu competența instanței străine, urmărindu-se existența unor puncte de legătură suficiente. În concret, se mai prevede că o competență întemeiată exclusiv pe prezența pârâtului ori a unor bunuri ale sale fără legătură directă cu litigiul în statul de sediu al respectivei jurisdicții nu este suficientă. La o primă vedere, s-ar părea că această interdicție se contrazice cu regulile de competență jurisdicțională analizate anterior. Aici este vorba însă de o simplă prezență a pârâtului, iar nu de domiciliul sau sediul acestuia. De asemenea, este vorba de competența bazată pe locul situării în tot sau în parte a patrimoniului – prin care urmărește asigurarea executării hotărârii –, iar nu competența întemeiată pe situarea imobilului sau a fondului de comerț.

Modurile de stabilire a regulilor de competență internațională sunt diferite: fie se precizează distinct competențele, fie, în mod negativ, se exclud anumite competențe. Răspândit este principiul oglinzii, potrivit căruia o hotărâre este recunoscută în situația în care cauza putea fi de competența statului de recunoaștere, dacă era aplicabil dreptul acestuia în cauză. În acest sens, citățm din legislația austriacă, respectiv art. 80 pct. 1 din Regulamentul de executare (*Exekutionsordnung*), care declară admisibilă o cerere de încuviințare a executării unei hotărâri străine doar atunci când cauza, potrivit dreptului național, ar fi putut fi de competența instanței străine[1]. Acest principiu proclamă o egalitate de competențe, în contrast cu legislații, cum este cea elvețiană, care sunt generoase cu competența jurisdicțională și mai reținute în privința recunoașterii[2]. În orice caz, principiul este mai potrivit decât termenul de *minimum contacts* – cunoscut în sistemul *common law*[3] –, care este prea vag. Nu mai puțin însă, principiul oglinzii poate fi înlocuit, credem noi, cu cerința existenței reciprocității.

Cu alte cuvinte, principiul enunțat exclude de la recunoaștere hotărârile pronunțate cu încălcarea propriei competențe exclusive. La noi se face o distincție între cele două, încălcarea competenței exclusive fiind înscrisă ca un motiv de refuz al recunoașterii. Ceea ce se verifică este competența internațională, cea teritorială sau materială neavând importanță, nici faptul dacă instanța a obținut competența ca urmare a unei dispoziții legale sau pe cale convențională. Un exemplu de aplicare a principiului oglinzii îl constituie art. 22 lit. b) din Convenția bilaterală de asistență judiciară încheiată de România

---

[1] Art. 3164 C. civ. Québec adaugă condiția unei legături suficient de puternice cu statul de pronunțare („*The jurisdiction of foreign authorities is established in accordance with the rules on jurisdiction applicable to Québec authorities (...), to the extent that the dispute is substantially connected with the country whose authority is seised of the case*").

[2] Art. 26 LDIP elvețiană prevede în mod expres elementele din care rezultă competența autorităților străine: a) dacă ea rezultă din dispozițiile prezentei legi sau, în lipsa unei asemenea dispoziții, dacă pârâtul a domiciliat în statul în care hotărârea a fost pronunțată; b) dacă, în materie patrimonială, părțile s-au supus printr-o convenție valabilă potrivit prezentei legi competenței autorității care a pronunțat hotărârea; c) dacă, în materie patrimonială, pârâtul a invocat fără rezerve apărări pe fond, sau d) dacă, în cazul unei cereri reconvenționale, autoritatea care a pronunțat hotărârea era competentă asupra cererii principale și dacă există conexitate între cele două cereri.

[3] O aplicație o reprezintă „*transient rule*", după care competența aparține instanței de la locul unde se face înmânarea personală a cererii.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

cu Algeria, potrivit căruia instanța statului de pronunțare trebuie să fie competentă din punct de vedere material, potrivit legislației statului de recunoaștere sau executare[1].

În cadrul european, în art. 33 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles I, aplicarea principiului oglinzii este mult extinsă, referindu-se și la cazurile când competența nu este stabilită potrivit acestui regulament. Mai mult, art. 17 din Regulamentul Bruxelles II bis interzice categoric verificarea competenței.

2.3. Existența reciprocității. Cea de-a treia condiție, incomodă de altfel în practică, reclamă existența reciprocității în ceea ce privește efectele hotărârilor străine între România și statul instanței care a pronunțat hotărârea.

Asupra modalităților de obținere a dovezii existenței reciprocității între două state am mai vorbit. De aceea, vom vorbi despre dificultățile pe care le ridică această condiție în practică. Deși pare o regulă rezonabilă, ea îngreunează recunoașterea, fiecare stat așteptând ca celălalt să facă prima mișcare, unul dintre ele putând fi chiar presat. Majoritatea legislațiilor străine nu o mai reține ca pe o condiție, având o semnificație politică, însă contrară intereselor părților, chiar neconstituțională, în unele opinii. În fapt, această regulă constituie o adevărată frână în calea recunoașterii, mai ales în cazurile în care nu există practică cu statul respectiv. Aici se recurge la practica altor instanțe, pe bază de expertiză, obținută prin misiunile diplomatice.

Dacă suntem în favoarea eliminării acestei cerințe, cum este exemplul salutar al Elveției, considerăm că, până la acel moment, ar fi potrivită o interpretare nuanțată a dispoziției, în sensul *asigurării existenței reciprocității cu instanța care a pronunțat hotărârea*, mai ales în cazurile statelor cu sisteme plurilegislative (SUA, de exemplu). De asemenea, trebuie remarcat că, din interpretarea art. 2561 alin. (2) NCC, această condiție este prezumată, instanța română putând să facă la fel de bine abstracție de lipsa reciprocității. În practică, instanțele române au solicitat dovada existenței reciprocității cu state precum Nigeria sau Statele Unite ale Americii. Tot din practică a reieșit că verificarea nu trebuie să reprezinte ceva rigid, fiind suficientă constatarea similitudinii cu regulile de recunoaștere din statul de pronunțare. De asemenea, s-a recurs și la recunoașterea parțială a hotărârilor contradictorii, respectiv a celor pronunțate în prezența părților etc.

În convențiile bilaterale, reciprocitatea este evidentă, nefiind necesară verificarea îndeplinirii acesteia.

La nivel european, regulamentele proclamă cu titlu de principiu încrederea reciprocă în administrarea justiției în statele membre, având drept consecință recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru, fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură asupra hotărârilor.

Art. 1.096. Motivele de refuz al recunoaşterii. (1) Recunoaşterea hotărârii străine poate fi refuzată pentru oricare dintre următoarele cazuri:

a) hotărârea este manifest contrară ordinii publice de drept internațional privat român; această incompatibilitate se apreciază ținându-se seama, în special, de intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică română şi de gravitatea efectului astfel produs;

---

[1] Trebuie menționat că, la momentul negocierii acestei convenții și a altora care conțin astfel de dispoziții, legislația română nu conținea un sistem de competențe internaționale ale instanțelor naționale.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

b) hotărârea pronunțată într-o materie în care persoanele nu dispun liber de drepturile lor a fost obținută cu scopul exclusiv de a sustrage cauza incidenței legii aplicabile conform dreptului internațional privat român;

c) procesul a fost soluționat între aceleaşi părți printr-o hotărâre, chiar nedefinitivă, a instanțelor române sau se află în curs de judecare în fața acestora la data sesizării instanței străine;

d) este inconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior ei în străinătate şi susceptibilă de a fi recunoscută în România;

e) instanțele române aveau competența exclusivă pentru judecarea cauzei;

f) a fost încălcat dreptul la apărare;

g) hotărârea poate face obiectul unei căi de atac în statul în care a fost pronunțată.

(2) Recunoaşterea nu poate fi refuzată pentru singurul motiv că instanța care a pronunțat hotărârea străină a aplicat o altă lege decât cea care ar fi fost determinată de dreptul internațional privat român, afară numai dacă procesul priveşte starea civilă şi capacitatea unui cetățean român, iar soluția adoptată diferă de cea la care s-ar fi ajuns potrivit legii române.

COMENTARIU

Cu toate că art. 1096 se referă la motivele de refuz al recunoaşterii, suntem de părere că acesta, precum şi cel anterior, cuprind condiții – pozitive, respectiv negative – privind recunoaşterea. Această concluzie se desprinde din art. 1097, care vorbeşte despre condițiile prevăzute de cele două articole.

Motivele de refuz al recunoaşterii prevăzute de art. 1096 sunt în număr de şapte, față de cele trei existente în reglementarea anterioară, ceea ce este, în opinia noastră, excesiv. De altfel, în cadrul analizei ce urmează, vom constata că motivele pot fi grupate, ceea ce constituie şi propunerea noastră *de lege ferenda*.

1. Încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român. Aceasta acționează ca o frână de siguranță în calea recunoaşterii hotărârilor străine, fiind cea care poate fi opusă în cazul în care suveranitatea statului poate fi atinsă. Este întâlnită în aproape[1] toate instrumentele juridice – naționale, internaționale, europene – care au ca obiect al reglementării recunoaşterea hotărârilor străine.

Conținutul ei se dizolvă şi în alte motive de refuz al recunoaşterii, cum este încălcarea competenței exclusive, prevăzută în mod expres în prezent. Întinderea acestui concept este diferit de la o legislație la alta, de la un caz la altul. Se poate spune că granițele sale nu sunt clar delimitate.

Față de reglementarea anterioară, s-a introdus sintagma „manifest", întâlnită şi în art. 34 pct. 1 din Regulamentul Bruxelles I, respectiv art. 22 lit. a) din Regulamentul Bruxelles II bis. Scopul este de a limita utilizarea acestui motiv de refuz, pentru a nu deveni un abuz.

Mai mult, interpretarea nu este autonomă, ci potrivit legislației fiecărui stat membru. Cu toate acestea, cel puțin în acest cadru, motivul de refuz trebuie utilizat cât mai rar, fiind vorba de încrederea reciprocă în administrarea justiției fiecărui stat membru – ridicată la nivel de principiu.

---

[1] Reținem, ca pe o excepție, Tratatul de asistență juridică cu Ucraina.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

La fel ca și în art. 25 alin. (1) pct. 1 CDIP belgian, la noi s-a oferit un criteriu după care se poate determina intervenția acestui mijloc de refuz al recunoașterii: intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică română și gravitatea efectului astfel produs. Criteriul este deopotrivă aplicabil și atunci când recunoașterea are loc în baza convențiilor bilaterale.

Atingerile aduse ordinii publice de drept internațional privat prin hotărârea străină pot privi aspecte procesuale, materiale, precum și pe cele conflictuale. Cele procesuale sunt foarte rare – ne referim la cele manifest contrare unui proces echitabil. Totuși, o analiză atentă trebuie făcută în fiecare caz concret. De exemplu, o hotărâre pronunțată de o instanță de *common law*, ce constată *„contempt of court"* ori care se referă la procedura *discovery*-ului, nu se respinge *de plano*. Intensitatea legăturii cu ordinea juridică română nu se rezumă la o simplă verificare care, în cazul constatării unui corespondent, duce la refuzul recunoașterii. Gravitatea efectelor produse semnifică o periclitare a ordinii juridice române. Este vorba de anticiparea de către instanță a acestor efecte, iar nu constatarea lor.

De asemenea, aici nu trebuie ca pârâtul să fi putut invoca aceste nereguli în căile de atac, așa cum se cere la motivul de refuz privind lipsa citării în termen.

Aspectele materiale reprezintă centrul de greutate[1] – ele nu se confundă cu revizuirea pe fond (art. 1097). Erorile de judecată sunt frecvente, dar ele nu pot lăsa loc refuzului recunoașterii, la fel cum nici diferențele dintre dreptul celor două state implicate nu o fac [art. 1096 alin. (2)]. Sunt vizate acele norme care deschid un câmp de aplicare nelimitat al *lex causae*. Aceste situații de încălcare a ordinii publice intervin mai ales acolo unde există reciprocitate, cum este cazul tratatelor bilaterale. Cu toate acestea, o interpretare restrictivă trebuie aplicată și în acest caz.

Dacă legătura dintre cele două ordini juridice este foarte slabă, refuzul recunoașterii nu poate fi ocolit. Majoritatea cazurilor se desprind din motivarea hotărârii, întrucât față de aceasta instanța de recunoaștere nu este legată[2]. Este de reflectat, de exemplu, dacă la noi s-ar putea refuza recunoașterea hotărârilor privind *„punitive damages"* sau *„treble damages"*, care încalcă principiul proporționalității dintre prejudiciu și repararea acestuia.

În cazul normelor conflictuale, majoritatea legislațiilor au renunțat la posibilitatea revizuirii pe fond pentru acest motiv ori refuzul recunoașterii hotărârii, chiar și atunci când nu s-a făcut aplicarea unei alte legi decât cea care ar fi fost determinată de dreptul internațional privat român, afară numai dacă procesul privește starea civilă și capacitatea unui cetățean român, iar soluția adoptată diferă de cea la care s-ar fi ajuns potrivit legii române [art. 1096 alin. (2)].

2. Sustragerea cauzei de la incidența legii aplicabile conform dreptului internațional privat român. Al doilea motiv de refuz privește hotărârile pronunțate într-o materie în care persoanele nu dispun liber de drepturile lor, obținută cu scopul exclusiv de a sustrage cauza incidenței legii aplicabile conform dreptului internațional privat român. Legătura cu motivul anterior este evidentă.

Cauza existenței acestui motiv de refuz este relativ simplu de explicat, dar nu lipsită de consecințe serioase, el urmărind să împiedice în esență încălcarea ordinii publice de drept român prin înlăturarea legii aplicabile. Fiind vorba de materii în care părțile nu pot

---

[1] Între statele membre apare foarte rar, datorită apropierilor legislative dintre acestea – *S. Francq*, în Brussels I Regulation, edited by *U. Magnus, P. Mankowski*, Sellier, European Law Publishers, 2007, p. 571.

[2] *H. Schack*, op. cit., p. 372.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

dispune asupra drepturilor lor, pe această cale s-ar putea aduce o atingere gravă drepturilor fundamentale ale omului.

Așadar, este vorba de hotărâri pronunțate de o instanță străină, în procese în care reclamantul a atras competența acesteia cu singurul scop de a atrage o altă lege aplicabilă în cauză decât cea prevăzută de dreptul internațional privat român. Fiind vorba de materii în care persoanele nu dispun în mod liber de drepturile lor, rezultă că sustragerea nu a avut loc pe calea convenției de prorogare sau derogare a forului, acestea fiind lovite de nulitate în caz contrar.

Însă competența instanței străine nu trebuie să fie cu necesitate rezultatul unui fapt fraudulos, putând fi la fel de bine obținută prin *„forum shopping"*.

Deși este evident, menționăm faptul că nu sunt incluse situațiile în care părțile au convenit asupra legii aplicabile.

Materiile în care părțile nu pot dispune liber asupra drepturilor lor sunt cele privind starea și capacitatea persoanei, drepturile personale nepatrimoniale, stabilirea paternității etc.

Asemenea situații pot fi întâlnite mai ales în cazurile în care instanțele străine au pronunțat hotărârile în aplicarea unor legi străine de sistemul european continental sau cel aparținând *common law*.

3. Existența unei hotărâri a instanței naționale. Dacă procesul a fost soluționat între aceleași părți printr-o hotărâre, chiar nedefinitivă, a instanțelor române sau se află în curs de judecare în fața acestora la data sesizării instanței străine, aceste împrejurări pot constitui un alt motiv de respingere a recunoașterii.

Așa cum arătam la început, scopul recunoașterii este dobândirea de către hotărârea străină a autorității de lucru judecat. Or, în cazul în care instanțele române au soluționat deja acest proces, purtat între aceleași părți, recunoașterii i se opune excepția autorității lucrului judecat.

Ne întrebăm, cel puțin teoretic, dacă partea care nu a invocat, din diferite cauze, acest motiv de refuz la momentul potrivit poate să mai ridice ulterior excepția autorității de lucru judecat. Răspunsul nostru este unul afirmativ, în condițiile art. 426 NCPC, debitorul putând ridica această excepție chiar și cu ocazia formulării recursului împotriva hotărârii de recunoaștere.

Acest refuz se extinde și la cazul în care hotărârea română este nedefinitivă sau se află în curs de judecare în fața instanțelor române la data sesizării instanței străine. Explicația în acest caz este mai delicată, întrucât hotărârea străină este definitivă înaintea celei române. Însă aici se aplică un principiu egoist, dar sănătos, al *preeminenței hotărârii naționale*. Se poate spune și că se presupune că hotărârea română ar putea deveni definitivă înaintea parcurgerii procedurii recunoașterii de către cea străină, însă acest argument nu este valabil tot timpul.

În doctrină[1] s-a arătat faptul că această situație se poate rezolva pe trei căi: principiul priorității, cel opus – *„last-in-time-ruie"* și cel al preeminenței hotărârii naționale, arătat mai sus. Acest ultim principiu este înscris și în art. 34 pct. 3 din Regulamentul Bruxelles I, art. 22 lit. c) din Regulamentul Bruxelles II bis, precum și în art. 64 lit. e) LDIP italiană.

4. Existența unei hotărâri a unei instanțe străine. O varietate a motivului anterior este situația în care hotărârile inconciliabile sunt ambele străine, cea a cărei recunoaș-

[1] *Idem*, p. 367-368.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tere se dorește fiind ulterioară celeilalte. În acest caz, după cum se observă, situația se rezolvă recurgându-se la principiul priorității, menționat la paragraful anterior.

Însă *și hotărârea anterioară trebuie să fie susceptibilă de a fi recunoscută în România*, adică de a îndeplini toate condițiile prevăzute de art. 1095-1096. Însă nu înseamnă că trebuie să existe o cerere în acest sens. Așadar, instanța de recunoaștere va trebui să verifice toate aceste condiții.

Decalajul temporal dintre cele două hotărâri se verifică de instanța română potrivit *lex fori*. O verificare după legea procesuală a fiecărui stat în care au fost pronunțate cele două hotărâri ori a unuia dintre cele două ar duce la confuzii. Tot după această lege se va verifica și caracterul inconciliabil.

5. Încălcarea competenței internaționale exclusive. Un motiv de refuz strâns legat de interesele statului în protecția propriilor cetățeni și a unor bunuri aflate pe teritoriul țării este cel al încălcării competenței internaționale exclusive. Este întâlnit și în convențiile bilaterale de asistență juridică încheiate de România cu alte state[1]. Competența exclusivă la care se face trimitere este cea prevăzută de art. 1078-1079.

Arătam mai sus că una dintre condițiile de recunoaștere a hotărârii este ca instanța care a pronunțat hotărârea să fi fost competentă potrivit *lex fori* [art. 1095 alin. (1) lit. b)]. De asemenea, am adăugat și faptul că această condiție include în sine și protecția competenței exclusive a instanțelor din statul de recunoaștere. Este adevărat, fiecare dintre cele două condiții examinează problema competenței din unghiuri diferite. Însă prima ajunge să o includă și pe a doua. Am fi tentați să spunem că acest motiv de refuz ar putea fi eliminat. Dar instanța română este mai interesată de protejarea propriei competențe decât a celei a autorității care a pronunțat hotărârea. În plus, verificarea competenței instanței străine este anevoioasă. De aceea, suntem mai degrabă de părere că acest motiv de refuz ar trebui păstrat, iar condiția prevăzută la art. 1095 alin. (1) lit. b) să fie eliminată.

6. Încălcarea dreptului la apărare al persoanei împotriva căreia se urmărește recunoașterea hotărârii străine constituie un alt motiv de refuz al recunoașterii. Pentru clarificare, adăugăm că este vorba de încălcarea dreptului la apărare în cadrul procesului *în fața instanței de pronunțare*.

Cel mai adesea, dreptul de apărare este nerespectat cu ocazia comunicării citației și a altor acte procedurale, prin respingerea neîntemeiată a cererilor de asistență judiciară etc.

În privința comunicării actelor, art. 1095 alin. (2) arată că, dacă hotărârea a fost pronunțată în lipsa părții care a pierdut procesul, ea trebuie să constate, de asemenea, că părții în cauză i-au fost înmânate în timp util atât citația pentru termenul de dezbateri în fond, cât și actul de sesizare a instanței și că i s-a dat posibilitatea de a se apăra și de a exercita calea de atac împotriva hotărârii. În cazul în care se constată că partea nu a beneficiat de aceste garanții, instanța de recunoaștere va respinge cererea. În niciun caz nu i se va acorda părții o revizuire pe fond a hotărârii străine, așa cum vom vedea în articolul următor.

Mai reținem faptul că este vorba de *partea care a pierdut procesul*, așadar, motivul nu este circumscris pârâtului.

---

[1] Art. 24 lit. c) din Convenția cu Macedonia, art. 51 lit. b) din Tratatul cu Republica Moldova sau art. 18 pct. 3 din Acordul cu Turcia, art. 43 lit. c) din Tratatul cu Ucraina.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Analizând dispoziția de față, observăm că se referă doar la *hotărârile pronunțate în lipsă*. Această stare urmează a fi desprinsă de instanța de recunoaștere din cuprinsul hotărârii. În orice caz, nu este vorba despre cazul în care partea a solicitat judecarea în lipsă.

Pentru organizarea apărării, părții care a pierdut procesul trebuie să îi fi fost comunicate atât citația pentru termenul de dezbateri în fond, cât și actul de sesizare a instanței. Așa cum s-a observat, nu este vorba de comunicarea ulterioară a unor acte, la fel cum nu este vorba de o cerere accesorie[1].

Strâns legat de procedura citării, semnalăm aici practica unor instanțe române de a recurge la procedura citării prin publicitate atunci când reclamantul învederează că pârâtul domiciliază în străinătate. Adesea reclamantul are cunoștință de adresa din străinătate a pârâtului, refuzând însă să o indice. Sugerăm utilizarea cu precauție a acestui mijloc substitutiv de comunicare, întrucât el poate constitui cu ușurință un motiv de refuz al recunoașterii hotărârii române în străinătate.

Înmânarea trebuie să fi avut loc în timp util, dându-i-se posibilitatea de a se apăra. Această condiție acoperă cerința conformității comunicării[2].

Aprecierea încălcării dreptului la apărare se face potrivit legii procedurale aplicate de instanța care a pronunțat hotărârea, ceea ce este destul de dificil de realizat în practică.

Interesant de stabilit este dacă acest motiv de refuz se referă și la încălcările dreptului la apărare prin impunerea unor obstacole de ordin legislativ. Credem că acestea se includ mai degrabă în problematica ordinii publice.

7. Hotărârea nu este definitivă. Cum am văzut și mai sus, fiind admisibile pentru recunoaștere doar hotărârile definitive, motivul de refuz de față vine ca o completare, excluzând hotărârile care se bucură de autoritate de lucru judecat provizorie. Dovada se face de regulă cu certificate emanând de la autoritatea competentă din statul de sediu al instanței care a pronunțat hotărârea, atunci când nu reiese din cuprinsul hotărârii.

Suntem de părere că este vorba despre căile de atac prevăzute de legea statului de pronunțare pentru hotărârea respectivă, iar nu de totalitatea mijloacelor și remediilor procesuale posibile.

Art. 1.097. Neexaminarea pe fond. Cu excepția verificării condițiilor prevăzute la art. 1.095 şi 1.096, instanța română nu poate proceda la examinarea în fond a hotărârii străine şi nici la modificarea ei.

COMENTARIU

Recunoașterea hotărârilor străine implică din partea instanțelor solicitate verificări în privința unor condiții. Acestea au fost analizate mai sus. La o privire generală, condițiile recunoașterii, inclusiv motivele de refuz, urmăresc ca hotărârea străină să nu încalce ordinea publică a statului de recunoaștere, elementele suveranității, precum și drepturile procesuale ale părților.

Verificarea are loc de regulă în cadrul unei proceduri judiciare, în urma unei cereri formulate în acest sens, „fondul" procesului fiind strict delimitat la aceste condiții. Limitarea este expres prevăzută de art. 1097, potrivit căruia instanța română nu poate proceda la examinarea în fond a hotărârii străine și nici la modificarea ei, excepția fiind con-

[1] *S. Francq*, op. cit., p. 581 și 583.
[2] *Idem*, p. 585.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

trolul condițiilor prevăzute la art. 1095 și art. 1096. Așadar, instanța de recunoaștere nu poate refuza recunoașterea datorită soluției la care a ajuns instanța de pronunțare sau a dreptului aplicabil.

Motivul pentru care nu se recurge la examinarea pe fond iese cu ușurință la iveală. O verificare pe fond a hotărârii străine semnifică încălcarea competenței instanței străine, ceea ce echivalează cu încălcarea suveranității statului străin.

Această regulă este înscrisă în prezent în majoritatea legislațiilor, însă ea nu a existat de la bun început, când o hotărâre străină era considerat un simplu înscris. Într-adevăr, în lipsa unor instrumente internaționale în materie, recunoașterea implica în realitate un nou proces.

În prezent, în cazul în care s-ar solicita o recunoaștere a unei hotărâri străine, pronunțată într-un stat a cărui legislație ar cuprinde posibilitatea revizuirii pe fond, credem că refuzul ar fi întemeiat pe lipsa reciprocității de tratament.

Art. 1.098. Instanța competentă. (1) Cererea de recunoaştere se rezolvă pe cale principală de tribunalul în circumscripția căruia îşi are domiciliul sau, după caz, sediul cel care a refuzat recunoaşterea hotărârii străine.

(2) În cazul imposibilității de determinare a tribunalului potrivit alin. (1), competența aparține Tribunalului Bucureşti.

(3) Cererea de recunoaştere poate fi, de asemenea, rezolvată pe cale incidentală de către instanța sesizată cu un proces având un alt obiect, în cadrul căruia se ridică excepția autorității lucrului judecat sau o chestiune prealabilă întemeiată pe hotărârea străină.

COMENTARIU

Dispoziția de față, conținând criterii aparent simple de determinare a tribunalului competent să judece cererile de recunoaștere, este susceptibilă de unele discuții.

Din primul alineat al art. 1098 s-ar putea desprinde faptul că recunoașterea hotărârilor are loc în toate cazurile în mod automat, procedura judiciară cu un astfel de obiect fiind demarată doar în cazul în care se refuză recunoașterea acesteia de către persoana căreia i se opune. O veritabilă procedură automată de recunoaștere este întâlnită în state ca Germania, Elveția[1], precum și la nivelul legislației europene [art. 33 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles I și art. 21 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles II bis[2]]. În asemenea cazuri, sarcina verificării condițiilor recunoașterii revine autorității ce urmează să pună hotărârea în executare.

Însă, așa cum rezultă din art. 1094, de o recunoaștere automată se bucură doar hotărârile privind statutul civil al persoanelor fizice. De aceea, o interpretare corectă a dispoziției art. 1098 alin. (1) este în sensul că hotărârile străine sunt supuse recunoașterii ori de câte ori este necesar ca hotărârea să beneficieze de autoritate de lucru judecat în România. În opinia noastră, procedura nu trebuie legată de o anumită persoană, căreia să îi fie opozabilă. Ne gândim aici la cazurile în care se dorește anticiparea unei eventuale acțiuni în România.

---

[1] În materie de familie există o procedură prealabilă. Ulterior, efectele se produc în statul de recunoaștere în mod retroactiv, de la momentul de la care se produc și în statul de pronunțare.

[2] Cele două articole prevăd faptul că hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru se recunosc în celelalte state membre fără a fi necesar să se recurgă la vreo procedură.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Față de reglementarea anterioară, hotărârea pronunțată este supusă și apelului, potrivit art. 466 alin. (1) NCPC, soluție față de care ne exprimăm dezacordul, ținând cont de fondul acestui tip de proces.

Art. 1.099. Documente ataşate la cerere. (1) Cererea de recunoaştere a hotărârii străine se întocmeşte potrivit cerințelor prevăzute de prezentul cod şi va fi însoțită de următoarele acte:

a) copia hotărârii străine;

b) dovada caracterului definitiv al acesteia;

c) copia dovezii de înmânare a citației şi a actului de sesizare, comunicate părții care a fost lipsă în instanța străină sau orice alt act oficial care să ateste că citația şi actul de sesizare au fost cunoscute, în timp util, de către partea împotriva căreia s-a pronunțat hotărârea;

d) orice alt act de natură să probeze, în completare, că hotărârea străină îndeplineşte celelalte condiții prevăzute la art. 1.095.

(2) Actele prevăzute la alin. (1) vor fi însoțite de traduceri autorizate şi vor fi supralegalizate, cu respectarea dispozițiilor art. 1.092. Supralegalizarea nu se cere în cazul în care părțile sunt de acord cu depunerea de copii certificate pentru conformitate.

(3) În cazul neprezentării unora dintre documentele prevăzute la alin. (1), instanța poate fixa un termen pentru a fi prezentate ori poate accepta documente echivalente sau, dacă se consideră suficient edificată, să dispenseze partea de producerea lor.

COMENTARIU

Cererea de recunoaștere *urmează regimul general al cererii de chemare în judecată*, prevăzut de art. 194 și urm. NCPC. La aceasta se vor atașa, pe lângă copia hotărârii a cărei recunoaștere se cere, *documentele care să dovedească îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 1095 și cel puțin a celor prevăzute de art. 1096 lit. f)-g)*. De nelipsit sunt: dovada caracterului definitiv al acesteia; copia dovezii de înmânare a citației și a actului de sesizare, comunicate părții care a fost lipsă în instanța străină, sau orice alt act oficial care să ateste că citația și actul de sesizare au fost cunoscute, în timp util, de către partea împotriva căreia s-a pronunțat hotărârea.

În privința dovezii reciprocității, aceasta are loc potrivit art. 2561 NCC. Partea va putea depune copii ale unor hotărâri pronunțate în cele două state, de pronunțare și de recunoaștere, care să confirme existența acesteia.

În cadrul convențional bilateral se urmează în principiu aceleași cerințe de formă. În spațiul european însă, documentele însoțitoare ale hotărârii, indicate mai sus, sunt înlocuite de formulare tipizate, care se completează de instanța de origine[1] și care fac dovada respectării condițiilor necesare recunoașterii și încuviințării executării.

În cazul în care se constată *lipsa unora dintre documente*, instanța nu va respinge cererea, ci fie va fixa un termen pentru a fi prezentate, putând și să accepte documente echivalente, fie, dacă se consideră suficient edificată, va dispensa partea de producerea lor. De asemenea, va putea cere lămuriri suplimentare de la instanța de pronunțare.

[1] A se vedea art. I¹-I³ din O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Precizăm faptul că, în cadrul convențional bilateral, statele contractante acordă părților sprijinul în transmiterea cererilor de recunoaștere, prin instanțele care au pronunțat hotărârea, respectiv organele centrale desemnate[1].

Însă, în afara acestui cadru convențional, precum și în spațiul Uniunii Europene, partea interesată va întreprinde direct, personal sau prin reprezentant, toate demersurile pentru sesizarea instanței de recunoaștere din alt stat, inclusiv din România.

Art. 1.100. Întreruperea prescripției. Cererea de recunoaştere a hotărârii străine întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită.

COMENTARIU

În afara cazurilor prevăzute de art. 708 alin. (1) pct. 1-5 NCPC, întreruperea prescripției dreptului de a obține executarea silită se produce și în alte cazuri prevăzute de lege (pct. 6). Un astfel de caz este cererea de recunoaștere a hotărârii străine, de la data depunerii acesteia.

După această întrerupere, un nou termen de prescripție va începe să curgă. Împlinirea termenului de prescripție poate avea ca efect pierderea autorității de lucru judecat, dacă dreptul de a obține obligarea pârâtului s-a prescris [art. 706 alin. (2)].

Art. 1.101. Citarea părților. (1) Cererea de recunoaştere a hotărârii străine se soluționează pe cale principală prin hotărâre, iar pe cale incidentă prin încheiere interlocutorie, în ambele cazuri după citarea părților.

(2) Cererea poate fi soluționată fără citarea părților, dacă din hotărârea străină rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acțiunii.

COMENTARIU

Încheind aspectele referitoare la procedura recunoașterii, art. 1101 precizează că recunoașterea unei hotărâri străine poate avea loc pe cale principală sau incidentală – de regulă pentru a contracara o acțiune introdusă în România.

În cazul în care pârâtul din hotărârea a cărei recunoaștere se solicită a fost de acord cu admiterea acțiunii și acest fapt poate fi dovedit, cererea poate fi soluționată și fără citarea părților. Aceasta nu înseamnă că instanța va admite în mod automat cererea de recunoaștere, fără a mai proceda la verificarea compatibilității hotărârii străine cu ordinea juridică română.

Capitolul II. Executarea hotărârilor străine

Art. 1.102. Instanța competentă. (1) Hotărârile străine care nu sunt aduse la îndeplinire de bunăvoie de către cei obligați a le executa pot fi puse în executare pe teritoriul României, pe baza încuviințării date, la cererea persoanei interesate, de către tribunalul în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea.

(2) Hotărârile străine prin care s-au luat măsuri asigurătorii şi cele date cu executare provizorie nu pot fi puse în executare pe teritoriul României.

---

[1] De regulă, acestea sunt ministerele justiției.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Alături de autoritatea de lucru judecat, hotărârile străine beneficiază în România de *putere executorie*. Necesară atunci când nu este adusă la îndeplinire de bunăvoie, hotărârea străină trebuie să parcurgă în acest scop o procedură specifică, denumită *exequatur*.

Competența revine, în mod tradițional am putea spune, tribunalului în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea. Aceeași instanță este competentă și în aplicarea Regulamentelor Bruxelles I, Bruxelles II bis, precum și a Regulamentului privind obligațiile de întreținere[1].

În cazul în care prin cuprinsul aceleiași cereri se solicită atât recunoașterea, cât și încuviințarea executării, suntem de părere că petentul poate alege deopotrivă tribunalul în raza căruia își are domiciliul sau, după caz, sediul cel care a refuzat recunoașterea hotărârii străine, cât și tribunalul în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea.

Din sfera hotărârilor străine cărora le poate fi acordată putere executorie *sunt excluse cele prin care s-au luat măsuri asigurătorii și cele date cu executare provizorie*. Acest lucru se explică, pe de o parte, prin faptul că sfera măsurilor asigurătorii este foarte largă, neexistând întotdeauna o corespondență între ele în legislațiile diferitelor state, ceea ce poate duce la o încălcare a ordinii publice de drept internațional privat. Pe de altă parte, toate acestea hotărâri au un caracter provizoriu, fiind dificilă întoarcerea executării, în anumite cazuri.

Art. 1.103. Condițiile încuviințării executării. (1) Executarea hotărârii străine se încuviințează cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 1.095, precum şi a celei ca hotărârea să fie executorie potrivit legii statului de sediu al instanței care a pronunțat-o.

(2) Dispozițiile art. 1.096 şi 1.097 sunt aplicabile în mod corespunzător şi cererii de încuviințare a executării.

COMENTARIU

Față de reglementarea anterioară, dintre condițiile specifice încuviințării executării a fost eliminată condiția de a nu fi intervenit prescripția dreptului de a cere executarea silită potrivit legii române. Astfel, s-a menținut doar condiția ca hotărârea să fie executorie potrivit legii statului de sediu al instanței care a pronunțat-o.

În rest, executarea hotărârii străine se încuviințează cu respectarea condițiilor și restricțiilor prevăzute de art. 1095-1097. Bineînțeles, dacă hotărârea străină a fost recunoscută anterior, nu mai are loc o nouă verificare.

Art. 1.104. Dovada caracterului executoriu. Cererea de încuviințare a executării, întocmită în condițiile prevăzute la art. 1.099, va fi însoțită şi de dovada caracterului executoriu al hotărârii străine, eliberată de instanța care a pronunțat-o.

COMENTARIU

Cererea de încuviințare a executării este supusă acelorași condiții ca și cererea de recunoaștere, prevăzute de art. 1099. Având în vedere condiția suplimentară prevăzută

[1] Art. I[2] art. 1 alin. (1), respectiv art. I[3] art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 119/2006, precum și art. 19 din Legea nr. 36/2012.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

la articolul precedent, la acestea se adaugă și dovada caracterului executoriu al hotărârii străine, eliberată de instanța care a pronunțat-o, de regulă sub forma unei adeverințe.

Menționăm tot aici faptul că, spre exemplu, potrivit art. 23 alin. (3) din Convenția de asistență judiciară încheiată cu Siria, odată cu cererea de recunoaștere a hotărârii și încuviințare a executării, poate fi cerută și executarea hotărârii.

Art. 1.105. Soluționarea cererii. (1) Cererea de încuviințare a executării se soluționează prin hotărâre, după citarea părților.

(2) În cazul în care hotărârea străină conține soluții asupra mai multor capete de cerere, care sunt disociabile, încuviințarea poate fi acordată separat.

(3) Executarea hotărârii străine stabilind o obligație alimentară prin vărsăminte periodice se încuviințează pentru vărsămintele scadente şi cele subsecvente.

(4) Prin hotărârea de încuviințare a executării hotărârii străine de condamnare la plata unei sume în monedă străină se va dispune conversia în monedă națională la cursul de schimb al zilei când hotărârea a devenit executorie în statul unde a fost pronunțată. Până la data conversiei, dobânda produsă de suma stabilită în hotărârea străină este guvernată de legea instanței care a pronunțat-o.

COMENTARIU

Spre deosebire de procedura recunoașterii, cea a încuviințării executării *are loc întotdeauna cu citarea părților*. Citarea are loc potrivit regulilor de asistență judiciară internațională.

Astfel, dacă cu prilejul judecării cererii de încuviințare a executării silite instanța are îndoieli sau nelămuriri, ea poate să ceară persoanei care a înaintat cererea să dea explicații, precum și să îl interogheze pe debitor asupra conținutului cererii.

Încuviințarea executării *poate fi și parțială*, atunci când hotărârea străină conține soluții asupra mai multor capete de cerere, care sunt disociabile. Dispoziția își dovedește utilitatea atunci când executarea nu poate fi încuviințată pentru toate capetele de cerere. Această soluție este valabilă și în privința recunoașterii, chiar dacă nu există o dispoziție similară în cadrul acestei proceduri[1].

În mod firesc, pentru hotărârile străine care stabilesc o obligație alimentară prin vărsăminte periodice, încuviințarea executării are loc o singură dată, atât pentru vărsămintele scadente, cât și pentru cele subsecvente. O hotărâre ulterioară va fi supusă însă procedurii încuviințării executării.

Dacă hotărârea străină conține obligația de plată a unei sume de bani, stabilită în monedă străină, prin hotărârea de încuviințare se va dispune conversia în monedă națională la cursul de schimb al zilei când hotărârea a devenit executorie în statul unde a fost pronunțată. Până la data conversiei, dobânda produsă de suma stabilită în hotărârea străină este guvernată de legea instanței care a pronunțat-o. Ulterior, devin aplicabile dispozițiile art. 3 din O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar.

Adăugăm faptul că, potrivit art. 2 din Regulamentul nr. 4/2005 privind regimul valutar, operațiunile valutare curente, printre care se numără și plățile legate de cheltuieli de

---

[1] Această opinie circulă și în legătură cu dispoziția art. 48 din Regulamentul Bruxelles I – *P. Wautelet*, în Brussels I Regulation, p. 555.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

judecată, se efectuează în mod liber între rezidenți și nerezidenți, în valută și în moneda națională (leu).

Art. 1.106. Emiterea titlului executoriu. Pe baza hotărârii definitive de încuviințare a executării se emite titlul executoriu, în condițiile legii române, menționându-se în titlu și hotărârea de încuviințare.

COMENTARIU

Așadar, în urma rămânerii definitive[1] a hotărârii de încuviințare a executării, instanța emite titlul executoriu, în care se menționează și hotărârea de încuviințare.

Dispoziția de față nu este foarte clară, lăsând loc unor interpretări diferite. Ea s-ar transpune în practică astfel: cu prilejul încuviințării executării silite, instanța de executare va aplica pe traducerea în limba română a hotărârii străine formula executorie, în conformitate cu art. 665 alin. (7) NCPC[2].

Prezenta dispoziție evidențiază distincția între procedura încuviințării executării silite (*exequatur*) și cea ulterioară, din cadrul executării silite, prevăzută de art. 665.

Executarea silită propriu-zisă are loc potrivit legii române. În legătură cu transferul obiectelor și sumelor de bani obținute ca rezultat al executării, o parte a cadrului convențional bilateral al României din domeniul asistenței judiciare prevede că se îndeplinește potrivit legislației părții contractante pe teritoriul căreia se execută hotărârea, nefiind afectate de dispozițiile referitoare la recunoaștere și încuviințare. La fel sunt reglementate aspectele legate de cheltuielile ocazionate de recunoaștere și executare.

Art. 1.107. Forța probantă a hotărârii străine. (1) Hotărârea străină pronunțată de instanța competentă beneficiază în România de forța probantă în privința constatărilor pe care le cuprinde, dacă satisface exigențele necesare autenticității sale conform legii statului de sediu al instanței.

(2) Constatările făcute de instanța străină nu beneficiază de forța probantă prevăzută la alin. (1) dacă ele sunt manifest incompatibile cu ordinea publică de drept internațional privat român.

(3) Proba contra faptelor constatate de instanța străină poate fi făcută prin orice mijloace.

COMENTARIU

Un alt efect al hotărârii judecătorești străine privește forța sa probantă. Sub acest aspect, are loc o asimilare cu hotărârile pronunțate de instanțele române, dobândind forța probantă a unui înscris autentic (art. 434 NCPC). Potrivit art. 270 alin. (1) NCPC, hotărârea străină face deplină dovadă, față de orice persoană, până la declararea sa ca falsă, cu privire la constatările făcute personal de către judecător, în condițiile legii. În privința faptelor constatate de instanța străină, proba poate fi făcută prin orice mijloace.

În cazurile în care hotărârea judecătorească străină nu a fost recunoscută pe teritoriul României, efectul de față nu se produce în mod automat, ci în urma verificării compatibilității acesteia cu ordinea publică de drept internațional privat român.

---

[1] A se vedea art. 634 NCPC.

[2] *S. Zilberstein, V.M. Ciobanu*, Drept procesual civil. Executarea silită, vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 133.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În mod evident, hotărârea trebuie să îndeplinească condițiile de autenticitate conform legii statului de sediu al instanței. În acest scop, este suficientă parcurgerea procedurii supralegalizării prevăzute de art. 1092 alin. (1)-(2), respectiv întrunirea condițiilor de scutire prevăzute de alin. (3). În lipsa acestei formalități, hotărârea străină va avea forța probantă a unui înscris sub semnătură privată, în condițiile prevăzute de *lex loci actus*.

Art. 1.108. Hotărâri stabilind obligații fiscale prevăzute de legi străine. Hotărârea străină care stabileşte o obligație decurgând dintr-o lege fiscală străină necesită şi condiția reciprocității pentru a fi recunoscută şi executată în România.

COMENTARIU

Prin prezenta dispoziție, legiuitorul român a înțeles să extindă sfera domeniului de aplicare al prezentului titlu și la materia fiscală, în ciuda dispozițiilor art. 1064, care se referă doar la procese private cu element de extraneitate.

Trimiterea la procedura recunoașterii produce în mod implicit o restrângere la hotărârile judecătorești străine, nu și la tranzacțiile judiciare.

Art. 1.109. Tranzacții judiciare. Tranzacțiile judiciare încheiate în străinătate produc în România efectele ce decurg din legea care le-a fost aplicată, în condițiile art. 1.102 alin. (1) şi art. 1.103-1.107.

COMENTARIU

Tranzacțiilor judiciare încheiate în străinătate le-a fost acordată aceeași încredere ca și hotărârilor judecătorești străine[1]. Mai precis, efectele pe care le produc sunt cele care decurg din legea care le-a fost aplicată.

Așa cum se poate observa, dispoziția de față face trimitere la condițiile pentru încuviințarea executării. S-ar părea că legiuitorul român a dorit să reducă efectele pe care le poate produce o tranzacție judiciară străină la forța executorie și probantă. Cu alte cuvinte, chiar dacă, potrivit legii străine, tranzacția judiciară străină beneficiază și de autoritate de lucru judecat, aceasta nu este acordată în România[2]. Nimic nu împiedică însă ca partea interesată să invoce efectele convenționale ale tranzacției străine într-un proces pendinte în România.

Prin tranzacție judiciară se înțelege, în opinia noastră, și aceea încheiată în fața unui mediator, care a fost ulterior supusă omologării de către o instanță judecătorească[3]. Sunt excluse însă orice alte înțelegeri care nu au fost prezentate unei instanțe. Pe de altă parte, potrivit art. 1093, prin hotărâre se înțelege și actele notariale, ceea ce face ca și tranzacțiile extrajudiciare autentificate să poată fi supuse procedurii încuviințării executării pe teritoriul României.

---

[1] A se vedea art. 58 din Regulamentul Bruxelles I.

[2] Hotărârea de expedient nu beneficiază de autoritate de lucru judecat (art. 440 NCPC). Cu privire la acest aspect, *A. Nicolae*, Relativitatea şi opozabilitatea efectelor hotărârii judecătoreşti, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, p. 270.

[3] A se vedea art. 59 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Titlul IV. Arbitrajul internaţional şi efectele hotărârilor arbitrale străine

Capitolul I. Procesul arbitral internațional

Art. 1.110. Calificare şi domeniu de aplicare. (1) În sensul prezentului titlu, un litigiu arbitral care se desfăşoară în România este socotit internațional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate.

(2) Dispozițiile prezentului capitol se aplică oricărui arbitraj internațional dacă sediul instanței arbitrale se află în România şi cel puțin una dintre părți nu avea la data încheierii convenției arbitrale domiciliul sau reşedința obişnuită, respectiv sediul în România, dacă părțile nu au exclus prin convenția arbitrală sau ulterior încheierii acesteia, dar numai prin înscris, aplicarea acestora.

(3) Sediul instanței arbitrale se stabileşte de părțile în cauză sau de instituția de arbitraj desemnată de acestea, iar în lipsă, de către arbitri.

COMENTARIU

Primul capitol din cadrul Titlului al IV-lea privește procesul arbitral internațional în România. La fel ca și în cazul procesului civil internațional (art. 1064), prima dispoziție schițează cadrul general al acestui tip de proces.

Una dintre dificultățile întâlnite în legislațiile în materie este aceea de a identifica *elementele caracterului „internațional" al arbitrajului*.

Primul alineat al art. 1110 definește un litigiu arbitral ca fiind internațional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate. Aceasta apropie arbitrajul internațional de procesul civil internațional[1].

Fiind vorba de raporturi de drept privat, nu ne aflăm nici în prezența arbitrajului de drept internațional public, utilizat pentru soluționarea diferendelor dintre state sau dintre acestea și organizații internaționale[2].

Însă simpla supunere a unui litigiu arbitral izvorât dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate unei legi procedurale străine nu este întotdeauna suficientă pentru a caracteriza unui litigiu arbitral ca fiind „internațional".

Pentru acest motiv, alin. (2) vine să adauge condiția ca cel puțin una dintre părți să nu fi avut la data încheierii convenției arbitrale domiciliul sau reședința obișnuită, respectiv sediul în România[3]. Reținem faptul că această condiție trebuie îndeplinită *doar la momentul încheierii convenției*, ulterior partea fiind liberă să se stabilească în România.

---

[1] Una dintre deosebirile între cele două tipuri de jurisdicții, pe care o vom trata pe larg mai încolo (art. 1114), este aceea că, dacă în cazul procesului civil internațional instanța aplică *lex fori* (art. 1087), în cazul arbitrajului internațional părțile au libertatea de a alege o lege procedurală străină.

[2] Nu trebuie scăpat din vedere faptul că și subiectele de drept privat pot fi parte în arbitrajele de drept internațional public, precum și statele în cele private. A se vedea *P. Schlosser*, Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit, ed. a 2-a, Mohr Siebeck, Tübingen, 1989, p. 2-3.

[3] Această dispoziție, similară celei din art. 176 alin. (1) LDIP elvețiană, este menită să evite dificultățile din practică izvorâte din art. 1504 C. proc. civ. francez, potrivit căruia „este internațional arbitrajul care privește interese de comerț internațional". În acest sens, *P. Schlosser*, op. cit., p. 27.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

De asemenea, prin contrast cu regula de la art. 1065, pârâtul nu trebuie să domicilieze sau să aibă sediul în România. Mai mult, ambele părți pot să se afle în această situație. De aici se mai trage concluzia că *arbitrajul internațional este deschis atât persoanelor fizice, cât și juridice*[1].

Alte elemente de extraneitate ale litigiului arbitral pot fi reținute cu ocazia numirii arbitrilor[2], a stabilirii anumitor aspecte procedurale sau alegerii sediului instanței arbitrale. În legătura cu acesta din urmă, alin. (2) și (3) fixează *sediul instanței arbitrale în România*. Aceasta nu înseamnă că unele dezbateri nu pot avea loc în străinătate[3].

Stabilirea sediului are loc prin convenția părților sau de către instituția de arbitraj desemnată de acestea. În lipsă, sediul urmează a fi stabilit de arbitri. În doctrină se arată că stabilirea sediului instanței arbitrale prin convenția arbitrală nu este eficientă, întrucât la acel moment nu se cunosc caracteristicile litigiului care s-a ivit ori relațiile personale ale arbitrilor[4].

Din alin. (3) mai deducem că *litigiile arbitrale internaționale pot fi soluționate în România prin ambele forme de arbitraj – ad-hoc* sau instituționalizat.

Importanța determinării caracterului internațional al unui litigiu arbitral este aplicarea dispozițiilor prezentului capitol tuturor proceselor arbitrale, dacă sediul instanței arbitrale se află în România[5]. Părțile au însă *libertatea de a exclude aplicarea lor litigiului dintre ele*. Aceasta poate avea loc prin convenția arbitrală sau ulterior încheierii ei. Excluderea ulterioară poate avea loc numai printr-un înscris, nu și prin telegramă, telex, telecopiator, poștă electronică sau orice alt mijloc.

Excluzând dispozițiile de față, se înțelege că părțile doresc să supună arbitrajul internațional unei legi străine sau unui regulament al unei instituții de arbitraj, iar nu dispozițiilor referitoare la arbitrajul intern din Cartea a IV-a a noului Cod de procedură civilă, care se aplică în mod subsidiar dispozițiilor din prezentul capitol[6].

Putem conchide că punctele de legătură dintre litigiu și România pot fi reduse la minim, respectiv la sediul instanței arbitrale. Rămâne ca părțile să suporte consecința lipsei unor puncte de legătură puternice, care să facă din arbitrajul purtat în România unul eficient.

Art. 1.111. Arbitrabilitatea litigiului. (1) Orice cauză de natură patrimonială poate face obiectul arbitrajului dacă ea priveşte drepturi asupra cărora părțile pot dispune liber, iar legea statului de sediu al instanței arbitrale nu rezervă competența exclusivă instanțelor judecătoreşti.

(2) Dacă una dintre părțile convenției arbitrale este un stat, o întreprindere de stat sau o organizație controlată de stat, această parte nu poate invoca propriul său drept pentru a contesta arbitrabilitatea unui litigiu sau capacitatea sa de a fi parte în procesul arbitral.

---

[1] Notăm că în privința persoanelor juridice nu se mai face trimitere la sediul secundar, în lipsa celui principal, așa cum întâlnim în art. 1065 alin. (1).

[2] A se vedea și *B. Handorn*, Das Sonderkollisionsrecht der deutschen internationalen Schiedsgerichtsbarkeit, Mohr Siebeck, Tübingen, 2005, p. 9.

[3] *P. Ritz*, Die Geheimhaltung im Schledsverfahren nach schweizerischem Recht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2007, p. 24. O prevedere expresă în acest sens întâlnim în art. 14 din Regulile de arbitraj ale Curții Internaționale de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț Internațională.

[4] *P. Schlosser*, op. cit., p. 489.

[5] În Germania, de pildă, nu există o asemenea separație.

[6] A se vedea *infra*, comentariile la art. 1122.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Noțiunea de arbitrabilitate, care face obiectul art. 1111, reprezintă o *condiție care precede validitatea convenției arbitrale și competența tribunalului arbitral*. Ea este susceptibilă de a fi privită din două unghiuri, obiectiv și subiectiv[1].

În primul sens, reglementat în primul alineat, este vorba de *aptitudinea unui diferend de a face obiectul arbitrajului internațional*, fiind analizată în funcție de mai multe criterii.

Sfera litigiilor arbitrabile este circumscrisă cauzelor patrimoniale, cu condiția să privească drepturi asupra cărora părțile pot dispune în mod liber. Majoritatea lor sunt de natură comercială.

O limitare suplimentară este acea ca legea statului de sediu al instanței arbitrale să nu rezerve pentru litigiul dedus arbitrajului competența exclusivă instanțelor judecătorești. Trebuie reținut că este vorba de restricții decurgând din legea statului de sediu al tribunalului arbitral – mai precis legea română –, iar nu din legea străină. Cu toate acestea, în doctrină s-a arătat că trebuie luate în considerare și dispozițiile străine cunoscute drept *„loi de police"* sau *„loi d'application immédiate"*[2].

La noi, astfel de competențe se deduc din art. 542 NCPC, însă lista lor nu se reduce la enumerarea cuprinsă în această dispoziție[3].

Hotărârile arbitrale pronunțate cu încălcarea competențelor exclusive ale instanțelor judecătorești ale statului de sediu al instanței arbitrale nu produc efecte pe teritoriul acestui stat.

În sens subiectiv, noțiunea de arbitrabilitate reprezintă *capacitatea unei persoane de a fi parte într-un litigiu sau de a reprezenta o parte*. În acest context, reamintim că, potrivit prevederilor art. 2572 și art. 2580 NCC, capacitatea persoanei fizice și a celei juridice este cârmuită de legea sa națională.

O situație specială, prevăzută la alineatul secund, se referă la capacitatea statelor, a întreprinderilor de stat sau a organizațiilor controlate de stat. Acestea nu pot invoca propriul lor drept pentru a contesta arbitrabilitatea unui litigiu sau capacitatea de a fi parte în procesul arbitral.

Pentru a înțelege corect sensul dispoziției, raportat la cele amintite mai sus, trebuie precizat că art. 1111 alin. (2) se referă la capacitatea acestor subiecte de drept de a încheia convenții arbitrale, iar nu la capacitatea *stricto sensu*, reglementată de art. 2572 și art. 2580 NCC[4]. Astfel, se previne interferența dreptului național în litigiile privind contractele încheiate de stat, o întreprindere de stat sau o organizație controlată de stat, care ar putea limita arbitrabilitatea unui litigiu.

Art. 1.112. Convenția arbitrală. (1) Convenția arbitrală se încheie valabil în formă scrisă, prin înscris, telegramă, telex, telecopiator, poştă electronică sau orice alt mijloc de comunicare permițând a-i stabili proba printr-un text.

(2) Cu privire la cerințele de fond, convenția arbitrală este valabilă dacă îndeplineşte condițiile impuse de una dintre legile următoare:

---

[1] *Z. Abdulla*, în *G. Kaufmann-Kohler, B. Stucki (eds.)*, International Arbitration in Switzerland. A Handbook for Practitioners, Kluwer Law International, 2004, p. 21 şi urm.

[2] *Idem*, p. 22.

[3] Pentru detalii, *supra*, comentariile la art. 542.

[4] *Z. Abdulla*, op. cit., p. 24-25.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

a) legea stabilită de părți;
b) legea care guvernează obiectul litigiului;
c) legea aplicabilă contractului ce conține clauza compromisorie;
d) legea română.

(3) Validitatea convenției arbitrale nu poate fi contestată pe motivul nevalabilității contractului principal sau pentru că ar viza un litigiu care nu există încă.

COMENTARIU

Convenția arbitrală referitoare la un litigiu cu element de extraneitate împrumută caracteristicile pe care le trage din raportul din care s-a născut.

În privința *condițiilor de formă*, convenția arbitrală se încheie în formă scrisă, prin înscris, telegramă, telex, telecopiator, poștă electronică[1] sau orice alt mijloc de comunicare permițând a-i stabili proba printr-un text. De la această cerință părțile nu pot deroga prin trimitere la o lege străină[2]. Condiția formei scrise nu este cerută doar *ad probationem*, ci *ad validitatem*. Convenția arbitrală poate îmbrăca și forma unei clauze arbitrale, inclusiv cea stabilită într-o convenție separată, la care contractul principal face trimitere.

Valabilitatea convenției arbitrale sub aspectul *condițiilor de fond* se determină prin îndeplinirea condițiilor impuse de legea aplicabilă acesteia. Potrivit art. 1112 alin. (2), care conține o veritabilă normă conflictuală, aceasta poate fi:

a) legea stabilită de părți;
b) legea care guvernează obiectul litigiului;
c) legea aplicabilă contractului ce conține clauza compromisorie sau
d) legea română.

În practică se întâlnește rar situația ca părțile să stabilească o legea aplicabilă anume pentru convenția arbitrală, diferită de cea a contractului de care este legată. De asemenea, legea aplicabilă contractului ce conține clauza compromisorie coincide de cele mai multe ori cu legea care guvernează obiectul litigiului.

Această lege va determina *elementele pe care convenția le va conține*. În cazul în care legea aplicabilă este cea română, se va ține cont de condițiile prevăzute la art. 550, respectiv art. 551 NCPC, în special cele *essentialia negotii*. Urmând specificul arbitrajului internațional, convenției arbitrale îi pot fi adăugate elemente referitoare la sediul instanței arbitrale, limba arbitrajului, dreptul aplicabil procedurii arbitrale, respectiv litigiului, cheltuielile arbitrale ș.a.

Ultimul alineat alt art. 1112 proclamă *autonomia convenției arbitrale față de contractul principal*. O consecință a acestui fapt este posibilitatea constituirii unui tribunal arbitral, care ulterior verifică propria competență și validitatea convenției arbitrale (art. 1118).

Art. 1.113. Tribunalul arbitral. (1) Numirea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor se realizează conform convenției arbitrale sau celor stabilite de părți ulterior încheierii acesteia, iar în lipsă, partea interesată poate solicita tribunalului de la sediul arbitrajului să facă acest lucru, dispozițiile cărții a IV-a aplicându-se prin analogie.

---

[1] Potrivit art. 7 alin. (3) din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, republicată, „proba încheierii contractelor prin mijloace electronice şi a obligaţiilor care rezultă din aceste contracte este supusă dispozițiilor dreptului comun în materie de probă şi prevederilor Legii nr. 455/2001 privind semnătura electronică".
[2] *Z. Abdulla*, op. cit., p. 17.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Arbitrul poate fi recuzat:

a) când nu are calificarea stabilită de părți;

b) când există o cauză de recuzare dintre cele prevăzute de regulile de procedură arbitrală adoptate de părți sau, în lipsă, de arbitri;

c) când împrejurările induc o îndoială legitimă cu privire la independența şi imparțialitatea sa.

(3) O parte nu poate recuza un arbitru pe care l-a desemnat sau la a cărui numire a contribuit decât pentru o cauză de care a luat cunoştință după această numire. Tribunalul arbitral şi cealaltă parte trebuie înştiințate fără întârziere despre motivul de recuzare.

(4) Dacă părțile nu au stabilit procedura de recuzare, tribunalul de la sediul arbitrajului se pronunță asupra recuzării prin hotărâre definitivă.

COMENTARIU

Constituirea tribunalului arbitral revine părților, care pot conveni asupra tuturor aspectelor legate de aceasta. Libertatea contractuală nu este însă deplină, părțile fiind obligate să se supună regulilor prevăzute în Cartea a IV-a a noului Cod de procedură civilă, în special ale art. 557 privitoare la ponderea fiecărei părți la numirea arbitrilor.

Compunerea tribunalului arbitral se întrevede din art. 1120 alin. (1) și art. 1121, acesta putând fi alcătuit dintr-*un arbitru unic* sau *o pluralitate de arbitri* – caz în care se adaugă și un *supraarbitru*. În privința numărului par sau impar, dispozițiile prezentei cărți nu fac nicio referire.

În lipsa unei convenții, respectiv în caz de neînțelegere între părți, sarcina constituirii tribunalului arbitral revine tribunalului de la sediul arbitrajului. Constatăm o schimbare fără implicații pe fond a modului de determinare a instanței judecătorești în raport cu prevederile art. 547, care se referă la tribunalul în circumscripția căruia are loc arbitrajul. În acest caz, numirea are loc potrivit art. 561.

În legătură cu *recuzarea arbitrilor* într-un proces arbitral internațional, semnalăm unele diferențe față de arbitrajul intern (art. 562). Din art. 1113 alin. (2) lit. b) rezultă faptul că, în afara motivelor legale prevăzute de lit. a) și c) ale aceleiași dispoziții, *părțile pot conveni alte motive de recuzare a arbitrilor*.

Procedura de recuzare este, la rândul ei, lăsată la alegerea părților. În lipsă, soluționarea cererii de recuzare de către tribunalul de la sediul arbitrajului are loc, prin derogare de la art. 563 alin. (2), *prin hotărâre definitivă*.

Art. 1.114. Procedura arbitrală. (1) Părțile pot stabili procedura arbitrală direct sau prin referire la regulamentul unei instituții de arbitraj ori o pot supune unei legi procedurale la alegerea lor.

(2) Dacă părțile nu au procedat conform celor prevăzute la alin. (1), tribunalul arbitral stabileşte procedura pe calea uneia dintre modalitățile prevăzute la alin. (1).

(3) Oricare ar fi procedura arbitrală stabilită, tribunalul arbitral trebuie să garanteze egalitatea părților şi dreptul lor de a fi ascultate în procedură contradictorie.

(4) În arbitrajul internațional, durata termenelor stabilite în cartea a IV-a se dublează.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Procedura arbitrală internațională prezintă, la rândul ei, datorită prezenței elementului de extraneitate, anumite elemente specifice.

În primul rând, părțile au libertatea de a stabili regulile procedurale – inclusiv prin trimitere la Cartea a IV-a – sau să se refere la regulamentul unei instituții de arbitraj. Nu mai puțin, părțile pot supune arbitrajul unei alte legi procedurale.

Ceea ce se dorește să se sublinieze prin art. 1114 alin. (1) este faptul că *părțile pot alege o lege procedurală străină*. Aceasta constituie o derogare de la dreptul comun, unde legea procedurală arbitrală este cea a statului pe teritoriul căruia se află sediul tribunalului arbitral.

Părțile trebuie să aibă în vedere faptul că necunoașterea de către arbitri a legii procedurii alese poate determina întârzieri în soluționarea litigiului.

În lipsa convenției părților, regulile procedurale sunt stabilite de tribunalul arbitrai, având la dispoziție aceeași libertate de determinare ca și părțile.

O dispoziție menită să garanteze un minim de garanții procesuale este cea din alin. (3), potrivit căruia tribunalul arbitral trebuie să garanteze *egalitatea părților și dreptul lor de a fi ascultate în procedură contradictorie*, indiferent de regulile de procedură stabilite.

Având în vedere că cel puțin una dintre părți nu își are domiciliul sau sediul în România, precum și lipsa obligației de a-și stabili aici domiciliul procesual, este de așteptat ca durata procedurii arbitrale internaționale să fie mai mare decât în cazul celei interne. De aceea, ultimul alineat al art. 1114 prevede că *durata termenelor stabilite în Cartea a IV-a se dublează*[1]. Părțile au însă și aici libertatea de a stabili termene mai scurte.

Art. 1.115. Limba în care se desfăşoară procedura. (1) Dezbaterea litigiului în fața tribunalului arbitral se face în limba stabilită prin convenția arbitrală sau, dacă nu s-a prevăzut nimic în această privință ori nu a intervenit o înțelegere ulterioară, în limba contractului din care s-a născut litigiul ori într-o limbă de circulație internațională stabilită de tribunalul arbitral.

(2) Dacă o parte nu cunoaşte limba în care se desfăşoară dezbaterea, la cererea şi pe cheltuiala ei, tribunalul arbitral îi asigură serviciile unui traducător.

(3) Părțile pot să participe la dezbateri cu traducătorul lor.

COMENTARIU

Dispoziția de față este identică cu cea de la art. 570, reluare ce nu își găsește o justificare, din moment ce dispozițiile Cărții a IV-a se aplică în mod subsidiar.

Pentru detalii, trimitem la comentariile la articolul mai sus indicat.

Art. 1.116. Măsuri provizorii şi conservatorii. (1) Tribunalul arbitral poate dispune măsuri provizorii sau conservatorii la cererea uneia dintre părți, dacă nu este stipulat contrariul în convenția arbitrală.

---

[1] Reamintim că, potrivit art. 571 alin. (1) lit. a), respectiv art. 573 alin. (1) NCPC, dacă una dintre părți locuiește în străinătate, va arăta și domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Dacă partea vizată nu se supune voluntar măsurilor dispuse, tribunalul arbitral poate cere concursul tribunalului competent, care aplică propria lege. Dispunerea de măsuri provizorii sau conservatorii poate fi subordonată de arbitru sau judecător dării unei cauțiuni adecvate.

COMENTARIU

Spre deosebire de arbitrajul intern, unde măsurile asigurătorii pot fi dispuse și de instanța judecătorească în condițiile art. 585 alin. (1), în cadrul arbitrajului internațional măsurile provizorii sau conservatorii pot fi dispuse, la cererea uneia dintre părți, *doar de către tribunalul arbitral*, în cursul arbitrajului.

Măsurile provizorii și conservatorii care pot fi dispuse sunt cele prevăzute de legea procedurală aleasă de părți sau cea desemnată anume pentru aceste măsuri[1]. Măsurile sunt menite a fi utilizate în statul în care se desfășoară arbitrajul, iar nu în străinătate. Hotărârile privind luarea unor măsuri provizorii sau conservatorii *nu privesc fondul diferendului*, astfel că ele, în principiu, nu își vor produce efectele pe teritoriul altor state. O hotărâre arbitrală confirmată de o instanță judecătorească are însă mai multe șanse de a-și produce efectele în străinătate.

Luarea măsurilor provizorii sau conservatorii este în principiu posibilă, sub condiția ca părțile să nu fi stipulat contrariul. Aceasta poate să însemne excluderea cu desăvârșire a posibilității luării măsurii sau limitarea competenței la instanțele judecătorești.

În cazul în care se constată refuzul părții implicate de a se supune măsurilor dispuse, tribunalul arbitral – *nu și partea care a cerut luarea măsurilor* – poate cere sprijinul tribunalului de la sediul arbitrajului. Acesta din urmă va aplica însă propria lege, iar nu cea stabilită potrivit art. 1114 alin. (1). În cazul în care există un conflict între legea aplicabilă măsurilor luate și *lex fori*, instanța judecătorească va putea refuza concursul.

Fie că cererea pentru luarea măsurilor provizorii sau conservatorii se află în fața unui arbitru sau judecător, fiecare poate condiționa măsura de darea unei *cauțiuni*.

Art. 1.117. Administrarea probelor. (1) Administrarea probelor se face de către tribunalul arbitral.

(2) Dacă pentru administrarea probelor este necesar concursul instanțelor judecătoreşti, tribunalul arbitral sau părțile, de acord cu tribunalul arbitral, pot solicita concursul tribunalului de la sediul arbitrajului, care aplică legea proprie.

COMENTARIU

În materia probelor, se păstrează regula potrivit căreia administrarea probelor se face de către tribunalul arbitral.

O situație specială este aceea în care este necesar concursul instanțelor judecătoreşti pentru administrarea probelor. Aceasta poate interveni în cazul în care se impune recurgerea la mijloace de constrângere sau aplicarea unor sancțiuni. În același timp, asistența judiciară poate fi solicitată și atunci când este necesară obținerea de probe din străinătate. Această ultimă ipoteză are o importanță mai mare în arbitrajul internațional,

---

[1] A se vedea și *R. Morek*, Interim Measures in Arbitration Law and Practice in Central and Eastern Europe: The Need for Further Harmonization, în Interim Measures in International Commercial Arbitration, editat de Association for International Arbitration, Maklu Publishers, Antwerp, 2007, p. 82.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

ținând cont de faptul că părțile – sau cel puțin una dintre ele – sunt domiciliate sau au sediul principal în alt stat decât cel unde se desfășoară arbitrajul.

Atunci când proba este administrată cu concursul instanței judecătorești, aceasta va aplica legea proprie. Astfel, regimul probelor trebuie să se înscrie în făgașul prevăzut de *lex fori*, indiferent de convenția părților cu privire la acest aspect.

Art. 1.118. Competența tribunalului arbitral. (1) Tribunalul arbitral decide asupra propriei competențe.

(2) Tribunalul arbitral statuează asupra propriei competențe fără a lua în considerare o cerere având acelaşi obiect, deja pendinte între aceleaşi părți în fața unui tribunal statal sau arbitral, afară numai dacă motive temeinice impun suspendarea procedurii.

(3) Excepția de necompetență trebuie ridicată prealabil oricărei apărări pe fond.

COMENTARIU

Articolul de față are în vedere competența tribunalului arbitral. Legiuitorul nu a lăsat la voința părților chestiunea legată de competența tribunalului arbitral (competență-competență), atribuind în mod direct această verificare tribunalului arbitral. Din redactarea alin. (1) rezultă că *nici tribunalul arbitral și nici părțile nu pot să delege această atribuție unei instanțe judecătorești.*

Supremația competenței tribunalului arbitral este exprimată în alin. (2), care arată că statuarea asupra propriei competențe nu este subordonată existenței unei cereri având același obiect, deja pendinte între aceleași părți în fața unui tribunal statal sau arbitral. Aceasta semnifică faptul că judecata arbitrală este independentă de soluționarea de către o instanță judecătorească sau un alt tribunal arbitral a unor chestiuni prejudiciale sau chiar a fondului cererii cu același obiect.

Cu toate acestea, dacă motive temeinice impun, tribunalul arbitral poate ordona suspendarea procedurii.

Prin contrast cu alin. (2), ultimul alineat al art. 1118 încătușează într-o măsură libertatea tribunalului arbitral, prin faptul că excepția de necompetență trebuie ridicată prealabil oricărei apărări pe fond[1].

Art. 1.119. Drept aplicabil. (1) Tribunalul arbitral aplică litigiului legea stabilită de părți, iar dacă părțile nu au desemnat dreptul aplicabil, legea pe care o consideră adecvată, în toate situațiile ținând seama de uzanțe şi reguli profesionale.

(2) Tribunalul arbitral poate statua în echitate numai cu autorizarea expresă a părților.

COMENTARIU

Așa cum părțile pot alege o anumită lege procedurală aplicabilă arbitrajului, la fel se poate conveni și asupra legii aplicate litigiului. În lipsa unei asemenea convenții, tribunalul arbitral va aplica legea pe care o consideră adecvată, ținând cont de elementele litigiului.

---

[1] Majoritatea legislațiilor străine nu conțin astfel de restricții. În acest sens, a se vedea *P. Schlosser*, op. cit., p. 420.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

În ambele situații, tribunalul arbitral va ține seama de uzanțe și reguli profesionale.

Soluționarea litigiului în echitate de către tribunalul arbitral poate avea loc numai cu acordul expres al părților. Aceasta ar limita sau chiar elimina erorile pe care tribunalul arbitral le-ar putea comite în aplicarea unui drept străin.

Art. 1.120. Hotărârea arbitrală. (1) Hotărârea arbitrală este dată cu procedura convenită de părți. În lipsa unor asemenea prevederi în convenția arbitrală, hotărârea se pronunță cu votul majorității arbitrilor, iar în caz de paritate a voturilor prevalează soluția care se raliază votului supraarbitrului.

(2) Hotărârea arbitrală este scrisă, motivată, datată şi semnată de toți arbitrii.

(3) Hotărârea arbitrală este executorie şi obligatorie de la comunicarea sa părților şi poate fi atacată numai cu acțiune în anulare pentru motivele şi în regimul stabilite în cartea a IV-a, care se aplică în mod corespunzător.

(4) Tribunalul arbitral poate pronunța hotărâri parțiale, în lipsă de stipulație contrară în convenția arbitrală.

COMENTARIU

În privința hotărârilor arbitrale, art. 1120 reglementează doar aspectele cele mai importante, urmând a fi completate în mod corespunzător cu dispozițiile din Cartea a IV-a.

Potrivit art. 1120 alin. (1), hotărârile arbitrale sunt pronunțate în modalitatea stabilită de părți, la care se adaugă și cea privind modul de deliberare. În lipsa unei asemenea convenții, nu se mai acordă tribunalului arbitral posibilitatea de a-și stabili propria procedură, indicând în mod direct că hotărârea se pronunță cu votul majorității arbitrilor. În continuare, se arată că, în caz de paritate a voturilor, prevalează soluția care se raliază votului supraarbitrului.

Pentru a garanta eficiența hotărârii arbitrale, art. 1120 nu lasă la voința părților aspectele privind forma și cuprinsul hotărârii, efectele și modul de desființare. Părțile nu pot alege în aceste privințe o altă lege decât *lex fori*. Așadar, forma hotărârii arbitrale este scrisă, fiind în mod obligatoriu motivată, dacă părțile nu convin în sens contrar. De asemenea, hotărârea va fi datată și semnată de toți arbitrii care au participat la deliberare și pronunțare.

Efectele hotărârii arbitrale se produc de la comunicarea sa părților, devenind executorie și obligatorie.

Pentru desființarea hotărârii, partea interesată nu poate recurge decât la acțiunea în anulare pentru motivele și în regimul stabilite în Cartea a IV-a, care se aplică în mod corespunzător.

Ultimul alineat al art. 1120 acordă tribunalului arbitral posibilitatea de a pronunța hotărâri parțiale, în lipsă de stipulație contrară în convenția arbitrală. Dispoziția este menită să aducă un plus de claritate, având în vedere că părțile pot alege și o procedură străină, care să nu permită acest lucru.

Art. 1.121. Cheltuieli arbitrale. În afară de cazul în care părțile convin altfel, onorariile arbitrilor şi cheltuielile de deplasare ale acestora se suportă de partea care i-a numit; în cazul arbitrului unic sau al supraarbitrului, aceste cheltuieli se suportă de părți în cote egale.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Cheltuielile arbitrale – adică cele privind organizarea și desfășurarea arbitrajului, onorariile arbitrilor, cheltuielile de administrare a probelor, cheltuielile de deplasare a părților, arbitrilor, experților, martorilor – sunt suportate potrivit convenției părților.

În lipsa unei atari convenții, art. 1121 cuprinde, în privința onorariului arbitrilor și a cheltuielilor de deplasare a acestora, o dispoziție derogatorie de la cea prevăzută de art. 595 alin. (2). Astfel, cheltuielile pentru fiecare arbitru se suportă de partea care i-a numit. Atunci când tribunalul arbitral este compus dintr-un arbitru unic, aceste cheltuieli se suportă de părți în cote egale, dispoziția fiind aplicabilă și pentru supraarbitru.

Dispoziția se justifică atunci când unul sau mai mulți dintre arbitrii numiți sunt străini, care efectuează deplasări în statul în care se află sediul tribunalului arbitral. Partea care a pierdut ar fi serios dezavantajată în cazul în care ar trebui să suporte cheltuielile legate de arbitrul străin numit de cealaltă parte. Procesul arbitral ar deveni unul mult prea oneros și, în consecință, neatractiv.

Art. 1.122. Reguli de aplicare subsidiară. Orice aspecte privind constituirea tribunalului arbitral, procedura, hotărârea arbitrală, completarea, comunicarea şi efectele acesteia, nereglementate de părți prin convenția arbitrală şi neîncredințate de acestea rezolvării de către tribunalul arbitral, vor fi soluționate prin aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor cărții a IV-a.

COMENTARIU

Așa cum am văzut în dispozițiile anterioare, părțile au libertatea de a conveni cu privire la numeroase aspecte ale arbitrajului sau pot încredința tribunalului arbitral o asemenea sarcină.

În lipsa convenției, normele cuprinse în prezentul titlu se completează, asupra aspectelor nereglementate, cu cele corespunzătoare din Cartea a IV-a referitoare la arbitrajul intern, potrivit prezentei dispoziții.

Întinderea este generală, privind aspectele legate de constituirea tribunalului arbitral, procedura, hotărârea arbitrală, completarea, comunicarea și efectele acesteia[1].

Prin comparație, normele procesuale române se aplică în cadrul proceselor civile cu element de extraneitate cu prioritate[2], părțile neputând deroga de la acestea (art. 1064 coroborat cu art. 1087).

Titlul de față are interferențe și cu unele instrumente internaționale, raportul cu acestea diferind de la caz la caz, fiind de regulă stabilit în cuprinsul celor din urmă.

De importanță notabilă este dispoziția art. 1 alin. (2) lit. e) din Regulamentul CE nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I), potrivit căreia convențiile arbitrale sunt excluse domeniului său de aplicare.

În privința competenței, a recunoașterii și executării hotărârilor, art. 1 alin. (2) lit. d) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială

---

[1] În Elveția, părțile pot să convină aplicarea exclusivă a regulilor privind arbitrajul intern într-un litigiu cu element de extraneitate [art. 176 alin. (2) LDIP elvețiană].

[2] Pentru excepții, a se vedea comentariile la art. 1087.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(Bruxelles I) exclude arbitrajul din domeniul său de aplicare. Aceasta nu înseamnă însă că sunt excluse situațiile în care o cerere se află simultan în fața unei instanțe judecătorești dintr-un stat membru și a unui tribunal arbitral. În viitor, se preconizează introducerea unor dispoziții care să reglementeze concursul dintre procedurile arbitrale și cele judiciare care se desfășoară în diferitele state membre.

Capitolul II. Efectele hotărârilor arbitrale străine

COMENTARIU

Regimul hotărârilor arbitrale străine în România este reglementat prin capitolul de față. Acest cadru juridic intern este completat cu instrumentele internaționale în materie. În lipsa unei dispoziții exprese, prezintă importanță determinarea raportului dintre cele două categorii de dispoziții în materie, interne și internaționale.

Cea mai importantă convenție internațională multilaterală este Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York la 10 iunie 1958[1].

Pentru anumite materii, recunoașterea și executarea hotărârilor sunt reglementate de Convenția europeană de arbitraj comercial internațional, încheiată la Geneva la 21 aprilie 1961[2], respectiv Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, încheiată la Washington la 18 martie 1965[3].

Cadrul convențional bilateral al României în materia asistenței judiciare internaționale este relativ extins[4]. În privința recunoașterii și executării hotărârilor arbitrale, majoritatea acestor convenții trimit la Convenția de la New York din 1958[5].

Tot aici se cuvine amintit faptul că Regulamentul (CE) nr. 44/2001 nu este aplicabil pentru recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale pronunțate în statele membre.

Art. 1.123. Calificare. Sunt hotărâri arbitrale străine orice sentințe arbitrale de arbitraj intern sau internațional pronunțate într-un stat străin şi care nu sunt considerate hotărâri naționale în România.

---

[1] La care România a aderat prin Decretul nr. 186/1961, formulând următoarea rezervă: convenția se aplică numai la diferendele rezultate din raporturi de drept contractuale sau necontractuale care sunt considerate comerciale de către legislația română.

[2] Ratificată prin Decretul nr. 281/1963. În privința recunoașterii sau executării hotărârilor arbitrale, art. 9 din Convenția de la Geneva din 1961 limitează impactul instanțelor judecătorești din statul de origine asupra acestei proceduri.

[3] România a aderat la această convenție prin Decretul nr. 62/1975.

[4] Statele cu care România a încheiat astfel de convenții ce cuprind dispoziții referitoare la recunoașterea reciprocă a hotărârilor arbitrale sunt: Republica Algeriană Democrată, Republica Cehă, Republica Populară Chineză, Republica Cuba, Republica Franceză, Republica Elenă, Republica Italiană, Republica Macedonia, Regatul Maroc, Republica Moldova, Republica Arabă Siriană, Republica Slovacă, Republica Tunisia.

[5] Unica convenție ce conține dispoziții speciale referitoare la recunoașterea sau executarea hotărârilor arbitrale este cea încheiată cu Algeria, la 28 iunie 1979, la București. Având în vedere faptul că la data de 8 mai 1989 Convenția de la New York din 1958 a intrat în vigoare şi pentru Algeria, raportul dintre cele două convenții este reglementat de art. 7 alin. (1) din convenția multilaterală, potrivit căruia validitatea convenției bilaterale nu este atinsă, partea interesată nefiind privată de dreptul pe care l-ar putea avea de a se prevala de o sentință arbitrală în modul şi în măsura admisă de legislația sau tratatele țării în care sentința este invocată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

La fel ca și în reglementarea anterioară (art. 370 CPC 1865), prin hotărâri arbitrale străine se înțelege, potrivit art. 1123, orice sentințe arbitrale de arbitraj pronunțate într-un stat străin și care nu sunt considerate hotărâri naționale în România[1]. S-a adăugat precizarea că sunt vizate hotărârile de arbitraj intern sau internațional.

Instanța română stabilește caracterul național sau străin al unei hotărâri arbitrale în funcție de elementele cauzei. Astfel, la verificarea condiției ca hotărârea arbitrală să fie pronunțată într-un stat străin celui de recunoaștere, trebuie distins între sediul instanței arbitrale și locul unde a avut loc arbitrajul, respectiv unde au semnat arbitrii hotărârea arbitrală[2].

O hotărâre este considerată națională sau străină după elementele de legătură pe care le are cu locul unde a fost pronunțată (domiciliul părților, dreptul aplicabil arbitrajului etc.).

Așa fiind, sfera hotărârilor arbitrale străine, conturată prin prisma prevederilor art. 1123 coroborat cu art. 1110 alin. (2), ne indică faptul că este vorba de hotărâri pronunțate într-un stat străin, ce nu prezintă suficiente elemente de legătură cu România.

Condiția ca hotărârile arbitrale să nu fie considerate hotărâri naționale în România și-a dovedit utilitatea în contextul în care, potrivit art. 369[1] din vechea reglementare, părțile puteau stabili ca arbitrajul internațional să aibă loc și într-o altă țară și, cu toate acestea, hotărârea să fie considerată națională.

În cazul în care o hotărâre arbitrală este considerată națională, devin aplicabile dispozițiile Cărții a IV-a.

Hotărârile arbitrale străine sunt deosebite și de hotărârile străine prevăzute de art. 1093, care includ, pe lângă actele jurisdicționale ale instanțelor judecătorești, și actele notariale sau ale altor autorități dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene[3].

Prin comparație, hotărârile arbitrale care fac obiectul prezentului capitol sunt atât cele emise în state membre ale Uniunii Europene, cât și în state terțe.

Prezentul capitol se aplică tuturor hotărârilor arbitrale străine, pronunțate fie în cadrul unui arbitraj *ad-hoc*, fie al unuia instituționalizat.

Art. 1.124. Eficacitate. Orice hotărâre arbitrală dintre cele prevăzute la art. 1.123 este recunoscută şi poate fi executată în România dacă diferendul formând obiectul acesteia poate fi soluționat pe cale arbitrală în România şi dacă hotărârea nu conține dispoziții contrare ordinii publice de drept internațional privat român.

---

[1] Spre deosebire, art. 1 alin. (1) din Convenția de la New York din 1958 prevede cele două condiții alternativ, nu cumulativ.

[2] Pentru exemplificări, a se vedea *H. Bagner*, în *H. Kronke, P. Nacimiento, D. Otto, N.C. Port (eds.)*, Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, Kluwer Law International, 2010, p. 20-25.

[3] Unele convenții bilaterale în materia asistenței judiciare internaționale încheiate de România înțeleg prin hotărâri supuse recunoașterii și executării și hotărârile arbitrale, așa cum este în art. 50 alin. (2) lit. d) din Tratatul dintre România și Republica Moldova privind asistența juridică în materie civilă și penală, semnat la Chișinău la 6 iulie 1996. Sunt întâlnite însă și situații opuse, în care, în ciuda lipsei unei mențiuni exprese, operează o asemenea asimilare. În acest sens, citățm dispozițiile art. 46 din Tratatul între Republica Populară Română și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste privind acordarea asistenței juridice în cauzele civile, familiale și penale, încheiat la Moscova la 3 aprilie 1958 (preluat prin declarație de succesiune de România și Federația Rusă).

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Dispoziția de față, care se regăsește și în art. V alin. (2) din Convenția de la New York, reprezintă motive de refuz al recunoașterii sau executării, alături de cele prevăzute de art. 1128.

Verificarea incidenței motivelor se face prin raportare la legea română. În ceea ce privește arbitrabilitatea litigiului, condițiile sunt prevăzute de art. 542 și art. 1111. Incompatibilitatea cu ordinea publică de drept internațional privat român se apreciază ținându-se seama, în special, de intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică română și de gravitatea efectului astfel produs [art. 1096 alin. (1) lit. a)].

Art. 1.125. Instanța competentă. (1) Solicitarea de recunoaştere şi executare a hotărârii arbitrale străine se prezintă printr-o cerere adresată tribunalului în circumscripția căruia se află domiciliul sau, după caz, sediul celui căruia i se opune respectiva hotărâre arbitrală.

(2) În caz de imposibilitate de stabilire a tribunalului prevăzut la alin. (1), competența aparține Tribunalului Bucureşti.

COMENTARIU

Competența de soluționare a cererilor de recunoaștere și executare a hotărârilor arbitrale străine revine instanțelor judecătorești din statul în care se urmărește ca acestea să producă efecte.

Din punct de vedere material și teritorial, competența aparține tribunalului în circumscripția căruia se află domiciliul sau, după caz, sediul celui căruia i se opune respectiva hotărâre arbitrală. Așadar, cererea este justificată și atunci când se îndreaptă împotriva unui terț, nu doar împotriva celeilalte părți din procedura arbitrală.

În cazul în care nu poate fi stabilit tribunalul potrivit criteriului de mai sus, de exemplu, în cazul în care cealaltă parte nu domiciliază în România, competența aparține Tribunalului București.

În funcție de instrumentul juridic aplicabil, cererea se adresează tribunalului direct și/sau prin Ministerul Justiției, în calitate de autoritate centrală desemnată.

Art. 1.126. Cererea. (1) Cel care se prevalează de o hotărâre arbitrală străină poate solicita numai recunoaşterea acesteia pentru a invoca autoritatea de lucru judecat sau, când nu este adusă la îndeplinire în mod voluntar, încuviințarea executării silite pe teritoriul României.

(2) Recunoaşterea unei hotărâri arbitrale străine poate fi cerută şi pe cale incidentală.

(3) Dispozițiile art. 1.100 se aplică în mod corespunzător.

COMENTARIU

În funcție de interesul părții care se prevalează de o hotărâre arbitrală străină pe teritoriul României, cele două cereri, de recunoaștere și de executare, *pot fi formulate simultan sau succesiv*.

Astfel, dacă partea interesată optează inițial doar pentru recunoașterea hotărârii arbitrale străine, iar aceasta nu este adusă la îndeplinire în mod voluntar, poate fi solici-

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

tată și încuviințarea executării. În cazul în care cele două capete de cerere sunt separate, cererea de încuviințare a executării hotărârii arbitrale străine este de competența tribunalului de la locul unde urmează să aibă loc executarea.

În cazul în care în România are loc un proces care privește litigiul soluționat pe cale arbitrală, în vederea evitării pericolului lipsirii de eficiență a hotărârii arbitrale străine obținute, poate fi solicitată în cadrul acestuia recunoașterea hotărârii arbitrale străine, *pe cale incidentală.*

Prin recunoașterea hotărârii arbitrale, aceasta *dobândește autoritate de lucru judecat*, întocmai ca o hotărâre arbitrală națională[1].

Cererea de recunoaștere a hotărârii arbitrale străine *întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită*, potrivit art. 1100, la care trimite ultimul alineat al articolului de față.

Art. 1.127. Documente ataşate la cerere. (1) Cererea trebuie însoțită de hotărârea arbitrală şi convenția de arbitraj, în original sau în copie, care sunt supuse supralegalizării în condițiile prevăzute la art. 1.092.

(2) Dacă documentele prevăzute la alin. (1) nu sunt redactate în limba română, solicitantul trebuie să prezinte şi traducerea acestora în limba română, certificată de conformitate.

COMENTARIU

Cererea de recunoaștere şi de executare a hotărârii arbitrale nu este supusă unor condiții speciale[2], urmând a fi formulată potrivit cerințelor prevăzute pentru cererile din dreptul comun.

La cerere se vor alătura hotărârea arbitrală şi convenția de arbitraj, în original sau în copie – caz în care este necesară și supralegalizarea sau apostilarea lor în condițiile prevăzute la art. 1092.

Dacă documentele originale[3] nu sunt redactate în limba română, solicitantul trebuie să prezinte și traducerea acestora în limba română, certificată.

Art. 1.128. Motivele de refuz al recunoaşterii sau executării. Recunoaşterea sau executarea hotărârii arbitrale străine este respinsă de tribunal dacă partea contra căreia hotărârea este invocată probează existența uneia dintre următoarele împrejurări:

a) părțile nu aveau capacitatea de a încheia convenția arbitrală conform legii aplicabile fiecăreia, stabilită potrivit legii statului unde hotărârea a fost pronunțată;

b) convenția arbitrală nu era valabilă potrivit legii căreia părțile au supus-o sau, în lipsă de stabilire a acesteia, conform legii statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată;

---

[1] A se vedea *supra*, comentariile la art. 606.

[2] Cu excepția prevederilor din convențiile bilaterale de asistență juridică încheiate de România.

[3] Actele supuse supralegalizării sunt întotdeauna însoțite de o traducere certificată.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

c) partea contra căreia hotărârea este invocată n-a fost cuvenit informată cu privire la desemnarea arbitrilor sau cu privire la procedura arbitrală ori a fost în imposibilitate de a-şi valorifica propria apărare în procesul arbitral;

d) constituirea tribunalului arbitral sau procedura arbitrală n-a fost conformă convenției părților ori, în lipsa unui acord al acestora, legii locului unde a avut loc arbitrajul;

e) hotărârea priveşte un diferend neprevăzut în convenția arbitrală sau în afara limitelor fixate de aceasta ori cuprinde dispoziții care excedează termenilor convenției arbitrale. Totuşi, dacă dispozițiile din hotărâre care privesc aspecte supuse arbitrajului pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului, cele dintâi pot fi recunoscute şi declarate executorii;

f) hotărârea arbitrală n-a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată ori suspendată de o autoritate competentă din statul în care sau după legea căruia a fost pronunțată.

COMENTARIU

Recunoaşterea unei hotărâri arbitrale străine nu operează în mod automat, instanța fiind obligată să verifice îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 1124.

La rândul ei, partea împotriva căreia hotărârea este invocată poate să dezvăluie anumite împrejurări care pot duce la blocarea extinderii efectelor acesteia pe teritoriul statului român. Motivele sunt *limitativ prevăzute* de art. 1128, sarcina probei existenței lor revenind părții care le-a invocat.

Primul motiv de refuz al recunoaşterii se referă la *incapacitatea oricăreia dintre părți* de a încheia convenția arbitrală conform legii aplicabile fiecăreia, stabilită potrivit legii statului unde hotărârea a fost pronunțată. Este vorba, aşadar, despre verificarea „arbitrabilității" litigiului din punct de vedere subiectiv. Referirea este la capacitatea părților *la momentul încheierii convenției arbitrale*. Important de subliniat este faptul că legea aplicabilă capacității fiecărei părți este determinată de legea statului unde hotărârea a fost pronunțată, iar nu de cea română, a instanței de recunoaştere[1].

Motivul secund se referă la *invaliditatea convenției arbitrale*. Verificarea condițiilor de încheiere a convenției arbitrale se face potrivit legii căreia părțile au supus-o sau, în lipsă de stabilire a acesteia, conform legii statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată.

În al treilea rând, recunoaşterea hotărârii arbitrale poate fi refuzată pentru *lipsa informării* cu privire la desemnarea arbitrilor sau cu privire la procedura arbitrală ori dacă partea fost în imposibilitate de a-şi valorifica propria apărare în procesul arbitral. O dimensiune importantă a arbitrajului este *echilibrul între părți*, respectiv *garantarea dreptului la apărare*. Având în vedere că accesul la arbitraj are loc în mod voluntar, este firesc ca ambele părți să fie informate asupra tuturor aspectelor esențiale ale acestei proceduri. Lipsa informării asupra detaliilor legate de numirea arbitrilor, respectiv a procedurii arbitrale este considerată de o importanță care poate duce la refuzul executării. Punerea părții în imposibilitatea de a-şi valorifica propria apărare este strâns legată de aspectele de mai sus. Cauzele care pot determina această situație sunt dintre cele mai

[1] Este o soluție contrară celei din Convenția de la New York din 1958. Pentru detalii, a se vedea *P. Nacimiento*, în *H. Kronke, P Nacimiento, D. Otto, N.C. Port (eds.)*, op. cit., p. 219.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

diverse: lipsa citării părții sau a comunicării altor acte, imposibilitatea administrării probelor etc.

În lipsa unei mențiuni exprese, se pune problema care este legea aplicabilă după care se verifică incidența acestor situații. Suntem de părere că, prin această „omisiune", s-a dorit să se indice *lex fori*.

Strâns legat de motivul de mai sus este și următorul, referitor la *constituirea tribunalului arbitral* sau la *procedura arbitrală*. Dacă cele două aspecte nu sunt conforme cu convenția părților ori, în lipsa unui acord al acestora, cu legea locului unde a avut loc arbitrajul, recunoașterea hotărârii arbitrale poate fi refuzată. În practică, prima situație a fost destul de rar opusă cu succes recunoașterii, părțile fiind de regulă de acord cu privire la constituirea tribunalului arbitral[1]. În legătură cu procedura arbitrală, subliniem faptul că *instanța de recunoaștere nu poate verifica decât aspectele procedurale, iar nu cele substanțiale*[2] – opunându-se în acest sens interdicția revizuirii pe fond (art. 1132).

Cazurile clasice de *ultra petita* și *extra petita* constituie, la rândul lor, motive de refuz al recunoașterii hotărârii arbitrale. În acest caz, poate avea loc o *recunoaștere parțială*, în măsura în care dispozițiile din hotărâre care privesc aspecte supuse arbitrajului pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului.

Ultimul motiv este legat de faptul că *hotărârea arbitrală nu a devenit încă obligatorie* pentru părți sau *a fost anulată ori suspendată* de o autoritate competentă din statul în care sau după legea căruia a fost pronunțată.

În legătură cu caracterul obligatoriu, trebuie observat că acesta nu are în mod necesar legătură cu caracterul definitiv al hotărârii. Determinarea are loc potrivit legii statului în care a fost pronunțată.

Ultima situație constituie o portiță largă de scăpare pentru partea căreia i se opune hotărârea, având în vedere că, de regulă, se beneficiază de o paletă mai largă de motive de anulare sau de suspendare decât cele prevăzute de prezentul articol[3]. Însă, pentru a avea loc respingerea recunoașterii, *anularea sau suspendarea trebuie să fie efectivă*, nu să existe un proces pendinte, având acest obiect.

În final, menționăm faptul că împrejurările menționate la lit. c) și d) se pot încadra în noțiunea de ordine publică, putând astfel face obiectul verificării din oficiu în temeiul art. 1124.

Art. 1.129. Suspendarea judecății. (1) Tribunalul poate suspenda judecarea recunoaşterii şi executării hotărârii arbitrale străine dacă anularea ori suspendarea acesteia este solicitată autorității competente din statul unde a fost pronunțată sau din statul după legea căruia a fost pronunțată.

(2) În situația prevăzută la alin. (1) tribunalul poate, la cererea părții care solicită recunoaşterea şi executarea hotărârii arbitrale străine, să dispună depunerea unei cauțiuni de către cealaltă parte.

---

[1] *Idem*, p. 282.

[2] Nu se poate verifica legea pe care tribunalul arbitral a aplicat-o fondului procesului – *P. Nacimiento*, op. cit., p. 296.

[3] *N. Darwazeh*, în *H. Kronke, P. Nacimiento, D. Otto, N.C. Port (eds.)*, op. cit., p. 302.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

COMENTARIU

Strâns legat de ultimul motiv de respingere a recunoașterii hotărârii arbitrale străine prevăzut de art. 1128 lit. f) teza a II-a, prezentul articol prevede posibilitatea suspendării judecării recunoașterii și executării hotărârii arbitrale străine, dacă există un proces privind anularea sau suspendarea acesteia în statul unde a fost pronunțată sau în statul după legea căruia a fost pronunțată. Astfel, *se evită pronunțarea unei hotărâri ce nu poate fi adusă la îndeplinire sau a cărei executare nu poate fi întoarsă*.

Suspendarea este *facultativă*, fiind apreciată de instanță în funcție de previzibilitatea ca hotărârea să fie anulată sau suspendată în statul unde a fost pronunțată, respectiv în statul după legea căruia a fost pronunțată.

Pentru a acoperi eventualul prejudiciu cauzat părții care solicită recunoașterea și executarea prin suspendarea judecății, tribunalul poate dispune, la cererea acesteia, depunerea unei cauțiuni de către cealaltă parte.

Art. 1.130. Judecata. (1) Cererea de recunoaştere sau de executare a hotărârii arbitrale străine se soluționează prin hotărâre dată cu citarea părților şi care poate fi atacată numai cu apel.

(2) Cererea poate fi soluționată fără citarea părților dacă din hotărâre rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acțiunii.

COMENTARIU

Procedura de soluționare a cererilor de recunoaștere și/sau de executare a hotărârii arbitrale străine este cea prevăzută de dreptul comun.

Dispoziții speciale se referă la obligativitatea citării părților, cu excepția cazului în care din cuprinsul hotărârii arbitrale rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acțiunii, nemaifiind incidente dispozițiile art. 1128. Cu toate acestea, instanța arbitrală va verifica din oficiu cerințele art. 1124.

Hotărârea astfel pronunțată poate fi atacată numai cu apel, nefiind posibilă exercitarea recursului, potrivit art. 483 alin. (2) NCPC[1].

Art. 1.131. Forța probantă. Hotărârile arbitrale străine pronunțate de un tribunal arbitral competent beneficiază în România de forță probantă cu privire la situațiile de fapt pe care le constată.

COMENTARIU

Asemeni hotărârilor judecătorești străine, beneficiază de forță probantă cu privire la situațiile de fapt pe care le constată și hotărârile arbitrale străine.

Astfel, constatările *ex proprii sensibus, visu et auditu* ale arbitrilor au valoarea probantă conferită de legea locului unde a avut loc arbitrajul (*lex loci actus*). Celelalte probe administrate în cursul procesului arbitral, cuprinse în hotărârea arbitrală, au valoarea unor simple înscrisuri, ce pot fi răsturnate prin proba contrară.

---

[1] Potrivit art. XVIII alin. (1) din Legea nr. 2/2013, dispozițiile art. 483 alin. (2) NCPC se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016. În cazul proceselor pornite începând cu 15 februarie 2013 și până la 31 decembrie 2015, se aplică dispozițiile alin. (2) al art. XVIII din Legea nr. 2/2013.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Art. 1.132. Examinarea fondului cauzei. Tribunalul nu poate examina hotărârea arbitrală pe fondul diferendului.

COMENTARIU

La fel ca și în cazul hotărârilor judecătorești străine, hotărârile arbitrale străine se bucură de încrederea instanței române de recunoaștere, în privința modului de soluționare a litigiului.

Pe cale de consecință, tribunalul sesizat cu o cerere de recunoaștere și executare nu poate examina hotărârea arbitrală pe fond.

Restricția nu se întinde și asupra verificărilor condițiilor prevăzute de art. 1124 și art. 1128.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

DISPOZIŢII FINALE

Art. 1.133. Intrare în vigoare. (1) Prezentul Cod de procedură civilă intră în vigoare la data care va fi prevăzută în legea pentru punerea în aplicare a acestuia.

(2) În termen de 6 luni de la data publicării prezentului cod, Guvernul va supune Parlamentului spre adoptare proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă.

Notă:

Reproducem mai jos prevederile art. 74-79 şi 81-83 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, care nu sunt încorporate în forma republicată a Legii nr. 134/2010 şi care se aplică, în continuare, ca dispoziţii proprii ale acesteia:

„**Art. 74.** Dreptul la acțiunea ipotecară prevăzut de art. 2.504 din Codul civil nu se stinge prin prescripție, ci doar ca efect al stingerii ipotecii în condițiile art. 2.428 din Codul civil. Dispozițiile art. 696^1 alin. (2)[1] din Codul de procedură civilă rămân aplicabile.

Art. 75. În sensul art. 375 din Codul civil, în cazul căsătoriilor încheiate în străinătate, prin *locul încheierii căsătoriei* se înțelege localitatea în al cărei registru de stare civilă s-a transcris certificatul de căsătorie.

Art. 76. Până la organizarea instanțelor de tutelă şi familie, judecătoriile sau, după caz, tribunalele ori tribunalele specializate pentru minori şi familie vor îndeplini rolul de instanțe de tutelă şi familie, având competența stabilită potrivit Codului civil, Codului de procedură civilă, prezentei legi, precum şi reglementărilor speciale în vigoare.

Art. 77. Ori de câte ori prin legi şi prin alte acte normative se face trimitere la Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale ori la «societatea comercială/societățile comerciale», după caz, trimiterea se consideră a fi făcută la Legea societăților nr. 31/1990 ori, după caz, la «societatea/societățile reglementată/reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările şi completările ulterioare».

Art. 78. Dispozițiile art. 17 din Legea nr. 188/2000, republicată, precum şi cu modificările aduse prin prezenta lege, se aplică şi cazurilor de neîndeplinire a obligației prevăzute la alin. (1) al aceluiaşi articol, pentru care nu s-a emis, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, ordinul ministrului justiției de revocare din funcție a executorului judecătoresc.

Art. 79. În termen de 2 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi, societățile înregistrate în registrul comerțului care au în denumire sintagma «societate comercială» sunt obligate a efectua demersurile necesare înlocuirii acestei sintagme cu termenul «societate». Până la finalizarea acestor demersuri, societatea poate funcționa cu denumirea înscrisă în registrul comerțului la data intrării în vigoare a prezentei legi. Înregistrarea în registrul comerțului a mențiunii privind modificarea actului constitutiv ca urmare a schimbării denumirii societății este scutită de taxă de înregistrare.

.....

Art. 81.[2] (1) Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 485 din 15 iulie 2010, intră în vigoare la 1 septembrie 2012.

---

[1] Art. 696^1 alin. (2) din Legea nr. 134/2010, republicată, a devenit art. 706 alin. (2), prin renumerotare.

[2] *N.r.* Prin O.U.G. nr. 44/2012, alin. (1) al art. 81 a fost modificat, termenul fiind prorogat până la 1 februarie 2013, iar alin. (2) al aceluiași articol a fost abrogat. Ulterior, prin O.U.G. nr. 4/2013, termenul prevăzut la alin. (1) a fost prorogat până la 15 februarie 2013.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

(2) Dispozițiile art. 512-514[1] din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost modificate și completate prin prezenta lege, se aplică de la data de 1 ianuarie 2013.

Art. 82.[2] Prezenta lege intră în vigoare la data prevăzută la art. 81 alin. (1), cu excepţia dispoziţiilor art. 80, care intră în vigoare la 3 zile de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 83. La data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă se abrogă:

a) «Codicele de procedură civilă» (sau «Codul de procedură civilă»), republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 45 din 24 februarie 1948, cu modificările şi completările ulterioare;

b) Codul de procedură civilă Carol al II-lea (Decretul-Lege nr. 2.899/1940), publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 201 din 31 august 1940;

c) Legea nr. 18/1948 pentru modificarea Codului de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 35 din 12 februarie 1948;

d) Decretul Consiliului de Stat nr. 203/1974 pentru înfiinţarea şi organizarea de secţii maritime şi fluviale la unele instanţe judecătoreşti şi unităţi de procuratură, publicat în Buletinul Oficial, nr. 131 din 31 octombrie 1974, cu modificările şi completările ulterioare;

e) Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internaţional privat, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 245 din 1 octombrie 1992, cu modificările şi completările ulterioare;

f) art. 24 alin. (2) din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situaţiei juridice a unor imobile cu destinaţia de locuinţe, trecute în proprietatea statului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 279 din 29 noiembrie 1995, cu modificările ulterioare;

g) Ordonanţa Guvernului nr. 5/2001 privind procedura somaţiei de plată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 422 din 30 iulie 2001, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 295/2002, cu modificările şi completările ulterioare;

h) art. 12 din Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 313 din 22 aprilie 2008;

i) Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligaţiilor de plată rezultate din contracte între profesionişti, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 738 din 31 octombrie 2007, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 118/2008, cu modificările ulterioare;

j) art. 229^1 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011, cu modificările şi completările ulterioare;

k) orice alte dispoziţii contrare, chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale".

---

[1] Art. 512-514 din Legea nr. 134/2010, republicată, au devenit art. 519-521, prin renumerotare.

[2] *N.r.* Art. 82 a fost modificat prin O.U.G. nr. 4/2013, astfel: „Art. 82. Prezenta lege intră în vigoare la data prevăzută la art. 81, cu excepţia dispoziţiilor art. 80, care intră în vigoare la 3 zile de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I, şi a dispoziţiilor art. 38 pct. 1 şi 2, care intră în vigoare la data de 1 iulie 2013".

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Index general[*]

A

Abținere **43, 48, 49, 54**
- complet de judecată **50**
- solutionare **51**
- ascultare judecător **51**
- camera de consiliu **51**
- caracter urgent **51**
- căi de atac **53**
- instanța superioară **52**
- încheiere de admitere/respingere **51**
- lipsă părți **51**

Acceptare sarcină arbitru **559**
Acte de executare silită **672**
- termen de plată **673**

Acte de procedură
- nulitate **174**
- absolută **174, 176, 178, 729**
- condiționată **174, 175**
- derivată **174**
- expresă **174, 729**
- extrinsecă **174**
- intrinsecă **174**
- necondiționată **174, 176**
- neregularități **177**
- parțială **174**
- proprie **174**
- relativă **174, 178**
- totală **174**
- virtuală **174**
- refacere **179**

Acțiune civilă
- calitate procesuală **36**
- excepție lipsă **40**
- transmitere **38**
- cauză **29**
- condiții **32**
- sancţiune **40**
- elemente **29**
- interes **33**
- excepție lipsă **40**
- noțiune **29**
- obiect **29**
- părți **29**

Acțiune preventivă **34**
Acțiune reală **75**
Acțiune oblică **821**
Administrare probe de către avocați sau consilieri juridici
- alcătuire dosar **384**
- ascultare martori **376**
- cercetare la fața locului **380**
- mărturie **377**
- autentificare **378**
- consemnare **377**
- concluzii scrise **383**
- convenție părți **368**
- depunere dosar **385**
- desfășurare ședință de judecată **369**
- domeniu de aplicare **366**
- expertiza **379**
- interogatoriu **381**
- înscrisuri deținute de terți **374**
- judecare cauză **386**
- măsuri luate de instanță **370**
- obligație instanță **367**
- program **372**
- soluționare incidente **373**
- termen **371**
- verificare înscrisuri **375**

Administrator-sechestru **745**
- administrare imobil **830**
- administrare venituri imobil **801**
- atribuții **801**
- concurs de urmăriri **803**
- descărcare **809**
- drepturi **802, 831**
- obligații **797, 802, 831**

[*] Cifrele fac trimitere la numărul articolului din noul Cod de procedură civilă. Semnul ~ înlocuieşte într-o expresie termenul de bază.

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- răspundere **748, 801**
- remunerație **747**
- sechestru judiciar **975**
- vânzare **798**

Alegere de competență **126**
Alegerea instanței **116**
Amânare proces **189**
Amendă judiciară **187, 188, 190, 719**
- cerere de reexaminare **191**

Apărare
- de fond **31, 205**
- procedurală **31**

Apel
- caracter extensiv **477**
- cerere
  - condiții de formă **470**
  - depunere **471**
  - exemplare **471**
  - instanța la care se depune **472**
  - motive **471**
  - probe **470**
- citare părți **475**
- efect devolutiv **476**
- limite **477, 478**
- incident **472**
  - calitate procesuală pasivă **472**
  - termen **472**
  - titular **472**
- instanță competentă **466**
- judecata **479**
- *non reformatio in peius* **481**
- principal **466**
  - achiesare expresă
    - parțială **467**
    - totală **467**
  - achiesare tacită
    - parțială **467**
    - totală **467**
  - încheieri premergătoare **466**
  - obiect **466**
- procuror **468**
- provocat **473**
  - cerere de aderare **474**
  - depunere **474**
  - termen **473**
  - titular **473**
- renunțare la judecată **480**
- soluții **480**
  - admitere **480**
  - anulare **480**
  - perimare **480**
  - respingere **480**
- suspensiv de executare **468**
- termen **468**
  - întrerupere **469**
    - deces
      - mandatar **469**
      - parte **469**
  - repunere în ~ **468**

Aplicare lege
- hotărâri **27**
- mijloace de probă **26**
- procese
  - în curs **25**
  - noi **24**
- teritorialitate **28**

Apostila **150**
Arbitrabilitate litigiu **542**
Arbitraj instituționalizat
- alegere **617**
- arbitrii **618**
- cheltuieli **620**
- noțiune **616**
- reguli **619**

Asigurare probe
- administrare **362**
- căi de atac **361**
- condiții de admisibilitate **359**
- constatare de urgență a unei stări de fapt **364**
- putere doveditoare **363**
- soluționare cerere **360**

Asigurări **115**
Asistent arbitral **566**
Asistență judiciară
- ajutor public judiciar **90**
- condiții de acordare **90**
- persoane fizice **90**
- persoane juridice **90**

Arbitraj
- caducitate **568**
- competența materială **547, 561**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- definiție legală **541**
- intervenție instanță **547**
- jurisdicție privată **541**
- limba **570**
- loc **569**
- natură convențională **541**
- natură jurisdicțională **541**
- noțiune **541**
- obiect **542**
- organizare **544**
- terț **545**
- persoane fizice **542**
- persoane juridice **542**
- reprezentare părți **546**
- termen **567**

Autoritate de lucru judecat **135**
- excepție **432**

B

Bănuiala legitimă **140, 142**
Beneficiu de discuțiune **693**
Bunuri destinate exercitării ocupației sau profesiei debitorului **727**
Bunuri mobile care servesc exercitării profesiei debitorului persoană fizică **727**
Bunuri neurmăribile **726**
Bunurile necesare exercitării activității agricole **727**

C

Capacitate procesuală **176**
- asistență **57**
- autorizare legală **57**
- de exercițiu **57**
- de folosință **56**
- reprezentare **57**

Capete accesorii **99**
Capete principale de cerere **99**
Cauțiune **670, 677, 718, 719**
- cuantum **1056**
- depunere **1056, 1057**
- garant **1059**
- garanții reale **1058**
- indisponibilizare **1060**
- înlocuire **1062**
- noțiune **1056**
- restituire **1063**
- stabilire **1061**

Căi de atac
- achiesare la hotărâre **463**
- feluri **464**
- de reformare **456**
- de retractare **456**
- devolutive **456**
- dublu grad de jurisdicție **456**
- enumerare **456**
- extraordinare **456**
- înțelegere părți **462**
- legalitate **457**
- măsuri de administrare judiciară **465**
- nedevolutive **456**
- nesuspensive **456**
- obiect **457**
- ordinare **456**
- ordine exercitare **459**
- subiecte **458**
- suspensive **456**
- unicitate **460**

Cercetare la fața locului
- consemnare rezultat **347**
- efectuare **346**
- încuviințare **345**

Cercetare proces
- celeritate **241**
- conținut **237**
- durată **238**
- împrejurări care pun capăt **243**
- loc **240**
- procedura de administrare a probelor **239**
- scop **237**
- terminare **244**

Cerere
- condiții generale **148**
- exemplare **149**
- formă scrisă **148**
- greșit denumită **152**
- înscris sub semnătură electronică **148**
- înscrisuri anexate **150**
- reprezentant **151**

Cerere de chemare în judecată
- atribuții grefier de ședință **200**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- cumul **198**
- cuprins **194**
- efecte **199**
- elemente **194**
- fixare primul termen de judecată **201**
- înregistrare **199**
- modificare **204**
- noțiune **194**
- nulitate **196**
- numărul de exemplare **195**
- pregătire judecată **203**
- reexaminare **200**
- regularizare **200**
- timbrare **197**
- verificare **200**

Cerere în constatare **35, 125**
Cerere în constituire **35**
Cerere în formă electronică **148**
Cerere în justiție
- accesorie **30**
- adițională **30, 204**
- incidentală **30, 209**
- principală **30**

Cerere în realizare **35**
Cerere reconvențională **65, 74**
- calificare **209**
- condiții **209**
- disjungere **210**
- noțiune **209**
- termen de formulare **209**
- timbrare **209**

Cereri accesorii **123, 918, 984**
Cereri adiționale **123**
Cereri cu valoare redusă
- apel **1032**
- caracter alternativ **1026**
- cheltuieli de judecată **1031**
- condiții de admisibilitate **1026**
- desfășurare procedură **1029**
- domeniu de aplicare **1025**
- formular de sesizare **1028**
- instanță competentă **1027**
- soluționare cerere **1030**

Cereri incidentale **98, 123, 407, 471, 918, 1073**
Cereri mixte **194**
Cereri personale **194**
Cereri posesorii **62**
- apel **1003**
- autoritate de lucru judecat **1004**
- condiții de admisibilitate **1002**

Cereri moștenire **105, 117**
Cereri reale **194**
- imobiliare **104, 117, 126**

Cesiune
- de creanță **779**
- de venituri **827**

Cheltuieli arbitrale **595, 1121**
- plata anticipată **597**
- plata onorarii **599**
- regularizare **600**
- verificare **598**

Cheltuieli de judecată **67**
- acordare **453**
- asistență judiciară **451**
- compensare **453**
- coparticipare procesuală **455**
- cuantum **451**
- culpă procesuală **453**
- dovadă **452**
- exonerare pârât **454**

Chestiuni prejudiciale **124, 245**
Chitanțe liberatorii **278**
Citare **153**
- afișare **168**
- cuprins citație **157**
- înmânare
  - data îndeplinirii **165**
  - dovada **164**
  - făcută altor persoane **162**
  - personală **161**
  - proces-verbal **164**
- loc **155**
  - obligație alegere **156**
  - schimbare ~ **172**
- neregularități **160**
- procedură comunicare **163**
- publicitate **167**
- termen înmânare citație **159**

Codul de procedură civilă
- aplicabilitate generală **2**
- aplicarea prioritară
  - a dreptului Uniunii Europene **4**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- a tratatelor internaționale **3**
- obiect **1**
- scop **1**

Comisie rogatorie **212, 261, 300, 340, 357**
Competența alternativă **109, 111, 112, 113**
Competența de primă instanță
- judecătorie **94**
- tribunal **95**

Competența facultativă **127**
Competența teritorială exclusivă **114, 117, 119, 120, 126**
Competență materială
- curte de apel **96**
- Înalta Curte de Casație și Justiție **97**
- judecătorie **94**
- tribunal **95**
- valoare obiect cerere **98, 101**
  - plată parțială **102**
  - prestații succesive **103**

Complet de divergență **398, 399**
Comunicarea
- către alți participanți **173**
- în instanță **170**
- între avocați/consilieri juridici **169**

Concurs de urmăriri **728**
Concurs forța publică **733**
Conexitate **66, 138, 997**
- excepție **139**

Conflict de competență **133, 135**
- negativ **133, 135**
- pozitiv **133, 134**

Contestație în anulare
- condiții de admisibilitate **504**
- instanță competentă **505**
- judecata **508**
- motive **503**
- natură juridică **503**
- obiect **503**
- obișnuită **503**
- specială **503**
- suspendare executare **507**
- termen **506**

Contestație la executare
- căi de atac **717**
- condiții de admisibilitate **712**
- condiții de formă **715**
- creditori neurmăritori **712**
- inadmisibilitate **712**
- instanța competentă **713**
- obiect **711**
- procedura de judecată **716**
- subiecte **711**
- termene **714**

Contestație privind tergiversarea procesului
- contestator de rea-credință **526**
- formă **524**
- motive **522**
- plângere **525**
- retragere **523**
- soluționare **524**
- subiecte **522**

Contraprestație **676**
Convenție arbitrală **128**
- competență instanță
  - excludere **553**
  - verificare **554**
- condiții de fond **548**
- condiții de formă **548**
- definiție **548**
- element de extraneitate **1112**
- feluri **549**
  - clauza compromisorie **549, 550**
    - eficacitate **552**
  - compromisul **549, 551**
- formă scrisă **548**
- nulitate parțială **557**

Convenție de arbitru **559**
Convenție de supraarbitru **560**
Coparticipare procesuală **59, 60, 407**
Creanță
- certă **662**
- exigibilă **662**
- lichidă **662**

Curatela specială **58**
Curator **80, 167, 745**

D

Decădere **254, 304, 311**
Declarare moarte
- hotărâre
  - comunicare **946**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- nulitate **948**
- instanță competentă **943**
- judecata **945**
- măsuri prealabile **944**
- notare cerere în cartea funciară **950**
- rectificare dată **949**
- situații speciale **947**

Delegare instanță **147**
Deliberare
- continuitate **395**
- loc **395**
- obiect **395**
- ordine **395**

Dezbatere în fond
- chestiuni prealabile **390**
- completare probe **391**
- continuare **393**
- deschidere **392**
- închidere **394**
- obiect **389**
- refacere probe **391**

Disjungere **66**
Domiciliu **107, 118, 155**
Drept de preempțiune **769, 847**
Dreptul de a sesiza instanța **192**
Dreptul la un proces echitabil **192**
Dualitate de acțiuni **194**

E

Echipolență **184, 468**
Efectuare înscrieri în cartea funciară **908**
Evacuare din imobile folosite sau ocupate fără drept
- abuz de folosință **1045**
- acte procedurale **1036**
- apărări pârât **1042**
- asociații de proprietari **1048**
- caracter facultativ **1034**
- contestație la executare **1043**
- domeniu de aplicare **1033**
- examinare imobil **1047**
- instanță competentă **1035**
- încetare locațiune **1037**
- notificare ocupant **1038**
- procedură de evacuare
  - voluntară **1039**
- procedură de judecată **1041**
- reparații **1046**
- sesizare instanță **1040**
- suspendare executare **1044**

Excepția de neconstituționalitate **124**
Excepție de necompetență **129, 131**
Excepție de nelegalitate **123**
Excepții procesuale **31, 124, 129, 178, 235**
- absolute **246**
- de fond **245**
- de procedură **245**
- dilatorii **245**
- invocare **247**
- noțiune **245**
- obligații părți **247**
- ordine de soluționare **248**
- peremptorii **245**
- procedura de soluționare **248**
- relative **246**

Executare hotărâri judecătorești referitoare la minori
- domeniu de aplicare **909**
- opunere la executare **911**
- proces-verbal de constatare **913**
- refuz minor **912**
- reguli speciale **910**

Executare provizorie **448, 725**
- de drept **448**
- judecătorească **449**
- suspendare **450**

Executare silită
- amânare **699**
- aplicare în timp **622**
- bunuri **629, 679, 680**
  - mobile ipotecate **622**
- cerere **663**
  - înregistrare **664**
  - reînnoire **698**
- cheltuieli de executare **669**
- conciliere **875**
- contra moștenitori **687, 688**
- depunere cu afectațiune specială
  - efecte **721**
- domeniu de aplicare **631**
- efectuare **662**
  - efectuare plăți **879**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- enumerare obligații **628**
- eroare de calcul **877**
- greșeală materială **877**
- intervalul orar **683**
- interzicere **686**
- încetare **702**
- în lipsa părților **684**
- încuviințare **665**
  - formula executorie **665**
- întoarcere **722**
  - cazuri speciale **724**
  - modalitate de restabilire **723**
- înștiințare debitor **666, 692**
- legalitate **625**
- locul **682**
- modalități **624**
- noțiune **622**
- nulitate **703**
- obligații de a face **622**
- opunere la ~ **681**
- participanți
  - agenții forței publice **643, 658**
  - creditori intervenienți **643, 648, 689, 690, 693, 694**
    - creditori chirografari **690, 693, 695**
    - creditori privilegiați **690**
- executor judecătoresc **643, 651**
    - acte **655, 671**
    - competența teritorială **651**
    - competență **653**
    - încheieri **656**
    - înlocuire **652**
    - obligații **659**
    - recuzare **652**
- experți **643**
- instanța de executare **643, 650**
- interpreți **643**
- martori asistenți **643, 660, 661**
- Ministerul Public **643, 657, 659**
- părți **643**
    - creditor **644**
    - debitor **644**
    - drepturi **645**
    - obligații **646**
- terți **649, 659**
  - terți garanți **643, 647**
- prescripție **705, 706**
  - întrerupere **708**
  - repunere în termen **709**
  - suspendare **707**
- perimare **696, 697**
- plată
  - creanțe **880, 881, 882, 883**
  - sumă **878**
- reluare **704**
- restrângere ~ **701**
- rol activ executor judecătoresc **627**
- rol activ stat **626**
- somație **667**
- suspendare ~ **638, 700, 718**
- temei **632**
- titluri executorii
  - desființare ~ **642**
  - hotărâri arbitrale **635, 637**
  - hotărâri definitive **634**
  - hotărâri executorii **633, 637**
  - încheieri ale executorilor judecătorești **638**
  - înscrisuri autentice **638, 639**
  - procese-verbale ale executorilor judecătorești **638, 678**
  - refuz eliberare ~ **641**
  - titluri de credit **638, 640**
  - titluri executorii europene **636**
- venituri **629**

Executare silită a obligațiilor de a face **902, 903**
- aplicare de penalități **905**
- concursul forței publice **907**
- daune cominatorii **906**

Executare silită a obligațiilor de a nu face **902, 904**
- aplicare de penalități **905**
- concursul forței publice **907**
- daune cominatorii **906**

Executare silită directă
- fără somație **888**
- imposibilitate predare bun **890**
- mod de executare **887**
- obligarea debitorului la plata contravalorii bunului **891**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- predare silită bunuri mobile
- depozitare bunuri mobile **898**
- proces-verbal **899**
- vânzare **900**
- imposibilitate de ~ **894**
- înştiinţare debitor **892, 896**
- efectuare **893, 897**
- reocupare imobil **901**
- termen de executare **895**
- proces-verbal **889**

Exercitare autoritate părintească **918**

Expertiza
- contraexpertiza **338**
- desemnare experţi **330**
- expert
- ascultare **331, 334**
- drepturi băneşti **339**
- înlocuire **333**
- înştiinţare **333**
- numire **331**
- recuzare **332**
- experţi consilieri **330**
- încuviinţare **330**
- la faţa locului **335**
- obiective **330**
- raport **336**
- completare **337**
- conţinut **336**
- lămurire **337**
- termen depunere **336**

H

Hotărâre arbitrală
- acţiune în anulare **608**
- instanţă competentă **610**
- judecare **613**
- renunţare **609**
- termen de exercitare **611**
- calificare **1123**
- cerere **1126, 1127**
- completare **604**
- comunicare **605**
- cuprins **603**
- deliberare **602**
- efecte **606**
- eficacitate **1124**
- executare
- de bună voie **614**
- silită **615**
- suspendare **612**
- instanţă competentă **1125**
- îndreptare **604**
- lămurire **604**
- păstrare dosar **607**
- pronunţare **602**
- soluţionare litigiu **601**
- structură **603**

Hotărâre judecătorească
- adăugiri **428**
- completare **444**
- comunicare **427**
- conţinut **425**
- corecturi **428**
- denumire **424**
- decizie **424**
- încheiere **424**
- sentinţă **424**
- efecte
- autoritate de lucru judecat **430**
- dezînvestire instanţă **429**
- înscris autentic **434**
- putere executorie **433**
- relativitate **435**
- îndreptare **442**
- lămurire **443**
- noţiune **424**
- recunoaştere pretenţii **436**
- recurs **437**
- redactare **426**
- termen **426**
- semnare **426**
- tranzacţie **438**
- formă **439**
- mediere **441**
- recurs **440**

Hotărâre prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept
- condiţii de admisibilitate **519**
- hotărâre **521**
- obiect **519**
- procedura de judecată **520**
- titulari **519**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

I

Incidente procedurale **31, 62, 124**
Infracțiune de audiență **218**
Insesizabilitate parțială **728**
Interogatoriu
- condiții de admisibilitate **351**
- consemnare răspunsuri **354**
- încuviințare **351**
- neprezentare **358**
- parte aflată în străinătate **356**
- persoane fizice **352**
- persoane juridice **355**
- refuz de a răspunde **358**
- reprezentant legal **353**

Intervenient **65, 127**
Intervenție
- accesorie **63, 67**
- principală **62, 66**
- procedura de judecată **64**
- voluntară **61**

Intervenție forțată
- arătare titular drept **75, 76, 77**
- chemare în garanție **72, 73, 74**
- chemarea în judecată a altei persoane **68**
- comunicare cerere **69**
- introducerea în cauză a altor persoane **78, 79**
- poziție terț **70**
- scoatere pârât din proces **71**

Î

Încheiere de ședință **204**
- cuprins **233**
- redactare **232**
- reguli aplicabile **234**

Încheiere interlocutorie **235, 248**
Încheiere preparatorie **235**
Înscrieri drepturi dobândite în temeiul uzucapiunii **1052**
- căi de atac **1051**
- condiții **1049**
- domeniu de aplicare **1049**
- efecte **1049**
- instanța competentă **1050**
- procedura de judecată **1051**

Întâmpinare **65, 77**
- comună **207**
- comunicare **206**
- conținut **205**
- decădere **208**
- exemplare **206**
- întâmpinare **205**
- noțiune **205**
- scop **205**

J

Judecata
- amânare
  - cauză **220**
  - judecată **221, 222**
- ascultare minori **226**
- atribuții președinte complet de judecată **216**
- continuitate instanță **214**
- discutare cereri și excepții **224**
- folosire traducător și interpret **225**
- în lipsa părții legal citate **223**
- locul judecării **212**
- note de ședință **231**
- ordine procese **215**
- poliție ședință **217**
- preschimbare termen **230**
- prezentare părți **219**
- scopul judecării **211**
- termen în cunoștință **229**

L

Legitimare procesuală **192**
- a altor persoane **37**

Licitație
- act de adjudecare **852**
- comunicare **853**
- contestare **854**
- predare **853**

- acțiune în regres **861**
- amânare **844**
- depunere preț **848**
- efecte
  - evicțiune **859**
  - încetare contracte **858**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- leziune **857**
- menținere contracte **858**
- stingere acțiuni **859**
- transmitere proprietate **856**
- vicii ascunse **857**
- efectuare **845**
- intabulare drept de proprietate **855**
- împărțeală preț **860**
- loc **841**
- participanți **842**
- garanție de participare **843**
- plată preț rate **851**
- proces-verbal **846**
- punere în posesie **855**
- reluare **849**
- restituire garanții **850**

Limitele urmăririi veniturilor bănești **728**
Litisconsorțiu **59, 100**
Litispendența **138, 997**
Locațiune **827, 1033**

M

Mărturie mincinoasă **325**
Mărturisire
- calificată **349**
- complexă **349**
- divizibilitate **349**
- extrajudiciară **350**
- feluri **348**
- forță probantă **349**
- irevocabilitate **349**
- judiciară **349**
- mandatar **349**
- noțiune **348**
- simplă **349**

Măsuri provizorii. Drepturi de proprietate intelectuală **977-978**
Mediere **21, 227**
Mijloace materiale de probă
- lucruri **341**
- păstrare **342**
- restituire **344**
- verificare **343**

Ministerul Finanțelor Publice **111, 155**
Momentul determinării competenței **123**

N

Necompetența
- de ordine privată **131**
- de ordine publică **131**
- generală **131**

O

Obligație alternativă **675**
Oferta de plată
- acceptare **1007**
- anulare **1009**
- consemnare **1008**
- domeniu de aplicare **1005**
- în fața instanței **1010**
- procedură **1006**
- radiere ipoteci **1011**

Ordonanța de plată
- cerere **1016**
- cerere în anulare **1023**
- contestare creanță **1020**
- contestație la executare **1024**
- declarații părți **1019**
- dobândă **1017**
- domeniu de aplicare **1013**
- durată **1022**
- emitere **1021**
- instanță competentă **1015**
- întâmpinare **1018**
- somație **1014**
- titlu executoriu **1024**

Ordonanță președințială
- apel **999**
- autoritate de lucru judecat **1001**
- condiții de admisibilitate **996**
- contestație la executare **999**
- instanță competentă **997**
- procedura de soluționare **998**
- transformare cerere **1000**
- urgență **996**

Organ de executare
- executori fiscali **623**
- executori judecătorești **623**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

P

Partaj judiciar
- atribuire
  - definitivă **989**
  - provizorie **988**
- cerere
  - calitate procesuală **980**
  - cuprins **980**
  - elemente **980**
  - soluționare **993**
- criterii **987**
- declarații părți **981**
- evaluare bun **987**
- feluri **979**
- formare loturi **983**
- hotărâre **994**
- imprescriptibilitate acțiune **979**
- instanță competentă **979**
- încheiere de admitere în principiu **984**
  - apel **986**
  - suplimentară **985**
- reguli aplicabile **979**
- revendicare bunuri atribuite **995**
- rol activ instanță **982**
- suspendare **979**
- vânzare bun **990**
  - apel **990**
  - bunuri nesupuse ~ **992**
  - licitație publică **991**

Participanți la procesul civil
- judecător **41**
  - incompatibilitate **41, 42, 45, 54**
- Ministerul Public
  - modalități de participare **92**
  - poziție procesuală procuror **92**
- pârât **55**
- părți **55**
- reclamant **55**
- terți intervenienți **55**

Pârâți **112**
- fictiv **112**

Pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale **728**

Perimare
- cereri **416**
- cheltuieli de judecată **422**
- condiții **416**
- coparticipanți **419**
- efecte **422**
- instanță **423**
- încheiere **421**
  - recurs **421**
- întrerupere curs **417**
- noțiune **416**
- obiect **416**
- procedură **420**
  - pronunțare **420**
  - suspendare curs **418**

Plasament **113**

Prezumții
- judiciare **327, 329**
- legale **327, 328**
- lucru judecat **431**
- noțiune **327**

Principii ale procesului civil
- aflare adevăr **22**
- bună-credință **12**
- continuitate **19**
- contradictorialitate **14**
- dreptul de dispoziție al părților **9**
- dreptul la apărare **13**
- dreptul la un proces echitabil **6**
- egalitate **8**
- încercare de împăcare **21**
- legalitate **7**
- limba **18**
- nemijlocire **16**
- obligația de primire a cererilor **5**
- obligația de soluționare a cererilor **5**
- obligații părți **10**
- obligații terți **11**
- oralitate **15**
- publicitate **17**
- respectare ~ **20**
- termen optim și previzibil **6**

Poprire
- asigurătorie
  - înființare **969**
  - obiect **969**
  - reguli aplicabile **970**
- cerere **781**
- competență **781**
- condiții **779**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- continuare **785**
- desființare **793**
- hotărâre **790**
- interdicție **872**
- înființare **782**
  - efecte
    - indisponibilizare creanță **783**
    - întrerupere prescripție **783**
- obiect **780**
  - publicitate **784**
  - radiere **793**
  - subiecte **779**
  - validare **789**
    - efecte **791**
  - vânzare bunuri **792**

Principiul proximității justiției **145**

Proba cu martori
  - admisibilitate **309**
  - apreciere probă **324**
  - ascultare **311, 321**
    - afini **316**
    - rude **316**
  - citare **311**
  - confruntare **322**
  - consemnare declarație **323**
  - drepturi bănești **326**
  - identificare martor **318**
  - imposibilitate de prezentare **314**
  - început de dovadă scrisă **310**
  - înlocuire **311**
  - jurământ
    - depunere **319**
    - scutire de ~ **320**
  - necitați **312**
  - persoane care nu pot fi ascultate **315**
  - persoane scutite de a depune mărturie **317**
  - reascultare **322**
  - refuz de a se prezenta **313**

Probe
  - administrare **260**
    - cheltuieli necesare **262**
    - loc **261**
  - admisibilitate **255**
  - apreciere **264**
  - concludență **255**
  - convenții **256**
  - din oficiu **254**
  - drept intern **252**
  - fapte de notorietate publică **255**
  - hârtii domestice **279**
  - încuviințare **258**
    - revenire **259**
  - înscrisuri
    - anexe **290**
    - autentic
      - condiții **269**
      - conversiune **271**
      - noțiune **269**
      - nulitate **271**
      - putere doveditoare **270**
    - care nu pot fi trimise **299**
    - cercetare prin judecător delegat **296**
    - copie certificată **292**
    - copii **286, 287**
    - depunere **292**
    - duplicate **285**
    - în formă electronică **267**
    - întocmite de profesioniști **277**
    - mențiuni făcute de creditor **281**
    - modificări **291**
    - noţiune **265**
    - obligația de a prezenta **293**
      - autoritate/instituție publică **298**
      - refuz **295**
      - respingere cerere **294**
      - terţ **297**
    - pe suport informatic **266**
      - noțiune **282**
      - prezumţie de validitate **283**
      - putere doveditoare **284**
    - recognitive **288**
    - semnătura **268**
    - sub semnătură privată
      - contestare **301**
      - dată certă **278**
        - forță probatorie **278**
        - modalităţi de dobândire **278**
      - formalitate „bun și aprobat” **275**
      - început de dovadă scrisă **276**
      - noțiune **272**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- nulitate **276**
- pluralitate de exemplare **274**
- putere doveditoare **273**
- recunoaștere **301**

- lege străină **253**
- lipsa îndatoririi de a proba **251**
- mijloace **250**
- obiect **250**
- proba contrară **254**
- propunere **254**
- registre **279**
- prezentare **300**
- profesioniști **280**
- reglementări locale **255**
- renunțare **257**
- sarcina **249**
- situație parte decăzută **263**
- uzanțe **255**

Procedura arbitrală
- apărări de fond **592**
- audiere
- experți **589**
- martori **589**
- cerere de arbitrare **571**
- comunicare cerere **572**
- cerere reconvențională **574**
- excepții procedurale **592**
- încheiere de ședință **593**
- atacare separată **594**
- întâmpinare **573**
- judecata **575**
- comunicare acte de procedură **577**
- în lipsă **583**
- reguli de procedură **576**
- absența ambelor părți **584**
- absența unei părți **582**
- măsuri asigurătorii **585**
- participare terți **581**
- probe
- administrare **588**
- apreciere 591
- propunere **587**
- sarcina probei **586**
- termen de citare **580**
- verificare competență **579**
- verificare dosar **578**

Procedura falsului **304**
- ascultare părți **306**
- cercetare **308**
- suspendare proces **307**

Procedura necontencioasă **131**
- judiciară
- apel **534**
- caracter contencios **531**
- categorii de cereri **527**
- competență **528**
- verificare **529**
- contestație privind tergiversarea procesului **534**
- cuprins cerere **530**
- domeniu de aplicare **527**
- efecte hotărâre **535**
- eliberarea de copii de pe hotărâri și de pe alte înscrisuri **538**
- inventariere bunuri minori **540**
- încheiere **537**
- încheieri pentru eliberarea unor bunuri **539**
- procedură **532**
- reguli aplicabile **536**
- soluționare cerere **533**

Procedura prealabilă **193**

Procedură divorț
- absență reclamant **921**
- apel **927**
- ascultare minor **920**
- calitate procesuală activă **917**
- cerere de divorț
- conținut **915**
- întâmpinare **915**
- proceduri alternative **915**
- cerere reconvențională
- caracter facultativ **916**
- competență **916**
- sancțiune **916**
- termen **916**
- citare pârât **922**
- competență
- materială **914**
- teritorială **914**
- contestație în anulare **927**
- decesul unui soț **925**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- din culpa soților
  - condiții **933**
  - culpă în destrămare căsătorie **933**
  - soluții **933**
- din motive de sănătate
  - condiții **932**
- instanță competentă **914**
- împăcare soți **924**
- încercare de împăcare **920**
- măsuri vremelnice **919**
- nemotivare hotărâre **926**
- pentru separarea în fapt îndelungată **934**
- prezență personală **920**
- prin acordul soților
  - cerere acceptată de pârât **931**
  - cereri accesorii **929**
  - depunere cerere **929**
  - domeniu de aplicare **928**
  - soluționare cerere **930**
- publicitate hotărâre **927**
- renunțare la judecată **923**
- revizuire **927**

Procesul arbitral internațional
- arbitrabilitate litigiu **1111**
- calificare **1110**
- convenție arbitrală **1112**
- domeniu de aplicare **1110**
- procedură **1114**
  - limba **1115**

Procesul civil internațional
- competența internațională
  - alegere for **1067**
  - chestiuni preliminare **1072**
  - competență
    - exclusivă în materia unor acțiuni patrimoniale **1079**
    - internă **1071**
    - personală exclusivă **1078**
    - preferențială a instanțelor române **1080**
- conexitate **1076**
- excepție de arbitraj **1068**
- for de necesitate **1069**
- întemeiată pe domiciliul sau sediul pârâtului **1065**
- litispendență internațională **1075**
- măsuri
  - conservatorii **1074**
  - de executare **1074**
  - provizorii **1074**
- prorogare voluntară de competență în favoarea instanței române **1066**
- termene **1077**
- verificare **1070**
- domeniu de aplicare **1064**
- eficacitate hotărâri străine
  - noțiune **1093**
  - recunoaștere **1094**
    - cerere **1099**
    - citare părți **1101**
    - condiții **1095**
    - instanță competentă **1098**
    - întrerupere prescripție **1100**
    - neexaminare pe fond **1097**
    - refuz **1096, 1128**
- executare hotărâri străine
  - dovadă caracter executoriu **1104**
  - emitere titlu executoriu **1106**
  - forță probantă hotărâre străină **1107**
  - instanță competentă **1102**
  - încuviințare **1103**
  - obligații fiscale **1108**
  - soluționare cerere **1105**
  - tranzacții judiciare **1109**
- lege aplicabilă
  - apatrizi **1086**
  - capacitate procesuală **1082**
  - condiție străin **1083**
  - curator special **1085**
  - materie procedurală
    - acte oficiale publice **1092**
    - calificare **1088, 1089**
    - calitate procesuală **1089**
    - formalități de publicitate **1091**
    - lege for **1087**
    - probe **1090**
  - scutire de cauțiune **1084**

Pronunțare
- amânare **396**
- dispozitiv hotărâre **401**
- hotărâre **402**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- achiesare expresă **404**
  - dată **403**
  - loc **402**
  - nulitate **405**
  - publicitate **402**
  - renunțare la calea de atac **404**
- luare hotărâre **398**
- minută **401**
- soluționare cauză **397**

Prorogare de competență **112, 118, 120, 121, 123, 139, 210**
- convențională **126**
- judecătorească **140**
- legală **30, 65, 66, 74**

Punere sub interdicție judecătorească
- comunicare hotărâre **940**
- conținut cerere **936**
- instanță competentă **935**
- internare provizorie **938**
- judecată **939**
- măsuri prealabile **937**
- numire tutore **941**
- ridicare interdicție **942**

R

Realizare drepturi afectate de termen **34**

Recurs
- casare **500**
  - judecata în fond după ~ **501**
- cerere **486**
- condiții invocare **488**
- depunere **490**
- incident **491**
- instanță competentă **483**
- motivare **487, 489, 499**
- motive **486**
  - casare **488**
- *non reformatio in peius* **502**
- obiect **483**
- ordine cuvânt **495**
- probe noi **492**
- procedură de filtrare **493**
- provocat **491**
- reguli privind judecata **494**
- scop **483**
- semnătură **486**
- soluții **496, 497, 498**
- suspendare executare **484**
  - cauțiune **484**
  - condiții **484**
  - de drept **484**
  - facultativă **484**
- taxă de timbru **486**
- termen **485**

Recurs în interesul legii
- alcătuire complet **516**
- calitate procesuală **514**
- condiții de admisibilitate **515**
- hotărâre
  - conținut **517**
  - efecte **517**
    - încetare **518**
- judecare **516**

Recuzare **44, 46, 54**
- abținere **48**
- complet de judecată **50**
- condiții **47**
- soluționare **51**

Refacere înscrisuri și hotărâri dispărute
- domeniu de aplicare **1053**
- hotărâri definitive **1055**
- hotărâri dispărute **1054**
- procedura de judecată **1053**

Regulator de competență **135**

Reguli de competență **122**

Renunțare la dreptul pretins
- căi de atac **410**
- în căile de atac **409**
- în primă instanță **408**

Renunțare la judecată
- condiții **406**
- efecte **407**

Reprezentare
- clasificare **80**
- convențională **80**
- mandat
  - conținut **87**
  - formă **85**
  - general **86**
  - încetare **88**
  - renunțare **89**
  - revocare **89**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- persoane fizice **83**
  - persoane juridice **84**
- forme **80**
- judiciară **80, 202**
- legală **80**
- limite **81**
- lipsa dovezii calității de reprezentant **82**

Repunere cauză pe rol **62, 400**

Revizuire
- instanță competentă **510**
- judecata **513**
- motive **509**
- obiect **509**
- suspendare executare **512**
- termen **511**

S

Sechestru asigurător
- condiții de înființare **952**
- contestație la executare **954**
- desființare de drept **955**
- dispoziții speciale **958**
- executare **954**
- nave civile
  - autorizare efectuări călătorii **963**
  - condiții **959**
  - executare **966**
  - instanță competentă **961**
  - interdicție **962**
  - înființare **960**
  - mărfuri **965**
  - măsuri urgente **967**
  - oprire temporară **968**
  - strămutare **964**
- noțiune **951**
- procedură de soluționare **953**
- ridicare **956**
- valorificare bunuri sechestrate **957**

Sechestru bunuri mobile **730, 731, 732**
- autovehicule **739**
- bunuri anterior sechestrate **742**
- casete închiriate **736**
- continuare urmărire **751**
- deschidere încăperi **734**
- deschidere mobile **734**
- garanții reale **740**
- identificare bunuri **737, 738**
- indisponibilizare **744**
- liberare terț deținător **749**
- licitație publică **757**
  - amânare **765**
  - consemnare preț **770**
  - depunere preț **770**
- efecte adjudecare **774**
- efectuare **768**
- eliberare titlu proprietate **773**
- evaluare bunuri **757**
- garanție de participare **767**
- închidere ~ **771**
- înştiinţare părţi **760**
- locul **759**
- participanți **766**
- pregătire **764**
- proces-verbal **772**
- publicitate vânzare **761**
  - refacere formalități ~ **763**
  - restrângere formalități ~ **762**
- termen **758**
- oprire urmărire **750**
- participare specialiști **735**
- păstrare bunuri **745**
- preluare bun în contul creanței **778**
- proces-verbal **743**
- publicitate **741**
- strămutare **746**
- valorificare **752**
- vânzare
  - amiabilă **753**
  - desființare **776**
  - directă **754**
  - silită **755**
- vicii ascunse **775**

Sechestru judiciar
- administrator provizoriu **976**
- administrator-sechestru **975**
- apel **974**
- condiții de înființare **972**
- instanță competentă **973**
- noțiune **971**
- procedură de înființare **974**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

Sediu
- principal **109**
- secundar **109**
Siguranță publică **141, 142**
Strămutare **140**
- judecare cerere **144**
- nouă cerere **146**
Soluționare amiabilă **227**
Soluționare excepție **132**
Succesor cu titlu particular **39**
Sucursale **109**
Suspendare **134, 143, 242, 307, 925, 1129**
- de drept **412**
- decesul
- reprezentant/mandatar **412**
- uneia dintre părți **412**
- deschidere procedură insolvență **412**
- dizolvare persoană juridică **412**
- interdicție judecătorească **412**
- punere sub curatelă **412**
- efecte **414**
- facultativă
- existența unei alte judecăți **413**
- noțiune **413**
- proces penal **413**
- revenire motivată asupra suspendării judecătorești **413**
- încheiere
- recurs **414**
- reluare judecată **415**
- voluntară **411**
- la cererea părților **411**
- lipsă părți **411**

Ș

Ședința de judecată
- dezbateri secrete **213**
- în camera de consiliu **213**
- publică **213**
- secretă **213**

T

Termen de grație **397**
Termen procedural
- calcul **181**
- clasificare **180**
- curgere **184**
- decădere **185**
- împlinire **182**
- prelungire **184**
- repunere în termen **186**
- stabilire **180**
Terț poprit **786**
Timbrare **35, 62, 63**
Titluri de credit **745, 756**
Transmitere drept litigios
- acte cu titlu particular pentru cauză de moarte **39**
- acte între vii cu titlu particular **39**
Tribunal arbitral **543**
- administrare probe **1117**
- arbitrii **555**
- abținere **562**
- incompatibilitate **562**
- cazuri **562**
- înlocuire **564, 1113**
- număr **556**
- numire **558, 561, 1113**
- onorariu **596**
- răspundere **565**
- recuzare **562, 563, 1113**
- revocare **564, 1113**
- competență **1118**
- conflict de competență **135**
- constituire **566**
- drept aplicabil **1119**
- examinare fond cauză **1132**
- hotărâre **1120, 1131**
- judecată **1130**
- suspendare **1129**
- măsuri
- conservatorii **1116**
- provizorii **1116**
- numire supraarbitru **560**

U

Urmărire silită
- creanțe periodice **870**
- declarare creanțe stat **865**
- desființare măsuri

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013

- asigurătorii **862**
- de executare **862**
- eliberare sumă **863**
- fructe neculese **794**
- înființare sechestru **796**
- termene **795**
- vânzare **798**
- imobiliară
- administrare imobil **830**
- cerere **818**
- înregistrare **819**
- concurs **824**
- distribuire venituri imobil **833**
- efecte **826**
- evacuare debitor **829**
- evaluare imobil **835**
- imobile înscrise în cartea funciară **813**
- inopozabilitate drepturi **826**
- interziși **815**
- ipotecă **816**
- încuviințare **820**
- întindere **814**
- minori **815**
- obiect **812**
- proprietate comună **817**
- vânzare totală **822**
- publicitate **821**
- punere în vânzare **837**
- stabilire preț imobil **836**
- sumele necesare întreținerii debitorului **832**
- suspendare **823**
- valorificare **825**
- vânzare licitație publică
- proces-verbal de situație **828**
- publicații de vânzare **839**
- publicitate **838**
- rang creanțe accesorii **867**
- rang creanțe cu preferință generală **864**
- rang creanțe garantate **866**
- recolte prinse de rădăcini **794**
- înființare sechestru **796**
- termene **795**
- vânzare **798**
- sume neridicate **886**
- titluri de creanță **868, 869**
- curgere dobânzi **871**
- închidere procedură **885**
- predare **884**
- proiect de distribuire **873, 874**
- contestație **875, 876**
- venituri generale ale imobilelor **799**
- distribuire venituri **810**
- efecte **806**
- eliberare venituri **810**
- evacuare debitor **807**
- încetare **811**
- predare imobil **805**
- publicitate **804**
- sume necesare întreținerii debitorului **808**

V

Venituri insesizabile absolut **728**
Verificare de scripte **301, 302, 303**

http://bibliotecahamangiu.ro 29-Nov-2013